Gotena Epe Agale

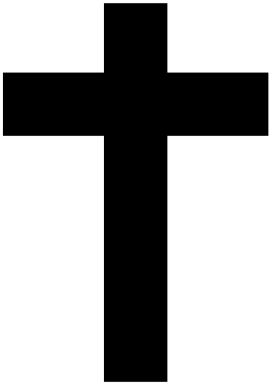

The New Testament in the East Kewa Language of Papua New Guinea

Gotena Epe Agale
The New Testament in the East Kewa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples East Kewa long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: East Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
62cac9b7-0920-58fe-ad58-f2d4b8fb56bc

Contents

Matyu 1
Mak 87
Luk 138
Jon 229
Aposel 290
Rom 369
1 Korin 407
2 Korin 446
Galesia 472
Efesus 486
Filipai 499
Kolosi 509
1 Tesalonaika . . 519
2 Tesalonaika . . 528
1 Timoti 533
2 Timoti 545
Taitus 554
Filemon 560
Hibru 563
Jems 596
1 Pita 608
2 Pita 620
1 Jon 628
2 Jon 639
3 Jon 641
Jud 643
Pagaa 647

Matyu
Ripili Agale

Gote-na Epe Agale Matyu-mi lisa agalere buk maala-puna riri-nane apo wia-daa. Go agalemere Yesu go su kamaa ipisare re la yokesa. Abala riri-nanere Maria-me Yesu madisa agale lisa. Go-rupa puma nipuna kogono pama puma nipu puma komisa-rupa apo wia-daa. Gore nipu komoma wala rekesa. Rekoma page ora loba su puma yaa-para abala napisa. Dia-le, nipuna ruru-repaa piri-para wala puma agale lakeloma yaa-para werepe pisa.

Buk Matyu-ri ririna Yesu madisade madaa luma wala Yesu kalu-ipa mina Satan-me nipu ko lisare go remaa raayo go buk madaa wia. Go page Yesu epe agale pamu lakeloma agale mana loma enaali ma-epeaasa-daa remaa raayo go buk Matyu-para wia. Remaa medalomare Yesu Galili giy-oma Jerusalem penaloma ni-mumi nipu lu makomaaoma repena polopeana lisimide pare nipu tapa giyoma wala rekesa.

Gore ada ele meda Matyu-mi waalalo pisare gore go-rupa: Yesumi epa pisa ko-gono raayore: Gote-na agale lakale alinumi lisimi yade aunu-para Gote-me go-rupa palua lisade agale-para Gote-na buk madaa wia agalenu Yesumi mawaraayaya pu lagelea. Gote-me Israel enaali nimu raba meape ali meda raapalua lisade elere gore Yesu yade pi go buk-mi lapaaya.

Robonu go-rupa adamina:

- Maria-me madisa page nipuna kasuanuna binu page (1.1–2.23)
- Jon su kamaa piruma enaali kalu-ipa kalisa (3.1-12)
- Yesu kalu-ipa muma Satan-me nipu koyalalo pisa (3.13–4.11)
- Yesu nipumi Galili su puma kogono pisa (4.12–18.35)
- Yesu Galili su giyoma nipu Jerusalem pisa (19.1–20.34)
- Nipu Jersalem taun re-para puma koro komea pisa (21.1–27.66)
- Yesu tapa-para rekesa (28.1-20)

Yesu Keriso-na kasuanuna biri go-rupa maasimi
(Luk 3.23-38)

1 Go remaa madaare Yesu Keriso-na kasuanuna bi abala go-rupa lemena. Abalare Yesuna kasua Devit pirisa. Devit-na kasua medare Abraham pirisa.

2 Abraham-re Aisak-na aaraa pirisa. Aisak-re Jekop-na aaraa pirisa. Gore Jekop-re Juda-para nipuna amenu-para nimuna aaraa pirisa.

3 Juda-re Peres-para Sera Iapona aaraa pirisa. Nipuna amare Tamar pirisa. Peres-re Hesron-na aaraa pirisa.

Hesron-re Ram-na aaraa
pirisa.
4 Ram-re Aminadap-na
aaraa pirisa. Aminadap-
re Nason-na aaraa pirisa.
Nason-re Salmon-na aaraa
pirisa.
5 Salmon-re Boas-na aaraa
pirisa. (Nipuna agiri Rehap.)
Boas nipuri Obet-na aaraa
pirisa. (Nipuna agiri Rut.)
Obet-re Jesi-na aaraa pirisa.
6 Jesi nipuri King Devit-na
aaraa pirisa.

Devit-ri Solomon-na aaraa
pirisa. (Nipuna agiri abalade
Uria ena pirisa.)
7 Solomon-re Rehoboam-
na aaraa pirisa. Rehoboam-
re Abiya-na aaraa pirisa.
Abiya-re Asa-na aaraa pirisa.
8 Asa-re Jehosafat-na aaraa
pirisa. Jehosafat-re Jehoram-
na aaraa pirisa. Jehoram-re
Usia-na aaraa pirisa.
9 Usia-re Jotam-na aaraa
pirisa. Jotam-re Ahas-
na aaraa pirisa. Ahas-re
Hesekia-na aaraa pirisa.
10 Hesekia-re Manase-na
aaraa pirisa. Manase-re
Emon-na aaraa pirisa. Emon
Josaia-na aaraa pirisa.
11 Josaia-re Jehoiakin-para
nipuna amenu medaloma
nimuna aaraa pirisa. Go
raburi mo Israel enaal-
inu nimu Babilon su-para
karapo ada mapaitaasimi.

12 Nimu Babilon su-para
karapo palisimi raburi
kasuanuna bi gu-rupa
maasimi: Jehoiakin-re gore
Sealtiel-na aaraa pirisa.
Sealtiel-re Serubabel-na
aaraa pirisa.
13 Serubabel-re Abiut-
na aaraa pirisa. Abiut-
ri Eliakim-na aaraa pirisa.
Eliakim-ri Asor-na aaraa
pirisa.
14 Aso-re Sadok-na aaraa
pirisa. Sadok nipuri Akim-na
aaraa pirisa. Akim-ri Eliut-
na aaraa pirisa.
15 Eliut-ri Eleasar-na aaraa
pirisa. Eleasar-re Matan-
na aaraa pirisa. Matan-re
Jekop-na aaraa pirisa.
16 Jekop-re Josep-na aaraa
pirisa. Josep-re Maria-na aali
pirisa.
Maria-re Yesuna agi pirisa.
Yesuri nipuna biri Gote-
na Maa Rapae Ali (Mesaia)
maasimi.
17 Gore abalare Abraham-
na ruru go pirisimi enaalina
epaoma puma Devit
madaare kasuanuna ruru
14-pela pirisimi. Abalade
Devit pirisa rabu epaoma
pumare nimu Babilon
karapo ada mapaitaasimi
raburi kasuanuna ruru 14-
pela pirisimi. Gore ma-
paitaasimi enaalina epaoma
pumare Gote-na Maa Rapae
Ali madisa rabu go madaare
kasuana ruru 14-pela pa
palisimi.

Maria-me Yesu Keriso madisa
(Luk 2.1-7)

18 Yesu Keriso nipu mai-
tana remaare go-rupa pisa.
Nipuna agi Maria-re abala
Josep-na minalo mada mis-
imi. Go-rupa pirisimi pare
Josep nipumi abi namisa
rabu Maria-me nipu madaa
Holi Spirit-mi naaki padaa
pa pirisa.

19 Go ena nipuna pulalo
pi aliri Josep yapare nipu
ora epe ali yaa-pulu nipumi
Maria yala namapolaano
kone wisa. Go-rupa pisa-
pulu nipumi pagaa wi kone
suma pawasi giyalua kone
wisa.
20 Josep nipumi go kone
pa makuaaba pirina upaame
Gote-na ensel meda adisa.
Go ensel-me nipu-para talo:
Josep nere Devit-na si. Nena
ena Maria meape paalame
nakomape. Paga, mo lo
robaa-para pia naakiri Holi
Spirit-mi mapiraaripade.
21 Nipumi naaki matia
rabu nipuna biri Yesu lape.
Gore nipumi enaali raayona
koeyae elenu mea raakepe
ruboma nimu epe-rupa raba
muma mapiraalia lisa.

22 Gore Mudu Gote-na
agale lakale ali meda agale
lakalisa-pulu go ele raayo
apo-rupa ora pisa. Go agale
lakale alimi abalade go-rupa
lisa:
23 Pagelepa, ena maapua
meda ali raapu napaitalia
pare naaki padaa piruma
naaki matia pare go naaki
nipuna biri Emanuel lamina
lisa. Go bina re-re go-rupa:
Gote-re naa raapu pia.

24 Josep nipu u paluma
rekesa rabu mo Ali Mudu-
na ensel-me lakalisa agale
pagoma nipumi go ena
nipuna were-rupa misa.
25 Pare nipuna ename
naaki padaa pa pirina nipu
raapu u napalisipi. Go naaki
madisa rabu Josep-me bi
Yesu lisa.

2

Kimisu alinumi Yesu adola ipisimi

1 Maria-me Yesu Betlehem
adare-para madisa. Go suri
Judia su ru-nane wia. Go
naaki nipu madisa raburi
Herot nipu ali mudu pirisa.
Gore abala madinaloma
kuba kedo madaa kone
makuaae alinu medaloma
mo naare opa ipula-nane
piruma Jerusalem su-para
ipisimi.
2 Epa opopaoma agale
go-rupa lisimi: Go kagaa
naaki nipu Juda enaalinuna
ali mudu pirape aliri ane
maita ya? Naame naana su-
para piruma nipu madina
su waalape kuba kedo
adoma epama. nipuna bi
minasaato.
3 Gore ali mudu Herot-
me go remaa pagoma pogo-
lasaasa. Go-rupa puma
Jerusalem su-para piri enaali
raayo kone adaapu wisimi.
4 Go-rupa puma Herot-
me Gote-na lodo kira-ae
ali kalunu-para rekena
agale maalape alinu-para
makiritaasa. Nimu kiritame
rabu Herot-me agale go-rupa
lisa: Gote-na Maa Rapae Aliri
aapina su-para maitia ya?
5 Gore nipu lakalisimi:
Judia su ru-nane Betlehem
adare-para maitaaya simi.
Gote-na agale lakale alimi
pepa madaa go-rupa lu wisa-
le pagape lisimi:
6 Nimi Betlehem adare-
para piri enaalinuri Juda su
robo ru-nane pimi. Gore
Juda suna ali kalununa
kone madaa ora epe-rupa

pimi. Go-rupa pea-le nimina
su-parare ali mudu meda
piralia. Go alimiri nimi-para
Israel su-para piri enaalinu-
para surubalia.

7 Go lu wisa agale pago-
mare Herot nipumi pawasi
kaledoma mo naare ipula-
nane piri makuaae alinu ip-
ulupa lo lakalisa. Go-rupa
puma go kuba kedo opa-
paaripade Di-ri aa-rabo yalo
agale lorapisa.
8 Go agale muma
sabaaoma nipumi go
makuaae alinu Betlehem
adare-para wala rapaaoma
agale go-rupa lakalisa: Nimi
pumare puri paloma go
naaki waru asa pula pulupa.
Nimimi abala adasaalimi-
daare ni piri-para wala
epa lagialepape. Go-rupa
palimiri neme page nipuna
bi minasaala palua lisa.

9 Mo ali muduna agale
abala pagomare nimu
pisimi. Go adoma ipisimi
kuba kedo wala epa opoma
puaoma pumare mo naaki
madu saapiri ada kulu
madaa puma aasa.
10 Mo kuba kedo wala ado-
mare nimuna pu robaa-para
raaname ora waru komisimi.
11 Nimu ru-nane puma
kodobaoma lisimina mo
naaki Maria agiaaya puma
adisimi. Go rabu nimumi
su adoma rumu pege puma
mo naakina bi minasaasimi.
Nimuna paus loboma epe
kaa pi ele medaloma
kalisimi. Nimumi abu pi
gol kaname warili epe ele-
para paura epe kaa pi elenu-
para epe kaa pi wabola ele
medaloma page epa kalisimi.
12 Gore upaame Gote-me
nimu lakalisa-pulu nimu
Herot piri wala napisimi.
Nimuna pora rado meda
mada puma nimuna ada
wala pisimi.

*Josep nipuna ena naaki-
para Isip su-para pisimi*

13 Nimu abala penaaloma
Gote-na ensel-me ipuma
upaame Josep go-rupa epa
lakalisa: Nena naaki agiaaya
maa pu no Isip su-para
pogola pulupa. Ne go su-para
piraina wala werepe go su
giyape yapi di epa lagialua.
Abiri Herot-me go naaki asa
puma pia.
14 Gore Josep go agale
pagoma lisana nipu u-rumu
rumuna rekoma nipuna
naaki agiaaya mo Isip su-
para maa pisa.
15 Josep nipu mo Isip su-
para pirina Herot komisa.
Josep nipu go su-para pisare
Mudu Gote-na agale lakale
alinu lakalisa-pulu pa pisa.
Pipa madaa Gote-na agale
lakale ali nipumi go-rupa
lisaa-ya: Nina naaki Isip su-
para pirisa pare neme yaal-
isuade lu wisaya.

*Herot-me nogo naaki
raayo tamina lisa*

16 Gore abalade mo naare
ipula-nane piri alinumi Yesu
madina su Herot nalakeloma
pogola pisimi-pulu Herot-me
nimu rono pagisa. Herot
nipumi mo kimisu alinu-
para agale lorapisa rabu
go alinumi mo kuba kedo

opisade di lakalisimi-pulu
Herot-me mo naaki madina
yapi di makuaaoma lu
makomaatalo pisa. Go
raburi nipumi Betlehem su-
para piruma maali laapo
abe napali naaki raayo lu
makomaina lisa.
17 Go kone madaare
abalade Gote-na agale
lakale ali meda Jeremaia-me
abalade saa pi agaleme go-
rupa lakalisa:
18 Rama su adare-parare
agale meda pago aaeme.
Go agalere nimumiri re
lo piruma kodome komo
aaeme. Go rabu ena Resel-
me nipuna nogo naakinu
madaa re lo aaya. Go rabu
enaalinumi go enanuna lo
robaa namakuma paeme.
Dia-le nipuna nogo naaki
komisimi-pulu nipu re piru
aaya.

Josep nipuna were raapu Isip su giyoma wala pisimi

19 Werepe Herot abala
komenaloma Ali Mudu-na
ensel medame Isip su-para
ipuma Josep nipu upaame
go-rupa epa lakalisa:
20 Ne rekoma nena naaki
agiaaya maa pu nimina su
Israel su-para wala pulupa.
Mo naaki tyalo paade aliri
abala komaade.
21 Gore Josep nipu rekoma
nipuna naaki agiaaya maa
puma Israel su-para wala
pisimi.
22 Gore Arkelaus-me
nipuna aaraa Herot-na pada
muma nipu Judia suna ali
mudu pirisa. Gore Josep-
me go remaa abala pagisa-
pulu nipu go su-para pope
paalame komisa. Pare Gote-
me Josep upaame agale
lakalisa. Go-rupa pisa rabu
nimu Galili su ru-nane wala
pisimi.
23 Nipu puma Nasaret
adare-para pua pirisimi.
Gore abalade Gote-na agale
lakale alinumi ora agale
go-rupa lisimide: Nipuri
Nasaret su-para piri ali
lisimi.

3

Jon Baptais-mi agale la yokesa

(Mat 1.2-8; Luk 3.1-18; Jon 1.19-28)

1 Go raburi Jon Batais
ipuma lisana Judia suri
enaali napiri su-nane epa
aoma Gote-na agale lakelo
aasa.
2 Gore nipumi talo: Gote-
na Surube Yapi Di-ri abala
re-para go epalia-le nimina
pupitagi nape kone giyalepa
lisa.
3 Abalade Gote-na agale
lakale ali Aisaia-me Jon-
para agale go-rupa lisa: Ali
medame enaali napiri su-
para agale go-rupa yolo aaya:
Ali Mudu nipuna poranu
waru wari salepape. nipuna
pamuape pora ma-redepo
yalepape lisa.
4 Jon nipumi abalade
kamel menana iri maraoma
mena yogaleme warili
aako let-me rabuaniaaoma
yamesa. Go-rupa pumare
nipumi raa-para alubi kapa-
para wasu no pirisa.
5 Go rabu mo Jerusalem
su-para Judia su raayo-para

piri enaalinu-para ipa Jordan pagi-para piri enaalinu page Jon nipu piri-para ipisimi.
6 Ipumare nimuna koaeaunu la yoke agale lakalisimi rabu Jon-me ipa Jordan-para kalu-ipa measa.
7 Yapare Jon nipumi Farisi alinu-para Sadyusi alinu-para nimumi kalu-ipa minalo adisa. Gorupa puma nipumi nimu go-rupa lakalisa: Nimiri koe kero madi alinu pimi. Aapimi nimi go-rupa lagia ya? Gote-na werepe rono pagape konere nimimi adobaaoma piralimi. Go rono page konere nimimi madaa pogola palimi ya?
8 Nimimi epe kogono puma palepape. Nimimi go-rupa puma kone rulalimi-daare ora kone rulae enaalinu pitaapape.
9 Nimina lo-parare Abraham-re naana aapa kone nasalepape. Neme nimi lagialo: Go wia kanare Gote-me Abraham-na sinu mada ma-aulaalia.
10 Rai gaapiri repena re-para abala apo wia le waru namaitiade repenare pitaa poma repena sulaa-para mea kiralia.
11 Nemere nimi kone perekealiminalo kalu-ipa meaato. Pare werepe epaliade ali medamere Holi Spirit-na puri-para repena sulaa ele raapu kalu-ipa mealia. Niri raba mi ali yaa-pulu neme go alina age ada kepema kege radepetalo palua pare mada dia.
12 Nipuna kelepa nipuna kimi ripinuma aaya. Go-rupa puma mo wit-na le raapu rilipu raloma go epe kilinu kama muma nipuna kiritape ada-para sulalo palia. Gore koe rilipuri wagepu nakudili repena sulaa-para mea kiralia rabu pa roalia lisa.

Jon-me Yesu kalu-ipa measa
(Mat 1.9-11; Luk 4.1-13)

13 Go raburi Yesu nipumi su Galili giyoma ipa Jordan-nane ipisa. Nipu Jon piri puma Jon-me kalu-ipa mea-nialo pisa.
14 Go-rupa pisa pare Jon-me Yesu go-rupa lakalisa: Neme ni kalu-ipa gialiri epelea-le ake paa-daa neme kalu-ipa gialua pae?
15 Gore Yesumi nipu agale go-rupa abulisa: Palaina abere neme loadeau pape. Naame go-rupa palimi-daare Gote-me pamina lea-ai raayo palima. Go-rupa lisa-pulu Jon-me nipuna agale ralisa.
16 Yesu nipu kalu-ipa abala muma wagepu nipumi ipa Jordan giyoma so pagi-nane ipisa. Go-rupa puma Yesumi go-rupa adisa: Yaa-para pora gaape lobesa rabu Gote-na Holi Spirit yaa puluma biyaa ipuma nipu madaa epaa pirisa.
17 Go rabu agale meda yaa-para go-rupa lanyaasa: Gore nina si-le neme nipu madaa ora pedo waru pe.

4

Satan-me Yesuna kone makoyatalo lisa
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

1 Go raburi Holi Spirit-mi
Yesu nipu enaali napiri su-
para maa pisa. Go rabu
Satan-me nipu kone makoy-
atalo lisa.
2 Yesu nipu raa-para yapi
ali ria malapu piruma eda
nanisa-pulu reame komisa.
3 Go rabu Satan-me ipuma
lisana Yesu-para go-rupa
lisa: Nere ora Gote-na Si
teare neme te rabu go
kaname bret ma-auloma
maa naina lisa.
4 Go raburi Yesu nipumi
agale go-rupa lakalisa: Gote-
na buk madaa agale go-rupa
wia: Enaalinumi bret kama
noma epe-rupa napirualimi
pare Gote-na lagi agale raayo
waru pagomare ade abuna
epe-rupa pitimi lisa.
5 Go raburi Satan-me Yesu
nipu wala so epe Jerusalem
siti-para lamua pisa. Gore
nipu ora so lotu ada kulu
madaa marekaaoma go-rupa
lakalisa:
6 Nere ora Gote-na Si tea-
daare gore ne go lotu ada
kuluna aoma su kamaa epa
pogolape. Gore Gote-na
buk madaa agale go-rupa
wia: Gote-me ne madaa
nipuna ensel-nu lakeloma
ripinaalepa tea rabu ne waru
surubuma kimi ripinaabal-
imi. Go-rupa pea-le pogola
pali-daare kaname page
nena age mada natia lisa.
7 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Gote-na agale
wi buk madaare agale meda
go-rupa wia: Neme nena
Mudu Gote-na kone adolalo
namaperekeyape lea.
8 Satan-me Yesu wala
maa pumare ora so kari
meda madaa puma aaomare
su raayona wi elenu Yesu
mawaalisa.
9 Gore nipumi Yesu go-
rupa lakalisa: Neme ni
madaa rumu pege puma
nina bi minasaali-daare go
su kamaa wia ele raayo ne
gialua lisa.
10 Go rabu Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Satan nere
pane pu. Gote-na buk-mi
agale go-rupa lea: Nena
Mudu Gote komea pia-le
nipu komeana bi minasaoma
nipu komeana kogono pape.
11 Go raburi Satan-me Yesu
nipu giyainaloma Gote-na
ensel-numi nipu raba mula
ipisimi.

Yesumi Galili su-para ko-
gono ripia pisa
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Yesumi Jon karapo ada
mapaitaarimi remaa pagisa-
pulu nipu Galili su-para pisa.
13 Gore nipu Nasaret
su-para napirisa pare
Kaperneam su-para puma
pirisa. Kaperneam suri
ipa Galili le pagi-para aasa.
Go Kaperneam adare-re
Sebulun-para Naptali su
laapona robo rikirana aasa.
14 Gore abala Gote-na agale
lakale ali meda Aisaia-me
laoma ipisa agale raluma
pa kama ipisa agale raluma
pisa.

15 Sebulun su-para Naptali su lapo-para piri enaalinuri nimina su laapona porare mo ipa pagi-nane puma ipa Jordan-na mone pane aina. Go su laapo-parare ora Galili su robo ru-nane aasa pare ruru rado enaali adaapu pirisimi.
16 Go su ribaale-para pirisimi enaalinumiri nimumi epe adaa paa adalimi. Enaali raayore komape su ribaale-para piri enaalinu nimi pimi-para paa ora epalia.
17 Go raburi Yesumi nipuna epe agale remaa lakalisa: Gote-na Surube Yapi Di ora re-para go ipulale nimimi koe kone giyoma lo robaa perekealepape lisa.

Yesumi ali maalapu-para ni raita maa ipulupa lisa
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Yesu nipu ipa Galili le pagi-nane pamua aasa rabu nipumi ameaya laapo adisa. Go ameaya laapore Saimon Pita-para ame Andru laapome wena meape kogono puma agona pa kama pisipi.
19 Gore Yesu nipumi talo: Nipiri ni raapu baina. Go wena meapenya-rupa nipimi enaali mealipinalo mogeaalua-le ipulupa lisa.
20 Gore nipu laapome wagepu mo wena agona giyoma nipu raapu pisipi.
21 Nipumi wala ogesi-daa puma ameaya laapo meda adisa. Nipu laapore Sebedi-na si Jems-para Jon ameaya pirisipi. Nipuna aaraa Sebedi raapu ipinu madaa piruma nimuna wena agona rabu lala pirisipi. Yesumi nipu laapo ipulupa lisa.
22 Gore nipuna aapa page mo ipinu page giyoma Yesu raapu pisimi.

Yesumi enaali adaapu waru raba misa
(Luk 6.17-19)

23 Nipu Galili su raayona pora pamuala pisa. Go-rupa pumare nipumi Juda alinuna lotu adanu-para enaalinu Gote-na surube suna agale pamu lakalisa. Gore nipumi Gote-na Surube Yapi Di madaa epe agale pamu lakeloma lisana mo enaalinu nimuna yaina rado rado maperekeaaoma nimuna yogale ma-epeaasa.
24 Go-rupa pisa-pulu nipuna bi so Siria su robo raayona piri enaalinumi pago kiritasimi. Go pago-mare enaalinumi pago kiritasimi. Go pagomare enaalinuri nimuna yaina rado rado-para radaame komalimi enaali page mea ria ipisimi. Nimuna yainare koe remo nimu madaa piruma makeyae enaalinu page piruma kuli raayo koma pe page nimu mea ipisimi. Yesu nipumi nimu raayo maperekeaa kiritasa.
25 Go rabu ora enaali adaapumi Yesu raita maa pisimi. Nimuna suri Galili-para adare Dikapolis-para Jerusalem su-para Judia su robo ru-nanepara ipa Jordan-na mone pane piri enaalinu-para ora raayore

agale pagoma raita maa pamsimi.

5

Yesumi rudu madaa aoma agale mo enaali lakalisa (Luk 6.20-23)

1 Yesu nipumi mogo enaali adaapu adoma nipu so rudu madaa opasaoma puma pirisa. Go rabu nipuna disaipel aalinu meda-para epa pirisimi.

2 Go rabu Yesumi nimu agale go-rupa lakalisa:

3 Nimi raayona lo robaa-para epe kone mulalo piruma makuaalimi-daare raana komalepape. Gote-na Surube Yapi Di nimimi ora mealimina.

4 Nimi raayome re lo pimi-daare ranaa komo piramina. Gore Gote-me nimina lo robaa-para kuma mapainaalo go-rupa palimina.

5 Nimi raayome nimina bi rabuaniaalimiri gore ranaa komo piramina. Gore nimiri Gote-me su raayo gialia.

6 Nimi raayome Gote-na epe kone komea mulalo palimi-daare nimiri Gote-me eda rubitabenalo gialia. Go-rupa pea-le nimi ranaa komo piramina.

7 Nimi raayome enaalinu-para kodome komalimiri ranaa komo piramina. Gore nimi madaare Gote-me page kodome komalia.

8 Nimi raayona lo robaa-para epe yaaliare ranaa komo piralepape. Nimimi Gote mada adalimi.

9 Nimi raayome yada ma-paitaalo palimi-daare Gote-me nimi ora naa enaalinu tea.

10 Nimi raayome Gote-na pora raluma kedaa ritimi-daare ranaa komo piramina. Nimiri Gote-na Surube Yapi Di adalimi.

11 Gore nimimi naa ruru pitalo raita mea epalimide rabu nimumi adoma nimi-para ero agale pu koe kedaa pi kone suma makirae agale medaloma teme-daare nim-imi pa raaname komalepape.

12 Go rabu nimina kone-para page raana waru ko-moma pedo waru palimina. Go-rupa pea-le nimi so yaa-para wi yoto epe adaapu gialia. Go koe konere ni-mumi abala Gote-na agale lakale alinu-para riri-nane abala mea kalisimi.

Nimiri aipa-para paa laapo-rupa pimi (Mak 9.50; Luk 14.34-35)

13 Nimi kone rulae enaalin-uri go su kamaa piri enaalin-una rikirana aipa-rupa pimi. Go-rupa pea pare mogo aipa-na rede abala dia yaaliare gore naame ake palima rabu kusa wala ma-rede palima ya? Go pi aipare nipuna rede napea-pulu enaali mea ruboma alimi rabuaa timi.

14 Nimiri go su kamaa piri enaalinuna pea-rupa pimi. Go-rupa puma adare so rudu madaa warilimi rabu enaali raayome go adare-na paa waru ademe.

15 Go page enaalinumiri lam meda kewoma baket rolo-para nasalimi. Dia, pare

ora ada-para mudialimi-le
gomere no ada ru-nane piri
enaali raayo paa-para epe-
rupa mada pimi.
16 Go-rupa pea-le nimina
epe paame pa enaalinuna le
agaa madaa raalia-daare ni-
mumi nimina epe palimide
kogono adoma nimina Aa-
pana bi minasaalimi.

Yesumi rekena agale
madaa agale lakalisa

17 Nimimiri neme Gote-na
agale lakale alinuna agale-
para rekena agale-para
giyaliminalo ipisuade kone
nasalepape. Dia, neme go
elenu mea rubolalo naipisua
pare apo rekena agalena re
waatalo ipisua.
18 Neme ora nimi lagialo:
Go su yaa laapo ora nadia
yaaliade rabu page Gote-na
rekena agalena oge lu saabae
pepasinu page ora pa saa-
balia. Go rekena agalere
ora pa saabaina Gote-me ele
raayo kiritalia.
19 Go-rupa pea-le enaali
medalomame go rekena
agalere oge agale meda kone
suma enaalinumi giyalimi-
daare mogo rekena agale
agulaeme. Go puma Gote-na
Surube Yapi-para nimu page
oge enaalinu mapiraalia.
Pare enaali raayome mo
rekena agale waru pagoma
enaali medaloma pagenalo
mogeaalimi-daare gore so
Gote-na Surube Yapi-para
page bi adaalepe salia.
20 Neme nimi lagialo:
Gore nimimi Gote-na agale
pagoma nimina epe koneme
kogono palimiri mo rekena
agale tisaanu-para mo Farisi
alinu-para nimuna kogono
ma-oge yalimi. Go-rupa
napalimiri nimimi Gote-na
Surube Yapi Di madaa na-
adalimi.

Rono page kone
(Luk 12.57-59)

21 Naana kasuanumi
abalade pagisimi yade
agalere go-rupa pagisimi:
Ali meda nalu makomaape
leade. Pare ali meda lu
makomaliri kose pagape ali
piri-para maa palimi.
22 Pare neme abe nimi
lagialo: Ali medame nipuna
ame-para rono pagaaliare
nipu kose pagape ali piri-
para maa palimi. Go page ali
medame nipuna ame-para
agale koe tea-daare kaunsil
piri-para kose talo lamua
palimi. Gore ali medame
ame-para ne ora makeyae
ali yana tea-daare nipu mo
koe repena sulaa-para maa
pu palia.
23 Go-rupa pumare neme
Gote-para ora pili lape eda
maa yawo sumare kana
reke alta madaa mea epali
rabu neme nena ameme ne
madaa koe kone enare go
kone ma-epe aape:
24 Gore nena mo ritide
ofa mo kana alta madaa pa
yawo sape. Go-rupa puma
nena ame piri wala puma
mode agale koe wala puma
ma-redepo yalepape. Go
agale abala waru kiralumare
werepe Gote-para mo eda
maa puma ora pili paina.

25 Gore ali medame ne
raapu kose loma agale salia-
daare pena pora pagina
palipi rabu epe kone suma
agale ma-redepo yaaoma
pulupape. Go-rupa napaliri
go alimi ne wagepu kose
pagape ali piri-para maa
palia. Go-rupa pumare pa-
gape mo alimi ne plisman-nu
mea katea. Go-rupa pumare
nimumi ne maa puma
karapo ada mapaitaalia.
26 Neme ora ne lagialo:
Nena kose kabape kana
raayo mada na-abulu kiri-
taliri gore neme mo karapo
ada mada nagiyali.

Ena paake ali paake madaa agale

27 Yesumi go-rupa lisa nim-
imi go agalere abala pag-
isimide lisa: Neme ena paake
nayolape. Neme ali paake
narumape lemede lisa.
28 Go agale abala pag-
isimide pare neme nimi wala
go-rupa lagialo: Gore ali
medame ena meda adalia
pare nipumi go ena paake
lamualua kone salia-daare
go konemere mo ena abala
paake nea.
29 Go pea-le nena le
popoke-naneme koe elenu
adoma pulalo paliare neme
go le yokoma rubape. Go-
rupa puma nena le komea
yoko rubali pare nena yogale
raayo su koe-para namuma
lopalia.
30 Go page nena ora ki-
naneme ne koe ele mu-
lalo paliare go kiri rugulu
rubape. Go-rupa puma nena
yogale komea aaomare nena
to yogale raayo su koe-para
namuma lopalia.

Ena giyape agale
(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

31 Yesumi wala lisa:
Abalade go agale madaare
kasuanumi go-rupa lisimi:
Ali medame nipuna were
giyalia-daare nipumi ena
rugulape pepa meda were
kalape lisimi.
32 Go-rupa lisimide
pare neme nimi lagialo:
Ali raayome nipuna ena
nagiyalepape pare go ena
paake nea loma pa kama
nagiyalepape. Go-rupa pea
pare neme agale loma ena
nagiyape. Giyaliare ne
page repaayana pora rugiti.
Go page pa ali medame
giya ena lamualia-daare
neme page ena paake yole
ali pirali. Go-rupa puma
repaaya makoyaali.

Ora so yaa madaa le agale

33 Yesumi agale meda
ora mone mone go-rupa
lisa: Agale medare abalana
kasuanumi go-rupa lisimi-
daa abala pagemede agalere
go-rupa: Nimi ora so le yaa
madaa agale meda Gote-na
le agaa madaa talo palimi-
daare go abalana agale
madaa kone waru suma
palepape lisimi.
34 Go-rupa lisimi pare
neme nimi lagialo: Nimimi
yaa madaa pi natapape. Yaa
madaare Gote nipuna pirape
reke yade. Go paa-daa yaa
madaa makuaa loma nimina
agale puri namapalaalepape.

35 Go page nimimi yaa
madaa makuaa agale meda
go suna bimi puri nama-
palaalepape. Dia-le go suri
Gote nipuna age lopae su
yade. Go page nimimi
Jerusalem sumiri su yaa
laapo makuaa agale meda
natapape. Dia-le Jerusalem
sumiri Ali Mudumi mea
waalisade su yade.
36 Gore nimimi nimina
kalu iri wala kaake pi
pobere-daa mada namuma
maalimi-pulu nimina kalu
madaa yaa madaa makuaa
agale page natapape.
37 Gore nimimi agale
leme rabu e-para dia laapo
agale kama tapape. Agale
mone mone lemere Satan-
me malaaya.

*Koeyae palimide na-
abutapape
(Luk 6.29-30)*

38 Nimimi agale abalade
gu-rupa pagisimide: Ali
meda nena le ape minaaliare
nipuna le page ape minape.
Ali medame nena agaa kimi
koda tiare nipuna agaa
page abuloma koda tyape
lisimide.
39 Go-rupa lisimi pare
neme nimi lagialo: Ali
medame nimi-para koeyae
paliade raburi nipu-para
rono napagaalepape. Dia,
pare ali medame nena pa-ae
ki waarame rola tiare gore
perekema luma pa-ae meda-
nane ora lina waalape.
40 Go-rupa wala ali
medame nena mamina
muma ne kose madaa
adialalo paliare gore nena
mamina meda page nipu
wala kalape.
41 Gore soldia ali medame
nipuna elenu su ogesi-daa
adaalu-para mea ria tea-
daare gore neme wala ogesi-
daa su rado meda adaalu
nona pi-para page mea riape.
42 Go page ali medame
ne-para ele gi tea-daare
neme nipu kalape. Gore ali
medame ne-para pe meda
gi tea-daare neme koau
nawaalape.

*Yesumi talo: Yada lore ali
raapu epe kone sape
(Luk 6.27-28; 6.32-36)*

43 Yesumi agale meda
wala gu-rupa lisa: Gore
kasuanumi abalade lisimide
agale go-rupa pageme: Nim-
ina adami enaali-para epe
pedo pi kone salepape pare
nimina lore alinu-para koe
kone salepape.
44 Go pea pare neme nimi
lagialo: Nimina lore alinu-
para epe pedo pi kone waru
salepape. Go-rupa page
nimi-para koeyae palimiri go
koe kone mea rubainalo Gote
yaaloma beten tapape.
45 Go-rupa palimiri nimiri
so yaa-para pia Aapana
enaalinu piralimi. Gote-
me enaali koe epe laapo
raita madaa naare apo
marasaana-daa. Go page
nipumi yai page ali koe epe
laapo raita madaa apo epena
lisana-daa.
46 Go pea-le mo enaali
medalomame nimi raana ko-
malimide madaa nimu raana
komalimiri go madaare epe
yoto mealimina? Dia, mo

takis meape alinumi page go-
rupa peme.
47 Go page nimina amenu-
para abi paitalepape lemere
mo-ainare ake leme pae?
Gore kalu-ipa abi nami pa
pimi enaalimi page go-rupa
peme.
48 Gore nimi ora waru epe-
rupa piralepape. Nimina
aapa so yaa-para epe-rupa
pia-rupa nimi page epe-rupa
mapiraalia.

6

Enaali meda raba meape agale

1 Yesumi go-rupa lisa:
Nimimi waru adalepape.
Nimimi lotu kogono pulalo
peme rabu enaalinumi nimi
adena kone suma napipape.
Nimimi naana epe kogonore
enaalimi adena kone sal-
imiri nimina so yaa-para
piri Aapame nimi yoto mada
nagialia.
2 Go page nimimi naarali
kome enaalinu nimu ele raba
mu kalemere gore nimimi
penaame go ele mealepa
loma yaalari napulupape.
Go-rupa palimiri nimimi
makirae agale le enaalinuna
kone komea mogeleme.
Nimuri lotu ada-para mo
pora pagina page pamuma
ele kaleme. Gore mo piri
enaalinumiri nina bi komea
minasaaina kone wimi.
Nina agale pagalepa. Go-
rupa pemere nimuna rudu
elenu abala penaame go mu
aaeme-daa.
3 Pare nimimi mo enaali
naralinu raba mulalo pal-
imiri ora ki-naneme palide
ele pope ki-naneme na-
makuaaina lape. Nena
adami ali page agale napa-
gena lape.
4 Dia, pare pagaa wi kone
suma epe bi mulalo kogono
palepape. Go-rupa palimiri
nimina Aapamere nimina
epe pagaa wi kogono adoma
nimi epe yotome abutea.

Beten lape kone
(Luk 11.2-4)

5 Yesumi agale meda go-
rupa lisa: Nimimi beten
lemede raburi makirae agale
le enaali-rupa natapape.
Nimimi lotu ada ru-nane
aoma beten tapape. Go page
nimumi adaa pora kebo-
nane page enaalinumi naa
adena kone suma beten nat-
apape. Go-rupa peme pare
nina agale pagalepa. Gote-
me nimuna yoto elenuri
abala kalisa.
6 Go yapare nimi beten
ripia talo palimide raburi
nimina ada rum-para puma
pora poma nimi na-adape
aapa madaa beten tapape.
Go-rupa pumare nimina
Aapame apo epe kaledoma
leme beten adoma nipumi
nimi-para page abutea.
7 Go page nimimi beten
lemede raburi pa agale meda
yoloma nale giyalepape. Mo
kalu-ipa nami enaalinumi
beten yoloma adaapu leme
rabu waru pagalia kone
wimi. Go-rupa natapape.
8 Nimi nimuna kone
naratalepape. Dia-le nimimi
beten talo agaleme abala
managolaeme raburi nimina
aapa Gote-me nimi madaa

rudu lea ele raayo abala
adoma makuaaya.
9 Gore nimimi beten go-
rupa tapape:
Naana aapa, nere yaa-para
pili. Nena biri ade
abuna epe-rupa.
10 Nena Surube Yapi Di
epena. Nena kone-
mere so yaa-para go-
rupa peme-rupa su
kamaa naame page
go-rupa palima.
11 Abi go yapi komea
madaare neme naana
eda giape.
12 Neme naana koe elenu
mea rubaina-le naame
page koe kone saapi-
rape enaalinuna kone
mea rubalima.
13 Neme naare koe kedaa pi
eleme ko nataina pare
Satan-me naa natinalo
surubape.
14 Pagalepa. Nimimi enaali
medalomana koe elenu mea
raakepe rubalimiri gore nim-
ina so yaa-para pia Aapame
nimina koe elenu page mea
rubalia.
15 Pare nimimi pa enaali
medalomana koe elenu
namuma raakepe rubalimiri
nimina aapa nipumi page
nimina koe elenu mada
namuma rubalia.

Yesumi eda niti pape madaa agale lisa

16 Yesumi agale meda wala
gu-rupa lisa: Gore nimimi
lotu kone suma eda giyalimi
rabu makirae agale le enaali-
rupa napipape. Nimuna le
agaa-para reame kome-rupa
napiramina. Go-rupa puma
nimi reame kome enaali
kone suma kone minalo
peme. Pagalepa. Nimuna
yoto elere abala meme.
17 Pare nimimi nape ele
madaa niti puma giyalimi
rabu nimina kalu-para wel
maa pumare nimina le agaa-
para waswas tyalepape.
18 Go-rupa palimi raburi
nimimi eda giyalimina
enaalinumi mada na-
makuaalimi. Nimumi mada
na-adalimi pare nimina
Aapame apo kudiri pu
konere nipumi mada adalia.
Go-rupa pumare nena epe
yoto mada abutea.

Epe ele mea makiritaaina agale
(Luk 12.33-34)

19 Nimimi epe elenu go
su kamaa nakirita salepape.
Go su kamaare go epe elere
bolonumi noma pa ramualia.
Go su-para page paake ne al-
inumi pape aguloma meme.
20 Nimina epe elenu raay-
ore go su kamaa nakirita
salepape pare go elenu so
yaa-para kirita salepape.
So yaa-parare bolonumi
nanoma mada naramualia.
Go-rupa puma paake ne al-
inumi page so yaa-para elere
namealimi-le so yaa-para ele
epe-rupa pa saabalia.
21 Gore epe ele kirita sali-
parare nena kone page go-
para pa saabalia.

Lere tona paa
(Luk 11.34-46)

22 Naana lere naana tona
lam pea-rupa roaaya. Le epe
yaaliare gore nena to raayo
page epelea.

23 Pare le koyaliare gore
nena to raayo-para ribaa
yoma koyalia. Go-rupa pea
rabu nena lo robaa-para
roalia paa wala kudinalia.
Go-rupa puma nena yogale-
para ribaa yoma ne ora
makoyaalia.

Ali komeame surube ali laapona kogono mada napalia
(Luk 16.13)

24 Bosboi laapona ko-
gonore ali komeame mada
napalia. Go-rupa palia
raburi ali meda madaare
epe kone suma ali meda
madaare koe kone suma
palia. Go-rupa napilia-le ali
komea madaa ora raaname
komoma ali meda-parare
nipu rono pagaalia. Go
page nimimi Gote-na kogono
pala kana kogono pala mada
napalimi.

Kedame komoma kone adaapu meme
(Luk 12.22-31)

25 Yesumi agale meda wala
gu-rupa lisa: Go-rupa pea-le
neme nimi lagialo: Naa epe-
rupa piramina kone adaapu
nasalepape. Gore naame
ipa eda laapo ele nalima
pa naana yogale madaa
ele maraalima pa loma
kone adaapu nasalepape.
Gore epe-rupa pirape kone-
mere pa nape eda kone
rabuaanaaya. Go page yo-
galeme pa mamina maraape
kone rabuaanaaya.

26 Nimimi so biyaa
pameme yaanu adalepape.
Nimuna nape repena kili
maapu napoma nimuna
edare ada-para nakiritaeme.
Go-rupa napeme pare nim-
ina so yaa-para pia Aapame
nimu eda kalea. Pare
Aapame nimi madaa wia
koneme go yaanu rabuni-
aaya.

27 Nimimi go su kamaa
wi ele madaa kone adaapu
salimiri go konemere nim-
ina pirape maali ogesi-daa
adaalu mada namayola salia.

28 Go-rupa pea-le nimina
konere ake paa-daa mamina
ele madaa penaateme? Nim-
imi oge repena kili so kamaa-
nane ope-ai adalepape. Gore
nipu opea rabu nipumi ko-
gono napuma mamina page
nawarialia.

29 Go-rupa pea pare neme
nimi lagialo: Abaladere King
Solomon nipuna au mamina
epe epe ele kama yamesa
rabu mo plaua kili madaa
pea-rupa nipumi au go-rupa
pisa pare plaua-me nipuna
au rabuniaaya.

30 Abi e-para rilipu puti
wia pare ekera wala luma
repena sulaa-para kiralimi.
Pa rilipu go-rupamere Gote-
me pa suna au laaya. Go-
rupa pea-le nimi enaalinuri
ni madaa kone ogepusi ru-
laeme. Nimina Gote-me nimi
page waru surubalia.

31 Go-rupa pea-le nim-
imi kone adaapu go-rupa
nasalepape: Naame eda
ipa laapore ele nalima palo
mamina ele maraalima palo
kone nasalepape.

32 Go kone raayore su ka-
maa kone narulae pa piri
enaalinumi nimuna meape

kone yade. Pare nimina
so yaa-para pia aapa nipumi
nimi adoma ele gialia.
33 Go kone nasalepape
pare kone perekeyo suma
Gote-na Surube Yapi Di
madaa page nipuna pape
kogono page go laapo
madaa kone abala saapi-
ralepape. Go-rupa palimi-
daare nipumi ele radonu
page mada nimi gialia.
34 Go-rupa pea-le bureka-
nane ake palua pe kone
nasalepape. Dia-le bureka-
nane pape kone sape elenu
pa epalia. Gore yapi meda
madaa kedaare pa nari-
alepape. Gore pa kedaanu
yaa-pulu nipuna pa epalia.

7

Enaali rumape agale
(Luk 6.37-38; 6.41-42)

1 Yesumi agale meda
wala go-rupa lisa: Nimimi
enaali medaloma pa kama
namariaaoma kose laaoma
namuma rumaalepape lisa.
Go-rupa puma Gote-me nimi
page go-rupa mada mea
rumaalia.
2 Nimimi enaali meda pa
kama mariaoma kose leme-
daare gore Gote-me nimi
madaa go-rupa komea-rupa
abutea. Nimimi go-rupa ru-
maalua kone salemede-rupa
go rumaape kone madaare
Gote-me nimi komea-rupa
abutea.
3 Gore nimina amena le-
para oge le mare abala
adema leme. Go-rupa pea
pare nimina le-para wi
repena reke pena ademe.
4 Gore nimina le-para
repena reke wia-le ake paa-
daa go-rupa leme: Naa ame,
nena le-para wia oge le mare
mea rubano leme.
5 Go ali nere makirae agale
le ali yade. Abala ririnare
nena le-para wia repena
rekelepena maa rubape.
Go-rupa puma werepere le
adolalo puma nena amena
le-para aaya loma epe-rupa
mada mu paina.
6 Nimimi Gote-na elere
yananu nakatapape. Go-
rupa pumare wala nimumi
kauloma ne nolalo palia.
Go page nimi kulubunu epe
epe elenu menana maa-
nane namaitialepape. Go-
rupa pumare nimimi mogo
epe kulubunu rugulabebe
palimi.

Beten loma agale meam-
ina
(Luk 11.9-13)

7 Yesumi go-rupa lisa: Nim-
imi Gote-para beten teme-
daare nipumi mada gialia.
Nimimi ele asa palimiri nim-
imi mada adasaalimi. Nim-
imi pora gaape puma tya tya
palimiri Gote-me nimi-para
pora gaape mada lobalia.
8 Enaali raayome Gote-
para beten lemere gore
nimumi elenu mada meal-
imi. Enaali raayome elenu
asa palimi-daare mada ada
salimi. Gore alimi pora
gaape tia-daare Gote-me
pora mada lobalia.
9 Gore nimina naakinumi
aapa yaaloma bret meda gi
tea-daare nipumi kana meda
mea katea ya? Dia.

10 Go page mo naakimi
aapa yaaloma wena page
meda gi tea raburi koe kero
meda katea ya? Go page
mada nakaeta.
11 Go-rupa pea-le nimi
alinumi nimina naaki no-
gonu epe elenu pa kaleme-
le nimina so yaa-para pia
Aapamere nipu madaa beten
leme-daare nipumi epe ele
page pa maa gialia-le beten
loma agale mealepape.
12 Pa enaalinumi epe kone
muma ni komea go-rupa
meda pina kone salimade-
rupare neme page go-rupa
pape. Gore apo kone
madaare Moses-na rekena
agale-para Gote-na agale
lakale alina agale raayo go-
para wia.

*Nimiri oge pora gaape-
para ora pulupape
(Luk 13.24)*

13 Yesumi agale go-rupa
lisa: Nimiri oge pora
gaape-para ora puma puaa
kodobalepape lisa. Pora
medare mo koe su-para pope
pora gaapere ora adaalepe
mada lobapa wia. Enaali
adaapu pere go pora-para
pulalo peme.
14 Go-rupa pea-le ade
abuna kagaa pirape pora
gaapere ora ogeasi yaa-pulu
kalai waru palimi. Go-rupa
pea-le enaali komea komea
lo go pora-para mada palimi.

*Pa repenana kili matia
waru adalepape
(Luk 6.43-44; 13.25-27)*

15 Yesumi agale meda go-
rupa lisa: Gote-na bi madaa
makirae agale le alinuri
waru adalepape. Nimi piri-
para epalimi rabu nimumi
epe sipsip menana yogale
aako yameme pare nimuna
lo robaa-para raa yana-
na kone suma nimi nolalo
peme.
16 Go makirae agale le al-
inu epalimi rabu nimumi
kogono palimi waru adoma
makuaalepape. Repena keto
keto aayari epe repena wain-
na le mada namaitia. Go
page repena fik-na epe kiliri
mo po rilipu pepo puti-para
mada naralemade ora dia.
17 Go-rupa pea-le ipa waru
piri repena raayo madaa kili
epe-rupa maitaa. Pare koe
kaapu le repena raayo le koe-
rupa maitaa.
18 Epe repenamere repena
kili koe-daa mada namaitia.
Go-rupa kama repena koeme
epe repena kili meda na-
maitia.
19 Repena raayo kili epe-
rupa namaitalia-daare poma
repena sulaa-para meaki-
ralia.
20 Go-rupa pea-le mo Gote-
na bi madaa makirae agale
loma makirae alinumiri
kogono peme rabu nimuna
maitialimi kili adalimina.
21 Gore enaali raayome ni-
para Ali Mudu leme pare
nimimi Gote-na Surube Yapi-
para madaa na-adalimi. Dia,
pare enaali raayome naana
aapa so yaa-para piana kone
raitalimiri Gote-na Surube
Yapi-para mada adalimi.
22 Apo yapi di epaliade
rabu enaali adaapumi go-
rupa teme: Ali Mudu, neme
abalade nena bi enaali lake-

talo epe agale mogeaasima leme. Nena bi lakeloma abalade naame enaalina koe remonu mea ruboma napi kogono adaapu pisima leme.

23 Go raburi neme nimu-para go-rupa laketoa: Neme nimina le-para na-adisuade-le nimiri koe enaalinu-le ni piri-para pane pulupa toa.

Ada pape kone laapo
(Luk 6.47-49)

24 Yesumi agale meda go-rupa lisa: Enaali raayome nina go agale pago raitalimi-daare nimuna epe konere go-rupa wimi: Ali medame ada puma kaname puri ma-palaasa.

25 Go-rupa pumare yai ipisa raburi ipa roma rubisaaoma puri pale po rilipumi ipuma go ada walu walu malaasa. Go pisa pare mo ada ora kaname puri waru mapalaaoma pisa-pulu mada narobesa.

26 Yapare enaali raayome nina agale pagoma naraital-imiri nimuna kone go-rupa wimi: Go enaalinuna konere ada pigi puri namapaalae pa mabaoma peme.

27 Go-rupa pumare yai ipuma ipa roma ru-bisaaoma puri pale po rilipu page ipuma mo ada epa marobaasa. Gore mo ada lopesa rabu ora e waru lisa.

28 Yesumi go agale pu kir-itasa rabu pirisimi enaali raayome pogolasaasimi.

29 Gore nipumi agale lakalisa rabu nimuna rekena agalena lisimi tisaanu-rupa nalakalisa. Dia, pare nipumi puri pale alina agale lakalisa.

8

Yesumi yakilimi li ali medana yaina ma-epeaasa
(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yesu so rudu giyoma kilipiaoma ipisa pare enaali raayome wala nipu raita maa ipisimi.

2 Go rabu yakilimi li ali meda Yesu piri-para epa rumu pege puma piruma nipumi talo: Mudu Ali, neme nina yaina mada ma-epeaaina kone salo lisa.

3 Yesumi nipuna yogale madaa ki waraaoma talo: Go-rupa palua-le abe kaapu yaina. Go-rupa lisa rabu wagepu mo rere raayo kaapu yabesa.

4 Yesumi nipu-para talo: Nere adobape. Neme enaali medaloma nalakelape. Nena yogalere Gote-na lodo kira-ae alimi adena pope. Go-rupa pumare Moses-me lisa-rupa eda yawape. Go-rupa pali raburi nena yainare abala go dia yanalo enaal-inumi mada adalimi.

Yesumi soldia ali muduna kogono naaki ma-epeaasa
(Luk 7.1-10)

5 Yesu nipu Kaperneam su-para pisa rabu soldia alinuna Ali Mudumi Yesu nipu-para agaleme go-rupa ogelisa:

6 Mudu Ali, nina kogono naakiri yaina komoma ada saabaaya. Nipuna kuli raayo komapaoma radaa ora adaalepe pea.

7 Gore Yesumi talo: Neme
nipu maperekaala palua.
8 Yapare mo soldia alin-
una Ali Mudumi Yesu nipu
agale go-rupa lakalisa: Mudu
Ali, niri epe ali-daa dia-le
nere nina ada-para mada na-
epali. Go-rupa pea-le neme
pa agaleme te rabu nina ko-
gono ali mada rekalia.
9 Ni page naa soldia ali
kalunumi ni surubeme.
Neme soldia alinu page
surube. Go-rupa pea-le
neme soldia ali komea-para
ne pu toadere nipu mada
palia. Ali meda ne nipu
toa raburi gore nipu mada
epalia. Gore mo nina kogono
naaki-para go kogono pa
leare gore nipumi mada
palia.
10 Yesumi go agale pagoma
kone adaapu wisa-pulu mo
nipu raapu ipisimi enaalinu-
para go-rupa lakalisa: Neme
ora nimi lagialo. Israel su-
para ali go-rupa kone ru-
lae ali meda abalade page
napirisa.

11 Gore agale pagalepa:
Enaali adaapu mo naare
opala-nane page pabala-
nane page epalimi. Gore
nimumi Abraham-para
Aisak-para Jekop-para so
Gote-me Surube-na Su-para
piruma kasuanu raapu eda
no piralimi.
12 Go-rupa palimi pare
enaali medaloma so Gote-
na Surube Yapi Di adolalo
peme enaliari nimu ribaale-
para wala mea ralu tia. Go
raburi re waru loma nimuna
kabulu regepe no radaa
nalimi.
13 Yesumi mo soldia al-
inuna mudu ali go-rupa
lakalisa: Nere abe pu. Neme
kone rulaaye-pulu nena
kone sae-rupa ora palia.
Go-rupa lisa-pulu nipuna
kogono naakiri ora go rabu-
le ma-epe aasa.

Yesumi Pita-na werena agi raba misa
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

14 Yesu nipu Pita-na ada-
para puma kodobaoma Pita-
na aayaa riripu yaina ko-
moma paitae wina adisa.
15 Gore Yesumi nipuna ki
minaa misa rabu mo riripu
yaina abala wagepu dialisa.
Go rabu nipumi rekomare
Yesuna eda kiraasa.

Yesumi enaalinu adaapu raba misa
(Mak 1.32-34; Luk 4.40-41)

16 Gore alebore enaali
medalomame koe remo piri
enaali Yesu piri-para mea
ipisimi. Nipumi agaleme
loma go koe remo raayo
ralu rubisa. Go-rupa puma
nimuna yaina raayo page
ma-epeaasa.
17 Go-rupa pisare abalade
Gote-me agale meda Aisaia-
na buk-para go-rupa lisa:
Nipumi naana yaina raayore
abala mea ruboma naana
yaina rado rado page ma-
epeaasa.

Enaali medalomame Yesu raita maa pulalo peme
(Luk 9.57-60)

18 Gore enaali adaapumi
Yesu kutapu ma-aasimi rabu
nipumi talo: Naare ipa mone

pane kenao mone maa baina
lisa.
19 Go rabu rekena agalena
tisaa meda ipuma lisana
Yesu go-rupa epa lakalisa:
Tisaa, su raayona pamuali
rabu ni ne raapu pamua-
pana.
20 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Raa yana pali-
parare su-para naaku wia.
Yaanu page ada warilimi
pare ni enaali Raapu Pirape
alina Siri nina pomo mu
piruma paitape ada dia yade.
21 Go-rupa lisa rabu
nipuna disaipel ali medame
nipu go-rupa lakalisa: Mudu
Ali, ora lale pare nina aapa
abala rogala pono.
22 Pare Yesumi nipu
lakalisa: Gore kome enaalin-
umi nimuna kome enaalinu
yago rogaalimi. Nere saana
bana lisa.

*Yesumi adaa po rilipu mal-
oraasa*
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Yesu nipu ipinu madaa
piruma lisana nipuna di-
saipel alinu nipu raapu
pirisimi.
24 Go rabu mo ipa adaalepe
porilipumi ipuma ipinu
mapereke yolalo pisa. Go-
rupa pisa pare Yesu nipu pa
u paitae wisa.
25 Go-rupa pisa rabu mo
alinumi Yesu nipu puma
marekaaoma talo: Mudu Ali,
neme naa raba mea. Naare
go ipa madaa makoyaaoma
ipa apo nalem-daa lisimi.
26 Gore nipumi nimu
lakalisa: Ake pa-daa nimimi
paala komoleme ya? Nimiri
naa agale ogepusi lo robaa-
para muma kone rulaeme.
Gore nipu rekoma po rilipu-
para ipa laapo puri pale
agale lakalisa. Go rabu
po rilipu loraoma ipa lewa
ogesi-daa lewa napisa.
27 Go rabu nimumi pogo-
lasaoma talo: Go aliri ake pi
ali ya lisimi? Go ipa-para po
rilipu laapome nipuna agale
pagala lisimi.

*Yesumi makeae ali
laapona koe remo mea ralu
rubisa*
(Mak 5.1-17; Luk 8.26-37)

28 Yesu nipu ipa mone pane
puma mo Gadara ruruna su-
para opapasa. Go-parare koe
remo pabo piri ali laapome
tapa apedaa giyoma Yesu
nipu piri-para ipisipi. Nipuri
ora raa-para makeyae ali
laapo yaa-pulu enaali raayo
pala komoma go nipu ae
pora pagina napamisimi.
29 Gore nipu laapome puri
paloma go-rupa yaalisipi:
Nere Gote-na Si-le neme naa
piri-parare ake pulalo epae?
Gore go elenu pape di abe
dia-le neme naa radaa maa
gulalo ake paa-daa epae pa
lisimi?
30 Go rabu menanu adaa-
pupe mo-pare aoma eda nala
aasimi
31 Mo koe remome Yesu-
para go-rupa ogesimi: Neme
naa ralu tyalo pali-daare naa
mogo menanuna lo robaa-
para ralutape lisimi.
32 Gore Yesumi mo remo-
para nimi pulupa lisa-
pulu nimumi mo ali laapo
giyoma remo nimu mo
menana lo robaa-para puma

kodobasimi. Go mena raayo
alo puma mo raita madaa
lopoma ipa le-para puma ipa
noma komabasimi.
33 Go rabu mo mena
surube alinu nimu pogola
pisimi. Nimu adare-para
puma go remaa enaali
raayo-para puma lakalisimi.
Lakalisimi rabu mo koe
remo pabo piri ali laapo
madaa piai-nu raayo remaa
puma lisimi.
34 Go rabu mo adare-para
piri enaali raayome Yesu
nipu madama ipisimi. Go-
rupa puma nimumi nipu epa
adoma go-rupa lakalisimi:
Go su giyoma nena su rado-
para pu lisimi.

9

Yesumi ki-age kole ali meda ma-epeaasa
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Yesu nipu ipinu madaa
piruma ipa mone pane puma
nipu adare meda-para puma
opapasa.
2 Go rabu yaina kome
ali meda Yesu piri-para ria
ipisimi. Go-rupa pirisimi
pare nipuna kuliri raayo
koma penaloma tapa madaa
saabaasa. Yesumi nipuna
kone rulae adisa rabu mo
yaina kome ali lakalisa:
Go naaki, paala nakomape.
Nena koae-aunu raakepe
rubaato.
3 Gore rekena agale tisaa-
nu medalomame go agale
pagoma nimuna kone-para
go-rupa wisimi: Go alimiri
Gote-para ero lea, kone
wisimi.
4 Yesumi mo nimuna kone-
para abala adoma nimu-para
talo: Ake paa-daa nimina
kone-para go-rupa saleme?
5 Ake puma kuma pi agale
toa ya? Nena koe elenu
mea rubano kedaa pia? Ne
rekoma pora pu lano kedaa
pia?
6 Pare ni enaali Raapu Pi-
rape alina Siri go su kamaa
enaalinuna pupitagi neme
kone mea raakepe rubalua-
le puri adalimina. Go-rupa
puma nipumi mo kuli koma
pe ali-para talo: Ne rekoma
nena u pali elenu mea rip-
inuma nena ada-para pu lisa.
7 Go-rupa lisa rabu nipu
rekoma nipuna ada-para
pisa.
8 Enaali raayome go-ai
adoma lisimina paalame
komisimi. Gore Gote-me
go au pinalo puri kalisa-
pulu nimumi nipuna bi
minasaasimi.

Yesumi Matyu yalisa
(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Yesu nipu go su giyoma
pisa rabu ali meda Matyu
nipu kana takis mi ada-para
pirina adisa. Go-rupa puma
Yesumi nipu-para talo: Nere
saana bana. Go-rupa lisa
rabu nipu rekoma raita maa
pisa.
10 Yesu go alina ada-para
eda nala pirisa. Go rabu
kana takis mi alinu-para nar-
ali pabe enaalinu medaloma-
para Yesu page nipuna dis-
aipel alinu raapu piruma eda
komea-para nisimi.
11 Go-rupa pirisimi rabu
Farisi ali medalomame go

kone adoma nipuna disaipel
alinu lakalisimi: Nimina ti-
saa mo takis mi alinu-para
naarali enaalinu raapu pia-le
ake paa-daa go-rupa eda no
piruaaya lisimi?
12 Yesu nipumi go agale
pagoma nipumi talo: Yaina
nakome enaalinu nimuri
dokta piri-para pemede.
Dia, yaina kome alinu nimu
dokta piri-para peme.
13 Nimimi Gote nipuna
buk-para ria agale lagisade
abala puma makuaalepa:
Ofa sape kone madaare
neme raana napea pare
neme raba meape kone
madaa pedo pi. Yesu wala
talo: Neme ora epe enaalinu
kama raba mulalo naipisua.
Dia, pare naarali enaalinu
page raba mulalo ipisua.

Eda rekena-ai giyali kone
(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

14 Go raburi Jon-na dis-
aipel alinu Yesu piri-para
ipuma nimumi nipu-para
talo: Farisi alinu naa page
eda madaa niti puma adoba
aema. Go-rupa pema pare
ake pea-daa nena disaipel
alinumi eda pa nena lae ya?
15 Gore Yesumi nimu
lakalisa: Go ena lamulalo pe
aliri nipuna rurunu raapu pa
piralia rabu nimuna kone-
para kedaa napalia. Pare
werepere go ena lamulalo
pea aliri wala giyalia-le go
rabu mo nipuna rurunumi
kodome komoma eda nape
madaa niti puma pa piralimi.
16 Ali medame kagaa
mamina kuni nipuna abal-
ana mamina podopele-para
narabutea. Dia, pare nipumi
go-rupa ruguluma rabutea-
daare mo mamina wala
mariripiaama puma adaapu
riripi tyabalia.
17 Go page abalana
meme mena yogale-para ali
medame kagaa ipa wain
mada nakoeyaalia. Go-
rupa pali-daare mo kagaa
ipame meme mena yogale
mariripiaaoma mo ipa su
kamaa koyalia. Go-rupa
pumare mo meme mena
yogale page mapodopealia.
Gore kagaa ipa wain-ri ora
kagaa meme mena yogale
raapu no ritimiri laapo raita
epelea.

Yesumi ali muduna wane
ma-epeaaoma nipuna mam-
ina waraasa ena ma-epeaasa
(Mak 5.22-43; Luk 8.41-56)

18 Yesumi nimu-para go
agale pena lakelala aina ali
mudu meda Yesu piri-para
ipuma rumu pege puma go-
rupa lisa: Nina nogore abe
ora le kadupia pare neme
epa ki sali rabu mada rekalia
lisa.
19 Go-rupa lisa rabu Yesu
nipu mo ali mudu raapu pu-
lalo pisa rabu nipuna dis-
aipel alinu page pisimi.
20 Pora pagina pisimi
rabu ena medare nipuna
yapi pupulae yainare maali
ki lapo pege puma agena
lapo rupa-para popisa. Go
ena nipu Yesuna koau-nane
ipuma nipuna mamina kale-
nane kimi waraasa.
21 Go ena nipuna lo
robaa-para kone go-rupa
wisa: Neme nipuna mamina

madaa kimi waraaluare nina
yaina mada dia yaalia kone
wisa.
22 Go-rupa pumare Yesumi
nipu wala perekeyo adoma
talo: Go nogo. Neme ni
madaa kone rulaae-pulu
nena yaina abi ma-dia yaato.
Ora go raburi go yaina
epeasa.
23 Gore Yesu nipu mo ali
muduna ada-para puma opa-
paasa. Go-parare enaalin-
umi pe ruli loma re adaa pu
lisimi.
24 Gore Yesumi talo: Nimi
pane piralepa. Go nogore pa
u paitana. Ora lena kadupi-
ana. Go rabu nimumi nipu
giri laasimi.
25 Mo enaali raayo pa
pirinaloma Yesu nipumi mo
nogona ada rum ru-nane
puma ki mina muma nipu
marekaasa.
26 Go-rupa pisa-pulu go re-
maa su raayo-para pago kir-
itasimi. Yesumi le rabuli ali
lapo-para agale maarea al-
inu page puma ma-epeaasa.
27 Yesu nipu go ada giyoma
pora pamisa rabu le rubu
pi ali laapome nipu raita
mea ipuma go-rupa yaal-
isipi: Nere Devit-na si-le saa
raba mea lisipi.
28 Gore Yesu ada ru-nane
penaaloma mo le rubu pi
ali laapo nipu piri-para ip-
isipi rabu Yesumi nipu-para
talo: Go kogono mada palua-
le nipimi ni madaa kone ru-
lalipi ya? Nipumi talo: E,
Mudu Ali mada palipa lisipi.
29 Go-rupa lisipi rabu
Yesumi nipuna le kimi
waraaoma talo: Nipimi ni
madaa kone rulaalipi-daare
nipina le madaa epetea.
30 Go-rupa pumare nipuna
le wala epe lisa. Go-rupa
pumare Yesumi nipu-para
puri pale agale go-rupa
lakalisa: Nipimi waru kudiri
palepape. Enaali medaloma
nalaketapape.
31 Pare nipu giyoma pisa
rabu go su raayona Yesuna
remaa pamisa.
32 Go-rupa palaina enaali
medalomame agale maare
koe remo pabo piri ali meda
Yesu piri-para mea ipisimi.
33 Gore Yesumi mo koe
remo mea rakepeaasa
rabu nipu laapome agale
lopaasipi. Gore enaali
raayome kone adaapu suma
go-rupa lisimi: Go Israel su-
para napi kogono go pamu
pia-daa lisimi.
34 Pare Farisi alinumi talo:
Koe remonuna ali mudumi
nipu puri kalenaloma go
remo koena ali kalunumi
puri kalenaloma pamu pia
lisimi.

Yesumi enaalinu kodome komisa
(Mat 4.23; Mak 1.39; Luk 4.44)

35 Yesu nipu su adare
raayo-nini pamuma lisana
nimuna lotu ada-para agale
pamu mogeaasa. Mogeaasa
rabu nipumi Gote-na Surube
Yapi Di madaa epe agaleme
loma lisana enaalinuna
yainanu ma-epeaasa.
36 Nipumi mo enaali raayo
kodome komisa. Gore
nimuna kone mabebola
luma koe-rupa pirisimi-pulu
nipumi kodome komisa.

Mo sipsip-mena puni aaraa napirisa-rupa go enaalinu kalae-rupa pirisimi.

37 Go-rupa pirisimi-pulu Yesumi nipuna disaipel alinu lakalisa: Eda adaapu mo maapu-para poro aaya pare kogono pape alinu adaapu napimi.

38 Go-rupa pea-le nimimi go maapuna aaraa-para eda kili maa kirita sula epena beten tapape lisa.

10

Aposel kogono alinuna bi
(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

1 Yesu nipuna aposel kogono ali 12-pela yaaloma nimu kogono pape-ai puri mapalaasa. Gore nimimi koe remo raluluma yaina raayo ma-edaoma enaali raba minalo puri gialua lisa.

2 Mo ali 12-pela nimuna biri go-rupa: Saimon-re abala ririna Yesumi nipu abala mapiraasa. Nipuna bi medare Pita. Nipuna amere Andru page mapiraasa. Go-rupa puma meda Sebedi-na si Jems-para nipuna ame Jon laapo page mapiraasa.

3 Gore Filip-para Bartolomyu laapo mapiraasa. Medalomare Tomas-para takis mi ali Matyu laapo mapiraasa. Go-rupa puma Jems-re Alfius-na si Tadius laapo mapiraasa.

4 Go-rupa puma Saimon Selot-para Judas Iskariot page mapiraasa. Go alimiri piruma Yesu tyapena kabe reke misa.

Yesu nipumi mo aposel kogono ali 12-pela kogono kalisa
(Mak 6.7-13; Luk 9.1-5)

5 Yesu nipumi mo aposel kogono ali 12-pela maa penaalisa rabu agale mana go-rupa lakalisa: Nimi ali ruru radonu piri-para napulupape. Go-rupa puma nimi Samaria adare-para page napulupape.

6 Dia, pare nimiri Israel su-para piri enaalinuri ora alu pae sipsip-rupa pimi-le nimu piri-para pulupape.

7 Nimimiri Gote-na Surube Yapi Di abe ora re-para ipu lalo laketapape lisa.

8 Nimimi yaina kome enaalinu ma-edalepape. Ora le kadupili enaalinu marekaatepape. Mo yakilimi li enaalinu ma-epeaatepape. Go page koe remo mea raakepe rubalepape. Gore nimimi go puri pa mealemepulu mo enaalinuna yaina yoto nami mada pa ma-epeaatepape lisa.

9 Nimimi kana yo-para kana kili-para ora kana komea-para nimina oge nusi-para namaitalepape.

10 Go page nimimi palimi rabu rokanu namaita pulupape. Go page alo pape mamina meda-para ali ada-para pora pamuape rimaapu page namuma pulupape. Dia-le alimi pa palimi-daare nimumi eda mada gialimi.

11 Gore nimi adare page su rado-para palimiri nimimi abala waru adalepape. Nimimi epe amenu medaloma

abala waru adoma go ali
raapu piruma pumare nimi
meape enaali dia yaaliare
paaoma palepape lisa.
12 Gore nimimi ada meda-
para palimi rabu go ada-para
piri enaali-para epe-rupa pi-
ralepape tapape.
13 Gore mogo ada-para
piri enaali epe enaali yaalia-
daare gore nimina epe kone
nimu madaa pa salepape.
Pare nimumi abe piralepape
agale na-abutimi-daare nim-
ina epe konere wala muma
go ada giyalepape.
14 Gore ali medame nim-
ina agale pagolalo nipuna
ada-para nalamua palia-
daare gore go adare giyoma
pulupape. Go rabu nimumi
nimuna koe kone adenalo
nimina age madaa ae kege
kunu suma pulupape.
15 Pagalepa. Werepe
Gote-me enaalinu yoto
mea rumaaoma katea di
raburi koe adare Sodom
Gomora su lapo-para
pirisimide enaalinu-para
kedaa kalisade. Go-rupa
pisade pare go kedaamere
go su-para misimide kedaa
rabuniaa mealimi.

Kedaa rado werepe epalia
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-
17)

16 Yesumi go-rupa lisa: Pa-
galepa. Neme nimiri makeae
yananuna rikirana sipsip
mena si-rupa mea rapaato.
Go-rupa pea-le nimimi ora
pawa puma paakanumi
pawa yoloma pamuade
kone-na pamualepape. Go
page nimimi epe kone suma
so yaa-para pirape kone
mealimina pamualepape.
17 Nimimi alinu waru
adalepape. Nimumi nimi
adialalo kaunsil-na ada maa
puma nimuna lotu ada-para
kalipu kudumi timi.
18 Nimumi nimi kose talo
mo ali mudu balinu piri-para
maa palimi. Go-rupa puma
nimimi nina kogono puma
nimu-para pa ruru radonu-
para page epe agale mada
laketeme.
19 Gore nimumi nimi kose
lape agale lemede raburi naa
ake tema pe kone adaapu
nasalepape. Dia-le Gote-me
go rabu laketemenalo agale
gialia.
20 Go rabu nimimi kama
apo kose lape agale nateme.
Dia, Holi Spirit nimina lo
robaa-para piralia rabu nim-
ina Aapame agale lagialia.
21 Go rabu alinu nipuna
amenu kose-me mariaoma
lisana nipuna ame lu mako-
malimi. Gore aaraanumi
page nipuna si-para koeyae
palia. Sinumi page agi
aaraanu-para agale yokoma
kose lape agale loma lu
makomalimi.
22 Go raburi nimimi nina
pora raitalimi-pulu enaali
raayome nimi ronome koma-
limi. Pare enaali raayome
puri paboma ni nagiaoma
palimiri werepe go su yaa
laapo dia yaalia rabu go
enaalinu ade abuna kagaa
piramala palimi.
23 Gore nimimi adare
meda-para nimi kedaa gial-
imiri gore adare rado-para
pogola pulupape. Neme ora

nimi lagialo: Israel adare
raayo-para kogono mada
napu kiritalimi pare enaali
Raapu Pirape alina Si abala
epalia.
24 Skul leme naaki nogo
nimiri nimina tisaa-nu
narabuainaaeme. Go-rupa
kama kogono pape alinumiri
nimuna surube ali mada
narabuainaaeme.
25 Go-rupa pea-le skul nogo
naakimi nimuna tisaa-rupa
piralimi-daare epelea. Go
page kogono pape alimi
ipuna ali mudu raapu pi-
raliare epelea. Gore nimumi
ada komea surube ali-para
koe bi Belsebul* leme-daare
gore epelea. Nipumi go koe
binu page pa mealimina.

Paala komape alina bi
(Luk 12.2-7)

26 Go-rupa pea-le nim-
imi pa enaalinu paalame
nakomalepape. Dia-le
abere ele raayo kepeabaaya
pare werepe pename suma
pagaae kone raayo page
enaalinumi mada adoma
penaame kamaa pagalimi.
27 Neme go ribaale-para la-
gialo agalere nimimi naare
paama laketapape. Nimimi
pawasi pageme agalere su
rudu madaa rekaoma laketa-
pape.
28 Ali medalomame enaal-
inuna to yogale mada lu
makomalimi pare wasa
mada nalu makomalimi. Go-
rupa pea-le nimimi nimu
madaa paala nakomalepape.
Yapare Gote-me yogale-para
wasa laapo repena sulaa-
para mada mea kiralia-le
nipu madaa paala koma-
lepape.
29 Nimimi oge yaasi laa-
pore kana kale oge komeame
kabeme. Go-rupa pea pare
nimuna Aapame nalakelea-
daare oge yaa komea su ka-
maa mada nalopalia.
30 Gore nimina kalu iri
raayo Gote-me abala dimi-
nasa.
31 Go-rupa pea-le nimimi
paala nakomalepape. Nim-
imi mo ogege yaana kabape
rudu ora ma-oge yateme lisa.

Yesuri go piale ali
(Luk 12.8-9)

32 Yesumi agale meda go-
rupa lisa: Enaali raayome
pa enaalinuna le agaana
naa Yesuna enaalinu pima
lakelemere neme so yaa-
para pia Aapa-para go
enaalinuna bi page laketoa
lisa.
33 Pare enaali raayome
pa enaalinuna le agaana ni
koau rilalimiri so yaa-para
pia Aapana le agaa madaa
neme nimu page giyalua.

Yesu su kamaa ipisare
yada marekaalalo naipisa
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

34 Nimimi niri go su kamaa
epe-rupa pirape kone mea
ipisuade kone nasalepape.

* **10:25:** Go biri Kenan su-para piri enalinuna makirae gote kone suma bi maasimi. Go bina rere go-rupa: Nipu Gote raayona mudu gote teme. Gore mo Juda alinumi gote raayo nipuna rolo-para pia lisimi. Guma lomare Belsebul-na bi waru madaa minasaasimi. Guma puma koae remo raayona bi nipu madaa popisa. Guma pisimi pare Belsebul-ri koae remo-para lisimi.

Dia, pare neme rai kudu
nona piale agaa mea ipisua.
35 Nina ipisuade kogono
madaare yada pape kone
adaapu go-rupa salimi.
Alinu medaloma nimuna
aapanu-para yada lore ali
aulalimi nogonumi nimuna
aginu-para yada lore ali
aulalimi werenumi aayaanu-
para yada lore ali aulalimi-
nalo ipisuade.
36 Go-rupa pumare ali
medana koe lore aliri nipuna
ada komea-para piri enaal-
inu re-para aulaoma ronome
komalimi.
37 Enaali raayome nimuna
aapa ama madaa ranaame-
rupa ni madaa raana
waru nakomalimiri gore
go enaalinu ni raapu mada
napiralimi. Go page enaali
raayome nimuna nogo
naakinu ranaame komoma
ni madaa raaname waru
nakomalimiri go page ni
raapu mada napiralimi.
38 Enaali raayome nina
repena polopeana kedaa
naruma nina pora narale-
mere ora ni raapu mada
napiralimi.
39 Gore enaali raayome
nimuna yogale madaa ko-
gono kama pu piralimiri
nimuna wasaanu pa alupal-
imi. Go-rupa pea pare enaali
raayome ni madaa kone
rulaoma nimuna yogale
madaa kone narumalimiri
nimuna wasaanu epe-rupa
ade abuna kagaa piramala
palimi.

Enaali medalomame epe yoto mealimi
(Mak 9.41)

40 Enaali raayome nimi
mealimi-daare gore ni page
mealimi. Gore enaali raay-
ome ni madaa kone rulaoma
epe-rupa mealimi-daare
Gote-me ni mea epenalisa-
le nimumi nipu madaa page
kone rulaoma mealimi.
41 Enaali raayome Gote-
na agale lakale ali epe-rupa
raba mealimi-daare Gote-me
epe yoto gialia rabu waru
mealimi. Mo agale lakale ali
enaalinu yoto mealimi-rupa
go komea-rupa rumaalia.
Enaali raayome ora epe ali
meda epalia rabu go ali
adoma neme go ali raba
mealua kone salimi-daare go
nimu-para raba meape ali-
para komea-rupa epe yoto
mealimi. Go agale pagalepa.
42 Enaali medalomame
nina disaipel enaali meda
kogore ipa nape pe meda
kateme-daa go epe kone
madaa epe yoto mealimi.

11

Jon-na disaipel ali medaloma Yesu piri-para pisimi
(Luk 7.18-35)

1 Yesumi go agalere nipuna
aposel kogono ali 12-pela
lakalisa. Go agale laketalo
kiratomare nipu go adare
giyoma mo-nane adare
medaloma-para pumare go
enaalinu-para epe agale
lakeloma moge riaasa.
2 Jon-me nipu karapo ada
piruma Yesu madaa remaa

pagisa. Go rabu nipuna dis-
aipel ali medaloma Yesu piri-
para mea rapasa.
3 Go alinu nimumi Yesu
agale go-rupa misimi: Nere
Jon-me abala epolalo lag-
isade yapae pa meda werepe
epaliade adoba pima pae?
4 Gore Yesumi nimu go-
rupa lakalisa: Nimimi puma
kogono adamede raayo ora
yade lo Jon puma laketa-
pape.
5 Abi le rabuli enaalinumi
ele waru adaleme. Ali koe
enaalinu pora pamualeme.
Yakilimi li enaalinuna rere
kaapu yaa. Kale poae enaal-
inumiri abe kale loboma
pageme. Abala kome enaal-
inu page wala rekoma pimi.
Go enaali naaralinumi page
Gote-na epe agale pageme.
Go remaa raayore Jon puma
laketapape.
6 Enaali raayome ni madaa
kone laapo nasu puri paloma
kone rulalimi-daare go
enaalinu ranaa komo waru
piralimi.
7 Mo Jon-na disaipel alinu
pulaina Yesumi mo Jon-
re go piale ali yade pu
enaalinu lakalisa: Abalade
nimi mo enaali napiri su-
para pumare ake adolalo
pisimi ya? Gore nimimi po
rilipumi kabe ragualae adola
pisimi ya?
8 Nimi pumare ele adola
pisimi ya? Epe mamina
maarae alinu adola pisimi
ya? Dia-le ali mudu nimuna
epe mamina maraoma epe
ada-para piru aaeme.
9 Gore ali adola pisimi ya?
Gote-na agale lakale ali meda
adola puame ya? E, gore
neme nimi lagialo: Go al-
imiri Gote-na agale lakale ali
medalomare nipumi rabuni-
aaya.
10 Go ali madaare Gote-
na buk madaa agale go-rupa
wia: Gote-me talo: Pagalepa.
Neme nina agale lape ali
abala epenatoa. Go alimiri
nimina lo robaa konena pora
ma-redepo yaato tea.
11 Yesumi talo: Pagalepa.
Jon Baptais-ri go su kamaa
madina enaali raayo rabua-
niaaoma nipu ora epelea
lisa. Pare Gote-na Surube
Yapi-para pulalo nogo naaki-
rupa pirimiri Jon page
rabuniaame.
12 Abalade Jon agale moge
ali pirisa rabu page abe
enaalinumi Gote-na Surube
Yapi-na agale ralu rubulalo
pisimi. Go page koe puri pale
alinumi nimu ripinaalalo
peme.
13 Gote-na agale lakale
ali raayome page Moses-
na rekena agaleme agale
lakelaama ipumare Jon-me
page Gote-na Surube Yapi-
na agale lakelea-rupa moge
kone rulaeme.
14 Gore nimimi nimuna
agale pagoma kone salimi-
daare gore Jon-re Gote-na
agale lakale ali Elaija-rupa
abala epalia lisimide.
15 Enaali raayome go
agalena re makuaama piral-
imiri waru pagalepa lisa.
16 Go rabu go enaalinuri
nimiri ali madaa saa pi
agale lagialua ya? Nimumiri
kone go-rupa meme. Nogo
naakinu-rupa maket su-para

pimi. Go-rupa pumare go
nogo naaki rado medanu-
para go-rupa yaaloaaeme:
17 Naame nimi-para lemaa
pe tyama pare nimimi yasa
napabeme. Naame kodome
komoma nimi-para rupale
lema pare nimimi re-daa
nateme lisa.
18 Jon nipu ipuma ipa
wain-para eda medaloma-
para nanisa-pulu nimimi
nipu makeae ali lisimi.
19 Gore enaali Raapu
Pirape alina Si ni ipuma
go edanu epa no ipa no
pe-pulu enaalinumi talo:
Adalepa. Go alimiri eda
adaapupe noma ipa wain
page adaapu nea teme. Go
aliri kana takis mi alinu-
para naarali enaalinu raapu
pia teme. Go-rupa peme
pare enaalinumi ora Gote pia
kone suma kone rulalimina-
le Gote-na makuaae kone
mada adalimina.

Taun medaloma-parare enaalinumi kone narulaeme
(Luk 10.13-15)

20 Go-rupa pumare su
adare adaapu-para Yesu
nipumi napi kogono waru
pisa pare go pirisimi enaal-
inumi kone naperekelisimi.
Go-rupa pea-le Yesumi nimu-
para rono pagoma nimu-
para arere enaalinu lisa.
21 Gore nipumi talo: Ko-
rasin su-para mo Betsaida
su lapo-para piri enaalinu
madaa neme kodo waru pia.
Gore neme Tair Saidon su
lapo-para napi kogono go-
rupa pula pirisua yalore go
Tair Saidon su-para pimi
enaalimiri kone pereketa
pisimi. Go-rupa pula pisimi
yalore nimuna kodo waat-
alore tagame pepeminuma
mamina yamola pirisimi.
22 Pagalepa. Gore enaali-
nuna yoto rumaape yapi di
raburi Gote-me Tair Saidon
su laapo piri enaalinu kedaa
katea. Go-rupa palia pare
nimimi koe kedaa ora waru
ritimi.
23 Nimi Kaperneam su-
para piri enaalinu nimimiri
yaa-para pulalo peme pae?
Gore nimi koe su-para
palimi. Mo napi kogono
pawade-rupare Sodom su-
para pula peme yalore gore
abi go raburi mo Sodom su
pa aata paa.
24 Pagalepa. Gote-me
enaalinu yoto rumaape di
raburi nimina kedaamere
mo Sodom su-para piri
enaalinuna kedaa rabuniaa
ya-ai mealimi.

Yesumi talo: Pomo mu epa mealepa lisa
(Luk 10.21-22)

25 Go raburi Yesumi
Gote-para beten go-rupa
lisa: O aapa, nere su
yaa laapona Mudu pili.
Gore abaladere neme kone
makuaae enaalinu-para
kone waru wi enaalinu-
para nena kone kudiri puma
nogo naakinu-rupa mea
waaliside. Go madaa ora pili
talo.
26 Gore Aapa nena raana-
mere go-rupa pede.
27 Nina Aapamere ele
raayo neme surubenalo gisa.
Go-rupa pisa pare pa enaali

medame nena Sina ni na-
ademe pare ne aapa komea
mamere makuaaya. Ali
medame aapa na-adea pare
Simi komea mere adea. Mo
Simi enaalinu-para Aapa
adolalo pemere nimumi
Aapa ademe.

28 Nimi enaalinumiri kalai
pu kogono puma kedaa ria
epemere ni piri ipulupape.
Go-rupa epalimiri nimi
pomo mu mapiraalua.

29 Go-rupa pumare nina
pasaa madaa wia repenare
gore nimimi muma nimina
pasaa madaa mea rialepape.
Gore neme epe kone su pawa
pi-pulu nimimi nina kone
adoma adaapu mogeleme.
Go-rupa palimiri nimimi
pomo mu piramina.

30 Gore nina abala riape
repenare kedaa napea.
Nimina pasaa-para riape
ele salua-le yapa pealo
marialepape lisa.

12

Pomo mu Pirape Yapi di madaa agale lorapisimi
(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Pomo mu Pirape Yapi di
medare Yesu nipu wit maapu
pamisa. Go-rupa pumare
nipuna disaipel alinu nimu
reame komisimi-pulu mo
wit-na kili ralo sabao maa
nisimi.

2 Gore mo Farisi alinumi
go adoma Yesu nipu gu-rupa
lakalisimi: Adaina. Pomo
mu Pirape Yapi di madaare
rekena agaleme kogono dia
lea pare nena alinumi agale
yokoma pa peme.

3 Yesumi nimu go-rupa
lakalisa: Gore nimimi Devit-
para nipuna alinu page
reame komoma pisa yade
remaare nadipialimi ya?

4 Gore nipu Gote-na ada
ru-nane puma kodobaoma
mo Gote-na sape bret mea
nisimi. Go bret-re Gote-na
lodo kira-ae alinumi kama
nisimi pare mo alinumi
rekena agale yokesimi.

5 Pare nimimi abalade
Moses-na rekena agale-para
go remaa nadipilisimi ya?
Gore lotu ada-parare Gote-na
lodo kira-ae alinumi kogono
puma Pomo mu Pirape yapi-
daa korona rekena agale
yokesimi. Go-rupa pisimi
pare nimumi pa koe ele
meda napisimi.

6 Gore neme nimi lagialo.
Ele go-para wia elemere lotu
ada rabuaanaaya.

7 Pare nimimi Gote-na
agale meda pagola peme
yalore koeyae napeme
enaalinu-para agale mada
nalakela peme. Nipuna agale
go wia-daa: Ofa sape kone
madaare neme raaname
nakome pare epe raba
meape kone madaa pedo pe.

8 Enaali Raapu Pirape alina
Siri Pomo mu Pirape Yapi Di-
na Ali Mudu yade.

Pomo mu Pirape Yapi di rabu Yesumi ki koe ali meda ma-epeaasa
(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Yesumi go su-nane giy-
oma nimuna lotu ada meda-
para pisa.

10 Go-rupa pisa rabu ali
meda nipuna ki meda-
nane kome ali meda pirisa.
Gore ali medalomame Yesu-
para kose lape agale loma
nipu-para agale go-rupa
lisimi: Gore naana rekena
agale madaare yaina kome
enaaliri Sabat li yapi di rabu
maperekeaamina yapae dia
yapae lisimi.
11 Gore Yesumi nimu-para
talo: Nimina rikirana ali
komeamere mena sipsip
punalia rabu medare Pomo
mu Pirape Yapi di rabu kubu-
para lopalia. Gore nimimi
sipsip menare mogo yapina
kamaa-nane nayola salimi
ya?
12 Gore enaaliri sipsip
mena-rupadaa dia. Pomo
mu Pirape Yapi Di-na
page naame enaali raba
mealimare rekena agale
nayokalima.
13 Gore nipumi mo ki
meda-nane kome ali-para
talo: Nena ki ridula. Go-rupa
pisa rabu go alina ki epe lisa-
pulu wala epe ki meda nona
pisa.
14 Go raburi Farisi* alinu
nimu rekoma pumare Yesu
nipu lu makomaatalo yada
robesimi.

Yesuri Gote-na epe kogono Raba Meape Ali

15 Gore Yesu nipumi go
agale pagoma lisana go su
giyoma pisa pare enaali
adaapu nipu raita maa
pisimi. Go-rupa pumare
nipumi yaina kome enaali
raayo ma-epeaasa.
16 Go-rupa pumare Yesumi
nimu-para agale puri
paloma talo: Nina kogonore
enaali rado medanu-para
agale napuma laketapape
lisa.
17 Go-rupa lakalisa agale
madaare Gote-na agale
lakale ali Aisaia-me agale go-
rupa lisa:
18 Gote-me talo: Go aliri
nina raba meape ali yaa-
pulu neme nipu raaname
waru komoma nipu madaa
pedo pe. Neme nina Holi
Spirit kalaayo raburi nipumi
su rado-para piri enaali nina
yoto rumaape yapi di lake-
lena.
19 Gore nipumi agale
puri palo naloma rono
napagaalia. Go page nipu
pora pagina pamuma yalaari
ali pamualia.
20 Gore nipumi kogono pa
kama puma nipumi enaali
raayo ora epe kone winalo
raba mealia. Go-rupa puma
nipumi kabe meda rodopeta-
balalo po rilipumi rialaayare
mada narodopetabalia. Go-
rupa page lam meda repara
kudinolalo paliare nipumi
mada nakudinalia.
21 Go-rupa palia rabu ruru
rado enaali raayome nipu
madaa kone rulaoma nipu
adoba piralimi.

* **12:14:** Go alinumi go lisimi: Kidu pirape yapi di rabu Yesumi enaali maepeaaliare koae-au pia lisimi. Nimuna rekena agale rugulisa-daa Yesu taminaloma agale go madaa maasimi. Go agale medare Luk 13.14-para Jon 5.18-para page wia.

Yesumi Belsebul raapu kogono pea lisimi
(Mak 3.20-30; Luk 11.14-23; 12.10)

22 Go raburi le rubupi ali medare nipu madaa remo pirisa-pulu nipuna agale maaresa. Go aliri nimumi Yesu nipu piri-para mea ipisimi. Go rabu Yesumi go ali ma-epeaasa-pulu mo alimi agale loma leme ele waru adisa.
23 Gore enaali raayo nimu pogolasaoma talo: Go aliri nipu Devit-na si yapae dia yapae lisimi?
24 Gore mo Farisi alinumi enaalinuna agale pagoma go-rupa lisimi: Koe remona ali mudu Belsebul-mi go ali puri katea rabu nipumi go remo raapu piruma pia lisimi.
25 Gore Yesumi nimuna kone adoba karu muma nimu go-rupa lakalisa: Adare meda-para piri enaalinumi nimu rumaaoma yada palimi-daare gore reke pu lapoma piralimi lisa. Go adare-para aaraalu nimumi rugutalalo palimiri go ruru laapore mada nakibu mapiraalimi.
26 Go-rupa pea-le Satanna su-parare ruru komeame wala yada puma meda ralu rubaliare wala mada nakiri talipi pare nipuna ruru rugutalalo pa pipi. Go raburi nimuna su ora ko yaalia.
27 Gore nimimi go-rupa lamede: Belsebul-mi ne raba mea rabu neme koe remo mea rubaaede. Go-rupa pea-le nimina disaipel alinuri aapimi raba minalo nimumi koe remo mea rubaeme ya? Nimumi go-rupa pemepulu nimina kose lape agale rabuaniaaeme.
28 Pare Gote-na Holi Spiritmi ni raba mu puri geapulu neme go koe remonu mea rubaayo. Go-rupa pea-le Gote-na Surube Yapi Di nimi piri-para abala epaade.
29 Gore ali medame puri pale ali medana ada-para puma kodobaoma nipuna elenu paake nolalo paliadaare gore nipu kopeme abala adialimi. Nipumi go-rupa pumare nipuna ada-para wi elenu raayo mada mealia.
30 Ali medame ni raapu napiraliare gore nina yada lore ali pia. Ali medame ni raapu sipsip mena namuma kirata mapiraaliare gore nipumi mo sipsip-nu pane mea ralu rubalia.
31 Go-rupa pea-le neme nimi lagialo: Gote-me enaalinuna koe elenu-para koe ero agalenu raayo mea rubalia pare enaali raayome Holi Spirit-para ero agale lemedaare go koe elere Gote-me mada namuma rubalia.
32 Enaali raayome enaali Raapu Pirape alina Si-para koe agale lemere Gote-me go koe elenu mea rubalia. Pare enaali raayome Holi Spirit-para koe agale lemere Gote-me go koe ele mada namuma rubalia. Gore abe page werepe page ora mada nama rubalia.

Koe repenamere kili koyae

matia
(Luk 6.43-45)

33 Gore repena kili epe
poasadere epe repena mada
abala elalia. Koe repena
opalia-daare koe kilinu
madea. Go-rupa pea-le
le abala madea rabu go
repenare epelea palo kolea
palo mada adema.
34 Nimiri koe kerome
madi enaalinu-le nimimi
epe agalere akepu leme
ya? Nimiri koae-aunu pimi-
pulu nimina lo robaa-para
rubitaboma agalere pename
waatea.
35 Ali epe medare nipuna
lo robaa-para epe kone
palea-pulu nipumi epe kone
suma epe agale lea. Ali koe-
mere nipumi koeyae kone lo
robaa-para rubitabea-pulu
nipumi koe agale lea.
36 Go agale lagialo: Gote-
me werepe enaalina yoto
mea rumaaliade rabu
nimuna piai-nu pa rado rado
adoba kiraloma Gote-me
yoto rumaaoma katea.
37 Nina le agaa madaare
Gote-me nimi kose lape agale
tea. Go leme agale madaare
Gote-me nimi epe enaali pu
koe enaali pu pagoma mea
rumaalia.

Enaali medalomame napi kogono adamono lisimi
(Mak 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 Go raburi rekena agale
tisaa ali medaloma-para
Farisi ali medaloma-para go-
rupa lisimi: Tisaa-ya, naame
nena napi kogono meda
paina adamono lisimi.
39 Go raburi nipumi nimu
go-rupa lakalisa: Go abe piri
enaalinumi koeyae puma
Gote giyeme-le ake paa-
daa napi kogono adolalo
pimi. Pare nimumi nipuna
kogono meda na-adalimi.
Pare neme ali Jona-na pisade
kogono komeare palua rabu
adalimina.
40 Abalade Jona nipu
adaa wenana lo-parare
yapi repome pirisa. Go-
rupa pisana-rupare enaali
Raapu Pirape alina Siri tapa
yapi repome piruma wala
rekalua lisa.
41 Pare Gote-me enaalina
yoto maa rumaape yapi
di epalia rabu Ninive
pirisimide enaalinumi
rekoma nimu kose-na le-
agaana palimi lisa. Gore
Jona-na agale lakalisa rabu
nimumi pagoma koe elenu
giyoma nimuna kone lo-
pu perekelisimi. Go-rupa
pisimi pare abe go pima yapi
dimi Jona-na kogono ma-oge
eleme lisa.
42 Gore Gote-me enaalin-
una yoto mea rumaape yapi
di rabu no re-nane piri ena
Mudu meda rekoma nimina
koe ele raayo madaa kose
tea. Go enana bi Mudu
Shiba leme. Gore go ena
nipu Solomon-na epe agale
pagola pisa-pulu nipu su
raayo kale-nane pamisa. Go-
rupa pea pare ali go nimina
rikirana pialimere Solomon-
na kogono page rabuaaya.

Koe remo wala ipisa
(Luk 11.24-26)

43-44 Gore koe remome ali
meda abala giyoma paliare

gore nipu su kaapule-para
asa pulalo pea. Go remo nipu
pamea pare epe su ora wasu
na-adalia-daare nipumi wala
go-rupa tea: Nina abala
piruma epawade ada-para
wala palua tea. Wala puma
puaa adea pare adede ada-
parare brum-mi ki maadu
auloma wimi.
45 Go-rupa pisa raburi
nipumi ora koe remo ki
medane luma medane laapo
wala puma lamu muma
lisana nipu raapu ipumare
mo ada ru-nane kodobaoma
pirisimi. Apo ki medane
luma medane laapo nimumi
abala remona koe kone
ma-oge eleme-pulu abala
ririnare go ali koe-rupa
pirisa pare abere ora koe-
rupa pia.

Yesu nipuna agi amenu
agale lakalisa
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Yesu nipu mo enaalinu
raapu agale pa lala pirina
agi amenu kamaa-nane epa
aasimi. Nimumi nipu raapu
agale talo pisimi.
47 Gore ali medame nipu
go-rupa lakalisa: Pagape.
Nena agi-para nena amenu
so kamaa epa aeme. Gore ne
raapu agale talo pimi.
48 Pare nipumi mo enaali-
para talo: Nina ama amenuri
aapi ya?
49 Go-rupa lomare nipuna
ki maalame luma nipuna dis-
aipel enaalinu-para wakima
talo: Adalepa. Nina ama-
para amenuri nimi yade.
50 Enaali raayome nina so
yaa-para piri Aapana agale
waru pago raleme-daare
gore go enaali nina ame-para
bali-para ama-rupa piralimi
lisa.

13

Ali medame maapu-para
eda poaaya
(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Go raburi Yesumi mo ada
giyoma puma ipa le pagi-
nane puma pirisa. Go rabu
nipumi enaalinu agale mo-
geaasa.
2 Go raburi ora enaali
adaapu nipu piri-para ipuma
pisimi-pulu nipu ipinu meda
madaa pirisa. Go-rupa pisa
raburi enaali raayo ipa le
pagi-nane pa pirisimi.
3 Go rabu nipumi ele
adaapu mogeama saa pi
agaleme agale go-rupa
lakalisa: Ali medame nipuna
maapu-para kibita wai
radala pisa.
4 Gore mo maapu-para
radala pisa raburi kibita kili
medaloma mo pora pagina
pa lopesa rabu yaanumi mea
nisimi.
5 Gore pulalo maa pisa
rabu medaloma kana rote
madaa lopesa. Gore go-para
pobere su ogepusi madaa
wisa-pulu go ora wagepu
opisa.
6 Pare naare epa roma
radaa pea raburi su kaapu
loma pitaa na-awoma kaapu
lea.
7 Mo wit-na kili medaloma
keto ketoae-para lopesa-pulu
go repena opoma adaa yo
puma maregepeasa.
8 Pare kili medaloma epe
ipa piri su-para lopoma waru

epe-rupa elesa. Go-rupa puma opesa rabu medalo-mame kili 100-pela maitala medaloma 60-pela maitala. Go-rupa pea pare medaloma pa komea komea laata pu 30-pela maitala pisa.

9 Enaali raayome go agalena re makuaaba piruma waru pagalepape.

Saa pi agalena re
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 Go rabu nipuna disaipel alinu Yesu nipu piri-para ipuma go-rupa epa agale lorapisimi: Ake paa-daa ade abuna neme nimu-para saa pi agaleme lagele?

11 Yesumi talo: Gote-na Su-rube Yapi Di madaa kudiri pu wi agale wia pare nim-imi abala pageme. Go-rupa pea pare nimimi wala na-pageme.

12 Gore enaaali medame kone ele adaapu abala saapitimi-daare Gote-me wala adaapu medaloma page saba katea. Go-rupa puma nipumi paala pina pa salia. Pare enaali raayome kone ogepusi saapirumare gore mada nasaapiralimi pare go ogepusi mada maa palua.

13 Neme nimi-para saa pi agale kama le-aina rere go-rupa: Nimuna leme ele pa ademe pare nimumi elena re waru na-ademe. Nimuna kaleme pageme pare nimumi kone-para waru nasalimi.

14 Go enaalinu madaare Gote-na agale lakale ali meda Aisaia-me agale ora go-rupa lisaya. Gore nipumi go-rupa lisa: Nimumi agale pago pi-ralimi pare rere waru na-makuaalimi. Nimina leme pa adapaba piralimi pare ele waru na-adalimi.

15 Go enaalinuna kone waru nasuma pimi. Nimimi nimuna kale pora poabaaya. Nimuna le pora po wisimi. Go-rupa napula pisimi yalore leme ele mada adola pisimi. Nimuna lo robaa-para paa mada epelea pisa. Agale pago mada makuaam-ina. Gote-me talo: Go rabu nimuna kone perekelena ni piri-para epenatepape. Go rabu neme nimu ma-epeaalua.

16 Pare nimimi ora epe-rupa pimi-daare pedo palepape. Nimina leme ele adoba kaleme agale pago pimi-le ora epelea.

17 Go agale pagalepa. Abalade Gote-na agale lakale alinu-para Gote-na enaali medaloma page abe nimimi go adaleme ele adolalo raaname komisimi. Pare nimumi abalade na-adisimi. Abi nimi lagialo agale pagola pisimi-pulu raaname komala pirisimi pare go agale napa-gesimi.

Wit-na kili poape saa pi agalena re
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 Gore ali medame nipuna maapu-para wit-na kili poasa remaana rere go-rupa pagalepa.

19 Enaali medalomame Gote-na Surube Yapi Di madaa agale pagoma yapare

namakuaaeme. Go enaalin-
uri apo pora pagina lope wit
kili-rupa pimi pare lo robaa-
para wi agalere Satan ipuma
epa mabebola lia.
20-21 Gore mo kibita kili
kana madaa lopesanare
enaali medalomame Gote-
na agale wagepu pagoma
raaname komoma raita
maa peme-rupa yapare go
agalere nimuna lo-pu ru-
nane pitaa waru napea. Go-
rupa pa-pulu nimuna pitaa
ogepusi pea. Go-rupa pea-
le epe agale madaa kedaa
mariaalimi-daare nimumi
Gote-na agale wagepu giy-
oma lopalimi.
22 Mogo repena kili keto-
para lopesana-rupare ni-
mumi agale pageme pare
kana kogono-para koe kone
adaapu wi su-para pimi-pulu
go koe kone raayome Gote-
na agale marabuniaaya.
Go-rupa pa-pulu kili waru
namadea.
23 Mogo kili epe su-
para lopesare gore enaali
medalomame Gote-na agale
pagoma lo robaa-para maa
suma kone rulaeme. Go-
rupa puma nimuna kili
page waru adaapu 100-pela
wakia kili-rupa madea. Gore
medalomana kili 60-pela
maitaa. Gore medaloma
komea komea laata pina 30-
pela maitaa.

Maapu-para koe rilipu opeana saa pi agale

24 Yesumi nimu-para saa
pi agale meda wala go-rupa
lisa: Gote-na Surube Yapi Di
nona pi-airi ali medame epe
repena kili nipuna maapu-
para poaaya.
25 Ribaa enaali u paitala
peme raburi yada lore ali
meda ipuma koe rilipu mo
maapu-para epe kili radalea.
26 Werepe go kili maetealo
pea rabu mo koe rilipu raapu
aaya.
27 Go-rupa pumare kogono
naakimi mo maapuna aaraa
piri-para ipuma talo: Mudu
Ali, naame abalade nena
maapu-para epe kili poasima
kone saoma pare ake pea-
daa koe rilipu opea ya?
28 Gore Mudu Alimi nimu
lakalisa: Yada lore ali
medame pea. Gore mo
kogono naakinumi talo:
Mudu Ali, nena konemere
naame koe rilipu mea ralu
rubola pomona kone sale?
29 Gore nipumi talo: Dia,
nimimi mo koe rilipu yoko
rubala aoma mo epe kibita
kili yokalimi-le pa aainawa.
30 Gore pa aainaloma mo
epe kili ralemade rabu go ko-
gono naakinu-para go-rupa
laketoa: Go rilipu koenuri
abala raloma rogaaoma ki-
ramina toa rilipu epenuri
komea ada-para rogaa kirita
salepape laketoa.

Bret ma-adaa sape yis madaa saa pi agale (Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

31-32 Yesumi nimu saa pi
agale meda go-rupa lakalisa:
Gote-na Surube Yapi Di-
ri gupiale: Repena yamo
kili muma ali meda nipuna
maapu-para poaaya. Gore
opea raburi wala adaa

yoma pa repena medaloma rabuaaya. Gore nipu repena aaliade raburi yaa medaloma ipuma go repena palaa madaa ada wari pitimi.

33 Gore Yesumi saa pi agale meda go-rupa lakalisa: Gote-na Surube Yapi Di-ri bret ma-adaa sape yis-rupa yade lisa. Ena medame go bret ma-adaa sape yis-para plaua ipa repo raapu suma perekelisa. Wariaaoma pumare werepere go ele raayo ora adaa yaalia. Gote-na Surube Yapi Di-ri go-rupa adaa yaalia.

Yesuna agale talore saa pi agaleme kama lisa
(Mak 4.33-34)

34 Yesumi go enaali adaapu saa pi agaleme lakalisa. Yesumi nimu agale medana pagaa wi waru lakalisa.

35 Gore abalade Gote-na agale lakale alina agalena re adaliminalo go-rupa lakalisade: Gote-na agale lakale alimi go-rupa lisa:

Neme agale puri paloma saa pi agale mada kama toa.
Abalade su yaa warisade rabu paa-aenu raayo loma ipuma abe pia page toa.

Rilipu koena saa pi agalena re

36 Gore Yesu nipu mo enaalinu nimuna pirina nipuna ada-para pisa. Go raburi mo nipuna disaipel alinu ipuma go koe rilipu maapu-para opeana saa pi agale ake-para leme pu agale lorapisimi.

37 Yesumi talo: Ali medame maapu-para epe kili radateare gore enaali Raapu Pirape alina Simi radala.

38 Maapuri su ada raayo-para lawade. Epe lere gore Gote-na enaalinu-para lawade. Go rilipu koenuri gore Satan-na enaalinu-para lawade.

39 Mo lore alimi koe rilipu maa poaaya lawadere gore Satan-para lawade. Eda ralape di raburi gore go su kamaa enaali mea lamulalo epaliade yapi Yapi-para lawade. Maapu-para kogono naakinuri ensel-nupara lawade.

40 Nimumi rilipu koe raayo mea rogaa suma repena sulaa-para kiralimi-rupare werepe go su kamaa enaali mea rumaala epaliade rabu palia-para lawade.

41 Go rabu enaali Raapu Pirape alina Simi nipuna ensel-nu mea rapaalia. Go-rupa puma go ensel-numi pupitagi manape enaali page koe enaalinu page kirita salimi.

42 Go-rupa pumare go enaalinuri repena sulaa-para mea rubalimi. Go adaa repena sulaa-parare re ora adaalepe loma radaa waru noma agaa kabulu regepe no piralimi.

43 Go-rupa pumare Gote-na enaalinuri Aapana Surube Yapi-para naare rea-rupa ranaa komo piralimi. Ali medame go agalena re

makuaaba piralimiri waru pagalepape.

Ali medame su kamaa wi kana paus asa palia-ae saa pi agale

44 Gote-na Surube Yapi Di-ri go-rupa: Abalade ali medame epe elenu su-para pa paga wisa. Go-rupa pea pare ali medame go ele adisa. Go rabu nipumi su-para wala maa pagaa wisa. Go-rupa adisa-pulu nipumi raaname waru komoma lisana nipu puma enaali medalomame nipuna ele kabeme. Go-rupa puma nipu go mone-me go su kabola pea.

Sekere maitape saa pi agale

45 Gote-na Surube Yapi Di go-rupa: Ali medame sekere maitalo asa puma rome pea.

46 Nipumi ora sekere yaba adea-pulu nipuna ele raayo kabenaloma nipumi mode mone-me mo sekere ropo pea.

Wena agona mada saa pi agale

47 Gote-na Surube Yapi Di page medare go-rupa pea lisa: Wena agona no ipa-para puma sumare wena nimumi rado rado piae meme.

48 Mo agona-parare wena epa piru kiritinalomare wena meape alinumi agona mea yola peme. Go-rupa puma nimumi epe wena yarepema maa suma koe yarepemare ipa-para wala mea rubea.

49 Go konere werepe yapi di epaliade-rupa: Go rabu ensel-nu su kamaa ipuma enaali mea rumaalimi-le enaalina rikirana koe enaali piralimi-daare go enaali epa mea kiritalimi.

50 Go raburi nimi epa mumare mo koe repena sulaapara epa mea rubalimi. Go repena sulaa-parare re ora adaalepe loma radaa waru noma agaa kabulu regepe no piralimi.

Abalana agale-para kagaa agale laapona saa pi agale
(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

51 Gore Yesumi nimu agale lorapisa: Go agalena rere nimi raayo pago kiritame ya? Gore nimumi talo: E, raayo pago kiritema lisimi.

52 Gore nipumi nimu lakalisa: Rekena agalena tisaa ali raayome Gote-na Surube Yapi-na agalere abala makuaasimi pare ada ru-para nipuna wi abalana koe elenu-para epe kagaa elenu puma muma kamaanane mea epalia-rupa mada lisa.

Nasaret su-para piri enaali raayome Yesu giyasimi

53 Yesu nipumi go saa pi agale abala pu kiralomare nipumi go su giyoma pisa.

54 Gore nipuna adare-para ipumare nipuna ruru enaali lotu ada-para Gote-na agale moge riaasa. Mo enaalinumi nipuna agale pagoma pogolasaasimi. Go-rupa puma nimumi talo: Go epe makuaae kone raayo page go epe napi page gonuri ane-para mea ya?

55 Go alina aaraare kamda
kogono pi ali kone wima.
Go page nipuna agiri Maria
kone wima. Jems-para Josep-
para Saimon-para Judas-
para go-aenu nipuna amenu
kone wima lisimi.
56 Gore nipuna kadipinu
page raayo naa raapu
komea-para go pima. Go-
rupa pea-le go kone raayore
ali-para mea ya?
57 Go-rupa loma nipu-para
rono pagesimi-ai adoma
Yesumi nimu-para talo:
Gote-na agale lakale alinuri
su raayona epe bi mi-
nasaaeme pare ora nipuna
adare komea-para epe bi
naminasaaeme lisa.
58 Nimumi kone narulasimi-
pulu nipumi adenalo napi
adaapu meda napisa.

14

Jon kalu-ipa komisa
(Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

1 Go raburi gavman-na
ali mudu Herot Antipas-me
Yesu madaa remaa pagisa.
Go rabu nipumi Galili su
robo surubisa.
2 Gore nipuna kogono
alinu lakalisa: Go Jon
Baptais-ri tapa-para wala
rekena kone salo lisa. Go-
rupa pisa-pulu nipumi go
puri muma napi kogono go-
rupa mada pea lisa.
3 Gore go-rupa abalade
Herot-me Jon nipu kose agale
laaoma lama adiala karapo
ada-para mapaitaasa. Gore
Herot-me nipuna ame Filip-
na were Herodias yotalo
pisa.
4 Go-rupa pisa pare Jon
Baptais-mi Herot go-rupa
lakalisa: Rekena go-rupa
wia lisa. Nena amena were
nayolape leade kone wisa.
5 Herot-me Jon lu mako-
maatalo pisa pare nipumi
Juda enaali raayo paalame
komisa. Go enaalinuna
konemere Jon Gote-na agale
lakale ali meda kone wisimi.
6 Gore agimi Herot nipu
madina di wala ipisa-pulu
enaali adaapu nipu raapu
paita pu kirita pirisimi. Go
raburi Herodias-na waneme
nimuna rikirana aoma yasa
pabisa. Go-rupa pisa-pulu
Herot-me raaname ora waru
komisa.
7 Go-rupa pisa-daa nipumi
wane-para yaa madaa
makuaa loma agale gu-rupa
lakalisa: Gore neme ni-para
ele medaloma gi te-re mada
gialua.
8 Mo enana agimi kone
kalisa rabu nipumi talo:
Neme Jon Baptais-na kalu
plet madaa suma ni giape
lisa.
9 Go-rupa lisa raburi mo
ali muduna kone-para kedaa
pisa. Go-rupa pisa pare
abalade nipumi mo nipu
raapu eda no piri enaalinu-
para yaa madaa makuaa
agale lakalisa. Go kone wisa-
pulu nipumi talo: Go ele mea
katoa kone wisa.
10 Nipumi koda alinu
meda mo karapo ada-para
penaaloma Jon-na kalu
ruguta penaalisa.
11 Go-rupa pumare mo Jon
nipuna kaluri plet madaa

madaa suma mo ena maa-
pua epa kalisimi. Gore
nipuna agi piri-para maa
pisa.
12 Go-rupa pumare mo
Jon nipuna disaipel alinu
ipuma nipuna ro ria puma
kana apedaa-para puma
rogaasimi. Nimumi abala
rogaabaoma lisiminare Yesu
pua lakalisimi.

Yesumi alinu 5000 eda kalisa
(Mak 6.31-44; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)

13 Yesu nipu go agale pago-
mare ipinu meda madaa
piruma enaali napiri su-para
pira pale pisa. Nipu komea
kama raapu pisa pare enaali
raayome go remaa pagisimi.
Go-rupa puma adare giyoma
pisa rabu enaalinumi nipu
raita maa pisimi.
14 Werepe Yesu nipuna ip-
inu mo ipa pagi-nane puma
sumare enaali adaapupe
adomare kodome komoma
nimuna yainanu page ma-
epeaasa.
15 Gore ribaa lisa raburi
nipuna disaipel alinu ipuma
talo: Go su-para enaali
napiri su-para epamade-
le neme enaali raayo mea
rapaaoma eda mo adarenu-
para kabola penaala lisimi.
16 Yesumi talo: Ake paa-
daa nimu penaalamono ya?
Nimina eda katapa lisa.
17 Gore nimumi talo:
Naare eda adaapu nasaema.
Pa bret supu-para wena ipa
laapo sabaema lisimi.
18 Yesumi gore mea ip-
ulupa lisa.
19 Mo enaaliri rilipu madaa
piralepa lomare mo wena
lapo-para mo bret supu-para
misa. Go-rupa puma nipumi
yaa-para adasaaoma talo
Gote-para ora pili loma bret
maa piribima nipuna alinu
kalisa. Go-rupa puma go
alinumiri mo enaali raayo
rumaaoma kalisimi.
20 Gore nimu raayome eda
mada no kiralomare eda pu-
rupina basket 12-pela madu
wisimi.
21 Mo eda nisimi enaaliri
ora adaapupe pirisimi. Ali
5000-pela pirisimi pare ni-
mumi ena nogo naakinuri
nadipi lisimi.

Yesu ipa koau madaa pora pamisa
(Mak 6.45-52; Jon 6.16-21)

22 Yesumi nipuna disaipel
alinu lakalisa-daa nimu ipa
le mone pane abala pisimi.
Go rabu nipu mo enaali mea
rapaatalo pisa.
23 Nipumi mo enaali
raayo abala penaaloma nipu
komea beten talo so rudu
madaa pisa. Ribaa nipu
komea so rudu madaa pirisa.
24 Gore mo ipinu abala mo
ipa rikirana penaaloma po
rilipumi nimu pulalo pisimi-
nane ipisa-pulu nimu ipa
koauna pa pirisimi.
25 Yapi pode lapaasa pare
ribaa ogesi-daa pa yabaina
Yesu nipu ipa koau madaa
ipuma nipuna alinu piri-
para epa opapasa.
26 Gore disaipel alinumi
nipu mo ipa koauna ipisa
adoma pogolasaoma talo:
Gore masalai meda epa-aaya

kone suma pogolasaoma
paalame komoma puri palo
yalaasimi.
27 Go raburi wagepu
Yesumi nimu lakalisa: Puri
mealepape. Ni epawade-le
nimimi paalame nakoma-
lepape.

28 Go rabu Pita-me talo: Ali
Mudu, ora ne yaalia-daare ni
page apo ipa madaa, nipu
epono lagi.
29 Yesumi talo: Ne ipu lisa.
Pita mo ipinu giyomare ipa
koau-nane puma Yesu nipu
aasa-para adolalo pisa.
30 Pare nipumi po rilipu
adoma paalame komoma
ipa le ru-nane kodobalalo
pisa. Go-rupa pulalo pia-
pulu nipumi talo: Ali Mudu,
neme ni raba meape.

31 Go raburi wagepu Yesu
nipu kimi ripinaasa. Go-
rupa puma nipu lakalisa:
Ake paa-daa neme ni kone
ogepusi rulaaripi ya? Neme
kone laapore ake paa-daa sae
ya?
32 Go-rupa pumare nipu
laapo so ipinu madaa
opasaoma pirisipi raburi po
rilipu dia lisa.
33 Gore ipinu madaa
pirisimide alinumi Yesu-
para beten loma nimumi
talo: Nere ora Gote-na si
yana lisimi.

Genesaret su-para Yesumi yaina kome enaali adaapu ma-epeaasa
(Mak 6.53-56)

34 Yesu-para nipuna moge
riae alinu-para nimu ipa
Genesaret ruguloma puma
mone pane puma opopasimi.
35 Go su-para piri enaal-
imiri Yesuna le agaa adisimi
rabu go su raayo-para
pirisimi enaali lakeloma
yaina kome enaali raayo
Yesu piri-para lamua ipisimi.
36 Yesu nipu agale oge-
lalo lisimi: Nena mam-
ina pagi-nane yaina kome
enaalinumi waraainalo
ogesimi. Enaali raayome
nipuna mamina madaa kimi
waraaoma lisimina nimuna
yaina raayo ma-epeaasa.

15

Gote-na rekena agale-mere kasuanuna agale rabuaanaaya
(Mak 7.1-13)

1 Go raburi Farisi alinu-
para rekena agalena tisaanu-
para Jerusalem su giyoma
Yesu nipu piri-para ipuma
lisimina nimumi talo:
2 Ake paa-daa nena dis-
aipel alinumi naana kasua-
nuna abalana rekena agale
naraleme? Nimu eda no-
lalore rekena agale yokoma

* **15:2:** Farisi alinuna rekena agalere go-rupa. Pora kimisu pamuma go-au pisimi. Koto au pale puma eda napianale pisimi ki radepema eda puama nala pisimi. Go pumare nimu ora epelea kone wisimi. Yesuna moge riae alinu kimisu aaoma puma mo-rupa ki naradepele pa eda pa pua nisimi. Go rabu Farisi alinumi go alinumi koae-au puma nana kasuanumi pide rekena agale rugutame lisimi. Pare nimuna koae-au pa rogaa saba piruma ki radepe radepe pala piruma nimu epelea kone wisimi. Gotena rekena agaleme go-daa nalea pare pa nimuna rekena agale wariawa ralisimi.

nimuna ki naradepeateme* lisimi.

3 Gore Yesumi nimu-para talo: Nimimi ake paa-daa abalana kone pa saapiru-aeme? Go-rupa puma nimimi Gote-na rekena agale yokemena.

4 Gore Gote-me gu-rupa lea: Neme nena ama aapa laapona agale yokape lea. Ali medame nipuna ama apa-para koe agale leme enaaliri lu komalia lea.

5 Go-rupa lea pare nimimi go-rupa
leme: Ali meda nipuna aapa ama raba meape ele medaloma suma yapare wala Gote katoa tea.
6 Go-rupa puma go rabu nipuna ama aapa raba meapere palaina tea. Go kone suma nimimi Gote-na agale yokoma nimina abalana kone waru su aaeme.
7 Nimiri ora makirae agale le enaalinu pimi. Gote-na agale lakale ali Aisaia-me nimi madaa agale waru lisade. Nipumi talo:

8 Gote-me talo: Go enaalin-uri nimuna agaleme nina bi minasaaeme. Pare nimuna pu robaa-para wi koneme ni giyoma re-para napimi.

9 Go enaalinumi pa nimuna rekena agale mo-geleme rabu ora Gote-na agale giyali. Go-rupa peme-pulu nimumi nina bi pa kama minasaaeme lea.

Koe eleme alinu koe kone masaaya
(Mak 7.14-23)

10 Go rabu Yesumi enaali nipu piri-para ipulupa loma nimu gu-rupa lakalisa: Nimimi pagoma kone waru salepape.

11 Ali medame eda agaa-para mea neme rabu go el-eme nimu koto namapaaya. Dia, pare enaalina lo robaa-para wi kone kamaa-nane popalia-daare go-rupa enaal-inu makoyaalia.

12 Go raburi nipuna dis-aipel alinumi nipu-para talo: Farisi alinumi nena remaa pagoma nimuna lo robaa ko-lea lamede?

13 Gore Yesumi talo: Nina Aapa pia yaa-para nipuna maapu-para napoaaripa pare go opalia rabu pita apale yokalia.

14 Mo Farisi alinu madaa nimimi kone narulalepape. Gore nimu le rubu pi ali-rupa pimi pare le rubu pi yago pora mada nawatea. Dia-le nipu laapo raita naaku-para lopalipi.

15 Pita-me Yesu nipu go-rupa lakalisa: Neme go agalena re waru lapa lisa. Naame waru makuaamona.

16 Gore Yesumi talo: Nimi page kone nasalimi-le apo al-inuna yago pimi pae?

17 Ora pagalepape. Gore ele raayo agale-para neme elenuri robaa ru-nane pea raburi oge ada-para rube-mede.

18 Pare ele meda robaa ru-nane piruma agaa-para epe-rupa elere gore kone raapu epea-pulu enaalinu koto ma-paalia.

19 Gore enaalina lo-parare
koe kone go-rupa wimi.
Enaali lu makomaape kone-
para ena raluli meape kone-
para ena paake yolape kone-
para paake nape kone-
para makirae agale lape-
para enaali medalomana bi
rabuaniaape kone-para go
kone raayo lo robaa-para
suma peme.
20 Go ele raayomere enaali
koto mapaaya. Go-rupa pea
pare nimuna kone raluma
ki radepea eda nalimiri go
konemere enaalinu koto
namapaalia. Ora dia.

Kenan su-para piri ename Yesu madaa kone rulasa (Mak 7.24-30)

21 Yesu nipu go su giyoma
nipu mo Tair Saidon su-para
pisa.
22 Go-rupa pisa rabu Ke-
nan su-para piri ena medare
go su-para pirisa-pulu nipu
ipuma go-rupa lisa: Mudu
Ali, nere Devit-na si yade.
Neme ni kodome komape.
Koe remome nina wane ora
koe-rupa lia lisa.
23 Gore Yesu nipumi agale
meda nalakalisa raburi
nipuna kogono alinumi go-
rupa lisimi: Go enamere
e lama lama puaoma na
raita maa ipula-le neme wala
penaala lisimi.
24 Gore Yesumi nimu agale
go-rupa lakalisa: Gote-me ni
mea rapaasadere neme go
Israel su-para alupae sipsip
menanu raba meanalo maa
rapaasa-daa ipisuade.
25 Go rabu mo ena nipu
ipuma Yesuna kibu re-para
lopoma lisana nipumi talo:
Mudu Ali, neme ni raba
meape.
26 Gore Yesumi nipu agale
go-rupa lakalisa: Naame
nogo naakinuna eda muma
pa yananuna agaa-para mea
lopalimare epetea.
27 Gore mo ename talo:
Mudu Ali, neme ora lale
pare mo yananumiri nimuna
aapanuna eda purupi na
nemede.
28 Nipumi go-rupa lisa
rabu Yesumi nipu-para
agale go-rupa lakalisa: Go
ena nena kone rulae ora
adaalepe saenale ne madaa
pina kone sali-ae pina lisa.
Go agale lakalisa rabu mo
nogo wagepu rekisa.

Yesumi yaina kome enaali adaapu ma-epeaasa

29 Yesu nipu go su giyoma
ipa le Galili pagi-para pisa.
Go-rupa puma nipu so rudu
madaa-nane puma pirisa.
30 Enaali adaapupe nipu
piri-para epa kiritaoma le
koe kale poae agale maare
yaina rado rado kome raayo
lamua ipuma kiritasimi. Go-
rupa pisimi-pulu nimuna
yaina raayo ma-epeaasa.
31 Go raburi enaalinumi
mo agale maare enaalinumi
agale lisimi le koe enaal-
imi pora pamuma to kuli
koyae pi igipili enaali epe-
rupa pirina adisimi. Go-rupa
pisa-pulu go Israel su-para
piri enaalimi Gote-na bi mi-
nasaasimi.

Yesumi alinu adaapupe go-rupa 4000 eda kalisa (Mak 8.1-10)

32 Yesumi nipuna disaipel
alinu-para ipulupa loma
go-rupa lakalisa: Neme go
enaalinu kodome komalo.
Yapi repo ni raapu pirama-
pulu nimu reaeme komoma
pimi. Gore neme nimuna
ada penaatoa. Nimu puma
pora pagina pa lopalimi.
33 Gore nipuna alinumi
nipu lakalisimi: Go su-
parare enaali adaapupe
pimide-le bret ake puma
muma go enaali adaapu
mada rumaalima yapae
lisimi.
34 Gore Yesumi nimu
agale go-rupa lorapisa:
Nimina bret-re akepu raapu
saapimi? Gore nimumi talo:
Ki medane luma medane
laapo saapima. Wenare
komea komea oge wenasi
saapima lisimi.

35 Gore Yesumi mo enaali
raayo-para su kamaa pi-
ralepa lisa.
36 Go-rupa puma nipumi
mo ki medane luma medane
laapo bret-para mo wena oge
oge-para muma lisana Gote-
para ora pili loma piribisa.
Go-rupa puma nipuna di-
saipel alinu kalenaloma
mo alinumi enaali raayo
rumaaoma kalisimi.
37 Go-rupa puma mogo ali
raayome mo eda no mada
nisimi disaipel alinumi eda
purupi basket ki medane
luma medane laapo madu
wisimi.
38 Gore alinuri ora adaa-
pupe 4000 pirisimi pare
enaali nogo naakinuri nadip-
iasimi.
39 Yesumi mo enaali raayo
nimuna ada penaaloma
nipuri ipinu madaa piruma
Magadan su robo-para pisa.

16

Yesu-para napi kogono meda pali rabu adamono lisimi
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

1 Farisi alinu-para Sadyusi
alinu-para go alinumi Yesu
epa ko lisimi. Gore nimumi
talo: Puri pale napi kogono
meda paina naame adamina
lisimi. Go-rupa pali rabu
Gote-na puri muma nipuna
kogono pina lamona lisimi.
2 Gore nipumi talo: Nare
pabalaina nimimi so yaa
madaa mole kale-ai ademe
raburi nimimi abere pane
palia leme.
3 Gore ribaa reka rabu
page yaa-para koborea
raburi po rilipu ipuma yai
nipu epalia lemede. Gore
nimimi so yaa-para adomare
go-rupa lemede-le abe go di
raburi nimimi ele adoma
yapare mada na-adalimi?
4 Abi go yapi di madaa piri
enaalinu nimiri koe pupitagi
nape enaali piruma Gote
madaa kone narulaeme.
Neme napi kogono panolo
leme pare neme mada na-
muma waatoa. Nimiri Jona-
na pisade kogono komeare
adalimina. Go-rupa loma
nimu giyoma pisa.

Farisi alinu-para Sadyusi alinuna yis-na saa pi agale
(Mak 8.14-21)

5 Gore Yesuna disaipel
alinu nimu ipa kenaoma

mone pane pisimi pare bret
medaloma namuma ipisimi.
6 Gore Yesumi nimu-
para talo: Nimimi waru
adalepape. Mo Farisi alinu-
para Satyusi alinuna bret
ma-adaape yis* madaare
waru adalepape.
7 Gore nimumi go-rupa
lisimi: Naame bret namuma
epamade madaa lea pa kone
wisimi.
8 Gore Yesumi nimu-
para talo: Nimi kone waru
narulaeme-le ake paa-daa
naare bret nasalima lame?
9 Gore nimimi abe na-
ademe? Gore nimimi go bret
enaalimi 5000 nisimi remaa
abala kone rugulaarimi?
Go-rupa pisua rabu nimimi
eda purupi nu akepu raapu
madu wisimi ya?
10 Gore neme bret ki
medane luma medane
laapo mo alinu 4000 maa
kalisuadere go madaa na-
makuaaeme? Go-rupa puma
nimimi mo purupi nu akepu
raapu madu wisimi ya?
11 Neme nimi-para pa bret
madaa nalawade-le ake paa-
daa nimimi namakuaarimi?
Gore nimimi mo Farisi
alinu-para Satyusi alinu-
para nimuna bret ma-adaa
sape yis-ri waru adalepape
lawade.
12 Go-rupa wala lisa-pulu
go rabu nipuna disaipel al-
inumi bret ma-adaa sape
yis-na agale-daa kone naw-
isimi. Dia, pare nipumi
Farisi alinu-para Satyusi ali-
nuna agale lea kone wisimi.

Pita-me Yesuri enaali
Raapu Pirape Ali pu lapaasa
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Yesu nipu mo Sisaria Fil-
ipai adare-para pisa raburi
nipumi nipuna disaipel alinu
go-rupa lakalisa: Enaalinu
nimi Raapu Pirape Aliri aapi
leme pae?
14 Nimumi talo: Gore
enaali medalomame nere
Jon Baptais leme. Medalo-
mamere nere Elaija leme.
Medalomamere ne Jeremaia
yapalo Gote-na agale lakale
ali yapalo go-rupa leme.
15 Gore Yesu nipumi talo:
Nimimiri ni aapi leme ya?
16 Gore Saimon Pita-me go-
rupa lisa: Nere enaali Raapu
Pirape alina Si yaa-pulu ne
Gote-na Si yade.
17 Gore Yesu nipumi talo:
Jon-na si Saimon nere
raaname waru komape.
Go su kamaa piri enaali
medame neme go lale agale
nagiame pare nina so yaa-
para pia Aapame ne go agale
lagiana.
18 Gore neme ne lagialo:
Ne Pita-re ne puri pale
kana nona piale ne madaa
nina ruru pirinalo enaali
warialua. Go-rupa palua-
pulu Satan-na komape
purimi go ruru enaali mada
narabuainalia.
19 Gore so yaa-para wia su-
rube suna pora gaape lobape
ki neme ne gialua. Ele meda
neme go su kamaa pa saapi-
raliri gore Gote-me so yaa-

* **16:6:** Bret adaa lenalo lopaemede yis madaa saa agale wia. Gore gupa Farisi alinu-para Sadyusi alinuna agale oge meda nimi madaa epalia-daare nimi makoyaalia-le adalepape lisa.

para page pa saabalia. Go
page neme go su kamaa ele
kepealiri so yaa-para page
Gote-me ma-kepeaalia.
20 Yesu nipumi agale puri
paloma disaipel alinu-para
talo: Nina bi Keriso yade-
le enaali meda nalaketapape
lisa.

Yesu nipumi komoma wala tapa-para rekalua lisa
(Mak 8.31–9.1; Luk 9.22-27)

21 Go raburi Yesumi
nipuna disaipel alinu-para
werepe epaliade yapi di
madaa ni mada go-rupa
palimi lo lapalasa. Nipumi
nimu-para go-rupa lisa: Ni
Jerusalem su-para palua
rabu makuaae alinu-para
ali kalunu-para Gote-na
lodo kira-ae ali kalunu-
para rekena agale tisaanu-
para nimumi ni radaa adaa
manaaoma lu makomaoma
rogaalimi. Go-rupa palimi
pare yapi repo tapa-para
piruma wala rekalua lisa.
22 Gore Pita-me nipu mo
renane lamua puma lisana
nipu go-rupa lakalisa: Ali
Mudu, nere ora go-rupa nap-
ina. Go koe elenu ne madaa
na-epena.
23 Gore Yesumi wala
pereke luma adoma talo:
Nere Satan yaana. Nere
nina koau-nane giyoma
pupu. Nemere Gote-na kone
na-adoma nina kone maa
perekelalo lae? Dia, pare
su kamaa piri alina kone
meana.
24 Go raburi Yesumi
nipuna alinu lakalisa: Gore
enaali raayome nina kone
mu pora raitalimi-daare
nimuna kone rabuainaoma
nena repena polopea maa
ruma ni raita maapulupape.
25 Gore pa ali meda nipuna
yogale pa kiritao saapitia-
daare gore nipuna wasa
page alu palia. Pare enaali
raayome ni madaa kone ru-
laoma epe-rupa mapiraape
kone mealimi.
26 Gore pa ali komeame
su kamaa ele raayo saapi-
ralia pare nipuna kone wasa
alu palea. Go rabu go ele
raayome nipu akepu abala
mealia ya? Enaalina kone
wasa alu pali-daare ora wala
na-adasaalia.
27 Abiri enaali Raapu
Pirape alina Siri nipuna
Aapana epe paana purimi
nipuna ensel-nu raapu
epalia. Go raburi enaali
raayo nimuna kogono peme-
rupa mada yoto katea.
28 Pagalepape. Enaali
medaloma go-pare pimiri
abe nakomalimi pare ni-
mumi enaali Raapu Pirape
alina Sina puri mea epalia
rabu adalimi.

17

Yesuna yogalere rado-rupa aulisa
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Yapi ki medane luma
ki medanena egali abala
penaloma Yesumi Pita-para
nipuna ame Jems Jon laapo
page nimu muma lisana so
rudu medane ora so madaa
lamua opapasa. Go-rupa
puma nimu agu raapu puma
pirisimi.

2 Gore go ali repena
kili agalena nipu adobaina
Yesuna lakaatalo perekelema
rado aoma pirisa. Nipuna
le agaa-parare naare ipulae-
para ade nona pisa. Nipuna
mamina elere yaako pu luma
lepo lepo pisa.
3 Go-rupa puma Moses-
para Elaija laapo ipuma Yesu
raapu agale lalaina adisimi.
4 Pita-me go-rupa adoma
Yesu go-rupa lakalisa: Ali
Mudu, naa go-para pima
pare ora epelea. Gore neme
pokala ada repo go-para
punu. Medare nena medare
Moses-na medare Elija-na
warialua.
5 Nipumi go agale pena
lala pirina paa pu kepe
ae mole medame nimu
kepisa. Go molena ru-
nanere agale meda go-rupa
lisa: Go naakiri ora nina
epe Si. Neme nipu madaa
pedo waru pe. Go-rupa pe-
le nipuna agale pagalepape
lisa.
6 Gore mo alinumi go agale
pagoma lisimina pururumi
komoma paalame komisimi.
7 Gore Yesu nipu nimu
piri-para ipuma nimu go-
rupa epa lakalisa: Nimi
paalame nakomalepape.
Nimi rekalepa.
8 Go-rupa lisa raburi
nimumi adasaaoma alinu
meda napirina Yesu nipu
komea-mare adisimi.
9 Nimu so rudu giyoma
ora kilipitaa pulaina Yesumi
nimu-para puri paloma go-
rupa lakalisa: Nimimi abe go
adamede elere enaali meda
ora napua laketapape. Ora
nalapae pirumare ni enaali
Raapu Pirape alina Siri tapa-
para wala rekalua.
10 Gore nipuna alinumi
nipu go-rupa agaa misimi:
Ake paa-daa mo rekena agale
tisaanumi mo Elaija abala
epenalo leme pe lisimi.
11 Gore Yesu nipumi go-
rupa lakalisa: Elaija ora
abala ipumare nipumi ele
raayo yarera palia.
12 Pare neme nimi lagialo:
Elija-re abala ipisa pare
enaalinumi nipu na-ademe.
Na-ademe pare nimumi
koe kone suma Elaija-para
pisimi. Apo koae-au pisimide
konere enaali raapu Pirape
Ali radaa manaalimi.
13 Yesumi go-rupa lisa rabu
nipuna disaipel alinumi Jon
Baptais-para lakalisa-daa
makuaasimi.

Yesumi koe remo piri naaki meda ma-edasa
(Mak 9.14-29; Luk 9.37-42)

14 Nimu adede enaali raayo
piri-para puma opapasimi
raburi ali meda ipuma Yesu
madaa rumu pege puma
agale go-rupa lisa:
15 Mudu Ali, nemere
nina naaki madaa kodome
komape. Nipu ade abuna
makeyaoma repena sulaa-
para page ipa-para pa kama
popea.
16 Neme nena disaipel
alinu piri-para lamua pe
pare nimumi mada namae-
peaeme.
17 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Go enaalinu nimiri
kone narulaoma pimi. Nim-
ina lo-parare kolea. Nimi

raapuri ni rana akepu raapu
pitua ya? Nimina kedaare
neme rana akepu raapu
ritua ya? Gore mo naaki ni
piri mea ipulupa lisa.
18 Gore Yesumi mo koe
remo-para puri pale agale
loma lisana mo naaki nipuna
koe remo mea rubaasa
raburi go naaki ora wagepu
rekesa.
19 Go raburi Yesu kama agu
raapu pirina nipuna disaipel
alinumi ipuma go-rupa epa
lakalisimi: Ake puma naame
go koe remo mada namuma
rubema?
20 Gore Yesumi nimu-para
talo: Nimimi nina agale lo
robaa-para waru namuma
wimi. Pagalepa. Nimimi
Gote-na agale mo repena ka-
mana oge kili lo robaa-para
maa salimiri nimimi go su
rudu madaare ne lusuma
ruma mogo-nane pu leme
raburi mada palia. Go-
rupa ogesi-daa kone rulal-
imiri nimimi kogono rado
meda raayo mada pu kirital-
imi.
21 Go-rupa koe remo mea
rubapere pora komea wia-
daa nimimi beten pu eda
madaa niti puma go remo
mada mea rubalimi.

Nipu komoma wala rekalua rana laapo lakalisa
(Mak 9.30-32; Luk 9.43-45)

22 Gore Yesuna disaipel
ali raayo Galili su-para epa
pirisimi rabu Yesumi nimu-
para talo: Enaali Raapu
Pirape alina Siri nimumi lore
alinu maa kateme.
23 Go-rupa pumare ni-
mumi nipu lu makomaoma
maa rogaalimi. Go-rupa pal-
imi pare wala yapi repome
tapa-para wala rekalua. Go
raburi mo enaalinuna kone-
parare ora kedaame waru
komisimi.

Yesumi lotu ada raba meape kana takis lopasa

24 Wala werepe Yesu-para
nipuna disaipel enaalinu-
para Kaperneam su-para
pisimi. Go raburi no lotu
adana kana takis mi alinumi
Pita-para go-rupa epa lisimi:
Gore nimina tisaa-mere lotu
adana takis kana-re lopata
ya?
25 Gore Pita nipumi e
loma lisana no ada ru-nane
puma kodobasa rabu Yesumi
nipuna agale abala loma Pita
agale go-rupa misa: Saimon,
nemere ake kone sale ya?
Go su kamaa ali mudunu-
parare aapimi kana takis ele
kabape kana takis lopateme
ya? Gore nimuna ruru
lopateme pe pa kimisu ali
rurumi radonumi lopateme
ya?
26 Gore Pita-me talo: Pa
kimisu ali ruru radonumi
lopateme. Gore Yesumi
talo: Nimumi go-rupa peme-
pulu nimuna rurumi takis
nalopamina.
27 Go-rupa peme pare
neme nimuna kone nama-
koeyaalua-pulu ne mo ipa
le-para puma wena agona
pua lopalisa. Wena ora
abala mealiri nipuna agaa
lobape. Go-rupa pumare
wena goaina agaa-para kana
salia rabu muma saa laapo
raitana lotu adana kana takis
mea kalape lisa.

18

So yaa-para ali muduri aapi ya?
(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

1 Go raburi disaipel alinumi Yesu piri-para ipuma talo: Gote-na Surube Yapi Diparare aapi ali mudu pitia ya lisimi.
2 Gore Yesumi naaki oge meda nipu lomare nimuna rikirana mapiraasa.
3 Go rabu nipumi talo: Pagalepa. Nimina kone perekeloma oge nogo naakirupa piralimiri Gote-na surube su-para mada adalimi.
4 Enaali raayome oge nogo naaki-rupa piralia-daare go enaalinumiri Gote-na Surube Su-para ali mudu piralimi.
5 Gore enaali raayome nina bi loma oge nogo naakinurupa epe kone su raba mealimi-daare gore ni-para page go-rupa palimi.

Pupitagi nape kone
(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 Go oge naaki-rupanuri ni madaa kone rulaeme. Gorupa pea-le enaali medame nimuna kone rulaere makoyaalimiri gore nimu muma adaa kaname maa-para kopeme adibaoma ipa lepara maa rubalimiri ora epelea.
7 Go su kamaa enaalinuri ade abuna koe elenumi nimuna kone rulae makoyaata-pulu kodo ora waru pea. Gore ade abuna koe ele epe-rupa pare go koe ele mea epe-rupa enaalinuri kodo ora waru pea.
8 Gore nena kimi page age page ne koe ele meda palia-daare gore ki agenu kioma rubalepape. Gore nena ki age komea aaomare ne ade abuna epe-rupa piralimiri ora epelea. Pare nimina ki age laapo raita pa aoma piruma koe ele palimiri nakudili repena sulaapara mea rubalimi-pulu ora kolea.
9 Go page nimina leme koe ele meda adalimiri go nena le yoko rubape. Gore nimina le komea aaomare epe-rupa ora yalo piralimi-pulu ora epelea. Pare nimina le laapo raita pa riaoma pupitagi nalimiri nimi repena sulaa-para mea lopalimi-pulu ora kolea.

Sipsip alu pae-na agale
(Luk 15.3-7)

10 Nimimi waru adoma go oge enaalinu narabuainaatepape. Dia, gore neme nimi lagialo: Nina so yaa-para pi Aapana ensel-numi nogo naakinu waru adoaoma surubea.
11 Gore enaali Raapu Pirape alina Siri su kamaa ipuma koe-rupa alupae enaalinu raba mulalo ipisua.
12 Nimimi ake kone salimi ya? Ali medame sipsip 100-pela punalia pare mena sipsip komea alu palia raburi mada na-alupalia ya? Gore nipumi mo 99-pela mena sipsip medaloma pa aainaloma nipumi go mena sipsip komea asa pula palia.
13 Neme ora nimi lagialo: Mo sipsip alu paliade pare asa puma adoma mumare

mo ali nipumi raaname ko-
malia. Go-rupa pumare mo
mena medaloma pa aaeme-
nuri nimu madaa go-rupa
raaname nakomalia.
14 Gore nimina so yaa-para
pia Aapamere go oge nogo
naakinu-rupa alu palimina
kone nawia.

Naana amenumi pupitagi nalimiri raba meamina

15 Gore nena ameme ne-
para koeyae paliare ne
puma nipi laapo meda-para
piruma nena amena koe
elenu mea waalape. Gore
nena agale pagaliare gore
nena ame wala epe-rupa
piralipi.
16 Go page nena agale na-
pagaliare neme agale pa-
galiade ali medaloma lamua
puma tapape. Go-rupa puma
nimi repore mo ali laketa
pulupape.
17 Pare nena agale na-
pagaliare gore neme lotu
ada-para piri enaali lake-
tapape. Go lotu ada-para
piri enaalina agale page
napagalia gore nipuna
kama raapu pora pamina
giyalepape. Go rabu nipu
Gote-na agale napage ali-
para takis koe-rupa mi ali-
para go-rupa pitia.
18 Gore neme nimi lagialo:
Ele raayo go su kamaa rogaa
salimiri Gote-me so yaa-para
page rogaalia. Pare go su
kamaa kepe salimiri Gote-me
so yaa-para page kepesaalia.
19 Gore neme ora nimi la-
gialo: Nimina rikirana piri
enaali laapome kone komea
suma ele meda mulalo beten
tepere gore nina so yaa-para
pia Aapame nipi mada gialia.
20 Gore enaali repo
laapome nina bi madaa kone
rulaoma ada komea-para
piralimiri nimu raapu pitua.

Kogono naakimi yago nageyeme-ae remaa

21 Go raburi Pita nipu Yesu
piri-para ipuma agale go-
rupa misa: Ali Mudu, nina
ameme ni-para koeyae pina
neme nipuna koe kone rana
akepu raapu mea rubalua
ya? Rana ki medane luma
medane laapo pina giyalua
ya?
22 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Neme rana ki
medane luma medane
laapo pina giyape pi-daa
nalawade. Dia, pare 70-
pela taims ki medane
luma medane laapo nipuna
koeyae mea rubape.
23 Go madaare Gote-na
Surube Yapi Di-ri go-rupa
yade: Ali mudu meda
piruma nipumi yago mi
kogono naakinu ma-redepo
yaatalo pea lisimi.
24 Nipumi yago ma-redepo
yainaloma ripia pisa rabu
kogono ali meda lamua
ipisimi. Nipuna yagore
ora adaapupe naame mada
nadipialima. Ora adaapu 40
milion kina-rupa leme.
25 Pare mo alimi mogo
kana yago mada na-abulisa-
pulu nipuna Mudu Alimi go-
rupa lakalisa: Go ali nere
ora kogonome adili ali-rupa
piraina. Go rabu nipuna ena-
para nipuna nogo naaki-para
ele raayo-para kabalimina.

Go-rupa puma go kana-re mo
yago medaloma abutea.
26 Go-rupa lisa rabu mo ko-
gono naaki nipu mo Mudu
Ali-na kibu-para rumu pege
puma piruma talo: Neme ni
kodome komape. Go yago
raayore neme mada abutua.
27 Go kogono naakina
Mudu Alimi nipu madaa
kodome komoma nipu pirina
giyesa. Go-rupa puma
nipuna yago kana page
giyesa.
28 Go rabu go kogono
naaki nipu kamaa pumare
nipuna komea kogono pi
naaki puma adisa. Go aliri
nipuna yago kana ogeasi 40
kina go ali madaa wisa. Go
ali adisa-pulu nipumi mo
alina maa regepe minuma
talo: Neme nina yago raayo
abulape.
29 Go-rupa pisa-pulu
nipuna kogono komea pi ali
nipu rumu pege puma agale
go-rupa ogelisa: Neme ni
kodome komoma ni adoba
pirape. Gore neme yago ne
mada abutua.
30 Pare nipumi giya ko-
moma karapo ada ma-
paitaasa. Go-rupa puma
nipuna yago abulanalo mada
epeaalia.
31 Gore mo kogono komea
pisimi alinumi go kone
adoma nipuna lo robaa-para
kolisa. Go-rupa puma raayo
nimuna Mudu Ali piri puma
puaa lakalisimi.
32 Go raburi Mudu Alimi
mo kogono naaki nipu
loma go-rupa lakalisa: Nere
adili kogono naaki koeyana.
Abalade neme ni piri ipuma
re epa laede aaina nina rudu
raayo giyawade.
33 Neme abalade ne komea
kodome komisuade-le ake
paa-daa nena kogono komea
pi naaki kodome nakomae
ya?
34 Gore nipuna Mudu Alimi
nipu-para rono pagoma nipu
karapo ada-para maa rapasa.
Go-rupa puma nipu radaa
manaaoma nipuna yago
raayo abulenaloma mada
epalimi.
35 Go rabu Yesumi talo:
Nimi raayona koneme nim-
ina amena koe ele namuma
rakepealimiri nina so yaa-
para pia Aapame page nimi-
para go-rupa palia.

19

Yesumi enaali laapo rugulape kone madaa agale lakalisa
(Mak 10.1-12; Luk 16.18)

1 Yesumi go agale abala
pu kiraloma Galili su giyoma
mo ipa Jordan-na mone pane
puma Judia su ru-nane pisa.
2 Go raburi enaali adaa-
pumi nipu raita mea ip-
isimi rabu nipumi yaina
kome enaali go su-para ma-
epeaasa.
3 Gore mo Farisi alin-
umi Yesu kotalalo ipuma
talo: Gore naana rekena
agale madaare ali medame
nipuna were pa kama mada
nagiyalia ya?
4 Yesumi talo: Gore nimi
abalade go agale buk-para
go-rupa nadipiasimi ya?
Abala ririnare Gote-me ele

raayo wari lisana ena ali
laapo abala warisa.
5 Go-rupa pisa-le ali
medame nipuna aapa ama
giyoma nipuna ena raapu
komea-para piralipi. Go
rabu nipu laapore ora komea
piralipi.
6 Go-rupa pisa-pulu nipu
laapo komea-rupa piralipi.
Gore Gote-me abala nipu
laapo makibuma lapaasa-
pulu wala repaaya mada
narugulape lisa.
7 Gore mo Farisi alinumi
nipu go-rupa lakalisimi:
Go-rupa lae pare Moses-
na rekena agalemere ali
medame nipuna ena yoko-
lalo pepa luma kaloma nipu
penaatea. Ake paa-daa go-
rupa pisa ya?
8 Gore Yesumi nimu
lakalisa: Nimimi agale
napagoma koe kone wimi-
daa Moses-me nimina ena
yokape pora mea waalisa.
Pare ora abalade Gote-me ele
warisa rabu go pora nawisa.
9 Neme nimi go-rupa
lagialo: Gore ali raayona
werenumi ali paake nanalia
pare aalimi pa maa raluma
ena rado meda mealimi-
daare go alinu nimumi ena
paake yole ali-rupa piralimi.
10 Gore Yesuna disaipel al-
inumi nipu lakalisimi: Gore
ali nipu mo ena raapu go-
rupa aawalipiri ena nami ali-
rupa ora epelea lisimi.
11 Gore nipumi nimu
go-rupa lakalisa: Enaali
raayome go agale mada
napagoma kiritalimi. Gote-
me abalade nimu puri pale
enaalinu go agale lagisade.
12 Paga, ali medalomame
kone rado rado salimiri
nimumi ena meda nameal-
imi. Medaloma nimuna
amanumi madisimi rabu
nimuna to kolisa. Ali
medalomamere abalade
nimuna ru maa pasimi-
pulu nimumi ena mada
namealimi. Ali medalo-
mamere Gote-na Surube
Yapi Di madaa kone suma
ena narumaasimi. Ali meda
go agale pago kiritaliare
nipumi mada palia.

Yesumi oge nogo naakinu agale mana lakalisa
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Go raburi Yesu piri-para
oge nogo naaki medaloma
mea ipisimi. Gore nipumi
nimuna kalu madaa ki suma
beten lalalo maa ipisimi.
Go-rupa pisimi pare nipuna
alinumi mo enaalinu-para
rono pagisimi.
14 Go rabu Yesu nipumi
talo: Go-rupa natapape. Go
nogo naakinuri ni piri-para
epenatepa. Gote-na Surube
Yapi Di-ri nogo naaki go pia
mada mealimi.
15 Go-rupa loma lisana
nipuna kimi kalu madaa su
kodoboma nipu go su-para
giyoma pisa.

Penaali medame ele adaapu wisa
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Ali meda Yesu piri ipuma
go-rupa lisa: Tisaa, neme ake
puma ni epe-rupa ade abuna
pitua ya?

17 Gore Yesumi nipuna
agale lorapisa: Ake paa-daa
neme ni-para epe ele madaa
agale epa lorapeae? Ali
komea epelea. Gore ne ora
epe-rupa pitua kone saliri
neme Gote-na rekena agale
raayo waru raitape.
18 Gore mo alimi nipu
agale lorapisa: Go rekena
agalere ale ya? Gore Yesumi
talo: Neme ali meda nalu
makomaape. Neme ena
paake nayolape. Neme
paake nanape. Enaali meda-
para makirae agale nalape.
19 Nena ama aapanu raapu
pawa piruma nimuna bi
minasaasape agale pagape.
Nena ada lapa piri enaalinu
raana kome-rupa nena yago
meda raana komape.
20 Go rabu Yesu mo ali
lakalisa: Mo rekena agale
raayore abala page. Go-
rupa pawa-le meda abere
ake palua ya?
21 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Neme ora epe-
rupa pitua kone saliri nena
ele raayo madaa kana
muma naraalinu pabe enaali
kalape. Go-rupa paliri nena
epe yoto so yaa-para salia.
Go-rupa puma ni raita mea
epape.
22 Go raburi mo penaal-
imi go agale raayo pagoma
kedaame komo pirisa. Gore
nipumi ele adaapu wisa-pulu
kedaame komisa.
23 Yesumi nipuna disaipel
alinu-para talo: Kamo le ele
adaapu wi enaalinuri Gote-
na Surube Yapi-para pope-
airi kalai peme lisa.
24 Agale meda lagialo:
Gore kamel mename noae
kego-para pola pea pare ora
kalai puma pea. Go-rupa pea
pare kamope aliri so Gote-na
Surube Yapi-para polalore
apo mename noae kego-para
kalai mada puma palia.
25 Gore nipuna alinumi go
agale pagoma nimu waru
pogolasaoma nimumi talo:
Go-rupa pea-le ade abuna
kagaa pirape konere aapimi
mealia ya?
26 Gore Yesumi nimu waru
adaoma talo: Enaalinumiri
mada napalimi pare Gote-me
ele raayo mada palia.
27 Nipumi go-rupa lisa
raburi Pita-me nipu-para go-
rupa lisa: Pagape, naame
naana ele raayo giyoma ne
raita mea epamade. Go-
rupa pamade-le naamere ali
mealima ya?
28 Gore Yesumi nimi
ora lagialo loma go-rupa
lakalisa: Werepe kagaa di
opaliade raburi enaali Raapu
Pirape alina Siri epe Siaa
King madaa pitia. Go raburi
nimi ni raita maa ipuma
nimi page epe siaa King 12-
pela madaa piruma Israel
enaalina ruru 12-pela madaa
kose lape agale pagaliminalo
lisa.
29 Go rabu enaali raayome
abalade ni madaa kone
rulaoma nimumi nimuna
ada ama aapa nogo naaki
ame balinu page maapu ele
raayo giyasimi-pulu nimumi
apo ele yoto ora waru
mealimi. Go-rupa puma
nimu ade abuna epe-rupa
kagaa piralimi.

30 Abi enaali adaapu
riri-nane pimi pare wala
werepe koau-nane pimi
enaali abala ririna epalimi.
Go-rupa puma nimu riri-
nane epalimi.

20

Wain maapu-para kogono pi naakinuna remaa

1 Gore Gote-na Surube
Yapi-na agale go-rupa wia
lisa: Ali medame nipuna
wain maapu surubisa. Go-
rupa puma nipu ora abasade
ribarego wain maapu ko-
gono pinalo alinu mulalo
pisa.
2 Gore nipumi mo kogono
naakinu raapu kone komea
sumare go yapi komeare ko-
gono puma mone mea-rupa
meaoma palimi lisa. Go-
rupa lomare nimu mo wain
maapu-para kogono pula pe-
nalo mea rapasa.
3 Go-rupa pumare naare
ipulaina nipu kiritape
su-para puma lisana ali
medaloma pa aina adisa.
4 Gore nipumi go alinu
lakalisa: Nimi page neme
epe kana mada gialua-le
wain maapu kogono pula
pulupa lisa.
5 Go-rupa loma nimu
pisimi. Gore naare paame
page naare pabola pulaina
page ali medaloma wala
kama mea rapasa.
6 Gore ora alebo ribaa talo
palaina maket-para puma
ali medaloma pa aina adisa.
Go rabu nipumi talo: Nimi
go naare roaina ake puame
pae?
7 Gore nimumi talo: Naa
kogono giape ali meda dia
yade lisimi. Gore nimi page
mo wain maapu-para ko-
gono puya pipa.
8 Ora ribaa lisa raburi
mo wain maapuna aaraame
surube ali go-rupa lakalisa:
Neme kogono naakinu
yaaloma nimuna kana
kalape. Werepe epamede
kogono naakinu kaloma
puma abala ririna epamede
kalo pora poape.
9 Gore alebo 5 klok raburi
kogono epa pisimide alinu-
miri ten kina kama kalisa.
10 Go-rupa misimi-pulu ora
abalade epa pisimide alinu-
miri nimu kana ora adaa-
pupe mealima kone wisimi.
Pare dia nimu page ten kina
kama meaoma pisimi.
11 Nimumi mumare mo
maapuna aaraa-para rono
pagesimi.
12 Gore nimumi go-rupa
lisimi: Go alinuri pena go
epamede-le nimu kogono
ogepusi pamede pare nimu
kana naa giaede-rupa kama
meame. Naamere naare
paama kogono radaa pi
pama.
13 Nimumi go-rupa
lisimi raburi mo maapuna
aaraame nimuna ali komea-
mare go-rupa lakalisa:
Adami ali, neme ni namaki-
raate. Gore abalade saa pi
agale lapade rabu neme ten
kina gialua laede.
14 Gore nena kana
muma pu. Abalade neme
ne gisuade-rupa werepe
meawade alinu page gode-
rupa katoa.

15 Gore nina go mone-me
page nina yada pulalo palu-
are gore mada dia? Neme
epe kone sawade pare nena
pu-para kudipa kone sale ya?
16 Go rabu Yesumi talo: Go-
rupa pea pare werepe epeme
enaalinuri nimu abala riri-
nane popalimi. Yapare abala
ririna epeme enaalinuri
wala werepe epalimi.

*Yesu nipu komoma tapa-
para wala rekalua lisa
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-
33)*

17 Yesu nipu Jerusalem su-
para pulalo Go rabu nimumi
kose lape agale loma lu
makomalimi lisa.
18-19 Gore nimumi mumare
enaali ruru radonu mea
kalomare nimumi koe ero
agale loma kalipumi potey-
oma repena polopea-para lu
makomalimi. Go-rupa puma
rogaalimi pare yapi repome
tapa giyoma wala rekalua
lisa.

*Jems Jon nipu laapo Mudu
Ali piri talo pisipi
(Mak 10.35-45)*

20 Go raburi Sebedi-na
weremere nipuna naaki
laapo Yesu piri-para lamua
ipisa. Gore go ena
nipumi rumu pege puma
su adainaaoma ele meda
madaa Yesu-para ogelisa.
21 Gore Yesumi nipuna
agale abulisa: Nere ale raana
pea? Go ename talo: Ne ali
mudu pirali rabu naa naaki
laapore meda nena pope ki-
nane pirina meda koya ki-
nane pirina lisa.
22 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Mo pada mulalo
pape elere nipimi waru
na-adepe. Gore nipimiri
go neme ipa naluade kap
madaare radaa pi ipa mada
nalipi ya? Gore nipumi talo:
Saa mada nalipa lisipi.
23 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Nina kap mada
nalipiri gore epelea pare
nina pope ke-nane page
koya ki-nane laapore aapi
piralia palo go agalere
nina-daa namakuaayo lisa.
Apo pirape siaa-nuri Aapa
nipuna kiritao saaya.
24 Mo 10-pela disaipel ni-
mumi go remaa pagoma mo
ameaya rono pagesimi.
25 Go-rupa pisimi pare
Yesu nipumi nimu ipulupa
loma lisana nimu-para talo:
Nimimiri ademe. Ruru
radona ali kalunumi enaali
raayo rabuaniaaoma nimi
puri waru paboma nimuna
agale ora pagalepape lisa.
26 Ali mudu medaloma go-
rupa peme pare go konere
nimina rikirana nasaapi-
ralepape. Dia, pare ali meda
nimina rikirana ali mudu
pirulalo paliare gore nimi
raba meape kogono ali abala
piralia.
27 Ali medame ni mudu
pitua kone salia-daare gore
nimi raba mi ali-rupa abala
pirina lisa.
28 Enaali Raapu Pirape
Aliri nipu raba muma
nipuna kogono paminalo-
daa naipisa. Dia, pare enaali
adaapu raba muma nimu
madaa epa komalalo ipisade.

Go-rupa puma nipuna kone wasa nimu raba meapena katalo ipisa.

Yesumi le koe ali laapo ma-epeaasa
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Gore nimu Jeriko su giyoma pisimi raburi enaali adaapumi Yesu nipu raita maa pisimi.
30 Gore mo le rubu pi ali laapo mo pora kebo-nane pirisipi. Nipumi Yesu epea remaa abala pagoma nipumi puri paloma nipumi go-rupa yaalisipi: Nere Devit-na si neme saa laapo madaa kodome komape.
31 Go-rupa lisipi rabu enaali raayome nipina agale loraatepa loma nipu-para arere lisimi. Yapare nipumi go agale yokoma wala ora puri palo yaalisipi: Mudu Ali, nere Devit-na si-le neme saa madaa kodome komape lisipi.
32 Gore Yesu nipu puma rekaoma nipu yaaloma talo: Neme nipiri ake pano ya?
33 Gore nipumi go-rupa lisipi: Mudu Ali, neme saana le ma-epeaaina kone salepa.
34 Gore Yesumi kodome komoma nipuna le ma-epeaasa. Ora go raburi nipuna leme waru adoma lisipina nipu page Yesu raita maa pisipi.

21

Yesu nipu Jerusalem su-para ali mudu-rupa pisa
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

1 Nimu Jerusalem su-para re-para puma opapasimi rabu Rudu Oliv re-para pa-muasimi. Go-parare Betfage su adare meda wisa. Go rabu Yesumi nipuna disaipel ali laapo mea rapasa.
2 Nipumi go ali laapo go-rupa lakalisa: Mogo adare-para pulupa. Pumare donki mena si agiaaya laapo apo kopeme adiba aaya-le puma adalepape. Nipimi puma koyoma mea ipulupape.
3 Gore ali medame nipi-para agale meda epa teare nipimi go-rupa laketapape: Mudu Ali nipu kogono go donki mena madaa wia-pulu nipumi saa maa palipa. Go-rupa tepe rabu ali medame donki mena mea rapaalia.

4 Go pisipina kogonore abalade Gote-na agale lakale alimi go-rupa lisa:
5 Abi Saion su-para piri enaalinu go-rupa laketa-pape: Nena ali mudu abe nimi piri apo ipula-daa. Nipu kone pawa suma donki mena koauna piruma no epea-daa. Nipumi mo oge donki mena si enaali meda abe napiri-ai madaa pia lisa.

6 Gore mo disaipel ali laapomere mo Yesumi lakalesa-rupa go-rupa puma pisipi.
7 Nipumi mo donki mena adibae yare puma muma nipuna adaa mamina-nu donki mena koau mada suma ipisipi. Go-rupa pumare Yesu nipu so donki mena koauna pirisa.

8 Nipu piruma ipisa rabu
enaali adaapupeme so
pora pagina lisimi. Go
rabu medalomame nimuna
mamina-nu pora pagina
maa saapirisimi. Medalo-
mamere repena alanu yado
saapirisimi. Gore Yesumi
rabuaaoma epenalo pisimi.
9 Go rabu enaali adaapu
medaloma abala riri-
nane pisimi medaloma pa
aapu-nane ipuma go-rupa
yalaasimi: King Devit-na
siri ipula-daa. Nipuna bi
minasalimina. Ali Mudu-
na bi mea ipula-daa nipuna
bi minasalimina yalaasimi.
Gote-na ora so madaa pia
alina bi kalamina yalaari
puma mea ipisimi.
10 Yesu nipu Jerusalem
su-para pisa raburi mogo
adare-para piri enaali raayo
pogolasaoma lisimina go
aliri aapi ya lisimi.
11 Gore mo nipu raapu
pisimi enaalimi talo: Gore
nipu Gote-na agale lakale ali
Yesu lisimi. Nipu Galili su
robo-para adare Nasaret piri
ali yade lisimi.

Yesumi lotu ada-para ele kabe alinu ralu lisa
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

12 Yesu nipu mo lotu ada
ru-nane puma kodobaoma
nipumi lotu ada-para pisa
rabu kana ele ropo pi al-
inu kamaa-nane ralu lisa.
Nipumi puma kana kili ropo
pi alinuna robole ale lakepe
rubebe puma yaanu kabe al-
inuna rabole alenu lakepe
lisa.
13 Go-rupa pumare nipumi
agale go-rupa lakalisa: Gote-
na agale wi buk madaare
nipumi go-rupa lea: Nina
adare beten lape ada pu ma-
alimi pare nimimi paake
noma alinuna kaledape
ada-rupa perekeyoma ma-
aarimina lisa.
14 Yesu nipu lotu ada-para
pirina le koe enaalinu-para
age koe enaali medaloma
nipu piri-para ipisimi. Go-
rupa pisimi rabu nipumi
nimu ma-epeaasa.
15 Go-rupa pisa pare Gote-
na lodo kira-ae ali kalunu-
para mo rekena agale tisaa
alinu-para nimumi mo
Yesumi napi kogono pina
adisimi. Gore mo nogo naak-
inumi lotu ada-para piruma
go-rupa lisimi: King Devit-na
sina bi minasalimina. Go-
rupa lisimi rabu nimumi
ronome komisimi.
16 Go-rupa puma nimumi
Yesu-para talo: Neme mogo
lamede agalere pagae? Gore
nipumi talo: E, go agalere
pagalo pare abalade nim-
imi agale go-rupa nadipi-
asimi kone salo: Nimimi
abalade nogo naakinu-para
madu saapiri rupame agale
mana waru pagisimi-pulu ni-
mumi bi minasaatalo pimi.
Go agale napageme ya?
17 Gore nimu pirina Yesu
adare Betani su-para ribaa
puma puaa palisa.

Yesumi lisa rabu repena fik kaapu lisa
(Mak 11.12-14; 11.20-24)

18 Gore wala yapipu-nane
yapi lapaasa rabu Yesu nipu

so adare-para pisa rabu
reame puma komisa.
19 Gore nipumi repena
fik kili pora pagina adoma
go-para pisa. Puma adisa
pare kili komea-daa page
na-elesa pa kama yopisa.
Gore Yesumi mo repena fik
lakalisa: Nere kili wala meda
ora namaitiape. Go-rupa
lisa rabu ora wagepu mogo
repena fik kaapu lisa.
20 Gore disaipel alinumi
go-rupa adoma paalame
komisimi. Go repena fik ake
puma wagepu kaapu yala
kone wisimi.
21 Yesumi talo: Pagalepa.
Nimimi kone waru rulaoma
kone laapo nasalimiri go
repena fik madaa pawade-
rupa nimi page go-rupa
mada palimi. Go-rupa
madaare nimimi mogo aaya
rudu ne yokoma no ipa
solwara-para puma pogola
leme raburi mada pagalia.
22 Gore nimimi ora kone
rulaoma beten leme-daare
gore ele raayo beten loma
mada mealimi.

Nere aapimi puri gisa palo Yesu nipu agale lorapisimi
(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Gore Yesu nipu lotu
ada ru-nane piruma enaali
raayo epe agale moge riaasa.
Go rabu Gote-na lodo kira-
ae Ali kalunu-para Israel
ali kalunu-para ipuma Yesu
nipu-para epa talo: Nere go
kogonore aapina puri muma
pae lisimi. Nere abalade
go kogonore aapimi pape
laa-daa pili pa lisimi. Nere
go kogono painalo puriri
aapimi gia lisimi.
24 Gore Yesumi nimu go-
rupa lakalisa: Neme page
agale komea go-rupa nimi
agale mealuame pi. Gore
nimimi nina agale-daa abu-
timiri neme page nimi nina
kogono go alimi gisa lo nimi
lagialua.
25 Jon-me abalade enaalina
kalu-ipa mea saayade ko-
gonore Gote-me kalisa pe pa
enaalinumi kalisimi ya?
Go agale pagoma nimuna
agale lalaaoma go-rupa
lisimi: Gore naa Gote-
me kalisa tema-daare gore
nipumi naa go-rupa lagialia:
Ake paa-daa nimimi Jon
madaa kone narulalisimi
palo lagialia.
26 Gore naame pa enaal-
inumi kalisimi tema-daare
naana enaalinu madaa
paalame komalima. Gore
enaali raayome Jon-re Gote-
na agale lakale ali kone wimi
temare naa timi.
27 Go rabu Yesuna agale
go-rupa abuloma lakalisimi:
Na na-makuaama lisimi rabu
Yesumi talo: Go-rupa leme-
daare aapimi ni puri guma
kogono gea aliri nimi page
mada nalagialua lisa.

Ali komeana si laapo madaa saa pi agale lakalisa

28 Yesumi adaa ali kalunu-
para go-rupa lakalisa: Ali
komeame naaki laapo
madu wisa. Go remaare
pagalepape. Go aaraame
mupaa naaki lakeloma nere
wain maapu kogono pula pu
lisa.

29 Gore go naakimi gipia
lomare wala werepe kone
perekeyoma wala kogono
pula pasa.
30 Gore aaraame wala
mo naaki meda piri puma
komea go-rupa puma lea.
Gore go naakimi talo: Aapa,
ni palua lo aaya pare napea.
31-32 Go rabu Yesumi
talo: Gore go naaki laapo
madaare aapimi aaraana
kone misa? Gore nimumi
talo: Mupaa naakimi lisimi.

Gore Yesumi nimu-para
talo: Abalade Jon nimi
piri-para ipuma nipumi
epe pora madaa epe agale
mogeaasa pare nimimi kone
narulalisimi. Dia, pare
mo takis mi alinu-para
pora pami enanuri werepe
nimumi Jon-na agale madaa
kone rulasimi. Go-rupa
pea-le takis mi alinu-para
ali paake rume enanu-para
nimuri Gote-na surube su-
para abala riri-nane adalimi.
Go-rupa pirisimi pare nipu
abala adoma lisimina kone
naperekea nipu madaa kone
narulalisimi.

*Koe alinumi maapu su
rube remaa
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)*

33 Nimimi saa pi agale
meda pagalepa. Ali medame
nipuna su adaalepe saaya-
pulu wain maapu adaalepe
poasa. Nipumi pape pu
mawaaoma go-para kili igipi
pabo sape ele warisa. Go-
rupa pumare nipumi maapu
surubape ada adaalupe
maasa. Go-rupa pumare
nipumi kana yoto meape
alinumi surubainaloma nipu
kimisu pisa.
34 Nipu puaoma werepe
mo wain maapu kili ralape di
rudu lisa rabu maapu surube
alinu piri-para kogono ali
medaloma penaalisa. Gore
nipumi mo surube alinu mo
wain kili napeae medaloma
gina kone suma pisa.
35 Go kone wisa pare mo
maapu suruba-ae alinumi
nipuna kogono naaki meda
lumare medare kaname
lumare lu rubisimi.
36 Gore mo wain maapuna
aaraame wala kogono naaki
medaloma mea rapasa. Pare
abala mo maapu suruba-ae
alinumi pisimi-rupa lisimi.
37 Wala werepere nipuna si
mea rapasa. Aaraame nina
naakina agale pagalimi kone
suma maa rapasa.
38 Pare mo maapu suruba-
ale alinu nimumi naaki
adoma nimumi go-rupa
lisimi: Go ipula alimiri
aaraana moae-ele raayo
mealia-le naame nipu
wagepu lu makoma go
maapuri naa ora meamina
lisimi.
39 Go-rupa loma nipu lu
makomaa muma so pape
mopare mea rubisimi.
40 Yesumi agale go-rupa
lisa: Werepe mo wain
maapuna aaraa ipumare
mo wain maapu suruba-ae
alinu-parare ake palia kone
wimi?
41 Nimumi talo: Go ali koe
raayore waru tia. Go-rupa
puma mo wain maapu wala
ali ruru rado mea katea. Go
alinumi surubenaloma kili

eleade raburi raloma nipu
epe kaleme.
42 Gore Yesumi talo: Nim-
imi Gote-na agale wi buk
madaa sade agalere abala
pagamina:
Abalade kamda kogono pi al-
inumi
Mea rubesimi yade
kanare
Abiri ora epelea-daa ada
palimi.
Ali Mudumi abalade go-rupa
pisa yaa-pulu
Naame go kanamere
epe rado pia ada ma-
opaalia lisa.
43 Go-rupa pea-le neme
nimi ora lagialo: Gote-na
Surube Yapi-na eda ma-
opaaeme enaali mea katea-
daa adalimi lisa.
44 Enaali raayome go kana
madaa magaitabalimiri
nimu pola tabebe palia. Go
kaname enaali meda tiare
gore go enaali palapi-rupa
talia.
45 Gote-na lodo kira-ae ali
kalunu-para Farisi alinumi
Yesuna saa pi agale pagisimi
rabu naa-para agale tea kone
suma makuaasimi.
46 Go-rupa lisa raburi
nipu ripinaalalo pisimi pare
enaali paalame komisimi.
Enaalimi Yesu Gote-na agale
lakale ali kone wisimi-
pulu go alinumi paalame
komisimi.

22

*Ena ropo pulalo eda yawe
saa agale
(Luk 14.16-24)*

1 Gore Yesumi nimu-para
saa pi agale meda wala go-
rupa lakalisa:
2 Gote-na Surube Yapi Di-ri
gupiale: Ali mudu medame
nipuna naakina ena mulalo
pisa raburi adaa edape meda
yawesa.
3 Go-rupa pumare nipumi
ena lamulalo yawe eda nola
ipulupape loma nipuna ko-
gono naakinu agale maa pe-
naalisa. Laketa pisimi pare
enaalinumi mo eda giyoma
naipisimi.
4 Gore naipisimi rabu ali
mudumi wala kogono ali
medaloma mea rapaaoma
go-rupa lakalisa: Nimi
pumare epape enaalinu-
para go-rupa puma laketa-
pape lisa: Pagalepa, nina
edare abala yokoma gawa
mena ru mena-para sinu
page abala lu yawobayo
lisa. Eda raayo abala yarera
pama-le nimi ena rumaape
eda nola ipulupape pua
tapape.
5 Mo kogono naakinumi
go agale puma lakalisimi
pare eda nape enaalinumi
go agale giyoma nimuna
kogono pisimi. Medare
nipuna maapu pisa. Medare
nipuna bisnis kogono pula
pisa.
6 Go-rupa pisimi pare ali
medalomamere ali muduna
kogono naakinu ripinaaoma
lu makomasimi.
7 Gore ali mudu rono
pagoma nipuna soldia alinu
maa rapasa. Nimumi
mo kogono naaki alinu lu
makomaoma nimuna ada
raayo kirabasimi.

8 Go-rupa pumare ali
mudumi nipuna kogono
naakinu go-rupa lakalisa:
Ena lamulalo yawe edare
abala yarera pawade
pare mo neme yaalawade
enaalina konere kolea lisa.
9 Go-rupa pea-le nimi mo
pora pagina puma go adalim-
ide enaali raayore eda yawe
nola epena pua lisa.
10 Nipumi go-rupa lisa
raburi pora kepaa-nini
pumare epe enaali-para
koeyae enaali raayo makir-
itaaoma puma adisimi.
Nimu raayo ipuma mo
enaali rumaae kana ada epa
marubitabasimi.
11 Mo enaali epa kirita
pirisimi raburi ali mudu
nipu mo kiritape enaalinu
adolalo epa kodobaoma
adisa. Pare ali komeame ena
rumaae rabu kalae mamina
namaraasa.
12 Gore ali mudumi mo ali-
para talo: Adami ali, nere
epe mamina nayamaina-le
ake paa-daa pae lisa pare
agale na-abulisa.
13 Go raburi ali mudumi
kogono alinu go-rupa
lakalisa: Nimimi nipuna
ki age rogaaoma so kamaa
mea lopalimi rabu nipu
su ribaale-para pirina lisa.
Go ribaale-para pirumare
nipu re lo nipuna kidipaa
rugulano piralia lisa.

14 Yesumi agale go-rupa
pu kiritasa: Gore Gote-me
enaali adaapu yaata pare
nipumi adoma ali komea
komea laatapu muma ru-
nane maa pea lisa.

Takis kana-re kalamina yapae agale lorapisimi
(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Gore Farisi alinumi
Yesuna kone adolalo agaa
misimi.
16 Nimuna disaipel alinu-
para Herot-na alinu-para
meda rabu Yesu piri mea
rapaasimi. Nimumi go-rupa
puma lisimi: Tisaa, naame
nere ora agale lape ali-
rupa adema. Ora agalemere
enaalinu madaa rumaalua.
Go-rupa pe pare enaalinu
raayo kone komea-rupa ade.
Dia, neme enaali raayo agale
komea-rupa lakete.
17 Go-rupa pede-le neme
abe aleda kone saliri naa
lagi lisimi: Gore naame Rom-
na ali mudu Sisar-para takis
kana kalano yapae dia ya-
pae agale lorapisimi. Naana
rekena agaleme age lea pe
lisimi.
18 Gore Yesu nipumi
nimuna koe kone abala
adoma nimu-para talo:
Nimiri makirae agale le
alinu. Ake paa-daa nimimi
ni-para makirae agale loma
ni kotaleme?
19 Nimimi mo takis kalape
kana meda mea waatapa
lisa. Go-rupa lisa rabu
nimumi kana meda mea
ipuma waalisimi.
20 Go rabu Yesumi nimu
agale lorapisa: Go mone-na
bi-para piksa-parare aapina
ya? Gore nimumi Sisar-na
lisimi.
21 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi nimu lakalisa: Gore
Sisar-na elere wala nipu
puma katepape pare Gote-na

elere Gote nipuna katepape lisa.
22 Nimumi go agale pagoma pogolasaoma Yesu giyoma pisimi.

Enaali komoma wala rekapere akepu yapae Yesu agale lorapisimi
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Go raburi Sadyusi alinu nimu Yesu piri-para ipisimi. Go alinu nimumiri kome enaalinu wala narekalimi leme-daa go madaare Yesu epa agale lorapisimi.
24 Nimu ipuma talo: Tisaa, Moses-me agale go-rupa mo-geaasa: Ali meda nogo naaki napirina komaliare nipuna ena wasa ameme nogo naaki maitalo mada rumaalia lisa.
25 Gore abalade nimu ameayalu ki medane luma medane laapo pirisimi. Pare ali mupaare ena lamuma komisa pare nipuna nogo naaki napirisa. Go-rupa pisa-pulu nipuna koau-nane ameme go ena wasa nipu lamisa.
26 Wala ame laapo pa repo pa page nogo naaki napirina komoma pa kama pirisimi. Go-rupa pu kiraloma ki medane luma medane laapo ameaya raayo pa komisimi.
27 Mo ameaya raayo komabasimi raburi werepe mo ena page komisa.
28 Gore neme mo kome enaali wala rekalimi rabu mo ena wasare mogo ali ki medane luma medane laapo wala rekalimi-daa aapina were ora piralia ya? Neme makuaaye nimu raayome mogo enana aaliri aapi ora piralia ya?
29 Gore Yesumi nimu go-rupa lakalisa: Nimiri Gote-na agale napagoma nipuna puri page na-ademe-pulu nimimi agale pa-rupa leme lisa.
30 Gore kome enaali wala rekalimide raburi mo ena wala ali napalia. Dia, so yaa-parare ensel-rupa piralimi.
31 Pare go kome enaali wala rekape agalere neme nimi agale mealo: Gore nim-imi abalade Gote-me go-rupa lisa:
32 Niri Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimuna Gote pi lisa. Go-rupa paa-daa Gote-re abala kome enaalinuna Gote-daa dia, pare nipu kagaa piramala pope enaalinuna Gote yade.
33 Enaali raayome Yesuna agale pagoma akepu lea pe kone wisimi.

Ora rekena agalena mu-paa agale
(Mak 12.28-31; Luk 10.25-28)

34 Gore Yesumi Farisi Sadyusi alinuna agale pora poasa rabu Farisi alinumi go agale pagoma nipu adola ipisimi.
35 Nimu go epa kirita pirisimi raburi nimuna rekena agalena tisaa komea pirabasa-pulu nipumi Yesu-para go-rupa lisa:
36 Tisaa, mo rekena agale raayo ora epelea-le ora abala mudu rekena agalere aaya pe lisimi.

37 Gore Yesu nipumi go-
rupa lakalisa: Nena Mudu
Gote-re pu lome page kone
wasaame page puri-para
raayome raaname komoma
ranaa komo piralepape lisa.
38 Go rekena agalere ora
abala mudu agale lagialo
lisa.
39 Gore rekena agalena
laapo pa komea go-rupa
lagialo: Nimina yogale
madaa raana komo pedo
pi kone wimi-rupare pa
enaali meda page komea-
rupa raana komape lisa.
40 Go rekena agale laapore
Moses-na rekena agale
raayo-para Gote-na agale
lakale alinu agale raayo go
agale rolo-para epe-rupa.

Yesumi Farisi alinu-para Keriso-re aapi yapae pu agale lorapisa

(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

41 Farisi alinu nimu pa
kiritaba pirina Yesumi nimu
agale go-rupa misa:
42 Nimimiri Keriso
madaare ake kone wimi?
Nipuri aapina si ya? Gore
nimumi Devit-na si lisimi.
43 Go-rupa lisimi rabu
nipumi nimu lakalisa: Holi
Spirit-mi ake paa-daa Devit-
na kone marekaasa-daa nipu
ake paa-daa nina ali mudu
lisana ya? Gore Devit-mi
talo:
44 Gote-me nina Ali Mudu
go-rupa lakalisa:
Nere nina pope ki-nane
ali mudu piraina.
Werepere nena lore
alinuri nina age rolo-
para mapiraalua lisa.
45 Gore enaali Raapu Pirape
alina Siri nipu Devit-na si
yade-le ake paa-daa Devit-mi
bi nina Ali Mudu lakalisa ya?
46 Gore ali medame mo
Yesu nipuna agale meda
na-abulisimi. Gore nipu
paalame komisimi-pulu
wala go rabu page werepe
page nipu-para agale meda
nalisimi.

23

Rekena agale tisaanu-para Farisi alinuna kone

(Mak 12.38-39; Luk 11.43; 11.46; 20.45-46)

1 Werepe Yesu nipumi
nipuna disaipel alinu-para
enaali raayo-para agale go-
rupa lakalisa:
2 Mo rekena agale tisaanu-
para Farisi alinu-para nimu
Moses-na agale moge ria
pirisimi.
3 Go-rupa pea-le agale
raayo nimi lagialimiri nim-
imi pagoma waru mo-
geaalepape. Go-rupa palimi
pare kone meda nimumi
nimi mogeaalimiri napa-
galepape. Go-rupa pea pare
go agale napagoma raleme.
4 Gore nimumi ele adaapu
rogaaoma alinuna pasaa
madaa mariaaeme. Go-rupa
peme pare nimuna kimi
mo enaali naraba meape
namakuaaeme.
5 Kogono raayo nimumi
pemere pa enaalinumi nimu
adena kone suma peme.

Adalepa. Nimuna beten*
ta pulalo peme raburi
rogope madu wimi. Go nu
kamaare maduma ropaa-
para wenone yapa ramu-
rupa meme. Go page nimuna
mamina kalena madaa ele
au elenu awo kilipita peme.
6 Go eda yawo saeme
raburi nimumi mo riri-
nane pirape siaa go kama
raaname komeleme. Go-
rupa pumare no lotu ada-
para pimide-rupa riri-nane
wi reke madaa raaname
komeleme.
7 Go page nimu mo maket-
para adanu peme rabu
nimimi abe piralepape loma
naana tisaa leme rabu
nimumi pedo peme.

8 Pare enaalinumi nimi-
para tisaa pi-daa wala
nateme. Dia, nimu raayo
ameaya piralimi rabu tisaa
komea piralia.
9 Go page su kamaa enaali
medame naana aapa go pi-
daa natapape. Nimina aapa
komea-mare so yaa-para pia.
10 Go page nimi-para ni-
mumi Mudu Ali go pi-daa
natapape. Dia, nimina ali
muduri komea piruma nipu
Keriso pia.
11 Go-rupa pumare nimi
ali mudu pirulalo paliare
nimi raayome raba meape
ali-rupa abala pirina.
12 Ali medame nipuna gole
ali mudu pirulalo nipu bi
minasaaliare nipuna bi rolo-
para palia. Pare ali medame
nipuna bi rabuaniaaliare
gore nipu ali mudu mapi-
raalia.

Yesumi makirae agale le tisaa-nu agale lakalisa
(Mak 12.40; Luk 11.39-52; 20.47)

13 Nimi rekena agalena
tisaanu-para Farisi alinu
nimiri waru adalepape.
Nimiri makeae alinu pimi.
Nimimi enaalinuna le agaa
madaa Gote-na Surube Yapi-
na pora gaape poaemede.
Go-rupa peme pare nimina
gore na-odobaeme. Go page
enaali medaloma ru-nane
puma kodobatalo peme pare
nimimi pora poaeme.
14 Nimi rekena agale
tisaanu-para Farisi alinu
nimiri waru adalepape.
Nimiri makeae alinu adaapu
pimi. Nimimi ena wasanuna
ada-para ele raayo paake
nolalo peme. Go-rupa puma
nimimi go pupitagi nape
kone rabuaaniaalo beten

* **23:5:** Beten lape-rupare Juda alinumi bokis rogo meda-para ki ropa meda lapo-rupa warisimi. Mo ele laapore meda popo ki-nane pasaa madaa ruma medaare kimi ripinaala pisimi. No bokis-ruparare pepa bi tapalae rogo meda wisimi. Medare le agaa-na rilisimi. Go agalere Moses-na pepa rugili meda pagale wisimi. Goteme Israel enaalinumi nipuna agale pagoma ralinalo kalisa. Guma pumare nimuna kone suma gupa lisimi. Go agalere nena ki madaa rogabape lisimi. Saa pi agale loma nena kone-para page rogabape lisimi. Guma pali rabu go agaleme ne surubalia lisimi. Guma lisimi-rupa Judia alinumi mo agale nimuna weno kama lu suma nimuna ki madaa page lu wisimi. Beten talore mo agale tapalae pepa mapiraasimi. Pa kama nare paame page mo Farisi alinumi adenalo mo ki ropa-para bokis laapo suma pamisimi. Guma pisimiri nimuna gole nimu wala makiraasimi.

adaalu pa leme. Go-rupa
peme-pulu nimiri ora koe
kedaa mealimi.
15 Rekena agalena tisaanu-
para Farisi alinu nimi waru
adalepape. Nimi ipinu
madaa piruma ipa solwara
raayona pamuma su raay-
ona enaali raayo nimina
disaipel ali-rupa pirinalo
pamu aaeme. Nimina
disaipel alinu mapiraaeme
rabu nimu wala koe naaku-
para go-rupa piru aaeme.
Gore nimina koe naaku-para
ora palimi pare nipu nimimi
naaku-para penaateme.
16 Nimi le rabuli enaal-
imi enaali pora mea waalalo
peme. Gore nimi abala waru
adalepape. Nimimi go-rupa
lemede: Ali medana lotu
adana bi madaa yaa madaa
makuaa tea-daare go agalere
waru ele-daa dia. Pare so
yaa-para aaya lotu adana
gol kaname warili ele-daa
lemere gore epelea leme.
17 Nimiri le rubu pi
enaalinuri makeae pimi. Api
madaa kone suma leme?
Gore kaname warili kana
mudu yapae mo kana warili
kana wi epe lotu ada mudu
yapae?
18 Gore nimimi go-rupa
leme: Ali meda kana reke
madaa yaa madaa makuaa
tea-daare go agale mada
giyalia leme. Go-rupa pea
pare nipumi lodo kirita mo
kana reke madaa suma yaa
madaa makuaa tea-daare go
agale mada nagiyalia leme.
19 Nimi ora le rubu pi
enaali pimi. Gore kalea elere
epelea-ae kone wimi? Gote-
na lodo kira-ae epe-rupa palo
Gote-na kana reke madaa
lodo kirae-le ora epe-rupa
ya?
20 Gore ali medame kana
rekena bi madaa yada
makuaa tea-daare ipuna
agalere so reke madaa wi ele
raapu tea.
21 Gore ali medame lotu
adana bi madaa yaa madaa
makuaa tea-daare Gote go
ada-para pia-le Gote-na bi
madaa page nipu agale tea.
22 Gore ali medame so
yaa madaa makuaa loma
tea-daare gore Gote so-para
piruma nipu pia reke-para
leme.
23 Nimi rekena agalena
tisaanu-para Farisi alinu
nimiri waru adalepape.
Nimiri ora makeae alinu
pimi. Nimiri pa yabe Rekena
agale saapiruma Gote adal-
ima konere nasalepape.
24 Nimimi enaali medaloma
waalalo peme pare nimi
abala le rubu pi ali pimi.
Nimimi ogepuna meda
ipa-para adobaaoma pia
rabu mena kamel ipa-para
peme laapo raita maa noma
yolainaaya.
25 Rekena agalena tisaa-
nu nimi-para Farisi alinu
nimiri makeae alinu-le
nimimi waru adalepape.
Nimimiri pa kap-para plet
laapona kamaa-nane yogale
radepealeme pare ru-nane
pea koto pa pia.
26 Nimi Farisi alinuri le
rubu pi alinu pimi. Abala
ririnare mo kap-na ru-nane
radepealimiri yogale page
epelea.

27 Nimi rekena agale
tisaanu-para Farisi alinu
nimiri waru adalepape.
Nimiri makeae ali-rupa pimi.
Nimiri tapa madaa wape ele-
rupa pimi. Nimimi kamaa-
nane auri epe-rupa peme
pare no ru-nanere ali kuli-
para koe pugu pi elenu
adaapu wia-rupa pimi.
28 Nimiri apo tapa piruma
kamaa-nane nimi epe-rupa
pimi. Pa enaalinumi nimina
yogale ademe raburi nimiri
epe ali kone wimi pare
nimina lo robaa-para ora
agale raitape kone pagena
rubitabea.

Yesumi tisaanuri koe ele mealimi lisa
(Luk 11.47-51)

29 Nimi rekena agalena
tisaanu-para Farisi alinu
nimiri waru adalepape.
Nimiri agale laapo le ali-rupa
pimi. Nimimi mo Gote-na
agale lakale alinuna tapa
apedaa epe-rupa wariaoma
kamaa-nane au waru laeme.
30 Go-rupa puma nimimi
go-rupa leme: Abalade
naana kasuanu raapu
pirisima yalo naame mo
Gote-na agale lakale alinu
nalu makomaa nimu naraba
misima leme.
31 Go agale leme rabu nimi
Gote-na agale lakale alinu
lu makomaape alinuna ruru
pimi-daa leme.
32 Gore nimimi nimina ka-
suanuna kone muma abala
pisimi-ae wala peme.
33 Nimiri koe kerome madi
sinu pimi. Gote-me kose
agale tea raburi nimimi ake
puma mada giyoma koe
naaku-para mada napiralimi
ya? Dia, koe kedaa mu
piralimi.
34 Go-rupa pea-le nimimi
pagalepape. Neme Gote-na
agale lakale alinu-para kone
makuaae alinu-para Gote-
na agale lakale tisaanu-para
raayo nimi piri-para mea
rapaalua. Go-rupa palua
pare medalomare nimi lu
makomalimi. Medalomare
repena polopea mada nil-
mi timi. Medaloma mo
nimina lotu ada-para repena
palaa timi. Medalomare
nimimi adare meda-para
raita moneaaoma adare
rado-para raita maa palimi.
35 Go-rupa palimi-pulu
epe-rupa pirape enaalinuri
nimumi lu makomalisimide-
le to madaare koe kedaa
raayo mealimina. E, gore
epe ali Abel pirisa rabu lu
makomaniaama ipumare
Berekia-na si Sekaraia-me
epe lu makomaoma kiri-
tasimide madaare koe kedaa
mealimina. Go alina siri
abala lotu ada-para piruma
kana reke madaa re-para
piruma nimina paa-aenu epa
rumaalia.
36 Gore neme nimi ora
lagialo: Apo lu mako-
maasimide enaalina page
abi go rabu pimi enaali
nimuna koe kedaa ritimi lisa.

Yesumi Jerusalem su madaa re lisa
(Luk 13.34-35; 19.41-44)

37 Jerusalem enaalinu-ya.
Nimimi Gote-na agale lakale
alinu lu makomaeme Gote-
na Mea Rapaae Alinu page
kaname limi. Ora rana
adaapu neme nena sinu mea

kirita suma kupitaalo pe. Go-
rupa yaa kebome nipuna
sinu nipuna popa-para mea
kirita mapiraalade-rupa pe.
Go-rupa pe pare nimimi ni
giyamede.
38 Nimimi pagalepa. Abiri
nimina adare pa aaina lo
giyalua.
39 E, gore neme nimi go-
rupa lagialo: Gore nimimi ni
wala na-adalimi pare nimimi
werepe go-rupa leme: Gote-
me go Ali Mudu-na bi meape
aliri nipu ora epelea leme
lisa.

24

Yesumi lotu ada kilipitia lisa
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yesu nipu lotu ada-para
piruma kamaa-nane pisa
raburi nipuna disaipel alinu
nipu mo lotu robele-rupa
mea waalalo pisimi.
2 Go rabu nipumi nimu
agale go-rupa lakalisa:
Nimimi go epe lotu ada
waru adalimina. Neme nimi
ora lagialo: Kana go-rupa
pubaaya-daare ora komea
napubaalia pare raayo kilipi
rubalimi lisa.

Yesumi koe kedaa rado rado adaapu epalia lisa

3 Yesu nipu so Rudu Oliv
madaa pirina disaipel alinu
nimu komea pawa ipuma go-
rupa epa lisimi: Go kedaare
aa-rabo epalia yapae lo
agale lorapisimi. Ora abala
ririnare ake abala epalia-
daa adalima ya? Go adalima
raburi nena epape Yapi-para
su yaa laapo maa perekealia
rabu makuaalima lisimi.
4 Gore Yesu nipumi go-
rupa lakalisa: Pa ali medame
nimi makiraalia-daa nimimi
abala waru adalepape.
5 Ali adaapu nimu nina
bi madaa nimumi go-rupa
teme: Niri Gote-na Mea Ra-
paae Ali pi-pulu loma enaali
adaapu ora makiralimi.
6 Go raburi nimimi
marekaape agale-para yada
ora pape remaa pagalimi
pare wala makirape agale
adaapu natapape. Go elenu
raayore abala epalia pare su
yaa perekeape yapi di-ri go
rabu abe na-epalia.
7 Go-rupa pumare ruru
medamere ruru rado radonu
raapu yada palimi. Go page
gavman-na adaa su rado
radonu raapu yada palimi.
Go rabu su raayo-parare reae
adaa paboma sumimi palia.
8 Go ele raayo abala ririna
epalia pare ename naaki
maitalo koau nalade-rupa
epalia.
9 Go raburi nimumi nimi
adialalo muma kedaa guma
radaa manaaoma nimi lu
makomalimi. Go raburi
nimimi nina agale waru
pagalimi-pulu enaali raay-
ome nimi-para kone koe
salimi.
10 Go raburi enaali adaa-
pumi nimuna epe kone ru-
laere giyoma wala nimuna
amenu rono pagoma lore al-
inu le-rupa pia piralimi.
11 Go rabu makirae Gote-
na agale lakale enaali
adaapu lidi rala paliade-
rupa ma-auliaa-pulu enaali

adaapu makiralimi.
12 Go raburi koe elenu
adaapu su raayo-para opoma
epalia-pulu enaali adaapu
nimuna epe raana komape
kone mada giyalimi.
13 Go-rupa paliade raburi
go enaali medame puri
paboma kone rulaoma waru
piraliare gore su yaa laapo
dia yaalia rabu epe-rupa
kagaa piramala palimi.
14 Go-rupa pea pare Gote-
na Epe Agalere su raayo-para
laketalo kiritalimi. Mo enaali
raayome pago kiritinalo go
rabu su yaa laapo dia yaalia.

Werepe koe elenu epalia
(Mak 13.14-23; Luk 21.20-
24)

15 Gore werepe koe pugu
pi eleme epe lotu ada-para
rekaina adalimi. Abalade
Gote-na agale lakale ali
Daniel-me lisa-rupare epa
rekalia. Ali medame go
agalena re pagali-daare
waru pagape.
16 Go raburi Judia su-para
piri enaali raayore so rudu
apedaa-paranu pogola pulu-
pape.
17 Gore enaalinu nimuna
ada perali piralimi pare
nimuna ada ru-nane wi elere
namula pulupape.
18 Go page enaalinuri
maapu-para pitimiri nimina
mamina wala namula pulu-
pape.
19 Go raburi ena nogo
naaki adu nalae pirinu-para
naaki padaa piri enanu-para
gore nimu madaa ora kodo
waru palia.
20 Yapare Pomo mu Pirape
Yapi Di-ri koe kogore yai epe
rabu nimi mada na-epalia-le
nimimi Gote yaaloma beten
waru tapape.
21 Go raburi kedaa ora
adaalepe opalia. Gore su
kagaa warisa rabu epaoma
puma abe page kedaa gupi-
ale meda na-epea.
22 Go-rupa pea pare Gote-
me abalade go di rudupu
namuma sula pisa yalore
enaali raayo ora komola
pisimi. Pare Gote-me nipuna
kone mapiraae enaali nimu
koe kone mealimi-pulu go
yapi di marudu yaalia.
23 Go raburi ali medame
nimi go agale lagialiare
adalepa: Gote-na Mea
Rapaae Ali go pia tea page
mogo-nane epa pia tea page
nimimi nipuna agale madaa
kone narulaalepape
24 Go rabu makirae agale
lape ali Gote-me mea ra-
paaripa loma adaapu epal-
imi. Go rabu nimumi page
napi kogono puma ele epape-
rupa rado rado adaapu pal-
imi. Go-aenu nimumi mada
palimi pare Gote-me nipuna
mapiraae enaali makiralimi.
Go-rupa yapare mada dia.
25 Gore neme nimi abala
lagiawade-le waru pa-
galepape.
26 Go-rupa pa-pulu pa
enaalinumi nimi go-rupa
lagialimi: Mo enaali napiri
su-para aaya-le leme-daare
go su-para napulupape. Go-
rupa page nimumi mogo
kaleda yaa leme-daare
nimuna agale napagalepape.
27 Di, Gote-me enaali
Raapu Pirape alina Si epe-

natea rabu ari-yapa naare
ipula-nane pabola-nane
popea-rupa wagepu epalia.
28 Gore abala kome
enaalina yogale wi-parare
yaa itaayamanu epa kirital-
imi.

*Enaali Raapu Pirape alina
Si epalia
(Mak 13.24-27; Luk 21.25-
28)*

29 Go rabu adaa kedaa
abala pupu kiritinaloa
wagepu naare kudunaoma
ribaa yaalia. Go-rupa puma
suba mada naraalia. Go-
rupa puma kubanu page
yaa-para giyoma lopalia. Go-
rupa pumare yaa-para ae
puri pale elenu page mada
lewa lewa palia.
30 Go raburi enaali Raapu
Pirape alina Si epape Di-ri so
yaa madaa ele adenalo palia.
Go-rupa puma makuaamon-
alo. Go raburi go su kamaa
enaali ruru raayome re waru
leme pare enaali Raapu Pi-
rape alina Siri so yaa mole
yaako yaa madaa awoma
ipuma nipu adaa puri paa
raapu epalia.
31 Go-rupa puma biugel-
na agale pagenaloa nipuna
ensel-nu mea rapaalia. Go-
rupa palia raburi nipu
abalade mapiraae enaalinu
mea kiritalimi lisa. Kiri-
talimi rabu su yaa laapo
yaruma aawaaya-nane pa-
muma nipuna ruru enaalinu
epa mea kiritalimi.

*Repena fik madaa saa pi
agale lakalisa
(Mak 13.28-31; Luk 21.29-
33)*

32 Nimimi repena fik kili
madaa kone mealepape.
Nipuna palaa-para ipaa
rubima yo kagaa rekeyo
rubea raburi gore abe pani
palia kone wimide.
33 Go raburi werepere apo
ele raayo adalimi rabu epali-
ade yapi di ora re-para kiri-
taaoma aaya lisa.
34 Gore nimi waru pa-
galepa. Go pima enaaliri
abe nakomalimi pare go ele
raayo openaloma nimimi
adalimi.
35 Go su yaa laapore mada
dia yaalia pare nina agalere
ade abuna kagaa pa salia
lisa.
36 Ali medame page go
yapi-para naareme Pomo
mu Pirape Yapi di page na-
makuaaeme. Yaa-para pimi
ensel-numi page ni page go
yapi di namakuaaema. Dia,
naana aapa komea nipumi
kama raapu go di saapia.
37 Abalade Noa nipu raapu
pirisimi enaalinumi rilisimi
kedaare wala enaali Raapu
Pirape alina Si su kamaa
epaluade rabu go-rupa
opalia.
38 Abalade go ali Noa
pirisa rabu ipa abe narilisa
pare nimumi eda yawo ipa
no enaalinu rumaaoma go-
rupa pu pirisimi. Go page
Noa nipu ipa ipinu ru-nane
kodobaoma pirina go-rupa
pirisimi.
39 Go-rupa pumare nimu
naniminae pirina ipa roma
enaali raayo tabisa. Go-rupa
enaali Raapu Pirape alina Si
epaliade rabu page go-rupa

palia.
40 Epalia raburi ali laapo
maapu-para kogono pala
pirina pare Gote-me meda
muma medare giyalia.
41 Ena laapome page bret
wariala pirina Gote-me
meda giyoma meda mealia.
42 Go-rupa pea-le nim-
imi kone waru su pi-
ralepape. Nimimi nimina
Ali Mudu-na epaliade yapi
di namakuaaeme-le waru
suruba piralepape.
43 Nimimiri go agale
madaa kone mealepape.
Gore nimimi paake ne ali
epape yapi di makuaaoma
suruba pimi gore nimimi
u napali rabu page mada
suruba piralimi? Go-rupa
pumare mo paake ne alimi
go kana ada ru-nane mada
nakodabalia.
44 Go-rupa pea-le nimimi
page enaali Raapu Pirape
alina Siri aa-rabo epalia palo
maarea-le nimimi page waru
surubalepape. Gore nim-
imi na-adoba piralimi rabu
epalia.

Epe kogono naaki-para koe kogono naaki laapona agale lakalisa
(Luk 12.42-46)

45 Gore epe kogono pi
alimiri epe kogono kama
pea? Go pi aliri nipuna adaa
alimi nipuri nipuna kogono
naakinu rado surubenaloma
nipu surube ali mapiraaya.
Go-rupa pumare nipumi
nimuna eda nape yapi
di rabu eda rumaainalo
mapiraasa.
46 Werepe mo ali wala
epalia rabu nipumi mo
nipuna kogono naakimi mo
kalisade kogono agale-para
aalia rabu raaname waru
komalia lisa.
47 Gore neme ora nimi la-
gialo: Mo Mudu Alimi go ko-
gono naaki ele raayo surube-
nalo ali mudu mapiraalia
48 Pare mo kogono naakimi
koe kogono pu piralia rabu
ada aliri abe wagepu na-
epalia kone wia.
49 Go kone suma nipumi
nipuna kogono naaki yagonu
pamu loma nipumi puri pale
ipa pamu noma alinu raapu
aasa.
50 Go-rupa pumare kogono
naakimi nipu namakuaama
pa aina kogono napalaina
epa opopalia. Go-rupa
palaina nipuna Mudu Ali ora
meda wagepu epalia.
51 Epalia rabu Mudu
Alimi go kogono naaki rake
loma mo makirae alinu
raapu mapiraalia Go-nane
pirumare nimuna kidipaa
regepe no re lo koe-rupa
piralimi.

25

Ena 10-pela pirisimi

1 Werepe Gote-na Suruba-
ale Suri gupiale epalia: Ena
maapua 10-pela pirisimi
raburi ali meda ena pena
lamulalo epalia remaa pag-
isimi. Gore pagisimi-pulu
mo enanumi 10-pela lam-
nu muma nimu rumaape
eda yawe-para epolalo pora
pagina maitaari pisimi.

2 Go-rupa pisimi pare mo
ena supuri nimu makeyae
pirisimi pare ena supuri epe
kone wisimi.
3 Gore mo makeae enan-
umi lam-re mea ipisimi ya-
pare ru-nane koyape wel na-
muma ipisimi ya.
4 Pare mo nimu kone waru
saapirisimi enanuri nimuna
lam-para ru-nane mapiraape
wel raapu makiritaaoma
maa ipisimi.
5 Mo ena rumaape ali abe
wagepu naipisa-daa adoba
piruma nimuna le-para u
ipisa-daa umi kole male lapi-
rae suma u palisimi.
6 Go rabu ribaare ora
rumu-nane pirisimi raburi
mo 10-pela ena go-rupa
pagisimi: Mo ena rumaape
ali go epea-le mo pora pagi-
nini madaaoma pulupa
lisimi.
7 Gore mo ena maapua
raayo rekoma nimuna lam
kiritao su-para pirisimi.
8 Go-rupa puma mo kone
waru nawi enanumi mo
kone waru wi enanu-para
talo: Naana lam kudinolalo
pia-le nimina wel meda
gialepa lisimi.
9 Gore mo kone pa sae
enanumi nimu agale go-rupa
lakalisimi: Dia, go wel-re
nimi page naa page mada
dia lisimi. Go-rupa pea-le
nimina stua-para puma puaa
kabalepa lisimi.
10 Gore mo enanu nimu
mo stua-para wabola kabola
pisimi raburi mo ena ru-
maape ali ipisa. Gore
mo ena medaloma kiritao
pirisimi raayore mo ali
raapu ena lamulalo yawe
eda nola puma pora gaape
garulabaoma pirisimi.
11 Werepe mo ena maapua
medaloma wala pora gaape
epa luma talo: Mudu Ali, naa
epamona pora loba lisimi.
12 Gore nipumi nimu go-
rupa lakalisa: Nimiri ali-
para piruma epame? Neme
nimi ora na-ade maarea lisa.
13 Go remaa lakeloma
Yesumi enaalinu-para talo:
Go-rupa pea-le nimimi waru
surubalepape lisa. Nina
abala epape di-ri ribaa epalia
paalo alebo epalia paalo ni
na-ade lisa.

*Kogono naakimi kana ro-
gaa palae mi madaa saa pi
agale*
(Luk 19.11-27)

14 Gore Gote-na Surube
Yapi Di-ri gupiale yade pi
remaa lagialo: Ali meda
su rado-para pora pamuala
pulalo palia-le gore ipuna ko-
gono naakinu-para ipulupa
loma lisana ele raayore
nimimi surubalepape tea.
15 Gore nipumi mo naaki-
nuna puri adoma kone ado
puma nipumi nimu ele ru-
maaoma katea. Gore ali
medare kana 20,000 kina ru-
maasa. Go-rupa puma ali
meda 8000 kina kalisa. Wala
ali medare kana 4000 kina
rumaaoma kalisa. Nipumi
nimu kana go-rupa kaloma
nipu pisa.
16 Gore mo kana 20,000
kina misade alimi kogono
wagepu pa kama pumare
wala nipumi kana 20,000
kina meda lisana saaba
pirisa.

17 Go page mo ali medame
8000 kina misade alimi ko-
gono pa kama puma kana
8000 kina meda misa.
18 Pare mo ali meda
nipumi kana 4000 kina
misade Mudu Ali kana
muma su naaku ruboma
puma paga wisa.

19 Gore mo adaa ali
nipu adaalu piruma lisana
nipuna kogono naakinu
kana adaapu kalisa-pulu
nipu raapu agale ma-redepo
yala palua kone suma ipisa.
20 Gore abalade kana
20,000 kina misade ali
ipumare nipumi kana 20,00
kina muma nipumi epa talo:
Mudu Ali, abalade neme
ni kana 20,000 kina giside
pare neme kana yoto kogono
puma wala go mone-na yago
pode meda 20,000 kina apo
meawa lisa.
21 Gore nipuna Mudu Alimi
nipu go-rupa lakalisa: Epe
lea-le nere ora nina epe
kogono naaki-le neme epe
kogono paina lisa. Neme
abalade oge elesinu page
waru surubaina-daa neme
nere ele adaapu surubainalo
pi lisa. Ne nipu saa ni raapu
ranaa komo pirapana.

22 Gore kana 8000 kina
kalisade ali page ipuma go-
rupa epa lisa: Mudu Ali,
neme page bisnis kogono pa
kama puma pode kana 8000
kina propet meawa lisa.
23 Gore nipuna Mudu Ali
mi nipu go-rupa lakalisa:
Epe lea-le nere ora epe ko-
gono naaki yana lisa. Neme
abalade epe-rupa puma
kogono waru surubisina.
Neme abalade oge elesi waru
surubaina-daa abe neme
ele adaapu surubaina kone
salo lisa. Go-rupa pea-le
ipumare saa laapo ranaa
komo pirapana.
24 Gore mo kana 4000 kina
misade ali page ipuma go-
rupa lisa: Mudu Ali, neme
nere abala makuaayo. Nere
puri pale ali yade. Ali
meda nipuna sae maapu-
para neme eda wai aoma
nisi. Go page su kuni meda-
nane ali medana poae edare
neme go eda page madisi.
25 Go-rupa paa-daa neme
paala komoma nena kana su
naaku roboma paga wisua.
Abiri nena kana go ada lisa.
26 Gore nipuna Mudu Alimi
nipu-para talo: Nere kogono
naaki koe yaana. Nere kia
rakepele ali yaana. Gore ora
abalade neme ali medame
poae e maapu-para eda awe-
suade lae ya? Go page
ali medame nape eda neme
maitia yarina lisa.
27 Gore nina kana-re mo
kana kiritape ada-para ake
paa-daa namuma epae ya?
Go-rupa pula pisi yalore ni
wala ne piri ipuma kana
pode medaloma raapu kana
wala gula pe.
28 Gore nimimi kana
adaapu gisuade alinu wala
muma mo kana 40,000 kina
mi ali puma kala lisa.
29 Gore enaali medalo-
mame ele saapitimi-daare
gore neme wala medaloma
lisana katoa lisa. Go page
enaali medalomame ele
ogepusi saapiralimiri mada
nasaapitimiri nina wala

raayo mealua lisa.
30 Go kogono naaki koere
ora su ribaale-para pena
ralusaatepa lisa. Gore
nipuna kidipaa regepe no re
lo piralia lisa.

Alina Simi epe yoto ru-
maalia
31 Werepere enaali Raapu
Pirape alina Simi ensel-nu
raapu epalia raburi epe paa
mea ipuma Siaa King madaa
piruma epalia.
32 Go raburi su kamaa piri
enaali raayona epe makiri-
taaoma robo laapo rumaalia.
Go rumaaliade konere sip-
sip meme menanu mo su-
rube alinumi robo laapo ru-
maaoma meda-nane meda-
nane palia.
33 Go-rupa pumare nipumi
sipsip menanuri nipuna ora
ki-nane mea mapiraaomare
mo meme menanuri koya ki-
nane mea ma-aalia.
34 Go-rupa palia-pulu mo
ali mudu nipuna pope ki-
nane pitimide enaalinu-
parare go-rupa tea: Nimiri
nina Aapana epe raba
meape kone abala misuade-
le ipulupa tea. Abalade su
yaa laapo pena warisa rabu
Aapame nimina Surube Yapi
Di maa saasa-le nimimi epa
mealepa tea.
35 Gore abalade ni ipa eda
nalame komisua rabu eda
ipa gisimide toa. Niri kimisu
pisuade rabu nimina ada-
para lamua pisimide toa.
36 Ni mamina dia lisade
raburi nimimi mamina
gisimide toa. Ni yaina
komisuade raburi nimimi
ni raba misimide toa. Ni
karapo ada palisua rabu ni
adola ipisimide toa. Nimimi
go-rupa pisimi-pulu nina
Surube Yapi Di mealimina
toa.
37 Go raburi mo epe kone
wi enaalinumi go-rupa leme:
Ali Mudu, aa-rabo ne reame
komisi rabu naame ne eda
gisima ya? Ne aa-rabo ipa
nalame komisi-daa naame
ipa no giyasima ya leme?
38 Gore aa-rabo ne pora
kimisu-para pamiside rabu
ne naana ada-para lamua na-
pamisima ya? Go page ne aa-
rabo mamina dia yade rabu
naame mamina gisima ya?
39 Ne yaina komisi rabu
page ne karapo ada palisi
rabu page naame aa-rabo
adola ipisima ya?
40 Go rabu ali mudu king-
mi agale go-rupa abutea:
Neme nimi ora ria lagialo.
Gore nimimi nina aapa
amenu-para pisimide alinuri
gore nina ame ogenu-para
pisimide.
41 Go-rupa pu kiralomare
neme mo koya ki-nane pi-
ralimidenu go-rupa laketoa:
Nimiri alu pape enaalinu
nimi neme na-ade-le pane
pulupa toa lisa. Go-rupa
puma repena nakudili-para
palimina. Go repena sulaare
Gote-me Satan-para nipuna
ensel-nupara yarera paaya.
42 Gore abalade nimimi ni
reame komo pirano eda ipa
ele nagisimide toa.
43 Ni pora kimisu piri ali
ipisuade rabu nimimi ni
nimina ada-para nalamua
pisimide toa. Ni mamina

dia lisa raburi ni naraba
misimide toa. Ni yaina
komisua rabu page karapo
ada palisua rabu ni nasu-
rubesimide toa.
44 Go raburi nimumi page
ipu-para go-rupa lakeleme:
Ali Mudu, aa-rabo ne reame
koma piraina adisima pe
leme. Ne eda ipa nalame
komisi page mamina dia
lisa page yaina komisi rabu
page karapo ada palisi
page naame aa-rabo naraba
misima ya?
45 Go raburi Ali Mudumi
agale go-rupa abutua: Gore
neme ora nimi lagialo toa.
Nimimi abalade rolo rolo
pirae ame balinu naraba
misimide-le go raburi nim-
imi abalade ni page naraba
misimide toa.
46 Go-rupa pe-pulu go
enaali raayore repena sulaa-
para puma piruma ade
abuna radaa no piramina.
Pare mo epe enaali raayore
ade abuna epe-rupa piralimi
toa lisa.

26

*Ali kalunumi Yesu tami-
naloma yada robesimi
(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2;
Jon 11.45-53)*

1 Go raburi Yesu nipumi
go agale raayo pu kiraloma
lisana nipumi nipuna di-
saipel alinu-para go-rupa
lakalisa:
2 Gore nimimi makuaaeme.
Go Pasova Eda Nape Di-ri
wala yapi laapo dia yaalia
rabu salia lisa. Go rabu
enaali Raapu Pirape alina
Siri repena polopea madaa
timi rabu komalia pare wala
rekalia lisa.
3 Go raburi Gote-na lodo
kira-ae ali kalunu-para mo
Juda alinuna ali mudu-para
nimu Gote-na lodo kira-ae ali
Kaiafas-na ada-para puma
kiritasimi.
4 Go-rupa pumare nimumi
kudiri pu Yesu nipu rip-
inaaoma lu makomaatalo
yada robesimi.
5 Pare wala nimumi talo:
Gore Pasova Eda yapi Di
rabu naa go napamina-le mo
enaalinumi naa raapu yada
marekaalimi lisimi.

*Ename Yesuna kalu
madaa wabola koyasa
(Mak 14.3-9; Jon 12.1-8)*

6 Yesu nipu Betani su-para
puma yakilimi li yaina-ae ali
Saimon-na ada-para puma
pirisa.
7 Go raburi Yesu eda
nala pirisa pare ena meda
nipu piri-para ipisa. Go
enamere kaname warili
botol-para roropo pi wabola
pira palae meda mea ipisa.
Go wabolana yotore ora
ele adaapupeme kabeme.
Yesu nipu reke madaa eda
no pirisa raburi go ename
Yesuna kaluna madaa koy-
asa.
8 Go raburi disaipel alin-
umi rono waru pagoma ni-
mumi talo: Go wabolare
ake paa-daa pa koyaate pae?
Mo nipuna kana elere ora
adaalepe yade-le ake paa-
daa mone ruba?
9 Naame go wabola yoto
mealima raburi ora ele
adaapupe muma medaloma
enaali riabo naralinu ru-
maaoma kalema lisimi.

10 Yesumi nimu adoma
nimu go-rupa lakalisa: Gore
ake paa-daa go ena rono
pagaaleme? Nipumi abalade
ni madaa ora epe kogono
pisade.
11 Ade abuna enaali naral-
inu raapu komea-para pitimi
pare niri nimi raapu-daa ade
abuna napitima.
12 Go ename ni mada
wabola koyaaripadere gore
nipumi nina ro tapa-para
rogaalimi makiritaasade
lisa.
13 Waru pagalepa. Ora su
raayo-para epe agale lakela
palimi raburi go ename ni
madaa pia page leme-le nipu
madaa kone meamina.

Yesuri Judas-me ali kalunu-para ora maa gialua lisa
(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)

14 Go rabu disaipel ali 12-
pela alina meda nipuna biri
Judas Iskariot nipu Gote-na
lodo kira-ae alinu piri-para
pisa.
15 Go-rupa puma nipumi
nimu-para puma talo: Neme
Yesu nimi maa gialua-le nim-
imiri ni ele gialimi pe lisa. Go
agale lakalisa rabu nimumi
kana silva* kili 30 kalisimi.
16 Go-rupa pumare Judas
nipumi Yesu adi katalo puma
nipumi pora asa pisa.

Yesu nipuna Pasova eda su nipuna disaipel alinu raapu nisa
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Jon 13.21-30)

17 Gore Bret Kaapu le Nape
yapi Di raburi disaipel alin-
umi Yesu nipu piri-para nipu
talo: Naame Pasova nape
edare ale-para mea yarera
palima ya?
18 Go rabu nipumi talo:
Nimi mo ada re-para puma
ali meda piraliade-para go-
rupa laketapape: Tisaa-me
talo: Nina eda nape Di-
ri abala rudu yaana. Go-
rupa pea-le nena ada-para
eda Pasova nola epalua lo
robaama laketapape.
19 Gore disaipel alinumi
Yesuna agale pagoma Pasova
nape eda mo ada-para abala
yarera pisimi.
20 Gore ora alebore mo
disaipel ali 12-pela Yesu
raapu reke madaa eda nolalo
pirisimi.
21 Nimu eda nolalo pirina
Yesumi talo: Neme nimi ora
ria lagialo: Nimina rikirana
pia ali medame ni muma lore
alinuna kinaa mea katea lisa.
22 Go-rupa lisa rabu di-
saipel alinuna kone-para
kedaa waru pisa-pulu nimu
komea komeame go-rupa
lisimi: Ali Mudu, ora ne
madaa agale lae palo loma
nipu agale go-rupa misimi.
23 Pare nipumi go-rupa
lakalisa: Ali meda ni raapu
plet madaa-para ki salipa.
Go alimiri ni madaa yada
robo maduma ni tape ali
piralia lisa.
24 Gore enaali Raapu Pi-
rape alina Siri Gote-na agale
wi buk-mi lea-rupa raluma

* **26:15:** Yesu lu makomalalo misa monere kili 30-pela yapare wala abere kogono alinumi fotnait supu suma meme mone-rupa pua misa.

yawalimi lisa. Go-rupa palimi pare enaali Raapu Pirape Ali linalo koae makirae ali komeare ora kodo waru pea lisa. Go aliri nipuna agimi abala namadula pisa yalore ora epetea pisa lisa.

25 Gore koe makirae ali Judas nipumi go-rupa lakalisa Lisaa-ya, Ni-para lae? Yesumi talo: Nena lae lisa.

Yesumi nipuna disaipel alinu raapu eda nisa
(Mak 14.22-26; Luk 22.15-20)

26 Nimu eda nala pirina Yesu nipumi bret muma piribima Gote-para ora pili loma lisana nipuna disaipel alinu kalisa: Go-rupa puma nipumi talo: Gore nina to-le mea nalepa.

27 Nimumi nala pirina ipa wain kap-para pira palae muma lisana Gote-para ora pili loma nimu kaloma talo: Nimi raayome mea nalepa.

28 Gore nina yaapimi Gote raapu meda-para pogalu piralimina koe elenu mea rubenalo koyaato.

29 Abi neme nimi lagialo: Wain ipare abe wala nanalima pare nina Aapana surube su-para nimi raapu kagaa wain namina.

30 Go-rupa lomare nimumi yasa meda abala loma lisimina kamaa puma su Rudu Oliv-nane pisimi.

Yesumi Pita nipu koau watea lisa
(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

31 Yesumi nimu-para talo: Abi go ribaa nimi raayome ni giyoma pogola palimi lisa. Go kone madaare Gote-na agale wi buk-mi go-rupa lu wia: Gote-na sipsip menasi surube ali lu makomalimi rabu sipsip raayo pu pa yabalimi lisa.

32 Pare Gote-me ni tapapara wala marekaalia rabu Galili su-para ni abala ririnane popalua lisa.

33 Gore Pita-me Yesu agale go-rupa lakalisa: Go ali raayome ne mada palia-ai adoma giyalimi pare ni komeame nena giyalua lisa.

34 Gore Yesumi nipu-para talo: Neme abe go ribaa yaa kebo agale abe narekena neme ni na-ade rana repo te.

35 Gore Pita nipu-para talo: Niri ne raapu komeapara komalipa pare neme ne nagiyalua. Go-rupa lisa raburi disaipel ali raayome go-rupa kama lisimi.

Yesumi Getsemoni-para beten lisa
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Yesu nipuna disaipel alinu raapu nimu Getsemani maapu-para pirisimi. Go-rupa puma nipuna disaipel alinu-para pawa piralepape lisa. Ni mogo-para puma beten ta pulu lisa.

37 Gore nipu raapuri Pitapara Sebedi-na si lapo-para nimu pisimi. Go raburi nipuna lo robaa-para kedaa puma nipu ora waru kodome komisa.

38 Gore Yesumi nimu
lakalisa: Nina kone-parare
ora kedaa waru puma ni
ora komape yaata-le nimi
go-pare piruma ni adaba
piralepape.
39 Gore nipu ogesi-daa
puma nimuna le agaa madaa
puma lopoma beten go-rupa
lisa: O, nina aapa, neme
ni mada raba mealia-daare
neme go kedaa pi kap meape.
Pare nena kone raluma pape.
Nena koneme pa teau pape.
40 Gore nipu wala mo dis-
aipel ali 12-pela piri pumare
nimu abala palisimi ya. Go-
rupa puma nipumi Pita go-
rupa lakalisa: Nimimi niri
naare le ogesi-daa mada na-
ado pitimi ya?
41 Gore ni koe eleme
epalia-le beten loma nimi
waru adoba piralepape.
Nimina konemere raaname
komeleme pare yogalemere
rana nakomae.
42 Nipu wala rana laapo
puma beten go-rupa puma
lisa: Nina aapa, go kedaa
meape kap maa pu kone salo
pare neme nape tedere nena
raaname palia kama paina.
43 Nipu wala nipuna
disaipel alinu epa adisa
pare nimuna lo robaa-para
kedaa pisa-daa wala pa paita
wisimi.
44 Nimu pa u paitae ena
puma beten rana repo wala
puma lisa
45 Go-rupa puma nipuna
disaipel alinu piri-para
wala ipuma talo: Nimiri
abalade ora pa piruma pomo
muaeme? Adalepa. Abiri
enaali Raapu Pirape alina Si
nimumi koe alinu piri-para
mea kaleme.
46 Baina nimi rekalepa.
Yada lore alinu ni re-para
mea kalalo go epea-daa.

Judas-me Yesu lore alinu mea waalisa
(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

47 Yesu nipu agale pa lala
pirina disaipel alinu 12-pela
nimuna ali komea Judas
nipu ipisa. Go ipisa rabu
enaali adaapu nipu raapu
ipuma lisimina nimumi rai
kudu-para repena kabenu-
para rulubaoma ipisimi.
Gore nipuri Gote-na lodo
kira-ae ali kalunu-para Juda
alinuna ali kalunu-para page
nimumi maa penaalisimi.
48 Go koae makirae ali
nipumi mo lore alinu-para
go-rupa palua-le adalepape
pi pagaa wi kone go-rupa
lakalisa: Neme ali meda-
para nunu paluare gore
nipu Yesu yaa-pulu nipu
ripinaalepape lisa.
49 Go-rupa lomare nipu
wagepu alo puma lisana: Ti-
saa, epe-rupa aliri epa lo-
mare nipuna le agaa-para
puma nunu pisa.
50 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Adami ali, mo
nena pulalo epae kogonore
abe wagepu pape. Go raburi
nimu ipumare Yesu nipu epa
ripinaasimi.
51 Ali meda Yesu nipu
raapu pirisipi alimiri nipuna
kimi rai kudu yolomisa.
Go-rupa puma nipumi mo
Gote-na lodo kira-ae alina

kogono naakina kale maa
yada poasa.
52 Go-rupa pisa raburi
Yesumi nipu go-rupa
lakalisa: Neme go naaki
nena rai kudu wala abe
nipuna ada-para maitaa
lisa. Ali raayome rai kudu
raapu yada palimiri gore rai
kudumi ali raayo nabalia
lisa.
53 Gore nimi na-
makuaaeme. Neme nina
aapa yaatoade rabu nipumi
yada pape ensel-nu go-
rupa 12-pela ruru rabuniaae
epenala toare mada pagola
pea.
54 Pare neme go-rupa
paluade raburi Gote-na buk
madaa li agalena re mada
na-epalia.

55 Go rabu Yesumi enaali
adaapu go-rupa lakalisa:
Nimi ni mula ipumare
nimina rai kudu-para repena
kabe ripinaamare nim-
imi paake ne ali meda
mula epame? Ade abuna
ni lotu ada-para piruma
neme enaalinu agale mo-
geaaripude pare go rabu
nimimi ni na-epa misimide.
56 Go-rupa pea pare mo
Gote-na agale lakale alinumi
buk madaa abala lisimi-rupa
ora epenalo mada palimi.

Go rabu disaipel ali raay-
ome Yesu giyoma nimu
pogola pisimi.

Kaunsil-na le-aga madaa Yesu kose laasimi
(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jon 18.13-14, 19-24)

57 Yesu nipu epa rip-
inaaoma maa pisimi alin-
umiri Gote-na lodo kira-
ae ali kalunumi Kaiafas-
na ada-para maa pisimi.
Go ada-parare rekena
agalena tisaanu-para kone
makuaa ali medaloma-para
nimu komea-para kiritaba
pirisimi.
58 Pita nipu Yesu raita
maa pisa pare ogesi-daa mo-
pare pumare Gote-na lodo
kira-ae alina epe pokaala
ada ru-nane puma pirisa.
Nipu puma kodobaoma mo
surube plisman-nu raapu
puma piruma mo nimuna
pimi-ae adolalo pirisa.

59 Go rabu Gote-na lodo
kira-ae ali kalunu-para kaun-
sil raayo-para nimumi Yesu
madaa pa kama makirae
agale mulalo Yesu nipu
werepe lu makomaalalo
pisimi.
60 Go-rupa pisimi rabu
enaali adaapu epa kiritaoma
makirae agale epa lisimi.
Go-rupa pisimi pare nipu
lu makomaape agale meda
nalisimi. Go-rupa pisa pare
werepe ali laapo ipisipi.
61 Gore nipumi epa talo:
Go alimiri Gote-na epe lotu
ada lakepe ruboma wala
yapi repome wala palua
laalisa.
62 Gore Gote-na lodo kira-
ae ali mudu nipu rekoma
awoma Yesu nipu agale lo-
rapisa: Ne madaare agale
adaapu pu aaeme-le nemere
agale meda mada nate ya?
63 Go-rupa lisa pare Yesu
nipumi agale meda nalisa-

pulu Gote-na lodo kerele
alimi go-rupa lakalisa: Neme
ade abuna pirape Gote-na
bimi yaa madaa makuaa
agale mealo-le neme agale
meda naa lagiali. Nere
enaali Raapu Pirape alina Si
ya? Nere Gote-na Si ora ria
ya?
64 Gore Yesumi talo: Neme
abala apo laede pare neme
wala lagiano: Abi page
werepe page enaali Raapu
Pirape alina Si ade abuna
Gote-na pope ki-nane pirano
adalimi. Gore so yaa madaa
mole raapu piruma epalua
rabu adalimi.
65 Yesumi go-rupa lisa rabu
Gote-na lodo kerele alimi
nipuna mamina riripima
talo: Gore nipumi Gote
madaa ero agale lea-le
nipuna adasae ali medana
agale napagamina lisimi.
Dia, go aliri Gote madaa ero
agale lea-le napagalepape
lisimi.
66 Gore nimimiri ake kone
saleme? Go raburi nimumi
go-rupa lisimi: Gore nipu ora
koe ali yaa-pulu nipu ora lu
makomamina lisimi.
67-68 Go-rupa lomare Yesu
nipuna le agaa-para supi raa
kiraasimi. Nimumi nipu ki
paarame luma nere Gote-na
agale lakale ali yaa-pulu la-
giali. Nere aapimi tala pae
lisimi?

Pita-me Yesuri ni na-ade lisa
(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)

69 Go rabu Pita nipu ada
perali-na pape ru-para pirisa
pare Gote-na lodo kirape
ali muduna kogono ena
medame Pita ali piri-para
ipuma talo: Ne page abalade
Yesu raapu so Galili su-para
piraede lisa.

70 Go-rupa lisa pare Pita
nipumi enaali raayona le-
aga madaa ni-daa dia yade
loma go-rupa lisa: Neme go
lae agalere ni maarea.

71 Go-rupa loma lisana
nipu puma so papena pora
gaape-nane puma pirisa. Go
rabu kogono ena medame
nipu adoma go komea-
para pirisimi alinu go-rupa
lakalisa: Go aliri abalade
Yesu raapu no Nasaret su-
para pirisipi.

72 Gore Pita-me makirae
agale wala go-rupa lisa: Ora
yaa madaa neme go ali na-
ade lisa.

73 Werepe ogesi-daa
piruma go re-para aasimi ali
medalomame Pita-para go-
rupa lakalisimi: Gore nere
Yesu nipuna ruru piruma
nipuna adaa agale-rupa le
lisimi.

74 Go rabu Pita-me yada
maduma agale puri palo
talo: Ni ora agale nalagialore
Gote-me ni lina talo. Go aliri
ni na-ade. Nipumi go agale
lalaaina yaa kebome gagara
agale lisa.

75 Go rabu Pita-me abalade
Yesumi lakalisade agale wala
makuaasa: Yaa gula agale
abe narekaena neme rana
repome ni giyali lo lakalisa.
Go rabu Pita nipu so kamaa-
nane puma re pua papirisa.

27

Yesu nipu ali mudu Pailat piri-para maa pisimi
(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jon 18.28-32)

1 Yapi lapaasa raburi Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para kone makuaae Juda ali kalunu-para nimumi mo Yesu lu makomaatalo yada robesimi.
2 Nipu puri pale kopeme adiala so namba wan gavman Pailat piri-para lamua pisimi.

Judas nipu komisa
(Kog 1.18-19)

3 Gore mo koae makirae ali Judas nipumi Yesu linalo kose loma nipu ora lu makoma linalo adisa. Go-rupa adisa-pulu nipumi wala kone perekeyo suma mo kana silva lili 30-pela wala mo Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-p ara kone waru wi Juda ali mudunu piri wala maa pisa.
4 Go-rupa puma nipumi talo: Neme abala koeyae puma ora epe ali tapena kabe reke abala meawade pare nipu koeyae meda napia. Gore nimumi nipu-para talo: Gore naana yada dia yapare nena kogono abala paede lisimi.
5 Go-rupa lisimi rabu Judas nipumi mo kana silva 30-pela no epe lotu ada ru-nane ruboma lisana nipu puma kope pua nisa.
6 Gore mo Gote-na lodo kira-ae ali kalunumi go kana mumare gu-rupa lisimi: Gore ali lu makomaatalo yoto kale kana lisimi. Gore rekena wia-le lotu ada-para wi kana raapuri go kana nasamina lisimi.
7 Go kana madaa agale meda gu-rupa robo sumare go mone-mere sospen warili alinuna su kabamina lisimi. Go su-parare pora kimisu enaalina tapa wariamina lisimi.
8 Go-rupa pisimi-pulu go suna bi ali yapi koeyae bi maasimi. Go suri abe page pa wia.
9 Go-rupa abalade agale meda Gote-na agale lakale ali Jeremaia-me lisade agalena rere ora go ipisa. Gore nipumi talo: Nimumi go kana silva 30-pela misimi. Go kana-re mo Israel su-para piri enaalinumi ali tapena kabe reke mi kana lisa.
10 Go kana muma lisimina Ali Mudumi lagisa-rupa nimumi sospen warili alinuna su kabisimi. Go agalere Gote-na lakale ali Jeremaia-me lu wisa.

Pailat-me Yesu agale lorapisa
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jon 18.33-38)

11 Go rabu Yesu ora ali mudu gavman-na le agaana rekainaloma mo gavman-na ali mudumi agale go-rupa misa: Nere Juda alinuna ali mudu ya? Yesu nipumi talo: Nena go laede ali lisa.
12 Go-rupa lisa pare Gote-na lodo kira-ae Ali kalunu-para kone makuaae Juda ali kalunumi pa kama mariaoma kose lape agale lisimi. Go-rupa pirisimi pare

Yesu nipumi agale meda na-
abulisa.
13 Go-rupa pisa-pulu ali
mudu gavman Pailat-me
talo: Mudu Ali, mogo ne-
para kose lape agale go
lemere ne napage ya?
14 Go-rupa lisa pare Yesu
nipumi agale meda na-
abulisa rabu gavman-na ali
mudu Pailat nipumi kone
adaapu wisa.

Namba wan gavman Pailat-me lisa rabu Yesu repena polopea madaa lisimi
(Mak 15.6-15; Luk 23.13-25; Jon 18.39–19.16)

15 Gore oro maali yalore
Pasova Yapi Di rabu mo gav-
man Pailat-me karapo ada-
para pali alinu komea maa
penaalala pisa. Mo kamaa-
nane piri enaalinumi naana
go ali penaalape lisimi rabu
go raana raluma penaalala
pisimi.
16 Go rabu ora ali koe meda
Jisas Barabas mo karapo ada-
para pirisa.
17 Enaali raayo kiritaoma
pirisimi raburi gavman-na
ali mudu Pailat-me talo:
Nimimi neme aapi rapano
kone saleme lisa. Gore Jisas
Barabas giano yapae Yesu
nipuna bi meda Keriso giano
ya lisa.
18 Go-rupa lisa pare
nipumi nimuna kone
makuaa misa. Nimumi Yesu
komea kudipa kone suma
nipu maa kalisimi.
19 Pailat nipu kose pagape
siaa madaa pirina nipuna
wereme agale gupa rapaasa:
Apo epe ali madaare neme
aleda nalape. Neme abe
ribaa upaa puma kedaa adaa
mea-daa adawa lisa.
20 Go rabu Gote-na lodo
kira-ae Ali kalunu-para kone
makuaae Juda alinuna ali
mudunu mi enaali raayo
makiraoma lisimi: Barabas
kepema Yesu ora lu mako-
mamina tapape lakalisimi.
21 Pare mo namba wan
gavman ali Pailat-me nimu-
para talo: Go ali laapore nim-
ina konemere aapi penalano
ya? Gore nimumi talo: Jisas
Barabas lisimi.
22 Gore gavman ali Pailat
nipumi talo: Yesu nipuna bi
meda Keriso-re ake pano ya?
Go-rupa lisa pare nimumi
puri paloma talo: Nipu ora
repena polopea mada kom-
ena tamina lisimi.
23 Pare gavman-na ali
Pailat-me talo: Ake paa-daa
ya? Nipumi koe ele ake
paa ya? Go-rupa lisa pare
nimumi puri paloma talo:
Nipu ora repena polopea
mada tamina lisimi.
24 Gore mo Pailat nipumi
mo enaalinumi nipuna
agale mada napagalimi
kone adisa. Nipuna konere
nimumi yada marekaalimi
lo pisa. Go-rupa pea-le
nipuna ki ipa-para pataoma
mo enaalinumi adenalo
radepelisa. Go-rupa puma
nipumi mo enaalinu-para
talo: Go ali lu makomapere
ni-daa dia lisa yapare ora
nimina kogono.
25 Go-rupa lisa rabu enaali
raayome agale go-rupa
lisimi: Go lo makomaape
aliri naa-para naana nogo

naakinu madaa kedaa epe-
nawa lisimi.
26 Gore go rabu gavman-
me Jisas Barabas wala
nimuna ada penaalo ke-
peasa. Go-rupa puma
nipumi Yesu repena pata
luma repena polopeana nil-
mi linalo kalisa.

Soldia alinumi Yesu-para
ero agale lisimi
(Mak 15.16-20; Jon 19.2-3)

27 Go rabu mo gavman-
na soldia alinumi Yesu nipu
muma mo gavman-na su-
rube ada-para maa pisimi.
Go-rupa pumare soldia ali
raayo nipu epa kutapu ma-
aawasimi.
28 Go-rupa puma nipuna
mamina mea koyo ruboma
kale mamina maa maara
laasimi.
29 Go-rupa puma keto
keto raguna nipuna kalu
madaa ma-adapasimi. Go-
rupa puma nipuna pope
ki-nane rama meda maa
maripinaasimi. Go-rupa
puma nipu re-para epa
piruma rumu pege puma ero
agale go-rupa lisimi: Nere
Juda alinuna ali mudu yade-
le ade abuna epe-rupa pirape
lisimi.
30 Go-rupa puma nimumi
supi roma nipuna rimaapu
muma nipuna kalu lisimi.
31 Nipu-para ero agale
abala lomare mode kale
mamina wala kolo ruboma
nipuna abalana mamina-nu
wala mea maraalisimi. Go-
rupa pumare nipu repena
polopeana nil-mi talo pisimi.

Yesu repena polopea mada
nil-mi lisimi
(Mak 15.21-32; Luk 23.26-
43; Jon 19.17-27)

32 Nimumi Yesu lamua
pisimi rabu Sairini su-para
piri ali meda Saimon pora
pagina madaasimi. Go-
rupa puma nimumi go ali-
para Yesuna repena polopea
mea raba mu riainalo mari-
aasimi.
33 Gore nimu pumare su
meda-para opapasimi. Go
suri Golgota lisimi. Go bina
rere go-rupa: Ali kalu wi su
maasimi.
34 Nimumi Yesu ipa wain
koe rero pi marasin raapu
kalisimi pare nipumi mea
nadoma-le giyesa.
35 Gore nimumi nipu
repena polopea madaa
lumare nipuna mamina
mulalo satu-rupa pu lisimi.
36 Go-rupa pumare ni-
mumi piruma Yesu adaba
pirisimi.
37 So repena polopeana
pagi-nanere nipuna kalu
sone abalade nipu-para kose
lape agale lisimide-rupa
pepa madaa go-rupa lisimi:
Go aliri Juda alinuna ali
mudu yade lo pitasimi.
38 Go raburi paake ne ali
laapo Yesu nipu raapu nil
lisimi. Go-rupa puma paake
ne ali komea popoke-nane
luma meda koya-nane lu mu-
diasimi.
39 Gore enaali raayo one
pala mone puala pisimi
enaalinumiri kalu wage alo
puma ero agale laari lobasa
pala pisimi.

40 Go-rupa puma nimumi
talo: Nere lotu ada kilip-
ima wala yapi repome ma-
alua liside. Nere Gote-na Si
yaaliare nena go-rupa raba
meape. Nere ora Gote-na
Si yaaliare apo repena polo-
pea mada kilipima su kamaa
nipu lisimi.
41 Go-rupa lisimi rabu
Gote-na lodo kira-ae ali
kalunu-para rekena agale
tisaa-nu kone makuaae Juda
ali mudunu-parame ero
agale go-rupa lisimi:
42 Gore nipumi abala
enaali medaloma raba
muma ade abuna mapiraasa-
pulu nipumi nipuna gole
raba mu ade abuna piralia.
Gore nipuri Israel enaalin-
una mudu ya? Gore nipumi
repena polopea giyoma su
ama kilipialia-daare naame
nipu madaa kone rulamina
lisimi.
43 Gore nipumi Gote
madaa kone rulaoma niri
Gote-na Si tea-daare Gote-me
nipu abe raba meala paleme
adamina lisimi.
44 Go-rupa pumare mo
Yesu raapu nil-mi lisimide ali
koe laapome page ero agale
lisimi-rupa lisipi.

*Yesu nipu abala le kadupil-
isa*
*(Mak 15.33-41; Luk 23.44-
49; Jon 19.28-30)*

45 Gore naare rikirana
aasa rabu raayo ribaame
keapuma puma werepe
naare nogo-nane pabola
pupulaina yapi wala lapaasa.
46 Naare mogo-nane popa
aaina alebo 3 klok rabu Yesu
nipumi puri paloma go-rupa
lisa: Eli, eli, laama sabak-
tani lisa. Go agalena rere
go-rupa: O, naa aapa Gote,
neme ni ake paa-daa giy-
atepa ya lisa.
47 Gore mo re-para rekes-
imi enaalinumi go agale
pagoma nimumi talo: Go
alimiri Elaija yaata lisimi.
48 Go raburi ali komeame
abala alo puma lubi ele
misa. Go-rupa pumare rero
pi wain* ipa paba palae
repena kuli kuni-nane rogaa
palaoma Yesu nipu nenalo
kalisa.
49 Go-rupa pisa pare
enaali medalomame talo:
Abala adamina go ipa abe
nakatapape lisimi. Elaija-me
nipu raba mula ipula paleme
adamina lisimi.
50 Go rabu Yesu nipumi
wala puri paloma yaaloma
nipuna pu imu lorasa.
51 Go rabu mo lotu ada-
para mudiabasimi mamina
so pagi-nane riripi tyaboma
none kuni-nane puma riripi
tabisa. Go-rupa pumare su
lewa puma kana adaapu lu-
saitabebe pisa.
52 Go rabu page tapa loba
tabaoma puma Gote-na ruru
enaali abala komisimi pare
wala go rabu marekaasa.
53 Gore nimumi tapa ora
giyoma rekesimi. Wala

* **27:48:** Mo ipa solowara-para wi rakiraoma ipa pua muma Yesu maa kalasimi. Go ele-re maa neme raburi enaalina to yogale pabapape pi ele. Go ele maa ipuma repena kuni madaa kapula luma Yesuna agaa-para ma-kapuraasimi.

werepe Yesu rekesa rabu
nimu epe adare Jerusalem
su-para pisimi. Go raburi
Mudu enaali adaapumi nimu
adisimi.
54 Soldia ali mudu-para
nipuna soldia alinu-para
su lewa-para ele raayo mo
pisana adisimi-pulu nimumi
paala waru komisimi. Go
rabu nimumi go-rupa lisimi:
Go aliri ora Gote-na Si yade.
55 Go rabu Galili su giyoma
Yesu nipu raita mea ipuma
nipu raba mulalo ipisimide
ena medaloma pirisimi.
Nimu ogesi-daa mo-pare
aoma nipu adisimi.
56 Gore nimuna rikiranare
go enanu pisimi: Makdala
su-para piri ena Maria-
para ame Jems-para Josep
laapona agi Maria-para
Sebedi-na si laapona agi-
para nimu pirisimi.

*Yesu nipu kana apedaa-
para rogaasimi*
*(Mak 15.42-47; Luk 23.50-
55; Jon 19.38-42)*

57 Gore ribaa lisa raburi
kamo ali meda Josep nipu
Arimatea su-para piruma ip-
isa. Go ali nipuri abalade
Yesuna disaipel ali pirisa.
58 Nipu mo gavman-na
opis-para ipuma Yesu nipuna
ro ria ponoloma epa agale
lorapisa. Go rabu gavman-
me nipu lakeloma go ali
Josep mea katapa lisa.
59 Go-rupa pumare mo ali
Josep-me Yesu nipuna ro
mea ruma epe kagaa mam-
ina yaako pimi rogaaoma ria
pisa.
60 Go-rupa pumare nipumi
mo Yesu nipuna ro ria
pumare nipuna abalade
warili kana apedaa-para
puma rogaasa. Go-rupa
pumare nipumi kana apedaa
pora gaape-para kana
adaalepe medame garu-
lainaaoma pisa.
61 Maria Makdala-para
Maria rado-para nipu laapo
pisipi. Nipu mo kana apedaa
re-para piruma nipumi
adapaba pirisipi.

*Soldia medame tapa su-
ruba aasa*

62 Gore wala yapipu-
nanere Pomo mu Pirape Yapi
di abala ipisa. Go-rupa pisa-
pulu Gote-na lodo kira-ae
Ali mudu-para Farisi alinu-
para mo Pailat raapu epa
kiritasimi.
63 Go-rupa puma nimumi
talo: Adaa ali-ya, gode maki-
rae agale le alimiri nipu ka-
gaa piruma go-rupa lisade:
Gore yapi repo pa no tapa-
para piruma wala rekalua
lisa.
64 Go-rupa lisa-le yapi
repo nimumi go tapa su-
rubalepape agale lakela.
Gore nipuna disaipel al-
inumi nipuna ro paake
epa muma enaalinu-para
nipu abala rekaaya loma
naa makiraalimi-le soldia
alinumi surubalimina. Go
werepe lemede agalere
abala lisimide-rupa ora
mada yaalia lisimi.
65 Gore Pailat-me talo: Ni-
mumi surube ali medaloma
lamua puma mo tapa ora

puri pale alinumi puma su-
rubalepape lisa.
66 Go-rupa lisa-pulu ni-
mumi mo tapa kaname
garulalisimi. Go-rupa puma
nimumi mo kana rekena
maa suma nimumi soldia ali
medaloma surubaina lisimi.

28

Yesu tapa-para wala rekesa
(Mak 16.1-10; Luk 24.1-10; Jon 20.1-18)

1 Gore Pomo mu Pirape
Yapi di abala dia lenalomare
adaa koro rabu naare ra-
paasa. Go rabu Makdala
su-para piri ena Maria-para
Maria meda nipu laapome
tapa-para adola ipisipi.
2 Pulaina wagepu su lewa
pisa rabu yaa-para piri ensel
meda ipisa. Gore nipumi
kana apedaa-agaa pora
gaape maa pereke pereke
luma nipu go madaa pirisa.
3 Nipuna le agaare so yaa
madaa piri paa nona pisa.
Nipuna mamina-re ora mole
yaa yaako nona pisa.
4 Go ensel ipisa-pulu mo
soldia alinu nimumi go-rupa
adoma paalame ora waru
komisimi. Go-rupa puma
nimu pururu puma abala
kome enaali pirisimi.
5 Pare mo ensel-me mo ena
laapo go-rupa lakalisa: Gore
nipimi paala nakomalepape
lisa. Nimi repena polopea-
para lu makomaarimide
Yesu asa pula epamena-daa
makuaato lisa.
6 Nipu go-para napia.
Nipu abalade lisade-rupa
wala rekaa pisa. Nipiri
nipu rogaarimide-para epa
adalepa.
7 Gore Nipi wagepu wala
puma nipuna disaipel alinu
puma laketapape: Nipu kana
apedaa tapa-para wala abala
rekaade. Nipu Galili su-
para abala riri-nane pena
nimumi go-para adalimi
laketapape. Abiri neme
lagiawade agalere koneme
makuaalepape lisa.
8 Go agale pagisipi rabu
mo ena laapo nipu paalame
komoma raaname waru
komisipi. Go-rupa pisipi-
pulu nipu laapome wagepu
mo kana apedaa tapa giyoma
disaipel alinu laketalo alo
pisipi.
9 Pare ora go rabu Yesu
nipumi wagepu nipu laapo
mo pora madama talo: Epe-
rupa piralepa lisa. Go raburi
nipumi nipuna kibu re-para
puma ripinaa palae suma
nipuna bi minasaasipi.
10 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Nipimi paala
nakomalepape. Nipimi nina
amenu mo Galili su-para
popena puma laketapape
lisa. Go Galili su-parare ni
mada adalimi.

Soldia alina agale

11 Mo ena laapo pena pora
pagina pulaina mo tapa su-
rube soldia ali medaloma mo
adare-para wagepu pisimi.
Go-rupa pumare Gote-na
lodo kira-ale ali kalunu-para
mo adisimi elena remaa pua
lakalisimi.
12 Agale pagisimi-pulu
Gote-na lodo kira-ale ali
mudunu nimu raayo-para

kone waru wi Juda ali
kalunu-para nimu kirita
piruma nimu agale robesimi.
Go-rupa puma soldia alinu
kana adaapu kalisimi.
13 Go rabu nimimi agale
go-rupa tapape lisimi: Ribaa
naa paitala puama rabu
nipuna disaipel alinumi
maa puameya tapape lisimi.
Go-rupa puma nipuna ro
paake maa puame tapape lo
robesimi.
14 Gore mo namba wan
gavman-me go remaa
pagalia-daare naame agale
medaloma wala lakelamina.
Naa go-rupa palima rabu ne
koe ele nasalia lisimi.
15 Go raburi soldia alinumi
kana mumare mo alinumi
lisimi-rupa puma pirisimi.
Go agale raayore Judia su-
para laari laari pumare abe
page pa lala pimi.

*Yesumi nipuna disaipel al-
inu kogono go-rupa palepape
lo kalisa*
*(Mak 16.14-18; Luk 24.36-
49; Jon 20.19-23)*

16 Disaipel ali 12-pela
so Galili su rudu madaa
pirisimi. Gore abalade
Yesumi pulupape lisa-rupa
pisimi.
17 Nimumi Yesu nipu
adoma bi minasaasimi pare
ali medalomame kone laapo
wisimi,
18 Go-rupa puma Yesu nipu
ora re-para ipuma go-rupa
epa lakalisa: Gote-me su yaa
laapona puri raayo ni gia.
19 Go-rupa pea-le nimimi
su raayo-para puma nina
disaipel enaalinu-rupa mapi-
raalepape. Go-rupa puma
nimimi nimu Gote-na bi-
para Sina bi-para Holi Spirit-
na bimi kalu-ipa meatepape.
20 Go-rupa puma neme
abalade agale nimi
mogeasude-rupa raayo
puma laketapape. Pagalepa.
Niri nimi raapu piraoma
pumare go su yaa laapo dia
yaalia rabu page nimi raapu
pitua lisa.

Mak
Ripili Agale

Go buk Mak-na riri-nane agalemere gu-rupa lea: Gore Gote-na si Yesu Keriso-na epe agale yade lea. Go buk-para naame adalema raburi Yesu ora puri waru wia. Go-rupa puma go kogono apo kogono pape pea. Nipuna purimi enaalinu mogeapea koe remo maa rubo enaalina koae-aunu marubo go-rupa pea rabu adema. Yesu mo Nipuna bi enaali Raapu Pi-rape Ali maasimi. Go-rupa puma nipuri enaalinu wala mulalo epawa lisa (10.45).

Mak-mere Yesuna kogono madaa remaa adaapu lisa pare Yesumi enaalinu moge riaana agale adaapu nal-isa. Ripima-nanere Mak-me Jon Baptais-na agale lisa. Go-rupa pumare Yesu kalu-ipa misa-pulu Satan mo Yesu kolea ma-adaasa. Werepere Yesumi kedaa rili enaalinu kodome komisa-daa nimu mogeaal-isa. Abala ririnare disaipel-numi Yesumi pisa elenuna re waru namakuaasimi. Go yapare werepere pawa pawasi makuaae ele misimi.

Naame page ademe al-inumi Yesu yada lore ali aulaoma kedaa adaapumi kalisimi. Mak-na agale lu kirita lisare Yesu komea wala rekesalia remaa lisa.

Buk lu kirita rabu Mak-me Yesu komisa-daa remaa lagi-naloma Yesu lu makomaoma repena polopeana lisimi-daa remaa page lagisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Epe Agale ma-epeaasa (1.1-13)
- Yesu Galili su-para kogono pisa (1.14–9.50)
- Galili giyoma Jerusalem pamuasa (10.1-52)
- Lu makomaalalo rabu koro komea Jerusalem-nane pirisa (11.1–15.47)
- Yesu tapa-para giyoma rekesa (16.1-8)
- Wala epenaloma enaali adaapumi nipu adisimi (16.9-20)

Jon Baptais-mi Epe Agale lapedepelisa

(Mat 3.1-2; Luk 3.1-9, 15-17; Jon 1.19-28)

1 Gote-na si Yesu Keriso pirisa. Go buk madaare nipuna Epe Agale* wia.

2 Ririnare Aisaia-me buk madaa agale gu-rupa lisa: Gote-me talo: Pagalepape. Neme nina agale laketapape ali abala epenatoa. Nimina lo robaa-para pora-rupa ma-redepo yatepape.

3 Mo aliri nipu enaali napiri su-para aoma gu-rupa yalisa: Ali Mudu epalia-le nipuna poranu epe-rupa kiritaaoma piralepape lo lakalisa.

4 Aisaia-me gu-rupa lisa-pulu Jon Baptais enaali napiri su-para abala ipuma

* **1:1:** Go Epe Agalere Yesu Krais-na agale yaade. Nipu Gotena Si ora ria. Goteme nipu madaa ele rayo ma-opae Agale yapare giyoma naa piri-para epenalo maa rapae agale yaade.

gu-rupa lakalisa: Enaalin-
una koe kone perekealimi-
daare kalu-ipa mealimina.
Gote-me nimina pupitagi
maa raakepe rubalia lisa.
5 Gore Judia su robo ru-
nane piri enaalinu-para
Jerusalem su-para piri enaal-
inu page nimumi Jon-na
agale pagola pirisimi. Nimu
raayona koeyae puma la
yoke agale lakeloma ipa
Jordan-para kalu-ipa misimi.
6 Jon-me kamel menana
yogale maraoma mena yo-
gale aako yamesa. Go aliri
enaali napiri su-para pirisa-
pulu nipumi tapa-para alubi
aapa wasu no pirisa.
7 Jon-me kiritaoma
pirisimi enaalinu-para gu-
rupa lisa: Naa koau-nane
ali meda epalia. Niri koe
ali yaa-pulu nipuna age
ada koyona kege radepetalo
palua madaare mada dia
yade.
8 Neme nimi pa ipame
kalu-ipa mu aayo pare
Yesumiri ora Holi Spirit-na
puri madaa kalu-ipa† mealia
lisa.

*Jon-me Yesu ipa Jordan-
para kalu-ipa kalisa*
(Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)

9 Gore werepe Yesu nipu
Galili su robo ru-nane go
adare Nasaret su giyoma Jon
piri-para pisa.
10 Yesu nipu ipa pagi-nane
abala yaa pora gaape lobesa-
daa adisimi. Lobesa rabu
Holi Spirit yaa biyaa ipuma
saba Yesuna kaluna epa
pirisa.
11 Biyaalania yaa-para wi
agale meda gu-rupa lisa:
Nere ora nina si naaki-le
neme ne madaa pedo pi lisa.

*Satan-me Yesu kolisa
(Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)*

12 Go rabu Gote-na Siri Holi
Spirit-mi enaali napiri su-
para maa pisa.
13 Go-para nipu yapi 40-
pela puma pirina Satan-me
Yesu pupitagi manaatalo
kolisa. Go-para pirisa rabu
kira menanu yaa yapanu
Yesu raapu pirisimi pare
ensel-numi nipu suruba
pirisimi.

*Yesumi Galili su-para ko-
gono ripia pisa
(Mat 4.12-17; Luk 4.14-15)*

14 Gore Jon karapo ada
mapaitaasimi raburi Yesumi
Galili su-para ipuma lisana
Gote-na kagaa agale pamu
lakalisa.
15 Lakalisa raburi gu-rupa
lisa: Gote-na Surube Yapi di
rudupu epalia-le koe kone
perekelema kagaa agale
madaa kone rulaalepape
lisa.

*Yesumi kogono ali maala
misa
(Mat 4.18-22; Luk 5.1-11)*

16 Yesu ipa Galili le pagi-
nane pamisa rabu nipumi ali
laapo adisa. Nipumi Saimon
Andru ameaya laapo ipa le-
para wena agona sala pirina

† **1:8:** Jon Baptais-me agale gupa lisa: Neme pe kogonore pa go su kama ipame pe lisa. Pare Yesumiri Holi Spirit-na puri madaa aaoma mealia lisa.

adisa. Go ali laapona kogonore wena meape ali laapo pirisipi.

17 Yesumi nipu lapo-para talo: Ni raita mea ipuma nina kone raitalipina. Go-rupa puma wena mepederupa enaalinu page go-rupa mada mealepape.

18 Go-rupa lisa rabu go ali laapome wena agona wagepu giyoma Yesu raapu pirisimi.

19 Yesu ipa mone pane ogesi-daa puma Sebedi-na si laapo adisa. Go ali laapona biri Jems-para Jon laapo. Go ameaya ipinu madaa piruma wena agona rabulala pirisipi.

20 Yesumi go ali laapo adoma ipulupa lisa. Go-rupa lisa rabu go ali laapome nipuna aaraa-para kogono alinu-para giyoma Yesu raapu komea-para pirisimi.

Koe remome makeae ali pirisa
(Luk 4.31-37)

21 Go-rupa puma nimu Kaperneam su-para pirisimi. Go Pomo mu Pirape Yapi rabu Yesumi Juda alinuna lotu ada-para agale mogeaasa.

22 Mogeaasa rabu enaalinumi ki wage puma raaname komenalo rekena agalena tisaanu-rupa namogeasa. Dia, pare nipuna purimi rado-rupa agale lakalisa.

23 Go agale mogeasa rabu koe remome makeae ali ipuma lisana agale puri palo e rui gu-rupa lisa:

24 Go Nasaret su-para piri ali Yesu ya. Neme naa madaa ake pulalo epae ya? Nemere ne ade-le naa tyalalo epaina?

25 Go-rupa lisa rabu Yesumi remo-para agale mana talo: Agale loraoma go ali giyape.

26 Yesumi go-rupa lisa raburi koe remome makeae ali pururu mapaaoma agale puri pale lomare giyoma pale popesa.

27 Gore rakepema pisa raburi enaali raayome kidipaa kuni luma meda lakelala pu pirisimi: Go aliri ake pia ali ya? Mogo alina agalere ora rado meda yade. Nipuna purimi koe remo agale mana tea-daa nimumi pageme lisimi.

28 Go-rupa pisa-pulu Yesuna bi Galili su-para mone mone laoma pirisimi.

Yesumi Saimon-na aayaana yaina ma-epeaasa
(Mat 8.14-15; Luk 4.38-39)

29 Go-rupa pisa raburi Yesu Juda alinuna lotu ada giyoma Saimon-para ame Andru laapona ada-para pisa. Jems page Jon page medaa rabu pirisimi.

30 Gore Saimon-na aaya riripu pi yaina komisa-daa nimumi Yesu epa lakalisimi.

31 Lakalisimi raburi Yesu ipuma lisana go enana ki ripinaaoma marekaaoma riripu pi yaina ma-epeaasa. Nipuna yaina dia lisa rabu nipumi nimu eda kalisa.

Yesumi enaali adaapuna yaina ma-epeaasa
(Mat 8.16-17; Luk 4.40-41)

32 Naare pabola pisa raburi
enaalinu yaina komisimi
page koau-nane remo piri
enaalinu page Yesu piri-para
mea ipisimi.
33 Mea ipisimi raburi su
raayo-para piri enaalinu
page Yesu adolalo ipuma
pora gaape-para kiritao
pirisimi.
34 Pirisimi rabu Yesumi
enaali adaapuna yaina
ma-epeaaoma lisana koe
remonu page marake-
peaasa. Koe remonumi
Yesu abala adisimi-pulu
Yesumi enaalinu-para go
agale natapape lisa.

Yesumi Epe Agale Galili su-para lakalisa
(Luk 4.42-44)

35 Gore wala yapi pena la-
patalo palaina Yesu rekoma
lisana enaali napiri su
kamaa-nane puma Gote-
para beten ta pisa.
36 Go raburi Saimon-para
go adami ali medaloma page
Yesu raita maa pisimi.
37 Yesu adaoma pirisimi
rabu gu-rupa lisimi: Enaali
raayome ne asa pimi.
38 Yesumi talo: Wala pa
su meda-nane lakela bainalo
nimi abala mogealalo pisa
niri go-alenu lena.
39 Go-rupa pumare nipu
Galili su robo ru-nane su
rado rado pamuma Juda al-
inuna lotu ada-para page
lakeloma koe remonu page
ralu rubisa.

Yesumi lepra ali medana rere makaapu yalisa
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Go-rupa pisa raburi yak-
ilimi li ali medame ipuma
rumu pege puma piruma
Yesu gu-rupa kogelisa: Neme
ni kone sali-daare naa rere
makaapu yape lisa.
41 Gu-rupa kogelisa raburi
Yesu nipumi kodome ko-
moma nipuna ki ridulaoma
go alina yogale waraaoma
talo: Go-rupa pea-le abi
kaapu yape lisa.
42 Go-rupa pisa raburi
mogo yakilimi li alina
yogalena rere kaapu yoma
wala epe-rupa pirisa.
43 Yesumi mo ali wagepu
rapaoma puri paloma gu-
rupa lisa:
44 Waru pagape. Enaali
raayo nalakelape pare Gote-
na lodo kira-ae Ali piri-para
nena yogale mea waalape.
Moses-me Gote-para lodo
kirita kalape abala lisa-pulu
gu-rupa paina. Go pali
raburi enaalinumi nena rere
kaapu lea-daa mada adalimi
lisa.
45 Yesumi go-rupa lisa
pare rere kaapu le alimiri
agale adaapu one mone
pamu lakalisa. Go-rupa pisa
rabu Yesu adare meda-para
kaledoma pisa. Nipu enaali
napiri pa su meda-para
pirina enaalinumi nipu piri-
para agale pagolalo kiritata
ipisimi.

Yesumi pora napami ali meda ma-epeaasa
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

2

1 Gore werepe yapi
medame Yesu nipu mo
Kaperneam* su-para epa pia
remaa pagisimi.
2 Pagisimi-pulu enaali
adaapu kiritaoma ru-nane
pora gaape-para page ru-
bitabesa. Go-rupa pu
pirisimi raburi Yesumi Epe
Agale mogeasa.
3 Mogeasa rabu yaina
komo pora napami aliri ali
maalame ria ipisimi.
4 Gore enaali adaapumi
mo pora gaape rubitabesimi-
pulu Yesu piri-para mada
nariaoma ipisimi. Go-rupa
pisa rabu mo yaina kome
ali ada koauna ria pisimi.
Go-rupa puma ada-parae
kulu minaala paoma rekele
kopeme rogaabaoma apalae
ru-nane pawa lopainaasimi.
5 Go-rupa pumare Yesumi
nimuna kone muma pora na-
pami ali-para talo: Ne naa
naaki-le nena pupitagi ne
kone mea rubaato.
6 Go-rupa lisa raburi
rekena agale tisaa-nu
piruma nimuna lo robaa-
para kone gu-rupa wisimi:
7 Mo alimiri ake pea-daa
lea pe lisimi. Nipumi Gote
madaa ero agale leme paaya.
Nipumi pupitagi ne kone
mada rubalia ya? Gote
nipu komeame mada rubalia
kone wisimi.
8 Go kone wisimi raburi
Yesumi nimuna lo robaa-
para kone muma talo: Nim-
imi go piale konere ake pea-
daa wimi pae?
9 Ale kogono puri ma-
palaatalo palua ya? Ni
pora napami alina pupitagi
ne kone mea rubaluare go
kogono puri palea ya? Nipu
pora mapamuaaomare go
kogono ora puri palea ya?
10 Ni Gote-na Si komeam-
ere su kamaa piri enaal-
inuna pupitagi mada mea
rubalua-le adalepa. Go rabu
yaina kome ali-para talo:
11 Yapara page u pali ele
mea ripinuma rekoma ada
pu.
12 Go-rupa lisa raburi
yaina kome ali wagepu
rekoma yapara mea rip-
inuma pora pamisa. Pamisa
raburi enaalinumi paalame
komoma Gote-na bi mi-
nasaoma gu-rupa lisimi:
Naame ele go piale na-adema
lisimi.

Takis mi ali Livai-ri Yesu raita maa pisa
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Yesu ipa le pagi-nane
wala pisa rabu enaali raayo
Yesu piri-para epenaloma
Yesumi agale moge riaasa.
14 Yesu pora pamisa rabu
Alfius-na si Livai-ri takis mi
ada-para pirisa. Yesumi go
ali adoma talo: Ni raita mea
nipu. Go-rupa lisa raburi
Livai nipu rekoma Yesu raita
maa pisa.
15 Go-rupa pisa rabu
werepe Yesu Livai-na ada-
para eda nolalo pisa. Takis

* **2:1:** Yesu puma pirisa adaare aapina yapalo marea. Pare Yesu nipu Kaperneam puala pisa rabu go adare-para kama puma pirala pisa kone wimi. Ali medalomame go adare Andru-para Pita laapona kone wimi. (Mak 1.29)

mi alinu-para pa riabo
alinu-para Yesuna disaipel
alinu-para nimu raayo ada
ru-nane komea-para epa
kiritaoma pirisimi. Gore
enaalinumi Yesu raita mea
ipisimi-pulu ora adaapu
pirisimi.
16 Go raapu pirisimi pare
Yesu nipu pupitagi ne alinu-
para takis mi alinu-para
pirina Farisi alinuna pepa
tyape alinumi nimu adis-
imi. Adisimi rabu nimumi
disaipel alinu agaa gu-rupa
misimi: Ake pea-daa Yesu
takis mi alinu-para pupitagi
ne alinu raapu piruma eda
nala pe lisimi.
17 Pepa tyape alinumi go-
rupa lisimi rabu Yesumi
nimuna agale pagoma talo:
Yaina nakome enaalin-
uri dokta-na ada napeme
pare yaina kome enaalinu
pemede. Go-rupa neme
page epe kone wi ali kama
raba mula-daa naipisua
pare enaali naraalinu raba
mulalo ipisua lisa.

Eda madaa niti pape konere nimumi Yesu agale lorapisimi
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Rana medare Jon-na dis-
aipel alinu page Farisi alinu
page Juda alinuna agale mo-
geama eda madaa niti puma
pa pirisimi. Go rabu enaali
medalomame Yesu piri-para
agaa mula ipisimi: Gore ake
pea-daa Jon-na disaipel alinu
page Farisi alinu page eda
nano pimi pare nena disaipel
alinu eda pa neme lisimi.
19 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi saa pi agale gu-
rupa lisa: Ali medame ena
rumaalalo pia rabu nipuna
adami alinumi eda kaleme
ya? E, kaleme. Gore ena
rumaape ali pia-pulu eda
mada kaleme.
20 Werepere ena rumaape
ali lamua palia rabu adami
alinumi eda nape ele madaa
niti puma piralimi.
21 Yesumi kagaa ele laapo
madaa saa pi agale gu-
rupa lakalisa: Ali medame
mamina kuni kagaa muma
abalana mamina madaa
rabutalia ya? Dia, gu-
rupa rabulaaya rabu kagaa
rabuli mamina-mere abal-
ana mamina mariripiaaoma
rugula tyabalia.
22 Go page ali medame ka-
gaa ipa wain-mi abala yapa
yogale pe-para upialia ya?
Dia, go-rupa palia-daa yo-
gale podepe taboma kagaa
ipa wain popalia. Gore kagaa
wain-ri kagaa yapa yogale
pe-para yupiape. Go-rupa
pea-le abalana kone-para ka-
gaa kone laapo komea-para
nasalepape lisa.

Disaipel alinumi Pomo mu Pirape Yapi rabu wit-na kili pamu ralesimi
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Wala Pomo mu Pirape
Yapi rabu Yesu-para nipuna
disaipel alinu-para wit
maapu-para pamisimi. Gu-
rupa pamualaoma disaipel
alinumi wit-na kili keresimi.
24 Gore keresimi rabu
Farisi alinumi Yesu-para
agale gu-rupa lakalisimi:

Ada. Ake pea-daa Pomo
mu Pirape Yapi† rabu nena
disaipel alinumi rekena
agale yokoma kogono peme?
25 Yesumi talo: Devit-
mi lisade remaare nadipil-
isimi? Devit ali medaloma
raapu eda dia yoma reame
komisimi.
26 Reame komisimi raburi
ali meda Abaiata-re nipu
Gote-na lodo kira-ae ali
pirisa. Go ali mudu pirisa
rabu Devit-miri lotu ada-
para bret puma muma
noma ali medaloma page
kalisa. Go bret-re Gote-na
kalape bret yaa-pulu Gote-
na lodo kirae alinumi kama
nisimi. Nimimi go agalena re
makuaaeme ya?
27 Yesumi talo: Gote-me
Pomo mu Pirape Yapi robo
wisare enaali raba minalo
pisa. Gote-na Pomo mu
Pirape Yapi madaa enaali
nawarisa.
28 Ni enaali Raapu Pirape
Ali yaa-pulu niri Pomo mu
Pirape yapina Ali Mudu pi
lisa.

3

Ki rudu ae ali meda pirisa
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Wala werepe Yesu Juda
alinuna lotu ada-para pisa
rabu ki meda-nane kome ali
meda pirisa.
2 Go-rupa pisare Pomo
mu Pirape Yapi yaa-pulu
Farisi alinumi Yesu kose lape
agale ta pulalo pisimi. Gore
Yesumi ki meda-nane kome
ali wala ma-epeaaliare kose
laalima kone suma pisimi.
3 Go-rupa pisa rabu Yesumi
ki meda-nane kome ali-para
talo: Rekoma ipu.
4 Go-rupa lisa raburi
nipumi Farisi ali-para agale
lorapisa: Kogonore age
epelea? Gore neme enaali
raba muma epe-rupa mapi-
raano epelea pe enaali lu
makomaalimi epelea pae?
Pomo mu Pirape Yapi Di-ri
ali kogono mada pamina?
Go agale lorapisa pare Farisi
alinumi agale na-abulisimi.
5 Nimumi agale pa yola
muma pu-para rero pia
pisimi-daa Yesumi ralu lisa
pare-le wala kodome komisa.
Kodo komisa rabu ki meda-
nane kome ali-para talo: Ki
ridula. Mo alimi nipuna ki
ridulasa rabu Yesumi ki ma-
epeaasa.
6 Go-rupa pisa raburi Farisi
alinumi ali mudu Herot-na
adami alinu piri-para puma
Yesu lu makomaatalo yada
robo pisimi.

Ipa pagi-nane enaali
adaapu kiritasimi
(Luk 6.17-19)

7 Go-rupa pisa rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu giyoma
wala ipa pagi-nane pirisimi.
Go-rupa pisimi raburi su
Galili-nane piri enaalimi
werepe raita mea ipisimi.
8 Go-rupa page su
Jerusalem su-para enaalinu
page su Idumea enaalinu
page ipa Jordan-na mo-
nanena enaalinu page Tair
Saidon su laapona piri

† **2:24:** Adaa koro lisimi pare go yapina Juda alinumi kogono napamina loma rekena wisimi. Go yapi dina biri Sabat leme.

enaalinu page go su raayona
piri enaalinumi Yesuna epe
remaa pagoma nipu piri-
para kiritaoma ipisimi.
9 Kiritasimi rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu-para
talo: Enaalinumi naa epa
minabaalimi-le ipinu man-
agola salepape lisa.
10 Yesumi enaali adaapuna
yaina abala ma-epeaasa-
pulu enaali medalomame
Yesuna to yogale waraatalo
kiritasimi.
11 Go-rupa pisa rabu koe
remo pabo piri alinumi Yesu
adomare yala poloma pogola
pisimi. Aiya, ne ora Gote-na
Si lisimi.
12 Go-rupa lisimi raburi
Yesumi talo: Naa bi natapape
lisa.

Yesumi nipuna disaipel ali 12-pela mada misa
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

13 Go-rupa puma wala
go rabu Yesumi su rudune
puma nipuna kone suma ali
medaloma-para ipulupa lisa.
14 Go-rupa puma Yesumi
nipuna disaipel ali 12-pela
mada muma talo: Ni raapu
kogono pu epe kagaa agale
lakelamina rapaalua.
15 Nimimi go-rupa palimi
rabu nina purimi koe remo
pabo piri alinu maepeaalimi.
16 Nipuna aposel 12-pela
nimuna bi gu-rupa maasa:
Saimon yapare Yesumi Pita
loma bi maasa.
17 Medalomare Sebedi-
na si Jems-para Jon laapo
misa. Yesumi go ameaya
Boanerges lo bi maasa. Go
bi adaa agale madaare yakili
kari tala naaki laapo leme
lisa.
18 Yesumi ali medaloma
gu-rupa mada misa: Andru-
para Filip-para Batolomyu-
para Matyu-para Tomas-
para Alfius-na si Jems-para
Tadius-para Saimon nipu
Selot ruru pirisa.
19 Gore namba 12 aliri
Judas nipu Keroit su-para
pirisa pare go alimiri werepe
Yesu tyalalo kawe madi ali
pirisa. Go ali raayo Yesumi
nipuna disaipel alinu mapi-
raoma ada wisa.

Yesu Belsebul (Satan) raapu kogono madaa yada pisipi
(Mat 12.24-32; Luk 11.14-23; 12.10)

20 Go-rupa pisa rabu enaali
ora adaapu wala kiritasimi-
pulu Yesu nipuna disaipel al-
inu page eda nanisimi.
21 Eda nanisa remaa
pagisimi rabu Yesuna adami
alinumi nipu mula ipisimi.
Gore Yesu kone makeyaoma
eda nano piru aaya kone
suma nipu mula ipisimi.
22 Go-rupa pisa rabu
rekena agale tisaanumi
nimuna Jerusalem su-para
giyoma epa talo: Yesuna
koauna Belsebul pia-pulu
go remonuna purimi remo
medaloma mada magiyaalia
lisimi.
23 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi nimu yaaloma saa
pi agale lakalisa: Satan-
me nipuna puma giyape
loma yalore mada tea ya?
Dia, enaalina lo robaa-para
piralia-pulu mada natea.

24 Gore pa su meda-parare
ruru komea piruma ruguta-
lalo paliare go suna puri ora
mada dia yoma koyalia.
25 Go page ada meda
aaraalu rugutalalo puma
yada palimiri go aaraaluna
puri ora dia yaalia.
26 Go page Satan-me
nipuna surube enaalinu
rugutalalo palia yalore epe-
rupa mada napiralimi pare
puri ora dia yaalia.
27 Yesumi Satan madaa
saa pi agale meda gu-rupa
lakalisa: Neme puri pale
ali kopeme abala rogaaliri
nipuna ada-para ele mada
paake nalia.
28 Go agale pagalepapa.
Gote-me enaalina pupitagi
mada mea rubalia. Go page
enaalinumi ero agale rana
adaapu lemere nipumi mada
rabuaanaalia.
29 Go-rupa pea pare enaal-
inumi Holi Spirit madaa ero
leme-daare Gote-me go koe
konere namuma rubalia. Go
koe konere ora adaalepe yaa-
pulu mo alina go koe kone
ade abuna pa saapiralia.
30 Enaali medalomame
Yesuna koaune remo pia
abala lisimi-pulu Yesumi apo
agale lakalisa.

Yesuna agi amenu
(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Go-rupa pisa raburi
Yesuna agi amenu ipuma
ada perali-para piruma Yesu
adola ipisimi-daa agale lo
monealisimi.
32 Agale rapaasimi rabu
enaalinumi Yesu piri-para
kiritaoma lisimi: Nena agi
amenu ada perali pimi
lisimi. Ne lamua pulalo epa
yaalame lisimi.
33 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi talo: Nina ama ame
balinuri aapi ya?
34 Go rabu nipu pereke
luma enaalinu adoma agale
gu-rupa lakalisa: Go enaalin-
uri naa ama naa ame balinu
pimi lisa.
35 Enaali raayome Gote-
na kone raitalimi-daare go
enaalinu naa ame bali ama
aapa pimi lisa.

4

Wit-na kili poae alina remaa
(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Wala koro meda Yesumi
ipa pagi-nane puma agale
pamu moge riasa. Mo-
geasa rabu enaali adaapu
kiritasimi-pulu nipumi ipinu
madaa piruma ipa pagi-nane
puma agale lakalisa.
2 Enaali kiritasimi rabu
Yesumi saa pi agaleme gu-
rupa lakalisa:
3 Gore wit-na kili poae al-
imi kili pola pisa.
4 Puma poasa rabu wit-
na kili medaloma pora kuli
madaa lopesa. Go rabu yaan-
umi epa mea nisimi.
5 Kili medalomare no kana
rote madaa lopesa. Go-
rupa pisa rabu rote madaa-
nane oge su pobere wisa-
pulu leme wagepu opisa.
6 Wagepu opisa pare
naareme adisa rabu pita
napuma kaapu lisa.
7 Kili medalomare repena
ketoae-para lopesa pare

adaa lisa raburi etoto putimi
maregepeaaoma wit-na kili
na-elisa.
8 Kili medalomare epe
su pobere madaa lopesa-
pulu opoma lisana kili epe-
rupa elisa. Wit-na kili elisa
rabu medalomare 30-pela
elisa. Kili medalomare
rikirana sone puma kili 60-
pela elisa. Medalomare kili
rubi kiraloma ora 100-pela
elisa.
9 Go-rupa lisa rabu Yesumi
talo: Enaali raayome go
agalena re makuaalimiri
waru pagalepape lisa.

Saa pi agalena re
(Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

10 Go-rupa puma kama
raapu pirisa rabu nipuna
disaipel alinu raapu pimide
enaali medaloma ipuma
saa pi agalena re epa agale
lorapisimi.
11 Gu-rupa agale lorapisimi
rabu Yesumi talo: Nimimiri
Gote-na Surube Yapi di*
madaa kudiri agale pageme.
Go-rupa pea pare pape
mopare piri enaalinu saa pi
agale lakelalo pi.
12 Go agalena re adal-
imi pare nimumi yada
namakuaalimi: Enaal-
inumi adoba pimi pare
namakuaalimi. Pagalimi
pare namakuaalimi. Gore
makuaaoma pupitagi ne
kone giyalimiri Gote-me
koeyae ele mea rubalia.

Yesumi kili poae ali re-
maana re lakalisa
(Mat 13.18-23; Luk 8.11-
15)

13 Yesumi nimu-para talo:
Go saa pi agalena re mada
namakuaao pimi ya? Napa-
galimiri saa pi agalenare ake
pea-daa makuaa pimi ya?
14 Saa pi agalena re gu-
rupa lisa: Wit-na li puma
poae alimiri nipu Gote-na ka-
gaa agale poaaya.
15 Gore pora kuli madaa
lope wit-ri enaalinumi kagaa
agale pagaminalo Satan-me
wagepu epa mabebolaalia.
16 Go kana rote madaa
lope wit-ri enaalinumi kagaa
agale pagoma raana komo
pimi.
17 Raana komeleme pare
nimuna lo robaa-para pita
napuma pa ogeasi pea. Oge
yapi di piruma kagaa agale
pageme pare koe eleme
nimu tia rabu Gote giyoma
wagepu lopeme.
18 Repena keto-para lopea
wit-ri go enaalinumi kagaa
agale pagoma pare nimuna
koneme abi ele pema pe
kone wimi.
19 Go-rupa puma nimu
sekere menanu raana ko-
moma ele mulalo peme. Go-
rupa pea-pulu nimumi Gote-
na kagaa agale lo robaa-
para wia pare go koneme
maregepeaoma makoyaalia.
20 Epe su pobere-para
lopesa wit-ri enaalinumi
kagaa agale pagoma kili epe-
rupa maitimi. Go raburi

* **4:11:** Gotena Surube Su Yapi di kama penaame epa waalisa. Enaalimi adoma makuaanialo pisa.

medalomana kiliri 30-pela elea. Medalomanare kili 60-pela elea pare medalomana kili rubi kiri lina gu-rupa 100-pela elea lisa.

Lam paana agale
(Luk 8.16-18)

21 Yesumi nimu agale gu-rupa misa: Enaalinumiri lam kewoma bet rolo-para wimi ya? Bet rolo-para sumare so madaa namaitimi ya? Dia, ora maitimide.
22 Gore ele pagaa sumare werepe maa walenalo peme. Ele kudiri pu salimiri werepe Gote-na paame ada salia.
23 Nimimi go agalena re makuaaba piralimiri waru pagalepape.
24 Yesumi nimu-para wala talo: Pagemede agalere waru surubape. Nimimi agale mogeleme-daare Gote-me mogo kogonona yago wala abutea. Go-rupa puma medaloma page gialia.
25 Enaali medalomame ele adaapu su pitimi-daare Gote-me medaloma page maa gi-alia. Pare enaali raayome ogepu ele su pitimiri oge abuna ora mu pa aalia.

Kuniga kili medalomana saa pi agale

26 Go-rupa pisa rabu Yesumi wala talo: Gote-na Surube Yapi Di-ri go piale lo lagialo: Pa ali medame kili su madaa radalisa.
27 Nipu u paluma rekoma kogono pula pea rabu mo kibita kili opoma adaa yaalia. Go-rupa pea pare go alimi go kili opea-rupa namakuaaya.
28 Sumi nipuna kili maitaa. Go-rupa puma abala ririnare yosi opoma walare kuli aoma walare nape ele elalia.
29 Go-rupa puma go kili elea rabu mo alimi rai kudu muma kogono wagepu warita palia. Gote-na Surube Yapi di enaalinuri apo maapu madaa ele opea-rupa adaapu piralimi.

Repena mastet kilina saa pi agale
(Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)

30 Go-rupa pisa raburi nipumi wala talo: Gote-na Surube Yapi Di-ri ele ya? Gote-na Surube Yapi Di-ri ele madaa lano ya?
31 Gote-na Surube Yapi di gu-rupa wia: Repena yamo mastet-me kili su kamaa ra-datea rabu nipuna kili ora ogege elesi.
32 Ogege elesi yapare opomare repena raayo minaabasa. Go repena palaa adaa yaalia-pulu yaanumi ipuma palaana ru-para ada peme. Gote-na Surube Yapi di madaa piri enaalinuri abala ogepu piruma werepe adaapu piralimi.

Yesumi saa pi agale dis-aipel alinu lakalisa
(Mat 13.34-35)

33 Yesumi saa pi agale go-rupa lakalisa. Nimumi agalena re makuaaeme rabu mogeaata pisa.
34 Pare Yesumi nimu-para ade abuna saa pi agaleme

kama mogealisa. Go-rupa pisa pare nipumi disaipel alinu-para saa pi agalena re lakalisa.

Yesumi po rilipu malo-raasa
(Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)

35 Go yapi komeana alebo raburi Yesumi nimu-para talo: Abiri ipa le mone pane ba.
36 Go-rupa lisa raburi Yesu ipinu ru-nane abala pirina disaipel alinu page epa pirisimi. Nimu pirisimi rabu ipinu medaloma page go-para wisimi.
37 Go-rupa puma ipa le madaa abala penaalomare po rilipu ipuma ipa kali lisa rabu ipinu-para ipa epa pabolalo pisa.
38 Go rabu Yesumi ipinu koau-nane piruma kada suma u palisa. U pal-isa raburi nimumi nipu marekaaoma lisimina: Aya Tisaa, naa komalima-le kone nasale ya?
39 Go-rupa lisimi rabu Yesumi rekoma po rilipu-para ipa laapo agale gu-rupa lakalisa: Mada-le lora. Go-rupa lisa rabu po rilipu loraoma ipa lewa napi pa pirisa.
40 Go-rupa pisa raburi Yesumi nimu-para talo: Ake pea-daa paala komeleme ya? Abi page epe agalere nimina lo robaa-para waru nasame ya?
41 Go-rupa lisa raburi nimu paala komoma lisimina agale lo pisimi: Go aliri aapi yapae lo pisimi. Go alina agalere po rilipu-para ipa le laapome pagea lisimi.

5

Yesumi makeae ali medana koe remo meape lo rubisa
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Go-rupa pisa raburi nimu ipa le Gerasa-repale mone pane pisimi.
2 Mone pane opapasimi raburi Yesu ipinu giyoma popesa. Go rabu koe remo pabo piri ali meda tapa apedaa giyoma Yesu wagepu madaaoma ipisa.
3 Go remo pabo piri ali nipu tapa-na u palisa rabu enaalinumi nipu puri pale kopeme page mada na-adiasimi.
4 Go ali nipu ade abuna hankap kope laapo rugulu rubebe pala pisa-pulu mada na-adiasimi. Go-rupa pisa-pulu nimumi nipu mada kuma napeme.
5 Ade abuna mo ali tapa kamaa-para kari laapona pamisa. Pamisa raburi nipu eru loma kaname nipuna to mea rugulala pisa.
6 Nipumi Yesu adisa rabu Yesu piri-para wagepu ip-isa. Go rabu mo alimi Yesu madaa paala komoma rumu pege puma epa pirisa.
7 Rumu pege pisa rabu puri paloma gu-rupa yalisa: Ne ora Mudu Gote-na Si Yesu yade. Neme ni-para ake pali ya? Gote-na bi madaa lalo-pulu neme ni giyoma pu.

8 Gore Yesu abala nipu koe
remonu nipu giyoma pope lo
lakalisa-pulu apo agale lisa.
9 Go-rupa lisa raburi
Yesumi nipu-para wala talo:
Nena biri aapi ya loma agale
lorapisa. Koe remo aaya
alimi lakalisa: Remo adaapu
ni-para kodobaeme-pulu
nina biri ruru yade.
10 Go rabu mo alimi Yesu-
para puri paloma kogelisa:
Naa raayo pora kimisu-para
naralu tape lisa.
11 Go-rupa pisa raburi
menanumi rudu-nini e
poalaasimi.
12 Koe remonumi Yesu-
para talo: Naa mogo
menanu-para mea rapaa-
le nimuna lo robaa-para
pomono gu-rupa kogesimi.
13 Gu-rupa kogesimi
raburi Yesumi nimu mea
rapasa. Mea rapasa rabu
koe remonu mo ali giyoma
menana lo robaa-para puma
kodobasimi. Go rabu mena-
repaame raita-para kilipima
ipa-para puma komisimi.
Menanuri ora 2000-rupa
komisimi.
14 Gore mena puni alinumi
go ele adoma adare-para pa
su meda-nane pogola puma
puaa lakalisimi. Lakalisimi
raburi enaali raayo ipuma
epa adisimi.
15 Nimu Yesu piri-para
ipuma abala koe remo piri
ali epa adisimi. Remo
pirisade aliri nipu piruma
mamina yamoma epe kone
wisa. Mo ali adisimi rabu
paala komisimi.
16 Go-rupa puma enaalin-
umi koe remo mena madaa
puma kodobataina adisimi-
pulu remaa pamu lisimi.
17 Go-rupa pisa rabu ni-
mumi Yesu-para talo: Naana
su giyoma su meda-para
poape lisimi.
18 Yesu ipinu madaa piru-
lalo pisa rabu mo remo piri
alimi ni page saana bana lisa.
19 Go-rupa lisa pare Yesumi
dia loma nena ruru piri-para
puma ni madaa Ali Mudumi
epe kogono palo puma lake-
tapape lisa. Gote-me ni
kodome komalo puma lake-
tapape lisa.
20 Go-rupa pisa raburi
abala remo piri alimi
Dekapolis su-para puma
Yesuna kogono painalo
lakalisa. Enaali raayome
pagoma ora pogolasaasimi.

Jairus-na wane marekaasa rabu ena medame Yesuna mamina waraasade
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Yesumi ipinu madaa
piruma ipa mone pane
wala kenaasa rabu enaali
kiritasimi. Kiritasimi rabu
Yesu ipa le pagi-nane pisa.
22 Go-rupa pisa rabu ali
meda nipuna bi Jairasi go
alimi Yesu piri-para ipisa.
Nipu mo Juda alinuna lotu
adana ali mudu pirisa. Nipu
Yesu adisa raburi Yesuna
kibu re-para ipuma rumu
pege puma agale mulalo
pisa.
23 Rumu pege pisa rabu
nipu talo: Naa oge nogo
ora le kadupialia. Gore ne
epape. Nipuna to madaa
kimi waraaripu rabu nipuna
yaina perekeasa.

24 Go-rupa lisa raburi Yesu
nipu raapu pisipi.
Enaali adaapumi nipu
raita maa pisimi rabu Yesu
pamuape pora rubitabesa.
25 Pora pisimi raburi ena
meda nipuna yaapi yaina
maali 12-pela madu lobasu-
paasa.
26 Mo ename dokta-
nuna ada puma nipuna to
mada radaa pina pisa pare
namaperekeaasimi. Dia,
pare go enana yaina adaa ya-
maoma pisa.
27 Go ena Yesuna bi pagisa-
pulu enaali pabo kiritasimi-
para ipuma Yesuna koau-
nane mamina waraalalo ip-
isa.
28 Ename mamina
waraalua kone gu-rupa
misa: Go alina mamina
waraalua rabu ni mada
maperekealia kone wisa.
29 Go-rupa puma waraasa
raburi nipuna yapi kaapu
lisa rabu nipuna lo robaa-
para epe-rupa pi kone wisa.
30 Mo ename waraasa
raburi Yesuna puri medaloma
ma-puaasa-daa koneme
adisa. Nipu perekea luma
enaalinu agale gu-rupa
misa: Nina mamina aapimi
waraaripa ya?
31 Go agale mulalo pisa
raburi Yesuna disaipel alin-
umi gu-rupa lisimi: Gore
enaali adaapu reka pirina
yapare naa mamina aapimi
waraaripa pe piri ake pea-
daa le?
32 Pare Yesumi pereke
luma adobaasa.
33 Go-rupa pisa rabu enana
kone-para paalame komisa.
Paala komoma pururu puma
Yesuna kibu-para epa rumu
kobopu pirisa. Go ename
yala komoma neme pawade-
le neme ni ma-epeaanalo
pawa lisa.
34 Go-rupa pisa raburi
Yesumi mo ena gu-rupa
lakalisa: Aina, neme Gote
madaa kone rulaaripi-pulu
ne epe-rupa pi-le abi pawa
pope. Nena yaina dia yaade
lisa.
35 Yesumi go-rupa lalaina
Jairas-na mea rapaae ali
medaloma go Juda ali
muduna ada giyoma ipuma
talo: Nena wane le kadupi-
aade. Nere ake pea-daa tisaa
mea epali ya?
36 Go-rupa lisimi pare
Yesumi apo agale giyoma
Juda alinuna ali mudu-
para gu-rupa lisa: Paala
nakomape. Dia, kone rulape.
37 Go-rupa pisa raburi
Yesumi Pita-para Jems-para
nipuna ame Jon-para medaa-
para baina lisa. Pirisimi
raburi Yesumi talo: Enaali
medaloma ada-para naip-
ulupape lo lakalisa.
38 Nimu apo Ali Mudu-
na ada re-para ipisimi rabu
Yesumi enaali raayo puri
paloma re lo pirina adisa.
39 Yesu ada-para pisa
raburi enaali lakeloma talo:
Ake pea-daa re lo pimi? Go
nogo na-le kadupita pare pa
u paitana lisa.
40 Go-rupa lisa raburi
nimumi nogo le kadupalisa-
daa makuaasimi-pulu giri
laasimi. Giri laasimi raburi
enaalinu kamaa ralu lisa.

Yesu-para mo nogona agi
aaraa lapo-para disaipel
alinu-para nimu raayo nog-
ona ro aaya ru-nane pisimi.
41 Yesumi oge nogona ki
muma Talita Kumi lisa. Go
agalere gu-rupa lisa: Oge
nogo abi rekoma lisa.
42 Go-rupa lisa raburi
go nogo wagepu rekoma
pamisa. Go nogona maali
12-pela pirisa. Mo nogo
pamisa raburi enaalinumi
paala komoma kidipaa ragi
lu pisimi.
43 Yesumi nimu-para talo:
Enaali medaloma napuma
lakelapa. Go nogo eda
katepape lisa.

6

Yesu Nasaret su-para ipisa rabu enaalinumi nipu koau waalisimi
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Yesu go su giyoma nipuna
adare-para pisa. Pisa rabu
nipuna disaipel alinumi nipu
raita maa pisimi.
2 Go-rupa pisa raburi Yesu
Pomo mu Pirape Yapi di rabu
nipumi Juda alinuna lotu
ada agale mogeaala pisa.
Mogealisa rabu enaalimi
pagoma pogolasaoma gu-
rupa lisimi: Go alina kone
ali-para misa? Ake puma go
adaa puri misa? Puri pale
kogono medaloma nipuna
purimi wariala.
3 Go aliri kamda kogono
pi ali piruma nipuri Maria-
na si yade. Go page Jems-
para Josep-para Juda-para
Saimon-para go alinu nipuna
amenu yade. Nipuna balinu
naa komea-para pima lisimi.
Go-rupa lisimi rabu nimimi
Yesu madaa lo robaa-para
koe kone wisimi. Go-rupa
puma nimumi Yesu giyasimi.
4 Go-rupa pirisimi rabu
Yesumi nimu-para talo:
Gote-na agale lakale aliri
su raayo-para enaalimi
nipuna bi minasaaeme pare
nipuna adare-para nipuna
ruru-para nipuna aaraalu-
para nimumi nipuna bi
naminasaaeme.
5 Go-rupa pirisimi rabu
Yesumi puri pale kogono
go-para mada nawarisa
pare nipumi enaalina
yaina komea komea lo ma-
epeaasa.
6 Yesu enaalinuna pu
robaa-para kone waru
narulasimi-pulu Yesu ora
paalame komisa. Go-rupa
puma Yesu adare raayo-para
epe agale mogealalo pamisa.

Aposel alinuna kogono
(Mat 10.5-15; Luk 9.1-6)

7 Go-rupa pisa raburi
Yesumi aposel kogono ali 12-
pela rapasa.
8 Go-rupa pisa rabu laapo
laapo lo muma maa rapasa.
Yesumi nipuna disaipel alinu
puri kaloma koe remo mea
rubaainalo pisa. Yesumi
agale gu-rupa lakalisa:
Pora kimisu-para palimi
rabu ele namealepape pare
rimaapu ripinuma pora
pamea pulupape. Sapi-
para nu-para kana pabe
paus-para raayo namuma
pulupape lo lakalisa.

9 Nimimi age ada suma pa-
limi pare mamina komea ya-
malepape.
10 Yesumi page nimu-
para gu-rupa lakalisa: Ada
adare-para puma kogono
palimi raburi ada komea-
para piruma eda namina.
Adare rado-para palimi rabu
go ada nagiyalepape.
11 Ada adare-para pa-
limi rabu go enaalinumi
nimi giyoma epe agale
napagalimi-daare nimuna
koe ele makuaamina nimina
age madaa ae kege nimuna
ada kunuma salepape.
12 Go-rupa lisa raburi di-
saipel alinumi puma enaal-
inu lakeloma talo: Koe kone
rabualepape lisimi.
13 Disaipel alinumi koe
remo pabo piri ali ma-
epeaaoma yaina pi enaalina
kalu madaa wabola suma
maepeaasimi.

Jon Baptais komisa rabu
(Mat 14.1-12; Luk 3.19-20;
9.7-9)

14 Go-rupa pirisimi rabu
gavman-na ali mudu Herot-
me disaipel alinuna ko-
gono madaa remaa pagisa.
Yesuna bi sogo-nane puala
nogo-nane puala pisa-pulu
pagisa. Go-rupa pisa raburi
enaali medalomame talo:
Jon Baptais-ri tapa giyoma
wala rekisa-pulu go puri
muma apo kogono pamu pu
aaya lisimi.
15 Go-rupa lisimi pare
enaali medalomame talo:
Go aliri nipuna bi Elaija
lisimi. Medalomame page
talo: Nipumi Gote-na agale
lakale ali abalade pirisa yade
lisimi.
16 Go-rupa lisimi pare
Herot-me pagoma gu-rupa
lisa: Neme Jon-na kalu
rugulisua pare wala rekaade
kone salo lisa.
17 Abaladere Herot-me
nipuna were Herodias-na
agale pagoma Jon kopeme
adiala karapo ada ma-
paitaasa. Go ali mudumiri
nipuna ame Filip-na were
Herodias paake yoloma
pirisipi.
18 Go kone wisa-pulu Jon-
me ade abuna Herot gu-rupa
lakalisa: Rekena wia-le nena
amena were nayoloma pa
lisa.
19 Go-rupa lisa raburi
Herot-na wereme Jon-para
koe kone suma talalo pisa
pare mada dia.
20 Go-rupa pisa pare Jon
epe kone su redepo le
ali pirisa-pulu Herot-me
nipu madaa paala komoma
karapo ada epe-rupa suru-
bisa. Herot-me Jon-na agale
pagisa rabu nipu kone laapo
wisa.
21 Go-rupa pisa pare were
Herodias-me kone meda
wisa. Nipuna aali Herot-
na agimi nipu madi di ipisa
rabu eda yawo kiritasimi.
Ora nipuna gavman alinu-
para soldia alinu-para Galili
suna ali mudunu raayo epa
kiritasimi.
22 Go-rupa pisa raburi
Herodias-na wane ipuma
Herot-na yaa le alinu-para
epa pirina yalisa pabesa
rabu raana komisimi. Go-
rupa pisimi-pulu Herot ali

mudu yaa-pulu nogo-para
talo: Nena kone ali ya? Agale
lainalo mada gialua.
23 Go-rupa pisa rabu Herot-
me nogo-para makuaa loma
gu-rupa lakalisa: Neme agale
meali rabu gialua. Nina adaa
su rikirana rumaaoma ele
adaapu gialua lisa.
24 Go-rupa lisa raburi no-
gome agi piri puma talo:
Ake lano ya? Agimi nogo
lakeloma talo: Jon-re kalu-
ipa mi ali yade nipuna kalu
rugulu meaina.
25 Go-rupa pisa rabu
nogome ali mudu piri-para
wagepu puma agale mulalo
gu-rupa lisa: Neme Jon-na
kalu plet madaa suma giaina.
26 Go-rupa lisa raburi
ali mudumi Jon kodome
komisa. Yapare ada
makuaae agale lakalisa-
pulu nipuna wamo pi alinu
piruma ademede-pulu neme
agale nogo-para nagiyalua
kone wisa.
27 Go-rupa pisa raburi ali
mudumi soldia-para talo:
Jon-na kalu pua rugutapa
lisa. Gore mo polis nipu
karapo ada-para puma Jon-
na kalu rugitisimi.
28 Rugulisa rabu plet
madaa suma wane kalisa
rabu wanemere nipuna agi
kalisa.
29 Go-rupa pisa raburi
disaipel alinumi pagoma
ipuma Jon-na ro ria puma
rogaasimi.

Yesumi enaali adaapu 5000 eda kalisa
(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Jon 6.1-13)

30 Go-rupa pumare di-
saipel alinumi Yesu piri-
para wala ipuma Herot-na
kogono pisa-rupa agale epa
lakalisimi.
31 Go rabu enaali adaapu
epala puala pisimi-pulu
Yesu-para disaipel alinu page
eda nanisimi. Go-rupa pea-
le Yesumi nipuna disaipel
ali-para talo: Go su giyoma
enaali napiri su-para puma
pomo mu mada piramina
lisa.
32 Go-rupa pisa rabu nimu
ipinu madaa piruma enaali
napiri su-para pisimi.
33 Yapare pisimi raburi
enaali adaapumi nimu waru
adisimi. Go-rupa puma
enaalinumi adarenu giyoma
pora pagina pisimi. Go-rupa
puma go enaalinumi Yesuna
ipinu madaa abala puma
nimuna piri-para abala epa
kiritasimi.
34 Go-rupa pisa raburi
Yesumi ipinu giyoma enaali
adaapu adisa rabu nipuna
pu robaa-para kodome
komisa. Go enaalinu ora
sipsip mena-rupa pa pi-
rina yapare nimuna puni
alinu napimi-daa kodome
komisa. Go-rupa pea-le go
rabu nipumi agale adaapu
mogealisa.
35 Gore ora alebo rabu
Yesuna disaipel alinumi
ipuma nipu-para talo: Go su-
para enaali ora dia lea.
36 Abi ribaa lea-le enaalinu
ada rapaape. Go-rupa puma
nimuna eda kabola penaalo
rapaape.
37 Go-rupa lisimi pare
Yesumi talo: Nimina nimu

eda katepape. Go-rupa
lisa pare nimumi Yesu-para
talo: Naame bret kabolalo
palimare kana 800 kina
mada kaboma mea kalema
ya?
38 Go-rupa lisimi rabu
Yesumi nimu-para talo:
Nimina bret akepu raapu
ya? Puma adalepa. Nimumi
adoma gu-rupa lisimi: Bret
ipa supu-para wena laapo
wia lisimi.
39 Go-rupa pirisimi rabu
Yesumi talo: Nimu go-
pare rilipu pole madaa
mapiraalepape.
40 Yesumi gu-rupa lisa
raburi go-para ena 100-
pela kiritaoma pitaa meda-
para enaali gu-rupa 50-
pela kiritaoma laaoma pu
pirisimi. Gore rado rado
raayo gu-rupa pirisimi.
41 Go-rupa pisa rabu
Yesumi bret supu-para
wena laapo muma yaa-para
adasaaoma Gote-para ora
pili lisa. Go-rupa loma bret
piribima disaipel alinumi
enaalinu rumaainalo kalisa.
Go wena laapo page Yesumi
enaali rumaainalo kalisa.
42 Go-rupa pisa rabu
nimumi ora eda mada no
pirisimi.
43 No kiritinaloma dis-
aipel alinumi eda purupi
yarepema basket 12-pela
madu wisimi.
44 Go-rupa pisa rabu enaali
adaapu gu-rupa 5000-pela
eda nisimi.

Yesu ipa koau madaa pamisa

(Mat 14.22-23; Jon 6.16-21)

45 Go-rupa pisa raburi
Yesumi nipuna disaipel ali-
para talo: Ipinu madaa
piralepape. Nimi ipa mone
pane Betsaida su abala pulu-
pape. Gore disaipel alinu
nimu penaaloma Yesumi
enaali raayo mea rapaatalo
pisa.
46 Yesumi enaali pawa
pulupape lo lakeloma so
rudu madaa beten tea pisa.
47 Go-rupa puma ora ribaa
yapaasa raburi nimu ipinu
madaa pirinaloma Yesu agu
raapo so rudune pirisa.
48 Go raburi disaipel alin-
umi ipinu yola muma ipa
rupirari poma mu pirisimi
rabu Yesumi nimu adisa. Po
rilipu nimu pulalo pisimi-
nane ipisa-pulu pomo mu
pirisimi. Gore yapi pode
talo pisa raburi Yesu nimu
piri-para ipa koauna pamisa.
Yesuna konere nimuna ipinu
giyoma mogo-nane pa pisa.
49 Go-rupa pisa pare
ipa koau-nane pamualaina
nimumi Yesu remo meda
kone suma pogolasaoma
yalaasimi.
50 Yalaasimi rabu nimumi
adoma paala komisimi.
Paala komisimi-pulu nipumi
nimu-para talo: Paala nako-
malepape. Ni Yesu yade lisa.
51 Go-rupa pisa raburi Yesu
nimuna ipinu ru-nane pi-
rina po rilipu loraasa. Go-
rupa pisa raburi nimu pogo-
lasaoma paalame komisimi.
52 Gore disaipel alin-
umi bret kogonona re na-
makuaasimi. Dia, nimuna
lo robaa-para go konena re

ora namakuaasimi.

Yesumi Genesaret su-para piri yaina kome enaali ma-epeaasa
(Mat 14.34-36)

53 Go-rupa pisa raburi nimu ipa mone pane puma Genesaret su opapaoma ipinu adibasimi.
54 Nimumi ipinu giyasimi rabu enaalinumi Yesuna le-aga waru adisimi.
55 Go rabu nimu su raay-ona wagepu pisimi. Wala ipisimi raburi Yesu piri-para yaina kome enaalinu reke madaa ria ipisimi.
56 Go-rupa puma werepe Yesu ora oge su-paranu adare-paranu emaapu-paranu go su raayo-para pamisa rabu enaalinumi yaina kome enaali kiritape su maket kamaa ria ipisimi. Go-rupa puma nimumi Yesuna mamina kuni madaa waraamonalo kogelisimi. Gu-rupa waraainaloma nimuna yaina raayo ma-epeaasa.

7

Gote-na rekena agalemere kasuanuna kone rabuaaya
(Mat 15.1-9)

1 Go-rupa pisa raburi Farisi alinu rekena agale tisaa-nu page Jerusalem su-para giy-oma Yesu piri kiritasimi.
2 Kiritasimi raburi disaipel ali medaloma eda nolalo piruma nimuna ki koto pimi nisimi-daa kiritape alinumi adoba pirisimi.
3 Gore Farisi alinu page Juda alinu page eda piruma neme rabu ki abala rade-pelisimi. Nimuna kasuana kone mogealalo ki rade-pealeme.
4 Go page go Farisi alinumi maket-para kabeme eda abala radepealeme. Go-rupa puma nimuna pora meda rado rado page ralisimi. Kone medare nimumi kopo-nupara plet-nupara kap-nupara raayona pa rade-pealeme.
5 Go-rupa pea-le Farisi ali page rekena agale tisaa-nu page Yesu agale mulalo pirisimi: Ake pea-daa nena disaipel alinumi nimumi kasuana kone namogeleme pae? Nimuna ki narade-peaoma* koto pimi eda neme lisimi.
6 Yesumi nimu-para talo: Nimi ora makirae alinu pimi. Go madaare Gote-na agale lakale ali Aisaia-me pepa madaa gu-rupa lisa: Go enaalinuna agalemere nina bi minasaaeme pare nimuna lo robaa-para ni madaa kone nasalimi.
7 Go enaalinumi pa ali-

* **7:5:** Farisi alinuna rekena agalere go-rupa. Pora kimisu pamuma go-au pisimi. Koto au pale puma eda napianale pisimi ki radepema eda puama nala pisimi. Go pumare nimu ora epelea kone wisimi. Yesuna moge riae alinu kimisu aaoma puma mo-rupa ki naradepele pa eda pa pua nisimi. Go rabu Farisi alinumi go alinumi koae-au puma nana kasuanumi pide rekena agale rugutame lisimi. Pare nimuna koae-au pa rogaa saba piruma ki radepe radepe pala piruma nimu epelea kone wisimi. Gotena rekena agaleme go-daa nalea pare pa nimuna rekena agale wariawa ralisimi.

nuna kone mogeleme pare
ora Gote-na rekena agale pa
leme. Go-rupa leme-pulu ni-
mumi naa bi mada nami-
nasaaeme. Yesumi Aisaia-na
agale gu-rupa lakalisa.
8 Go-rupa puma Yesumi
nimu-para talo: Nimi Gote-
na rekena agale giyoma
yapare kasuana kone mo-
geleme.
9 Yesumi nimu-para talo:
Nimina kone giyalalo peme
rabu kudiri kone suma Gote-
na rekena agale giyeme.
10 Moses-me abala gu-
rupa lisa: Nimina agi aaraa
laapona agale pagoma bi
minasaatepape lisa. Enaali
raayome agi aaraa-para koe
agale leme-daare nimu ora
lu makomalimi lisa.
11-12 Moses-me gu-rupa
lisa pare nimimi gu-rupa
lisimi: Enaali raayome agi
aaraanu-para talo: Kana
neme saabaayo-airi Gote
madaa imaa keae loma
saato. Go-rupa pea-le ama
aapa naraba mealua leme.
13 Go-rupa peme-le nim-
imi nimina kasuanuna agale
pagoma raleme raburi Gote-
na agale yokeme. Go-rupa
pumare nimimi kogono go-
rupa adaapu pa peme lisa.

Pupitagi manape elenu
(Mat 15.10-20)

14 Go-rupa pisa rabu
Yesumi enaali adaapu wala
yaaloma saa pi agaleme talo:
Nimi raayo pagalepape.
15 Nimimi epe eda nal-
imi rabu go edame nimi-
daa mada nabebolalia. Dia,
pare nimina lo robaa-para
wi koneme nimi makoyaalia.
16 Enaali raayome go
agalena re makuaaba piral-
imiri waru pagalepape.

17 Go-rupa pisa raburi
Yesumi enaali giyoma ada-
para epenaloma disaipel
alinumi saa pi agalena re
madaa agale mulalo pirisimi.
18 Go-rupa puma Yesumi
nimu-para talo: Nimimi
nimu-rupa piruma kone
nasalimi. Nimi ora pa-
galepape. Enaalinumi eda
nalimi-daare go nape eleme
nimu mada nama-koeyaalia.
19 Dia-le go edare enaalina
kone-para nasalia pare lo-pu
aaya-daa wi tapa-para pea
lisa. Yesu go-rupa lisa rabu
pa nape eda raayore ora epe-
rupa lakalisa.
20 Yesumi wala talo:
Enaalinuna lo robaa-para wi
koneme pupitagi manaalia.
21 Gore enaalinuna lo
robaa-para wi kone suma
gu-rupa peme: Ena paake
yolape-para paake nape
kone-para ali lu makomaape
kone suma peme.
22 Go page alinumi ena
yoke meape kone-para
ele madaa epame komape
kone-para koeyae pape
kone raayo peme. Go
page makirae kone-para
koe yalame komape kone-
para koe kudipa kone-para
enaalinuna bi rabuaniaape
kone-para ali tyape kone-
para pa makeae kone page
ora go raayo lo robaa-para
kone wimi.

23 Go koe kone raayore
kone-para suma kana-nane
enaali makoyaaya. Yapare
eda nape eleme epe-aimi na-
pea lisa.

*Fonisia su piri ename Yesu
kone rulasa
(Mat 15.21-28)*

24 Go-rupa puma Yesu go
su giyoma kimisu Tair adare
re-para pisa. Go-rupa pisa
raburi nipu ada meda-para
kodobaoma yapare enaalinu
nalakalisa. Nalakalisa pare
nimuna pa makuaasimi.
25 Gore koe remo piri
nogo medana agimi Yesu
pia remaa pagisa. Go-rupa
puma nipu Yesuna kibu re-
para ipuma rumu pege puma
pirisa.
26 Mogo nogona agiri Siria
adare Fonisia ename madisa.
Gore nipu Yesumi mo nogo-
para pia remo rakepeainalo
kogelisa.
27 Go-rupa pisa raburi
Yesumi Juda alinuna pora
madaa kone suma saa pi
agaleme gu-rupa lisa: Gore
abala naame nogo naaki eda
kalamina. Nogo naakina eda
muma yana kalemare epe
kone-daa dia lisa.
28 Yapare mo ename Yesu
gu-rupa lakalisa: Ali Mudu,
ora lae pare reke rolo-para
piri yananumi nogo naakina
eda purupi neme.
29 Yesumi nipu-para talo:
Gu-rupa lae-le nena ada-para
wala pu. Koe remore nena
nogo giyoma puade lisa.
30 Go-rupa puma no
agimi ada puma ru-nane
kodobaoma nipuna nogo
reke madaa epe-rupa pirina
adisa. Go nogo-para rake-
peaoma koe remo pane pisa.

*Yesumi kale poae agale
maare ali ma-epeaasa*

31 Go-rupa pisa raburi
Yesu Tair su-nane giyoma
ipa Galili su-para wala
pisa. Pamisa rabu nipu
adaa su robo Saidon ru-
nane pamuma puma adare
Dekapolis-para page pisa.
32 Go-rupa pisa raburi
enaali medalomame kale
poma agale maare ali Yesu
piri-para maa ipisimi. Mea
ipuma Yesumi go yaina pi
alina to madaa waraainalo
kogelisimi.
33 Yesumi mo ali muma
enaali napiri su-para maa
puma kimi kale-para suma
supi roma mo alina eke
waraasa.
34 Waraasa rabu Yesu
yaa-para adasaaoma lisana
kodome komoma komo
misa. Go rabu mo ali-para
talo: Lobape lisa. Yapare
Yesuna adaa agaleme: Efata
lisa.
35 Go-rupa lisa raburi mo
alina kale malobaaoma eke
ma-epeaaoma agale epe-
rupa malaasa.
36 Go-rupa pisa raburi
Yesumi enaalinu-para agale
natapape lisa. Yapare
natapape lo lakalisa raburi
nimumi puri paboma
lakalisimi.
37 Apo remaa pagisimi
enaalinumi Yesumi go-
rupa pisa-daa ora paalame
komoma kidipaa raki luma
talo: Mogo alimi ele raayo
epe-rupa pea. Kale poae

ali page agale maare ali page nipumi epe-rupa maperekeaaya lisimi.

8

Yesumi enaali 4000 eda kalisa
(Mat 15.32-39)

1 Gore werepe enaali adaapu epa kiritasimi. Werepe nimuna eda dia lisa rabu Yesumi nipuna disaipel alinu-para yaaloma talo:
2 Go enaalinu yapi repome ni raapu piraoma pare eda naname-pulu ni kodome komalo.
3 Neme nimuna ada penaatoare reae puma pora pagina lopalimi. Enaali medalomare pora adaalupara epame.
4 Nipuna disaipel alinumi nipu-para talo: Gore go suri enaali napimi-le naa ali-para puma bret kaboma nimu rumaalima ya?
5 Yesumi nimu-para talo: Nimina bret akepu raapu wia? Nimumi talo: Ki medane luma medane laapo wia lisimi.
6 Go rabu Yesumi enaali raayo su madaa mapiraasa. Go-rupa puma Yesumi bret ki medane luma medane laapo muma Gote-para ora pili loma lisana piribima nipuna disaipel alinu kalisa. Yesumi kalenaloma nimumi mumare enaali rumaaoma katea pirisimi. Go-rupa puma disaipel alinumi rumaasimi.
7 Go-rupa pirisimi raburi disaipel alinuna wena ogepusi page madu wisimi. Go page Yesumi muma lisana ora pili loma enaali-para rumaalepape lakalisa.
8 Go-rupa pisa raburi nimu eda ora waru no pirisimi. Eda nabenaloma purupina basket ki medane luma medane laapo yarepema madu wisimi.
9 Go raburi enaalinuri 4000 pirisimi.

10 Go-rupa puma werepe Yesumi nimu rapasa. Pirisimi raburi Yesu page nipuna disaipel alinu page ipinu madaa piruma Dalmanuta su robo ru-nane pirisimi.

Farisi alinumi Yesu napi kogono mada pali yapae agale lorapisimi
(Mat 16.1-4)

11 Go-para pirina Farisi alinu medalomame Yesu piripara ipuma arere pirisimi. Nimumi Yesu ko tulalo ipuma napi kogono mada pali yapalo lakalisimi. Go adalimare Gote-me puri ne go aaya-daa makuaalima lisimi.
12 Go-rupa lisimi pare Yesumi nipuna pu lome komo mu rubuma gu-rupa lisa: Ake pea-daa go komea rabu enaalinumi napi kogono asa peme pae? Ni ora talo: Nimumi ora mada naadalimina lisa.
13 Go-rupa puma nipumi go enaalinu giyoma ipinu madaa piruma disaipel alinu raapu ipa mone pane kenaasimi.

Farisi alinu-para Herot nimuna yis-na agale
(Mat 16.5-12)

14 Gore ipa mone pane pirisimi pare disaipel alinumi kone ruguloma bret namuma wisimi. Go kone ruguloma nimumi bret komea kama ipinu-para mea wisimi.
15 Go rabu Yesumi saa pi agaleme nimu-para talo: Pagalepape. Farisi alinupara Herot-para nimuna bret ma-adaa sape yis waru adalepape.
16 Yesumi go-rupa lisa raburi nimumi gu-rupa lala pirisimi: Naa bret nasalima lisimi.
17 Go-rupa pisa raburi Yesumi nimu adoma muma nimu-para talo: Naa bret nasalima leme-le ake peadaa leme pae? Nimi abi namakuaaeme? Nimina kone nasalimi?
18 Nimina lemere naademe? Nimina kaleme agale napageme? Gore nimimi kone rugulaeme pae?
19 Neme bret supu piribima enaali adaapu gurupa 5000-pela giawade raburi nu eda purapina nu akepu raapu yarepema madu wisimi ya? Nimumi 12-pela lisimi.
20 Go-rupa lisimi rabu Yesumi wala talo: Go page enaali adaapu gu-rupa 4000-pela bret ki medane luma medane laapo giawade raburi nu akepu raapu yarepema madu wisimi ya? Go rabu nimumi ki medane luma medane laapo madu wisima lisimi.
21 Go-rupa lisimi raburi Yesumi nimu lakalisa: Go-rupa pawade pare abiri namakuaaeme?

Betsaida su-para piri le rubu pi ali meda ma-epeaasa

22 Go-rupa puma nimu Betsaida su-para pirisimi. Go rabu enaali medaloma le rubu pi ali Yesu piripara mea ipuma talo: Go ali waraape lo kogelisimi.
23 Go-rupa puma Yesumi le rubu pi alina ki muma ada pera-le lamua pisa. Go-rupa pisa raburi Yesumi mo alina le-para supi raa rakisama ki tone waraaoma agale lorapisa: Ne ali ade pae?
24 Go-rupa lisa raburi mo alimi adoma talo: Neme ali adalo pare nimu pamualeme raburi repena nona pea.
25 Go-rupa lisa rabu Yesumi nipuna le wala waraainaloma waru perekelema adisa. Adisa raburi mo ali page ele raayo pa epe-rupa adisa.
26 Go-rupa puma Yesumi mo ali penalo rapaoma talo: Nena ada pumare adarepara wala napope lisa.

Pita-me Yesu-para talo: Ne enaali Raapu Pirape Ali lisa
(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Go-rupa puma Yesu nipuna disaipel alinu raapu Sisaria Filipai su laapo-nane pamisimi. Pamisimi raburi Yesumi nipuna disaipel alinu-para agale gu-rupa

misa: Enaalinumi ni aapi leme?
28 Nimumi nipu-para talo: Gore enaali medalomame nere Jon Baptais leme. Medalomame nere Gote-na agale lakale ali Elaija leme. Medalomame nere Gote-na agale lakale ali meda leme.
29 Go-rupa puma Yesumi nimu-para wala talo: Ora lale pare nimimi ni aapi ake kone wimi? Pita-me nipu-para talo: Ne ora enaali Raapu Pirape alina Si Keriso yade lisa.
30 Go-rupa lisa raburi Yesumi nimu-para enaali raayo nalaketapape lisa.

Yesumi nipu komoma wala rekalua lo lakalisa (Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Go-rupa pisa raburi Yesumi nimu gu-rupa mogealisa: Ni enaali Raapu Pirape alina Si radaa waru no pitua. Gore kone makuaae alinumi page Gote-na lodo kira ali mudunu page rekena agale tisaanu page nimu raayome ni giyalimi. Nimumi ni Yesu lu makomalimi pare yapi repo dia naloma wala rekalua. Yesumi agale gu-rupa mogealisa.
32 Yesumi nimu-para apo agalena re waru lakalisa. Go-rupa lisa rabu Pita-me Yesu-para talo: Ne timi agale gu-rupa nalape lisa.
33 Go-rupa lisa pare Yesumi perekea luma nipuna disaipel alinu adisa rabu Pita-para rono pagoma talo: Ne Satan-na kone wia-le nemere ni giyape. Ne Gote-na kone nasali pare ne su kamaanuna kone wi lisa.
34 Go-rupa pumare Yesumi enaalinu page disaipel alinu page yaaloma lakalisa: Werepere enaali raayome ni raita mea epalimi-daare repena polopeana kedaa ruma nimuna kone giyoma ni raita mea ipulupape lisa.
35 Enaali raayome nimuna yogale surubalimi-daare ade abuna alupalimi. Pare enaali raayome ni madaa page epe agale madaa nimuna kone giyalimi-daare ade abuna piralimi.
36 Pa ali medame su raayona kana yoto mealia pare nipuna kone wasa giyaliare go kone epelea? Dia lisa.
37 Go-rupa puma go alimi kone wasa ora wala mada mealia ya? Mada dia lisa.
38 Go-rupa pea-le abi go pupitagi no Gote giyape di rabu enaali raayome ni-para epe agale-para koau rilalimi-daare neme nimu page giyalua. Werepere ni enaali Raapu Pirape Aliri epe ensel-nupara Aapana epe puri raapu epalua-le go rabu giyalua lisa.

9

1 Go-rupa puma Yesumi nipuna disaipel alinu-para enaalinu medaloma-para page talo: Neme nimi-para ora talo: Go-para pimi enaali medalomame nakomalimi pare nimumi abala Gote-na Surube Yapi-na puri mea epaliade adalimi lisa.

Yesuna to rado auoma pisa
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Wala yapi 6-pela dia naloma Yesu-para Pita-para Jems-para Jon-para nimu komea-para so rudu madaa pirisimi. Gore Yesumi to rado aoma pisa-daa adisimi.
3 Go-rupa pirisimi raburi nipuna mamina-nu yaako puma lepo lepo pisa. Go yaako pu lisa rabu mamina raayo yaako pisa-rupadaa ali meda mada napia-rupa pisa.
4 Go-rupa pisa rabu Elaija page Moses page ipuma Yesu raapu agale epa lisipi.
5 Go-rupa puma Pita-me Yesu-para talo: Tisaa, naa go-para pimare epelea. Pokaalo ada repo pamina. Medare nena medare Moses-na medare Elija-na pamina.
6 Gore Pita nimu page paala komoma age lema pae kone wisimi-pulu apo agale lisa.
7 Go rabu mole medame naare makudinae ru-para pirisimi. Go yaa-para mole raapu agale gu-rupa pagisimi: Gore ora nina epe Si. Neme nipu madaa pedo pi. Nipuna agale pagalepape lisa.
8 Go-rupa lisa raburi disaipel alinumi wagepu pereke luma adisimi pare Yesu komea adisimi.
9 Nimu kari kilipisimi raburi Yesumi nimu-para talo: Nimimi abi adamede madaare enaali remaa natapape. Ni enaali Raapu Pirape Siri abala tapa-para madaa rekalua.
10 Nimumi nipuna agale pagisimi pare nimuna agale gu-rupa lo pirisimi: Go agale ni tapa-para rekalua agalere ake agale ya?
11 Go-rupa puma nimumi Yesu-para talo: Rekena agale tisaanumi gu-rupa leme: Elija-me ele kiritao suma abala epena leme. Go agalena re ali ya?
12 Go-rupa lisimi raburi Yesumi nimu-para talo: Elija-re ele raayo ameke pulalo abala epalia. Go-rupa pea pare Gote-na buk madaare enaali Raapu Pirape alina Si niri radaa abala waru no pitua. Go-rupa puma enaalinumi ni giyalimi. Go agalena re makuaaeme?
13 Yapare neme nimi la-gialo: Elaija abala ipisa pare go rabu enaalinumi nimuna koe kone suma pirisimide lisa. Gote-na buk madaare Elaija tyalalo peme lagisa.

Yesumi agale maare remo pabo piri naaki ma-epeaasa
(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

14 Gore Yesu-para disaipel alinu ipa repo wala dis-aipel ali medaloma raapu kiritaoma enaali adaapu adisimi. Go rabu disaipel ali medalomame rekena agale tisaanu-para agale lape arere pisimi.
15 Go pirisimi enaalinumi Yesu adoma paala komo-mare wagepu ipuma ki kalisimi.
16 Kalisimi raburi Yesumi nimu-para agale gu-rupa

lisa: Ake madaa arere pu
pimi?
17 Go agale lorapisa rabu
go enaali adaapu rikirana
pirisa alimi talo: Tisaa,
nina naaki ne piri-para ma
epawa. Go naaki madaa
remo pia-pulu agale maarea.
18 Remome naaki yoloma
ria pea rabu malopaaoma
agale yaruma rako supi
madu to puri palea lisa.
Neme disaipel ali-para ma-
epaape lawade pare nimu
mada dia lamede.
19 Go-rupa lisa raburi
Yesumi enaalinu-para talo:
Nimiri epe agale yoke enaali
pimi. Ni nimi-para koro di
akepu raapu pa pitua ya?
Neme nimi-para rana akepu
raapu kogono waatoa ya? Go
naaki mea ipu.
20 Go lakenaloma naaki
Yesu piri mea ipisimi. Re-
mome Yesu adisa raburi
naaki mapururu mapaaoma
naaki su kamaa malopaasa.
Go-rupa puma perekea
pereke yalalaaoma rako supi
raa pisa.
21 Go pisa raburi Yesumi
go naakina aaraa-para talo:
Go yaina maali akepu raapu
wia? Aaraame talo: Oge
naaki pirisa rabu pisa.
22 Remome go naaki
tulalore repena sulaa-para
page ipa-para page mea
malopaaoma yogale makoy-
aatalo pea. Go-rupa pea pare
neme naa madaa kodome
komoma raba meali palo
maarea.
23 Go-rupa lisa rabu
Yesumi talo: Neme mada
palua palo maarea lae ya?
Ali medame naa agale lo
robaa-para maitimiri ele
raayo ora mada palua.
24 Go-rupa lisa raburi
aaraame wagepu yaaloma lo
robaa-para agale namade-le
ni raba meape lisa.
25 Gore Yesu enaali raay-
ome nipu epa kiritaoma kuta
pubasimi adisa-pulu koe
remo-para puri pale agale
gu-rupa lisa: Ne kale poae
agale maare ne koe remore
neme puri pale agale lagialo:
Mo ali nipu rakepema nipu-
para wala na-epa pirape lisa.
26 Go-rupa lisa raburi
mo remome e loma naaki
mapururu pawa pisa. Go-
rupa pisa raburi mo naakina
to kogore lisa-daa enaali
medalomame talo: Nipu le
kadupiaade lisimi.
27 Yapare Yesumi nipuna ki
muma marekaasa. Go-rupa
pisa raburi rekaitabisa.
28 Yesu ada-para wala
pisa raburi disaipel alinumi
enaali napimi rabu agale
mulalo pirisimi: Ake pea-
daa naana abala mada
namaraakepeaarima pe
lisimi.
29 Yesumi nimu-para talo:
Remo gupialere beten-me
kama mada maraakepealia.
Kone ele medalomame mada
dia lisa.

Yesumi nipu komoma wala rekalua lo lakalisa
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

30 Nimumi go su giyoma
Galili su robo ru-nane
pamisimi. Pamisimi pare
enaalinumi nipu wala mada

na-adalimilo Yesumi nimu
nalakalisa.
31 Nipumi disaipel alinu
agale rado mogealisa-pulu
kaleda pirisimi. Nipumi gu-
rupa mogealisa: Ni enaali
Raapu Pirape alina Siri
werepe lore alinu linalo
mea kaleme lisa. Linaloma
wala yapi repo dia naloma
rekalua lisa.
32 Go-rupa lisa pare
disaipel alinumi nipuna
agalena re namakuaasimi.
Go-rupa pirisimi pare paala
komisimi-pulu medana
agale namisimi.

Aapi ora ali mudu pia ya?
(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Go rabu nimu su
Kapaneam-para pirisimi.
Go rabu Yesumi ada puma
piruma nimu-para agale gu-
rupa lisa: Naa pora poamade
raburi ali madaa arere
paleme ya?
34 Go-rupa lisa pare ni-
mumi agale meda nalisimi-
para pora pagina pulaaoma
aapi ora ali mudu piruma
yapae arere pisimi.
35 Go rabu Yesu nipu
piruma disaipel ali 12-pela
ipulupa lisa. Nipumi nimu-
para talo: Ali medame ni
riri-nane abala pitua kone
saliare gore nipuna kone
giyoma enaali raayo raba
meape ali abala pirape.
36 Go lisa raburi Yesumi
naaki meda nipu lomare
nimu piri rikirana mea
mapiraasa. Go rabu nipumi
go naaki kupima lisana
nimu-para talo:
37 Enaali raayome go nogo
naakinu komea epe-rupa
muma raba mealimi-daare
ni page go kone salimi.
Enaali raayome ni epe-
rupa muma mealimi-daare
nimumi ni mea rapaae Aapa
page mealimi lisa.

Ali medame naa koe kone
nasaliare ora komea enaali
pima
(Luk 9.49-50)

38 Jon-me Yesu-para talo:
Tisaa, nena bimi ali medana
koe remo pane maa rake-
peaaripa. Go-rupa pea pare
naa raapu napima-le naame
go-rupa napape.
39 Go-rupa lisa pare Yesumi
talo: Nipu namagiyaape. Ali
medame naa bi-para napi
palia-daare werepe nipumi
ni madaa koe agale mada
natea.
40 Gore enaali raayome
naa madaa yada lore ali na-
aulaliare gore naana adami
ali pitimi.
41 Pagalepa. Enaali raay-
ome nimi ni Keriso-na nogo
naakinu adoma epe nape ipa
gialimi-daare nimuna epe
yoto waru mealimi lisa.

Pupitagi kotape kone
(Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 Go oge nogo naaki meda
ni madaa kone rulalimi-
daare enaali medame
nimuna kone rulae bebo-
laliare ora kolea. Bebolalia-
daare go enaalina maa-para
adaa kana madu maduma
ipa-para lopaliare ora epe-
lea.
43 Yesumi saa pi agale gu-
rupa lisa: Gore nena kimi
ne pupitagi manaaliare mea

kepema pope. Ki ruguli
ali-rupa pirali-daare epelea
pare epe ki laapo paina koe
repena sulaa-para pitiri ora
kolea lisa.
44 Go adaa repena sulaa-
parare enaalina eteto piri
elenu nakomea mo repena
sulaa pa ralaina.
45 Nena agemi ne pupitagi
manaliaare go page nena age
kepema poape. Go sune
age ruguloma pitiri gore epe-
lea. Go-rupa pare epe age
laapo raita paina piruma
wala repena sulaa-para pitiri
ora kolea.
46 Go adaa repena sulaa-
para enaalina lewa lewa piri
elenu repena sulaa-para ra-
tia.
47 Go page nena leme ne
pupitagi manaaliare ralu
rubape. Gore le kalae rubuli
ali-rupa piruma Gote-na
Surube Yapi di puma adali-
daare epelea. Go-rupa pea
pare epe le laapo pa apalae
pirina repena sulaa-para
mea rubalimiri ora koyaalia.
48 Go adaa repena sulaa-
parare enaalina eteto piri
elenu nakomalia pare
repena sulaa pa roalia.
49 Gore enaalinumi pa-
galepa: Repena sulaare ora
puri wia-rupa page kusa
puri wia page nimimi Gote-
na puri pale agale pagoma
koeyae pape kone rabuaniaa
tapape.
50 Kusa-re ora epelea pare
nipuna rede dia yaalia rabu
wala ane palima ya? Nimina
kusa-rupa rede masaaoma
lo robaa-para kuma ma-
paaoma enaali raapu epe-
rupa piralepape lisa.

10

Yesumi ena yoke meape kone madaa agale lakalisa (Mat 19.1-12; Luk 16.18)

1 Yesu go su giyoma Judia
su robo ru-nane puma ipa
Jordan mone pane kenaoma
pisa. Go rabu enaali adaa-
pumi nipu piri-para wala
epa kiritasimi. Go-rupa
ipisimi raburi nipuna pisa-
rupa enaalinu wala lakalisa.
2 Go-rupa pisa raburi
Farisi alinumi Yesu ko tulalo
ipuma makirae agale gu-
rupa lakalisimi: Gore naana
makuaae agale madaare ali
medame were giyalia-daare
go kone epelea lisimi.
3 Go-rupa lisimi raburi
Yesumi nimu agaa gu-rupa
misa: Moses-me nimi-para
ali lagisa ya?
4 Yesumi go-rupa lisa rabu
nimumi talo: Ali medame
ena giyalia-daare Moses-me
go alimi pepa mada lina
lakalisa.
5 Go-rupa lisimi pare
Yesumi agaa gu-rupa
misa: Nimimi agale waru
napageme-le Moses-me pepa
madaa agale mana go-rupa
gisa.
6 Pare abala su yaa laapo
warisa raburi Gote-me ena
ali laapo warisa.
7 Go-rupa pisa-pulu ali
medame nipuna aaraa agi
giyoma nipuna were raapu
ora komea-rupa piralepape.

8 Go-rupa puma nipu laapo
dia yapare ora komea pirap-
ina.
9 Go-rupa puma Gote-me
rapaaya komea mapiraasa-
pulu ali medame mada
narugulatepape lisa.
10 Gore nimu ada-para
wala puma disaipel alinumi
Yesu mo ena yoke madaa
wala agale lorapisimi.
11 Go-rupa puma Yesumi
nimu-para talo: Ali medame
nipuna were giyoma ena
rado meda rumaalia-daare
go alimi ena paake lami ena
mapiraalia.
12 Go page ename aali giy-
oma ali meda palia-daare go
ename page nipuna ali paake
rume kone suma palia lisa.

Yesumi oge nogo naaki epe kone kalisa
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Enaali medaloma
Yesumi nogo naaki kimi
waraainalo nipu piri-para
mea ipisimi. Yapare
nipuna disaipel alinumi mo
enaalinu-para arere lisimi.
14 Yesumi nipuna disaipel
alinuna kone adoma nipumi
rono pagoma nimu-para
talo: Nogo naaki ni piri-
para maa epenawa. Gote-
na Surube Yapi di-parare
nogo naaki-rupa piralimi-
daa mealimina.
15 Pagalepa. Enaali raay-
ome Gote-na Surube Yapi di
adolalo pirimiri nimu abala
nogo naakina kone mada
muma adalimi lisa.
16 Go-rupa lisa raburi
Yesumi no go naaki kupima
kimi waraaoma epe raba mi
agale lakalisa.

Ali mudu kamope Yesu piri ipisa
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Yesu pora wala pulalo
pisa rabu ali meda wagepu
ipuma Yesu madaa rumu
pege puma agaa mulalo: Epe
Tisaa, ni ade abuna kagaa pi-
ramala pope kone mulalore
ake palua pae?
18 Go-rupa lisa raburi
Yesumi nipu-para talo: Gote
nipu komea ora epelea-le ake
pea-daa ni epe ali lae ya?
19 Ne Gote-na rekena wi
agale napage? Go-rupa wia:
Neme enaali meda nalu
makomaape. Ena meda
paake nayolape. Neme
paake nanape. Enaali-para
makirae agale nalape. Enaali
medana ele mulalo makirae
agale nalape. Nena ama
aapa laapona bi minasaoma
agale waru pagalepape.
20 Go raburi nipumi Yesu-
para talo: Tisaa, go rekena
agale raayore ni oge naaki
rabu page abi page pago mo-
geaayo lisa.
21 Go rabu Yesumi nipu-
para raana komoma adoma
suma gu-rupa lisa: Ne kone
komea nasali. Nena elenu
puma muma kana yoto
muma enaali naralinu kala.
Go rabu so yaa-para epe
ele meaina-le ni raita maa
epape.
22 Yesumi go-rupa lisa
raburi go alina ele adaapu
wisa-pulu nipuna le-aga

adainaaoma kedaame ko-
moma pisa.

23 Go-rupa pisa raburi Yesu
perekea luma nipuna dis-
aipel alinu adoma nimu-para
talo: Ali kamore Gote-na Su-
rube Yapi di pulalore ora
kalai peme.

24 Go-rupa lisa-pulu di-
saipel alinumi paalame
komisimi. Yapare Yesumi
nimu-para saa pi agaleme
wala talo: Naa naakinu-le
waru pagalepape. Enaali
raayome Gote-na Surube
Yapi di adolalo peme pare
kedaa waru pea lisa.

25 Gore kamel menare noai
kego-para palia yalore kedaa
pea. Yapare ali kamope
Gote-na Surube Yapi-para
pulalore kamel menana
kego-para kedaa ma-oge
yaalia.

26 Go-rupa lisa raburi di-
saipel alinumi pogolasaoma
gu-rupa lala pirisimi: Gore
aapimi mada ade abuna ka-
gaa piramala palia ya?

27 Yesumi nimu waru
adabaaoma talo: Enaalin-
umiri nimuna mada dia
yapare Gote-mere enaali
raba meape kogono raayo
mada pea.

28 Go rabu Pita-me Yesu-
para talo: Ada, naame ele
raayo giyoma ne raita mea
epena.

29-30 Yesumi nimu lakalisa:
Ni ora lae-le pagalo. Enaali
raayomere nimuna ada page
ame page bali page ama aapa
page nogo naaki page su
page ni-para epe agale-para
raitalalo giyalia-daare nipu
go-rupa medaloma waru
mealimi. Go-rupa puma
abiri nimumi ora adanu page
amenu page balinu page
amanu page nogo naakinu
page rudu rado rubilina
mealimi. Go-rupa pea pare
kedaa raapu mealimi lisa.
Go-rupa puma werepe kagaa
su-para ade abuna piralimi
lisa.

31 Enaali adaapu abi riri-
nane pimi pare go enaal-
inuri werepe koau-nane pi-
ralimi. Go-rupa puma abi
werepe piri enaalinuri abala
riri-nane piralimi.

Yesumi nipu komoma wala rekalua lo rana repo lisa (Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Nimu so Jerusalem su-
para su-nane pora pamisimi.
Go-rupa puma Yesu abala
pisa rabu disaipel alinumi
paala komisimi. Go enaali
medaloma nimu raapu
pamisimi rabu nimu page
paala komisimi. Go rabu
nipumi disaipel ali 12-pela
mo-nane ogeasi puma nimu-
para werepe epaliade ele
madaa agale lakalisa.

33 Yesumi nimu-para talo:
Gore naa so Jerusalem su-
para baina. Go-parare pa
enaalinumi Gote-na lodo
kira-ae ali mudunu page
Gote-na agale le tisaa-nu
page nimu-para ni enaali
Raapu Pirape alina Siri lamu
mealimi. Go rabu go alinumi
lu makomaape kose agale
lakeleme rabu ruru radome
lamu mealimi.

34 Go raburi nimumi ni-
para ero loma supi raa

piaoma repena kulimi lu
makomalimi lisa. Go palimi
pare yapi repo dia naloma
wala rekalua lisa.

Jems Jon laapome Yesu agaa mulalo ipisipi
(Mat 20.20-28)

35 Go rabu Sebedi-na si
Jems Jon laapo Yesu piri-para
ipuma talo. Tisaa, saame ne
agaa mulalo pipa elere neme
ora painalo lisipi.
36 Go-rupa lisipi raburi
Yesumi nipu-para talo: Gore
nipina kone-para neme ake
palua ya?
37 Nipumi Yesu-para talo:
Go-rupa pape. Nere nena
epe pirape siaa king madaa
piruma surube ali pirali rabu
saa page pirapana. Meda
nena popo ki-nane pirina
meda nena koya ki-nane pi-
rina lisipi.
38 Yapare Yesumi nipu-
para talo: Nipi go siaa
mulalo pape elere nipi
namakuaaepe. Naa ipa
naluade pe-rupa radaa mada
nalipi ya? Niri kalu-ipa
mealua-rupa nipiri go-rupa
kalu-ipa mada mealipi ya?
39 Nipu laapome nipu-para
talo: Saa mada lisipi.

Yesumi nipu-para talo:
Neme nalua ipa pere go-
rupa mada nalipi. Go page
nina mealua kalu-ipa go-
rupa mada mealipi.
40 Go mada palipi pare
nina popo ki-nane page
koya ki-nane mapiraape
konere neme agale mada
nalagialua. Go-para pirapere
aapa komeame nipuna tea
lisa.
41 Gore disaipel ali medalo-
mame go agale pagomare mo
ameaya Jems Jon laapo-para
rono pagesimi.
42 Go-rupa pisimi-pulu
Yesumi nimu raayo yaaloma
talo: Ruru radona ali
kalunumi nimuna enaalinu
madaa puri paloma nimuna
koneme peme. Nimumi go
enaalinu waru surubaeme.
43 Go-rupa peme pare
nimuna kone agale namo-
gealepape. Nimina kalu ali
mudu pirano kone salia-
daare go aliri nipu nimi
abala raba mealia.
44 Go page nimina komea
abala riri-nane pulalore nipu
abala kogono ali-rupa pi-
ralia.
45 Ni enaali Raapu Pirape
alina Siri enaalinumi nina
kogono paminalo naipisua
pare enaali raba mulalo ip-
isuade. Nina kone wasaame
enaalinuna koe kone mea
rubaitalo ipisuade.

Yesumi le rubu pi ali Bartimeus-na le ma-epeaasa
(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

46 Nimu Jeriko su-para ip-
isimi. Gore Yesu page nipuna
disaipel alinu page enaal-
inu page Jeriko su giyasimi
raburi ali meda Bartimeus-
miri pora kebo-nane pirisa.
Go aliri le rubu pi ali piruma
kana kogetalo pirisa. Nipuna
aaraare Timias yade.
47 Gore mo aliri nipu
Nasaret su-para piri ali Yesu
epaa remaa pagisa-pulu

nipumi gu-rupa yalisa: Yesu-yo, Devit-na si-ya. Ni kodome komape.

48 Go-rupa lisa raburi enaali medalomame nipu rono pagoma agale nalape lisimi. Go-rupa lisimi pare nipu ora puri paloma wala yalisa: Devit-na si ni kodome komape.

49 Go rabu Yesumi pa aoma enaalinu-para talo: Go ali mea nipu lo lakalisa. Nimimi le rubu pi ali-para yaaloma talo: Paala nakomape. Ne yaata-le rekoma pu lisimi.

50 Go-rupa lisimi raburi mo ali mamina kolo rubuma wagepu rekoma Yesu piri pisa.

51 Go-rupa puma Yesumi nipu-para talo: Nena konere neme ne-para ake palua ya? Le rubu pi alimi nipu-para talo: Epe Tisaa, nina le ma-epeaaina ele adaluame pi.

52 Yesumi nipu-para talo: Abi pu. Nina agale lo robaa-para makodaaoma kone rulaaripi-pulu nena leme ele mada adali. Ora go-rupa lisa raburi mo alina le epeaasa rabu nipu Yesu raita maa pisa.

11

Yesu Jerusalem su-para ipisa rabu Gote-na bi mi-nasaasimi

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Jon 12.12-19)

1 Go-rupa puma nimu Rudu Oliv-na pora pagina ipuma su Jerusalem su-parana oge adare su Betfasi-para su Betani laapo re-para ipisimi. Ipisimi rabu Yesumi nipuna disaipel ali laapo maa rapasa.

2 Go rabu nipumi nipu-para talo: Mogo-nane su adare-para pulupa. Go-parare donki mena meda adibaliare koloma mea ipulupape. Go donki menare nipuna koauna enaalinu abi napiri.

3 Enaali medalomame ne-para go donki mena ake pea-daa maa pali pa lemere go-rupa tapape: Mudu Alimi go menana kogono saliare wala gialia lo tapape lisa.

4 Go-rupa lisa raburi nimu pora puma donki mena meda adisimi. Go donki mena abala medana pora gaape kuli-para aina rapaasimi.

5 Go rabu go-para reka aasimi enaalinumi nimu-para talo: Ake pea-daa go mena idi kolele ya?

6 Go-rupa lisimi raburi Yesuna lisade agale lake-laasimi. Go-rupa puma nimumi pina maa pulupape lisimi.

7 Go-rupa puma nimumi donki mena Yesu piri mea ipuma nimuna mamina-nu mena koauna winaloma Yesu pirisa.

8 Go-rupa pisa raburi enaalimi mamina-nu pora pagina rabulasimi. Medalo-mame maapu-nini repena palaa yo laapo poma pora pagina rabolaari ipisimi.

9 Go-rupa puma riri-nane enaalinu-para aapu-nane ip-isimide enaalinumi page gu-rupa yalaasimi: Gote-na bi

minasalimina. Go aliri Gote-
na bi madaa ipula-le Gote-
na adaa bi kalamina loma
yalaasimi:
10 Naana kasua Devit-na
Surube Yapi di epalia Gote-
me puri kalaina. Gote-na bi
minasalimina lisimi.
11 Go-rupa puma Yesu
Jerusalem su-para puma
Juda alinuna epe lotu ada-
para ele adola pisa. Nipumi
ele adabaaoma ribaa lisa
rabu nipu ali 12-pela raapu
Betani su-para pisimi.

Yesumi repena fik madaa yaina pisa rabu kili na-elisa
(Mat 21.18-19)

12 Go-rupa puma wala
ekera-nane Betani su-para
aoma ipisimi raburi Yesu
reame komisa.
13 Reame komisa raburi
nipumi mo-para aaya repena
fik-na yo adomare kili elea
palo adola pisa. Go kili
raitalo pisa raburi nipumi
kili na-elisa yo kama aasa
adisa.
14 Go-rupa adisa-pulu
Yesumi repena-para agale
gu-rupa lakalisa: Nena kili
meda ora mada namaitiape.
Go-rupa lisa raburi disaipel
alinumi go agale pagisimi.

Yesumi lotu ada-para omo ale rapae enaali ralu lisa
(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Jon 2.13-22)

15 Nimu Jerusalem su-para
opapasimi rabu Yesu epe
lotu ada ru-nane kodobasa.
Go-rupa puma nipumi lotu
ada-para bisnis rome pi
alinu maa ralulisa. Go rabu
nipumi kana ropo pi alinuna
reke lakepe rubebe puma ele
rome pi alinuna reke page
puma lakepe rubebe pisa.
16 Go-rupa pumare enaal-
inumi lotu ada ru-para ele
rialo ipisimi rabu Yesumi
rekena wisa.
17 Go-rupa pisa raburi
nipumi nimu-para agale
moge riaoma talo: Gote-
na pepa madaa gu-rupa
lu wisa: Su raayona piri
enaalinumi naa ada ora
Gote-para beten lape adalu
wisa. Yapare nimimi paake
ne alinuna kaledape ada-
rupa ma-aulaeme lisa.
18 Go-rupa lisa raburi Gote-
na lodo kira-ae ali kalunumi
page rekena tisaanumi page
pagoma nimumi Yesu lu
makomalima kone wisimi.
Go-rupa pirisimi pare enaali
raayome Yesuna epe agale
madaa raana komoma
pogolasaasimi-pulu go alin-
umi Yesu mada nalisimi.
19 Ribaa Yesuna disaipel al-
inu raapu go adare giyasimi.

Enaalinumi beten loma kone waru rulalimiri ele mealimina
(Mat 21.20-22)

20 Go-rupa puma wala
ekera-nane yapipu nimu
pora pagina pisimi rabu
nimumi mode repena fik
aasa adisimi. Go adisimi
raburi repena page no
repena pitaa page abala
kaapu lisa.
21 Go-rupa pisa raburi Pita-
me abalade kone saapiruma
Yesu-para talo: Tisaa ada, go
yaina abala lae-le go repena
fik ora kaapu lea.
22-23 Yesumi nimu-para
agale lakalisa: Pagalepape.

Gote-na agale lo robaa-para kone rulaalepape. Nimimi mogo rudu-para ne rekaoma ipa-para puma pogola teme-daare go-rupa mada palia. Yapare agale gu-rupa teme rabu lo robaa-para kone laapo suma kone waru narulalimi-daare go-rupa mada napalia.

24 Go-rupa pea-le neme nimi-para talo: Nimimi ele mulalo beten teme rabu ora mealima kone rulalimi-daare ele ora mada mealimi.

25 Go page nimi beten talore nimimi enaali meda madaa koe kone nimiri maa rubapape. Go-rupa puma nimina so yaa-para pia Aapa nipumi page nimina pupitagi maa rubalia.

26 Yapare enaali medalo-mana pupitagi namuma rubalimiri yaa-para pia Aa-pame abuna nimina pupitagi namuma rubalia lisa.

Ali medalomame Yesuna puri agale mulalo pirisimi
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Go-rupa pisa raburi nimu Jerusalem su-para wala pisimi. Yesu lotu ada-para pamualaina Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page Gote-na agale lae tisaa-nu page makuaae alinu page Yesu piri-para ipuma talo:

28 Gore aapina puri muma neme kogono pe lisimi. Go kogono pe-le aapimi puri go aaya?

29 Yesumi nimu-para talo: Neme page nimi-para agale komea mealuame pi. Agale yago timi rabu neme kogono pape puri aapimi gisare nimi madaa lagialua.

30 Agale abutepape. Jon-re kalu-ipa meape lo robaari Gote-me kalisa pe enaalin-umi kalisimi pae? Go agale abutapa.

31 Go-rupa lisa raburi nimuna ape pirisimi. Gore naame Gote tema-daare nipumi ake pea-daa Jon-na agale madaa kone naru-laeme pae?

32 Yapare naa alinumi puri kalisa lema page mada dia. Go-rupa lisimiri nimumi enaalinu madaa paalame komola lisimi. Gore enaali raayome Jon ora Gote-na agale lakale ali pirisa-daa kone rulaeme-pulu mo alinu paalame komisimi.

33 Go-rupa puma nimumi Yesu-para agale gu-rupa lakalisimi: Naa maarea lisimi. Go-rupa lisimi-pulu Yesumi nimu-para talo: Gu-rupa leme-le aapina puri muma kogono pere nimi page nalagialua lisa.

12

Wain maapu koe-rupa su-rube alinu
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Go raburi Yesumi nimu-para saa pi agale meda gu-rupa lisa: Ali medame nipuna wain kili maapu poasa. Go rabu nipumi pape waru puma naaku pu suma kili igipi sape warisa. Go-rupa pumare nipumi surubape ada meda warisa. Go-rupa puma

nipumi kana yoto meape
alinumi surubenalo pora
kimisu pisa.
2 Gore wala kili elesa
raburi go maapuna aaraame
kogono ali meda mo maapu
surubape alinu piri-para
mea rapasa. Maapuna aaraa
kana yoto katoa rabu kogono
ali mea rapasa.
3 Go-rupa pisa pare maapu
surubape alinumi kogono ali
ripinaaoma luma rapaasimi.
Rapaasimi pare kana yoto
nakalasimi.
4 Go-rupa pisa raburi ko-
gono ali rado meda mea ra-
pasa. Nipumi kana yoto
mula pisa rabu nimumi go
alina kalu luma koe-rupa
pisimi.
5 Go-rupa puma maapuna
aaraame kogono ali meda
mea rapasa rabu lu mako-
masimi. Go-rupa puma ni-
mumi ali medaloma page
luma ali medaloma page ora
lu makomasimi.
6 Go-rupa puma maapuna
aaraare nipuna si komea
pirisa yapare ora nipuna epe
naaki pirisa. Go-rupa puma
kogono ali medaloma dia
lisa-daa nipuna si page wala
rapaoma kone gu-rupa wisa:
Nina si yaa-pulu nipu madaa
epe kone suma agale pagena
kone wisa.
7 Go-rupa pisa-para maapu
surubape alinumi yada
roboma gu-rupa lisimi: Go
naakimi maapu nipu koro
mealia-le tamina lisimi. Go
maapu naa mada mealima
lisimi go-rupa palimare.
8 Go-rupa loma go naaki
ripinaaoma lu makomaoma
maapu pape mopare lu ru-
bisimi.
9 Yesumi go remaa madaa
talo: Gore go kili maapuna
aaraamere ake palia ya?
Gore nipu puma maapu su-
rubape alinu lu makomaoma
ali medaloma maapu su-
rubenalo katea.
10 Gore nimimi Gote-
na buk madaa gu-rupa
diminalimi:
Kana medare kamda kogono
alinumi giyoma ya-
pare abi ora mupaa
kana aaya lisa.
11 Go kogonore Gote-na
papea-le
Naame ora epe rado ele
adema lisa.
12 Yesumi go saa pi agale
lisa rabu Juda ali kalun-
umi nipu adialalo pirisimi.
Yesuna saa pi agalere naa
madaa lea kone wisimi. Ya-
pare nimumi enaali adaapu
madaa paalame komisimi-
pulu Yesu giyoma pirisimi.

*Takis kana-re Sisa kalam-
ina palo agale lorapisimi
(Mat 22.15-22; Luk 20.20-
26)*

13 Go raburi nimumi Farisi
alinu page Herot-na adaami
alinu page Yesu piri-para ra-
paasimi. Nimumi Yesu agale
mu kolisimi.
14 Go-rupa puma mo
alinumi talo: Tisaa, naame
ne adema-le ne enaali
madaa paala nakome pare
Gote-na kone madaa ora
agale mogelele. Gore nena
konemere ali mudu ali riabo
laapo madaa kone komea su
piruma Gote-na redepo le
pora waru mogele. Go-rupa

pea-le neme naa lagiape: Rom gavman ali mudu Sisar-na opis-para takis kana lopaemare go epelea palo kolea?

15 Go takis kana-re lopam-ina yapae dia yapae lisimi. Go-rupa lisimi rabu Yesumi nimuna kone adoma muma makirae agale madaa kone wisa-pulu nimu-para talo: Ake pea-daa nimimi ni go agaleme kotalalo pimi pae? Gore kana kili komea adano mea ipulupa.

16 Go-rupa lisa raburi kili komea mea kalisimi. Yesumi nimu-para talo: Go kana madaare aapina bi-para piksa-para wia pae? Nimumi nipu-para talo: Sisar-na piksa lisimi.

17 Go-rupa lisimi raburi Yesumi nimu-para talo: Gore Sisar-na ele Sisar pa katapape pare Gote-na elenu Gote-para pa katepape. Go lisa raburi nimu pogo-lasaoma paalame komisimi.

Enaalinu marekaape di madaare agale lorapisimi
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 Go-rupa pisa raburi Sadyusi ali medaloma Yesu piri-para ipisimi. Nimuna konere kome enaalinu tapa-para wala narekalimi kone wisimi. Nimumi agaa gu-rupa mulalo pisimi:

19 Tisaa, Moses-me naa-para pepa gu-rupa lisa lisimi: Ali medana ame komenaloma were pia pare nogo naaki napiraliare go ena nipuna amena were rumaaoma nogo naaki matia.

20 Sadyusi alinumi wala lisimi: Gore ame 7-pela pa pirisimi. Mupaare ena mu ma-aoma komisa raburi nogo naaki namadisa.

21 Gore ame laapome go alina ena wasa rumaaoma komisa pare nogo naaki dia lisa. Ame repome page go-rupa pisa.

22 Go-rupa puaoma pumare ame naba seven nipumi mo ena rumaaoma komisa pare go ename nogo naaki namaitisa. Werepere go alina ena wasa page komisa.

23 Gore wala Gote-me enaali marekaara paliare go enare aapina ena piralia ya? Go ame ki medane luma medane laapo nimumi ena misimi-le lisimi.

24 Yesumi nimu-para talo: Gore nimimi Gote-na puri-para nipuna buk madaa wi agale-para ora na-ademe-pulu apo agale ma-koyaaleme.

25 Werepe tapa-para enaali rekalimi rabu yaa-para piri ensel-nurupa piralimi. Go-rupa pea-le enare go rabu abi narumaalimi.

26 Go page kome alinu rekalimi rabu go madaa Moses-na buk madaa wi agale gu-rupa nadipilisimi ya? Go buk-ri repena raane remaa agalere Gote-me Moses-para agale gu-rupa lakalisa: Ni Abraham-para Aisak-para Jekop-para nimu raayona Gote pi lisa.

27 Go agalena re-re Gote-
me ora kone wasa su aaeme
enaalinuna mudu pia. Nipu
pa kome enaalinu Gote-
daa dia. Nimina agalere lo
makoyaaleme lisa.

*Rekena agale raayona mu-
paa agale*
*(Mat 22.34-40; Luk 10.25-
28)*

28 Go agale lakalisa raburi
rekena agalena tisaa meda
piruma enaalinuna agale
pagisa. Go alimi Yesu nimu-
para agale epe-rupa abulisa-
pulu nipumi Yesu-para
agale gu-rupa mulalo pisa:
Rekena agale medare ora
mudu yaa-pulu medaloma
makuaabaita ya?
29 Yesumi talo: Mupaa
rekena agale gu-rupa lisa:
Israel enaali pagalepape.
Naana Mudu Gote-re naana
ora mudu komea pia.
30 Nimimi Mudu Gote
madaa ranaame komalimiri
nimuna lo robaa raayo-
para kone wasa raayo-para
go raayore Gote madaa
raaname komoma ranaa
komo piralepape.
31 Rekena agale laapona
mudu agale gu-rupa lisa:
Nimina yogale surubeme-
rupare nimimi pa enaalinu
madaa raaname komoma
ranaa komo piralepape.
Go rekena agale laapore
pa meda-rupa ora meda
narabuainaaya.

32 Go rabu mo rekena agale
tisaa-me Yesu-para talo: Ti-
saa loma neme ora waru
lae. Gote nipu ora Ali Mudu
komea pia le. Go page
Gote pia-rupare pa gotenu
medaloma napimi.
33 Go-rupa pea-le enaalin-
umi Gote madaa raana ko-
moma ranaa komo piralimi-
daare nimina lo robaa raayo-
para kone wasa raayo-para
puri raayo-parame pamina.
Go page nimina yogale
surubeme-rupa nimina ame
madaa raaname komoma
ranaa komo piramina. Go
konere ora epelea-le go
konemere lodo kira-ae page
ele lu yawape kone page ma-
oge yaaya.
34 Yesumi go alina epe
makuaae kone adoma talo:
Ne Gote-na Surube Yapi di-
para pulalo pi.
Go-rupa lisa raburi enaal-
inumi nipu agale namisimi
pare paala komoma pirisimi.

*Yesuri ora Devit-na si ya-
pae lo agale lorapisimi*
*(Mat 22.41-46; Luk 20.41-
44)*

35 Gore werepe Yesumi
Juda alinuna epe lotu ada ru-
para aoma agale mogeama
talo: Ali puma rekena agale
tisaanumi gu-rupa leme:
Enaali Raapu Pirape alina
Siri nipu Devit-na si piralia
leme.
36 Holi Spirit-mi Devit kone
kalisa-pulu Devit-mi gu-rupa
lisa:
Gote-me nina Ali Mudu-para
gu-rupa lakalisa:
Nina popo ki-nane ali mudu
piraina-le lore alinu
nena age rolo-para
marabuaniaalua lisa.
37 Gore Devit-mi nipuna
Ali Mudu sa-le ake puma
enaali Raapu Pirape alina

Si Devit-na pa si mada
piralia ya? Enaali adaapu
piruma Yesuna agale pagape
raaname waru komisimi.

Yesumi rekena agalena tisaa-nu rono pagisa
(Mat 23.1-36; Luk 11.37-54; 20.45-47)

38 Yesuna disaipel ali-
para agale gu-rupa lakalisa:
Rekena agale tisaanuna
kone waru adalepape. Ni-
mumi mamina au pi adaalu
yamoma su kamaa puma
enaalinumi abi piralepape
raana komeleme.
39 Go alinuna konere
Juda alinuna lotu ada-
para kodobaoma riri-nane
reke madaa pirulalo pedo
peme. Go page eda adaa
yaweme raburi rikirana
madaa pirulalo pedo peme
lisa.
40 Go pi alinumi kone
medare nimu ena wasaana
ele paake neme. Go-
rupa puma beten adaalu
rudu leme rabu enaalinu
makiraalimi. Go-rupa peme-
pulu werepe di salia raburi
nimuna koe kedaa ora
adaalepe mealimi lisa.

Ena wasaame kana epa kalisa
(Luk 21.1-4)

41 Yesumi lotu kana kiri-
tasimi re-para piruma enaali
adaapumi kana lopasimi-
daa adisa. Go-rupa puma
kamo alinumi kana adaapu
lopasimi.
42 Go-rupa puma ena wasa
meda ipuma kana oge kale
laapo epa lopasa. Go kana-re
ora ogeasi lopasa.
43 Go-rupa pisa raburi
Yesumi nipuna disaipel alinu
adaminalo ma-epaaoma
agale talo: Nimi-para neme
ora talo. Go ena wasaana
kana-re ora ali medaloma
nimuna kaleme ma-oge
yaaya lisa.
44 Nimumi kaleme rabu
kana adaapu wimi pare go
ena nipuna katea rabu eda
kabape kana raayo kalisa.
Nipuna kana medaloma dia
yade lisa.

13

Yesumi Juda alinuna lotu ada kilipialimi lo lakalisa
(Mat 24.1-2; Luk 21.5-6)

1 Go-rupa puma Yesu Juda
alinuna lotu ada giyoma
pisa. Go raburi disaipel ali
komeame nipu-para talo:
Tisaa, go adanu-para kananu
page ora epelea-le adaina
lisa.
2 Yesumi nipu-para talo:
Go adaa adanu waru adae?
Gore go kiritasimi kananu
ora komea-daa na-aalia pare
raayo lakepema rubebe pal-
imi.

Yesumi kedaa epalia lo lakalisa
(Mat 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Gore koro meda Yesu
Rudu Oliv-ne piruma mo
Juda alinuna epe lotu ada
kana adisa. Pirisa raburi
Jems-para Jon-para Edaru-
para nimumi Yesu piri-para
ipuma komea-para pirisimi
rabu agaa gu-rupa misimi:
4 Nena laede-rupa aa-rabo
palia? Abi lagiape. Naame
ele adalimare gore go ele

epenalo mada makuaalima
pae?
5 Yesumi nimu-para agale
abuloma lakalisa: Ali
medalomame ne makirae
agale mea lagialimiri waru
adalepape.
6 Werepe ali medaloma
ipuma nina bi Yesu pa leme-
le enaali adaapu epe pora
makiralimi.
7 Go page nimimi yada
marekaape agale-para ora
yada pape remaa-para pa-
galimi rabu paala nakoma-
lepape. Go-alenu abala palia
pare su yaa perekeape yapiri
go rabu-daa dia.
8 Go-rupa pumare ruru
medalomame ruru rado-
para yada palimi. Go page
gavman adaa su medalo-
mame gavman su rado
radonu raapu palimi. Go
page su rado rado-para
suminini palia. Go page su
rado rado-para reae adaa
pabalia. Go-rupa palia pare
go elenuri naakimi koau
nala-rupa mada epalia. Ele
medaloma page werepe
epalia.
9 Yapare nimi koe enaalinu
raapu piralimi rabu nimimi
nina pora mea waateme. Ni-
mumi nimi adialalo kaunsil-
na ada-para maa puma kose
leme. Go page nimumi nimi
Juda alinuna lotu ada-para
luma nimi balinu piri-para
maaoma ali mudunu piri
page ma-awalimi.
10 Go-rupa palia pare epe
agalere enaali piri su raay-
ona abala lakelalo kiritalimi.
Go-rupa puma werepere go
yapi di dia yaalia.
11 Nimumi nimi ma-
paitaaoma kose-para maa
palimi raburi ni ake lano
yapae kone lo robaa-para
namapiraalepape. Go raburi
Holi Spirit-mi agale lagialia-
pulu nimimi agale mada
lakeleme.
12 Go raburi ame balinumi
nimuna ame bali medaloma
enaalinu-para tyaminalo
mea kaleme. Aaraanumi
nogo naaki enaalinu-para
mea tainalo kaleme. Nogo
naakinumi agi aaraa-para
rono pagoma linalo mea
kaleme.
13 Nimiri nina si yaa-pulu
enaali raayome nimi rono
pagoma giyalimi. Go-rupa
palimi pare enaali raayome
ni nagiaoma palimiri werepe
go su yaa dia yaalia rabu
page ade abuna kagaa pira-
mala palimi.

Radaa adaa noma kedaa adaa ritimi
(Mat 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 Gore nimimi mabebo-
laoma pugu pi ele adalimi
rabu go ele epe ada-para
rekalia-pulu go rabu su
yaa laapo dia yaalia. Go
rabu su Judia piri enaalimi
rudu apedaa-para pogola
pulupape. Gore buk Daniel-
me lisa-daa enaalinumi go
agalena re abala ademe-pulu
mada makuaamina.
15 Go rabu enaalinuri ada
pera-le piralimiri ru-nane wi
elenu namula pulupape.
16 Go rabu page enaali
medaloma maapu-para
piralimiri nimuna mamina

kura laapo namuma yamola
pulupape.
17 Go page ena medame
nipuna nogo naaki padaa pia
page adu nala ayaanu page
pawa pogola palimi rabu ni
kodo palia.
18 Yapare go piale koe
kogono epe-rupa rabu na-
epenalo beten tapape.
19 Go rabu epaliade elere
enaalinumi kedaa gu-rupa
na-ademe. Gote-me su yaa
laapo wariaaoma ipuma abi
page radaa adaalepe go-rupa
na-epea.
20 Gote-me go koe ele
epaliade yapi di nama-
rudu yaaliare enaali raayo
ora komalimi. Yapare
Gote-me nipuna mapiraae
enaali madaa kone salia-daa
nipumi go di marudu yaalia.
21 Go raburi enaali medalo-
mame go-rupa leme: Maa
Rapae Aliri go-para pia-
le go page mogo-para pia
leme-daare go agale napa-
galepape.
22 Gore makirae keriso-nu
page makirae agale lakale
alinu page opapalimi. Go
rabu nimumi napi kogono
puma ele epape di radonu
pinalo adalimi. Go-rupa
puma nimumi nimi Gote-na
mapiraae enaalinu makiri-
talo epalimi.
23 Go-rupa palimi pare
waru adalepa. Go epaliade
ele raayo madaa agale abala
lagu aayo.

Gote-na Mea Rapaae Ali epalia rabu
(Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

24 Go-rupa puma enaali
madaa apo radaa abala ne-
nalomare naare kudunaoma
kasua naraalia.
25 Kuba kedome yaa giy-
oma lopalia page yaa-para
piri elenuna puri page ma-
lewa lewa palia.
26 Go-rupa palia raburi
enaali Raapu Pirape alina
Si adalimi. Nipumi yaa-para
ipuma nipuna puri ora maa
epalia.
27 Go-rupa pisa raburi
nipumi ensel rapaoma nipu
su raayona abalade mapi-
raae enare makiritaalia.
Kiritalia rabu su yaa ruma
aaya-nane puma re lapu
lapu yarara yarara pu mea
kiritalimi lisa.

Repena fik madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 Kama fik repenana kone
waru mealepape. Nipuna
palaa-para ipa ruboma yo
kagaa opea raburi go ele
adoma pane pe-daa epelea
kone su makuaamina.
29 Go page apo koe ele
epalia raburi kedaa meape
yapi di ora re-para epalia-le
makuaamina.
30 Go agale pagalepa. Go
pimi enaali abi nakomalimi
pare go elenu abala epenalo
adalimi.
31 Su yaa laapo abala dia
yaalia pare nina agale ade
abuna pa sama palia.

Yesu epalia yapi di-ri enaalinumi namakuaaeme
(Mat 24.36-44)

32 Yapare go epaliade yapi
di-ri enaali medame page
namakuaaeme. Yaa-para
piri ensel page Gote-na Simi
page namakuaaeme pare
aapa Gote-me agu raapu go
yapi di adoma makuaaya.
33 Go epaliade yapi di
rabu namakuaaeme-le waru
adoba piralepape.
34 Go yapi di-na remaare
gu-rupa lagialo: Pa ali meda
pora kimisu pulalo pisa. Go
rabu nipuna ada giyoma
nipuna kogono alinu abala
kogono rumaaoma pisa. Go
rabu pora gaape surubape
ali-para waru adobape loma
pisa.
35 Gore adobalepape lisa.
Adana aaraare aa-rabo
epalia palo namakuaaeme.
Ribaa epalia yapae rumu
rumuna epalia yapae yaa
kakarega agale piade rabu
yapae yapipu epalia yapae
maarea. Go-rupa pea-le ora
waru adobalepape.
36 Mogo adana aaraa
epalia rabu nimi paitalimiri
ora koeyaalia.
37 Gore neme nimi-para
lagialo-rupare enaali raay-
ome ora adoba piralepape
lano lisa.

14

Ali kalunumi Yesu tyalalo yada robesimi
(Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Jon 11.45-53)

1 Go-rupa puma werepe
wala yapi laapome Pasova
eda di* epalia. Go rabu
page Bret Nama-adaape yapi
di yaa-pulu enaalinu epa kir-
itasimi. Go raburi Gote-
na lodo kira-ae ali kalunumi
page rekena agalena tisaan-
umi page Yesu lu makomaat-
alo pisimi-pulu nipu adialalo
pirisimi.
2 Go-rupa pirisimi rabu
nimumi talo: Enaalinumi
koe-rupa pogolasaalimi-
pulu go Pasova yawena
yapi di rabu Yesu mada na-
adiamina lisimi.

Yesu Betani su pirisa rabu ename ora epe kaa pi wabala kaluna koyasa
(Mat 26.6-13; Jon 12.1-8)

3 Gore Yesu Betani su-para
ipuma Saimon-na ada-para
piri ali yakilimi lisa pare ma-
epeaasa. Pirisa raburi ena
medame kana pe muma epe
kaa wi wabola pira palae
mea ipisa. Go ipare yoto
ora adaalepe winalo ename
go pe loboma Yesuna kaluna
madaa koyasa.
4 Koyasa rabu go piri
enaali medalomame rono
pagoma gu-rupa lo pirisimi:
Ake pea-daa go epe ipa pa
rubala?
5 Go ipa kabola peme
raburi kana yo adaapu gu-
rupa 1200 kina mada muma
riabo naralinu pa katea
pema. Go-rupa loma nimu
mo ena-para arere lisimi.
6 Go-rupa pisa raburi
Yesumi talo: Go agale
giyalepa. Ake pea-daa nipu

* **14:1:** Goteme Israel enaali wala misa yapi di maa niminaaoma bret kap madaa aba noma pirinaloma Yesu ake puma ripinaamina yapae kone wisimi. Go agalere ali mudunumi lisimi.

madaa koe kone wimi pae?
Nipumi ora epe kone suma
pea.
7 Riabo naaralinuri ade
abuna nimi raapu piralimi-
pulu nimu madaa raba
meape kone salimi-daare
go rabu palepape. Yapare
neme nimi raapu ade abuna
napitua.
8 Go enana kone epelea-le
palainawa. Naa ro rogaalim-
inalo naa to yogale madaa go
epe ipame abala koyaala.
9 Pagalepa. Gore epe agale
su raayona lakeleme rabu
enaalinumi go enana bi pa-
genalo nipumi ni madaa ipa
koyasa kone salimina.

Judas-re Yesu madaa koe makirae ali pirisa
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

10 Go rabu disaipel 12-pela
alina bi medare Judas Iskar-
iot pirisa. Go aliri Gote-na
lodo kirape ali mudunu piri-
para puma Yesu tyalalo yada
robisa.
11 Go ali kalunumi Judas-
na agale pagoma raaname
komoma kana gilima lisimi.
Go-rupa lisimi-pulu Judas-
me Yesu ora linalo mea katoa
kone wisa.

Yesu nipuna disaipel alinu raapu bret wain laapo nisimi
(Mat 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jon 13.21-30)

12 Go Bret Yis Nasape Yapi
di raburi disaipel alinumi
Yesu-para agaa gu-rupa mis-
imi: Naa aa-rabo puma nena
Pasova eda kiritao salima
ya? Go rabu Pasova-na sipsip
lisimi-pulu go-rupa lisimi.
13 Go raburi Yesumi
nipuna disaipel ali laapo
mea rapaoma talo: Su yada-
para palipi raburi ipa noria
ipulae ali meda madaalipi.
Nipu raita maa pulupape.
14 Nipu ada-para kodobalia
rabu go adana aaraa-para
gu-rupa lakatapape. Tisaa-
me talo: Ni-para nina
disaipel alinu-para naa
Pasova eda nalima-pulu go
ada rubene-para wia palo
laketapape lisa.
15 Go tepe raburi mo al-
imi nipi so-nane maa puma
epe au pi ada ruboma mea
waalea. Go rabu nipumi
naana eda nape elenu mea
kiritao salepape.
16 Go-rupa lisa-pulu di-
saipel alinumi adare-para
puma Yesumi lakalisade-
rupa adisimi. Go-rupa puma
nimumi Pasova eda yarera
pisimi.
17 Wala alebo raburi Yesu
disaipel ali 12-pela komea-
para pirisimi.
18 Go-rupa pumare nimu
reke madaa eda no pirisimi
rabu Yesumi talo: Pagalepa.
Nimina ali komeare ora koe
makirae ali pia pare abi
nipumi ni raapu eda pa no
pia.
19 Go-rupa lisa raburi nimu
kodome komoma disaipel ali
12-pela alimi komea komea
nipu-para puma agale gu-
rupa misimi: Gore ni ora
yapae lo gu-rupa lisimi.
20 Yesumi nimu-para talo
Aposel ali 12-pelana komea
abi saa laapo plet-para bret
madaa ki sapalae no pipa.

21 Gote-na buk madaa lea-
rupa enaali Raapu Pirape
alina Si komalua lisa. Go-
rupa pea pare go raburi
nipuna koe makirae aliri
koe ele epalia-na kodome
komalo. Go aliri nipuna
agimi abala namadea pisa
yalore ora epelea lisa.

Yesumi bret wain laapo kalisa
(Mat 26.26-30; Luk 22.15-20; 1Kor 11.23-25)

22 Eda nisimi raburi Yesu
nipu bret muma Gote-
para ora pili loma rukima
nipuna disaipel alinu kalisa.
Kalalaara gu-rupa lisa:
Mealepa. Go bret-re nina
yogale gialo-le muma nalepa.
23 Go-rupa puma Yesumi
kap muma Gote-para ora pili
lomare kalisa. Kalisa rabu
nimumi raayo nisimi.
24 Go rabu Yesumi nimu-
para talo: Go ipa wain-
ri nina yaapi-rupa enaalinu
madaa koyalo. Nina yaapi-
miri Gote-na ora agaleme
puri mapaayo.
25 Nimi-para ora talo:
Neme-le ipa wain pa mada
nanalua pare abala Gote-
na surube su-para piruma
nalua lisa.
26 Go-rupa pisa raburi ni-
mumi ora pili yalisa lomare
su Rudu Oliv-nane pirisimi.

Yesumi Pita-para werepe ni giyali agale lakalisa
(Mat 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38)

27 Pamisimi raburi Yesumi
nimu-para talo: Nimi raayo
ni giyalimi. Gote-na buk
madaa gu-rupa lu wia
lisa: Gote-me sipsip punili
ali talia-pulu sipsip yola
minaabalia lisa.
28 Yapare ni wala rekoma
nimi Galili su-para palimi
rabu ni abala riri-nane palua
lisa.
29 Go-rupa lisa raburi Pita-
me nipu-para talo: Nimu
raayome ne giyalimi pare
neme mada nagiyalua lisa.
30 Yesumi nipu-para talo:
Waru pagalepa. Go ribaare
yaa gulame e rana laapo talo
palia pare abala rana repo
neme ni Yesu na-ade tea.
31 Go-rupa lisa raburi Pita-
me puri palo yaaloma gu-
rupa lisa: Saa rana komea
komalipa pare neme le nag-
inalo lisa. Go disaipel ali
raayome agale komea gu-
rupa lisimi.

Yesumi Getsemani su-para beten lisa
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

32 Gore nimu su medana
bi Getsemani-para pirisimi.
Go-para Yesumi nipuna di-
saipel alinu-para talo: Go-
para nimi piramina neme
beten lalo pulu lisa.
33 Go-rupa puma Yesumi
Pita-para Jems-para Jon-para
lamua pisa. Go rabu Yesuna
pu imu-para ora radaa puma
kedaame komisa.
34 Nipumi nimu-para talo:
Nina lo robaa-para kedaa
puma ni komalua lisa. Go-
nane adoma pitaapape.
35 Go-rupa loma Yesu pora
pagina wala ogeasi puma
suna lopesa. Lopoma Gote-
para beten gu-rupa lisa:

Aapa, ni madaa ora kone
saliri go radaa ni mada na-
epena magiyaape.
36 Go-rupa loma wala
talo: Aapa, ne ele raayo
mada pali-le ni radaa nape
giyano kap pane meape.
Yapare neme kone salo-rupa
napeape. Dia, nena koneme
makuaaoma pape.
37 Go-rupa loma wala ipisa
pare nipuna disaipel ali repo
u pa palisimi. Go rabu
Yesumi adoma Pita-para
talo: Saimon-ya, ne u paitae
ya? Ne go ogesi rabu mada
narekali?
38 Gore koe ele-para lopali-
le beten loma adaaba pi-
ralepape. Nimina konere
puri palea pare nimina yo-
gale koma paaya.
39 Go-rupa loma nipu wala
puma beten agale abala lisa-
rupa wala lisa.
40 Nipu disaipel alinu piri-
para wala ipisa rabu nimu
pa u palisimi. Nimuna le-
para u wala ipisa-daa u pal-
isimi. Nimumi rekoma nipu-
para agale wala meda na-
abulisimi.
41 Go-rupa puma wala rana
repo Yesu ipuma nimu-para
talo: Nimi penaa u paluma
piralimi ya? Gore mada.
Abiri nimumi enaali Raapu
Pirape alina Si pupitagi ne
enaalinu lamu kaleme.
42 Rekoma baina. Ada, ni
limina yada robo meade aliri
abala go epea-daa lisa.

Judas-me Yesu lore alinu maa kalisa
(Mat 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12)

43 Yesumi agale lalaina
go aposel-na rikiranare ali
Judas page enaali adaapu
page medaloma ipisimi.
Nimumi nimuna repena
kulinu nimuna rai kudunu
mea ipisimi. Gote-na lodo
kira-ae ali kalunumi page
rekena agale tisaa-nu page
ali kalunumi rapaasimi-pulu
ipisimi.
44 Gu-rupa ipisimi rabu
koe makirae ali Judas-mere
nimu-para pagaa wi kone
kaloma talo: Neme go ali
puma nunu toa rabu go ali
mealepape. Nipu adiala
waru surubuma maa pulu-
pape lisa.
45 Gore Judas ipisa raburi
nipumi Yesu piri wagepu
puma puaa talo: Ali Mudu
lisa. Go-rupa loma nipumi
Yesu nunu lisa.
46 Go rabu nimumi Yesu
adialalo waru ripinaaoma
misimi.
47 Yapare ali meda re-para
piri alimi rai kudu muma
Gote-na ali mudu nipuna
raba mi ali tulalo pisa pare
kale rakepe poasa.
48 Go-rupa puma Yesumi
nimu-para talo: Ake pea-
daa nimimi rai kudu-para
repena kuli-para muma ni
timi ya? Ni paake ne ali ya?
49 Ni ade abuna nimi raapu
lotu ada-para piruma agale
mogeaaripu pare go rabu ni
adialalo naipisimide. Yapare
Gote-na buk madaa wia-pulu
mada palimi.
50 Go lisa raburi disaipel
alinumi nipu giyoma pogola
pirisimi.

Penaali paala komoma wagepu pisa

51 Go rabu penaali medame Yesu raita maa pisa. Go naakina to madaare mamina kaake pi kama yamesa. Go rabu ali medalomame nipu epa ripinaabasimi.

52 Yapare nipu mamina malopaaoma pogola pisa.

Yesu ali mudu piri-para maa pisimi

(Mat 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jon 18.13-14, 19-24)

53 Go raburi nimumi Yesu Gote-na ali mudunu piri-para maa pisimi. Go raburi Gote-na lodo kira-ae ali mudunumiri kone makuaae alinu-para rekena agalena tisaanu-para nimu komea-para kiritasimi.

54 Go raburi Pita-me Yesu raita maa ipisa pare re-para naipisa. Nipu Gote-na lodo kira-ae ali kalununa epe pokaalo ada ru-nane puma pirisa. Nipu plisman-nu raapu komea-para piru repena adola pisa.

55 Go raburi Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page kaunsil alinumi page nimu raayome Yesu lu makomaalalo pisimi-pulu pa kama makirae agale mulalo pirisimi. Go-rupa pirisimi pare nimumi koe ele ora komea-daa na-adisimi.

56 Enaali adaapumi Yesu madaa makirae agale lo pirisimi pare agale rado rado lisimi.

57 Go-rupa pisa-pulu ali medaloma rekoma Yesu madaa makiraoma talo:

58 Nipumi go epe lotu ada kimi warili-airi kilipitua lisa raburi naame pagisima lisimi. Wala yapi repome lotu ada rado wariabalua lisa pare kimi nama-alua lisa. Go lisa raburi naame pagisima lisimi.

59 Nimumi remaa lakalisimi pare agale rado rado lakalisimi.

60 Go rabu Gote-na lodo kira-ae ali mudumi nimu piri-para rekoma Yesu agaa gu-rupa misa: Nimumi ne madaa go agale lame-le agale mada na-abuti ya?

61 Go-rupa lisa raburi Yesu pa piruma agale nalisa. Gote-na lodo kira-ae ali mudumi agaa wala gu-rupa misa: Nere enaali Raapu Pirape alina Si ya? Nere epe puri wi Gote-na Si ya?

62 Yesumi talo: E, ni enaali Raapu Pirape alina Si yaa-pulu Gote-na ora ki-nane pitua nipuna puri mada adalimi. Ni yaa mole raapu madaa piruma epalua-daa adalimina.

63 Go-rupa lisa raburi Gote-na lodo kira-ae ali mudumi Yesu ero agale lea kone suma nipuna mamina mea ririp-ima talo: Ake pea-daa go ali madaa medana agale paga-mono ya?

64 Nimimi nipuna ero agale pagamede. Nimina kone age ya? Go-rupa lisa rabu enaal-inumi nipu lu makomaape lisimi.

65 Go-rupa pisa raburi enaalinumi Yesuna yogale madaa supi raa piaoma nipuna le agaa suma gu-rupa

lisimi: Aapimi ne lea? Abi la. Go-rupa lisimi raburi plisman-nu page nipuna to yogale lisimi.

Pita-me Yesu giyesa
(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-18, 25-27)

66 Go lisimi raburi Pita-me Ali Mudu-na ada pape ru-nane pua pirisa. Go rabu Gote-na lodo kira-ae ali muduna kogono ena meda ipisa.
67 Epenaloma Pita-me adisa-pulu go ename nipu waru adaba suma talo: Ne page go Nasaret su-para piri ali Yesu raapu piriside.
68 Yapare Pita-me dia loma gu-rupa lisa: Nena agalere neme napagoma namakuaato lisa. Go raburi ada perali-nane puma pora gaape-nane pisa. Go-para pulaina yaa gulame agale lisa.
69 Go-nane pisa raburi kogono pape ename Pita adoma pa piri enaalinu-para lakalisa: Go aliri nipu Yesuna disaipel ali yade lisa.
70 Go-rupa lisa pare Pita-me wala dia lisa.
Wala werepe ogesi-daa pa piruma enaalinumi Pita-para gu-rupa lakalisimi: Nere ora disaipel ali yade. Makirae agale nalape. Ne ora Galili su piri ali yade lisimi.
71 Go rabu Pita-me nimu-para ora yaa madaa makuaa puri paloma talo: Niri go leme ali maarea ni ora dia yade lisa.
72 Go-rupa lisa rabu yaa kakarega wala rana laapo agale lisa. Go rabu Pita-me Yesuna agale wala makuaasa. Yesumi abala gu-rupa lakalisa: Yaa kakarega agale rana laapo tea raburi neme nina bi rana repo giyali lisa. Go agale makuaasa-pulu nipumi kodome komoma re waru lo pirisa.

15

Yesuri Pailat piri maa pisimi
(Mat 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38)

1 Gore wala yapi lapaasa rabu Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page kone makuaae alinu page rekena agalena tisaa-nu page kaunsel-nu page nimu raayo piruma yada robesimi. Go-rupa pisa raburi nimumi Yesu kopeme adiala Pailat* piri-para maa pisimi.
2 Go-rupa pirisimi raburi Pailat-me Yesu nipu agale lo-rapisa: Ne Juda alinuna ora ali mudu ya lisa. Nipumi Pailat-para talo: Ne ora lae lisa.
3 Go-rupa lisa raburi Gote-na lodo kira-ae ali kalunumi Yesu madaa koe ele pinalo agale adaapu lakalisimi.
4 Go-rupa lisimi rabu Pailat-me Yesu-para agale wala gu-rupa misa: Ne agale mada nate ya? Nimumi ne koe ele pape kone adaapu

* **15:1:** Yesu lalore ora waruau medaa puma ripinaaoma Rom gavman-na ali mudu Pailat piri maa pisimi.

madaa agale lame-le neme
napagae ya lisa.
5 Go-rupa lisa pare Yesu
agale meda yako nalisa rabu
Pailat-me kone adaapu kibu
pirisa.

*Yesu repena polopea
madaa lu makomaoma lisimi
(Mat 27.15-26; Luk 23.13-
25; Jon 18.39–19.16)*

6 Gore ade abuna Pasova
yapina di raburi enaalinumi
karapo ada pali ali komea ke-
peape kone wisa-pulu Pailat-
me go-rupa pulalo pisa.
7 Go raburi karapo ada-
parare gavman-na lore alinu
pirisimi. Nimuna rikiranare
enaali lu makomaasade ali
meda Barabas pirisa.
8 Go raburi enaali adaa-
pumi Pailat-para ipuma
talo: Ne Pasova-na maali di
madaare ali meda rapape
lisimi.
9 Go-rupa lisimi rabu
Pailat-me nimu-para agale
gu-rupa misa: Nimina kone
akepu saleme? Nimi Juda
alinuna ali mudu rapaalua
ya?
10 Go-rupa lisa pare Pailat-
me nimuna kone abala adisa.
Nipumi Gote-na lodo kirape
ali kalunumi Yesu madaa
kudipa kone suma adialalo
ipisimi-daa adisa.
11 Yapare Gote-na lodo
kira-ae ali kalunumi
enaalinu mapogolasaasimi
rabu nimumi Pailat-para
Barabas ma-kepeaape agale
lakalisimi.
12 Go-rupa lisimi raburi
Pailat-me nimu agale wala
misa: Gore nimina Juda
ali muduri nipu madaa ake
palua ya lisa.
13 Nimumi nipu-para wala
yalaasimi: Repena polopea
madaa lu makomaape lisimi.
14 Go-rupa lisimi raburi
Pailat-me nimu-para talo:
Ake pea-daa ya? Nipumi koe
ele meda nawia lisa. Yapare
nimumi puri paloma gu-
rupa lisimi: Repena polopea
madaa tamina lisimi.
15 Go-rupa lisimi raburi
Pailat-me enaalinu madaa
pedo pisa-pulu nipumi
Barabas kepeasa. Go-rupa
puma Pailat-me Yesu repena
kulimi luma enaalinumi
repena polopea madaa linalo
mea kalisa.

*Yada pape alinumi Yesu
marakepeaai agale lisimi
(Mat 27.27-31; Jon 19.2-3)*

16 Go-rupa puma soldia al-
inumi Yesu gavman-na kose
lape ada ru-nane maa puma
soldia alinu medaloma page
maa pirisimi.
17 Go raburi go alin-
umi Yesu madaa epe kale
mamina mayamaaoma kalu
madaa kope keto keto
muma raguna wariaoma
ma-adipeasimi.
18 Go-rupa pirisimi
raburi nimumi nipu madaa
maraakepeae agale gu-rupa
lisimi: Ne Juda enaalinuna
ali mudu-le ade abuna epe-
rupa pirape lisimi.
19 Go-rupa loma nimumi
Yesuna kalu repena kulimi
luma supi raa piaoma rumu
pege puma adainaaoma
mapiraasimi.

20 Gore nimumi nipu
madaa giri laasimi raburi
nipuna epe kale mamina
koloma ora nipuna mamina
mayamaasimi. Go-rupa
pirisimi raburi repena polo-
pean talo maa pisimi.

Repena polopea madaa lisimi
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Jon 19.17-27)

21 Go-rupa pirisimi raburi
pa ali medana biri Saimon
nipuna su Sairini giyoma
pa ipisa rabu nimumi go
ali repena polopea pasaane
mariaasimi. Go aliri nipu
Aleksanda-para Rufus-para
go naaki laapona aaraa nipu
Sairini su-para pirisa.

22 Go raburi nimumi
Yesu Golgota su-nane lamua
pirisimi. Go Golgota su biri
adaa agale madaare kalu
kuli rogaae su leme.

23 Maa pisimi raburi ni-
mumi nipu koe rero pi ipa
kalalo pirisimi pare giyesa.
Go ipare wain-para rero pi
ele meda raapu perekema
kalisimi.

24 Go-rupa pumare ni-
mumi Yesu repena polopea
madaa lisimi. Go-rupa
pumare nimumi nipuna
mamina-nu komea komea
lo muma satu-rupa talalo
pirisimi.

25 Gore go naare pena
opalaina Yesu repena polo-
pea madaa lisimi.

26 Go lisimi raburi nimumi
kose lape agale pepa madaa
gu-rupa lisimi: Go aliri Juda
alinuna ali mudu yade lo lu
wisimi.

27 Go-rupa pirisimi rabu
Yesu paake ne ali laapona
rikirana luma ali meda ora
ki-nane lu ali meda koya ki-
nane tyalepa pirisimi.

28 Go-rupa pisimide konere
Gote-na buk madaa abala gu-
rupa lu wisa: Nipu koe paake
ne ali raapu mapiraasimi.

29 Go-rupa pisa rabu pora
one lobasa apone lobasa
enaalinumiri nimuna kalu
ma-wage alo puma ero agale
gu-rupa lisimi: Neme lotu
ada kilipima yapi repome
wala ma-aulua abala liside.

30 Nena gole ne raba mea.
Abiri repena polopea giyoma
su kamaa nipu lisimi.

31 Gote-na lodo kira-ae
ali mudunu page rekena
agale tisaa-nu page nimumi
Yesu-para ero agale gu-rupa
lo pirisimi: Nipumi enaali
medaloma raba muma
ade abuna mapiraasa-daa
nipuna gole nipu raba muma
ade abuna pirinalo adamina
lisimi.

32 Go aliri enaali Raapu Pi-
rape Ali page Israel ali mudu
page nipu go-rupa pia-pulu
go repena polopea giyalia-
daare naame nipu madaa
kone rulamina lisimi. Go
repena polopea meda madaa
madisimi ali laapome page
Yesu-para arere lisipi.

Yesu komisa
(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Jon 19.28-30)

33 Gore naare rikirana
aasa rabu go su raayo ribaa
yabaasa. Go-rupa puma
su raayo ribaa loma puma
naare nogo-nane pabola
pupulaina yapi wala lapaasa.

34 Go naare pabola popesa
raburi Yesumi puri paloma
gu-rupa yalisa: Eli Eli laama
sabaktani lisa. Go adaa
agalemere gu-rupa lisa: Naa
Aapa Gote neme ni ake pea-
daa giyae pe lisa.
35 Pa piri enaali medalo-
manu pagoma gu-rupa
lisimi: Gore nipumi Elija
yalaade lisimi.
36 Go-rupa lisa raburi
ali komea wagepu ipuma
lubi eleme rero pi ipa
paba palae repena kuni-
nane rukao palaoma nenalo
kalisa. Yesu kaloma gu-rupa
lisa: Adobape. Elija-mere
nipu repena polopea madaa
kepeaalia yapae naame
adamono lisa.
37 Go-rupa lisa raburi Yesu
agale puri palo yaa loma
pu nimu kudunasa rabu
komisa.
38 Go-rupa pisa raburi lotu
ada-para maitabae mamina
so kuni-nane riripu taboma
none kuni-nane puma riripi
tabisa.
39 Go-rupa pisa raburi mo
soldia ali mudumi Yesu le
kadupia adisa-pulu gu-rupa
lisimi: Go aliri Gote-na Si ora
ria yade lisa.
40 Go-rupa pisa rabu ena
adaapu mo-para piruma
adisimi. Ena medare Maria
nipuna adare Makdala su-
para pirisa. Ena medare
Maria nipuna si Jems-
para Joses-para nimu raapu
pirisimi. Ena meda Salomi
page pirisa.
41 Abala Yesu Galili su-para
pirisa raburi mo enaalinumi
nipu raita maa puma nipu
raba misimi. Ena medaloma-
nuri Yesumi Jerusalem su-
para giyoma ipisa rabu nimu
raapu meda ipisimi enaalinu
pirisimi.

*Yesu kana apedaa-para ro-
gaasimi*
*(Mat 27.57-61; Luk 23.50-
55; Jon 19.38-42)*

42-43 Gore ribaa yolalo
palaina Arimatea su-para
piri ali Josep ipisa. Go
aliri ora epe kaunsil ali
pirisa. Nipumi Gote-na
Surube Yapi di epenalo
adolalo pirisa. Nipu ipisa
rabu ekera-nanere Pomo mu
Pirape Yapi yaa-pulu nipumi
Pailat piri-para puma Yesuna
ro rogaaita ponolo puma
kogelisa.
44 Gore kogelisa raburi
Pailat-me Yesu abala le
kadupilisa lo napagesa. Go-
rupa pisa-daa nipumi soldia-
na surube ali meda yaaloma
gu-rupa lakalisa: Mo ali
le kadupia pe loma agale
lorapisa.
45 Gore yada pape surube
alimi e lisa, ora komaade
lisa-daa Pailat-me Josep gu-
rupa lakalisa: Yesuna ro
mada mula pope lisa.
46 Go-rupa lisa raburi
Josep-me kaake pi mamina
muma ro rogaaoma kana
apedaa tapa-para rogaasa.
Nipumi rogaabaoma pora
gaape-nane kaname pora
poaniaasimi.
47 Go-rupa pisa raburi
Makdala su-para piri Maria-
me page Josep-na agi Maria-
me page Yesuna ro mo mea
rogaasa-para adisipi.

16

Yesu wala rekesa
(Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Jon 20.1-10)

1 Gore Pomo mu Pirape
Yapi dia naloma Makdala su-
para piri Maria-para Jems-
na agi Maria-para Salomi-
para epe kaa pi wabala meda
kabesimi. Nimumi Yesuna ro
madaa sula pisimi.
2 Gore adaa korona ribaa
reko rabu go enanu kana
apedaa tapa-para adola
pirisimi.
3 Go-rupa pirisimi raburi
nimumi agale gu-rupa laari
simi: Aapimi pora gaape
kana mea lusuma rubalia pe
lisimi.
4 Go-rupa lisimi raburi
nimumi adasaaoma adisimi
pare kana lusuma rube
adisimi. Go kanare ora
adaalepe.
5 Gore nimumi kana
apedaa tapa-para kodobat-
alo puma nimuna popoke-
nane penaali meda adisimi.
Nipuna kaake pi mamina
yamoma pirisa. Adisimi
raburi ora paala komoma
pogolasaasimi.
6 Go-rupa pisa pare mo
naakimi nimu-para talo:
Paala nakomalepape. Nim-
imiri Nasaret su-para piri
Yesu aasa pula epamede
makuaato. Go aliri repena
polopea madaa tamede.
Yapare nipu abala laade-
rupa rekaa puma go-para
napia. Adalepa, go-para
abala rogaarimide.
7 Yapare nimi abi puma
nipuna disaipel alinu-para
Pita-para nipu Galili su-
para abala puma pirina
laketapape. Nipumi nimi
abala lakalesa-rupa go su-
para mada adalimi lisa.
8 Go-rupa lisa raburi
nimumi kana apedaa tapa
giyoma wagepu pisimi.
Pirisimi rabu ora pururu
aoma paalame komisimi.
Nimu paalame komisimi-
pulu enaalinu abi napuma
lakalisimi.

Makdala su-para piri Maria-me Yesu adisa
(Mat 28.9-10; Jon 20.11-18)

9 Go-rupa pisa raburi Yesu
adaa korona yapipu rekesa.
Rekesa raburi Makdala su-
para piri Maria-me Yesu
abala adisa. Go ena madaare
Yesumi koe remo ki medane
luma medane laapo abala
ma rubaasa.
10 Go enamere nipu puma
Yesuna adaami enaalinu-
para lakalisa. Nimumi kodo
komoma re lo pirisimi rabu
lakalisa.
11 Yapare ename neme
Yesu adaoma pa pia lakalisa
rabu nimumi kone narulal-
isimi.

Disaipel ali laapo piri-para Yesu opasipa
(Luk 24.13-35)

12 Werepere Yesuna dis-
aipel ali laapo pulaaoma ip-
isa raburi nipuna to rado pi
nona pi pirisa. Go rabu go
ali laapore su kamaa pora
pagina pisipi.

13 Go-rupa puma go ali
laapome enaali medaloma-
para puma lakalisipi pare ni-
mumi go agale madaa kone
narulalisimi.

Yesu disaipel alinu kogono kalisa
(Mat 28.16-20; Luk 24.36-49; Jon 20.19-23)

14 Wala werepere disaipel
ali 11-pela rapuluma madaa
eda no pirina Yesu ipisa.
Gore abala enaali medalo-
mame nimu-para Yesu pa
pia epa lakalisimi pare kone
narulalisimi go agale lo
robaa-para nakodabasimi-
pulu nipumi nimu mo
lagiame agale madaa kone
narulaasimi.
15 Go raburi Yesumi nimu-
para talo: Su ada raayo-nini
puma enaali raayo-para epe
agale puma lakelape lisa.
16 Enaali raayome go agale
madaa kone rulaoma kalu-
ipa mumare ade abuna
kagaa piramala palimi. Pare
enaali raayome go epe agale
madaa kone narulalimi-
daare pupitagi ne kone
madaa koe kedaa mealimi
lisa.
17 Kone rulae enaalin-
umi puri muma gu-rupa
palimi: Naa bi loma koe
remo maraita pealimi lisa.
Nimumi abala napage adaa
agale radonu page leme.
18 Nimumi kero ripinaal-
imi rabu nakomalimi. Ni-
mumi romo maalu ipa nal-
imiri ora nakomalimi. Ni-
mumi yaina kome enaalinu
kaluna kimi waraalimi rabu
perekealimi lisa.

Yesu yaa-para maa pisa
(Luk 24.50-53; Kog 1.9-11)

19 Gore Ali Mudu Yesumi
nimu-para agale gu-rupa lak-
enaloma so yaa-para maa
pisa. Go-rupa pumare Gote-
na pope ki-nane pirisa.
20 Go-rupa pisa raburi di-
saipel alinumi su raayone
puma epe agale mogelesimi.
Go-rupa pirisimi raburi Ali
Mudumi nimu raba muma
puri kalisa. Puri kalisa
rabu nipumi disaipel alin-
umi agale pamu lo napi page
pamu pirisimi enaalinu wai
mulalo pirisimi. Go yade.

Luk
Ripili Agale

Go Luk-mi go buk-na agale go-rupa lisa: Yesumi Israel enaalinu-para pa enaalinu-para wala mulalo pisa. Yesumi nipuna kogono ripima pulalore enaalinu agale lakalisa (Luk 4.18). Go buk madaa Luk-miri Yesumi enaali kedaa rili kodome komoma epe-rupa pi madaa remaa waru lisa. Yesumi pisa-aimiri nipuna rurunumi nipu madaa pedo waru peme. Maria-me nipu madisa rabu enaalinumi pedo waru pisimi (1.42-48; 2.10). Go-rupa puma Yesu so yaa-para pisa rabu page pedo waru pisimi (24.52).

Ele adaapu Yesu mada pisa-ainuri Luk komeame remaa lisa. Go elenu madaare pa buk-nu meda agale nawia. Luk komeame Yesu go su kamaa aainaloma pisa-ainu adaapu remaa lisa. Luk komeame Yesumi Samaria alimi ali meda raba misa lisa. Nipumi saa pi agale page lu wisa. Naakimi aaraa giyoma pe saa pi agale page Yesuna saa pi agale medaloma page lisa. Sakias takis mi ali madaa pisa-ainu page Luk-mi remaa lisa.

Ele medaloma Luk-mi agale adaapu lisa elenuri: Beten puri paloma Holi Spirit-na kogono-para Gote-me enaalina koeyaenu mea rubape kone rapaaina agale lisa. Enanumi pea-ai mada page Luki-mi agale adaapu lisa.

Luk-na agalere go buk komea-daa dia. Go buk Aposel-nuna kogono pimade page Luk-mi lisa. Go buk-miri Yesu abala yaa-para penaloma Aposel-numi pisimi page go raayo nimuna kogono madaa remaa lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Go agalena re (1.1-4)
- Yesu madinaloma Jon kalu-ipa page Yesu laapo naaki pirisipi (1.5–2.52)
- Jon Baptais remaa (3.1-20)
- Yesu kalu-ipa remaa page Satan-me Yesu kotulalo pisa (3.21–4.13)
- Yesu Galili su-para kogono enaali piri penaa pisa (4.14–9.50)
- Yesu Galili su-para giyoma Jerusalem-nane pamisa (9.51–19.28)
- Yesu Jerusalem taun re-para puma koro komea pisa (19.27–23.56)
- Yesu rekesa rabu disaipel alinumi nipu adisimi (24.1-53)

Luk-mi go epe remaare pepa madaa lumare ali Tiofilus-para rapasa

1 Yesa Tiofilus: Abaladere Mudu enaali adaapumi naana rikirana Gote-me ma-opasaade elenu pepa madaa lisimi.

2 Gore ora ririna rabu go elenu adoma epe agale lakalisimi enaalinuna agale pagisimi. Nimumi naa lag-isimi agalere ali adaapumi pepa madaa lisimi.

3 Go-rupa pea-pulu ali
mudu Tiofilus-re neme
page go remaa raayo pepa
madaa luma ne piri-para
rapaalua kone sawa. Go
remaana re raayo madaa
kone waru makuaaoma epe-
rupa tyaato.
4 Gu-rupa tyaato-le neme
apo agale raayona re
makuaaoma kone re lainalo
pepa lu rapaato.

Ensel-me Sakaraia-para Jon madini yapi epaa lakalisa

5 Herot Judia su-para ali
mudu pirisa rabu Gote-
na lodo kira-ae ali meda
Sekaraia pirisa. Nipuri Gote-
na lodo kira-ae ali meda
Abaisa ruruna rikirana
pirisa. Sekaraia-na werena
biri Elisabet. Go ena page
Gote-na lodo kira-ae ali
ruruna ru-nane piruma
madisa.
6 Go rapaayare Gote-na
le agaana epe-rupa piruma
rekena agale raayo pagoma
epe-rupa pirisipi. Nipu
laapome Ali Mudu-na agale
waru pagoma epe-rupa ora
pirisipi.
7 Pare Elisabet-re enagae
pirisa-pulu nipu nogo naaki
namaitisa. Go-rupa puma
nipu ora enagae yomagae
laapo pirisipi.

8 Koro medare Sekaraia
nipuna ruru alinu epa kir-
itaoma Gote-na kogono pu-
lalo ipisimi.
9 Go rabu lodo kira-ae al-
inuri nimumi ele kaas-rupa
lumare alina reke madaa
lodo kiritalo pirisimi.
10 Sekaraia-me Gote-na
lotu ada ru-nane lodo ki-
ratalo pirina enaali adaapu
ada pera-le beten puma lala
pirisimi.
11 Sekeraia ru-nane pisa
rabu Ali Mudu-na ensel
meda so lodo kira-ae kana
reke pope ki-nane epa
rekesa.
12 Gore Sekaraia nipumi
mo ensel adoma ora paalame
waru komoma pogolasaasa.
13 Go raburi ensel-me
talo: Sekaraia, neme paala
nakomape. Gote-me nena
beten abala pagaa. Nena
ename naaki matia. Nemere
go naakina bi Jon ma-aape.
14 Go raburi ne pedo puma
raana waru komali. Nipu
mati raburi enaali adaapumi
nipu madaa pedo palimi.
15 Gore nipu piralia rabu
Ali Mudu-na ora ali mudu pi-
ralia. Nipumi ipa wain-para
puri pale ipa bia nanalia.
Nipuna agina lo robaa-para
piralaina Gote-na Holi Spirit
nipu madaa rubitabalia.
16 Mo Gote-na ruru Israel
su-para piri enaali adaapumi
kone perekema nimuna
Mudu Gote madaa kone
rulaliminalo Jon-me agale
laketea lisa.
17 Nipumi Elija-na kone
mogeama puri waru paboma
Mudu Ali piruma Gote-
na agale laketea. Go-rupa
pumare Jon-me agi aaraan-
umi nimuna nogo naaki epe-
rupa mapiraalia. Nipumi
agale yokeme enaalinuna
kone ma-epeaaoma Ali
Mudu-na epaliade yapi di
madaa kone suma adoma

pirinalo laketea lisa.

18 Go raburi Sekaraia-me
ensel gu-rupa lakalisa: Neme
go agalere ake puma ora lae
kone salua ya? Saa ora ena-
gae yomogea pipa lisa.

19 Go-rupa lisa rabu
ensel-me Sekaraia-para gu-
rupa lakalisa: Niri Gebriel.
Neme Gote-na le-aga madaa
rekaayo. Go-rupa pe-
pulu Gote nipumi ni mea
rapaaripa-daa neme ne go
epe agale lagialuame epa pi.

20 Gore go agalena re ora
palia pare neme go agale
kone narulaale-pulu neme
agale mada nate. Ne maara
palae ali pirumare ora la-
giawade agalena re opaliade
raburi nena agale lapali lisa.

21 Sekaraia ada ru-nane
adaalupu pirisa-pulu enaali
raayome kone adaapu suma
adobasimi.

22 Gore nipu werepe
kamaa-nane ipisa pare
mo enaalinu agale mada
nalakalaasa-pulu nipumi
nimu adenalo pa ki maalame
robo wisa. Nipu agale
maare ali pirisa-pulu enaal-
inumi nipu lotu ada ru-
nane upaa-rupa adisa-pulu
makuaasimi.

23 Wala werepere Sekaraia
nipuna lodo kira-ae kogono
pi yapi di dia lisa raburi
nipuna ada wala pisa.

24 Werepe nipuna ena Elis-
abet naaki eke supumi padaa
piruma kaledesa. Go rabu
nipumi talo:

25 Abiri Ali Mudumi ni
madaa kodome komoma ni-
para go-rupa pea. Gore
abalade naaki napirisa rabu
enanuna le-aga madaa yala
polisua pare abi epelea lisa.

Ensel-me Yesu Maria neme mati lakalisa

26 Eke-alu 6-pela popesa
rabu Elisabet naaki padaa
abala pirina Gote-me ensel
Gebriel mo Galili su robo ru-
nane adare Nasaret-para pe-
naalisa.

27 Nipumi ena maapua
meda piri-para pisa. Abalade
go enare ali meda Josep-
me rumaalalo ele kalabasa.
Go aliri kasua Devit-na
rurumi madi ali pirisa. Ena
inamapuana biri Maria.

28 Go rabu ensel mo ena
Maria piri pumare go ena
epe-rupa pirape lisa. Ali
Mudumi nere kodome ko-
moma ne raapu komea-para
pia lisa.

29 Ena Maria-me go ensel-
na agale pagoma kone
adaapu wisa. Go alina
agalere akepu lena kone
suma kedaa waru komisa.

30 Go raburi ensel-me
Maria lakalisa: Neme paala
nakomape. Gote-na kone-
mere ne puri meainalo pi
lisa.

31 Waru paga. Neme naaki
padaa piruma naaki meda
madi. Nipuna biri Yesu ma-
aape.

32 Go naaki nipu Mudu Ali
piralia rabu enaalinumi nipu
so yaa madaa pia Gote-na Si
teme. Gore Gote-me nipu ka-
sua Devit-na ruruna ora ali
mudu mapiraalia.

33 Nipuri Jekop-na ruruna
ali mudu page ade abuna pi-
ralia. Go puma nipuna Su-

rube Yapi di ora nadia yaalia
lisa.
34 Go lisa rabu Maria-me
mo ensel agale abulisa: Go
naakiri ake puma maitialua
ya? Neme ali page meda abi
nape-le.
35 Go raburi ensel-me gu-
rupa lakalisa: Holi Spirit-
mi ne madaa ipuma Gote-
na puri ora so madaame ne
waru surubalia. Go palia-
pulu werepe go naaki neme
mati. Gore enaalinumi go
epe naaki nipu epe ali loma
Gote-na Si teme.
36 Gore paga. Nena kai
Elisabet abala enagae ya-
pare nipuna lo robaa-para
naaki meda pia. Abalare
enaalinumi gu-rupa lisimi:
Nipumi nogo naaki mada
namaitia lisimide pare abi
nipuna suba 6-pela popea
lisa.
37 Gore Gote-me napeape
elere meda ora nawia lisa.
38 Gore Maria-me talo: Pa-
gape. Niri Mudu Ali-na ko-
gono ena yaa-pulu neme go
lae elenu pa pinawa lisa. Go
lisa raburi ensel-me pagoma
wala pisa.

Maria-me Elisabet adola pisa

39 Gore werepe Maria nipu
rekoma wagepu so rudu-
nane ae adare meda Judia
pisa.
40 Nipu puma no
Sekaraia-na ada-para puma
kodobaoma Elisabet-para
epe naare pa lo agale puma
lakalisa.
41 Elisabet-me no Maria-
na agale pagisa raburi mo
Elisabet-na lo robaa-para
piri naaki pogolasa. Go rabu
Elisabet madaa Holi Spirit
rubitabesa.
42 Go rabu Elisabet-me
Maria-para puri paloma gu-
rupa lisa: Robaa-para pirina
page nipu epe puri mealia.
43 Go rabu ename talo:
Neme epe kogono napede
ake paa-daa Mudu Ali-na agi
ni adola epaa?
44 Pagape. Nena agale
pagawade rabu no lo robaa-
para piri naakimiri pedo
puma popa pogolaade.
45 Mudu Alimi abalade ne
lagisade agalere neme go ora
adolalo pi lisa. Go pe-le neme
raaname komape. Elisabet-
me apo agale gu-rupa lisa.

Maria-na yalisa

46 Gore Maria-me talo:
Naa konemere Mudu Ali-na
bi minasaayo.
47 Go puma nina Raba Meape
Ali Gote madaa pedo
waru pe.
48 Niri nipuna kogono ena
madaare nipumi ni
kodome komoma raba
mu aaya.
Gote-me puri pale epe ele
medaloma ni madaa
mea epea-pulu abi
page werepe page go
puri pale Gote-me ni
raba mealia. Go pea-
pulu enaali raayome
ni ora epe ena teme.
49 Go pea-le nipuna biri adae
abuna epe aalia.
50 Enaali raayome nipuna
agale waru pagoma
paala komalimiri
nipumi adae abuna
epe raba mi kone
kalalo pia.

Go pea rabu adae abuna madini-mi enaalinu madaa go kone salia.
51 Nipumiri abalade napi kogono pisaaya.
Go rabu nipumi kone pogali enaali medaloma ralu lisaaya.
52 Nipumi su kamaa ali mudu puri pale alinu rabuaanaaoma enaali naaralinuna bi minasaasaya.
53 Enaalimi nipuna agale pagolalo kone wimi enaaliri nipumi ele waru mea kalo aaya.
Pare nipumi kamope enaalinu giyoma ele nakalisa.
54 Naana kasuanu-para kana waraaoma lakalisa agale nagiyasa.
Nipumi naa Israel su-para piri kogono enaalinu raba mulalo ipisa.
55 Go yapare nipumi Abraham-para nipuna werepe madina naakinu-para adae abuna kodome komoma raba mu aaya lisa.
56 Elisabet raapu Maria nipu suba repo pirisa pare werepe wala nipuna ada pisa.

Elisabet-me Jon madisa

57 Elisabet-na naaki maitape di raname lisa raburi mo naaki Jon madisa.
58 Elisabet nipuna rurunupara nipuna adare komeapara piri enaalinumiri Elisabet naaki maitaade remaa pagisimi. Gore Mudu Alimi nipu kodome komoma raba misa-pulu nimu Elisabet raapu ranaa komo pirisimi.
59 Gore yapi 8-pela pa pirumare mo naakina yogale rugulalo pisimi. Nipuna biri aaraana bi-rupa Sekaraia talo pisimi.
60 Go lisimi pare mo naakina agimi dia lisa. Nipuna biri Jon lamina lisa.
61 Go rabu nimumi talo: Nena kai aapa page nena ruru page go-rupa bi ma-ae meda dia yade lisimi.
62 Go rabu nimumi aaraa agaa mulalo pa kimi robo suma agale lorapisimi. Nipumi mo naakina biri akepu bi ma-aalia pe kone suma agale lorapisimi.
63 Sekaraia-me pepa tyape ele meda maa gialepa loma gu-rupa pepa madaa lisa: Go naakina biri Jon lu lisa. Go lisa raburi mogo pisimi enaalimi kone adaapu wisimi.
64 Go kone adaapu saapirinare mo Sekaraiana agale lapaasa. Go rabu nipuna agale namaareasa raburi nipumi agale lapaoma Gote-na bi minasaasa.
65 Go raburi mo nimuna adare komea-para pirisimi enaalimiri paalame komisimi. Go remaare Judia su raayona pagisimi.
66 Enaali raayome go agale kone-para su kiraloma nimu kone adaapu wisimi. Nimumi gu-rupa lisimi: Werepe go naakimiri ake palia pae? Gore mo naaki madaa Mudu Alimi puri

kalisa adisimi-pulu go-rupa lisimi.

Sekaraia-me Gote-na lakale agale lakalisa

67 Go rabu Holi Spirit aaraa Sekaraia madaa ru-bitabenaloa nipumi Gote-na lakale agale gu-rupa lakalisa:
68 Naamere Israel su-para piri Gote ora Mudu Ali-na bi minasalimina. Nipu ipuma nipuna enaali raba mula epe-rupa. Go puma naa kepeasa.
69 Nipumi nipuna kogono ali Devit-na ruru-para naaki mapiraasa. Nipumi go puri pale Raba Meape Ali mapi-raasa.
70 Ora abalade go agalere Gote-me nipuna agale lakale alinu gu-rupa lakalisa:
71 Nipumi naana lore al-inumi natinalo raba mealua lisa. Gore enaali raayome rono pagoma naa timiri nimuna puri mada mea kepealua lisa.
72 Nipumi naana ka-suanu madaa kodome ko-moma raba mealua lisa. Gote-me Abraham agale lakalisa waru makuaaoma makuaasa.
73 Go rabu Gote-me yaa madaa makuaa loma kasua Abraham-para agale gu-rupa lakalisa:
74 Nimina lore alin-una puri madaa koe-rupa pitimiri kepealua lisa. Go pumare paala nakomalimi pare kogono waru palimi lo lakalisa.
75 Go pea-le adae abuna naa piralima rabu nipuna le-aga madaa kogono waru pu epe kone su piralima.
76 Go naaki nere werepere so yaa-para pia Gote-na agale le ali piraina teme. Ne Mudu Ali-na ripina puma nipuna pora kiritao saena.
77 Go rabu nipumi enaali-nuna pupitagi ne kone mea ruboma adae abuna kagaa pirape kone meaminalo laketea.
78 Gore naana Gote-re pawa piruma kodome ko-moma raba meape kogono pea. Go pea-le nipumi so yaa-para wi paa naa madaa epena tea. Go epe pare naare opea-rupa naana lo robaa-para ma-epaalia.
79 Go puma so yaa-para wi pare komape kone su koe-rupa piri enaalinu madaa mea katea. Go puma naa epe-rupa pirape pora pamuamonolo paa gialia.
80 Werepe go naaki Jon adaa yoma nipuna kone waru puri paboma pirisa. Go rabu nipu enaali napiri su-para puma pirisa. Werepe Is-rael su-para piri enaalinumi adalimide yapi rabu nipu go su giyoma opapaasa.

2

Maria-me Yesu madisa (Mat 1.18-25)

1 Go raburi Rom su-para piri ali mudu Sisar Ogastus-mi puri pale lo meda wisa. Nipuna surube enaali raay-ona bi pepa madaa tyalepape lisa.
2 Gore pena ripia bi pepa madaa lisimi raburi Kwirinius-ri nipu Siria suna

namba wan gavman ali
pirisa.
3 Go pumare enaali raay-
ona bi pepa madaa maa
sulalore nimuna adare-para
pisimi.
4 Josep-re nipu Nasaret su-
para pisa. Nipu ali mudu
Devit-na ruru pirisa-pulu
nipu Galili su robo ru-nane
puma adare Nasaret giyoma
su Yutia-para pisa. Go su-
parare kasua Devit-na adare
Betlehem-para pisa.
5 Nipuna ena Maria raapu
bi pepa madaa mea lu sulalo
pisipi. Go raburi Josep-
me Maria pena rumaasa
pare nipu naaki padaa abala
pirisa.
6 Nipu go su Betlehem-para
pa pirina Maria-na naaki
madini di rudu lisa.
7 Go rabu nipuna naaki
mupaa maduma pa laplap-
me mea kepema wisa. Go
puma gawana eda nape
kepo madaa mea madu wisa.
Mo kimisu enaali paitala
pi ada abala rulaitabesa-
pulu gawana ada-para epa
piruma madisa.

*Ensel-numi mena sipsip
puni alinu lakalisimi*

8 Go raburi go su-parare
mena sipsip puni alinu
medaloma adare-para ka-
maa aasimi. Gore nimumi
ribaale-para nimuna sipsip
mena surubisimi.
9 Gore Mudu Ali-na ensel
meda nimu pirisimi-para
ipisa-pulu nimumi adisimi.
Go rabu Mudu Ali nipuna
epe paana purimi nimu
pirisimide-para epaa roasa.
Roasa rabu nimumi paalame
komo pirisimi.
10 Paala komisimi pare
ensel-me nimu gu-rupa
lakalisa: Nimimi paala
nakomalepape. Pagalepa.
Neme nimi piri-para epe
agale meawa-pulu go agale
madaare enaali raayome
raaname komalimi.
11 Abi go ribaare Devit-na
adare-para ena komeame
nimi Raba meape Ali
maitaade lisa. Go aliri ora
Mudu Ali Keriso yade.
12 Nimimi nipuri gu-rupa
adoma makuaalimi lisa:
Nimi pumare naaki meda
laplap-me rogaae adalepape.
Nipu gawana eda ne kepo
madaa apo mapaitaaeme-
daa lisa.
13 Ensel-me go-rupa lisa
raburi ora wagepu so yaa-
para ensel-nu ora adaapu
nipu raapu epa pabo aoma
Gote-na bi gu-rupa mi-
nasaasimi:
14 So yaa-para piri Gote-na
biri ora minasalimina lisimi.
Go su kamaa enaalinuri
Gote-me pedo pea-le epe-
rupa pirina lisimi.

*Mo sipsip puni alinumi
Yesu adola pisimi*

15 Ensel-numi mo alinu giy-
oma so yaa-para penaaloma
mo mena puni alinu nimumi
gu-rupa lala pirisimi: Abi
Mudu Alimi naa abala
lagiade-le wagepu go naaki
maitana-para adamina ba
lisimi.
16 Nimu wagepu puma
Maria Josep nipu laapo asa
puma adisimi. Go rabu
mo naakiri gawana eda

ne kawaso madaa madu
saabaena adisimi.
17 Nimumi puma adoma
abala so ensel-numi mo
naaki madaa lakalisimide
remaa lakalisimi.
18 Mo enaali raayome
sipsip puni alinuna re-
maa pagoma kone adaapu
wisimi.
19 Yapare Maria-me mogo
agale raayo nipuna kone-
para maa suma kone adaapu
su pirisa.
20 Mo sipsip puni alinu
nimu wala pisimi rabu
nimumi pagoma ademe
ele madaa Gote-na bi mi-
nasaaoma yalisa lisimi. Go
remaare mo ensel-numi
lakalisimide-rupa adisimi.

Nimumi naaki Yesu lo bi maasimi

21 Werepe yapi ru laapo pe-
naloma mo naakina yogale
rugula pirisimi. Go rabu
nipuna bi Yesu maasimi. Go
biri agimi mo naaki nipu
madaa napirina ensel-me go
bi lakalisa.

Simiono-para Ana laapome adaa lotu ada-para naaki Yesu adisipi

22 Werepe Josep Maria
laapome Moses-na rekena
agale mogeama to yogale
ruguliae pisipi. Go rabu
page nipu laapome naaki
so Jerusalem su-para maita
puma Mudu Ali kalalo lamua
pisipi.
23 Go kone madaare Mudu
Ali-na rekena agale madaa
go-rupa lisa: Enaalinumi
naaki mupaa madu saoma
palimiri go naakinuri Mudu
Ali-na kogono pinalo naaki
mea kalape.
24 Mo Mudu Ali-na rekena
agale meda page mogealalo
pisipi. Gore to yogale ruguli
rekena agale gu-rupa wisa:
Lodo kirilalo yaa puluma ipa
laapo pa epe yaa laapo puma
mea kirapa wisa.
25 Go raburi ali meda
Simeon Jerusalem su-para
pirisa. Go aliri ora Gote-
na pora raluma epe ali
pirisa. Nipumi Israel su-
para piri enaalinu raba mu
mapiraape di adoba pirisa.
Simeon-re Holi Spirit-mi
rubitabesa.
26 Holi Spirit-mi nipu-para
agale gu-rupa lakalisa: Nere
abi nakomali pare Gote-me
nipuna agale loraae ali Mea
Rapaae Ali abala adainalo
lakalisa.
27 Gore Holi Spirit-mi
Simeon go kone kalisa-pulu
nipu epe adaa lotu ada-
para kodobasa. Go puma
agi aaraame rekena agale
madaa mogeama mo naaki
Yesu adaa lotu ada-para mea
ipisipi.
28 Ipisipi rabu Simeon-
me mo naaki Yesu nipuna
kimi kupima Gote-na bi
minasaoma gu-rupa lisa:
29 O Mudu Ali, neme madaa
kone suma agale lo-
raae.
Go pea-le ni nena kogono ali
komano laa.
30 Neme naa raba mulalo
paenare nina leme go
adalo.
31 Neme enaali raayona le
agaa madaa go yarera
puma pe.

32 Go epe paa komeamere
ruru rado-para nena
pora mea waatea.
Go pumare naa nena
ruru Israel enaal-
inu madaare enaali
medalomame epe
kone salimi.
33 Simeon-me mo naaki-
para agale lakalisa rabu
agi aaraa laapo nipu kone
adaapu wisipi.
34 Gore Simeon-me nimu
epe puri pale agale lake-
lalaoma mo naakina agi
Maria gu-rupa lakalisa:
Pagape. Gote-me go naaki
mapiraasa-pulu nipumi
Israel su-para piri enaalinu
adaapu makoyaalia. Go pea
pare medaloma page adae
abuna mapiraalia Gote-me
nipu rado piale ali mapi-
raalia rabu enaali adaapumi
nipu madaa koeyae teme.
35 Go leme raburi go enaal-
inumiri nimuna pagaa wi
kone mea waateme. Pare
nena pu robaa-para kodo
komape konere rai napimi-
rupa awalia lisa.
36 Gote-na agale lakale ali
ena meda Ana pirisa. Nipu
Fanuel-na wane-le Aser-na
ruru-para pirisa. Nipuna
aali raapu maali ki medane
luma medane laapo pirisa.
37 Werepe nipuna piru
aasa. Nipumi adae abuna
lotu ada nagiyasa pare Gote-
na kogonore ribaale-para
page naare paame page ora
pu pirisa. Go rabu nipumi
eda madaa imaa niti puma
beten kama lala pirisa.
38 Yesu Gote-para kalisimi
rabu Gote-para ora pili
lisa. Go puma nipumi mo
naaki madaa remaa lakalisa.
Gore enaali raayore Gote-me
Jerusalem su-para piri enaali
ma-kepeanalo adoba piru
aaeme-para remaa lakalisa.

Josep nipuna Nasaret adare-para wala pisa

39 Agi aaraa laapome mo
Mudu Ali-na rekena agale
raayo lo kiraluma so Galili su
robo ru-nane puma nipuna
adare Nasaret su pisipi.
40 Mo naaki nipu abala
adaa yoma puri palasa. Go
rabu nipu kone ora waru
mealaina Gote-me puri page
waru kalisa.

Yesu nipu oge ali rabu lotu ada-para pisa

41 Mo Yesuna agi aaraa
laapo nipuri adae abuna
maali patinaloma nipu so
Jerusalem su-para puala
pisipi. Go rabu Juda alinuna
olode meda Pasova di adola
pisipi.
42 Go raburi Yesu nipu
maali 12-pela pirisa. Go
raburi mo olode rudu lisa
rabu so Jerusalem su-para
pisimi.
43 Werepe so Jerusalem
su-para puma kiritaomare
mo olode dia naloma ada
re-nane ipisimi. Pare mo
penaali naaki Yesu nipu
Jerusalem su-para pa pirisa.
Pirisa pare nipuna agi aaraa
laapomere na-adisipi.
44 Agi aaraa laapo
nipuna konere abala enaali
medaloma raapu puana
kone suma nipu pisipi.
Pulaina yapi meda dia lisa

pare naaki na-adisipi-pulu
nipuna ruru-para adami
alinu medaloma adola pisipi.
45 Nipumi asa pirisipi
pare ora pename napirisa.
Go raburi nipu laapo wala
Jerusalem su-para asa pula
pisipi.
46 Nipumi asapala pirina
yapi repo pa popesa. Go
rabu mo lotu ada ru-nane
wala asa pama ipuma epa
adasaasipi. Nipu Juda
tisaa-nu raapu pirisa aaya.
Nipumi nimuna agale pago
nipumi agale medaloma
agaa mulalo pirisa aaya.
47 Mo nipuna agale
pagisimi ena alinumiri
go naakiri kone adalrpe
waru inaloma nimu pogo-
lasaasimi.
48 Agi aaraa laapome nipu
puma adoma pogolasaoma
agimi talo: Go naaki. Ake
paa-daa neme saa giyae ya?
Nena aaraa saa laapona lo-
parare kedaa ora waru pea.
Saame ne asa pirapa lisa.
49 Nipumi agi aaraa laapo
gu-rupa lakalisa: Nipimi niri
ake paa-daa asa pape pae?
Nipiri naa Aapana ada-para
pirulalo pawa kone nasape
pae?
50 Nipumi saa pi agale
lisa pare go agalena re
namakuaasipi.
51 Gore nipu agi aaraa
laapo raapu puma Nasaret
su-para puma pirisimi. Go
Nasaret ada puma piruma
agi aaraa laapona agale epe-
rupa pagoma pirisa. Nipuna
agimi mode agale raayo
kone-para maa su pirisa.
52 Gore Yesu nipu adaa lisa
raburi nipuna to yogale-para
page kone page ora adaa
lisa. Go puma nipu Gote-
para su kamaa piri enaalinu-
para nimuna kone-para ora
epe naaki kone wisimi.

3

Jon Baptais-mi agale lakalisa
(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.19-28)

1 Ali mudu Sisar Taiberias-
re nipuna surube su maali
15-pela popesa. Go rabu
Pontius Pailat-re so Judia
su robo-para namba wan
gavman pirisa. Go raburi
Herot-re Galili su-para adaa
gavman piruma nipuna ame
Filip-ri Ituria-para Trakoni-
tis su lapone ali mudu pirisa.
Go rabu page Lisanias-re
Abilini su-para adaa gavman
ali pirisa.
2 Go rabu page Anas-
para Kaiafas laapore Gote-na
lodo kira-ae ali mudu laapo
pirisipi. Go rabu Sekaraia-
na si Jon nipu enaali napiri
su-para pirina Gote-me nipu
agale lakalisa.
3 Go agale pagoma nipu
ipa Jordan popea-para go su
raayona agale pamu lakalisa.
Pamisa rabu go enaali nim-
imi kone perekelema kalu-
ipa mealepa lo lakalisa. Go
palimi-daare Gote-me nim-
ina pupitagi nape kone mea
rubalia lakalisa.
4 Go madaare Gote-na
agale lakale ali Aisaia-me
pepa madaa gu-rupa lisa:

Enaali abuna napiri su-
parare ali medame agale
gu-rupa yaatea lisa: Mudu
ali-na pora kiritao salepape.
Nipuna pami poranu ma-
redepo yatepape.
5 Su kawaro raayo-
parare su awo pabalepape.
Rudu-para raayo kadolo
rubalepape. Koi koi pi pora
raayo ma-epeaatepape. Pora
raayo madaa kana wiare
mea rubalepape.
6 Go pumare enaali raay-
ome Gote-na adae abuna
mapiraape kone mada adal-
imi.
7 Enaali adaapuri Jon-me
kalu-ipa kalenalo ipisimi. Ip-
isimi raburi nimu gu-rupa
lakalisa: Nimiri koe kerome
madi enaalinu pimi. Gote-
me nipuna rono pagape kone
epalia-le nimimi giyalepape
lo aapimi lagu aaya pa wisa?
8 Nimina koe kone
perekealimi-daa adalimina-
le epe kogono puma
palepape. Nimina pa
agaleme marekaaoma gu-
rupa natapape: Abraham-
re ora naana kasua pirisa-
le kone naperekealima lo
natapape. Pagalepa. Gote-
me go aaya kanare ora
Abraham-na sinu mada ma-
aulaalia.
9 Rai gaapi abala no repena
re-para apo wia-daa epe
repena kili waru namaitiare
po ruma repena sulaa-para
mea kiralia lisa.
10 Nipumi go-rupa lisa
rabu enaali adaapumi nipu
agale lorapisimi: Naamere
ake palima ya?
11 Gore nimu-para agale
gu-rupa lakalisa: Ali
medame mamina laapo
saliare ali meda mamina
nasaliare go ali kalape. Eda
nape ele salia alimi page go-
rupa rumaape lisa.
12 Kana takis mi ali
medaloma page nimu kalu-
ipa mulalo ipisimi. Go puma
nipu agale lorapisimi: Tisaa,
naame ake palima ya?
13 Nipumi nimu lakalisa:
Kana-re so gavman-me lea-
rupa mealepape. Nim-
ina kone suma meda pa
namealepape lisa.
14 Soldia ali medalo-
mame page Jon nipu agale
lorapisimi: Naame ake
palima ya? Gore nimu
gu-rupa lakalisa: Nimimi
paaoma kose natapape.
Go page makirae agale
naloma enaalinuna kana
paake namealepape. Ora
nimina kogono madaa kana
mealimi-rupa gu-rupa mada
kone suma mealepape lisa.
15 Go epe agale adaapu
lakalisa-pulu enaalinumi
kone puri paloma suma gu-
rupa wisimi: Go Jon-re Gote-
na Mea Rapaae Ali yapae dia
yapae kone wisimi.
16 Kone gu-rupa wisimi
raburi Jon-me nimu gu-
rupa lakalisa: Neme nimi
madaa pa ipame kalu-
ipa mu aayo pare werepe
ali meda epaliare nipuna
purimi ni ma-oge yaalia.
Nipu ora epelea-pulu neme
nipuna age ada kepema
kege radepetalo palua. Pare
nipumi kalu-ipa epa mealia

rabu Holi Spirit-na puri
repena sulaa nimi kalu-ipa
gialia.
17 Nipuna lama nipuna
kimi ripinuma epalia.
Nipuna wit-na kili rilipu
raapu raloma epe elenu
kiritape ada-para sulalo
palia lisa. Pare mo wit-na kili
koyaliade-nuri nakudinape
repena sulaa-para mea
lopalia rabu pa roalia lisa.
18 Jon-me nimuna kone
ma-redepo yaatalo epe
agale rado rado lakeloma
mogealisa.

Ali mudu Herot-me Jon karapo ada mapaitaasa

19 Go agale lakalisa pare
Jon-me ali mudu Herot-para
nena paa pia amena were
Herodias nayolo meaape lo
lakalisa. Go page Herot-
me pisa koeyae raayo madaa
agale lakalisa.
20 Go pisa-pulu Herot-
me go agale madaa yala
poloma karapo ada-para
mapaitaasa.

Jon-me Yesu kalu-ipa kalisa
(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

21 Enaalinu raayo kalu-ipa
misimi rabu Yesu nipu page
kalu-ipa misa. Nipu kalu-ipa
muma beten lala pirina yaa
pora lobesa.
22 Go puma Holi Spirit
yaa puluma so yaa giyoma
ipisa. Gore Yesu madaa ipisa
raburi so yaa-para agale
meda gu-rupa pagisimi:
Nere ora nina epe Si. Neme
ne madaa ora pedo pi lisa.

Yesuna kasuanuna rurununa bi
(Mat 1.1-17)

23 Yesu nipuna kogono
mea ripia pisa raburi nipuna
maali 30-pela pirisa. Enaali
raayomere nipu Josep-na si
makuaasimi. Gore Josep-na
aaraare Heli.
24 Heli nipuna aaraare
Matat pirisa. Matat nipuna
aaraare Livai pirisa. Livai
nipuna aaraare Melki pirisa.
Melki nipuna aaraare Janai
pirisa. Janai nipuna aaraare
Josep meda pirisa.
25 Josep nipuna aaraare
Matatias pirisa. Mata-
tias nipuna aaraare Amos
pirisa. Amos nipuna aaraare
Nahum pirisa. Nahum
nipuna aaraare Esli pirisa.
Esli nipuna aaraare Nagai
pirisa.
26 Nagai nipuna aaraare
Mat pirisa. Mat nipuna
aaraare Matatias meda
pirisa. Matatias nipuna
aaraare Semen pirisa. Se-
men nipuna aaraare Josek
pirisa. Josek nipuna aaraare
Joda pirisa.
27 Joda nipuna aaraare
Joanan pirisa. Joanan
nipuna aaraare Resa pirisa.
Resa nipuna aaraare Seruba-
bel pirisa. Serubabel nipuna
aaraare Sealtiel pirisa.
Sealtiel nipuna aaraare Neri
pirisa.
28 Neri nipuna aaraare
Melki pirisa. Melki nipuna
aaraare Adi pirisa. Adi
nipuna aaraare Kosam
pirisa. Kosam nipuna
aaraare Elmadam pirisa.

Elmadam nipuna aaraare Er pirisa.
29 Er nipuna aaraare Josua pirisa. Josua nipuna aaraare Elieser pirisa. Elieser nipuna aaraare Jorim pirisa. Jorim nipuna aaraare Matat meda pirisa. Matat nipuna aaraare Livai meda pirisa.
30 Livai nipuna aaraare Simeon pirisa. Simeon nipuna aaraare Juda pirisa. Juda nipuna aaraare Josep meda pirisa. Josep nipuna aaraare Jonam pirisa. Jonam nipuna aaraare Eliakim pirisa.
31 Eliakim nipuna aaraare Melea pirisa. Melea nipuna aaraare Mena pirisa. Mena nipuna aaraare Matata pirisa. Matata nipuna aaraare Netan pirisa. Netan nipuna aaraare Devit pirisa.
32 Devit-ri nipuna aaraare Jesi pirisa. Jesi nipuna aaraare Obet pirisa. Obet nipuna aaraare Boas pirisa. Boas nipuna aaraare Salmon pirisa. Salmon nipuna aaraare Nason pirisa.
33 Nason nipuna aaraare Aminadap pirisa. Aminadap nipuna aaraare Atmin pirisa. Atmin nipuna aaraare Arni pirisa. Arni nipuna aaraare Hesron pirisa. Hesron nipuna aaraare Peres pirisa. Peres nipuna aaraare Juda meda pirisa.
34 Juda nipuna aaraare Jekop pirisa. Jekop nipuna aaraare Aisak pirisa. Aisak nipuna aaraare Abraham pirisa. Abraham nipuna aaraare Tera pirisa. Tera nipuna aaraare Nahor pirisa.
35 Nahor nipuna aaraare Seruk pirisa. Seruk nipuna aaraare Reu pirisa. Reu nipuna aaraare Pelek pirisa. Pelek nipuna aaraare Eber pirisa. Eber nipuna aaraare Sela pirisa.
36 Sela nipuna aaraare Kainan pirisa. Kainan nipuna aaraare Arpaksat pirisa. Arpaksat nipuna aaraare Siem pirisa. Siem nipuna aaraare Noa pirisa. Noa nipuna aaraare Lamek pirisa.
37 Lamek nipuna aaraare Metusela pirisa. Metusela nipuna aaraare Enok pirisa. Enok nipuna aaraare Jaret pirisa. Jaret nipuna aaraare Mahalalel pirisa. Mahalalel nipuna aaraare Kenan meda pirisa.
38 Kenan nipuna aaraare Enos pirisa. Enos nipuna aaraare Set pirisa. Set nipuna aaraare Adam pirisa. Adam nipuna aaraare Gote pirisa.

4

Satan-me Yesuna koe kone luma pupitagi manatalo ipisa (Mat 4.1-11; Mak 1.12, 13)

1 Holi Spirit Yesu nipu madaa rubitabenaloa Yesu nipu ipa Jordan-na giyoma pisa. Go rabu Holi Spirit-mi enaali napiri su-para maa pisa.
2 Mo enaali napiri su-para Yesu nipu yapi 40-pela pirina Satan-me pupitagi manaalalo kolisa.

Go raburi Yesu nipu eda
ora nanisa-pulu go yapi
raayo dia naloma Yesu nipu
reame komisa.
3 Gore Satan-me Yesu-para
talo: Nere Gote-na Si yalore
go kananu bret wapuama
mea na lisa.
4 Go rabu Yesumi Satan
nipu-para gu-rupa lakalisa:
Gote-na agale wi buk madaa
gu-rupa wia lisa: Enaali bret
kama nanalepape. Dia, pare
Gote-na agale raayo pagoma
adae abuna pitimi lisa.

5 Go rabu Satan-me Yesu
upaa mapaaoma sone lamua
puma wagepu su kamaa piri
enaali raayo ma-adaasa.
6 Go pumare Satan-me
Yesu nipu lakalisa: Go su
kamaa piri enaalinuri go
puri raayo-para nimuna epe
ele raayo neme ne mada
gialua. Go elenu raayore ni
misude yaa-pulu neme ali
meda kalalo paluare mada
palua lisa.
7 Gore go ada elenuri ni
madaa rumu pege puma
beten te-daare raayo ne
gialua lisa.
8 Yesumi talo: Gote-na
agale wi buk madaare gu-
rupa wia: Nimimi Adaa
Gote komeana bi minasaoma
nipuna kogono komea
palepape lisa.

9 Wala Satan-me Yesu nipu
so Jerusalem su-para lotu
ada madaa maa puma puaa
mapiraasa. Go-para mapi-
raasa rabu Yesu-para talo:
Nere ora Gote-na Si yaaliare
go-pare aoma no su kamaa
pogola.
10 Go madaare Gote-na
agale wi buk-mi gu-rupa
lea: Nipuna ensel-nu laketea
raburi nimumi ne waru
surubalimi lisa.
11 Gote-na buk-mi page gu-
rupa lea: Go pumare nimuna
kimi ripinaalimi-pulu kana
eke medame nena age mada
natia lisa.
12 Go raburi Yesumi agale
gu-rupa lakalisa: Gote-na
buk madaa agale meda gu-
rupa wia: Nena Adaa Gote-
na kone adolalo koyae nat-
ape lisa.
13 Satan-me Yesu ele raayo
mea mapaitaalo kolisa pare
werepe Yesu giyoma pisa.

Yesu nipuna kogono Galili su-para ripima pisa
(Mat 4.12-17; Mak 1.14, 15)

14 Go pisa rabu Yesu Holi
Spirit-na puri waru misa. Go
rabu nipu Galili su-para wala
pisa. Nipuna remaare go
su raayona abala pago kiri-
tasimi.
15 Go rabu nimuna lotu
adanu-para puma enaali
agale mogeaasa. Mogeaasa
raburi nimumi nipuna bi
minasaasimi.

Nasaret enaalinumi Yesu masaa rilalisimi
(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)

16 Go pumare Yesu nipuna
Nasaret su-para puaoma
pisa. Go adare-para nipu
oge naaki rabu piruma adaa
lisa. Go pisa raburi Pomo
mu Pirape yapiri nipumi
abalade pala pisa-rupa lotu
ada-para puma Gote-na
agale yarepeala aasa.

17 Go rabu nimumi Gote-na
agale lakenalo Aisaia-na buk
Yesu nipu mea kalisimi. No
buk loboma agale meda asa
pumare gu-rupa yarepeasa:
18 Mudu Ali-na Holi Spirit-
ri ni madaa epa pia. Nipumi
ni mudu ali mapiraoma
enaali naaralinu nipuna
epe agale lakelanolo pisa.
Nipumi ni mea epenalisa-
daa koe adili enaalinu epe
agale lakelalo ipisua. Nimu
le koe enaalinu wala ma-
epeaatalo ipisua. Nimu koe-
rupa piri enaali raayo ma-
kepeaatalo ipisua.
19 Mudu Ali nipuna enaal-
inu epe-rupa mapiraape yapi
lakele. Go kogono madaare
nipumi ni mea epenalisa.
20 Yesumi apo agale pepa
madaa yarepe kiratainaloma
buk mogaoma mo buk
suruba-ae ali kalomare nipu
agale lakelalo pirisa. Go
pumare mo lotu ada-para
pirisimi enaalimiri nipu
komea adoba wisimi.
21 Gore nimu agale riri-
naoma lakalisa: Abiri
go agale ririnaoma rabu
pagamedere Gote-na
agalena rere ora gu-rupa
epaade.
22 Go raburi enaalinumi
nipu madaa epe kone suma
nipuna ora epe lakale
agale madaa ora raaname
komisimi. Go pirisimi pare
nimumi talo: Go aliri Josep-
na liside kone wima.
23 Go rabu nipumi nimu-
para talo: Nimimi saa pi
agale pagalimi kone salo.
Gore dokta nipuna abala
yaina ma-epeaaya leme kone
salo. Go leme kone salo:
Neme Kaperneam su-para
napi pawade remaa pageme.
Go pea-le neme go naana
adare-para page abi pape
leme kone salo lisa.
24 Pagalepa. Gote-na agale
lakale aliri nipuna adare-
para go enaalinumi nipu
epe-rupa nasurubeleme lisa.
25 Go pea-le nina agale
waru pagalepa: Elaija
pirisade raburi ena wasa
adaapu Israel su-para
pirisimi. Go raburi maali
repo-para suba 6-pela
popesa pare yai naipisa. Go-
rupa pumare su raayona
reae adaalepe pabesa.
26 Go pisa pare Gote-me
Elaija mo Israel ena wasanu
piri-para nama-penaalisa.
Dia, pare nipumi no Saidon
su-para Sarefat adare piri
ena wasaa-para mea rapasa.
27 Go pumare Gote-na
agale lakale ali Elisa pirisa
raburi Israel su-para yakil-
imi li enaali adaapu pirisimi.
Go pisa pare nimuna riki-
rana komea nama-kaapu
yaaoma epeasa. Dia, pare
Siria su-para piri ali Neman-
na komeare ma-epeaasa.
28 Yesumi agale gu-rupa
lisa rabu mo lotu ada-para
pirisimi enaalinumi go agale
pagoma nimuna pu robaa-
para rono pagesimi.
29 Nimumi rono pagoma
Yesu ripinaaoma nipu so
adare-nane mea ralu lisimi.
Go adare-re rudu meda
madaa warisimi rabu go
kari raita maa puma nipu
lopatalo pirisimi.

30 Go pisimi pare nipu
enaali raayona rikirana
puma wala pisa.

Yesumi remo pabo piri ali
meda ma-epeaasa
(Mak 1.21-28)

31 Yesu nipu adaa su robo
Galili-na adare Kapaneam-
para pisa. Go Pomo mu Pi-
rape Yapi rabu nipumi enaali
raayo Gote-na agale mogeal-
isa.
32 Mogealisa rabu ora puri
pale agaleme lakalisa-pulu
enaalinumi ora paalame ko-
moma ki kidipaa ragi lu
pirisimi.
33 Go rabu mogo lotu ada-
para ali meda pirisa. Go
ali madaare koe remo meda
piruma nipumi go ali ora
puri paloma e rui gu-rupa
malaasa:
34 Aya, go Nasaret su-para
piri ali Yesu-yo. Nere naa
madaa ake pulalo epae pae?
Nemere ne adede-le neme
naa tulalo epae pae? Nere
ora Gote-na epe agale lagiape
ali yade lisa.
35 Go lisa rabu Yesumi
remo-para agale mana talo:
Neme agale loraoma go ali
giyoma pu lisa. Go puma
mo koe remome mo ali luma
gona rikirana malopaaoma
go ali giyesa. Go puma mo
koe remome mo ali luma
malopaaoma go ali giyesa.
Go pisa rabu go ali wala
namakeyasa.
36 Go rabu enaali raayome
ki kidipaa ragi luma nimumi
lakelala pu pirisimi. Ora
puma agale gu-rupa lisimi:
Go agalere ali agake ya?
Go alimi nipuna mo koe
remo madaa agale mana lak-
enaloma nimumi agale pago-
mare mo ali giyoma pula
lisimi.
37 Go pisa raburi Yesu
nipuna remaa go su raayona
mone laoma pirisimi.

Yesumi Saimon Pita-na
werena agi ma-epeaasa
(Mat 8.14-17; Mak 1.29-
34)

38 Yesu nipu rekoma go
lotu ada giyoma pumare
Saimon Pita-na ada-para
puma kodobasa. Mo Saimon
Pita-na werena agiri riripu
yaina ora koe meda komisa-
pulu Yesumi raba minalo
lakalisimi.
39 Yesu nipu mo yaina
kome enana reke re-
para puma mo yaina-para
rakepema lo agale lakalisa.
Go rabu-le mo enana yaina
perekelema pora pamuma
nimuna eda ele kiritao saasa.

Yesumi enaali adaapu
raba misa
(Mat 8.16-17; Mak 1.32-
34)

40 Naare pabola pupulaina
enaali medalomana adami
alinu yaina komisimi-pulu
go alinu Yesu piri-para
lamua ipisimi. Yesu nipuna
ki mo enaali raayona kalu
madaa saoma pisa. Go
pumare nimuna yaina raayo
ma-epeaama pisa.
41 Mo koe remonumi
enaali adaapu giyasimi rabu
gu-rupa yalaasimi: Nere
Gote-na Si lisimi. Gore
remonumi Yesu nipu ora
Gote-na Mea Rapaae Ali
makuaasimi-pulu nipumi

nimu-para agale nalaketa-
pape loma maepeaasa.

Yesu nipu adare medaloma-para epe kogono pamu pisa (Mak 1.35-39)

42 Ora abasade yapi la-
paasa rabu Yesu go adare
giyoma enaali napiri su-para
pisa. Go pisa pare enaali
raayome nipu wasuma
puma piri-para ipisimi. Go
rabu nipuna pena-le pa
piramina kone wisimi.
43 Go lisimi pare nipumi
nimu gu-rupa lakalisa: Ni
adare medaloma-para puma
Gote-na Surube Su madaa
Epe Agale laketoa. Gote-me
ni mea rapaasare go kogono
pamu panolo pisa.
44 Gore nipumi Gote-na
Epe Agale Judia su robona
lotu adanu-para mogealisa.

5

Yesumi lisa rabu Pita-me wena adaapu misa (Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

1 Koro medare Yesu ipa
Genesaret le repale-nane
aasa. Go rabu enaalinu
Gote-na agale pagolalo
maregepeama puma nipu
piri ipisimi.
2 Go rabu ipa le repale-
nane oge ipinu laapo mea
adialabasimi-daa Yesumi
adisa. Go wena meape alin-
umi mo ipinu giyoma wena
agona radepeala pirisimi.
3 Yesu nipu Saimon-na ip-
inu madaa puma pirisa. Go
puma nipumi Saimon-para
talo: Ipa repale-nane giyoma
ipinu ogesi-daa yola puma
bana lisa. Go rabu Yesu
mole madaa pirumare enaali
adaapu agale mogealisa.
4 Mo enaali agale abala
lakelalo kiralomare werepe
Saimon gu-rupa lakalisa.
Ipinu madaa mo ipa rikirana
bana lisa. Go ipa rikirana
pumare wena agona lopa-
nyaoma wena mealepape
lisa.
5 Saimon-me gu-rupa lisa:
Mudu Ali, abi go ribaare naa
raayome kalai adaa pa kama
pare naame wena meda
abuna nameama. Yapare
neme apo lae-daa neme
wena agona lopanaa-daa
lisa.
6 Nimumi go-rupa pumare
wena ora adaapupe misimi.
Ora adaapu waru misimi-
pulu agona kurupu tabolalo
pisa.
7 Go pisa raburi mo
nimuna yogonu medaloma
ipinu rado madaa piruma
raba minalo ki wagepu
pisimi. Gore nimu ipumare
mo ipinu laapo madaa mo
wena mea marulataabasimi.
Go raburi mo ipinu laapore
ena kedaamere rodopetalo
pisa.
8 Saimon Pita-me go
adoma Yesuna kibu-para
rumu pege puma gu-rupa
lisa: Mudu Ali, neme ni
giyoma ne pu. Niri epe ali-
daa dia yapare ora koe ali pi
lisa.
9 Pita-para ali medaloma
nipu raapu aasimi alinumiri
mogo wena adoma paalame
komisimi.
10 Saimon nipuna yago
laapore Sebedi-na si laapo

Jems-para Jon laapore nipu page pogolasaasipi. Gore Yesumi Saimon lakalisa: Neme paala nakomape. Werepe go wena mealerupare enaali mealepape lisa.
11 Go raburi wena mi alinumi nimuna ipinu ipa ruginane yolisa sumare wena ele raayo giyoma Yesu nipu raapu pirisimi.

Yesumi yakilimi li ali meda ma-epeaasa
(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)

12 Rana medare Yesu su adare meda-para pirisa rabu ali meda yakilimi luma ki age raayo rugula mealimi pi ali pirisa. Go ali nipumi Yesu adomare su kamaa lopoma nipuna le-aga adainaaoma gu-rupa lisa: Mudu Ali, nena koneme ni ma-epeaano kone sali-daare Gote-me ni ma-epealia.
13 Go rabu Yesumi nipu madaa ki ridulaoma talo: Neme nena rerenu kaapu na kone salo lisa. Pena go-rupa lalana-le go yakilimi li alina rere abala dia lisa.
14 Go pisa rabu Yesumi nipu-para agale puri pale gu-rupa lisa: Neme wala ali meda nalakelape. Nena to yogalere Gote-na lodo kira-ae alimi adena abi pu. Go paliri Moses-me lisa-rupa lodo kira-ae ele kiraina. Go pali raburi enaalinumi mo nena yaina dia yana-rupa mada adalimi lisa.
15 Go lisa pare mo Yesuna pisade kogonore su ada raayona pago kiritasimi. Go pisa raburi enaali adaapumi nipuna agale pagolalo ipisimi. Go page nimuna yaina raayo raakepeanalo ipisimi.
16 Go pisimi raburi nipu adae abuna enaali napiri supara pumare nipumi beten puma lo pitaa pisa.

Yesumi pora napami ki age kuli raayo koma pe ali meda ma-epeaasa
(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

17 Koro medare Yesu nipumi Gote-na agale enaali raayo mogeaata pirisa. Go rabu Farisi alinu-para rekena agalena tisaanu-para pirisimi. Nimuri Galili su robo-para Judia su robo-para Jerusalem su robo-para go su raayona adare-para epaoma puma ipisimi. Go rabu Mudu Alimi Yesu nipu puri kalisa-pulu yaina kome enaali adaapu ma-epeaasa.
18 Go rabu ali medalomame reke madaa ali meda riaa ipisimi. Go alina ki age kuli raayo komapasa. Nipu ada ru-nane puma riaa kodobaoma Yesu nipu piri re-para puma sulalo pisimi.
19 Go pisimi pare ada rubitabesa-pulu mo ali mada nariaoma ipisimi. Mo ada rubitabesa raburi mo yaina kome ali wala so ada koau-nane riaa opasaasimi. Riaa pumare ada pira kege pemina lapaoma mo enaali pirisimi rikirana madaa lopanaaoma Yesu re-para masaasimi.
20 Yesumi mo alinu nimu waru kone rulasimipulu nipumi go ali adoma

talo: Nena pupitaginu mea
rubaato lisa.
21 Go lisa raburi rekena
agale tisaanu-para Farisi
alinu-para nimuna agale
adaapu gu-rupa lisimi: Go
aliri aapi ya? Nipumi
Gote-para ero agale lea.
Pupitaginu mea rubape aliri
go su kamaa meda dia yade.
Go kogonore Gote-me komea
mada palia lisimi.
22 Yesumi nimuna kone-
para abala adokaru misa-
pulu nimu-para agale gu-
rupa lakalisa: Nimina kone
adaapuri ake paa-daa wimi
ya?
23 Akepu toa-daa epelea
yapae? Pupitaginu mea
rubaayo toa rabu epelea
yapae? Neme ne rekoma pu
toa puri palea yapae?
24 Yapare neme agale lake-
toa rabu Gote-na Mea Ra-
paae Aliri neme go su kamaa
puri muma kogono mada
palua-daa adalimina. Go
puma koe elenu neme mea
rubaato. Go rabu mo kuli
koma pe ali-para agale gu-
rupa lakalisa: Neme go lalo-
le nena u pali elenu mea rip-
inuma nena ada pu lisa.
25 Pena go-rupa lalaina
go pirisimi enaalina le-aga
madaa wagepu rekesa. Mo
ali nipuna u pali elenu
mea ripinuma ada pisa.
Nipu puma re Gote-na bi
minasaama pisa.
26 Go raburi enaali raayo
ora pogolasaasimi. Nimumi
paala komoma naame pora
rado meda adaleme-daa
Gote-na bi minasaasima.

Yesumi Livai Yaalasa
(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)

27 Yesu nipu pumare kana
takis mi ali Livai nipuna ada-
para pirina adisa. Go aliri
Yesumi gu-rupa lakalisa: Ni
raita mea epape lisa.
28 Gore mo ali nipuna
elenu raayo giyoma Yesu
raita maa pisa.
29 Go pumare Livai-mi
Yesu eda adaalepe yawesimi.
Yawesimi rabu takis mi
enaali adaapu page pa enaali
adaapu page nimu komea
nipuna ada-para eda no
pirisimi.
30 Go rabu Farisi ali
medaloma-para nimuna
rekena agale tisaa-nu ni-
mumi Yesuna disaipel alinu-
para agale adaapu lisimi.
Gore nimumi gu-rupa lisimi:
Nimiri go takis mi alinu-
para koe riabo alinu raapu
go edare ake paa-daa neme
pae?
31 Go rabu Yesumi agale
gu-rupa lakalisa: Yaina
nakome enaaliri dokta piri-
para napeme pare yaina
kome enaaliri dokta piri-
para pemede.
32 Neme ora epe kone
wi enaalinu-para kone
perekealiminalo agale
nalakela ipisua. Dia, pare
koe riabo enaali raayome
kone perekealiminalo su
kamaa ipisua lisa.

Eda niti puma giyape kone
(Mat 9.14-17; Mak 2.18-22)

33 Enaali medalomame
Yesu agaa gupa misimi: Jon-
na disaipel alinumiri rana

adaapu eda niti puma go eda giyoma beten leme. Farisi alinuna disaipel alinumi page go-rupa peme. Yapare nena disaipel alinumi eda pa no ipa ele pa apo neme-daa lisimi.

34 Go lisimi rabu Yesumi nimu lakalisa: Ena lamulalo ali meda nipuna adami enaali raapu piralia-daare go adami enaalinu eda giyoma pa piralimi ya? Dia gu-rupa napemede.

35 Dia, pare go ena lamulalo pea aliri werepe nimumi nipuna adami enaalinu raapu maa palimi. Go di raburi eda madaa niti puma pa piralimi lisa.

36 Yesumi nimu-para saa pi agale page meda gurupa lisa: Ali medame kagaa mamina meda mea riripima abalana mamina narabulemede. Pare ali medame go-rupa palimidaare nipuna kagaa mamina makoyaaoma mo kagaa kuni mamina-re mogo abalana mamina rado-rupa aalia.

37 Go page ali medame abalana meme mena yogalepara kagaa ipa wain nano pabalia. Yapare ali medame go-rupa paliare mo kagaa wain ipame abalana meme mena yogale rugula tyabalia. Go puma mo ipa wain su madaa koyoma mo meme mena yogale page mada koyalia.

38 Gu-rupa peme-le kagaa ipa wain-ri kagaa meme mena yogale-para mea koyo pabalepape. Go pali rabu ipa wain no pabape yogale laapo epelea.

39 Yapare pa ali medame abalana ipa wain abala nomare nipumi kagaa wain madaa kone nawia. Dia-le nipumi talo: Abala wain-ri ora epe tea lisa.

6

Pomo mu Pirape Yapi di madaa agale lorapisimi
(Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

1 Werepe Pomo mu Pirape Yapi di meda rabu Yesu nipu wit-na kili maapu pamisa. Go rabu nipuna disaipel alinumi mo wit-na kili medaloma keresimi. Go pumare nimuna kimi rakepema nisimi.

2 Go kogono pisimi rabu Farisi alinu medalomame nimu-para talo: Go pemeare Pomo mu Pirape Yapi di rabu-le rekena wia-le ake paa-daa kili raluma kogono peme pae?

3 Go raburi Yesumi nimupara agale gu-rupa lakalisa: Nimimi Devit-para nipuna adami alinu-para nimumi reame komoma pisimi yaade remaa nadipilisimi ya?

4 Reame komisimi rabu nipumi Gote-na ada runane puma kodobasimi. Go puma lodo kira-ae alimi Gote madaa kale bret misa. Devitmi nomare nipuna adami alinu page kalisa. Go pisa pare naana rekena wi agale madaare Gote-na lodo kiraae alinu komeamere go bret mada nalimi lisimi.

5 Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Enaali Raapu

Pirape Siri Pomo mu Pirape
Yapi di-ri nipuna surubea
lisa.

Pomo mu Pirape Yapi rabu ki rudu-ae ali meda Yesumi ma-epeaasa
(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

6 Werepe Pomo mu Pirape
Yapi di meda raburi Yesu
lotu ada-para puma enaal-
inu agale pamu lakalisa. Go
ada-parare ali meda piruma
nipuna popa ki-ri ora kolisa.
7 Go rabu Farisi alinu-para
rekena agale lisa alinumiri
Yesu madaa kose lape agale
talo pirisimi. Go pisimi-pulu
nimumi waru adolalo mo
yaina kome enaali Pomo mu
Pirape Yapi di rabu Yesumi
enaali maperekeaata palo
kone mulalo adaba pisimi.
8 Go pisimi pare Yesumi
nimuna kone adisa-pulu mo
ki meda-nane kome ali gu-
rupa lakalisa: Ne rekoma go-
pare ipu. Go lisa rabu nipu
rekoma puma aasa.
9 Gore Yesumi nimu-para
talo: Naamere Pomo mu
Pirape Yapi di raburi rekena
agalemere ele lea pae?
Naame epe kogono pamina
yapae koyaape kogono
pamina ya? Naame enaalinu
raba meamina yapae naame
enaalinu lu makomamina
pae?
10 Go rabu Yesumi ali raayo
adabaaina go ali go-rupa
lakalisa: Nena ki epe-rupa
ridula lisa. Mo alimi nipuna
ki ridulasa rabu nipuna ki
ma-epeaasa lisa.
11 Go rabu nimumi Yesu-
para rono waru pagoma ni-
mumi Yesu madaa naame
ake pamina yapae lisimi?

Yesumi aposel kogono ali 12-pela misa
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

12 Go raburi Yesu nipumi
beten talo rudu meda madaa
pisa. Go rabu Gote re-para
beten lala pirina yapi paa
lapaasa.
13 Naare rapaasa raburi
nipuna disaipel alinu-para
ipulupa loma yalisa. Go
puma nimuna rikirana piri
ali ru repena bi loma lisana
ora aposel kogono alinu
mapiraasa. Nimuna bi gu-
rupa lisa:
14 Saimon wala Yesumi
bi Pita lakalisa. Nipuna
ame Andru-para meda Jems-
para Jon-para Filip-para
Batolomyu-para
15 Matyu-para Alfius-na si
Jems-para Saimon nipuna
ruru bi Selot nipu-para
16 Jems-na si Judas-para Ju-
das Iskariot-para go ali raay-
ore Yesumi mapiraasa. Judas
Iskariot-re nipu werepe Yesu
lore alina kina mea wisade
ali yade.

Yesumi enaali adaapu madaa kogono pisa
(Mat 4.24-25; Mak 3.7-12)

17 Gore Yesu nimu raapu
meda rabu rudu madaa
kilipima ipumare su kamaa-
para nipuna disaipel alinu
raapu epa rekesimi. Go
rabu enaali adaapu pirisimi.
Nimuri Judia su raayo-para
Jerusalem su-para nabisi

adare Tair Saidon lapo-para
piri enaalinu epa kiritasimi.
18 Nimu raayo ipumare
nipuna agale pagoma
nimuna yaina ma-epeaanalo
ipisimi. Go page enaali
adaapu koe remome linu
epenaloma Yesumi ma-
epeaasa.
19 Go raburi enaali raay-
ome nipu kimi waraatalo
pirisimi. Nipuna purimi mo
yaina kome enaali raayo
maepeaasa-pulu go-rupa
pirisimi.

Yesumi pedo peme enaalinu-para re leme enaalinu-para agale lakalisa
(Mat 5.1-12)

20 Yesumi nipuna aposel
kogono alinu waru adaba
suma talo:
Nimi naaralinu raaname
waru komalimina. Gote-na
Surube Su raayo mada adal-
imina.
21 Nimi enaalinuri abi
reame apo komalimi-le
raaname komalimina. Nim-
ina robaa rubitabenalo eda
adaapu nalimina.
Abi nimimi re apo lo pil-
imiri werepere giri lo epe-
rupa piruma raaname koma-
limina.
22 Ni enaali Raapu Pirape
alina Sina agale pagalimi
rabu pa enaalinumi nimi
adoma rono komoma nimi
koau wateme. Go puma ni-
mumi ero agale loma nimi
koe bi gialimi pare go kone
madaare pa raaname koma-
lepape.
23 Nimumi nimi-para go-
rupa palimi-daare nimimi
raana ora waru komoma
pedo palepape. Pagalepa.
Abala nimuna kasuanumi
apo kone mogeama agale
lakale alinu-para page go-
rupa pisimi. Gore nimina so
yaa-para wi yotore ora epe
adaalepe mealimina.
24 Pare nimi abi kamo le
enaalinuri waru adalepape.
Nimina pa epe-rupa pirape
kone abala mu aaeme.
25 Abi go enaalinu nimiri
eda noma nimina lo robaa-
para rubita-le werepere
reame waru komalimina.
Abi giri leme enaalinuri
nimimi waru adalepape.
Werepe nimi re ora waru lo
pitimi.
26 Go page enaali raayome
nimi madaa pedo palimiri
nimimi waru adalepape.
Nimuna kasuanumi makirae
agale le alinu-para page
abala gu-rupa pisimi.

Naana lore alinu raapu kone perekelema pedo pamina
(Mat 5.38-48)

27 Yapare nina agale
pageme enaalinu nimi
lagialo: Nimina lore al-
inu madaa pedo pi kone
salepape. Enaali medalo-
mame nimi-para koe rono
pagape kone salimiri ora pili
loma epe kone suma raba
meape.
28 Enaali medalomame
nimi-para koe agale lemere
beten loma ma-epeaatepape.
Enaali medalomame nimi
makoyaatalo palimiri go
page beten loma raba
mealepape.
29 Gore enaali medame
nena pae paarame rola

taliare perekelema luma
medane taina lape. Go page
enaali medame nena seket
maa paliare gore nena siot
meda page kalape.
30 Ali medame ele rome
teare gore kalape. Go page
enaali medame nena ele
muma saapiralimiri wala abi
wagepu gi natapape.
31 Enaalinumi raana pi
kone sulalo palimi-daare
nimi page kone komea go-
rupa salepape.
32 Gore nimimi enaali
meda madaa pedo pi kone
salimi-daare nimumi nimi
madaa pedo pi kone salimi.
Go pea-le go kone madaare
puri mada namealimi. Dia-
le pupitagi nape enaali
medalomame page nimu
madaa pedo pi kone salimi-
daare nimumi go page kone
komea-rupa salimina.
33 Go page nimi-para epe
kone salimide enaalinuri
nimimi page nimu-para epe
kone salimiri go madaare
epe puri namealimi. Dia-le
pupitagi ne enaalinumi page
go-rupa peme.
34 Go page nimimi enaali
medaloma elenu kaloma
wala abala gi kone salimiri
go kone madaare epe puri
namealimi. Dia-le pupitagi
ne enaalinumi page koeyae
peme enaalinu ele kateme.
Gore yago mada abuleme
kone suma kateme.
35 Pare nimimi go kone
namogealepa. Nimimi
lore alinu pedo puma
raba mealepape. Go page
elenu kaloma raba mealimi
raburi gore naa madaa epe
ele mada abuteme kone
nasalepape. Gote-me ora
pili nalo pupitagi neme
enaalinu madaa epe kone
suma kodome komea. Go
epe-rupa palimiri nimi so
yaa-para pia Gote-na si
wanenu pitimi.
36 Nimimi enaalinu
kodome komalimiri aapa
yaa madaa piame page
kodome komalia.

Nimimi medana palimide alinu narumalepape
(Mat 7.1-5)

37 Nimimi enaali medaloma
madaa epe enaali koe enaali
kone nasuma natapape.
Go palimiri Gote-me page
nimi madaa kose lape agale-
rupa namuma rumaalia.
Go page enaali medaloma
madaa kedaa pi kone naru-
maalepape. Go palimiri
Gote-me page nimina kedaa
narumaalia. Nimimi enaali
medana koae-aunu mea
rubalimiri Gote-me page
nimina koae-aunu mada
mea rubalia.
38 Nimimi ele pa enaal-
inu pa katemere Gote-me
page nimi go kone madaa
elenu pa gialia. Gialia rabu
nimina ki-para waru muma
rubu aalia rabu rulaniaaoma
marubiaoma koyaalia. Nim-
imi ele rumaaoma enaal-
inu katemede-rupare Gote-
me gode kateme-rupa raayo
abuloma sainaalia.
39 Yesumi nimu-para saa
pi agale meda wala gu-rupa
lisa: Le rubu pi ali medame
nipuna le rubu pi yago pora
mada mea waatea ya? Dia-le

nipu laapo raita naaku-para
lopalipi.
40 Go page skul leme nogo
naakinuri nimuna tisaa-
rupa mudu mada piralimi
ya? Dia, pare nimu abala
skul waru lomare nimu page
wala mo tisaa nona palimi.
41 Gore mo nena amena
le-para lemare apo wia te-
daare nena le-para adalepe
mo wia abala maa pape.
42 Akea puma nimina ame
gu-rupa madaa laketeme
ya? Ame-ya, nena le-parare
le mare wia. Go leme
pare adaa repena rekepele
nimina le-para aayare ora
na-ademe. Nimina kone
nama-redepo yaaoma pimi-
pulu ora makeae enaali pimi.
Abala ririnare nimina le-
para aaya repena rekepele
abala rasalepape. Werepe
nimina le waru ria piruma
mo nimina amena le-para
aaya lomare mada yokalim-
ina lisa.

Koe repena madaare koe kili elalia
(Mat 7.16-20; 12.33-35)

43 Yesumi wala gu-rupa
lisa: Epe repenamere koe
kili-daa namadia. Go page
koe repename epe kili na-
madea.
44 Enaalinumiri repena
kili abala elea adomare go
kili epe talo kotalo abala
makuaaeme. Enaalinumi
repena keto madaa pa
repena fik kili nakereleme.
Go page kope meda madaa
wain kili nakereleme.
45 Epe enaalinumi nimuna
lo robaa-para epe kone
adaapu suma epeaanu
adaapu peme. Koe alimi
wain maapu puma nipuna
kiageme page koeyae kama
pea. Gore nimuna lo
robaa-para go kone suma
rubitabenaloma nimuna
agale leme.

Ada papena re laapo
(Mat 7.24-27)

46 Ake pea nimimi ni-para
Mudu Ali loma nina agale
wala napageme?
47 Enaali nimi ni piri-para
ipuma nina agale pagoma
kone rulaoma raitalimi-
daare ora epe-rupa pimi.
Nimuna kone madaa remaa
lagialo.
48 Go agale page aliri ali
medame ada pulalo pea.
Abala ririnare naaku ora
no-para puma robo sumare
ada pigi maa pabomare
kana muma ruluaoma puri
mapalaaya. Go pumare
werepe ipa roma go ada
marobaatalo pea pare mada
dia. Mo ali nipumi abalade
go ada waru pisa-pulu ora
puri paloma aasa.
49 Pare ali medame nina
agale pagoma naraitalia. Go
aliri nipuna ada gu-rupa
pisa: Nipumi no su ru-nane
ada pigi puri namapalae pa
kama awelisa. Werepe go
adare ipa roma lisa rabu ora
wagepu robesa. Gore lopesa
rabu ora e waru lisa.

7

Yesumi soldia ali muduna kogono naaki ma-epeaasa
(Mat 8.5-13)

1 Yesumi enaalinu
agale lakelalo dianaloma
Kaperneam su-para pisa.
2 Gore soldia alinuna su-
rube ali meda pirisa. Go
kana kogono naaki yaina
adai muma le kadupitalo
pisa.
3 Mo soldia ali mudumi
Yesu pia remaa pagisa rabu
nipumi kone makuaae Juda
medalomame mo Yesu adola
penaalisa. Nipumi mo naak-
ina yaina epa ma-epeaana
kone wisa.
4 Nimu Yesu piri-para
puma agale puri paloma gu-
rupa puma kogelisimi: Apo
soldia aliri epe ali yaa-pulu
neme raba meaina.
5 Nipumi naa Juda enaal-
inu madaa pedo pi kone
suma nipumi naana lotu ada
meda wariasa-daa lisimi.
6 Gore Yesu nimu raapu
pisa. Nimu ada regepema
abala puma opapasimi rabu
mo ali mudumi adami ali
medaloma Yesu-para agale
gu-rupa rapasa: Mudu Ali,
neme kedaa napeape. Ni epe
ali dia yaa-pulu na ada-para
na-epape lisa.
7 Go page ni epe ali-daa
dia yaa-pulu ne piri-para
page mada na-epalua. Pare
neme abi pa agaleme le rabu
nina kogono naakina yaina
perekelena lisa.
8 Gore ni page soldia ali
kalunumi agale lagialimi
rabu pagalua. Gore ni page
soldia alinu pawa surube.
Gore neme soldia ali meda
pu toare mada palia. Go
puma neme soldia ali meda
ipu toare mada epalia. Go
puma nina kogono naaki-
para kogono pa lo lakelaay-
ore gore nipumi mada palia.
9 Yesumi go agale pagoma
mo ali madaa kone adaapu
suma aasa. Nipumi wala
perekea yoma mo nipu
raita mea ipisimide enaali
gu-rupa lakalisa: Gore
pagalepa. Israel su-parare
naa agale pagae enaali meda
go-rupa na-ade.
10 Go rabu mo agale
mea ipisimi alinuri ada
wala pumare mo kogono
naaki abala perekealisa-daa
adisimi.

Yesumi ena wasaana naaki marekaasa

11 Werepe ogeasi piruma
Yesu nipu wala adare Nain
pisa. Nipuna disaipel alinu-
para enaali adaapupe nipu
raapu pisimi.
12 Go adare-na pora pape-
nane kodobatalo ipisimi
rabu enaalinumi ali ro meda
go ria ipisimi. Mo kome
naakiri ena wasaana naaki
komea pirisa. Go adare-para
piri enaali raayore mo ena
raapu re laari ipisimi.
13 Mudu Alimi go ena
adoma nipumi kodome ora
waru komisa. Go rabu
nipumi mo ena-para gu-rupa
lakalisa: Neme re nalape.
14 Go lisa rabu nipu re-para
puma mo ali ro wisa-para
ipuma kimi waraasa. Go pisa
rabu mo ali ro rilisimi alinuri
pa reka aasimi. Yesumi talo:
Go penaali neme lalo-le ne
reka.
15 Mo aliri ora le kadupilisa
pare rekaa piruma agale lo

pirisa. Go pisa rabu Yesumi
go naaki nipuna agi wala
kalisa.
16 Go pisa raburi enaali
raayome paalame komoma
Gote-na bi minasaaoma talo:
Gote-na agale lakale ali
mudu meda naana rikirana
abi go epa pia. Go loma
nimumi talo: Gote su kamaa
ipuma nipuna enaali adae
abuna mapiraalalo epaana
lisimi.
17 Gore Yesuna remaare
enaalinumi Judia su raayona
pago kiritasimi.

Jon-me nipuna disaipel ali laapo Yesu piri-para epenalisa
(Mat 11.2-19)

18-19 Jon-na disaipel alinumi go remaa Jon lakalenalomare nipumi disaipel ali lapo-para ipulupa lisa. Go ali laapore Mudu Ali piri-para puma agale lorapealepa. Gupa tapape lisa: Nere Jon-me abala ali meda epalia lo lagisa ali yapae pa ali meda adoba piralima yapae tapape lisa.
20 Go ali laapore Yesu piripara abala puma nipumi talo: Nere abalade epalia lisimide ali yapae pa rado ali meda adoba piralima yapae lisipi?
21 Go raburi Yesumi enaali yaina rado rado kome enaali adaapu ma-epeaaoma koe remo nimu madaa piri raayo maa ralulisa. Nipumi le rubu pi enaali adaapu page ma-epeaasa.
22 Yesumi nipu agale gu-rupa puma laketapape lisa: Nipimi abi go adoma pagapede remaa Jon piripara puma laketapape lisa: Le rabu pi enaalinumi ele wala waru adaame. Eke koe enaali page pora eperupa pamualeme. Yakilimi li enaalinuna rere page kaapu yade. Kale poae enaalinumi page kale lobenaloma agale pageme. Kome enaalinu page wala rekoma pimi. Enaali naaralinu-para page epe agale waru pageme. Go ele raayo madaa remaa puma tapape lisa.
23 Ali medame ni madaa kone laapo nasuma puri paloma kone rulaliare go enaaliri pedo waru pu piralia lisa.
24 Jon-na agale mea rapaae ali laapore wala pisipi. Go rabu Yesumi Jon madaa enaali raayo-para remaa gurupa lakalisa: Abala Jon enaali napiri su-para pirina nimi go su-para pumare api adola pisimi pae? Nimimi po rilipumi kabe raguala adola puame ya?
25 Nimi pumare api adola puame pae? Nimi pumare ali medalomame epe epe set maarae adola puame pae? Dia-le epe epe set maarae go piale alinuri ali kalununa ada-para piralemede.
26 Gore nimi pumare ake adola puame pae? Nimimi Gote-na agale lakale ali mudu adola puame. Gore ora pagalepape. Go ali Gote-na agale lakale ali yapare ora Gote-na agale lakale alinu medalomare nipumi maoge yaaya.

27 Go pea-le Jon madaare
Gote-na agale wi buk-mi gu-
rupa lea: Gote-me talo: Go
aliri nina agale laketapape
ali neme nipu abala maa pe-
naatoa. Go alimiri nimina
lo robaa ma-redepo yaata
epalia lisa.
28 Pagalepa. Jon-mere go
su kamaa madina enaali
raayo ma-oge yaalia pare
Gote-na Surube Su-para piri
pa ali medame Jon page ma-
oge yaalia lisa.
29 Go lisa rabu takis mi
alinu-para enaali raayome
pago kiritasimi. Nimumi
Gote-na epe agale mana
pagenaloa abalade Jon-me
kalu-ipa kalisa.
30 Go pisimi pare Farisi
alinu-para rekena agalena
tisaanuri Jon-na kalu-ipa
giyasimi. Go puma nimumi
Gote-na epe pora giyasimi.
31 Yesumi talo: Gore abi
reka piri enaalinuri ake piale
enaalinu-rupa piralimi lano
yapae? Nimuna kone-para
ake kone saa pimi agale lano
yapae?
32 Nimuri gu-rupa lano:
Nogo naakinu maket kamaa
piruma nogo naaki radonu-
para gu-rupa leme: Naame
nimi madaa lemaa lema
pare nimimi yasa napabeme.
Naame kodo kome yasa lema
rabu nimimi re nateme.
33 Yesumi wala gu-rupa
lisa: Gore Jon-me kalu-ipa
ipuma bret nanoma ipa wain
page nanisa. Go pisa rabu
nimimi nipu makeae ali
lisimi.
34 Abiri enaali Raapu
Pirape alina Si ni ipuma
eda ipa no pi. Go pe pare
nimimi talo: Adalepa. Go
aliri eda adaapu noma ipa
wain adaapu ne ali leme
lisa. Go aliri mo takis mi
alinu-para naaraalinu-para
nimuna adami ali raapu piru
aaya leme.
35 Nimimi go-rupa leme
pare enaalinumi Gote-na
kone memere naa nimuna
makuaae ele-daa go-rupa
waateme.

Ena koe medame Yesuna ake madaa wabola koyasa

36 Farisi ali medame Yesu
nipuna ada-para eda nola
epape lisa. Yesu mo Farisi
alina ada-para puma eda
nala pirisa.
37 Gore ena koe medame
Yesu mo Farisi alina ada-
para eda nala pia remaa
pagisa. Go remaa pagoma
mo ena nipumi epe kaapu
le wabola kana pe-para pira
palae Yesu piri-para mea ip-
isa. Go wabolana kana
elere ora adaapu madaa ora
adaalepe.
38 Mea ipumare Yesuna
koau-nane puma age rade-
pesa. Go puma nipu re lala
pirisa. Nipumi re loma go ipa
Yesuna age madaa pogolasa.
Go pumare re ipare nipuna
kalu irimi kunuma makaapu
yalisa. Mo ename Yesuna
age madaa nunu loma age
madaa epe kaa pi wabola
pepeminalisa.
39 Mo Farisi alimi adoma
nipumi gu-rupa kone wisa:
Go aliri ora Gote-na agale
lakale ali yalore nipu
warata enana kone mada
makuaaya. Go ename koe

pupitagi ne ena-le mada
adalia kone wisa.
40 Go rabu Yesumi mo alina
kone adoma talo: Saimon,
neme ne remaa meda la-
gialo. Saimon-me talo: Tisaa,
nena agale la.
41 Gore Yesumi talo: Ali
laapona kana rudu ali komea
madaa aaya. Ali medana
ruduri 2,000 kina misa. Ali
medana rudu 200 kina misa.
42 Mo ali laapome go rudu
abulape pomo komisipi. Go
pea raburi mo rudu kale ali
laapome mo ali laapo rudu
na-abutapape lakalisa. Go
pisa raburi mo ali laapomere
aapimi pedo waru pisa pae?
43 Saimon-me agale gu-
rupa lakalisa: Neme gu-
rupa kone salo. Ali medame
nipuna rudu adaapu mu
ruguluma na-abuli aliri
raaname komisa kone salo.
Gore Yesumi talo: Gu-rupa
ora lale lisa.
44 Go lisa rabu nipumi go
ena piri-para perekea luma
Saimon-para neme go ena
ada lisa. Ni nena ada ru-
nane epawade pare nina
age radepeape ipa nagiaede.
Yapare go ena nipuna re
ipame nina age radepeaoma
nipuna kalu irimi makaapu
yaripaade.
45 Nena ada ru-nane
epawade rabu nunu nalaede
pare go enamere nina age
madaa nunu laade.
46 Neme nina kalu-para
wabola napeaaripide pare
go ename nina age madaa
wabola paaripade.
47 Go pea-le ne lagialo:
Nipumi ni madaa raaname
komoma ora nipuna koae-
aunu adaapupe Gote-me
mea rubata. Pare Gote-
me enaali medana koae-
aunu ogepusi mea rubaliare
go enaaliri ogepu raaname
komalia.
48 Gore Yesumi mo ena
lakalisa: Neme nena koae-
aunu mea rubaato lisa.
49 Go lisa rabu ali
medaloma nipu raapu ra-
pula madaa piruma eda
nala pirisimi alinuri agale
makibumaaoma go-rupa
lisimi: Go alimi aapimi koae-
aunu mada mea rubalia ya?
50 Go lisimi pare Yesumi
go ena lakalisa: Nena kone
rulaeme ne ma-epeaaoma ne
Gote raapu mapiraala. Abi
puma nena lo robaa epe-
rupa aina lisa.

8

Ena medaloma Yesu raita mea ipisimi

1 Werepe Yesu nipu su
raayo-para mo pora pagina
pamisa. Nipumi Gote-na Su-
rube Yapi-na Epe Agale lake-
lalo mogealisa. Go rabu dis-
aipel ali 12-pela nipu raapu
pamisimi.
2 Yesumi ena medaloma
nimuna koe remonu
marakepeaaoma nimuna
yainanu raayo ma-epeaasa.
Go enanu nipu raapu pora
pamisimi. Go enanuna bi
gu-rupa: Makdala adare piri
Maria-re abalade Yesumi
koe remo ki medane luma
medane laapo mea rubaasa.
3 Ena medana bi Joana-
re nipu ali mudu Herot-
na ada surube ali Susa-na

were pirisa. Ena medalomare Susana-para ena rado adaapu page nipu raapu pamisimi. Go enanumiri mo disaipel alinu-para Yesu-para nimuna ele raba meaama pulalo pisimi.

Ali medame wit maapu-para poasa
(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

4 Ora adare rado rado-para piri enaali adaapumi Yesu piri-para epa kiritasimi. Go pirisimi rabu nipumi nimu-para saa pi agale meda gu-rupa lakalisa:
5 Ali medame wit-na kili maapu-para pola pisa. Nipumi kili maapu-para pulalo pisa rabu medaloma pora pagina lopesa. Go kiliri enaalinumi rabuaa luma yaanumi page nisimi.
6 Pare go alimi wit kili medaloma poasa rabu kana madaa lopesa. Go kana madaa lopesa rabu suri kana madaa ogepusi wisa-pulu raayo kaapu yabesa.
7 Wit-na kili medalomare repena ketoae-para lopesa. Go-para opisa pare mo kope adaa yoma minabaasa.
8 Wit-na kili medalomare epe su-para lopoma opea. Gore waru opomare wit-na kili elesa rabu kili 100-pela madisa. Go saa pi agale lomare Yesumi gu-rupa lisa: Enaali raayo nimi kale aaliadaare waru pagalepape lisa.

Yesuna saa pi agalena re lakalisa
(Mat 13.10-17; Mak 4.10-12)

9 Go raburi nipuna disaipel alinumi go saa pi agalena re agaa lorapisimi.
10 Go pumare nipumi talo: Gote-na Surube Yapi-na pagaa wi agalena re nimimi abala adame-daa lagialo. Yapare pa enaali medalomamere go Surube Su madaare pa saa pi agale pageme. Go puma nimuna leme pa ademe pare ele meda na-adalimi. Nimumi agale pa pageme pare go agalena re-re mada namakuaalimi.

Yesumi wit-na le madaa saa pi agalena re lakalisa
(Mat 13.18-23; Mak 4.13-20)

11 Go saa pi agalena rere gu-rupa lisa: Go wit-na kiliri Gote-na agale yade.
12 Pora pagina lope-ae kiliri go-rupare enaalinumi agale pa pageme pare werepe Satan ipuma mogo agale nimuna lo robaa-para wala paake mea. Nimumi kone rulaoma adae abuna kagaa piramala palimi kone suma Satan-me paake mu aaya.
13 Kana wi su-para lope kiliri go enaalinumi epe agale pagomare pedo waru peme. Yapare ora robaa ru-nane pitaa napuma kodobaaya-pulu nimumi kone ogepusi rulaeme. Werepe Satan-me epa eleme kotalalo paa-daa wala Gote-na agale giyeme.
14 Etolo etolo aaya su-para lope kiliri go enaalinumi agale pageme pare go su

kamaana kedaanu page
kamaa yape page go pedo
pape kone raayome nimu
minabaaya. Go pea-pulu
regepe minaoma kili waru
na-elea.
15 Su epe-para lope-ae kiliri
go enaalinumi epe agale
pagoma lo robaa-para waru
kirulu saapiruaeme. Nimu
pawa piruma pageme-pulu
nimumi kili waru madialimi
lisa.

*Enaalinumi lam pa ke-
woma reke rolo-para nasu
aaeme*
(Mak 4.21-25)
16 Yesumi wala talo: Ali
medame lam kewomare
baket rolo-para page reke
rolo-para napagaa salia. Dia,
pare enaalinu ada ru-nane
piruma lam-na paa minalo
mudialimi lisa.
17 Gore ele adaapu
kuduripu wimi elenuri gore
raayo penaame paana maa
salia. Go puma keapalimi
ele raayore werepe penaame
maa salia-daa mada adalimi
lisa.
18 Nimina pageme agalere
waru surubalepape. Enaali
raayome kone waru su
piralimi-daare Gote-me kone
ele medaloma wala gialia.
Pare enaali raayome kone
ele waru nasu piralimi-daare
gore nipuna saapia ele raayo
abala mu paaya.

*Yesuna agi-para nipuna
amenu nimu agale lakalisa*
*(Mat 12.46-50; Mak 3.31-
35)*
19 Yesu nipuna agi-para
amenu nipu piri-para ip-
isimi. Go rabu enaali adaapu
kiritasimi-pulu nipu pirisa
re-para pirape ae nawisa.
20 Go raburi enaali
medame nipu lakalisa: Nena
agi-para nena amenuri
nimumi ne adola ipuma
kamaa-nane epa aeme lisa.
21 Go raburi Yesumi agale
gu-rupa lakalisa: Enaalin-
umi Gote-na agale pagoma
kone rulaoma raitalimi-
daare gonuri nina ama-para
nina amenu-para pimi lisa.

*Yesumi adaa po rilipu mal-
oraasa*
*(Mat 8.23-27; Mak 4.35-
41)*
22 Koro meda Yesu nipuna
disaipel alinu raapu ipinu
madaa pisimi. Gore nipumi
nimu lakalisa: Nimi mo
ipa le mone pane kenaama
baina lisa. Go rabu nimu
pulalo pisimi.
23 Ipinu madaa piruma
pisimi rabu Yesu nipu u pal-
isa. Go rabu po rilipu adaa
meda kawaro kanapu-nane
ipisa. Go puma mo ipinu
madaa ipa epa rubitalo pisa-
pulu nimu paala komoma
pirisimi.
24 Go rabu disaipel alinumi
Yesu puma marekaaoma
talo: Mudu abiri naa ora
apo tyala-daa lisimi. Yesu
nipu rekoma lisana mo po
rilipu-para mo adaa ipa
lapo-para puri pale agale
lakalisa. Go agale lakalisa
rabu po rilipu ipa laapo raita
loraoma ipame lewa lewa
wala napisa.
25 Go raburi nipumi
disaipel alinu-para agale

lorapisa: Naa agale lo robaa-
para mea wimi pae? Go lisa
rabu nimumi pogolasaoma
paala komoma agale lala
piruma gu-rupa lisimi: Go
aliri aapi ya? Po rilipu-para
ipa laapo raita agale lakela
rabu nipu agale pagaepe
lisimi.

Yesumi ali medana remo ralu lisa
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Go puma Yesu-para
nipuna disaipel-nu ipinu
madaa piruma Gerasa su-
para pisimi. Go suri ipa Galili
mone pane aasa.
27 Yesu nipu ipinu giyesa
rabu mo ali madaala ipisa.
Go aliri koe remo medaloma
nipu madaa pirisa. Go ali
ora abasade nipu mam-
ina nayamoma ada-para
napirisa pare enaali rogaae
kana apedaa-para paitala
pisa.
28 Go alimi Yesu adoma
puri pale agale loma
Yesuna kibu-para epa lopesa.
Nipumi ora rui loma gu-rupa
yalisa: Yesu, nere so yaa
madaa pia Gote-na Si yade.
Neme niri ake pali ya? Go
puma go alimi agaa misa:
Neme ni radaa manape ele
nagiape lisa.
29 Yesumi mo koe remo
pane pu lisa rabu mo koe
remome agale puri palo
yaaloma giyoma pane pisa.
Enaalinumi adae abuna puri
pale kopeme go alina ki
age laapo rogaaoma nipu
adilisimi pare go koe remonu
nipu madaa epa pirisimi. Go
pisimi-pulu nipumi go puri
pale kopenu rugulu rubebe
pala pisa. Go rabu koe
remome mo enaali napiri su-
para maa puala pisa.
30 Gore Yesumi nipu gupa
agaa misa: Nena biri aapi
ya lisa? Nipumi talo: Paapu
lisa. Gore koe remo adaapu
nipuna yogale-para puma
kodobasa-pulu go bi paapu
lakalisa.
31 Go koe remonumi puri
paloma Yesu-para gu-rupa
yalaasimi: Neme naa koe su
naaku-para namuma mapi-
raape lisimi.
32 Go rabu mena adaapu-
peme oge rudu meda re-para
eda epa nala aasimi. Go pea-
pulu mo remo koe nimumi
Yesu-para puri paloma gu-
rupa lisimi: Neme naa pawa
go mena madaa kodoba-
mona lapa lisimi. Go lisimi
rabu Yesumi nimu penaalisa
rabu nimu go mena pisimi.
33 Go lisa-pulu gode koe
remo raayomere mode aliri
giyoma raayo mode mena
madaa puma kodobasimi.
Go pisimi rabu mena raayore
oge rudu kilipima ipa le
repale-nane kawaro-para
lopoma komabesimi.
34 Gore mo mena puni
alinumi go-rupa adoma
lisimina pogolasaasimi. Go
pisimi rabu go agale remaare
adare-para page puma
lakeloma su raayona pago
kiritasimi.
35 Pagisimi rabu enaali
raayome go remaana re
adola ipisimi. Nimu Yesu
piri-para ipuma ali epa
adisimi pare koe remome

mode ali abala giyoma
pisa. Mo ali nipu mamina
yamoma nipuna kone waru
wisa. Go ali nipu Yesuna
age re-para adainaaba pirisa
aaya. Mo enaali raayome
go-rupa adomare paalame
komisimi.
36 Enaalinu medalomame
abala go pisade adisimi-pulu
nimumi enaalinu-para gode
aliri go-rupa palo remaa
laoma pirisimi.
37 Go remaa pagisimi
rabu mo Gerasa su robo ru-
nane piri enaali raayomere
Yesu nipu epa lakalisimi:
Nere pane pu-le naa giyoma
pane pu lisimi. Nimumi
ora paalame waru komoma
lisimi. Go rabu Yesu nipu
ipinu madaa piruma wala
pisimi.
38 Go rabu mo koe remome
abala kiyasade aliri Yesu-
para gu-rupa kogelisa: Niri
ne raapu bana lisa.
39 Nena adare-para wala
puma Gote-me ne-para
paade remaa raayore enaal-
inu puma lakelapape lisa.
Go rabu mo ali nipu puma
mo nipuna adare-para piri
enaalinu-para Yesumi nipu-
para pisade remaa raayo
puma lakalisa.

Yesumi ali muduna wane wala marekaaoma pumare mamina waraasa ena page ma-epeaasa

(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

40 Yesu nipu ipa le one
pane wala ipisa raburi
enaali raayome nipu adoba
pirisimi. Go puma nipu
adoma lisimina raaname
komisimi.
41 Go raburi ali meda
nipuna biri Jairus ipisa. Go
aliri lotu adana surube ali
mudu pirisa. Nipu Yesuna
age re-para epa lopoma
agale puri paloma gu-rupa
kogelisa: Nere nina ada-para
epape lisa.
42 Nipuna nogo komea
madu wisa. Go nogona
maaliri 12-pela yapare nipu
le kadupitalo pisa.

Go raburi enaalinumi Yesu
marege paoma pisimi.
43 Go rabu ena meda
nipu enaali raayo raapu
pamisa. Go enare yapi
pupulae yainare maali 12-
pela palisa. Gore go ena
nipumi mone elenu yaina
ma-epeaanalo dokta-nu
kalisa pare nipuna yaina
mada nama-epeaasimi.
44 Go enare Yesuna koau-
nane resi-para ipumare Yesu
waraaoma mode yapi kaapu
yoma wala napopisa.
45 Go rabu Yesumi
talo: Niri enaali medame
waraaripa kone salo lisa.
Nimu raayome ni dia ni
dia kama lakalisimi. Go
rabu Pita-me talo: Mudu Ali,
enaali adaapumi kuta puma
ne maregepeaeme.
46 Go lisa pare Yesumi talo:
Ali medame ni waraaripa-le
nina puri abala yola meade
lisa.
47 Mode enare nipu mada
nakalisa-pulu nipu pururu
puma Yesuna kibu re-para
epa adainaa pirisa. Go
pisa rabu enaali adaapuna
le agaana lakalisa: Neme
waraaripu rabu nina yaapi

ora mogo wagepu kaapu
yaade lisa.
48 Gore Yesumi nipu
lakalisa: Go nogo, nena kone
rulaeme nena yaina ma-
epeaaripi-le epe lo robaa
raapu pu lisa.
49 Nipumi mo agale pena
lakelalaina mo adare ali
muduna agale ma rapaape
ali meda ipisa. Nipumi ali
mudu Jairus-para yaaloma
lakalisa: Nena nogo abala le
kadupiaade lisa. Apo tisaa-
para nena kogono namapape
lisa.
50 Yesumi go agale pagoma
nipumi Jairus-para gu-
rupa lakalisa: Neme paala
nakomape pare kone waru
rulape. Nena nogo wala
epelea lisa.
51 Gore Yesu nipu go ali
muduna ada-para pumare
ada ru-nane enaali raayo
napulupape lo lakalisa. Dia,
pare Pita-para Jon-para
Jems-para mo agi aaraa lapo-
para go-rupare Yesu nipu
raapu ru-nane pisimi.
52 Enaali raayo mo nogo
madaa re lala pirisimi. Go
rabu Yesumi talo: Nipu
nakomaana-le re natapape.
Nipu pa u palea lisa.
53 Go lisa rabu mo nogo ora
abala komisa adisimi-pulu
Yesu madaa giri laasimi.
54 Gore Yesumi nogona ki
mina muma gu-rupa yalisa:
Go nogo, ne reka lisa.
55 Go lisa rabu mo
nogona wasa wala epa
kodobaoma nipu wagepu
rekesa. Go pumare Yesumi
nimu lakalisa: Nimimi eda
medaloma katapa lisa.
56 Mo nogona agi aaraa
nipu laapore ora paalame
komisipi pare Yesumi nipu-
para agale puri paloma gu-
rupa lisa: Go remaare enaali
meda nalaketapape lisa.

9

Yesumi nipuna disaipel ali 12-pela kogono kalisa
(Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)

1 Yesumi disaipel ali 12-
pela yaaloma nipumi puri-
para surubuma paade ko-
gono laapo kalaaoma pisa.
Nimumi koe remonu raake-
peanalo yaina ma-epeaanalo
page puri kalisa.
2 Go pisare nimumi Gote-
na Surube Yapi-na agale mo-
geama yaina kome enaalinu
medaloma ma-epeaanalo
mea rapasa.
3 Go puma nimu lakalisa:
Nimimi pora pamualimi
rabu ele namuma pulupape
lisa. Nimimi lama-para
roka-para nu-para sapi-para
monenu page namuma pulu-
pape lisa. Nimimi go page
mamina laapo namealepape.
4 Nimumi nimi ada ru-
nane epe-rupa lamua pal-
imiri gore nimi go ada
komea-para pawa puma
piralepape lisa. Werepe
nimina kogono dia naloma
go adare giyoma pulupape.
5 Yapare nimumi nimi ada-
para nalamua palimiri gore
nimimi go adare giyalepape
lisa. Go puma nimina
age madaa kege kunuma
salepape lisa. Go kunuma
salimi rabu go enaalimi

nimuna koe kone mada
makuaalimi lisa.
6 Go lisa-pulu nimi puma
su adare rado rado-para
pu pu yabesimi. Go
puma Gote-na Epe Agale
remaa pamu lakeloma yaina
kome enaalina yaina ma-
epeaasimi.

Ali mudu Herot-me Yesuna remaa pagisa
(Mat 14.1-12; Mak 6.14-16)

7 Galili adare-na ali mudu
Herot-me go remaa raayo
abala pago kiritasa-pulu
nipumi aapi-para leme pe
loma kone adaapu wisa.
Gore enaali medalomame
Jon tapa-para wala reka
lisimi-pulu nipumi kone gu-
rupa wisa.
8 Gore enaali medalo-
mame Elaija wala epa pia
lisimi. Medalomame Gote-na
ora abalade agale lakale ali
komea wala rekaana lisimi.
9 Go agale madaare Herot-
me talo: Jon-na maare abala
rugulisuade lisa. Go remaa
pagalo aliri aapi yapae? Go
loma nipumi Yesu adolalo
pisa.

Yesumi ali 5000 eda kalisa
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-13)

10 Disaipel alinu nimu wala
ipuma naa kogono gu-rupa
pa kama lo Yesu nipu epa
lakalisimi. Go rabu nipumi
nimu maa puma enaali giy-
oma adare meda Betsaida-
para kama raapu pisimi.
11 Werepe enaalinumiri
nimu puame lo remaa
pagisimi-pulu nipu raita
maa pisimi. Nimu nipu
piri-para ipisimi raburi
nipumi piralepa loma
lisana nipumi nimu Gote-
na Surube Su madaa agale
lakalisa. Go rabu page
nipumi yaina kome enaalinu
page medaloma ma-epeaasa.
12 Gore naare pabalaina
mo ali 12-pela nipu piri-
para ipuma talo: Neme
go enaalinuri nimuna ada
penaala lisimi. Go-parare
enaali adaapu napimi. Go
pea-le mo-nane adare eda
kabo u paitape ada page
wasa puma kabena penaala
lisimi.
13 Pare Yesumi nimu
lakalisa: Nimimi eda kalapa
lisa. Nimumi talo: Naana
edare gu-rupa: Bret supu-
para wena laapo wima.
Nemere go enaali raayona
eda kabamona kone sale ya?
14 Gore alinu 5000 pabo
pirisimi.

Go rabu Yesumi nipuna di-
saipel alinu lakalisa: Nimimi
mo enaalinu 50, 50 lo mapi-
raalepa lisa.
15 Go puma disaipel al-
inumi enaali raayo mapi-
raaoma kiritasimi.
16 Yesu nipumi mo bret
supu-para mo wena muma
yaa-para adaba suma Gote-
para ora pili lisa. Go pumare
nipumi bret piribima dis-
aipel alinu kalanaloma ni-
mumi enaalinu rumaasimi.
17 Gore nimu raayome ora
mada nisimi. No kiralomare
eda purupi nu 12-pela madu
wisimi.

Pita-me Yesu enaali Raapu

Pirape alina Si yade lo lapaasa
(Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)

18 Koro meda Yesu nipu komea beten lala pirina nipuna disaipel alinuri nipu piri-para ipisimi. Go rabu nipumi nimu agale lorapisa: Enaalinumiri niri aapi leme pae?

19 Gore nimumi agale gurupa lakalisimi: Medalomamere nere Jon Baptais leme pare medalomamere ne Elaija leme. Medalomare ne abalade Gote-na agale lakale ali meda wala rekaana leme.

20 Gore nipumi nimu lakalisa: Nimimiri ni aapi leme ya? Gore Pita-me gurupa lisa: Nere enaali Raapu Pirape alina Si yade lisa.

Yesu nipu komoma wala rekalua lisa
(Mat 16.20-28; Mak 8.30–9.1)

21 Go lomare Yesumi nimu ora puri paloma agale mana lakalisa: Go agalere pa enaali nalaketapape.

22 Gore nipumi talo: Ni enaali Raapu Pirape alina Siri kedaa adaalepe ritua. Go puma kone makuaae Juda alinu page Gote-na lodo kiraae ali mudunu page rekena agale tisaa alinu page go ali raayome ni koau wateme. Go puma ni lu makomalimi pare wala yapi repo dia naloma wala tapa-para rekalua lisa.

23 Gore nipumi enaali raayo lakalisa: Gore enaali raayome ni madaa kone rulaoma palimi-daare nimuna kone rabuainaoma repena polopeane kedaa adalepe abuna ruma nina pora raitalimina lisa.

24 Gore ali medame nipuna kone wasa pa irulu saapitiare gore nipuna wasupa page alupalia. Pare ali medame ni madaa kone suma nipuna yogale madaa kone nasaliare nipuna wasupare gore adae abuna piramala palia.

25 Pare ali medame kana ele waru muma su kamaa elenu page raayo waru saliare nipuna kone wasupa go elenumi akepu raba mealia ya?

26 Gore enaali raayome ni-para nina epe agale-para koau wateme-daare ni enaali Raapu Pirape Alimiri go enaali koau walalua. Wala epalua rabu naa puri pale Aapana epe paana puri page epe ensel-nuna page mea epalua.

27 Pagalepa. Enaali medaloma go-para pimiri abi nakomalimi. Dia, pare abala nimumi Gote-na Surube Su epenalo adalimi lisa.

Yesuna to rado aulaoma aasa
(Mat 17.1-13; Mak 9.2-13)

28 Yesumi apo agale abalana lomare sarere komea abala dia lisa. Go rabu nipumi Pita-para Jon-para Jems-para lamua puma rudu medana beten talo pisimi.

29 Nipumi beten lala pirina nipuna le-aga abala rado pereke yoma lisana nipuna

mamina page yaako pu luma
lepo lepo aasa.
30 Go pumare wagepu ali
laapome nipu raapu agale
lala pirisipi. Go ali laapore
Moses-para Elaija laapo Yesu
raapu agale lisipi.
31 Nipuri yaa madaana epe
paana puri raapu ipisipi.
Nipu laapome Yesu-para
werepe Gote-na kogono pu
kiritinalo Jerusalem su-para
komali agale lala pirisimi.
32 Go rabu Pita-para mo
adami alinu-para u waru pal-
isimi. Gore nimumi rekoma
puma Yesuna epe paana
puri-para mo rekasipide ali
laapo page adisimi.
33 Gore mo ali laapome
Yesu giyoma polalo pisipi
rabu Pita-me Yesu gu-rupa
lakalisa: Mudu Ali, naa
go-para pimare ora epe-
lea. Gore naana pokaalo
ada ipa repo paminapa.
Medare nena meda Moses-
na medare Elija-na pamina
lisa. Pita nipumi go agale
lakalisa pare go agalena re
namakuaasa.
34 Nipumi go agale pa
lalaina mole medame nimu
abala kepisa. Moleme nimu
rabuaanaalisa rabu nimumi
paala komisimi.
35 Go mole-parare agale
meda gu-rupa lakalisa: Gore
ora nina epe naaki-le neme
nipu abala mapiraasua.
Nimimi nipuna agale pa-
galepape.
36 Gote-me agale lake-
naloma Yesu nipu komea
pirina adisimi. Gore disaipel
alinu nimumi agale loraoma
go adisimide elenu madaa
remaa nalakelesimi.

Yesumi koe remo piri naaki meda ma-epeaasa (Mat 17.14-21; Mak 9.14-29)

37 Ekerare so rudu giyoma
kilipisimi rabu enaali adaa-
pumi Yesu nipu pora pagina
madaala ipisimi.
38 Go enaalina rikirana ali
medame gu-rupa yaaloma
kogelisa: Tisaa, neme nina
naaki kodome komoma
adape. Go naakiri ora naa
komea naaki yade.
39 Koe remo medame nipu
irulu ripinaaya. Go pea
raburi mo koe remome nipu
malopaoma makeaaya. Go
puma nipuna agaa-para rako
supi raa piasa. Go rabu
nipuna yogale makoyaeya.
Go puma go remome naa
naaki abi naminarepaaya.
40 Neme abalade nena
disaipel alinumi go koe
remo ma rakepealepa lo
kogelisuade pare nimumi
mada naralu lisimi.
41 Yesumi go pirisimi
enaalinu-para gu-rupa
lakalisa: Nimiri kone waru
narulaoma nimina lo robaa-
para page ora kolea. Nimi
raapu ni rana akepu raapu
pitua pae? Nimina koe
kedaanu akepu raapu ritua
pae? Go lomare go ali-para
lakalisa: Nena naaki lamua
ipu lisa.
42 Nipuna naakiri pena
ipulaina mo koe remome
ora lopaoma makeaasa. Go
rabu Yesumi go remo-para
puri pale agale lakeloma mo

naaki ma-epeaasa. Go puma
nipuna aaraa mea kalisa.

Yesumi nipu komalua lo rana laapo lakalisa
(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)

43-44 Enaali raayome Gote-
na adaa puri adisimi-pulu
nimu ora pogolasaasimi Go
rabu Yesumi nipuna disaipel
alinu gu-rupa lisa: Neme
agale lagialua-le nimimi go
agale waru pago piralepape.
Ni enaali Raapu Pirape alina
Siri ali medalomame koe al-
inu mea kateme lisa.
45 Pare nimumi go saa pi
agalena re namakuaasimi-
pulu nimu paalame komoma
nipu agale namisimi.

Abala ririna epea aliri aapi yapae lisimi
(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

46 Gore disaipel alinumi
ape puma naana rikiranare
riri-nane aape aliri aapi ya-
pae lo agale lala pirisimi.
47 Gore Yesumi nimuna
kone adoma nipumi oge
naaki meda nipu raapu mea
mapiraasa.
48 Go pumare nipumi
nimu lakalisa: Enaali raayo
naa bi loma go oge naaki
raba mealimi-daare nimimi
ni page raba meme lisa.
Enaali raayo kogono puma
naaki ora oge gupiale raba
mealimi-daare enaali mudu-
rupa pitimi lisa.

Nimi yada lore ali napiralimi-daare nimina adami enaali piralimi
(Mak 9.38-40)

49 Go rabu Jon-me agale
gu-rupa abulisa: Mudu Ali,
ali medame nena bi loma
koe remo mea rakepea-daa
adama lisa. Go pea pare go
alimi naana rikirana disaipel
ali napia-pulu nipu giyape lo
lakelama.
50 Go rabu Yesumi nipuna
disaipel ali medaloma gu-
rupa lakalisa: Nimimi nipu
giyoma natapape lisa. Enaali
raayo nimi-para yada lore ali
na-aulalimi-daare gore nim-
ina adami enaali pitimi lisa.

Yesu Samaria su-para pulalo pisa rabu na-epape lisimi

51 Gote-me Yesu so yaa-
para maa pope yapi rudu
lisa. Go pisa raburi Yesu nipu
Jerusalem palua kone suma
pisa.
52 Go raburi ali medaloma-
para kalu agale abala lo ra-
pasa. Go alinu nimu pumare
Samaria adare meda-para
kodobaoma nipuna elenu
kirita polalo pisimi.
53 Go pisa pare go su-
para piri enaalinumi Yesu
nimuna adare-para lamua
pope giyasimi. Gore
Yesuri nimuna lore alina su
Jerusalem su-para penaalo
adisimi.
54 Disaipel ali Jon Jems
laapome go kone adoma
nipu laapome wala puma
Yesu-para talo: Mudu Ali,
naame so yaa-para wia
repena sulaame go enaalinu
rabenalo mea rapaamina ya?
55 Go lisimi pare Yesumi
wala perekea luma nipu-
para ora dia lisa.

56 Go puma nimu su rado-
para pirisimi.

Enaali medalomame Yesu raita maa pulalo pirisimi
(Mat 8.19-22)

57 Nimu pora pagina pisimi
rabu ali medame Yesu go-
rupa lakalisa: Ne su raayona
pali-parare ni go-para raita
mea epalua lisa.
58 Go lisa rabu Yesumi nipu
gu-rupa lakalisa: Raa yana-
nuri nimuna kana apedaa-
para ada aaya. Go page yaa-
nuri nimuna ada aaya pare
Ni Enaalinu Raapu Pirape
Alina Siri paitape ada meda
na-aaya lisa.
59 Nipumi ali rado meda
gu-rupa lakalisa: Neme ni
raita mea ipu lisa. Go lisa
pare mo ali nipumi lalaara
gupa lisa: Neme nina aapa
abala rogala pono laa lisa.
60 Yesumi nipu gupa
lakalisa: Dia, nimuna wasa
kome enaalinuri ora nimuna
kome yagonumi rogaaina
lape. Ne puma Gote-na
Surube Su madaa agale
puma lakelape lisa.

61 Ali medame gu-rupa
lisa: Mudu Ali, neme ne
raapu banalo pi pare neme
nina enaalinu abi piralepape
lo ta pono laa lisa.
62 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Ali medame
nipuna koau-nane wala
perekeyo adalia-daare Gote-
na Surube Su mada namilia
lisa.

10

Yesumi ali 72-pela epe kogono pula penaalo mea rapasa

1 Werepe Mudu Alimi ali
72-pela medaloma mumare
laapo laapo lo mea rapasa.
Gore Yesu werepe penaalo
adare su raayo-parare ni-
mumi abala agale lakelaari
pasimi.
2 Go pisa rabu nipumi
nimu gu-rupa lakalisa: Eda
adaapu apo maapunu-para
wia pare kogono enaali
adaapu napimi. Go pea-le
nimimi apo maapuna aaraa-
para beten tapape. Go puma
aaraame ali medaloma mo
edanu mea kirita winalo
beten tapape.
3 Pulupa. Nimiri sipsip
mena-rupa mo raa yanana
rikirana apo mea rapaato.
4 Nimina kana paus-para
roka nu-para age ada go
elenu nama-pulupape. Go
puma pora pagina ae enaali-
para abi piralepape pi nata-
pape lisa.
5 Gore nimimi ada meda-
para puma kodobalimi-
daare abala nipu gu-rupa
tapape: Go ada-para piri
enariri epe-rupa piralepa
tapape. Gore epe kone wi
ali meda go ada-para pitia-
daare nipumi nena epe kone
muma abutea.
6 Pare ali meda gu-rupa
napitia-daare nimina epe
konere wala na-abuteare
nimina wala mealimina.
7 Nimi ada meda-para
puma piramina gialimide
nape eda elenuri nalepape.
Go puare kogono aliri nipu

yoto ele mada mealia. Pare
nimuna ada rado radonu-
para ele namula pulupape.
8 Nimi adare meda-para
palimi rabu nimuna ada-
para epe-rupa mea kodobal-
imiri gore eda nimumi gial-
imide nalepape.
9 Go adare-para yaina
kome enaalinu ma-
epeaalepape. Go pumare
nimimi nimu gu-rupa lake-
tapape: Gote-na Surube
Su nimi piri re-para epea
tapape.
10 Go puma nimi adare
meda-para pumare nimi
nimuna ada-para nalamua
palimiri go adare riri-nane
puma aoma gu-rupa tapape:
11 Nimina adare-na kegere
naana age madaa wina apo
kunuma salema-daa tapape.
Pare Gote-na Surube Su abi
go re-para epaade tapape.
12 Neme nimi lagialo:
Sodom adare-para koe
enaalinu pisimi-pulu kedaa
adaa meda kalisa. Go pisa
pare go adare-para epe agale
giyalimiri kedaa ora waru
katea lisa.

Enaalinumi kone naperekeleme-
pulu kodo waru pea
(Mat 11.20-24)

13 Yesumi wala talo: Ko-
rasin su-para mo Betsaida
go laapo piri enaalinu-para
page ora kodo waru pia.
Nimina su-para napi kogono
pisade-rupa Tair su-para
Saidon su lapo-para go-rupa
pula pisa yalore go su lapona
piri enaalinumi pupitagi giy-
oma kone pereketa pame. Go
pula pisimi yalore nimumi
mamina pobere yamoma
repena sulaa taga-para pita
pisimi.
14 Gore Gote-me enaali
koe kedaa katea raburi go
koe su laapo Tair Saidon
lapo-para kodome komoma
kedaa katea. Go palia pare
go adare-para piruma kone
narulae enaalinuri nimi ora
adaa kedaa meda mealimi
lisa.
15 Nimi Kaperneam su-
para piri enaalinuri nimina
so yaa-para polalo peme
pae? Dia nimi koe repena
sulaa-para mea lopalia lisa.
16 Go loma nipuna dis-
aipel alinu lakalisa: Enaali
raayome nimina agale pa-
galimiri gore nina agale
page pageme. Pare enaali
raayome ni koau wateme-
daare gore ni page koau wa-
teme. Gore ni koau wateme-
daa abalade nimumi ni
rapaasade Aapa page koau
wateme lisa.

Mode epe kogono ali 72-
pela wala ipisimi

17 Werepe mo epe kogono
ali 72-pela wala ipuma
raaname komo aasimi. Gore
nimumi talo: Mudu Ali,
naame abalade nena bi
lakelama pasima rabu koe
remonu page naana agale
pagame lisimi.
18 Go rabu Yesumi nimu
go-rupa lakalisa: Go lisimi
rabu yaa madaare Satan so
repena sulaa-rupa wagepu
lopesa-daa adisua.
19 Pagalepa. Neme nimi
puri abala gisuade-pulu nim-
imi kero-para supi kalainu-
para agale mada rogaalimi

lisa. Go pumare nimimi
Satan-na puri raayo rabuaa-
niaalimi rabu ele medame
nimi mada nama-koeyaalia
lisa.
20 Pare koe remome nim-
ina agale pa pageme-pulu
go komea madaa raaname
nakomalepape. Dia, pare
nimina bi so yaa-para abala
tapaya go madaa rana ko-
moma palepape lisa.

Yesumi rana komoma waru puma Aapa Gote-para ora pili lisa
(Mat 11.25-27; 13.16-17)

21 Go raburi Holi Spirit-mi
Yesuna lo robaa-para raana
komape kone kalisa rabu ru-
bitabesa. Go rabu Yesumi
talo: O Aapa, nere su ka-
maa page yaa-para page ora
Mudu Ali pi. Abi neme
kone adaapu wi enaalinu-
para makuaae enaalinu-para
nena kone kudiri puma skul-
nane enaalinu mea waatede
lisa. Ora gore Aapa, nena
raanana pagaa wi gu-rupa
pede-pulu ora pili.
22 Naa Aapame kone-para
ele raayo neme surubenalo
gisa. Pare enaali raayome
Sina kone na-ademe. Dia,
pare Aapa komeamere adea.
Go page enaali raayome
Aapana kone na-ademe pare
Simi komeamere Aapa adea.
Go pea pare Simi enaalinu
Aapana kone waalalo palia-
daare nimumi page aapa
mada adalimi.
23 Go rabu Yesumi perekea
luma disaipel alinu-para
talo: Nimimi go adaleme ele
madaare nimi ranaa komo
piramina.
24 Neme nimi lagialo:
Abalade ali mudunu page
Gote-na agale lakale alinumi
page abi nimi ademe ele
adolalo pisimi. Pare nimumi
go ele na-adisimi. Go
page abi nimimi go pageme
agale pagolalo pisimi pare
napagesimiya lisa.

Samaria ali medame nipuna yada lore ali kodome komisa

25 Gore rekena agalena
tisaa meda Yesu piri-para
ipuma Yesu kotalalo pisa.
Tisaa-ya, neme ake puma
adae abuna kagaa pirape
kone wasa mealua ya?
26 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Gote-na buk-
parare ale lea wia? Neme
akepu diminaaripi pae?
27 Gore nipumi agale gu-
rupa lakalisa: Nena Adaa
Gote madaare lo robaa
raayome page kone wasa
raayome page puri raayome
page raana komalepape lea.
Go page nimina nimi raana
komalimi-rupare nimina
yagonu page komea-rupa go
palepape lisa.
28 Gore Yesumi nipu go-
rupa lakalisa: Gore neme
agale waru abulae. Neme
go-rupa pali-daare ne adae
abuna epe-rupa kagaa pirali
lisa.
29 Yapare go rekena agale
lisa alimiri nipuna bi komea
waru epena kone wisa-pulu
nipumi Yesu wala lakalisa:
Gore rekena agaleme nina
ada lapa piri enaalinuri aapi-
para lea pae?

30 Gore Yesu nipumi
remaa gu-rupa lakalisa: Ali
medame nipuna Jerusalem
su-para giyoma Jeriko su-
nane pisa. Go rabu koe
paake ne alinu nimu pora
madaasimi rabu luma
nipuna mamina-nu koyoma
nipuna elenu misimi. Go
pumare nipu waru luma
pornane pa le kadupitalo
palaina giyoma pisimi.
31 Go raburi Gote-na Lodo
Kirae Ali meda go pora kuru
maa pisa. Gore nipumi go
mudu ali giyoma mo pora
renane pakeama puma pisa.
32 Go pisa rabu ali meda
nipu Livai-repaa ruru piri ali
nipu ipisa. Nipu pora renane
ipuma mode ali tapae wisa ai
adomare mo pora kebo-nane
pakeaoma giyoma pisa.
33 Go pisa pare Samaria
su-para piri ali komeare mo
pora pagina ipuma go ali tya-
paina adoma lisana nipuna
pu-para ora kodome komisa.
34 Go pisa-pulu nipu re-
para puma minasaoma
marasin wel-para ipa wain
koyo paboma mo nipuna
rere rogaasa. Mo rere
rogaa kiraloma mo ali
marekaaoma nipuna donki
mena koauna mea mapi-
raasa. Go pumare nipumi
pora kimisu alinu paitape
ada meda-para puma waru
piama surubisa.
35 Ekera-nanere go alimi
kimisu alinu paitape adana
aaraa kana 100 kina-rupa
puma kalisa. Go puma
nipumi gu-rupa lakalisa:
Neme go ali waru surubape.
Gore nena kana medaloma
mogo ali madaa palia-rupa
wala ipuma epa abutua.
36 Go loma lisana Yesumi
wala talo: Gore abi neme ake
kone sale pae? Ali repo pora
pagina epame pare mode
tyapasade alina adami aliri
aapi ya?
37 Go rabu mo rekena
agalena tisaa-me talo: Go
kimisu aliri kodome ko-
moma raba meaana lisa. Go
rabu Yesumi nipu lakalisa:
Ne pumare neme go-rupa
puma pape lisa.

Yesumi Marta-para Maria laapo adola pisa

38 Yesu nipuna disaipel al-
inu raapu adare meda-para
pisimi. Go-parare ena meda
nipuna biri Marta go ename
Yesu nipuna ada-para epe-
rupa lamua pisa.
39 Marta nipuna aki meda
nipuna biri Maria pirisa.
Maria nipu Mudu Ali-na age
re-para epa piruma nipuna
agale pagisa.
40 Go pisa pare Marta-
re kogono adaapu puma
nimuna nape eda yarera
pirisa. Go pisa rabu Marta
nipu Yesu piri-para puma
agale lorapisa: Mudu Ali,
nina akimi ni giyaade-le
neme komea eda kiru pi-le
go kone madaare ake kone
sali pae? Ni epa raba mina
neme lakala lisa.
41 Go lisa pare Mudu Al-
imi nipu-para agale go-rupa
lakalisa: Marta, kodo pia.
Neme kone adaapu suma
nena lo robaa-para kari-yapa

pea. Nere ele raayo madaa
kone sale.
42 Go pea pare neme kone
komea sape. Go nena aki
Maria-me mulalo pia elere
naame koe kone nasamina
lisa.

11

Yesumi beten lape-rupa moge riaasa
(Mat 6.9-13; 7.7-11)

1 Yapi medame Yesu nipu
su meda-nane beten lala
pirisa. Werepe beten abala
lo kiritinalomare nipuna
disaipel ali medame nipu
go-rupa lakalisa: Mudu Ali,
neme naare beten lape-rupa
moge riape. Abalade Jon-
me nipuna disaipel alinu
lariaaripa neme page naa
lariape lisa.
2 Gore nipumi nimu go-
rupa lakalisa: Beten lape
agale leme raburi nimimi gu-
rupa tapape lisa:
O Aapa, Nena biri adae
abuna ora epe-rupa
wina.
Nena Surube Su epena.
3 Abi go yapi komea madaare
naana eda giyaina.
4 Naana koe elenu mea
rubaina-le naame
page abala koe kone
saapirape enaalinuna
kone mea rubalima.
Neme naa kedaame komape
elere koe nalina.
5 Yesumi go-rupa loma
lisana nipuna disaipel alinu
go-rupa lakalisa: Gore
nimi medamere ribaa rumu
rumuna puma nipuna adami
ali gupa agaa mealimi:
Adami ali, neme ni bret ipa
repo giaina puma le.
6 Naa adami ali meda pora
kimisu pamuma reame ko-
moma nina ada-para epa pia.
Go pea pare neme kalape eda
dia yaade.
7 Go le raburi mo ada ru-
nane pia adami alimi go-
rupa tea: Neme ni radaa pi
kogono nagiape. Pora gaape
ora poma abala luma nina
nogo naakinu raapu abala
paitawa tea. Neme rekoma
ele mada nagialua tea.
8 Go tea rabu neme ake
pali ya? Neme nimi lagialo:
Gore mo alimi ne nipuna
adami enaalinu bret nagilia-
daare ne yala napote pare
ne rekoma agale wala laina.
Agale pa lalaina-pulu nipu
rekoma nena elenu gialia.
9 Go remaana re neme
nimi lagialo: Gore nimimi
Gote-para beten go-rupa
tapape. Go palimiri nipumi
nimi ele su gialia. Nimimi ele
asa palimiri nimimi mada
adasaalimi. Nimimi pora
gaape lu piralimiri Gote-me
pora gaape mada epa lobalia.
10 Enaalinumi Gote-para
beten temere gore ele mada
mealimi. Enaalinu ele asa
palimiri nimumi ele mada
adasaalimi. Enaalinumi
pora gaape timiri gore Gote-
me nimu-para pora ora
lobalia.
11 Gore nimina naaki
nogonumi nimi-para wena
meda gialepa leme-daare
koe kero meda mea kaleme
ya?
12 Dia-le mo naakimi yaa
kapa meda gi tea-daare be-

tamu meda mea kaleme ya?
Dia-le mada nakaleme.
13 Gore nimi koe alinu pimi
pare nimina naaki-para epe
elenu kalemede. Go pemede-
le waru pagalepa. Naana
so yaa-para pia Aapamere
enaalinumi beten teme-
daare Holi Spirit gialia lisa.

Yesu Belsebul raapu ko-
gono pea lisimi
(Mat 12.22-30; Mak 3.20-
27)

14 Koe remome ali medana
agale mea maraasa rabu
Yesumi go remo mea rubisa.
Go rabu go alina agale
lapaasa. Go puma enaali
raayome kone adaapu suma
pogolasaasimi.
15 Go pisa pare enaali
medalomame talo: Koe re-
monuna ali mudu Belsebul-
mi Yesu puri kalea rabu mea
rubaaya lisimi.
16 Go lisimi pare ali
medalomame Yesu kotalalo
pisimi-pulu Yesumi napi
kogono meda pinaloma
adamono lisimi.
17 Pare Yesumi nimuna
kone adoma nimu gu-rupa
lakalisa: Adare meda-para
piri enaalinu rugutalalo
puma yada palimiri go adaa
rururi koro dia yalimi. Go
page ada medana aaraalu
rugutalalo paliare go aaraalu
mada nakibuma piralimi.
18 Gore Satan-me nipuna
surube enaalinuri rugutalalo
mapeaalia yalore nipuna
puri page ake puma epe-
rupa nasalia ya? Mada Dia,
pare nimimi koe remonuna
mudu Belsebul-na purimi
mea rubaayo teme.
19 Neme go purimi mea
rubaayo teme-daare gore
nimina naakinu madaare
ake puma neme nimuna
remonu mea rubaayo pae?
Nimina naakinuna koe remo
radonu puma mea rubaayo-
le nimimi ora agale nalaeme.
20 Dia-le Gote-na purimi
ni puri gisa-pulu go koe re-
monu mea rubaayo. Go pe-
pulu Gote-na Surube Su nimi
piri-para abala epaade lisa.
21 Gore puri pale ali
medame edali ripinuma
nipuna ada-para surubaliare
gore nipuna ele raayo epe-
rupa pa salia.
22 Go palia pare puri waru
pale ali rado apo alina ada-
para ipuma lumare mako
saalia. Go pumare apo alina
eda-para rai napi-para go su-
rubape ele paake noma ali
medalomanu-para surubape
ele ruma katea lisa.
23 Enaali raayo nina adami
enaali napitimi-daare gore
nina yada lore ali pimi.
Enaali raayome ni raapu ele
nakiritemere gore nimumi
raa-para mea ralu rubalimi
lisa.

Koe remo wala ipisa
(Mat 12.43-45)

24 Gore koe remome ali
meda giyaliare gore nipu
su kaapu le-para pomo mu
pirape su asapulalo pea.
Gore nipumi go su meda
na-adomare nipumi talo:
Abalade nina pirisuade ada-
para wala palua tea.
25 Go paa-daa nipu puma
nipuna abalana ada-para
wala puma adea rabu

nimumi puluma ki age au
puma wari.
26 Go adea raburi wala ora
koe remo ki medane luma
medane laapo medaloma
puma lamu misa. Go pumare
nimu raayo mo ada ru-nane
puma kodobaoma pimi. Go
peme rabu abalade mo ali
nipuri koe-rupa pirisa pare
wala abi raayo piruaeme-
pulu go ali abi ora koe-rupa
pa pilia lisa.

Rana waru komoma pi-
rape kone

27 Yesumi enaali adaapu
kirata pirinaloma agale gu-
rupa lisa: Go enaalina riki-
rana pirina ena komeame
agale gupa yaalasa: Gore
abalade ne maduma adu
gisade enare nipu komeam-
ere pedo waru pina lisa.
28 Go lisa pare Yesumi
gu-rupa lisa: Ora lale
pare enaalimi Gote-na epe
agale wala pagoma raitalimi
enaalinumiri gore ora pedo
pina lisa.

Enaali medalomame napi
kogono adamono paina lisimi
(Mat 12.38-42; Mak 8.12)

29 Enaali adaapu pa epa
kiritaba pirina nimu gu-rupa
lakalisa: Abi go yapi di
rabu pimi enaalinuri ora koe
enaali pimi. Nimumi napi
kogono meda adamono leme
pare neme go-rupa kogono
meda nawatoa. Dia, pare
Jona nipuna napi kogono
pisade go komea mea waatoa
lisa.
30 Abalade Jona Gote-na
agale lakale ali pirina mo
Ninive su-para piri enaalin-
umi Gote-na puri pale ko-
gono adisimi. Abi go rabu
page ni enaali Raapu Pirape
Alina Si Gote-me go enaal-
inumi adenalo napi kogono
palua rabu adalimi lisa.
31 Werepe Gote-me enaali-
nuna kose lape di madaare
no re-nane ena mudu
komeame rekoma abi piri
enaalinu nimuna koe ele
madaa kose lape agale
lagialia. Gore go ename
abalade Solomon-na epe
mogeape agale pagola ipisa-
pulu nipu su raayona kale-
nane pamisa. Go pisa pare
nimina rikirana eleme apo
Solomon-na kone ora ma-
oge yaaya. Go pea pare
enaalinumi nipuna agale
napageme.
32 Gote-me enaalinuna
kose lape agale di madaare
gore Ninive su enaalinumi
rekoma lisimina go abi piri
enaalinumiri Joname agale
lakalisa-daa nimumi kone
perekealisimi. Go pisimi-
pulu nimi madaa kose lape
agale mada lagialia. Go palia
pare abi nimina rikirana piri
alimi Jona ma-oge yaaya lisa.

To yogalena paa madaa
agale lakalisa
(Mat 5.15; 6.22-23)

33 Yesumi wala talo: Enaal-
inumi lam kewoma go lam
baket rolo-para nasalemede
lisa. Dia, pare nipumi
madumaloma enaalinumi go
paa adoma ada ru-nane epa
kodobalimi.
34 Nena lere nena yogalena
paa lam-rupa roaaya. Gore
nena le laapo epe yaaliare

gore nena to yogale raayo
paa rubitabalia. Pare nena
le koyaliare gore nena to yo-
gale raayo ribaa yabalia lisa.
35 Gore nena lo robaa-para
wia paa wala ribaa yaalia
waru adalepape.
36 Gore nena to raayo-para
paa paliare kalekale-nane
page ribaa nayaabalia. Go
rabu lam-na paa le madaa
piraita ipulade-rupa nena
to yogale-para paa gu-rupa
rubitabalia lisa.

Farisi alinu rekena agale tisaanuri koeyae pisimi
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 20.45-47)

37 Yesumi go agale abala
naloma Farisi ali medame
nipuna ada-para eda nola
ipu lisa. Go lisa rabu mo ali
nipuna ada-para puma eda
nala pirisa.
38 Gore Yesumi eda nala
piruma waswas abala nalisa-
pulu mo Farisi alimi adoma
nipumi kone adaapu wisa.
39 Go pisa rabu Mudu
Alimi nipu gu-rupa lakalisa:
Gore nimi Farisi alinuri
nimimi plet kap-nuna yogale
radepealeme. Go pea pare
nimimi plet kap-nuna ru-
parare naradepealeme. Go
pea pare nimina lo robaa-
para ele adaapu saapirape
kone su pupitagi nape kone
page apo rubitabea-daa lisa.
40 Nimiri makeae alinu
pimi. Gote-me enaalina
to yogale warilalo nipuna
robaa page nawarisa pae?
41 Pare nimina plet
kap-nupara saapiri elenu
medalomame naaralinu
katepape. Go palimi rabu
nimi epe-rupa piralimina
lisa.
42 Pare Farisi alinu nimi
waru adalepape. Nimi
yabia meda-para rakia-para
padi raani medaloma-para
warea go oge ele page Gote
medaloma kaleme. Go peme
pare nimimi epe-rupa sape
kone-para Gote madaa kone
rulape kone-para giyeme.
Pare nimimi go kone suma
moge nagiyalimiri gore
epelea.
43 Nimi Farisi alinu nimimi
waru adalepape. Nimi lotu
ada ru-nane puma ora-nane
pirape siaa madaa raaname
apo komalimi-daa. Go page
nimi kiritape maket ada-
para puma enaalinumi nimi-
para abi piralepape leme-
daa raaname komeleme.
44 Nimiri waru adalepape.
Nimina kone gu-rupa: Nimi
pa awemede tapa-rupaga
gore pa enaalinumi na-
adomare rekena lusuma
rabuaemede.
45 Go rabu rekena agalena
tisaa medame gu-rupa lisa:
Tisaa, neme go-rupa loma
naa-para ero agale naa mari-
aaye.
46 Yesumi talo: Nimi
rekena agalena tisaanuri
waru adalepape. Nimimi
kedaa pi ele enaalinuna
koau-nane mea mariaaeme.
Go peme pare nimu riape-
rupa maarea pare go kedaa
pi ele rinalo nimimi raba
meape kone nasalimi.
47 Nimimiri waru
adalepape. Nimina kasuan-
umiri Gote-na agale lakale

alinu lisimiya. Go pirisimi
pare nimimi go kasuanuna
rogaape apedaa wariaoma
au epe-rupa paeme.
48 Go peme rabu nimimi
nimina kasuanuna koe
pisimide kone makuaaoma
raaname komeleme. Nimina
kasuanumi Gote-na agale
lakale alinu lu makomeama
rogaasimi-le nimimi nimuna
tapa wariaoma au pame.
49 Go madaare Gote-me
epe makuaae kone suma
talo: Neme nina agale lakale
alinu page aposel kogono
alinu page nimu piri-para
penaaato. Go palua pare
nimumi go ali medaloma
lu makomeama medaloma
kedaa pi ele kaleme.
50 Go lisa-pulu go piri
enaalinuri abalade mo Gote-
na agale lakale alinu lu
makomasimi madaa abi
page ora kedaa adaae meal-
imi.
51 Abala Gote-me su ya
warinaloma mo ali Abel lu
makoma ipuma Sekaraia
epe lu makomasimi rabu
page kedaa adaae mealimi.
Go aliri Gote-na ada ru-
nane pirisa rabu kana reke-
para Gote-na epe pirape
ada laapona rikirana lu
makomasimi. Gore neme
nimi lagialo: Abalade Gote-
na alinu lisimide kogonona
kedaare abi go piri enaalinu
nimimi ritimi.
52 Nimiri rekena agale
tisaanu-ri nimimi waru
adalepape. Nimimi kone
makuaae meapena pora
lobape ki nimimi riti peme.
Go peme pare nimina
kadobaitalo pora gaape
nalobeme. Go page enaali
meda kodobalalo page kone
salimi pare nimimi pora
poame.
53 Yesumi go su giyesa rabu
mo rekena agale tisaanu-
para Farisi alinu-para Yesu
madaa koe ero agale loma
nipu madaa agale rado rado
misimi.
54 Nimumi agale loma
nipu kotalalo pisimi-pulu
nipu agale adaapu agale
lorapisimi. Nipumi aleda
tea-daare nimumi nipu kose
madaa mea adialalo pisimi.

12

Makirae konere waru adalepape

(Mat 10.26-27)

1 Enaalinu ora adaapupe
kiritaoma rubitabaomaa
medana ali madaa aata
pisimi rabu Yesumi nipuna
disaipel alinu-para agale
abala gu-rupa lisa: Nimi go
Farisi alinuna bret ma-adaa
sape yis-ri waru adalepape.
Neme nimuna makirae agale
madaa talo.
2 Ele raayo pagaa sabaaya
elere werepere kamaa salia.
Go page ele raayo kudiri
pu wiare werepere pename
waatea.
3 Go pea-pulu agale raayo
ribaale-para lisimi yaade
agalere enaalinumi epe paa-
para piruma pagalimi. Gore
agale medaloma pawasi ru-
para piruma lisimi yaadere
so rudu madaa aoma lam-
onealimi lisa.

Enaalimi Gote madaa paala komamina

(Mat 10.28-31)

4 Naa adami enaalinu
nimiri gu-rupa lagiano:
Enaalinumi to yogale timi-
daare paalame nakoma-
lepape. Go pumare werepe
nimumi yada meda mada
napalimi.
5 Nimi paala komape
enaali nimi lagiano. Gote
madaa paala waru koma-
lepape. Nipumi enaali
lu makomeama werepe
repena sulaa-para mada mea
lopalia. Gore neme nimi
lagialo. Go ali komea madaa
paalame komalepape.
6 Nimimi ademe kana 2
toea-rupa yaa magaita supu
kabeme. Pare Gote-me yaa
oge-ai go-rupa madaare kone
narugulaaya.
7 Nipumi nimina kalu-
para iri raayo abala yare-
pelea. Gore nimimi paala
nakomeleme-le nimimi
ogege kabape yaa-rupa gona
yoto ma-oge eleme.

Ni Yesuna ruru yada lapere palaa nakomamina
(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Gore neme nimi lagialo.
Enaali raayo pa enaalin-
una le-aga madaa nina bi
lakelemere gore ni enaali
Raapu Pirape alina Si neme
page Gote-na ensel-nuna le-
aga madaa go enaalinuna bi
laketoa.
9 Go palua pare enaali
raayome enaalina le-aga
madaa ni koau waatemere
gore Gote-na ensel-na le-
agaa madaa enaali Raapu
Pirape alina Si neme nimu
koau waatoa.
10 Enaali raayome enaali
Raapu Pirape alina Si madaa
koe agale leme-daare gore
Gote-me go enaalina koe ele
mada mea rubalia. Go palia
pare enaali raayome Holi
Spirit madaa ero agale teme-
daare Gote-me go enaalina
koe ele nama rubalia.
11 Gore nimumi nimi
lotu ada-para maa puma
namba wan gavman page
adare ali kalunumi page
kose pagenalo maa palimi.
Go rabu nimimi paalame
nakomoma kone adaapu
nasalepape. Gore naame
agale akepu abutema yapae
naame agale akepu laketema
yapae kone nasalepape.
12 Gore nimimi lape
agalere Holi Spirit-mi nim-
ina kone-para mapiraalia.

Kamo makeae ali mudu madaa saa pi agale lakalisa

13 Go rabu go pirisimi
enaalina rikirana piri ali
medame gu-rupa lisa: Tisaa-
ya, Aapana moae-elenu mo
ameme rumaaoma gina.
Neme rumaaoma ni gina
neme lakela lisa.
14 Go lisa pare Yesumi nipu
go-rupa lakalisa: Ali ya? Ni
nimina kose pagape ali-para
nimina ele rumaape ali-para
ni-daa dia.
15 Gore nipumi nimu
gu-rupa lakalisa: Nimimi
waru adoma surubalepape.
Nimimi epame komape
kone giyalepa. Ali medame
nipu ele adaapu salia-daare
nipumi go elenu madaa epe
pirape kone mada namealia.

16 Go rabu Yesumi nimu-
para saa pi agale meda gu-
rupa lisa: Kamope medana
epe su adaapu wi-para
maapu eda ele adaapu
opoma nape lea.
17 Go raburi go kamo le
ali nipuna kone-para gu-
rupa wisa: Abiri mo eda
medaloma kirita sape adare
dia yade-le neme ake palua
pe kone wisa.
18 Gore nipumi kone gu-
rupa wisa: Neme go-rupa
palua. Neme nina eda sape
adanu kilipima ada ora
adaae medaloma palua. Go
pumare nina wit-na kili-para
mo eda raayo go adanu-para
mea kirita salua lisa.
19 Go palua kone salo: Go
ali nipuna epe ele raayore
saapirano maali adaapumi
popalia pare epe-rupa pitua.
Go pea-le abiri neme pomo
mu piruma eda ipa nala
pumare ranaa komo pitua
kone wisa:
20 Go kone wisa pare Gote-
me nipu lakalisa: Nere
makeae ali lisa. Abi go ribaa
ne komali-le abalade nena
mea kiritaoma saede elenuri
aapimi meali ya?
21 Go rabu Yesumi agale gu-
rupa lo kiritasa: Enaalinumi
epe ele adaapu salimiri
apo makeae alina kone
mogeleme. Go palimi pare
nimu Gote-na le-aga-para
kamo enaali napimi lisa.

*Gote madaa kone ru-
laalepape*
(Mat 6.25-34)

22 Go rabu Yesumi nipuna
disaipel alinu gu-rupa
lakalisa: Go remaa madaa
kone mealepa. Naame
ele nalima palo epe-rupa
piralima palo kone adaapu
nasalepape. Go page nim-
imi naare yogale madaa
ele maraalima palo kone
adaapu nasalepape.
23 Gore epe-rupa piruma
yogale surubalima rabu
eda nape ele-para mamina
maraape-para go madaa
kone adaapu nasalepape.
24 Nimimi yaanuri
adalepape. Nimumi
enaalina kone namogeaoma
nape repena kili napoma eda
namuma kereme. Nimuna
eda kiritape ada page na-
aaya. Dia, pare Gote-me
nimu raba muma eda katea.
Gore nimi enaalimiri mo
yaanu ora rabuaniaaeme.
25 Nimina enaali medame
go ele madaa kone adaapu
salia-daare gore nipuna
maali ogesi-daa wala
adaalupu mada yoloma pitia
yapae?
26 Dia-le gore nimimi oge
eda elenu nasurubeme-le
nimimi pa ele medaloma
madaa kone adaapu
nasalepape.
27 Nimimi plaua kili
adalepape. Nimumiri
kogono napuma mamina
page nawaritimide. Dia,
pare pagalepa. Abalade
mo kamope Solomon-mere
nipuna au raayo pisa pare
mo plaua kilinumi nipuna
au ma-oge yaaya.
28 Gore Gote-me mo su
kamaa rilipu ma-opaaoma
nipuna au paaya. Go
pea pare go pa rilipinu

ekera-nanere nimumi poma repena sulaa-para kiralimi. Go puma nimimi go rilipu ma-oge saleme-pulu Gote-me nimina maraape mamina guma nimi waru surubalia. Go kone adaapu saleme rabu nimina kone rulapere ora ogepu saapiruaeme.

29 Go pea-le nimimi nape ele madaa kone adaapu nasalepape. Go page naa ele nalima palo kone nasalepape.

30 Gore go su kamaa piruma kone narulae enaal-inumi go elenu raayo asa peme. Pare Aapame nimina kone gu-rupa wimilo abala makuaaya.

31 Nimimi Gote-na Surube Su madaa kone rulaalepape. Go palimi rabu mo elenu page mada gialia lisa.

Yaa-para epe elenu mea kirita sape kone
(Mat 6.19-21)

32 Nimi oge sipsip menas-inuri nimimi paala nako-malepape. Nimina Aapame nipuna Surube Su gulalo ranaa komo pia.

33 Go pea-le nimina ele raayore nimumi kabenaloma kana-re mo enaali naralinu katepape. Go palimiri nimina kana paus ora puri pale suma so yaa-para epe elenu mada kirita salimina. Go puma so yaa-para wi elere na-alupalia. Go page so yaa-parare paake ne alimi page namula epea. Go page so yaa-parare alurai-para daalinu-para nimumi page go ele nanola epea.

34 Gore nimimi epe elenu kiritaeme-parare nimina kone page go-para kama pea lisa.

Kogono naakinu kiritao-ae remaa
(Mat 24.42-44)

35 Nimina mamina aako let-me marudu yaatapape. Go puma lam kewoma kiri-taoma piralepape.

36 Nimi go-rupa piralepa lisa: Kogono naakinuri nimuna Mudu Ali madaa adoba piralemede-rupa piralepape. Go surube aliri nipu mo ena lamulalo eda yaweme-para adola epalia. Go pea-le mo kogono naakinu adoba pimi. Nipu ipuma pora gaape epa tiare kogono naakinumi pora gaape wagepu mada lobalimi.

37 Go adaa ali epa adalia rabu nipuna kogono naak-inumi u napaluma adaba pitimi. Go pea-le go ko-gono naakinuri ranaa komo maa pitimi. Pagalepa. Go Mudu Alimi raaname komoma mamina aako let-me ma-rudu yaaoma nimu reke madaa mapiraalia Go pumare nipuna eda epa katea.

38 Gore nipu ora rumu rumuna epalia palo yaa kakarega ripia rekaliade rabu epalia palo marea pare nimi u napatalimi. Gore nipumi go kogono naakinu madaa ora pedo pedo waru palia.

39 Nimi go agale pagalepa.
Gore adana aaraame paake
ne ali nipuna ada opalialo
kone suma napaitalia pare
pa pitia. Go rabu mo
paake ne ali epalia mada
nakodobalia.
40 Gore enaali Raapu
Pirape alina Si nimimi
namakuaaoma pa piralimi
rabu epalia. Go pea-le
nimimi page waru adoba
pitaapape lisa.

Epe kogono naaki-para koe kogono naaki laapona remaa
(Mat 24.45-51)

41 Go rabu Pita-me go-rupa
lisa: Mudu Ali, neme go lae
agalere naa-para kama lae
pe pa enaalinu raayo-para
lae ya?
42 Gore Mudu Alimi talo:
Gore epe kogono puma kone
wi naakiri aapi ya? Go
naakiri nipuna Mudu Alimi
ada piri enaalinu surubenalo
kogono katea. Go naakimiri
enaali medaloma nimuna
eda rumaainalo mapiraalia.
43 Werepe Mudu Ali ada
wala ipuma mo kogono
naakimi lakalesa-rupa ko-
gono pina adaliare nipu
madaa raaname komalia.
44 Neme nimi ora lagialo.
Go rabu Mudu Alimi nipu ele
raayo surubenalo ali mudu
mapiraalia.
45 Yapare mo kogono
naakimi kone gu-rupa mada
salia: Naa ali adare abi
wagepu na-epalia kone salo.
Go kone suma nipumi ko-
gono naaki nogo medaloma
luma eda no ipa bia noma
nipu makeyaalia.
46 Kogono naakimi go-
rupa pu piruma Mudu Ali
abi na-epea kone su epe-
rupa nasuruba pitia. Go
palia rabu nipuna Mudu Ali
koro meda wagepu epalia.
Ipumare raimi muma mo
kogono naaki nipu waru
luma nipu kogono waru
nasurube naakinu raapu
maa rubalia.
47 Mo kogono naakimiri
mo nipuna Mudu Ali-na kone
adea pare nipumi Mudu
Alina kogono napaliare
Mudu Alimi ora puri waru
paboma poteyaalia.
48 Pare mo kogono naakimi
nipuna Mudu Alina kone na-
adea pare koe kedaa kogono
pinaloma Mudu Alimi oge-
pusi poteyaalia. Gore enaal-
inu ele adaapu palimiri ni-
mumi page ele adaapu wala
mada abuleme. Go pea-
le enaalinu ora ele adaapu
mu aaemere nimumi ora ele
adaapu medaloma page ab-
uleme lisa.

Yesu madaare enaalinu rugutalalo pisimi
(Mat 10.34-36)

49 Neme go su kamaa ip-
isuare repena marekaata ip-
isua. Go pea-le go repenare
abi rena kone salo lisa.
50 Neme kedaa pi kalu-ipa
rado nona pi mealua pare
nina lo robaa-para kedaa
waru pia.
51 Gore nimimiri niri go
su kamaa piri enaali epe-
rupa mapiraalalo ipisua
kone wimi pae? Neme pa su

kamaa epe-rupa pirape kone
namuma ipisua. Dia, pare
enaalina rurunu marugulala
ipisua.
52 Abi page werepe page
enaali supu komea ada-para
pitimiri nimu rugutalalo
pama piralimi. Go puma ali
repomere mo ali laapo-para
yada lore ali aulalimi. Go-
rupa puma mo ali laapomere
mo ali repo-para yada lore
ali aulalipi.
53 Go rabu aaraame nipuna
naakinu raapu yada lore-
alia. Go puma naakinumi
nimuna aaraa-para yada
lore ali aulalimi. Go page
agimiri nipuna wanenu
raapu yada lorealipi-pulu
wanenumi nimuna aginu
madaa yada lore ali aulalimi.
Ayaa medalomame nipuna
naakina were madaa yada
lorealia-pulu go werenumi
nimuna aayaanu madaa
yada lore ali aulalimi lisa.

Koe kedaa riape di waru adalepape
(Mat 16.2-3)

54 Yesumi go enaalinu-
para page lakalisa: Nimi
naare pabala aaya-nane
mole meda rekalaina ademe
rabu wagepu nimimi yai
epolalo pia leme. Gore ora
leme rabu yai ora mada
epea.
55 Go page no re-nane puri
pale po rilipu epea rabu ade-
mere abi pani pia leme. Gore
ora leme rabu naare reade.
56 Nimiri makirae enaalinu
pimi. Nimimi yaa-para su
laapona robore waru adoa
makuaaeme. Go peme pare
nimimi abi go yapi di meda
sade elena re na-ademe lisa.

Ne adialalo paliade ali raapu agale epe-rupa tapape
(Mat 5.25-26)

57 Gore nimimi ele ademe
rabu nimimi ake paa-daa
waru na-ado rekele peme?
58 Ali medame ne kose
laaoma adialalo palia-daare
nipi pena pora pagina
pulaaoma nipina agale ma-
redepo yaaoma pulupape.
Go napaliri nipumi ne mo
kose page ali piri-para maa
palia. Gore kose pagape
alimiri edali rili alinu mea
katea. Go rabu edali rili
alinumiri mo karapo ada-
para mea mapaitaalimi.
59 Go pea-le neme ne
lagialo: Ne mo karapo
ada-para wagepu mada
na-kepealimi pare abala
ririna oge yago abala mada
abulaina lisa.

13

Enaalimi kone naperekeaayo saliare gore nipu koe su-para palia

1 Go raburi enaali
medaloma piruma Yesu-
para Galili su-para piri alinu
medaloma remaa lakalisimi.
Go alinumiri nimumi Gote
madaa mena yapi ele raapu
kana reke madaa kirisimi
rabu Pailat-me nimu lu
makomasa.
2 Gore Yesumi nimu-
para agale gu-rupa lakalisa:
Nipumi Galili alinu gu-rupa
lu makomasa-pulu nimumi
Galili su-para piri enaali
medalomana pupitagi nape

kone ma-oge yaasimi kone
wimi pae?
3 Neme ora nimi la-
gialo. Ora dia-le nimi
raayo pupitagi nape kone
naperekealimiri nimu
komisimi-rupa kama komal-
imi.
4 Gore abalade Siloam
su-para piri ali 18-pela
nimuna remaa napageme
pae? Nimu kogono puma
kaname warili adaalu ada
meda nimu madaa lopoma
lu makomasa. Go pisa-pulu
nimumi mo Jerusalem su-
para piri enaali medalomana
pupitagi nape kone ma-oge
yalisade kone wimi pae?
5 Dia-le nimi waru lagialo.
Nimina pupitagi nape kone
nagiyoma kone naperekeal-
imiri nimi raayo go-rupa koe
su-para kama palimi lisa.

*Repena meda kili na-
madea madaa remaa*

6 Gore Yesumi saa pi
agale meda gu-rupa lisa:
Ali medame nipuna wain
maapu rikirana repena fik
poasa. Werepe nipu nape
kili medaloma elea paleme
adama ipisa pare na-elesa.
7 Go pisa raburi nipumi
mo maapu surube ali gu-
rupa lakalisa: Abiri maali re-
pome go maapu-para repena
kili elaana paleme asa pula
epawa pare na-elaana. Go
repena po rubape-le go repe-
name mo suna ipa pa noma
ma-koyaaripana lisa.
8 Mo maapu surube al-
imi agale gu-rupa lakalisa:
Mudu Ali, abi go maali
komeare pa aainawa. Gore
nipuna pitaa re-para aoma
piriri puma gawa menana i
mea awo pabalua.
9 Wala go ma-alimi kili ma-
tiare epe tea pare namaitiare
gore po rubaina lisa.

*Pomo mu Pirape Yapi di
rabu Yesumi ena medana
yaina ma-epeaasa*

10 Pomo mu Pirape Yapi
di meda rabu Yesumi lotu
ada ru-nane piruma agale
lakalisa.
11 Go-para ena meda pirisa
ena nipu madaa koe remo
meda pirisa. Gore romome
mo ena nipuri yaina maali
18-pela palisa rabu mo
koau roboma nipu mada
namaridulaasa.
12 Yesumi go ena adomare
gu-rupa yalisa: Go ena,
nena yainare abala mea
rubaaripude.
13 Nipumi mo enana kalu
madaa ki wisa rabu wagepu
mode ename koau maridu-
laaoma rekoma aasa. Go
rabu ename Gote-na bi mi-
nasaasa.
14 Go raburi Pomo mu
Pirape Yapi di yade. Go
pea-le Yesumi go enana
yaina ma-epeaanyaloma
mo lotu ada surube ali
mudumi koe kone yawesa.
Go pisa rabu ali mudumi
enaalinu gu-rupa lakalisa:
Gore kogono pape yapi 6-
pela wia. Nimimi yaina
maperekeaina kone salimi-
daare kogono pape di rabu
ipulupape. Pare go kone
salimiri Pomo mu Pirape
Yapi rabu naipulupape.
15 Go raburi Mudu Alimi
nipu gu-rupa lakalisa: Nere

makirae agale le ali yana. Nimiri Pomo mu Pirape Yapi rabu nimina gawa mena-para donki mena-para gonumi ipa nenalo ada-para puma kepealalo peme.

16 Go peme pare go enare nipu kasua Abraham-na wane pia pare Satan-me maali adaapu (18) nipu madaa palisa. Go pea-pulu Pomo mu Pirape Yapi korome nipuna yaina adi-alape kope-rupa mada na-kepealua yapae?

17 Nipumi go-rupa lisa rabu nipuna lore alinumi yala polasimi. Go pea pare enaalinumi nipuna epe ele raayo madaa raaname waru komisimi.

Repena mastet madaa saa pi agale loma bret madaa sape yis-na agale lakalisa
(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

18 Yesumi gu-rupa lakalisa: Gote-na Surube Yapi di-ri ele madaa meano ya? Ake madaa mealua-daa epelea ya?

19 Go pi lano: Oge repena mastet kiliri ali medame go kili muma nipuna maapu-para poasa. Gore werepe opoma lisana adaa repena opalia. Go rabu yaanuri go repenana palaa madaa nimu ada wari piralimi.

20 Gore Yesumi wala lisa: Neme Gote-na Surube Su madaare ake lagiano ya?

21 Gu-rupa lagiano: Gore bret ma-adaa sape yis-rupa ena medame go yis muma palaoma ipa raapu adaa pe-para mea perekelisa. Go palaoma ora adaa salia. Go yapare Gote-na Surube Su adaa salia rabu enaalinu adaapu pitimi lisa.

Oge pora gaape
(Mat 7.13-14, 21-23)

22 Yesumi oge adare-para page oge adare-nini page pamisa. Go rabu nipumi enaali medaloma agale mogeaa-ma puma nipu Jerusalem su-para pulalo pisa.

23 Go rabu ali medame nipu lorapisa: Mudu Ali-ya, gore Gote-me enaali oge-pusi ade abuna kagaa pi-ramala mapuaalia ya? Go rabu Yesumi nimu go-rupa lakalisa:

24 Abi nimimi oge pora gaape-para ora kodobata pu-lalo pulupape. Neme nimi la-gialo. Enaali adaapu go pora gaape-para werepe kodobat-alo palimi pare mada dia.

25 Werepe mo ada surube alimi rekoma ada pora gaape po salia. Go palia rabu nimi kamaa-nane epa rekaoma pora gaape luma gu-rupa lalima: Mudu Ali, naa epa-mono pora loba lalima. Go rabu nipumi nimi-para gu-rupa tea: Nimi na-adawade-le aa-para piruma epame pe ni maarea tea.

26 Go rabu nimimi nipu gu-rupa lakeleme: Naare abalade ne raapu ipa no eda namade lalima. Neme abalade naana adare-para ipuma naa agale page lagiade.

27 Pare nipumi nimi gu-
rupa tea: Nimiri aa-para
piruma ipulumi palo gore
ni maarea tea. Nimi raayo
pupitagi noae enaalinu pimi-
le nimi raayo ni piri-para giy-
oma pulupa tea.
28 Gore Abraham-para
Aisak-para Jekop-para Gote-
na agale lakale ali raayo-
para nimumiri Gote-na
Surube Yapi-para pitimi.
Go puma nimimi nimu
adalimi pare nimi kamaa-
nane mapiraalia Go rabu
nimimi kabulu regepe noma
re lo piralimi.
29 Go rabu pa enaalinuri
naare opala aaya-nane page
naare pabala aaya-nane
page re lapone page epalimi.
Go raayore Gote-na reke
madaa eda no piralimi.
30 Go rabu abi aapu-nane
pimi enaali medaloma riri-
nane puma abala mudu pi-
ralimi. Go page abi mudu
enaali medaloma pirimiri go
rabu nimu ora werepe aapu-
nane piralimi lisa.

Yesu Jerusalem suna re lisa
(Mat 23.37-39)

31 Oge-daa piruma Farisi
alinu medaloma Yesu piri-
para ipuma agale lakalisimi:
Ali mudu Herot-me ne lu
makomaatalo pia-le neme go
su giyoma su rado-para pu
lisimi.
32 Gore Yesumi nimu go-
rupa lakalisa: Nimimi go
kira yanana si-para gu-rupa
puma laketapape: Abi-para
ekera laapore neme go koe
remonu mea ruboma yaina
kome enaalinu maperekey-
atalo pi. Go puma ko-
gono repome nina kogono
dia yaalia-le puma laketa-
pape lisa.
33 Go rabu Yesumi nimu
agale gu-rupa lakalisa: Pare
abi ekera rudane ni pa-
mualua. Go puma Jerusalem
su-para komea-para nimumi
Gote-na agale lakale ali mada
lu makomalimina.
34 Go rabu Yesumi talo:
Jerusalem su-para piri
enaalinu-ya. Nimimi Gote-
na agale lakale alinu lu
makomaeme. Gote-me
mea rapaae enaalinu page
kaname lemede. Ora rana
adaapu go su-para piri
enaali raayo nina kimi mea
kiritaoma kupitaalo pe.
Gore yaa kakarega kebome
nipuna sinu popaa rolo-para
mea mapiraalade-rupa nimi
kupiaatalo pe pare nimimi ni
giyemede.
35 Pagalepa. Gote-me
nimina su Jerusalem su-para
abala giya aaya. Nimimi ni
abi na-adalimi pare werepe
ni mada adalimi. Nimimi
mada adalimi pare abala gu-
rupa teme: Mudu Ali-na bi
mea ipisana aliri nipu ora
puri mina teme lisa.

14

Yesumi to pabopae ali meda ma-epeaasa

1 Pomo mu Pirape Yapi di
meda rabu Yesu nipu Farisi
alinuna ali mudu medana
ada-para eda nola pisa. Go
pisa raburi enaalinumi nipu
ora waru adaba pirisimi.

2 Go rabu ki age laapo
pabopae ali medare nipu mo
Yesu piri-para ipisa.
3 Yesumi go ali kodoma
lisana mo rekena agale
tisaanu-para mo Farisi
alinu-para agale gu-rupa
misa: Naana rekena agale
madaare Pomo mu Pirape
Yapi di rabu yaina kome ali
mada maperekeana yapae
dia yapae?
4 Go lisa pare nimu agale
nale pa pirisimi. Go pirisimi
raburi Yesumi mo ali muma
nipuna yaina ma-epeaaoma
nipuna ada penaalisa.
5 Go pumare nipumi nimu
lakalisa: Ali komeamere
nipuna mena gawa ipa
naaku-para lopaliare nimimi
Pomo mu Pirape Yapi di rabu
kamaa-nane nayola salia ya?
6 Go lisa pare nimumi go
agale mada na-abulisimi.

Ali medame nipuna kone rabuaniaaliare epelea

7 Yesumi eda nala pirisa
rabu ali medaloma abala
riri-nane reke madaa kama
pirulalo pirisimi rabu
Yesumi go-rupa adisa-pulu
nipumi saa pi agaleme nimu
gu-rupa lakalisa:
8 Gore ali medame nimi
ena rumaape eda yawe-para
yateare abala ririna wi reke
madaa napuma piralepa.
Dia-le mo ne yateade alimi
adaa bi wia page ali mudu
meda go-pare epa pira tea
rabu puma piruma agale
pagaina.
9 Go rabu mo ne yateade
alimi gu-rupa epa lagialia:
Neme go riri-nane wia
sekere mo ali mudu kala
tea. Go rabu ne ora yala
adaapu poloma nipuna reke
minarepaoma koau-nane
popali.
10 Go pea pare ali medame
eda nola epape tea raburi
reke koau-nane puma pi-
ralepa. Go raburi mo ne
yaata alimi ne epa adoma gu-
rupa lagialia: Adami aaya
tea. Nere go riri-nane epa
pira tea. Go rabu mo ne
raapu eda no piralimi alin-
umi ne adaa bi gialimi.
11 Gore enaali raayome
nimuna bi minasaatalo
palimiri werepe nipu yala
poloma oge ali pitia. Go pea
pare enaali raayome nimuna
kone rabuaniaalimiri go
enare nimuna bi minasaalia.
12 Go rabu Yesumi nipu eda
nola epapa laade ali gu-rupa
lakalisa: Neme eda yawali
raburi nena adami enaalinu-
para amenu-para rurunu-
para nena su medanu
kana adaapu wimi enaalinu
raayo-para naipulapape
tapape. Dia-le nimumi ne
yalaateme rabu nimuna ada-
para eda nanalomare nena
eda abuteme.
13 Dia, pare nimi eda
yawalimi rabu gore naarali
enaalinu-para koe enaalinu-
para le rabuli enaalinu-
para eda nenalo ipulapape
tapape.
14 Go enaalinumiri nena
eda mada na-abuteme pare
nimu puri waru mealimi.
Werepe Gote-me epe enaal-
inu tapa-para marekaaliade
yapi di rabu Gote-me abutea
lisa.

Eda adaae yawe-ai madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 22.1-10)

15 Yesu go agale lakalisa rabu reke madaa piruma eda nisade ali medaa adoma Yesumi gu-rupa lakalisa: Enaalinumi Gote-na Surube Yapi-para ru-nane puma nipuna reke madaa piruma eda nalimi-daare nimuri rana rana komo piralimi lisa.

16 Pare nipumi saa pi agale gu-rupa lakalisa: Ali medame eda adaalepe yawolalo pisa rabu enaali adaapupe-para eda nola ipulupape lo lakalisa.

17 Gore eda nape yapi rudu lisa rabu nipumi kogono naakinu mea rapaaoma mo eda nenalo yalisade alinu ipulupa lo roboma lakelapa lisa. Eda raayo abala kiritao kiritaarima tapape lisa.

18 Pare mo enaali komea komea lo nimumi pa agale loma mada napalima lisimi. Ali medame agale gu-rupa lisa: Naa emaapu meda kabawa-le ni go adola palua lisa. Go pe-pulu ni ora kodo pia abi mada napalima.

19 Gore ali medame agale gu-rupa lakalisa: Naa mena gawa 10-pela kabawa-pulu pabola kuta-para maa pulu. Go kogono abi wia-daa kodo pia lisa.

20 Gore ali medame agale gu-rupa lakalisa: Abi ni ena pena go ropopi-pulu ni mada napalipa lisa.

21 Go raburi mo kogono naaki nipu wala puma nipu ali mudu lakelalo pisa. Go rabu mo Mudu Alimi rono pagoma nipuna kogono naaki go-rupa lakalisa: Mogo adare-nane puma pora pagina page wagepu puma enaalinu mealepa lisa. Go pumare neme naarali onaalinu-para ne koe enaalinu-para le rabuli enaalinu-para nimu raayo nina ada ru-nane lamua epape lisa.

22 Werepe go kogono naakimi ipuma talo: Mudu Ali, nena agale abala pamu lawade pare pada medaloma pa pu pa wia lisa.

23 Go rabu ali mudumi kogono naaki gu-rupa lakalisa: Ne puma adaa pora kepaa-nini puma mo maapu pora kepaa-nini page pumare nina ada ora rubilina enaali raayo ora lamua epape lisa.

24 Neme ne lagialo. Abalade enaali raayo neme yalawade enaalinumiri naa eda ora ogeasi page mada nanalimi lisa.

Ali medame Yesu raita maa palimiri abalana kone giyoma pulupape
(Mat 10.37-38)

25 Enaali adaapupe Yesu raapu pamisimi rabu nipu perekeyoma nimu agale gu-rupa lakalisa:

26 Gore enaali raayo ni raita maa epalimiri gore nimumi nimuna ama aapanu-para were-para nogo naakinu-para ame balinu-para nipuna kone-para ora giyoma epalimi. Go puma nimu naa disaipel enaalinu piralimi.

27 Enaali raayome repena
polopea waru mea ruma ni
raita mea epalimi-daare gore
ora nina disaipel enaali pi-
ralimi.
28 Nimina enaali medame
ada adaalupe meda palua
kone saliare nipu piruma go
ada mada pu ma-adiaalua
palo waru piruma koneme
makuaalia.
29 Go napalia-daare
nipumi ada pa puma kone
abala nasalia-daare enaalimi
nipu giri laalimi. Ake paa-
daa ya? Kone waru nasuma
ada paleme pea-pulu giri
laalimi.
30 Go rabu nimumi talo: Go
alimiri mopo ada pulalo pea
pare nipumi go ada mada
nadia yaalia teme.

31 Gore ali mudu medame
ali mudu rado meda raapu
yada pula pulalo palia-daare
nipumi kone waru makuaa
piralia. Gore nipuna yada
pape alinuri 10,000-pela
pimi pare mo ali meda
nipuna yada pape alinu
20,000-pela mea epalia. Go
pea-pulu nipu mada raitalia
kone suma giyalia.
32 Gore mo ali mudu
nipumi mada naratia kone
salia-daare gore nipumi
agale lo moyaape alinu ali
mudu meda piri-para maa
penaatea. Go puma naa yada
giyoma epe-rupa pirapana
lakela penaatea.

33 Apo remaana re
madaare Yesumi gu-rupa
lakalisa: Nimina rikirana
enaali medame epe kogono
pape kone nasuma nipuna
ele raayo-para koau nawa-
teare go aliri nina disaipel
enaali-rupa mada napiralimi
lisa.

Kusa-na remaa
(Mat 5.13; Mak 9.50)

34 Epe kogono napeo pira-
limiri ora koe kusa-rupa pi-
ralimi. Kusare ora epe ele
wia pare mo aipa-na rede dia
yaalia rabu naame ele puma
nipuna epe rede wala ma-
paalima pae?
35 Go pi kusare maapu-
para poae ele page mada na-
maopaalia. Go puma mena
gawana i re-para mea wimi
page madaa namaopaalia.
Enaali raayome go agalena
re makuaaba piralimiri
waru pagalepape lisa.

15

Mena sipsip alu pae remaa
(Mat 18.12-14)

1 Koro medare takis mi
mudu alinu-para riabo
enaalinu medaloma Yesuna
agale pagolalo epa kiritaoma
pirisimi.
2 Pirisimi rabu Farisi alinu-
para rekena agalena tisaanu-
parame rono page agale gu-
rupa lisimi: Go alimiri koe
alinu raapu piruma eda nala
lisimi.
3 Go lisimi raburi Yesumi
nimu-para saa pi agale meda
gu-rupa lakalisa:
4 Gore nimina rikirana
ali medame sipsip 100-
pela punalia-daare go sipsip
mena komea alupalia. Go
palia raburi mo 99-pela su
meda-para eda nalaina puni

alimi mo komea alupaari-
pade asapama pumare mada
pua mealia.
5 Gore nipumi ora puma
adasaaoma mumare nipuna
pasaa madaa maa ruma rana
komo puma ria epalia.
6 Go puma nipuna ada-
para epa opapalia rabu
nipuna adami alinu-para
nipuna ada komea-para
ae alinu-para ipulupa tea.
Nimu epa kirita pirinaloma
nipumi nimu go-rupa
laketea: Nimiri ni raapu
ranaa komo piraminapa tea.
Naa sipsip meda alupaaripa
pare neme asapuma puma
adasaaoma meawa tea.
7 Neme go saa pi agalena
re wala nimi lagialo: Enaali
adaapumi gu-rupa 99-pela
ora epe-rupa piruma wala
kone lo robaa wala meda
mada naperekealimi-pulu
yaa-para nimumi raaname
komeleme. Go peme pare
koe ali komeame kone
perekea rabu so yaa-para
raana pia ora waru komalimi
lisa.

Kana alupaena saa pi agale

8 Gore ena medame kana
kili 10-pela salia pare komea
ma-alupalia rabu nipu ake
pali ya? Gore nipumi lam
kewoma ada waru wasuma
puma adoma mealia.
9 Nipumi abala adasaaoma
mumare nipuna adami
enaalinu-para ada komea-
para ae enaalinu-para
ipulupa tea. Nimu epa
kirita pirinaloma nimu gu-
rupa laketea: Nimiri ni
raapu pedo pedo paminapa
tea. Naa kana-re komea
alupaaripa pare neme wala
asa puma meawa tea.
10 Neme nimi-para go re-
maana re lagialo: Gote-na
ensel-numi koe ali komea
kone perekealia rabu rana
komalimi lisa.

Penaalimi aaraa giyana saa pi agale

11 Yesumi wala talo: Ali
medame naaki laapo madu
wia.
12 Gore laapo pa naakimi
aapa yaaloma talo: Nena
moae-elenuri rumaaoma
nina gili-rupare abi gi lisa.
Go raburi aaraame ele raayo
rumaaoma mo nipuna naaki
laapo kalisa.
13 Gore mo naaki nipuna
rumaaoma kale omo ale
raayo kabenaloma kana mu-
bisa. Go pumare su adaalu-
para pisa. Go pumare nipu
su adaalu meda-para puma
pirisa. Go puma nipuna
monedere nipuna pupitagi
noma abala yoloma rubebe
pisa rabu dia lisa.
14 Go pumare nipuna kana
elede raayo pa rubebe pisa
raburi werepe go su-para rea
ada meda pabesa. Go rabu
nipu ele ogesi-daa abuna
meda nawisa.
15 Go pisa raburi nipu go
su-para ae ali meda piri-para
kogono asapulalo pisa. Go
alimi kogono mumare mena
surubainalo go kogono mea
kalisa.
16 Mo menanu nimuri
pesaa abu nisimi rabu go
naakimi menana eda nalua
kone wisa. Go pisa pare

pa ali medame page eda
nakalesimi.
17 Go pisa raburi nipuna
kone abala makuaaoma gu-
rupa kone wisa: Naa Aa-
pana kogono naaki raayona
eda adaapu su aayade kone
wisa. Gore ni go ada su-
para aaomare ora reame ni
go komalo-daa kone wisa.
18 Neme go su giyoma
nina aapa piri wala palua
kone wisa. Gore neme aapa
yaaloma gu-rupa puma toa
kone wisa: Gote-na le-aga
madaa page nena le agaa
madaa page neme pupitagi
no pirisuade toa kone wisa.
19 Abiri ni epe naaki-daa
dia-le nina si pi nalape toa
kone wisa. Niri pa nena ko-
gono naaki-rupa mapiraaina
toa kone wisa.
20 Go kone sumare nipu
rekoma aaraa piri wala po-
lalo pisa.

Go pisa pare nipu su
adaalu-para pena ipulaina
aaraame abala adisa. Go
rabu aaraa nipuna lo robaa-
para kodo ora waru komisa.
Go puma aaraa nipu alo
pumare mo si pua kupi palae
suma nunu lisa.
21 Go rabu mo naakimi
aapa yaaloma neme Gote
madaa page ne-para page
pupitagi nape ali-rupa pi-
rawade. Niri neme nena
si pi-daa nalape. Niri epe
naaki-daa dia.
22 Go lisa pare aaraame
nipuna kogono naaki
yaaloma go-rupa lakalisa:
Nimimi ora epe mamina
adaalu maa ipuma epe
adaalu-ai yamalepa. Go
puma nipuna ki madaa rini
meda maa mapiraalepa. Go
puma age ada page maa
maraatepa.
23 Go puma epe kapa midi
waru-ae gawa menana si
mea ipuma lu yawalepa.
Gore naame eda yawoma
noma epe kone suma pedo
pedo waru paminapa.
24 Gore nina naakiri abala
komaana kone wisuade pare
wala epa papia. Abalare ora
alupaaripade pare wala go
adasaayo-daa. Go rabu ni-
mumi pedo waru pu piruma
eda no pirisimi.

25 Go pisa pare nipuna
mupaa naakiri maapu-nane
pirisa. Werepe nipu wala
ada ipuma re-para opa-
paoma rabialo-para yasa-
para pagisa.
26 Pagisa rabu nipumi ko-
gono naaki meda yaaloma lo-
rapisa: Apo ada-parare ake
peme?
27 Mo mupaa naakimi nipu
lakalisa: Nena ame ada wala
epa yade-le nena Aapame
gawa kapa waru aayade lu
yawea. Gore mo naaki abala
alupasade wala nena ada-
para epe-rupa epa pia-daa
pedo pimi.
28 Go lisa raburi mo
naaki mupaa nipu rono
pagoma nipu ru-nane napua
kodobasa. Go pisa raburi
nipuna aaraa kamaa-nane
epenaloma ora ru-nane
bainalo kogelisa.
29 Go lisa pare mupaa
naakimi aaraa gu-rupa
lakalisa: Paga. Maali
adaapumiri ni nena kogono

adili naaki-rupa piruma
nena kogono pisuade. Neme
nena agale rana komea-daa
nagiyasuade. Go pede pare
neme ake giae ya? Gore
neme pa meme menasi meda
gula pisi yalore naa adami
alinu raapu ranaa komo
piruma mada yawo nola
pisima pare go-rupa piside.
30 Pare go nena naakimiri
nena elenu raayo koe enanu
madaa apo rubebe pisa.
Wala epaana rabu page nipu
kodome komoma gawa epe
ele apo lu yawaaripina lisa.
31 Go rabu aaraame nipu-
para agale gu-rupa lakalisa:
Go naaki-ya. Ade abuna yalo
nere saana apo pipa. Go pea-
le naa ele raayore ora nena
yade.
32 Go pea pare abi naame
eda yawoma pedo pami-
napa. Go nena amere abala
komaana kone wisuade-
le abiri wala go epe-rupa
go epaana-daa. Gore ora
alupasade pare abiri wala
epaana-daa lisa.

16

Surube ali medame rome rudu ma-redepo elena saa pi agale

1 Yesumi nipuna disaipel
alinu gu-rupa lakalisa: Ali
mudu meda nipuna kana ele
surubape ali meda mapirasa.
Go rabu ali medaloma mo
ali mudu piri ipuma agale
meda gu-rupa epa lakalisimi:
Nena kana ele surubape al-
imiri nena ele mea mabebo-
laaripa lisimi.
2 Go raburi mo ele su-
rube ali nipu-para nipu loma
lakalisa: Nemere yada paina
lame-le ali pae? Nemere
nina ele raayo surubenede-
le ele puma yarepea lisa. Go
pumare nere nina ele wala
nasurubaina lisa.
3 Gore mo kogono ali
nipuna konere gu-rupa:
Nemere ake palua kone wisa.
Mudu Alimi abi ni raitalo pia.
Go pea-le neme su awape
kogono wala meda papere
neme pa enaalinu meda-
para eda ele gialepa lapere
yalame komalua kone wisa.
4 Pare neme ora go palua
kone wisa: Go paluare nina
kogono mada mea raitali-
ade rabu adami enaalinumi
nimuna ada-para epe-rupa
mada palua kone wisa.
5 Piruma kone gu-rupa
wisa mo surubape alimi
nipuna ali mudu yago wi
enaalinuri komea komea lo
rumaasa. Go raburi nipu piri
ipisimi. Gore ali komeare
nipu abala epenaloma mo
kana surube alimi nipu
lorapisa: Naa ali muduna
yagore neme akepu mea ya?
6 Gore nipumi talo: Wa-
bala repenare 100 dram mis-
uade lisa. Go rabu surube
alimi nipu gu-rupa lakalisa:
Neme go yago tape pepare
abi meano ne pa wagepu
piruma yago 50 dram abu-
lape lisa.
7 Werepe ali meda epe-
naloma mo ele surubape
alimi nipu lorapisa: Nena
yagore akepu raapu ya?
Gore nipumi talo: Neme

wit-na kiliri bek 100 misua
lisa. Go rabu nipu go-rupa
lakalisa: Neme go yagona
pepare wi-le gore neme
medaloma giyoma 80 bek
abulape lisa.
8 Gore go surube alimi su
kamaa kone suma go-rupa
kogono pisa. Go pisa-pulu
werepere mo ali mudumi
makirae surube ali kana
bi minasaasa. Gore pa su
kamaa piri enaalinu nimumi
yago madaa kogono pumare
ali-kone suma peme. Go
puma nimumi epe paa-para
piri enaalinu makiraoma
nimuna kogono peme-rupa
ma-oge yaeme lisa.
9 Go rabu Yesumi wala
go-rupa lisa: Gore neme
nimi lagialo. Go suna kana
mu surube alinuri nimina
adami enaalinu raapu pi-
ralepape. Go puma kana
dia yaalia raburi nimi adae
abuna pirape ada-para epe-
rupa mada piralimi.
10 Oge elesinu kalenaloma
enaali raayome waru epe-
rupa surubalimi-daare gore
adaa elenu page nimumi
waru surubalimi. Go-rupa
page enaali raayome oge
elenu epe-rupa napaliare ele
adaa page epeala palia.
11 Nimimi go su kamaa
piruma go su kamaa wia ele
waru nasurubaemere nim-
imi ora adaa ele mada nasu-
rubalimi.
12 Go page nimimi enaali
medana ele waru nasurubal-
imiri aapimi nimina meape
ele mada gialia ya?
13 Kogono naaki medare
nipumi ali laapona ko-
gono mada napalia. Dia-
le nipumi ali meda epe
kone masaaoma meda
ralu yaaoma nipumi meda
madaare ora raaname
komoma-le medare giyape
kone salia. Nimimiri Gote-
para kana kogono laapo raita
raana raapu mada napalimi.

Yesumi agale meda lakalisa

14 Mo Farisi alinuri ora
kana madaa raaname
komoma-le Yesuna agale
raayo pagisimi rabu nipu-
para ero agale lisimi.
15 Go lisimi raburi Yesumi
nimu gu-rupa lakalisa: Nim-
ina kogono pa puma enaalin-
una le agaa madaa epe-rupa
pirulalo makiraeme. Nimimi
go-rupa peme pare Gote-me
nimina lo robaa-para adea.
Enaalinumi pa ele madaa
pedo peme pare Gote-na le
agaa madaare go ele ora
ramea lisa.
16 Gore Gote-na agale
lakale alinuna agale-para
Moses-na rekena agale-para
go laapore Jon namadisa
rabu page pagisimi. Pare
mo Jon maita yapi di-na
ipumare abi page Gote-
na Surube Su madaa Epe
Agale su raayo-para abala
pageme. Go peme-pulu
enaalinu raayo Gote-na pape
ru-nane kodobatalo peme.
17 Gore su yaa laapo ora
wagepu mada dia yaalia
pare rekena agalena kunisi-
daa page ora mada nadia
yaalia lisa.
18 Ali raayome were giy-
oma rado mealimi-daare ena
paake yole ali pitimi. Go

page ali raayome raluli ena
rumaalimi-daare nimu ena
paake yole ali-rupa pitimi
lisa.

Kamo le ali mudu-para
Lasarus laapona remaa

19 Abalade kamo le ali
meda piruma nipumi adae
abuna epe kale mamina
kama maraoma epe mamina
page yamoma epe eda kama
no aasa.
20 Gore nipuna ada pora
gaape resi-para ali Lasarus
naarali meda nimumi ria ip-
isimi. Go alina to madaare
rere putipe pirisa.
21 Gore Lasarus nipumi mo
kamo le kana ada reke rolo-
para lope ele eda purupi
wasu nolalo pirisa. Go pisa
rabu yana medaloma ipuma
mo nipuna rere-re epa pete
pete puma sala pisimi.
22 Gore werepe mo Lasara
nipu komenaloma yaa
madaa ensel-numi go alina
wasa maa ria puma Abra-
ham raapu so yaa-para
mapiraasimi. Werepe mode
kamope nipu page komisa
rabu rogaasimi.
23 Gore nipu koe naaku-
para puma piruma nipu
radaa adaae nisa. Go pirisa
rabu nipumi ora so-pare
Abraham adasaasa rabu
Lasarus raapu pirisa.
24 Go adasaasa rabu mo
kamo le alimi gu-rupa yalisa:
Aapa Abraham. Neme ni
kodome komape lisa. Neme
Lasarus wala epenaloma
nipuna ki maalame ipa
paitaoma nina eke madaa
epa saena. Go puma nina eke
madaa ogeasi kogorena lisa.
Neme go repena sulaa-para
radaa ora adaae nalo lisa.
25 Go lisa rabu Abraham-
me gu-rupa lisa: Naa naaki.
Neme kone narugulape.
Abalade su kamaare ne epe-
rupa piruma epe epe elenu
kama meade pare Lasarus-
ri no su kamaa piruma koe
elenu mu pirisa. Go pisade
pare abi go-para nipu epe-
rupa pirina ne wala koe-
rupa apo pinale-daa lisa.
26 Gore ele meda page
gu-rupa apo wia-daa lisa:
Apone pimina ali-para one
pima ali pare rikiranare
Gote-me adaa kubu meda
apo wisana-daa lisa. Go
pisana-pulu naa-para nimi-
para komea-para mada
nakibu mapiralima lisa.
27 Go rabu mo kamo alimi
gu-rupa ogelisa: Aapa, neme
Lasarus su kamaa wala pe-
naalo nina Aapana ada-para
lakela penaala lisa.
28 Naa ame supu pimi-
le Lasaaraame nimu puri
pale agale laketa penaaloma
nimu page go radaa no piru
aape su-para mada epalimi
lo tapena lisa.
29 Go raburi Abraham-me
talo: Nena amenuri Moses-
na agale remaa-para Gote-
na agale lakale alinuna agale
pagenawa lisa.
30 Go rabu mo kamo
alimi Abraham-para talo:
Aapa Abraham dia. Go
yapare mada napagal-
imi pare abala kome ali
meda wala tapa madaa
rekoma puma laketeare gore
mada pagalimi. Go raburi

paala komoma kone mada
perekealimi lisa.
31 Go lisa pare Abraham-
me nipu lakalisa: Gore
Moses-na agale-para Gote-
na agale lakale alinuna
agale napagalimiri ali meda
tapa madaa wala rekoma
penaaloma go alimi pua tea
agale madaa kone narulal-
imi lisa.

17

Koe koneme kone rulaere makoyaaya

(Mat 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

1 Go raburi Yesumi nipuna
disaipel alinu gu-rupa
lakalisa: Pa epaliade ele
koe ele raayomere enaalinu
pupitagi manaalia. Go palia
pare enaali medame go
pupitagi nape ele palia-daare
nipu madaa kodo waru pea
lisa.
2 Gore enaali medame
oge nogo naakinuna kone
rulaere mabebolalia-daare
gore waru adalepape. Go
palimi-daare nimuna maa-
para adaa kana maduma ipa
le-para mea lopalimiri ora
kolea lisa.
3 Go kone namogealimi-
daare nimi waru adoba pi-
ralepape toa lisa.
4 Gore yapi komea
madaare nipumi ne-para
rana ki medane luma
medane laapo koeyae palia
pare nipu wala ipuma ne-
para ni kodo pia lomare
kone perekealia. Go tea-
daare nipuna koe ele rana ki
medane luma medane laapo
maa rubape lisa.

Yesumi kone rulae kone madaa agale lakalisa

5 Aposel alinumi Mudu Ali-
para gupa lakalisimi: Neme
naana kone rulaere ora waru
ma-adaa yape lisimi.
6 Go rabu Mudu Alimi
nimu gu-rupa lakalisa:
Gore nimina kone rulae
konere go oge yamo kili-
rupa yaalia go repena gu-
rupa mada lakeleme: Nena
pitaa yokoma no ipa solwara
koauna pua aape te-daare
go repename nena agale
pagoma go-rupa mada palia
lisa.
7 Yesumi wala talo: Gore
nimi komeamere nimina ko-
gono naaki medame maapu-
para su awoma page mena
sipsip punalia leme. Go
puma nipu kogono giyoma
ada-para epalia raburi neme
go naaki wagepu nena eda
naina?
8 Gore dia-le neme nipu gu-
rupa lakete: Naa eda abala
mea rumaa te. Go pumare
nena mamina yamoma
neme eda abala no pirano
pa adoma pira te. Ni abala
no makomaaoma werepe ne
naina te.
9 Gore nena kogono
naakimiri nena agale
pagalia-daa ora pili mada te
ya? Mada dia nipu kogono
napuma eda page nanaade.
10 Go palia-le nimimi page
Gote-me lagiali elenu raayo
pu dia yaoma gupa tapape:
Naare pa kogono naakinu
pima. Go puma naame ele
pemare ora naana kogono
pema tapape lisa.

Yesu yakilimi li ali 10-pela ma-epeaasa

11 Yesu nipu Jerusalem su-
para pora pagina pumare
Samaria Galili su laapona
robo rikirana pamisa.
12-13 Nipu oge adare meda-
para pamisa rabu yakilimi
li ali 10-pela nimu pora
madaalisimi. Go rabu
nimu ogesi-daa mo-para
rekoma puri paloma gu-rupa
yalisimi: Yesu, ne Mudu
Ali-le naa madaa kodome
komape lisimi.
14 Gore Yesumi nimu
adoma gu-rupa lakalisa:
Nimina yogalere mo Gote-na
lodo kira-ae alinu puma mea
waalepa. Go lisa-pulu nimu
pirisimi rabu nimuna rerenu
kaapu yoma ora raayo epe
lisimi.
15 Go rabu ali komea
nipuna yogale wala epe lisa
adisa-pulu nipu Yesu piri-
para wala pumare Gote-na
bi minasaasa.
16 Yesu piri-para puma
Yesuna kibu re-para wagepu
lopoma nipu-para ora pili
lisa. Go aliri nipu Samaria
adare-para pirisa.
17 Yesu nipumi go ali
adoma gu-rupa lisa: Nemere
ali ki laapona yaina madia
yaaru-pulu ali medalomare
aa-para puame pae?
18 Go pora kimisu ali
komeare wala Gote-para ora
pili lo laketa epaana. Go ali
medaloma aa-para pimi pae?
19 Go rabu Yesumi nipu gu-
rupa lakalisa: Nere abalade
kone rulaaripi-pulu nena
yaina epeade-le rekoma
adaa pu lisa.

Gote-na Surube Yapi di werepe epalia

(Mat 24.23-28, 37-41)

20 Gore Farisi alinumi Yesu
gu-rupa agale lorapisimi:
Gote-na Surube Yapi-na
yapiri aa-rabo epalia yapae
lisimi? Go raburi Yesumi
nimu gu-rupa lakalisa: Gote-
na Surube Su epaliade di
raburi nimina pa elenu
mada na-adalimi.
21 Enaalinumi Gote-na Su-
rube Yapi Di-ri mogo-nane
wia-le adalepa pi-daa mada
nateme pare Gote-na Surube
elere abala epa wia.
22 Go rabu Yesumi nipuna
disaipel alinu lakalisa:
Werepe epaliade di rabu
nimimi kone gu-rupa salimi:
Enaali Raapu Pirape alina
Siri yapi komeare naame
wagepu abi adamina leme.
Pare nimimi mada na-
adalimi.
23 Gore nimina rikirana
pimi enaali medalomame
nimi gu-rupa lagialimi:
Adalepa. Mogo-nane nipu
mo aaya-daa. Go-rupa
lagialimi pare nimuna agale
naraitalepape.
24 So yaa-para kari-yapa
pula popeade-rupa enaali
Raapu Pirape alina Sina yapi
di wagepu go-rupa epalia.
25 Go palua pare neme
kedaa adaapu abala ritua
rabu go abi go piri enaalin-
umi ni madaa koau wateme
lisa.
26 Gore abalade mo Noa
pirina nimu pirisimide-rupa
abi ni enaali Raapu Pirape
alina Si madaa page gu-rupa
palimi:

27 Noa pirisa rabu enaalinu
piruma nimumi eda ipa bia
nama pu ena ropo pu puma
mo Noa nipu ipinu-para
puma kodobasa rabu page
paoma pu pirisimi. Go rabu
ipa adaalepe roma lisana
enaali raayo tabisa.
28 Lot pirisa rabu page
komea-rupa pisimi. Nipu
pirisa rabu enaalinumi ipa
no eda no ele kaboma
rumaama puaoma emaapu
pua ada waru go-rupa
pirisimi.
29 Pare go ali Lot-me
Sodom su giyoma pisa raburi
ora go yapimi so yaa-para
wi repena sulaa page kana
meda pugu pi ele laapore yai
su kamaa madu lopesa. Go
puma go su ada enaali raayo
raabisa.
30 Apo pirisade-rupare
enaali Raapu Pirape Alina Si
nina yapi di pename waatoa
raburi gu-rupa wala palimi
lisa.
31 Go di raburi enaalinu
nimina ada kamaa-nane
pa piralimiri gore nimina
elenu ada ru-nane ena mada
namula palimi. Go page
enaalinu nimuna maapu-
para pitimiri gore nimu ada-
para ele wala namula palimi.
32 Nimimi Lot-na wereme
pereke luma ele adisade re-
maa waru makuaalepape.
33 Gore enaali raayome
nimuna yogale surubolalo
palimiri nimuna wasa page
alupalia. Go palia pare
enaali raayome nimuna
yogale giyomare nimu adae
abuna pa pitimi.
34 Neme nimi lagialo: Go
ribaare ali laapo komea reke
madaa paitalipi pare Gote-
me medare muma medare
pa paitae ena giyalia.
35 Go rabu ena laapome
eda wariape kogono palipi
pare Gote-me meda muma
medare pa pirina giyalia.
36 Gore ali laapo maapu-
para kogono palipi pare
Gote-me ali medare muma
ali meda giyalia lisa.
37 Go rabu disaipel alinumi
agale gu-rupa lorapisimi: Ali
Mudu-ya. Gore aa-rabo palia
yapae lisimi. Gore Yesumi
nimu gu-rupa lakalisa: Paga,
mo kome enaalina ro pa
rogaabaayare yaa itaayama
epa kiritaoma aalimi lisa.

18

Ena wasaana kose pagena saa pi agale

1 Go rabu Yesumi nimu
saa pi agale meda mogeaasa.
Go agalena rere beten
nagiyalepape lo lakalisa.
Yesumi talo:
2 Taun meda-parare kose
page ali meda pirisa. Go
kose page alimiri Gote
madaa paalame nakomoma
enaalinu madaa page kone
waru namapiraasa.
3 Gore ena wasa medare
go adare-para piruma adae
abuna kose page ali piri-
para ipuma gu-rupa epa
lakelala pisa: Naa lore alimi
ni madaa koeyae pea-le kose
pagali rabu ni raba meape
lisa.
4 Abala ririna go kose
page alimi naraba mulalo
pisa pare werepe nipuna

lo robaa-para gu-rupa kone
wisa: Nemere Gote page
paala napea enaalinu page
paalame nakome.
5 Go pea pare go ena
wasaame ni rono mapaaya-
le nipu kose madaa raba
mealua kone wisa. Gore
guma-daa napaluare nipu
adae abuna kose madaa
kama epalia rabu werepe ni
ora waru komo palia kone
wisa.
6 Go rabu Mudu Alimi gu-
rupa lisa: Nimimi go kose
page koe kana konere waru
adalepa lisa.
7 Gore Gote nipuna enaal-
inumiri nipu-para adae
abuna ribaa alebo page nipu
yaaloma re lo pimi. Go
pea pare Gote-me nimuna
kose madaa epe-rupa naraba
mealia ya? Nipumi adoba
piraoma piraoma puma abi
naraba mealia yapae?
8 Nipumi nimi wagepu epe-
rupa raba muma beten pa-
galia. Go pea pare werepere
ni enaali Raapu Pirape alina
Si epalua rabu su kamaa
piralimide enaalinumi kone
rulalimi yapae?

Takis mi alinu-para Farisi alinu-para saa pi agale lakalisa

9-10 Gore enaali medaloma
ora koe enaalinu kone
wisimi. Go pisimi-pulu
Yesumi saa pi agale gu-rupa
lakalisa: Ali laapome beten
talo lotu ada-para pisipi. Ali
medare Farisi ali yade. Ali
medare kana takis mi ali
yade.
11 Farisi aliri nipu agu
raapu rekaoma beten gu-
rupa lisa: O Gote, niri
pa ali radonu-rupa napi-le
neme ne-para ora pili talo.
Nimumi ele paake no ena
ralu mo go-rupa peme pare
niri nimu-rupa napi. Go
page abi mo kana takis mi ali
go aaya-daa niri nipu-rupa
napi-le ora pili talo.
12 Gore sarere raayona
ru-para yapi laapome eda
madaa niti puma giyede.
Gore neme ele raayo medalo-
mare ruguluma ne pa gede.
13 Go lisa pare mo kana
takis mi aliri mo-para yola
moneaaoma nipumi beten
lisa rabu yala polasa-pulu
na-adasaasa. Dia, pare
nipuna aako luma beten gu-
rupa lisa: O Gote, niri ora koe
ali yaa-pulu neme ni madaa
kodome komape lisa.
14 Yesumi talo: Neme nimi
lagialo. Go takis mi aliri
nipuna ada-para wala pisa
rabu Gote-na le agaana nipu
redepo le ali-rupa pirisa.
Pare mo Farisi aliri pisa
rabu redepo le ali-rupa
napirisa. Enaali raayome
nimuna bi minasaalimi-
daare Gote-me go enaali
rabuaanaalia. Pare enaali
raayome Gote-na le agaana
nimuna bi rabuaaniaalimi-
daare go enaalina biri Gote-
me nipuna bi minasaalia
lisa.

Yesumi oge naaki nogonu agale mana kalisa

(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

15 Go rabu enaali
medaloma nimuna adu nala
piri nogo naaki nimu Yesu
piri maa ipisimi. Yesumi
nipuna kimi kalu madaa
waraainalo maa ipisimi. Go
pisimi pare disaipel alinumi
go kone adisimi rabu nimu-
para rono lisimi.
16 Go lisimi pare Yesumi
mo nogo naakinu re-para ip-
ulupa loma talo: Nimimi apo
nogo naakinuri ni piri-para
epenaapa. Gote-na Surube
Yapi-para go pia nogo naaki
adalimi.
17 Pagalepa. Enaali raay-
ome Gote-na Surube Su go
oge nogo naaki-rupa namu
piralimiri ora mada na-
adalimi lisa.

*Kamo ali meda madaa re-
maa lakalisa
(Mat 19.16-30; Mak 10.17-
31)*

18 Juda ali mudu medame
Yesu agale gu-rupa lisa: Epe
tisaa-ya. Neme adae abuna
kagaa piramala pope konere
ake puma mealua yapae?
19 Gore Yesumi nipu agale
gu-rupa lisa: Niri ake paa-
daa epe ali lae ya? Gote
komeare ora epelea.
20 Nemere rekena agale
abala pagemede. Neme
ena paake nayolape. Enaali
meda nalu makomaape.
Neme paake nanape. Neme
ali meda-para makirae agale
nalape. Nena ama Aapana
bi minasaasa agale waru
pagape lisa.
21 Gore ali mudumi talo:
Abala ni oge naaki rabu
page abi go rabu page neme
rekena agale raayo waru
pagoma rate lisa.
22 Yesumi go agale pagoma
nipu go-rupa lakalisa: Ora
lale pare ne apo agalena
pora komea nakurili: Nena
ele madaa mi kana-re
enaali naarali pabenu pua
rumaaoma kalape. Go pali
raburi so yaa-para nena epe
yoto rado ora puma meaina.
Go pumare ni raita mea ipu
lisa.
23 Gore mo ali mudumi
go agale pagoma nipuna
lo robaa-para kedaame ora
waru komisa. Ake paa-daa
ya? Nipu ele adaapu wisa-
pulu.
24 Yesumi nipuna kedaa
pi kone adoma talo: Kamo
enaalinuri ele adaapu wimi-
le Gote-na Surube Yapi-para
polalore kedaa peme.
25 Gore mena kamel-me
noae kego nona pia-para
palia-daare kedaa waru
palia. Gore ora kedaa
kogono yapare kamopenu
Gote-na Surube Su adola
pulalore apo agalere ma-oge
yaaya.
26 Enaalinumi go agale
pagoma nimumi talo: Go
laede-le adae abuna kagaa
pirape kone popo aapimi
mada mealia yapae lisimi.
27 Yesumi talo: Go-rupa
piralimi-daare enaalinumi
mada napalia kone wi elere
Gote-me mada palia lisa.
28 Gore Pita-me talo: Paga.
Naame ne raita mea epolalo
naana elenu-para adanu-
para abala giyoma epama
lisa.

29-30 Yesumi nimu go-rupa lakalisa: E, yapare nimi lagialo: Enaali raayome Gote-na Surube Su kone madaa rulaoma nimuna su adarenu-para enaalinu-para amenu-para ama aapa laapo nu-para nogo naakinu-para giyoma epalimi-daare gore abi gore yoto waru mealimi. Go puma werepe kagaa di rabu page Gote-me adae abuna kagaa pirape kone kalo abutua lisa.

Yesu nipu komoma wala rekalua lo rana repopa lakalisa
(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

31 Yesumi nipuna 12-pela disaipel alinu mo-para kama agu raapu maa pumare nipumi talo: Abiri naa Jerusalem su-para baina. Go su-parare abalade Gote-na agale lakale alinumi enaali Raapu Pirape alina Si madaa lakeloma pepa madaa lisimide agalere gore ora opolalo pia.

32 Go su-parare nimumi ni pa ruru radonu lamu kaleme. Go puma nimumi ni madaa giri laaoma ero agale loma supi raa pialimi.

33 Go puma nimumi ni repena kulimi kudu lumare mada lu makomalimi. Go palimi pare wala yapi repo dia naloma wala rekalua lisa.

34 Go agale lakalisa pare disaipel alinu nimumi go saa pi agalena re namakuaasimi.

Yesumi ele kogele ali medana le ma-epeaasa
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

35 Yesu Jeriko su-para pisa rabu le rabuli ali meda pora pagi-nane piruma enaalinu-para kana kogeyo pirisa.

36 Gore nipumi enaali adaapupe epeme remaa pagisa-pulu nipumi enaali medaloma agale gu-rupa lo-rapisa: Gore apo enaalinumi ake leme pae?

37 Gore nipu go-rupa lakalisimi: Nasaret ada-para aede Yesu epe-rupa leme lisimi.

38 Gore nipumi puri paloma gu-rupa yalisa: Yesu, nere Devit-na si yade. Neme ni madaa kodome komape lisa.

39 Gu-rupa yalisa rabu abala riri-nane pisimide enaalinumi nipu-para ape gu-rupa lisimi: Nena agale loraa lisimi. Pare nipumi agale wala ora puri paloma yalisa: Nere Devit-na si-le neme ni kodome komape lisa.

40 Go rabu Yesu nipu pa aoma nimu lakalisa: Apo aliri ni piri-para lamua ip-ulupa lisa. Nipu re-para ipisa raburi Yesumi nipu lorapisa:

41 Neme nere ake pano kone sale? Nipumi talo: Mudu Ali, nina le ma-epe aape lisa.

42 Go rabu Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Nena leme ele ada. Neme kone rulaaripi-pulu nena le ma-epeaato lisa.

43 Go lisa rabu wagepu

nipuna leme ele adisa. Go puma nipumi Yesu raita maa puma Gote-na bi minasaasa. Enaalinumi page go-rupa adoma Gote-na bi minasaasimi.

19

Sakius-na remaa

1-2 Yesu nipu Jeriko sunane pisa rabu ali meda nipuna biri Sakius nipu gopara pirisa. Go aliri takis mi alinuna ali mudu piruma nipu kana adaapu wisa.

3 Go alimiri Yesuri aapi yapae kone suma waru adolalo pisa. Go pisa pare enaali adaapupe rekaoma ma-ebesimi-pulu nipu ora rudu alisi-le Yesu adaaperupa maaresa.

4 Gore nipu wagepu ririnane abala puma Yesu adolalo repena meda puma rumaasa. Yesu go riri-nane epalia kone suma ruma pirisa.

5 Gore Yesu nipumi mo pora pagina puma so Sakius pirisade-para adasaaoma gu-rupa lakalisa: Sakius, ne wagepu kilipima ipu. Abiri nena ada-para pirapana lisa.

6 Go lisa rabu nipu wagepu kilipima pedo puma nipuna ada-para lamua pisa.

7 Go pisa pare enaali raayome go kone adomare rono pagoma gu-rupa lisimi: Nipuri ali koe medana adapara paitula pula lisimi.

8 Go rabu Sakius nipu rekaoma Mudu Ali gu-rupa lakalisa: Mudu Ali pagape, abiri nina ele raayo rikirana rumaaoma medalomare enaali naralinu katoa. Go page abalade neme makiraoma enaali medana ele paake meala pawa-airi go yagore rana maalapu pa abutua lisa.

9 Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Abiri go nena adapara piri enaalinu madaare adae abuna kagaa pirape kone mealimi. Ne go ali page Abraham-na ruruna si piraena.

10 Ni enaali Raapu Pirape alina Siri neme alu pae enaalinu asa puma raba mulalo ipisua lisa.

Yesumi kana meape kone madaa saa pi agale lakalisa (Mat 25.14-30)

11 Nimumi go agale pago pirisimi enaalinuri Yesumi saa pi agale rado meda lakalisa. Go rabu nipu Jerusalem su re-para pisapulu nimumi Gote-na Surube Yapi-na di abala epena kone wisimi.

12 Go kone wisimi rabu Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Epe ali mudu meda su adaalu-para pulalo pisa. Go su-parare nimumi nipu ali mudu mapiraanaloma werepe wala nipuna enaalinu puma surubalia.

13 Gore nipu pulalo pisa rabu nipuna kogono naaki 10-pela yaalomare nipumi 800 kina komea komea lo rumaaoma kalisa. Go puma nimu gu-rupa lakalisa: Ni apo su-para pitua rabu go kana-re rome pa kama pu piralepape lisa.

14 Pare mo nipuna ada
komea-para piri enaalinumi
nipu giyalalo rono waru
pagesimi. Go pumare
nipu abala penaalomare ali
medaloma wala werepe maa
penaalisimi. Gonu nimumi
mo mudu mapiraape alinu-
para go ali naana ali mudu
mada napiralia lisimi.
15 Pare apo su-para nipu
ali mudu mapiraanaloma
nipuna adaa re-para wala
werepe ipisa. Go rabu
nipumi abalade kana
kalisade kogono naaki-
para wagepu ni piri-para
ipulupape lo agale rapasa.
Nipumi nimuna kode mone-
me akepu raapu saapimi
palo adano kone wisa.
16 Gore ali medame abala
ririna kana misade aliri nipu
ipuma lisa: Mudu Ali-ya.
Neme gode 800 kina giside
pare neme rome pa kama
pumare wala kana kode 8000
kina meda page meawa lisa.
17 Gore ali mudumi nipu
gu-rupa lakalisa: Nere ora
epe kogono pape naaki.
Neme nina oge elenu page
waru surubaina-pulu abi
neme adare 10-pela mada
surubaina lisa.
18 Gore naaki laapo ipuma
epa talo: Mudu Ali, neme
nena 800 kina rome pa kama
pirisua pare wala 4000 kina
meda pa kode maa sawa lisa.
19 Gore ali mudumi talo:
Epe lea-le nere adare supu
mada surubaina lisa.
20 Gore mo naaki meda
ipuma epa talo: Mudu Ali,
nena rudu madaare go-
para wia-le neme abalade
hankisip-mi rogaaoma pa-
gasaawa lisa.
21 Nere ora puri pale ali
yaa-pulu ele waru muaayede
pima ni paala komoma
nena kana pagaa saaripu.
Neme enaali radonuna ele
mu pa enaali radome eda
poaemedere neme aoma
melede lisa.
22 Gore mo ali mudumi
go kogono naakiri gu-rupa
lakalisa. Nere ora kogono
naaki koe yana. Neme go
laede agale madaa kose lape.
Niri ora puri pabe ali lore
neme ade pae? Pa ele
pa enaali radome saapiri-ai
gore neme mede lae? Eda
pa enaali radome poae-airi
awede lae?
23 Go paena-le neme nina
kana-re abalade mo kana
kiritape ada-para nasaaripi
pae? Go pula pisi yalore
ni wala ipumare medaloma
raapu epa mula pawa-le ake
paa-daa gu-rupa napaaripi
pae?
24 Go rabu nipumi mo epa
rekasimide enaalinu-para
gu-rupa lakalisa: Nimimi go
saapirana kana 800 kina-re
muma mo 4000 kina saapi
naaki maa kata pa lisa.
25 Go lisa rabu mo enaalimi
nipu lakalisimi: Mudu Ali,
nipuri 8000 kina kode abala
go misa-daa lisimi.
26 Gore nipumi talo: Pa-
galepa. Enaali raayome
ele saapitimi-daare neme
medaloma wala katoa lisa.
Yapare enaali medalomame
ele waru nasaapitimi-daare

go nimuna saapimi oge elenu
page wala mealua lisa.
27 Pare nina lore alinuri ni
nimuna ali mudu napirina
kone nimi-le go enaalinuri
go-pare mea ipuma nina le-
agaa mada epa lu makoma-
lepape lisa.

Yesu Jerusalem su-para ali mudu-rupa pisa
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19)

28 Yesu nipumi go agale lo-
mare Jerusalem su-para pora
pagina abala pisa.
29 Nipu Betepasi su robo
ru-nane pumare Betani
adare re-para pisa rabu nipu
Rudu Oliv re-para pisa. Go
pumare nipuna disaipel ali
laapo abala penalisa.
30 Go ali lapo-para gu-
rupa lakalisa: Nipiri mogo
adare mo-nane aaya-para
pulupape. Go-para pumare
mena donki mena si-daa
abalade ali meda nipuna
koauna napirina kope pua
koyoma maa ipulupape.
31 Gore ali medame go
mena donki ake paa-daa
nipimi lidi kepealepa teare
nipimi agale gu-rupa laketa-
pape: Mudu Ali-na kogono
wia-daa mula pulupapa la
tapape lisa.
32 Yesumi nipu laapo mea
rapasa raburi mo nipumi
lakalesa-rupa ele raayo gu-
rupa adisipi.
33 Nipumi mo donki mena
kope koyala pirina mo donki
menana aaraanumi nipu gu-
rupa lakalisimi: Ake paa-daa
nipimi go donki mena si koy-
alape pae lisimi.
34 Nipumi talo: Mudu Ali-
na kogono wia-daa pipa
lisipi.
35 Gore nipumi mo donki
mena si Yesu piri mea ip-
isipi rabu nimuna mamina
meda mo donki mena madaa
madu wisipi. Go puma Yesu
nipu mo mena donki mena
koauna mapiraasipi.
36 Gore nipu mo donki
mena koauna piruma pisa
rabu enaali raayo nimuna
mamina-nu pora pagina
saapirisimi.
37 Nipu Oliv Rudu-nane
pe pora rugulaniaoma re-
para ipisa rabu nipuna dis-
aipel enaali adaapumi pedo
pisimi. Nimumi abalade mo
napi kogono adisimi-pulu
nimumi puri paloma Gote-
para ora pili loma nipuna
bi minasaoma pu yaloma pu
pirisimi.
38 Go rabu nimumi gu-rupa
yalaasimi: Mudu Ali-na bi
mea epe ali muduna bi mi-
nasalimina lisimi. Gote so
yaa madaa epe-rupa piana
alina bi kalamina lisimi.
39 Go rabu Farisi alinu
medalomare mo enaalinu
raapu pirisimi. Go al-
inumi Yesu-para gu-rupa
lakalisimi: Tisaa-ya, nena
disaipel-nu agale loraalepa
lo lakela lisimi.
40 Gore Yesumi agale gu-
rupa lakalisa: Pagalepa.
Nimuna agale loraala peme
yalore gore mo kana Gote-na
bi minasaainapa lisa.

Yesumi Jerusalem su madaa re lisa

41 Yesu nipu Jerusalem su-para re-para pisa rabu nipumi adoma re lisa.

42 Re lisa rabu nipumi talo: Go su-para piri enaalinu-ya, abi go yapi di madaa nimimi epe-rupa pirape kone mada namealimi. Go pea pare nimimi na-ademe.

43 Werepe yapi medame lore alinumi ipuma yada pape epa kutapuba piralimi. Go pumare nimi mada napogola palimi.

44 Go rabu nimumi go nimina adare Jerusalem su-para kana pape komea komea lakepe rubalimi. Nimimi raba meape yapi di na-ademe-pulu go pape ru-nane piralimi enaali raayo lu makomalimi lisa.

Yesumi lotu ada-para ele ropo pape alinu ralisa

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22)

45 Go puma Yesu nipu lotu ada-para puma kodobaoma mo rome pape kogono pi al-inu puma ralu lisa.

46 Go rabu nipumi nimu go-rupa lakalisa: Gote nipuna buk madaa gu-rupa lu wisa: Naa adare beten lape adaae yade lo lisana. Go pea pare nimimi go epe kone giyoma paake ne alinuna kaledape ada-rupa wariamena lisa.

47 Go puma Yesu ade abuna lotu ada-para enaali agale mogealisa. Go pisa-pulu Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para rekena agalena tisaanu-para enaalinuna ali mudu-para nimu raayo kiri-taoma Yesu lu makomaatalo yada robesimi.

48 Go pirisimi pare enaali raayome Yesuna agale waru pago pisimi-pulu ali kalun-umi go rabu mada nalisimi.

20

Yesu nipu aapimi go puri gisa palo agale lorapisimi

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

1 Koro meda Yesumi lotu ada ru-nane enaalinu Epe Agale lakalisa rabu Gote-na lodo kira-ae alinu-para rekena agalena tisaanu-para kone makuaae alinu-para nimu raayo Yesu nipu piri-para ipisimi.

2 Ipisimi rabu nipu gu-rupa lakalisimi: Neme naa lagiali. Nena go kogonore aapimi mogeaaripae-daa neme go kogono pamu pe lisimi.

3 Gore Yesumi nimu-para agale gu-rupa lakalisa: Neme page nimi agale meda agaa mealua-le nimimi ni lagial-imina lisa:

4 Jon Baptais-mi kogonore Gote-me kalisa palo pa enaal-inumi kalisimi pae?

5 Gore nimuna kiritaoma agale gu-rupa lisimi: Naame ake tema pae? Gore naame Gote-me kalisa tema-daare nipumi gu-rupa tea: Nim-imiri ake paa-daa Jon madaa kone narulaeme pe lagialia.

6 Gore naame pa enaalin-umi kalisimi tema-daare go piri enaali raayome kaname

naa tyalimi. Go piri enaalinumi Jon-re ora Gote-na agale lakale ali kone waru rulaeme. Go pea-le pa enaalinumi Jon kogono kalisimide mada natema lisimi.
7 Nimumi Yesuna agale abulisimi rabu naare Jon-na kalu-ipa kogonore aapimi kalisa pe maarea lisimi.
8 Go rabu Yesumi nimu gorupa lakalisa: Gore nimimi maarea lamede-le neme go kogonore aapimi puri ni go aaya-daa pe palo nalagialua lisa.

Koe enaalinumi maapu surubeme remaa
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

9 Go rabu Yesumi enaalinupara saa pi agale meda gurupa lakalisa: Ali medame nipu wain maapu poasa. Go pumare nipuna maapuri yoto meape alinumi surubenaloma nipu pora kimisu adaalu-para pisa.
10 Gore ora epe kili elesa raburi nipumi kogono ali meda maapu surubape alinu maapu-para eda kilinu mula penaalisa. Go pisa pare maapu surubape alinumi go ali ripinaaoma luma wala penaalisimi pare ele nakalasimi.
11 Go pisimi-pulu mo maapuna aaraame kogono naaki meda penaalisa. Go pisa pare mo alinumi nipu page ero agale loma nipu luma ele nakalasimi.
12 Go pumare mo alimi kogono ali repo mea rapasa. Gore maapu surubape alinumi go naaki nipu page radaa kaloma pape kamaanane puma lu rubisimi.
13 Go pirisimi raburi mo wain maapuna aaraame talo: Neme ake palua ya? Gore nina epe naaki komea mea rapaalua raburi nipuna agale mada pagalimi kone salo lisa. Go puma nipuna si mea rapasa.
14 Go pisa pare mo maapu surubape alinumi mo nipuna naaki ipisa adisimi rabu nimumi go-rupa lisimi: Go naakimiri werepe aaraana moae-elenu mealiale naame lu makomaamina lisimi. Go pumare go maapu naana mada surubamina lisimi.
15 Gore mo naaki pape ru-nane epenaloma nimumi lu makomaoma kamaa-nane pua rubisimi. Go puma go maapuna aaraare nipumi ake palia pae?
16 Nipumi gu-rupa palia lo lagialo: Nipumi ipuma mo maapu surubape alinu epa lu makomaoma go wain maapuri pa alinu medalomame surubenalo maa katea lisa. Gore go enaalinumi go Yesuna agale pagoma nimumi talo: Dia, nipumi gorupa napalia lisimi.
17 Go lisimi rabu Yesumi nimu adaba suma talo: Dia leme pare Gote-na buk-mi sade agalena re madaa ake leme ya?

Pagalepa lisa: Kamda kogono pi alinumi kana meda mea rubisimide.

Pare go kanare ora epe Mudu Ali-na aaya-daa lisa.

18 Enaali raayome go kana
madaa palega tabalimiri
nimu ogegepu rugula
tyabebe palia. Go kaname
enaali meda palega tabama
lopaliare go aliri aasaluma
rugula palia lisa.

Sisare tagisi kana kateme palo lorapisimi
(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)

19 Yesumi go saa pi agale
lakalisa rabu rekena agalena
tisaanu-para Gote-na lodo
kira-ae ali kalunu-para naa
madaa go agale tea kone
wisimi. Ora go raburi
nimumi nipu ripinaalalo
pirisimi. Go pirisimi pare
enaalinu madaa paala ko-
moma giyasimi.

20 Go pumare nimumi nipu
ripinaalalo waru adapaba
aasimi. Go puma go alinumi
pa ali medalomana kana
kalanaloma makirae kone
suma Yesu piri penaalisimi.
Nimumi Yesu agale loralo
pirisimi pare nipu kolisimi.
Go pumare mo namba wan
gavman-na purimi kose
pagenalo pirisimi.

21 Go makirae alinumi
Yesu agale go-rupa lakalisa:
Tisaa, nena agalere ora
epelea. Neme enaali raayo
epe agale mogelele. Neme
Gote-na pora madaa ora
agale kama mogeaaye rabu
ali kalununa biri paalame
nakome.

22 Go pe-le nemere ake
kone sale pae? Naana rekena
agale madaare naame Rom
suna ali mudu Sisar-para
takis kalamina yapae dia ya-
pae lisimi.

23 Pare Yesumi nimuna
makirae agale madaare
makuaama misa-pulu
nipumi nimu lakalisa:

24 Kana meda ni mea
waalepa. Go kana madaa pia
piksa-para bi laapore aapina
yapae?

25 Gore nimumi talo:
Sisar-na lisimi. Go lisimi-
pulu Yesumi nimu-para
gu-rupa lakalisa: Sisar-na
elere nipuna katepape pare
Gote-na elere Gote nipuna
katepape lisa.

26 Gore makirae alinumi
enaalinuna le agaa madaa
Yesu namakiraeme-pulu
nimu agale loraoma pa
pirisimi. Go page nipuna
agale madaa kone adaapu
wisimi-pulu agale nale pa
aasimi.

Sadyusi enaalimi kome enaali wala narekalimi lisimi
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

27 Sadyusi alinu medaloma
Yesu nipu piri ipisimi.
Mo Sadyusi alinu nimuna
konere kome enaalinuri
wala mada narekalimi kone
wisimi.

28 Gore nipu lorapisimi:
Tisaa-ya, Moses-me agale
meda naa-para gu-rupa
lisana: Ali meda ena ru-
maaoma komalia pare nogo
naaki meda namade saaya.
Go pumare go ena wasaame
kome alina nogo naaki
matia-daare go kome alina
ameme go ena mada meaalia
ya? Moses-me gu-rupa lisana
lisimi.

29 Gore ameaya ki medane
luma medane laapo pirisimi.
Abala mupaamere ena raapu
pisa pare nipuna nogo naaki
namaduma nipu komisa.
30 Gore laapopa alimi mo
ena wasa nipu misa.
31 Wala go alina koau-nane
alimi repome page go-rupa
pisa. Go pama pumare
mo ameaya ki medane luma
medane laapo nimumi mo
ena komea misimi pare nimu
nogo naaki namaduma pa
komisimi.
32 Werepe go ena page
komisa.
33 Gore abala kome enaali
wala rekalimide raburi
go ena komeare aapina
were ora pitia ya? Mo ali
ki medane luma medane
laapome go ena abala komea
rumaasimide lisimi.
34 Gore Yesumi nimu go-
rupa lakalisa: Abi go rabu
su kamaa pimi enaalimiri re-
paya pitimi.
35 Pare werepe kome
enaali wala rekoma piral-
imide enaalinumiri nimu
rapaaya aulape kone nasalia.
36 Nimu Gote-na ensel-
rupa piralimi-pulu nimu
wala mada nakomalimi.
Gote-me nimu tapa-para
marekaalia-pulu nimu Gote-
na si wane-rupa ade abuna
piralimi.
37 Kome enaali tapa-para
wala rekapere Moses-me
page abala lisaaya. Go
buk-ri repena sulaa roape
remaa lakalisa rabu nipu Ali
Mundu-ri ora Abraham-para
Jekop-para Aisak go repena
Gote pa pia-daa lisa.
38 Go agalena re gu-rupa
lisa: Gote-re kome enaalin-
una Gote-daa dia, pare nipu
kagaa piramala pope enaal-
inuna Gote yaade. Enaali
raayo wala rekalimi lo go
agale lakalisa.
39 Nipumi go-rupa lisa
raburi rekena agale tisaan-
umi gu-rupa lisimi: Tisaa,
neme ora waru lae lisimi.
40 Go lisimi pare nipu
wala agale meape paalame
komisimi pare pa ora lae
lisimi.

Gote-na Mea Rapaae Ali madaa lorapisimi
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

41 Yesumi nimu go-rupa
lakalisa: Gore nimumi enaali
Raapu Pirape alina Siri nipu
Devit-na si piralia leme. Go
agalena re ali ya?
42 Buk Sam madaare Devit
nipuna agale gu-rupa lisa:
Gote-me nina Ali Mudu-para
gu-rupa lakalisa:
Naa popeke ki-nane ali mudu
mapiraalia lisa.
43 Werepe neme lore alinu
nena age rolo-para
marabuainaalua lisa.
44 Gore Devit-mi naa Mudu
Ali nipu lakalisa. Go lakalisa-
pulu enaali Raapu Pirape
alina Siri Devit-na si-daa
napiralia lisa.

Rekena agalena tisaanuna kone
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 11.37-54)

45 Go enaali raayome
pa piruma Yesuna agale
pago pirisimi rabu Yesumi
nipuna disaipel alinu gu-
rupa lakalisa:

46 Rekena agale tisaanuna
kone waru adalepape. Ni-
mumi mamina epe yamoma
maket-na puma enaalinumi
abi piralepape leme rabu
raaname komeleme. Go
alinumiri Juda alinuna lotu
ada-para page eda yawaeme-
para page pada riri-nane
nimu abala pua pimi.
47 Go alinumiri ena
wasaana ele paake no peme.
Go puma nimumi beten
adaalupu yoloma leme rabu
enaalinu makiraeme. Go
peme-pulu werepe Gote-me
kose talia rabu nimuna koe
kedaa ora adaalepe mealimi
lisa.

21

Ena wasaame oge kana ofa-rupa lopasa
(Mak 12.41-44)

1 Yesumi adisa rabu kamo
le alinumi lotu ada-para
kana wi pe-para kana epa
lopaeme.
2 Go rabu naarali pabe ena
wasa meda nipuna oge kana
ipa laapo epa lopasa. Go
kana-re ora ogeasi gu-rupa 2
toea yade.
3 Go pisa pare Yesumi talo:
Neme nimi lagialo. Go naar-
ali piri ena wasaame kana
lopata rabu nipumi enaali
medalomana kana ma-oge
yaoma rabunaaya.
4 Medalomamere kana
adaapu wimi-pulu pa kode
meda muma go kana epa
lopasimi pare mo ena naar-
alimiri nipuna eda kabape
kana raayo epa lopasa.

Yesumi lotu ada kilipialimi lo lakalisa
(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)

5 Enaali medalomame
lotu ada madaa agale lala
pirisimi. Nimumi go lotu
adana kana aulaoma Gote
repara katemede elenu
epetea lisimi. Go rabu
Yesumi talo:
6 Abi nimimi go adaleme
elenuri werepe yapi di
epaliade rabu go adaa
lakepe rubalimi-pulu kana
komeade page na-ralapatia
lisa.

Yesumi kedaa adaapu epalia lisa
(Mat 24.3-14; Mak 13.3-13)

7 Gore nimumi Yesu nipu
agale gu-rupa lisimi: Ti-
saa, nena laede elenuri aa-
rabo epalia ya? Naame ele
adalima rabu go elena yapi
di epalia mada makuaaoma
makuaalima lisimi.
8 Yesumi talo: Nimimi
waru adalepape. Makirae
enaali adaapu ipuma nina
bina gu-rupa lagialimi: Niri
enaali Raapu Pirape Alina Si
yade lalimi. Medalomamere
go epaliade yapi di abi go
epaana-daa lalimi. Pare
nimu naraita maa pulupape.
9 Werepe nimimi yada
pape remaa-para koe-rupa
pogolasaape remaa pa-
galimiri paalame nakoma
piralepape. Go elenu abala
palia pare su yaa perekele
di-ri go-daa dia.
10 Yesumi agale meda wala
gu-rupa lisa: Go raburi ruru
rado radonu yada palimi.
Go-rupa gavman adaa su

robo rado radonu page yada
palimi.
11 Go raburi su rado
rado-para suminini lewa
lewa adaa puma reae adaa
paboma koe yainanu page
epalia. Go raburi so yaa-
parare koe ele adaapu puma
koe ele epape di page epalia.
12 Pare go ele raayo abi na-
epalia. Dia, abala nimumi
nimi ripinaaba piruma koe
kedaanu gialimi. Nimi mo
lotu adanu ru-nane maa
puma kose loma karapo ada
mapaitaalimi. Go pumare
nimumi nina kogono enaali
rabuaniaalalo palimi rabu
nimiri kadipinu-para adaa
ali mudunu nimuna le agaa
madaa maa palimi.
13 Go rabu nimimi nina
Epe Agale lakeleme-daa go-
rupa palimi.
14 Nimumi nimi kose-na
maa palimi raburi ni ake
lano yapae agalere kone
abala namasalepape.
15 Dia-le neme agale-
para epe kone-para lagialua
rabu nimina yada lore ali
raayome nimina agale mada
nagiyoma raitalimi.
16 Go rabu nimina ama
aapanu-para ame balinu-
para nena ruru-para adami
alinu-para nimumi lore
alinu maa kateme. Go puma
nimumi nimi medaloma lu
makomalimi.
17 Nimi nina agale ralimi-
pulu enaali raayome nimi-
para ora rono pago giyalimi.
18 Go palimi pare nimina
kalu-para ae iri meda mada
ora napudia alupalimi.
19 Nimimi puri paloma
adoba piralimiri ade abuna
kagaa piramala palimi lisa.

Yesumi Jerusalem siti-ri koyalia lo lakalisa (Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

20 Gore nimimi soldia al-
inu so Jerusalem su epa kuta
pina adalimiri go su adare
pabo tyape yapi di go opapa
yada.
21 Go rabu Judia piri enaal-
inu nimiri ora rudu-nini
kana apedaa-para pogola
pulupape. Enaali medaloma
ada-para piralimiri pogola
pulupape. Go page pa
su mopare ae enaalinu
wala adare-para na-epa
kodobalepape.
22 Gore Gote-na buk madaa
wi agale raayore ora go
raburi Gote-na ronore go
enaalinu madaa koyaalia
rabu koe kedaa yapi di maa
salia.
23 Go raburi nogo naaki
padaa piri enanu-para
adu nalae-para wagepu
napalimi-le ora kodo pea.
Go su madaare ora adaa
kedaape meda epalia-le
Gote-me go su kamaa piri
enaalinu madaa ora rono
waru pagalia.
24 Go rabu nimumi enaali
medalomanu rai kudumi
luma medaloma lore alinumi
adi rulubaoma ruru radona
rikirana puma mapiraal-
imi. Go rabu page pa
enaali ruru rado medame
Jerusalem mabebolaama
pumare werepe go koe yapi
di dia yaalia.

Enaalina Siri ora epalia
(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

25 Go raburi naare suba kubanuri rado rado aalimi. Go su kamaa enaalinu raayona lo-parare adaa kedaa mu piralimi. Go ipa solwarame agale loma ralia-daa paalame waru komalimi.
26 Enaali adaapumi go supara ele meda ipula kone suma pu robaa-para paala waru komalimi pare le-para page lemelalu mapaalia. Gore so yaa-para kuba kedo ele lewa lewa palia-daa paalame waru komalimi.
27 Go pinaloma enaali Raapu Pirape alina Siri yaa mole raapu ipulaina puri adaae adalimi.
28 Gore werepe gode elenu ripia epalia rabu wagepu rekoma nimina kalumi waru adalepape. Go raburi Gote-me nimina ade abuna kagaa Pirape Yapi di-ri go maa epea-daa lisa.

Repena fik madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

29 Go rabu Yesumi nimu saa pi agale meda gu-rupa lakalisa: Nimimi repena fik madaa pa repena medanu page adalepape.
30 Kagaa ma-pulaoma yo palia-daare gore pane puma naare ralia kone salepape.
31 Go-rupa elenu adalimi-daare gore Gote-na Surube Yapi-na di abi re-para go epea-daa kone salepape.
32 Go agale pagalepa: Abi go pimi enaali nakomalimi pare go elenu abala epenalo adalimi.
33 Su yaa raayona elere abala dia yaalia pare nina agale adae abuna pa salia lisa.

Waru adaba piralepape

34 Gore nimimi waru adalepape. Nimimi adae abuna eda adaapu nayawoma ipa bia noma makeae ali-rupa napiralepape. Go page go su kamaa yogalena elenu madaa kone adaapu nasalepape.
35 Go yapi di-ri nimi piri ora wagepu epalia-le gu-rupa napiralepape. Go yapi di epalia rabu konape-rupa enaalinu madaa perekelema tyaboma palia.
36 Go palia-pulu nimi ade abuna adoba piralepape. Go puma Gote-me nimi puri gina ora yalo beten tapape. Go palimiri koe elenumi nimi piri epalia pare nimimi puri muma enaali Raapu Pirape Alina Si raapu eperupa mada piralimi lisa.
37 Ade abuna Yesumi enaali lotu ada-para puma lakalisa. Go puma ribaalepara nipu mo Oliv Rudu madaa paitalo pumare lotu ada wala ribaa reko epala pisa.
38 Go pisa rabu enaalimi Yesuna agale pagolalo ipisimi.

22

Yesu talalo yada robesimi
(Mat 26.1-5, 14-16; Mak 14.1-2, 10-11; Jon 11.45-53)

1 Bret-para yis nasape
Pasova Yapi di-ri abala rudu
lisa.
2 Gote-na lodo kira-ae
ali kalunu-para rekena
agalena tisaanu-para ni-
mumi Yesu talalo pirisimi.
Go pisimi pare enaalinu
madaa paalame komoma
pagaa wi kone su pirisimi.
3 Go raburi Satan-me
Judas-na lo robaa-para puma
kodobasa. Mo Judas-na bi
medare Iskariot leme. Go ali
nipu mo 12-pela disaipel ali
ru-nane pirisa.
4 Satan nipuna lo robaa-
para kodobasa-pulu Judas
nipu puma Gote-na lodo
kira-ae ali kalunu-para mo
lotu ada surube surube
alinu-para agale nimu raapu
pua lo pirisimi. Nipumi Yesu
nimumi linalo yada robisa.
5 Go raburi nimu pedo
pedo waru pumare nipu
kalape kana medaloma
kirita su pirisimi.
6 Gore Judas agale pagoma
epelea lisimi. Go pumare
nipuri ake pua mada mea
waatoa pe kone suma kone
kone adaapu mu pirisa.
Nipumi rana meda enaali
adaapu raapu napitimide
rabu nimu waatoa kone
wisa.

Yesu raapu disaipel alinu komea rabu Pasova eda nisimi
(Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30)

7 Olode rabu bret-para yis
nasape di rudu lisa raburi
Pasova eda kirape sipsip
mena si meda talalo pirisimi.
8 Go rabu Pita-para Jon
laapo Yesu nipumi rapaoma
agale gu-rupa lakalisa:
Nipimi naana Pasova eda
namina ele puma kiritaoma
salepape lisa.
9 Gore nipumi agale gu-
rupa misipi: Naame aa-para
puma kiritao suma namina
yapae lisipi.
10 Gore Yesumi nipu gu-
rupa lakalisa: Pagalepa.
Nipimi adare-para palipi
rabu ipa norili ali meda
madaalipi. Go ali nipu
raita maa pulupape. Go
puma kodobaliade ada-para
pulupape.
11 Go pumare nipimi go
adana aaraa gu-rupa lake-
lapape lisa: Tisaa-me ne
agale meape laa: Nipuna
disaipel alinu raapu Pasova
eda nalima-pulu neme go
eda kiritape ada rum meda
waalape lo robaama agale
meape lisa.
12 Go tepe raburi mo al-
imi nipi adaa so madaa-nane
maa puma epe au pi ada
rum-aepara mea waatea. Go-
parare reke madaa ele kiri-
tao salepape lisa.
13 Go agale lakenaloma
mo ali laapo puma nipumi
lakalisade-rupa adisipi. Go
rabu nipu laapome Pasova
eda kiritoma sasipi.

Yesumi nipuna disaipel al-inu eda kalisa
(Mat 26.26-30; Mak 14.22-

26; 1Kor 11.23-25)

14 Eda nape di raburi Yesu
nipuna disaipel alinu raapu
rapaluma madaa pirisa.
15 Gore nipumi nimu gu-
rupa lakalisa: Neme go
edare nimi raapu nolalo ora
raaname waru komalo. Gu-
rupa noma werepere neme
kedaa pi elenu ritua lisa.
16 Neme nimi lagialo:
Neme eda wala meda nimi
raapu nanalua pare Gote-na
Surube Yapi di rabu elaana
re adalimina lisa.
17 Go rabu nipumi kap-
para madaa pira palae wain
muma Gote-para ora pili
loma nimu-para kalataoma
talo: Nimimi go kap-para
muma rumaaoma nalepa.
18 Neme nimi lagialo: Abi
neme nimi raapu wain ipare
wala nanalua. Dia, pare
Gote-na Surube Su madaa go
elena re adoma nalua lisa.
19 Go pumare nipumi bret
muma Gote-para ora pili
loma piribliisa. Go puma
nimu kalaoma talo: Go bret-
re nina yogale-le nimi raba
minalo gialo. Nimimi ni
madaa kone suma nalepape
lisa.
20 Go pumare werepe
abala no kiritinaloa ipa wain
pira palae muma kalaoma
talo: Go koyaape kap-parare
wain-ri nina yaapimi nimi
raba minalo koyaato. Gore
Gote raapu pogalu pirapena
nimi madaa komalua lisa.
21 Yapare adalepa. Ni yada
lore alinu mea kalape aliri
abi ni raapu go reke madaa
komea-para eda go no pima-
daa lisa.
22 Enaali Raapu Pirape
alina Siri Gote-na agale
raluma komalua lisa. Go
pea pare mo ni lore alinuna
ki-nane mea kateade aliri
ora kedaa waru mealia-daa
kodome komalo lisa.
23 Nipumi go-rupa lisa
raburi nimumi aapimi palia
yapae lala pisimi.

Disaipel alinuri aapi ora pia lo ape pisimi

24 Disaipel alinumi ape
puma nimuna rikiranare
ali muduri aapi ora yapae
lisimi.
25 Gore Yesumi nimu gu-
rupa lakalisa: Ruru radona
ali mudunu nimumi puri
paloma nimuna ruru enaal-
inu surubeme. Go pumare
mo surube enaalinumi bi
enaalinuna raba mi alinu lo
bi ma-aeme.
26 Pare nimi gu-rupa napi-
ralepape. Dia-le ali meda
nimina rikirana ali mudu
abala piralia-daare gore
nipu pora poma madina ali-
rupa abala piralia. Nimina
mudu pirape aliri abala
kogono puma nimina raba
mi ali-rupa piralia.
27 Gore ali medame eda
pa nolalo piru aaya pare ali
medame kogono puma eda
rumaaya. Gore mo eda abala
nolalo pia aliri nipu ali mudu
yana. Pare ni nimina riki-
rana piru aayo rabu nimi
raba muaayo.
28 Neme kedaa ru aayo
rabu nimi ni raapu piruma
nagiyasimide.
29 Gore neme su raayo
surubenalo Aapame nipuna
puri gisa. Go pea-le neme

page nimi surube kogono gi-
alua.
30 Gore nina Surube Yapi-
para piruma nimi naa reke
madaa piruma eda namina.
Go puma nimi epe reke
madaa piruma Israel su-para
piri ruru 12-pela enaalina
kose agale pagolalo piralimi.

Yesumi werepe Pita-me ni koau waatea lo lakalisa
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38)

31 Ora Saimon, neme pa-
gape. Gore wit poape al-
imiri nipuna edare epelea
palo kolea palo eda waru
adalia. Go yapare neme puri
kalisua-pulu Satan-me nimi
kotalalo epalia.
32 Yapare Saimon neme
kone rulaere nagiyaliminalo
neme ne raba mulalo beten
loaayo. Werepe neme ni
madaa kone wala perekea
suma nena amenu puri
kalape lisa.
33 Gore Pita-me go-rupa
lisa: Mudu Ali, niri ne raapu
abi bainalo karapo ada page
ni ne raapu mada komalua
kone salo lisa.
34 Gore Yesumi talo: Pita ne
lagialo. Abi go ribaare yaa
kagarame e talo palia rabu
neme Yesu ni na-ade rana
repo te lisa.

Kana paus-para nu-para rai kudu-parana agale lakalisa

35 Go rabu Yesumi nimu
gu-rupa lakalisa: Nimiri
abalade mea rapaaripude
raburi nimina kana paus-
para mainu-para age ada go
elenu namuma pisimide. Go
pisimide-le nimi ele meda
rudu lisa pae? Gore nimumi
talo: Naa mu aaema lisimide.
36 Gore nimu gu-rupa
lakalisa: Abiri enaali raay-
ome kana paus-para mainu-
para saapitimiri maa pulu-
pape. Enaali raayome nipu
adaalu rai kudu nasalimiri
nimina mamina madaa kana
muma rai kudu kabalepape.
37 Gore nimi lagialo: Gote-
na buk madaa ni-para gu-
rupa lisa: Nipu enaali
koae aunu raapu page
mapiraaeme lo lisana. Go
agalena re-re werepe ni
madaa epalia-le adalimina
lisa.
38 Go rabu disaipel alinumi
talo: Mudu Ali, neme ade.
Naame adaalu rai kudu
laapo go saapima lisimi.
Gore nipumi talo: Apo
saapimi mada lisa.

Yesumi Getsemani su-para beten lisa
(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

39 Nipu kamaa puma lisana
nipuna ade abuna puala pi-
rupa Oliv Rudu madaa puma
pisa. Go rabu nipuna dis-
aipel alinumiri nipu raapu
pisimi.
40 Mo Oliv Ruduna pumare
nipuna disaipel alinu gu-
rupa lakalisa: Koe eleme
nimi namakolinalo beten
tapape lisa.
41 Go lomare nimu giyoma
ogesi-daa pumare rumu
pege puma beten lisa. Nipu
pisade-rupare kana mea
lopalema-rupa mada pisa.
42 Go rabu nipumi talo:
Aapa, neme kone saliri ni

radaa nape pe kap maa pu.
Yapare nina kone giyoma
nena raana raitano lape.
43 Go rabu yaa-para piri
ensel meda nipu piri-para
ipuma nipu epa puri ma-
palaasa.
44 Yesu nipu madaa kedaa
adaalepe ritinalo pisa-pulu
nipumi beten puri paboma
wala lisa. Go pumare nipuna
puduri yaapi-rupa kilipima
su kamaa popesa.
45 Nipumi beten abala
loma lisana rekaoma nipuna
disaipel alinu piri-para pisa.
Nipumi puma adisa pare
nimuna lo robaa-para kedaa
waru pisa-daa u palisimi.
46 Gore nimu gu-rupa
puma lakalisa: Nimiri ake
paa-daa u paita piruaeme?
Nimi madaa koe eleme
nakolinalo beten lo pi-
ralepape lisa.

Yesu adialalo ipisimi
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11)

47 Yesu nipumi agale pa
lakelalana enaalinu adaa-
pupe meda ipisimi. Gore
Juda alinu riri-nane epena
enaalinu nipu raita mea
ipisimi. Go aliri disaipel
alinuna ru-para pirisa. Nipu
re-para ipuma Yesu-para
nunu tyalo ipisa.
48 Go pisa pare Yesumi
Juda alinu gu-rupa lakalisa:
Neme enaali Raapu Pirape
alina Si nunu loma mea
waaloma yada lore alinu
kalalo pae?
49 Gore disaipel alinu nipu
raapu pirisimi alinu mo ip-
isimide adoma nimumi talo:
Mudu Ali, naame nimuri go
adaalu rai kudumi tyamono
ya?
50 Go rabu disaipel ali
medame kogonome adili
naaki meda rai kudumi lisa.
Go naakiri Gote-na lodo kira-
ae alina kogono pisa. Lisa
rabu mo popoke-nane kale
poaina tyaboma lopesa.
51 Go pisa pare Yesu
nipumi go-rupa adoma talo:
Go yada giyalepa. Nipuna
kimi muma mo kale wala
mea masaa.
52 Go pumare mo alinumi
Yesu ripinaalalo ipisimi.
Gore Gote-na lodo kira-
ae ali kalunu-para lotu
ada surube alinu-para ali
mudu medalomanu-para
ipisimi. Ipisimi rabu nipumi
talo: Nimina rai kudunu-
para repena kulinu mea
epamena-le gore nimimi
ni paake ne ali kone suma
tyalalo epame pae?
53 Ade abuna niri nimi
raapu lotu ada-para pimade
pare nimimi ni tima kone
nasalimide. Go pemede pare
abi go yapi di raburi ora nim-
ina puri-para ribaana purimi
rabuaata lisa.

Pita-me talo: Niri Yesu na-ade lisa
(Mat 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jon 18.12-18, 25-27)

54 Go pumare nimumi Yesu
epa adiala Gote-na lodo kira-
ae ali muduna ada-para maa
pisimi. Go pirisimi raburi
Pita nipumi nimu raita maa
pisa pare nipu ogesi-daa mo-
pare puma pirisa.

55 Go rabu ali medalo-
mame epe pokaalo ada ru-
nane repena adola kirisimi-
pulu Pita nipu page nimu
raapu puma pirisa.
56 Gore kogono ena
medame Pita repena re-para
pirina adisa rabu go ename
Pita nipu-para go-rupa lisa:
Go ali page abalade Yesu
raapu pirisa lisa.
57 Pare Pita-me talo: Go
ena ni-daa dia-le go ali-daa ni
na-ade lisa.
58 Pare wala ogesi-daa
piruma ali medame wala
nipu adoma talo: Ne page
Yesu raapu piriside lisa.
Gore Pita nipumi talo: Go ali
ni-daa ora dia lisa.
59 Werepe ogesi-daa
adaalupu piruma ali
medame agale ora puri
paloma gu-rupa lisa: Go ali
nipuna adare Galili yaa-pulu
nipu abalade Yesu raapu
pirisa.
60 Go lisa pare Pita-me talo:
Nemere go laede go ali ora ni
na-ade lisa. Nipumi go-rupa
pa lalaina yaa gulame abala
wagepu rekoma agale lisa.
61 Go rabu Mudu Alimi
perekea luma Pita ada mon-
elisa. Go pisa rabu Pita-
me Mudu Ali abalade nipu-
para lakalaade agale wala
makuaasa. Abala Yesumi gu-
rupa lakalisade: Go rabu yaa
kakarega abi rekoma agale
tea pare neme ni rana repo
abala giyali lakalisade.
62 Go raburi Pita nipu so
kamaa-nane puma re puri
palo pua pirisa.

Yesu ero agale loma lisimi
(Mat 26.67-68; Mak 14.65)

63 Go rabu Yesu surube al-
inu nimumi nipu epa rip-
inaabaoma ero agale loma
nipu lisimi.
64 Nipuna le laplap-me
kepuma nipu agale gu-rupa
misimi: Nere aapimi taa
pa lisimi. Nere Gote-na
agale lakale ali ya-pulu agale
lagiape lisimi.
65 Go pumare nimumi ero
agale rado rado lakalisimi.

Yesu nipu kaunsil piri maa puma kose la lisimi
(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jon 18.19-24)

66 Werepe yapi lapaasa
raburi Israel enaalina ali
kalunu-para Gote-na lodo
kira-ae alinu-para mo rekena
agale tisaa-nu page epa
kiritasimi. Go pumare Yesu
nipu kaunsil piri maa puma
agale gu-rupa misimi:
67 Nere enaali maa Ra-
pae Alina Si yapae dia pe
lisimi. Gore nipumi nimu
lakalisa: Gore mada lagialua
pare nimimi ni kone narulal-
imi.
68 Go page neme nimi agale
medaloma mealuare nimimi
agale mada na-abuteme.
69 Abi page werepe page
ni enaali Raapu Pirape alina
Siri so yaa-para puri pale
Gote-na popo ki-nane ade
abuna pitua lisa.
70 Go raburi nimu raayome
talo: Gore nere ora Gote-na
Si yapae lisimi. Nipumi nimu
go-rupa lakalisa: Naa bi go
laede lisa.
71 Gore nimumi talo:
Naame ali wala tema ya?

Naame nipuna agale go pagema-pulu pa adasae alinuna agale medaloma giyalima lisimi.

23

Yesu Pailat piri-para maa pisimi

(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)

1 Go rabu kaunsil raayo wagepu rekoma Yesu ali mudu Pailat piri maa pisimi.
2 Go pumare nimumi kose gu-rupa laa lisimi: Go alimiri naana kone rado mogema Sisar-para kana takis nakat-apape laa lisimi. Go page niri ora ali mudu Keriso laa lisimi.
3 Go rabu Pailat-me nipu lorapisa: Nere Juda enaalinuna Mudu Ali yapae lisa. Yesumi talo: Nena go laede lisa.
4 Go rabu Pailat-me Gote-na lodo kira-ae Mudu Alinu-para enaali raayo-para gu-rupa lakalisa: Neme apo alina koe kone meda pename na-adalo-le ake paa-daa koe kedaa katoa pe lisa.
5 Go lisa pare nimumi agale puri paloma gu-rupa lisimi: Nipumi enaalinu-para agale mogeaaya rabu nimu koe-rupa pogo-lasaasimi. Go kogonore pa kama puma Galili su-para puma Judia su-para puma abi go su-para page epa pia lisimi.

Yesu nipu Herot piri kose talo maa pisimi

6 Pailat-me go agale pagoma nipumi agale gu-rupa lisa: Go ali nipuna suri Galili ya?
7 Gore nimumi e lisimi-pulu Pailat-me Yesu Herot piri-para maa penaalisa. Gore Herot-mere Yesu madi su surubisa-pulu go-rupa pisa. Go rabu Herot nipu page Jerusalem-para pirisa.
8 Herot-me Yesu adoma raaname waru komisa. Yesu madaa remaa abalade pagisa-pulu nipumi Yesu adolalo pisa. Herot nipuna konere Yesumi napi kogono pinalo palia rabu adalua kone wisa.
9 Go rabu Herot nipumi Yesu nipu agale rado rado lorapisa pare Yesu nipumi agale meda na-abulisa.
10 Go rabu Gote-na lodo kira-ae Mudu Alinu-para rekena agalena tisaanu-para nimumi rekaoma Yesu madaa puri pale kose agale lo pirisimi.
11 Go rabu Herot-para nipuna soldia alinumi Yesu-para makiraoma ero agale waru lisimi. Nimumi ora au epe-rupa pi adaalu mamina meda muma Yesu madaa yamasimi. Go puma Pailat piri lamua pirisimi.
12 Abaladere Herot nipumi Pailat raapu lore ali-rupa pirisa pare wala go rabu kone komea suma adami ali-rupa wala pirisipi.

Yesu repena polopea madaa nil tyalepa lisa

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 18.39–19.16)

13 Go rabu Pailat-me
Gote-na lodo kira-ae Mudu
Alinu-para Juda alinuna
Mudu Ali medalomanu-para
enaali raayo page yaaloma
makiritaasa.
14 Go rabu nimu gu-rupa
lakalisa: Nimimi abalade go
ali ni piri lamua epame yade.
Nipumi koe pora rado enaal-
inu mea waatea lamede. Go
agale madaare nimina le-
aga madaa nipu apo agale
meawade pare nimimi mo
nipu kose talo pimi pare go
ali nipumiri go koeyae meda
napaa kone salo lisa.
15 Herot-me page go
alina koeyae meda na-
adisa. Pare na-adea-le
wala naa piri-para go epe-
nalana. Pagalepa. Go
alimiri abalade nipumi
koeyae meda napana-daa
naame nipu madaa nalu
makomalimina.
16 Go pea-le neme repena
kulimi nipu mea kudu
lumare nipu mea rapaano
lisa.
17 Gore adae abuna eda
yawe nape Pasova Yapi Su
rabu Pailat-me karapo ada
piri ali komea ma-asaata
pisa.

18 Go rabu mo piri enaali
raayome puri paloma gu-
rupa yalaasimi: Apo aliri
lu makomamina. Go ali
Jisas Barabas-re naana wala
wasama epenala lisimi.
19 Jisas Barabas-me
abalade go adare-para yada
meda marekaaoma ali meda
lu makomaa nipu karapo
ada-para mapaitaasimi ali-
para lisimi.
20 Gore Pailat-me Yesu
wala ma-rapaalalo kone
suma enaalinu-para agale
wala yalisa.
21 Go pisa pare nimumi ora
puri paloma gu-rupa lisimi:
Repena polopea madaa mea
tyaminapa. Repena polopea
madaa tyaminapa lisimi.
22 Go lisimi pare Pailat-
me wala rana repo gu-rupa
lakalisa: Go alimiri nipuna
koe ele meda akeane pana?
Neme koe ele meda ora na-
adawade. Go pea-pulu neme
repename nipu luma maa
kepealua lisa.
23 Go lisa pare nimumi ora
puri paloma Yesu repena
polopea madaa lu mako-
mamina lisimi. Go puma
nimumi Pailat-na agale
rabuaniaa lisimi.
24 Go puma Pailat-me Yesu
tyalepa loma nimuna agale
ralisa.
25 Nimuna koe ali Jisas
Barabas maa rapaasa. Go
alimiri abala enaali koe-
rupa mapogolasaaoma ali
meda lu makomasa rabu
nipu karapo ada-para ma-
paitaasimi. Go pisa pare
Pailat-me Yesu mo enaalin-
una agale pagoma nimuna
pinalo maa kalisa.

Yesu repena polopea-para nil lisimi
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

26 Nimumi Yesu nipu maa
pisimi rabu pa ali meda
madaalisimi. Go alina biri
Saimon nipuna su Sairini
giyoma ipuma no adare-
para pulalo pisa. Go rabu
nimumi repena polopea

nipuna pasaane mariaasimi.
Nipumi mea rumare Yesuna
koau-nane raita maa pisa.
27 Go pumare ora enaali
adaapumi Yesu raita maa
pisimi. Nimuna rikiranare
ena medalomame re loma
kodo pia lama pisimi.
28 Pare Yesu nipumi wala
pereke luma nimu gu-rupa
lakalisa: Nimiri Jerusalem
enanu-yo. Ni madaa re
natepape pare nimi madaa
page nimina nogo naaki
madaa re lo piralapape lisa.
29 Pagalepa. Werepe
kedaa meape di epalia rabu
nogo naaki namaduma adu
nakale enanuri wagepu
mada pogola palimiri ora
epelea lee lisa.
30 Go di raburi enaalinumi
mo rudunu-para gu-rupa
lakeleme: Naana koau-nane
lopoma naa lu makomaape
leme. Gore wala oge rudunu-
para gu-rupa laketeme: Naa
ma-kaledaape leme.
31 Abiri ora pane pia-daa
go kedaa pia peme-le werepe
koe yai epalia rabu ele kedaa
ora komalimi ya?
32 Go rabu nimumi
pupitagi ne ali laapo page
lamua puma Yesu raapu nil
talo pisimi.
33 Nimu puma su meda
Kalu Rogaae su lemede go-
para puma aasimi. Go-para
Yesu repena polopea madaa
nil lisimi. Mo koe ali laapo
page nil-mi luma meda pare
Yesuna popoke-nane luma
medare koya-nane lisimi.
34 Gore Yesumi talo: Aapa,
nimumi kone nasuma pimi-
le nimuna koe ele maa ruba
lisa. Go pimi aliri nimumi
go elena re na-adoma pimi
lisa. Go rabu go alinu ni-
mumi Yesu nipuna mamina
koyo muma satu lu pirisimi.
35 Go rabu pa enaalin-
umi pa rekaoma adapaba
pirisimi. Go pirisimi pare mo
Juda ali kalunumi Yesu-para
ero gu-rupa lisimi: Nipumi
abalade enaali medaloma
raba mu aaripa-le nipuna
gole nipu raba mea lisimi.
Gore Gote-me nipu Mea
Rapaae Ali yaa-pulu mada
palia lisimi.
36 Soldia alinumi page
nipu-para ero agale lisimi.
Nimumi Yesu re-para ipuma
rero pi ipa wain epa kalalo
pirisimi.
37 Gore nimumi gu-rupa
lisimi: Nere ora Juda alin-
una Mudu Ali yaalia-daare
gore nena gole raba muma
no suna nipu lisimi.
38 Pepa meda so repena
polopea kuni madaa lu
saabaasimi: Go aliri Juda
alinuna Mudu Ali yade lo
lisimi.
39 Mo ali koe laapo abalade
lu mudiasimide medame
Yesu-para ero agale gu-rupa
lisa: Ne Enaali Raapu Pirape
Alina Si laede-pulu ne page
saa page raba mea lisa.
40 Go rabu mode mudi-
asimide ali medame ali-
para gu-rupa arere lisa:
Naame kedaa komea-rupana
meamade-le nere Gote paala
napea pe lakalisa.
41 Saana kedaare saana
komea-aena ora mada gi-
aleme. Pare abi go aliri

nipumi abalade koeyae
meda nawisa lisa.
42 Go puma nipumi Yesu-
para talo: Yesu nere Mudu
Ali pirali raburi ni madaa
kone saena lisa.
43 Gore Yesu nipumi nipu
gu-rupa lakalisa: Neme ora
ne lagialo. Abiri nere ni
raapu so Gote-na epe maapu-
para pirapana lisa.

Yesu nipu le kadupilisa
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)

44 Go naare paame naare
kudunoma ribaa yoma su
raayo keapuma naare nogo-
nane pabola popesa.
45 Go pisa raburi mo lotu
ada ru-nane mudiabaaya
adaa mamina so kuni-nane
riripitaaboma none kuni-
nane puma riripi tabisa.
46 Yesu nipumi puri
paloma gu-rupa lisa: Aapa,
nina kone popo nena ki-nane
madaa apo salo-daa lisa.
Nipumi go-rupa lisa rabu pu
imu kudinasa.
47 Mo soldia alinuna Mudu
Alimi go adisa-pulu nipumi
Gote-na bi minasaoma talo:
Ora yana go aliri ora epe ali
yana lisa.
48 Enaali adaapumi nipu
pia adolalo epa adoba pisimi-
pulu nimuna aako luma ada
wala pirisimi.
49 Yesuna adami alinu
raayo-para enanu medaloma
abala so Galili su-para
piruma Yesu nipu raita mea
ipisimi. Nimu ogesi-daa mo-
para rekaoma mo ele raayo
adoba kiritasimi.

Yesu tapa-para mea ro-gaasimi
(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)

50-51 Ali meda nipuna biri
Josep pirisa. Nipuri Juda al-
inuna adare meda biri Ari-
matea su-para piruma nipu
ora epe ali piruma Gote-na
Surube Su epenalo adolalo
pirisa. Gore nipumi kaun-
sil raapu pirisa pare Yesu
lu makomamina lisimi rabu
nipumi dia lisa.
52 Go ali nipu Pailat piri
puma Yesuna rore nina mea
ria pono lisa.
53 Go puma nipuna ro mea
rumare mamina yaako pimi
rogaa palae maa pisa. Go
puma nipu kana apedaa
meda-para puma rogaasa.
Go-parare abalade ali meda
abi narogaasimi.
54 Go yapi di-ri Pomo mu
Pirape Yapi rudu lisa rabu
ada koro rabu madaa nape
edanu ma-redepo yaasimi.
55 Enaalinu abalade Yesu
nipu Galili su giyesa rabu
nimumi nipu raita mea ip-
isimi. Nimumi Josep raapu
puma mo kana apedaa tapa-
para Josep-me rogaasa-rupa
adisimi.
56 Go puma nimumi adoma
nimuna ada wala puma
epe kaa pi elenu Yesuna ro
madaa sainalo kiritao pisimi.

24

Yesu wala rekesa
(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)

1 Gore adaa koro rabu
kogono mupaa yapi di
rabu mo enaalinu tapa-para

pisimi. Nimumi mode kaa
pide elenu-para abala kirtao
suma mea madisimi.
2 Tapa-para ipisimi rabu
mode pora gaape kana abala
maa rubuma lobapaina adis-
imi.
3 Go pea nimumi no tapa
apedaa-para puma adisimi
pare Mudu Ali Yesu nipuna
rode nasaaya.
4 Go puma nimu pa
rekaoma kone adaapu su
pirisimi rabu ali laapo nimu
re-para wagepu opapasipi.
Go ali laapore nipuna
mamina-nu ora yaako pi-ai
maraasipi.
5 Enanu nimuri paalame
komoma su adainaaoma pi-
rina ali laapome nimu gu-
rupa lakalisipi: Nimimiri ake
paa-daa tapa-para go ali asa
peme pae? Go ali ora pa pia-
le go-para mada na-adalimi
lisipi.
6 Nipuri go-paradaa napia
nipu abala rekaade. Abalade
nipu so Galili su-para pa
piruma nimi lagisade agale
wala makuaalepa. Abala gu-
rupa lagisa:
7 Enaalina Si Mea Rapaae
Aliri koe enaalinuna ki
madaa mea kaleme rabu
nipu repena polopea madaa
lu makomalimi. Go pea pare
wala yapi repo dialenaloma
wala rekalua lo lagisade
lisipi.
8 Go rabu enanumi Yesu
nipuna abalade lakalisade
agale makuaasimi.
9 Go rabu nimumi mo tapa
apedaa giyoma wala pisimi.
Go rabu nimumi pa enaali
medaloma-para disaipel ali
11-pela raayo piri-para puma
mo nimumi adisimi elenu
raayo puma lakalisimi.
10 Tapa-para puma adis-
imide enanuna biri gu-rupa:
Maria nipuna su Magadala-
para Jon-para Jems-na
agi Maria-para go enanu
nimumi go ele adisimi.
Go enaalinu-para pa ena
medaloma-para mo agalere
mogeaae alinu lakalisimi.
11 Lakalisimi pare aposel
kogono alinumi mo enanu
pa kama po rilipu agale
pa teme kone wisimi-pulu
nimuna agale madaa kone
narulalisimi.
12 Pare Pita nipu rekoma
tapa-para wala wage adola
pisa. Nipumi no kana
apedaa tapa-para puma
adainaaoma mamina komea
adisa. Nipu wala ada-para
puma kone adaapu suma
gore ake pana pe kone wisa.

Emeus pora pagina Yesu adisipi
(Mak 16.12-13)

13 Go raburi mo disaipel
alinu ipa laapo Emeus su-
para pulalo pisipi. Nipu
Jerusalem su giyoma Emeasa
pora pagina ogesi-daa
adaalu pu pisipi.
14 Nipu go pora pagina
pulaomare mo abalade
adisipide remaa laaoma
pisipi.
15 Nipu laapome agale
laaoma pula pirina Yesu
nipu ipuma nipu raapu
pirisimi.

16 Go nipu laapome nipu
adisipi pare ora Yesu-rupa
namakuaasipi.

17 Go rabu Yesumi nipu
laapo lakalisa: Nipimiri ake
laaoma pula pipi?

Nipumi go-rupa lisa rabu
nipu laapo pa rekabaoma
nipuna kone pu rabaa-para
kedaa puma le agaa-para
kodo pina aasipi.

18 Go ali meda nipuna
biri Kliopas go alimi agale
gu-rupa lisa: Jerusalem
su-para palemede alinu-
para lapade pare enaalinu-
para kimisu enaalinu-para
nimumi ademe-le ne komea-
mare abalade go-aina remaa
napage aa-para piruma lae
pae?

19 Yesu nipumi nipu agale
gu-rupa lorapisa: Ali madaa
tyape pae? Nipumi nipu
gu-rupa lakalisipi: Nasaret
Yesuna remaa-para lapade.
Go aliri ora Gote-na agale
lakale ali piruma Gote-na
le agaa-para ena raayona le
agaa-para ora puri pale agale
madaa kogono laapo pea.

20 Pare naana lodo kira-
ae Mudu Alinu-para naana
Mudu Ali medalomanu-
parame kaunsil mea
kalamede lisipi. Gore
nimumi nipu lu makomaape
lakenaloma nipu repena
polopea madaa tyamede
lisipi.

21 Gore abalade naame go
alimiri Israel enaalinu naa
wala minalo maa rapaae ali
kone wima.

Gonu raayo paleme raburi
abiri yapi repo abala go
popaade.

22 Abiri naana ruru ena
medalomame naa mapogo-
lasaarimi. Ora abalade
yapipu nimu tapa kana
apedaa-para adola puame
ya.

23 Pare Yesu nipuna ro
na-adame ya. Go puma
nimu wala ipuma naame en-
sel medaloma adama lo la-
giame. Gore ensel-numi
Yesuri abala rekoma epe-
rupa pia lo lagiame lame.

24 Naana ruru ali medalo-
mame tapa-para puma mo
enanumi epa lagiamede-
rupa puma adaame pare
nipu na-adameya lisipi.

25 Go rabu Yesumi nipu gu-
rupa lakalisa: Gore nipiri
pa kone nasalepape. Nipina
lo-parare mo Gote-na agale
lakale alinumi lagisimide re-
maa madaa kone ora ogepusi
rulaarina.

26 Nipi namakuaaepe?
Gote-na enaalinu wala mi-
nalo Mea Rapaae Alimi abala
ririna radaa noma epe paana
puri mealia lo napagapena?

27 Gore Yesumi Moses-na
agale madaa mea ririnaoma
Gote-na agale lakale alinuna
remaa raayo lakeloma Gote-
na buk madaa wi agaleme
nipu madaa lea-rupa go
raayo lakalisa.

28 Nimu agale laaoma
puma mo ali laapo nipuna
pulalo pisipi adare re-para
opapasimi. Go rabu Yesu
nipuna raaname ogesi-daa
wala pa palima kone wisipi.

29 Go puma mo ali laapome
nipu-para talo: Adoba.
Ogesi-daa pa piramina.

Naare pabola pea-le nere
saa raapu piramina lisipi.
Go rabu nipu ada ru-nane
puma nipu raapu komea-
para pirisimi.
30 Gore eda nolalore Yesu
nipu raapu rapaluma madaa
pirisipi. Go rabu nipumi
bret muma Gote-para ora pili
loma piribima mo ali laapo
kalisa.
31 Nipumi go-rupa pisa
rabu nipu laapome le ru-
paoma lo robaa-para paa
ipisa rabu waru adisipi. Go
pisipi pare go rabu Yesu
pa wagepu pisa-le wala na-
adisipi.
32 Gore go ali laapome
talo: Saa abala pora pagina
epapade rabu nipumi saa
Gote-na agale mogeaaripa-
daa saana pu robaa-para
rekataba lisipi.

33 Nipu laapome go-rupa
lomare wagepu rekoma wala
Jerusalem su-para pisipi.
Nipumi mo aposel kogono
ali 11-pela page pa adami
ali medaloma page nimu
kiritaba pirina adisipi.
34 Gore mo alinumi nipu
gu-rupa lakalisimi: Mudu
Ali ora rekaa yade lisimi.
Saimon-me nipu ora adaa
yaade lisipi.
35 Go raburi go ali laapome
mo enaalinu-para mo
pora pagina pisade remaa
lakalisipi. Go puma Mudu Ali
nipumi bret maa piribiaoma
naa kalisa rabu saame waru
adapa lakalisipi.

Disaipel alinumi Yesu adisimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jon 20.19-23)

36 Nimumi go agale lala
pirina Yesu wagepu nimuna
rikirana epa rekesa. Go
rabu nipumi nimu-para talo:
Nimuna lo robaa-para epe
kuma pi kone su piralepa
lisa.
37 Pare nimumi remo
meda adoma kone wisimi-
pulu nimumi paalame
komisimi.
38 Gore nipumi nimu gu-
rupa lakalisa: Nimiri ake
paa-daa pogolasaarimi ya?
Nimina lo robaa-para kone
adaapuri ake paa-daa saleme
pae?
39 Gore ora ni yade-le nina
ki age raayo adalepa. Nimina
kimi naa yogale kuli lapo-
para waraatepa. Remore
gupa-daa dia yade lisa.
40 Nipumi go-rupa lomare
nipuna ki age laapo nimumi
adenalo mea waalisa.
41 Nimumi pedo ora waru
puma kone adaapu wisimi-
pulu nimumi kone naru-
lasimi. Go raburi nipumi
nimu lorapisa: Nimiri eda
medaloma saapimi pe lisa.
42 Nimumi abala kirabae
wena piribili mea kalisimi.
43 Gore nimumi adabaaina
nipumi muma nisa.

44 Nipumi nimu go-rupa
lakalisa: Abalade ni nimi
raapu pa pirisuade rabu
nimi go ele madaa abala
lagelisude. Gore mo Moses-
na rekena agaleme page
Gote-na agale lakale alinumi
page buk Sam-para page ni
madaa loma lisimi yaade. Go

remaana re ora adalimina
lagiawade lisa.
45 Go rabu nipumi nimuna
lo robaa-para paa ma-epasa-
pulu nimumi mo Gote-na
agale waru adisimi.
46 Go rabu nipumi Gote-
me enaalinu wala minalo
Mea Rapaae Alimiri kedaa
adaae meda ruma tapa-
para piruma yapi repo di-
alenaloma kome su giyoma
rekalia lo wi yade lisa.
47 Nipuna bina purimi
su raayona piri enaalinumi
kone perekeaminalo agale
laketapape lisa. Go pumare
Gote-me enaalinuna koe
ele mea rubalia-le agale
laketapape lisa. Go kogonore
so Jerusalem-para ripimaa
puma su raayona pinalo
lakelapa.
48 Yesumi apo agale lo ki-
raloma nimu-para wala talo:
Nimimi go adalemade elenu
madaa remaa laketapape.
49 Abalade Gote-me puri
gialua lo lagisa-pulu neme
ora maa rapaalua. Pare nim-
imi so yaa-para wi puri nimi
madaa epenalo Jerusalem
siti-para adobalepape lisa.

Yesu yaa-para maa pisa
(Mak 16.19-20; Kog 1.9-12)

50 Go rabu nimu go adare
giyoma nipu Betani su-
para lamua pisa. Go-parare
nipuna ki minasaoma nimu-
para epe puri minalo agale
lakalisa.
51 Nimu-para lakeloma
puma nimu piri-para giyesa.
Go puma Gote-me nipu yaa-
para maa pisa.
52 Gore nimumi nipuna bi
minasaoma Jerusalem su-
para wala pisimi. Pisimi
rabu pedo waru puma
raaname komoma pirisimi.
53 Go pumare adae abuna
nimu lotu ada-para piruma
Gote-para ora pili lo pirisimi.

Jon
Ripili Agale

Abala ririnare Jon-me remaa lapatalore Yesumi napi-ainu kogono madaa remaa lisa-pulu naame Yesu Gote-na ora gialua loma Raba Meape Ali adade lo makuaaema. Enaali medalomame Yesu madaa kone rulasimi pare medaloma nipuna lore ali-rupa piruma nipu kedaa waru mea kalisimi. Sapta 13-17 remaa adalimi raburi Yesu nipuna disaipel alinu raapu pirisa rabu soldia alinumi nipu adialalo ipisimi. Go puma kedaa kalisimi pare Yesumi disaipel alinu epe agale lakeloma nimu puri kalisa. Sapta medalomana remaare Yesu adima kose laaoma repena polopeana lisimi. Go pirisimi pare tapa-para wala rekenaloma nipuna disaipel alinumi nipu adisimi.

Ena paake rume remaare Jon-na lisade buk medalomapara nawia pare medaloma Sapta 8-para tyapa wia.

Jon-me buk-narupare Yesu enaali raayo kagaa ade abuna piraoma laari pope kone wasupana agale lagisa. Gore pa kamaa gea-pulu abi page werepe page pa piru-alima. Go pea pare naame Yesu nipuri pora ora ria page ora agale ria page ade abuna pirape kone wasupa nipu yaade lo koneme naa kagaa mapiraalia. Jon-me elenu waru adoma agale lapaaya. Nipumi bret-para paa-para sipsip-para ipa waini-para epe eda kili page go raayo madaa remaa lapaaya.

Robonu gu-rupa adamina:

- Jon-me agalena re lapaaya (1.1-18)
- Jon Baptais page Yesuna disaipel alinuna remaa page (1.19-51)
- Yesu nipuna kogono pisa remaa (2.1–12.50)
- Yesu Jerusaleme su-para piruma ada ru-nane pirisa remaa (13.1–19.42)
- Yesu tapa-para wala rekena loma enaalinumi nipu adisimi remaa (20.1-31)
- Ma-dia yaa-ae remaa Yesu Galili su-para ipisa remaa (21.1-25)

Agaleme ali aulaoma naana rikirana epa pia

1 Abalade su yaa laapo nawarili rabu Gote-na Agale* abala pirisa. Go Agalere nipuna nipu Gote-rupa pirisa.

2 Abala ririnare go Agale nipu Gote raapu pirisipi.

3 Gote-me ele raayo go Agaleme warisa-pulu wari-ape ele meda pa-rupa na-opapalisa.

4 Go pirisa Agalere nipuna kagaa piramala pope kone

* **1:1:** Ora abade ele meda nawi rabu Agale abala pirisa. Go Agale madaare Gote-me go su yaa lapo page ele raayo page ma-opaasa. Go Agale nipu go suna ipuma epa komoma wala rekoma naa raapo go pia-daa go Agalere Yesu Krais yaade.

wisa-pulu nipumi go kone su
kamaa mea ipuma enaalia lo
robaa-para paa mea kalisa.
5 Go pare ora ribaale-
para roasa-pulu ribaana
koe elenumi go paa nama-
kudunaaya.
6 Gote-me ali medana bi
Jon lemenalo mea rapasa.
7 Go alimiri go epe paa
madaa agale lakelalo ipisa.
Lakelalo ipisa pare enaalin-
umi go agale pagoma Yesu
madaa kone rulaminalo ip-
isa.
8 Go aliri nipu gu paa
meape ali-daa dia yapare
nipumi mo paa madaa agale
lakelalo ipisa.
9 Ora go epe pare su kamaa
madisa rabu enaali raayona
lo robaa-para makuaa ade-
nalo paa kalalo ipisa.

10 Go Agalere su kamaa ip-
isa. Gote-me warisa elere go
Agaleme warisa. Nipu epa
Agale pirisa pare enaalinumi
go Agale waru na-adisimi.
11 Go Agalere nipuna
adare-para epa pirisa pare
nipuna enaalinumi nipuna
agale giyoma napagesimi.
12 Go rabu enaali medalo-
mame nipuna pora raluma
nipu madaa kone rulaeme.
Go peme-pulu Gote-me nimu
ora nipuna nogo naaki-rupa
mapiraaya.
13 Nimu Gote-na nogo
naaki-rupa piru aaeme agi
aaraa laapome madina
nogo naaki napiruaeme.
Dia, nimuna aaraare Gote
komeame madisa-pulu rado-
rupa piru aaeme.
14 Go Agalere nipu yogale
ma-aoma saba ali-rupa
pirumare naana rikirana
epa pirisa. Nipuri nipuna
Aapana Si komea yaa-
pulu Aaraana puri paa
mu pirina adema. Naana
rikirana pirisa rabu ora
agale-para raba meape kone
page nipuna lo robaa-para
rubitabesa.
15 Jon-me nipu madaa
gu-rupa lakalisa: Go ali
madaare neme abalade
agale gu-rupa lakesuade:
Nipuri nina koau-nane
epalia pare nipuna purimi
ni ma-oge yaalia. Nipu ali
mudu piralia pare ni abi
namadele raburi nipu abala
pa pirisa lagiasuade.
16 Nipuna epe raba meape
kone-para kodome komea-
para rubilina nipumi naa
komea komea lo epe raba
meapa kone page titame
komea page gisa.
17 Gore Gote-me rekena
agale kalisa rabu Moses-me
mea ipisa. Go pisa pare epe
kone-para ora agale-parare
Yesu Keriso-me mea ipisa.
18 Ali medame Gote ora
na-ademe. Ora dia. Mo
nipuna naaki nipu komea
Gote raapu meda-rupa pipi.
Go naakimi nipuna Aapana
agale naa piri-para mea
ipuma waatea.

*Jon Baptais-mi agale la-
pedepelisa*
*(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8;
Luk 3.1-18)*

19 Jerusalem su-para piri
Juda alinumi Gote-na lodo

kira-ae alinu-para Livai ali-
para nimu raayo Jon piri-
para mea rapaasimi. Go
puma nimumi Jon agale gu-
rupa misimi: Nere aapi ya?
20 Go rabu Jon-me agalena
pagae wi redepo le agale gu-
rupa lakalisa: Niri Keriso-
daa dia lisa.
21 Go rabu nimumi talo:
Gore nere Keriso-daa dia
yaana-le nere Elaija yapae
lisimi. Dia lisa. Gore ne Gote-
na agale lakale ali ya? Dia
lisa.
22 Go rabu nimumi wala
lapopa Jon-para talo: Gore
nere aapi yapae lisimi.
Naame mo naa mea ra-
paarimi alinu-para agale
waru ipuma laketema-pulu
ne-parare naame ake leme
ya?
23 Go rabu Jon-me Aisaia-
na agale mogeaoma lakalisa:
Niri gu-rupa polalo pi:
Neme enaali napiri su-para
agaleme yaalano: Mudu Ali-
na pamuape pora ma-redepo
yaatapape lo lisa.

24 Go agale mulalo pirisimi
alinuri Farisi alinuna rurumi
rapaasimi.
25 Nimumi Jon agale meda
wala agale gu-rupa misimi.
Gore nere Keriso-daa dia
laede. Go page nere Gote-
na agale lakale ali-daa dia
laede. Go page ne Elaija
dia laede. Go pea-le neme
enaalina kalu-ipa ake pea-
daa kate pe lisimi.
26 Go lisimi rabu Jon-
me gu-rupa lisa: Neme pa
ipame kalu-ipa meaalua
pare nimina rikirana ali
meda rekaaya pare nimimi
na-ademe.
27 Go aliri nina koau-nane
epalia pare nipu ora epe ali
aaya-pulu nipuna age ada
wasama kege radepeta palua
lisa.
28 Apo agalere Betani su-
para pisa. Go suri ipa Jordan-
na mone pane go su-para
Jon-me kalu-ipa kalaaoma
piruma lisa.

Yesuri Gote-na sipsip mena-rupa pirisa

29 Ekera-nanere Jon-me
Yesu ipisa rabu adoma talo:
Adalepa. Gote-na sipsip si-
rupa yaa-pulu nipumi su
kamaa piri enaali raayona
pupitagi ne kone koe raayo
mea rubaalia.
30 Go ali madaare abalade
neme gu-rupa lisuade: Naa
koau-nane ali meda epalia
pare nipuri ni namadisa
rabu nipu abala pirisa-pulu
nipu adaalepe pia.
31 Neme abalade nipu na-
adisua pare Juda enaalinumi
nipu adenalo kalu-ipa mula
ipisuade lisa.

32 Jon agale gu-rupa
lakalisa: Neme abala Holi
Spirit yaa biyaa ipuma
Yesuna kaluna epa pirisa
rabu adisua.
33 Go raburi niri Yesu ya-
pae lo waru namakuaasua
pare Gote-me ni gu-rupa lag-
isa: Holi Spirit yaa biyaa
ipuma ali meda madaa epa
piraliade alimiri Holi Spirit-
na kalu-ipa meala epalia lisa.
34 Jon-me wala talo: Neme
ora adawa pare nipu Gote-na
Si kama yaade lisa.

Yesumi nipuna disaipel ali medaloma abala mapiraasa

35 Ekera-nane Jon nipuna disaipel ali laapo raapu pirisimi.
36 Go rabu Yesu pa-mualaina adoma nipumi talo: Nipu adalepa. Go aliri Gote-na sipsip mena si yaade lisa.
37 Mo disaipel ali laapome go agale pagoma Yesu raita maa pisipi.
38 Raita maa pisipi rabu Yesumi pereke luma nipu adisa-pulu agale gu-rupa misa: Gore nipiri ali asapipi? Nipu laapome talo: Rabai, nere aapina ada-para pili? Go bi Rapaaina re-re tisaa leme.
39 Go rabu nipumi talo: Epa adalepa. Go lisa-pulu nipu raapu puma nipu piri ada-para puma pirisimi. Go yapi raayo nipu raapu pirisimi. Ada-para pirina naare nogo-nane pabola popesa.
40 Gore ali laapome Yesuna agale pagisipi go ali medare Yesu raapu pisipi. Go alina biri Andru nipu Saimon Pita-na ame pirisa.
41 Go rabu Andru-mi ame Saimon adasaaoma agale gu-rupa lakalisa: Naame Mea Rapaae Ali abala adama lisa. Mea Rapaae bina re gu-rupa Mesaia Keriso leme.
42 Go rabu Andru-mi ame Yesu piri-para mea ipisa. Yesumi go ame adoma talo: Nere Jon-na si Saimon yapare werepere nena bi Sifas† leme lisa. Go bi perekeaere Pita lemena pare go bina re-re kana yaade.

Yesumi Nataniel-para Filip lapopare ipulupa lisa

43 Ekera-nane Yesu nipu Galili su-para pulalo pisa-pulu nipumi Filip adasaaoma talo: Saana bana lisa.
44 Filip nipu madisa suri Betsaida. Go adare-re An-dru Pita laapona adare-para pirisipi.
45 Gore Filip-mi Nataniel asa pumare gu-rupa lakalisa: Moses-me abalade rekena agale madaa remaa lisade aliri naame abala adasaarima. Gote-na agale lakale alinumi page go ali epalia lo pepa madaa lu wisimide. Go aliri Nasaret su-para piri Josep-na si yaade lisa.
46 Go lisa-pulu Nataniel-me agale gu-rupa lorapisa: Gore epe elenuri Nasaret su-para mada epena ya? Filip-mi agale go-rupa lisa: Adola bana lisa.
47 Gore Yesumi Nataniel nipu piri ipisa rabu nipu agale gu-rupa lakalisa: Go aliri nipu ora Israel ali meda yaade. Nipumi makirae agale nale ali yaade lisa.
48 Go rabu Nataniel-me nipu-para agale gu-rupa misa: Niri aa-rabo makuaaripi ya? Gore Yesumi talo: Abalade Filip nipi repena fik re-para piralaina adawade.

† **1:42:** Sifas-na biri adaa agale Arameik madaa maasimi. Gupa pea pare Grik enaalina adaa agale mada bi Pita maasimi. Go bi lapo raitana re-re kana leme.

49 Go lisa rabu Nataniel-me
talo: Tisaa, ne ora Gote-na Si
yaade. Ne ora Israel enaalina
Mudu Ali pili lisa.
50 Go lisa rabu Yesumi
talo: Neme nere mo repena
fik re-para pirae lawade-
le go madaa kone rulaaripi
ya? Werepe adali elena
purimi go abi adae elenu
ma-oge yaalia lisa. Werepe
ele medalomame nina puri
waru mea waatea.
51 Yesumi nimu-para
talo: Neme ora ria lagialo.
Werepe yaa-para pora lobe-
naloma Gote-na ensel-nu
ni nipuna enaalinu Raapu
Pirape Alina Si madaa epala
puala palia-daa adalimina
lisa.

2

*Ali medame Kena su-para
ena ropopisa*

1-2 Wala yapi laapo diale-
naloma ali medame Galili su
ru-nane piruma Kena adare-
para ena rumaasa. Nipumi
ena rumaasa-pulu Yesuna
agi-para nipuna disaipel
alinu-para yalaasimi rabu
adola ipisimi.
3 Nimumi yawe eda abala
noma werepere wain ipa dia
lisa rabu Yesuna agimi nipu-
para talo: Nimuna ipa wain
dia yaade lisa.
4 Gore Yesumi talo: Go ena,
nina kogono ali neme agale
meda abi nakalape. Naa ko-
gono pape yapi di-ri abi na-
epea.
5 Go pisa rabu Yesuna ag-
imi disaipel alinu gu-rupa
lakalisa: Nipumi gu-rupa
palepape teare nimimi go-
rupa ora palepape lisa.
6 Go ada kaname warili
ipa pe ki medane luma ki
medana egali wisa. Go kana
pe komeare wabola piralade
pe dila wisa. Juda alinu
nimuna rekena kone wisimi-
pulu ade abuna nimuna
waswas tyape ipa pe mea
wisimi.
7 Yesumi nipuna disaipel
alinu-para talo: Mogo kana
pe madaa ipa nalepa lisa.
Go lisa-pulu nimumi no ru-
biaoma palala puma wisimi.
8-9 Go rabu Yesumi nimu-
para talo: Abi go ipa meda
noria puma mo eda surube
ali puama katapa. Nimu
mo ipa maa puma kalisimi
rabu mo alimi mo ipa rede
pea paleme mea nadesa. Go
elere abalade pa ipa pirisa
pare abi ipa wain-le go eda
surube alimi ipa ali-para
meape loma namakuaasimi.
Yapare ipa no pabe kogono
alinu nimumi adisimi. Go
pea-pulu mo eda surube
alimi mo ena lamulalo pi ali-
para lakeloma ipu lisa.
10 Go rabu nipumi talo: Ali
medalomame epe ipa wain
abala rumaainaloma enaal-
inumi adaapu nenalomare
wala werepe koe wain ru-
maasimi. Go peme pare
neme epe wain werepe mea
rumaaripina lisa.
11 Go puri pale kogonore
Yesumi Galili su robo ru-
nane aaya Kena adare-para
abala ripia pisa. Go adare-
parare Yesumi nipuna epe
paana puri walenaloma

nipuna disaipel alinumi nipu
madaa kone rulasimi.
12 Go pumare Yesu-para
nipuna agi-para amenu-
para disaipel alinu-para
mo Kaperneam adare-para
puma pirisimi.

Yesu Juda alinuna adaa lotu ada-para pisa
(Mat 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45-46)

13 Gore Juda alinuna
Pasova eda ne adaa yapi
di rudu lisa-pulu Yesu
Jerusalem su-para pisa.
14 Lotu ada ru-nanere alin-
umi maket puma gawa sip-
sip yaa madaa yoto mealaina
Yesumi adisa. Go puma kana
sens pape alinu reke madaa
pirina adisa.
15 Yesumi kope muma
waruma mo mena-para
mena puni alinu-para lotu
ada kamaa-nane ralu lisa.
Go page mo kana misimi al-
inuna rapuluma musaaoma
kana lakepe rubebe pisa.
16 Go rabu mo yaa madaa
yoto mealae alinu-para
Yesumi talo: Go yaanu
kamaa maa pulupa. Naa
Aapana lotu ada namabebo-
lalepa. Dia nimina stua ada-
rupa nama-aulapape lisa.
17 Go lisa rabu nipuna di-
saipel alinumi Gote-na agale
wi buk madaa kone wala ru-
lasimi. Mo buk madaa agale
gu-rupa wisa: Gote, nena
lotu ada madaare neme kone
mapiraae-pulu nina lo robaa
ora rekoaaya.
18 Go rabu Juda alinu Yesu
agaa gu-rupa misimi: Naame
nena puri waru adamono
ake pi kogono pali-daa adal-
ima pe lisimi.
19 Yesumi nimu agale gu-
rupa lakalisa: Nimi go Gote-
na ada kilipialimi rabu neme
yapi repena ru-para wala
wariabalua.
20 Go lisa rabu ni-
mumi pogolasaoma Yesu-
para agale wala gu-rupa
lakalisimi. Neme go ada yapi
repena ru-para mada wariali
ya? Go lotu ada warisima
di-ri maali 46-pela ru-para
warisima lisimi.
21 Yapare Yesumi lotu ada
warialua agale lakalisa rabu
nipuna to yogale go-rupa
palia lo lakalisa.
22 Gore werepe Gote-
me Yesu tapa madaa
marekaainaloma nipuna
disaipel alinumi mo lisade
agale wala makuaasimi. Go
rabu nimumi Yesuna agale-
para Gote-na buk madaa wi
agale-para kone rulasimi.

Yesumi enaali raayona kone adoma makuaaya

23 So Jerusalem su-para
Pasova eda ne adaa yapi di
wisimi rabu Yesu page pisa.
Go rabu Yesumi napi kogono
pisa-pulu enaali adaapumi
nipu madaa kone rulasimi.
24 Pare Yesumi enaali
raayona kone adisa-pulu pa
enaalinu raapu piruapena
kone narulasa.
25 Nipumi enaali raayona
lo robaa-para ado kone misa-
pulu pa enaali medame nipu
kone makuaae meda nalake-
lesimi.

3

Yesu Nikodemus raapu agale lisipi

1 Farisi ruruna ali medana biri Nikodemus laminyare nipu Juda alinuna ali mudu pirisa.

2 Go alimi koro meda ribaa Yesu piri-para ipuma gurupa lisa: Tisaa, nere Gote-na agale mogeainalo mea rapasa. Go konere naame makuaaema pare Gote ne raapu pia-pulu neme napi kogono epe-rupa pe lisa.

3 Yesumi saa pi agale gurupa lisa: Neme ne ora lagialo. Ali medame agina lo robaa-para wala napiraliadaare Gote-na Surube Su mada na-adalia lisa.

4 Go rabu Nikodemus-me talo: Akea puma ali meda lo robaa-para wala mea matia ya? Ali meda agina lo robaa-para wala piralia rabu rana laapo mada namaitia.

5 Go lisa rabu Yesumi talo: Neme ora lagialo. Ali medamere nipu ipa-para Holi Spirit-para namuma piraliare Gote-na Surube Su mada na-adalia.

6 Enaalina yogaleme madi enaaliri yogale pa wia. Go page Holi Spirit-mi madina enaaliri Holi Spirit raapu pia.

7 Go pea pare ne kagaa opainalo remaa lagiawade-le kone adaapu nasape.

8 Po rilipu nipuri aa-para popea palo madaa na-ade. Naame nipuna ketedaa pagema raburi aa-para epelea pe aa-para pea palo naame na-adema. Holi Spirit-mi madina enaalimiri po rilipu-rupa go elena re madaa ademe.

9 Go lisa rabu Nikodemus-mi talo: Go agale madaare ake palia ya?

10 Yesumi talo: Nere ora Israel enaalinuna profet yaa-pulu neme go agale namakuaate?

11 Neme ne lagialo. Naame agale lema rabu naana ade ele-para page agale lema pare nimi raayome go agale giyaleme.

12 Neme go su kamaa elenuna re lagialo rabu kone narulaeme. Go pea-pulu werepe yaa madaa elenuna re lagialua rabu page kone ora narulalimi.

13 Gore pa enaali meda yaa-para abi napeme. Enaalinu Raapu Pirape Alina Siri ni komea yaa-para piruma su kamaa ipisuade lisa.

14 Abaladere Moses-me enaali napiri su-para puma repena kuni madaa kero rogaaoma minasaasa. Go yapare werepe nimumi enaalinu Raapu Pirape Alina Si mea luma pitaalimi.

15 Go pea-pulu enaali raayome ni madaa kone rulalimiri go enaali raayo ade abuna kagaa piramala palimi.

16 Gore Gote-me su kamaa piri enaali raayo madaa ranaame komisa-pulu ora nipuna Si komea mea rapasa. Go pea-le enaali raayome ni madaa kone mapiraalimiri nimu ora nakomalimi pare ade abuna kagaa piramala palimi.

17 Go pea-pulu Gote-me ni
nipuna Si su kamaa kose
agale pagenalo namuma ra-
pasa. Dia, pare enaali epe
pora mea walenalo mea ra-
pasa.
18 Enaali raayome ni
madaa kone rulalimiri nipu
kose agale natea. Yapare
enaali medalomame ni
madaa kone narulalimiri
nimu kose madaa abala
popalimi. Go enaalinuri ni
Gote-na Si komea madaa
kone narulaeme-pulu kose
madaa koe kedaa mulalo
pimi.
19 Go kose lena re-re gu-
rupa: Epe paa go su ka-
maa abala ipisa pare enaal-
inumi koae-aunu pu pimi.
Nimumi go epe paa giyoma
ribaa madaa raana komoma
pimi.
20 Go koeyae peme enaal-
inuri epe paame nimuna koe
elenu penaame waatea lo
go paa koau-nane mea roto
lu ruboma pimi. Go puma
nimu epe paa roaaya-para
na-epeme.
21 Go pea pare ipuma peme
enaalinuri Gote-na agale
pago pimi-pulu paa-para
peme epe kogono walenalo
epeme lisa.

*Jon-me Yesuri go nasam-
ina alimi kogono palo enaali
lakalisa*

22 Werepe Yesu nipuna di-
saipel alinu raapu Judia su
robona ru-nane pirisimi. Go
su-parare Yesu nimu raapu
piruma kalu-ipa kalisa.
23 Go rabu Jon-me Ainon
su-para ipa adaapu popesa-
pulu kalu-ipa go-para puma
kalisa. Haran suri Salim su
re-para aasa. Enaalinu nipu
pirisa-para epenaloma kalu-
ipa kalisa.
24 Go raburi Herot-me Jon
karapo ada abi namapaitasa.
25 Go rabu Jon-na disaipel
ali medalomame Juda ali
meda-para ipame radepele
rekena agale madaa ape
lisimi.
26 Ape lisimi rabu nimu
Jon piri ipuma talo: Tisaa,
ali meda abalade ne raapu
ipa Jordan-na mone pane
pisipide kone makuaate? Go
ali madaa agale abala lagisi.
Go aliri abi kalu-ipa kale
ali yaa-pulu enaali raayo
nipu piri-para puma kalu-ipa
meme lisa.
27 Go rabu Jon-me talo:
Gote-me enaalinu ele
nakateare nimumi mada
namealimi.
28 Nimimi nina agale abala
pagisimi rabu neme agale
gu-rupa lisuade: Niri ora
Gote-na Mea Rapaae Ali-daa
dia yapare Gote-me ni abala
mea epenalisade.
29 Ali medame nipuna ena
rumaalalo paliare go ena ora
nipuna were piralia. Go rabu
go alina adami alinumi pago
piralimi. Go adami alimi
ena rumaalalo alina agale
pagalia rabu raaname koma-
lia. Go konere nina raaname
komape kone go-rupa ora
epelea.
30 Gore Yesuna biri ora
sone minasalimina pare
nina biri su kamaa pa
rabuaniaalimina.
31 So yaa-para piru aaya
epe aliri naa raayona ali

mudu pia. Su kamaa madina
enare ora su kamaa enaali
yaa-pulu su kamaa agale
madaa lakeleme. Go pea
pare so yaa-para piruma
none epe wi aliri ele raayona
ali mudu pia.
32 Nipumi adoma pagea ele
madaa agale lakelea pare
enaalinumi nipuna agale
madaa kone narulaeme.
33 Go pea pare enaali raay-
ome nipuna agale madaa
kone rulaeme-pulu Gote-re
ora agale le ali yaade.
34 Gote-me epenalisa aliri
Gote-na Holi Spirit lo robaa-
para marubotabaaya-pulu
go alimiri Gote-na agale
lakelea.
35 Gore Aapame nipuna
naaki madaa ranaame ko-
moma nipuna puri kale-
naloma ele raayo surubea.
36 Go pea-pulu enaali raay-
ome Gote-na Si madaa kone
rulalimi-daare ade abuna ka-
gaa piramala palimi. Ya-
pare enaali raayome Gote-
na Sina agale yokalimiri ade
abuna napiralimi. Dia, pare
Gote-na rono page konere go
enaalinumi ade abuna meal-
imi.

4

*Yesu Samaria su-para piri
ena raapu agale lisipi*

1 Farisi alinumiri Yesumi
nipuna disaipel enaali
adaapu muma kalu-ipa kat-
alo pagisimi. Go pisa-pulu
Yesuna disaipel enaalinu-
miri Jon-na disaipel enaali
ma-oge yaasa-daa pagisimi.
2 Yapare Yesumi kalu-ipa
nakalisa pare nipuna dis-
aipel alinumi kama kalu-ipa
kalisimi.
3 Yesumi go agale pagoma
Judia su giyoma Galili su-
para wala pisa.
4 Gore Judia su giyoma
Galili su puaoma pumare
Samaria su-para puma
opopasa.
5 Mo Samaria suna
adarena bi medare Sikar
lisimi. Go adare-re abalade
Jekop-me nipuna si Josep
rumaaoma kalisade su
maapuri go adare-para aasa.
6 Go su-parare abalade
Jekop-me ipa nape naaku
awesade. Yesu nipu pora
puma paalame komisa-pulu
mo ipa naaku re-para puma
pomo mu pirisa. Go puma
pirisa naare lere ki lapo
pegepuma ki medane lapo
rabu pirisa.
7 Go rabu Samaria ena
meda ipa nola ipisa rabu
Yesumi nipu-para talo: Ipa
meda no gi lisa.
8 Go raburi nipuna disaipel
alinuri abala mo adare-para
eda kabolalo pisimi.
9 Go lisa rabu Samaria
ename Yesu-para talo: Nere
Juda ali yapare niri Samaria
ena yaa-pulu ake pea-daa ni-
para ipa nano gi lae ya?
Gore Juda alinuri Samaria
enaali raapu eda meda-para
nanisimide.
10 Yesu nipumi mo ena-
para agale gu-rupa lakalisa:
Neme Gote-me pa giape ele
makuaaoma go ipa nano gi
lea alina bi pagola pae-daare
gore ni agaa mula pe yaalore

ora ipa yokea-rupa epe agale
mada lagula pawa.
11 Mo ename talo: Mudu
Ali-ya, nena ipa nape pe
nasana. Go ipa naaku ora no-
para pia-le go epe ipa yokea-
rupa aa-para meali ya?
12 Naana kasua Jekop-me
go ipa nape naaku waru gisa.
Gore nipumi page sinumi
page mena gawa sipsip-numi
page go ipa no aema. Go pea-
le nere Jekop rabuanaaoma
pi ya?
13 Yesu nipumi talo: Enaali
raayome go ipa nalimi-daare
werepe nimuna pedo kaapu
yaalia rabu wala nolalo epal-
imi.
14 Yapare enaalimi nina
gulalo pi ipa nalimi-daare
ora mada teme. Naa ipare
enaalina lo robaa-para ipa
yokea-rupa mapiraalua-pulu
pa ipa meda nane. Go ipame
ade abuna kagaa piramala
palimi.
15 Go lisa-pulu ename talo:
Mudu Ali, go laede ipa giaina
ni werepe go ipa naaku-para
wala nanola epalua.
16 Go lisa rabu Yesumi
nipu-para talo: Nena aali
abala puma yaaloma one
ipulupape.
17 Ename talo: Ni ali meda
napia lisa. Yesumi talo: Nena
aali napia lalere gore ora
lale.
18 Nere ali supu piside pare
go abi ne raapu pipi aliri ora
nena aali-daa dia. Go nena
agalere ora lale.
19 Go lisa rabu ename talo:
Mudu Ali-ya, abi neme nere
adalo pare ne Gote-na agale
lakale ali yaana.
20 Naana Samaria* ka-
suanumi go rudu madaa
rumuma kiritaoma Gote-na
bi minasaasimi. Go pirisimi
pare nimi Juda alinumiri no
Jerusalem su-para Gote-na bi
minasalimina leme lisa.
21 Yesumi nipu-para talo:
Ena, naa agale waru paga.
Werepe epaliade yapi di
rabu enaalinumi go rudu
madaa page Jerusalem su-
para page Gote-na bi nami-
naasalimi.
22 Nimi Samaria enaalin-
uri nimi kone nasuma bi
minasaaeme pare naa Juda
enaalinumiri bi makuaaoma
minasaaema. Ade abuna
pirape konere Juda alinumi
mea ipisimi.
23 Pare abi page werepe
epaliade yapi di rabu page
enaalinumi Aapana bi
kama epe-rupa minasaal-
imi. Nipuna bi epe-rupa
minasaaeme enaalinuri
Aapame raaname komea.
24 Gote-re nipu ora Holi
Spirit pia-pulu enaalinumi
nipuna bi minaasaalimi-
daare nimuna kone
wasaapuni-para ora agaleme
lotu loma bi minasalimina.
25 Go rabu ename Yesu-
para talo: Gote-na Mea Ra-
paae Ali nipuna bi meda
Keriso-re nipu epalia lisimi-
daa makuaato lisa. Go ali
epalia rabu naa ele raayona

* **4:20:** Go enaalinumi lotu lape rabu so rudu Samaria madaa lisimi. Go ruduri Gerisim su-para aasa. Nimu go su rudu madaa puma lotu puma lala pisimi pare Juda enaalinumi Jerusalem su-para lotu puma lala pisimi. Luk 9.53 page adape.

re lagialia lisa.
26 Yesumi talo: Go aliri ni
yaade. Abi ne raapu agale go
tapa-daa lisa.
27 Go lalaina Yesuna
disaipel alinu ipuma Yesu
pa ena meda raapu agale
lakelala aaya-le kone adaapu
wisimi. Pare disaipel alin-
umi paala komoma nalake-
lesimi: Neme ake puma go
ena rakelae nalisimi.
28 Go rabu go ename
nipuna ipa pe giyoma mo
adare-para puma enaalinu-
para gu-rupa pua lakalisa:
29 Go ali meda epa adalepa.
Nipumi nina pisuade-alenu
raayo epa lagiala-pulu nipu
Gote-me Mea Rapaae Ali ya-
pae lisa.
30 Go lisa rabu nimu su
adare giyoma Yesu piri-para
adola ipisimi.
31 Go ipisimi raburi mo dis-
aipel alinumi nipu-para talo:
Tisaa, ne eda na lisimi.
32 Pare Yesu nipumi talo:
Naa eda medaloma wina
nimimi na-ademe.
33 Go lisa-pulu disaipel al-
inumi nimuna lala piruma
gu-rupa lisimi: Ali medame
nipuna eda epa kalame ya?
34 Yesumi nimu-para
talo: Nipumi ni maa epe-
nalisadere nipuna agale
pagoma kogono pu kiritaayo.
Go kogonore nina eda yaade.
35 Nimina saa pi agale gu-
rupa leme: Suba 12-pela
pirumare eda nape awalimi.
Naa saa pi agale pagalepa.
Mo maapu-para adalepape.
Mo maapu-para nape eda
adaapu elea-le ralalimina.
36 Maapuna eda kiritape
aliri yoto abala mea-pulu
edamere ade abuna kagaa
piramala mapuaalia. Go pea-
pulu eda poale enaali-para
eda aawae enaali-para nimu
raapu raaname komalimina.
37 Saa agale meda gu-rupa
leme: Ali komeame maapu-
para eda wai poaaya pare
ali medame eda awoma nalia
leme.
38 Apo saa pi agalena
re gu-rupa lisa: Nimi go
maapu-para e napoaeme
pare aawalimina. Enaali
medalomame go maapu
eda poasimi-pulu nimimi
nipuna kogono madaare eda
mealimina.
39 Gore mo adare-para
Samaria enaali adaapumi
mo enana agale pagisimi-
pulu Yesuna agale madaa
kone rulasimi. Mo ename
abala gu-rupa lisa: Naa
abalade pisuade koe ele
raayo lagiaa lisa.
40 Gore Samaria enaalin-
umi Yesu piri-para ipuma
talo: Naana adare-para pa
piramina. Go lisimi rabu
Yesu nipu yapi laapome go
su-para pirisimi.
41 Yesumi epe agale
lakalisa-pulu enaali adaa-
pumi nipu madaa kone
rulasimi.
42 Go pirisimi rabu mo
ena-para gu-rupa lakalisimi:
Abi kone rulalema pare
nena agale kama-daa komea
madaa kone narulatema.
Dia, pare nipuna agale
pagemade-pulu enaali
raayona Raba Meape Ali
yaanaloma kone rulaema

lisimi.

Yesumi surube ali muduna sina yaina ma-epeaasa

43 Yesu yapi laapo dialenaloma Galili su-para puma pirisa.
44 Go puma Yesumi gurupa lisa: Gote-na agale lakale aliri nipuna madina su-parare nipuna bi naminasaaeme lisa.
45 Go pea-pulu go su-para giyoma Galili su-para pisa raburi enaalinumi nipuna ki muma raaname komisimi. Abalare nimumi Juda alinuna eda yawo ne adaa yapi di rabu Jerusalem su-para Yesu pisa-daa adisimi.
46 Gore Yesu Kena adarepara wala ipisa. Go adare Galili su ru-nane aaya pare nipumi go su-para kagaa ipa wain abala warisaaya. Go su-parare gavman surube ali meda pirisa. Nipu Kaperneam su-para piri naakiri yaina komisa.
47 Gore go alimiri Yesu Judia su giyoma Galili epaade remaa pagisa-pulu Yesu piri ipisa. Pisa rabu nipuna naaki le kadupitalo pisa-pulu Yesu Kaperneam su-para ipuma nipuna naakina yaina ma-epeaanalo lorapisa.
48 Yesumi nipu-para talo: Nimumi napi kogono rado rado na-adalimi-daare ni madaa kone narulaeme.
49 Bosboi-mi Yesu-para talo: Mudu Ali, nina naaki abala le kadupia-le wagepu bana lisa.
50 Yesumi nipu-para talo: Ne pu, nena naakiri abala rekoma pia lisa. Go lisa rabu mo alimi Yesuna agale madaa kone rulaoma ada pisa.
51 Nipu pora-nane pulaina nipuna kogono naakinumi pora madoma talo: Nena naakiri abala rekoma pa pia lisimi.
52 Go lisimi raburi nipumi nimu agale gu-rupa misa: Aa-rabu yaina diaaya pae? Nimumi talo: Abala alebo bero raburi diaayoma nipuna riripu dia yaade lisimi.
53 Go lisimi raburi mo naakina aaraame ora go rabu Yesumi nena naaki pa pia lakelaa-daa makuaasa. Go agale makuaaya-pulu go alimi page nipuna ena nogo naakinu page Yesu madaa kone rulasimi.
54 Yesumi Judia su giyoma Galili su-para pisa rabu napi kogonore nipumi rana laapo pisa.

5

Yesumi ali meda ipa Betesda le pagi-nane ma-epeaasa

1 Gore apo napi kogono dia lisa raburi werepere Juda alinuna eda nape olode yapi di rudu lisa rabu Yesu Jerusalem su-para pisa.
2 So Jerusalem su-para adarena pape rikirana pora gaape meda wisa. Go pora gaapena biri sipsip menana pora gaape lisimi. Go pora gaapena re-parare oge ipa le meda wisa. Go ipa lena pagiparare pokaalo ada supu aasa. Juda alinuna adaa

agale madaare go ipa le biri
Betesda leme.
3 Go pokaalo ada ru-
nanere yaina kome enaali
adaapu epa pirisimi.
Nimuna yainare le rubu
pi enaalinu page age koe
enaalinu page pora napami
enaalinu page epa pirisimi.
Nimu mo ipame etoto pia-
rupa adolalo pirisimi.
4 Go puma Gote-na ensel
medame no ipa le-para puma
kodobaoma mo ipa ma-lewa
lewa mapaasa. Go palia rabu
ali medame abala no lewa pi-
ade ipa le-para kodobaliare
nipuna yaina dia yaalia.

5 Gore ali meda mo
pokaalo ada-para nipu yaina
pa winare maali 38-pela
palisa.
6 Yesumi mo alina
yaina maali adaapu pal-
isa adisa-pulu nipu-para
talo: Nena konemere yaina
maperekealua kone wi?

7 Yaina kome alimi talo:
Mudu Ali, mogo ipame
lewa palaina ni no ipa-para
makodobape aliri meda dia
ya. Naa ipa-para kodobatalo
pe rabu pa ali meda abala
ipa-para puma kodobaaya
lisa.
8 Yesumi nipu-para talo:
Ne rekoma nena yapara mea
ruma pora pamua lisa.
9 Go lisa rabu mo alina
yaina wagepu pua nipu
rekomo yapara mua pora
pamisa.

Mo alina yaina epeaasa
raburi Pomo mu Pirape Yapi
di ipisa.
10 Go raburi Juda alinumi
mo marekaaripa ali-para
talo: Abiri Pomo mu Pirape
Yapi di yaade. Nena yapara
rili kogonore naana rekena
agale rugulaede lisimi.
11 Go alimi talo: Mo nina
yaina maperekeae alimi ni-
para talo: Nena yapara mea
ruma pora pamua laade lisa.
12 Go lisa rabu nimumi
nipu-para talo: Gore nena
yapara mea ruma pora pa-
mua lore aapimi lagiaa ya?
13 Go lisimi pare yaina
maperekeae alimi Yesu leme
waru na-adisa. Go pokaalo
ada ru-nane enaali adaapu
abala pisimi-pulu Yesu pisa
rabu mo alimi waru na-
adisa.
14 Werepe Yesumi mo ali
Juda alinuna lotu ada-para
adisa. Go raburi Yesumi talo:
Paga, abi nena yogalere epe-
rupa aaya. Go pea-le ora
adaa keda meda ne mada
epalia-le nena pupitagi ne
kone giyape lisa.
15 Go rabu mo Juda ali
piri-para puma Yesumi ni
marekaaripa lo remaa puma
lakalisa.
16 Go lisa rabu Yesumi
Pomo mu Pirape Yapi di
madaa go ali maperekeasa
rabu Juda alinumi koeyae
puma Yesu kedaa kalalo
pirisimi.
17 Go pisa-daa Yesumi
nimu lakalisa: Naa Aapame
ade abuna kogono pala pia-
le neme page go pora raluma
pe.
18 Go lisa rabu Juda
alinumi nipu ora tima kone
wisimi. Nimuna konere

Yesumi Pomo mu Pirape
Yapi di korona rekena agale
yokesa. Go page Yesumi
Gote-re nina Aapa lisa-pulu
nipuri Gote pia-daa Juda
alinumi lu makomaatalo
pisimi.

Gote-na Siri kogono pape puri wia

19 Go kone wisimi rabu
Yesumi nimu-para talo: Gore
neme ora lagialo. Naa
kogono pa kamaa nape. Ni
Aapana Si ora ria yaalo
Aapana kogono pe. Naa
Aapame kogono pea-rupa
adoma pe. Aapame pea-rupa
adoma moge aayo.
20 Go pea-le nina Aapame
ni nipuna naaki madaa
ranaame komoma nipuna
pape kogono ni waalea.
21 Go pea-pulu Aapame
kome enaali marekaaoma
ade abuna mapiraalia-
rupa go kone mogeaoma
nina kone suma enaalinu
ade abuna kagaa piramala
mapualua.
22 Go page Aapame kose
lape agale enaali madaa
natea pare ni nipuna naaki
go puri gisa-daa neme palua.
23 Go palua-pulu enaalin-
umi Aapana bi minasaaeme-
rupa nina bi page minasaal-
imina. Yapare enaalinumi
nina bi naminasaalimiri ni
mea rapasa Aapana bi page
naminasaaeme.
24 Neme ora lagialo:
Enaali raayome nina agale
pagoma ni mea epenalisa
Aapa madaa kone rulalimiri
ade abuna kagaa piramala
palimi. Go enaali madaare
kose lape agale natoa pare
nimu komape kone abala
giyoma ade abuna kagaa
piramala palimi.
25 Neme ora lagialo lisa:
Abi go yapi di rabu page
werepe epaliade di rabu
page kome enaalinumi Gote-
na Sina agale pagalimi.
Pagalimi-pulu ade abuna
kagaa piramala palimi.
26 Gore Aapare ade abuna
kagaa pirape konena re pia-
pulu nipumi nipuna naaki ni
page go mapiraape re gisa.
27 Niri enaalinu Raapu Pi-
rape Alina Si yaa-pulu Aa-
pame ni kose lape agalena
puri gisa.
28 Go agale madaare kone
adaapu nasalepape. Gore
yapi di meda epalia rabu
tapa-para rogaae enaal-
inumi nimu yaatea rabu
pagalimi.
29 Pagalimi-pulu nimu
tapa su giyoma kamaa
epalimi. Go pea-le enaali
medaloma epe-rupa palimi-
nuri marekaaoma ade
abuna kagaa piramala
mapuaalia. Pare enaali
medalomame koeyae pal-
imiri marekaaoma kose lape
agale loma koe kedaa katoa
lisa.

Enaali medalomame Yesuri aapi yapae lisimi

30 Go elere neme kama
raapu napalua pare Gote-
me lagialia kose lape agale
toa. Go pea-le nina kone
kama namogele pare ni mea
rapasa Aapana kone rale.
Go pea-pulu nina kose lape
agalere ora redepo le yaade.

31 Pare neme nina agale
lagere makirae agale le kone
saleme.
32 Yapare ali medame ni
madaa agale lakelea rabu
ora lea kone salimi.
33 Gore nimimi Jon piri
ali medaloma agale mea
rapaainalo penaalisimi rabu
nipu ora agale madaa
lakalisa.
34 Gore neme enaali
medana agale madaa kone
namapiraayo pare Gote-me
enaali raba minalo go agale
nimi lagialo.
35 Jon-re epe paata nona
pi ipuma nipuna roasa paa
enaalinu kalisa-pulu nimi
Juda alinumi nipuna paa
adoma ranaa komo pirisimi.
36 Jon-me ni madaa puri
pale agale lakalisa pare nina
Aapame gisa kogono pe rabu
Jon-na agale ma-oge yaato.
Go kogono palua rabu Aa-
pame ni mea epenalisa-daa
madaa adamina.
37 Gore Aapame ni mea
rapaasa-daa neme lagula ip-
isua. Nimimi nipuna agale
napagoma nipuna le agaa
na-ademe.
38 Nipumi ni mea rapaoma
nipuna agale lo robaa-para
nasalimi-pulu ni madaa
kone narulaeme.
39 Nimumi ade abuna ka-
gaa piramala pulalo kone
nimi-le Gote-na buk yare-
peleme.
40 Go peme pare nimi ni
piri ade abuna kagaa pirape
kone-daa namula epeme.
41 Niri enaalinu pedo
puma agale pagoma raana
komenalo nale.
42 Go pea pare nimina
kone ade. Nimina lo robaa-
para Gote madaa kone
narulaeme.
43 Ni ipisuade rabu Aa-
pame mea rapaoma puri gisa
pare nimimi ni ora giyeme.
Go pea pare ali meda nipuna
puri mea epalia-daare nim-
imi nipu madaa epe kone
suma mealimi.
44 Nimina konere pa pedo
pedo pala pimi. Yapare
Gote-na pedo pi agalere kone
nasalimi-pulu ake pea-daa
kone rulalimi ya?
45 Pare nimina kose lape
agale Aapa laketoa kone
nasalepape. Dia, nimimi
Moses madaa kone rulasimi-
pulu nipumi nimi kose lape
agale madaa lea.
46 Pare nimimi Moses-
na agale madaa kone waru
rulasimi-daare Moses-me ni
madaa pepa lisa-le ni madaa
page kone mada rulasimina.
47 Pare nipuna lisade agale
madaa kone narulaeme-pulu
nina agale madaa page kone
mada narulalimi lisa.

6

Yesumi enaali 5000 eda kalisa
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Go agale lakeloma Yesu
nipu Galili ipa le mone pane
wala pisa. Go ipa lena bi
medare ipa Taiberias leme.
2 Go raburi enaali adaa-
pumi Yesuna puri pale ko-
gonome yaina kome enaali
marekaasa-daa adisimi-pulu
nimumi nipu raita maa
pisimi.

3 Go rabu Yesu-para
nipuna disaipel alinu-para
nimu rudu meda rumuma
pirisimi.
4 Go rabu Juda enaalinuna
Pasova eda ne adaa yapi di
rudu lisa.
5 Go rabu Yesumi enaali
adaapu nipu piri epenalo
adisa-pulu nipumi Filip-para
talo: Gore mo enaali adaapu
epa pimi-le nimuna nape
edare aa-para kabalima ya
lisa?
6 Nipumi Filip-na kone
adolalo go agale lisa pare
Yesu nipuna pape kone abala
makuaasa.

7 Go agale lisa rabu Filip-
mi talo: Go enaali raay-
ome eda ogepusi nalimi lisa.
Naame bret kabape kana
ora adaapu rubuma kabal-
ima lisa.
8 Gore Saimon Pita-na ame
Andru-mi talo:
9 Naaki ogeasi meda go
pia-le nipuna bret supu-para
wena laapo-para saapia. Go
pea pare go enaali adaapu
pimi-pulu mada nanalima
lisa.
10 Yesumi nipuna disaipel
alinu-para talo: Go enaalinu
mapiraalepa lisa. Go suna
rilipu adaapupe aasa. Go
rilipu aasa-para enaali raayo
pirisimi. Go puma nimu
5000-rupa pirisimi.

11 Go rabu Yesumi bret
muma Gote-para ora pili
loma rilipu madaa piri
enaalinu wena maa ru-
maasa. Mo wena oge-ai
laapo piribinaloma enaalin-
umi mo eda raapu nisimi.

12 Eda noma purupi ru-
bisimi rabu Yesumi nipuna
disaipel alinu-para talo:
Nimimi eda purapina nu
raayore makiritaalepa.
Medaloma narubalimina
dia.
13 Go lisa-pulu bret supuna
purupina basket 12-pela
madu wisimi.
14 Enaalinumiri Yesuna
napi kogono adisimi-pulu
gu-rupa lisimi: Go aliri Gote-
na agale lakale ali su kamaa
epa yaade ali lisimi.
15 Go lisimi rabu mo enaal-
inumi Yesu nipu ali mudu
mapiraalalo pisimi. Pare
Yesumi go kone adisa-pulu
nipu wala so rudu madaa
kama puma pisa.

Yesu ipa koauna pamisa
(Mat 14.22-33; Mak 6.45-
52)

16-17 Ora alebo raburi
nipuna disaipel alinu mo ipa
le mone pane Kaperneam
su-para polalo ipinu madaa
piruma pirisimi. Go puma
ribaa yabaasa pare Yesu
nimu piri-para abi napisa.
18 Go raburi po rilipu
adaapu ipuma ipa le
madaare erepea erepea laari
ipisa.
19 Gore mo disaipel alin-
umi ipinu madaa piruma
ipa oge-daa adaalu-para
modo kepaame ade eleme
ipa apeama pisimi. Gu-
rupa polalo pisimi rabu
Yesu ipa koauna pamisa-
daa nimumi nipu adoma
paalame komisimi.
20 Go rabu Yesumi nimu-
para talo: Nimimi paala

nakomalepape. Gore ni yaade.
21 Go lisa rabu nimumi nipu ipinu madaa epa pirina kone wisimi. Go puma go ipinu pulalo pisimide su-para wagepu maa pisa.

Enaalinumi Yesu asa pu pirisimi

22 Ekera-nanere ipa le mone pane pirisimi enaalinumi ipinu komea abala ena adisimi. Gore Yesu nipuna disaipel alinu raapu ipinu madaa napirina disaipel alinu nimuna pisimi-daa enaalinumi makuaasimi.
23 Go pea pare ipinu medaloma Taberias su giyoma ipa le pagi-nane wisa. Go ipa pagi-nanere Yesumi abala-rupa bret madaa ora pili loma rumaainaloma enaalinu adaapu nisimi.
24 Gore enaalinumi Yesu-para nipuna disaipel alinu-para nimu raapu napirina adisimi. Go-rupa puma nimimi mo Taiberias su polalo pi ipinu madaa piruma Kaperneam su-para Yesu asa polalo pisimi.

Yesu enaalinuna ade abuna nape eda mada pia

25 Gore enaalinumi Yesu ipa le mone pane puma adomare agale gu-rupa misimi: Tisaa, go-parare aarabo epae ya?
26 Yesumi talo: Neme nimi ora lagialo. Neme napi kogono pawade rabu nimimi ni asa pulalo epame ya? Dia, pare nimimi bret abala noma robaa rubitabadaa nimimi ni asa pulalo epamena.
27 Go edare ramuaaliale nimimi go eda madaa kogono napipape. Dia, pare ade abuna noma kagaa pirape eda madaa kogono palepape. Eda go-rupare ni enaalinu Raapu Pirape Alina Si yaade pare Gote nina Aapame ni madaa pedo puma mea rapasa-pulu neme go eda gialua lisa.
28 Go rabu nimumi nipu-para agale gu-rupa misimi: Naame ake pua Gote-na kogono madaa palima ya?
29 Yesumi agale gu-rupa abulisa: Gote-na kogonore gu-rupa wia lisa: Niri nipumi mea epenalisa-le ni madaa kone rulaalepape lisa.
30 Nimumi talo: Naame na-adema ele meda mada pali ya lisimi? Gore ali kogono pali ya? Naame nena napi kogono adalima-daa ne madaa kone rulalima.
31 Naana kasuanumi enaali napiri su-para eda nisimi. Go madaare Gote-na buk madaa agale gu-rupa wia lisimi: Nipumi yaa-para wisade bret eda kalisa-pulu nisimi.
32 Yesumi wala talo: Neme nimi ora lagialo. Moses-na bret nisimidere ora yaa-para wi bret-daa dia lisa. Dia, nina Aapame ora yaa-para sade wi bret go aaya.
33 Naa Aapame go aaya bret-re neme yaa madaa giyoma su kamaa ipuma nimi enaalinu ade abuna mapiraape kone raapu gialua.

34 Nimumi nipu-para gu-
rupa lisimi: Adaa Ali, go ade
abuna kagaa mapiraape bret
naa ora giape lisimi.
35 Yesumi nimu-para talo:
Niri ade abuna kagaa piruae
bret yaade. Enaali raayo
ni piri-para epalimiri ade
abuna reaeme nakomalimi.
Enaali raayome ni madaa
kone rulalimiri nimuna lo
robaa-para ipa mada roalia.
36 Gore nimi abala la-
giawade. Nimimi ni ali
ademe pare kone naru-
laeme.
37 Naa Aapame enaali
raayo ni gea-pulu ni piri-
para epalimi. Go puma
enaali ni piri-para epalimiri
nagiyalua.
38 Naa Aapame ni su
kamaa mea epenalisare
nina kogono pinalo namuma
epenalisa. Ora dia yapare
nipuna gisade kogono palua.
39 Nipumi ni kogono Go
maa pisa kogono gu-rupa
palua. Nipuna giape enaal-
inuri ora na-alupalimina
pare werepe epaliade yapi di
rabu nimu raayo tapa-para
marekaaoma ade abuna
mapiraalua.
40 Naa Aapana kone gu-
rupa wia. Enaali raayome
niri Aapana Si adomare
ni madaa kone rulalimiri
ade abuna epe-rupa kagaa
piramala palimi. Go pea
pare werepe porapo yapi
di madaare neme nimu
marekaalua lisa.
41 Yesu nipu yaa-para wi
bret epawa lisa rabu Juda
alinumi mumu agale loma
arere lisimi.
42 Go raburi nimumi talo:
Go ali Yesuri ora Josep-na si
yaade. Naame nipuna agi
aaraa laapo page ademade.
Gore ake pea-daa yaa-para
giyoma ipisua ta?
43 Yesumi agale gu-rupa
abulisa: Nimimi mumu
agale nalala piralepape.
44 Enaali meda ni piri-para
pa mada na-epalimi. Dia,
Aapame enaali meda mea
epena kone saliare mada
epealimi. Go Aapamere ni
page epenalisa. Go pea-
pulu werepe go yapi epalia
raburi neme nimu tapa-para
marekaalua.
45 Abala Gote-na agale
lakale alinumi buk madaa
agale gu-rupa lisimide:
Enaali raayore Gote-me
nimu mogealalo pea agale
gu-rupa lisimide. Enaali
raayore nina Aapana agale
pagoma nipu kone mapi-
raalimiri ni piri-para mada
epalimi.
46 Go agale lagialo pare
enaali komeame page Aapa
abi na-ademe. Dia, ni Gote
raapu piruma ipisuade-pulu
neme kama Aapa ade lisa.
47 Neme nimi ora lagialo.
Enaali raayome ni madaa
kone rulalimiri ade abuna
epe-rupa kagaa piramala
palimi.
48 Nemere enaalinu ade
abuna kagaa mapiraoma
nape bret yaade.
49 Nimina kasuanumi yaa-
para wi bret eda enaali
napiri su-para nisimi pare
nimu abala komisimi.
50 Pare yaa-para piruma su
kamaa epaawade bret enaal-

inumi go bret nalimiri nimu nakomalimi.
51 So yaa-para piruma su kamaa epawa bret-re ni yaa-pulu ni ade abuna pirulalo nape bret yaade. Enaal-inumi go bret nalimiri ade abuna kagaa piramala pal-imi. Gore nina yogalere bret ele yaa-pulu neme go yogale enaali nimu gialua-pulu go su kamaa piri enaalinuri ade abuna piralimi.
52 Go lisa-pulu mo Juda al-inumi koe arere lo piruma gu-rupa lisimi: Gore ake puma nipuna yogale naame namonolo mada gialia ya lisimi.
53 Go rabu Yesumi nimu-para talo: Neme nimi-para ora pi lagialo. Ni enaal-inu Raapu Pirape Alina Si yaa-pulu nimimi nina yo-gale yaapi laapo namuma nalimiri nimi epe-rupa ade abuna mada napiralimi.
54 Pare enaali raayome nina yogale mea nalimiri nimu epe-rupa ade abuna yaalo piralimi. Go puma werepe epaliade porapo yapi di rabu neme nimu tapa-para marekaalua.
55 Go lano-le nina yogale-para yapi laapore ora eda ria yaade.
56 Enaali raayome nina yogale-para nina yapi laapo nalimiri nimu ni raapu piralimi ni page nimuna lo robaa-para pitua.
57 Naa ade abuna kagaa pi-rape Aapame ni mea rapasa. Gore nipuna purimi ni raba minaabala ade abuna piru aayo. Go yapare enaali raay-ome ni nalimiri nimu ade abuna piralimi.
58 Yaa-para suma none epe-ae bret-re abalade ka-suanumi nisimide bret nona piale dia go bret rado yaade. Kasuanumi nisimi bret-re noma komisimi pare enaali raayome nina bret nalimiri ade abuna kagaa piralimi.
59 Go agalere Yesumi Kaperneam lotu ada-para aoma lapedepelisa.

Yesumi ade abuna kagaa pirape agale madaa agale lakalisa

60 Gore nipuna disaipel ali medalomame go agale pagoma talo: Go agalere ora kedaa pia. Aapimi go agale pago raitalia ya?
61 Ali medame Yesu agale nalakalisa pare nipuna disaipel alinumi go agale madaa mumu agale lisimi-daa nipumi nimu-para talo: Go agalemere nimina kone makoyaaoma ni giyalimi ya?
62 Gore ni enaalinu Raapu Pirape Alina Siri nipuna piruma epe-para wala palia rabu nimimi ake leme ya?
63 Holi Spirit-mi ade abuna kagaa pirape kone wasa nipumi gu-rupa aaya-le pa yogaleme naa madaa naraba mealia. Go nimi lagialo agalemere nimi Holi Spirit-para ade abuna kagaa pirape kone-para mealimi.
64 Pare nimuna rikiranare enaali medalomame kone narulaeme. Gore abala ririna enaali medalomame nipu madaa kone narubitalo

pisimi-daa makuaasa. Go
page ali medame nipuna koe
makirae ali pirisa-daa adisa.
65 Nipumi agale meda gu-
rupa lisa: Gore neme abala
lagiawade. Ni madaa kone
narulaliare enaali medame
nina Aapame naraba mina ni
piri-para mada ma-epaalia.
66 Go kedaa pi agale
lakalisa-pulu Gote-na dis-
aipel enaali adaapumi Yesu
koau walaoma nipu raapu
wala napamisimi.
67 Go pisimi-pulu Yesumi
nipuna disaipel ali 12-pela
go-rupa lakalisa: Gore nimi
page ni giyoma palimi ya?
68 Go lisa raburi Saimon
Pita-me Yesu-para agale gu-
rupa abulisa: Mudu Ali,
naare aapi piri pomonalo
lae ya? Nena agaleme naa
ade abuna kagaa pirape ele
guaalia.
69 Gore naame abi ne
madaa kone rulaarimaade.
Nere Gote-me nipuna epe
naaki komea epenalisa-daa
makuaaema.
70 Yesumi agale gu-rupa
lakalisa: Gore ake lano ya?
Neme nimi 12-pela ali mada
misuade pare nimina riki-
rana ali meda nipu ora koe
remo medana si pisa.
71 Nipumi Judas madaa
lakalisa. Judas-re Saimon
Iskariot-na si pirisa. Gore
Judas-re nipu disaipel ali ru
repena rikirana pirisa pare
werepe nipumi Yesu linalo
yada roboma pirisa.

7

Yesuna amenumi nipuna agale napagesimi

1 Yesu nipu Galili su robo
ru-nane pamisa. Go pisa
pare Juda alinumi Yesu lu-
lalo pisimi-pulu Yesu Judia
su robo ru-para giyoma na-
pamisa.
2 Go rabu Juda alinuna
olodere pokaalo ada wari
eda nape yapi di olode rudu
lisa.
3 Go rabu Yesuna amen-
umi nipu-para talo: Nena di-
saipel alinumiri napi kogono
adenalo go su giyoma Judia
su-para pope lisimi.
4 Ali medame kogono
pulalo palia-daare nipumi
ele kudiripu napea. Gore
neme go napi kogono pe
rabu su kamaa pima enaali
raayome adenalo go kogono
mea waalale lisimi.
5 Gore nimuna amenu
page nipu madaa kone
narulasimi-pulu go agale
lisimi.
6 Yesumi nimu-para talo:
Enaali raayome ni adape
yapi di-ri abi na-epa pare
nimina di ade abuna pa wia.
7 Enaalinumi nimi madaa
yada lore ali aulape kone
nasalimi pare ni madaa go-
rupa peme. Neme nimuna
koeyae madaa agale lakele-
pulu go koe yada lore ali
kone wimi.
8 Nimina apo eda yawo ne
adaa yapi di adola pulupa
lisa pare nina popede yapi
di-ri abi na-epaa-daa abi na-
palua lisa.
9 Nipumi nimu go-rupa
lakeloma Galili su-para pa
pirisa.

Pokaalo ada-para eda nape yapi di opisa-daa Yesu adola pisa

10 Pare nipuna amenu eda yawe nape yapi adola abala pirisimi rabu Yesumi page adola werepe pisa. Pisa rabu nipu kaleda-ma puma oge pora pagina pisa.

11 Gore Juda alinumi eda yawo ne adaa yapi di rabu su-para pirabana na-adisimi-pulu Yesu nipu aa-para pia pe lisimi.

12 Enaali adaapumi page Yesu madaa mumu agale lo piru aasimi. Go puma medalomame nipu epe ali yaade loma medalomame dia lisa rabu nipumi makirae agale lea lisimi.

13 Go lisimi pare enaalinumi Juda enaali madaa paala komoma pa mumu agale lisimi.

14 Go eda yawo ne adaa yapi di rabu Yesumi lotu ada-para puma kodobaoma enaalinu-para agale moge riaasa.

15 Mogealisa rabu Juda alinumi kone adaapu suma talo: Akea puma go alimi kone adaapu wia pe loma nipu skul aa-para puma laa ya?

16 Yesumi talo: Neme mogeaayo agalena re-re nina agale-daa dia. Gote-me ni mea epenalisa-pulu nipuna agale moge aayo.

17 Enaali raayome Gote-na agale waru pagalimi-daare nina agale gore ora nina agale yapalo Gote-na agale yapalo mada waru makuaalimi.

18 Ali medame pa nipuna kone madaa agale tea-daare gore nipuna bi minasaatalo pea. Pare nina Aapame ni mea epenalisa-daa neme ora agale loma makirae agale meda na-toa.

19 Gore Moses-me rekena agale gisade pare nimina rikirana ali medame go rekena agale naralea. Gore ake pea-daa nimimi ni lu makomaatalo pimi.

20 Go lisa-pulu mo enaali raayome nipu-para go-rupa lisimi: Koe remo meda nena koau madaa pia. Nere aapimi lu makomalia ya?

21 Yesumi talo: Neme abalade napi kogono pawade rabu nimimi pogolasaasimi.

22 Moses-me abalade yogale ruguli agale mana lagisa-pulu nimimi Pomo mu Pirape Yapi di rabu naakinuna yogale rugulimi. Pare nimina kasuanumi go kone abala gisimi-le Moses-me abala nagisa.

23 Gore nimimi Moses-na rekena agale giyoma pisimiri Pomo mu Pirape Yapi di rabu oge naakinuna yogale kepelisimide. Go pea pare neme Pomo mu Pirape Yapi di rabu ali medana yaina marekaayo rabu nimimi ni rono ake pea-daa pagalimi ya?

24 Nimi kose lape agale-rupa leme rabu pa kone suma leme. Gu-rupa napiape yapare redepo le kone suma kose lape agale-rupa tapape.

Go aliri Gote-na Mea Rapaae Ali yapae lisimi

25 Jerusalem su-para pirisimi enaali medalomame talo: Go aliri nimumi lu makomaalalo peme ya?

26 Gore adalepa. Nipumi pa enaalina le agaa madaa lalaina nimumi nipu madaa agale meda natlme. Go peale mo ali kalunumi go aliri ora Gote-na Mea Rapaae ali ya-daa kone wimi?

27 Pare go alina adare-re naame adema-pulu nipu-daa dia. Gote-na Mea Rapaae Ali epaliade raburi nipuna adare-re ali medame mada na-adalia lisa.

28 Yesu adaa lotu ada-para agale mogeaoma puri pale agaleme talo: Nimimi ni-para nina adare-para waru ademe kone wimi? Gore nina kone suma naipisuade. Dia, pare Aapame ni mea epenalisare nipu ora agalena aaraa pia. Nimimi nipu na-ademe.

29 Yapare nipumi ni epenalisa-pulu nipu piri-para giyoma ipisuade.

30 Go lisa rabu nipu karapo ada adialalo pirisimi pare nipuna yapi di naipisa-daa kimi naripinaasimi.

31 Pare go kiritasimide enaalina rikiranare enaali adaapumi nipu madaa kone rulaoma talo: Gore Gote-na Mea Rapaae ali epalia raburi go alina napi kogono mada ma-oge yaalia ya?

Yesu karapo ada maa penaalo polis-mi mulalo ipisimi

32 Farisi alinumi Yesu madaa mumu agale lisimi-daa pagisimi. Go pisimi-pulu nimu-para Gote-na lodo kira-ae ali mudunu-para nimumi Yesu karapo ada patinalo polis medaloma mea rapaasimi.

33 Gore Yesumi talo: Abi ni nimi raapu rudupu pirumare wala nipumi ni mea epenalisade ali piri-para wala palua lisa.

34 Go rabu ni asapalimi pare nimimi ni na-adasaalimi. Ni pitua su-parare mada na-epalimi.

35 Go lisa rabu Juda alinu nimuna agale gu-rupa lo pirisimi: Nipu aa-para palia rabu naame asapu piralima ya? Gore Grik adare-para kimisu palia ya? Go-parare Juda alinu piruma nipumi Grik enaali mogeleme-pulu go-para palia ya? Go kone su pirisimi.

36 Yesumi talo: Nimimi ni asapalimi pare nimimi ni mada na-adasaalimi. Go page nipumi talo: Naa palua su-parare nimi mada na-epalimi. Go lisa-pulu go agalena re-re akepu ta pae kone wisimi.

Yesuna agale enaalina lo robaa-para sumare ipa madaa epalia

37 Gore mo eda yawo ne adaa yapi di komeare ora mudu yapi di yaade. Go rabu Yesu rekoma puri pale agale gu-rupa lakalisa: Enaali meda nimu ipa nalame komalimi-daare nimi ipa giano ipulupape.

38 Gote-na buk madaa gu-
rupa lisana: Enaali raay-
ome ni madaa kone rulalimi-
daare nimuna lo-parare ade
abuna yokala pia ipa popea-
rupa pimi.
39 Nimumi Yesu madaa
kone rulalimi-pulu Holi
Spirit mealimina-le Yesumi
Holi Spirit madaa go saa pi
agale lakalisa. Go raburi
Gote-me Yesu wala na-
marekaaoma epe paana puri
abi nakalisa-pulu enaalin-
umi Holi Spirit abi namisimi.

*Juda enaali yada ruguta-
lalo pisimi*

40 Gore mo Yesuna agale
pagisimi-pulu nimumi talo:
Go aliri ora Gote-na agale
lakale ali yaade lisimi.
41 Medalomame talo:
Nipuri Gote-na Mea Rapaae
Ali yaade lisimi. Pare
medalomame talo: Gote-me
Mea Rapaae Aliri Galili su-
para mada na-epalia.
42 Gote-na buk madaare
Gote-na Mea Rapaae Ali
Devit-na ruru piralia pare
Devit madisade su adare-
para epalia.
43 Go agale rado rado Yesu
madaa lisimi-pulu enaali
raayo yada rugulala paoma
pisipi.
44 Medalomame nipu kose
laaoma adialalo pisimi pare
namula pisimi.

*Juda ali kalunumi Yesu
nipu madaa kone narulal-
isimi*

45 Go raburi polisman-
nupara Gote-na lodo kira-
ae ali mudunu-para Farisi
alinu-para wala pisimi. Gore
nimumi mo alinu-para gu-
rupa lisimi: Ake paa-daa mo
ali nalamua epame ya?
46 Plisman-numi talo:
Gore abalade go alimi agale
lakela-rupadaa wala ali
medame gu-rupa mada
nalemede.
47 Go lisa-pulu Farisi al-
inumi nimu-para agale gu-
rupa misimi: Go alimi nimi
page makiraaripa ya?
48 Gore naana ali mudu
komeame page Farisi ali
komeame page nipu madaa
kone rulaemede remaa
pageme ya?
49 Go kiritape enaalinumi
Moses-na rekena agale
napageme-pulu Gote-me koe
kedaa katea.
50 Gore go enaalinuna riki-
ranare ali meda Nikodemus
pirisa.
51 Nipuri abalade Yesu
adola pisa. Nipumi enaalinu-
para talo: Naana rekena
agalemere pa enaali-para
kose lape agale tema-daare
nipuna agale abala pagoma
nipuna koe kone makuaa-
mona lisa.
52 Go lisa-pulu enaalinumi
nipu-para arere agale gu-
rupa lisimi. Gore ne page
Galili piri ali ya? Rekena
agale yarepema makuaali.
Gote-na agale lakale aliri
Galili su-para mada na-
opalia lisade.
53 Go puma enaali raayo
nimuna adarenu-para
pirisimi.

8

Farisi alinumi paake yole

ena adisimi

1 Go raburi enaali raayo
nimuna ada pirisimi pare
Yesu Oliv rudune pisa.
2 Ekera-nanere yapi la-
paasa raburi Yesu nipu
rekoma lotu ada ru-nane
wala pisa. Go rabu enaali
adaapu nipu piri-para kir-
itainaloma Yesumi piruma
nimu agale moge riaasa.
3 Go rabu rekena agalena
tisaa-nu page Farisi alinu
page nimumi ali paake
nalania adisimi-pulu mo
enaali piri-para go ena mea
ipuma waalalo rikirana ma-
rekaasimi.
4 Go alinumi Yesu-para
talo: Tisaa, go ename ali
paake nalaina rabu adema.
5 Naana rekena agale
madaare Moses-me gu-rupa
lisa: Ena medame ali paake
nalalia-daare kana muma
lu makomatepape lo buk
madaa gu-rupa lu wisa. Gore
nemere ake le pe lisimi.
6 Go makirae agale
madaare nimumi Yesu kose
lape agale kotalalo pirisimi.
Yapare Yesumi kubunaoma
nipuna ki maalame su
madaa pepa-rupa lisa.
7 Nimu paboma aoma
lorapisimi rabu Yesumi
rekoma nimu-para talo:
Gore nimina rikiranare
pupitagi nane ali meda pia
ya? Go-rupa piri aliri nipumi
ena kaname abala lina lisa.
8 Go lomare wala
kubunaoma ki maalame su
madaa pepa-rupa lisa.
9 Nimumi go agale pagoma
nimu komea komea laatapu
popesimi rabu ali mudunu
abala penaaloma ali medalo-
manu werepe pisimi.
10 Nimu penaalomare
Yesumi rekoma ena-para
talo. Go ena, mo alinuri aa-
para pimi? Ali medame ne
raapu kose lape agale-daa
nalea?
11 Ename talo: Adaa Ali,
raayo abala puame. Yesumi
talo: Gore neme page kose
agale nalano. Abi paina ya-
pare pupitagi wala nanape
lisa.

Yesuri go su kamaa piri enaali raayona epe paa

12 Yesumi nimu wala
gu-rupa lakalisa: Niri su
raayona pimi enaali raayona
epe paa yaade lisa. Enaali
raayome ni madaa kone
rulalimi-daare nimu ribaale-
para napamualimi pare nina
paamere nimuna ade abuna
pirama pope pora waatoa
lisa.
13 Go rabu alinumi nipu-
para talo: Gore abi nere
agale te-pulu nena go te
agalere ora agale-daa dia
lisimi.
14 Yesumi agale gu-rupa
abulisa: Gore nina agale
lagedere neme ipisuade su-
para wala paluade su page
ade-pulu ora agale lagialo.
Gote ni aa-para palua palo
aa-para ipisua palo nimimi
na-ademe.
15 Nimina kose lape
agalere go su kamaa kone
madaa leme.
16 Pare neme kose lape
agale toa-daare ni komeame
natoa dia. Nina kose lape
agale ora lagialua. Aapame
ni epenalisare ni raapu pia.

17 Nimina rekena agale
madaa gu-rupa lu sade: Ali
laapome ele meda madaa
komea agale tepere nipu
laapona agale ora epelea toa.
18 Go pea-le neme nina
agalere lagialo rabu Aapame
ni mea epenalisa-le nipumi
ni madaa agale page lagelea.
19 Go lisa-pulu nimumi
nipu agale mulalo pirisimi:
Nena Aapare aa-para pia ya?
Yesumi talo: Nimimiri
ni-para nina Aapa page
na-ademe. Pare nimimi
ni ademe-rupa Aapa page
ademe lisa.
20 Yesu nipu adaa lotu
adana kana paus kiritape
ada ru-nane piruma go agale
lakalisa. Gore go-rupa lisa
rabu nipuna yapi di narudu
lisa-pulu pa ali medame nipu
na-adialalo pisa.

Yesumi talo: Ni palua su-parare nimi mada na-epalimi lisa

21 Yesumi nimu-para wala
talo: Ni palua-pulu nim-
imi ni asapalimi pare nim-
ina pupitagi nape kone pa
saapimi-pulu nimi komalimi.
Ni palua su-parare mada na-
epalimi.
22 Go lisa rabu Juda al-
inumi talo: Nipuna talo ni
palua su-para mada napal-
ima ta-le ake paa-daa ta pe
lisimi? Go agalena re-re
nipuna kope nalia ya?
23 Yesumi talo: Nimiri go
su kamaa pimi enaali yapare
niri sogo yaa-para piruma ip-
isua. Nimiri su kamaa mad-
ina enaali yapare niri su ka-
maa ali-daa dia.
24 Go pea-pulu nim-
ina pupitagi nape kone
saapiruma komalimi-daa
abala lagiawade.
25 Go lisa rabu ni-
mumi nipuna agale mulalo
pirisimi: Nere aapi ya?
Yesumi talo: Abala ririna
nimi lisuade niri go te yaade.
26 Nimina pupitagi nape
kone wimi madaa neme
agale adaapu lagialua. Go
palua pare nipumi ni maa
epenalisadere nipu ora pia-
pulu nipuna agale pagalimi-
nalo lagu aayo lisa.
27 Mo saa pi agalere Aa-
pame lakale agale yapare na-
makuaasimi.
28 Go pea-pulu Yesumi
nimu-para talo: Werepe
nimimi ni enaalinu Raapu
Pirape Alina Si minasaalimi
rabu niri go agalena re yaa-
pulu mada makuaalimi. Go
rabu nimimi nina koneme
ele napawa pare Aapame
lagi agale nimi laguaayo-daa
makuaalimi.
29 Nipumi ni epenalisadere
abala ni raapu pia. Nipuna
kone ade abuna mogeaayo-
pulu Aapame ni madaa pedo
palia. Go pea-le ni kama agu
raapu napiruaayo.
30 Yesumi go agale lisa
rabu enaali adaapumi nipu
madaa kone rulasimi.

Ora le agaleme enaali epe-rupa mapiraalia

31 Juda medalomame Yesu
madaa kone rulasimi-daa
Yesumi nimu-para talo: Gore
nimiri nina agale pago
mogealimiri nimi ora nina
disaipel enaali piralimi.

32 Nimimi ora agale
makuaalimi rabu ora
agaleme nimi epe-rupa ma-
piraalia.
33 Go lisa-pulu nimumi
talo: Gore naare Abraham-
na si wane kasuanu pima-
pulu naare ali medana
kogonome adili ali-rupa
napirama. Go pea-pulu
neme ake pea-daa naa kode
mapiraalua lae ya?
34 Yesumi nimu-para talo:
Enaalinumi pupitagi ne
kone saapiralimiri nimuri
pupitagina kogonome adili
enaali-rupa pimi lisa.
35 Kogono adili ali meda
nipuna kogono pi aaraana
ada-para ade abuna napi-
ralia. Dia, alina siri ade
abuna kode mada piralia.
36 Niri Aapana Si yaa-pulu
neme nimi kepealuame nimi
ade abuna kode enaali-rupa
piraminalo pi.
37 Ni makuaayo, nimiri
Abraham-na si kasuanu
yaade. Pare nina agalere
nimina lo robaa-para nawia-
pulu nimimi ni lu mako-
maatalo pimi.
38 Aapame ni maa waal-
isade ele madaa lagialo pare
nimimiri nimina aapanumi
lagisade-ale pa peme.
39 Nimumi nipu-para talo:
Naana Aapare Abraham
pirisade lisimi. Yesumi
talo: Nimi Abraham-na sinu
pirisimi rabu nipuna pisade
kogono mogeleme.
40 Pare neme Gote-na lagi
agale nimi ora agale ade
abuna lagu aayo. Neme
lagu aayo pare nimumi ni
lu makomaatalo peme. Go
konere Abraham page naw-
isa.
41 Go konere nimina Aa-
pame pisade-ae peme. Ni-
mumi talo: Naana Aapa Gote
komea pia. Go Aapare Gote
yaa-pulu naa pa paake ali
yoloma madina naakinu-daa
dia lisimi.
42 Yesumi nimu-para
talo: Gore Gote-re nimina
Aapa ria yaalore ni madaa
raaname komola pame.
Akepa-daa? Ni Gote raapu
piruma go su kamaa epawa.
Nipumi ni mea epenalisa
rabu ipisua pa kamaa nina
kone suma naipisuade.

43 Go lagialo agale ake
puma mada namakuaaeme?
Gore nina agale giy-
oma napageme-pulu na-
makuaaeme.
44 Nimi Satan-na sinu yaa-
pulu nimina Aapana kone
mogealalo pimi. Nipuri ora
abalade enaali lu makomaa-
ae ali pirisade. Nipuri
ora agale nale ali yaa-pulu
nipuna kone suma ora agale
le ali pia. Nipumi makirae
agale tea rabu nipuna kone
suma mogeaaya. Nipu maki-
rae agalena le ali piruma
makirae agale raayona aaraa
pia-pulu go kone mogeaaya.
45 Neme ora agale lagialo
pare nimimi ni madaa kone
narulaeme.
46 Nimina rikiranare ali
medame nina pupitagi nape
kone meda adea? Dia-le
neme ora agale lagialo-le ake
pea-daa ni madaa kone naru-
laeme?
47 Gote-na si wanenumiri

nipuna agale pageme pare
nimi Gote-na sinu-daa dia
yaa-pulu nina agale na-
pageme lisa.

Yesumi talo: Abraham napirina ni abala pirisua lisa

48 Go lisa-pulu Juda al-
inumi Yesu-para talo: Ne
Samaria su-para piri ali loma
nena raapu remo meda pia
lama-le ora lama pae?
49 Yesumi talo: Remo-daa
nina koauna napia. Neme
Aapana bi minasaayo pare
nimimi nina bi rabuani-
aaeme.
50 Neme nina bi napamu
minasaayo dia. Ali medame
nina bi minasaatalo pia-pulu
go aliri ni madaa kose lape
agale epe-rupa mada lea.
51 Neme nimi-para ora
talo: Enaali raayome nina
agale pagoma saapiralimiri
ade abuna nakomalimi pare
kagaa piralimi.
52 Go lisa-pulu Juda alin-
umi Yesu-para talo: Abiri
nena koau-nane remo pia-
daa naame waru adema.
Enaali raayome nina agale
pagalimiri ade abuna nako-
malimi laede.
53 Go lae pare Abraham-
para Gote-na agale lakele ali-
para komisimi. Nere naana
Aapa Abraham mada ma-oge
yaate lisimi? Gore Gote-
na agale lakale alinu page
komisimi-le ne aapi nona pi
pirali ya?
54 Yesumi talo: Neme nina
bi puma nina minasaalua
dia. Pare nina Aapame nina
bi minasaaya-le go Aapare
naana Gote komea abala
lamede go yaade.
55 Nimimi nipu na-ademe
pare neme nipu ade. Neme
nipu na-adolape yaalore ni
nimi makirae agale le alinu
piru aayo. Pare neme nipu
ade-pulu nipuna agale mo-
geaayo.
56 Nimina kasua Abraham
ni madina adolalo pisa-pulu
ranaa komo pirisa. Gore
adisa rabu ora raaname
waru komo pirisa.
57 Go raburi Juda alinumi
nipu-para talo: Ne madina
di-ri maali 50 dia yaa-pulu
ake pea-daa neme Abraham
ade lae ya?
58 Yesumi talo: Neme ora
talo. Abalade Abraham
namadisa rabu ni abala
pirisuade.
59 Go raburi nimumi kana
muma nipu tyalalo pisimi
pare Yesu nipu kaledoma
adaa lotu adaa giyoma ka-
maa pisa.

9

Yesumi le rubu pi ali ma-epeaasa

1 Yesu pora pamisa raburi
nipumi le rubu pi ali meda
adisa. Go aliri agimi le rabu
pu palae madisa.
2 Go ali adisa rabu disaipel
alinumi Yesu nipu agale gu-
rupa misimi: Tisaa, go le
rubu pi ali yaa-pulu aapimi
pupitagi noma le rubu ma-
paasa ya? Go ali nipuna
pupitagi nisa palo nipuna
agi aaraa laapome pupitagi
nisipi-daa pisa pae lisimi.
3 Yesumi talo: Go alina
lere nipuna pupitagi page agi
aaraa lapo pupitagi page go
madaa nanisa. Dia, pare

nimimi Gote-na kogono ade-
nalo agina robaa-para pu-
palae madisa.
4 Abi naare rea raburi
naame nipuna le epeaina
Aapana kogono pamina.
Werepe ribaa yaalia rabu
kogono madaa napalima-
pulu Aapana kogono abi
pamina.
5 Ni su kamaa enaali raapu
pa pi rabu nimu paa mea
katoa lisa.
6 Go lomare Yesumi supi
raa kirasa. Mo sopere su
raapu medale yaoma sabaoa
mo alina le paa suma palae
kimi maa waraasa.
7 Go rabu nipumi agale gu-
rupa lisa: Go Siloam ipa
pia-para pu lisa. Go ipa
Siloam-na biri adaa agale
meda madaa maa penaalisa
leme. Go lakalisa rabu go
ali ipa puma le radepea wala
ipumare le epe-rupa ruma
ele adisa.
8 Gore nipuna adare-para
piri enaali medalomame
nipu ele ogetalo adisimi-
pulu agale gu-rupa misimi:
Abalade go alimiri ele oge
muma gialepa lala pirisa
lisimi.
9 Enaali medalomame talo:
E, go ali yaade lisimi. Pare
enaali medalomame talo:
Dia, nena pi alina yago yaade
lisimi. Go lisimi-pulu go
alimi talo: Gore ni yaade lisa.
10 Nimumi nipu lorapisimi:
Nena lere ake puma epea pe
lisimi.
11 Gore alimi talo: Nimina
ali Yesu lemede alimi supi
su raapu mokopea nina le-
para pepeminuma go rabu
nipumi ni-para ne no ipa
Siloam le madaa ipa isula pu
laa. Go laa rabu waswas
tula puaware le rupaoma ele
waru adawa.
12 Nimumi lorapisimi: Mo
alina adare aa-para pia ya
lisimi. Nipumi maarea lisa.
13 Go raburi mo le rubu pi
ali Farisi alinu piri-para maa
pisimi.
14 Gore Yesumi mo alina
le-para kege mokopea ma-
epeaaripa di-ri Pomo mu Pi-
rape Yapi rabu pa lisimi.
15 Go rabu Farisi alinumi
go ali-para talo. Nena lere
ake puma wala epea pe
lisimi. Nipumi nimu-para
talo. Nipumi nina le-para
kege tanaloma nina le agaa
radepeaoma abi neme ele
epe-rupa ada lisa.
16 Farisi ali medalomame
talo: Nipumi rekena agale
ralu Pomo mu Pirape Yapi
di madaa kogono pea-pulu
Gote-me go ali namuma epe-
nalisa lisimi. Medalomame
talo: Pupitagi ne alimiri go
napi kogono mada pea pa
lisimi. Apo agaleme nimu
rugutalalo pa pirisimi.
17 Mo ali wala lorapisimi:
Gore nipumi nena le
maepeaaripa-daa lae-pulu
nemere nipu madaa ake le
ya? Go alimi talo: Nipuri
Gote-na agale lakale ali kone
salo lisa.
18 Yapare Juda alinuna
konere nipu abala le rubu pi
ali piruma pare abi nipuna le
ma-epeaaripa-daa dia kone
yaalisimi. Go kone wisimi-
pulu nimumi go alina agi
aaraa yalaasimi.

19 Go puma nimumi agaa
gu-rupa misimi: Go naakiri
nena ya? Neme madisi
raburi le rubu pi madu wi
si palo lagi. Gore ake puma
nipumi abi ele mada adea?
20 Go puma nipuna agi
aaraa laapome talo: Ora
saana si yaade. Go page
agimi le rabupu palae madu
wisa.
21 Pare abi nipuna lere ake
puma rupaaripa lisa rabu
saa namakuaaepa lisipi.
Go page aapimi nipuna
le marupaaripa palo nipu
puma agale mealepa. Nipu
oge naaki-daa dia yaa-pulu
nimi mada lagialia lisipi.
22 Agi aaraa nipu
laapo Juda alinu paalame
komisipi-pulu nipumi go-
rupa lisipi. Abalare Juda
alinumi agale gu-rupa robes-
imi: Ali medame Yesuri
Gote-na Mea Rapaae Ali mo
lotu ada-para leme-daare so
kamaa rasamina lisimi.
23 Go lisimi-pulu agi
aaraame talo: Nipu adaa ali
yaa-pulu nipu puma agale
lorapealepa lisipi.
24 Go rabu mo le rubu
pi ali wala yaaloma nipu-
para talo: Gote-me ne adea-
le neme so yaa madaa loma
ora agale lape. Go nena le
marupa-ae aliri pupitagi ne
ali-rupa makuaatema.
25 Go alimi talo: Nipu
pupitagi nea palo epe ali
yapalo ni maarea. Pare
komea ele-daa makuaato.
Abalade nina amame ni
madisa raburi le rubu pi ali
pirisuade. Go pea pare abi
nina le epelea-daa pi lisa.
26 Nimumi talo: Nipumi ne
mada ake paa? Nena lere
ake puma ma-epeaaripa pe
lisimi.
27 Gore nipumi talo: Neme
nimi abala mo lagiawade
pare nina agale napagoma
wala agale mealimi: Gore
ake pea-daa wala pagalimi?
Gore nimi nipuna disaipel
ali-rupa piralimi pe lisa.
28 Go lisa-pulu nimumi
nipu-para ero agale gu-rupa
lisimi: Ne komeare go alina
disaipel ali pi. Naare Moses-
na disaipel alinu pima.
29 Naare Gote-me abalade
Moses agale lakalisa-daa
makuaaoma go aliri aa-para
epa palo naa maarea lisimi.
30 Go raburi mo alimi talo:
Go leme agalere ora rado
meda. Go aliri ali-para
epa palo nimimi na-ademe
pare nina le nipumi ma-epe
yaaripa.
31 Gore naame ademe-le
Gote-me pupitagi ne enaalin-
una beten mada napageade.
Dia, pare enaalinumi nipuna
bi minasaoma nipuna agale
mogalimi-daare go enaalina
beten-re Gote-me pagea.
32 Ora su yaa warisa
rabu enaalinu komala ralala
puma abi page ali medana
agimi le rabula palae-rupa
nipuna le ma-epe yaaripade
remaa napageme.
33 Gore Gote-me go ali-
daa namuma epenala pisa
yaalore nipumi go kogono
mada napula paa lisa.
34 Nimumi agale go-
rupa abulisimi: Nena
amame nere pupitagi noma

maitaana. Gore neme naa
agale lagiali ya? Go lomare
go ali lotu adaa kamaa-nane
ralisimi.

Kone rulae elena saaba pimi enaaliri le rubu pi pimi

35 Gore nimumi mo ali
lotu ada kamaa-nane ral-
isimi rabu Yesu go remaa
pagisa. Go rabu mo ali asa
puma adasaaoma agale go-
rupa lorapisa: Ne enaalinu
Raapu Pirape Alina Si madaa
kone rulaale pe lisa.
36 Go alimi talo: Tisaa,
go aliri aapi ya? Neme
ni lagiali-daare neme nipu
madaa kone rulano.
37 Yesumi nipu-para talo:
Neme nipu ade-le abi saa
laapo agale tepa lisa.
38 Go rabu go alimi talo:
Mudu Ali, neme kone ru-
laato. Go lomare nipuna
rumu pege puma Yesu re-
para pirisa.
39 Go rabu Yesumi talo: Ni
go su kamaa ipumare kose
lape agale lamulalo pi. Go
puma le rubu pi enaalinumi
ele mada adalimi pare ele
ademe enaalinuri le rubu pi
enaalinu piralimi lisa.
40 Go lisa-pulu Farisi
ali medaloma nipu raapu
pirisimi rabu go agale pago-
mare agale gu-rupa misimi:
Gore naa le rubu pi ali-rupa
pima lae pe lisimi.
41 Yesumi talo: Nimi le
rubu pula pea yaalore nimi
pupitagi nape kone nasula
peme. Go pea pare nimimi
naana lere epelea leme-pulu
nimina pupitagi nape kone
pa saapitimi lisa.

10

Yesuri sipsip menana epe surube ali

1 Yesumi nimu-para talo:
Neme ora lagialo. Ali
medame mena sipsip-na
pape ru-nane pulalo paliare
nipumi pora gaape abala
lobalia. Go pea pare pape
abulalia-daare nipu paake
ne ali yaalo pea.
2 Gore pora gaape-para
kodobaoma ru-nane poape
aliri nipu sipsip puni ali
yaade.
3 Go pea-le pora gaape su-
rube alimi pora lobalia. Go
rabu mo alimi sipsip nimuna
bi komea komea lo yaaloma
kamaa-nane maa penaatea.
4 Go pumare sipsip puni al-
imi kamaa maa pumare nipu
abala palia. Go puma sip-
sip puni alina agale pageme-
pulu raita maa palimi.
5 Sipsip amena adobalia
ali komeana agale pagalimi-
pulu pa ali medana agale
pagoma pogola peme lisa.
6 Yesumi nimu saa pi agale
lakalisa pare go agalena re
namakuaasimi.

Yesuri mena sipsip epe-rupa punili ali-rupa pia

7 Yesumi agale wala talo:
Neme nimi ora lagialo. Niri
sipsip mena-na pora gaape
pi.
8 Abala ririna ipisimi
enaalinuri paake ne enaali
ipisimi. Go pirisimi pare
mena sipsip-numi nimuna
agale napagesimi.
9 Niri pora gaape yaa-pulu
pora gaape lobanolomare

enaalinu ru-nane mada
kodobaoma ade abuna epe-
rupa kagaa piramala palimi.
Go pea-pulu nimu ru-nane
kodobaoma kamaa puma go-
rupa eda nalimi.

10 Go pea pare paake ne
alimi ele paake nolalo ipuma
sipsip lu makomaatalo epe-
lea. Enaalinumi ni raita
mea ipumare ade abuna ka-
gaa piramala palimi. Ni ip-
isuare enaalinuna lo robaa-
para ade abuna kagaa pirape
epe kone mea kaloma ru-
bitabenalo ipisua.

11 Niri sipsip epe-rupa
punili ali yaa-pulu nina
sipsip-nu nimu madaa koma-
luame pi.

12 Pare kana kogono pi ali
medare nipu sipsip-na aaraa
dia-le koe yana epenalo
adaliare go aliri pogola palia.
Go pea-pulu koe yaname
sipsip ralu noma ralu rubebe
palia.

13 Go aliri nipu pa kana
yoto kogono pi ali yaa-pulu
nipumi sipsip madaa kone
waru nawia pare koe yana
epalia rabu pogola palimi
lisa.

14-15 Go pea pare niri ora
sipsip epe-rupa puni ali
yaade. Go kone madaare
neme sipsip ade-rupa ni-
mumi ni ademe. Nimumi
ni mada timi pare neme
nimu punulalo piru aayo.
Gore Aapame ni adea-rupare
neme Aapa ade. Gore neme
nina sipsip raba mulalore
nimu madaa komaluame pi.

16 Naa pa sipsip medaloma
page pimi pare go pape ru-
nane napimi. Go pea-le nimu
page ru-nane maa epalua.
Go rabu nina agale pagena
loma komea kuta-para kiriti-
naloma nimu surubalua.

17 Go pea-le nimu madaa
komaluame pi-pulu Aapame
ni madaa ranaame komea.
Nimumi ni lu makomalimi
rabu neme wala rekoma epe-
rupa pitua.

18 Pa enaalimi ni mada
nalu makomalimi. Dia, nina
kone suma ni mada linalo
giyalua. Naa ade abuna
kagaa pirape kone wasupare
nimumi lina toa page neme
wala mealua page nina
palua. Aapame go agale
abala lagisa-pulu go-rupa
palua lisa.

19 Juda alinumi go agale
pagisimi-pulu nimu rikirana
rugulalapa maa pirisimi.

20 Enaali medalomame
talo: Nipuna koauna remo
pia-pulu nipu makeyaaya
lisimi. Ake pea nimimi
nipuna agale pageme lisimi.

21 Pare enaali medalo-
mame talo: Dia, remome
koauna pirumare agale go-
rupa mada natea. Ake pea
remome le rubu pi alina le
ma-epeaaripa ya lisimi.

Juda enaalimi Yesu koau waalisimi

22 Gore Jerusalem su-para
Pomo mu Pirape Yapi di rudu
lisa. Go yapi di raburi
abalade nimuna lotu adana
pora gaape lobesimi.

23 Go rabu Yesu mo lotu
ada-para puma Solomon-na
robele rum-para pamisa.

24 Go raburi Juda alinumi Yesu piri-para epa kutapubaoma nimumi gu-rupa lakalisimi: Ake pea neme naana pu marekaaripi ya? Go puma go agale lagiali ya? Nere Gote-na Mea Rapaae ali yaalo agale waru lagiape lisimi.

25 Yesumi talo: Neme abala lagiawade pare nimimi go agale napageme. Aapana purina kogono pe rabu naa bi ma-adaa ademe.

26 Ademe pare nimiri nina sipsip dia yaa-pulu ni madaa kone narulaeme.

27 Naa sipsip-mi ni adoma nina agale pagoma ni raita maa epeme.

28 Neme nimu ade abuna pirama pope kone wasa kalepulu ora mada nakomalimi. Go puma nina sipsip nina surubaayo-le pa enaali medalomame mada napaake mealimi.

29 Naa Aapare enaali raayona mudu ali yaa-pulu nipumi nimu surubena pa enaali medalomame mada napaake mealimi.

30 Aapa saa laapore ora komea-rupa pipa.

31 Go lisa rabu Juda alinumi kana muma nipu talo pisimi.

32 Yesumi nimu-para talo: Aapame napanolo kogono adaapu go aaya-pulu gore nimu abala waalawade wala ele kogono madaa kone suma kaname ni lu makomaalalo palimi pe lisa.

33 Juda alinumi agale gurupa abulisimi: Nena epe kogono madaa kaname nalu makomalima yapare ne Gote-para ero agale lae-pulu kaname lu makomalima lisimi. Nere pa agaleme ake pea-daa ne Gote pirali pe lisimi.

34 Yesumi talo: Gore nimina rekena agalena buk madaare Gote-me gu-rupa lisa: Nimiri Gote pimi lo lu wisa.

35 Gore Gote-na buk-ri ade abuna ora agale lo aayadaa pageme. Gore Gote-me nipuna agale enaali lakeloma nimi Gote pimi lakalisa.

36 Niri Aapame nipuna saba piruma su kamaa mea rapasa. Go pisa-le neme Gote-para ake pea-daa ero agale toa lo lame ya? Niri Gote-na Si lawa-daa lame ya?

37 Neme Aapana kogono napaayo kone suma ni madaa kone narulaeme.

38 Pare nipuna kogono paluare go napi kogono madaa kone rulala peme. Go pea-pulu Aapa saa laapo komea-rupa pipa-le makuaamina lisa.

39 Go rabu nimumi wala adialalo pisimi pare mada naripinaasimi.

40 Go raburi Yesu nipu wala ipa Jordan kenaoma mone pamisare abalade Jon-me enaali kalu-ipa kalisadepara puma pirisa.

41 Go rabu enaali adaapumi nipu piri-para ipuma talo: Jon-me go napi kogono napisa pare nipumi go ali madaa lagisade agalere ora yaana lisimi.

42 Go raburi enaali adaa-
pumi Yesu madaa kone ru-
lasimi.

11

Lasarus komisa

1 Ali medana biri Lasarus
nipu Betani su-para piruma
yaina komisa. Go adare-
parare nipuna bali Maria
Marta laapo raapu pirisa.
2 Go Maria-mere abalade
epe kaa pi wabola medame
Yesuna age laapo madaa
koya sumare nipuna irimi
makaapu yalisa.
3 Go enana bali Lasarus
yaina komisa-pulu nipuna
bali laapo Yesu piri-para
agale laketa pisipi. Nipumi
talo: Abi nena epe adami
aliri yaina komea lisipi.
4 Yesumi go agale pagoma
gu-rupa lakalisa: Lasarus-
re ora le kadupiapa yaina-
daa dia. Gote-me nipuna
epe paana puri werepe
adaminalo abi yaina komea.
Go yaina madaare Gote-me
nipuna naaki page epe bi
gialiminalo meapana lisa.
5 Yesumi Marta-para aki-
para bali Lasarus-para
ranaame komisa.
6 Go pisa pare nipumi
Lasarus yaina komea remaa
pagisa rabu yapi laapome
nipu su-para pa pirisa.
7 Pirumare nipumi disaipel
ali-para talo: Naa wala Judia
su-para baina.
8 Mo disaipel alinumi talo:
Tisaa, go su-parare Juda al-
inumi kaname ne lu mako-
maalalo pamede-le ne go su-
para ake pea-daa pali pa?
9 Yesumi saa pi agale gu-
rupa lisa: Naare ralade rabu
ali meda pora go rabu paame
nipu raba mealia-pulu
pora-nani namagalataboma
lopalia.
10 Pare ribaa pora pamual-
imi go alina lo robaa-para
paa nawia-pulu go ali pora-
nane magalataboma lopalia.
11 Go lomare Yesumi wala
go-rupa lakalisa: Naana
adami ali Lasarus-ri abala
u paitaade pare neme nipu
wala marekaata palua lisa.
12 Mogo alinumi talo: Gore
nipu u paitaare epelea-le
nipuna mada rekalia lisimi.
13 Pare Yesumi go saa pi
agalena re-re Lasarus pa le
kadupiaade lakalisa pare di-
saipel alinumi pa u paitana
kone wisimi.
14 Go kone wisimi-pulu
Yesumi go saa pi agalena re
gu-rupa lakalisa: Lasarus le
kadupia yaade lisa.
15 Pare neme nipu piri-
para napirawa-le epelea.
Nimumi ni madaa kone
rulalimi-daare abiri nipu
piri palima.
16 Tomas-na bi medare
Didimus nipumi disaipel
ali medaloma-para talo:
Tisaa, nipu raapu bana-le le
komamona lisa.

Yesuri wala rekapena page kagaa pirapena page re yaade

17 Gore Yesu Betani su-
para puma puaa adisa pare
Lasarus yapi maalapu tapa-
para rogaabasaaya.
18 Gore Betani su oge-daa
mo-pare aoma Jerusalem

su-para oge-daa mo-para
aasa. Go pisa-daa Juda
enaali adaapumi Lasarus le
kadupia remaa pagomare
nimu Maria Marta laapo piri-
para ipisimi.
19 Go pumare go ena
laapona lo robaa-para
makumaa palalo komaa-daa
ipisimi.

20 Marta-me Yesu epea
remaa pagisa rabu nipu
pora-nane madaata pisa
pare Maria ada-para pirisa.
21 Marta-me Yesu-para
talo: Mudu Ali, ne go su-para
pirula epola pae yaalore
nina bali mada nakomala
paa.
22 Gore abi page neme ele
meda Gote-para beten te-
daare nipumi mada gialia-
daa makuaali lisa.

23 Yesumi talo: Nena
baaliri wala rekoma piralia.
24 Go ename talo: Gore
wala werepe epaliade yapi
di rabu nipuna rekalia-daa
makuaato lisa.
25 Yesumi talo: Gore niri
enaalinu wala marekaape re
page nimuna kone wasa ade
abuna kagaa mapiraapena
re page pi. Enaali raayome ni
madaa kone rulalimi-daare
komalimi rabu nimuna kone
wasupa ade abuna kagaa pi-
ramala palimi.
26 Go pea-le enaali raay-
ome piruma ni madaa kone
rulalimiri ora mada nakoma-
limi. Neme go agale madaa
kone rulaale pe dia ya?

27 Marta-me talo: Mudu
Ali, neme ne madaa kone
rulaayo. Nere Gote-na Mea
Rapaae Ali yaade. Nere Gote-
me su kamaa mea rapaasa-
pulu ne ora Gote-na Si kone
suma kone rulaayo lisa.

Yesumi re lisa

28 Marta-me gu-rupa
lakeloma lisana nipuna aki
Maria-para pawasi yaaloma
lakalisa: Tisaa epa piruma
ne yaata pulade lisa.
29 Maria nipumi go
agale pagoma Yesu wagepu
madaaoma pisa.
30 Yesu nipu adare-para abi
na-opapesa pare abala Marta
nipu laapo madaasipi-para
aasa.
31 Gore Maria rekoma pisa
rabu Juda alinumi nipuna pu
robaa-para makumaa patalo
pisimi-pulu Maria raita maa
pisimi. Nimumi Maria tapa-
para re ta polalo pula kone
wisimi.
32 Maria Yesu pirisa-
nane puma nipu adomare
kibu ripinaaba piruma talo:
Mudu Ali, ne go su-para epa
pirula pe yaalore nina bali
mada nakomala paa kone
salo lisa.
33 Yesumi Maria-para Juda
alinu nimu raapu piruma re
lala pirina adisa. Go puma
nipuna lo robaa-para kedaa
puma nipuna pu kolisa.
34 Go raburi nipumi nimu-
para talo: Nipu aa-para ro-
gaarimi pae?
35-36 Nimumi talo: Mudu
Ali, epa ada lisimi. Yesumi
re lisa-daa mo Juda alinumi
talo: Adalepa. Mo kome
ali madaa pedo puma re ta
lisimi.

37 Pare ali medalomame
talo: Gore nipumi le rubu pi
alina le ma-epeaaripa. Go
pea-le ake pea-daa nipumi
Lasarus komaade mada na-
marekaalia ya?

Yesumi Lasarus wala marekaasa

38 Gore Yesuna pu robaa-
para wala koyaasa-daa nipu
tapa-para pisa. Go tapa-
re ora kana apedaa-para
aasa pare adaa kaname pora
gaape garulalisimi.
39 Go raburi Yesumi talo:
Go pora gaape garulaarim-
ide kana pane mealepa lisa.
Mo kome alina bali Marta-
me talo: Mudu Ali, nipu
rogaabaina yapi maalapu
popea-pulu abiri nipuna ro
pugu palia.
40 Yesumi nipu-para talo:
Gore abalade neme la-
giawade. Neme kone rulali-
daare Gote-na epe paana
puri mada adaina lawade.
41 Go lisa raburi kana ka-
pea mu pasa. Go rabu
Yesumi yaa-para adasaaoma
talo: Aapa, nina agale waru
pagele lalo-daa ora pili lalo.
42 Ade abuna nina agale
page pare go enaalinu
madaa apo lalo-daa. Go
lalo-le nimumiri neme ni go
su kamaa maa rapaasi-daa
kone rulalimi lo talo lisa.
43 Nipumi go-rupa loma
lisana puri paloma gu-rupa
yalisa: Lasarus, ne rekoma
kamaa-nane nipu lisa.
44 Gore mo abala kome ali
rekoma ipisa rabu nipuna
ki agenuri abalade rogaae
mamina ralapaita palae ip-
isa. Nipuna le agaa page
laplap-me rogaae-rupa pa ro-
gaa palae ipisa. Go rabu
Yesumi nimu-para talo: Nipu
pora pamina kepealepa lisa.

Ali kalunumi Yesu tyalo yada robesimi

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 Go rabu Maria adola
ipisimide Juda enaali adaa-
pumi Yesuna pisa adomare
nipu madaa kone rulasimi.
46 Pare ali medaloma
Farisi-numi alinu piri-para
puma mo Yesumi pisa elenu
puma lakalisimi.
47 Go lisimi-pulu Farisi
alinu-para Gote-na Lodo
Kirae Ali mudunu-para
nimumi kaunsil alinu piri-
para puma kiritaoma yada
robesimi. Go raburi nimumi
talo: Go alimi napi kogono
adaapu pia-le naame ake
pamina ya?
48 Nipumi ade abuna go-
rupa paliare enaali raayome
nipu madaa kone rulalimi.
Go palimiri Rom suna
surube alinumi ipuma naana
lotu ada epa kilipima naana
rurunu raayo page yada
puma lu makomali lisimi.
49 Go lisimi pare nimuna
rikirana ali meda pirisa.
Go alina biri Kaiafas nipu
go maali komeame Gote-na
lodo kira-ae ali mapiraasimi.
Go alimi ero agale gu-rupa
lisa: Nimiri ora kone nasuma
agale pa leme.
50 Gore ali komeame enaali
raayo madaa komaliare ora
epelea. Pare naana rurunu
lu makomalimiri kolea lisa.

51 Go agale lisa pare go
agalena re namakuaasa.
Yapare nipu Gote-na lodo
kira-ae ali mudu go maali
napirisa-pulu nipu Gote-na
agale lakale ali-rupa piruma
lakalisa. Go lakalisade
agalena re-re Yesumi Juda
enaali madaa komoma raba
minalo lakalisa.
52 Yesumi enaali raayo
madaa komali-pulu Gote-na
enaali raayo ruru komea-
para mapiraaliminalo go
agale Kaiafas-me lakalisa.
53 Go lisa-pulu go yapimi
ripima pumare Juda surube
ali alinumi Yesu lu mako-
maalalo yada robo pirisimi.
54 Go pisa-pulu Yesu Ju-
dia su-para mada nawisa
pare go su giyoma adare
meda-para puma pirisa. Go
adarena biri Efraim. Go-
parare nipuna disaipel alinu
raapu pirisa.
55 Juda alinuna eda
yawe nape Pasova Yapi Su
abala napena mo su kale-
nane adare-para piri enaali
adaapu Jerusalem su-para
ipisimi. Go pirisimi rabu
nimuna yogale Gote-na le
agaa ma-epeaalalo puma
kiritasimi.
56 Go rabu enaalimi asa pu-
lalo pisimi. Nimu lotu ada
ru-nane epa kiritaoma agale
gu-rupa lisimi: Ake kone
saleme pa? Nipuri go eda
yawo ne Pasova Yapi di adola
epalia pe lisimi?
57 Farisi alinu-para Gote-
na Lodo Kirae Ali kalunumi
agale gu-rupa lakalisimi:
Ali medame Yesu nipu
adalia-daare naa lagialepa
lisimi. Nimumi Yesu adi-
alalo pisimi-pulu go agale
lakalisimi.

12

Maria-me Yesuna age madaa wabola koyosa
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

1 Gore yapi di ki medane
luma medane kina egali
abala dia naloma Juda
alinuna Pasova ne yapi di
sula palimi-pulu Yesu nipu
Betani su-para pisa. Go suri
Lasarus komisa rabu Yesumi
nipu tapa-para marekaatalo
pisade su yaade.
2 Go adare-parare nimumi
Yesuna eda yawasimi-pulu
Marta-me eda panapu kalisa
rabu Lasarus-para enaali
medaloma Yesu raapu eda
no pirisimi.
3 Go rabu Maria nipu
wabola pe raayo maa
ipumare Yesuna age mada
koyo suma pisa. Koyomare
nipuna kalu irimi makaapu
yalisa. Go wabolana epe kaa
piri ada ru-nane rubitabesa.
4 Go pisa pare Yesu nipuna
disaipel ali medare Judas
Iskariot werepe Yesu giyali-
ade ali nipumi talo:
5 Ake pea go wabola madaa
kana 1,200 kina nameape ya?
Go puma kana-re ali naral-
inu kalamina.
6 Go lisa pare nipumi nar-
alinu madaa kone nawisa.
Dia, pare nipu kana paus
surubape ali pirisa pare
medaloma paake no pisa.
Nipuri paake ne ali yaa-pulu
apo makirae agale lisa.

7 Go lisa rabu Yesumi talo:
Pinawa. Nipuna wabola koy-
aade konere werepe koma-
lua rabu rogaalimide enaal-
inumi nipuna kone madaa
agale loma piramina.
8 Gore naralimi kome
enaalinuri ade abuna nimi
raapu piralimi pare ni nimi
raapu ade abuna napitua
lisa.

*Gote-na lodo kira-ae alin-
umi Lasarus talo pirisimi*

9 Yesu nipu mo Betani
su-para pirisa rabu Juda
Mudu enaali adaapumi
remaa pagoma Betani su-
para ipisimi. Nimu Yesu
komea adola pisimi pare
Yesumi Lasarus tapa-para
marekaasade ali page adola
ipisimi.
10-11 Lasarus marekaasa-
pulu Juda adaapumi nimuna
ali mudu giyoma Yesu
madaa kone rulasimi. Go
puma Gote-na lodo kira-
ae ali kalunumi Lasarus lu
makomaape yada robesimi.

*Yesu Jerusalem su-para ali
mudu-rupa pisa*

*(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11;
Luk 19.28-40)*

12 Ekerare eda yawo ne
Pasova Yapi Su epalia-
pulu enaali adaapumi Yesu
Jerusalem su-para epalia lo
remaa pagisimi.
13 Pagisimi-pulu nimumi
repena yonu mumare Yesu
epape pora-nane sulalo ria
pirimi. Pa ipulaoma gu-rupa
yalaasimi: Gote-na bi mi-
nasalimina lisimi. Go aliri
Gote-na bi madaa ipula-le
Gote-me raba mina lisimi.
14 Gore Gote-na buk madaa
wisa-rupare raluma Yesumi
donki mena adibae muma
go donki menana koauna
pirisa. Gote-na buk madaa
agale gu-rupa wisa:
15 Su adare Saion enaalinu
paalame nakomalepape.
Nena ali mudumi donki
menana koauna piruma
epelea-le adalepa.
16 Pare go raburi Yesuna di-
saipel alinumi go buk madaa
wi agale namakuaasimi.
Pare werepe Yesu nipu epe
paana puri mula rekena
loma disaipel alinumi apo
buk madaa wi agalere
abala pisimi-daa wala
makuaasimi.
17 Abalare Yesumi Lasarus
tapa-para marekaasa rabu
enaali adaapumi adisimi-
pulu go remaa laari pisimi.
18 Go pisimi-pulu enaali
adaapumi Yesuna napi ko-
gono madaa remaa pagisimi-
pulu nimumi nipu pora-nane
madaala pisimi.
19 Go rabu Farisi alinumi
gu-rupa lisimi: Gore su ka-
maa enaali raayome Yesuna
pora raleme-le naame agale
mada nayokalima lisimi.

*Grik enaali medalomame
Yesu adolalo ipisimi*

20 Enaalinu Jerusalem
su-para ipuma Gote-na bi
minasaata pirisimi rabu
nimuna rikiranare Grik
enaali medaloma pirisimi.
21 Nimu Filip piri-para
ipuma talo: Naame Yesu
adamono lisimi. Go Filip-na
ada Galili su ru-nane aasa.
Go suna biri Betsaida lisimi.

22 Filip-mi Andru puma
lakeloma nipu laapome Yesu
lakela pisipi.
23 Yesumi nipu-para talo:
Abiri enaalinu Raapu Pirape
Alina Siri nipuna epe paana
puri meape di-ri epaade.
24 Neme nipi ora lagialo:
Wit-na kili komeare su ka-
maa poaeme pare na-ope
pa saliare ora epelea-daa
dia. Pare go kili su-para
poainaloma kaapu yomare
wala opoma kili adaapu ma-
dialia.
25 Ali medame nipuna
yogale kone wasupaa madaa
ranaa komo piraliare mada
nasaapiralia. Pare ali
medame su kamaa piruma
yogale waru ele-daa kone dia
salia-daare nipu ade abuna
kagaa piramala palia.
26 Enaali raayome nina ko-
gono palua leme-daare ni
raita mea ipulupape. Go pea-
pulu enaali medame nina ko-
gono raba meape enaali pi-
raliare ni nipu raapu pitua.
Ali medame nina kogono
paliare nina Aapame go kana
bi minasaalia lisa.

Yesumi nipuna komape di madaa agale lakalisa

27 Yesumi talo: Abiri neme
kone adaapu lo robaa-para
muma kedaame komalo-le
neme ake lano ya? Aapame
abi go di ni madaa giyena
toa. Gu-rupa lano ya? Dia,
go-rupa natoa-le ni madaa go
kedaa ginalo ipisuade.
28 Aapa, nena bi madaa
puri mapalaaina. Go lisa
rabu yaa-para agale meda
gu-rupa ipisa: Naa bi
madaare puri masaaoma
werepe page masaalua lisa.
29 Gore re-para piri enaali
raayome go agale pagoma
gu-rupa lisimi: Yaa-para kari
kululu ta lisimi. Pare enaali
medalomame talo: Ensel
medame nipu-para agale ta
lisimi.
30 Pare Yesumi nimu-para
talo: Go lea agalere ni
pagape agale-daa dia. Nimi
raba mulalo pagaliminalo
epaa lea.
31 Abiri go su kamaa enaali
madaa kose lape agale ipula.
Abiri go su kamaa ali mudu
Satan rabuaanaalia.
32 Pare ni su kamaa pira-
nore repena polopea madaa
maa luma pitabalimi* rabu
neme enaali raayo page raba
muma maa palua lisa.
33 Apo agalena re-re
nipumi kedaa ruma koma-
liade madaa ta lisa.
34 Enaalinumi Yesu-para
talo: Naana rekena agale
madaa gu-rupa pagema
lisimi: Gote-na Mea Rapaae
Aliri ade abuna piralima lo
buk madaa luma wia lisimi.
Gore ake puma nimumi
enaali Raapu Pirape alina
Si mea mudiadalimi ya? Go
aliri aapi yapae?
35 Yesumi saa pi agale
gu-rupa abulisa: Oge rudu
yapina nimi raapuri ni paa

* **12:32:** Yesuna pisa kogono-para saa agale page ma-oge ele nona pisa-daa Yesumi gupa lisa: Abiri ni go suna go aayo-da lisa. Wala werepe oge-daa pirumare repena madaa luma mudiabalimi raburi enaali raayo go pora-para yola popalua lisa.

pitua. Go pea-le nimi paa
raapu epe-rupa piralepape.
Go palimiri ribaame nimi
nakepeapalia. Enaalimi
ribaale-para pamualimiri
aa-para pora pamualimi palo
na-ademe.
36 Go pea-pulu paa raapu
piralimi raburi go paa
madaa kone rulalimina. Go
pare nimina lo robaa-para
epenala lisa.

Juda alinu adaapumi Yesu madaa kone narulalisimi

Yesumi go agale loma
lisana nimu piri-para giyoma
lisana kaleda pirisa.
37 Yesumi abalade napi ko-
gono pisa-daa adoma nipu
madaa kone narulalisimi.
38 Go pisa-daa Gote-na
agale lakale ali Aisaia-
me nipuna agale moyaa
penaalo go-rupa pisimi.
Nipumi agale gu-rupa lu
wisa: Mudu Ali, naana
lakale agale madaare aapimi
kone rulaaya? Mudu Ali-na
puriri aapi-para maa waatea
yapae?
39 Gore nimumi kone mada
narulasimi-rupare Aisaia-
me agale abala lu wisa-pulu
go-rupa pisimi. Agale go-
rupa lu wisa:
40 Gote-me nimuna le
abala kepisa. Nipumi
nimuna pu robaa-para kana
ma-aulaaomaa nimuna kone
ma-dia yalisa. Go pisa-pulu
nimuna leme ele waru na-
ademe. Nimuna lo robaa-
para paa na-epena-le ni kone
naperekeleme. Go pea-le
neme nimu mada nama-
epealua lisa.
41 Apo agalere Aisaia-me
Keriso-na epe paana puri
adisa-pulu nipumi go agale
mada lo wisa.
42 Go rabu page Juda
alinuna ali kalunumi Yesu
madaa kone rulasimi
pare Farisi alinu madaa
paala komisimi-pulu agale
kudiripu lisimi. Go rabu
Farisi alinumi nimu lotu ada
kamaa-nane ralu timi loma
pirisimi.
43 Nimuna konere enaalina
pedo pape agale loma Gote-
me nimu raaname komea
kone nawisimi.

Yesuna kose-me enaalinu rumaalia

44 Gore Yesumi puri
paloma agale gu-rupa lisa:
Enaali raayome ni madaa
kone rulalimi nimumi ni
madaa komea-daa narulal-
imi. Dia, pare nimimi ni maa
rapaasade Aapa madaa page
kone rulalimi.
45 Enaali raayome ni
ademe rabu nimimi ni mea
rapaasade ali page ademe.
46 Neme go su kamaa ip-
isuare pea-rupa ipisua-pulu
enaali raayome ni madaa
kone rulalimiri ribaale-para
mada napiralimi.
47 Enaali raayome nina
agale pagoma yokalimiri
neme nimu madaa kose lape
agale natoa. Dia, neme su
kamaa piri enaali raapu kose
talo naipisua pare nimi raba
mulalo ipisua.
48 Enaali raayome ni giy-
oma naa agale napagalimiri
nimuna kose pagape ali
meda pa pia. Gore werepe
yapinu dia yaalia rabu nina

lagialo agaleme nimuna kose
agale pagalimi.
49 Naa koneme agale
palano kone suma nalage. Ni
maa rapasa Aapame ni lagisa
agale nimi lagu aayo.
50 Nipuna lagialia agale-
mere ade abuna kagaa pi-
ramala pope kone gia-daa
makuaato. Go pea-daa Aa-
pame lagisade agale toame
pi.

13

*Yesumi nipuna disaipel al-
inuna age radepeasa*

1 Mo Juda alinuna Pasova
ne yapi di-ri wala yapi di
meda popenaloma epalia.
Go raburi Yesumi nipu go
su giyoma Aaraa piri-para
wala palua kone makuaasa.
Nipumi nipuna su kamaa
enaali raayo madaa ade
abuna ranaa komape kone
kalo kirita wisa-pulu abi
page go kone wia.
2 Gore werepe alebo Yesu
nipuna disaipel alinu raapu
eda nisimi. Go rabu Sai-
mon Iskariot-na si Judas-me
Satan-na kone kalisa rabu
Yesu madaa yada robo pirisa.
3 Gote-me Yesu nipu puri
raayo kalisa. Go pisa-pulu
Yesumi nipu Aaraa raapu
abala piruma ipisua-para
palua kone suma makuaasa.
4 Go pea-le Yesumi nipu
eda nane giyoma rekisa rabu
nipuna mamina koyo wisa.
Go pumare nipuna mam-
ina meda muma kego madaa
yamesa.
5 Go pumare nipumi kopo-
para ipa koyo pabomare
nipumi moge ria-ae alinuna
age radepeasa. Go pa kamaa
pumare nipuna mamina taul
mumare kunama pisa.

6 Go pumare nipu Saimon
Pita piri ipisa rabu Pita-me
talo: Mudu Ali, nemere nina
age radepetalo pae?
7 Go lisa rabu Yesumi nipu-
para talo: Abiri namakuaate
pare werepe mada makuaali
lisa.
8 Pita-me talo: Naa age na-
radepeape lisa. Yesumi talo:
Neme nena age-daa narade-
pealuare ne nina disaipel ali-
rupa mada napirali lisa.
9 Go rabu Saimon Pita-me
talo: Mudu Ali, gore nina
age kama naradepeape pare
nina ki agelu page raayo
radepeaina.
10 Yesumi saa pi agale
gu-rupa lisa: Ali medame
nipuna to raayo abala rade-
pealiare nipuna koto madaa
wala ipa naisalia. Nipuna
age kama radepeaalia. Nimi
raayo koto pea pare age
komea kotona pea.
11 Yesuna aposel kogono ali
medame yada roboma abala
adisa-pulu nipumi nimi
raayo koto pi-daa napimi
pare ali komea koto pia
lakalisa.

12 Gore Yesuna disaipel ali
raayona age radepea kiri-
tasa. Go puma nipuna mam-
ina mea maraoma nipuna
eda nape siaa madaa puma
piruma nimu agale gu-rupa
lorapisa: Gore abi neme
nimi madaa pawade-aina re-
re makuaaeme pae?

13 Nimimi niri Tisaa-para
Ali Mudu-para leme. Go
leme pare ni ora go-rupa pi.
14 Niri Tisaa page Mudu
Ali page yapare nimina age
apo radepeaato. Go pea-le
nimimi nimina amenuna age
page radepealepape.
15 Neme nimi waalalo
kone muma nimimi go-rupa
raitalepape.
16 Neme nimi-para ora la-
gialo. Kogonome adili al-
imiri nipuna kogono surube
ali wala narabuaaya. Go
page agale wai lo rapaae al-
imiri nipuna mea rapasa ali
narabualia.
17 Abi ora agale page pare
go agale pagoma kogono
palimi-daare raaname ko-
malimi.
18 Neme nimi raayo-
para nolalo. Dia, nina
mapiraaripude alinu-para
talo. Pare go agale madaare
Gote-na buk madaa gu-rupa
adalimina: Ali meda ni
raapu eda nalipa pare go
alimi ni rabuaanaalia.
19 Abi go elenu abi napea
pare agale lagialo-le go di
epaliade raburi nimimi ni
mea rapaae Ali madaa kone
rulaalepape.
20 Neme ora agale lagialo.
Ali medame neme mea ra-
paato enaalinu mealimiri ni
page mealimi. Go pea-le
nimimi ni mealimi rabu ni-
mumi ni maa rapaa wisade
Aapa page mealimi lisa.

Judas-me Yesu yada lore alinu ora maa katea
(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Yesumi go-rupa lomare
nipuna lo robaa-para kedaa
pisua-daa agale gu-rupa lisa:
Neme nimi-para ora talo.
Ali medame nimina rikirana
piruma ni yada lore alinu
maa waatea.
22 Go lisa rabu nimuna le
agaa-para one adala mone
adala pisimi-daa aapi-para ta
pae kone wisimi.
23 Disaipel ali meda Jon-re
Yesu re-para pirisa. Yesumi
nipu raaname komisa.
24 Go pisa-pulu Saimon
Pita-me ni-para le pobolo
ridipiaoma aapi-para lama
palo agaa muma lagisa.
25 Go pisa rabu nipumi
neme Yesu ora re-para puma
piruma talo: Mudu Ali, ne-
mere aapi-para lae ya?
26 Yesumi talo: Neme oge
bret sapalae katoa aliri go ali
yaade. Go lomare oge bret
muma Judas kalisa. Go aliri
Saimon Iskariot-na si pirisa.

27 Judas-me mo eda misa
rabu Satan wagepu nipuna
lo robaa-para pua kodobasa.
Go rabu Yesu nipu-para talo:
Neme yada pulalo pali-daare
wagepu pape lisa.
28 Go lisa pare nimumi go
agalena re waru napagesimi.
29 Judas nipu kana paus
surube ali yaa-pulu nimumi
Yesumi Judas ekera yawape
eda kabola penaalo laketa
kone wisimi. Gupi ta paleme
medalomame Yesumi Judas
madaa naarali enaalinu ele
kata penaalo ta kone wisimi.
30 Pare Judas go eda
muma lisana kamaa-nane
wagepu pisa. Go rabu ribaa

mogolisa.

Yesumi rekena agale kagaa moge ria-ae alinu lakalisa

31 Judas penaaloma Yesumi talo: Abiri ni enaalinu Raapu Pirape Alina Siri nipuna epe paana puri maa waatea-daa adalimina.
32 Gore Gote-me nipuna epe paana puri ni madaa waatea-le ni enaalinu Raapu Pirape Alina Si mada adalimina. Ora abi go nipumi waatea lisa.
33 Go rabu Yesumi talo: Naa naakinu, abi oge rudupu yapi di-na piramina. Werepe nimimi ni asapalimi pare ni paluade su-para mada na-epalimi. Go agalere abalade Juda enaalinu page lagelisuade.
34 Abiri neme nimi kagaa rekena agale lagialo. Neme nimi madaa raana komalo kone wia-rupare nimina yagonu raapu kone komea go-rupa suma piralepape.
35 Nimimi enaali madaa ranaa komo raana komalimiri pa enaali raayome nimiri nina disaipel ali-rupa pirualimi lisa.

Pita-me Yesu nipu koau walaoma giyalia

(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

36 Saimon Pita-me Yesu-para talo: Mudu Ali, nere aa-para pali pae? Yesumi talo: Ni palua-parare neme ni mada naraita mea epali pare werepe mada raita mea epali.
37 Go lisa rabu Pita-me agale gu-rupa misa: Mudu Ali, ne raapu abi mada na-palipa ya? Nimumi ne lu makomalimiri ni page lina lisa.
38 Yesumi talo: Neme ni madaa ora mada komalua lo ora lale palo maarea. Neme ne ora lagialo: Yaa gula mu-paa narekena neme nina bi rana repo ni namakuaayo te lisa.

14

Yesuri Aapa piri-para pope pora ria yaade

1 Yesumi nipuna disaipel alinu-para talo: Nimina lo robaa-para kone adaapu nasuma kedaame komape kone page nasalepape. Nimimi Gote madaa kone rulaoma ni madaa page kone rulaalepape.
2 Naa Aapana ada adaapu aaya-le nimina ada robe ameke puma kiritao saata palua. Neme makirae agale nalagialo.
3 Nimina pirape su puma makiritaoma sumare nimi mulalo epalua. Go pea-le naa raapu piramina.
4 Ni palua-para nimimi pora mada adoma epalimi.
5 Tomas-me Yesu-para talo: Mudu Ali, ne pali-parare abi namakuaatema. Akea puma naame adoma pamualima ya?
6 Yesumi nipu-para talo: Niri nimina epape pora page ora agalena re page ade abuna kagaa piraamala popena re page. Ni komea

go-rupa pe-pulu enaali
medame pora rado meda asa
pumare Aapa piri-para mada
napalia.
7 Nimimi ni ademe-pulu
nina Aapa page mada adal-
imi. Gore abi ripia pumare
nimimi Aapa adoma nipu
makuaaba piralimi.

8 Filip-mi Yesu-para talo:
Mudu Ali, neme Aapa naa
walaina naame nipu komea
adoma raaname komamona.
9 Yesumi talo: Nimi
raapuri koro adaapu piru-
aaripude. Gore Filip neme
ni waru na-adae lisa. Ali
medame ni adea rabu Aapa
page adea. Go pea-le ake pea-
daa neme ni Aapa waalaina
lae ya?
10 Gore Aapa saa meda
pipa-para kone narulaaye?
Neme lagiawade agalere
nina agale-daa dia. Aapa
ni raapu piruma nipuna
kogono pea.
11 Aapa saa komea-para
pirapa lo lagiawade-le go-
ai madaa kone narulalimiri
gore napi kogono neme
pisuade madaa kone ru-
laalepape.

12 Neme nimi-para ora la-
gialo. Enaali raayome ni
madaa kone rulalimiri neme
pe kogono-rupa palimi. Ni-
mumi go-rupa pumare ko-
gono adaapupe rado meda
page mada palimi.
13 Nimimi nina bi madaa
ali agale mealimiri go elenu
mada gialua. Gore Aapana
epe paana puri nipuna Si
mada epenalea-le adalimina.
14 Nimimi nina bimi beten
lemere neme ele mada gi-
alua lisa.

*Yesumi Holi Spirit epena-
toa lo lakalisa*

15 Nimimi ni madaa
ranaame komalimiri
nina agale mana waru
raitalepape.
16 Neme aapa-para agale
mealua-le nipumi nimi raba
meape ali meda mea epe-
nalea. Go aliri ora agalena
Holi Spirit yaa-pulu ade
abuna nimi raapu komea-
para piralia.
17 Pa su kamaa enaal-
inumi nipu na-adoma
namakuaaeme-pulu mada
namealimi. Pare nipu nimi
raapu piru lo robaa-para
rubitabalia-pulu nimimi
nipu mada adalimi.
18 Gore ni palua rabu nimi
kama napiralimi. Niri nimi
piri-para wala epalua.
19 Wala werepe oge-daa go
su kamaa enaalimi ni wala
na-adalimi pare nimimi ni
mada adalimi. Go rabu neme
ade abuna pitua-pulu nimi
page go-rupa ade abuna pi-
ralimi.
20 Go di raburi nimimi
ni Aapa raapu piralipa-daa
adalimi. Nimi ni raapu pi-
ralimiri ni page nimi raapu
piramina.
21 Enaali raayome nina
kagaa agale mana pagoma
mogealimiri nimumi ni
madaa ranaame komalimi.
Go puma ni madaa raaname
komape enaalinuri Aapame
page nimu ranaame komea.
Go puma neme nimu madaa
ranaame komoma nina kone
mea waatoa.

22 Go rabu Judas medame
nipu Judas Iskeriot ali-daa
dia nipumi talo: Mudu Ali,
nena kone naa-para mea
waalale pare ake pea-daa
pa su kamaa pimi enaalinu
page nawaale?
23 Yesumi talo: Gore ali
medane ni madaa raaname
komalia-daare nipumi nina
agale mogealia. Go palia-
pulu Aapame page go ali
madaa ranaame komalia. Go
pea-le Aapa saa go ali nipu
piri-para puma nipu raapu
piralipa.
24 Enaali raayome ni
madaa ranaame nakomal-
imiri nina agale napageme.
Go pea pare go pagamede
agalere ora nina-daa dia
yapare Aapame ni mea
rapaaoma lagisa.
25-26 Go nimi raba meape
aliri Aapame ni madaa
alopae ali meda epenalea.
Go aliri Holi Spirit yaa-
pulu nipumi nimi ele raayo
mogeaoma neme abala lagi
agale page nimina kone-para
maa saapiralia.
27 Niri nimi giyoma nimi
kuma pi kone lo robaa-
para winalo gialua. Neme
go kuma pi kone gialo
pare go su kamaa piri
enaalinumi nimi guaaeme-
rupa naguaayo. Go pea-le
kone adaapu nasu paalame
nakomalepape.
28 Ni palua pare nimi piri-
para wala epalua lagiawade
agalere abala pagemede.
Nimimi ni madaa ranaame
komola peme yaalore ni
Aapa piri-para palua-pulu
nimi ranaame komalimina.
Naa Aapa ali mudu yaa-
pulu nimimi go madaa pedo
peme.
29 Gore abi agale go lagialo-
le apo epapede di epalia rabu
nimi ni mada kone rulalimi.
30 Go su kamaa nimi raapu
agale adaapu nayoloma
lagialua. Dia-le go su kamaa
piri enaalinuna ali mudu
Satan epalia. Go pea pare
nipuna purimi ni mada
narabuainalia.
31 Gore neme Aapana
agale raayo moge aayo pare
su kamaa piri enaalimi
neme Aapa madaa ranaame
komalo-daa makuaamina.
Yapare baina rekalepa. Naa
go su giyoma baina.

15

Yesuri repena wain-na re yade

1 Yesumi talo: Niri ora
wain. Naa Aapare nipu
pia pare nina wain kope su-
rubape maapuna aaraa pia.
2 Gore nina kope palaa
raayome kili namaitiare Aa-
pame go kope palaa pona
lu rubea. Pare medalo-
mame kili adaapu elea-pulu
Aapame go palaana rikilinu
raayo yadea. Go pumare go
palaame epe-rupa aoma kili
ora adaapu matia.
3 Neme nimi-para agale
abala lagisuade-pulu nimi
repena palaa koe-rupa
aalimina yado rubuma maa
epe aaripude.
4 Ni nimi raapu pirumare
naa ade abuna epe-rupa
piramina. Naa gu-rupa

napiralimare nimi kili na-
maitimi. Go palaare repena
madaa waru na-opaliare
nipuna kili page mada ma-
elaalia.
5 Niri repena ria pi pare
nimiri go repenana palaa
pimi. Ali meda ni raapu
piralia-daare go alimi nina
agale pagoma nipuna kili
madea. Go puma nimimi go
kogono komea raapu napal-
imi.
6 Ali medame saa raapu
napiralipa-daare go aliri
pa repena palaa-rupa yado
rubalia. Go pumare kaapu
lenalomare nimu maa puma
kiritaoma repena sulaa-para
kiralia.
7 Go pea pare nimi ni raapu
piruma nina agale pago pi-
ralimiri gore nimina raana
madaa beten leme ele meal-
imina.
8 Gore nimi opoma kili
waru maitialimi rabu nina
Aapana bi minasaalimi. Go
palimiri nimi nina disaipel
enaali-rupa piramina.
9 Aapame ni madaa
ranaame komea-rupare
neme nimi madaa page go
kone mapiraayo. Nimimi go
kone muma saapiralepape.
10 Nimimi nina agale
pago piralimiri nina ranaa
komape kone ru-para pimi.
Gore neme Aapana agale
pago nipuna ranaa komape
kone muaayo-rupa mealim-
ina.
11-12 Naa agale manare gu-
rupa: Neme nimi madaa
ranaame kome-rupa nimina
ame balinu madaa page
ranaame komape kone
mealepape.
13 Ali medame nipuna
adami ali madaa ranaa
komo raana waru komaliare
adami ali lu makomaatalo
palimi rabu page nipu
tyalepa teare gore ora epelea
pea.
14 Gore nimimi nina agale
pagalimi-daare nina adami
enaali piramina.
15 Go pea-le pagalepa.
Kogono pi alinuri nimumi
nimuna surube alina kone
na-ademe. Go pea pare
Aapame ni lagi agale raayo
nimi lagiawade-pulu neme
nimi-parare adami alina bi
toa.
16 Nimimi ni abalade
namapiraasimi pare neme
nimi abala nina epe kogono
mapaaoma kili adaapu ma-
dialiminalo mapiraasuade.
Go epe kogonona kilinu ade
abuna pa madu aalia. Go
pea-le nimimi nina bi madaa
beten lemere Aapame go ele
gialia.
17 Go pea-le neme go agale
mana lagialo: Nimina ame
balinu madaa ranaame ko-
malepape.

*Moge riae alinuna agale
pageme enaalimi yada loral-
imi*

18 Gore su kamaa enaalin-
umi nimi madaa pu nimu-
para koe rero pi kone
salimiri nimumi ni madaa
page go kone abala wisimi-le
makuaalepa.
19 Gore nimi go su ka-
maa enaalina ruru pimi-
daare nimumi ora raaname
komena nimuna si wane-
rupa piramina. Yapare

nimi su kamaa pirisimi rabu
neme nimi yaaloma rado-
rupa mapiraasua-pulu go
enaalinumi nimi madaa koe
kone wimi.
20 Neme abala lagiawade
agale pagalepa: Gore kogono
alimiri nipuna Mudu Ali
mada narabuainaaya. Go
pea-le nimumi ni taelo
pisimi-pulu nimi page taelo
palimi. Nimumi nina agale
pagalimiri nimina agale
page mada pagalimi.
21 Gore nimiri nina kone
rulae enaali yaa-pulu ni-
mumi nimi page tyalo
palimi. Naa Aapame ni mea
rapaasa-daa namakuaaoma
peme.

22 Neme nimu-para agale
nalakeloma pola pisua
yaalore nimuna pupitagi ne
kone nasaapiruma peme.
Yapare ni ipuma lakalisuade-
pulu nimuna pupitagi ne
kone saapiruaeme.
23 Gore ali medame ni
madaa yada lore ali aulaalia-
daare naa Aapa page go-rupa
yada lore ali aulaalimi.
24 Neme nimu piri napi
kogono ora rado-rupa na-
pula pisua yaalore nimuna
pupitagi ne kone nasaapira-
mala palimi. Pare nina ko-
gono adisimi pare nimumi
ni-para naa Aapa saa raapu
yada lore ali auloame.
25 Yapare go-rupa pea-
le nimuna rekena agale
madaa abala lisimide-rupa
abi epaade: Nimumi pa
kamaa ni madaa rono page
kone su aaeme pepa madaa
lisa.

26 Gore nimina raba meape
aliri Aapa raapu piruma
epalia. Nipu ora agalena
Holi Spirit yaa-pulu Aapame
maa rapaalia rabu nimi piri-
para epalia. Neme nipu Aapa
piri-para maa penaatoa-
pulu nipumi ni madaa agale
lagialia.
27 Gore nimi page abala
ririna ni raapu piruma abi
page go-rupa pima-pulu nim-
imi page ni madaa agale
lakelapape lisa.

16

1 Nimimi epe kone rulae
agale nagiyaliminalo agale
abi lagiawade.
2 Werepe nimumi nimi
lotu ada kamaa ralu timi.
Werepe yapi di meda epalia
rabu nimi lu makomalimi-
daa ora naame Gote-na
kogono pema kone suma
palimi.
3 Nimumi Aapa saa laapo
na-ademe-pulu go lawade-
rupa palimi.
4 Pare neme go agale
lagialo-pulu nimuna palim-
ide yapi di epalia rabu nim-
imi go agalena re makuaaba
piramina lisa.

*Holi Spirit-na kogono pea-
rupa*

5 Abala ririna nimi raapu
epa pirisuade rabu go
agale nalagisuade. Pare
abi nipumi ni abalade
maa rapaasade-para palua.
Go palua pare nimina
rikiranare ali medame ne
aa-para pali palo agale
nameme.

6 Abala lagiawade-pulu
nimina lo robaa-para
kedaame komoma pimi.
7 Yapare neme nimi ora
agale lagialo: Neme nimi giy-
oma paluare epelea. Ake pa
epelea toa ya? Gore ni na-
paluare raba meape ali na-
epalia. Pare ni palua-le nipu
nimi piri-para mea epenatoa.
8 Gore nipu epalia rabu
su kamaa piri enaalinumi
pupitagi ne kone-para re-
depo le kone-para Gote-
na kose lape agale-para go
raayona re makuaaliminalo
nipumi mea waatea.
9 Gore su kamaa piri
enaalinumi ni madaa kone
narulaeme-pulu nimimi
pupitagi nape konena re na-
ademe.
10 Go puma ni Aapa piri-
para ponoloma nimimi ni
na-ademe-pulu nimumi re-
depo le konena re na-ademe.
11 Go puma go su ka-
maa piri ali mudu Satan
madaa kose lape agale abala
lakalisade-pulu nimumi kose
lape konena re na-ademe.
12 Nimi agale adaapu la-
gialua pare nimimi mada na-
pagalimi.
13 Yapare ora agale le Holi
Spirit epalia rabu nipumi
ora agalena re raayo mea
waatea. Nipumi agale la-
gialia rabu nipu agale natea.
Dia, pare agale lagialia rabu
nipumi pagaliade agale-para
werepe epaliade ele-para la-
gialia.
14 Nipumi nina agale
pagoma nimi lagialia-pulu
nipumi nina bi minasaalia.
15 Aapana ele raayore nina
saapiruaayo-pulu neme nimi
abala gu-rupa lawade: Neme
Holi Spirit lakale agalere
nipumi nimi maa lagialia-
daa makuaalimi.

Robaa-para kedaa saliare epe agale pagalimiri raana pia

16 Yapi di rudu rabu nim-
imi ni na-adalimi pare wala
werepe ogesi-daa piruma
nimimi ni wala adalimi lisa.
17 Go lisa-pulu disaipel
ali medalomame nimuna
yagonu-para agale gu-rupa
lisimi: Go lea agalena re-re
ake pu lea pae? Nipumi gu-
rupa laade lisimi: Werepe
ogesi-daa piruma nimimi
ni na-adialimi laade pare
werepe wala nimimi ni
adalimi laade lisimi. Go page
nipumi gu-rupa laade: Naa
Aapa piri-para palua-pulu go
agale lagialo laade lisimi.
18 Go laade-le go agalena re
akepu ya? Go agalena re naa
maarea lisimi.
19 Yesumi nipu agale
mulalo pisimi-daa adisa
rabu nipumi nimu gu-
rupa lakalisa: Gore werepe
nimumi ni ogesi-daa piruma
na-adalimi pare werepe
wala nimimi ni mada adal-
imi lawade. Apo agale
madaa agale mulalo pimi
pae?
20 Neme nimi-para ora
lagialo. Nimimi kodo adaa
komoma re adaa leme pare
go su kamaa piri enaalimiri
raaname komalimi. Nim-
ina lo robaa-para kedaa
palia pare werepe nimina

lo robaa-para wi kone
perekelema wala raaname
komalimi.
21 Go-rupa lisa: Nogo naaki
madialimi rabu enanumi
nimuna madini di rudu lea
rabu enanuna pu robaa-para
kedaa pea. Pare nimumi mo
nogo naaki madu sumare
pedo pedo puma kedaa pi
kone nasalimi.
22 Go-rupa abi nimuna
lo robaa-para kedaa palia
pare neme nimi wala adalua
rabu nimi raaname komal-
imi. Gore nimimi raaname
komalimi rabu ali medame
go raana komape kone mada
namu palimi.
23 Go yapi di epalia raburi
nimimi ni-para ele meape
agale nateme. Neme nimi
ora lagialo: Nimimi aapa-
para nina bina beten lemere
Aapame go ele gialia.
24 Abaladere nimimi nina
bi madaa beten nalisimide.
Go pisa pare abi agale meal-
imina go ele gialia rabu nim-
ina lo robaa-para raaname
waru komalimi.

*Go su kamaa wia koe el-
emere nimi mada narabua-
naalia*

25 Neme saa pi agaleme
abala lisuade. Go pea pare
werepere saa pi agale madaa
natoa. Go rabu Aapana ora
agaleme lagialua.
26 Go yapi di epalia raburi
nimimi nipu-para nina bimi
beten lamina. Gore nimimi
beten leme rabu nimi raba
minalo neme beten ake pea-
daa toa ya?
27 Aapare nipu nimi madaa
ranaame komea-pulu nimi
nagialia. Nimimi ni madaa
raaname komena ni Aapa
piri-para ipisua-daa kone
rulaarimi-pulu Aapame go
kone wia.
28 Gore Aapa piri giyoma
su kamaa ipisuade-le abiri
su kamaa giyoma Aapa piri
wala palua.
29 Go rabu nipuna disaipel
alinumi nipu-para talo: Abiri
neme saa pi agale nalae pare
agale epe-rupa lagiaede.
30 Abiri neme ele raayo
lagiade-ai makuaatema. Go
pea-le ali medame agale
wala mada namealia. Go
pea-pulu ne Gote raapu
piruma giyoma ipiside-ai
kone rulaema. Yesumi talo:
Abi kone waru narulaeme
lisa?
31-32 Pagalepa. Abi yapi
di apo rudu yala-daa nimimi
ni piri-para giyomare nim-
ina ada komea komea pogola
puma piralimi. Go rabu ni
kama raapu pitua. Yapare
Aapa saa pipa-pulu ni komea
napi.
33 Gore nimi ni raapu
piruma nimina lo robaa-
para kuma pi kone winalo
apo agale lagiawade. Go
su kamaa piri enaalinumi
nimi kedaa waru gialimi-
le paalame nakomalepape.
Neme go su kamaa piri
enaalinuna koe kone mea
rubalua lisa.

17

*Yesumi nipuna disaipel al-
inu beten lakalisa*

1 Yesumi agale loma lisana
so yaa-para adasaaoma talo:
Aapa, nina yapi di rudu yala.
Neme nena Si ni-para epe

paana puri giali-li neme page
ne puri gialua.
2 Gore neme su kamaa
enaali raayo surubape ko-
gono giside-pulu nena giside
enaalinu ade abuna kagaa
piramala pope kone kalaayo.
3 Ade abuna kagaa pira-
mala pope agalena re-re gu-
rupa: Enaalinumi ne ora
Gote komea kone rulaoma
neme ni rapaaside Yesu
Keriso madaa page kone
rulaeme.
4 Neme nina kogono pu
kiritasua-pulu nena epe
paana puri mea waalisuade.
5 Aapa-ya, abala su
yaa laapo wari pirisipa-
rupare nina epe paana
puri misuade-rupa abi wala
giaina.
6 Go su kamaa piruma
nena disaipel enaalinuri
neme ni giside-pulu neme
nena bi lakelalo kiritasuade.
Nimu nena enaalinu yapare
neme abala rumaaoma
giside.
7 Gore nimumi nena agale
pago mogesimi-pulu neme
ni ele raayo gisi-daa abi
makuaaeme.
8 Neme agale ni gisidere
nimu abala lakalisua rabu
nimumi go agale madaa
kone rulaeme. Abalade
ne raapu piruma ipisuade-
pulu nimumi ora agale
makuaaoma neme ni mea
epenaliside-daa kone ru-
laeme.
9 Neme nimu madaa beten
gu-rupa laalua: Neme pa su
kamaa enaali madaa beten
na-laato pare neme giside
enaalinuri nena enaalinu
yaa-pulu nimu madaa beten
loaayo.
10 Neme kone rulae
enaaliri neme surubano-le
neme nina kone rulae enaali
page surubaina. Go pea-le
abi go enaalinumi nina bi
minasaaeme.
11 Abiri ne piri epalua-le ni
su kamaa piri ali dia yapare
go enaalinuri su kamaa pimi.
Ora epe Aapa-ya, nena puri
pale bimi nimu surubape.
Saa pirapade-rupare nimu
page naa komea-rupa piram-
ina.
12 Nena bi giside-le enaali
raapu pirumare neme nena
bina purimi surubisuade.
Neme nimu surubisua-
pulu nimu komea-daa na-
alupalimi. Nena buk madaa
abala lisa-rupare ali komea
nipu abala alupasa.
13 Abiri ne piri epalua pare
go su kamaa piri enaalina
lo robaa-para ni madaa
raana waru komalimi-pulu
go agale lagialo.
14 Neme kone rulae
enaalinu-para nena agale
lagisuade rabu go su kamaa
enaalinumi rono pagesimi.
Gore kone rulae enaalinuri
ni raapu pimi-pulu go su
kamaare ora nimuna adare-
daa dia.
15 Gore abi neme kone
rulae enaalinu so yaa-para
maa epainalo ne agale go-
rupa nalorapealo. Dia, pare
neme nimu waru surubaina
Satan-me nimu mada nama-
bebolaainalo beten loaayo.
16 Ni page nimu page
naana ora adare go su
kamaa-daa dia-le naana
adare ora yaa-para aaya.

17 Nena agalere ora agale
ria yaa-pulu go agaleme
nimu ne raapu mada mapi-
raalia
18 Abalade neme ni su
kamaa maa rapaaside-
rupa neme nimu su kamaa
piri enaali-para epe agale
lakelapape loma lagisuade.
19 Neme nimu ora nena
si wanenu piramina kone
suma ni maa pu lo ne lagialo.
20 Pare neme go enaali
komea madaa beten nalaayo.
Dia, pare enaali raayome epe
agale pago ni madaa kone
rulaeme-daa beten loaayo.
21 Aapa-ya, saa pirapanare
nimu page piramina. Go
pumare su kamaa enaalimi
neme ni maa epenalisi-daa
kone rulalimi.
22 Neme ni giside epe
paana puri komea-rupa
nimu kalisua-pulu saa
komea pirisipa-rupa nimu
page lo robaa komea-rupa
su piralimi lo beten loaayo.
23 Saame nimu raba muma
pirina labana. Saa pipa-
rupare nimuna lo robaa
komea-rupa su pirina la-
pana. Go pea-pulu su kamaa
enaalinumi neme ni mea
epenaliside makuaalimi.
Go page neme ni madaa
ranaame kome-rupa nimu
madaa go kone saena.
24 Gore Aapa-ya, Nemere
abala go enaalinu ni giside.
Go pea-le ni piri-para epalimi
rabu nimu saa raapu piram-
ina kone salo. Go rabu neme
epe paana puri ni giside-
daa go paa ade. Gore su
yaa nawarisua rabu neme ni
madaa ranaame komiside.
25 Gore redepo le Aapa-yo,
su kamaa enaalinumi ne na-
ademe. Go pea pare neme ne
ade-rupa kone rulae enaal-
imi page ne ademe.
26 Neme nena kone-rupa
muma nimu laketalo pu
pitua. Go pumare ni madaa
ranaa komo raana komape-
rupa nimu page mogeleme.
Go pumare ni nimu raapu
pitua.

18

Yesu adialalo ripinasimi
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Yesumi beten abala lo-
mare nipuna disaipel alinu
raapu go su giyoma oge ipa
Kidron pua kenaasimi. Go
su-parare maapu meda wisa-
le Yesu nipuna disaipel alinu
raapu go maapu-para pisimi.
2 Yesuna disaipel alinu
raapu mo maapu-para abala
kiritasimi-pulu Yesu madaa
koe makirae ali Judas-me
page mo maapu abala adisa.
3 Juda ali medaloma
maapu-para lamua pisa.
Go ipisimi alinuri soldia
alinu-para lotu ada surube
plisman-nupara nimu Judas
raapu pisimi. Go surube
alinuri Gote-na lodo kira-
ae ali mudunu-para Farisi
alinumi page maa rapaasimi.
4 Yesumi ele raayo nipu
madaa nipumi adisa-pulu
nipumi go aasimi alinu-
para talo: Gore nimimi aapi
asapimi?
5 Nimumi talo: Nasaret
su-para piri ali Yesu lisimi.
Nipumi talo: Ni yaade lisa.

Go rabu yada robe ali Judas
nimu raapu pirisa.
6 Gore Yesumi ni yaade
lisa rabu nimu pogolasaoma
lisimina su kamaa lopesimi.
7 Yesumi nimu wala agaa
misa: Nimiri aapi asapimi
pae lisa. Nimumi talo.
Nasaret su-para piri Yesu
lisimi.
8 Yesumi talo: Nimiri
ni asapimi-daa lagiawade.
Nimimi ni adaarimi-le go di-
saipel alinu maa penaatapa.
9 Yesumi gu-rupa lisa:
Aapa, neme giside enaalin-
uri ora komea na-alupalimi.
Nipumi nimu go abala lakale
agalena re ora adaminalo
nimu maa penaatapa lo
lakalisa.
10 Go raburi Saimon Pita-
me nipuna rai kudu muma
Gote-na lodo kira-ae ali
muduna kogonome adili
naaki meda nipuna kale
popo ki-nane pona lu rubisa.
Go kogono adili naakina biri
Malkus.
11 Go pisa-pulu Yesumi
Pita-para agale gu-rupa
lakalisa: Neme mo rai kudu
nipuna ada-para wala paba.
Naa Aapame ni maa gi kap-
na kedaa pi elere mada
nanalua kone sale ya?

Yesuri Anas piri maa pisimi

12 Go raburi soldia alin-
uri nimuna surube ali mudu
page Juda alinuna plisman-
nu page nimumi Yesu rip-
inaaoma kopeme rogaasimi.
13 Go puma Anas piri-para
maa pisimi. Go maali ru-
nanere Kaiafas nipu Gote-na
lodo kira-ae ali mudu pirisa.
Nipuri Anas-na kasua pirisa.
14 Go alimiri abala Juda
alinu-para gu-rupa lakalisa:
Ali medame enaali raayo
raba mulalo nipu komalia-
daare ora epelea lisa.

*Pita-me talo: Yesuri ni na-
ade lisa*
*(Mat 26.69-70; Mak 14.66-
68; Luk 22.55-57)*

15 Saimon Pita Jon saa
laapome Yesu raita maa
pisipa. Gote-na lodo kira-ae
ali mudumi nipu abala waru
adisa-pulu ni Yesu raapu ni
Mudu Ali-na ada perali pua
pirisipa.
16 Go pisa pare Pita kamaa-
nane pora gaape regepea
pirisa. Go rabu nipu Gote-
na lodo kira-ae ali mudumi
adisa-pulu nipu kamaa-nane
wala puma mo pora gaape
surube ena agale lakalisa.
Go rabu nipumi Pita ru-nane
maa ipisa.
17 Go rabu pora gaape su-
rube ename Pita-para gu-
rupa lakalisa: Ne page mogo
Yesuna disaipel ali kone salo.
Pita-me talo: Ni-daa dia lisa.
18 Go rabu ora kupaa pisa-
daa kogono alinumi page
plisman-numi page repena
meda kirita adisimi. Go pea-
pulu Pita nipu nimu piri-
para puma rekaoma repena
adola pisa.

*Gote-na lodo kira-ae ali
mudumi Yesu lorapisa*
*(Mat 26.59-66; Mak 14.55-
64; Luk 22.66-71)*

19 Go raburi Gote-na lodo
kira-ae ali mudumi Yesu-
para nipuna disaipel alinu

madaa nipuna moge ria-ae
agale page lorapisa.
20 Yesumi talo: Neme pa-
gaa wi kone nawi. Naa dis-
aipel alinu agalere lotu ada-
para Juda alinu kiritasimi
rabu go-para lakalisua.
21 Go pawa-pulu ake pea-
daa ni agale lorapae la?
Agale pagemede enaalinu
agaa meape. Abalade
nimumi nina agale pagisimi-
pulu nimu agale lorapea.
22 Yesumi go-rupa lisa rabu
polisman medame Yesu kimi
paara luma lisana talo: Ake
pea Gote-na lodo kira-ae ali
mudu-para ero agale lae
pae?
23 Yesumi talo: Neme agale
koe laware go piri enaalinu-
para go agale laketapape.
Yapare neme ora agale
lakelawa-le niri ake pea-daa
tyae ya?
24 Go lisa rabu nipu pena
adibaina Anas-me Gote-na
lodo kira-ae ali Kaiafas piri-
para maa pisa.

Pita-me Yesu ni na-ade lo rana laapo lisa

(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Pita piruma repena
adola pirina go pirisimi
ali medalomame nipu-para
talo: Go ali page nipuna
disaipel ali kone wima lisimi.
Pare Pita-me makirae agale
gu-rupa lisa: Ni-daa dia lisa.
26 Go puma Gote-na lodo
kirae ali muduna kogono
ali medame Pita adoma
talo: Nere neme adawade
rabu nipu raapu mo maapu
aaripide kone salo lisa. Go
lisade aliri abalade Pita-me
kale ponapo lu rubisa alina
ruru piri ali yaa-pulu adisa.
27 Go rabu Pita-me wala
talo: Ni-daa dia lisa. Go
lisa rabu yaa kokolo rekoma
agale lisa.

Yesu ali mudu Pailat piri maa pisimi

(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Go rabu nimumi Yesu
mumare Kaiafas-na ada
giyoma mo nambawan
gavman-na ada maa pisimi.
Gore ora yapi lapaasa rabu
Juda alinumi yogale koto
napinalo ruru rado piri
gavman madaa niti puma
ru-nane napisimi. Yogale
koto pi yaalore Juda alinumi
Pasova eda mada naneme.
29 Go pirisimi rabu ali
mudu Pailat-me nimu
madaala puma kamaa-nane
aaoma talo: Go aliri ake pea-
daa adialalo pimi pa lisa?
30 Nimumi talo: Go al-
imiri koe ele meda napula
pa yaalore ne piri-para mada
nama-epola pama lisimi.
31 Pailat-me nimu-para
talo: Gore nimimi nimina
nipu maa epame-rupa nim-
ina kose lape agale nipu
madaa tapape. Gore nimina
kogono lisa. Pare Juda
alinumi talo: Gore naame
ali meda lu makomapenare
rekena agale wia-pulu mada
natalima lisimi.
32 Go agale madaare
abalade Yesumi nipuna
komape agale lo mapaitasa
lisa-rupa lakalisa-pulu abi go
agale ora ya talo pisa.

33 Go raburi Pailat gavman ada ru-nane wala puma
Yesu-para talo: Nere Juda alinuna ali mudu?
34 Yesumi talo: Go laede
agalere ora neme lae palo ali
medalomame lagiame-daa
lae ya?
35 Pailat-me agale gu-rupa
abulisa: Niri Juda ali pi kone
sale ya? Gore nina ruru-
para nimuna lodo kirae Ali
mudunu page nimumi ne ni
piri-para maa epame yaade.
Go pea-le abalade neme ake
pisa pae?
36 Yesumi talo: Naa
surubape suri go su-daa
dia. Go su kamaa enaali
surubola pulape yaalore
naa disaipel enaalinumi ni
raba minaloma yada pula
peme. Go pula pema pare
Juda alinumi ni madaa
namealimi. Dia, su kamaare
nina surube su-daa dia lisa.
37 Go lisa-pulu Pailat-me
agale gu-rupa misa: Nere
enaali raayona ali mudu
yapae lisa. Yesumi talo:
Nena laede-le ni ali mudu pi.
Gore neme ora agale lakelalo
pare amame ni maitana rabu
go su kamaa epa piruma go
kogono komea pe. Go puma
enaali raayo ora agalena
pora mogealimiri nina agale
pageme lisa.
38 Go raburi Pailat-me talo:
Ora agalere ali ya?

Ali mudu Pailat-me Yesu repena polopeana tyamina lisa

(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Go raburi Pailat kamaa-
nane puma Juda enaalinu
piri-para puma talo: Neme
go alina koae meda na-
adawade. Ake pea lu
makomalepape toa ya?
39 Go raburi nimumi
aapa kasuanuna kone moge
Pasova Yapi di rabu karapo
ada pali ali meda penalo
pisimi. Go pea-le Pailat-me
talo: Go Yesu Juda alinuna
ali mudu kepeano yapae abi
tyapa lisa.
40 Go rabu nimumi puri
paloma gu-rupa lisimi: Go ali
ora dia. Mo ali Jisas Barabas
kepe rapaaina. Go ali Jisas
Barabas-re nipumi pora pa-
muma enaali luma ele paake
no pisa pare go ali kepe ra-
paa lisimi.

19

1 Go lisimi rabu Pailat-
me Yesu mea epenalisa rabu
aipuyame kudu lisimi.
2 Go rabu soldia alin-
umi kope keto-keto raguna
meda waruma Yesuna kalu
madaa ma-adipasimi. Go
pumare nimumi mamina
kale-ai muma Yesu madaa
maraasimi.
3 Go puma nimumi nipu-
para talo: Juda alinuna
ali muduri abi epe-rupa
pirape lisimi. Go lomare mo
Yesu nipu ki paarame puma
lisimi.
4 Pailat-re nipu ada giyoma
wala kamaa puma lisana
talo: Adalepa. Nipu madaa
koe elenu meda na-adalo-
pulu nipu kamaa-nane
lamua epalua-daa adamina
lisa.

5 Gore Yesu nipu kamaa
pumare nipuna kope keto-
keto raguna ma-adipae-
para kale mamina-para page
maraasa. Go rabu Pailat-
me enaalinu lakalisa: Go ali
adalepa lisa.
6 Gore Gote-na lodo kira-ae
ali mudunu-para plisman-
nupara go raayome Yesu
adoma gu-rupa lisimi: Nipu
repena polopea madaa nil-
mi taminapa. Nipu repena
polopeana nil-mi tami-
napa lisimi raburi Pailat-
me nimu-para talo: Gore
nimina kogono-le muma
repena polopea madaa nil-
mi tyalepa. Nipu madaa koe
ele meda na-ade-le nimina
mea tyalepa lisa.
7 Juda alinumi talo: Naana
rekena agale madaare go
ali nipu Gote-na Si lea-pulu
naame rekena agalena pora
raluma nipu lu makomalima
lisimi.
8 Pailat-me go agale pago-
mare paalame waru komisa.
9 Nipuna gavman ada ru-
nane pumare Yesu-para talo:
Nena suri aa-para piruma
epae? Pare Yesumi agale na-
abulisa.
10 Go puma Pailat-me
nipu-para talo: Ake pea ni
agale nalagiae ya? Ni ali
mudu yaa-pulu ne mada mea
rapaao ne repena polopea
madaa tyaminalo page neme
mada toa lisa.
11 Yesumi talo: Gote-
me ni surubenalo puri
gula pisa yaalore neme go-
au mada pula pisua. Go
pea-le abalade ni ne piri-
para mea epamede aliri
nipuna pupitagi ne kone ora
adaalepe saapia.
12 Pailat-me go agale
pagoma kone adaapu suma
Yesu rapaalua kone wisa.
Pare Juda alinumi gu-rupa
yaaloma talo: Neme go ali
rapaaliri ne ora nambawan
gavman Sisar-na adami ali-
daa dia lisimi. Go aliri nipu
ali mudu laa-pulu nipuri
Sisar-na yada lore ali pia
lisimi.
13 Pailat-me go agale
pagomare nipumi Yesu so
kamaa-nane lamua ipisa. Go
pumare nipuna kose pagape
siaa madaa pua pirisa. Go
pirisimi su madaare biri
Kaname Warili Pora lisimi.
Juda alinuna Hibru agale
madaare Gabata bi maasimi.
14 Go pirisimi rabu naare
rikirana aaina ekera adaa
eda Pasova nape yapi di
epalia. Go rabu Pailat-me
Juda alinu-para talo: Nimina
ali mudu adalepa lisa.
15 Nimumi puri paloma
gu-rupa yaaloma talo: Nipu
tyamina nipu tyamina pu
lisimi. Repena polopea
madaa nil-mi tyaminapa
lisimi. Pailat-me nimu agale
gu-rupa lakalisa. Gore
nimimiri nimina ali mudu
repena polopea madaa lu
makomamina kone saleme?
Go lisa rabu lodo kira-ae
ali kalunumi talo: Ora ali
mudu komea pia go aliri
Sisar yaade lisimi.
16 Go rabu Pailat-me Yesu
maa puma kalisa rabu
repena polopea madaa tyalo
maa pisimi.

Yesu repena polopeana nil-mi lisimi
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 Go puma nimumi Yesu maa pisimi. Maa pisimi rabu Yesu repena polopea mariaoma lamua pisimi. Go pumare nipu su rado-para maa pisimi. Go pirisimi suna biri Ali Kalu Rogaae Su leme. Go suri Hibru agalemere Golgota bi maasimi.

18 Go su-parare nimumi nipu repena polopea madaa nil-mi lisimi. Lisimi rabu koe ali laapo page repena polopea madaa luma Yesuri rikirana lisimi.

19 Go rabu Pailat-me pepa meda luma so repena polopea kunina mudiasa. Go pepa madaa agale gu-rupa luma mudiasa: Nasaret su-para piri Yesuri Juda alinuna Mudu Ali yaade.

20 Gore Yesu nipu lisimi-parare adare adaalepe meda re-para aasa-pulu Juda adaapumi mo pepa yarepealisimi. Go pepare Pailat-me Juda agale-para Rom agale-para Grik agale-para lisa.

21 Gu-rupa linaloma lodo kira-ae Juda ali kalunumi Pailat-para talo: Gore nipu Juda alinuna ali mudu lo pepa madaa nalu saabape lisimi. Pepa gu-rupa tyape lisimi: Go alimi talo: Ni Juda alinuna Mudu Ali yaade laa tyape lisimi.

22 Go lisimi pare Pailat-me talo: Mo pepa madaa tyawade agalere naperekealepape lisa.

23 Mo soldia alinumi Yesu abala repena polopea madaa lu makomaoma lisimina mo Yesuna mamina rekelepuma malaapu rumaasimi. Go puma edali rili ali maalapu pirisimi. Nimumi nipuna mamina misimi pare go mamina rabula pala yai-daa dia.

24 Go pea-le soldia alinumi talo: Go mamina-re adaalupe yaa-pulu naririp-iamina. Go mamina satu luma ali komeame mina lisimi. Go pisimi-daa Gotena agale wi buk madaa agale gu-rupa wisa: Nimumi nina mamina ele maa rumaaoma go madaa satu luma misimi. Pepa madaa gu-rupa lisapulu soldia alinumi go-rupa pisimi.

25 Lisimi rabu go alinu nimu Yesuna repena polopea re-para puma rekaasimi. Yesuna agi-para nipuna papa-para nipuna agina yago Maria laapo page go raayo pirisimi. Go yago laapo medare komea Klopasna were pirina medare nipuna bi Maria Makdala bi ma-aasimide ena pirisa.

26 Gore Yesumi nipuna agi aaraa Jon laapo adoma agi-para talo: Go ena gore nena naaki lisa.

27 Go lomare Jon-para talo: Go enare nena ama pia. Go lisa-pulu neme nipuna agi nina ada-para lamua puma pisua.

Yesu le kadupilisa
(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Go raburi Yesumi
nipuna kogono dia lisa-daa
go-rupa lisa: Ni ipa nalame
komalo lisa. Nipuna agale
abala Gote-na buk madaa
wisa-pulu go agale lakalisa.
29 Go lisa rabu rero pi ipa
meda kap-para pira palae
wisa. Soldia alinumi lubi
koma-ae ele meda muma go
eleme oge kap-para rero pi
ipa meda puma kalisimi. Go
pumare nimumi repena kuli
madaa rukaluma Yesu nipu
nenalo manaasimi.
30 Yesumi rero pi ipa noma
talo: Naa go su kamaa
kogono ora dia yaade lisa.
Go loma lisana nipuna
kalu adainaaoma nipuna le
kadupilisa.

Yesuna perali ramame awesimi

31 Go raburi Juda alinumi
Pailat agale gu-rupa misimi:
Naame mo repena polopea
madaa li alinuna ali kuli
rodope lumare mo ali ro
mapomono lisimi. Gore
ekera-nanere nimu Pomo
mu Pirape Yapi kone wisimi-
pulu apo ali ronu repena
polopea-para pa saabaliare
koeyaalia kone wisimi.
32 Pailat-me e lisa-pulu sol-
dia alinumi mo Yesu raapu
nil lisimide ali laapona kibu
rodope lisimi.
33 Go puma nimu Yesu nil
tyabae-para kibu rodopeta
ipisimi. Go pisimi pare nipu
abala le kadupilisa-daa adis-
imi.
34 Go pisa pare soldia ali
komeame nipuna ramame
Yesuna perali-para awisa
rabu yaapi-para ipa laapo*
wagepu raa kilipisa.
35 Ni Jon-re neme waru
adisua-pulu lagialo. Gore
naame nipu laketema
agale ora agale kone suma
makuaamina. Go puma
nipumi page kone mada
rulalimi.
36 Soldia alinumi go pisimi-
auri Gote-na buk madaa gu-
rupa wisa: Nipuna kuli meda
mada narodopetaliminalo
buk madaa gu-rupa wisa-daa
agale ralisimi.
37 Gote-na agale meda
buk madaa gu-rupa wia:
Enaalinumi nimina ramame
awede ali adalimina lu wia.

Yesu kana apedaa tapa-para rogaasimi

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Gore Yesu maa rogalalo
adare Arimatea su-para
piri ali Josep nipumi Pailat
lakeloma Yesu nipuna ro
ria pono lisa. Go Josep-re
nipumi no Juda alinu madaa
paalame komea-pulu nipumi
pagaa wi kone suma Yesu
madaa kone rulasa. Pailat-
me e lisa-pulu nipumi ria
pisa.
39 Gore Nikodemus-mi
page go ali abalade ribaa
Yesu piri-para ipisade aliri
nipu Josep raapu pisa.
Nipumi repena ipaa-para
repena yo rado meda-para

* **19:34:** Yesuna perali-para ramame awesimi rabu yaapi-para ipa kaga rekele-ai lapo koyalaina adisare Yesu nipuna kone mapiraaoma raana komisa-daa alimi adolalo pisa. Gore Jon 19.26-27 agaleme page wia-rupa adape.

go ele laapo maa pisipi. Go
elenuna kedaare 30 kilo maa
pisipi.
40 Go ali laapome Yesuna
ro muma apo repena ipaa yo
laapo sapalae mamina-para
rogaaoma ruma pisipi.
41 Mo Yesu repena polo-
pea madaa lisimide re-para
maapu meda saabaasa. Go
maapu-parare kana apedaa
tapa kagaa meda wisa. Go
kana apedaa-para ali meda
abala narogaasimi.
42 Gore Juda alinuna Pomo
mu Pirape Yapi di-ri ekera-
rupa yaa-pulu Yesu ro go re-
para wisa kana apedaa-para
rogaasimi.

20

Yesu wala rekisa
(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 Gore adaa koro rabu
ribaa pa yabaina Makdala
su-para piri Maria mo kana
apedaa tapa-para ipisa. Go
rabu nipumi go kana apedaa
pora gaape abala lobapaina
mo-pare aaoma adisa.
2 Go rabu Maria-me
wagepu ipuma Saimon Pita-
para ni Jon Yesuna raaname
kome disaipel ali saa-para
talo: Mudu Ali-na rodere
abala maa ria puamena-le
aa-para puma ru wimi palo
maarea lisa.
3 Go lisa rabu Pita saa
laapo nipu giyoma mo kana
apedaa tapa-para adola
pisipa.
4 Gore Pita saa laapo
alo pisipa pare neme Pita
werepe ma-aaoma abala alo
pisua.
5 Ni mo apedaa-para puma
none paitabaoma rogaae
mamina adisua pare no ru-
nane na-adola pisua.
6-7 Pare Saimon Pita-
re werepe aapu-nane
ipumare mo apedaa-para
ora kodobaoma puma adisa.
Nipumi rogaae mamina
komea wina adisa. Go puma
mo mamina medaloma
raapu nawisa pare nipu
pakipu pale wisa.
8 Go rabu kana apedaa-
para ni abala alo puma neme
kodobaoma ru-nane puma
adisua-pulu kone rulasua.
9 Gore Gote-na buk-mi Yesu
wala rekalia lisa pare saame
namakuaasipa.
10 Go pumare saa disaipel
ali laapore ada wala pisipa.

Makdala su-para piri Maria-me Yesu adisa
(Mat 28.9-10; Mak 16.9-11)

11 Maria kana apedaa pagi-
nane puma rekaoma relala
aasa. Re epa lala aoma lisana
nipu kubunaoma kana
apedaa ru-nane adainaasa.
12 Go rabu nipumi mam-
ina kaake pi maarae en-
sel laapo adisa. Go ensel
laapore Yesu ro rogaasimi-
para pirisipi. Medare kalu-
nane pirina medare ke-nane
pirisa.
13 Go ensel laapome Maria-
para talo: Go ena, ake pea-
daa re lae? Ename talo:
Naa Mudu Ali mea ruma
piamena-le aa-para mea ru
wimi pae?

14 Go lomare nipu wala
pereke lumare Yesu rekasa-
daa adisa pare go ali Yesu lo
namakuaasa.
15 Yesumi nipu agale gu-
rupa lisa: Go ena, neme ake
pea-daa re lae? Nere aapi
aasa pili? Maria-na konere
go ali mo maapu surube ali
kone suma nipu-para talo:
Mudu Ali, nipu aa-para ria
puame? Naa mea ria pono ni
lagi.
16 Yesumi nipu-para talo:
Maria lisa. Go lisa-pulu
Maria pereke luma Juda alin-
una agaleme Rabonai yalisa.
Go bina re-re ada agaleme
tisaa lisimi.
17 Yesumi nipu-para talo:
Naa Aapa piri-para abi nape-
pulu ni nasaapirana-le nina
amenu gu-rupa puma lake-
lape: Ni so yaa-para pumare
naana Aapa piri wala palua.
So yaa-parare naana Aapa
Gote piri palua lo lakelape.
18 Go lisa-pulu Makdala su-
para piri ena nipu pumare
naa disaipel alinu-para gu-
rupa epa lagisa: Neme Mudu
Ali adawa. Nipuri naana
Gote piri-para palua lagia.

Disaipel alinumi Yesu wala adisimi
(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Go adaa koro rabu
naare pabola pulaina naa
disaipel alinuri Juda alinu
paala komisima-pulu ada ru-
nane kiritaoma pora gaape
garulaoma pirisima. Go rabu
Yesu nipu pa ipuma naa piri-
para epa aoma talo: Nimina
lo robaa kuma puma epe
kone su piralepape.
20 Go loma lisana nipuna
ki laapo-para perali page
mea waalisa. Go rabu
naame Mudu Ali adisima-
pulu raaname komoma pedo
pirisima.
21 Go raburi Yesumi naa-
para wala lagisa: Nimina lo
robaa epe kumapu ena pi-
ralepape. Aapame ni mea
epenalisa-rupa neme enaal-
inu piri-para mea rapaalua.
22 Go loma lisana nipuna
popome naa madaa ma-
paama paboma talo: Nimimi
Holi Spirit mealepa.
23 Enaali raayona koe
elenu raakepe rubalimiri
go koe elere ora dia yaalia.
Go puma narakepe rubal-
imiri go koe elere namuma
rabuniaalia lisa.

Tomas-me Yesu adisa

24 Yesu naa piri-para ipisa
rabu disaipel ali komea-
mare napirisa. Go aliri
Tomas pare nipuna bi
medare Didimus.
25 Go ali napirisa-pulu
naame nipu lakelesima:
Paga, naame Mudu Ali
adama lisima. Pare Tomas-
me talo: Gore nipuna ki
madaa nil-mi lide kodo page
nipuna perali-para nil-mi
lide kodo waraalua-daare go
rabu kone rulalua lisa.
26 Wala sarara meda
penaaloma naa disaipel
alinu ada ru-nane pirisima.
Go rabu Tomas naa raapu
pirisima. Naame pora gaape
garulasima pare Yesu naana
rikirana epa opapaoma talo:

Nimina lo robaa kuma pu
piralepape.
27 Go loma lisana Tomas-
para talo: Nena kimi nina ki
kodo wara. Ora waraaoma
adape. Gore waraaomare
nena ki ridulaoma nina
perali-para lide kodo page
waraape. Nere kone laapo
nasape. Ni madaa kone
rulape.
28 Go rabu Tomas nipumi
talo: Naa Mudu Ali loma
nina Gote lisa.
29 Yesumi nipu-para talo:
Neme ni adale-pulu ni
madaa kone rulaali? Enaal-
inumi ni na-adoma kone
rulalimide enaaliri nimu
raana komoma piralimi lisa.

Go yarepe-ae buk-na re

30 Yesu napi kogono
medaloma pisa rabu naa
disaipel alinumi adisima.
Go pisa pare go buk madaa
raayo nalu wima.
31 Pare go buk-para sade
agalere nimimi Yesu ora
Gote-na Si page ora Gote-
na Mea Rapaae Ali kone
rulaminalo lisuade. Go
puma go kone nimuna lo
robaa-para makodobaaoma
nipu madaa kagaa piramala
palimi.

21

Disaipel ali ki medane luma medane laapo nimumi Yesu adisimi

1 Werepe naa nipuna dis-
aipel alinu ipa le Taiberias
pagi-nane pirisima rabu
Yesu ipisa-daa naame nipu
adisima.
2 Naa piri-para gu-rupa
ipisa. Yesu nipuna disaipel
alinu Saimon Pita-para
Tomas nipuna bi meda
Didimus-para Nataniel-para
pirisima. Go ali Nataniel
nipuri Galili adaa su robo
ru-nane Kena adare-para
madina ali pirisa. Gore nipu-
para Sebedi-na naakinu-
para ali meda laapo-para naa
raayo meda-para pirisima.
3 Go rabu Saimon Pita-me
naa-para talo: Neme wena
mula pulu lisa. Go lisa rabu
neme talo: Naa page baina
lisima. Go lomare naa ip-
inu madaa puma pisima. Go
pisima pare go ribaa wena
komea-daa meda namisima.
4 Gore naare opapatalo
palaina Yesu nipu no ipa
pagi-nane epa rekaoma aasa.
Reka aasa pare naame Yesu
kone-daa nawisima.
5 Go rabu nipumi naa lo-
rapisa: Nopo naaki-repaaya,
nimimi wena medaloma
meame? Naame talo:
Nameama lisima.
6 Go rabu nipumi talo:
Nimina wena agona mo
ipinu popo ki-nane lopatepa
lisa. Go pumare go agona-
para wena rubitaboma
wenana kedaa pisa rabu
ipinu ru-nane mada nay-
olasaasima.
7 Go raburi neme Jon Pita-
para lakalisua: Go aliri
Mudu Ali lisuade. Gore
Saimon Pita-me nipuna
mamina koyo ruboma ko-
gono pala aasa. Yapare
nina agale pagomare nipuna
mamina maraoma ipa-para
puma pogoloma ki mogema
puma Yesu aasa-pari pisa.

8 Naa disaipel ali medalo-
mare ipinu madaa pirumare
mo wena agona yola pisima.
Naa ipa pagi adaalu pu
napirisima-pulu disaipel
alinumi mo wena agona
ogeasi adaalu (gu-rupa 100
mita) yolapisima.
9 Naa ipa pagi-nane ip-
isima rabu repena meda
rala aasa-daa adisima. Go-
para wena-para bret-para
go repena sulaa-para kiraba
aasa-daa adisima.
10 Go rabu Yesumi naa-
para talo: Meamede wena
medaloma mea ipulupa.
11 Go lisa-pulu Saimon Pita
nipu mo ipinu madaa puma
lisana mo wena agona yola
ipisa. Go wena agona-parare
wena ora rubitabesa pare ag-
ona narugulatabisa. Gore
wena diminasima pare wena
153 pirisa-ya.
12 Go rabu Yesumi naa-
para talo: Epa nalepa. Go
lisa pare naame nere aapi ya-
pae lo gu-rupa nalisima. Ora
Mudu Ali makuaasima-pulu
agale nalisima.
13 Go rabu Yesumi bret
muma naa gisa. Mo wena
page go-rupa maa gisa.
14 Yesu tapa madaa abala
rekoma pumare naa piri-
para rana repo ipisa-daa
adisima.

Yesu Pita laapo agale lisipi

15 Naa eda abala nomare
Yesumi Pita-para talo: Nere
Jon-na si Saimon yaade.
Ni madaa pedo pi kone
guaayere go konemere
disaipel alinuna go kone
rabuaaye? Pita-me talo:
Mudu Ali, neme ne madaa
pedo waru pe lisa. Yesumi
nipu-para wala lakalisa: Naa
sipsip sinu surubuma eda
kalape lisa.
16 Wala rana laapo Yesumi
talo: Jon-na si Saimon-re
neme ni madaa ranaa kome
kone waru sale pae? Pitame
talo: Mudu Ali, neme ne
madaa pedo waru pe-daa
adele lisa. Yesumi nipu-para
talo: Gore neme nina sipsip
menanu eda kalape lisa.
17 Wala rana repo Yesumi
Pita-para talo: Saimon
ne Jon-na si nemere ni
madaa ranaame komele
ya? Gore Yesumi rana
repopa agale lorapisa-daa
Pita-me kodome komoma
talo: Mudu Ali, neme ele
raayo ade-le neme ne madaa
ranaame komoma makuaate
lisa. Yesumi nipu-para talo:
Gore nina sipsip menanu
surubuma eda kalape.
18 Ne-para ora agale la-
gialo. Ne penaali pirisi rabu
nena kone suma aako ramu
laapo yamoma pora pamisi.
Pare ne yomagae pirali rabu
nena ki ridulainaloma ali
medame ki adiala nipuna
kone suma ne maa palia.
19 Yesumi go saa pi agale
lisa-daare werepe Pita-na
komape di rabu nimumi
ki adiala lu makomalim-
inaloma Gote-na bi mi-
nasaalia lisa. Go rabu
Yesumi Pita-para talo: Ni
raita mea nipu lisa.

Yesu Jon laapo agale lisipi

20-21 Abalare ni Yesu re-
para piruma eda nisipa rabu
Pita-me agale gu-rupa misa:

Mudu Ali, nena koe maki-
rae aliri aapi yapae? Gore
abi Pita-me pereke luma ni
adisa rabu nipumi talo: Go
ali madaare ake palia ya?
22 Yesumi talo: Gore nipu
pa pirina epalua kone sanore
nena kogono ya? Ne-para
lawade ni raita mea nipu.
23 Yesumi go agale lisa-
pulu ni mada nakomaluade
remaa lakalisa pare Yesu gu-
rupa nalisa. Dia, nipu pa
pirina epalua kone saluare
nena kogono yapae lo gu-
rupa lisa.
24 Ni Jon neme go elenu
madaa remaa lagisuade.
Neme page pepa madaa
lisua. Go agale madaare Yesu
ora agalena re adema.
25 Pare Yesumi kogono
medaloma adaapu pisa. Go
kogono raayo rado rado pepa
talo palimare go su kamaa
buk ora rubitabalia kone
salo. Ni Jon go buk lisuade.
Go yaade.

Aposel Alinuna Kogono Ripili Agale

Go buk Aposel alinuna kogonore Luk-na agale oge-aisidaa wala laapopa lu saaya. Go buk page Luk-mi lisa. Go buk-para adalima elere gore Holi Spirit-mi Aposel alinu pora waalisa rabu Yesuna Epe Agale pamu lakalisimi. Gore Jerusalem su-para page Judia su-para page Samaria su-para page ora su raayona page pamu lakalisimi (1.8).

Buk Aposel-mere Kerisona lotu ada Juda alinuna rikirana rekataboma werepere adare raayona page su raayona page pisa remaa lisa. Luk-mi go-rupa mea waalalo pisa: Kerisona kogono-para enaalinuna kone wasupame Yesu raitaae laapore, Gote-me abalade Israel enaali lakalisaayarupa waalalo pisa.

Adaa ele meda Buk Aposelme talore Gote-na Holi Spiritna kogono. Abala ririnare Holi Spirit-ri Pentikos yapi di rabu disaipel alinu piri ipisa. Wala werepere Holi Spiritmi nimuna kone ma-redepo yaaoma puri kalisa.

Go buk madaare agale adaalupenu Aposel-numi pa enaalinu lakalisimi page wia. Naame adalema. Enaali adaapumi go Epe Agale raitalimi rabu lotu ada adaa.

Moge ria-ae alinuna kogono madaare Aposel alinuna remaa adaapu wia pare agale adaapuri Pita-para Pol laapona kogono pi-rupa page wia. Pita-re Yesu raapu pami disaipel yaade. Go yapare Pol-mere abala ririna Yesu naraita maa pamisa. Dia, Yesuna lotu leme enaalinu rabuaanaalalo kogono pisa. Pare Yesumi Pol yaaloma nipuna kogono neme abala riri-nane paina palimina lisa.

Go buk-na meda-para Luk-mi Pol madaa pia remaa tyalore: Naame pema-ai lea. Makuaae Mudu enaali adaapumiri Luk page Pol raapu pamisana kone wimi.

Robonu gu-rupa adamina:

- Yesumi agale lakeloma yaa-para pisa (1.1-11)
- Judas-na kogono ali medame misa (1.12-26)
- Jerusalem su-para epe agale madaa kogono pisimi (2.1–8.3)
- Judia su-para Samaria laapo raitana epe agale lakalisimi (8.4–12.25)
- Pol pamuma su adarenu raayona epe agale pamu lakalisa (13.1–28.31)

1 Yesa Tiofilus:* Naa abala pepa komea madaare neme abala Yesuna pisade kogono-para nipuna agale-para apo pepa madaa luma rapaasuade.

2 Nipuna kogono ripia pa kamaa puma so yaa-para penaalo go agale raayo pepa

* **1:1:** Go kogono alinuna buk-ri Luk-mi luma wisa. Buk meda Luk nipuna page lisa. Go puma nipuna yago meda Tiofilus piri-para luma rapaasa.

luma rapaasuade. Go puma
Yesumi Holi Spirit-na purimi
nipuna mapiraasade aposel
kogono alinu-para agale
mana lakeloma sone pisa.
3 Gore abala komenaloma
yapi di 40 popenaloma
aposel kogono alinu raapu
epa kiritaoma pirisa. Nimu
raapu pirisa rabu nimumi
nipu ora pa pia kone winalo
ele adaapu pisa. Go puma
epe kogono radonu pu Gote-
na Surube Su madaa agale
adaapu lakalisa.
4 Aposel alinu raapu
kirita pirisa rabu Yesumi
nimu agale gu-rupa lakalisa:
Nimimi Jerusalem suri
nagiyalepape. Naa Aapame
giliade ele mealiminapa
adoma piralepape. Go ele
madaare neme agale abala
lagisuade.
5 Gore Jon-me enaalinu pa
ipame kalu-ipa measa pare
wala ogesi-daa pa piruma
Holi Spirit-na puri mada
kalu-ipa mealimina lisa.

6 Aposel alinumi Yesu
raapu kiritasimi rabu nipu
agale gu-rupa lorapisimi:
Mudu Ali, naa Israel enaal-
inuri aa-rabo naame go su-
para suruba piralima yapae?
7 Yesumi talo: Aapana yapi
dinu nipuna wia-rupa mada
na-adema. Aapa nipuna di
wia-pulu ni namakuaayo.
8 Yapare Holi Spirit nimi
madaa epenalea rabu puri
mealimi-pulu nina pisuade
remaa Jerusalem su-nane
page Judia Samaria laapona
apo ipanu popea-nane su
raayona lakela pulupape
lisa.

Yesu yaa-para pisa
(Mak 16.19-20; Luk 24.50-
53)
9 Nipumi go agale loma ni-
mumi adapaba pirina Yesu
yaa-para puma mole kaaka
medame nipu maa puma
kepisa.
10 Yesu so yaa-para pisa
rabu aposel kogono alinumi
adaba pirina ali laapo nipu
raapu rekasipi. Go ali
laapona mamina-re kaake pi
maraasipi.
11 Nipu laapome talo:
Galili alinu-ya, ake paa-daa
yaa-para adaba pimi pae? Go
puade Yesuri wala werepe
go-rupa wala epalia lisipi.

Judas-na kogono ali
medame minalo mada misimi
12 Go puma aposel ko-
gono alinu Rudu Oliv kilip-
ima wala Jerusalem su-
para pisimi. Rudu Oliv-ri
Jerusalem su-para siti re-
para gu-rupa wan kilomita-
rupa adaalupu aasa.
13 Jerusalem su-para
pumare nimuna so ada
rum-aepara puma pirisimi.
Go puma pirisimi alinuna
biri go-rupa: Pita-para Jon-
para Jems Andru laapo
page Filip Tomas laapo page
Bartolomyu Matyu laapo
page Jems medare Alfius-na
si page Saimon-re nipu Selot-
repaa page Juda-re Jems
medana si page nimu raayo
pirisimi.
14 Go alinu raayo nimuna
kone komea-para suma

beten lala pirisimi. Go
ena raapu page Yesuna agi
ame balinu page beten lala
pirisimi.

15 Go puma yapi medaloma
pisa rabu kone rulae enaal-
inu kiritasimi. Enaaliri gu-
rupa 120 kiritasimi. Go
rabu Pita-me rekoma agale
gu-rupa lisa:

16 Ame balinu, pagalepape.
Gote-na pepa madaa Holi
Spirit-mi Juda enaalinuna
kone Devit abala kalisa-pulu
nipumi pepa madaa lisa. Go
Juda-re Yesu giyoma lore
alinumi linalo yada robisa.

17 Go pisa pare Judas-re
ora naa raapu piruma naana
kogono raba minalo Yesumi
Judas mapiraasa.

18 Yapare go alimi yada
roboma kana misa. Go
mone-mere su meda kaboma
werepe kope noma lopoma
robaa rugulataboma lo koya-
pape puma komisa.

19 Jerusalem su-para piri
enaalinu pagoma go suna
biri Akeldama maasimi. Go
bina re ali yaapi wi su leme.

20 Go madaare Buk Sam-
para go ali madaa agale gu-
rupa lisimiya: Nipuna ada pa
rai aina. Ali medaloma go
ada-para mada napirina lisa.
Go page lisa: Ali medame
nipuna kogono mina lisa.

21 Go pea-le abiri naame
ali meda meamina. Go
ali nipuri naa raapu ade
abuna Yesumi agale mogeal-
isa rabu page naa pamisima
rabu page go raayo adoba
kiriti ali adoma meamina
lisimi.

22 Jon-me Yesu kalu-ipa
mea kalisa rabu page Yesu
komoma rekoma wala yaa
madaa pisa rabu page go
raayo adoba piri ali meam-
ina lisimi. Go nasamina ali
muma naa raapu Yesuna
komoma wala rekesa-le
pamu lamina lisimi.

23 Pita go-rupa lisa rabu ali
laapo mada minalo gu-rupa
lisimi: Medare Josep nipuna
bi medare Barsabas page Jus-
tus page lemede. Ali medare
nipuna bi Matias leme.

24 Go rabu beten gu-rupa
lisimi: O Mudu Ali, ne enaali
raayona kone ade. Go ali
laapo naame makeme talo
palima ali neme ali komea
mea waalape.

25 Go pumare go alu-
paleme alimi Judas-na ko-
gono mina. Go ali Judas-re
nipuna yoto muma ora koe
su-para puade lisimi.

26 Go loma nimumi ali
laapo adoma Matias madaa
raana komisimi. Go ali ko-
gono ali 11 raapu aasimi.

2

Holi Spirit epenalisa

1 Yapi di Pentikos rudu
lisa rabu kone rulae enaal-
inu ada meda-para epa kiri-
tasimi. Kiritasimi enaalinuri
120 pirisimi.

2 Go Pentikos yapi rabu ele
medame yaa madaa mu mu
loma lisana wagepu adaa po
rilipu-rupa ipisa. Go rabu
nimu piri ada-para epa ru-
bitabesa.

3 Go pisa rabu nimumi
repena sulaa-rupa rugula

rugula pisa rabu nimumi adisimi. Rugula rugula puma rabu repena sulaa elere nimu madaa komea komea lo epa pirisa.

4 Go pisa rabu nimu madaa Holi Spirit-mi epa rubitabesa-pulu adaa agale rado rado lisimi. Go agalere Holi Spirit-mi nimu kalisa.

5 Go pisa rabu Juda alinu medaloma Jerusalem supara epa pirisimi. Gote madaa kone rulae alinuri adare su raayona page giyoma epa pirisimi.

6 Gore enaali raayome go po rilipu ele pagisimi rabu nimu raayo adola kiritasimi. Go puma nimuna adaa agale pagisimi rabu nimu ora paala komisimi.

7 Go puma nimumi kidipaa ragi luma gu-rupa lisimi: Go adaa agale leme alinuri ora Galili su-para piri enaalinu yaade lisimi.

8 Go pea pare nimumi agale lalaina pagaleme rabu naana adaa agale pagalima lisimi.

9 Naana suri Partia-para Midia-para Elam-para Mesopotemia-para Judia-para Kapadosia-para Pontus-para Esia-para

10 Frigia-para Pamfilia-para Isip-para mo adaa su Libia-para Sairini su page piruma epama. Gore naa medalomare Rom page pima lisimi.

11 Naare ora Juda-para ruru rado enaalinu lotu komea tema enaali page pima. Naa medalomare su Krit Arebia laapo page pima. Go pea pare kone rulae enaalinumi agale leme rabu nimu raayome naana adaa agale pagoma Gote-na epe kogono madaa pagamade lisimi.

12 Go pisa-pulu alinuri ora pogolasaoma ki wage alo puma agale gu-rupa lo pirisimi: Go elere ake yapae lisimi.

13 Go lo pirisimi pare pa ali medalomame giri laaoma gu-rupa lisimi: Go alinuri ipa wain (bia) noma makeateme lisimi.

Pita-me agale lapedepelisa

14 Go rabu Pita aposel kogono alinu 11 raapu rekaoma enaali raayopara agale puri paloma gu-rupa lisa: Juda enaalipara, Jerusalem su-para enaalinu-ya, nimimi go agale pagalepa.

15 Nimina konere mogo alinu ipa bia noma makeateme* kone saeme pare abi naare pena ipulaina pa 9 klok rabu aema lisa.

16 Ribaa rabu ipa bia nemede. Go kone madaare Gote-na agale lakale ali Joelme Gote-na buk madaa abala agale gu-rupa lu wisaya:

17 Gote-me talo: Werepe su yaa dia yaaliade rabu neme gu-rupa palua: Naa Holi Spirit enaali raayo madaa mapiraalua. Go puma nimina nogo naakinu nina agale

* **2:15:** Pitame go agale lakelisare re wia-daa lisa. Ake paa-daa ya? Juda enaalinuri ribaareko eda noma ipa bia page nanisimi-daa lisa.

lakeleme. Go puma nimina
alinumi ele adalimi.
18 Go di rabu neme nina ko-
gono enaalinuri Holi Spirit-
na puri katoa. Katoa rabu
nina epe agale lakeleme.
19 Go puma neme so yaa-
para ele radonu maa salua.
Go puma su kamaa ele
radonu maa salua rabu yapi
page repena sulaa page koe
lodo page ma-opasaalua.
20 Go Mudu Ali epaliade
yapi di madaare naare abala
kudinina toa lisa. Go puma
subare yaapi pi ma-aalia.
21 Go rabu enaali raay-
ome Mudu Ali-na bi madaa
agale loma kone rulalimiri
ade abuna kagaa piramala
palimi lisa.

22 Pita-me lisa: Israel
enaalinu-ya, go agale pa-
galepape: Neme Nasaret ali
Yesu madaa lalo. Yesuri
Gote-me nipu mapiraoma
puri kalisa-pulu kogono
waru pisa. Go-rupa puma
nipumi puri pale kogono-
para ora epe kogono rado
rado-para Gote-na puri maa
waalisa-daa makuaaeme.
23 Yesuri Gote-me kone
mapiraasa-pulu koe kimisu
enaalinumi repena polopea
madaa linalo maa rapasa.
24 Go pirisimi pare komape
ele kepenalo Gote-me nipu
marekaasa. Gore komape
eleme Yesu tapame narip-
inaasa.
25 Go madaare Devit-mi
Yesu madaa abala gu-rupa
lisa:

Ali Mundu-ri ade abuna ni
raapu pipa-daa ade.
Go puma ni raba mea-le ni
paala nakomalua lisa.
26 Go pea-pulu epe koneme
lo robaa-para rubitabea-daa
pedo pi.
Naa yogale tapa-para rogaal-
imi pare
Nina kone wasupa ade
abuna kagaa piralia.
27 Neme nina kone wasupare
Komape su-para nape-
nalo surubape.
Naa epe kogono alina yogale
mada naramualia.
28 Neme epe pora waaloma
go pora ade abuna
Kagaa pirape pora yaa-pulu
Ne raapu raana komona
pitua lisa.
29 Ame balinu-ya, naana
kasua Devit-na agale epe-
rupa lagialo. Nipu kome-
naloma tapa-para rogaasimi.
Go puma nipu rogaae kana
apedaa go su-para aaya.
30 Nipu Gote-na agale
lakale ali piruma Gote-na ora
agale waru makuaasa. Gote-
me yaa madaa makuaa loma
lisana gu-rupa lisa: Devit
madi su-para ora Mudu Ali
meda piralia lisa.
31 Devit-mi Yesuna pa-
peanu werepe epaliade
elenu adisa-pulu nipu
rekape-ai agale lakalisa. Go
puma Keriso kome enaalina
su-para napiruma yogale
page naramualua lisa.
32 Pagalepa. Gote-me go ali
Yesu Keriso marekaasa-daa
naame leme adisima.
33 Gore Yesu marekaasa
rabu Gote-na popo ki-nane
puma pirisa. Go puma Gote-
me ora agale loma Holi Spirit

gialua lisa. Go lisa-pulu nimimi abi go ademede elere Holi Spirit nipumi mea epenalade.

34 Gore Devit-ri Yesu pisarupa so yaa mada napirisa. Devit-mi talo:

Gote-me Mudu Ali Yesu-para.
Naa popo ki-nane piraina lisa.

35 Lore alinu nena rolo-para mapiraalua lisa.

36 Israel su-para piri enaali raayore ora Gote-me go Yesu Mudu Ali mapiraasade kone makuaalepape. Go Yesuri nimi repena polopea madaa lisimi pare Gote-me nipu ora makuaa loma Mea Rapaae Ali yaade lo lakalisa.

37 Enaalinu go agale pagisimi rabu nimuna lo robaa-para kedaa pisa-daa nimumi Pita-para aposel kogono ali medaloma-para go-rupa lisimi: Amenu, naa ake palima ya?

38 Pita-me lakalisa: Nimi komea komea lo kone pereke yoma Yesu Keriso-na bi madaa kalu-ipa mealepa. Go puma nipumi nimina pupitagi marabuaaoma Holi Spirit nimi pa gialia lisa.

39 Gote-na ora agalere nimi-para nimina sinu-para su raayona lo kiritasimi. Go enaali raayore naana Adaa Gote-me nipu raapu mapiraalia lisa.

40 Go puri pale agale Pita-me nimu lakalisa. Go puma agale mana adaapu loma gu-rupa lisa: Abiri pupitagi ne enaali adaapu pimi-le nimiri nimu giyoma koe kone nasalepape lisa.

41 Go lisa rabu enaali adaapu nipuna agale madaa raaname komoma pagoma kalu-ipa misimi. Go yapi di rabu enaali 3000 disaipel enaali raapu epa pirisimi.

Enaalinu raayo lo robaa komea wisimi

42 Nimumi moge ria-ae alinuna agale pagoma epe-rupa piruma kone komea suma eda noma beten lo pirisimi.

43 Go puma aposel kogono alinumi napi kogono page epe rado kogononu page pisimi-pulu enaali raayome paala komoma pirisimi.

44 Go puma kone rulae enaali raayome kone komea suma nimuna elenu kiritaoma rumaaoma pisimi.

45 Go puma pa enaalinumi mo kone rulae enaalinuna ele kabenalo nimumi kana muma pa piri enaali rumaaoma kaloma nimu raayo epe-rupa pirisimi.

46 Go puma nimumi kone komea suma yapi meda meda lo lotu ada-para kiritasimi. Go page nimuna ada-para eda noma ora raaname komo pirisimi.

47 Go puma nimumi Gote-na bi minasaasa piruma enaali raayome talo: Nimi epe-rupa pimi enaali. Go puma ade abuna Gote-me kone rulae enaali raapu enaali medaloma adaapu mapiraasa.

3

Pora napami alina age ma-epeaasa

1 Gore beten lape di rabu
Pita-para Jon nipu laapo
alebo lotu ada-para pisipi.
2 Pisipi rabu go epe lotu
adana pora gaape-nane pora
napami ali meda pirisa. Go
aliri agimi age koeyae pale
madu wisa. Ade abuna epe
pora gaape temede kamaa-
nane ria ipuma mapiraasimi.
Go alimi lotu ada-para
kodobalimide enaalinu-para
kana ele meda ogenalo mea
mapiraasimi.
3 Pita Jon laapo lotu ada ru-
nane kodobatalo pisipi rabu
go alimi ele meda gialepa
loma ogelisa.
4 Go lisa rabu mo ali
laapome pora napami alina
le agaa waru adaba suma
Pita-me talo: Saa adape lisa.
5 Gore pora napami ali
nipumi kone gu-rupa wisa:
Ora ele gialipi kone wisa-
pulu go alimi waru adaba
wisa.
6 Go rabu Pita-me nipu go-
rupa lakalisa: Ni kana ele
nasabaayo-pulu ele meda gi-
aluame pi lisa. Nasaret su-
para piri Yesuna bina purimi
ne marekaaluame talo lisa.
7 Go loma go alina ki mina
marekaasa. Marekaasa rabu
go alina age galo puri pasa.
8 Go ali raana komomare
rekoma pora pamisa. Go
puma nipu page Pita Jon
raapu epe lotu ada-para
pisimi. Pisimi rabu go alimi
ora pogolaari puma Gote-na
bi minasaasa.
9 Nipu pamuma Gote-na bi
minasaasa rabu enaali adaa-
pumi nipu adisimi.
10 Go ali ade abuna epe
pora gaape-nane piruma
kana ogelisa-pulu enaal-
inumi nimuna le agaame
adisimi. Gore nipu abi pora
epe-rupa pamuma ru-nane
ipisa-daa go enaalinumi
paala komoma ki wagepu
pirisimi.

Pita-me epe lotu ada-para agalena re lakalisa

11 Go lotu adana pokaalo
ada meda aasa. Gona
biri Solomon-na pokaalo
ada lisimi. Mo alimi Pita
Jon laapo waru kupima go
pokaalo ada aasa-para enaali
adaapu nipu wagepu adola
pisimi.
12 Pita-me enaali raayo
adoma agale gu-rupa
lakalisa: Israel enaalinuri
ake paa-daa nimimi ki
wagepu puma pimi pe lisa.
Gore ake paa-daa saa adoba
wimi pae? Nimi ake kone
wimi pae? Saame epe kone
suma saana purimi go ali
ma-epeaaripa ya? Ora saana
purimi-daa dia.
13 Gore Gote-me paa. Ora
naana kasua Abraham-
para Aisak-para Jekop-para
nimuna Gote-me go ali ma-
epeaaripa. Nipumi nipuna
raba mi naaki Yesuna bi
minasaatalo paa. Go Yesuri
nimimi apo kadipi Pailat-
na le agaana yada roboma
koau waalisimide. Pailat-
mere Yesu rapaalua kone
wisa pare nimimi go agale
napagesimide.

14 Go puma Yesu ora
Gote-na epe redepo le ali
pirisa pare nimimi nipu
giyoma Pailat-para enaali
lu makome ali epenala
lisimide.
15 Go puma nimimi ade
abuna kagaa pirapena re
Yesu yapare lisimide. Lisimi
pare Gote-me tapa-para
marekaasa. Naame go raayo
adoma lalema.
16 Go Yesu nipuna bimi
go pora napami ali ma-
epeaaripa. Nipumi Yesu
madaa kone rulaasipi-
daa Gote-me nipu puri
kalisa. E, gore nimimi go
ali adaba pimi. Go alimi
Yesuna agale lo robaa-para
makodabaripa-pulu nipu
epe-rupa pia lisa.

17 Naa ame balinu, nimi
page nimina ali kalunumi
page Yesu-para pisimide
elere namakuaaoma pisimi
yaade.
18 Go pea pare Gote-me
nipuna agale lakale alinu-
para gu-rupa lakalisa: Keriso
Mesaia radaa noma komalia
lakalisa. Go alinumi agale
lakenaloma go agalena re
makoyatalo pisimi.

19 Go pimi-le kone pereke
yoma Gote-na kone muma
nimina pupitagi giyalim-
ina go rabu nipumi mea
rubaalia.
20 Gote-me kagaa puri
ginalo go-rupa palepape.
Go puma Gote-me Yesuri
makuaa loma Mea Rapaae
Ali yaa-pulu abala mada
muma mea rapa lisa.
21 Pare nipu abi yaa-
para ora piruma werepe su
kamaa ipuma kagaa elenu
masaalia. Go madaare Gote-
me nipuna agale lakale alinu
lakenaloma nimumi lisimi
lisa.
22 Go madaare Moses-me
abala gu-rupa lisa: Gote-
me ni nipuna kogono panolo
mapiraasa lisa. Go pea-
le nipuna lakale alina agale
raayome pagalepape.
23 Go puma enaali raayome
nipuna agale napagalimi-
daare Israel su giyoma ora
nimu komabalimina. Moses-
me agale gu-rupa lisa.
24 Pita-me wala talo: Gote-
me agale lakale ali Samuel
madaa piruaama ipumare
agale lakale alinumi raayo
go agale komea gu-rupa
lisimide. Nimuna agalena re
abi go yaade lisa.
25 Gote-me kasuanu raapu
kana waraaoma agale lakale
alinu agale lakalisa. Go ora
agalere ora nimina pagoma
meape agale yaade. Gote-
me Abraham-para agaleme
pogalulalo gu-rupa lisa:
Nena madi si kasuanumi su
kamaa piri enaali raayo puri
kainalo mapiraalua lisa.
26 Go lisa-pulu Gote-me
naa raba meape ali Yesu
mea epenalisa. Gote-me Yesu
marekaaoma nimi piri-para
abala epenalisa. Go puma
nimimi pupitagi ne kone
koau walanalo epe puri mea
epenalisa.

4

Nimumi Pita-para Jon

laapo adilisimi

1 Pita-para Jon laapome
enaali agale lakalisimi rabu
alinumi nipu laapo adialalo
ipisimi. Alinu gu-rupa ip-
isimi: Gote-na lodo kira-ae
alinu page lotu adana Mudu
Ali polis page Juda alinuna
page Sadyusi ruru alinu page
adialalo ipisimi.
2 Gore Pita Jon laapome
enaalinu-para Yesu tapa-
para rekoma pia lisipi. Go
lisipi-pulu enaalinumi kome
enaalinu page wala rekoma
piralimi. Go lisipi-pulu mo
alinumi rono waru pagoma
adialalo pisimi.
3 Go puma adilisimi pare
ribaa lisa rabu ekera kose
lemena lisa. Go puma kose
nalo pi ada-para surubisimi.
4 Go pirisimi pare enaali
adaapumi nipu laapona
agale pagoma kone rulasimi.
Go rabu Mudu enaali adaa-
pumi gu-rupa 5000 kone
rulasimi.
5 Wala ekera-nane kaunsil-
na ali mudunu page
kone makuaae alinu page
rekena agale tisaa-nu page
Jerusalem su-para kiritasimi.
6 Gote-na lodo kira-
ae alinuna mudu Anas-
para Kaiafas-para Jon-para
Aleksader-para lodo kira-ae
Mudu Ali raayo kiritasimi.
7 Go puma nimumi aposel
kogono ali laapo lorapisimi.
Nipina kogonore aapina bi
madaa puri mealepa lisimi.
8 Go lisimi rabu Pita
madaare Holi Spirit
kodobasa-pulu gu-rupa abu-
lisa: Enaali raayona mudunu
page kone makuaae alinu
page nina agale pagalepape
lisa.
9 Gore nimimi agale mu-
lalore saame pora napami ali
raba muma ma-epeaaripade
agale laketepa lisimi.
10 Go madaa waru pa-
galepape. Go rekoma pia
aliri Nasaret su-para piri
Yesu Keriso-na purimi nipu
ora ma-epeaaripa. Go Yesuri
nimimi repena polopea
madaa nil-mi lisimide pare
Gote-me nipu tapa-para
marekaasa. Nipuna purimi
pisa.
11 Gote-na buk madaa wi
agaleme Yesu madaa saa pi
agale gu-rupa wisa: Nimi
kamda kogono pulalo meme
kanare giyasimide pare go
kana abi ora riri-nane ali
lisa.
12 Gore nipu komeame ade
abuna kagaa piramala pope
kone wasupa mada gialia. Su
raayo-para pimi enaalinumi
Yesuna bi komeame naa epe-
rupa mapiraalia leme lisa.
13 Go lisa rabu kaunsil piri
alinu paala komisimi pare
Pita Jon laapome puri pale
agale lisipi. Go ali laa-
pore skul nalo agale mana
waru napage ali lapo-le puri
pale agale lisipi-daa adisimi.
Nipu Yesu raapu pirisipi-daa
adisimi. Go puma mo alin-
umi kone adaapu wisimi.
14 Yapare pora napami ali
pereke yoma nimu raapu
pirisa-pulu nimumi Pita
Jon laapo-para agale na-
abulisimi.
15 Go puma nimumi go
ali laapo kaunsil ada giyoma

kamaa maa pulupa lisimi. Nimumi nipu laapo madaa kose lape agale mea robesimi.
16 Go ali laapo madaare ake palima ya? Nipuna puri pale napinu kogono Jerusalem su-para enaali raayome pagamede. Go peale naame go ali laapome ne koe ali nama-epeaaripiri mada natema lisipi.
17 Yapare go agale su raayome puma pagena-le go ali laapo-para Yesuna remaa enaali medaloma nalakelaina lisimi.
18 Go loma go ali laapo ru-nane mea ipulupa loma lisana agale mana gu-rupa lisimi: Yesuna agale-para nipuna bi-para enaali medaloma nalakelape lisimi.
19 Go lisimi pare Pita Jon laapome agale gu-rupa abulisipi: Nimimi tapape. Nimina agale pageme palo ora Gote-na agale pageme palo tapape. Gote-me lisa adea-le nimimi tapape.
20 Gore saame adoma pagisipa-pulu agale mada tepa lisipi.
21 Go lisipi rabu kaunsil alinumi nipu-para yada malue tyape agale wala loma mea rapaasimi. Enaali raayome go ali laapona kogono madaa Gote-na bi minasaasimi rabu kaunsil alinumi nipu laapo nalisimi.
22 Mo wala yaina perekele aliri nipuna madina maaliri 40 pirisa.

Gote-na kone rulae enaalinumi puri minalo beten lala pirisimi

23 Rapaasimi rabu Pita Jon laapome adami enaali piri puma Gote-na lodo kira-ae ali mudu-para kone makuaae alinu-para nimumi pisimide agale puma lakalisipi.
24 Go enaalimi pagisimi rabu Gote madaa kone komea suma agale talo: Aapa, ne ora adaa. Neme su yaa laapo page ipa page ele raayo page warisi.
25 Nena Holi Spirit-mi naana kasua Devit agale lakalisa rabu nipumi pepa madaa gu-rupa lisa:

Ake pea ruru rado enaalinu rono pagoma koe agale lo pimi?

26 Su raayona ali kalunumi au puma mudu ruru kiritasimi.

Nimumi Gote-para nipuna Raba Meape Ali madaa page rabuaalalo kirita pirisimi lisa.

27 Devit-mi gu-rupa lisale abi Herot page Pontius Pailat page go ali mudu ruru rado enaalinu page Israel su-para piri enaalinu page nimu raayo kiritaoma nena raba mi ali Mesaia mapiraasimi.
28 Gote neme abala kone wina go mada palimi-pulu nimu kiritalo pirisimi.
29 Gote abiri neme nimuna yada palimiri waru adobaina. Go puma naare nena raba mi enaalinumi nena agale puri paloma lakelamona puri giape.
30 Nena koneme enaalina yaina ma-epeaaoma epe ko-

gono mapaaoma puri pale
kogononu rado pamona puri
giape lisimi. Nena Epe Raba
Meape Si Yesuna bimi giape
lisa.
31 Go beten lo kiritasimi
rabu nimu piri-para pururu
aasa. Go puma Holi Spirit-mi
nimu raayo rubitabenaloa
Gote-na epe agale puri
paloma lakalisimi.

Kone rulae enaali kone komea wimi

32 Kone rulae enaalinumi
kone komea suma nimuna
elenu lamulalo komea-rupa
pirisimi. Ali medamere
nipuna kama raapu saapitua
kone nawisa.
33 Go puma aposel kogono
alinumi Mudu Ali Yesu
tapa-para abala rekesa-daa
agale puri paloma lakalisimi.
Ora go-rupa puma nimu
madaare Gote-na epe raba
meape kone mea wisa.
34 Go puma kone rulae
enaalinuna rikiranare naar-
ali enaali meda ora napirisa.
Dia, enaali raayome su ada
laapo yoto misimi rabu
aposel kogono alinu kalisimi.
35 Go puma nimumi ele
dia-le enaalinu-para mea ru-
maasimi.
36 Go pisimi rabu ali
medalomame Josep nipuna
su kabesimi. Go aliri
nipu Livai-repaa su Saiprus
madina ali pirisa pare
aposel kogono alinumi bi
Barnabas maasimi. Adaa
agale madaare go biri epe
kone sape ali.
37 Go aliri yoto muma
aposel kogono alinu kana
puma kalisa.

5

Ananaias Safaira rapaaya pirisipi

1 Kone rulae enaalinu ele
gu-rupa rumaasimi pare
Ananaias Safaira repaaya
lapo pirisipi. Ananaias-me
nipuna su meda madaa kana
yoto misa.
2 Go rabu nipumi
medaloma paga suma
medalomare aposel kogono
alinu kalisa. Go konere
nipuna wereme kalisa.
3 Go pisa rabu Pita-me
talo: Ananaias, ake paa-daa
Satan-me ne makirae kone
maa gia pa. Go pea-le
neme Holi Spirit-para maki-
rae agale lae. Kone gu-
rupa saere su rudu yoto
medaloma nena pa pagaa
saama lisa.
4 Go suri ora nena su
yaade. Gore yoto meaede
kana page nena yaade. Ora-
le ake paa-daa ne kone laapo
suma kana pagaa wi pae? Ne
pa enaalinu-para makirae
agale nalakelae pare neme
ora Gote-para makirae agale
lakelaede lisa.
5 Ananaias-me go agale
pagoma lisana nipu lopoma
ora komisa. Go puma
enaali medalomame go
remaa pagomare paalame
komisimi.
6 Go pisa rabu penaalinu
ipuma Ananaias-na ro mea
ruma tapa-para puma ro-
gaasimi.
7 Wala werepe ogesi-daa
piruma Ananaias-na were
Pita piri-para ipuma mo
pisana remaa napagesa.

8 Pita-me mo ena lorapisa:
Ne page nena aali laapo
mo su madaa kana go-rupa
meapede lalo pare akepu
meape lisa. E, meapade pare
medaloma dia yaade lisa.
9 Go lisa rabu Pita-me
lakalisa: Ake pea nena
aali raapu koe kone suma
Gote-na Holi Spirit-para
makirae agale lakelapape
pae? Nena aalina ro rogaae
alinu riri-nane pimi-le nena
yogale page go enaalinumi
rogaalimi lisa.
10 Go lisa rabu go ena
Pita-na age re-para lopoma
komisa. Go puma alinumi
ipuma go enana ro ria puma
aalina tapa re-para puma ro-
gaasimi.
11 Gore Yesuna dis-
aipel enaalinu page enaali
medalomanu page apo
remaa pagoma ora paala
komisimi.

Aposel alinumi puri pale kogono-para epe rado kogono-para pisimi

12 Aposel alinumi enaalina
rikirana napi kogono page
epe rado kogononu page
pisimi. Koro meda aposel
kogono alinu-para enaali
medaloma Solomon-na
pokaalo ada-para puma
kiritasimi.
13 Go rabu pa enaali
medaloma nimu raapu
nakiritasimi pare kone rulae
enaalinu pala komoma nimu
raapu nakiritasimi.
14 Go pisa rabu Mudu Ali
madaa kone rulae enaali
adaapu nimu raapu meda-
para pirisimi.
15 Aposel alinumi kogono
waru pisimi-daa enaalinumi
yaina kome enaali pora-
nane ria puma reke madaa
page yapara madaa page
mapiraasimi. Go puma Pita
pamisa rabu nipuna wasu-
pame yaina wi enaali madaa
kabulisa rabu kome enaali
ma-epeaanalo mapiraasimi.
16 Go puma Jerusalem su
mone pane piri yaina wi
enaali page remo pabo piri
enaali page ma-epeaanyalo
mea ipisimi. Go pirisimi
rabu aposel kogono alinumi
nimu maperekeasimi.

Aposel alinumi radaa nisimi

17 Go pirisimi rabu Gote-
na lodo kira-ae ali kalun-
umi page Sadyusi alinu page
nimumi aposel kogono al-
inu madaa koe kudipa kone
wisimi. Go rabu nimumi ralu
waru yawesimi.
18 Nimumi aposel kogono
ali mapaitaalalo koe enaali
piri karapo ada-para maa
pisimi.
19 Go pirisimi pare go
ribaa Gote-na ensel medame
karapo adana pora loboma
aposel kogono ali meda
kamaa-nane maa puma
agale gu-rupa lakalisa:
20 Epe lotu ada-para puma
enaali raayo Yesumi kagaa
kone gina laketapape lisa.
21 Go lisa rabu aposel
kogono alinumi ensel-na
agale pagoma yapi lapaasa
rabu epe lotu ada-para puma
agale pamu mogelisimi.

Gote-na lodo kira-ae mudu-
para nipuna kogono alinu-
para nimumi mo Juda alin-
una kaunsil raayo kiritainalo
yaalasimi. Go rabu karapo
ada-para agale rapaoma
disaipel alinu mea epenalo
lakalisimi.
22 Go pisa pare polis
karapo ada ru-nane puma
kodobasimi rabu aposel
kogono alinu napirisimi. Na-
adisimi rabu nimu kaunsil
piri-para agale gu-rupa
puma lakalisimi:
23 Naa karapo ada adola
puaama pare pora gaape ora
loko luma polis adaba pirina
lisima. Go puma pora gaape
loboma ru-nane puma go
alinu-daa naame na-adama
lisimi.
24 Epe lotu adana mudu po-
lis page Gote-na lodo kira-ae
ali mudunu polis page Gote-
na lodo kira-ae ali mudunu
page nimumi go aposel ko-
gono alinu pa puamede re-
maa pagomare kone adaapu
wisimi.
25 Go kone su pirisimi
rabu ali medame ipuma talo:
Pagalepa. Apo paleme alinu-
miri lotu ada-para piruma
enaalinu agale mogeaeme
lisa.
26 Go lisa raburi plisman-
nu nimuna mudu raapu
aposel kogono alinu mula
puma wala ipisimi. Go
pirisimi pare enaalinumi
nimu kaname tyalimi kone
suma pawa mea ipisimi.
27 Go puma aposel kogono
alinuri ru-nane maa puma
kaunsil piri-para ma-aainalo
Gote-na lodo kira-ae alimi
agale mulalo pisa:
28 Yesuna bi madaare agale
nalakelape abala lamade.
Go lamade pare nimimi ora
pa leme-daa adema. Go
Jerusalem su-para raayome
nimina lakale agale pageme.
Go pea-le lu makomaape
kone naa madaa masaatalo
peme.
29 Go lisa rabu Pita-para
aposel kogono alinu medalo-
mame agale gu-rupa abu-
lisimi: Naa Gote-na agale
mana pagoma makuaaema.
Go puma ali medaloma agale
mana napageme.
30 Naana kasuanuna
Gote-me tapa-para Yesu
marekaasa. Go pisa pare
nimimi abala repena polo-
pea madaa nil-mi lu mako-
masimide.
31 Go pirisimi pare Gote-
me Yesu marekaaoma ki
popa ki-nane piruma ora
Mudu Ali page enaali
Raba Meape Ali mapiraasa.
Nipumi Israel enaali raayo
koe kone perekeamina koe
kone rabuaamina puri pasa.
32 Naame page go kogono
abala adisima. Go pea-le
Gote-me Holi Spirit-na puriri
nipuna agale pagemede
enaalinu-para kalisa lisa.
33 Kaunsil alinumi go agale
pagisimi rabu ralu waru ya-
woma aposel kogono alinu
tyamono kone wisimi.
34 Go kone wisimi rabu
Farisi ali medare nipuna

* **5:34:** Aba ripima Pol nipu Yesu madaa kone abi narulasa rabu Gamaliel nipu Pol-na tisaa pirisa. Moge Riae Alinuna Kogono 22.3 go-para wia.

bi Gamaliel* pirisa. Go
aliri kaunsil alinu piri-
para puma rekesa. Go
aliri rekena agale mogeasa-
pulu enaali raayome nipuna
bi minasaasimi. Nipumi
rekoma talo: Go aposel alinu
kamaa maa pulupa lisa.
35 Kamaa pisa rabu
kaunsil-nupara go-rupa
lakalisa: Israel alinu, nimimi
go ali laapore ele palima
kone saleme.
36 Abaladere Theudas
ipuma ni ora Mudu Ali yaade
lakalisa. Go lisa-pulu enaali
adaapu go-rupa 400 nipu
raapu pisimi. Go pisa pare
lu makomasimi rabu nipuna
disaipel ali raayo pogola
pirisimi rabu nipuna kogono
dia lisade.
37 Wala werepe nimumi
enaalinuna bi tyalo ipisimi
rabu Galili ali Juda epa
pirisa. Go puma enaali adaa-
pumi nipuna agale pagisimi.
Pagisimi pare komenaloma
nipuna disaipel enaali pa
giyoma pisimi.
38 Go pisa-pulu abi neme
agale lagialo. Go ali laapo
madaa kose natepape. Go
ali laapo giyalepa. Nipuna
pulalo pi kogonore go pa su
kamaa kogono-rupadaa ora
dia yaalia.
39 Yapare go alinumi Gote-
na kogono peme-pulu nim-
imi mada nayokalimi. Nim-
imi ora Gote madaa koeyae
puma kogono makoyaalimi
lo talo lisa.

Go lisa rabu kaunsil alin-
umi Gameliel-na agale pag-
isimi.
40 Go pisa rabu aposel
kogono ali linalo ru-nane
wala mea ipuma agale mana
puri pale go-rupa lakalisimi:
Yesuna bi mada agale
natepape loma rapaasimi.
41 Go rabu aposel kogono
ali laapo kaunsil giyoma
pisipi. Giyoma pisimi rabu
nimumi Yesuna bi madaa
kedaa risimi-pulu nimu ora
raana komoma pirisimi.
42 Go pumare yapi raay-
ome aposel kogono alinu lotu
ada-para page enaalinuna
ada-para page Gote-na Mea
Rapaae Ali Yesu madaa Epe
Agale mogeasimi.

6

Ali ki medane luma medane laapo raba meape ali madaa misimi

1 Go raburi disaipel
enaalina ruru adaa ya-
maoma pisa. Gore mo
disaipel enaali Grik agale
lisimi rapaame mo Hibru
agale le rapaa rono pagesimi.
Go lisimi: Nimimi eda
wasa enanu nakaleme. Dia
pare naana wasa ena eda
nakaleme-pulu epe-rupa
nasurubeleme lisimi.
2 Go lisimi rabu aposel-
na 12 page disaipel enaali
raayo makiritaaoma gu-rupa
lisimi: Naame Gote-na agale
giyoma eda ele rumaalima-
daare go kone ora ko yaalia.
3 Amenu, go-rupa pamina.
Nimina rikirana ali 7 ele ru-
maaina mapiraalepape. Go
mapiraalimide alinuri epe
bi mealimi rabu nimu Holi
Spirit waru mu redepo le

kone waru su ele surubenalo
mapiraalepa.
4 Go palimiri naame ade
abuna beten loma Gote-na
agale laketema lisimi.
5 Aposel alina agale
pagoma nimumi raana
komoma pirisimi. Go puma
alina bi Stiven-re Gote-
na agale page Holi Spirit
page nipuna lo robaa-para
rubitabesa. Nipu ma-
paamisa. Go puma Filip-para
Prokorus-para Nikanor-para
Timon-para Parmenas-para
Nikolas-para go raayo madaa
misa. Nikoas-re Antiok su
piruma abala Juda alinu
raapu kone rulae abala misa.
6 Go kone rulae enaalin-
umi mo disaipel ali 7-pela
maa ipisimi. Go pirisimi
rabu aposel kogono alinumi
beten loma lisimina go alinu
kalu madaa ki saasimi.
7 Go raburi su raayona
enaali adaapumi Gote-na
agale pagoma kone rulasimi.
Go puma Jerusalem su-para
kone rulae enaali adaa yoma
adaapu pirisimi. Go page
Gote-na lodo kirae enaali
adaapu nimumi Yesuna
agale waru pago kone
rulasimi.

*Juda alinumi Stiven adil-
isimi*

8 Gore Stiven-re Gote-na
raba meape kone page Holi
Spirit-na puri page waru
misa-pulu nipumi enaali
piri-para puri pale kogono-
para epe rado kogononu-
para puma pisa.
9 Go pisa pare enaali
medalomame Stiven raapu
agale ape pula pisimi. Go
enaalinuri Juda enaalinuna
lotu ada medana bi kepena
alinu lisimi. Go enaalinu
page lotu adare Sairini suna
Juda enaalinu page Aleksan-
dria suna Juda enaalinu page
Silisia Esia su laapo piri Juda
enaalinu page Stiven raapu
agaleme ape pisimi.
10 Go pirisimi pare Stiven-
re Holi Spirit-na puri-para
nipuna makuaae kone page
adoma lisimina nipuna agale
mada naralisimi.
11 Mada naralisimi-pulu ali
medaloma kana kaloma gu-
rupa tapape lisimi: Stiven-
me Moses-para page Gote-
para page ero agale lea-daa
pagema tapape lisimi.
12 Go puma lakenaloma
kone makuaae enaalinu-
para rekena agale tisaanu-
para nimuna kone koe-rupa
ma-rekaasimi. Go puma
nimumi Stiven piri ipuma
kaunsil-na ada-para adiala
ria pirisimi.
13 Go puma nimuna maki-
rae agale le alinumi ru-nane
maa penaaloma makirae
agale gu-rupa lisimi: Go aliri
ade abuna naana Gote piri
lotu ada-para nipumi Moses-
na agale madaa ero agale lo
aaya lisimi.
14 Gu-rupa pagisima lisimi:
Go alimi talo: Nasaret
su-para piri Yesumi epe
lotu ada kilipima Moses-
me naa gisade rekena agale
perekealia laasimi.
15 Go loma makirasimi
rabu kaunsil alinumi Stiven-
na le agaare ora ensel-na le
agaa-rupa adisimi.

7

Stiven-me agale lisa

1 Go lisimi rabu Gote-na lodo kira-ae ali kalunumi Stiven lorapisimi: Nimumi ne-para lamede agalere ora leme pe lisimi.

2 Stiven-me go remaa gu-rupa abulisa: Amenu aa-panu, pagalepape. Naana kasua Abraham Haran su-para na-pirisa rabu epe paa pi Gote-me Mesopotemia su-para opapaoma agale gu-rupa lakalisa:

3 Nena su-para piri ruru giyoma su rado-para pope. Go suri neme waatoa.

4 Go lisa-pulu Abraham Kaldia su giyoma Haran su-nane pisa. Go puma nipuna aaraa komenaloma Gote-me nipu go su-para ma epenal-isa. Nimi abi go pimi su madaa talo.

5 Go rabu Gote-me Abra-ham nipuna surubape su kalisa. Dia, nipuna kama agu raapu pirape oge regepele su-daa nakalisa. Yapare Gote-me werepe Abraham nipuna sinu-para rurunu-para minalo ora agale lakalisa. Gote-me go-rupa lakalisa raburi Abraham-me naaki meda abi namaitisa.

6 Gote-me gu-rupa wala lakalisa: Nena werepe madi naakina rurunuri pa kimisu naakinu ruru piruma nimu ora kogono madaa adili ali-rupa piralimi. Go puma nimu ora maali 400 koe-rupa piralimi lisa.

7 Gore Gote-me Abraham-para wala lakalisa: Apo ada kimisu-para piri gavman-mere nena naakina ru-runu kogono madaa adiala surubalimi. Go palimi pare neme koe kedaa ab-ulanoloma nena madina rurunu ne piri-para nina bi minasaatalo epalimi lisa.

8 Go loma lisana Gote-me Abraham yogale ruguli kone kalisa. Go pisa-pulu Abraham-me Aisak madisa rabu yapi 8 piruma go naakina yogale rugulisa. Go puma werepe Aisak Jekop madisa. Jekop-mere naana kasua 12 madisa.

9 Stiven-me agale gu-rupa lakalisa: Jekop-na sinumi Josep-para koe kone suma Isip yoto muma kimisu kogono ali-rupa maa puma yoto misimi. Yapare Gote-me Josep raapu piruma kedaa epalia lo surubisa. Go rabu Fero ora Isip-na ali mudu pirisa. Go puma Josep kabesimi rabu Gote-me Josep epe makuaae kone kalisa.

10 Nipumi go kone kalisa-pulu Fero-me Josep-para epe kone suma Josep ora Isip su raayona namba wan gav-man ali mapiraasa. Go puma nipuna ada page surubenalo surube ali mapiraasa.

11 Go pisa-le Isip su-para Kenan su laapo-para reae adaa paboma sapi e poape giya komisimi. Go pisimi rabu naana kasuanu eda asa pisimi.

12 Go pisa rabu naana kasua Jekop-me Isip su-para eda salo remaa pagoma nipuna sinu rana komea pora kimisu-para ma rapasa.

13 Rana laapo pisimi
rabu Josep-me ameaya-para
nipuna kone lakalisa rabu
Fero-me Josep nipuna ruru
adisa.
14 Go pisa rabu Josep-me
nipuna aaraa Jekop-para
agale rapaoma nipuna ruru
Isip su-para ipulupape lo
lakalisa. Go pisa rabu enaali
75 no-para puma ipisimi.
15 Go pisa rabu Jekop Isip
su-para puma komenaloma
naana kasuanu page go su-
para puma komisimi.
16 Komenaloma nimuna
ronu Sikem su-para mea ria
puma rogaasimi. Go suri
Abraham-me ali rogaape
tapa kabenalo Hamo-na
naakinu kana kalisa.
17 Go pisa pare Gote-me
Abraham-para pogalu pirape
agale kalenalo di rudu lisa
rabu naana ruru enaali
adaapu Isip su-para kimisu
puma pirisimi.
18 Go-para pirisimi pare
werepere Isip-na ali mudu
meda piruma go alimi Josep
na-adisa.
19 Go ali mudumi naana
ruru yala mapolaaoma
kasuanu radaa mapaaoma
nimuna nogo naaki pa
komenalo su kamaa-nane
mea mapiraasa.
20 Go rabu Moses-na agimi
nipu madisa. Go naakiri le-
wili kaapu epe-rupa ae naaki
yaa-pulu agimi suba repo
ada-para madu saapirisa. Go
pisa pare werepe nipu kalae
naaki-rupa pirisa.
21 Go rabu ali mudu Fero-
na waneme muma ora
nipuna si-rupa surubisa.
22 Go rabu Isip kone
makuaae alinumi nipu
mogealisimi. Go pisa-pulu
Moses-ri nipu yaba yapipi le
ali piruma puri pale agaa-
para kogono-para puma ali
mudu-rupa pirisa.
23 Wala werepe Moses-na
maali 40 palinaloma nipumi
Israel su-para piri amenu
adalua kone wisa.
24 Go pisa rabu Moses-
me Isip ali medame ame
ralu talaina adisa. Adisa-
pulu nipumi ame raba mu-
lalo puma nipumi Isip ali lu
makomeama rudu abulisa.
25 Go pisa rabu Moses-me
kone gu-rupa wisa: Gote-me
ni puri ginalo neme amenu
raba mealua rabu adalimi
kone wisa. Go kone wisa
pare amenumi kone gu-rupa
nawisimi.
26 Wala ekera-nanere
ame laapome yada pisipi
rabu Moses adoma yada
napipape lo agale gu-rupa
lakalisa: Ame laapo, nipiri
ora ameaya-le nipimi ake
paa-daa makoyaaripi ya?
27 Go lisa pare mo al-
imi rono pagoma go Moses
warolo paoma talo: Aapimi
ne ora ali mudu-rupa mapi-
raaripa ya?
28 Abala go Isip ali meda
tyade-rupa ni tyalalo pi pae?
29 Gu-rupa pagisa rabu
Moses paala komoma Midian
su-para pogola puma yada
tyape ali-rupa puma pirisa.
Go puma werepere nipumi
naaki laapo madisa.
30 Maali 40 palisa rabu
Moses enaali napiri su Rudu
Sainai re-para puma ensel

meda adisa. Adisa rabu
repena sulaa ralae-na adisa.
31 Moses-me adisa rabu
nipumi pala komoma rabu
nipu re-para puma adolalo
pisa. Go rabu nipumi Mudu
Ali-na agale gu-rupa pagisa:
32 Niri nena kasuanuna
Gote yaade. Niri Abraham-
para Aisak-para Jekop-para
nimuna Gote yaade lisa. Go
lisa rabu Moses paala ko-
moma pururu pisa pare Gote
piri-para na-adisa.
33 Go pisa rabu Gote-me
nipu-para talo: Nena age ada
koyape. Abi ne rekoma aate
suri ora Gote-na epe su yaade
lisa.
34 Neme nina Isip su-para
piri enaalinuna koe radaa pi
kogono-daa ora ade. Nimuna
re pagoma nimu raba mulalo
epawa. Go pea-le ne rekoma
ne Isip su-para painalo pi
lisa.
35 Go Moses komeare Is-
rael su-para piri enaalinumi
abala giyoma gu-rupa lisimi:
Aapimi ne ali mudu-para
kose pagape ali-rupa mapi-
raaripa pae? Go lisimi pare
Gote-me Moses ali mudu-
para raba mi ali-para piri-
nalo mea rapasa. Go repena
sulaa ralae-para pirisa ensel-
me Moses raba minalo Gote-
me Moses puri mapabaasa.
36 Moses-mere Isip su-para
napi kogono page rado ko-
gononu page pisa. Nipumi
enaalinu Kale Ipa kenaoma
enaali napiri su-para maali
40 nimu surubisa.
37 Moses-miri Israel su-
para piri enaali abala gu-
rupa lakalisa: Gote-me
ni mapiraasa-rupa nimina
rikirana agale lakale ali
meda mapiraalia.
38 Moses-re Israel su-
para piri enaalinu kiritasimi
rabu nipumi raba misa.
Nipumi ensel raapu Rudu
Sainai madaa piruma agale
lakalisa. Go ensel-me
kasuanu page agale lakalisa.
Apo ade abuna mapiraape
agale pagisimi rabu nimi
page pagaliminalo lagisa.

39 Go pisa pare go Moses-
re naana kasuanumi koau ri-
lalisimi. Nimimi nipu giy-
oma wala Isip su-para pal-
ima kone wisimi.
40 Go puma nimumi Aron
gu-rupa lakalisimi: Remo
medaloma wari lisimi. Go
puma nimumi pora wale-
naloma werepe pomona.
Moses-re naa Isip su-para
mea epaade pare nipu aa-
para puma palo maarea
lisimi.
41 Go lisimi rabu nimumi
remo mena gawa-rupa
warisimi. Nimumi pa kimi
warili mena gawa madaa
gote ma-aulaaomaa rana
ranaa komo pirisimi.
42 Go rabu Gote-me nimu
yaa-para aatade kuba kedo-
nuna bi minasaainalo giyesa.
Go madaare Gote-na agale
lakale alinumi buk madaa
gu-rupa lu wisimi: Nimi Is-
rael su-para piri enaalinu-
ya. Nimimi maali 40 su ka-
maa piruma mena gawanu
luma lodo kirisimide-le gore
ni-para pisimi pae? Ora dia.
43 Nimimi mo remo Molek-
na mamina warili abala mea
kilipima ria pisimi. Go raapu

mo remo Refan-na kuba
kedo page minasaasimi. Go
remo wasaare nimimi waria
kiritasimi. Go pumare neme
nimi Babilon su-para maa
pua mapiraalua lisa. Profet
alimi buk madaa apo agale
lu wisa.

44 Stiven-me agale pena
lala lisa: Naana kasuanuri
enaali napiri su-para piruma
lotu ada sel laplap-me
warisimi. Go adare Gote-me
Moses-para wariape lo robo
wisa-rupa warisimi.

45 Werepe go laplap-me
warili adare kasuanumi
sinu-para kalaama puma
kasuanumi kilipima ru
pisimi. Go puma Josua-me
ruru radonu raita maa pisa
rabu kasuanu sel ada go-
para ma ria pisimi. Go pulalo
pisimi rabu Gote-me lore
alinu abala ralu rubesa. Go
su-parare Devit madisa rabu
page sel ada wisa.

46 Devit-ri Gote-me epe ali
kone wisa-pulu nipumi Gote-
para ne ora kasua Jekop-na
Gote yaa-pulu nena pirape
lotu ada warialuame pi lo
beten lisa.

47 Go beten lisa pare Devit-
na naaki King Solomon
nipumi go lotu ada warisa.

48 Yapare so Adaa Gote-
re pa kimi warili ada-para
napia. Go madaare Gote-
na agale lakale alimi gu-rupa
lisa:

49 Mudu Alimi gu-rupa lisa:
Yaa-parare ora nina piri siaa
yaade. No suri ora nina age
wi-para yaade. Go pe-le nim-
imi nina adare ake pu palimi
yapae? Go page nina Pomo
mu Pirape su yaade.

50 Neme go elenuri nina
kimi waritu lisa.

51 Stiven-me kaunsil
gu-rupa lakalisa: Nimiri
pupitagi no raa-para piri
enaali pimi. Nimina kale
poaoma Gote-na agale
napageme. Nimiri nim-
ina kasuanumi Holi Spirit
giyasimide-rupa peme.

52 Profet ora komea
nimina kasuanumi radaa
nakalasimi ya? Go page nim-
ina kasuanumi epe redepo le
ali madaa pora mea waalape
ali lu makomasimi. Go puma
abi page nimimi nipu koe
maduma lu makomasimi.

53 Nimiri ensel-me Gote-na
rekena agale mea lagisa. Go
pisa pare nimimi go agale
yokoma napagaeme.

Nimumi Stiven kaname lu makomaasimi

54 Kaunsil piri alinumi
Stiven-na agale pagomare
waru rono pagesimi-pulu
nimuna kabulu regepe no
pirisimi.

55 Yapare Stiven-re Holi
Spirit nipuna lo robaa-para
rubitabesa-pulu nipumi so
yaa-para Gote-na epe paa
adisa. Yesu Gote-na popo ki-
nane pirina adisa.

56 Adalepa. So yaa loba-
paina Gote-na ki popa ki-
nane enaali Raapu Pirape
alina Si so pia-daa lo Stiven-
me gu-rupa lisa.

57 Go lisa rabu nimumi ali-
ya loma nimuna kale pora
poaoma Stiven wagepu adi-
alalo pirisimi.

58 Nimumi nipu adare
kamaa-nane raita maa puma
kaname lisimi. Go puma
nipu lu makomaape alinumi
mamina kaloma penaali
meda mea kalisimi. Go alina
biri Sol yaade.
59 Nimumi kaname talaina
Stiven-me Gote-para beten
gu-rupa lisa: Mudu Ali Yesu,
nina wasupa mea lisa.
60 Go lisa rabu rumu pege
puma agale puri paloma
lisa: Mudu Ali, go alinuna
pupitagi koe kedaa na-
abulape. Go loma nipu
komoma u palisa.

8

Sol-me Gote-na kone rulae enaali kedaa kalisa

1 Stiven lisimi go raburi
Jerusalem su-para piri kone
rulae enaalinu madaa koe
kedaa yapi di marekaasa.
Go pisa-pulu nimu su rado
rado-para yada tya rekoma
pisimi. Nimu Judia Samaria
su-para yada tya pisimi pare
aposel kogono alinu komea
napisimi.
2 Go raburi Gote madaa
kone waru rulae ali medalo-
mame Stiven-na ro ro-
gaaoma re lo pirisimi.
3 Yapare Sol-me Gote-na
ruru kedaa kalalo makoy-
aasa. Nipu ada komea
komea lo pu-para pamuma
kone rulae enaalinu adi-
tama karapo ada-para ma-
paitaasa.

Samaria su-para Gote-na epe agale lakalisimi

4 Yadatape pirisimi kone
rulae enaalinumi su raayona
puma epe agale la yokesimi.
5 Filip-ri nipu su Samaria
adare-para puma apo piri
enaalinu-para Gote-me Mea
Rapaae Kana agale mogeal-
isa.
6 Nipumi napi kogono
pisa rabu enaali adaapumi
nipuna agale pagoma kone
rulasimi.
7 Go pisa rabu Filip-mi
remo pabo piri enaali adaa-
puna remo kamaa mapisa.
Go remo pisa-daa agale puri
pale lisimi. Go puma pora
napami ki koe enaalinu page
yaina komo pa wi enaalinu
page ma-epeaasa.
8 Go rabu Samaria su-
parare enaalinumi ora
raaname komisimi.
9 Go adare-parare ali meda
nipuna bi Saimon pirisa. Go
aliri nipu yaina pia ali yaa-
pulu Samaria su-para piri
enaali raayome nipu paala
komisimi. Nipumi ni ora ali
mudu lisa-pulu enaalinumi
nipuna puri adoma paala
komisimi.
10 Samaria su-para piri
enaali raayo ora ali mudunu
page riabo enaalinu page
go yaina pi alina bi waru
minasaasimi. Go ali madaa
gu-rupa lisimi: Nipu Gote-
na puri wia-pulu bi Ora Puri
lamina lisimi.
11 Ora raana adaapu
nipuna yaina pi kone adoma
enaalinumi nipu waru pag-
isimi.
12 Go pirisimi pare Filip-
mi Gote-na Surube Su madaa
Yesu Keriso-na bi madaa

Epe Agale lakalisa rabu
Samaria su enaalimi agale
madaa kone rulaoma kalu-
ipa misimi.
13 Go yaina pia ali Saimon
page kone rulaoma kalu-ipa
muma lisana Filip re-para
pisa. Go puma nipumi puri
pale kogono-para kogono
radonu-para adisa rabu
paala komoma ki wakepu
lisa.
14 Samaria enaali Gote-na
agale lo robaa-para misimi
rabu Jerusalem su-para piri
aposel kogono alinumi re-
maa pagisimi. Go puma ni-
mumi Samaria su-nane Pita
Jon laapo maa penaalisimi.
15 Go ali laapo ipisipi rabu
nipumi kone rulae enaal-
inu Holi Spirit minalo beten
laasipi.
16 Holi Spirit enaalimi
abalade namisimi-pulu
nipumi go-rupa pisipi. Nimu
kalu-ipa misimi rabu Yesuna
bi madaa pagoma misimi.
17 Go pisa-pulu Pita Jon
laapome nimuna kalu
madaa ki winaloma Holi
Spirit misimi.
18 Aposel ali laapome
kalu madaa ki wisipi rabu
go yaina pi ali Saimon-me
enaalinu Holi Spirit misimi
rabu adisa. Adisa rabu
Pita Jon lapo-para mone-me
kabano tapa lo agale gu-rupa
lakalisa:
19 Go puriri ni gialepa. Naa
kimi pa enaalinuna kaluna
sanoloma Holi Spirit meal-
imi lisa.
20 Go lisa pare Pita-me
agale gu-rupa abulisa: Nena
kana raapu koe repena
sulaa-para pope. Neme Gote-
na pa kama gea elere mone-
me kabalua kone nasape.
21 Nemere kogono pulalo
naa raapu kogono ali mada
napirali. Nena lo robaa-para
epe redepo le kone napia.
22 Pare nena lo robaa-para
kone ma-epaaoma Ali Mudu-
para beten lape. Go puma
koe kone marabuaaina beten
lape.
23 Gore ne kudipa kone
suae ali-rupa adalo lisa. Go
koneme ne karapo ada mapi-
raaya.
24 Go lisa-pulu Saimon-me
Pita Jon lapo-para talo: Aya,
nena lae-rupa ni mada koe
elenu na-epena beten tapape
lisa.
25 Go puma Jon Pita
laapome Mudu Ali-na agale
kone polao mogeaoma
Jerusalem su-para wala
pisipi. Pora kepa pisipi
rabu Samaria su-para piri
enaalinu Gote-na Epe Agale
lakalisipi.

Filip-mi Itiopia su-para piri ali agale lakalisa

26 Werepe Gote-na en-
sel medame Filip agale
gu-rupa lakalisa: Nena
omoale yarera puma no-
nane pumare Jerusalem su
wadioma Gasa su lapona
pora pope lisa. Go porare
enaali napiri su-para go
popesa.
27 Go lisa rabu Filip-mi
omoale yarera puma pisa.
Go pisa rabu Itiopia su-
para piri ali meda nipuna
ada wala polalo pisa. Go
aliri naaki namade abe

ali yapare ora ali mudu
piruma Kwin ena muduna
kana surubisa. Go enana
biri Kadasi nipu Itiopia piri
enaalinu surubisa. Itiopia
alimi Jerusalem su-para
Gote-na bi minasaoma ada
wala polalo lotu ta pisa.
28 Nipu hos-me yole kaaris
madaa piruma popesa. Pira
pale pulaaoma agale lakale
ali Aisaia-na pepa madaa
yarepeama pisa.
29 Go puma Holi Spirit-
mi Filip lakalisa: Mogo hos-
me yole kaaris re-para puma
aasa.
30 Go lisa rabu Filip go
ali piri-para wagepu puma
agale lakale ali Aisaia-na
buk yarepealaina pagisa.
Pagoma agale gu-rupa misa:
Go yarepeale agalena re
makuaae pa?
31 Go alimi talo: Ali
medame go agalena re
nalagialiadere ake puma
makuaalua yapae? Itiopia
surube alimi Filip gu-rupa
loma lisana hos-me yole
kaaris madaa ni raapu epa
pira lo lakalisa.

32 Mo yarepelisade agalena
re gu-rupa lakalisa: Gore
nipu tyape mena sipsip-rupa
nimumi nipu maa pisimi.
Oge mena sipsip-ri iri pode-
talo rogaaoma pemede-rupa
agale lorainaloma nipu maa
pisimi.
33 Gore nimumi nipu
ora rabuaanaaoma nipu
maria-ae kose agale lisimi.
Gore nipu nogo naakinu
page meda ora napiri. Go
puma nimumi nipu lu
makomainaloma so yaa-para
pisa. Go agalere Aisaia-na
buk madaa apo-rupa lu wisa.
34 Apode alimi Aisaia-na
buk yarepeari Filip-para
agale gu-rupa misa: Go agale
lakale alina agalere aapi
madaa lo aaya pae? Ora nipu
madaa lea pae pa ali meda
madaa lea pae?
35 Go lisa rabu Filip-mi Epe
Agale adaapu mogealisa. Go
ali madaa abala yarepelisa
agalena re lomare Yesuna
Epe Agale mogealalo pisa.
36 Go puma pora pulao-
mare Itiopia surube alimi ipa
le meda adisa. Go puma
nipumi talo: Go ipa ada. Ake
pea neme kalu-ipa namealua
yapae lisa.
37 Filip-mi nipu-para talo:
Nena pu lome kone waru
rulali-daare kalu-ipa mada
meali lisa. Go lisa rabu go
alimi talo: Abi Yesu Keriso-
re ora Gote-na Si yaade kone
rulaayo lisa.
38 Go rabu mo alimi hos-
mena yole kaaris malo-
raaoma nipu Filip laapo no
ipa-para pisipi. Go puma
Filip-mi kalu-ipa kalisa.
39 Ipa koauna giyoma ip-
isipi rabu Holi Spirit-mi Filip
pane maa pisa. Mo al-
imi Filip wala na-adisa pare
nipu pora-nane pisa rabu
nipuna lo robaa-para raana
ora waru pisa.
40 Filip-mi kone muma
nipu Asdot su-para pa epa
pirisa. Nipumi adare raay-
ona Epe Agale lakelaama
pumare Sisaria su-para
puma pirisa.

9

Sol kone perekeyo suma Gote-na agale lo robaa-para makodasa
(Kog 22.4-16; 26.9-18)

1 Yapare go rabu Sol-me koe agale lala puma Gote-na aposel kogono alinu lu makomaalalo pisa. Go puma nipumi Gote-na lodo kira-ae ali mudu piri puma adisa.

2 Go ali mudumi pepa linalo laketa pisa. Go puma Damaskus su-parare Sol-me Juda alinuna lotu ada ru-nane pulalore Gote-na pora raati enaali lotu ada-para madaa wasala pea. Go puma nipumi nimu Jerusalem su-para karapo ada adialalo maa pisa.

3 Gore Sol puma Damaskus adare resi-para pamisa rabu nipu piri-para so yaa-para wi paame nipuna le agaa-para pea-rupa ipisa.

4 Go rabu Sol nipu su ka-maa lopoma agale meda gu-rupa pagisa: Sol Sol, neme niri ake paa-daa makoyaate pae?

5 Gore Sol-me talo: Mudu Ali, nere aapi ya? Agale gu-rupa abulisa: Niri Yesu yaade. Nemere ni ade abuna makoyaaye.

6 Yapare ne rekoma so adare-para pu. Neme werepe pali ele ali medame lagialia lisa.

7 Go agale lisa rabu ali medaloma Sol raapu pisimiri pa rekaoma agale nalisimi. Nimumi go agale pagisimi pare pa ele meda na-adisimi.

8 Sol su madaa rekesa pare le-para ribaa pa yabaasa. Go pisa-pulu nipuna adami alinumi ki mina muma Damaskus su-para mea lamua pirisimi.

9 Gore yapi repome Sol-na le-para ribaa pa yabaina eda nanisa.

10 Go puma Damaskus su adare-para Gote-na agale lae disaipel ali meda Ananaias pirisa. Nipumi upaa adisa rabu Gote-me agale gu-rupa lakalisa: Ananaias-ya lisa. Nipumi talo: Mudu Ali, ni go pi lisa.

11 Gote-me nipu-para talo: Ne rekoma go pora-para pu. Mo porana biri Redepo le Pora, go pora-para pope. Ne Juda alinuna ada puma Tasas su-para piri ali Sol asa pape. Abi go ali Sol-me beten lala pia.

12 Nipuna kone-parare ali meda ne Ananaias nipuna ada-para puma kalu madaa ki epa saena kone saapia. Go pali rabu nipuna le wala ru-paloma kone saapia.

13 Ananaias-me gu-rupa lisa: Mudu Ali, enaali adaapumi go alina koe kone adoma ni lagiame. Jerusalem su-parare nipumi nena epe kone rulae enaali madaa koe kedaa mea kalisa.

14 Gote-na lodo kira-ae ali nimu nipu pepa kalisimi-pulu go ali Damaskus su-para ipumare nena bi minasaa-ae enaali adialalo pea.

15 Mudu Alimi nipu-para talo: Abi pu. Neme nipu nina

epe raba mi ali mapiraayo. Nipumi nina bi su raayona maa puma ruru radonu page nimuna ali mudunu page Israel enaalinu page nimumi pagenalo maa palia.

16 Naa kogono madaare neme nipuna radaa nape elenu mea waatoa.

17 Go lisa-pulu Ananaias puma go ada ru-nane puma kodobaoma Sol-na kaluna nipuna kimi warisa. Go puma nipumi talo: Ameya Sol, abala ne pora-nane pamuma Mudu Ali Yesu adaede. Nipumi nena le rupaoma Holi Spirit nena lo robaa-para rubitabenalo ni mea epenala lisa.

18 Go lisa rabu Sol-na le madaa kepisa ele rakepe pasa rabu le wala rupasa. Go pisa rabu nipu rekoma kaluipa misa.

19 Go puma eda noma yogale-para puri wala misa.

20 Nipu Juda alinuna lotu adanu-para puma kodobaoma Yesuna bi madaa agale lakalisa. Gore gu-rupa lisa: Yesu ora Gotena Si yaade lisa.

21 Go enaalinumi pagomare kidipaa wake lu piruma agale gu-rupa lisimi: Go aliri abala Jerusalem su-para maa piruma Gotena bi minasaa-ae enaali lu makomasade ali yaade. Go aliri go-para ipuma nipumi Gote-na pora raali enaali adialalo ipisa. Go puma Gote-na lodo kira-ae ali mudunu piri-para maa polalo pi lisa.

22 Go lisimi pare Solme agale mogealisa rabu puri meaa-ma pu pirisa. Nipumi Damaskus piri Juda alinu-para Yesu ora Gotena Mea Rapaae Ali yaade lakenaloma agale mada naabulisimi.

23 Go puma koro medare Juda alinumi nimu kirita piruma Sol tyalalo yada robesimi.

24 Pare Sol-me nipu tyalalo pirisimi remaa abala pagisa. Go puma Juda alinumi Sol tyalo pirisimi rabu ada pora gaapenu ora ribaa page alebo page kaleda pirisimi.

25 Go pisa pare Sol disaipel enaalinumi nipu lamu muma adaa nu basket-para kaleda mapiraasimi. Go puma pape rarane basket-para maduma puma mea lopaasimi.

26 Sol Jerusalem su-para puma disaipel alinu raapu pirulalo pisa. Go pisa pare nimumi nipu Gote-na disaipel ali diana kone suma paala komisimi.

27 Go rabu Barnabas-me nipu raba muma disaipel alinu piri lamua pisa. Go puma Barnabas-me Sol pora pamisa rabu Mudu Ali adisade remaa lakalisa. Go puma Barnabas-me Mudu Ali Solo-para agale lakalisade remaa lakalisa. Sol Damaskus su-para pirisa rabu Yesuna agale puri paloma mogeasade page remaa lakalisa.

28 Go lakalisa-pulu Sol-me disaipel alinu raapu piruma ora paala nakomisa pare

Jerusalem raayona puma
Mudu Ali-na bi madaa puri
pale agale lakalisa.
29 Go puma nipumi Grik
agale le Juda alinu-para ape
agale lo pirisa rabu nimumi
nipu tyalalo pirisimi.
30 Go disaipel alinumi
go remaa pagomare nimu
Sol Sisaria su-nane lamua
pumare Tasas su-para pe-
naalisimi.
31 Go pisa rabu Judia su
robo-para Galili su robo-
para Samaria su robo-para
kone rulae enanu epe-rupa
pirisimi. Go puma Holi
Spirit-mi puri kalisa-pulu
Gote-na ruru adaa yoma
puri palo pisimi. Go puma
Gote-na ruru piri enaalinumi
nipuna bi waru minasaasa
pirisimi.

Pita-me Ainias-na yaina ma-epeaasa

32 Pita nipuri su raayona
pamuma agale mogealisa
rabu koro medare Lida
su-para piri kone rulae
enaalinu adola pisa.
33 Go-parare ali meda
nipuna bi Ainias-re nipu
pora napami ali yaa-pulu
reke madaa pa pirisa. Go
yainare nipu maali 8 ru-nane
pirisa.
34 Pita-me nipu-para talo:
Ainias, Yesu Keriso-me ne
ma-epelea-le rekoma nena
yapara lodea ma-redepoaya
lisa. Go lisa rabu Ainias
wagepu rekisa.
35 Nipu rekoma pisa-
pulu Lida Saron su laapo
piri enanumi nipu adoma
nimuna kone pereke yoma
Gote-na agale ralisimi.

Pita-me kome ena Tabita marekaasa

36 Mo Jopa su-para Gote-
na disaipel ena meda pirisa.
Nipuna biri Tabita yapare
Grik agale madaa Dorkas
lisimi. Go bina re-re ora
wagepu pope ele-daa leme.
Go enare ade abuna epe ko-
gono puma narali enaalinu
ele kalala pisa.
37 Go rabu nipu yaina
meda muma le kadupilisa.
Gore nipuna to radepea ada
rum sone maa ria puma
wisimi.
38 Gore adaa kagure Jopare
su Lida repara aasa. Go
puma Jopa su-para piri
disaipel alinumi Pita Lida
su-para pia remaa pagisimi
rabu ali laapo rapaoma agale
gu-rupa lakalisimi: Naa piri
wagepu epape lo lakalisimi.
39 Pita-me pagoma go su
giyoma nimu raapu wala
pisa. Opapasa rabu so ada
rum ae madaa-nane lamua
pirisimi. Go puma ena wasa
raayome Pita kutapu ma-
awabaaoma re lo pirisimi.
Nimumi Dorkas nipuna
warili mamina-nu elenu Pita
mea waalisimi.
40 Pita-me enaali raayo ka-
maa pulupa lomare rumu
pege puma beten lisa. Beten
lomare go enana ro wi-para
leme nipu adoma gu-rupa
lisa: Tabita, nere rekoma. Go
lisa rabu ename nipuna le
rupoma Pita adoma rekoma
pirisa.

41 Go rabu Pita-me nipuna
ki muma marekaasa. Go
rabu nipumi kone rulae
enaali-para ena wasanu-
para yaaloma go ena epa
adalepa lisa.
42 Go remaare Jopa su one
mone lakelalo kiritasimi-
pulu enaali adaapumi Gote-
na agale madaa kone ru-
lasimi.
43 Go puma Pita nipu Jopa
su-para yapi adaapu piruma
nipu Saimon raapu pirisipi.
Go Saimon-re mena gawana
yogaleme ele warili ali.

10

*Pita Kornilius laapona ko-
gono*

1 Ali meda nipuna bi
Kornilius-ri nipu Sisaria su-
para pirisa. Nipuri Rom suna
ali mudu piruma nipumi
soldia ali 100 surubisa. Gore
nipuna soldia alinuri nimu
madi suri Itali yaa-pulu go bi
Itali-repaa lisimi.
2 Go surube aliri nipu ade
abuna lotu lo nimu raapu
Gote-na bi minasaaeme.
Nipumi kana ele Juda alin-
una naraali enaalinu kaloma
ade abuna Gote-para beten
lala piralia.
3 Koro medare naare alebo
ta pulaina 3 klok rabu
nipumi upaa-rupa puma ele
adisa. Adisa rabu Gote-na
ensel meda ipuma epa talo:
Kornilius-ya.
4 Nipumi mo ensel paala
komoma pa adabaaoma talo:
Mudu Ali, ake palua ya? Go
rabu ensel-me gu-rupa ab-
ulisa: Nena beten-para ele
raba mi kone-parare Gote-
me adaba pia.
5 Abiri neme agale maa
pope naaki medaloma Jopa
su-para penaala. Nimumi
ali meda lamua ipulupape lo
laketapape. Go adola palim-
ide alina biri Saimon yapare
nipuna bi meda Pita leme.
6 Go aliri nipuna bi komea-
rupa ne ali medana ada-para
piralia. Nipuri mena gawana
yogale raapu kogono pi ali
yaade. Nipuna adare no ipa
solwara kuni-nane aaya-daa
lisa.
7 Ensel-me Kornilius agale
gu-rupa lakeloma pisa.
Kornilius-mi nipuna kogono
naaki laapo-para soldia ali
meda page nimu yalisa.
Mo soldia ali medare nipu
lotu agale pagoma nipumi
ade abuna Kornilius raapu
piruma raba meape kogono
pisa.
8 Kornilius-mi go ali
repo-para ensel-na remaa
lakeloma mo Jopa su-para
maa penaalisa.

*Pita-me upa-rupame yada
adisa*

9 Nimu puma pora-nane
paluma yapi lapisa raburi
wala pumare Jopa su re-para
puma opapasimi. Go rabu
naare rikirana aina Pita-me
ada koauna beten tea pisa.
10 Go ada koauna pirisa
rabu nipu reame komoma
eda nolalo pisa. Gore ni-
mumi eda kiritao kiritasimi
rabu Pita-me upaa ele meda
ado sa.
11 So yaa-para pora gaape
lobenaloma nipumi ele

meda adisa. Adaa mamina elere nimumi kuni maala ripinoma lopataina adisa.

12 Go mamina-na ru-nanere mena yaa yapa waalisa kero ele pabo pirisa.

13 Go rabu agale meda gu-rupa pagisa: Pita, ne rekoma mogo elenu lu nape.

14 Pare Pita-me talo: Mudu Ali, ni mada dia. Naana rekena agale wia-pulu neme koe edanu-daa nanalua.

15 Gore wala rana lapopa agale gu-rupa lakalisa: Gote-me eda ele ma-epeaayare neme go koe edanu-daa nalape.

16 Go agalere rana repo loma lisana mamina ele so yaa-para wagepu maa pisa.

17 Gore Pita-me kone adaapu suma apo upaame adalo elere ali yapae kone wisa. Go kone saapi-ralaina Kornilius-mi mo maa epenalisa alinumi agale meaoma ipumare Saimon-na ada pora gaape-nane epa rekesimi.

18 Nimumi gu-rupa yaalasimi: Saimon nipuna bi medare Pita. Go aliri go ada-para pia pae napia pae lisimi.

19 Pita-me nipuna upaa pa makuaaya pirina Holi Spirit-mi gu-rupa lakalisa: Pora gaape-nanere ali repome ne go asapeme-daa lo lakalisa.

20 Go pea-le ne rekoma nimu raapu pope. Neme go alinu maa epenalawa-le kone adaapu nasape pare wagepu pope lisa.

21 Go lisa rabu Pita ada-para puma alinu-para talo: Nimimi asapuaarimide aliri ni yaade. Nimi ake pula epame pea lisa.

22 Nimumi agale gu-rupa lisimi: Surube ali Kornilius-mi pulupa laa-daa epama. Go aliri epe ali piruma Gote-na bi minasaa-ae ali yaade. Juda enaali raayome nipu-para epe kone wimi. Go ali-parare Gote-na ensel medame gu-rupa lakalisa: Neme Pita-na agale maa rapaape.

23 Go agale pagomare Pita-me nimu ada ru-nane lamua puma eda kalo surubisa. Wala ribaa reko Pita-me onale yarera puma nimu raapu pisa. Jopa su-para piri kone rulae amenu medaloma page pisimi.

Pita nipu Konilias-na ada-para pisa

24 Nimu pumare pora meda kura palae pumare Sisaria su-para puma opa-pasimi. Gore Kornilius-mi nimu adaba pirisa-pulu nipuna ruru-para nipuna adami enaalinu-para yaaloma adola kiritasimi.

25 Pita ada ru-nane abala ririna kodobasa rabu Kor-nilius Pita-na kibu re-para puma lopisa.

26 Go pisa pare Pita-me nipu marekaaoma talo: Ne reka. Ni page pa nena yago yaade.

27 Go puma Pita Kornil-ius laapo agale laari puma ada ru-nane kodobasipi. Go ada ru-nanere enaali adaapu kirita pirisimi.

28 Pita-me nimu-para talo:
Nimimi ademe. Juda enaal-
inuri pa ruru enaali radonu
raapu mada napitimi.
Naa Juda alinuna rekena
agaleme gu-rupa lea: Neme
ruru radonu-para koeyae
pi ena-rupadaa natoa. Dia-
le Gote-me ni-para go kone
giyala.
29 Go pea-le nimimi ni
lamua ipisimide rabu neme
agale nagiyasuade pare
agale pagoma ni epawa.
Gore neme nimi abi agale
mealo: Ni ake paa-daa yala
simi?
30 Kornilius-mi talo: Gore
numumare rabu naare
pereke luma aina ada-para
piruma beten lala pirisua.
Go rabu ali meda nipu epe
kaake pi mamina maaroma
ni piri-para epa rekaoma
talo:
31 Kornilius, Gote-me
nena beten-para ele kalaina
kogono-para adobaaya.
32 Neme ali meda no Jopa
su-para penaaloma ali Sai-
mon Pita lamu mula pe-
naalawa. Go aliri bi komea
ne yagona ada-para pirina go
ada ipa solwara repale-para
aaya. Yagore mena gawa yo-
gale warili ali.
33 Go lisa rabu neme
ali medaloma wagepu ne
piri epena lawa. Ne waru
pagoma epae-le naa raayo
abi Gote-na le agaa-para
epa pima. Go agalere ake
ya? Gote-me ne lagi agale
manare naame pagolalo
adoba pima.

Pita-me Kornilius-na ada-para piruma agale lakalisa

34 Pita-me agale abala gu-
rupa la yokisa: Gote-me ruru
raayo madaa kone meda
wia-daa makuaato.
35 Go puma enaali raay-
ome Gote-na bi minasaoma
nipu madaa epe kone
rulaeme-daare Gote-me
nimu raaname komea. Su
raayona piri enaalinu madaa
epe kone wia.
36 Abala Gote-me naa Is-
rael su-para piri enaalinu-
para Yesumi epe-rupa pirape
agale laginalo mea rapasa.
Yesuri enaali raayona Mudu
Ali pia.
37 Nimimi Jon-me abala
Epe Agale mogeaoma kalu-
ipa kalisa-daa pageme kone
salo. Werepe Yesumi Galili
su-para agale lakelomare
Juda su raayona Epe Agale
mogealisa.
38 Nimimi Gote-me Yesu
Holi Spirit-para puri kalisade
remaa pageme kone salo.
Gote-re Yesu raapu pirisa-
pulu nipumi su raayo pa-
muma epe kogono pisa. Go
puma enaali raayo Satan-
na puri rolo pimiri Yesu-mi
nimu maa rapasa.
39 Naame Yesuna kogono
raayo adema. Juda su-
para Jerusalem su-para page
enaalinumi Yesuna kogono
adema. Go pisa pare nimumi
go ali repena polopea madaa
lu makomasimi.
40 Go pirisimi pare yapi
repo tapa-para pirinaloma
Gote-me nipu tapa-para wala
marekaasa.

41 Go puma naame ada-
monolo Gote-me marekaasa.
Naame kama adaminalo
namarekaalisa pare enaali
medalomame page adenalo
pisa. Nipu tapa-para rekoma
ipisa rabu naa nipu raapu
meda-para eda no pirisima.
42 Go puma Yesumi naa-
para epe agale puma laketa-
pape lisa-pulu go epe agalere
enaalinu pamu laketema.
Gote-me nipu komea kose
pagape ali mapiraasa-pulu
naame go agale laketema.
Gore ora pa pitimi enaalinu
page abala kome enaali page
Yesumi nimuna kose pago
rumaalia.
43 Gote-na agale lakale
alinumi Yesu madaa agale
lakalisimi. Enaali raayome
Yesu madaa kone rulalimiri
Yesuna bina purimi nimina
pupitagi ralu rubalia.

*Enaali ruru rado medan-
umi Holi Spirit misimi*

44 Pita-me go agale lalaina
Holi Spirit nipuna agale pago
pirisimi alinu raayo madaa
ipisa.
45 Go puma kone rulae
Juda alinuri Pita raapu
piruma paalame komisimi.
Gote-me nipuna Holi Spirit
ruru rado enaalinu-para
kalisa-pulu Juda alinumi ki
ragi luma paalame komisimi.
46 Gore ruru rado enaal-
inumi adaa agale rado rado
lo Gote-na bi minasaasimi
rabu Juda alinumi paalame
komisimi. Go puma Pita-me
adoma talo:
47 Go alinuri Holi Spirit
meamedere naame page
go-rupa misima, Go pea-
le aapimi madaa rekena
salia ya? Kalu-ipa mada
mealimina lisa.
48 Go lisa rabu Pita-me
agale mana gu-rupa lakalisa:
Yesuna bi madaa kalu-ipa
katapape. Go puma Pita-
me mo alinu nimuna kone
muma yapi medaloma nimu
raapu pirisa.

11

*Pita-me Jerusalem su-para
piri kone rulae enaali apo re-
maa lakalisa*

1 Go pisa rabu Judia piri di-
saipel alinu-para kone rulae
alinu-para nimumi pa ruru
radome page Gote-na epe
agale pageme remaa pag-
isimi.
2 Go puma Pita Jerusalem
su-para wala pisa rabu oge
naakina yogale rugutalo
peme alinumi Pita-para rono
komoma rono pagesimi.
3 Nimumi Pita-para talo:
Ne abalade ruru radonu yo-
gale naruguli ali raapu eda
no pirisimide.
4 Go lisimi rabu Pita-me
go agalena re waru gu-rupa
lakalisa:
5 Niri Jopa adare-para
piruma beten lala pirisua.
Go rabu nina kone maa
perekema upaa meda
adisua. Go puma ora
mamina ele meda nipuna
kuni ripinaaoma yaa-para
epa kilipima ni piri epa wisa.
6 Gore neme mam-
ina ru-nane waru adisua
rabu neme ku-yarinu-para
keronu-para yaa yapanu ele
raayo adisua.

7 Go rabu agale medame
ni gu-rupa lagisa: Pita, neme
rekoma mo yarinu lu nape.
8 Pare neme gu-rupa lawa:
Mudu Ali, neme madaa dia.
Neme abalade rekena wi ar-
inu madaa eda-rupadaa ora
nanisuade.
9 Pare yaa-para agale wala
lagisa: Gote-me ele raayo
ma-epeaaya-le koto pi ele
kone nasape.
10 Go agalere rana repo
paganoloma mo yarinu ele
raayo wala so yaa-para yola
pua.
11 Ora go raburi Sisaria piri
ali repo ni lamua pulalo nina
ada-para epa opapasimi.
12 Holi Spirit-mi ne
nimi raapu pu lo gu-rupa
lagisa-pulu neme kone
adaapu nawisua. Go ali
ni raapu Sisaria su-para
pumare Kornilius-na ada-
para pisima.
13 Gore Kornilius-mi en-
sel meda nipuna ada-para
pirina adisa remaare naa
lagisa. Go ensel-me nipu
lakalisa: Neme Jopa su-para
ali maa rapaaoma Saimon
lamua ipulupape. Go ali
nipuna bi laapopare Saimon
Pita leme.
14 Go ali nipumi epe agale
lagialia rabu ne-para nena
ada-para piri enaalinu-para
nimi ade abuna kagaa pi-
ramala pope remaa lagialia.
Go ensel-me gu-rupa lisa.
15 Gore neme agale pena
lalano Holi Spirit nimu
madaa ipisa. Abalade naa
madaa ipisade-rupa ipisa.
16 Ipisa rabu neme Mudu
Alimi agale lagisade-rupa
kone-para wala wisua.
Nipumi abala gu-rupa lisa:
Jon-mere enaalinu kalu-ipa
kalisa rabu pa ipame kalisa
pare nimiri Holi Spirit-na
kalu-ipa mealimina lisa.
17 Naame Mudu Ali Yesu
Keriso madaa kone rulaoma
Holi Spirit misima. Go puma
Abiri go ruru rado enaalinu
komea-rupa misimi. Gore
komea-rupa misimi-pulu
neme Gote-na kogono mada
nama-koeyaalua kone wisua.
18 Gore nimumi Pita-na
agale pagomare nimuna
rono agale giyoma Gote-na bi
minasaasimi. Nimumi talo:
Gote-me ruru rado enaalinu
page ade abuna kagaa
piramala paliminalo kone
perekeape pora waalisa.

*Antiok su-para piri enaal-
imi kone rulasimi*

19 Stiven lisimi rabu
adaa kedaa maa kalisa-
pulu kone rulae enaalinu
pu pa yabesimi. Go puma
Fonisia su-para Saiprus su-
para Antiok su-para page
epe agale lakalisimi pare
nimumi Juda enaalinu kama
agale lakalisimi.
20 Go pisimi pare Saiprus
Sairini su laapo piri kone ru-
lae ali medaloma Antiok su-
para puma ruru rado enaali-
para Mudu Ali Yesuna Epe
Agale pua lakalisimi.
21 Go puma Mudu Alimi
puri kalisa-pulu enaali
adaapumi Epe Agale madaa
kone rulaoma Gote-para
kone perekelisimi.
22 Go pirisimi rabu apo
Jerusalem su-para kone

rulae enaalinumi remaa
pagisimi-pulu Barnabas mo
Antiok su-para penaalisimi.
23 Barnabas nipu puma
opapasa rabu nipumi Gote-
me go enaalinu raba mina
adoma raaname komoma
agale gu-rupa lakalisa: Go
epe agale nagiyoma Mudu
Ali raapu puri paloma
kogono pu piralepape.
24 Barnabas ora epe ali
piruma nipumi Gote-na
agale waru pagoma Holi
Spirit nipu madaa waru
rubitabisa. Go rabu enaali
adaapumi Mudu Ali-na agale
madaa kone rulasimi.
25-26 Go puma Barnabas-
me Sol mo Tasas su-para
asa pula pisa. Nipu abala
adasaaoma mo Antiok su-
para lamua ipisa. Go puma
maali komeamere mo Antiok
su-para Gote madaa kone
rulae enaali raapu piruma
enaali adaapu mogeasipi. Go
Antiok su-parare nimumi di-
saipel enaalinu Keriso-na bi*
abala kalisimi.
27 Go rabu Gote-na
agale lakale ali medaloma
Jerusalem giyoma Antiok su-
para pisimi.
28 Pisimi rabu agale lakale
ali meda Agabus page ipisa.
Holi Spirit-mi su raayona rea
ora adaae pabenalo go alina
kone-para mea kalisa. Go
puma Agabus-me enanu gu-
rupa lakalisa. Gore werepe
ali mudu Sisa Klodius pirisa
rabu reame waru komisimi.
29 Go agale pagisimi rabu
disaipel enaalinu Judia su-
para piri ame bali enaalinu-
para eda kabape kana maa
pena kone wisimi. Nimuna
kone suma kana komea
komea kaloma gu-rupa raba
misimi.
30 Nimumi go-rupa puma
Barnabas Sol laapo kana
kalenaloma lotu ada surube
alinu-para maa pisipi.

12

Kone rulae enaalinu radaa pi elenu wala misimi

1 Go rabu ali mudu Herot-
me Gote-na ruru medaloma-
para kedaa waru mea kalisa.
2 Nipumi Jon-na ame Jems
rai kudumi lu makomasa.
3 Go pumare Juda alinumi
nipu madaa pedo pisimi. Go
pisa-pulu Herot-me Pita page
karapo mapaitaasa. Go pisa
yapi di-ri olode raburi bret
ma-adaa yis nasape di rabu
pisa.
4 Pita adiala karapo ada-
para soldia 16 nimumi Pita
surubisimi. Go pirisimi pare
maalapumi surubenaloma
maalapumi rado medame
surubisimi. Herot-na konere
go olode Pasova dia naloma
Juda alinu piri-para Pita maa
palua kone wisa.
5 Go pulalo pisa-pulu Pita
karapo ada-para waru suru-
bisimi. Go rabu Gote-na ru-
rumi Pita raba minalo Gote-
para beten waru laasimi.

Ensel-me Pita karapo ada-para pane mea rapasa

* **11:25-26:** Barnabas-para Pol laapome Gote-na Epe Agale lakelisipi rabu enaalinu lo robaa perekema Yesuna ruru pirismi. Go enaalinuna biri Kristen misimi.

6 Go ribaa raburi Herot-me Pita ekera-nane kose talo pisa. Go puma go ribaa rabu Pita nipu soldia ali laapona rikirana palisa. Nimu hankap adaalepe laapome adima plisman-numi karapo ada pora gaape-para surubisimi.

7 Ora go rabu Mudu Ali-na ensel epa aasa rabu karapo ada-para nipuna paa kewo aasa. Ensel-me Pita-na pasaa luma marekaasa. Marekaaoma gu-rupa lisa: Ne wagepu ipu. Go lisa rabu hankap su kamaa koyataboma lopisa.

8 Ensel-me talo: Aako let yamoma age ada maara lisa. Pita-me go-rupa pisa rabu ensel-me talo: Nena mam-ina maraoma ni raita mea epape.

9 Pita go ensel raita maa puma karapo ada giyesa pare go ensel-me pisare Pita maaresa. Nipuna konere pa upaa pi kone wisa.

10 Pare nipu laapo puma polis komea pirina popesipi wala laapo pa pora gaape-para pirina popesipi pare puri pale pora gaape-para pisipi. Go pora gaapere nipu pulaina nipuna pa lobesa. Nipu kamaa pumare pora-nane pisipi rabu ensel-me Pita wagepu giyoma pisa.

11 Go rabu Pita nipuna kone epa lobaitaboma gu-rupa kone wisa. Abiri neme go paede elere ora neme makuaato. Mudu Alimi nipuna ensel mi epenala-pulu go ensel-me Herot-na puri giyanolo epenalisa. Go pea-le Juda rurumi ni madaa pulalo palemedere mada napalimi lisa.

12 Nipumi go kone suma Maria-na ada-para pisa. Go enare Jon-na agi pirisa. Jon-na bi medare Mak. Gore enaali adaapu go ada-para piruma beten lala pirisimi.

13 Go rabu Pita-me kamaa pora gaape tyaara kogono ena Roda-me pora lobolalo ipisa.

14 Nipumi Pita-na agale pagomare lo robaa-para raana komisa-le pora gaape nalobe ru-nane wagepu wala pisa. Gore Pita ada pora gaape-para epa aaya-le nimi rekalepa lisa.

15 Go nogome nimu gu-rupa lakalisa rabu nimumi talo: Nere makeyatepa pe lisimi. Pare nogome talo: Ora lawade lisa. Go puma enaalinumi talo: Gore Pita-daa dia yapare nipuna ensel yaade lisimi.

16 Go agale lisimi rabu Pita-me awoma kimi pora gaape luma adobaasa. Go puma ru-nane piri enaali ipuma pora gaape loboma Pita-na le agaa adisimi-pulu paalame komisimi.

17 Go raburi Pita-me nipuna ki musaoma wa loma agale maloraasa. Go puma mo karapo ada-para Mudu Alimi nipu mea rapaaripa remaa lakalisa. Go puma Pita-me talo: Nimi Jems-para nipuna amenu-para go remaa laketapape lisa. Go loma ada giyoma wala su rado-para pisa.

18 Gore naare rapasa
raburi Pita napirisa-pulu mo
soldia alinumi pogolasaoma
agale adaapu lisimi.
19 Gore ali mudu Herot-me
puri pale agale lakenaloma
asapisimi pare na-adasasimi.
Go puma ali mudumi mo su-
rube alinu agale mulalo ip-
ulupa lisa. Nimuna agale
pagomare apo surube alinu
puma lu makomaalepa lo
lakalisa. Go rabu Herot Judia
su giyoma mo Sisaria su-para
puma pirisa.

Herot nipu komisa

20 Gore Herot-me Tair
Saidon su laapona piri
enaalinu-para rono pagisa.
Go pisa rabu go su laapo
piri enaalinu nimumi Herot
adola pirisimi. Nimumi
kiritaoma ali Blastus-me
nimu raba minalo yaalisimi.
Go aliri nipumi Herot-na
adana surube ali pirisa. Go
pirisa rabu Herot piri-para
puma naa epe-rupa piram-
ina puma lisimi. Herot-
na Surube Su raayo madaa
nimuna eda misa-pulu go
agale lakalisimi.
21 Enaalinumi gu-rupa
lakalisimi-pulu Herot-me
agale pagape yapi raburi
nipuna epe au pawa nipuna
epe pirape siaa madaa
piruma enaalinu-para re-
maa lakalisa.
22 Go agale lisa rabu
enaalinumi lalaaoma gu-
rupa yalaasimi: Go agalere
ora Gote-na agale ta-le ora
pa ali medana agale-daa dia
lisimi.
23 Go lisimi rabu Herot-
me Gote-na bi namakuaasa-
pulu ensel medame Herot lu
makomasa. Go puma ora
komenalo kolaimi nipuna
yogale waru nisimi.
24 Go pisa pare Gote-na epe
agale puri paboma su raay-
ona pisa.
25 Barnabas Sol laapome
kogono pu kiraluma
Jerusalem giyoma go ali Jon
Mak maa puma Antiok su-
para pisimi.

13

*Barnabas Sol laapona ko-
gono*

1 Antiok su-para piri
enaalinuna lotu ada-
parare Gote-na agale lakale
alinu-para tisaa-nu page
pirisimi. Nimuna biri go-
rupa: Barnabas-para Simeon
nipuna bi medare Niger-
para Sairini su-para piri ali
Lusius-para gavman adaa ali
Herot-na ame Manain-para
Sol-para nimu raayo lotu ada
komea-para pirisimi.
2 Go alinuri koro meda
lotu ada-para kiritaoma
Gote-para beten loma eda
adaaoma pirisimi. Go
rabu Holi Spirit-mi nimu-
para talo: Go ali Barnabas
Sol laapore neme kogono
madaa mapiraayo-pulu go
ali laapome kogono palip-
inalo laketape lisa.
3 Go lisa rabu kiritape
alinumi eda wala giyoma
beten medaloma nimuna
kimi kaluna suma nipu laapo
maa penaalisimi.

Aposel alinumi Saiprus supara epe agale la yokesimi

4 Holi Spirit-mi Barnabas-para Sol laapo maa penaaloma ali laapo no Selusia su puma Saiprus su pulalo ipa sip kaboma pisipi. Go Saiprus suri ipa solwara rikirana aasa.
5 Go Saiprus su opapasipi rabu Salamis adare-para pisipi. Go rabu nipu Juda alinuna lotu ada-para puma kodobaa-ma Gote-na epe agale la yokesipi. Mogeasipi rabu Jon Mak-me mo ali laapona kogono raba misa.

6 Nimu go ipa solwara rikirana wi su Saiprus pamuma lakalisimi rabu Pafos su adare-para pisimi. Go su-para pisimi rabu nimumi yaina pi ali meda adisimi. Go Juda alinuna biri Bar Jisasre nipumi ni agale lakale ali pi loma enaalinu makiralisa.
7 Go yaina pi aliri nipu mo ipa solwara rikirana wi su-para gavman-na mudu ali raapu pirisa. Ali mudu nipuna bi Sergius Paulus loma kone makuaae ali lisimide. Apo ali mudumi Gote-na epe agale pagenalo Barnabas-para Sol laapo ipulupape lo lakalisa.
8 Go pisa pare yaina pape alimi aposel kogono ali laapona kogono makoyaatalo pisa. Go yaina aaraana biri Bar Jisas yapare adaa agalemere Elimas lisimide. Nipumi gavman-na ali mudumi Mudu Ali-na epe agale lo robaa-para makodobalia lo agale mabebolaasa.
9 Go pisa pare Sol-re nipuna bi meda Pol Holi Spirit-na puri nipu waru rubitabisa-pulu nipumi Elimas-na le agaa waru adabaaoma talo:
10 Nere ora Satan-na si yaade. Nere epe kone raayona yada lore ali. Nere makirae ali piruma neme Gote-na ora redepo le pora makoyaalalo paina.
11 Neme gu-rupa pe-pulu Gote-na kimi ne abi lina. Abi ne le rubu pi ali piruma naare mada na-adali. Gurupa lisa rabu Elimas-na le-para pobere mole eleme le epa keapisa. Go pisapulu nipumi enaalina ki ripinaalalo waalisa.
12 Gore gavman-na ali mudumi go ele adisa rabu nipumi epe agale madaa kone rulasa. Nipumi Mudu Ali-na epe agale pago pirisapulu nipu ora paala komisa.

Pol Barnabas laapo Pisidia Antiok su lapo-para pisipi

13 Pol nipuna ame raapu ipa sip madaa pua piruma Pafos su giyoma Perga adare su-para pisimi. Perga adarere Pamfilia su robo ru-nane aasa. Go pirisimi pare Jon Mak-me nimu giyoma Jerusalem su-para wala pisa.
14 Nimumi su Pega giyoma pumare Antiok suri Pisidia su robo ru-nane puma opapasimi. Go puma oge koro rabu Juda alinuna lotu ada-para puma pirisimi.

15 Go Juda alinuna lotu
ada-para piri ali kalunumi
Moses-na rekena agale
yarepema Gote-na ali lakale
agale yarepeare nimumi Pol-
na amenu piri-para agale
meda gu-rupa penaalisimi:
Amenu, nimimi enaalinuna
lo robaa-para puri ma-
palaape agale saliare meda
lagialepape lisimi.
16 Go lisa-pulu Pol rekoma
ki wageoma pagalepa loma
lisana talo: Israel enaalinu
nimimi pagalepape. Gote-
na bi minasaaeme ruru rado
enaalinu nimimi page pa-
galepape.
17 Gore Israel su-para piri
enaalinuna Gote-me naana
kasuanu mapiraaoma nimu
Isip su-para yadala pe alinu
pirisimi rabu nipumi puri
kalisa.
18 Go puma nimu maali
40 enaali napiri su-para pa-
muma kedaa mu pirisimi. Go
rabu Gote-me nimu pa ad-
abaasa.
19 Go puma Kenan su-para
pirisimi rabu Gote-me enaali
ruru 7 lu bebolasa. Go puma
nipumi nimu go su kale-
naloma maali adaapu gu-
rupa 450 go su-para pirisimi.
20 Go puma werepere
nipumi kose pagape alinu
mapiraoma pumare agale
lakale ali Samuel pirisa rabu
dia lisa.
21 Go puma Israel enaalin-
umi ali mudu meda mulalo
pirisimi rabu Gote-me Sol
mapiraasa. Solo-re nipu Kis-
na si ora Benjamin-na ruru
ru-para pirisa. Nimuna ali
mudu maali 40 pirisa.
22 Go puma Gote-me nipu
raluma Devit ali mudu
mapiraasa. Go ali madaare
Gote-me nipu remaa gu-rupa
lakalisa: Go ali Jesi-na si
Devit-ri nina kone mogealalo
pia-le nipumi nina kone
raayo adoma palia.
23 Gote-me kana waraaoma
lakalisa-pulu ali Devit-na
madina sinu Israel enaalinu
raba minalo lakalisa. Go
lakalisa-pulu Yesu Devit-na
ruru raapu pirisa.
24 Gore Yesu naipisa rabu
Jon abala ipuma Yesuna pora
maredepo yaasa pisa. Go
puma nipumi Israel su-para
piri enaalinu-para pupitagi
ne kone pereke yoma kalu-
ipa mealepape lo lakalisa
lisa.
25 Jon-na kogono dia talo
pisa rabu nipumi enaalinu-
para talo: Nimimiri ni aapi
kone wimi? Niri mo nimina
ada paba pimi ali-daa dia-
le pagalepape. Go aliri nina
koau-nane epalia pare ni
raba mi ali yaa-pulu nipuna
age ada kepema kege radepe
yaala palua.
26 Go loma Sol-me wala
talo: Amenu page Abraham-
na madina sinu page ruru
rado Gote-na bi minasaaeme
enaalinu page pagalepape.
Gote-na agale naa raba mi-
nalo nipuna epe agale naa
re-para epenalisa.
27 Go Jerusalem su-para
piri enaalinumi page nim-
ina ali kalunumi page Yesu
ora raba mi ali lo na-adisimi.
Go page ade abuna Pomo
mu Pirape Yapi rabu Gote-
na agale lakale alinuna buk

yarepema giyoma napagesimi. Go peme pare Yesu madaa kose lape agale lisimi rabu nimumi Gote-na agale lakale alina agale ora yaana lo adisimi.
28 Gore nimumi Yesuna koe elenu page meda naadisimi pare Pailat-para Yesu linalo agale mulalo pisimi.
29 Gore nimumi Yesu madaa buk-para wisade agale raayo nalisimi. Go puma nipu repena polopea madaa kilipima kana apedaa-para rogaasimi.
30 Go pirisimi pare ora komape su-para pirisa rabu Gote-me nipu wala marekaasa.
31 Go puma abala Galili su giyoma Jerusalem supara nipu raapu pora pamisimide alinumi nipu rana adaapu adisimi. Go adisimide alinumi abi pa pimi Juda enaalinu-para agale lakeleme.

32 Naa go-para epa pimare Gote-na Epe Agale nimi lagula epama. Go Epe Agalere Gote-me abala naana kasuanu lakalisa.
33 Go lakalisade agalere naana kasuanumi Si Yesu tapa-para marekaasa-daa madaa pisa. Go madaare Buk Sam madaa agale gurupa wisa:

Nere nina si.
Abiri neme kogono gialo lisa.
34 Gote-me Yesu nipu tapapara marekainaloma nipuna yogale mada naramualia. Go madaare Gote-me buk-para gu-rupa lisa: Neme Devit-na epe raba meape puri ora gialua lisa.
35 Go puma Buk Sam-na agale meda gu-rupa lu wisa: Nena ade abuna epe-rupa pirape alina yogale mada naramualia lisa.
36 Go Devit piruma Gote-na kogono puma nipu komeame enaali raba mulalo pisa. Go puma komisa rabu nipuna ro kasuanauna tapa kamaa rogaaoma yogale ramisa.
37 Go pisa pare Gote-me marekaasade aliri nipuna yogale naramisaaya.
38 Go pea-le amenu pagalepape. Neme go ali Yesuna bi madaa lagialo. Nipumi enaalinuna pupitagi nape kone rakepema rubalia.
39 Go puma enaali raayome nipu madaa kone rulaoma pupitagi ne kone madaa giyalimi. Moses-na rekena agaleme go pupitagi ne kone mada namarakepeaasa pare Yesumi ora pisa.
40 Gore waru pagalepape. Abalade Gote-na agale lakale alinumi lakalisimi-daa nimi piri-para epalia lo lisa. Nimumi gu-rupa lisimi:
41 Nimi ero le alinuri paalame komoma waru adalepape. Gore nimi abi pimi rabu neme epe kogono pe. Neme go kogono pe pare ali medame go elena re mea waateare kone mada narulalimi.
42 Barnabas Pol laapome go remaa lakeloma Juda alinuna lotu ada kamaa pisipi. Go puma enaali medalomame talo: Wala

Pomo mu Pirape Yapi rabu naa kiritaminaloma go agale medaloma epa lagialepape lisimi.
43 Go lotu ada giyoma pirisimi Juda enaalinu page ruru rado kone rulae enaalinu page Barnabas Pol laapo raita maa pisimi. Go rabu ali laapome talo: Gote-na raba meape kone waru saapiruma nipu madaa kone rulaalepape lisipi.
44 Go puma wala Pomo mu Pirape Yapi di rabu adare-para piri enaali raayo epa kiritaoma Gote-na epe agale pagolalo ipisimi.
45 Go pirisimi pare Juda enaalinumi go enaali adaapu epa kiritaaoma adisimi rabu nimuna lo robaa-para kudipa kone wisimi. Go puma nimumi Pol-na agale rabuaalalo ero agale lo pirisimi.
46 Go pirisimi pare Pol Barnabas nipu laapomere Gote-na agale puri paloma gu-rupa lakalisipi: Saame nimi Gote-na agale abala lagisipade pare giyamede. Go giyamede pare nimimi go agale giyoma naa ade abuna kagaa piramala pope kone mada napalima leme-pulu adalepa. Abi saa ruru rado meda-para palipa.
47 Mudu Alimi saa pi agale mana gu-rupa lagia: Neme ne ali ruru rado madaa kewape paa maa salua. Go pea-le su raayona piri enaalinumi epe agale pagoma kagaa piramala paliminalo nina paa nana pi piramina lisa.
48 Gore ruru rado piri enaalinumi go remaa pag-isimi rabu nimu raaname komoma Gote-para epe agale madaa ora pili lisimi. Gote-me abala ade abuna mapiraalalo mada misade enaalinumi epe agale madaa kone rulasimi.
49 Go puma go su-parare enaali raayome Mudu Ali-na agale pago kiritasimi.
50 Go pisa rabu Juda alinumi go adare-para piri lotu leme alinu-para epe enaalinu-para mudu enaali medaloma page koe-rupa ma-rekaasimi. Go puma go enaalinumi Pol Barnabas laapo kedaa kaloma pa su meda-nane ralisimi.
51 Go pisimi pare aposel kogono ali laapome enaalinu nimuna koe-rupa peme-daa kone winalo age kege rade-pesipi. Go puma nipu wala Aikoniam su-para pisipi.
52 Go puma aposel ko-gono alinuri Holi Spirit-na puri nimuna lo robaa-para rubitabesa rabu raaname komisimi.

14

Pol Barnabas laapome epe agale Aikoniam su-para mo-geasipi

1 Go puma abala mogeasipi-rupa Pol Barn-abas laapo Aikoniam su-para Juda alinuna lotu ada-para puma mogesipi. Go pisa rabu Juda enaali adaapu page ruru rado enaali adaapu

page epe agale madaa kone
rulasimi.
2 Go pisa pare kone
narulae Juda enaalinumi
ruru rado enaalinuna kone
makoyaasimi rabu ame
balinu madaa koe kone
wisimi.
3 Go pisa-pulu Pol Barn-
abas nipu laapo go su-para
yapi adaapu pirisipi. Pirisipi
rabu Mudu Ali madaa agale
puri paloma lisipi. Go rabu
Gote-me ora nipuna raba
meape kone madaa agale
lakenalo waalisa. Go puma
go ali laapome napi kogono
page epe rado kogononu
page pinalo puri kalisa.
4 Go pisa pare go adare-
para piri enaalinuri kone
laapo suma rugulalapa
pirisimi. Enaali medalo-
mame Juda alinuna pora
raitalalo pirisimi pare enaali
medalomame aposel kogono
alina pora raitalalo pisimi.
5 Go rabu ruru rado
enaalinu-para Juda alinu-
para surube alinu page
nimumi aposel kogono alinu
madaa koe kone suma
kaname tyalalo pisimi.

6 Go pisa pare aposel
kogono alinumi go remaa
pagisimi rabu nimu Listra
Derbe su laapo adare-para
pogola pisimi. Go adare
laapore Likonia su robo ru-
nane aasa. Go su raayona
page pogola pisimi.
7 Go su-paranu nimumi
Epe Agale mogealisimi.

*Pol adare Listra pirisa
rabu kaname lisimi*

8 Go adare Listra-parare
pora napame ali meda
piruma nipuna age laapo
komapasa. Agimi madisa
rabu ali koeya palae madu
wisa-pulu pora mada na-
pamisa.
9 Gore Pol-me agale
lakalisa rabu go alimi waru
pagisa. Pol-me nipu waru
adabaaoma nipuna lo robaa-
para yaina perekele kone
adisa.
10 Go pisa-pulu nipumi
puri paloma talo: Waru
rekape lisa. Go lisa rabu
mo ali wagepu rekoma pora
pamisa.

11 Gore go-para piri enaali
adaapumi Pol-na kogono
adoma nimumi adaa agale
Likioniame gu-rupa lisimi:
Sogo yaa-para remonu-rupa
pirisimi pare yaa giyoma
none ipuma ali-rupa pipi
lisimi.
12 Go loma nimumi
Banabas-na bi Remo Sus* bi
maasimi. Go pumare Pol-na
bi Remo Hermes maasimi.
Gore Pol agale adaapu le ali
pirisa-pulu nimuna Hermes
remo kone wisimi.
13 Go puma Remo Sus-
na adarena pora gaape-
nane aasa. Go remo Mudu
Ali repame mena gawana
madaa repena kaladina
kili suma ipisimi. Nimumi
kolo ria ipisimi rabu enaali
adaapuna konemere mena

* **14:12:** Grik enaalimi gote adaapu pia kone wisimi. Guma puma Pol-para Barnabas laapona agale waru namuma nimumi Pol-re gote Hermes lisimi. Barnabas-re gote Sus lisimi. Go remo raayona re go ali lapo-rupa lisimi.

gawa luma aposel kogono
alinu kalema kone wisimi.
14 Go pisa pare Barnabas
Pol laapo go remaa pagisipi
rabu nipuna yagaa iri pu-
dia enaalinu piri rikirana
wagepu puma yaalisipi:
15 Go konere ake paa-daa
wimi pae? Saa ora nimi pa
ali laapo pipa. Saame Epe
Agale lagula epapa. Nim-
imi komape remonu giyoma
ade abuna piri Gote madaa
kone rulalimina. Gote-mere
su yaa ipa page nipuna piri
ele page warisa.
16 Abasadere go pirisimide
kasuanu nimuna kone ele
rado wisimi rabu Gote-me
nimuna go-rupa ora pa pina
kone wisa.
17 Go pisa pare nimimi
kone adaliminalo epe ko-
gono pu pirisa. Go puma
nipumi epe maapu ele waru
openalo yai ma-epeaasa. Go
pisa-pulu nimimi eda mada
noma lo robaa-para epe kone
su pirisimi.
18 Go agale lisipi pare
enaalinumi mena gawa
aposel kogono ali laapo
kalalo pode pisimi. Go pisimi
pare nipumi rono lisipi.
19 Go pisa rabu Antiok
Aikoniam su lapo-para piri
Juda enaali medaloma Pol
piri-para ipisimi. Go puma
go Juda alinumi enaalinu-
para kaname Pol tyalalo
kone kalisimi. Nimumi Pol
luma adarenu su kamaa mea
yoloma rubisimi. Nimumi
Pol ora komena kone wisimi.
20 Go pisimi pare disaipel
enaalinumi Pol piri-para kir-
itainaloma Pol ora rekoma
adare-para wala pamisa.
21 Go puma ekera-nanere
Pol Barnabas laapo Derbe su-
para pisipi. Pol Barnabas
laapome Derbe su-para Epe
Agale mogesipi rabu enaali
adaapumi Gote-na pora ral-
isimi. Go puma nipu Listra
su-para wala pumare wala
Aikoniam su-para pumare
wala Antiok su-para pisipi.
22 Nipumi kone rulae
enaalina lo robaa-para puri
mapalaasipi. Agale mana
gu-rupa lakalisipi: Nimiri
epe agale waru surubuma
mealepape. Gote-na Surube
Su pope pora madaare kalai
puma kedaa pi ele ria puma
adalimina.
23 Go puma nipumi lotu
ada komea komea lo su-
rube alinu mada mulalore
beten lo eda nano pirisimi.
Go puma nipuna Gote-na
purimi go alinu surubenalo
beten lisipi.

*Pol Barnabas laapo An-
tiok Siria su-para wala pisipi*

24 Werepe nipu laapo Pi-
sidia su robo ru-nane puma
giyomare Pamfilia su-para
opapasipi.
25 Go puma nipumi epe
agale Pega su-para piri
enaalinu Gote-na agale
mogeaoma no Atalia su-para
pisipi.
26 Sip mumare wala An-
tiok su-para pisipi. Go su-
parare lotu surube alinumi
nipu laapo Gote-me surube-
nalo beten loma penaalisimi.
Go pula penaalisimide ko-
gonore abi dia lisa.

27 Gore Antiok su-para
opapasipi rabu Gote-na
ruru enaalinu kiritainalo
yaalisipi. Go puma Gote-
na kogono madaa agale
lakalisipi. Gote-me ruru
rado piri enaalinu-para
epe agale kone rulainalo
pora mea waaloma remaa
lakalisipi.
28 Go puma yapi adaapu
mo kone rulae enaali raapu
pirisipi.

15

Enaalinu Jerusalem su-para kiritasimi

1 Ali medalomare Judia
su giyoma Antiok su-para
ipuma Keriso-na enaalinu-
para gu-rupa mogealisimi:
Moses-na rekena agale
madaare nimimi yogale
kuni narugulimi-daare Gote
raapu ora mada napitimi.
2 Go lisimi rabu Pol
Barnabas laapo nimu raapu
ape loma ape pisimi. Go
pisimi-pulu Pol Barnabas
laapo page Antiok su piri ali
medaloma page Jerusalem
su-para pulalo pisimi. Go
puma nimumi aposel kogono
alinu-para lotu surube alinu-
para yogale ruguli kone
madaa agaa mulalo pisimi.
3 Go puma Yesuna pora
rali enaalinumi nipu maa pe-
naalisimi. Go puma Fon-
isia su-para Samaria su-para
pumare agale gu-rupa lisimi:
Adaa ruru rado enaalinumi
koe kone pereke yoma Gote-
na epe agale lo robaa-para
makodasimi. Go lisimi rabu
Keriso-na enaalinumi raana
komisimi.
4 Go puma Jerusalem su-
para opapasimi rabu Gote-
na ruru-para aposel kogono
alinu-para lotu surube alinu-
para nimu raayome nimu ki
muma ora raana komisimi.
Go rabu nimumi nimu-
para Gote-na pisade kogono
madaa remaa lakalisimi.
5 Go rabu Farisi kone rulae
ali medalomame rekoma
talo: Gore apo ruru rado
alinumi page yogale kuni
rugutapape leme. Nimumi
Moses-na rekena agale go-
rupa pagaliminalo laketa-
pape lisimi.
6 Go lisimi-pulu aposel ko-
gono alinu-para lotu ada su-
rube alinu raapu kiritaoma
apo agale madaa kone meda
sulalo wisimi.
7 Go agale loma yoloma
kiritainaloma Pita-me
rekoma talo: Ame balinu,
Gote-me ni abala mada misa-
daa adisimide. Go pea-
le neme Gote-na epe agale
ruru radonu-para mogeasua.
Nimimi pagoma kone rulal-
iminalo mogeaayo.
8 Gore Gote-me enaali
raayona lo robaa-para adea-
le nipumi ruru rado enaali
nagieyeme yapare Holi Spirit
misima-rupa ada ruru rado
enaalinumi page misimi.
9 Gote-me naa Juda ruru
enaalinu mo ruru rado
enaalinu kone komea suma
Holi Spirit gisa. Nimumi
kone rulasimi-pulu Gote-me
nimuna pupitagi ne kone
rakepema rubaasa.
10 Go pisa-pulu ake paa-
daa naame ruru rado-para

Moses-na kedaa pi kone mo-
gealima ya? Abalare naa-
para kasuanu-para go kedaa
pi kone mada nawaatema.
11 Dia, naame Mudu Ali
Yesu madaa kone rulaema
rabu nipumi nipuna epe
raba mi koneme naana lo
robaa-para paa ginaloma
ade abuna kagaa piramala
palima. Ada ruru rado
nimumi page go kone komea
salima.
12 Go agale lakelenaloma
enaalinumi agale na-
abulisimi. Dia, pare Barn-
abas Pol laapome Gote-na
puri pale kogono-para ko-
gono radonu-para lakalisipi
rabu waru pagisimi. Go
remaare ruru rado piri
enaalina su-para pisipi rabu
lakalisipi.
13 Gore agale lakelenaloma
Jems-me talo: Amenu, nina
agale pagalepape.
14 Gore Gote-me ruru rado
enaalimi nipuna bi pagenalo
mapiraasa. Go madaare
Simiono-me naa-para go
abala pisade alinuna remaa
lagisa.
15 Go madaare Gote-na
agale le alinumi go pora
adoma nimumi buk madaa
gu-rupa lu wisimi:
16 Mudu Alimi talo:
Werepe ni wala epalua. Go
puma neme Devit-na sinumi
kilipili ada marekaalua.
Wala marekaalua rabu puri
katoa lisa.
17 Ruru rado raayona
enaalinumi ni Mudu Ali
asapalimi. Go ruru raayore
ora nina kone rulae enaalinu
mapiraalua lisa.
18 Mudu Alimi gu-rupa
lisade agalere ora abalade
nipuna kogono waalalo go
agale lakalisa.
19 Jems-me wala talo:
Naa konere ruru rado piri
enaalinumi Gote-na agale lo
robaa-para makodabalimiri
nimu kone kedaa nakatema.
20 Dia, pare naame nimu-
para agale meda gu-rupa
luma rapaaeme. Nimumi
remo yawoma kale eda
nanalepape lema. Go page
ena paake yolape kone giy-
oma mena yapa maa erepele
yariri nanalepape lema. Go
page yaapi nanalepape lema.
21 Gore ora abalade abi
page tisaanumi Moses-na
rekena agale madaa adare
raayo-para piruma ade
abuna Pomo mu Pirape
Yapi rabu rekena agale
yarepealimi.

Jerusalem su-para kone rulae enaalinumi ruru rado enaalinu-para pepa luma rapaasimi

22 Go rabu aposel kogono
alinu-para lotu ada surube
alinu-para piri enaali-para
go nimu raayome kone
komea suma ali medaloma
mada muma Antiok su-
para penaalisimi. Go puma
nimumi Pol Barnabas laa-
pore ali medaloma raapu
penaalisimi. Go puma epe
ali mudu laapo Judas Sailas
laapo page mada muma
penaalisimi. Judas-na bi
medare Barsabas.
23 Maa pisimi rabu pepa
luma kalisimi:

Naa aposel kogono alinu page lotu surube alinu page naame nipi Antiok su-para Syria su-para Silisia su-para ruru rado amenu epe-rupa piralepape lo rapaatema. Naame go agale lo rapaatema.

24 Gore naame remaa meda gu-rupa pagisima. Naana ruru piri ali medalo-mame agale mana epaloma nimi mareko koyaarimi. Go pagisimi pare naame go agale mana nalakalisima.

25 Pare go-rupa lisimi-pulu naa kiritaoma agale laketema ali medaloma muma maa penaatema. Go naana epe adami alinu Barnabas Pol laapo nimu raapu epalimi.

26 Go ali laapore naana Mudu Ali Yesuna kogono pisipi rabu lore alinumi nimu ora lu makomasimi.

27 Go puma mea rapaari-made aliri Juda Sailas laapo penaatema. Go ali laapore naana agale muma nimina le agaa-para piruma go agale wala lagialimi.

28 Gore Holi Spirit-mi naa agale lagisa-pulu naame kedaa pi pora medaloma nalagialima. Dia, pare go rekena agale kama lagial-ima:

29 Gore remo yawoma kale eda nanalepape. Gore yaapi page nanalepape. Go page mena yaa yapa maa erepele-ai page nanalepape. Go page ena paake yolape kone nasalepape. Apo rekena agale maalappu mogeaalepape. Go koe elenu-daa giyalimiri ora epe-rupa mada piralimi. Abi patalepape.

30 Go rabu agale lakale al-inu maa penaaloma Antiok su-para pisimi. Go su-para opapasimi rabu kone rulae enaalinu makiritaoma pepa kalisimi.

31 Go puma mo enaalinumi go pepa yarepema go remaa madaa raaname komisimi.

32 Juda Sailas laapore ora Gote-na agale lakale ali yaa-pulu Keriso-na enaalinu-para agale lala pirisipi. Go puma nimuna robaa puri mapalainalo agale lala pirisimi.

33 Go puma koro meda nimu raapu piruma wala rapaasimide enaalinu piri wala pulupape lisimi. Nipu pulalo pisipi rabu nimi epe-rupa piru paitalepape lisipi.

34 Pisipi rabu Sailas nipuna konere pa pitua kone wisa.

35 Gore Pol Barnabas laapo Antiok su-para page piruma enaali adaapu raapu Gote-na epe agale mogeaasipi.

Pol Barnabas laapo pu roba komea-para nawisipi

36 Wala werepere Pol-me Barnabas-para talo: Gore abala Mudu Ali-na epe agale lakalisipa su raayona wala bana. Go puma nimu epe-rupa pimi palo adola bana lisipi.

37 Go lisa pare Barnabas-mere Jon Mak raapu maa palipa kone wisa.

38 Go lisa pare Mak-me Pol
Barnabas laapo abala giy-
oma Pamfilia su-para kogono
napula pisa. Go pisa-pulu
Pol-me dia lisa.
39 Go rabu ape loma
agaleme ape puma rugulala
pasipi. Go puma Barnabas-
me Mak muma wala Saiprus
su-para sip madaa piruma
pisipi.
40 Go rabu Pol-re Sailas
raapu pisipi. Go rabu Keriso-
na enaalinumi Gote-me nipu
raba minalo lakalisimi.
41 Go puma Pol-me Siria
Silisia su laapo pamuma
kone rulae enaalinuna lo
robaa-para puri mapalaasa.

16

Timoti page Pol Sailas laapo raapu pora pamisimi

1 Pol nipu Derbe su-para
adola puma lisana wala Lis-
tra su-para pamisa. Go su-
parare nipumi disaipel ali
Timoti adisa. Go Timoti-na
kone rulae agiri Juda ena ya-
pare nipuna aaraare Grik su-
para pirisa.
2 Go Listra Aikoniam su
lapona piri Keriso-na enaal-
inumi Timoti-ri epe agale lea
lisimi.
3 Go puma Pol-re Timoti
nipu raapu palipa kone suma
Pol-me Timoti-na yogale
kuni rugulasa. Go konere
nipu laapo pora pamualipide
su-parare mo Juda alinumi
Timoti-na aaraare Grik ali
remaa pagalimi lo yogale
rugulasa.
4 Go adarenu-para
pamisipi rabu abalade
so Jerusalem su-para piri
aposel kogono alinu lotu ada
surube alinu nimumi abala
lisimide remaa lakalisipi.
Nipumi kone rulae enaalinu-
para go rekena agalena pora
raitalepape lo lakalisipi.
5 Go lisipi raburi Gote-
na ruru enaalinumi Gote-
na agale lo robaa-para waru
mapira-ma pirisimi. Go rabu
nimu raapu enaali adaapu
ralaama pisimi.

Troas su pirisa rabu Pol-me upaa puma ali meda adisa

6 Gore nimu Frigia Galesia
su lapo-para pamuma Gote-
na epe agale mogealisimi.
Go-para sone Esia su-para
epe agale lakela pisipi rabu
Holi Spirit-mi go su-para na-
pulupape loma dia lisa.
7 Go puma nipu Misia su
robo ru-nane pisipi rabu
nipuna konere Bitinia su-
para polalo pisipi. Go pisa
pare Yesuna Holi Spirit-mi
wala rekena wisa.
8 Go pisa rabu nipu Misia
su giyoma Troas adare-para
pua pirisipi.
9 Go su-parare ribaa Pol-
me Masedonia su-para piri
ali upaame adisa. Go
alimi rekoma Pol-para puri
paloma gu-rupa lisa: Naana
Masedonia su-para ipuma
neme naa raba mea lisa.
10 Gore Pol-me go upaa
pinaloma naa wagepu Mase-
donia su polalo pisima. Niri
Luk page pisua. Naana
konere Gote-me naa mo
Masedonia su-para piri
enaalinu epe agale lakela
pomonalo lakalisa.

Ena Lidia-me kone perekelisa

11 Go pea-le naa ipa sip madaa piruma mo Troas su giyoma puma Samotres su redepo le pora madaa puma opapasima. Gore ekera-nane Neapolis su-para pisima.

12 Go ipa repale-para wisa su giyomare go suna ru-nane pumare Filipai su-para puma opapasima. Go Filipai suri Masedonia suna ru-para aasa. Go Filipai su-parare abalade Rom su enaali epa pirisimi. Gore naa yapi medaloma go su-para pirisima.

13 Go puma naame Juda alinuna beten lape su meda apo popea ipa repale-para aaya kone wisima. Go pisa-pulu Pomo mu Pirape Yapi Di-ri go su adarena popea ipa repale-para puma pirisima. Go rabu naame kiritasimide enaalinu epe agale lakalisima.

14 Go kiritasimi ena medana biri Lidia nipu pirisa. Go enare Taiataira su-para piruma nipumi dolo le mamina-nu suma bisnis kogono pisa. Go enare abala nipumi Gote madaa kone rulasa. Go puma Pol-me agale lisa rabu agale pagenalo Mudu Alimi nipuna kone malobaasa.

15 Go rabu nipu-para nipuna ada-para piri enaalinu page kalu-ipa misimi. Go puma nipumi naa-para talo: Nimi ali kone wimi pae? Neme Gote madaa kone rulaayo kone salimiri nina ada-para epa piralepa. Nipumi go agale puri pale lisa-pulu nipuna agale pagisima.

Pol-para Sailas laapo Filipai su-para karapo ada mapaitaasimi

16 Koro meda naa beten lape su-para pisima rabu kogono nogo pora-nane madaasima. Go nogore nipuna koauna koe remo pirisa-pulu go nogome werepe epaliade kone agaleme pa lakalisa. Go werepe epaliade agale lakalisa rabu nipuna kogonona aaraanumi kana yoto adaapu misimi.

17 Go nogome Pol naa raapu raita mea ipuma gu-rupa yalisa: Go alinuri so yaa madaa Gote-na kogono pi alinu yaalisa. Nimumi ade abuna kagaa pirape pora ma waateme.

18 Go nogome ade abuna nimu yalisa-daa naa gu-rupa raita mea ipuma yaalisa rabu Pol-na koneme adisapulu perekeyoma nogona remo-para go-rupa lakalisa: Neme Yesu Keriso-na bi madaa talo: Go nogona koauna abi rakepe pu lisa. Go lisa rabu remome go nogo giyoma wagepu rakepema pogola pisa.

19 Gore nogona aaraanumi nimuna kana yoto mi yaade kone suma Pol Sailas laapo kopeme adibasimi. Nimumi adibasimi rabu maket kamaa ae ali mudunu piri-para maa pisimi.

20 Go-parare Rom su gavman-na ali mudunu piri maa puma talo: Go alinuri

Juda yaade. Nimuri naana
adare su mabebolaaeme.
21 Nipumi naa Rom su-para
piri alinu-para pora rado mo-
getape pare go agale madaa
rekena yalaaya-pulu mada
namogealima.
22 Go lisimi rabu enaali
adaapumi page Pol Sailas
laapo-para koe agale lisimi.
Go puma ali kalunumi Pol
Sailas laapona mamina koya
paoma repena kudu tamina
lisimi.
23 Gore patame kudu
tyabebe puma karapo ada-
para mea mapaitaasimi. Go
rabu karapusa ada surube
ali-para waru surubape
lisimi.
24 Go karapo ada surube ali
go agale mana pagomare mo
aliri kedaa pi repename age
rikirana ma rogaasa.
25 Go pisa pare ribaa
rumu rumunare Pol Sailas
laapome Gote-para beten
loma yasa lo pirisipi. Go
raburi nimuna mo karapo
yagonumi pago pirisimi.
26 Go pisa pare ora puri
pale sumininimi karapo
adana adaa repena raayo
mayogapape pisa. Go
puma pora gaape wagepu
lobapama mo alinu adili
kope sen page kepepisa.
27 Gore mo karapo ada
surube ali rekoma mo
karapo ada pora gaape raayo
lobapa wisare adisa. Nipumi
karapo alinu kamaa pogola
puamena kone suma rai
napi muma nipuna nipu lu
makomalalo kepetalo pisa.
28 Go pisa pare Pol-me
yaaloma gu-rupa lakalisa:
Nena ne natyape. Naa raayo
pa pima.
29 Go rabu mo surube
alimi lam mea ipulupa lisa.
Nipumi mumare Pol Sailas
piri-para wagepu pumare
paalame komoma nipuna
kibu re-para lopisa.
30 Go puma nipumi nimu
kamaa-nane maa puma talo:
Adaa ali laapo-yo, Gote-me ni
raba minalo neme ake palua
ya?
31 Nipumi go-rupa lisipi:
Neme Mudu Ali Yesu madaa
kone rulape. Go paliri Gote-
me ne raba muma ne-para
nena nogo naakinu page ade
abuna piralimi lisipi.
32 Go rabu nipu laapome
Gote-na epe agale mo ali-
para nipuna ada-para piri
enaalinu-para page mo-
geasipi.
33 Go rabu ora go ribaa
kama mo ali laapo muma
nipuna rere radepeasa. Go
pumare nimu-repaa kalu-ipa
misimi.
34 Go puma karapo ada
surube alimi Pol Sailas laapo
nipuna ada-para maa puma
eda kalisa. Go rabu go
ali-para nimu-repaapara
Gote-na agale lo robaa-para
ma misimi-pulu raaname
komisimi.
35 Gore yapi lapaasa rabu
Rom ali kalunumi plisman-
na ali kalunu-para agale
gu-rupa rapaasimi: Apo
ali laapo mea rapaape lo
lakalisimi.
36 Go agale pagisa rabu
karapo ada surube alimi Pol-
para talo: Bosboi alinumi

ne Sailas laapo abi pulupape
lo lagiame-pulu pawa pulupa
lisa.
37 Go lisa pare Pol-me
polisman-na ali kalunu-para
talo: Nimimi koeyae meda
papa-daa adaame pae? Nim-
imi enaalinuna le agaana
pote yaarimide saa tyamede.
Go pumare saa karapo ada-
para mapaitaarimide. Abiri
go kone madaa wala pagaa
wi kone suma saa rapaalimi
ya? Dia, saana adare Rom
su yaa-pulu mo surube ali
nimuna go-para ipuma saa
rapaalimina lisa.
38 Gore plisman-numi Pol-
na agale Rom su gavman al-
inu lakalisimi. Gore gavman
alinumi Pol Sailas nipuna
adare Rom su pagisimi rabu
paalame komisimi.
39 Nimu paalame komoma
pua talo: Naa kodome
komelema. Go rabu nimu
kamaa lamua ipuma talo:
Abi go adare giyalepape
lisimi.
40 Go rabu Pol Sailas
laapo karapo ada giyoma
mo Litiana ada adola pisipi.
Go puma nipumi Keriso-
na enaalinu adoma epe
agaleme nimuna lo robaa
puri mapalaatalo agale
lakeloma pisipi.

17

Tesalonaika su-para Pol Sailas laapo tyalo pisimi

1 Pol Sailas laapo Amfipolis
su-para pamuma pumare
wala Apolonia su-para puma
giyomare Tesalonaika su-
para pisipi. Go su-parare
Juda enaalinuna lotu ada
meda aasa.
2 Gore Pol-me nipuna pi-
rupa mo lotu ada-para pisa.
Go puma Pomo mu Pirape
Yapi repome nipumi Juda
alinu raapu Gote-na buk
madaa wi agale lala pisimi.
Go rabu Pol-me Juda alinu
raapu agaleme ape pirisimi.
3 Go puma agale lakalisa
rabu Gote-na buk madaa
yarepeamina lakalisa. Pol-
me gu-rupa lisa: Go Yesu
nipu ora Gote-na Mea
Rapaae Ali Keriso yaade.
Nipumi enaalinuna kedaa
ruma tapa-para nipu wala
rekesi-daa go agale lagialo
lisa.
4 Go puma enaalinu
medaloma kone rulaoma
Pol Sailas raapu pisimi. Go
puma kone rulae Grik enaali
adaapu page ena mudu
medaloma page Pol-para
Sailas laapo raita maa pisimi.
5 Go pisa pare Juda alinumi
koe kudipa kone suma pa
piri riabo alinu medaloma
yaaloma enaali adaapu
makiraatasimi. Go puma
adare-para piri enaali raay-
ome mapogolasaaoma Jeson-
na ada kutapu ma-aasimi.
Gore nimumi Pol Sailas
laapo asa puma mo kiritape
enaalinu lamu katalo pisimi.
6 Gore asa puma napirisipi
rabu Jeson-para kone rulae
amenu medaloma adiala
gavman-na surube ali piri-
para maa pisimi. Nimumi
go-rupa pumare puri paloma
gupa yaalisimi: Go alinuri
mo su raayona koae-aunu
adaapu pamu peme rabu

enaalinu koe-rupa mapogo-
lasaala pipi. Abiri naana
adare-para page epa pipi
lisimi.
7 Go Jeson-me nimu eda
kalo wamo pu aaya. Ni-
mumi nabawan gavman ali
muduna rekena agale ralimi.
Nimuna ali mudu rado meda
pia nipuna biri Yesu leme.
8 Go agale lomare enaali
raayome page gavman ali
mudunu page go agale
pagomare nimu ora pogo-
lasaasimi.
9 Go rabu surube alinumi
Jeson-para go ali lapo-para
kose kabalepa lisimi. Go
puma nimumi ma rapaasimi.

Beria su-para pirisimi rabu

10 Gore ribaa lisade raburi
amenumi Pol Sailas laapo
wagepu mo Beria su-para
penaalisimi. Nipu go su-
para opapaomare Juda alin-
una lotu ada-para pisipi.
11 Mo Beria su-para piri
Juda enaalinumi nimuna lo
robaa-para epe kone suma
mo Tesalonaika su-para piri
enaalinu-rupa napisimi. Go
Beria su-para piri Juda enaal-
inumi epe agale pagisimi
rabu raana waru komoma
pago pirisimi. Go puma
ade abuna Gote-na buk-para
enaalinumi waru yarepea
lakelalo pirisimi. Gore mo
ali laapona agale ora yaana
palo dia palo adolalo kone
suma buk yarepelisimi.
12 Go pisimi-pulu enaali
adaapumi epe agale madaa
kone rulasimi. Go puma Grik
mudu enanu page Grik alinu
page epe agale madaa kone
rulasimi.
13 Go pisa pare Tesalonaika
su-para piri Juda alinumi Pol
epe agale Beria su-para mo-
geaala epelea lo pagisimi.
Pagisimi rabu nimu Beria su-
para piri enaali makoyaalalo
ipisimi.
14 Go raburi Keriso-na
amenumi Pol wagepu no
nabisi su-para maa penaal-
isimi. Go pisa pare Sailas
Timoti laapo mo Beria su-
para pa pirisipi.
15 Go rabu Pol lamua
pisimide alinu Pol raapu
puma Atens su-para puma
opapasimi. Go puma mo al-
inu Beria su-para wala puma
Pol-me Sailas Timoti laapo
ni piri wagepu ipulupape lo
agale rapaasa.

Pol Atens su-para pirisa rabu

16 Pol-me Sailas Timoti
laapo Atens su-para pa
adoba pirisa. Go raburi
Pol-me go adare-para piri
enaalinuna ribu robake koe
remona kapa adisa-pulu
nipuna lo robaa kolisa.
17 Go pumare nipumi Juda
alinuna lotu ada-para piri
enaalinu-para ruru rado
Gote-na bi minasaaeme
enaalinu raapu yada loro
pirisimi. Go puma nipumi
maket su-para piruma pora
pamuala-ae enaalinu page
agale lakalisa.
18 Gore Pol-me Yesu-para
nipuna wala marekaape
yapi di madaa agale
lakalisa. Go lakalisa-pulu mo
Epikurius alinu-para Stoik

agale maalape alinu page
Pol-para ero agale gu-rupa
lisimi: Go aliri nipu agale
loboma agale le ali yaa-pulu
ake talo pia? Medalomame
gu-rupa lisimi: Go alina
agalere pa su rado-para piri
enaalinuna yaa-para piri
yakilinu madaa ta pae lisimi.
Gore Pol-me Yesu tapa-para
rekesa-para pa yakinu-para
agale lo aaya-daa kone gu-
rupa lisimi.
19 Go pisa-pulu nimumi Pol
kaunsil piri maa puma rudu
Areopagus madaa kiritasimi.
Nimumi maa puma gu-rupa
lisimi: Neme abala pamu
laede kagaa agale pagamona
wia lisimi.
20 Nena agale medalomare
ora rado pi agale yaa-pulu
go agalena re-re ora waru
pagamono lisimi.
21 Go Atens su-para piri
enaalinumi page go su
adolalo pora kimisu enaalin-
umi page ade abuna piruma
kagaa agale madaa yada
robesimi-pulu Pol-para mo
remaa lisimi.
22 Go rabu Pol nipu mo
rudu Areopagus madaa
piruma kaunsil alinuna
rikirana rekoma gu-rupa
lakalisa: Atens alinu, nimiri
neme adawade rabu nimimi
lotu lape-rupa kone waru
raitalepape.
23 Ni go nimina adare pora-
nane pamuma nimina bi mi-
nasaame elenu waru ade. Go
puma neme kana reke meda
ade. Go reke madaa agale gu-
rupa lu wisa: Go kana sekere
pa na-ade yaa-para piri Gote-
na yaade. Abiri neme go
na-ademe Gote madaa agale
lagiano pagalepape lisa.
24 Gore Gote-me su kamaa
wi elenu-para su raapu
warisa. Go Gote-re su yaa
laapona Mudu Ali yaa-pulu
enaalinumi warili adanu-
para napia.
25 Go puma go yakili gote-
me alinu warili ele madaa
kone nawia. Gore nipumi
enaalinu raayo kone wasupa
go pomo page ele raayo gu-
rupa go aaya.
26 Gote-me naana kasua
komea wari raayo go ka-
suame madisa. Nipumi
enaali su raayo-para mapi-
raoma nimuna pirape su
robo kalo nimuna komape
di kalo pisa.
27 Go enaalinumi Gote asa
puma nipu adaliminalo go-
rupa pisa. Go pisa pare Gote
naa raapu re-para pia.
28 Gore nimina pepa tyape
alimi gu-rupa lisa: Naa Gote
raapu pima. Nipuna purina
piruaema. Go nimina kone
makuaae alinumi page pepa
madaa gu-rupa lisimi: Naa
page ora nipuna si yaade
lisimi.
29 Naa Gote-na si pima-
pulu nipuna kone wasupare
epe gol kaname page epe
kana silva-para pa kaname
warili ele-para go kone
nasamina.
30 Abaladere enaali nimu
kone waru nasu ribaa-para
pirisimi rabu Gote-me waru
na-waru adabasa. Go pisa
pare abiri nipumi su raayona
piri enaalinumi koe kone

perekeaminalo agale mana
lagu aaya.
31 Go madaare nipumi su
raayona enaalinuna kose
lape agale pagolalo di meda
abala mada misa. Go
epaliade yapi di rabu nipuna
mapiraae alimi redepo le
kone suma yoto rumaalia.
Nipumi go ali marekaasa-le
apo epaliade yapi di madaa
agale pagoma kone rulao
piramina.
32 Gore Pol-me go enaali
piri-para wala marekaasade
remaa lakalisa rabu enaali
medalomame ero agale-
daa loma giri laasimi.
Pare medalomame gu-rupa
lakalisimi: Gore nena go
remaa wala pagamono
lisimi.
33 Go raburi Pol-me nimu
kiritae-para giyoma pisa.
34 Go puma enaali medalo-
mame Pol raapu piruma epe
agale pago kone rulasimi.
Nimuna rikiranare rudu
Areopagus madaa kaunsil
piri ali Dionisius-mi kone
rulasa. Go ena Damaris-para
medalomanu nimumi page
kone rulasimi.

18

Pol Korin su-para agale lisa

1 Go pisa raburi werepe
Pol-me Atens su giyoma Ko-
rin su-para pisa.
2 Go su-parare nipumi
Juda medana biri Akwila
adisa. Nipuna agi madina
suri Pontus yapare oge-
daa abalade Itali su giyoma
nipuna were Prisila raapu
Rom su-para ipisa. Gore
gavman ali mudu Klodius-mi
Juda enaalinu raayo Rom su
giyalepape lo lakalisa-pulu
Akwila Prisila laapo Korin
su giyoma ipisipi. Go rabu
Pol-me nipu adola pisa.
3 Pol nimuna kogono
pisimi-pulu nimu raapu
piruma mamina rabulape
kogono pu ma-dia yaoma
kana yoto misimi.
4 Go puma ade abuna
Pomo mu Pirape Yapi rabu
Pol nipu Juda enaalinuna
lotu ada-para piruma nimu
raapu agale lala pirisimi.
Nipumi mo Juda enaalinu-
para Grik enaali nu-para
nimumi Gote-na bi minasaa
minalo agale lakalisa.
5 Go Sailas Timoti laapo
Masedonia su giyoma ip-
isipi rabu Pol-me enaalinu-
para epe agale ade abuna
lakelalo pirisa. Nipumi
Juda enaalinu-para Yesuri
ora Gote-na Mea Rapaae Ali
yaade lo lakalisa.
6 Go pisa pare Juda alinumi
mo agale yokoma nipu-para
ero agale lisimi. Go raburi
Pol-me nipuna mamina-na
koto radepea talo: Nimina
koto adalepa. Gore abi
neme nimi giyoma ruru
radonu lakela palua pare
abala lagiaade lo nimi kone
masaalua lisa.
7 Go loma Pol-me giyoma
ali Titius Jastus-na ada-para
pua pirisa. Go aliri ruru rado
piri ali yapare Gote-na bi mi-
nasaaae ali yaade. Nipuna
adare Juda alinuna lotu ada
resi-para aasa.

8 Go rabu go Juda alinuna lotu adana ali mudu Krispus-para nipuri paa nimumi Mudu Ali Yesu madaa kone rulasimi. Go puma Korin su-para piri enaali adaapumi epe agale pagoma kone rulaoma kalu-ipa misimi.

9 Go puma koro meda ribaare Pol-me upaa palaina Mudu Alimi nipu-para talo: Neme paala nakomape pare agale waru lakelape.

10 Niri ne raapu komea-para pipa. Go pea-pulu pa ali medame ne mada natia. Dia-le go adare-parare nina enaali adaapu pimi.

11 Go pisa-pulu Pol nipu Korin su-para pirinare maali komea paluma suba waraapu popesa. Go raburi nipumi nimu Gote-na epe agale moge riasa.

12 Gore werepe Galio nipu Akaia suna namba wan gavman surubalalo pisa. Go rabu Juda alinu kiritaoma Pol aditalo kose lalala maa polalo gu-rupa lisimi:

13 Go alimiri enaalinuna kone mabebolaoma Gote-na bi minasaasa agale lo mogeaaya. Go rabu naana rekena agale yokesimi.

14 Gore Pol-me agale laketalo pisa pare Galio-me Juda enaalinu-para talo: Go ali pupitagi noma koe ele piare neme pawa piruma pagolalo pi.

15 Pare nimina yadanuna binu rekena agalenu leme-le nimina kose tapape. Neme kose go-rupa napagalua.

16 Go lisa rabu nipumi nimu kamaa mea ralisa.

17 Go pisa rabu enaali medalomame lotu adana ali mudu Sostenes maa ripinuma kose pagape ada re-para maa pua lisimi. Go lisimi pare Galio-me linawa kone wisa.

Pol Antiok su-para wala pisa

18 Go puma Pol Kerisona enaalinu raapu yapi medaloma go Korin su-para pirisa. Go puma walare nipumi Prisila Akwila laapo muma go su giyoma ipa sip madaa piruma Siria su-para pisimi. Gore Pol mo Senkria su-para pirisa rabu Gote-para agale lisa-pulu kalu iri napodelisa. Werepe nipuna kogono dia lisa rabu kalu iri wala podelisa.

19 Gore nimu Efesus su-para opapasimi raburi Pol Juda alinuna lotu ada-para puma nimu raapu agaleme ape pisa.

20 Go puma Juda alinumi Pol-para naa raapu yapi medaloma piramina lisimi pare Pol-me mada dia lisa.

21 Go puma nimu-para abi paitalepape lakeloma talo: Gote-me e tea-daare wala epalua. Go puma nipumi ipa sip madaa piruma Efesus su giyoma pisa.

22 Pol sip madaa piruma Sisaria su-para puma lisana wala Jerusalem su-para piri kone rulae enaalinu eperupa piralepa lo lakalisa. Go loma ogeasi piruma Antiok su-para pisa.

23 Antiok su-para ogeasi
pirumare giyoma Galesia
Frigia su laapona oge
adarenu-para puma kone
rulae enaalinuna lo robaa-
para puri mapalaaoma
pamisa.

*Apolos nipumi Efesus Ko-
rin su laapo-para epe agale
mogealisa*

24 Go Juda ali meda nipuna
bi Apolos-re nipu madi
su Aleksandria-para pirisa.
Go ali Efesus su-para epa
pirisa. Nipu agale waru le ali
piruma Gote-na buk wi agale
raayo yarepeama makuaasa.
25 Enaalinumi nipu
abalade Mudu Ali-na pora
madaa mogealisimi. Nipumi
Yesuna agale lakalisa rabu
puri paboma ora waru epe-
rupa lakalisa. Go pisa pare
nipuri Jon-na kalu-ipa misa
komea abala makuaasa.
26 Gore nipumi Juda
alinuna lotu ada-para puma
puri paloma lakalisa. Go
rabu Prisila Akwila laapome
nipuna agale pagomare
nipuna ada maa puma Gote-
na disaipel agale ma-redepo
lakalisipi.
27 Go puma werepere
Apolos nipu Grik su Akaia-
para polalo pisa. Go rabu
Efesus su-para piri Kerison-
na enaalinumi Grik su-para
piri Kristen enaali-para pepa
luma rapaasimi. Go pepa
madaare go ali Apolos raba
mu ki waru mealepa lo
rapaasimi. Apolos Grik
su-para ipisa rabu Gote-
na epe raba meape kone
makuaaoma kone rulae
enaalinu-para puri waru
kalisa.
28 Go Juda alinu maket-
para ipisimi rabu Apolos-
me enaalinuna le agaana
ape waru pisa. Go pisa
rabu nipumi Yesu ora Gote-
na Mea Rapaae Ali waalalo
Gote-na buk yarepelisa. Go
rabu Juda alinumi agale
waru na-abulisimi.

19

*Pol-me Efesus su-para epe
agale la yokisa*

1 Apolos Korin su-para
pirisa rabu Pol nipu mo
adaa su robo ru-nane puma
pamumare Efesus su-para
opapasa. Go su-parare
nipumi kone rulae enaali
medaloma adisa.
2 Adisa rabu agale gu-rupa
misa: Abaladere epe agale
madaa kone rulasimi rabu
Holi Spirit page misimi ya?
Nimumi agale gu-rupa abu-
lisimi: Dia, Holi Spirit piare
naa napagema.
3 Go rabu Pol-me talo:
Gore nimina baptais-ri ake
pi-ae misimi ya? Nimumi
talo: Jon-na kalu-ipa misima
lisimi.
4 Gore Pol-me talo: Jon-
na baptais-ri enaalinumi
pupitagi ne kone perekelalo
misimi. Go pea pare Jon-
me Israel enaalinu kalu-
ipa kalalaina agale gu-rupa
lakalisa: Naa koau-nane
epaliade ali Yesu madaa
kone rulaalepape lakalisa.

5 Mo Efesus piri alinumi
Pol-na agale pagomare ni-
mumi Mudu Ali Yesuna bi
madaa kalu-ipa measimi.
6 Go puma Pol-me nimuna
kalu madaa ki sanaloma Holi
Spirit nimuna lo robaa-para
ipisa. Go rabu nimumi adaa
agale rado rado loma lisim-
ina Gote-na agale le ali-rupa
pirisimi.
7 Go-rupa lisimide alinuri
12 pirisimi.
8 Gore Pol nipumi Juda al-
inuna lotu ada-para Gote-na
epe agale mogeala pirinare
suba repo popesa. Nipumi
Juda raapu agale puri palo
piruma Gote-na Surube Su
madaa lakalalo pirisa.
9 Go pisa pare enaali
medaloma nimuna pu-para
rero pisa-daa kone naru-
lalisimi. Go rabu nimumi
enaali raayona le agaana
Mudu Ali-na agale madaa
koe ero agale lisimi. Go
lisimi-pulu Pol-me aposel
kogono alinu muma nimu
giyoma pirisimi. Go puma
ade abuna nipu Keriso-
na enaali raapu piruma
Tiranus-na skul ada-para
agale lo pirisimi.
10 Gore nipumi maali
laapome epe agale lakelala
pirina Esia su-para piri
enaali raayome Mudu Ali-
na epe agale pagisimi. Go
puma Juda enaalinu page
ruru rado piri Grik enaalinu
page epe agale pagisimi.

Sipana sinuna remaa

11 Go rabu Gote-me Pol
napi kogono pinalo raba
misa.
12 Go pisa rabu enaalin-
umi Pol-na agisup-para ko-
gono pi mamina-nu yaina
kome enaalinu maa kalisimi-
daare nimuna yaina dia ayo
nimuna remonu rakepema
pisimi.
13 Go pisa pare kimisu
su-para piri Juda alinu
medaloma kana yoto pe
elenu mulalo enaalinuna
koe remo raakepesimi. Gu-
rupa raakepelalore Mudu
Ali Yesuna bimi pirisimi.
Nimumi gu-rupa lakalisimi:
Go ali Pol-me Yesuna bimi
rakepeade-rupa go bina
lamina lisimi.
14 Gore Gote-na lodo kira-
ae ali mudu Skeva-na si ki
medane luma medane laapo
nimumi remo raakepetalo
gu-rupa pisimi.
15 Go alina sinumi apo
agale leme rabu koe remome
nimu-para talo: Yesuri naa
adema Pol page naa adema
pare nimiri aapi ya?
16 Go rabu mo koe remo
pabo piri aliri mo si ki
medane luma medane
laapona rikirana epa
pogolisa. Go puma mo ali
tyalo pua ora waru lisa-pulu
nimuna yogale makoyaasa.
Go rabu nimuna mamina
page raayo riripilinaloma
kamaa pogola pisimi.
17 Go pisa rabu Efesus su-
para piri Juda enaali page
ruru rado enaali page ni-
mumi go remaa pagisimi. Go
puma nimumi paalame ko-
moma Mudu Ali Yesuna bi
waru minasaasimi.
18 Go rabu kone ru-
lae enaali adaapu ipuma

nimuna abalade pagaa wi
koae-aunu la yokesimi.
19 Go puma medalomare
romo maalu pi enaalinu epa
pirisimi. Go rabu nimuna
koeyae pi buk mea kiritaoma
enaalinuna le agaana repena
sulaa-para kirisimi. Go buk-
na rudu yoto yarepema gu-
rupa 600,000 kina-me kabes-
imi.
20 Go yapare Mudu Ali-na
epe agale puri paloma pisa-
pulu enaali adaapumi page
pagoma adisimi.

*Efesus su-para piri enaal-
inumi yada marekaasimi*

21 Go puma werepe Pol
Jerusalem su-para polalore
nipumi mo Masedonia Akaia
su laapo abala adola pisa.
Nipumi kone gu-rupa wisa:
Go-para abala adola pumare
werepe Rom su page adola
palua kone wisa.
22 Go rabu nipu Esia su-
para piruma nipuna kogono
ali laapo Timoti Erastus
laapo Masedonia su-para
maa rapasa.
23 Gore Pol-me Yesuna
pora madaa agale mogeasa-
pulu enaali adaapumi e rui
loma yada ma-rekaasimi.
24 Go remaana re gu-rupa
wisa. Go epe kana silva
warili ali meda Dimitirius
piruma mo enaalinu koe-
rupa marekaasa. Go al-
imiri epe kana meda silva-
me remo ena Artemis-na oge
remona piksa-rupa ele waria
bisnis kogono pisa. Go puma
nipumi go ele wariape enaali
adaapu rudu yoto minalo ko-
gono kalisa.
25 Gore Pol pirisa rabu
apo surube alimi kaname
ele silva warili kogono al-
inu yago page makiritaasa.
Go rabu nipumi talo: Pa-
galepa. Naana kana silva
kogono go bisnis epe yoto
memade lisimi.
26 Go pea pare nim-
imi Pol-na agale pagoma
makuaaeme pae? Go ali
Pol-me enaali remo mada
maa warialimi loma naana
warili gote-daa dia yaalia.
Go lea-pulu go Efesus su-
para piri enaali adaapumi
page Esia su robo ru-nane
piri enaali adaapumi page
Pol-na agale pagoma naana
ele nakabalimi lisimi.
27 Go kone agale laapo
kolea-le naana bisnis ko-
gono makoyaalia. Go page
ena remo Atemis-na ada
mabebolaoma go remona
puri ma-dia yaalia. Go
remore Esia su-para piri
enaalinumi page su raay-
ona piri enaalinumi page
Artemis-na bi minasaaeme-
le ake palima ya?
28 Nimumi go agale pago-
mare nimuna lo robaa-para
ora koe kone suma koe-rupa
pogolasaoma gu-rupa lisimi:
Naana remo Artemis-ri nipu
Efesus su-parare ora mudu
yaade.
29 Go lisimi rabu go su-
para piri enaali raayome e
rui loaasimi. Go erui agale
le enaalinumi Pol Masedo-
nia su piruma raba mi ali
laapo Gaius Aristarkus laapo
adima ria puma mo kiritape
ada-para wagepu pisimi.
30 Go rabu Pol-na konere

enaali rikirana polalo pisa
pare Keriso-na enaalinumi
nipu ripinaalisimi.
31 Go page Esia gavman-
na ali mudu medaloma Pol-
na adami alinu nimumi pepa
luma Pol piri-para rapaoma
gu-rupa lisimi: Ne tyalimi-li
no kirita ada-para napope lo
rapaasimi.
32 Go rabu kiritape ada-
para piri enaalinumi ora
erui loaasimi. Go puma
nimuna kone agale laapore
rado rado pupa yabesimi. Go
pisa pare enaali adaapumi
epa kiritasimi pare ake
pulalo epa kiritasimi palo
namakuaasimi.
33 Go rabu Juda alinumi
ali meda Aleksandria enaal-
inuna rikirana maasimi.
Go rabu Aleksandria-me ki
musaaoma mo enaalinuna
agale giyenalo pisa.
34 Go pisa pare mo enaal-
inumi nipu Juda ali-rupa
adomare raayome agale
komeame yaaloma gu-rupa
lisimi: Remo Artemis-ri
naa Efesus su-para piri
enaalinuna remo mudu
yaade. Go lalaina naare le
laapo popesa.
35 Werepe mo Efesus su
adarena kuskus-mi enaalinu
epe-rupa mapiraasa. Go
rabu nipumi talo: Efesus
enaali pagalepa. Su raayona
piri enaalinumi go Efesus
su adare-para naa remo
Artemis-na ada surubema
lo namakuaaeme. Go page
nipuna piksa kana yaa-
para wi epa lopenaloma
surubema-daa enaali raay-
ome pageme lisa.
36 Go agale madaare pa ali
medame mada nayokalimi-
li nimi raayo pawa piralepa.
Gore werepe kodo komape
pora giyalepape lisa.
37 Go nimimi abalade go
alinu mea epame pare naana
remo ada-para wi elenu
meda napaake nemede.
Go page naana remo ena
Artemis-para ero agale
nalemede.
38 Go Demitrius-para
nipuna yago kogono alinu-
para nimumi go alinu adi-
alalo agale leme-daare go
kose lape di lamina. Gore
kose pagape ali page pia.
39 Go pea pare nimimi pa
ele medaloma madaa leme-
daare nimina kiritape yapi di
rabu tapape.
40 Go abiri yada pode
marekaarimide-le naa ma-
paitaatalo kose lape agale
mada leme yapae? Gore
naa koe-rupa pogolasaa-ae
kone madaa ora agale mada
natema. Go pea-le kose lape
agale lemere ake lano ya?
41 Gore kuskus-mi go-rupa
loma go kiritape enaalinu-
para pulupa.

20

Pol-me Masedonia Grik su laapona wala pamisa

1 Mo nimuna agale lo-
raasimi rabu Pol-me disaipel
enaali makiritaasa. Go
rabu nimina lo robaa-para
puri mapalaainalo agale
lakeloma paitalepape lisa.
Go rabu Masedonia su-para
polalo pisa.

2 Gore nipu oge su-para
epe agale lakeloma pisa rabu
enaalinuna lo robaa-para
puri mapalaasa. Go puma
walare Grik su-para pisa.
3 Go su-parare suba re-
pome pirisa. Go puma
werepe nipu Siria su-para
pulalore sip mula pisa. Go
pisa pare Juda alinumi nipu
tyalo yada robesimi-pulu
Pol-me Masedonia su-para
wala pono kone wisa.
4 Go raburi Beria piri ali
meda Sopata nipu Pirus-na
si piruma nipu Pol raapu
pisa. Ali medaloma Pol
raapu pirisimi alinu go rupa:
Tesalonaika su-para piri ali
Aristarkus Sekundus laapo
page Derbe su-para piri ali
Gaius page Timoti page Esia
su-para piri ali Tikikus Trofi-
mas laapo page nimu raayo
Pol raapu pisimi.
5 Go alinu abala pumare
naa Troas su-para pua adoba
pirisimi.
6 Gore olode medana
biri Bret Nama-adaae yapi
go yapi dia lenaloma naa
Filipai su giyoma sip madaa
piruma yapi supu pisima.
Go pumare Troas su-para
naame apo alinu nimu
madaasima. Go rabu sarere
komea pirisima.

Pol Troas su-para wala pisa

7 Gore wala oge koro rabu
ribaa naame eda nola kiri-
tasima. Go raburi Pol ek-
era palia-le enaalinu agale
lakelama puma ora ribaa
page agale adaalu yoloma
lakalisa.
8 Go pisa rabu naa so
kiritape ada ru-nanere lam
adaapu madisimi.
9 Go rabu Pol-me agale
lakelalaina penaali meda
Yutikus nipu widoa re-para
pirisa. Pirisa rabu nipuna
le-para u ipisa-daa u palisa.
U palisa rabu ada ora sone
robele repena piruma lopisa.
Go rabu nimu puma pua
misimi pare nipu abala le
kadupilisa.
10 Go pisa pare Pol-me nipu
puma mo ali madaa pua
kubunaoma enaalinu-para
talo: Nimimi ora paalame
nakomalepape. Nipuna pu
nimu nakuduna-ae pa wia.
11 Go rabu Pol wala so ada
rum ae repo madaa puma
bret piribima nimu raapu
nisa. Go puma Pol nipumi
nimu-para agale adaapu
lakelala pirina yapi lapaasa.
Go raburi Pol pisa.
12 Go rabu nimumi go
Yutikus nipu pa pirisa-daa
mea lamua puma raaname
komisimi.

Pol Troas su giyoma Mile-tus su-para pamisa

13 Pare naa Asos su po-
lalo abala puma sip madaa
pirisima. Naame Pol go Aso
su-para madaalalo pisima.
Pol-me naa yapi di laguma
nipu pora-nane epalua lisa-
pulu go-rupa pirisimi.
14 Go-rupa Pol-me naa Asos
su-para ada muma nipu naa
raapu sip madaa pamisima.
Go pumare naa Mitilini su-
para puma pisima.

15 Naa Mitilini su giyoma
sip madaa piruma yapi
komeame Kios su mone pane
puma opapasima. Go puma
ekera Samos su pumare wala
ekera-nane Miletus su-para
pua pirisima.
16 Gore Pol-me Esia su-para
yapi adaapu napitua kone
wisa-pulu Efesus su giyesa.
Nipuna konere Jerusalem su-
para wagepu adola pisa. Go
rabu nipu Juda alinuna Pen-
tikos yapi di olode adolalo
pisa.

Pol-me Efesus su-para puma lotu surube ali agale lakalisa

17 Naa Miletus su-para
pirisima raburi Pol-me
Efesus su-para agale abala
gu-rupa rapasa: Lotu ada
surube alinu ni piri-para
ipulupape.
18 Nimu ipisimi rabu
nipumi nimu-para talo: Nim-
imi nina kone ademe. Abala
ririna ni mo Esia su-para
ipisua yaade rabu ade abuna
nimi raapu pirisimade.
19 Neme Mudu Ali-na ko-
gono pisuadere nina bi mi-
nasaaminalo nape. Dia, pare
apo Juda alinumi agale ralu
kogono mabebolaaeme rabu
neme kedaa ruma re page
loaayo.
20 Go pisa pare neme nimi
raba meape agale nalagiape
lame pare lagisuade. Go
puma neme agale mogea-
suade rabu pa enaalinuna
le agaana page nimina ada-
para page mogeaaripude.
21 Go puma nina puri pale
agalemere Juda enaalinu-
para Grik enaalinu-para
agale gu-rupa lagisuade lisa:
Nimina pupitagi ne kone
giyoma Gote-na kone muma
Mudu Ali Yesu madaa kone
rulaalepape lisuade.
22 Go puma Holi Spirit-mi
ni lagia-pulu abi Jerusalem
su-para paluame pi. Go su-
parare nimumi ni-para ele
palimi palo maarea.
23 Go pea pare Holi Spirit-
mi ni agale lagia: Pa adare
raayo adola pali raburi neme
karapo ada paita kedaa
adaapu page meainalo lagia.
24 Go pea pare Mudu Ali
Yesumi Gote-na raba meape
kone ni Go Epe Agale laketa-
pape lo kogono gisa. Go pisa
rabu go kogono pama puma
lakelalo kiritaluare nimimi
ni timi page kone adaapu
nasalo lisa.
25 Go pea pare neme nim-
ina rikirana ipuma Gote-na
Surube Sina agale epa lag-
isuade. Gore nimimi nina
le agaa wala na-adalimina
kone salo.
26 Go pea-pulu abi neme
lagiano pagalepape. Abiri
pa enaali meda alupaliare ni
madaa agale na-epalia.
27 Dia-le neme Gote-na
kone agale raayo lagiape
nimi pala pururu napea.
28 Nimi waru piralepape.
Gore enaalinu medaloma
surubaliminalo Holi Spirit
nimi madaa mapiraasa.
Go enaalinuri Mudu Ali
nipuna yaapimi kabesa-pulu
nimimi nipuna sipsip waru

surubuma nape ele waru
kalatepape.
29 Gore ni palua rabu
ali medalomanu nimina
rikirana epa piralimi. Go
alinumiri koe yana-rupa
ipuma Gote-na sipsip makoy-
aalimi.
30 Go puma nimi Keriso-
na enaalinuri werepe nim-
ina rikiranare ali medalo-
mame makirae agale loma
makiralimi. Go puma Keriso-
na enaali medaloma nimuna
agale raitaliminalo makiral-
imi.
31 Go pea-le waru su-
rubalepape. Nimimi go
madaa kone waru salepape.
Gore maali repome neme
ribaa page yapipu page
nimina kone komea komea
marekaaliminalo pawade.
Go puma kedaa ruma neme
agale mogeaayo.
32 Abiri Gote-na surube
kone meamina. Nipuna epe
agaleme nimi raba mu nimi
puri ginalo. Go puma nimi
page Gote-na epe kone rulae
enaali raapu piramina.
33 Go neme pa enaalin-
una kana sekere mamina-nu
kepaame kome kone naw-
isua.
34 Gore abala ademe nina
pora pami alinu raapuri nina
kimi kogono puma naana ele
abulisua.
35 Go puma naame kogono
waru puma narali enaalinu
raba mulalo pema-daa go
pora raitaliminalo mogea-
suade. Naame gu-rupa pal-
ima rabu Mudu Ali Yesuna
agale makuaamina. Nipumi
gu-rupa lisa: Ele mealima
rabu raana komalima pare
ele kalema-rupa meape kone
madaa raana palia.
36 Pol-me go agale abala
lomare nipumi nimu raapu
rumu pege puma beten lisa.
37 Go rabu nimumi Pol
kupima re loma ki muma abi
pope lisimi.
38 Nimuna pu lo-parare
kedaa waru pisa. Gore Pol-
me werepe nimina le agaa
mada na-adalua lisa-pulu
kodome komisimi. Go puma
nimumi Pol sip adibae-para
maa pisimi.

21

Pol Jerusalem su-para pisa

1 Go rabu naame enaalinu
patalepape loma sip madaa
piruma pisima. Naa sip
madaa pirisima rabu redepo
yabo puma mo Kos su-para
opapasima. Go puma ekera-
nane go Kos su giyoma Rodes
su-para puma pirumare
wala Patara su-para puma
opapasima.
2 Go su Patara-parare Fon-
isia su pisa sip meda muma
nipu madaa piruma pisima.
3 Go puma naame Saiprus
su adomare go su-para none
pumare Siria su-para opa-
pasima. Go suna adare Tair-
re sip-mi madi kako-nu go
adaa maa sulalo pisima.
4 Go su-parare naame
Gote-na disaipel enaalinu
medaloma adola pisima.
Go puma nimuna adare
sarere komea pirisima. Gore
Holi Spirit-mi mo Keriso-na
enaalinu kone kalisa-pulu

nimumi Pol-para Jerusalem
su-para napope lo lakalisimi.
5 Go pisa pare naana
pora pamuape di madaare
Tair adare giyoma pulalo
pisima. Pisima rabu apo
su-para piri Keriso-na alinu
nogo naakinu-para naa
raapu pamuma adare-para
su ogege pora-para lamua
pirisimi. Go puma naa
sip i-para puma ipa rugi-
nane rumu pege puma beten
lisima.
6 Gore nimumi naa-para
abi patalepape loma nimuna
ada wala pisimi. Go naame
page patalepape lomare sip
madaa pisima.
7 Naa sip madaa piruma
pua Tair su giyoma Tolemes
su-para opapasima. Go
rabu naame kone rulae
enaali adoma ki muma
yapi komeame nimu raapu
pirisima.
8 Ekera-nanere go su giy-
oma Sisaria su-para puma
opapasima. Go rabu naame
epe agale lakale ali Filip-
na ada-para puma pirisima.
Go aliri mo Jerusalem su-
para kogono ali ki medane
luma medane laapo pirisimi-
na komeare nipu pirisa.
9 Go alina maapua nogo
maalapu Gote-na epe agale
pagoma ralisimi.
10 Gore naa mo alina ada-
para koro medaloma pirami-
naloma Gote-na agale lakale
ali meda Agabus ipisa. Nipu
Judia su giyoma Sisaria su-
para ipisa.
11 Nipu naa piri ipumare
Pol-na aako let muma
nipuna ki age laapo rogaasa.
Go puma nipumi talo: Holi
Spirit-mi gu-rupa lagia
lisa: Neme pawade-rupare
Jerusalem su-para pimi Juda
alinumiri go aako let-na
aaraa rogaalima. Nimumi
gu-rupa rogaaoma ruru rado
ali medaloma mea kaleme.
12 Naame go remaa
pagisima-pulu go enaalinu-
para naame Pol madaa re
loma puri paloma talo: Ne
Jerusalem su-para napope.
13 Go rabu Pol-me talo:
Nimimi ake paa-daa nina
lo robaa-para kedaa ma-
paitaalo go-rupa leme pae?
Gore nimumi Jerusalem
su-para nina ki age laapo
rogaalimiri pinawa. Gore
ni Yesu Keriso-na kogono
madaa timi-daare mada pa
komalua.
14 Gore Pol-na koneme
nipu ora palua kone wisa-
pulu naame agale loroma
go-rupa lisima: Mudu Ali-na
kone nipuna palia-le pinawa
lisima.
15 Go yapi medaloma dia
naloma naana elenu kirita
suma Jerusalem su-para
pisima.
16 Go puma Sisaria su-
para piri Keriso-na enaali
medaloma naa raapu pisima.
Nimumi naa Neson-na ada-
para puma piraminalo
lamua pirisimi. Go aliri
Saiprus su piruma nipu ora
abalade Gote-na pora ralisa.

Pol-me Jems adola pisa

17 Naa Jerusalem su-para
pisima rabu Keriso-na enaal-

inumi naa raaname komoma
misimi.
18 Go puma ekera-nane Pol
nipu naa raapu Jems adola
pisima. Go rabu lotu ada
surube alinu page epa kiri-
tasimi.
19 Pol-me nimu-para abi
epama lomare nipuna
pisade kogono raayo madaa
agale lakalisa. Gore ruru
rado enaali piri-parare Gote-
me Pol raba misa-daa remaa
meda meda lo lakalisa.
20 Go alinumi remaa
pagomare Gote-na bi mi-
nasaasimi. Go rabu ni-
mumi Pol-para talo: Ame,
ne ade. Juda enaalinuri
ora adaapumi Gote madaa
kone rulaarimi. Go enaali
raayome Moses-na rekena
agale waru pago raluma
mogeleme.
21 Go Juda enaalinumi
nena agale madaa pageme.
Nimuna konere neme Juda
alinu ruru radonu raapu
pirimiri Moses-na rekena
agale giyalepape lo kone
wimi. Juda alinuna kone
naraitalima kone wimi.
22 Go kone wimi-pulu ne
abi epaede remaa pagalimi.
Gore abi naame ake palima
ya?
23 Go abi neme naana agale
pagape. Abiri ali maala
piruma imaa niti kogono
peme.
24 Gore ne go alinu lamu
mua pu. Nimu raapu
puma Juda alinuna kone
mogeaoma imaa niti puma
epe-rupa piramina. Go
puma Juda alinuna kone
mogeaoma nimuna sipsip
kabenalo kana kalape. Go
puma Juda agale mogeanalo
nimuna iri pudiape. Go rabu
neme Juda alinuna rekena
agale mogeali-daare abala
pagisimide remaa madaa
kone nasalimi.
25 Go puma mogo ruru
rado kone rulae enaalinumi
adenalo nimu pepa lu ra-
paasima. Go pepa madaare
agale gu-rupa lakalisima:
Nimimi remo yawe eda
nanalepape lo gu-rupa
lisima. Nimumi mena yaapi-
para mena yapa maa ruguli
ele-para nanalepape lo gu-
rupa lisima. Nimumi enaali
raayome kone nasalepape lo
gu-rupa lama.
26 Go rabu Pol-me mo
maalapu ali mapuma ekera
Juda alinuna epe lotu ada-
para mapisa. Go pumare Pol-
me enaalinu-para go imaa
niti pima lakalisa. Go yapi di-
ri dia lenaloma mena luma
enaalinu ma-epeaainalo
Gote-para kalasimi. Go pisa
rabu Juda alinuna kone
mogeaasa.

Pol lotu ada-para pirina Juda alinumi adialalo ipisimi

27 Gore yapi ki medane
luma medane laapo pode
dia talo pisa rabu Esia su-
para piri Juda enaali medalo-
mame Pol nipu lotu ada-para
adisimi. Go raburi nimumi
enaali raayo pogolasaaoma
Pol ripinaa palae adialalo
pisimi.
28 Nimumi ripinaaoma
gu-rupa yalaasimi: Israel
enaali, naa raba mealepa.

Go aliri nipu su raayona pa-
muma enaali agale gu-rupa
pamu lakela lisimi: Israel
ruru-para Moses-na rekena
wi agale-para lotu ada-para
nimu raayo giyalepa gu-rupa
lakelea. Go pea-pulu abi
nipumi ruru rado Grik enaali
go epe lotu ada-para mea
ipisa. Go puma go epe ada
makoyaaya.

29 Go Efesus su-para piri
ruru rado ali Trofimus Pol
raapu pirina adisimi-pulu
go-rupa lisimi. Gore Pol-me
go ali lotu ada-para maa pula
kone wisimi.

30 Go rabu Jerusalem su-
para piri enaalinu nimuri
ora koe-rupa pogolasaasimi.
Go puma enaalinumi
wagepu epa kiritaoma Pol
ripinaa palae suma lotu ada
kamaa-nane kola pisimi. Go
puma lotu adana pora gaape
raayo poasimi.

31 Go enaalinumi Pol tyalo
pisimi rabu Rom soldia alin-
una surube alimi Jerusalem
su-para piri enaalinu pogo-
lasaasimi remaa pagisimi.

32 Go rabu surube alimi
nipuna soldia alinu-para
nipuna yada ali kalunu-
para yaaloma enaalinu piri-
para wagepu pisimi. Gore
Pol lisimi enaalinumi mudu
surube ali soldia alinu
adisimi rabu Pol giyoma
nalisimi.

33 Go raburi mudu surube
alimi Pol adialalo soldia al-
inu gu-rupa lakalisa: Nimiri
nipu kope sen laapome adi-
alalepape. Go rabu nipumi
enaalinu agale gupa lisa: Go
aliri aapi ya? Nipumi agaa
mea pae?

34 Go raburi enaali adaapu
piruma agale rado rado loma
yaalasimi. Agale adaapu
lisimi-pulu mudu surube al-
imi go yadana re waru na-
adisa-pulu nipuna soldia al-
inumi Pol ada maa penaalo
lakalisa.

35-36 Gore soldia alinumi
Pol mo ada reke madaa maa
penaalisimi rabu enaalin-
umi Pol ralu tyalo pisimi. Go
enaalinumi nipu raita maa
ipuma go-rupa laari ipisimi
rabu gu-rupa yalaasimi: Go
ali lu makomamina. Go rabu
soldia alinumi Pol ria pisimi.

Pol-me agale lakalisa

37 Nimumi Pol soldia ada
ru-nane lamu pisimi rabu
Pol-me mudu surube ali-
para lalo: Ni agale mada
pagali ya? Go lisa rabu
Pol-me Grik agale lisa-pulu
surube alimi lorapisa: Nere
Grik agale le ali ya lisa.

38 Gore nere Isip su-
para madi ali kone sawade.
Abalade neme 4000 soldia
edali rili alinu maa ipuma
yada marekaaside kone
sawade. Go puma neme
nimu enaali napiri su-para
maa pisi kone sawade. Pare
ne mo ali dia yaa-daa adalo.

39 Pol-me surube ali-para
talo: E, ni go ali-daa dia. Niri
Juda. Naa amame ni madi
suri Tasare Silisia su ru-nane
aasa. Niri mudu adare-para
piri ali yaade. Gore neme
enaali-para lakelanowa.

40 Gore Bosboi-mi lakalisa-
pulu Pol nipu mo rapuluma
madaa opasaaoma rekasa.

Gore Pol-me ki wagepu puma wawa lisa rabu enaali raayome agale loraasimi. Go rabu Pol Juda agaleme enaalinu-para agale lakalisa. Nipumi go-rupa lisa:

22

1 Aapanu amenu, nimina agale abulano pagalepape.

2 Pol Juda agaleme lisa rabu nimumi agale ora loroboma pagisimi.

Go rabu Pol-me talo:

3 Niri ora Juda yaade. Naa amame ni madi suri Tasas adare-para madisa. Go suri Silisia ru-nane aaya pare ni Gameliel-na skul loma pisua rabu Jerusalem su-para adaa yabesua. Nimumi naana kasuana rekena wi agale waru mogealisimi. Niri nimi abi Gote-na kone waru ralu pimi-rupa ni go-rupa pisuade.

4 Enaali medaloma Gote-na disaipel enaalinu neme medaloma makoyoma lu makomisuade. Neme enaalinu adiala ria puma karapo ada-para mapaitaasuade.

5 Go pisuare mo Gote-na lodo kira-ae ali mudu page kaunsil page adamedaa neme ora talo. Gore go ali kalunumi pepa ginaloma neme Damaskus su-para piri Juda katea pisua. Go puma neme kone rulae enaali adialalo puma senme Jerusalem su-para mapaitaala pisua.

Pol-me Gote-na agale pagoma kone perekele remaa lakalisa
(Kog 9.3-19; 26.12-18)

6 Go naare paame bero rabu ni Damaskus adare-para ipisua. Go rabu ni piri-para epe paa meda ipuma nina le-para epa royo pisa.

7 Go rabu ni su kamaa lopoma agale meda gu-rupa pagisua: Sol-ya, Neme niri ake paa-daa makoyaaripi ya?

8 Go rabu neme talo: Mudu Ali, nere aapi ya lisua. Niri adare Nasaret-para piri Yesu yaade lisa. Neme ni kedaa Go makoyaaripide lisa.

9 Go rabu enaali ni raapu pirisimiri nimumi yaa-para paa royo pisa pare so agale napagesimi.

10 Go rabu ni Pol-me agale gu-rupa misua: Mudu Ali, neme ake paluaaya su. Go rabu Mudu Alimi ni-para talo: Ne rekoma Damaskus su-para pu. Go adare-para ali medame Gote-na giliade kogono raayo lagialia lisa.

11 Go rabu neme so adaa paa adisua rabu le rubu pi ali-rupa aasua. Go pisa rabu nina adami alinumi naa ki ripinaaoma Damaskus su-para mea lamua pisimi.

12 Go su-parare ali meda Ananaias pirisa. Go aliri naana rekena agale waru pagisa-pulu Damaskus su-para piri Juda enaalinumi nipu ora epe ali lisimi.

13 Go aliri ni piri-para ipuma talo: Naa ame Sol, leme ele wala adaina. Ora go rabu nina le kiya puma neme nipu adisua.

14 Go puma nipumi talo: Naana kasuana Gote-me nipuna kone makuaalalore ne nipuna ali mapiraasa.

Go puma neme nipuna pe
redepo raba meape Si adoma
nipuna agale pagainalo
mapiraasa.
15 Gore neme enaali raayo-
para nipuna agale puma
lakeloma abala pago ade ele
raayo laketapape lo lakalisa.
16 Gore ake paa-daa
ne adoba pabae pae?
Ne rekoma nipuna bi
madaa beten loma kalu-ipa
meali-daare nena pupitagi
marubalia.

Gote-me Pol ruru rado enaali piri-para penaalisa

17 Gore neme Jerusalem su-
para wala puma lotu ada-
para beten lala piruma upaa
pi nona puma eleda adisua.
18 Go rabu Mudu Ali adisua
pare nipumi ni-para talo:
Jerusalem su-para wagepu
giyoma pope. Neme go su-
para nina agale lakete rabu
napagalimi.
19 Go rabu neme go-rupa
lakalisua: Mudu Ali, abalade
neme lotu ada raayona pa-
muma ne madaa kone rulae
enaalinu adiala lisuade. Go
remaa abala pagisimide.
20 Gore abalade nena
agale disaipel ali Stiven lu
makomasimi rabu neme
adabaaoma nina lo robaa-
para epelea kone misuade.
Go raburi neme nipuna
makomaa-ae alinuna mam-
ina elenu wamo pisuade. Go
remaa page pagisimide.
21 Gore Mudu Alimi ni-
para talo: Nere su adaalu-
para ruru radonu enaalinu
raba meainalo rapaalua lisa.
22 Gore mo enaalinumi
Pol-na agale pena pagalaina
mo ruru rado raba meanolo
agale lisa rabu nimumi puri
paloma gu-rupa yaalasimi:
Nipu lu makomaaminaapa
lisimi. Go aliri su kamaa
epe-rupa mada napiralia-le
lu makomamina lisimi.
23 Go lisimi rabu nimumi
rono pagesimi-pulu yagaa iri
pudi rubuma rai gaapinu
wage alo pisimi.
24 Go rabu Rom-na soldia
surube alimi soldia ada-para
maa pumare nipu patame
tyalepa lisa. Gore mo Juda
enaalinumi Pol madaa pogo-
lasaa lisimi-daa surube alimi
go yadana re asapisa.
25 Go puma soldia alinumi
Pol kopeme rogoma patame
tyalo pisimi. Go rabu Pol-
me Rom surube ali agale gu-
rupa lisa: Nimimiri Rom ali
madaa kose mada lini ya?
26 Go surube alimi go agale
pagisa rabu ora surube ali
mudu piri puma agale gu-
rupa mulalo pisa: Neme ake
pali ya? Go aliri nina su Rom
yaade laa.
27 Go lisa-pulu mudu su-
rube alimi Pol piri puma
agale gu-rupa puma lisa: Abi
la. Nere Rom ali yapae ni
lagiali. Pol-me talo: E, niri
Rom ali yaade lisa.
28 Go rabu mudu surube al-
imi talo: Neme kana adaapu
kalomare ni Rom su-para
pirulalo rubisua. Gore Pol-
me talo: Ora lae pare niri
amame Rom su robo adare
Tasas-para madisaaya.
29 Go pagisimi rabu Pol-na
agale mulalo ipisimide alin-
umi Pol wagepu pisimi. Gore
mudu surube alimi paala ko-

moma pirisa. Gore Pol-re ora
Rom su-para piri ali-le nipu
sen-me adilisa rabu rekena
agale ralisa.

Juda kaunsil alinu Pol-me agale lakalisa

30 Gore mudu surube ali
mudumi Juda alinumi Pol
kose madaa adialalo pisimi
agalena re asapisa. Go kone
suma ekera-nane Pol-na sen
wala kola paasa. Go rabu
surube alimi Gote-na lodo
kira-ae alinu-para kaunsil
alinu-para epa kiritatepape
lo lakalisa. Go rabu nipumi
Pol kaunsil-na le agaana maa
pisa.

23

1 Go rabu Pol-me mo
kaunsil alinu waru adaba
suma nipumi talo: Naa
aapa amenu, ni ade abuna
Gote-na le agaana epe-rupa
piruma abi page. Naa pu
robaa-para epe kone wi.

2 Go lisa rabu Gote-na lodo
kira-ae ali Ananaias-me Pol
re-para aasimi alinu-para
talo: Go alina agaa tyalepa
lisa.

3 Gore lisimi rabu Pol-me
nipu-para talo: Gote-me ne
page tyalia. Nena lo-parare
epe agale nawia pare tona
au paina eleme epelea lisa.
Ne Moses-na rekena agaleme
ni-para kose agale laina.
Gore neme ni tyalepa agale
lakelae-pulu nemere rekena
agale ralisade.

4 Pol-me go-rupa lisa rabu
re-para pirisimi enaalinumi
Pol-para talo: Gore neme
Gote-na lodo kira-ae ali
mudu-para ero agale le ya
lisimi.

5 Go rabu Pol-me talo:
Amenu, go Gote-na lodo kira-
ae ali mudu kone nasawade.
Go Gote-na buk madaa
gu-rupa lu wisa: Nimina
ali mudu-para ero agale
natapape lisa.

6 Go puma Pol nipumi
kaunsil ali medalomare
Sadyusi alinu-para medalo-
mare Farisi ruru alinu
pirisimi-daa adisa. Go adisa-
pulu kaunsil-nupara gu-rupa
lakalisa: Naa amenu, niri
Farisi rurumi madina yaa-
pulu ni Farisi ruru ali pi lisa.
Neme abala kome enaali
rekalimi lo go madaa kone
rulaayo. Go kone laayo-pulu
nimimi abi ni madaa kose
lape agale leme.

7 Go agale lisa raburi
Sadyusi Farisi ruru laapo
alinumi ape loma rugula
lapa pirisimi.

8 Gore Sadyusi alinumi
abala kome enaalinu tapa-
para narekalimi loma ensel-
nu page remonu page
napimi loma kone rulaeme.
Go peme pare mo Farisi alin-
umi kome enaalinu rekalimi
loma ensel-nu remonu page
pimi loma kone rulasimi.

9 Gore Pol-me go yaa
madaa makuaae agale lisa
raburi enaalinumi e rui
loaasimi. Go rabu rekena
agalena tisaa medaloma
nimu Farisi alinuna ruru
raapu pirisimi. Go alin-
umi rekoma agale puri
pale lisimi: Naame go ali
adema pare koe elenu meda
nawia. Naana konere ensel
medanumi yapae remo

medanumi yapae nipu-para
agale lakeleme kone wima.
10 Go lisimi rabu ora
pogolasaasimi-pulu soldia
alinuna surube ali mudumi
kone gu-rupa wisa: Aya,
go aliri nimumi nipu yolala
puma nipuna yogale rugula
tyabalia. Nipumi kone gu-
rupa wisa-pulu surube alimi
soldia alinu lakelaasa rabu
mo ruru laapona rikirana
Pol muma soldia ada-para
maa pisimi.
11 Gore wala ekera-nane
ribaare Mudu Alimi Pol piri-
para ipuma gu-rupa talo:
Pol, kone lo robaa-para
kedaa nameape. Neme abala
nina agale mo Jerusalem su-
para lakalisi-rupa go Rom
su-para page wala lakelaina
lisa.

Juda alinumi Pol tyalalo yada robesimi

12 Gore yapi lapaasa
raburi Juda alinumi epa
kiritaoma agale roboma gu-
rupa lisimi: Naame ora so
yaa madaa loma Pol ora
tyamina lisimi. Edanu ipanu
ele abi nanaoma Pol abala
tyamina lisimi.
13 Go agalere ali 40-pela al-
inumi tyalo lisimi.
14 Go puma nimumi Gote-
na lodo kira-ae alinu-para
kone makuaae alinu-para
puma talo: Naame niti puma
ora eda ipa nanaoma Pol
nipu abala tamina lisimi.
15 Gore nimi ali kalunu-
para kaunsil alinu-para nim-
imi mo Rom surube alimi Pol
mea epena tapape. Go pa-
gaa wi konere nimimi Pol-na
agale wala epe-rupa pagola
puluma loma kaleda piruma
nipu pena epalia raburi lu
makomaalimina.
16 Go yada robesimi pare
Pol-na awame mo Juda alin-
una remaa pagisa. Go pisa
rabu nipu soldia ada-para
Pol asa puma lakalisa.
17 Pol-me remaa pagisa
rabu surube ali yaaloma
nipu-para talo: Go naakiri
surube ali mudu piri neme
lamua pu. Nipu madaa agale
wia-le nipumi lagialia.
18 Go rabu nipumi naaki
muma surube ali mudu
nipuna ada-para lamua
pisa. Go puma nipumi talo:
Mo karapo ada piri-para
ali Pol-me ni yaaloma go
naaki lamua pu laa-daa mea
epawa. Nipu agale meda
wia-le ne lagialia.
19 Gore surube ali mudumi
go naaki nipuna ki mina
muma nipu laapo kama
raapu pumare agale gu-rupa
lisa: Niri ake agale lagiali ya
lisa.
20 Go naakimi talo: Juda
alinumi gu-rupa lame. Ekeer-
are Juda alinumi Pol kaunsil
piri maa painalo lagialimi.
Nimuna makirae agalere
Pol madaa kose lape agale
medaloma pa ma-aarimi.
21 Go epa lagialimi pare
nimuna agale napagape.
Nimuna ali 40-pela Pol
lu makomaatalo gu-rupa
kaleda piralimi. Abalade
nimumi ora yaa madaa
makuaa loma eda ipa niti
puma Pol lumare namina
lisimi. Abiri pa kaleda

piruma nena puri pale agale
madaa adoba pimi.
22 Go raburi surube ali
mudumi mo penaali maa pe-
naaloma agale puri palo gu-
rupa lakalisa: Neme go la-
giae agalere ali meda nalake-
lape.

*Pol nabawane gavman Fe-
liks piri penaalisa*

23 Go raburi surube ali
mudumi soldia surube ali
meda laapo ipulupa lisa.
Nipumi nipu lapo-para talo:
Nipimi soldia 200-pela ru-
maaoma maa pulupape. Go
page ali 70-pela hos koauna
pirina tapape. Go page rai
kudu rama laapo ripinaale
ali 200-pela rumaaoma mea
katapape. Nimi raayo Sisaria
su-para pulalore abi go ribaa
klok nain giyoma pulupape.
24 Gore Pol nipu pirape
hos page mealepape. Pol-re
nipu nambawan gavman Fe-
liks piri-para epe-rupa maa
pulupape.
25 Go raburi surube ali
mudumi loma rapaape pepa
meda gu-rupa luma kalisa:
26 Yesa, Feliks nere nam-
bawan gavman epe-rupa pi-
rape. Niri Klodius Lisias-me
go pepa apo lu rapaato.
27 Juda alinumi go ali
ripinaaoma nipu lu mako-
maatalo pisimi. Go pisimi
pare neme nipu Rom su-para
madi ali yaa-pulu nina soldia
alinumi nipu kepema apo
maa ipulumi-daa.
28 Neme Juda alinumi nipu
kose laaoma adialalo pisimi
remaa pagisua. Go puma
neme nipu kaunsil piri-para
maa pisua.
29 Gore nimuna kose lape
agalere nimuna rekena agale
madaa Pol-para agaleme ape
pisimi. Go pirisimi pare
nimumi go ali karapo ada
mapaitaape page lu mako-
maape kone page neme dia
lisua.
30 Go Juda alinumi nipu
tyalo pimi remaa pagawa
rabu neme ne piri-para
wagepu mea rapaaripu. Go
rabu nipu kose lape alinumi
ne-para remaa mada lagial-
imi. Mo pepa madaa agale
gu-rupa loma lisa.
31 Gu-rupa lisa rabu mo
soldia alinumi mo surube
ali muduna agale ralisimi.
Nimumi Pol lamua pumare
ribaa Antipatris su-para
pisimi.
32 Go puma yapi la-
paasa rabu soldia alinumiri
nimuna ada wala pisimi. Go
rabu hos koauna piruma
soldia alinuri Pol raapu
pisimi.
33 Gore Sisaria su-para
puma opapasimi rabu ni-
mumi nambawan gavman
piri-para pumare apo pepa
Pol laapo mea kalisimi.
34 Go rabu gavman-na ali
mudu alimi mo pepa muma
adomare Pol-para agale gu-
rupa lisa: Nena adare aa-
para aaya? Pol-me Silisia su
lakalisa.
35 Go rabu go alimi Pol-
para talo: Ne kose lape alinu
epalimi rabu nena remaa pa-
galua. Go puma nipumi talo:
Go aliri gavman ali Herot-

na adaa ada-para waru ad-
abaaoma mapaitaape lisa.

24

Juda alinumi Pol kose laasimi

1 Gore werepe yapi supu
dia naloma Gote-na lodo
kirae ali mudu Ananaias
Sisaria su-para pisa. Nipu
pisa rabu kone makuaae ali
medaloma page ali meda
nipuna bi Tertulus page
nimu raapu pisimi. Go
Tertulus aliri nipu yada
loaaya-rupa pirisa. Go puma
nimu raayo nambawan
gavman Feliks piri-para
puma Pol adialalo kose lape
agalena re lakalisimi.
2 Go rabu Tertulus nipu
kose page lo aayae ali yaa-
pulu nipumi agale abala lisa.
Go alimi Pol adialalo kose
lape agale gu-rupa lakalisa:
Epe ali mudu Feliks, neme
epe ali mudu kogono puma
yada makumaa pisi-pulu
adaalupu epe-rupa pima.
Go puma naana su raayona
epe poranu pamu bisnis
marekaasi-pulu go su robo
ru-nanere ora epe aaya.
3 Go pea-pulu naana lo-
parare ade abuna naame ne
madaa ora pili lema.
4 Gore ne ali mudu yaa-
pulu neme agale adaapu
nayolo pirapana. Neme oge
remaa lagialo-le neme epe-
rupa mada pagaina.
5 Gore naame go ali nipu
koae kone adaapu wina
adama. Nipumi Juda alinu
piri-para su raayona yada
marekaaripaa. Nipu Nasaret
enaalinuna ali mudu pia-daa
adema.
6 Nipumi adaa lotu ada
makoyaalalo pisa rabu
naame nipu adialalo pisima.
Gore naame rekena agale
madaa kose lape agale talo
pisimi.
7 Go rabu mo soldia al-
inu surube ali mudu Lisias-
mere nipu ipuma mo ali puri
paloma maa rapasa.
8 Go raburi Lisias-me Pol
adialape enaalinu piri-para
maa pulupa lisa. Gore neme
go alina agale meali-daare
nipuna kone madaa ora
agale nata-pulu adali. Apo
agalere Tertulus-mi lisa.
9 Go agale lakenaloma Juda
alinumi ora lea lo pisimi.

*Pol-me Feliks-na agale ab-
ulisa*

10 Go rabu nambawan gav-
man alimi Pol-para le pobolo
ridipiasa-pulu Pol-me talo:
Nere ni ade. Neme go su-
para maali adaapumi kose
page ali pirisi. Go pea-pulu
nina konemere nena agale
pagapere ni ora raana pia.
11 Gore abala yapi di
12-pela popesa raburi ni
Jerusalem su-para pumare
lotu ada-para beten lea
pisua. Ora lalo-le nimu-para
agale meape.
12 Go rabu nimumi ni
enaali raapu agaleme
ape puma koe-rupa
mapogolasua-daa na-
adisimi. Dia, neme enaali
raapu lotu ada-para page
epe lotu ada-para page su
adare-para page koe-rupa

napirisima. Juda alinumi gu-
rupa na-adisimi.
13 Go pea pare abi ni kose
talo pimi pare go madaare
ora agale mada nalagialimi.

14 Pare go kose lape agale
madaare neme ora agale
lagianolore naana kasua-
nuna Gote-na bi minasaoma
nipuna pora raitalimina.
Neme Juda alinuna kone
moge Moses-na rekena
agale-para Gote-na agale
lakale alinuna buk-para go
ele madaa kone rulaayo.
Pare nimumi go kagaa
porare ora pora-daa dia
leme.
15 Gore go alinuri naame
Gote-para kone komea ru-
laema. Go konere abala
kome enaali raayo Gote-
me marekaalia. Go puma
epe enaalinu-para koe
enaalinu-para raayo Gote-
me marekaaoma kose lape
agale lea.
16 Go pea-pulu nena lo
robaa-para koe kone nasuma
Gote-na le agaa-para enaal-
inuna le agaa laapo madaa
epe-rupa pitua.

17 Gore neme maali
adaapu Jerusalem su-
para giyoma su rado-para
pirisuade. Jerusalem su-para
wala ipisua rabu nina ruru
raba mulalo kana ele maa
pisua. Go rabu page Gote
madaa ora pili lo yawape ele
kirita pisua.

18 Gore neme go ko-
gono polalore lotu ada-
para pirano nimumi ni
adasaasimi. Go lotu ada-
para pirisua rabu neme
Juda alinuna rekena agale
raluma koto radepea epe-
rupa pirisua. Go rabu enaali
adaapu napiruma koe-rupa
namapogolasaasima.
19 Yapare go rabu Esia su-
para piri Juda medaloma mo
lotu ada-para epa pirisimi.
Go alinuri nimumi ni madaa
koe ele adomare nimumi ni
kose lalalo peme.
20 Gore ni kaunsil raapu
piri alinu nimumi naa
koeyae pawade kone ake
puma ademe pae?
21 Yapare neme koe kone
meda salo. Ake pea-daa?
Neme nimuna rikirana
rekoma Gote madaa kone
rulaayore kome enaali raayo
wala rekalimi lisuade. Go
kone rulaayo-pulu ni abi
kose madaa ipuluri go
madaa pimi.
22 Pol-me go remaa lisa
rabu Feliks-mi kose lapere
giyesa. Feliks-ri Gote-na
pora waru adisa-pulu Feliks-
mi nimu-para talo: Gore
nena kose madaare agale la-
gialua pare soldia surube ali
Lisias abala epenaloma lam-
ina.
23 Go rabu Feliks-mi Pol-na
yada surube ali-para gu-rupa
talo: Go aliri waru surubaina
adami alinume raba mulalo
eda ele kabama kana page
kateme-daare ora mada pal-
imi lisa.

Pol karapo ada-para pa pirisa

24 Gore yapi medaloma
dialenaloma Feliks nipuna
were Drusila raapu ipisipi.
Drusila nipu Juda ena pirisa.
Go rabu Feliks-mi Pol lamua

ipuma Pol-me Yesu Keriso madaa kone rulae agale lakenaloma pagisa.

25 Go rabu Pol-me eperupa piru aape kone-para lo robaa-para surubape kone-para werepe epaliade kose yapi-para agale lakelenaloma Feliks-mi paala komisa. Paala komomare gu-rupa lisa: Abi pope lisa. Ni kogono meda nasalia rabu neme ne yaaloma wala pagalua.

26 Yapare Filiks-na kone rado wisa. Kone medare Pol-me ni ma-rapaato rabu kana gialia kone wisa. Go peapulu ade abuna nipumi nipu loma agale lala pirisipi.

27 Go puma Feliks-mi Juda alinu madaa pedo pisapulu Pol karapo ada-para pa paitina lisa. Werepe maali laapo paituare Porsius Festus-mi Filiks-na kogono misa.

25

Pol-me Sisar-para nina kose pagaina lisa

1 Go raburi Festus nipu Sisaria su robo-para nambawan gavman piri-para ipisa. Gore yapi repome pirumare Jerusalem su-para pisa.

2 Go su-parare Gote-na lodo kirae ali kalunu-para Juda alinuna ali mudunupara nimumi Pol adialalo kose lape agale laketa ipisimi. Go raburi nimumi Festus-para agale gu-rupa lakalisimi.

3 Gore rome agale-rupa loma Pol Jerusalem su-para maa pena agale lakalisimi. Gore nimuna pagaa wi konere nimumi kaledoma Pol pora-nane lu makomalima kone wisimi.

4 Go rabu Festus-mi agale gu-rupa lakalisa: Pol-re Sisaria su-para karapo adapara surubeme-pulu ni werepe ogeasi Sisaria supara adola palua lisa.

5 Go rabu nimina ali mudunu ni raapu Sisaria su-para palima. Go-parare go ali kalunumi Pol madaa kose lape agale leme. Go puma nipumi koe ele pea pa adainalo lisa.

6 Festus nimu raapu Jerusalem su-para pirina yapi 8-pela yapalo 10-pela yapi popenaloma Sisaria supara pirisimi. Ekera-nane Festus ali mudu kogono pulalore kose pagape adapara puma siaa madaa pirisa rabu Pol maa ipu lisa.

7 Gore Pol mea ipisa raburi Jerusalem su-para piri Juda alinu Pol re-para epa rekoma nimumi Pol-me rekena agale raita lo agale lisimi. Go lisimi pare nimuna agalere Festusmi makirae agale leme kone wisa.

8 Go raburi Pol-me nipuna agale go-rupa lisa: Gore neme Juda alinuna rekena agale koayae meda napawade. Neme lotu ada nabebolaoma Rom su-para piri nambawan ali mudu Sisar madaa page koeyae napawade.

9 Pare Festus-mi Juda alinu-para komeleme polalo

pisa. Go raburi nipumi Pol-para talo: Gore nena kone akepu sae? Jerusalem su-parare nena kose pagenalo pali ya?

10 Pol-me nipu-para talo: Niri nambawan gavman ali Sisar-na kose agale lape ada-para piranoloma go ada-para kose pagaliminalo lisa. Ne makuaate. Neme Judanu-para koeyae meda napawa.

11 Go page neme ora koeyae pula pe yaalore ni mada lu makomaala peme. Go pula pe yaalore ni napogola palua. Yapare ni-mumi ni madaa pa makirae agale leme-pulu ni nimumi mada namua palimi. Abiri nambawan gavman ali Sisar-me nina agale pagenalo lalo.

12 Go rabu Festus-mi nipuna kaunsil alinu raapu abala agale lala pirumare Pol-para gu-rupa lisa: Nam-bawan Sisar-me nena kose pagena laede-le mo Sisar piri-para maa palimi lisa.

Festus nipumi King Agripa-para Pol lorapisa

13 Yapi medaloma dia naloma ora Juda alinuna su raayona ali mudu King Agripa-me Festus adola ipisa. King Agripa-na were Banis page ipisipi.

14 Nipu Sisaria su-para yapi medaloma pirisipi rabu Festus-mi mo ali mudu King Agripa-para Pol-na remaa raayo lakalisa. Nipumi talo: Karapo ada-parare ali meda pirina Feliks-mi mapaitaasa.

15 Ni Jerusalem su-para pisuade rabu Gote-na lodo kirae ali kalunu-para Juda alinuna makuaae alinu-para nimumi Pol madaa kose laaoma adialalo pisimi. Go puma neme Pol ma-paitaanolo agale lagisimi.

16 Pare nipumi agale gu-rupa talo: Rom su-para piri alinumi kose leme-rupare pa kamaa napema lisuade. Dia, pare kose lape nipumi abala nipuna kose lape ali raapu rekoma nimuna agale rabuaalalo pea lisua.

17 Gore nimu kiri-tainaloma neme wagepu kose marekaaoma ekera-nane kose pagape ada-para pisua. Go rabu mo ali mea ipulupape lisua.

18 Gore mo kose madaa adisimide alinumi rekoma remaa lagisimi. Go puma mo alimi ora koe ele pina kone suma lagismi. Pare gu-rupa nalagisimi.

19 Nimuna ape ero agalere rekena agale-para kome ali Yesu-para ape pisimi. Go abala kome aliri Pol-me pa kagaa pia le lisimi.

20 Gore ni go pi agale pagomare ora riripu pi ko-gono kone wisua. Go pea-pulu neme Pol-para agale mulalo pisua. Nena kose-re Jerusalem su-para pagena pali yapalo agale misua.

21 Pare Pol-me go agale pu-para lo yoloma nipumi gu-rupa lisa: Soldia alinumi ni Rom su-para lamua palimiri nambawan Sisar-me nina kose agale waru pagalia.

Go lisa-daa neme nipu pa
surubalepa loma werepe
Sisar-na ada-para maa palua
lisua.
22 Go raburi King Agripa-
me Festus-para talo: Neme
go alina agale paganowa lisa.
Gore Festus-mi talo: Ekera
pagaina.

23 Go ekera-nane King
Agripa Banis laapo nipuna
au waru loma enaalinu
pirina ipisipi. Go ipisipi
rabu nipu laapo soldia ali
mudunu-para adare ali
mudunu-para nimu raapu
kiritape ada-para pedo
puma ipisimi. Go puma
Festus mea ipulupa lo agale
lakalisa rabu Pol ru-nane
mea ipisimi.
24 Go rabu Festus-mi talo:
Ali mudu King Agripa page
enaalinu naa raapu pimame
page go ali adalepape lisa.
Go su-para piri Juda alinu
page Jerusalem su-para piri
Juda alinu page nimumi ni-
para go alina koe ele madaa
agale talo ipisimi. Nimumi
puri paloma agale loma gu-
rupa yaalasimi: Go ali lu
makomalima lisimi.
25 Go lisimi pare neme lu
makomaape konena re na-
ade. Gore go alimi ali mudu
Sisar-na lo robaa yola misa-
pulu neme Rom su-para mea
rapaalua kone wisua.
26 Go palua pare Rom su ali
mudu Sisar-parare neme ake
loma pepa tyalua ya? Agale
nawia-daa ne ali mudu King
Agripa-para page nimi piri-
para page maa epawade. Go
puma nimimi nipuna kose
agale lagialimiri neme Sisar-
para pepa mada rapaalua.
27 Gore neme adili ali meda
Sisar piri-para pa rapaalua-
rupa mada dia. Nipuna koe
elenu pepa madaa luma nipu
raapu rapaalua.

26

Pol-me King Agripa agale abala lakalisa

1 Go raburi King Agripa-
me Pol-para talo: Nena
agale pagano laa. Go rabu
Pol nipuna ki minasaoma
nipumi talo:
2 Adaa King Agripa, nina
kose madaa abulale agalere
ne piri-para ipuma lalore ora
epelea kone salo. Go Juda
alinu nimuna kose laarimide
agale madaa lalo.
3 Go neme Juda enaalinuna
kone poranu makuaaoma
nimuna ape lape agale page
pagisi. Go paa-daa neme
agale lano pawa pagaina
kone salo.
4 Gore Juda ali raayome ni
naaki pira-ma pua abi page
naa ruru raapu Jerusalem
su-para pi-daa ademe.
5 Neme ora abala ririna
rekena agale moge ni Farisi
ruruna kone rali. Go
Farisi ruru naame Moses-
na rekena agale waru moge
aaema. Juda alinumi go-
rupa ademe pare agale mada
lagialimi palo maarea.
6 Gore Gote-me kasuanu-
para wala marekaape agale
lakalisa-daa neme go agale
madaa kone rulaayo. Go
paa-daa abi nimumi ni
madaa kose lape agale
lamenalo piralo.

7 Werepe naana ruru
12-pela go kome enaalinu
marekaape agalena re
adawe kone suma Gote-
na bi minasaaeme. Ali
mudu, paga. Neme go agale
madaa kone rulaayo-pulu
Juda enaalinumi ni kose
talo pemere go agale madaa
yaade.
8 Go pea pare Juda alin-
uri ake paa-daa kone gu-
rupa wimi pae? Gore Gote-
me abala kome enaali wala
marekaalia-daare go madaa
ake paa-daa kone narulalimi
ya?
9 Abalade neme gu-rupa
kone wisua. Neme Nasaret
su-para piri ali Yesuna bi
rabuaaniaalua kone suma
nipuna disaipel enaali page
kedaa maa kalisua.
10 E, neme Jerusalem
su-para go-rupa pisuade.
Mo Gote-na lodo kirae ali
kalunumi ni puri gisimi-pulu
neme Gote-na ruru enaali
medaloma karapo ada-para
mapaitaasua. Go puma Juda
alinu nimu lu makomaalepa
lisimi rabu neme page go
kone misuade.
11 Gore yapi adaapu nimu
Juda alinuna lotu ada-para
piruma nimumi Gote-para
ero lemenalo koe kedaa
kalisua. Go puma neme ora
rono pagoma pa adare-para
kimisu pora puma raita maa
pisuade.

Pol-me nipu kone pereke yoma Keriso-na pisade remaa lakalisa
(Kog 9.3-19; 22.6-16)

12 Pol-me wala go-rupa
lisa: Go puma neme mo
lodo kirae alinuna bi madaa
Damaskus su-para pisua.
Go pisua rabu Gote-na lodo
kirae ali kalunumi ni pepa
ginaloma go agale raita maa
ipisuade.
13 Gore naare paame pora-
nane pisua rabu so yaa-
para wi paa meda ipisa-
daa adisua. Mudu Ali waru
pagape. Go ora paa adaalepe
ipuma naare ma-ogeasa. Go
paa royo palaina ni raapu
pisima alinumi page adisimi.
14 Go raburi naa raayo
su kamaa lopalamona Hibru
agaleme gu-rupa lisa: Sol,
Sol-ya, neme niri ake paa-
daa makoyaate lisa. Neme
ne-ae ale one tya mone tya
puma nena nere ake pa-daa
makoyate?
15 Go lisa rabu neme talo:
Mudu Ali, nere aapi ya lisua.
Gore Mudu Alimi talo: Niri
Yesu yaade. Neme ni radaa
guaaye-daa lawade lisa.
16 Pare abi ne reka. Neme
ne kogono pape ali mapi-
raayo. Neme ni go abi
adaede-le enaali puma lake-
tapape. Go puma werepe
nina agale ne waatoa rabu go
page enaalinu lakelaina.
17 Neme ne Israel su-
para piri enaalinu-para ruru
radonu-para maa rapaalua
pare neme ne raba mealua-
pulu nimumi ne madaa
natimi.
18 Abiri nimuna lo robaa-
para ribaa pa yabaaya pare
neme nimuna le maloboma
lo robaa-para paa epenalape.
Go rabu nimumi Satan-
na puri giyoma Gote-na
kone muma ni Yesu madaa

kone rulalimi. Go raburi
neme nimuna pupitagi ne
kone raakepe rubainaloma
nimu Gote-na epe mapiraape
enaalinu raapu piralimi lisa.

Pol-me nipuna kogono madaa remaa lakalisa

19 Gore mudu King Agripa
neme yaa-para go pisa ele
adomare neme go agale
naraitawade.
20 Neme agale mo-
geaaripude rabu nimuna
kone pereke yoma Gote
madaa kone rulaoma epe
agale raitalepape lo mogea-
suade. Go puma pa enaalin-
umi nimi kagaa kone raital-
imi rabu adalimi lisuade. Go
agalere neme Damaskus su-
para Jerusalem-para puma
lakelomare Judia su raayona
pu lakelomare ruru radonu-
para page lagelisuade.
21 Go epe agale talo ni lotu
ada-para pirisua rabu Juda
alinumi ni ripinaa palae maa
puma ni lu makomaalalo
pisimi.
22 Yapare nina raba mi ali
Gote-me ni raba misa-pulu
abi go-pare aoma nimi go
agale lagialo. Gore neme
agale talo rabu ali mudunu-
para riabo alinu-para la-
gialo. Naa agalere Moses-
para Gote-na agale lakale
alinumi werepe epaliade ele
madaa lakalisimi-rupa go
meda-rupa lagialo.
23 Go agalere Gote-na Mea
Rapaae Aliri radaa adaalepe
noma komomare nipumi
ora abala tapa-para wala
rekesa. Go puma nipumi naa
Juda alinu-para page ruru
radonu-para page epe paana
re lakela palia. Go agalere
lagisimide.
24 Pol-me agale apo-rupa
lisa rabu Festus-mi Pol-para
puri pale agaleme lakalisa:
Pol, nere makeyae ali pi.
Nere skul adaapu loaaye-
pulu ne makeyae ali pi kone
salo.
25 Gore Pol-me talo: Ali
mudu, ni namakeyaayo.
Neme ora kone suma waru
talo.
26 Gore King Agripa-me
naa remaa raayo pagoma
apo ele raayo madaa pagisa-
pulu neme page pala
nakome la yokalua.
27 King Agripa nemere
Gote-na agale lakale alina
agale madaa kone rulaaye
ya? Naa konere go agale
madaa kone rulaale kone
salo.
28 Go raburi King Agripa-
me Pol-para talo: Ne ake
kone sale pae? Go oge
di rabu ni Keriso-na enaali
pitua ya?
29 Go lisa rabu Pol-me
talo: Ora oge yapi di rabu
yapae ora werepenu yapalo
maarea. Pare neme Gote-
para agale gu-rupa talo:
Ne King Agripa page pa
pagemede enaalinu page ni
raapu mada piramina kone
salo. Yapare go sen-me nimi
aditalo kone nasalo.
30 Go raburi ali mudu King
Agripa page mo nambawan
gavman ali Banis page
medalomanu raapu rekoma
pisimi.
31 Pisimi rabu kamaa
puma agale lala piruma
gu-rupa lisimi: Go aliri

mapaitaape pora nawia
lu makomaape pora page
nawia lisimi.
32 Go rabu King Agripa-me
Festus-para talo: Go ali nipu
mada pena lalua pare nipu
ali mudu Sisar-me nipuna
kose abala pagena lisa.

27

Pol sip madaa piruma Rom su-para pisa

1 Gore naa Rom su-para
sip madaa bainalo wisimi
rabu Pol-para karapo ada
piri ali medaloma-para maa
pisimi. Go rabu soldia ali
Julius-mi mo alinu surubisa.
Julius nipuri Rom su soldia
ali medalomana surube ali
pirisa. Nipuna soldia ali-
nuna biri Sisar-na kiritape
yada robe alinu lisimi.
2 Go rabu ipa sip medame
Adramitium su-para giyoma
ipisa-pulu naame muma
pisima. Go sip-ri Esia su
robona ipa solwara repale-
nane adare raayo-para
pulalo pisa. Go rabu ali
meda nipuna bi Aristarkus
naa raapu pisima. Go alina
adare Masedonia adaa su
robo Tesalonaika su robona
ru-para aasa.
3 Ekera-nane naa Saidon
su-para puma pirisima. Go
raburi Julius-mi Pol madaa
epe kone wisa-pulu Pol-me
nipuna adaami enaalinu
adola pisa. Go puma nimumi
eda elenu kalo surubisimi.
4 Gore go su Saidon giyoma
wala pumare po rilipumi
maa pereke puma ora lopisa-
pulu naa wala perekea luma
Saiprus su-para po rilipu na-
epea-nane popesima.
5 Gore naa puma pa ipa sol-
warana pora meda kenaoma
Silisia Pamfilia su laapo re-
para pisima. Go puma wala
Lisia suna adare Maria-para
puma opapasima.
6 Go su-parare soldia
surube alimi ipa sip meda
Aleksandria su-para giyoma
Rom su-para polalo sip adisa.
Nipumi adisa-pulu naa go sip
madaa mapiraasa.
7 Gore po rilipumi
kiru malaasa-pulu naa
pawasi pula piramina yapi
medaloma dia lisa. Go puma
ora kedaa puma mo Nidus
su-para puma opapasima.
Gore po rilipumi naana pora
rabulisa rabu naa popape-
para maaresa. Go pisa
rabu naa po rilipu na-epea-
nane puma Krit su re-para
puamare Salmone su-para
opapasima.
8 Go raburi naa solwara
madaa piruma su repale-
nane pamuma ora kedala
puma su meda adisima. Go
suna biri Ipana Epe Poranu
leme. Go Poranu adare
Lasea re-para aasa.
9 Gore kedaa pisa-pulu
go su-para ora yapi adaapu
go sip madaa piramina po
rilipu waru rekataboma naa
tyalalo pisa kone wisima.
Go rabu page Juda alinumi
eda niti pisimi-le olode abala
dia lisa. Go rabu Pol-me sip
surube alinu agale gu-rupa
lakalisa:
10 Alinu, naa mo koe po
rilipu aaya-nane palima

rabu naa kedaa waru mealima. Go page naana kakopara sip-para makoyaaoma naa page komalima kone salo.

11 Pol-me gu-rupa lisa pare soldia alinuna surube ali Julius-mi nipuna agale napagisa. Nipumi sip-na aaraa-para sip-na surube alipara go ali laapona agale pagisa.

12 Go page mo ipa solwarana ipa pora wisa pare koe po rilipu ipisa rabu go su-para mada napirisima. Go pisima-pulu sip surube Mudu enaali adaapumi solwara rikirana wala puma Finiks su-para palima kone wisimi. Go Finiks suri adaa su robo Krit suna ipa pora adare su aasa. Go suri naare pabala-nane pape pi aasapulu werepe po rilipu rabu piralima kone wisimi.

Ipa sip madaa pirisimi rabu po rilipu adaa ipisa

13 Gore werepere epe po rilipu komape ipisa-pulu mo Finiks suna ipa porana baina kone wisimi. Go rabu nimumi mo sip adili aene kope yoloma pirisimi. Go puma naa Krit su repalenane pisima.

14 Go pisa pare ogepusi piruma puri pale po rilipu meda rekisa. Go po rilipu yai laapo ora adaalepe ipisa rabu mo ipa rikirana aasade pare su Krit-nane re-para mada pisima.

15 Go po rilipumi sip lisapulu sip po rilipu epea-nane mada nawisa pare pa po rilipuna kone raluma pa pamisimi.

16 Go puma naame ipa solwara rikirana aasa oge su meda-nane pisima. Go rabu po rilipumi sip waru nalisa. Go ipa solwara rikirana aasade suna biri Kauda leme. Go pisima rabu naame sip-na oge ipinu kedaa puma maa rogaasima.

17 Go puma adaa ipinu madaa yolasaaoma kopeme rogaasimi. Go rabu nimuna konere Libia su repale-nanere ipa mu kana laapo aasa-pulu tyalia kone wisimi. Go raburi nimumi sip mapopa-ae sel mamina yolanaasimi. Guma yolanaasimi rabu po rilipumi sip pa maa popesa.

18 Go po rilipumi malakepe pirasa-pulu wala yapi lapaasa rabu naame ipinu yapa pinalo mo kako ipa solwara-para mea rubisima.

19 Go puma wala yapi laapo dialenaloma nimuna kimi sip-na raba mi kope elenu page mea rubisimi.

20 Go puma yapi adaapu naame suba-para naare-para kuba kedonu na-adisima. Go rabu po rilipu ora puri ipisapulu ora komalima kone wisima.

21 Gore yapi adaapumi alinu eda nanisimi-pulu Pol-me nimu adola puma gu-rupa lakalisa: Go alinu nimumi abalade nina agale yokoma Krit supara napirisima. Go pisimide pare nina agale pagola pisimi-daare mo

kako rubape kone-para
sip mabebolape kone-para
raayo madaa napula peme.
22 Go pea pare abiri paala
nakomalepape. Nimina ali
meda nakomalia pare sip
komea makoyaalia.
23 Gore niri Gote raapu
piruma nipuna bi mi-
nasaayo. Go puma neme
nipuna kogono ora pe. Go
ribaa ensel medame ni piri-
para ipisa.
24 Go puma nipumi talo:
Pol-ya, Paala nakomape la-
gia. Ne ali mudu Sisar piri-
para madaa pua adali. Gote-
me epe kone wia-le ne raapu
pimi alinu page nakomalimi.
25 Ensel-me go-rupa lisa-
pulu paala nakomalepape.
Gore apo lagia-rupa paliade
kone rulaayo.
26 Go pea pare po rilipumi
naa ipa rikirana-ae su meda-
para maa pena.
27 Gore wala sarere
laapona ribaare yai po rilipu
laapome riaare naana sip
mo adaa solwara Mediterenian ipana koau-nane maa
popesa. Gore ribaa rumu
rumunare sip-na kogono
pi alimi su meda re-para
opapamona kone wisimi.
28 Go rabu nimumi kope
muma kedaa pi ele ro-
gaaoma ipa ru lopanaasimi.
Go puma nimumi mo ipa
naaku-para maaka misimi
rabu ogesi-daa adaalu (40
mita) yoloma rilisimi. Nimu
wala oge si-daa puma ipa
naaku-para mak wala muma
wala rudupu (30 mita)
yoloma rilisimi.
29 Gore naana sip-mi kana
tia kone suma paalame
komisima. Go puma nimumi
mo sip-na koau-nane puma
sip adili kope maalapu mea
lopainaasimi. Go rabu naare
epenalo adaba piralima kone
wisimi.
30 Go rabu sip-na kogono pi
alinu medaloma sip giyalalo
pagaa wi kogono pisimi. Ni-
mumi oge ipinu mea no ipa
madaa lopainaalalo pisimi.
Go rabu ali medalomame
nimu sip-na repale-nane ko-
gono rado meda peme kone
wisimi. Gore nimumi sip
adili aen kope lopainaalima
kone wisimi.
31 Go pisa pare Pol-me pa-
gaa wi kone adoma soldia su-
rube ali-para nipuna soldia
alinu-para talo: Go sip-na ko-
gono pi alinu pogola palimiri
nimi page komalimi.
32 Go lisa rabu soldia al-
inuri mo oge ipinu-na kope
rugula rapaasimi.
33 Gore naare openaloma
Pol-me go alinu agale gu-
rupa lakalisa: Nimi sarere
laapo ru-nane eda nane-
made.
34 Abi eda nalepape.
Nalimiri puri muma mada
piralimi. Gore naa ora
komea page nakomoma ora
oge radaa page nanalima.
35 Go agale lomare Pol-me
bret muma sip kogono pi al-
inumi adena nipumi Gote-
para ora pili loma lisana bret
nisa.
36 Go rabu nimuna pu
robaa-pare epe lisa-daa
nimumi page eda nisimi.
37 Gore naa sip madaa

pirisima alinuri adaapu (gu-
rupa 276) pirisima.
38 Gore eda mada noma ni-
mumi sip yapa pinalo wit-na
kili no ipa solwara-para mea
rubisimi.

Sip kolisa rabu

39 Gore naare rapaasa rabu
su adisimi pare sip-na ko-
gono pi alinumi go su ado-
mare namakuaasimi. Go
rabu nimumi sip-na oge pora
meda wina adisimi. Go-
parare ora epe ipa mu wisa-
pare nimumi sip mo ipa mu
madaa makusaalalo pisimi.
40 Go polalo kope aene
raayo ponaluma mo ipa
solwara ru-nane pa wisimi.
Go rabu page nimumi mo ipa
apeape repenanu kepema
wisimi. Mo repenanuri
mo sip-na ma-redepo yaape
wisa. Go pisa rabu nimumi
ipa repale-nane sel mamina
maridulaasimi. Go puma
po rilipumi ipinu ipa repale-
nane maa palia kone wisimi.
41 Go pirisimi pare sip-
mi adaa ipa mu luma su
madaa popesa. Go puma ipa
repale-nane kusabasa rabu
napopelisa. Go rabu ipinu-
na masaa-nanere ipa kaimi
luma ipinu marugula tabisa.
42 Go soldia alinumi
karapo ada piri alinu palimi
lo ora tima kone wisimi.
Nimumi ipa ki moge pogola
palimi-daare ora tima kone
wisimi.
43 Yapare soldia alinuna
surube alimi Pol raba mulalo
mo alinu-para natalepape
lakalisa. Go puma surube al-
imi talo: Ipa kimi mogealimi-
daare nimi abala ipa-para
pogoloma ipa repale-nane
pulupape lisa.
44 Ali medalomare nimi
ipinu-na robele repena
ripinaaoma pa su madaa
pulupape. Gore go-rupa
pisima rabu naa raayo ipa
repale-nane epe-rupa puma
pirisima.

28

Pol Malta su-para pisa

1 Naa solwara repale-nane
waru pogola pisima go suna
biri Malta lisimi.
2 Go su-para piri enaal-
inumi naa ora waru raba
misimi. Gore yai ipuma
kupa pisa-pulu nimumi
repena kirita naa re-para
mea ipisimi.
3 Go puma Pol-me repena
kulinu yarepema repena
sulaa-para mea kirinaloma
repena riripumi komoma
kero meda ma-opatabasa.
Go rabu kamaa-nane ipuma
Pol-na ki madaa muma pa
saabaasa.
4 Gore enaali raayome mo
Pol-na ki kapura palae wisa
adisimi rabu nimumi talo:
Go aliri abalade enaali lu
makomaa-ae ali yana lisimi.
Gore ipa solwarame nipu
nalisa pare koe ele pi ali
yaa-pulu mada komalia kone
wisimi.
5 Go pisa pare Pol-me ki
mea pulaluma waiba repena
sulaa-para mea rubisa. Go
pisa pare Pol nipu epe-rupa
pa pirisa.

6 Go enaalinumi Pol-na yo-
gale pabolalo puma wagepu
le kadupitalo pia kone suma
adoba pirisimi. Pare nimumi
adaalupu adoba pirisimi
rabu Pol pa epe-rupa pirisa-
pulu nimumi kone pereke
yoma talo: Go aliri pa yakili
remo meda yaana lisimi.
7 Gore go ipa rikirana-ae
adare su-para piri enaal-
inuna ali mudu Publius
pirisa. Gore go alimi e
maapu adaapu surubisa
pare nipuna su medane
pirisima. Go puma nipumi
naa adola ipuma naa nipuna
ada-para yapi repo mi
surubisa.
8 Go raburi Publius-na
aaraa yaina komoma pirisa.
Nipuna yainare riripu yaina-
para robaa kululu le laapo
komisa. Go rabu Pol-me nipu
piri-para puma beten lomare
nipuna kalu madaa ki suma
lisana ma-epeaasa.
9 Go pisa rabu go su-para
piri yaina kome enaalinumi
Pol piri-para ipisimi. Go rabu
nimuna yaina ma-epeleaasa.
10 Go pisimi-pulu nimumi
naa pa kode ele adaapu
guma naana pope di ipisa
rabu nimumi naana elenu
maa puma sip madaa pua
wisimi.

Pol Rom su-para pisa

11 Gore naa go su-para
suba repo piruma ipa sip
madaa pirumare pisima. Go
sip-ri abala Aleksandria su
giyoma po rilipu yainu ip-
isa rabu naa piri-para epa
aasa. Go sip-na biri Uba Kedo
Laapo lisimi.
12 Naa go sip madaa
piruma Sirakyus adare-para
yapi repome puma pirisima.
13 Go su giyomare sip
madaa piruma adare mo
Regium su-para puma opa-
pasima. Go suri ekera-
nane po rilipu no-nane waru
ipisa-pulu go po rilipumi
yapi laapo ipinu raba muma
wagepu mapopaasa rabu
Puteoli adare-para pua
opapasima.
14 Go su-parare naame
Keriso-na enaali medaloma
adisima. Nimumi naa waru
raba misimi-pulu sarere
komea nimuna ada-para
pirisima. Go pumare naa
Rom su-para pua pisima.
15 Gore mo Rom su piri
kone rulae enaali medalo-
mame naa epeme lo pagisimi
yaa-pulu naa madaala ip-
isimi. Nimumi Apius maket-
na madaasima. Go-pare
page pasidia ada ipa repo
aasa. Pol nipumi nimu abala
adoma nipuna pu robaa-
para raana pisa-pulu Gote-
para ora pili loma puri misa.
16 Gore naa Rom adare-
para puma pirisima rabu Pol
karapo ada napirisa pare
nipuna ada rado-para pirina
soldia ali medame nipu suru-
bisa.

Pol-me epe agale Rom su-para lapedepelisa

17 Gore yapi repo dia lisa
rabu Pol-me mo su-para
piri Juda ali mudunu nina
ada-para kiritala ipulupa
lisa. Nimu epa kiritasimi
rabu nipumi nimu go-rupa
lakalisa: Amenu, neme

naana ruru-para kasuanuna
rekena agale-para nama-
koeyaaripu pare nimumi
Jerusalem su-para Rom
alinumi ni mapaitaalalo maa
kalisimi.
18 Gore mo Rom alinumi
nina kose pagomare ni maa
rapaasimi. Nimumi ni lu
makomaape kone-daa na-
adisimi.
19 Go pisa pare Juda alin-
umi nina bi ora rabuaasimi-
pulu Sisar-me nina kose
pagenalo lagelisuade. Go
pirisimi pare neme nina
ruru madaa agale medame
kose-daa nawisuade.
20 Gore Juda alinumi ni
madaa kose gu-rupa lisimi-
pulu neme nimi adoma agale
lano kone wisua. Gore neme
Israel su-para piri enaalin-
una Mea Rapaae Ali madaa
adoma kone rulaayo. Go pea-
pulu nimumi ni kope sen-me
adilisimi.
21 Go rabu nimumi nipu-
para talo: Judia su-para piri
alinumi pepa na-tya mone
pisimi. Go page mo su-para
piri Juda amenumi agale ne
madaa remaa page koe agale
page nalagiame.
22 Gore naame nena agale
pagamona abi lagiape. Pare
su raayona piri enaalinumi
apo kagaa agale pagoma ape
leme.
23 Go rabu nimumi Pol-
na agale pagoma yapi di
suma lisana werepere enaali
adaapu Pol-na ada-para
pagola kiritasimi. Go rabu
naare opaa-ma puma pabisa
rabu page Pol-me Gote-na
Surube Su madaa agale
lakalisa. Go puma Pol-me
nipuna kone perekelema
kone rulasa-daa remaa
lakalisa. Go puma nimumi
Yesu madaa kone rulalimi-
nalo Moses-na rekena agale-
para Gote-na agale lakale
alina buk-para yarepeasa.
24 Pol-me go-rupa pisa
raburi enaali medalomame
nipuna agale kone rulasimi
pare medalomame kone
narulalisimi.
25 Gore nimumi agale rado
rado loma pulalo pirisimi
rabu Pol-me agale meda gu-
rupa lakalisa: Go Gote-na
agale lakale ali Aisaia-me
agale waru lisa. Holi Spirit-
mi nimina kasuanu agale
lakalisa-pulu Aisaia-me buk
madaa gu-rupa lu wisa:
26 Go enaalinu-para puma
laketapape: Nimina kaleme
agale pago piralimi pare
ora koneme namakuaalimi.
Makuaaoma adoba piralimi
pare ora na-adalimi.
27 Go enaalinuna pu robaa-
para ora koe kone lisimi.
Nimuna kale poasa. Nimuna
le rubu pisa. Go-rupa
napitimiri nimuna leme
mada adalimi. Go peme-
pulu go-rupa pimi. Nimuna
kaleme mada pagalimi.
Nimuna pu robaa-para
kone mada salimi. Go
puma nimuna kone mada
perekealimi. Go palimi-
daare Gote-me nimu ma-
epeaalia.
28 Pol-me apo Aisaia-na
agale yarepea wala talo:
Pagalepape. Gore ruru rado
enaalinumi Gote-na epe-
rupa pirape agale mada

pagalimi-pulu nimu piri-
para mea rapasa.
29 Pol go agale lisa rabu
Juda alinu ada giyoma agale
laari pirisimi.
30 Gore maali laapome Pol
nipuna kabesade ada-para
piruma enaalinumi nipu
adola ipisimi rabu Pol-me
epe kone kalisa.
31 Go rabu Pol-me Gote-
na Surube Su madaa agale
raayo lakalisa. Go page
Mudu Ali Yesu Keriso-na
madaa agale waru lapede-
pelisa. Nipumi agale lisa
rabu pagaa wi kone nasuma
mogealisa. Dia, pare nimumi
nipu kedaa nakalisimi-pulu
nipumi agale puri lapede-
pelisa.

Rom
Ripili Agale

Pol-me go pepa lisare nipu mo Rom su-para piri Kristen enaalinu adola pope raaname komoma lisa. Nimu raapu pa rudupu yapi di-na piruma mo Spen su-para Epe Agale mogeaata pu-lalo pisa. Go pepa madaare Pol-me lapaoma lagiala. Gore Keriso-na Epe Agale-para Yesu raleme enaalina pi-aenu madaa lagiala.

Riri-nanere Pol Rom adare-para piri Kristen enaalinu-para epe yapi di lo rapaata. Go puma nimu madaa neme Gote-me nimi raba minalo beten lo aayo. Werepe go pepana agalere go-rupa lisa: Kone rulae elena pora madaare naa Gote-na le agalere redepo le enaalinu opalima. (1:17) Pol-me gu-rupa lisa: Enaali raayo, Juda ruru page pa ruru medanu page, koeyae pi enaalinu yaade. Go pea-le Gote-me nimi kodome komoma nimu wala mina lisa. Ali meda Yesu Keriso kone rulalia-daare Gote-me nipu wala mealia. Go puma nipu Gote-na adami ali-rupa piruma ora Yesu Keriso-na ame piralia.

Gore Gote-me ali meda wala mealia-daare nipuna lo robaa kagaa opea. Gote nipu raapu piruma nipuna Holi Spirit page nipu madaa rubitabea. Go pea-pulu koe-para komape kone laapome nipu surubuma nipu rabuaape puri meda nasalipi. Go sapta 5 madaa puma sapta 8 madaa ma-dia yaaliare Pol-me Gote-na rekena agalena re-para Holi Spirit-na puri Yesu Keriso kone rulae enaalinu maa waalea-rupana agale lisa.

Go sapta 9 madaa ipuma sapta 11 madaa ma-dia yaaliare Pol-me nipuna kedaa adaa medana remaa lisa. Pol-re Juda ruru yaade. Go enaali rururi abalade Gote-me nipuna enaali-rupa mapiraasa. Yapare adaa-pumi Yesu koau waalisimi. Pa ruru meda-nane epe enaalinuri Yesuna disaipel pirisimi pare Juda rururi ora dia. Pol-me gu-rupa lisa: Juda alinu nimuna koeyae peme lisa. Go yapare Pol-me gu-rupa kone wisa: Werepe Juda enaali page Yesuna ruru piralimi kone wisa.

Pol-me agale ma-dia yaat-alore Kristen enaalina pape-ae madaa remaa lisa. Yago raaname komapena agale adaapu lisa. Gote-na kogono papena page agale adaapu lisa. Go puma gavman-na rolo-para piruma yago raba meapena page agale lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Go buk-na re madaa agale (1.1-17)
- Enaali raayome pupitagi neme (1.18–3.20)
- Gote-na kagaa piraoma laari poape pora (3.21–4.25)
- Gote-me naa ma-redepo yaasa (5.1–8.39)
- Gote-me Israel enaali nipuna loma mada misa

(9.1–11.36)
Kristen enaalinuna epe pora (12.1–15.13)
Pol-me go agale mana ma-dia yaare enaalinu-para abi patalepape lisa (15.14–16.27)

Pol-me Rom su-para piri enaalinu-para pepa rapasa

1 Ni Pol-re Yesu Keriso-na aposel kogono ali piruma go pepa luma rapaayo. Gote-me nipuna Epe Agale mogeanolo yaaloma ni mapiraasa.

2 Go Epe Agalere abasade Gote-me ora gialua lisa-pulu nipuna agale lakale alinumi Epe Buk madaa lisimi.

3 Go Epe Agalere Gote-na Si madaa buk lu wisimi. Go Si Yesu Keriso-re naana ora Mudu Ali pia. Yesu su kamaa madisa rabu Mudu Ali Devit-na ruru-para pirisa.

4 Nipu Gote-na epe kone su pirisa-pulu Gote-na adaa purimi tapa-para marekaasa. Go pea-pulu naame nipu ora Gote-na Si ora pia-daa adema.

5 Yesumi ni raba minalo Gote-me ni aposel kogono ali mapiraasa. Go puma neme su raayona piri enaalinu-para Gote-na agale waru pagoma Yesu madaa kone rulaliminalo mogeaayo.

6 Go pea-le nimi Rom su-para piri enaalinu page Gote-me nimi Yesu Keriso raapu komea-para piraminalo ni yaaloma mapiraasa.

7 Go pea-le neme nimi Rom su-para piri enaalinu-para pepa lu rapaato. Gote-me nimi madaa ranaame komoma nimi Yesu Keriso raapu mapiraalalo yaalisa. Go puma naana Aapa-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapome nimi epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gina.

Pol-me Gote-para ora pili loma beten lisa

8 Gore su raayona piri enaali raayome nimi Yesu madaa kone rulaeme-daa pageme. Go pea-le neme nimi madaa Yesu Keriso-na bimi Gote-para beten loma ora pili loaayo.

9 Neme Gote-na Si madaa Epe Agale mogeaayo rabu neme kone waru suma nipuna kogono moge aayo. Go puma Gote-me ni adea-pulu neme ora agale la-gianolo adea. Neme beten le rabu ade abuna nimi makuaaoma beten loaayo.

10 Go puma Gote-me nipuna epe kone suma pora maa waalea-daa neme nimi adolalo epalua. Go pea-pulu neme Gote-para beten loaayo.

11 Gore neme Gote-na agaleme puri nimina lo robaa mapalaalua-me neme nimi ora adola epalua.

12 Nana-daa dia, yapare naame epe raba meape kone ropo pamina. Go puma ni kone rulaeme nimi raba muma puri gialua rabu nim-imi go kone komea-rupa sal-imina.

13 Naa ame balinu pa-
galepape. Rana adaapu
nimi adolalo pe pare ele
medalomame ni pa saapia.
Neme nimu ruru rado raba
misua rabu nimumi Gote
madaa kone rulasimi-rupare
nimi page go-rupa raba
mulalo pi.
14 Gore neme enaali raayo
kodome komoma enaali
raayo raba mulalo pi. Go
puma ora epe-rupa piri
enaalinu page raa-para
piri enaalinu page kone
makuaae enaalinu page
kone nasalimi enaalinu page
raba mulalo pi.
15 Go pea-le neme nimi
Rom su-para piri enaalinu
page Epe Agale mogealuame
pi.

Epe Agalere Gote-na puri wia

16 Neme Gote-na Epe Agale
madaa kone komea wi-pulu
yala napotea. Go Epe Agale
Gote-na puri wia-pulu abala
Juda enaalinumi page wala
pa ruru radonu page go agale
madaa kone rulaoma nimu
ade abuna kagaa piramala
palimi.
17 Go Epe Agalemere Gote-
me enaalinu ma-redepo
yainalo go pora maa waalea.
Gore ririna pu piralimi-
daare Gote-na agale lo robaa-
para maa saabaoma redepo
le enaali piralimi. Gote-na
buk-mi gu-rupa lea: Gote-
me enaalinu ma-redepo
yaaliade enaali raayomere
Gote-na agale lo robaa-para
maa saabaoma ade abuna pa
kagaa piramala palimi.

*Su kamaa piri enaali raay-
ome pupitagi noma Gote koau
waalisimi*

18 Gore yaa-para piri
Gote-mere nipuna rono
pagape kone pupitagi
ne enaalinu madaa mea
waalea. Go enaalinumi koe
kone saabaoma ora agale
rabuaanaaeme-pulu Gote-
me ora rono pagea.
19 Gote-me nipuna kone
epe-rupa mea waalisa-pulu
enaalinumi Gote epe-rupa
mada adisimi. Gore Gote
nipuna go kone pename mea
waatea.
20 Gote-me abala su yaa
wariaalaoma puma abi page
enaalinumi Gote-na pagaa
wi kone-para nipuna puri-
para nipuna pa rado epe
kone-para waru ademe.
Enaalinumi Gote-na warili
ele ademe rabu Gote nipuna
puri page ademe. Go ademe-
pulu naame Gote-na kone-
daa na-adoma agale gu-rupa
mada natema.
21 Nimumi Gote-na kone
ademe pare nimumi Gote
nipuna bi naminasaaoma go
page nimumi nipu-para ora
pili-daa nalisimi. Dia, gu-
rupa nalisimi pare nimuna
makeae kone suma nimuna
pu robaa-para page ribaa pa
yabaasa.
22 Nimuna konere naa
ora makuaae enaalinu pima
lisimi pare nimu ora makeae
enaali-rupa pirisimi.
23 Nimumi ade abuna
kagaa pirapede Gote-na bi
naminasaaeme pare nimumi
pa enaali-para yaa-para
paaka-para mena-para yapa-
para go ele warili elena bi

minasaaeme.
24 Gore makeae enaali-
rupa pimi-pulu Gote-me
nimu giyainaloma nimuna
pu robaa-para wi koe ele
madaa peme. Nimuna
yogale madaa koe yala
polape kone suma peme.
25 Nimumi Gote-na ora
agale giyoma makirae agale
madaa pageme. Gote-
re ele raayo warisa pare
nipuna bi naminasaaeme
pare nimuna pa warili elena
binu minasaaeme.
26 Gote-na bi komea naame
ade abuna minasaamina.
Enaalinumi go-rupa peme-
pulu Gote-me nimuna koe
yala polapea-alenu pina
giyesa. Go puma enanuri al-
inu raapu epe-rupa napitimi
pare ena yagonu raapu u
paitape kone suma peme.
27 Go page alinu medaloma
page nimuna enanu giyoma
pa ali yogonu raapu yala pi
kone suma peme. Alinumiri
yala pia peme-pulu nimuna
go koe elenu madaa koae
yoto mealimi.
28 Enaalinumi Gote
makuaape kone giyeme-
pulu Gote-me nimuna koe
pugu pi-ainu pinalo giyesa.
Gote-me nimu giyesa-pulu
nimumi pupitagi pa no
piruma nagiyisimi.
29 Go puma nimumi ora
koe elenu raayo gu-rupa
peme: Nimuna koe elenu
puma koe konenu suma
kepaame komape kone page
suma koeyae peme. Nimumi
kudipa kone page enaali lu
makomaape kone page yada
pape kone page makirae
agale lape kone page enaali
medaloma mabebolape
kone page nimumi koeyae
abulape kone page wimi.
30 Go puma nimumi
enaali medalomana bi
rabuaanaaoma Gote madaa
ora koe kone wimi. Nimuri
pugu pi kone suma rope pi
kone suma nimuna agale
adaapu leme. Nimuna
konere naa ake puma koe
kone rado meda salima
pe kone suma nimuna agi
aaraana agale page yokeme.
31 Go puma nimumi ena
paake puma nimuna agale
namogeleme. Go puma
nimumi enaali medaloma
kodome nakomalimi.
32 Gore Gote-na rekena
agale madaare enaalinu
go-rupa piralimi-daare
mada komalimi. Go pea
pare enaalinu koeyae pala
pimi. Go page mada dia,
pare nimumi koeyae peme
enaali medaloma-para page
raaname komeleme.

2

Gote-na kose epe-rupa loma rumaalia

1 Go pea-le Juda enaali ni-
mumi pa enaali medaloma-
para kose lape agale mada
nalakeleme ya? Nimimi
enaali medaloma-para kose
lape agale leme rabu nimimi
page nimuna koe ele moge
peme. Go pea-pulu nimuna
madaa kose lala palimi.
2 Gore naa Juda alinumi
gu-rupa makuaaema: Go
enaalimi go-rupa peme-le
Gote-me nimu kose lape
agale tea-daare ora epe aalia.

3 Pare nimi Juda alinumi
gu-rupa kone wimi? Nimi
enaalina pea-ai madaa kose
lape agale lemere Gote-me
nimi madaa kose lape agale
natea ya? Dia, nipumi nimi
madaa page kose lape agale
mada tea.
4 Gote-me epe kone suma
pawa piruma wagepu rono
napagaaya. Go konere nim-
imi namakuaaeme? Gote-me
epe kone su pia rabu nipuna
konemere nimina koe kone
perekealiminalo epe pora
maa waatalo pia.
5 Go pea pare nimina lo
robaa kolea-pulu koe kedaa
mealimina. Gote-me nimi
madaa ora rono pagoma
nipuna werepe epaliade
yapi di rabu koe kedaa epa
rumaalia. Go raburi Gote-me
nipuna redepo le kose lape
agale pename waatea.
6 Go rabu Gote-me enaal-
inuna kogono peme-rupa
adoma nipumi yoto gu-rupa
rumaalia.
7 Enaali medalomame epe
kogono pama pu piralimiri
nimumi Gote-na epe paa-
para adaa bi-para ade abuna
kagaa pirape kone mealimi.
8 Pare enaali medalomame
ni kama raapu ora pitua
kone suma epe pora giyoma
koe pora pameme. Go
peme-pulu Gote-me nimu
rono waru pagoma ronome
komalia.
9 Enaali raayome koe
pupitagi nalimiri nimumi
kedaa pi ele muma radaa
mealimi. Go elere Juda
alinuri abala minalomare
wala ruru radonu page
mealimi.
10 Go pea pare epe ko-
gono pemede enaali raayo-
parare Gote-me epe paana
puri-para adaa bi-para kuma
pi kone-para katea. Go
konere Juda alinuri abala mi-
naloma wala ruru radonumi
page mealimi.
11 Go madaare Gote-me
enaali raayo-para kone
meda-ai suma kose lape
agale epe-rupa laketea.
12 Gore ruru radonumi
Moses-na rekena agale napa-
gesimi. Go pea-pulu nimumi
pupitagi noma komalimi
rabu rekena agalena pape
mopare komalimi. Go pea
pare Juda alinu nimumi
Moses-na rekena agale
pagisimi-pulu koe ele palimi
rabu go rekena agaleme
nimu madaa kose loma yoto
rumaalia.
13 Juda enaalinumi rekena
agale pa pageme rabu Gote-
me nimu redepo le enaali
kone nawisa. Dia, pare
rekena agale ora pagoma
raleme rabu redepo le enaali
pimi.
14 Ruru radonu rekena
agale namisimi pare nimuna
koneme rekena agale wia-
rupa raleme-daare go enaal-
inumi nimuna kone suma
rekena agale pageme kone
wisimi. Pare nimumi Gote-
na rekena agale namisimi.
15 Namisimi pare nimuna
kone moge pora pameme
rabu Gote-me nimuna pu
robaa-para rekena agale
mada adea. Go pumare
nimuna lo robaa-para wi
koneme Go-daa napipape

tea. Go pea pare lo-pu
meda-para wi koneme mada
palepape tea. Go pea-le
lo robaa-para wi koneme
rekena agalena pora maa
waatea.
16 Go paa-daa werepe
epaliade yapi di madaare
Gote-me Yesu Keriso-
para laketea rabu nipumi
enaalina pagaa wi kone
madaa ado rekele puma kose
lape agale tea. Go madaare
neme Epe Agale moge aayo.

Rekena agale madaare Juda alinumi kone gu-rupa wisimi

17 Go pea-le nimiri ake pal-
imi ya? Naa Juda loma
rekena agale pagoma Gote
madaa agale adaapu leme.
18 Go puma nimimiri Gote-
na porare makuaaeme. Nim-
imi rekena agale pagoma epe
kogono pulalo makuaaeme.
19 Go puma nimina kone-
mere naame le rubu pi
enaalinuna pora mada
waatema. Go puma naame
ribaale enaalina lo robaa-
para paa maa kalema kone
wimi.
20 Go puma naame makeae
enaalinu epelea-ae moge
nogo naakinu-para page
kone kalema kone wimi.
Nimuna konemere naame
rekena agale madaare ora
agale raayo-para makuaae
kone raayo-para mu aaema
kone wimi.
21 Nimimiri enaali
radonumi pagenalo agale
mogeaaeme pare nim-
ina go agale mogeleme?
Enaalinu-para nimimi paake
nanalepape loma lakeleme
pare-le nimimi paake neme
ya?
22 Nimimi enaali radonu-
para paake yole kone
nasalepape lo lakeleme pare
nimimi go-rupa peme ya?
Nimimiri remonu-para ero
agale leme pare nimimi
nimuna ada-para puma pa
paake neme.
23 Nimimi naa kama raapu
Gote-na rekena wi agale
mu saapima leme pare
nimimi Gote-na rekena agale
yokeme rabu nipuna bi
rabuaanaalia.
24 Nimina kone madaare
Gote-na buk madaa agale gu-
rupa wia: Nimi Juda alin-
una kone madaare ruru rado
enaalinumi go kone adoma
Gote-na bi madaa ero agale
leme.
25 Gore nimimi rekena
agale mogealimiri yogale
kuni ruguape* konere epe-
lea. Go pea pare nimimi
rekena agale yokalimiri
yogale abala ake paa-daa
rugulisimi?
26 Apo ruru rado alinuri
yogale narugutimi pare
nimumi rekena agale mo-
gealimiri Gote-na kone-
parare nimu ora yogale
ruguli enaali-rupa pitimi.
27 Go puma ruru rado
enaalinumi nimi Juda enaal-
inuri kose lape agale mada

* **2:25:** Yogane rugulina re-re Juda enaali nimuna rekena agale raluma pisimi nimu epe ali aatalo. Gotena le agaana page yogale rugulima waea pa pala pirisimi-nuri pa naruguli-rupa wala aasimi.

lagialimi. Nimimiri rekena
agale wi buk yarepea yogale
rugutimi pare rekena agale
pa yokeme. Go pea pare ruru
rado enaalinumi rekena
agale pageme pare yogale
ora narugutimi.
28 Gore ora yogale rugu-
lape enaalinuri ora Juda al-
inu ya? Gore le agaa adoma
ora Juda pima leme pare
nimu ora Juda alinu-daa dia.
Nipuna yogale ruguli elere
resa-me rugutimi.
29 Go pea pare ora Juda-re
nipuna pu robaa-para yogale
ruguli kone salia-daare go
aliri ora Juda-rupa pia. Go
alina lo robaa-para yogale
ruguli kone wia-pulu resa-
me nawisa. Dia, Gote-na
Holi Spirit-mi pisa. Go pisa-
le rekena agaleme nimuna
kone naperekelisa. Go-
rupa piri enaalinuri enaali
medalomame nimuna bi
naminasaaeme pare Gote-
me go kone adoma nimuna
bi minasaaya.

3

Abala koneme epe kagaa kone mada narabuainalia

1 Go pea-le Juda alinu
pirapeme ali ora epelea?
Go page yogale kuni ruguli
konere Juda enaali madaa
ake puma epelea pae?
2 Gore abalare Gote-me
Juda alinu nipuna epe agale
surubenalo kalisa. Go pea-
pulu kone raayo madaa Juda
alinumi epe ele misimi.
3 Gore Juda medalomame
kone rulae giyeme pare
Gote-me go kone namogema
nipuna agale nayokalia.
4 Dia-le enaali raayore
makirae agale lala peme
pare Gote-me ade abuna
ora agale lea. Gote-na buk
madaa agale go-rupa wia:

Neme agale le rabu nimuna
agale loraalimi.

Enaalinumi kose lape agale
leme rabu
Neme nimuna agale
rabuaanaalia.

5 Go pea pare naame koe
ele pema rabu enaalinumi
Gote-na redepo le kone adola
peme yaalore gore ora epeaa
pea. Go puma Gote-me naa
madaa kedaa gialia rabu ora
koeyae pi lema ya? Neme
go agale leare su kamaa
piri alinuna kone ma-redepo
yaainalo loaayo.
6 Dia, go-rupa natema.
Gote-re nipu redepo le kone
su piru aaya. Go pea-le
nipumi su kamaa piri enaali
raayo kose lape agale mea
katea.
7 Go pea pare neme
makirae agale lagula pe
yaalore enaalinumi Gote-
na ora agale ria epe-rupa
pagaliminalo lagula pe. Go
pula pe yaalore ake paa-daa
Gote-me ni pupitagi ne ali tea
ya?
8 Go lea-le lamina: Naame
koe-au pemare epe au epa
alopalia. Enaali medalo-
mame neme apo agale
loaayo leme pare maki-
raeme. Go leme-le kose lape
agale tea rabu nimuna koe
kedaa mealimi.

Enaali raayore redepo lerupa napimi

9 Go pea-le naa Juda alinuri
ruru radona mudu piruma
epe-rupa pima lema? Dia-le
Juda page su ruru rado page
koe eleme keapea.
10 Gote-na agale le buk
madaa agale go-rupa wia:
Su kamaa piri enaali raay-
ore redepo le enaali
komea-daa napimi.
11 Go puma kone makuaae
enaali raayo ora komea-daa
napimi.
Enaali meda Gote aasa pu-
lalo napimi.
12 Enaali raayome Gote koau
waaloma ora pa-rupa piru
aaeme.
Enaali raayome ora koe-au
pu pimi.
Ora medame page epe ko-
gono napeme.
13 Nimumi agale leme rabu
tapa-para rogaaemede
Ali rona pugu pi-rupa
agale leme.
Nimumi koe kone suma ora
koe makirae agale
leme.
Nimumi koe agale leme rabu
mugununa eke muma
leme.
14 Nimuna agaleme koe rero
pi agalere lo robaa-
para rubitabea.
15 Nimumi alo pumare enaal-
inu radaa mapaaoma
lu makomaalalo peme.
16 Ade abuna pora-nane
pameme rabu
nimumi ele makoyaaoma
koe kedaa kaleme.
17 Nimumi epe-rupa pirape
pora na-ademe.
18 Go puma nimumi Gote
madaa paalame nako-
malimi.
19 Gore Gote-me enaalinu-
para nipuna rekena wisade
pepa kalisa-pulu go enaal-
inumi rekena agale mogeal-
iminalo gisa. Go pea-le su
kamaa piri enaali raayome
Gote-na le agaa madaa pa
agale mada na-abuteme. Dia
go rekena agaleme enaali
raayo Gote-na kose lape
agale pagaliminalo maa gisa.
20 Gote-na rekena agale
mogealia-pulu go aliri Gote-
na le agaa madaa redepo
le ali-rupa napia. Dia,
rekena agalena kogonore
ali medame pupitagi nalia-
daare maa waatea.

Gote-me enaalinu ma-redepo yaalia

21 Pare Gote-me enaalinu
ma-redepo yaalia rabu go
porare ora rekena agalena
kogono-daa dia. Moses-me
rekena agale lisa rabu page
Gote-na agale lakale alinumi
agale lakalisimi rabu page
nimumi Gote-na ma-redepo
le kone madaa lisimi.
22 Enaalinumi Yesu madaa
kone rulaeme-pulu Gote-me
nimu ma-redepo yaaya.
23 Enaali raayome pupitagi
neme-pulu nimumi Gote-na
ade abuna mapiraape kone
na-ademe.
24 Pare Gote-me epe raba
meape kone suma enaalinu
epe-rupa ma-redepo yaasa-
pulu nimu Yesu Keriso raapu
epe-rupa mapiraasa. Go pea-
pulu nipumi nimu madaa
natia.

25 Gote-me Yesu mea
rapasa rabu naana kone
kedaa komenalo gisa. Go
rabu naame Yesu madaa
kone rulalima rabu naana
koe ele mea rubalia. Enaal-
inumiri Gote-me Yesu maa
gisare enaalinu nipu raapu
epe-rupa pirinalo pisa.
Abaladere Gote-me pawa
piruma enaalinuna koe
elenu pa adaba pirisa.
26 Pare abi Gote-me enaal-
inu nipu raapu epe-rupa
mapiraanalo makuaaeme-
pulu Gote-me enaalina koe-
aunu waru adea. Go pea-
le Gote-me nipuna epe
redepo le kone maa waatea.
Go puma enaali raayome
Yesu madaa kone rulalimiri
nipumi go enaalinu ma-
redepo yaalia.
27 Go paa-daa naa Juda
alinu ake paa-daa agale
adaapu lema ya? Naa
rekena agale mogealima
rabu naame agale adaapu
mada lema ya? Dia, pare
naame Gote madaa kone
rulaema rabu agale adaapu
mada lema.
28 Gore go-rupa pagamina:
Enaalinumi Gote madaa
kone rulalimi-daare Gote-
me go enaalinu ma-redepo
yaalia. Enaalinumi rekena
agale mogeaeme-daare
nipumi nimu nama-redepo
yaalia.
29 Go Gote-re naa Juda
enaalinuna Gote kama pia?
Enaali ruru radonuna Gote
page napia? E, nipu ruru
radona Gote page pia.
30 Gote-na kone ora komea
wia. Juda alinumi nipu
madaa kone rulalimi rabu
Gote-me nimu ma-redepo
yaalia. Go page ruru radon-
umi kone rulalimi rabu Gote-
me nimu page ma-redepo
yaalia.
31 Go pea-le naame kone
rulalima rabu rekena agale
yokalima ya? Dia, naame
kone rulalima rabu rekena
agale puri waru mapalaal-
ima.

4

Abraham epe ali pirisa

1 Go pea-le naana kasua
Abraham madaa ake lamina
ya?
2 Abraham-me kogono
puma Gote-na le agaa madaa
redepo le ali-rupa pirula pisa
yaalore nipumi agale adaapu
madaata pisa. Go pea pare
gu-rupa napisa-pulu Gote-na
le agaa madaa agale adaapu
nalisa.
3 Gote-na buk madaa agale
gu-rupa wia: Abraham-me
Gote madaa kone rulaoma
go kone nipuna lo robaa-
para wisa-pulu Gote-me nipu
kone redepo le ali mapi-
raasa.
4 Ali medana kogono puma
kana yoto mealia. Go
paa-daa nipuna kana pa
kama kale-aidaa dia yapare
nipuna kogono puma mu
aaya.
5 Pare pa ali medame
rekena agalena kogono na-
pea pare nipumi Gote madaa
kone rulaaya. Gote-me koe
kone saapiri enaalinu ma-
epeaayare Gote-me mo alina
kone rulae adoma go enaali
ma-redepo yaalia.

6 Devit-miri Gote-me ali
medana kogono na-adisa
pare ma-redepo yainalo la
yokesa. Gote-me go-rupa
pisa-pulu go ali raaname
komalia.
7 Go madaare Devit-
mi agale abala loma ma-
paitaasa:
Gote-me enaalinu medalo-
mana koe ele raakepe
ruboma
Nimuna pupitagi ne
kone marabuaanaaya.
Go pea-pulu go enaalinuri
ora raaname waru ko-
malimi.
8 Enaalinuri Gote-me
nimuna koe elenu
Madaa kone nasalia-
daare go enaalinu
raaname waru koma-
lia.
9 Gore Devit-mi raaname
kome agale lisadere mo
abalade nimuna yogale
ruguli Juda alinu kama
madaa lisa ya? Dia, go
konere yogale naruguli ruru
radonumi page meme. Go
pea-le Gote-na buk-para go-
rupa adoma leme: Abraham-
me Gote madaa kone ru-
laoma go kone mapiraasa-
pulu Gote-me nipu redepo le
ali kone wisa.
10 Abraham-re aa-rabo
Gote-me nipu epe ali kone
wisa ya? Nipuna yogale
rugulisimi rabu yapae
nakepesimi rabu yapae go
kone aa-rabo wisa: Gore
nipuna yogale nakepesimi
rabu Gote-me nipu redepo
le ali kone abala wisa.
11 Abraham-na yogale
werepe rugulisimi-pulu
Gote-me nipu abala re-
depo le ali kone wisa-daa
enaalinumi go kone adisimi.
Go pisa-pulu Abraham-
re yogale naruguli kone
rulae ali raayona kasua pia.
Nimuna yogale narugulisimi
pare Gote-me nimu re-
depo le enaali mapiraasa.
Gore nimumi Gote madaa
kone rulaoma go kone lo
robaa-para makodasimi-
pulu nipumi nimu redepo le
enaalinu mapiraasa.
12 Go pea pare Abraham-re
yogale ruguli alinuna kasua
page pirisa. Gore nimuna
yogale narugulisimi rabu
nimumi Gote madaa kone
rulaoma Abraham-na kone
muma pirisimi. Abraham-
na yogale narugulisimi rabu
nipu Gote madaa kone
rulaoma pora pamisa. Go
puma yogale ruguli enaal-
inuri Gote-me nimuna pora
pami kone adisa.

Enaalinumi kone rulaeme rabu Gote raapu pogalu pirape agale meme

13 Gote-me Abraham-
para nipuna si wane-para
nimuna su raayo mealim-
inaloma kana waraaoma
agale lakalisa. Abraham-
me rekena agale pagisa-
daa ora pogalu pirape agale
nalakalisa. Dia, pare nipumi
Gote madaa kone rulasa-
pulu Gote-me nipu redepo le
ali mapiraoma epe su gialua
lakalisa.
14 Gore Gote-me nipuna
ora agale-para rekena agale
page Juda enaalinu kama
nakalisa. Dia, enaalinu
medalomame Gote madaa
kone rulaoma mealimi.
Go pumare Gote raapu

ora pogalu pirape agaleme
enaalinuna kone rulae puri
mapalaaya.
15 Rekena agalena ko-
gonore Gote-na rono pagape
kone maa epea. Go pea pare
rekena agale nawi yalore
go enaalinumi rekena agale
nayakoma peme.

16 Go pea-le naame kone
rulalima rabu go pogalu
pirape agale mealima. Gote-
me naa kone rulae enaali
raba muma nipumi naa
raayore Abraham-na si wane
mapirainalo pogalu pirape
agale pa go aaya. Gore Gote-
na rekena agale pageme
enaalinu kama nakatea pare
enaalinumi Abraham-na
kone moge kone rulaemere
go enaalinu page katea. Gore
Abraham-re naa kone rulae
enaali raayona kasua pirisa.
17 Go pumare Gote-na
agale buk-mi gu-rupa lea:
Ni Gote-mere Abraham su
adaapuna aaraa mapiraayo
lisa. Go pea-le naa kone
rulae enaalinuri Gote-na
le agaana Abraham-na si
wane pima. Gote-mere kome
enaalinu wala marekaaoma
puri pale agale katea rabu
abala nimu kagaa piralimi.

18 Abraham-me kone
rulaoma adoba pirisa-pulu
Gote-me ali gialia kone wisa.
Go pisa-pulu nipuri su robo
radona aaraa pirisa. Go paa-
daa Gote-na buk madaa lea:
Abraham nena si wane ora
adaapu piralimi lisa.
19 Go rabu Abraham-na
maali 100 pirisa pare nipumi
nipuna yogale madaa kedaa
wisa pare nipumi kone ru-
laayae nagiyasa. Nipuna yo-
galere igipi lisa rabu nipuna
were page abe enaali pirisa.
Go pisa pare Gote-na agale
madaa kone mapiraasa.
20 Gore pogalu pirape
agale madaa nipu kone
laapo nasuma kone rulaayae
nagiyasa. Dia-le nipuna kone
rulaeme nipuna lo robaa-
para puri mapalaaoma Gote-
na bi minasaasa.
21 Go pisa-pulu Gote
nipumi mo abalade kana
waraaoma lakalisade
agalere Abraham-me ora
agale-daa yaade kone wisa.
22 Go kone suma agale
lo robaa-para kodesa-pulu
Gote-na buk madaa gu-rupa
lisa: Gote-me nipu redepo le
ali mapiraasa.

23 Apo agale nipu redepo le
ali mapiraasade agalere nipu
madaa kama-daa nalisimi.
24 Dia, pare naa kone
rulaoma redepo le enaali
piraminalo go agale lisa.
Gote-mere naana Mudu Ali
Yesu tapa-para marekaasa-
daa naame nipu madaa kone
rulaema.
25 Go Yesuri nimumi lore
alinumi maa kalenaloma
naana koe elenu madaa
lu makomasimi. Go pisa
pare Gote-me naa ma-
redepo yaainalo nipuna Si
marekaaoma ade abuna pa
pia.

5

Gote-me naa ma-redepo yalisa

1 Gore naame Gote-na
agale lo robaa-para mea

wima-pulu nipumi naa ma-
redepo yalisa. Go pea-pulu
naana Mudu Ali Yesu Keriso-
me naa kuma pi kone gisa-
daa Gote raapu epe-rupa
pima.
2 Yesuna agale madaa
naame kone rulaemare
Yesumi Gote-na epe raba
meape kone naa piri-para
mea ipisa. Go pea-pulu Gote-
na epe paana puri medaloma
ginalo naa raaname ko-
moma adoba piramina.
3 Go puma kedaa epalia
rabu go kedaame naana
kone rulaere puri ma-
palaanalo raaname komam-
ina.
4 Go puri paloma rekape
konere Gote-me naa madaa
epe kone su aaya. Go epe
kone yalaaya-pulu naame
epe-rupa adoba piramina.
5 Go adoba piralima raburi
Gote-me naa epe kone
gilia-pulu yala napotema.
Gote-na pa ele gisare Holi
Spirit naana lo robaa-para
rubitabena sa. Go pea-le yala
napole piramina.

6 Naa puri napale pirisima
rabu Gote-me nipuna gole
Yesumi pupitagi ne enaalinu
raba minalo komena giyesa.
7 Gore ali meda epe ali
raba mulalo komalia-daare
mada yaade. Go pea pare pa
ali medamere go-rupa mada
palia ya? Nipu ora epe ali
raba minalo mada komalia
palo maarea.
8 Pare naa pupitagi ne
enaali pirisima raburi page
Gote-me naa madaa pedo
puma raaname komisa-pulu
Yesumi naa koe enaalinu
madaa komaasa.
9 Nipu komisa-pulu nipumi
Gote-na le agaa madaare naa
epe redepo le enaali-rupa
ma-aulaaya. Go pea-pulu
werepe Gote-me rono pa-
gape agale loma kose lape
agale tea raburi Yesumi naa
waru raba mealia.
10 Gore abalare naa Gote-
na lore alinu pirisima pare
nipuna Si komisa-pulu
nipumi naa Gote-na adami
enaalinu mapiraaya. Gore
abi Gote-na adami enaalinu
pima Yesumi naa ade abuna
kagaa piramala palia.
11 Go pea pare gu-rupa
kama-daa dia. Naana Mudu
Ali Yesu Keriso-me naa
Gote-na adami enaalinu
mapiraasa-pulu naame Gote
madaa ora raaname komam-
ina.

Adam-me komape ele mea ipisa pare Yesumi kagaa pirape ele mea epea

12 Ali komea Adam-me
pupitagi nisa-pulu su kamaa
piri enaali madaa komape
ele mea ipisa. Go pea-pulu
enaali raayome pupitagi
nisimi-pulu su kamaa piri
enaali raayome komape
pora-para pirisimi.
13 Gore Moses-na rekena
agale nawisa rabu go su
kamaa pirisimide enaalin-
umi koe ele pisimi. Go pisa
pare rekena agale nawisa-
pulu Gote-me enaalinuna
koe elenu nayarepeasade.
14 Pare Adam pirisa rabu
page komaoma ipuma Moses
pirisa rabu page komape
konemere enaali raayo

rabuaanaalisa. Adam-me Gote-na agale mana raluma komisa pare komape koneme pupitagi go-rupa nanisimide enaalinu page rabuaanaalisa.

Adam abala epenaloma Yesu nipu werepe su kamaa ipisa.

15 Nipu laapo kone rado rado wisipi pare Adam-re nipu werepe epaliade Yesuna piksa wasupa nona pirisa. Go pea pare apo ali laapo komea piale napirisipi. Dia-le Gote-na pa gi elere Adam-na koe ele madaa ora raayo mea kalisa. Go ali komeame pupitagi nisa-pulu enaali adaapu pa komape kone misimi. Yapare Gote-me kodo pi kone ora adaalepe wisa-pulu go ali Yesu Keriso naa raba minalo mea rapasa. Gote-me go pa kode gi elere enaali raayo mea kalisa.

16 Go pea-le Gote-na pa gi elere mo ali medana pupitagi nape kone-rupadaa dia. Go pea-le mo ali komeame pupitagi nenaloma Gote-me enaalinu-para koe kedaa mealimi lo lakalisa. Go pisa pare enaali raayome pupitagi adaapu no pirual-imiri Gote-me mada tia pare nimi ma-redepo ta pea.

17 Gore mo Adam-me pupitagi nisa-pulu komape koneme naa rabuaanaalisa. Go pisa pare go ali meda Yesu Keriso-me kogono ora adaalepe pisa rabu Gote-me naa waru raba misa. Enaali raayome Keriso-na raba meape kone muma nipuna ma-redepo yape kone page pa mealimiri nimu ade abuna kagaa piramala palimi.

18 Go pea-le pupitagi nape kone komeame enaali raayo Gote-me komape elere mea kalisa. Go yapare Keriso-na epe kogono komeame enaali raayo mea kepenaloma ade abuna kagaa piramala pa-limi.

19 Go page ali komeame Gote-na agale ralisa-pulu enaali adaapumi pupitagi nisimi. Go yapare ali komea Yesumi Gote agale pagisa-pulu Gote-me enaalinu ma-redepo yalisa.

20 Gore enaalinumi koe ele waru pisimi-daa Gote-me Moses-na rekena agale lakalisa. Go puma enaalin-umi pupitagi waru nisimi rabu Gote-me raba meape kone page waru gisa.

21 Go pea-le abala enaalin-umi pupitagi noma komape kone saapiraama pisimiri abi Gote-me naa raba muma ma-redepo yaalia-pulu Mudu Ali Yesu Keriso-me naa ade abuna kagaa piramala pope kone gialia.

6

Naa koe ele madaa kome enaalinu-rupa pima pare Yesu raapu ade abuna kagaa pi-rape enaalinu pima

1 Go lisa-pulu naame gu-rupa lamina ya? Gote-me nipuna epe raba meape kone naa waru gilia-pulu naame pupitagi pa no piralima ya?

2 Dia, gu-rupa napamina.
Naa pupitagi nape kone
madaa kome enaali-rupa
pima-le ake paa-daa pupitagi
no piralima ya?
3 Go agale waru pagamina.
Naa Yesu madaa kone
rulaoma kalu-ipa muma
Yesu raapu pirisima rabu
nipuna komape kone page
mu pisima.
4 Go pea-le naa kalu-
ipa muma naa Yesu raapu
komisimade. Go puma
nimumi naare nipu raapu
rogaasimi. Go puma Aapana
epe paana purimi Yesu
kome enaali piri-para mea
rekaasa-daa naame page
kalu-ipa muma kagaa kone
suma ade abuna kagaa
piramala palima.

Naa Yesu raapu kagaa kone meamina

5 Gore naa nipu raapu ko-
moma komea-rupa pirisima-
le nipu wala rekoma pirisa-
rupa naa page wala rekoma
nipu raapu kagaa piramala
palima.
6 Go pea-pulu naame
gu-rupa makuaamina:
Keriso repena polopea
madaa komisa rabu naana
abalana koe elenu nipu
raapu komisa. Go pisa-
pulu go abalana pupitagi
nape konena puriri nipumi
rabuaaniaasa-pulu pupitagi
nape konena puri rolo-para
wina lamina.
7 Go pea-pulu enaali meda
komalia rabu pupitagi nape
kone nipu mada nasalia.
8 Gore naame abala
pupitagi nape kone Yesu
raapu komisa-pulu nipu
raapu kagaa piramala
palima-pulu nipu madaa
kone rulaema.
9 Gore Gote-me Yesu kome
enaali piri-para marekaasa-
pulu nipu wala nakomalia-
daa makuaaema. Go komape
eleme Yesu mada narip-
inaalia.
10 Nipuna komisa konena
re-re nipumi rana komea
pupitagi ne enaalinu madaa
komisa. Go pisa-pulu nipu
abi pirape konere Gote raapu
pa pia.
11 Go agalena re-re nimimi
pupitagi nape kone madaa
naa komalima kone saaba pi-
ralimi. Go puma nimi Yesu
Keriso raapu piruma Gote
raapu naa pa piralima kone
samina.
12 Go pea-pulu nimina
pupitagi nape konemere
nimina yogale narabuaa-
nialia. Go puma nimimi
pupitagi nape kone namo-
gealimi.
13 Go pea-le nimina ki
agenu-para nimina yogale
raayome koe ele napipape.
Dia, nimi abala kome enaali-
rupa pirisimi-daa Gote-
me nimi marekaaoma ade
abuna kagaa pirape kone
gisa. Go pea-le nimimi ki age
yogale raayo Gote kaloma
kogono pamina.
14 Gore pupitagi ne
koneme nimi mada nasu-
rubena. Dia, nimi rekena
agale rolo-para napiruma
nipuna kose lape agale mada
napagalimi. Dia-le Gote-
na epe raba meape koneme
nimi surubena.

Naa redepo le konena kogonome adili ali piramina

15 Go pea-le naamere ake palima ya? Rekena agaleme naa-para kose lape agale nalagialia-pulu Gote-me naa-para epe raba meape kone gialia. Go pea-le pupitagi namina ya? Dia, gu-rupa napamina.

16 Go agale makuaalepape. Nimimi ali medana agale pagalimiri nipuna kogono adili ali-rupa piramina. Go pumare naame pupitagi nape kone mogealima-daare naa ora komalima. Go pea pare naame Gote-na agale pagalima-daare Gote-me naa redepo le enaali mapiraalia.

17 Pare Gote-para ora pili lamina. Abalare nimi pupitagi mi adili enaali-rupa pirisimi pare abi epe agale raayo lo robaa-para kodenaloma waru pageme.

18 Gote-me nimina pupitagi ne kone ma-keapisa-pulu abi redepo le kone madaa adili enaali-rupa pimi.

19 Ni go adili agale-para pa agale gu-rupa lalore nim-ina koneme abi na-adoma meme. Abaladere nimina yogale-para nimina kone-para pupitagi nape koneme rabuaanaalisa. Go puma nimi koe ele pape enaali piruma pupitagi nisimi. Go adili kogono madaa kone suma abi gu-rupa palepape. Abi nimimi epe kogono palimi-pulu epe redepo le koneme nimina koe kone rabuaanaalia.

20 Gore nimi pupitagi noma nipuna adili enaali-rupa pirisimi raburi redepo le kone namisimi.

21 Go puma nimina abal-ana pisimi-ai madaare yala poteme-le go peme nimi raba misa ya? Dia-le go abala koeyae pisimide eleme komape ele gisade.

22 Pare abiri Gote-me pupitagi ne kone madaa maa keapisa-pulu nimi Gote-na kogonome adili enaali-rupa pimi. Go pea-pulu nimi epe-rupa piruma nimimi kogono raayo Gote madaa pamina. Go puma werepere nimi ade abuna kagaa piramala palimi.

23 Pupitagi ne konemere enaalinu rudu katea rabu komape ele mealimi. Go pea pare Gote-me kode pa gi el-emere naana Mudu Ali Yesu Keriso raapu ade abuna ka-gaa pirape kone mealima.

7

Lo robaa kagaa mulalo kogono pamina

1 Naa ame ainanu, neme lagialua agalere abala makuaaeme. Gore rekena agale abala makuaaemede lagialua. Enaalinu pa pimi rabu rekena agale mada makuaalimi.

2 Go pea-daa talo: Gore ena medare nipuna aali pa piralia rabu rekena agaleme lea-rupa aali raapu pa piralipi. Pare aali komalia rabu nipuna aali raapu napia-pulu rekena agale mada giyalia.

3 Gore aali pa pirina ali
rado paliare go enare paake
lami ena leme. Pare aali
abala komaliare mo rekena
agale rolo-para napiralia. Go
rabu nipu pa ena wasaa-le ali
rado paliare alimi rube ena
napiralia.
4 Go pea-le nana ame
balinu, go rekena agale
madaare nimi Yesuna ruru
pimi-pulu go rekena agaleme
nimi mada nama-komalia.
Gore ena nipuna aali raapu
pia-rupa Yesu raapu go-rupa
piralepape. Yesu tapa-para
marekaasa-le naame Gote-
na pora pamuma kogono
epe-rupa puma piramina.
5 Abaladere naana
koneme koe-rupa mapi-
raoma rekena agaleme koe
kone marekaasa. Go koe
konemere naana pu robaa-
para koe kone suma pa
komape kone gisa.
6 Pare abiri naa Gote-na
rekena agalena rolo-para
napiraaminalo nipumi naa
mea kepisa. Go rekena
agaleme naa adili enaali-
rupa saapirisa pare abi
go agale madaa naa kome
enaali-rupa giyoma kagaa
pima. Abiri naame abala
rekena wisade agalena
pora namogelema pare Holi
Spirit-na kagaa pora moge
riaaya.

Rekena agale ratima rabu koe eleme rudu gisa

7 Go pisa-le abi naame
ake lamina ya? Rekena
agalere koe ele lamina ya?
Ora mada dia. Rekena
agaleme abalade ni koe ele
namuma waata pisa-daare
ni koe ele-daa namakuaala
pisua. Gore rekena agaleme
gu-rupa lea: Neme pa ali
medana ele madaa kepaame
komape kone nasape lea. Go
lea rabu neme ele madaa
kepaame komape kone abala
makuaayo.
8 Gore rekena agaleme ni
ele kepaame komape kone
gisa-pulu ni pa kepaa pi kone
adaapu suma pisua. Go
pea-le rekena agale naleme-
daare koe ele pape konere
ora puri napatea.
9 Abalade neme rekena
agale napagesua-pulu ni pa
pisua. Go pisua pare rekena
agale paganoloma pupitagi
nape kone ora rekesa rabu
ni pa komisua.
10 Go pea-le apo rekena
agale epe-rupa mapiraape
kone namuma ipisa pare
nana komape kone gisa.
11 Gore pupitagi nape
koneme ni makiraasa-pulu
rekena agale maa gisa. Go
puma go rekena agaleme ni
lu makomaasa.
12 Go pea pare Gote-na
rekena agalere ora epe-rupa
pirape le yaade. Go puma go
rekena agale raayore ora epe
ele-rupa redepo ne-para epe
aaya.
13 Go pea-le epe rekena
agaleme nana komape ele
maa ipisa ya? Ora Dia,
pare pupitagi nape koneme
komape ele maa ipisa. Koe
konemere epe rekena agale
perekea luma naa lo robaa-
para komape kone gisa.
Go puma go pupitagi nape
koneme epe ele kepuma

komape kone maa gisa. Go pisa-pulu pupitagi nape konena re mada adamina. Go pea-le pupitagi nape konere rekena agale-para kaledesa-pulu ora koe eledaa makuaamina.

Enaalinuna kone wasupa komape eleme surubea

14 Naame Gote-na rekena agale-para Holi Spirit piadaa makuaaema. Go pea pare ni su kamaa piri ali yaapulu ni ora pupitagi mi adili ali-rupa pa pi.

15 Gore neme koeyae palua rabu neme go kone namakuaayo. Go rabu neme nana pulalo pi kone nape pare nana pape kone mogeaayo.

16 Gore neme giyape kogono palua rabu go konemere rekena agale epelea kone suma pe.

17 Go pea-pulu neme kama raapu go kone namogele pare neme nana lo robaapara koe pupitagi nape kone epea.

18 Gore neme nana abalana kone-para epe kone nawia-daa makuaayo. Gore neme epe kogono palua kone wi rabu ni puri napabe-pulu epe kogono mada napalua.

19 Neme epe kogono namogele pare giyape kogono mogeaayo.

20 Go puma neme giyape ele mogeaayo pare neme kama raapu go kogono nape. Dia, pare nana lo robaa-para pupitagi nape koneme go giyape kogono yoto gialia.

21 Go puma neme go pora ade: Neme epe kogono pulalo pe rabu neme koe kogono kama pe.

22 Naa lo robaa-para wi konemere Gote-na rekena agale madaa raaname komea.

23 Go pea pare nana yogale-para pora rado wiadaa ade. Go yogale-para wi poramere nana koneme polalo pe pora madaa yada pea. Go puma nana to yogalena koe ele pape kone mogeaayo rabu koe koneme ni pa saapiruaaya.

24 Gome nana kone kolea. Go to yogale-para wi koneme ni lu makomaaya-pulu aapimi ni go koe kone madaa ma-kepeaalia ya?

25 Gore naana Mudu Ali Yesu Keriso-me ni makepeaalia-pulu Gote-para ora pili loaayo. Go pea-le ni go-rupa pirano. Neme Gote-na rekena agale nana koneme mogealua. Go pea pare nana abalana koneme koeyae pape konena pora mogealalo pea.

8

Yesumi naa Holi Spirit-mi go koe elenu mea rubea

1 Go pumare naa Yesu Keriso raapu pima-pulu koe kedaa namealima.

2 Gore Holi Spirit-na kagaa porame naa Yesu Keriso raapu mapiraaya. Go pisale pupitagi nape pora-para komape pora-para Holi Spirit-mi naa kepema koe ele mea rubisa.

3 Gore naana abalana
kone ora ko lisa-pulu
rekena agaleme naa mada
narabamisa. Dia, pare Gote-
me pisa. Gore Gote-me
nipuna Si mea epenalisa
rabu naa koe enaali raapu
epa pirisa. Naa su kamaa
piri enaalinuna kone muma
ipisa-pulu nipumi pupitagi
nape kone madaa koe kedaa
mea rubisa.
4 Go puma naame Holi
Spirit raapu piruma abalana
kone namogeamina. Go pea-
le naame rekena agalena epe
pora mada mogealiminalo
Gote-me pupitagi nape kone
madaa koe kedaa mea ru-
bisa.
5 Go talo: Enaalinuri
nimuna abalana kone nimiri
go abalana kone ru-para
pa pitimi. Go pea pare
enaalinu nimuna lo robaa-
para Holi Spirit muma
pirinalo Holi Spirit-na agale
mulalo mogeleme.
6 Gore abalana koneme
nena lo robaa-para suma
moge ria-airi ne pa komali.
Go pea pare nena lo robaa-
para Holi Spirit pirina
nipuna agale mogealelere
ne ade abuna kagaa pirape
kone-para kuma pi kone-
para meali.
7 Go pea-le enaali medame
abalana kone pa saapitiare
nipu Gote-na lore ali-rupa pi-
ralia. Gu-rupa piralia rabu
nipumi Gote-na rekena agale
mada napage-rupa piralia.
8 Gore abalana kone raapu
pameme enaalinuri Gote-me
nimu madaa pedo mada na-
palia.
9 Yapare nimiri abalana
kone raapu pami enaalinu-
rupa napimina. Gote-na
Holi Spirit nimina lo robaa-
para piare nimi Holi Spirit-
mi kone moge pia. Gore
Yesuna Holi Spirit nimina
lo robaa-para napiare nimi
Yesuna ruru napimi.
10 Gore Yesuri nimina lo
robaa-para pia pare nimina
yogaleme pupitagi noma
koma paaya. Go pea pare
Gote-me nimi ma-redepo
yaalisa-pulu Holi Spirit-mi
kagaa ade abuna kagaa
pirape kone go aaya.
11 Gore Gote-na Holi
Spirit-mi Yesu tapa-para
marekaasa-pulu nipu nim-
ina lo robaa-para pirina
lamina. Go puma Gote-
me Keriso marekaasa-pulu
nimina komape yogale-para
kagaa pirape kone gialia-le
Holi Spirit ora ria pia.

12 Ame balinu, go-rupa
pea-pulu naame go-rupa
waru pamina: Holi Spirit-
na pora mogealima pare
naana abalana kone wala
namogeamina.
13 Gore nimina abalana
kone moge piralimiri nim-
ina wasaanu pa komalimi.
Go pea pare nimimi Holi
Spirit-na puri muma nimina
koeyae pape kone lu mako-
malimiri nimi ora kagaa ade
abuna pirape kone wasupa
mada mealimi.
14 Gore Gote-na Holi Spirit-
mi pora waalaade enaalinuri
nimu ora Gote-na si wane
pimi.
15 Gore Gote-na gisade

Holi Spirit-mi nimi paala
komape kogono adili enaali-
rupadaa namapiraaya. Dia,
pare Holi Spirit-mi nimi
Gote-na si wane mapiraasa-
pulu naame Gote-para naana
Aapa mada lema.
16 Go puma Gote-na Holi
Spirit-ri naana kone raapu
makibumalia-pulu naa ora
Gote-na si wane pima lo
mada laketema.
17 Gore naa Gote-na si
wane pima-pulu Gote-me
epe puri nipuna ruru ginalo
muaema. Go puma Gote-me
Keriso-na epe ele saapiruaa-
yare mealima. Gore kedaa
nipu raapu ritimare nipu
raapu epe paana puri page
mealima.

Werepe epe pirape ele yaa-
para mealima

18 Gore Gote-me epe paana
puri naa-para mea waatea
rabu ora epe aalia. Go pea-le
abi naame kedaa pi ele ogesi-
daa ritima rabu kone adaapu
nasamina.
19 Gote-me warisade
elenuri raayo Gote-me
nipuna si wanenu epa teade
adolalo pimi.
20 Gore Gote-me warili ele
raayore koe kedaa katoa
lo lakalisa-pulu go waria
wisade elenuri koeyo aaya.
Go elenuri nimu namakoy-
alalo pare Gote-me kone
suma pisa. Go pisa pare go
waria wisade elenuri go epe
ele werepe openalo pea.
21 Go warili elenuri abi pa
rabuaaya pare werepe Gote-
me keapaalia. Go rabu go
elenuri Gote-na si wanenu
raapu epe paana puri mu pi-
ramina.
22 Gore ele warisaama
ipuma abi page warili ele
raayo kedaame komoma
piru aaeme. Go kedaa pi
konere ename naaki nogo
madea rabu koau nalade-
rupa radaa noaaeme.
23 Go pea pare Gote-
me warisade elenu kama
raapu radaa nano piru aaya.
Dia, naame Gote-me abala
ririna gisade Holi Spirit
misimade-pulu nipumi naa
raba minalo adoba pima. Go
pea-le Gote-me naa nipuna
si wanenu mapiraalia rabu
nipumi naana koma pe
yogale madaa rugulinaloma
ade abuna kagaa pirape
kone mealima.
24 Gore naa gu-rupa adoba
pirisima rabu Gote-me naa
ade abuna kagaa pirape
kone gisa. Go pea pare
naame adoba pirape ele
abala adalimare gore ake
paa-daa pa adoba piralima
ya? Dia, ali medame abala
ade ele madaa na-ado piru
aaya.
25 Go pea pare abalade
na-ade ele madaa adoba
piralima-daare epe kone
suma pawa piralima.

26 Go puma naa koma-
paina pima rabu Gote-na
Holi Spirit-mi naa raba
mulalo epea. Naame beten
lema rabu naame epe beten
waru namakuaaema. Dia,
pare Holi Spirit-mi naa raba
mulalore Gote-para beten
loaaaya. Nipumi beten loma
re adaapu laaya pare pa

agalemere naame gu-rupa
mada natema.
27 Go palia rabu Gote-me
naana lo robaa-para kone
adoma Holi Spirit-na kone
mada makuaaya. Gore Holi
Spirit-mi Gote-para ele oge
yaaya rabu Gote-na kone
adea-pulu naa Gote-na ruru
mada mapiraalia.
28 Go pora raayo madaare
Gote-me go enaalinu nipu
madaa raana kome enaalinu
raba mulalo pea. Gote-me
nipuna epe kone suma go
enaalinumi nipuna kogono
pinalo mapiraasa.
29 Gore Gote-me nipuna
abala mapiraasade enaal-
inuri nipuna si wane-rupa
piraminalo misa. Go puma
Sina kone mogeleme-daa
nipuna Si Yesu ora mupaa
naaki-rupa pirisa.
30 Go pea-pulu Gote-me
kone suma mada mi enaal-
inu yaaloma mapiraasa. Go
page nipumi go enaalinu
ma-redepo yaaoma lisana
nipuna epe paana puri go
enaalinu rumaaoma kalisa.

Gote-me naa madaa ranaame komoma Yesu mea rapasa

31 Gore apo epe ele adema-
le gu-rupa lamina: Gote-
me naa raapu piruma raba
mealiare enaali medame naa
mada narabuaanaalimi.
32 Gore nipumi nipuna
naaki nasaapirisa. Dia, pare
Gote-me naa raba misa-pulu
pa enaalinumi nipuna naaki
nimuna kedaa madaa linalo
pisa. Go pisa-pulu nipumi
naa page ele raayo pa gialia.
33 Go pea-le naare Gote-me
enaali madaa misa-pulu pa
enaalinumi naa madaa koe
kose lape agale mada leme
ya?
34 Dia, enaali medame naa
koe kedaa mada nagilimi.
Yesu Keriso-me naa madaa
komisa pare ora nakomisa.
Dia, nipu wala rekoma Gote-
na popo ki-nane puma pia.
Go pea-le nipumi naa raba
minalo beten tea.
35 Go pea-le Keriso-me
naa madaa pedo puma
raaname komea pare pa
enaali medame go epe kone
naa mada na-epenalo rono
leme ya? Dia-le naa madaa
koe po rilipu epalia rabu
page kedaa ritima rabu page
radaa nalima rabu page
reaeme komalima rabu page
ele dia yaalia rabu page
eleme naa makoyaalia rabu
page naa lu makomalimi
rabu page go elenu raayome
naa Yesu raapu pirape mada
narugulalia.
36 Gote-na buk madaa gu-
rupa lea:

Naare nena enaalinu pima-
le yapi komea komea
lo naa lu makomaata
palimi.

Naare sipsip lu makomaalalo
peme-rupa pima.

37 Go pea pare go elenumi
naa mada narigitabalia. Dia-
le nipu Yesumi naa madaa
ranaa komo raana komisa-
pulu naame go kedaa pi ele
mada rabuaalima.
38 Gote-me naa madaa
ranaame komea-pulu elen-
umi naa mada nama-
rugulaalia rabu ora mada

makuaayo. Gore komape
eleme page pa pirape eleme
page ensel-numi page yaa-
para piri ali mudunu page su
surube elenu page abi piri
elenumi page werepe epali-
ade elenu page naa mada
narugula-daa makuaayo.
39 Go yaa-para piri elen-
umi page no su-para piri
elenu page naa Gote-na
ranaa komape kone mada
narugulala palia. Gore
Gote-me warili ele raayome
page mada naminabalia-daa
makuaayo. Go konere naana
Mudu Ali Yesu Keriso-me naa
gisa.

9

Gote-me Israel enaali nipuna loma mada misa

1 Neme ora agale lagialo.
Niri Keriso-na ali yaa-pulu
neme makirae agale mada
nalalo. Holi Spirit-mi naa
pu robaa-para wi kone su-
rubuma nipumi ni-para ora
agale talo mogeaaya.
2 Neme go-rupa lalo-le ora
nana Juda ruru madaare ora
nana yogale yaapi komea
pima-le nana lo robaa-para
kedaa waru puma naa pu
robaa-para ade abuna radaa
pea.
3 Gore neme naa ruru raba
mulalore Gote-na koe kedaa
mada muma Yesu raapu
rugula lapa pitua pare mada
dia.
4 Juda enaalinu Gote-me
nimu ora mada misa. Go
pea-pulu Gote-me nimu
nipuna nogo naaki-rupa
mapiraoma nipuna epe
paana puri kalisa. Gote-me
nimu madaa pogalu pirape
agale* lakeloma rekena
agale kalisa. Nimumi Gote-
na bi minasaape kone waru
muma Gote-na pogalu pirape
agale pagoma misimi.
5 Juda alinuri abalade
kasuanumi nimu madu
wisimi. Nimuna ruru ru-
nanere nimumi Keriso-
na to yogale-rupa piruma
madisimi. Go pea-le Gote-
me enaali surubea-pulu
naame ade abuna nipuna bi
minasalimi. Go ora.
6 Neme Gote-me palua le
agale napisa-daa nalalo. Dia-
le Israel enaali raayore Gote-
me ora nipuna enaali loma
namapiraasa.
7 Go page Abraham-na
si wane raayore Gote-na si
wane raayo-daa napimi. Dia-
le Gote-me Abraham-para
gu-rupa lakalisa: Aisak-na
madu saliade nogo naaki
raayore nena nogo naaki
pirina loaayo lisa.
8 Go pea-le pa aaraa
radome madina nogo naakiri
Gote-na si wanenu-daa dia.
Dia, pare go enaalinu-parare
Gote-me kana waraaoma
agale lakalisa-daa nimu ora
nipuna nogo naaki pimi.
9 Gote-me Abraham raapu
pogalu pirape agale gu-rupa
lakalisa: Gore nana epe di
epalia rabu ni wala epalua-
le nena were Sara-me naaki
Aisak madialia lisa.

* **9:4:** Israel enaalinuri Goteme nipuna paa-para puri page maa waaloma nina nogo naakinu lisa. Go puma nipumi go-au ora pamina madaa agale rogaalisa. Go page pogalu pirape agale leme.

10 Go komea agale kama-
daa dia. Dia-le go ena
Rebeka-na naaki laapona
aaraare naana kasua Aisak-
me madisa.
11-12 Go pisa pare Gote-
me nipuna kone wisa-
pulu nipumi naaki komea
mada muma agi-para agale
gu-rupa lakalisa: Mupaa
naakimiri koau-nane piri
naakina kogono palia lisa.
Gote-me go-rupa lisa rabu
agimi laapo madisa naaki
laapome epe ele-para koe
ele-para na-adilisipi. Go
pisa-le Gote-me go naaki
laapona kogono adoma
nipuna koneme mapiraasa.
13 Nimumi Gote-na agale
wi buk madaa gu-rupa
lisimi: Neme Jekop madaa
ranaame komisua pare Iso
madaa koe kone wisua.
14 Go pisa pare naame
Gote-me koe kogono pisana
lamina pae? Ora dia.
15 Nipumi Moses-para gu-
rupa lakalisa: Neme nana
kone suma enaali meda
madaa kodome komoma
raba mealua lisa.
16 Go pea-pulu pa enaali
medame mulalo pea kone-
para nipuna pulalo pea
kogono-para page Gote-me
na-adea. Dia, pare nipumi
kodome komape kone maa
salia.
17 Gote-na buk madaa
King Fero-para agale gu-
rupa lakalisa: Neme nana
puri maa waaloma nana bi
su kamaa piri enaali raayo-
para maa pali-pulu neme
ne enaali raayona mudu ali
mapiraasua lisa.
18 Go pea-le Gote-me enaali
madaa kodo komape kone
salia-daa go palia pare
nipumi enaali medana kone
maa pereklalo palia-daare
go-rupa page nipuna palia.

Gote-me koe kedaa kalape kone-para kodome komape kone-para go laapo wisa

19 Go pea pare nimina ali
komeame ni go-rupae pa la-
giali: Gote-me go-rupa palia-
pulu ake paa-daa Gote-me
enaalinu-para koe ele peme
tea ya?
20 Go yapare nana adami
ali, ake paa-daa neme Gote-
para agale go-rupa lali ya?
Gore sumi sospen wariliri
ali-para agale mada tea ya?
Neme niri ake paa-daa gu-
rupa warisi tea ya?
21 Dia-le sospen sumi war-
ili alimiri nipuna kone suma
su muma warita. Nipumi
su komea mada muma pe
laapo mada warialia. Go
puma sospen komeare epe le
pabape wari yapare sospen
medare koe ele pabape mada
warialia.
22 Gore Gote-me enaalinu
sumi warili sospen-rupa
warita. Nipumi nipuna rono
page kone page puri page
mea wainalo warita. Go
puma nipumi rono pagoma
mea rubape enaalinu-para
ora pawa piruma adisa.
Go enaalinuri koe ele pabe
sospen pimi.
23 Go pea pare naa enaali
medalomare epe ele pabe
sospen pima. Go puma Gote-
me naame nipuna epe paana
puri mea waalaminalo pisa.

Go puma nipumi naa madaa
kodome komoma naa waru
raba misa. Go pea-le nipumi
naa nipuna epe paana puri
meamanolo mapiraaya.
24 Naa Juda alinu piri-para
page ruru radonu piri-para
page naare nipumi yaaloma
mapiraasa.
25 Gore go madaare pro-
fet Hosea-me Gote-na buk
madaa gu-rupa lisa: Go
enaalinu abala nana dia
lisade enaalinuri ora natoa.
Go su rado madaa abala
ranaame nakomere gonuri
ora nana ranaa komape
enaalinu toa.
26 Go puma abala su
meda-para piri enaalimi gu-
rupa lisimi: Nimi ora nana
enaalinu-daa dia. Go su-
parare ade abuna pa pia
Gote-na si wanenu lalua lisa.
27 Go page Aisaia-me Is-
rael enaali gu-rupa lakalisa:
Go Israel enaalinu nimiri ora
ipa solwara mu wia-rupa pi-
ralimi rabu mada nayare-
pealimi. Go pea pare pa
medaloma ade abuna kagaa
piramala palimi pare raayo-
daa dia lisa.
28 Go pea-le Mudu Alimi
wagepu kose loma su kamaa
piri enaalinu madaa yago
raayo mea katea lisa.
29 Aisaia-me abalade page
gu-rupa lisa: So yaa-para piri
Adaa Gote-me naana madu
wisade si wanenu namapi-
raa pisare naa go koe su
Sodom Gomora laapo enaali-
rupa pirula pema.

Israel enaalimi epe agale namuma redepo le enaalinu napirisimi

30 Go pea-le naame go-
rupa lamina. Go ruru rado
enaalinumi Gote-na redepo
le kone-daa na-asapisimi.
Dia, pare nimumi Gote-
na agale lo robaa-para
mea wisimi-pulu nipumi
nimu redepo le enaalinu
mapiraasa.
31 Go pisa pare Israel
su-para piri Juda enaalin-
umiri rekena agale meda
asapisimi. Nimu Gote-na le
agaana redepo mayaatalo
pirisimi pare go-rupa na-
adisaasimi.
32 Ake pea go ma-redepo
yape rekena agale na-
adisaasimi ya? Gore nimumi
asapisimi raburi Gote-na
agale lo robaa-para namuma
wisimi pare nimuna pa ko-
gono pisimi. Go puma Yesu
nipu kana-rupa pirisa-pulu
Juda alinumi nipu madaa
makiritaaboma lopisimi.
33 Apo makiritaapape kana
Yesu madaare Gote-na agale
wi buk madaa gu-rupa wia:
Adalepa, neme Saion su-para
kana medame koyali suma
mapiraasua. Nimumi go
kana rabuaa lopalimi. Go
pea pare enaali medame go
kana mada kone rulaliare
nipu yala mada napotea.

10

Israel enaalinumi Gote-na Epe Agale namisimi

1 Naa ame balinu, Gote-
me nana Juda enaalinu raba
minalo nana lo robaa-para
kedaa pi kone waru wima.
Go puma nimi ade abuna

kagaa piramala paliminalo
Gote yaaloma beten laayo.
2 Neme nimuna kone waru
ade. Nimumi Gote madaa
lotu kogono waru peme pare
wala waru namakuaaeme.
3 Gore nimumi Gote-
me enaali ma-redepo yape
kone-daa namakuaaeme.
Go puma nimuna pora
raitalo peme. Go peme-pulu
nimumi Gote-me enaali ma-
redepo yape pora giyoma
pirisimi.
4 Gore enaali raayome
Yesu madaa kone rulaeme-
le Gote-me go enaalinu ma-
redepo yaaya. Go puma
Keriso-me rekena agale ma-
dia yalisa.

*Gote-me enaali raayo-
para ade abuna kagaa pirape
kone mada katea*

5 Gore Gote-me enaali
ma-redepo yape kogono
madaare Moses-me gu-rupa
lisa: Ali medame rekena
agale raayo waru pago
kiritaliare nipu ade abuna
kagaa piramala palia.
6 Go pea pare Gote-na agale
lo robaa-para maa suma re-
depo le enaali pirape agale
madaare go-rupa lu wisa:
Nena lo robaa-para kone go-
rupa nasape: So yaa-parare
aapi mada palia ya?
7 Go lemere Yesu su kamaa
none maa paliminalo. Go
page lo robaa-para go-rupa
kone nasape: No komape
su-parare aapi mada palia
ya? Go lemere Yesu tapa-
para wala mada marekaal-
imi ya?
8 Gote-na buk-para gu-
rupa su wia: Gote-na Epe
Agalere nimi raapu wia-le
go agalere nimina lo robaa-
para enaali nimina agaleme
leme. Go Epe Agalere
naame nimimi lo robaa-para
saliminalo mogeaemade.
9 Naame gu-rupa mo-
gelema: Nimimi nimina
agaleme Yesu ora naana
Mudu Ali loma nimina lo
robaa-para Gote-me Yesu
tapa-para marekaasa-le kone
rulalimiri ade abuna kagaa
piramala palima.
10 Gore naana lo-parare
kone rulaema-pulu Gote
raapu naa redepo le enaal-
inu pima. Go puma naana
agaleme Yesu ora Mudu Ali
tema-pulu ade abuna kagaa
piramala palima.
11 Gore Gote-na buk madaa
go-rupa wia: Kone rulae
enaalinuri nimu yala mada
napoteme.
12 Go puma Judanu-para
Grik ruru radonu-para
komea-rupa piruma yala
napoteme. Gote-re ora
enaali raayona Mudu Ali
komea yaa-pulu enaalinumi
nipu-para yaateme rabu
nipumi nimu ora waru epe-
rupa raba muma puri katea.
13 Gote-na buk-mi gu-rupa
lea: Enaali raayome Gote-na
bi madaa salimi-daare nimu
ade abuna kagaa piramala
palimi.
14 Go pea pare nipu madaa
kone narulaemere ake paa-
daa nipumi naa yaatea ya?
Go puma nimumi Epe Agale
napagemere ake paa-daa
kone rulalimi ya? Go puma
enaali medalomame nimu-

para Epe Agale nalakelemere
ake paa-daa Epe Agale mada
pagalimi ya?
15 Go puma agale lakale ali
namuma penaatemere ake
puma Epe Agale mada mo-
gealimi ya? Go madaare
Gote-na buk-mi go-rupa lea:
Pora pamua-ae Epe Profet
enaalinuna konere ora epe-
lea wisa.
16 Go pea pare enaali
raayome Epe Agale madaa
raaname nakomalimi.
Aisaia-me agale gu-rupa lisa:
Ali Mudu-ya, enaalinumi
saana agale madaa kone
narulaeme.
17 Go pea-le enaalinumi
Epe Agale pagoma agale lo
robaa-para mada maa sal-
imi. Go puma Keriso madaa
Epe Agale mogealimi-daare
go agale mada pagalimi.

18 Go pea pare neme agale
go-rupa mealua: Nimumi
Epe Agale abala pagisimi ya?
E, ora abala pagisimi-le Gote-
na buk madaa agale go-rupa
wisa: Nimuna lakale agalere
su raayo-para piri enaal-
inumi pagisimide. Agale
laama puma lakalisimi rabu
su raayona piri enaalinumi
pagisimi.
19 Neme agale wala mealo:
Israel enaalinuri go agale
namakuaaeme ya? E, nimu
abala makuaaeme page
Moses-me agale abala gu-
rupa lisa: Neme nimimiri
oge ruru rado madaa kudipa
kone masaalua. Neme
nimimiri su rado-para piri
kone namakuaae enaalinu
madaa rono mapagalua lisa.
Gore Epe Agale pagisimi-
pulu Juda alinumi go-rupa
madaa kone wisimi.
20 Go page Aisaia-me
Gote-na agale lisa rabu
puri pale agale go-rupa
lisa: Abalade enaalinumi
ni na-asapisimide pare go
enaalinumi ni adasaasimi.
Enaalinumi ni-para nipu lo
nasimide pare ni nimuna
rikirana puma opapisua lisa.
21 Pare Aisaia-me Israel
enaalinu madaa pepa go-
rupa lisa: Ade abuna nana
ki ridulaoma nimu raba mu-
lalo pisua pare go enaalin-
umi nana agale yokoma ni
ora giyasimide.

11

Gote-me Israel enaalinu kodome komisa

1 Go pea-le neme agale go-
rupa mealo: Gote-me nipuna
Juda enaalinu giyasa ya?
Dia-le ni page Israel ali pi-
le nimina kasua Abraham-
me ni madisa. Go puma
Benjamin-na ruru-para
piruma ni madisa.
2 Gote-mere nipuna rip-
ima mapiraasade enaalinu
nagiyasa. Gote-na buk
madaa wi agalere nipuna
agale lakale ali Elija-me Is-
rael enaalinu madaa kodome
komoma Gote-para agale gu-
rupa lakalisa:
3 Mudu Ali, nimumi
nena agale lakale alinu lu
makomeama nena lodo kira-
ae kana reke page lakepe
rubisimi. Go puma ni kama
raapu go pi pare ni lu
makomaatalo asa peme lisa.

4 Go lisa rabu Gote-me ipu-
para agale go-rupa lakalisa:
Neme nana enaalinu ora
adaapupe go-rupa 7000
surube. Go enaalinumi
koe remo Bal-na bi na-
makuaasimi lisa.
5 Go pisa pare abi page
Gote-me enaali medaloma
madaa kodome komoma
yaaloma mapiraasa.
6 Gote-me mapiraasare
nipumi nimuna kogono
adoma napisa. Dia, pare
nipumi kodome komoma
raba misa. Gore Gote-me
enaalinuna kogono adoma
mapiraala pea yaalore
nipuna kodo komape kone-
daa ora nasalia pare enaali-
nuna kogono na-adea.

7 Go pea-le mo Israel
enaalinumi Gote-na redepo
le kone asapisimi pare
na-adisimi. Na-adisimi
pare Gote-me mapiraasade
enaalinumi adisimi. Go
puma enaali medalomanumi
Gote-na yaa le-ai giyoma pa
pirisimi.
8 Go madaare Gote-na
buk-para agale gu-rupa
lisimi: Gote-me nimuna kale
pora poma nimuna le page
kepisimi. Abi page nimuna
leme na-adoma kaleme page
napageme pare pa pimi.
9 Nimuna kone madaare
Devit-mi gu-rupa lisa:

Nimumi eda yawalimi rabu
waalisa kona madaa
roalade-rupa pimi.
Nimu page go-rupa rip-
inaoma tamina.
10 Go rabu nimuna le-para
ribaa yoma ele na-
ademe.
Go pumare nimumi ade
abuna kedaa rialimi-li
Gote-me nimuna koau
makoyaalia.
11 Go pea-le Juda Gote-
na pora giyoma lopesimi
raburi ade abuna koe-rupa
piralimi ya? Dia-le nimumi
pupitagi nisimi-pulu Gote-
me pa ruru radonu-para
ade abuna mapiraape kone
maa kalisa. Go puma Juda
alinumi go kone adoma ruru
radonu madaa koe kudipa
kone wisimi.
12 Juda alinumi pupitagi
nisimi rabu go konemere
su kamaa piri enaalinu ora
epe pora maa waalisa. Go
puma Juda alinumi Gote-na
pora giyoma epe kone naw-
isimi rabu go konemere ruru
radonu-para epe raba mi
kone ipisa. Go pea-le Gote-
me Juda alinu raayo pape ru-
nane mea epalia rabu su ka-
maa piri enaalinu waru raba
mealia.

Gote-me ruru radonu raba misa-pulu nimu ade abuna kagaa piramala palimi

13 Abiri ni Pol nimi ruru
radonu-para agale lagialua.
Ni nimina aposel kogono ali
piruma neme nimina kogono
paayo rabu go madaa ni
ranaa komo pi.
14 Ni go palua rabu nana
Juda ruru enaali medalo-
mame nimi madaa kudipa
kone salimi. Go puma neme
nimu raba muma nimu ade
abuna epe-rupa piramina
kone suma kogono pe.
15 Gore abala Gote-me Juda
alinu giyesa rabu su kamaa

piri enaali medaloma Gote-
na adami enaalinu pirisimi.
Go pea-le Gote-me Juda
enaalinu wala maa pape ru-
nane mapiraalia-pulu nimu
kome enaali pirisimi pare
wala ade abuna epe-rupa
piralimi.
16 Gore abala bret Gote-na
lodo kira-ae alimi piribima
Gote katea-daare bret raayo
page Gote-me nipu mada
mealia. Go page repena
pitaa yokema kateare mo
repena palaanu to raayo
page nipuna mada mealia.
17 Gore Juda alinuri
nimu epe repena oliv-rupa
pirisimi. Go pea pare ruru
radonu nimu pa raa-para
aaya-ae repena oliv-rupa
pirisimi. Go puma Gote-me
apo epe repena oliv-na palaa
medaloma yado ruboma
nipumi raa-para aatade
repena oliv palaa medaloma
muma mea rogaabasa. Go
pea-le nimi ruru radonuri
nimi raa-para repena palaa-
rupa pirisimi pare abi nimi
Juda alinuna epe kone-para
puri-para muma nimi raapu
epe-rupa piru aaeme.
18 Go pea-le nimimi ruru
radonuri apo repena palaa
yado rube madaa koe kone
nasalepape. Gore ake
puma nimina ranaa komo
piralimi? Nimi ora pa repena
palaa-rupa pimi-le nimimi
repena pitaa nasabaeme.
Dia-le repena pitaa-mere
nimi puri mapalaaya.
19 Go pea pare nimimi go-
rupa leme ya? Gote-me mo
repena palaa Juda alinu yado
ruboma naa ruru radonu
gona pada-para malopaasa.
20 Ora lae pare ni-
mumi Gote madaa kone
narulaeme-pulu Gote-
me nimu tyalo yado ru-
bisa. Nimi kone rulaeme-
pulu go kone komeam-
ere nimi epe-rupa mapi-
raasa. Go madaare ali-
kone nasalepape. Dia, pare
nimimi Gote madaa paala
komalepape.
21 Gore mo Juda alinu
nimu ora repena palaa-rupa
pirisimi pare Gote-me nimu
ora yadoma rubisa. Go pisa-
pulu nipumi nimi page waru
adalia.
22 Go madaare Gote-na
epe kone-para nipuna rono
pagape kone laapo waru
adalepa. Gore pupitagi
noma lopeme enaalinu
madaare Gote-me nimu-
para rono pagea. Go pea
pare nimi-parare nipumi epe
kone wia-le go epe kone mu
piralimi. Go pea pare go-
rupa napiralimiri nipumi
nimi page repena palaa-rupa
yado rubalia.
23 Go puma mo Juda
alinumi kone rulae pora
giyalimiri Gote-me nimu
abala pirisimi-rupa wala
mapiraalia-le nimu repena
oliv-na ora palaa-rupa wala
piralimi. Gore Gote-me nimu
wala mo repena palaa-para
mada marogaabalia.
24 Gore nimi ruru rado
enaalinuri nimi raa-para
aatade repena oliv-na palaa-
rupa pirisimi. Go puma
Gote-me nimi yadoma epe
maapu aatade repena oliv-

para rogaabaaya. Go pea-
pulu Gote-me naana repena
oliv palaa Juda alinu raapu
muma rogaape-aire ora
kedaa pi kogono-daa dia.

*Gote-me naa raayo
kodome komea*

25 Naa ame balinu, nimiri
go ora agalena re waru
pagaliminalo ltalo. Go
kone salimiri naa ora kone
makuaae enaali pima pi
mada nateme. Go agalena
re-re gu-rupa: Go Israel
enaalinumi yola mi kone
wimi pare ade abuna gu-
rupa nasalimi. Gote-me
ruru rado enaalinu nipu
raapu epa kiritainaloma
Juda alinumi apo yola mi
kone giyalimi.
26 Go raburi Gote-me Is-
rael enaali raayo ade abuna
kagaa piramala pope katea.
Go madaare nimumi Gote-na
agale wi buk madaa agale gu-
rupa lisimi: Saion su-parare
ali meda nimi raba mulalo
epalia. Nipumi Jekop-na
ruruna pupitagi nape kone
raayo mea rubolalo epalia.
27 Gote-me lisa: Nimuna
koe elenu mea rubaoma
palua le alinu pu kiritalua
lisa.
28 Juda alinumi Gote-na
Epe Agale giyasimi-pulu
nimu abi Gote-na lore alinu
piru aaeme. Go puma
Gote-me nimi ruru radonu
raba minalo pimi. Go pea
pare Gote-me Juda kasuanu
mapiraasa-pulu Gote-me
Juda alinu medaloma page
nipuna adami enaali kone
wisa.
29 Go pea-le Gote-me go
Juda medaloma mapiraoma
raba misa-pulu nipumi kone
maperekealia.
30 Go pea pare nimi ruru
radonuri abalade nimimi
Gote-na agale ralisimi. Go
pirisimi pare Juda alinumi
Gote-na agale ralisimi-pulu
Gote-me nimu kodome
komisa.
31 Go puma Gote-me nimi
madaa kodome komisa-
rupare nipumi Juda alinu
madaa page kodo komape
kone wisa. Go pea-le Juda
alinu madaa page Gote-me
kodome komea.
32 Gore Gote-me enaali
raayo agale yoke enaali
mapiraasa. Go pisa-pulu
Gote-me enaali raayo madaa
kodome komape kone mea
waatea.

*Nimimi Gote-na bi mi-
nasaalimina*

33 Gote-na epe raba meape
kone ora adaalepe suma ora
epelea-pulu ipa solwara le-
rupa wia. Go pea-le ali
medame nipuna kone na-
makuaaya. Go page nipuna
agale mana namakuaaoma
nipuna pora mada na-adea.
34 Go madaare Gote-na
buk madaa gu-rupa wia:
Gore ali medame Gote-na
kone na-adea. Ali medamere
ipu-para agale mana mada
nalakelea.
35 Enaalinumi Gote ele
nakalemere nipumi nimu
yago natia.
36 Dia-le ele raayo nipumi
wari mo ele raayo page
nipumi surubenalo wia. Go
pea-le naame ade abuna

nipuna bi minasaala piramina. Go ora.

12

Naame Gote-na kogono madaare lodo-rupa kalamina

1 Gore nana ame balinu, Gote-me naa madaa kodome waru komea-pulu go-rupa paminalo puri paloma lagialo: Nimina to-para kone-parare lodo kira-ae ele-rupa Gote-para kalamina. Go puma nipuna kogono pinalo katapape. Go palimiri Gote-me raaname komalia. Nimimi nimina yogale-para kone-para gu-rupa kalemedaare Gote-na bi waru minasaalimi.

2 Go puma go su kamaa piri enaalinuna poranu naratalepape. Dia, pare Gote-me nimina lo robaapara wi kone pereke yoma kagaa kone masaainalo nimimi nipuna kagaa kone suma kogono palepape. Go kone suma kogono palimi rabu nimimi Gote-na kone mada makuaamina. Go puma nimimi nipuna epe pora mada adoma nipumi ranaa komo ale mada makuaaoma ora waru epe ele page mada adalimi.

3 Gote-me ni Pol madaa kodome komea-pulu ni aposel kogono ali mapiraasa. Go pisa-pulu nimi raayo lagialo: Nimi nimina yogale madaa kone adaapu nasalepape. Dia, pare nimina yogale mada kone epe-rupa suma Gote-me gisade kone waru adamina. Go puma nimi raayo komea komea lo nimina lo robaapara wi epe agale adoma kone rumaaoma salepape.

4 Gore naana to yogale komea madaare kinu alinu elenu rado rado aaya-le kuni medame kogono rado rado wia.

5 Go page naa enaali adaapu piru su rado radonu page pima. Go pea pare naa raayo Yesu raapu yogale komea piramina. Go pea-le apo yogalena kuni-rupa naa makibumabaaoma pima.

6 Go puma Gote-me naa madaa raba meape kone gisa-pulu naa raayo go gisade kone rado rado suma kogono pamina. Go puma Gote-me naa-para nipuna ora agale lakale kone gisadaare naame kone rulaoma lakelamina.

7 Gore Gote-me enaalinu raba meape kone gisa-pulu go kogono waru pamina. Gore tisaa kogono gisa-daare go kogono page pamina.

8 Go puma ali medame enaalinu ele pa katoa kone salia-daare nipumi ele rumaalia rabu yago mealua-daa natea. Go puma ali medame kone rulae enaali surubalia-daare go kogono waru pape. Go puma ali medame enaali meda kodome komoma raba mealia-daare nipumi raana waru komoma go kogono pina.

9 Gore nimimi ranaame komalimi rabu makirae kone nasalepape. Go puma koe kone ora waru giyoma epe kone suma piralepape.

10 Gore nimimi Keriso raapu ame bali madaa ranaame waru komalepape. Go puma nimina ame bali raapu agale waru loma epe kone salepape.

11 Go puma kogono kedaa puma kogono giya nakomalepape. Gore nimimi Gote-na kogono palimi rabu kogono waru palepape.

12 Gore nimimi Gote adoba piralimi-le go kone madaa raana komoma piralepape. Go puma koe kedaa epalia rabu pawasi piruma ade abuna beten lo piralepape.

13 Go puma nimina ame balinu nimuna ele dia yaalia rabu nimu raba muma ele katapape. Go page pora kimisu enaali epalimi rabu nimimi nimu eda kaloma waru surubalepape.

14 Gore ali medalomame nimi kedaa gialimi rabu epe kone suma Gote-me nimu raba mina beten tapape. Go puma Gote-me go enaalinu lina natapape pare raba maa pena beten latepape.

15 Gore enaalinumi kodome komoma re temedaare nimi page nimu raapu go-rupa piralepape.

16 Gore nimimi enaali raayo madaare epe kone komea suma piralepape. Go puma alikone nasalepape pare pa bi nami kogono raayo page palepape. Go puma naa ora makuaae enaalinu-daa kone nasalepape.

17 Gore ali medame nimi madaa koeyae palia-daare nimimi nipu koeyae yago natalepape. Dia, pare enaalinumi epe kone salimi-daare go-rupa palepape.

18 Gore nimina epe kone suma enaali raapu epe-rupa piramina.

19 Nimina ame balinuri lore alinumi nimi madaa koeyae palimiri nimimi go kone na-abutapape. Dia, pare Gote nipuna rono page kone mea abutea.

20 Gote-na buk madaa agale meda gu-rupa wia: Nena yada lore ali reame komaliare eda kalape. Go puma nipu ipa nalame komalia page ipa page kalape. Go paliri nipu ora yala potea rabu nipuna lo radaa palia.

21 Gore koe eleme nimi keapulalo palia rabu nimimi epe kone suma epe kogonome koeyae rabuaanaaoma piralepape.

13

Naame gavman kogono page pa koe ele kone nasamina

1 Enaali raayome gavman-na kogono waru aina madu pamina. Gore Gote-me surube ali raayo mapiraasapulu go abi pimi surube alinu page Gote-me mapiraaya.

2 Go pisa-pulu ali medame gavman-na agale yokaliare Gote-na agale page yokalia. Enaali raayome go-rupa palimiri nipuna kose lape agale mea epalia.

3 Gore epe kogono peme enaalinumi surube Mudu Ali madaa paalame nakomlimi.

Dia, pare koe kogono peme
enaalinumi surube Mudu Ali
madaa paalame komalimi.
Go pea-le neme surube
Mudu Ali madaa paalame
nakomalua kone saliri epe
kogono kama pape. Go paliri
nipumi nena bi minasaalia.
4 Gore surube alinuri Gote-
na kogono puma ne raba
mealimi. Go pea pare neme
koeyae pali-daare ne paala
komainalo. Go pali rabu
nipumi rai kudu sabaaya-
pulu Gote-na rono pagape
kone suma abutea.
5 Go pea-le nimimi su-
rube alinuna agale pago
piralepape. Go palimi rabu
Gote-me naa madaa rono
pagaalia kone nasalepape.
Dia, pare nimina lo robaa-
para wi kone adoma epe
kogono palepape.
6 Go madaare kana takis
kalamina. Go surube alin-
umi kogono peme rabu Gote-
me ni page raba minalo ko-
gono peme.
7 Go pea-le nimuna kana
raayo katapape. Go puma
kana takis-ri nimimi kalo
nimina su elenu madaa page
katapape. Go puma nim-
imi Mudu Ali madaa epe
kone suma nimuna bi mi-
nasaatepape.

Naa raayome yagonu raaname komamina

8 Gore nimimi enaalinuna
rudu namealepape. Nimina
rudu-rupa komeare nimimi
ame balinu madaa ranaame
komalepape. Gore enaali
medame enaalinu madaa
ranaame komalia-daare go
enaalimi Gote-na rekena
agale pago kiritalia.
9 Gote-na rekena agaleme
abala gu-rupa lagisade:
Neme ena meda nay-
olape. Neme ali meda
nalu makomaape. Neme
ele paake nanape. Neme
ali medana elenu ora
pea kone nakomape. Go
rekena agale-para medalo-
manu page nimuna re-
re go agale komeame lea:
Nena ne ranaame komele-
rupare nena ada yagonu
raapu enaalinu madaa kone
komali-rupa sape.
10 Ali medame nipuna
adaa lapa piri ali madaa
epe kone salia-daare nipumi
go ali madaa koe ele-daa
mada namapalia. Go puma
ranaame komaliri neme
rekena agale raayo page
waru raale.
11 Gore abi go yapi di-
ri kogono pape yapi di
yaa-pulu nimimi go kone
mogealepape. Abiri u pali
enaali-rupa napiralepape
pare rekoma epe-rupa pi-
ramina. Gore naame Gote
madaa kone rulalimare nipu
raapu ade abuna kagaa
pirape yapi di epalia rabu
piramina. Go pisa pare
abi naana ade abuna kagaa
piramala pope di-ri re-para
epalia.
12 Gore ribaa ora pode dia
yaalia rabu yapi ora pode
lapalia. Go pea-pulu naame
ribaana koe ele giyoma Gote-
na paa-para pima-le yada
pape edali mu saapiramina.
13 Naa pora pamualima
rabu naame ora paa-para
pima enaali-rupa epe kone

samina. Go puma naame koe
pupitagi nape ele napuma
ipa bia nanoma makeyam-
ina. Go pea-le naame pua
paake nayoloma koe koto pi
kone nasamina. Go page
naame yada napeo enaalinu
madaa kudipa kone nasam-
ina.
14 Dia, pare naana Mudu
Ali Yesu Keriso-na edali
ralubi-rupa mea ripinaam-
ina. Go pumare nimina koe
kone nasuma giyalepape.

14

Name ame balinuna pi nalamina

1 Gore ali medame kone
waru narulaaya. Go pea
pare nimina rikirana mea
epalimi rabu nimimi nipuna
kone rulae madaa agale na-
laalepape.
2 Gore enaali medalo-
mamere puri paloma kone
rulaoma ele raayo pa neme.
Go peme pare kone waru
narulaeme enaalinumi midi
naneme.
3 Go pea-le eda raayo ne
enaalinumi mo mena yari
elenu-nane enaalinu madaa
koe kone nasalepape. Go
page padi raani eda ne enaal-
inumi eda raayo ne enaalinu
madaa kose lape agale nata-
pape. Dia-le Gote-me mo eda
raayo ne enaalinu page wala
misade.
4 Gore neme pa enaali
medana kogono naaki
madaa kose lape agale mada
nalape. Dia-le go ali nipu
kogono surube Mudu Alimi
nipuna kogono adoma lina
epe kogono painalo koe
kogono painalo page nipuna
tea. Go pea pare Mudu Ali
nipuna naaki raba mealia-
pulu nipumi kogono epe-
rupa mada palia.
5 Gore enaali medalo-
mame yapi di meda ora adaa
yapi di kone suma pa pimi.
Pare enaali medalomame
yapi di raayo madaa kone
komea suma pimi. Go pea-le
enaali raayome go yapi di-ri
komea komea lo waru yarera
pamina.
6 Enaali medalomame yapi
di medare ora epe di kone
suma go rabu Gote-na bi mi-
nasaaeme. Ele eda raayo
ne enaali page nimumi Gote-
para ora pili loma neme rabu
Gote-na bi minasaape. Go
page eda raayo-nane enaal-
imi page Gote-para ora pili
loma neme rabu Gote-na bi
makuaaeme.
7 Go madaare naa raayo
komalima page Gote nipuna
yaade. Pa piralim page
Mudu Ali raapu piralima.
8 Go puma naa komal-
ima rabu page ora Mudu
Ali madaa kone suma pal-
ima. Go pea-le pa piralima
page komalima page ora naa
Mudu Ali raapu piramina.
9 Gore Yesu komoma wala
rekisa-pulu nipumiri pa piri
enaalinu-para abala kome
enaalinu nimuna Mudu Ali
pia.
10 Go pea-le nimimi nimina
ame balinu-parare ake kose
lape agale teme ya? Go page
nimimi nimina ame bali-
para ake pea-daa giyoma
pimi ya? Naa raayo Gote-
na le agaa madaa piramina

nipumi naa-para kose lape
agale lagialia.
11 Go palia-le Gote-na buk
madaa agale gu-rupa wia:
Mudu Ali nipumi gu-rupa
lisa: Ni ora pa pi-le enaali
raayome ni madaa rumu
pege palimi. Go puma
raayome Gote ora pia leme.
12 Go pea-le naa komea
komea laalopuri naana pe-
made kogonore Gote lake-
lamina.

Nimina ame balinu koeyae mapaape kone nasamina

13 Go pea-pulu naame ame
balinu-para kose lape agale
nalamina. Dia, pare naame
gu-rupa pamina: Naame ele
palima rabu ame balinumi
koe kone masaalalo napi-
pape.
14 Ni Yesu raapu pi-pulu
neme ele raayo ora koe ele-
rupa adawade. Go pea pare
ali medame koe ele kone ru-
laliare go ele koe-rupa aaya.
15 Go puma nimimi ame
koe kone masaalalo eda
nalimiri nimimi nipu madaa
ranaame nakomalepape.
Gore eda nalimi rabu Yesumi
raba mulalo komisade enaali
go edame nama-koeyaalia.
16 Gore nimimi epe kone
suma eda neme-le enaali
medalomame go madaa koe
bi kateme yaalore go-rupa
napiralepape.
17 Gote-na Surube Su-para
ipa noma eda nape-daa dia.
Nipuna Surube Su redepo le
kone-para epe-rupa pirape
kone-para raana komape
kone-para salimina. Go kone
raayore Holi Spirit-mi gialia.
18 Go puma enaalinumiri
Yesuna kogono go-rupa
palimiri Gote-me nimu
madaa pedo palia. Go puma
pa enaalinumi page nimu
madaa epe kone salimi.
19 Go pea-le naame epe
kone suma enaalinu epe-
rupa piru pu robaa-para puri
mapalaaina kogono pamina.
20 Gore nimimi eda nape
elenumi Gote-na kogono
nama-koeyaalapape. Gore
epa nape ele raayore mada
nalimi pare edame ame bali
meda koe kone masaaliare
gore go eda nape konere ora
kolea.
21 Gore nimina ame balinu
madaa kone waru salepape.
Go puma nimimi mena ari
no ipa wain no ele meda
kone salimi rabu mo ame
bali koe kone masaalimi-le
go-au napalepape.
22 Go pea pare go eda nape
kone madaare nimimi Gote
madaa kone suma palepape.
Gore ali medame kone laapo
nasuma eda noma lo robaa-
para kedaa nasaliare nipu
raaname komalia.
23 Go pea pare go alimi
kone laapo suma eda nalia-
daare nipumi kone naru-
laoma nalia. Go pea-pulu go
eda nalia rabu Gote-me nipu
koe kedaa katea. Gore ali
medana lo robaa-para Gote
madaa kone narulaoma ele
palia-daare nipumi pupitagi
nea.

15

Naame Yesuna kone raluma nipuna pi-ainu raita-mina

1 Naa kone rulaoma puri
paloma pima enaalinuri
naame puri napabe enaalinu
raba muma nimuna kedaa
riamina. Go puma naana yo-
gale madaa pedo napamina.
2 Dia, pare naame kogono
puma ame balinu madaa
pedo puma raba meamina.
Go palima rabu nimuna lo
robaa-para puri mapalaal-
ima.
3 Yesumi nipuna to yogale
madaa pedo nawisa. Dia,
pare Gote-na buk-para Yesu
madaa agale gu-rupa wia:
Go enaalinumi ne-para ero
agale lemere nimuna ero
agalere ni madaa leme lisa.
4 Gore Gote-na buk madaa
lisade agalere naa mogealalo
lisimi. Naame go agale page-
mare naa pawa piraminalo
go epe agaleme naana lo
robaa-para puri mapalaalia.
5 Go pea-le Gote-me nipu
go pawa pirape konena
re pia-le nipumi nimina
lo robaa-para go kone Go
puri mapalaalia. Go pea-le
nimi raayo Yesu Keriso-na
epe agale moge ame balinu
raapu epe-rupa piramina.
6 Go pumare nimi raayo
agale komea loma naana
Mudu Ali Yesu Keriso-na
Aapa Gote-na bi komea
minasalimina.

Gote-na Epe Agalere ruru radonu page raba minalo lakalisa

7 Go pea-le Yesumi nimi
misa-rupa nimimi ame
balinu-para kone komea
suma nimu raapu epe-rupa
piralepape. Go puma nimimi
Gote-na epe paana puri
waalamina.
8 Gore neme go agale
lagialo. Gote-me Juda
kasuanu-para ora agale lisa-
pulu Yesumi go agale ora
agale lakenalo Juda alinuna
raba mi ali-rupa epa pirisa.
9 Go puma Yesuri ruru
radonumi Gote-na kodo
komape kone muma nipuna
bi minasaalalo paoma epa
pirisa. Gote-na buk madaare
agale gu-rupa wia:

Ni ruru radona rikirana piruma nena bi minasaalua.
Nena bi madaa yalisa toa.

10 Gote-na buk madaare
agale meda gu-rupa wia:

Nimi ruru radonuri Juda alinu raapu raana komoma piralepape.

11 Gore mo buk meda
madaare gu-rupa wia:

Ruru radonu page raayome Gote-na bi minasaatepape.
Enaali raayome nipuna adaa bi waru minasaatepape.

12 Gore Aisaia-me page gu-
rupa lisa:

Kasua Jesi-na si Devit-mi naaki meda werepe ma-tyalia.
Go rabu nipu ruru radonuna Mudu Ali piralia.
Go puma nimumi Yesu madaa kone rulalimi lisa.

13 Gore Gote-re kone
rulape konena re piralia. Go
pea-le nimimi nipu madaa
kone rulaeme-pulu nipumi
raana komape kone-para
kuma pi kone-para nimina

lo robaa-para mea rubilina
gialia. Go pea-pulu Holi
Spirit-na purimi nimina
kone rulape ora madaa
marula kiritalia.

Pol-me nipuna kogono madaa rana waru komisa

14 Naa ame balinu-ya,
neme nimimi epe kogono
paminalo kone wi. Nimina
pu robaa-para makuaae
kone rubitabea-le nimimi
Gote-na agale mogeala
piramina.
15 Go pimi pare go pepa
madaare abala lagisuade
agale madaa kone narugu-
laliminalo puri pale agale
medaloma rapaayo. Gote-
me ni go epe kogono gisa-
pulu neme go puri pale agale
lagialo.
16 Nipumi go kogono ni
ruru radonuna raba mi ali
mapiraasa. Go puma neme
Gote-na Epe Agale mogeaayo
rabu ni Gote-na lodo kira-ae
ali-rupa pi. Go puma Gote-
me ruru radonu madaa epe
lodo-rupa minalo kogono pe.
Go puma Holi Spirit-mi naa
ma-epeaaya-pulu Gote raapu
mada piramina.

17 Go puma ni Yesu Keriso
raapu pipa-pulu neme Gote-
na kogono ranaame koma-
lua.
18 Gore neme pisuade ko-
gono madaa agale lagialo
rabu Keriso-me ni raba misa-
daa ruru radonumi Gote pag-
isimi. Nimu raba mulalore
agale loma kogono puma go
madaa puri pale agale la-
gialo.
19 Go puma Holi Spirit-na
purimi na-ade kogono-para
puri pale kogono-para neme
kogono pisua. Go puma
neme Jerusalem su-para mo
Ilirikum su-para pa kamaa
pumare Yesuna Epe Agale
lakelaama puma lo kiritasua.
20 Go puma neme enaal-
inu Yesuna bi napagesimide
su-para Epe Agale lakelalo
pisua. Gore ali medame
Epe Agale lakalisare neme
nipuna kogono wala mada
napalua.
21 Go madaare Gote-na buk
madaa agale gu-rupa wia:
Nipuna agale nalakalisimide
enaalinumiri nipu adalimi.
Nipuna agale madaa napage
enaalinumiri ora makuaal-
imi lisa.

Pol nipu Rom su-para piri enaali adolalo pisa

22 Go pea-le mo kogonome
ni ade abuna nimi adola ip-
isua pare mada dia.
23 Pare abi go su-para ko-
gono dia yaade. Go puma
neme maali adaapumi nimi
ora adola epulalo pisua.
24 Go pea-pulu werepere ni
Spen su paluade rabu nimi
epa adalua. Go puma nimi
raapu ogesi-daa pirano nim-
imi ni raba mealimina.
25 Go pea pare ni abi
Jerusalem su-para puma
Gote-na ruru enaalinu raba
mula palua.
26 Gu-rupa palua-daa
Masedonia su-para Akaia
su-para go su laapona lotu
ada-para piri enaalinumi
kone suma enaali medaloma
raba mealimi. Go puma

Jerusalem-para piri enaali
medalomare Gote-na ruru
enaalinu piruma naralinu
pimi-daa apo enaalinumi
kana ele Go Jerusalem su-
para enaalinu raba mulalo
katea pu lame.
27 Gote nipu madaa kone
suma raba mealimi. Go
pea pare nimumi go enaal-
inu madaa yago kone wisimi.
Gore Juda alinumi ruru rado
raapu Gote-na kagaa pirape
kone maa gialia. Go pea-
pulu ruru radonumi mo Juda
alinu-para pa ele yago mada
abulamina.
28 Gore Jerusalem su-para
kogono pu kiraloma nimuna
mea kalape kana raayo kalo-
mare Spen su pulalore nimi
abala adalua.
29 Go puma nimi piri
epalua rabu Yesuna epe puri
raayo maa epalua.
30 Gore ame balinu-ya,
neme puri pale agale lagialo.
Naana Mudu Ali Yesu Keriso-
na bi madaa loma go page
Holi Spirit-na ranaa komape
kone page lagialo. Go pea-le
nimimi ni raapu kone meda-
ae suma Gote-me ni raba
minalo beten waru latepape.
31 Go puma Judia su-para
pimi kone narulae enaalin-
umi ni nalina beten tapape.
Go page neme Jerusalem su-
para kana maa palua rabu
Gote-na enaalinumi raana
komena beten tapape.
32 Go puma Gote-me e
laalia-daare neme nimi
adola epalua. Go rabu
nana lo robaa-para raaname
komoma epe pomo mu
mapiraalua.
33 Gore Gote-re ora kuma
pi konena re yaa-pulu nipu
nimi raapu pirina go ora
yaade.

16

*Pol-me enaali adaapu-
para abi patalepape lo
lakalisa*

1 Gore naana bali Fibi-ri
waru surubalepa lo agale la-
gialo. Nipuri Senkria su lotu
ada-para piri enaalinu raba
mu aaya.
2 Nimiri Gote-na ruru
piri enaalinu yaa-pulu
Mudu Ali-na bimi nipuna ki
mealepape. Go puma nipuna
elenu dia yaaliare raba
mealepape. Go enamere
enaali adaapu ni page raba
misa-pulu nimina rikirana
mea mapiraalepape.
3 Gore neme Prisila Akwila
repaaya-para epe-rupa pi-
ralepa lo agale rapaato. Nipu
laapore ni raapu Yesu Keriso-
na kogono komea pema.
4 Go laapomere ni Pol
madaa kone suma kogono
pisipi rabu nimumi nipu
tyalalo pisimi. Go pea-le
neme page ruru radonuna
lotu ada-para piri enaal-
inu page ipu-para ora pili
tapape.
5 Gore nipuna ada-
para kiritaoma kone rulae
enaalinu-para page epe-rupa
piralepape agale lo rapaayo.
Naa epe adami ali
Epinitas-para page epe-rupa
pirape yapi lo rapaayo. Go
aliri Esia raayo robo ru-
nanere nipumi abala Yesu
madaa kone rulasa.

6 Go ena Maria-re
nimi raba mulalo kogono
adaalepe epe-rupa pisa-le
epe-rupa pirape lo laketa-
pape.

7 Go page ni karapo ada-
para pirisua rabu naa Juda
yago laapo Andronikus-
para Junias-para ni raapu
pirisima. Gore nipu laapo-
para epe-rupa piralepape
yapi lo rapaayo. Gote-
na aposel kogono alinumi
go ali laapona bi waru
pagisimi. Gote neme kone
abala narulisua rabu nipumi
abala kone rulasipi.

8 Nimimi Ampliatus-para
waru pirape lo laketapape.
Go aliri saa ora Mudu Ali naa
adami ali pirisipa.

9 Go page naa raapu
Keriso-na kogono pape ali
Eban-para naa epe adami
ali Stekis-para epe-rupa
piralepape lo laketapape.

10 Gore Apeles page epe-
rupa pirape lo laketapape.
Nipumi Keriso-na agale
waru pagoma nipuna pora
ralisa-daa adisima.

Go page Aristobulus-na
ada-para piri enaalinu epe-
rupa piralepape lo laketa-
pape.

11 Go page naa Juda adami
ali Herodian-para epe-rupa
pirape lo laketapape. Go
puma Narsisus-na ada-para
piri Keriso-na amenu-para
page epe-rupa piralepape lo
laketapape.

12 Gore ali laapore Trifina-
para Trifosa laapo epe-rupa
piralepape lo laketapape.
Nipu laapome Mudu Ali-na
kogono waru pepe.

Naa adami Persis-mi Mudu
Ali-na kogono waru pisa-le
epe-rupa pirape lo laketa-
pape.

13 Neme Rufus-para page
waru pirape yapi lo rapaayo.
Nipumi Mudu Ali-na kogono
ora waru pea. Go puma
nipuna agi page laketapape
nana ama-rupa pirina.

14 Go page Asinkritus-para
Flegon-para Hermes-para
Patrobas-para Hermas-para
mo Keriso-na amenu nimu
meda-para pimi-le epe-rupa
piralepape lo laketapape.

15 Medare Filologus-para
nipuna were Julia-para
Nereus nipuna bali-para
Olimpas-para Gote-na ruru
nimu raapu piri enaalinu-
para page laketapape.

16 Naa Gote-na ruru enaal-
imiri ame balinu raapu ki
muma epe-rupa piralepape.

Gore Keriso-na lotu ada-
para piri enaalinumi nimi-
para epe-rupa piralepape
yapi lo rapaaema.

*Enaali medalomame ne
ruru ni ruru lo pimi*

17 Ame balinu-ya, gore
koe enaali medaloma waru
adoma koau rialepape. Go
koe enaalinumi naame
mogeaarima agale yokoma
enaalinuna kone rulae
mabebolaaeme. Go puma
nimimi enaalinu marugu-
laala palimi-le nimimi nimu
waru komeleme napipape.

18 Go nasamina enaal-
inumi naana Mudu Ali
Keriso-na kogono napeme
pare nimuna koe kone pa

mogealalo peme. Go pumare
nimumi komeleme agale
page pa epe makirae agale
leme rabu epe kone saapimi
enaalina lo-pu mealepape.
19 Nimimiri Epe Agale
pagoma mogeleme-pulu
enaali raayo go remaa
pageme. Go pea-le neme
nimi madaa raana waru
pea. Go puma neme gu-
rupa kone salo. Nimimi
poranu waru adoma epe
pora pamualepape gore koe
pora ora giyalepape.
20 Go palimiri Gote ora
kuma pi konena re yaa-pulu
nipumi Satan nimina age
rolo-para rabuaaoma mapi-
raalia.

Naana Mudu Ali Yesuna
raba meape konere nimuna
lo robaa-para epelea-le
meamina.
21 Timoti saare kogono
komea puma ameaya pipa-
pulu nipumi epe-rupa pirape
nimi-para rapaata. Gore
yagonuri Lusius-para Jeson-
para Sosipater-para nimi
epe-rupa piralepape.

22 Niri Tertius neme Pol-
na agale pepa ru-para pirina
loma Yesu raapu epe-rupa pi-
ralepape agale lo rapaayo.

23 Gaius-re nipumi ni
nipuna ada-pare lamua
pea. Nipumi nimi epe-rupa
piralepape lo rapaata. Go
alina ada-parare Keriso-na
enaali medaloma kiritaeme.

Go page Erastus-ri go
adarena kana surube aliri
naana ame Kwartus page
epe-rupa piralepe agale lo
rapaayo.

24 Naana Mudu Ali Yesu
Keriso-na epe raba meape
agale waru mealepape. Go
ora yaade.

Naame Gote-na bi kone mapiraoma minasalimina

25 Naame Gote-na bi
minasalimina. Nipumi
nimina lo robaa-para puri
mapalaalia-le nimi puri
paloma kone rubitapape. Go
madaare neme Epe Agale
mogeaayo Yesu Keriso bi
mada mogeaayo. Abalade
enaalinumi go pagaa wi
agale dia yaalore na-adola
pirisimi.
26 Dia, pare Gote-na agale
le alinumi pepa madaa moge
riaaeme. Go pisimi-pulu
nipuna ora agale pename
mea wisa. Go pea-le ade
abuna kagaa pirape Gote-me
agale lakalisa-pulu gavman
rado rado surube sunu-para
piri enaalinumi nipuna ora
agale madaa kone rulaoma
mogeleme.
27 Gore Gote ora komea
piruma ele raayo makuaaya.
Go puma Yesu Keriso-na epe
paana purimi Gote-na bi ade
abuna minasalimina.

Go ora yaade.

Korin Egali Ripili Agale

Pol pirisa raburi Korini-ri ora adaa adare meda aasa. Gore mo Grik su-parare Korin adare robo Akaia su robo re-para aasa. Pol nipuri ora riri-nane mo Korin su-para Yesuna agale lakele ali pirisa. Go puma go-para lotu ada marekaasa. Pol-me nimu giyoma su meda-nane kogono pa kama pisa raburi Korin-repaana lotu ada-para kedaa adaapu rekisa. Go pisa-daa go kedaanu waria nimu epe kone kalenalo go pepa Pol-me lu rapaasa.

Pol-me kone kedaa waru misa. Ake pea-ya? Mo Korin su-para pirisimi Kristen enaali agale rugulala pirisimi. Go puma nimuna epe kone marabuaanaasimi. Repaaya medalomame re-depo le ratapena agale lisa. Enaalimi Gote-na Spirit-mi nimuna pora palememe-rupa namaredepo yaina leme rabu ipuma kedaa madaa page agale lisa. Lotu-na epeae-para Holi Spirit-mi Kristen-nu kalea elenu madaa page agale lisa. Kome enaali wala rekalimi-na agale page agale lisa.

Go agale raayome Korin enaali kedaa lakalisa. Pol-me nimu Gote-na raana makuaainalo nimu epe agale lakalisa. Kristen adaapumi raana komape agalere sapta 13 madaa wia. Go robo madaare yago raana komape-airi Gote-me ora riri-nane nipuna enaalinu katea lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Pol-me Korin enaali-para epe-rupa piralepape sa (1.1-9)
- Korin lotu ada-para enaali epe-rupa napirisimi (1.10–4.21)
- Enaalinu paake rumaape pope kone lotu ada-para pisimi (5.1–7.40)
- Kristen kone raluma remo giyoma lotu leme (8.1–11.1)
- Yesuna pora mogealema (11.2–14.40)
- Yesu wala rekisa-pulu kone rulae enaali page rekalimi (15.1-58)
- Kristen enaalinumi epe ele Judea enaali kalisimi (16.1-4)
- Pol nipuna gole madaa yade loma agale garu-lasa (16.5-24)

Pol-me Korin su-para pepa egali luma rapasa

1 Ni Pol-re Gote-me abalade Yesu Keriso-na aposel kogono ali mapi-raalalo yaalisa. Ni go pepa tyalo raburi naana ame Sostenes-re saa laapo pipa.

2 Saa pirumare Korin su aaya lotu ada-para kirita pimi enaali nimi-para go pepa luma rapaalepa. Go enaalinuri Yesu Keriso raapu piraminalo Gote-me nipuna ruru mapiraalalo yalisa. Gore nimi-para su raayona page naana Mudu Ali Yesu Keriso-na bi minasaaema rabu gore nimimi Mudu Ali-na bi page minasaaeme. Go

peme-le nimu raayo-para go
pepa lu rapaayo.
3 Naana aapa Gote-para
naana Mudu Ali Yesu Keriso
lapome nimi epe raba meape
kone-para epe kuma pi kone-
para nimina lo robaa-para
masaaina.

Pol-me Gote-para ora pili lisa

4 Gote-me Yesu Keriso
mea rapaoma nimi epe raba
meape kone gisa. Go pisa-
pulu go madaare neme ade
abuna Gote-para ora pili
loaayo.
5 Nimi Keriso raapu
piruma nipuna kone adaapu
misimi. Go puma nimimi
Gote-na agale-para kone
laapo nimina lo robaa-para
maa wimi.
6 Gore neme Keriso-na
agale lagisuade rabu nimina
lo robaa-para puri paloma
maa wisimi.
7 Go pea-le nimimi naana
Mudu Ali Yesu Keriso epali-
ade yapi di adolalo adoba
pimi. Adoba piralimi rabu
nimimi Gote-na puri ora
raayo mu aaeme.
8 Go pumare Yesu Keriso-
me nimi puri mapalaama
pumare werepe Mudu Ali
Yesu Keriso epaliade yapi di
raburi nimimi koe ele meda
nasaapiralimi.
9 Gote-me abalade nimimi
raapu nipuna Si Yesu Keriso
naana Mudu Ali nimi raapu
epe-rupa komea-para mapi-
raasa. Go pisa-pulu naame
Gote nipuna ki madaa epe-
rupa piraminalo nipumi naa
puri mapalaalia.

Lotu ada-para kiritape enaali rado rado rugula puma pirisimi

10 Naa ame balinu-ya,
neme naana Mudu Ali
Yesu Keriso-na bina nimi
agale gu-rupa lagialo-le nimi
raayome agale komea-rupa
tapape. Go pumare nimi
rado rado rugula lapaoma
napiralepape. Nimiri agale
lo kone suma lo robaa-
para kone komea suma
piralepape.
11 E, gore nana ame balinu,
mo Kloe ada-para piri enaal-
inumi abalade nimi rono
pago pimi lo abala lagiame.
12 Gore nimi komea lo
agale rado rado lo pimi-daa
go pina talo. Medaloma
naare ni Pol-na moge enaal-
inu leme. Medaloma naare
Apolos-na moge enaalinu
leme. Medaloma naare Pita-
na leme. Medaloma naare
Keriso-na moge enaalinu
leme.
13 Gore ake lema ya?
Keriso mada mea rugula
rugula palima-daa go epali
ya? Gore abalade ni Polo-
me nimi madaa repena
polopeana komisua ya?
Nimimi ni Pol-na bimi muma
kalu-ipa misimi ya? Ora dia
yaade.
14 Nimina ruruna riki-
ranare Krispus-para Gaius
laapore neme kalu-ipa
kalisuade pare pa medalo-
mare neme Gote-para pa ora
pili lisuade.
15 Go pea-le nimina enaali
medame abalade ni Pol-na bi
madaa kalu-ipa muma nana
moge enaali pi-daa mada
nateme.

16 Gore ora neme Stefanas-
na ada-para piri enaali
komeare kalu-ipa kalisua
pare pa enaali medalomare
kalisua palo gore ni maarea.
17 Keriso-me niri enaali
kalu-ipa kalanolo namuma
rapasa. Dia, nipumi nipuna
Epe Agale enaali raayo-para
lakelanolo mea rapasa. Gore
Epe Agale moge aayo rabu
pa su kamaa piruma kone
makuaae alinumi lemede-
rupa nalaayo. Neme go-rupa
toa raburi Keriso repena
polopea madaa komisade
pare gona puri rabuani-
aalape. Go palua-daare
enaalinumi nipuna puri na-
adenalo palua.

Yesuri Gote-na puri

18 Gore enaali medalo-
mame nimu alupalalo pimi-
pulu repena polopeana
kome agalere pa makeae
agale leme. Pare naa Gote-
na wala misade enaalinumi
repena polopeana agalere
ora Gote-na puri lema.
19 Gore Gote-na agale wi
buk-mi gu-rupa lea: Gore
neme kone makuaae enaal-
inuna kone makoyaalua.
Neme buk adoma kone
adaapu wi enaalinuna kone
page makoyaalua.
20 Go pea-le kone makuaae
enaalinumiri ake palimi
ya? Ali medalomame kone
makuaae alinumiri ake
palimi ya? Go su kama
pa kamaa agaleme yada
yaba alinumiri ake palimi
ya? Gote-me go su kamaa
enaalinuna kone raayore
ora makeae kone-rupa mea
waatea.
21 Go pea-le Gote nipuna
kone suma ele raayo
waru makeae kone gu-
rupa masaalua: Pa su
kamaa enaalinumiri nimuna
koneme Gote mada na-
adola pisimi. Go enaalinumi
naame laketema agalere
pa makirae agale kone
wimi pare go agalere enaali
medalomame kone rulami-
naloma Gote-me nimu kagaa
piramala mapuaalia.
22 Gore mo Juda enaalin-
umi talo: Naame so yaa-para
wi puri pale kogono adalimi-
daare nena agale mada kone
rulalimi. Pare Grik enaal-
inumi puri waru paloma
kone waru wi agalena re asa
peme.
23 Pare naame nimu Yesu
abala repena polopea madaa
lisimide remaa puri paloma
laketema. Go agalemere mo
Juda alinu makoyaaya. Go
page mo ruru rado enaalin-
umi nimina pa makeae agale
leme.
24 Pare abalade Gote-me
yaaloma mapiraasade enaal-
inumiri mo agalena re Keriso
pia-daa waru ademe. Go
puma Judanu-para apo ruru
rado Grik-nupara naame
Keriso adema. Keriso-
re Gote nipuna puri-para
nipuna makuaae kone page
yaade.
25 Go su kamaa enaalimi
go-rupa kone wimi: Gote-na
kone medalomare koe kone
wimi. Go konemere kone
makuaae enaali medalo-
mana kone rabuaanaaya.
Go page Gote nipu puri
ora napabea leme pare
nipuna purimiri su kamaa

enaalinuna puri ma-oge
yaaya.
26 Gore ame balinu-ya,
Gote-me nimi abala yaaloma
ipulupa lisade madaare kone
waru salepape. Go pisa
rabu nimina rikiranare su
kamaa enaalinumi nimi
kone makuaae enaali kone
nawisimi. Go page puri pale
enaali adaapu napirisimide.
Go page Gote-me nimina
rikirana enaali yaaloma
mapiraasa rabu mudu enaali
adaapu napiruma pa enaal-
inu pirisimide.
27 Gore su kamaa enaal-
inumi kone suma pa nar-
ali enaalinu leme. Go pea
pare Gote-me abalade mo
makuaae alinu yala map-
olaalalo pisa-pulu go nar-
ali enaalinu yaaloma mapi-
raasa. Gore su kamaa enaal-
inumi puri napabe enaali
leme. Go pea pare Gote-me
abalade puri pale enaalinu
yala mapolaatalo pisa-pulu
go pa-rupa lemede puri na-
pabe enaali yaaloma mapi-
raasa.
28 Go pumare go su
kamaa enaalinumi naarali
enaali loma giyoma bi nawi
enaali lemede pare Gote-
me yaaloma mapiraasa. Go
puma pa enaalinumi epe
enaalinu lemedere Gote-me
nimu rabuaanaaya.
29 Nipumi go-rupa pisa
pare pa enaali medame
nipuna bi Gote-na le agaa
madaa naminasaalimi.
30 Gote-me abalade nimiri
Yesu Keriso raapu mapi-
raanoloma Keriso-me ora
naa kone go aaya. Go puma
nipuna le agaana naa redepo
le enaalinu mapiraanoloma
naa mea kepe rapaoma Gote-
na ruru enaali epe-rupa
piruaema.
31 Go madaare Gote-na
agale wi buk-mi gu-rupa
lea: Ali medame pedo pedo
paliare go ali nipumi Mudu
Ali komea pia-pulu go madaa
pedo palia.

2

Abalade Pol-me repena polopea madaa enaali agale lakalisa

1 Naa ame balinu-ya,
abaladere ni nimina adare-
para ipuma ora Gote-na pa-
gaa wi agale nimi lagisuade.
Go rabu neme pa agale
yoloma kone makuaae alin-
umi leme-rupa nalagisuade.
2 Dia, ni nimi raapu pirisua
rabu neme Yesu Keriso
komea madaa kone suma
agale lagisua. Nipu repena
polopea madaa komisa-daa
go agale lagisuade. Go rabu
neme pa ele meda madaa
kone nawisuade.
3 Abalade nimi raapu
pirisuade di rabu ni puri
nawisua. Dia, pare ni paala
pururu komoma pisuade.
4 Go puma neme su ka-
maa piruma kone makuaae
ali-rupa piruma epe agale
nalagisuade. Dia, pare Gote-
na Holi Spirit-mi puri gisa-
daa nimimi kone perekeal-
iminalo ora agale ria lag-
isuade.
5 Neme go-rupa pedere
nimimi pa enaalina
makuaae kone rulaere
madaa kone narulasimide.

Dia, pare Gote-na puri madaa kone rulaeme.

Gote-na Holi Spirit-mi naa epe kone gea

6 Ora Gote-na kone muma abala puri paleme alinuri gore nimumi kone waru muma agale ria pagema. Go puma nana lakale agalena re go su kamaa nawia. Dia, go page go su kamaa ali muduna makuaae puri madaa dia. Go Mudu Ali nimuna puri ora alupalia.

7 Dia, neme Gote-na kone lakele raburi abalade go pagaa wi konere Gote-me su kamaa piri enaalinu pename nawisade. Gote-me su yaa nawarisa rabu nipumi naa go epe paana puri gulalo yarare pisa-pulu nipuna makuaae konena re managola adema.

8 Gore abalade su kamaa ali kalunumi go konena re namakuaasimide. Dia-le nimumi pagola pisimi yaalore naana epe Mudu Ali repena polopea madaa nil-mi mada natya pisimi.

9 Go madaare Gote-na agale wi buk-mi go-rupa lea: Enaali raayome Gote madaa ranaa komo raana komalimi-daare Gote-me nimuna epe kone managola saasa. Go konere ora enaali raayome nameme pare enaali raayome Gote madaa kone suma raana komalimi go enaalinu mealimi.

10 Go konere nipumi abalade kudiri pu wisa pare Gote-na Holi Spirit-mi naa mea waalisa. Ora go Holi Spirit-mi ele raayo adoma Gote-na kone kudiri pu wi elenu page raayo adea.

11 Ali medame pa enaali medana kone na-ademe. Dia, mo ali nipuna konenuri nipuna kone-para makuaaya.

12 Go yapare enaali medame Gote-na kone na-ademe. Dia, Gote nipuna konenuri Holi Spirit-mi nipuna kone-para adea. Naame abalade go su kamaa piri enaalinuna kone namisima. Dia, Gote-na Holi Spirit naa madaa ipisa rabu misima. Go puma naame Gote nipuna maa gi kone raayona re mada makuaaema.

13 Go pea-le Gote-na pa kama gi konena re-re naame pa su kamaa enaalinumi nalamina. Dia, Holi Spirit-mi abalade naa mogeasa-pulu enaalinu Gote-na Holi Spirit nimuna lo robaa-para pia nipumi epe agalena re mogeaaya.

14 Pare enaali medaloma Holi Spirit napiralia-daare nimumi Gote-na Holi Spirit-na kone wia-rupa na-ademe. Nimumi go agale leme rabu ora makeae agale leme. Pare enaalinu Holi Spirit raapu piralimi-daare go enaalinumi kama go agalena re pago makuaaeme.

15 Holi Spirit enaali raapu pirimiri nimumi ele raayona re mada adoma rumaalimi. Go peme pare pa su kamaa enaalinumi Holi Spirit saapiri enaalina kose lape agale mada narumaalimi.

16 E, gore Gote-na kone namakuaaeme madaare agale

wi buk-mi gu-rupa lea: Gore pa enaali medame Mudu Alina kone raayo na-ado kiralia. Pa ali medame nipu agale mana mada nalakelea yapare naa Holi Spirit mu aaema enaalinuri Keriso-na kone meme.

3

Lotu kogono peme enaalinuri Gote-na kogono paeme

1 Gore ame balinu-ya, abalade neme nimi agale lagisuade rabu nimi Holi Spirit raapu napirisimide. Go pisimide neme nimi su kamaa kone suma piri enaalinu lagisuade. Nimiri Keriso madaa kone rulaoma nogo naaki-rupa pimi.

2 Neme abalade agale mana lagisuade rabu puri pale eda meda nagisua pare pa adu-rupa gisuade. Go raburi nimimi puri pale eda meda nanala pimi. Go pea pare abi page mada nanalimi.

3 Dia, nimimi su kamaa kone saapimi-pulu puri pale eda mada nanalimi. Gore abi page nimimi ame balinu-para kudipa kone suma ape leme. Go leme rabu go saapimi konere ora su kamaa piri enaalinuna kone suma abalana kone pa saapimi.

4 Gore ni kone suma ali medame talo: Niri Pol raapu pi-lena pare wala ali radome talo: Niri Apolos raapu pi tea. Go konenuri nimimi su kamaa piri enaalinuna kone raleme.

5 Go ali Apolo-para Pol laapore ake palipa ya? Saame nimi kone rulape pora mea waaloma Gote-na raba meape ali laapo pipa. Mudu Alimi saa laapo kogono rado gisa-pulu go kogono pulalo pepa.

6 Neme abalade eda kili wai poaisua pare Apolosme ipa kalisa. Go pisipa pare Gote nipumi go kili maopasa.

7 Gore kili wai poape enaalinu page ipa kaleme enaalinu page nimuna bi naminasaaema. Dia, Gote nipu komeame eda maopaaya-pulu go nipu komea ora adaa piru aaya.

8 Eda kili wai poaaya enaalinu-para ipa katea enaalinu-para nimu bi komea-rupa meme. Gote-me enaalinuna kogono abala adoma go madaa yoto rado rado gialia.

9 Go pea-le saare komea-rupa kogono pepa pare nimiri Gote-na maapu-rupa pimi. Go page nimiri Gote-na ada-rupa pimi.

Lotu ada-para kogono peme enaalinuri nimu ada warili ali-rupa pimi

10 Gote-na kodo ni madaa gisa-pulu ni ora epe ada warili ali-rupa pi. Go pumare nemere ada abala su awoma pe. Ali medamere go madaa epa kibu maaoma go ada epa pea. Gore go ada epa palimi alinumiri waru adalepape.

11 Gore abalade neme nimi-para Keriso madaa mogeaaripude rabu Yesu

Keriso-re nimina ada daa mapiraasua. Gore ada daa rado wariape aliri meda napia.

12 Gore enaalinumi go ada madaa Gote-na kogono pulalo palimiri medalomame puri pale gol-me warili nona pi-ai palimi. Medaloma epe kana silva-me warilimi. Medalomare ora yoto adaalepe pea kaname warialimi. Go pea pare enaali medalomame ada daa madaa Gote-na kogono warilimi rabu pa repena-para yagi-para pa kaapu le rilipu palaame page warilimi.

13 Go page werepe Keriso-me enaalinuna kogono pename mea waatea yapi di raburi go kogonona re waru adalia. Go rabu page repena sulaa opalia-le enaali raayo komea komea lo nimuna kogono repena sulaa mada adalimi. Go raburi kogono epelea palo kolea pea enaalinuna kogonona re adolalo palia.

14 Go page ali medame nipuna ada go ada madaa paare repena sulaa mada naralia-daare go madaa epe yoto mealia.

15 Go palia pare ali medana kogono koe ada-rupa paliare go kana yoto alupalia. Go kogono ali nipu epe-rupa piralia pare repena sulaame raa pula dia pi ali-rupa piralia.

Nimiri Gote-na epe ada ria yaade

16 Gore naare Gote-na epe lotu ada-rupa pima-pulu Holi Spirit-ri naana lo robaapara epa pia.

17 Gore naa Gote-na epe lotu ada piramina Gote nipuna lotu adare ora eperupa aaya. Go pea-le pa enaali medame Gote-na lotu ada makoyaalia-daare Gote nipumi page go ali lu makomalia.

Naame pa su kamaa enaalinuna bi namakuaasaamina

18 Nimina gole nimi makiraalimi waru adalepape. Pa ali medame go su kamaa elenu madaa ni waru makuaayo tea-daare go-rupa abala makeae pia. Go puma wala kone makuaae mada piralia.

19 Gote-me go su kamaa makuaae kone wi enaali raayona makuaa-ae kone raayo tea. Go pea-pulu Gote-me nimuna kone rabuaaya. Go madaare Gote-na agale wi buk-mi go-rupa lea: Nipumi pa nimuna makuaae koneme nimu malopaalia.

20 Gote-na agale wi buk-mi page go-rupa lea:

Mudu Alimi makuaae alinuna kone abala adea:
Nipumi abala makuaaya. Ele raayo abala palua kone wimi pare mada napalia.

21 Go pea-le nimimi pa su kamaa piri enaalinuna kogono madaa agale adaapu nalo piralepape. Dia-le go su kamaa wi ele raayore ora nimina mealimina:

22 Ni Pol-para Apolos-para
Pita-para go su kamaa elenu-
para epe-rupa pirape yapi di
page komape yapi di page
abi wi elenu page werepe
adalimi elenu page go raayo
nimina mealimina.
23 Nimi Keriso-na enaalinu
pimi. Go puma Keriso nipuri
Gote-na mea rapaasade ali
pia.

4

Mudu Alimi nipuna aposel kogono alinu mapiraasa

1 Nimimi naa ademe rabu
naare Keriso-na kogono raba
meape alinu kone salepape.
Naare Gote-na pagaa wi
agale surubuma laguaaema.
Go pea-le naa madaa kone
komea salepape.
2 Gore kogono surube
Mudu Alimi naa surubape
kogono giliare naame go
kogono pu kiratalima.
3 Gore nimimi page pa
enaalinumi page su ka-
maa kone suma kose lape
agaleme nana kogono mea
adolalo rumaaalimiri ora
pinawa. Gore neme nana
kogono madaa kose lape
agale na-le.
4 Gore neme nana kogono
madaa epe kone wi pare go
kone madaare enaalinumi ni
epe ali pi-daa mada tea. Dia-
le Mudu Alimi nana kogono
adoma ni madaa kose lape
agale lagialia.
5 Go pea-le Mudu Ali-na
wala epape yapi di abala
epaliare nimimi su kamaa
enaali madaa kose lape
agale wagepu natapape.
Dia, Mudu Ali epalia rabu
enaali raayona lo robaa-para
wi konere nipumi muma
pename mea waatea. Go
puma Mudu Alimi enaali
raayona pagaa wi kone
adoma pename mea waatea.
Go rabu Gote-me enaali
raayona kone waru adomare
epe bi rumaape kone salia-
daare gore mada gialia.

Korin enaalinumi nimuna bi minasaasimi

6 Ame balinu-ya, go
agalere Apolos saa madaa
pa lagiawade pare go
agalere nimimi kone
suma go agalena re waru
makuaalepape. Go agalere
go-rupa leme: Pora epe-
rupa raitalepape lo leme. Go
puma nimimi enaali medana
bi narabuaaniaala puma
medana bi naminasaata
palepape.
7 Gore nimiri ali mudu-
rupare aapimi mapiraasa
pae? Gore nimina ele
raayore Gote-me gu aaya.
Gore ora pa gisa-le go agale-
rupare natapape: Naana
go elenu pa mu aaema lo
natapape.
8 E, gore nimiri epe eleme
ora apo rubitabea-daa. Go
page nimiri ele raayo suma
epe-rupa pimi. Naa page
rabuaaoma ora adaa kamo-
rupa abala pimi. Gore kodo
pia, nana raaname page
kamope-rupa piramina kone
salo. Go puma naa page nimi
raapu kamo piramina.
9 Nemere gu-rupa kone
salo: Gote-me abalade naa
aposel kogono alinu-para ko-
gono maa gisa rabu naa ora

aapu-nane mea mapiraasa. Go puma naare pa enaalinuna le agaana lu makomaape enaalinu piruma su kamaa enaali raayo-para enselnupara nimumi adabaaina lu makomaalalo peme.

10 Gore naame Keriso madaa agale mogelemapulu enaalinumi naare makeae enaalinu leme. Go pea pare nimiri Keriso-na kone makuaae enaali-rupa pimi leme. Naare puri napalema pare nimimi naa ora puri pale enaalinu leme. Pa enaalinumi naana bi rabuaniaaeme pare nimina bi pa minasaaeme.

11 Abalade page abi page naame Keriso-na kogono pema rabu ora reame komoma ipa nalame page komo piruaema. Naana mamina elenu page dia yaade. Nimumi naa repena kudumi tyalimi. Go page naa kimisu rado rado-para pamuaema.

12 Naana ele kabape kana mealima-le naame kimi kedaa pu kogono pu pima. Nimumi naa-para koe agale leme rabu naame koe agale na-abulaoma wala nimu raba mulalo beten lamina. Nimumi naa-para koe kedaa geme raburi naame pa adoba piruaema.

13 Nimumi naa-para koe ero agale leme rabu naame nimu-para pawa epe agale lema. Naare ora koe-rupa pima. Naare ali raayona koto-rupa pirama ipuma abi page go-rupa pa pima.

Korin su-para piri enaalinumi Pol-na agale pagisimi

14 Go agalere neme nimi yala mapolaape agale kamadaa nalalo. Dia, yapare nimi nana nogo naakinu pimi-daa neme kodome komoma nimina kone ma-redepo yaatalo lagialo.

15 Gore nimumi nimi Keriso-na kone mogeleme tisaanuri gu-rupa 10,000 mada pitimi. Go pea pare nimina Aapa komea pia. Gore neme Epe Agale nimi piri-para mea ipisua rabu go agale madaa kone rulasimipulu ni komea nimina aaparupa pi lea.

16 Go paa-daa ni pora pamualo-rupa nimimi page pamualepape.

17 Go pora pamualiminalo neme Timoti nimi piri-para mea rapaalua. Gore Timotiri ora nana si-rupale neme raaname komalo. Nipumi Mudu Ali-na kogono waru surubea. Neme Yesu Keriso-na kone madaa mogealalo pe-rupa nipumi nimi go agale mana wala lagialia. Go agale manare neme su raayona Yesuna ruru enaalinu go-rupa moge aayo.

18 Gore nimina rikirana piri enaali medalomamere agale yokoma ni nimi piripara na-epalua kone wimi.

19 Pare dia-le Mudu Alimi ni nimi piri epono kone saliadaare gore neme wagepu epalua. Go rabu mo enaalinumi agale mana raluma pa agale adaapu lemere nimununa puri adalua.

20 Gore Gote-me nipuna
Surube Suna remaa pa
kamaa agale lape ele-daa
nawarisa. Dia, pare nipuna
surube suri enaalinu nipumi
ora puri paloma surubea-le
mo enaalina kone adalua.
21 Nimimiri ali kone
madaa raaname komalimi
ya? Nimi piri-para epalua
rabu neme agale yoke enaali
kudu tyalalo epalua palo epe
kone adoma ranaa komape
kone suma pawa epalua palo
nimimi tapape.

5

Ena paake yolala ali paake rumaala pi kone lotu ada-para saapirisimi

1 Pagalepa. Nimina
rikiranare koe kone suma
ena paake rume kone wimi-
daa neme remaa page.
Nimimi ora kone rado meda
suma peme-le ribaale-para
pirulalo enaalinumi go-rupa
napipape. Gore nimina ali
medame nipuna aapana
were raapu piruma mulalo
pea remaa pagawa.
2 Go pea-le abiri nimimi
kone pogali ake paa-daa
pa saapimi pae? Dia-le
nimimi go koe kone madaa
kedaa waru komalepape. Go
koeyae pi aliri nimi raapu
napirina nipuna rado-nane
penaatapape.
3 Gore niri mo-para rado
pi pare nana konere nimi
piri-para epenaale. Go pea-
le ni page nimi raapu pima-
daa naana Mudu Ali Yesuna
bimi abalade go koeyae
pisaaya madaa kose lape
agale lawade.
4 Neme abala gu-rupa
lawade: Nimimi Gote-na
bi minasaalalo kiritalimi
rabu niri nimi raapu pi-rupa
Mudu Ali Yesuna purimi gu-
rupa palepape:
5 Go aliri nimimi raluma
ora Satan kalamina. Go
pumare Satan-me go alina
yogale mada tia. Go palia
pare Mudu Ali epalia rabu
go alina kone wasupare Gote
raapu kagaa piramala palia.

Korin su-para piri enaal-imi koeyae pi ali ralu rubisimi

6 Gore nimimi koeyae pa
adoma pogali kone saapimi-
le gore epeao-daa napeme.
Go saa pi agale abala
pageme kone salo: Gore yis
ogepusimi bret-re ma-adaa
yaalia.
7 Go pea-le nimimi abal-
ana yis-ri giyalepape. Go
puma nimiri kagaa bret yis
nawi nona pi piralepape. Ni
makuaayo. Nimiri abala
bret yis nawimi-rupa pimi.
Ake paa-daa. Gore Yesu
Keriso abala ofa-rupa luma
kalisimi. Nipu sipsip-rupa
Gote re-para lodo kirape ofa-
rupa kalisimi. Gore Gote-me
mo Israel enaalinu rapaasa-
pulu naa ora epe-rupa mapi-
raasa.
8 Go pea-le abi eda nalema
rabu abalana bret ma-adaa
yaape yis namina. Dia,
go abalana elemere pupitagi
nape kone-para ena paake ne
kone-para maa wisa. Naame
eda nalema rabu pa epe bret
namina. Go bret-mere ora
agale-para epe pirape kone-
para mea wisa.

9 Pepa rado medare
nimi-para abalade mea
rapaasuade madaare gu-
rupa lisuade: Nimiri koe
paake ne enaalinu raapu
napiralepape lisuade.

10 Gore neme go agale lag-
isua rabu go ribaale-para
piri enaali raayo giyalimi-
nalo nalagiawade. Dia-le
apo ena yole alinu ali meda
kepaame komalimi enaalinu
agale ralisimi enaalinu pa re-
monuna bi minasaape enaal-
inu madaa nalalo. Go raayo
giyoma palimiri nimimi go
pa su kamaa page giyoma
ora sone palimina kone salo.

11 Pare go agalena re-
re abalade neme lisuadere
gu-rupa: Ali medame ni
Keriso-na ame bali leme
pare nimumi ali paake ali
kone pa suma enaali medana
elenu adoma kepaame
komoma pa remonuna bi
minasaaeme. Go page
nimumi ero agale loma ipa
bia noma makeaoma ele
paake neme-pulu gonuri
nimu raapu eda meda-para
nanalepape.

12-13 Gore neme pa kamaa-
nane aeme enaalinu madaa
kose leme agale na-le. Pare
mopare piri enare Gote
nipumi koe kedaa katea.
Dia, enaali nimina rikirana
piruma Gote-na enaalinu
kose lape agale mada tapape.
Go pea-le Gote-na buk-
para wi agale nagiyalepape.
Go agalena re-re gu-rupa:
Nimina rikirana piruma
koeyae pi aliri maa ralu
rubape lea.

6

Keriso-na enaalinumi nimina ame bali-para kose lape agale natapape

1 Gore nimina rikirana
enaali medame ame bali-
para ape puma kose lape
agale talo paa-daare Gote-
na ruru enaalinumi go agale
mada pagalimi. Gore pa su
kamaa piruma kose pagape
alimi apo agale rumaaliare
ora yala poteme.

2 Gore naa Gote-na ruru
enaali naame su kamaa piri
enaali raayo madaa kose
lape agale pago rumaalima-
pulu nimimi namakuaateme
ya? E, gore mo su kamaa
piri enaalinuna agale pago
rumaalima-pulu ake paa-
daa nimimi mo oge agale
mada napagoma rumaalimi
yapae?

3 Gore naame ensel-
nuna agale page pagoma
rumaalima-le go page
makuaaeme ya? E, gore
nimuna agale pagoma yoto
rumaalima-pulu go naana
su kamaa agale elenu page
raayo ora mada pago su-
rubalimina.

4 Go pea-le nimi apo
agale madaa agale loma
rumaalimi-daare ake paa-
daa Gote-na ruru napiri
enaalinu surubena leme?

5 Neme nimi yala potome-
nalo go agale lagialo. Gore
nimina rikiranare mo naana
ameayana agale pago ru-
maape makuaae ali meda dia
lea ya?

6 Gore nimina ame
medame ame rado-para kose
lape agale lea-le makuaae

alinu napimi kone salo. Go
rabu kone narulae alinumi
apo kose lape agale pagoma
rumaalimi.
7 E, gore nimina amenu-
para kose lape agale leme-
pulu nimimi makoyaaeme.
Go pea-le nimi madaa koe
kedaa epalia pawa adoma
piramina. Go rabu nimumi
nimina bi rabuaaniaalimi
rabu ake paa-daa kose lape
agale leme pae?
8 Yapare nimimi go-rupa
peme rabu nimina koeyae
puma ame balinuna bi
rabuaniaaeme.
9 Makuaaeme-le pagalepa.
Koe-ae peme enaalinuri
Gote-na Surube Su mada na-
adalimi. Nimuri makeae
enaalinu kama pimi: Paake
yole enaalinu-para pa re-
monuna bi minasaa-ae
enaalinu-para ena yoke
mi alinu-para ena ma-
aulaaomaa ali yago raapu
paake ne alinu page Gote-na
Surube Su-para na-adalimi.
10 Go page enaali
luma paake ne enaalinu-
para enaali medana
elenu kepaame komeleme
enaalinu-para ipa bia
adaapu noma makeae
enaalinu-para ero le agaa
ne enaalinu-para epe agale
yoke enaalinu-para go raay-
ore Gote-na Surube Su mada
na-adalimi.
11 Nimi enaali medaloma
page go nasamina pirisimi
pare Gote-me nimi epe-
rupa piraminalo koeyae
mea rubisa. Go puma
nimi Gote raapu ora epe-
rupa mea mapiraasa. Gore
Mudu Ali-na bi Yesu Keriso
madaa kone rulasimi-pulu
Gote nipuna Holi Spirit-mi
nimi ma-redepo yaaoma
mapiraasa.

Naana leare Gote-na Holi Spirit-na ada yaade

12 Go enaali medalomame
gu-rupa leme: Ora ele raay-
ore neme mada pe. Gore
ora yapare ele raayome nimi
naraba mea. Ele raayore
neme page mada palua pare
go elena mogeape kone rolo-
para mada napitua.
13 Enaali medalomame gu-
rupa leme: Eda lo robaa-
para pitia. Go edare lo robaa-
para kirita piralia. Ora
leme pare Gote-me laapo
raita ma-dia yaalia. Gore
enaalina yogalere paake no
mapabaape to yaana kone
wimi, pare dia. Dia, enaalina
leare Mudu Alimi surubape
to yaade. Go puma Ali
Mundu-ri nipuna epe kone
lo robaa-para rubitabenalo
pea.
14 Gote nipuna purimi
Mudu Ali tapa-para
marekaasa-pulu naa page
go-rupa marekaalia.
15 Nimina yogalere Keriso-
na yogalena kuni yaa-
pulu namakuaaeme pae?
Gore nimimi go-rupa
makuaaeme-le Keriso-na
yogalere muma mo paake
ali rumi enana yogale mada
nasalepape. Gore ora mada
dia yaade.
16 Pagalepa. Ali medame
paake pora pami ena raapu
piraliare gore nipuna yogale
komea makibumalipi. Go

ena ali laapo madaare Gote-me gu-rupa lisa: Nipuna yogale laapore komea makibumaepe.

17 Pare ali medame Mudu Ali mada makibumaliare gore nipuna kone wasupapara kone komea suma yogale komea-rupa piralia.

18 Go pea-le nimimi waipi li kone giyalepape. Koe pupitagi raayore tona kamaa-nane wia pare waipi li pupitagi komeare nimuna to ria makoyaaeme.

19 Go makuaaeme pare pagalepa. Go nimina yogalere Holi Spirit pirape epe adarupa pia. Go puma Gote-me Holi Spirit nimi abala gisale nimina yogale-para pia. Go pea-pulu nimiri nipuna enaalinu pimi.

20 Gore abalade Gote-me nimi raba mulalore adaa yotome nimi kabisa. Go pea-le nimina yogaleme kogono puma Gote-na bi minasaatepape.

7

Pol-me repaaya aulaoma pirapena agale lisa

1 Go nimimi abalade pepa madaa agale lorapisimide agalere abala lagiano: Ali medame ena narumaaliare gore epe aalia pa lisimide.

2 Go pea pare nimimi ena mu ali pu palimiri gore walipi tyape kone nasalimi. Dia, yapare go-rupa peme rabu nimina ena page ali page komea komea laatapu piramina.

3 Go pumare alina leare nipuna enana yaa-pulu alimi nagiyalia. Go page ename nipuna leare aalina yaa-pulu ename aali nagiyalia.

4 Enamere nimuna leare nipuna nasurubelea. Dia, nipuna aalimi surubea. Go pea-le alimi page nipuna to nasurubelea. Dia, nipuna ename nipuna aalina to surubelea.

5 Nipi abala repaaya pipiri aali were u paitalipi kone salimiri medame dia pi-daa natea. Dia, pare nipimi beten loma kone medaae suma ogesi-daa mada pa piralepa tepere mada piralepa. Go puma werepere nipi wala komea-para u patalepape. Gore nipimi go-rupa napalipiri Satan-me nipi koeyae mapaitaalo palia rabu paake nape kone rado rado suma piralipi.

6 Gore nimi-para abi go lagialo remaare ora nimi raba mulalo lagialo. Go pea pare neme agale mana loma nimimi rumaalepape pi-daa nalalo.

7 Gore nimi enaali raayore ni ena napia-rupa piramina kone wi. Yapare abalade Gote-me enaali komea komea lo epe puri pa kalisa. Go pea-le ali medamere puri rado meala medamere rado meala pisimi-le ali medalomame were narumaala peme.

8 Yapare alinu ena abi narumaa-aepara enanu ali abi nape-para ena wasanupara neme gu-rupa lagialo: Gore ni kama raapu pi-rupa

piralimiri gore epelea.
9 Yapare nimina kone
waru nasurubalimiri gore
mada rumaalimina. Gore
nimina lo robaa-para ena
meaayo kone suma repena
sulaa-rupa kiraliare ora
kolea-pulu mada rumaalimi.

10 Go abalade ali puma piri
enaalinuri go agale mana
apo lagialo-daa. Go agalere
Mudu Alimi ni lagisa-daa
talo: Enanuri nimina aali
nagiyalepape.
11 Yapare nimina aali
giyalimiri pa piruma ali rado
meda napulupape. Gore
pawasi wala pumare nimina
aali raapu kone komea-
para suma wala piralepape.
Go puma yapare alinumi
page nimina ena wala
nagiyalepape.

12 Gore enaali medaloma-
para neme agale gu-rupa la-
gialo. Go agalere Mudu
Ali-na agale mana dia ya-
pare neme agale meda la-
gialo. Gore Keriso-na ali
meda piruma nipuna ena
Gote madaa kone narulalia-
daare go ena nipu raapu pir-
ulalo paliare go alimi nipu
nagiyape.
13 Go page Keriso-na ena
medame nipuna aali Gote
madaa kone narulalia-daare
mo ali nipu raapu pirulalore
gore mo ena neme nena aali
nagiyape.
14 Go kone narulae ali
medare nipuna wereme ora
kone rulaaya-pulu wereme
go ali Gote raapu epe-rupa
mapiraaya. Go page ena
meda nipu kone narulaaya
pare nipuna aalimi kone
rulaaya-pulu go ena Gote
raapu epe-rupa mapiru-
aaya. Gupa-daa dia yaaliare
gore nimina nogo naakinu
ribaale-para piralimi pare
abiri epe-rupa pimi.
15 Yapare ali medame
Keriso madaa kone naru-
laoma nipuna were giyalalo
paliare mada giyalia. Go
palia-daare mo kone rulae
enaalimi nipuna rado mada
palia. Go pea-le Gote-me
abalade nimi yaalisadere
rabu nimi epe-rupa mapi-
raalalo yaalisa.
16 Ne Keriso-na enamere
nena aali raapu pitiri nipu
mada ade abuna kagaa pi-
ramala palia palo dia ya-
pae gore ne namakuaaye.
Go page ne Keriso-na alimi
nena ena raapu pitiri nipu
ade abuna kagaa piramala
palia palo dia yapae ne na-
makuaaye.

*Gote-me naa go-rupa pi-
ramina kone wia-rupa piram-
ina*
17 Gore lotu-na kirata-ae
piri ena nimi-para talo. Nimi
Mudu Alimi yaalisade ali-
rupa aeme. Gore nimiri
Gote-na enaali pitimi. Neme
page agale mana go-rupa
moge aayo.
18 Go pisade-le abalade ali
meda nipuna yogale ruguli
kodo wala napagaa salia.
Go page ali meda abalade
nipuna yogale nakepesa
rabu Gote-me nipu yaanalo-
mare gore rekena agale
mogealalo nipuna yogale
mada nakepeaalia.

19 Yogale nakepele-para
yogale ruguli laapore pa ele
meda nona pea. Go pea pare
Gote-na agale mana waru
pagoma mogealimiri gore
ora epelea.
20 Gore enaali raayome
abalade kogono rado pu
pirisimi rabu Gote-me naa
yaalomare abalana kogono
pa pu piramina lisa.
21 Gore abalade ne pa adili
kogono-para piruma Gote-
me ne yalisare go kogono
au kedaame nakomape. Dia,
pare go nena adili kogono
giyape pora pename waatea-
daare neme go pora raita
maa puma ruguli ali-rupa
mada piraina.
22 Gore ali meda abalade
pa adili kogono pu pirisa
raburi Mudu Alimi nipu
yaaloma nipuna pupitagi
giyoma Mudu Ali-na ruguli
ali-rupa piru aaya. Go pea
pare Mudu Alimi ali meda
yaanalomare nipu kode ali-
rupa laaripare nipu Keriso-
na kogono madaa adili ali-
rupa piru aaya.
23 Gote-me abalade nimi
madaa adaa yoto Go kabesa-
le nimi pa ali medalomana
kogono madaa adili alinu-
rupa napiralepape.
24 Amenu, naame kogono
rado rado pisima rabu Gote-
me yaaloma go kogono pa
puma Gote nipu raapu pa
piramina.

Pol-me penaalinu-para ena maapuanu agale lakalisa

25 Gore abi neme ena maa-
puanu pimi agale lagialo. Go
agalere Mudu Alimi agale
mana nalagisa pare nana
kone-para wia agale lagialo.
Abalade Mudu Alimi ni
madaa ora kodome komoma
ni raba misa-le nimimi nana
ki madaa piruma agale
pagalepape.
26 Nemere go kone
madaare epelea kone wi.
Abi go raburi kedaa adaapu
epelea-le nimina abalade
pirisimi-rupa wala go-rupa
piralepape.
27 Gore abalade nimina
ena raapu pirisipi-rupa abi
page were giyape kone
nasalepape. Go page nimimi
ena abala namisimi-daare
ena meda mealua kone
nasalepape.
28 Yapare nimimi ena abala
rumaalimi-daare pupitagi
nanalimi. Go page ename ali
paare go page koe-daa dia.
Yapare abala rumaasimide
enaalinuri go su kamaa
kedaa adaalepe muaaeme-le
go madaa kone muma agale
lagialo.
29 Amenu go agalena re
pagalepa: Gote-me ma-dia
yaalia yapi di-ri abi rudu
yaade. Go pea-le ena piri
alinuri ena napiri alinu-rupa
kone suma Gote-na kogono
palepape.
30 Abiri Gote-na kogono go-
rupa palepape: Alinu re lo
pimi alinuri wala re nalape
kogono alinu-rupa piralimi.
Ali medaloma pedo waru pi
alinu page ranaa komo ko-
gono pape alinu-rupa piral-
imi. Nimuri ele kabe alinumi
page ele kaboma nasurube
alinu-rupa piralepape.

31 Gore medalomame go
su kamaa kogono peme-le go
kogono komea madaa kone
nasalepape. Gore go suri
pereke yoma ora rado salia-
pulu epe kone suma epe ko-
gono palepape.
32 Nemere ele adaapumi
nimina kone namabebo-
laana kone wi. Ali medame
ena narumaaya-le gore
nipumi Mudu Ali-na kogono
madaa kone waru wia.
Gore nipumi Mudu Alimi
raaname komenalo kone
adenalo pea.
33 Go pea pare alimi enaali
rumaaomare go su kamaa wi
ele madaa kone waru wia.
Gore nipumi nipuna ename
raaname komenalo pea.
34 Go puma apo ali-rupare
nipuna Mudu Ali madaa
kone suma kogono pina. Go
pea pare mo maapua ename
Mudu Ali-na kogono madaa
kone waru wia. Go puma
nipu Mudu Ali raapu piruma
lo robaa-para wi kone-para
nipuna yogale laapo raita
epe-rupa surubalua kone
wia. Pare mo ena nipu
ali pea raburi go su kamaa
elenu madaa kone adaapu
wia. Gore nipuna aalimi
raaname komenalo mo wia
kone ma-opaaoma pea.
35 Neme go agale lalore
nimi waru raba minalo talo.
Neme nimi madaa pa reke-
nanu nasalo. Dia, pare neme
nimi ade abuna epe-rupa
piruma Mudu Ali-na kogono
paliminalo lagialo.
36 Gore ali meda nipuna
mako tape nogo abi
narumaalia-daare go aliri
go nogo madaa kone gu-
rupa salia: Neme go nogo
namealo kone suma lo
robaa-para ora tepe-rupa mo
ena rumaalalo palia-daare
mada rumaalia. Go puma
rumaalia-daare koeyae na-
pea nipu pa rumaaina.
37 Go pea pare ali medame
nipuna koneme puri paloma
kone suma ena narumaalia-
daare go konere epelea. Go
pea pare nipumi nipuna
kone surubuma ena ora
narumaalua kone saliare go
kone ora epe aalia.
38 Go puma mo maapua
ena rumaaomare go aliri
epe kone wia. Yapare
mo ali medame nipuna
ena narumaala palia-daare
nipumi ora epe-rupa palia.
39 Gore ena medana aali
pa pirinare go ena nipuna
aali mada nagiyalia. Go
pea pare nipuna aali kome-
naloare go ena nipu ali rado
pulalo palia-daare go nipu
mada palia. Go palia pare
nipu Keriso-na ruru ali pi-
ralia.
40 Pare go ena nipu pa pi-
raliare gore nipu raaname
waru komalia kone salo. Go
madaa kone mealo pare Holi
Spirit-mi mogeaala-rupa la-
gialo.

8

Pol-me remo rado rado madaa eda kiraeme-daa agale lakalisa

1 Abiri remo ada-para wi
kana madaa ele yawoma
kiritimi-daa go madaa agale
lagialo. Gore naa raayome
kone adaapu wima lemere

ora lame. Go pea pare go
kone adaapu pa sumare rope
ipula kone su aaeme. Go pea
pare ali medame enaalinu
madaa ranaa komape kone
page salia-daare nipumi
enaalinu puri mapabalia.
2 Gore ali medame neme
ele raayo abala ade kone
salia-daare nipumi go ele
raayona re abi na-ado
kiritea.
3 Go pea pare ali medame
Gote madaa ranaame
komalia-daare Gote-me go
alina kone waru adobalia.
4 Go pea-le nimumi eda
yawoma remo ada-para wi
kana madaa lodo kiritimide
madaa pagalepa. Mo kananu
ora pa kamaa warisimi-le
makuaalepape. Gore Gote
komeare ora pia-le naame go
eda pa namina.
5 Gore pa ribaale-para piri
enaalinumi su kamaa-para
yaa-para page remo adaapu
pia leme. Gore ora pa
gotenu kalu alinu go-rupa
ora adaapu aeme.
6 Go pea pare naana Aapa
Gote komea pia-daa adoma
makuaaema. Nipu ele raay-
ona re-le gore naare ora
nipuna enaalinu pima. Go
page Mudu Ali komea pi-
are gore ora Yesu Keriso pia.
Nipumi abalade ele raayo
wari nipu raapu meda napia.
7 Go pisa pare naame
makuaaoma remo ada-para
kirisimide eda pa no pima.
Go pea pare enaali medalo-
mame abalade remona
ada-para kana madaa eda
yawesimide. Go pisa madaa
abi page eda go-rupa nomare
go edare ora remonu madaa
lodo kirinalo kone suma
neme. Nimuna lo robaa-
para wi kone ora koma pea-
pulu eda go-rupa neme rabu
nimuna kone makoyaaya.
8 Go pea pare eda
nape eleme naa Gote
raapu namuma palia-daa
makuaaema. Dia-le naame
go eda nanalima-daare epe-
rupa napiralima. Go pea-
le naame nalima-daare koe-
rupa napiralima.
9 Go pea pare nimimiri
waru adalepape. Go
edare nimimi pa nalimi
rabu enaalinu medalo-
mame namakuaaoma kone
waru narulaeme. Go pea-
pulu nimina kone adoma
mogeleme rabu nimumi
pupitagi nelema kone salimi.
10 Gore nipu kone waru
adaapu wi alimiri remo ada-
para puma eda nalia-daare
pa ali medame mada adalia.
Go puma go kana pu robaa-
para kone waru narulaoma
ne nanalo adalia rabu gore
nipumi page remo ada-para
kirae eda nolalo palia.
11 Gore kone waru naru-
lae alimi ne remo ada-para
yawe eda nanalo adola puma
yaalore ake palia ya? Gore
ne kone makuaae ali yaa-
pulu neme nipu mabebolali-
daare komalia. Go aliri nena
ame Keriso-me ne raba mu-
lalo repena polopea madaa
komisa.
12 Gore neme apo eda pa
nali-daare nena ame balin-
una lo robaa-para puri na-
pale kone makoyaali. Go
puma neme Keriso madaa

page koeyae pali.
13 Go pea-pulu eda nape
elemere nena ame pupitagi
manaliaare neme go eda
wala meda ade abuna
nanalua. Dia-le nana ame
nalopoma nipuna kone
mabebolalua-le go eda ora
giyaayo.

9

Pol-me aposel kogono al-
inuna kogono madaa agale
mana lakalisa

1 Gore niri moge riae ali
piruma kepele ali-rupa pi.
Neme Mudu Ali adisu-pulu
nimimi Yesu raitaliminalo
pe. Go puma nipu madaa
kone rulaliminalo pe.
2 Gore enaali medalo-
mamere niri moge riae ali-
daa dia kone suma agale
adaapu leme. Go peme pare
nimimi ni moge kana kogono
ademe. Ni ora aposel kogono
ali pi-pulu nimi Mudu Ali
raapu piru aaeme.
3 Gore enaali medalo-
mame ni rabuaniaalalo agale
leme rabu neme gu-rupa
lakele:
4 Go neme aposel kogono
pe rabu enaalinumi nape
eda mada yoto gialimi pae?
5 Go page neme Keriso-na
kogono painalo enanu-rupa
muma pora pagina pamual-
ima ya? Go moge riae ali
medaloma-para Mudu Ali-
na amenu-para Pita page ni-
mumi pisimi-rupa mada na-
palima pae?
6 Go Barnabas saa kama
raapumere epe agale mo-
gelepa rabu eda kogono-
rupa palipa ya?
7 Dia-le gore alinu soldia
kogono puma nimuna eda
mada nakabalimi. Go page
alinumi nimuna eda wai
poaeme-le go eda nape ele
mada nalimi. Go page alin-
umi mena gawa surubeme
rabu go gawana adu mada
neme.
8 Neme pa ele madaa saa
pi agale komea nalagialo-le
Moses-na rekena agale pa-
galepa:
9 Gawa mename kuniga
wit rabuaa tyalaara medalo-
mare nipuna agale naro-
gaape leme. Go agalere Gote-
me mena gawanu komea
madaa nalea.
10 Dia, pare apo agalena
re naa madaa page lagisua.
E, gore Moses-me go pepa-
mere naa madaa page
lisa. Go agalena re-re go-
rupa: Ali laapome nipuna
kogono rado puma maapu-
para medame su awea pare
medame eda madea. Go
puma yapare kogono pisipi
rabu go ali laapome eda
medaloma mea nolalo kone
suma pisipi.
11 Go pea-le naame Holi
Spirit-na kone nimina
lo robaa-para wai-rupa
poaema-pulu nimina raba
meape ele mealima.
12 Gore ali medalomame
nimina ele go-rupa mealimi-
daare naame ora mada
mealima. Ora mada meal-
ima pare naame ele gialepa
natema.
Dia, pare Keriso madaa
Holi Spirit meme rabu nimi
lopalimi lo kedaa nagisima.
Naame naana kedaa risi-
made.

13 Makuaaeme-le pa-
galepa. Ali medalomame epe
lotu ada-para kogono peme
pare nimumi eda go epe lotu
ada-para kirae meme. Go
page ali medalomame mo
kana reke madaa eda suma
epe lodo kiraeme pare go eda
medaloma mada neme.
14 Go peme pare Mudu
Ali-na agale mana go-rupa
lea: Alinu medalomame
epe agale lakelemere gore
enaalinumi raba meape
elenu mada abuteme lisa.

15 Pare neme abalade apo
pora naraluma ele meda go-
rupa namisua. Abi page
neme ele meape go-rupadaa
kone nasuma pepa lu paayo.
Dia-le ni abala pa komoma
pi-le pa ali medame nana ko-
gono madaa pedo pi agale
mada narabuainalia.
16 Pare neme epe agale
mogeaayore gore go madaa
nana pedo pape ele-daa
pare Mudu Alimi ni kogono
painalo agale mana lagisa.
Go pea-le neme epe agale
namogeala pe yaalore gore
ni ora kedaame komape
kone sula pawa.
17 Gore nana pa koneme
suma go kogono pula pe
yaalore gore neme yoto ele
mada mulape. Pare nana
koneme page ginalo palua?
Dia, Gote-me ni go kogono
gisa-pulu ora pa palua.
18 Go pea-le neme ele
nasamina ake mealua ya?
Gore neme Epe Agale mo-
geaayo rabu enaalinumi ni
ele gialepa nalalo. Mada
toa pare Epe Agale disaipel
kogono pere neme raaname
komoma go kone ora nana
epe yoto yaade.

*Pol-re enaali raayona ko-
gono ali-rupa pirisa*

19 Gore niri pa ali medana
kogono madaa adili naaki
napi. Dia, pare neme enaali
Keriso madaa kone rulainalo
enaali raayona kogono adili
naaki-rupa paayo.
20 Go pea-le mo Juda
alinu raapu kogono pe rabu
ni ora Juda ali-rupa piru
aayo. Go puma neme
Juda alinu Keriso madaa
kone rulaminalo pe. Go
rabu neme Moses-na rekena
agalena rolo-para napi pare
go enaali raayomere rekena
agale waru raluma peme.
Nimi rekena agalena rolo-
para pimi-daa neme mo
enaalinu kone rulaliminalo
rekena agale mogeaayo.
21 Go page ruru rado
enaalinu raapu pi rabu neme
nimu-rupa piruma Juda
alinuna rekena agalena rolo-
para napisua. Neme go-
rupa pe rabu go enaalinu
kone rulaliminalo pe. Go
rabu neme Gote-na rekena
agale nageyeme. Dia, neme
Keriso-na rekena agalena
rolo-para piruma moge aayo.
22 Gore enaali medalo-
mame kone rulaere lo
robaa-para waru namuma
wimi. Go pea-le nimu raapu
piruma kone komea suma go
enaalinu raba mulalo pe. Go
puma neme enaali raayona
kone muma neme nimu
kagaa piramala penaalo

kogono rado puma kone
rado suma pe.
23 Go kogono raayo neme
pere gore Epe Agale mi-
nasaalalo pe. Go rabu
go enaalinumi page Epe
Agalena puri mada mealim-
ina.

Naame wagepu alo pumare epe yoto puma meaoma

24 Go agale abala pageme
kone salo: Ali raayome alo
puma agiralina peme pare
ali komeame epe yoto pu
mealia. Go pea-le nimimi
page puri paloma alo puma
kogono waru puma Gote-na
epe yoto puma mealimina.
25 Gore mo ali medare
alo pulalore abala ririnare
nipuna yogale puri ma-
palaalalo pea. Go pea
rabu nipumi pa rumaape
yoto mulalo pea. Go pea
pare naame Gote-na kogono
pemare ade abuna kagaa
pirape epe yoto mulalo
pema.
26 Go pea-le ni age rali talo
pe rabu wagepu redepo le
pora madaa polalore le mini
nape. Ni yada pape ali-rupa
pi. Go puma ki mogome
tulalore neme ki wage wage
nape.
27 Neme naa yogale
puri paboma kone surube-
pulu neme nana yogale ki
mogome luaayo. Gore neme
enaali medaloma go age
rali lape pora ralinalo agale
lakele. Go pea-le pa enaali
medame ne puri napabe
lemere naa yogale kone
laapo puri mapalaayo.

10

*Naa pupitagi noma lopal-
ima waru adamina*

1 Ame balinu-ya, pagalepa.
Gore naana kasuanuri Moses
raita maa pisimide remaa
madaa makuaalepape. Go
pisimi rabu nimu raayo
molena rolo-para pisimi-
pulu nimu raayo pa pora
puma werepe Kale Ipa puma
kenaasimi yaade.
2 Go puma nimu raay-
ome kaake pi mole rolo-
para piruma ipa kenaama
pirisimi rabu kalu-ipa mis-
imi. Go puma Moses raapu
piruma kalu-ipa misimi.
3-4 Go puma nimu raayo
abalade Gote-na Holi Spirit-
mi kalisade eda-para kana
madaa epe wi ipa nisimi. Go
rabu nimumi kana-para epe
wi ipa nisimidere ora Keriso
nimu raapu pamisade.
5 Yapare nimuna rikirana
piri enaali adaapuri Gote-
me nimu madaa pedo waru
napisa-pulu enaali napiri su-
para nimuna rono pa ra-
muaaina giyesa.
6 Go ele raayore naa
moge riape adema. Naame
nimuna koe kone adoma
naame koe ele madaa epame
nakomamina.
7 Nimumi remo ada-
para kana wari gona bi
minasaasimi-rupa abi go-
rupa napami. Gore re-
monuna bi minasaasimide
madaare Gote-na agale wi
buk-mi nimu madaa gu-
rupa lea: Enaali raayomere
ipa eda nolalo piruma wala
rekoma mat pabesimi.

8 Go pea-le naame enaali
paake yolaade kone nasam-
ina. Abalade nimuna
rikirana enaalinumi paake
no pirisimi rabu yapi komea
madaare Gote-me enaali
23,000 lisade.
9 Gore naame Mudu
Ali page namakotamina.
Abalade kasuanu medalo-
mame Gote giyasimi rabu
kero koeme nimu nisa rabu
komabesimi.
10 Go page nimimi Gote-
para rono komape kone
nasalepape. Abalade
nimuna rikirana-ae enaal-
inumi gu-rupa lisimi yaa-
pulu enaali lu makomaa-
ae ensel-me nimu raayo lu
makomasaaya.
11 Gore ele raayo abalade
kasuanumi pisimide elenuri
enaalinu piksa-rupa adenalo
pisa. Gore Gote-na agale wi
buk-miri naa agale mana gi-
nalo lisimi. Abi naa pima
rabu Gote-me go su yaa ma-
dia yaape di-ri rudu lea-le go
ele madaa kone samina.
12 Gore ali medame puri
pale kone salia-daare nipu
mada lopoma koe yaalia-le
nipu waru adena.
13 Nimi kotalalo pi konere
epalia. Go kone epalia rabu
Gote-me nipuna ora agale
nagiyalia. Dia, pare go
koneme nimi kotalalo epali-
ade rabu Gote-me nimi raba
mealia-pulu go koneme nimi
mada narabuainalia. Dia-le
Gote-me nimi puri gilia-daa
epe-rupa mada rekalimi. Go
palia-pulu nimi apo ko tape
kone mada giyalimi.

Gote-para koe remo laapo raitama-daa lotu nalamina

14 Go pea-le nana adami
alinu-ya, nimimi remonuna
bi naminasaatepape.
15 Nimi kone waru wimi-
daa neme go agale lagialo:
Go pea pare go agale
pagoma nimina kone suma
rumaalepa.
16 Gore naame puri mulalo
kap muma Gote-para ora
pili leme. Go raburi Keriso-
na yaapimi naa puri Go
raba minalo nelema. Go
bret page naame piribitima
raburi Keriso-na yogale
raapu piruma naa raba
minalo nelema.
17 Gore go bret ipa komea
yaa-pulu naa enaali raayome
go bret ipa komea noma yo-
gale komea ma-aulaaya.
18 Gore nimimi Juda
alinuna kone madaa kone
mealepape. Gote-na lodo
kira-ae alinumi mo kana
reke madaa wi eda nisimi
rabu nimumi Gote raapu
piruma nipuna kogono
pisimi.

19 Go agalena re pagalepa.
Remo page lodo kirape ele
page ora puri napaita.
20 Go pea-le mo ribaale-
para piri enaalinumi eda
kirita remonu kaleme rabu
Gote-para napeme. Go
peme-pulu nemere nimi koe
remonu raapu komea-para
kiratamina kone nawi.
21 Dia-le nimiri Mudu Ali-
na kap-para koe remona
kap laapo raita mudataoma
mada nanalimi. Go page
Mudu Ali-na reke-para mo
koe remonuna reke-para

laapo raita piruma eda
komea-para mada nanalimi.
22 Gore Adaa alimi naa
madaa kudipa kone winalo
peme pae? Naana purim-
iri nipuna puri mada ma-oge
yaalia pae? Ora mada dia.

Naa raayome Gote-na bi minasalimina

23 Gore ele raayore naame
mada pulalo pima lema. Ora
leme pare go ele raayore
epe ele-daa dia. Ele raayore
naame mada palima leme
pare go ele raayore naa raba
meape ele-daa dia.
24 Enaali raayome neme
pi kogono epelea kone
nasalepape. Dia, pare pa
enaalinu raba mulalo pema
kone suma piralepape.
25 Mo maket-na kabape ele
raayore mada kaboma* pa
nalimina. Go palimi pare
nimimi nolalore lo robaa-
para wi kone abala nalo-
rapape.
26 Gore Gote-na buk madaa
wi agaleme gu-rupa lea:

Go su yaa rubitaboma raay-
ore ora Mudu Ali-na
yaade.

27 Pare kone narulae ali
medame ne yalea-daare
gore nipu raapu eda nalua
kone saliri nipumi ne eda
ginaloma raayo pa nape. Go
pea pare go eda madaa kone
salimiri agale namealepape.
28 Go pea pare pa ali
medame ne-para go edare
remona yaade tea-daare go
eda giyape. Giyali rabu go
alina lo robaa-para wi kone
madaa giyalia.
29 Gore nena lo robaa-para
wi kone madaa nolalo pare
mo alina kone madaa talo.
Gore nimimi gu-rupa leme
kone salo:

Ni eda raayo mada nalua-
le ake paa-daa pa enaali
radona lo robaa-para wi
koneme ni pora mea waatea
pae?

30 Gore neme Gote-para
ora pili loma eda mea nalu-
are ora epelea. Go pea-le
pa enaali radome ake puma
rono agale lagialimi pae?

31 Gore nimimi ele nalimi
rabu page kogono rado rado
pu piralimi rabu page Gote-
na bi minasaalepape.
32 Gore nimimi pora
ora epe-rupa raitalepape.
Go palimi rabu mo Juda
enaalinu-para mo ruru rado
enaalinu-para mo Gote-na
ruru piri enaalinu page
nimimi nimuna kone nama-
koeyaalimi.
33 Gore nana kone mo-
geaalepape: Neme page
enaali raayome nana kogono
adoma raaname komenalo
pe. Neme raba meape
kogono nape pare enaali
adaapu raba minalo kogono

* **10:25:** Juda alinumi raa-para piri yarinu pamu asapu luma makirae gote madaa epe roropo pi lodo kiraasimi. Guma pumare maket polalo page maa pisimi. Go agale madaa Pol-me go lakelisa: Go suna piri elenumi lodo kiraleme-pulu na Yesuna ruru alinumi page pa nalima lisa. Guma pea-le Gote-re ora pia-ga go elenumiri Gotena lodo kiralepape lisa. Pol-me 1 Korin 8.1-13-para gupa lisa: Go yarinu waru adoma nalepape lo lakelisa. Go puma Krais komea kone rulalimiri ora epeaalia lo lakelisa.

pe. Go pe rabu Gote-me nimu medaloma ade abuna kagaa mapiraama laoma penaalo kogono pe.

11

1 Gore ni Keriso raapu piruma nipuna kogono mogeaayo-rupa nimimi page go kone suma mogealepape.

Pol-me kalu pagaa suma beten lape kone madaa agale lakalisa

2 Gore nimimi ade abuna ni madaa kone saabaoma mo neme mogeaayode agale raayo waru pagoma raitalepape. Go puma nimina bi page minasaayo.

3 Pare neme nimi pagal-iminalo agale mana gu-rupa lagialo: Ena raayona muduri nimuna aali yaade. Go pumare ali raayona Mudu Aliri gore Keriso yaade. Go pumare Keriso-na muduri Gote yaade.

4 Go pea-le ali medame beten loma Gote-na agale mogealia rabu nipumi kalu madaa laplap pagaa sula pea yaalore go alimi nipuna Mudu Ali madaa yala ma-palaalia.

5 Go page ena medame beten loma Gote-na agale mogealia rabu kalu napagaa sula pea yaalore ename nipuna aali yala mapaalia. Ena medame go-rupa palia-daare nipuna kalu iri podeape kone-rupa suma piralia.

6 Go ename nipuna kalu napagaa saliare gore nipuna kalu iri rudupu pa pode-naoma. Pare ename iri rudupu pudia page raayo pudia rubea page go madaa yala mada potea-le gore nipuna kalu madaa laplap pagaa saina.

7 Alimiri Gote-na epe puri pale lepo aaya-le go kalu na-pagaa wina. Go pea pare enamere page nipuna alina epe puri lepo aatea.

8 E, gore Gote-me abalade ena namuma ali warisa. Dia, enare Gote-me alina kulimi warisa.

9 Go puma Gote-me ali muma ena raba minalo nawarisa. Dia-le Gote-me ali raba minalo ena warisa.

10 Go pea-le ensel-numi ena ademe-le ename Gote-na bi minasaalia rabu go enana aalimi nipu surubenalo waalea-pulu kalu keapina.

11 Go pea pare naa Mudu Ali raapu piralima rabu ena ali laapo kama raapu mada napirapina. Dia, pare nipu laapo raba mulalo pirina.

12 Gore Gote-me alina kuli muma ena warisa. Go pisa pare abiri enana yogaleme ali madea. Go pea pare Gote-re ele raayo warisa.

13 Go agalere nimina pagoma rumaalimina: Enaalinumi kiritalimi rabu ename nipuna kalu napagaa wi Gote-para beten leme-daare gore epe kone meme?

14 Dia-le enaalinumi nimuna kone gu-rupa wimi: Alimi kalu iri adaalupe aayare gore yala potea.

15 Go pea pare ename kalu iri adaalupe aayare gore

nipuna epe au pe kone suma
pedo pea. Gore abalade
Gote-me kalu iri adaalupe
mapaitaaoma nimuna kalu
iri napagaa winalo kone
raapu mapiraasa.
16 Pare ali medame go
agale pagoma kone-para ape
pali-daare pagalepa: Naa
aposel kogono alinu-para
Gote-na lotu ada-para pagaa
sape enaali medalomame
page enana iri pagaa sape
kone madaare agale rado
meda natema.

Korin enaalimi Mudu Alina eda ma-koyaasimi

17 Gore neme abi nimi
agale mana medaloma la-
gialua pare nimina bi nam-
inasaayo. Go nimina kir-
itaeme lotu ada-parare epe
kone-daa nasala peme. Dia
nimimi koe kone medaloma
sala peme.
18 Go madaare pagalepa:
Lotu ada-para kirita pitaa
peme raburi nimi ru-
maaoma pala puma piru-
aeme. Gore neme remaa
go pagoma ogesi-daa kone
rulaayo.
19 Go lotu ada-para piri
enaalinu rumaaoma pala
puma pimi. Go peme
pare nimina rikirana epe-
rupa piri enaalinu mada
adalimina.
20 Go peme-pulu nimi
raayo go-rupa kiritalimi
raburi nimina Mudu Ali-
na eda epe-rupa nanola
kiritalimi.
21 Gore dia, nimi raayore
komea komea lo nimina
eda wagepu neme. Go
peme-pulu medalomare pa
reame koma pirina medalo-
mamere ipa bia adaapu
noma makeya enaali pimi.
22 Gore ake peme pae?
Nimina eda nape ada meda
na-aaya? Go peme rabu nim-
imi Gote-na ruru pirape koau
walaoma narali enaali pimi-
daa yala mapolaalia. Gore
neme nimi-parare ake lagu
aayo ya? Gore palaina nim-
ina bi minasaalua ya? Dia-le
go ele madaare ake paa-daa
nimina bi mada minaasalua
yapae?

Mudu Ali Yesumi nipuna aposel kogono alinu eda kili kalisa

(Mat 26.26-29; Mak 14.22-25; Luk 22.14-20)

23 Go agale mana abalade
nimi lagisuadere gore Mudu
Alimi ni gisa. Go agale mana
pagalepa: Juda alinumi Yesu
lore alinu-para maa kalisa
rabu Mudu Alimi bret misa.
24 Muma lisana Gote-para
ora pili loma rugulu puma
gu-rupa lisa: Go bret-re nina
to yogale laapo nimi raba mi-
nalo gialo. Nimimi ni madaa
kone suma piralepape.
25 Go puma nimumi go
eda nala pirina Yesumi kap
ipa wain pira palae muma
komea-rupa go-rupa pisa.
Go puma rabu nipumi talo:
Go kap-para nana yaapi pia-
pulu Gote-na kagaa pogalu
pirape agale madaa nana
yaapimi nimi mapogaayo.
Ade abuna nimimi nal-
imi rabu ni madaa kone
saabaoma nalepape lisa.
26 Gore ade abuna nim-
imi go bret nomare go

ipa kap-para pira palae
nalimi rabu Mudu Alimi
naa madaa komisade kone
mea waateme. Go paoma
pumare werepe Mudu Ali
wala epaliade yapi di rabu
kiritalimina.

Ali medame Mudu Ali-na eda makoyaaliare nipu koe ele pa saapiralia

27 Go pea-le abi ali medame
koe-rupa piruma go Mudu
Ali-na bret muma ipa kap-
para pira pale pa nalia-
daare gore Mudu Ali-na
yogale yaapi laapo madaa
makoyaaoma pupitagi pa
saapiralia.
28 Go pea-le enaali raayo
nimina lo robaa waru adoma
rumaaoma go Keriso raapu
epe-rupa piramina. Go
puma epe-rupa pirumare
nimimi go bret-para ipa
mada nalimi.
29 Gore enaali raayome
Mudu Ali-na yogalena re na-
makuaaoma pa kamaa eda-
rupa nalimi-daare nimuna
koe kedaa puma mealimi.
30 Gore nimimi eda kili
koe-rupa neme-pulu nimina
rikirana enaali adaapu puri
mada napaloma yaina ko-
moma medaloma ora koma-
limi.
31 Gore naame go eda no-
lalore naana kone lo robaa
waru adoma koe elenu waru
yado regele muma rumam-
ina. Go rabu Gote-me naa
koe kedaa nagialia.
32 Pare naame go-rupa
napalimare Ali Mundu-
ri naana kone adoma
nipumi koe kedaa go madaa
rumaalia. Nipumi go
kedaa gialia-le nipumi su
kamaa piri enaalinu koe
kedaa rumaalia rabu naame
nameamina.
33 Go pea-le nana ame
balinu-ya, nimi Mudu
Ali-na eda nolalo epa
kiritalimiri gore nimimi
enaali medaloma waru
surubalepape.
34 Gore ali meda nipu
reame komoma wagepu
nalia-daare nena ada-para
nola pope. Go pu palimi-
daare Gote-me nimi koe
kedaa nagialia.

Agale ruguli meda wiare
werepe nimi piri epaluade
raburi ma-redepo yaalua.

12

Pol-me Holi Spirit-na puri madaa agale lakalisa

1 Ame balinu-ya, nimiri
Holi Spirit-na puri adalimi-
nalo lagialo. Go madaare
agale pagalepa.
2 Abalade nimi Gote-na
pape mopare pirisimide
raburi koe komape remon-
umi nimi makiraoma koe
pora-para lamua pisimi.
3 Go pea-le waru pagalepa:
Gote-na Holi Spirit-mi ali
meda pora mea waatea-
daare go alimi Yesu-para go-
rupa napeape mada natea.
Go page Holi Spirit piri ali
medame Yesuri ora Mudu Ali
pia mada tea.
4 Holi Spirit-na puriri rado
rado wia pare Holi Spirit
nipumi raayo go aaya.
5 Naame Mudu Ali-na ko-
gono puma enaali raba mu-
lalo pemare pora rado rado

wia-daa Mudu Ali komea raba mealima.
6 Go page kogono pape kone rado rado wia pare gore komea mere enaali raayo kone go aaya. Go pea-le enaalinumi nipuna kogono raayo mada palimi.
7 Holi Spirit-miri nipuna puri enaali raayo komea komea lo mea katea-pulu enaalinu medaloma raba minalo pea.
8 E, gore Holi Spirit-mi ali komea puri mapalaanialoma go alimi enaalinu Gote madaa makuaae kone lakelea. Ali medame page go Holi Spirit-mi puri kalenaloma elenuna re adoma enaalinu laketea.
9 Go Holi Spirit komeame ali meda puri pale kone rulape kone katea. Go puma go Holi Spirit-mi ali meda puri kalenaloma yaina kome enaalinu mada marekaalia.
10 Holi Spirit-mi puri gurupa go aaya: Ali medamere puri pale kogono pape puri meme. Medamere Gotena epe agale laketapape puri mu aaya. Medamere puri adoma gu-rupa mada laketea: Go puriri ora Holi Spirit-na puri yapalo mo puri koe remonuna puri yapalo mada laketea. Ali medamere puri muma nipumi abalade napage adaa agale rado mada pagalia. Ali medamere puri muma abala napage adaa agale radona re mada laketea.
11 Go-rupa puri mumare Holi Spirit komeame-le go kogono raayo mea rumaaya. Nipuna kone suma enaalinu puri rado rado kalaaoma pea.

Naa raayore yogale komea yapare rado rado maaulaaomaa pima

12 Keriso-na leare yogale rado rado-rupa aaya. Go yapare naa to yogale komea piruma yapare kuni rado wia. Go puma Keriso-re ora naana to yogale komea-rupa pia.
13 Go pea-le naa raayome Holi Spirit komea misima rabu kalu-ipa muma komea ma-aulaaya-daa pima. Naa Juda alinu-para Grik alinupara kepele alinu-para kogonome adili alinu-para go Holi Spirit komea muma komea-rupa pima.
14 Gore naana to yogale madaa aaya kuniri ora rado rado aaya.
15 Go puma nipumi gurupa mada tea: Niri ki-daa dia-le niri to yogalena kunidaa dia. Go alina aliri nipu ni tona mada napi teare pinawa-le nipu yogalena kuni pa aalia.
16 Go page kaleme gu-rupa talo: Niri le-daa dia yaapulu niri to yogalena kunidaa dia. Go tea pare kalere nipu yogalena kuni pa aalia.
17 Gore yogale raayore le yaalare ake paa-daa agale mada pagalima ya? Go page yogale raayore le komea yaalore ake puma mada kaa mealima ya?

18 Yapare yogalere go-
rupadaa dia. Abalade Gote-
me nipuna raana koneme
yogalena kuni komea komea
lo maasa.
19 Go yogale to raayona
kuni komea-rupa kama
yaalore gore ora to yogale-
rupa na-aalia.
20 Pare go-rupadaa dia. Yo-
galena kuni rado rado aaya
pare ora yogale komea-rupa
kama aaya. Go nasamina
Gote-me kone rado rado gisa
pare naa raayo nipuna yo-
gale komea-rupa piruaaema.
21 Go pea pare leme ki-
para gu-rupa mada nalake-
lea: Neme ni mada naraba
muaaye-le rubalua tea. Go
page kalumi aa-para gu-rupa
mada nalakelea: Neme ni
naraba muaaye-le rubalua.
22 Go rupa-daa dia, ya-
pare naame naana yogale
kuni meda puri napaita kone
wima pare go dia yaaliare
ora komalima.
23 Gore naame naana to
yogalena kuni medaloma
madaa yala potema pare
medaloma waru surubuma
medaloma nasurubema.
24 Go pema pare mo epe yo-
galena kuni medalomare go-
rupa nasurubema. Go pea
pare Gote-me yogale kun-
inu raayo makibumaaoma
warisa. Go rabu ora epe
kuni-daa dia kone wima pare
nipumi go kuninu epe ko-
gono kalisa.
25 Nipumi go-rupa pea-
pulu yogale madaare kunina
robo-rupa na-aaya. Dia-le
komeame meda narabun-
yaaya pare komea-rupa
surubolalo aaya.
26 Go pea-pulu yogalena
kuni komea kedaa pea
raburi gore yogale raayo
page kedaa pea. Gore yogale
kuni medame pedo mealiare
yogale raayo page pedo
mealimi.
27 Go pea-le nimiri Keriso-
na yogale komea-rupa
aaeme pare kuni rado rado
pimi-le Gote-me kogono rado
kalo kiritea.
28 Go puma lotu ada-para
Gote-me enaali medaloma
gupiale mapiraasa: Abala
ririna aposel enaalinu wala
laapore Gote-na agale lakale
ali enaalinu wala repore
tisaa-nu mapiraasa. Walare
nipumi yaina maperekeape
enaalinu raba meape enaal-
inu nipuna kogono surubape
enaalinu adaa agale rado
lakale lape enaalinu mapi-
raaya.
29 Gore nipumi aposel
kogono alinu komea agale
lakale alinu komea tisaa-nu
komea-rupa mapiraaya? Go
page nipumi enaali raayo
napi kogono pinalo puri
nakatya?
30 Go page nipumi enaali
raayore yaina kome enaali
maperekeape puri nakatea.
Go page nipumi enaali raayo
adaa agale rado laminalo
puri nakatea. Go page
nipumi enaali raayo agale
radonuna re mada perekelenalo puri nakatea.
31 Go pisa-le nimimi kone
waru suma ora ali muduna
agale puri mulalo palepape.
Go pea pare abiri go kone

madaare neme nimi ora epe
pora meda abi maa waatoa.

13

Rana komo raana komal-
ima kone

1 Gore neme enaalinuna
adaa agalenu-para so ensel-
nuna agale page laketoa
pare go puri mada dia. Dia-
le neme enaali medaloma
madaa ranaa komo raana
nakomaluare neme apo
lagele agalere pa biugel-
nurupa tyape. Go puma ru-
para aledaa napiri repena
ralia-rupa tyape.
2 Gore neme puri muma
Gote-na agale epe-rupa
mogealua page makuaae
kone la yokalua. Go page
Gote-na pagaa wi kone raayo
makuaalua page gore go
raayo adoba kiritalua. Gore
neme apo puri muma mo
kone raayo palua pare neme
enaalinu madaa ranaame
nakomaluare mo pe kogono
pa kamaa palua. Gore neme
kone waru rubita pe yaalore
neme apo rudunu rekoma
pogola pu mada toa. Go pea
pare neme enaalinu madaa
ranaame nakomaluare niri
pa koe ali-rupa pitua.
3 Gore neme omoale enaali
naaralinu rumaaoma kale-
pulu nana yogale repena
sulaa-para renalo pula
pe yaalore go koneme ni
naraba mealia. Dia-le neme
enaalinu-para ranaame
nakomaluare go kone ora
komapaaya.
4 Naame ranaa komape
kone salima-daare naa pawa
piruma enaalinu raba meal-
ima. Go kone sumare naame
enaalinu raayo-para kudipa
kone nasu rope pape kone
nasu naana bi naminasaam-
ina.
5 Gore ranaa komape kone
salima-daare enaalinuna
kone nabebolaoma elenu
madaa epame komape kone
nasamina. Go puma rono
napagaaoma enaalinu raapu
koeyae pemede kone nasaba
piramina.
6 Rana komo raana
komape kone salima-daare
koe kone madaare pedo
napema pare ora agale
madaare raaname komal-
ima.
7 Naame go epe kone
salima-daare ade abuna
kedaa raayo pa ru piralima.
Go pumare ade abuna
naame kone rulaoma Gote
madaa adoba piruma epe
kone suma pawa piramina.
8 Gore Gote-me naa ranaa
komo raana komea kone ora
na-dia yaalia. Go pea pare
Gote-na ora agale lakale ali
riare mada dia yaalia. Go
pea-le adaa agale rado rado
lemede page dia yaalia. Go
page naame makuaae kone
adaalepe mada mealima
pare go page dia yaalia.
9 Gore abiri naame puri
muma makuaae kone-para
Holi Spirit-na agale lakale
alina kogono page ora mada
pamina.
10 Gore werepe go puri
raayona re epaliade yapi di
raburi go abi ogeasi pema
kogono page alupalia.
11 Apo agale madaare
abalade ni oge naaki-rupa

pirisua raburi gore oge naakinuna agale-rupa lisuade. Go rabu neme nogo naaki kone suma go-rupa makuaaoma pisua. Abi ni ora ali yaa-pulu neme wala nogo naakinuna kone nasalua.

12 Gore abi naame Gote-na puri adema rabu wasaame naana le agaa ademade-rupa go-rupa adamina. Go pea pare werepe naame Gote-na le agaa-para adalima rabu waru adola palima. Abiri neme elena re ora ogeasi ade pare werepe nipu adalua rabu ele raayona re adalua. Gote-me nana lo robaa-para raayo adea-rupa kone raayo adalua.

13 Gore Gote madaa naana kone repo wima. Abiri naame ade abuna kone rulape kone-para Gote madaa adoma surubape kone-para yago lo robaa kalape kone-para go ele repore ora naa madaa ade abuna naa mada salia. Go yapare lo robaa kalape kone epe-airi ora yago madaa epe kone kalamina.

14

Holi Spirit-na pa gi ele medana agale medaloma

1 Go pea-le nimimi ranaame komape kone waru muma piralepape. Nimimi kone waru suma Holi Spirit-na puri mulalo piralepape. Go palimi rabu abala ririna Gote-na ora agale lakale ali pirape puri abala mealepa.

2 Gore ali medame abala napage adaa agale rado teare gore nipumi enaalinupara agale nalakelea. Diale enaalinumi nipuna agale napageme-pulu nipumi Gote komea laketea. Go pumare nimumi Holi Spirit-na puri muma pagaa wi agalena re la yokesimi.

3 Pare ali medame Gote-na epe agale laketeare nipumi enaalinu raba muma nimu puri mapalaaoma epe kuma pi kone maa katea.

4 Go pea pare ali meda napage adaa agale rado tea rabu nipuna lo robaa puri mapalaalia. Go pea pare ali meda nipumi Gote-na agale lakelea rabu nipumi mo Yesuna ruru enaali raayona lo robaa-para puri mapalaalia.

5 Gore nimi raayome adaa agale rado namakuaaoma teme-daare ora epetea kone salo. Go pea pare nimi raayome Gote-na agale laketemere go puri ora waru epetea kone salo. Gore ali medame adaa agale rado namakuaaoma tea rabu ali radome go agale naperekealia-daare go konemere mo Yesuna ruru enaalinu naraba meme. Go pumare ali medame adaa agale rado namakuaaoma tea-daare epetea pare ali medame Gote-na agale laketea-daare nipumi epe puri mapalaape kogono pea.

6 Gore ame balinu, nimi napagape adaa agale rado epa tea pare naperekeyo lagialua-daare gore nimimi akepu pagalimi yapae? Go agalemere nimi akepu mada

raba mealua ya? Nimi raba mulalore Gote-me ni waalape agale-para Gote-na agale la yoke agale-para nimi mogeape agalenu-para malaalua.

Naame adaa agaleme Gote-na agale lakelamina

7 Gore enaalinumi kudu-para gita-para go elenu page komea go-rupa nipuna agale madaa malaalimi. Gore enaali medalomame go elenuna agale waru napagalimiri yasanu waru nateme.
8 Go page soldia ali medame biugel-me agale waru nalalia-daare gore aapimi yada elenu managola pirula pea pae?
9 Nimi page go-rupa nimimi pa adaa agale meda namakuaaoma temena yaalore enaalinumiri ake puma go agalena re mada pagalimi ya? Dia, nimimi agale go-rupa leme-daare po rilipumi go agale ria palia.
10 Gore ora go su kamaa madaare enaalinumi adaa agale rado rado leme. Go pea pare go adaa agale raayona re wia.
11 Go pea pare ali medame adaa agale tea pare neme go agalena re namakuaaliri go ali saa laapo ora kimisu ali laapo-rupa piralipa.
12 Go pea pare Holi Spirit-na puri mulalo pimi-pulu Yesuna ruru enaalinu raba minalo puri mealepape.
13 Gore ali meda adaa agale rado namakuaaoma tea-daare gore nipumi puri muma go agalena re mulalo Gote-para beten tea.
14 Gore neme adaa agale radome beten toa-daare gore naa kone wasupa page pira palae beten toa. Go pea pare nana koneme pa makuaalua.
15 Go pea-le neme ake palua ya? Gore naa kone wasupami beten toa pare naa koneme page pa beten toa. Go pumare yasa toa rabu kone wasupame page koneme page go laapo raitame toa.
16 Gore nimina kone wasupame kama Gote-para ora pili leme-daare ake paa-daa pa kiritape ali medalomame go agale makuaaoma ora agale tea ya? Gore nena rado agale napagalia-pulu go ora agale mada natea.
17 Gore nimimi Gote-para ora pili lape beten loma eperupa mada leme-daare nimimi mo ali naraba mealimi.
18 Gore neme adaa agale rado loaayore neme nimi raba mi kone wi. Go madaare neme Gote-para ora pili loaayo.
19 Go pea pare enaalinumi mo lotu ada-para kiritaoma Gote-na bi minasaaeme rabu neme enaalinu mogealalo adaa agale waru pagenalo laketoa. Gore ora agale ria yaa-pulu neme pa bi 5-nu enaalinu mada mogealuadaare ora epetea. Go pea-pulu ake paa-daa pa napage agale rado loma bi 10,000 enaalinu laketoa ya?

20 Ame balinu-ya, nimina konere oge nogo naakinuna

kone-rupa nasu piralepape.
Gore koe ele pape madaare
oge nogo naaki-rupa mada
piralepape. Go pea pare
nimina konemere ora enaali-
rupa kone su piralepape.
21 Gote-na buk madaare
kone narulae Juda alinumi
Gote-na puri adenalo agale
go-rupa lu wisimi: Mudu
Alimi talo: Go enaalinu-
para agale laketoa. Go rabu
neme kimisu alinuna agale
radonumi laketoa. Go page
apo kimisu enaalinumi nana
agale lakeleme. Go palua
pare go rabu page nana agale
napagoma giyalimi lisa.
22 Go pade-pulu go agale
rado lakale enaalinumi Gote
madaa kone rulainalo pea.
Go kone rulae enaalinumi
Gote adenalo napea. Dia,
pare Gote-na agale lakale
enaalinumi Gote adenalo
pea. Go pea-le kone narulae
enaalinumi Gote-na adenalo
agale radonu nateme.

23 Gore kone rulae enaali
raayome komea-para kir-
itaoma adaa agale rado
rado leme-daare go kone
ake yapae? Gore kone
narulae enaalinumi page pa
enaalinumi page lotu ada
ru-nane ora epa kodobaema
Gote-na puri na-adenalo gu-
rupa leme: Nimuri makeae
enalinu leme.
24 Go pea pare kiritape
enaali raayome Gote-na
agale teme-daare pa enaali
meda page kone narulae
enaali page epa kodobaoma
nimina agale pagalimiri gu-
rupa palia. Gore go agale
nipuna lo robaa-para mea
kodobaoma nipuna koeyae
mea waatea. Go pumare go
pagaliade agaleme nipuna
koe ele maa rumaalia.
25 Go pumare nipuna lo
robaa-para ado rekele puma
wala pename maa salia.
Go rabu nipumi Gote-na
bi minasaalalo rumu pege
palia. Go rabu nipumi gu-
rupa lopalia: Gote-re nimina
rikirana ora epa pia tea.

*Lotu kogonore raayo epe-
rupa palepape*

26 Go pea-le ame balinu-
ya, nimimiri ake palimi ya?
Nimi kiritaoma pimi raburi
nimi raayo kogono peme.
Ali medamere yasa temena
medamere agale mogealim-
ina medamere Gote-na agale
mea temena medamere adaa
agale rado lemena medame
go agalena re maa lagialia.
Go peme rabu go kogono
raayome Yesuna ruru enaali
raba mulalo peme.
27 Gore ali medaloma
kiritaoma adaa agale rado
talo palia-daare enaali laapo
repome agale rado mada
teme. Go leme rabu nimu
raapu agale komea-para
natepape. Dia, pare komea
komea lo temenalo enaali
rado medamere go agalena
re laketea.
28 Go pea pare go agalena
re lakale ali meda napiralia-
daare enaali kiritalimi
raburi apo agale rado lape
alimi pa piralia. Go rabu
nipuna Gote raapu agale
komea mada tea.
29 Gore Gote-na agale
lakale alinuri laapo repome
teme. Go teme rabu enaali

medalomare agale pagoma koneme rumaalimi.
30 Go pea pare ali medame agale lalaina Gote-me ali meda-para agale laketea-daare go agale abala pena lala-ae aliri nipuna agale loraina tea.
31 Go kone madaare nimi raayome komea komea lo agale mada leme. Go rabu enaali raayome kone waru makuaaoma puri mapalaal-imi.
32 Gote-na agale lakale alinumiri nipuna agale surubuma laketea.
33 Go kiritalimi rabu Gote-na konere enaalinumi epe-rupa pina kone wia. Go pea-pulu Gote-na ruru Yesuna ruru enaali raayo gu-rupa palepape:
34 Gore lotu ada-para kiritalimi raburi enanumi agale loraoma pawa pi-ralepape. Go puma Juda alinuna rekena agaleme tea-rupa enanumi lotu ada-para kogono napina.
35 Gore ena medame agalena re pagolalo palimiri nimuna ada-para piruma aali agaa mealepape. Gore ename lotu ada-para kiritape enaalinu raapu agale mana tea-daare ora yalame komal-imi.
36 Go agale madaa kone adaapu saleme-pulu nimiri Gote-na agalena re nimimi mea ipisimi pae? Go pea-le nimi abalade Gote-me agale abala lagisa ya?
37 Gore pa ali medame niri Gote-na agale lakale ali pi kone suma ni Holi Spirit-na puri wi kone salia-daare nipumi abala waru makuaalia: Go agale nimi-para pepa madaa tyalore gore Mudu Ali-na agale mana lagialo.
38 Go pea-le ali medame go agale napagaliare nipumi nimi agale lagialia rabu na-pagalepape.
39 Ame balinu, nimimi Gote-na epe agale lakale alimiri nipuna agale waru surubuma enaalinumi adaa agale rado rado teme rabu Gote-me puri go aaya-pulu nagiyalepape.
40 Gore nimimi Gote-na bi minasaalalo page lotu lape kogono pulalo peme rabu page epe redepo le kone suma palepape.

15

Yesuri abala komoma tapa-para wala rekesa

1 Gore amenu, neme abalade nimi-para lagisuade Epe Agalere kone pereke yoma pagalepa. Gore nimi abalade go agale madaa kone rulaoma puri paloma pagaaba pimi.
2 Go Gote-na epe agale neme nimi abala mo-geaaripude. Gore pa kamaa kone narulasimide-le go epe agale pago piralepape. Go puma go agaleme nimi ade abuna kagaa pirape puri gialia.
3 E, gore ora abala go re-maa pagomare neme nimi epe agale gu-rupa lagisuade: Keriso komisare naana koe elenu raayo mea rubalalo

komisa. Go pisa alina re-
maare abalade Gote-na buk
madaa lisimide.
4 Keriso komenaloma tapa-
para rogaasimi. Abalade
Gote-na agale wi buk madaa
lisimi-rupa yapi repome
tapa-para piruma wala
rekesa.
5 Go puma Pita-me nipu
adenaloma werepe aposel 12
page nipu adisimi.
6 Go puma wala werepe
nipuna disaipel enaali 500
kiritaoma pirisimi rabu page
adisimi. Go enaali adaapu-
pere pimi pare medaloma
abala komisimi.
7 Go pumare wala werepe
Jems-me nipu Keriso adisa.
Go puma wala werepe aposel
kogono ali raayome page
nipu adisimi.
8 Go nimumi abala adoba
kiritinaloa neme page nipu
adisua. Neme adisua pare
oge naaki-rupa matimi pare
neme nipu werepe adisua.
9 E, gore apo aposel ko-
gono alinuna rikiranare ni-
mumi ni ma-oge yaasimi.
Gore abalade neme Gote-na
ruru enaalinu kedaa kalala
pirisuade-pulu neme go epe
agale raleme aposel kogono
ali mabebola lisua.
10 Pare Gote-me ni raba
meape kone gisa-pulu ni
aposel kogono ali pi. Gore
nipumi nipuna raba meape
kone pa kama-daa nagisa.
Dia-le aposel kogono ali
medaloma abalade kogono
puri pale pisimide pare
neme kogono kalai puma
nimuna kogono ma-oge
yaayo. Yapare nana kama
komea kogono nape. Dia,
pare Gote-na raba meape
kone nana lo robaa-para
saabaoma kogono puaayo.
11 Go pea pare neme ko-
gono pe rabu page nimumi
peme rabu page go epe agale
mogelema. Go puma nim-
imi go agale madaa kone ru-
laeme.

Gote-me kome enaali raayo wala marekaalia

12 Gore naame Keriso
komoma wala tapa-para
rekesa-daa go remaa ade
abuna lakelema. Go pea-
le nimina rikirana piri
enaalinumi abala kome
enaalinuri wala narekalimi
lemere ake paa-daa leme
pae?
13 Gore kome enaali wala
narekalimi yaalore abalade
Gote-me Keriso page mada
namarekaala pisa.
14 Gore Keriso tapa-para
abala narekola pisa yaalore
abalade Gote-me Keriso page
mada namarekaala pisa.
Gore Keriso tapa-para abala
namarekaata pisa yaalore
gore naame epe agale mada
napagola pema. Go pula pea
yaalore nimimi ele madaa
kone rubita peme yapae?
15 Gore naame Gote-me
Keriso tapa-para marekaasa-
daa laketema. Gore gu-rupa
napula pisa yaalore naame
Gote madaa makirae agale
tema lo pisa. Go puma
Gote-me abalade Keriso na-
marekaala pisa yaalore Gote-
me kome enaalinu page na-
marekaala pisa.

16 Gore Gote-me ora kome
enaali tapa-para namarekaa-
ae yaalore gore Gote-me
abalade Keriso page na-
marekaasade lamina.
17 Go pumare Gote-
me Keriso tapa-para na-
marekaala pisa yaalore gore
Gote-me nimina koe ele-daa
namuma rubisa pare nimi
pa kamaa kone ruleme.
18 Go page Keriso na-
marekaata pisa yaalore
abalade enaali medalomame
Keriso madaa kone rulaoma
komisimi-daare go nimu
page ora komoma pa alupal-
ima tea pema.
19 Gore naame su kamaa
piruma Keriso madaa kone
rulaoma werepe ade abuna
napirula pema yaalore
naame yalame komoma
kodo komape kone waru
meamina. Gore su ka-
maa piri enaali medaloma
kodome komalimina pare
naame pa kamaa kone rubita
pema yaalore naa-para
kodome waru komalimina.

20 Yapare go agale ora
ria-daa dia-le Keriso abala
komisa-daa Gote-me nipu
wala marekaasa. Go
pisa-pulu kome enaali
raayona riri-nane nipumi
marekaalia. Go pea-le Gote-
me mo kome enaalinu raayo
wala werepe marekaalia.
21 Gore komape konere
ali komea Adam-me abalade
go kone muma lisana su
kamaa maa ipisa. Go
pisa-le ali meda Keriso-me
abalade kome enaali wala
marekaape kone su kamaa
maa waalisade.
22 Go agalena re gu-
rupa: Naa raayo Adam-na si
wanenu-le naa pa komalima.
Go page naa Keriso raapu
abi pima-pulu Gote-me naa
raayo wala marekaalia.
23 Go pea pare enaalinuna
marekaape yapi di-ri naa
komea komea laatapu reko-
mare ade abuna piralima.
Abala ririna mupaare Yesu
Keriso rekoma pisa-le wala
werepere nipu wala su ka-
maa epaliade yapi di rabu
naa nipuna ruru raayo wala
rekalima.
24 Nipu epalia rabu ele
raayo dia yaalia. Go rabu
Mudu Alinu-para surube
alinu-para go su kamaa
wi puri raayo page ora
Gote-na lore alinu piralimi-
pulu Keriso-me mea rubalia.
Go puma nipumi Gote-na
surube puri wala Aapa
katea.
25 Gore Keriso mudu mapi-
raoma pirinare Gote-me lore
alinu raayo marabuaaoma
Keriso-na age rolo-para
mapiraalia
26 Go kogono dialenaloma
Keriso-me komape konena
puri page lore ali-rupa
rabuaaoma ma-dia yaalia.
27 Go agale madaare Gote-
na buk-mi gu-rupa lea: Gote-
me ele raayo nipuna age
rolo-para maa salia. Go
pepa-mere ele raayo lea-
daa naame abala pagemade:
Gote-me ele raayo Keriso-
me surubenalo lea-pulu Gote
nipuna rolo-para napiralia.
28 Gore Gote-me ele
raayo Keriso-me surubenalo

mea kalenalomare mo Siri
nipuna Aapana surube rolo-
para piralia. Go raburi Gote-
me ele raayo nipu komeame
surubalia.

29 Pare go wala marekaape
agale ora dia yaalore enaali
medalomame abala kome
enaali raba mulalo kalu-
ipa muaeme-le ake paa-daa
peme pae? Gore ora kome ali
meda wala narekola peme
yaalore gore mo kome enaali
raba mulalo kalu-ipa ake
paa-daa mu aaeme pae?

30 Go page wala marekaape
agale dia yaaliare gore ake
paa-daa naame radaa nape
kogono ade abuna palima
ya?

31 Amenu, neme ora lalo.
Gore ade abuna ni tyalo pi
kogono pe. Go pea pare
naana Mudu Ali Yesu Keriso
raapu pima-pulu neme nimi
madaa pedo puma apo agale
lagiawade.

32 Neme abalade Efesus su-
para piri makeae yana alinu
raapu yada pisua. Go pisua
pare ora kome enaalinuri
Gote-me wala namarekaala
pisa yaalore neme ake paa-
daa go yada pisua ya? Gore
ali medalomame gu-rupa
tea: Ekerare naa komalima-
pulu palaina eda no ipanu
page namina. Gore Gote-me
kome enaalinu namarekaala
pea yaalore apo agale ora ta
pema.

33 Go leme pare pa enaalin-
umi naa gu-rupa makiralimi:
Naa koe alinu raapu pora
pamualimade raburi naana
epe kone makoyaalimi.

34 Go pea-le nimina koe
kone giyoma epe redepo
le kone salepape. Nimimi
koeyae wala napipape.
Enaali medalomame nimi
raapu piruma Gote na-
ademe-le nimu yala mapo-
lalo talo.

Enaalinu wala rekalimi rabu yogale ora rado mealima

35 Pare ali medame agale
gu-rupa mealia: Abala kome
enaaliri ake puma wala
rekalimi ya? Nimuri yogale
ele nasamina muma wala
piralimi yapae?

36 Nimiri makeya
enaalinu-le pagalepa.
Repena kilinuri su-para
poalimi. Go pea pare abala
kaapu-daa na-ayaalia-daare
gore nipu rado epe-rupa
mada na-opalia.

37 Go kilinuri nimimi poal-
imi rabu ora opaliade ele-
rupadaa dia. Dia, go poape
kiliri pa wit-na kili-para pa
kili radonu page pa su aaya.

38 Gore Gote-me go kili
madaa nipuna kone suma
au katea. Go puma Gote-
me repena kili rado radore
nimuna yogale-rupa au rado
rado katea.

39 Yogalere ele raayo
komea nasamina kama-daa
na-aaeme. Dia-le enaalinuna
yogale komea-rupa aeme
pare yaa yapana yogale rado
aaya. Go wenana yogale
page rado aaya.

40 Gore so yaa-para ele
page su kamaa ele page rado
aaya. Go puma so yaa-para
wia elenuna auri rado paaya

pare go su kamaa elenuna au
page rado nasamina aaya.
41 So naare nipuna au
rado-rupa pea pare kasua
page nipuna au rado pea.
Sogo kubanuna rikiranare
nipuna aunu page rado rado
pea.

42 Go au madaare mo kome
enaalinu wala rekalimi rabu
nimuna yogale rado muma
piralimi. Go puma to yogale
rogaaeme rabu ora abala
ramea. Go pea pare wala
marekaalia yogalere ora
naramualia.
43 Yogale naame rogaaema
rabu go nipu koma paoma
ramea. Go pea pare yo-
gale wala marekaalia raburi
ora epe rado-rupa aoma puri
palea.
44 Yogale mo rogaaemare
pa su kamaa yogale yapare
yogale wala marekaaliare
ora epe rado-rupa muma
piralima.

Gore go su kamaa yogale
aema-le epe rado yogale
muma rado-rupa piralima.
45 Gote-na agale ria wi buk-
mi gu-rupa lea: Ora abala
mupaa pirisade ali Adam-
re kone wasupa muma epe-
rupa pirisa. Go pisa pare
werepe pirisade Adam-re
nipuna bi Keriso lema. Go
aliri nipuna Holi Spirit-mi
enaalinu puri Go ade abuna
kagaa piramala palia.
46 Go palia pare Gote-na
Holi Spirit-mi ade abuna
kagaa pirape kone abala
na-epea. Dia-le go su
kamaa kone dialenaloma
Holi Spirit-na ade abuna
pirape kone mada epalia.
47 Gore mo mupaa pirisade
ali Adam-re Gote-me go ali
sumi warisa. Go pisa pare
wala laapo pa Adam ali
Keriso-re nipu so yaa-para
piruma ipisa.
48 Gore naa su kamaa
pima enaalinuri naa sumi
warisade ali-rupa pima. Go
pea pare so yaa-para puma
piri enaali raayore so yaa-
para piruma ipisade ali pimi.
49 Gore Abiri naa go sumi
warili enaali pima naare yo-
gale aaema. Go pea pare
werepe page so yaa-para pia
ali mada piralima.

50 Ame balinu-ya, neme
apo agalena re waru lagialo:
Naame su kamaa yogale
aema rabu Gote-na Surube
Su mada na-adalima. Gore
abi rumaape yogalere ora
epe naramuape su-daa mada
nadia yaalia.
51 Neme epe pagaa wi
agale lagialua-le waru pa-
galepa. Naa raayore ora
nakomalima pare Gote-me
naa pereke yoma kagaa
enaali-rupa mapiraalia.
52 Werepe biugel tia rabu
wagepu ari yapa piya-rupa
abala kome enaalinu raayo
wala rekalimi. Go puma
nimu ade abuna piralimi. Go
rabu Gote-me naa pa piral-
imade enaalinu ade abuna
mapiraalia-pulu naana yo-
gale rado-rupa ma-aulaalia.
53 Go rabu naa naramuape
yogalere wala perekea
yoma epe-rupa ade abuna
naramuape-rupa aalia.

54 E, gore mo abala
ramisade yogale rekoma ade
abuna naramuape yogale
ma-aulaalia. Go paliade
raburi mo Gote-na buk
madaa lisimide agalena re
adalima. Go rabu enaalinu
makomaape kone dia yaalia-
pulu enaalinu ade abuna
epe-rupa mada piralimi. Go
madaare gu-rupa teme:
55 Komape ele nena puri
aa-para wia pae? Go komape
elere enaali mabebola tyalo
puriri aa-para wia yapae?
56 Gore enaalinumi
pupitagi neme-le go komape
yapi di madaa radaa nape
puri wia. Go puma mo
pupitagi-na puriri rekena
agaleme kalo aaya.
57 Go pea pare naana
Mudu Ali Yesu Keriso-me
naa puri mapalaaya-pulu
naame apo pupitagina puri
mada rabuaaniaaema. Go
madaare Gote-para ora pili
lamina.
58 Go pea-le ora nana
epe ame balinu-ya, nimimi
puri waru paloma rekoma
paalame nakomalepape. Go
puma Mudu Ali-na kogono
adaapu waru palepape.
Nimimi Mudu Ali-na kogono
meda palimiri go kogono na-
alupalia.

16

Gote-na ruru enaalina kirita sae kana

1 Abiri Gote-na enaali pa
mea kalape kana madaare
agale mana lagialo. Neme
abalade go kogono pinalore
Galesia su lotu adanu-para
kiritape enaalinu remaa
lakalisua-le nimimi page go-
rupa palepape.
2 Adaa koro raburi enaali
raayome ele muma nim-
ina kana yarepealepape.
Go sarere madaa kogono
puma mu aaeme kana-
re medaloma waru pagaa
salepape. Go puma werepe
ni nimi piri-para epaluade
rabu kana wala meda nakir-
italimina.
3 Werepe ni epaluade
raburi nimina ali medaloma
mapiraalepape. Go puma
neme nimuna pepa kaloma
go nimina pa kiritape kana
so Jerusalem su-para maa
penaatoa.
4 Go palua pare ni page
pope yaaliare gore nimu
raapu palua.

Pol nipu Korin enaali adola pisa

5 Gore ni Masedonia su-
para abala pumare nimi piri
wala werepe epalua.
6 Go palua pare nimi raapu
ogesi-daa piruma ni wala
werepe su rado-para pora
pamualuare nimimi ni raba
mealimina. Go pea pare
koe po rilipu ipuma kupa
palia rabu nimi raapu pa
adaalupu page pitua palo ni
maarea.
7 Gore ni Korin su epalua
rabu nimi wagepu na-
adalua. Dia, Mudu Alimi
go-rupa lea rabu nimi raapu
adaalupu page pitua.
8 Yapare ni Efesus su-para
pirumare Juda alinuna eda
yawe Pentikos yapi di adoba
pitua.

9 Go su-parare neme ko-
gono adaapu epe-rupa mada
palua pare lore alinu adaapu
page pa pimi.
10 Werepe Timoti nimi piri-
para epalia-le nimimi nipu
waru surubalepape. Neme
Mudu Ali-na kogono pe-rupa
nipumi page pea-le raba
mealepape.
11 Gore ali medalomame
Timoti pa ali-kone suma
koau nawaalepape. Dia,
nimimi nipu raba muma
werepe nipu pora-nane epe-
rupa lamua pulupape. Go
puma nipuri naana ame
medaloma raapu ni piri-para
epalia-pulu neme adoba
pitua.
12 Abiri naana ame Apolos
madaa agale remaare gu-
rupa lagialo. Neme abalade
rana adaapu nipu nimi
raapu paliminalo lakalisua.
Go pisua pare nipu abi
popere go kone nawia-pulu
werepe epe yapi teade rabu
nipu mada epalia.

Agale remaa medaloma

13 Nimimi ele waru adoma
kone waru salepape. Go
puma puri pabo aoma paala
nakomalepape.
14 Nimimi kogono raayo
palimi rabu ranaame koma-
lepape.
15 Gore neme naa adami
ali Stefanas page nipuna ena
nogo naakinu nimu madaa
remaa abala lagisuade. Ni-
mumiri mo Akaia su-para
Gote madaa kone abala ru-
lasimide. Go puma nimumi
Gote-na ruru enaali raba mu-
lalo kogono waru pisimi.
16 Gore nimimi go nasam-
ina alina kone mogeaoma
pawa piramina. Go pumare
enaali raayome nimu raapu
piruma nimuna kogono epe-
rupa pina mogeaalepape.
17 Gore Stefanas-para
Fortunatus-para Akaikus
nimu abalade ni piri pare
ipisimi rabu neme raaname
waru komoma piru aayo.
Gore nimu ni raapu mada
naipisimi-pulu nimumi ni
raba mu piru aaeme.
18 Gore abalade nimumi
nimina lo-pu kuma pinalo
nimumi page abi go-rupa
peme. Go pea-le nimimi
nimu go nasamina alinu
madaa epe kone salepape.
19 Gore Esia su robo-
para aaya lotu-para kiritape
enaalinumi nimi-para epe-
rupa piralepape agale lo
rapaatema. Go page Akwila-
para Prisila repaayana ada-
para epa kiritaeme enaali
raayome Mudu Ali-na bimi
madaa epe-rupa piralepape
lo rapaatema.
20 Gore go-para piri Keriso-
na enaalinu raayo-para abi
patalepape lo rapaatema.
Nimi komea komea lo
nimina ame balinu-para ki
mealepape.
21 Niri Pol epe-rupa abi
piralepape loma apo agale
luma rapaato.
22 Pare ali medame
Mudu Ali madaa ranaame
nakomalia-daare Gote-me
nipu koe su-para mea lo
palia. Gore Mudu Ali ne ora
abi nipu kone salo.

23 Mudu Ali Yesu nipuna
epe raba meape kone
mealepa.
24 Nimi raayo Yesu Keriso-
na ruru pimi-daa ni ranaa
komo raana komaluame talo.
Go mada. Ni Pol yaade.

Korin Laapo Ripili Agale

Korin su-para piri enaali medalomame Pol koe agale lisimi rabu Pol nipu lo robaa kedaa misa. Go lo robaa perekeare Pol-me rana raapu piruma go pepa luma wala adenalo penalisa. Nipumi Korin enaali raapu agaleme redepo yaalalo pisa. Go pine go pepa lisare nipu wala ranaame komolalo lisa.

Abala ririna wia agalere Pol nipumi abala lakalisa-rupa puri pale agale pepa mada luma wala lakalisa. Go agalere wala natapea pare Pol nipu koe ali-rupa ma-aluaoma koe agale lisimi-daa waatalo lisa. Go pepa wala adomare nimuna lo robaa wala perekelisimi. Go rabu Pol nipu pedo pisa.

Go yapina re Juda su-para piri Kristen-nu koe-rupa pirisimi. Go pina Pol-me kana kiritaoma nimu piri maa pulalo pisa. Go pina sapta 8 page 9 laapo madaare Pol-me Korin enaalina lo robaa marekaaoma mogo kogonona kana kalape agale lisa. Agale medare Pol-me makirae agale Aposel-nu medaloma Korin su-para epa aoma Pol nipuna bi rabuaaoma nipuna Aposel kogono mabebola-ae agale lisimi-daa go madaa agale page lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Pol-me Gote-para ora pili lisa (1.1-11)
Enaalinuna rikirana epe agale kogono pisa-rupa (1.12–2.17)
Yesuna kodo kome-aimi enaali surubisa (3.1–7.16)
Naarali enaali perekale elenu pa kalisimi (8.1–9.15)
Pol-re kogono ali ora ria (10.1–13.10)
Ma-dia aaya abi pi-ralepape agale (13.11-13)

Pol-me Korin su-para pepa laapopa penaalisa

1 Niri Pol abalade Gote-me ada muma Yesu Keriso-na aposel kogono ali mapiraasa. Naana ame Timoti saa laapo abi pipa rabu neme Korin su lotu adanu-para kirita pimi enaali nimina agale luma ra-paato. Mo Grik su-para pimi Yesuna ruru enaalinu piri-para go pepa luma rapaato.

2 Naana aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gialia rabu epe-rupa piramina.

Pol-me ora pili lisa

3 Naame Gote-na bi mi-nasaalimina. Gore nipuri ora Gote naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aapa piruma naa waru kodome komea-pulu nipumi naa raayo epe-rupa raba mu aaya.

4 Go puma naa madaa kedaa epea rabu nipumi raba muma riaaya. Go pea-pulu naame page nipuna

kone muma kedaa rili enaali
page raba meamina.
5 Gore naame Keriso
madaa kone suma kedaa
pi kone nipu raapu maa
rialima. Go puma naame
Keriso-na adaa raba meape
kone maa suma piramina.
6 Gore naame kedaa meda
mealima rabu nimi raba
muma ade abuna epe-rupa
piraminalo pema. Go puma
naame raba meape kone
mealima rabu nimi page
raba mealiminalo pema. Go
puma naa pawa piruma
kedaa rialima-rupa nimimi
page go puri mapalaalimi-
nalo pema.
7 Go pea-le nimimi naa
raapu kedaa rialimi-pulu
Gote-na puri mealimi. Gore
naame go raba meape
puri mema-pulu nimi page
mealimina.
8 Gore amenu pagalepa.
Naame Esia su raayo-para
kedaa pi ele riliaina. Go rabu
ora adaa kedaapeme naa
rabuaaniaasa-pulu naana
puri page makuma pasa. Go
pisa-pulu naare komalima
kone wisima.
9 Gore naana lo robaa-
para go-rupa kone wisima:
Mo kose page alimi enaali
lu makomaalalo palia-daare
naa madaa opalia kone
wisima. Go pisa pare
naana puri madaa kone
narulasima-daa go kedaa
ipisa ya? Dia, pare Gote-me
kome enaalinu raayo wala
marekaaya-pulu naame
nipuna puri madaa kone
suma ora mada adalimi.
10 Gore Esia su-parare
ele medame naa lu mako-
maalalo pisa pare Gote-
me naa raba misa. Go
pisa-le werepe page naa
wala nipumi raba mealia.
Gore nipumi naa waru raba
muaaya-daa ni nipu madaa
puri paloma kone rulaema.
11 Nimimi page naa raba
meape beten laatepape. Go
puma Gote-me nimi enaali
adaapuna beten pagoma naa
raba mealia. Go madaare
enaali medalomame naa
madaa kone suma Gote-para
ora pili tema.

Pol-me Korin enaalinu makirae agale nalakalisa

12 Naame nimina lo robaa-
para ado rekele puma epe-
rupa pema. Go madaare
naame go su kamaa pora
epe-rupa pamuma nimi
raapu page epe-rupa pirام-
ina. Go puma naame go
su kamaa wi kone nasuma
pagaa wi kone nawisima.
Dia, Gote-na epe raba meape
kone suma nipuna puri
muma epe-rupa piruma
kone komea su pirisimade.
13 Go pea-le naame agale
pepa madaa lu rapaatemare
nimimi yarepema adalimi-
nalo pema. Gore nimi raay-
ome adoma kiritaliminalo
kogono pe.
14 Gore Mudu Ali Yesu
epaliade yapi di raburi
naame nimi madaa ranaa
komo piralima-rupa nimimi
naa madaa page ranaa komo
piramina. Go madaa abi
ogesi-daa makuaaeme.
15 Gore naame epe kone
suma nimi rana laapo epe

kone mealiminalo nimi piri-
para epolalo pima. Go puma
neme nimi piri rana laapo
abala epalua kone salo.
16 Rana komeare Mesopotemia
su-para palua kone salo
pare wala Mesopotemia
su giyoma wala nimi piri-
para epalua kone salo. Go
kone wisima-rupare nimimi
naa raba muma wala mo
Judia su-para wala lamua
palimina kone salo.
17 Gore go madaare neme
kone laapo suma epolalo
pisua? Gore neme epo-
lalo pisua rabu naa bi
minasaalalo pisua ya? Gore
neme agale laapo loma e
loma wala dia lo pisua ya?
Nimi go agaleme makiraayo
kone wisimi ya?
18 Gore Gote ora kone
komea wia-le neme agale
raayo e loma dia laapo raita
nimi-para nalisuade.
19 Gore ni-para Sailas-para
Timoti-para naame nimina
rikirana piruma nimi agale
lagisima-dere gore Gote-na
Si ora ria lo Yesu Keriso
madaa agale lagisimade.
Gore Keriso-re nipumi agale
laapo e loma dia lo natea.
Dia, Yesu Keriso-re ora Gote
madaa e kama le ali yaade.
20 Gore Gote-me enaalinu-
para ora go-rupa palua
le agale lakelea-pulu Yesu
Keriso-me go-rupa madaa e
loma agale pagoma ralisa.
Go pisa-le naame Yesu
Keriso-na bi komeare ora e
loma Gote-na bi minasaalalo
pema.
21 Gore Gote nipu
komeame naa-para nimi-
para Keriso raapu puri ma-
palaaya. Go puma abalade
Gote komeame naa epe rado-
rupa meda mapiraasa.
22 Go puma nipumi nipuna
robosaaya-ai naa madaa
puma Holi Spirit naana pu
robaa-para mapiraasa. Go
puma nipuna werepe giape
konere Holi Spirit-mi Go epe
koneme palua pisade. Go
puma naame agale laapo
mada natema.

Pol Korin su-para abi napisa

23 Gore Gote-me ni adea-
pulu neme makirae agale
natoa. Neme nimi kedaa
pi agale-daa nalagialua pare
Korin su-para wagepu naip-
isuade.
24 Naamere nimina kone
rulae madaa agale natema.
Dia, nimimi puri paloma
kone rulasimide. Go pea-
pulu naame nimi raapu
raaname komoma nimi epe-
rupa piraminalo kogono
pema.

2

1 Gore ni nimi piri-para
wala ipuma kedaa gulalore
ora na-epalua kone wisua.
2 Dia, neme nimina kone-
para kedaa mapaalua-daare
nimimi nana lo robaa-para
nama-epeaalimi. Gore nim-
imi ni-para go-rupa pemede-
le ake pea-daa neme nimi-
para kedaa maa gialua ya?
3 Gore nimimi nana lo
robaa-para raana masaape
kone mulalo palimi-daare ni
wala nimi piri-para ipuma
kedaa pi kone namealua
kone wisua. Go kone

kedaa nagulalore neme
pepa luma rapaayo. Gore
neme raaname kome raburi
nimimi page go madaa
raaname komalimi-daa ade.
4 Gore abalade neme
nimi piri-para pepa luma
rapaaripude. Go rabu naa
lo robaa-para kedaa muma
neme nimi madaa re page
lisua. Neme abalade go
pepa lisuare gore nimina pu
robaa-para kedaa masaatalo
kama napisua. Dia, pare
neme nimi madaa ranaame
komape koneme nimi raba
minalo pisuade.

Nimi koeyae palimiri epe-aime abulalepape

5 Ali medame enaali
medana lo-pu kedaa pi kone
mea kateare gore nipumi
nana lo robaa page komea
yaa-pulu kedaa namasaaya.
Dia, pare nipumi nimi raayo
kedaa pi kone medaloma
masaaya. Pare neme agale
ora puri palo la yoke nalano-le enaalinu medalomana
lo robaa-para meme kone
namuma wimi-daa lagialo.
6 Gore go aliri nipuna
pupitagi nisade rabu nimi
adaapumi kedaa kalisimi-pulu gore abi go-ai mada
kone salo.
7 Go pea-le abiri nim-ina kone perekea suma
nipuna pupitagi kone giy-oma nipuna pu robaa-para
ma-epeaalimina. Go-au
napalimi-daare nipuna lo
robaa-para wi kone kedaame
nipu rabuaanaalia.
8 Go paa-daa nimimi kodo
pi kone suma raaname
komape kone nipu maa
waatemena.
9 Gore abalade neme mo
pepa lisuare neme nimi
makoyatalo pisuade. Go
rabu nimimi nana agale
mana ralemena pae dia
yapae adaluame lisuade.
10 Yapare nimimi enaali
medana koe elenu maa
rubuma raakepe palimiri
neme page mea rubaayo.
Gore go koe ele neme mea
rubalua-daare neme Yesu
Keriso-na le agaa madaa mea
ruboma nimi raba minalo
pisua.
11 Go puma Satan-me naa
makiraoma rabuaaniaalia lo
neme koe kone mea raakepe
rubaayo. Gore nipuna kone
abala adema.

Troas su-para Pol palua kone wisa

12 Abalade Troas su-para
puma Keriso-na Epe Agale
lakelalo pisua rabu Mudu Al-imi nipuna kogonona pora
gaape lobo wisa.
13 Go pisa pare naana
ame Taitus na-adasaasua-pulu ni kone adaapu misua.
Go puma ni mo Troas su-para piri enaalinu-para
paitalepape loma ni Masedo-nia su-para nipu asa polalo
pisua.

Gote-na puri muma yada pamina

14 Gote-me ade abuna ni
raba mea-pulu neme ipu-para ora pili loaayo. Naa
Keriso raapu piramina Gote-me Keriso-na purimi naana
koe elenu lore alinu-rupa
rabuaanaaya. Go pea-le naana kogono Gote-me

enaali raayo-para Keriso
madaa remaa lakelama pu
aaya. Go rabu ora epe kaa pi
agalere su raayo-para pea.
15 Gore naame kogono
pema rabu Keriso ora
epe kaa pi lodo-rupa Gote
piri-para pisa. Go-rupare
ade abuna kagaa pirape
kone mi enaali-para page
koe su naaku-para palimi
enaali madaa page puma
kodobalia.
16 Gore koe naaku-para
pope enaalinumi go kaa
meme raburi nimu lu
makomaaya. Go pea pare
enaali medaloma ade abuna
epe-rupa kagaa piramala
pope kaa meme rabu nimu
epe-rupa mapiraaya. Go
pea-le go epe kaa kalape
kogonore naa raayomere
naana napema.
17 Gore Mudu enaali
adaapumi Gote-na agale
madaa kana meape kogono
pemede. Naame go-rupa
napema pare Gote-me naa
mea rapaasa-pulu nipuna
le agaa madaa agale komea
waru loma Keriso raapu
piruma kogono pamina.

3

Kagaa agalena kogono ora palepape

1 Pare abi go pageme agale
madaa nana bi minasaalalo
lagialo ya? Gore ali medalo-
mame peme-rupa pepa ko-
gono madaa bi waru meami-
nalo pi ya?
2 Dia-le naana bi meape
pepa enaaliri nimi pimi. Go
pepare naana lo robaa-para
wia-le enaali raayome nimi
pepa adoma yarepealimi.
3 Go pepare Keriso nipuna
linaloma naame nimi piri-
para mea ipisima. Apo pepa
madaa nipumi pepa tyape
naluma pepa-rupa kana
madaa nalisa. Dia, pare ade
abuna kagaa pirape Gote-na
Holi Spirit-mi enaalinuna lo
robaa-para pipa-rupa lisa.
4 Gore Keriso-me naa
raba misa-pulu naame Gote
madaa kone rulaoma go
agale adaliminalo adaapu lu
wima.
5 Ora naana gole go ko-
gono mada napula pisima.
Dia, Gote komeame puri gea
rabu naame go kogono mada
pema.
6 Gore Gote nipumi naa
kone go nipu raapu pogalu
pirape kogono maa gisa-
pulu mada palima. Go
pogalu pirape agalere pa
rekena agale-daa dia pare
Holi Spirit-miri nipuna pea.
Gore rekena agaleme enaali
komape kone katea pare Holi
Spirit-miri enaalinu epe-
rupa mapiraape kone katea.
7 Gote-me rekena agalere
kana madaa luma gisa
rabu Gote-na epe paana
puri raapu ipisa. Go pisa-
le Moses-na le-parare paa
waru roaaya-pulu mo Israel
enaalinumi nipuna le agaa-
para na-adisimi. Go pisa
pare werepere go epe paana
puriri nadia lisa. Gore
rekena agalena kogonore
komape di-na puri mea ipisa.
8 Go pisa pare Holi Spirit-
mi enaalinu ade abuna ka-

gaa pirape puri go aaya-pulu
go rekena agalena puri ma-
oge yaaya.
9 Gore go rekena agale
lisimide raburi koe kedaa
mea ipisa pare go kogono
madaa epe paana puri adis-
ima. Go puma enaalinu
ora epe-rupa mapiraape ko-
gonore rekena agalena puri
rabuaanaaya.
10 Go pea-le go kagaa
agalena konena puriri abi
ora waru epelea-pulu abal-
ana lo robaana puriri ma-dia
yalisa.
11 Gore go epe kogono
madaa epe paana puri raapu
koe kone ogepu aasa. Go
pisa-pulu go ade abuna
kagaa pirape kone madaa
nipuna epe paana puri ora
adaalupe su aaya.
12 Naame go ade abuna ka-
gaa pirape muma piruaema-
pulu naame agale puri
paloma waru laketema.
13 Naame Moses-me pisa-
au napima. Gore mo Is-
rael enaalinumi Moses-na le
agaana wi paa apeluma di-
alenalo nipu adisalimi-daa
nipumi le agaana mamina
kunimi kepisa.
14 Gore nimuna pu robaa-
para rero pisa rabu pa naip-
isa pare abi page nimumi
abalade rekena agale pa
yarepema pitaa peme. Go
peme-le mamina kuni eleme
nimuna kone kepisa. Gore
pa enaalimi raa namuma
rubalimi pare Keriso raapu
pitia rabu Gote-me go ele
maa rubalia.
15 Gore abi page nimumi
Moses-na agale yarepema
pago pimi rabu mo mamina
kuni eleme nimuna kone
kepeabaaya.
16 Gore enaalinu kone
naperekealimi rabu Gote-na
buk-mi agale go-rupa lea:
Moses Mudu Ali raapu pirisa
enaalina mamina kunimi le
agaa kepealia.
17 Go agale madaare Mudu
Alimi Holi Spirit madaa
agale lea. Go pea-pulu Mudu
Ali-na Holi Spirit ali meda
madaa pitiare go alina koe
ele madaa keapalia rabu
nipu epe-rupa pa piralia.
18 Go pea-le raayo medame
naana le agaa kepeape ele
nawia. Go pea-le ipa-para ele
lewa lewa pala-rupa enaal-
inumi Mudu Ali-na epe puri
naana le agaa-para mada
adalimi. Ade abuna naame
go epe paana puri muma
piruaema rabu Mudu Ali-na
kagaa kone wasupa adape
nona pima. Go madaare
Ali Mundu-ri Holi Spirit yaa-
pulu nipumi go kagaa ko-
nena puri page naa go aaya.

4

*Kogono alinuri sumi war-
ili pe nona pea*

1 Gote-me abalade naa
kodome komoma nipuna
epe kogono pamonolo puri
gisa. Go pea-pulu naame go
kogono madaa nagiyalima.
2 Dia, pare naame pagaa wi
konena koe yala polape ko-
nenu page abala giyasimade.
Abiri naame makirae agale
meda naloma Gote-na agale
page naame nabebolamina.

Dia, naame ora agale raayo
loma Gote-na le agaa madaa
piruma enaali raayona lo
robaa-para wi agale raitalim-
inalo kogono pema.
3 Gore naame epe agale
go lagialima rabu namealiri
gore ne repena ralae-para
mea lopalimi.
4 Go su kamaa makirae
Satan-me mo enaalinuna
kone mea rogaa wia-pulu
nimuna le page keapea.
Go pisa rabu Keriso-na
epe paana puri-para Epe
Agaleme nimuna lo robaa-
para mada na-epea rabu
nimumi nipu na-ademe. Go
peme pare Keriso-re ora
Gote-na piksa pia.
5 Gore naame naana pa
kama agale-daa nalagema.
Dia, naame Yesu Keriso-
re ora Mudu Ali mogeama
naare nipuna kogono ali
pima lo lagema.
6 Gore abalade Gote-me go
ribaale su-para paa opena
lisa-pulu nipumi nipuna epe
paare naana lo robaa-para
page mea ipisa. Go pea-le abi
naame Gote-na epe paana
puriri Keriso-na le agaa-
para adema-pulu enaalinu
go agale laketema.
7 Pare naame go epe
paa madaa kone mealima
rabu naa sumi warili pe
piruma go purina paa mada
saapiralima. Go pea-pulu
enaali raayome Gote-na puri
adoma naana puri madaa
dia kone salima.
8 Gore kedaamere su raay-
ona agale epe-rupa paare
naa mada narabuainaaya.
Koro yaalore naana lo robaa-
para kone adaapu epe-
rupa paare naana kone ora
namabebolaaya.
9 Go page ali adaapumi
rekoma naa koeyae pulalo
peme pare Gote-me naa
naminaa rapaaya. Gore
alinumi naana yogale radaa
waru manaaoma koeyae
peme pare naa ora nalu
makomaalimi.
10 Go puma ade abuna
naana yogale madaa epape
elere naana kone-para Yesu
komisa-daa makuaaema.
Go pea-pulu enaalinumi
nipuna kagaa kone wasupa
naana kone-para muma
adaliminalo kogono pema.
11 Gore naa ade abuna
Yesuna kogono pema rabu
ali medalomame naa lu
makomaalalo peme. Go pea-
daa enaalinumi Yesuna ade
abuna kagaa pirape kone
wasupa adalimina naame
kogono pema.
12 Go agalena re-re komape
koneme naana kone lu
makomaalalo pamina. Go
pea pare ade abuna kagaa
pirape koneme nimi raba
minalo kogono pema.

13 Naame Yesu madaa kone
rulaemare abalade Gote-
na agale wi buk madaa go-
rupa lisa-rupa pema: Neme
Gote madaa kone rulaayo-
pulu neme abala lisua. Gore
naame page kone rulaema-
rupa naame page agaleme
lema.
14 Gote-me Mudu Ali Yesu
wala marekaasa-daa naame
abala makuaaema. Go puma
Gote-me naa-para nimi-para

marekaaoma Yesu raapu
mea mapiraalia
15 Go lagialema agale raay-
ore nimi raba minalo la-
gialema. Gore Gote-na epe
raba meape konere adaapu
mealimina. Go pumare go
madaa nimimi beten adaa-
pumi ora pili loma Gote-na bi
minasaalimina.

Yesu madaa kone rulasimi

16 Go pea-le naame kogono
nagiyamina. Gore ora naana
yogalere kolea pare pinawa
loma komea komea lo Holi
Spirit-mi naana pu robaa-
para kagaa puri gu aaya.
17 Gore go kedaa naa
madaa epaliare ora adalepe-
daa dia mada ritima. Go
pea pare go kedaamere naa
epe kone go ade abuna
kagaa pirape yoto adaalepe
maa gialia. Go pea-le
mogo oge kedaasimiri naa
narabuaayaaina lamina.
18 Gore naana leme ade-
made ele madaa na-adaba
pima. Dia, naame na-ade ka-
gaa elere waru adaba pima.
Gore naame go leme ade-
mare gore rudupu yapina
salia. Go pea pare naame
leme na-adema elere werepe
mone mone sama palia.

5

1 Gore naana yogalere
naame su kamaa-ae kabe
ada pima. Go ada kilipi-
tia rabu gore naana ada
meda Gote-me warisa-daa
makuaaema. Go pisa-daa go
adare ali medame abalade
kimi nawisa pare so yaa-
para aayare naana ade
abuna pirape yogale gialia.
2 Gore abi naa su kamaa
pima rabu naame so yaa-
para aaya ada ora mulalo
pu rekena pima. Sogo yaa
madaa yogale naana pumi
raana pina pima.
3 Sogo yogale muma
mamina-rupa yamalia rabu
naana yogale naramualia.
4 Abi naana yogale kabe
ada-rupa aaya-daa kedaa mu
aaema. Gore naame go su
kamaa yogale kilipiape kone
nasalima. Dia, pare naame
kagaa yogale mulalo pima.
Go rabu naana komape yo-
galere naa ade abuna pi-
rape yogaleme alo paoma
naa keapalia.
5 Gote-me naare so kagaa
yogale meamonolo manago-
laaya. Go puma nipumi naa
werepe gialiade elenuri Holi
Spirit gea-rupa ora gulalo
agale lo mapaitaaya.
6 Go pea-le naame ade
abuna lo robaa-para puri
waru muma piramina. Abiri
naana su kamaa yogalere
naana ada pima-pulu naa
go yogale-para mada pima.
Go pea pare naare Mudu
Ali raapu nipuna ada-
para mada napiralima-daa
makuaaeme.
7 Go puma abiri naame
nipu madaa kone rulaoma
piruma naame go ele abi na-
adema.
8 Go pea-le naana lo
robaa-para puri meamina.
Naamere go su kamaa
yogalere giyoma so yaa-
para puma Mudu Ali raapu
piruma kagaa yogale mulalo
pema.

9 Go pea pare naana
konere nipuna ada-para
puma nipu raapu piralima
palo go su kamaa ada-
para piralima palo naame
ade abuna Mudu Ali raana
komenalo kogono pema.
10 Gore werepe Keriso-
me naana kose pagaliade
yapi di raburi naa raayo
epa kiritalima. Gore naame
koe kogono-para epe kogono-
para palima-daare enaali
raayo komea komea lo
nimuna yoto go kogono
madaa mealimi.

*Gote-na adami enaali pi-
ramina*

11 Gore naame Mudu Ali
madaa paalame komoma
kone makuaaema-pulu
enaalimi nipu madaa kone
narulaoma agale laketema.
Gore Gote-me naa ado
rekele minaa-le nimimi page
nimina pu robaa-para wi
koneme naa ademe kone
salo.
12 Go agale madaare nim-
imi naana bi minasaaminalo
nalema. Dia, pare nimimi
naa madaa kone mealimi-
nalo lema. Go puma nim-
imi enaali medalomana le
agaa madaa naa pedo pal-
iminalo agale lema. Gore
enaali medalomame nimuna
kogono madaa pedo puma
lo robaa-para wi kone na-
ademe. Nimumi nimi-para
agale leme rabu nimina lo
robaa-para wi kone madaa
agale lakelema.
13 Gore go enaalinumi naa
makeae enaali pima lemere
naame Gote-na kogono waru
pamina. Go page nimimi
naa epe kone gema lemere
gore nimi raba meape ko-
gono palepape.
14 Gore Keriso-me naa
madaa ranaa komo kodome
komisa-le naa kone waru
suma nimi raba minalo ko-
gono pema. Go ali komeame
enaali raayo madaa komisa-
daa enaali raayo nipu raapu
komisimi.
15 Gore nipu enaali
raayo madaa komisa-pulu
enaali abi pa pimi nimimi
kone waru suma nimina
pora pamuma kone waru
mealepape. Dia, pare
nipumi naa raba mulalo
komoma wala rekesa-daa
naame nipu madaa kone
rulaoma kagaa pora pa-
muamina.
16 Go pea-le abi naame
enaalinuna kone adema
rabu su kamaa wi koneme
narumaa samina. Gore ora
abalade naame Keriso nipu
pa yogale pirina kone suma
go-rupa mea rumaasima.
Go pisima pare abiri naame
go kone giyoma go-rupa
namuma rumaaema.
17 Gore ali medame Keriso
raapu piruma kagaa kone
mealiare nipu ora kagaa ali
piralia. Go puma abalana
koe kone raayore giyoma ka-
gaa kone mu maapiramina.

18 Apo kagaa konere Gote-
me Go abalana kone maa
rubisa. Abaladere nipuna
lore ali-rupa pirisima pare
Keriso-na kagaa kone go
Gote raapu komea-para
adami enaalinu mapiraasa.
Go puma nipumi naa enaali
medaloma raba meamonolo
kogono gisa. Go puma

naame nipuna lore alinu
medaloma Gote-na adami
enaalinu ma-aulaalalo
pema.
19 Gore Gote-me enaali
raayo Keriso-na adami
enaalinu mapiraasa-daa
agale lagema. Go puma Gote-
me nimuna koeyae pisimi
madaa kone nasuma koe
kedaa nasaapiruaaya. Gore
enaali lore ali-rupa pirisima
rabu Gote-me naa adami
enaali mapiraasa. Go kone
madaare naa kogono puma
enaali laketema.
20 Go pea-pulu naame
Keriso-na agaa buk muma
nipuna agale lakelema. Go
lema rabu Gote nipuna
agale naame lagialema.
Go puma naamere Keriso-
na agale muma nimu-para
puri paloma go-rupa lema:
Gote-me nimi yada lore ali
aulaoma adami enaalinu
wala mapiraaoma yaa-pulu
agale waru mealimi.
21 Keriso-me koeyae meda
page ora nawisa yapare
Gote-me naa Keriso raapu
koe-rupa epa pirisima. Go
pea-pulu nipuna redepo
le kone meamonolo mapi-
raaya. Go rabu nipu koeyae
pi ali-rupa ma-aulaasa.
Go puma Keriso-me pisa-
airi naa raayo nipu raapu
komea-para piruma Gote-na
redepo le kone muma epe-
rupa piraminalo pisa.

6

Aposel kogono madaa kedaa rilisimi

1 Naare Gote-na kogono
paema-pulu nimi-para agale
puri palo go-rupa lema: Nim-
imi Gote-na epe raba meape
kone abala meme-pulu waru
surubalepape.
2 Go madaare pagalepape.
Gote-me go-rupa ta: Abala
nimi epe raba meape yapi di
raburi nena agale pagisuade.
3 Gore naame kogono
epe-rupa puma enaalinu
wala lopalimi lopaliminalo
napema. Go puma nimumi
naana kogono madaa ero
agale mada nateme.
4 Dia, yapare enaalinumi
naa Gote-na kogono ali adal-
iminalo kogono pema. Go
puma naame radaa no ko-
gono pala piramonore kedaa
riape kogono pu koeyae rado
radome page rabualia-le ko-
gono pawa pamina.
5 Go pala piraminare ni-
mumi naa lisimi page karapo
ada-para mapaitaasimi
rabu page naa koe-rupa
piruaarima ainaloma pogo-
lasaasima rabu page kogono
pisima. Naare kogono
madaa pu nimu-para yaapi
pu radaa waru noma u
waru napaluma reame waru
komisima.
6 Go pisa pare naa abi
epe-rupa pima-le kone waru
makuaaoma pawa piruma
enaalinu epe-rupa raba
mema-pulu naare koro
Gote-na kogono alinu-rupa
ademe. Naamere Holi
Spirit-mi kone ginaloma
puri muma naame enaal-
inu madaa ranaame waru
komoma Gote-na kogono pa
kamaa pema.
7 Naame ora agale

lakelema rabu Gote-na puri
mada kogono pema. Go
puma naame epe redepo le
kone wima-le naame Gote-
na lore alinu tyalo pema
rabu page nimumi naa tyalo
peme rabu page ora agalena
redepo le kone suma kogono
pema.

8 Enaali medalomame
naana bi minasaaeme pare
medalomamere koeyae pimi
leme. Medalomame naa-
para ero agale loma koau
waleme pare medalomame
naa epe ali-rupa adoma
remaa lakeleme. Nimumi
naare makirae agale le alinu
kone wimi pare naamere ora
agale maa lakelema.

9 Gore enaali medalo-
mame naana bi napages-
imi pare enaali adaapumi
naana bi waru pageme.
Medalomame naa komape-
rupa pirisima pare abi
nimimi naa kagaa pa pina-
daa ademe. Gore naa epe-
rupa piraminalo Gote-me
naa kedaa pi kogono maa
gea. Go pea pare go eleme
naa-daa nalu makomaaya.

10 Naare naana pu robaa-
para kedaa mealima pare
Gote-me naa raba muaaya-
pulu ade abuna naame
raaname komamina. Naare
narali enaali-rupa pirula
pisima pare naame Gote-
na epe kone adaapu muma
enaali adaapu page ru-
maaoma kalema. Gore naare
onu alenu meda nasalima
lema pare naame ele raayo
adaapu saapima.

11 Gore Korin enaali nimi-
para epe agale-rupa apo
lagialema pare nimina lo
robaa-para wi kone raayo
pename waatema.

12 Naame naana lo robaa-
para wi konere narogaa
saapima. Dia, pare nimina
pu robaa-para epe kone
waru nasalimi-pulu nimimi
naa madaa pu robaa-para wi
kone pename nawaateme.

13 Gore abiri neme nimi
lagialo aaraame nipuna si
agale mana lakeloma gupa
talo: Naame nimina lo
robaa-para wi kone raayo
pename waatema-daa go
nimimi epe kone muma go-
rupa palepape.

Naare Gote-na ada-rupa pima

14 Gote madaa kone naru-
lae enaalinuri kone rado-
rupa wimi-le nimu raapu
pora napamualepape. Dia-
le epe kone wi enaalinu-
para agale yoke enaalinu
raapu pora meda-para napa-
mualepape. Go page naame
abalana kone-para kagaa
kone laapo meda-para mada
nakibumalima.

15 Go page Keriso-para
Satan laapona kone meda-
para mada nasalipi. Gore
mo kone rulae enaalinu-
para kone narulae enaalinu
raapu kone meda-para mada
nasalima.

16 Go page Holi Spirit naa
madaa pia-le naare Gote-na
epe ada pima. Go pea-le
naame remo yawo wi kana
madaa kone mada nasalima.
Gore naare ora pia Gote
nipuna epe ada pima. Go
pea-pulu abalade Gote-me
go-rupa lisa:

Niri nimina lo robaa-para piruma
Nimi raapu komea-para pamuamina.
Go puma niri nimina Gote pitua-pulu
Nimiri nina ruru enaalinu piralimi lisa.
17 Go pisa-pulu Mudu Alimi go-rupa lisa:
Nimiri nimuna rikirana giyoma ipulupape.
Go pumare nimimi remonuna koe kone naratalepape.
Go palimi-daare neme nimi raapu pitua.
18 Go puma niri nimina aapa ora ria pitua.
Nimiri nina nogo naakinu piralimina.

7

1 Gore nana ame balinuya, Gote raapu pogalu pirape agalere naa lagu aaya. Go pea-le ele raayomere naana kone-para lo robaa-para makoyaalia-daare mea ruboma epe-rupa piramina. Go pumare naame Gote madaa paalame waru komoma epe kagaa kone komea suma piramina.

Korin enaalimi Pol madaa pedo pisimi

2 Naame abalade ali meda-para koeyae napuma ali meda nama-koyaaoma page naame abalade ali meda namakiraasima. Go pea-le nimimi naa madaare pu robaa-para kone epenaatapape.

3 Neme nimi-para mariaae agale-daa nalalo. Dia, neme abala apo lawade. Naame nimi-para kone waru wima-daa nimi komalimi palo pa piralimi palo ni page nimi raapu piru aayo.

4 Neme nimi madaa kone mapiraaoma nimi madaa pedo waru pe. Gore kedaa pi kone raayo naa madaa epeleare gore nina pu robaa-para puri waru mapalaaya. Go puma naa raana kome konere lo robaa-para rubitabea.

5 Gore abalade naa Masedonia su-para epa opapasima rabu naa ogesidaa pomo mu napirisima. Dia, koe kedaanu ipisadaa enaalinumi ape loma naana lo-parare paalame komisima.

6 Pare ali meda nipuna pu robaa-para kedaa pea raburi Gote-me nimuna pu robaa-para epe kuma pi kone katea. Go pea-le Gote-me Taitus naa piri-para mea rapaasa-daa naana pu robaa-para puri mapalaaya.

7 Taitus naa piri-para ipisa rabu go-rupa kama naana pu robaa-para puri namapalaasa. Dia, pare nimimi Taitus nipuna pu robaa-para epe kone kalisimi-pulu nipumi go agale lagisa rabu naana pu robaa-para puri page mapalaasa. Taitusmi nimimi ni ora adolalo palemede-daa lagialo lisa. Go page nimimi kodome komoma ni raba mulalo peme-daa lagialo lisa. Go pea-pulu neme ora raaname waru komisua.

8 Gore neme pepa luma rapaasuade rabu nimina lo

robaa-para kedaa maa gisa-
daare ni abi kodo napea.
Yapare go pepa-me abalade
nimina pu robaa-para oge
rudupu kedaa mapaasa-daa
kodome komisua.
9 Go pea pare abiri neme
raaname waru komalo.
Gore mo nimina lo robaa-
para kedaa pi kone masaa-
suade madaare raaname
nakome. Dia, pare go
kedaa pi kone suma wala
nimi go kone madaa lo
robaa perekealisimi-pulu go
madaa raaname waru kome.
Go kedaa pi kone madaare
Gote-me nimina lo robaa ma-
epeaasa-pulu naana agaleme
nimina pu robaa-para nama-
koeyaasa.
10 Dia-le kedaa nalima-ai
lo robaa koe raapu rialima
rabu Gote-me kogono pea-
pulu go-rupa enaalinuna
kone ma-epeaaoma ade
abuna mapiraape kone
gulalo pea. Go pea-le kone
perekealima rabu lo robaa-
parare ora epetea-le kodome
nakomamina. Go pea pare
go su kamaa piri enaalinuna
kedaa-para lo robaa koe
mealima konemere nimu
makoyaainaloma nimu ko-
malimi.
11 Gore lo robaa kedaa
pi kone gisa-mere Gote-me
nimi raba misa-daa waru
adoba pimi. Go kedaa pi
kone misimi-pulu nimimi
wagepu rekoma kone ma-
redepo yaalepape. Go puma
ali medame koeyae pea
rabu go madaare nimimi
rono pagoma Gote madaa
paalame komoma naa waru
adolalo peme. Go pumare
koeyae peme enaliri nim-
imi lo robaa marekaaoma
nipuna kone ma-redepo
yalepape. Go raayo madaare
nimimi nimina konere
pename epe-rupa meme.
12 Gore neme go pepa nimi
pimi-para luma rapaasuade
rabu neme go pupitagi
nisade ali raba minalo kama-
daa nalisuade. Go page go
alimi enaali madaa koeyae
pisa-daare go kama raapu
madaa kone suma pepa
nalisuade. Dia, pare Gote-
na le agaa madaare nimimi
naa kama raaname komoma
makuaaliminalo go pepa
luma rapaasuade.
13 Go nimina kone agale
pagema raburi naame epe
kone suma epe-rupa piru-
aema.
14 Gore neme abalade nimi
piri-para Taitus-me agale
adaapu puma lagelisuade.
Go pisua pare nimimi go
agale madaare ni yala nama-
paasimi. Dia, agale raayo
naame nimi-para lisimare
gore ora agale lisima. Go
pea-le naame nimi madaa
Taitus-para agale adaapu
loma epena lisima. Go raburi
naame ora agale lagisima
kone suma makuaaema.
15 Gore Taitus nipu nimi
piri ipisa raburi nimimi nipu
mulalore paala komalimi
kone adaapu lisima. Go rabu
nimi raayome nipuna agale
pagoma mogeasimi-daa
nipumi kone makuaabaaya.
Go pisimide rabu nipuna
pu robaa-para nimi kodome
komoma raaname waru
komo pia.

16 Go pea-le abi nimina
kone-para epe-rupa palimi
kone suma neme komea ora
waru pedo pe.

8

Raba meape kogono

1 Gore naame nimi lagulalo
pima elere Gote-me Mase-
donia lotu ada-para kirita
piri enaalinu epe-rupa raba
mina muma kodo komenalo
makuaalima.
2 Go enaali nimumi kedaa
adaalepe mea rilisimi-pulu
go-aimiri nimuna kone
rulasimi pare kedaa pisa. Go
puma nimu naarali enaali-
rupa pimi rabu nimi lo
robaa-para raaname waru
komalimi. Go enaalinumi
kana ora adaapu kiritaoma
kateme.
3 Neme adoma nimi la-
gialo. Gore pa nimuna ele
adoma go kana kirita suma
medaloma rumaape-rupa
wisare waru rumaasimi. Go
pisa pare nimumi go kone
page rabuaaoma adaapu
wala maa kateme.
4 Go rabu nimumi agale
puri palo loma mo Judia lotu
ada-para page Gote-na ruru
raba mina wisimi-pulu go ko-
gono pisima.
5 Nimuna konere naame
ora epelea kone wisima
pare nimumi kana kogono
kama-daa nakalasimi. Dia,
abalade nimuna kone raayo
Ali Mudu-para kalisimi. Go
puma nimumi Gote-na kone
muma nimumi naa-para
page kone kaloma raba
misimi.
6 Go pea-le Taitus-mi go
kogono abalade ririnaoma
kana one ale kiritainalo
lakalisima. Nipumiri nimina
epe raana komape kogono
raba minalo lakalisima.
7 Gore ele raayo madaare
nimimi epe kone waru nimi-
le Gote-para puri paloma
kogono puma nimina raana
komalimi konena kiliri kana
katapape. Nimimi Gote
madaa kone waru rulaoma
agale epe-rupa lakeloma
makuaae kone waru suma
raba mulalo kone page waru
wimi. Go puma nimimi
naa madaa page kone waru
wimi. Go pea-le abiri nimimi
raana komape kogono meme
rabu kone waru raluma
palepape.
8 Neme nimi pa pora
medaloma nalagialo pare
enaali medalomame epe
kogono pulalo peme
raburi kone mea waatea-
le adalepape. Go kogono
madaare neme nimu kodo
komoma lo robaa waalape
kone waru adaliminalo
lagialo.
9 Gore nimimi naana
Mudu Ali Yesu Keriso-na
epe kodo komoma raba
meape kone madaa remaa
pagisimide. Nipuri yaa-para
Mudu Ali pirisa pare naa
raba mulalore nipu koeyae
naarali epa pirisa. Nipumi
ali narali pirulalo pisare
nimi nipuna loma epe kone
madaa raba mulalo pisa.
10 Abi nana konere omoale
kirita sape kogono madaare
nimi go-rupa lagialo: Go
kogono abala maali komea
dialenaloma ripinasimi-pulu

abi pu kiritalepape. Go ko-
gono madaare nimimi abala
raana waru komoma polalo
pirisimi.
11 Go pea-le go kogono ora
pu kiritalepape. Abalade
nimimi wagepu kogono
raaname komoma ma-
rekaasimi go kogono abi
page wagepu pubalepape.
Gore nimina kiritape kana
adoma palepape.
12 Go paa-daa nimimi ele
katalo raaname komalimiri
Gote-me go kone adoma
raaname komea. Nipumi
nimi gulalo pi ele madaa
adoma raaname komalia.
Nimimi kale ele nasaapimiri
nipumi go madaa adoma
rumaalia.
13 Neme ele adaapu muma
enaali medaloma epe-rupa
pirinalo ele nakale. Go pula
pe yaalore nimina ele dia
yalia. Neme nimi raayo
komea-rupa piramina kone
wi.
14 Abiri nimimi ele adaapu
salimiri ele dia lea enaalinu
medaloma katapape. Go pea
pare nimi ele dia yalia rabu
nimumi ele adaapu salimi-
daare gore nimi page raba
mealimi. Go madaare nimi-
para nimu raapu komea-
rupa piramina.
15 Gore Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa lea: Ali
medame eda adaapupe mea
kiritaaya pare rumaalalo
pea rabu nipuna ora adaapu
nawia. Gore ali medame
ogepusi mea kiritali-daare
rumaaeme rabu gore nipuna
eda ogepusi nadia yalia lisa.

Pol-me Taitus Korin su-
para mea rapaasa

16 Taitus-na konere naana
kone raapu komea-rupa
winalo nimi raba mulalo
pea. Go puma nipuna kone
madaa Gote-para ora pili
lema.
17 Gore nipumi naana
agale pagoma ratia pare
nipuna go kogono pulalo
kone muma nimi piri-para
epalia.
18 Naana ame meda nipu
raapu penaatema. Go amere
Yesuna ruru enaali raayome
Gote-na agale laketapape ko-
gono madaare nipuna bi mi-
nasaaeme.
19 Go pea pare go-rupa
kama-daa dia. Gore mo
Yesuna ruru enaalinumi
nipuri naa raapu penaalame.
Nimumi nipu Gote-na agale
kogono-para go kana surube
kogono mea kalisimi. Go
madaare naame raaname
komape kogono puma naa
Keriso-na enaalinu raba mu
aaema. Enaalinumi go epe
pora adalimi rabu Mudu Ali-
na bi mada minasalimina.
20 Go kana adaalepe
madaare pa ali medalo-
mame ape elenu mada
naleme-daare naame go ele
epe-rupa surubema.
21 Naana konere Mudu Ali-
na le agaa madaa kogono
waru pamina. Yapare nipu
madaa kama-daa napema.
Dia, pare pa enaalinuna le
agaa madaa page kogono
waru pamina.
22 Go puma kana epe-rupa
surubalima-pulu naame
naana ame meda page nimu
raapu penaatema. Nipuri

ade abuna naame kogono
rado rado katema rabu
nipumi puri paloma naa
raba mulalo pea. Gore
abi nimi madaa kone waru
wia-pulu nipumi puri waru
paloma go kogono mada
palia.
23 Gore Taitus-ri nipu naa
kogono meda pi yago pirina
saame nimi raba mulalo
kogono pepa. Taitus raapu
palimide amenuri nimu
Gote-na ruru lotu adanu-
para piri enaalinu-repaa
kogono pape alinu yaa-
pulu enaalinumi nimuna
kogono madaa Keriso-na bi
minasaalimi.
24 Go pea-le nimimi
nimuna kogono madaa
raaname komalepape. Go
palimi rabu mo Gote-na
ruru piri enaalinumi nimi
madaa pedo puma madaa
paliminalo leme.

9

Pol-me Gote-na ruru raba mealepape lo agale lakalisa

1 Gore Judia su-para
piruma Gote-na ruru enaal-
inu nimumi raba mulalo
omoale pa kateme. Go
remaa pageme-le neme nimi
agale wala adaalupu naluma
rapaalua.
2 Nimina konere naame go
kogono palima kone wimi-
pulu neme mo Masedonia
enaalinu nimi pedo pi agale
go-rupa puma lakalisua:
Abala palisa maali rabu Grik
su-para pimi ame balinumi
nimi raba mulalo piru aaeme
lo lakalisua. Gore Masedonia
su-para piri enaali adaapumi
nimina kone adoma nimumi
pora waru mea waalisimi.
3 Go puma naame nimi
madaa pedo puma lisimade
agalere pa agale nalisima
pare go amenu penaatema.
Go pea-le neme abalade nimi
lagiasuade agale madaare
nimimi omoale abala man-
agolaba piralepape.
4 Naame abalade nimi
madaa kone waru suma
agale adaapu lisima. Go
pea pare mo Masedonia su-
para piri enaalinu ni raapu
nimi kiritaoma epola peme-
pulu ele nakiritalimi-daare
naa yala potema. Go puma
nimimi page yala waru
poteme.
5 Go paa-daa neme go
amenu nimi piri-para abala
maa penaalomare nimina pa
kaloma rumaape ele yarare
palepape. Go puma pa maa
rumaae ele yarare palimiri
naa epalima rabu ora nimina
kone suma kalemenalo
adalima. Naame go kana ele
yoloma mulalo-daa napema.
6 Go madaare nimi
kone go-rupa pagamede
makuaalepape: Ali medame
nipuna eda wai ogepusi
poaliare gore nipuna eda
page ogepusi no paitalia.
Pare ali medame e adaapu
poaliare gore nipumi eda
adaapu no paitalia.
7 Go pea-le nimi komea
komea lo nimina kone
waru sumare ele rumaaoma
katapape. Go puma nimi
ele katalo peme rabu kone
laapo suma nakatapape
dia, ora mea nipu neme pi
natepape. Dia, ali medame

ele kaloma waru raaname
komeare Gote-me go ali
madaa ranaame komalia.
8 Gore Gote-me nimi
nipuna ele waru guaaya-le
nimimi mealimi rabu nimina
ki-para rubitabalia. Go pea-
pulu ade abuna nimimi
mealimi rabu ele raayore
mada saapiru kiritalimi. Go
pumare nimimi epe kogono
raayo madaa pu kiritalimi.
9 Go yapare Gote-na buk-
para agale go-rupa lea:

Go ali nipumi abalade
naarali piri enaalinu-
para elenu waru
rumaaoma kalisa.

Nipuna epe konere ade
abuna pa saapiraama
palia.

10 Go puma Gote-me eda
wai elenu mea katea rabu
napenu page poaeme. Go
pea-le eda kili go naliminalo adaapu ma-adaa gialia.
Go pumare nipumi nimi epe
kone su waru kalape elenu
mealminalo epe ele adaapu
ma-opalia.
11 Go puma nipumi nimi ele
adaapupe maa gialia rabu
ade abuna nimimi page ele
adaapu mada kaleme. Go
puma naame nimina pa
gi elenu mea kalema rabu
enaali adaapumi Gote-para
go ele madaa ora pili mada
leme.
12 Gore nimimi go epe
kogono palimi rabu Gote-
na ruru enaali raba muma
nimu ele rudu leme enaali
raayo kalo kiritalimi. Go
pea pare go-rupa komea dia.
Go palimi rabu go madaare
nimumi Gote-para raana
waru komoma ora pili lema.
13 Go puma nimimi go
kogono puma enaali adaapu
raba mulalo ele rumaaoma
kaleme-pulu nimimi Keriso-
na epe agalena pora
raitalimi-daare adalimina.
Go puma nimimi pa enaali
radonu raayo page kaleme-
pulu enaali adaapumi Gote-
na bi minasaalimi.
14 Go puma Gote-me nimi ora
waru epe-rupa raba meape
kone Go surubaaya. Go pea-
pulu nimumi nimi adaalepe
raaname waru komoma
Gote-para beten leme.
15 Gore Gote-me naa pa
kamaa go aaya elere gore
naame ora nakabalima
pare naame Gote-para go-
ai madaare ora pili lo
piruamina.

10

Pol-na kogono madaa marakepe-ae agale laasimi

1 Niri Pol neme nimina
kone ma-redepo yaalalo
Keriso-na agale kone nimi
lagialua. Nimina rikirana
pimi enaali medalomame
niri nimi raapu oge naaki-
rupa pawa epa piru aayo
leme. Go leme pare wala ni
pisuade raburi nimi madaa
puri pale agale pamu laayo
leme.
2 Gore neme nimi agaa go-
rupa mealo: Wala werepe
ni nimi piri-para epaluade
raburi puri pale agale lagula
epea leme ya? Go enaalin-
umi niri abalana kone suma
kogono pamu palo leme-le

nimu komea pirinaloma puri
pale agale mada laketoa.
3 Ora naare su kamaa pima
pare naame go su kamaa
enaalinuna kone-rupa nasu
piramina.
4 Gore naame yada pape
elenu abala saapimare pa
go su kamaa elenu saapima
kone nasamina. Dia, ya-
pare naame yada pema rabu
Gote-na puri pale yada pape
kone samina. Go puma
naame lore alinumi yada
pape abuloma piri pape maa
yokalima.
5 Naamere nimuna yada
pape makirae agalena re
nagiyema. Go puma kone
raayore enaalinumi Gote-na
epe kone giyalalo pemere go
page naame rugulalo paina
leme. Naame enaali raayona
kone marabuaanaaoma naa
raayome Keriso-na epe kone
muma nipuna agale pago
ralu piramina.
6 Go puma nimimi naana
agale raayo pagoma raital-
iminalo lagema. Go pea
pare enaali medalomame
go agale raitalimiri naame
puri pale agale loma nimumi
makuaanalo elenu palima.
7 Gore nimimi go madaa
kone waru salepape. Gore
ali medame nipu Keriso-
na ali pirulalo palia-daare
nipuna lo robaa-para wi
kone abala makuaaoma
kone wala mealia. Gore
nipu kama raapu Dia, pare
naa page Keriso-na ruru
enaalinu pima.
8 Gore Mudu Alimi naa-
para puri gisa-pulu neme go
kogono madaa ranaa komo
piru aayo. Pare neme pa bi
mulalo pa kamaa agale nal-
isuade. Pagalepa. Nipumi
puri gisare nimina lo robaa-
para puri mapalaainalo gisa.
Gore neme go purimi nimi
nama-koeyaalua pare go pe
kogono madaare neme yala
napotoa.
9 Pare nimina koneme
neme go agale nimi paala
masaalalo rapaaripuna kone
nasalepape.
10 Gore nimi medalomame
go piale agale pa leme: E,
gore Pol-na pepare agale
puri pale kedaa pi agale wia
leme. Yapare nipu naa raapu
pa epa pia pa epa komapaaya
pare nipuna agalere pa agale
wia leme.
11 Gore go agale leme
enaalinu nimimiri kone go-
rupa makuaalepape: Naare
su adaalu-para piruma page
nimi raapu pima rabu page
pepa rapaape kone-para
page kone salima page ora
komea kone suma pema.
12 Gore enaali medalo-
mame naana bi minasaaeme
leme-daare nimu raapu
napiralima pare paalame
komalima. Pa enaalinuri
nimi kone waru nasalimi.
Nimuna pa piru aaeme
enaalinuri nimuna bi mi-
nasaape kone suma nimuna
kone epelea loma rumaalimi
pare waru adalimina.
13 Pare naame naana bi
mada naminasalima. Dia,
abalade Gote-me naa mea
waalisade kogono madaa
naame makuaaoma pedo
puma kogono pema. Go

gisade kogonore nimimi
page go peme-daa.
14 Gore go kogono madaare
naame nimi piri-para ipuma
Keriso madaa Epe Agale lag-
isima rabu go gisade kogono
pa pisima. Pa ali medana
kogono rado meda yaalore
mada napula pisima.
15 Go pea pare ali medalo-
mamere nimuna kogono
rado peme rabu naame
go alinuna kogono madaa
nimuna bi minasaalalo
napema. Dia, Gote-me
naa kogono gisa-daa naame
nimina kone rulaere puri
waru palenalo adoma pima.
Go puma nimina rikiranare
naame Gote-na gisade ko-
gono ora adaminalo kogono
pamina.
16 Go pumare naame
nimina koau-nane* piri
enaalinu medanu-para Epe
Agale lakela palima. Go
puma naame ali medaloma
nimuna peme kogono madaa
bi namealo pema.

17 Go madaare agale go-
rupa wia: Ali medame
pedo pedo palia-daare gore
nipuna Mudu Ali ora pia-daa
go madaa pedo palia.
18 Gore ali medame nipumi
nipuna bi minasaaliare go
konere epe kone-daa dia.
Dia, yapare Gote-me ali
meda madaa pedo paliare
go ali komeare ora nipuna
bi wia.

11

Pol-me makirae alinuna kogono go-rupa napipape lisa

1 Gore neme pa makeae
agale lalo-le agale loraoma
pagalepape. Gore pa ogeasi
piruma pagamina.
2 Gote-me nimi madaa
kudipa kone wia-rupare
neme page nimi madaa go
kone wi. Gore nimiri epe
maapua ena-rupa piruma
epe ali meda ora palima kone
wimi. Go epe kurili aliri nipu
Keriso yaade.
3 Pare neme nimi paalame
waru kome. Abala mo
makirae kone Satan kero-
para piruma koeyae puma go
enana kone makoyalisade.
Gore go-rupa nimina kone-
para koyalialo nimimi Keriso
giyalalo peme rabu neme go
madaa paalame kome.
4 Gore pa ali medaloma
nimi piri ipuma makirae
Yesu radona agale epa lagial-
imi rabu nimimi raaname
waru komoma kone ru-
laeme. Gore naame abalade
go rado makirae Yesuna
agale-daa nagisimade. Go
pea pare nimimi makirae
epe remo madaa page epe
agale rado madaa page
pa pageme. Go peme
pare abalade naame agale
mogelisima rabu Holi Spirit-
na epe agale lagisimade
pare rado agale-rupa ma-
aulasimide.
5 Pagalepa. Gore mo nim-
ina epe aposel kogono alin-

* **10:16:** Pol-me nimina koau-nane aaya adare naare pabala-nane aaya adare Korin-para Rom-para Spen-parana agale lakelisa. Gore pa wi su meda-para Pol-me polalo pisa.

una rolo-para ni pa pide. Go
kone wimi ya?
6 Gore nana lagede agalere
naaki-rupa kone suma pa
kama-daa natema. Dia, pare
neme makuaaliminalo kone
waru suma loaayo. Gore ade
abuna nimi raapu pima rabu
naame go kone raayo nimi
mea waalisimade.
7 Neme abalade Gote-
na Epe Agale lagisuade
madaare neme kana yoto
namisuade. Go kone
madaare neme nimi epe
enaalinu mapiraalalo nim-
ina kone marekaasuade.
Gore neme go pisuana-
airi ake paa-daa go koeyae
pisuana?
8 Neme nimi raapu piruma
kogono pisua rabu Yesuna
ruru enaali medalomame ele
gisimi. Gore nimi raba mu-
lalore apo nimi surubeme
enaalinuna ele paake nolalo-
rupa mada pisuade.
9 Abalade ni nimi raapu
pirisima raburi naa kana dia
lisade pare ni raba mealepa
lo kedaa nagisuade. Dia,
mo naana amenu Masedo-
nia su giyoma mo Korin su-
para ipisimi rabu ni madaa
dia lisa elenu raayo maa ip-
isimi. Gore abaladere nim-
imi ni raba minalo kedaa
ogesi-daa page meda nag-
isuade. Go puma werepe
page ade abuna ni go kogono
palua.
10 Gore neme Keriso-
na ora agale ria yaa-pulu
neme kana yolape kogono-
daa ora napalua. Go pea-
pulu gore ora mo Grik su
robo raayo-para pia ali
medame page nana kone
mada narabuainalia.
11 Gore neme go-rupa
palua ya? Neme nimi madaa
ranaame nakome-pulu go-
rupa palua ya? Dia, Gote-me
nimi raaname komanolo go
kogono pe.
12 Gore pa aposel kogono
ali medalomamere nimuna
bi minasaalalo kone suma
naame pema-rupa kogono
pinalo epa leme. Go paa-daa
neme nimuna puri rugulape
kogono kama pala pitua.
13 Gore mo alinuri maki-
rae agale aposel kogono
alinu-le nimumi nimuna
kogono madaa makirae
agale medaloma page leme.
Nimuna koe kone suma pa
yogalemere Keriso-na ora
aposel kogono ali-rupa ma-
aulaaomaa piru aaeme.
14 Gore naame go madaa
makuaamina. Satan-me
page nipuna yogale waru
ma-aulaaomaa ensel-rupa
piruma naa makirilalo pea.
15 Go pea-pulu nipuna
kogono alinumi nimuna
kone maa perekelenaloma
pa enaalinumi nimu nipu
ora epe kogono pape alinu
kone salimi. Go palimi
raburi naame go kogono
madaare makuaamina. Gore
werepe nimuna kogono
madaa koe kedaa ora puma
mealimi.

Pol-me aposel kogono puma kedaa adaapu misa

16 Abala lawade pare wala
apo lalo: Ali medamere
niri pa bi minasaape agale
loma makeae ali kone
nasalepape. Pare nimimi

niri makeae ali kone salimiri gore palainawa. Go pea-le ele ogeasi madaa page pedo palua.

17 Abi pedo palua pare neme Mudu Ali-na go pi agale raluma nalagiade. Dia, neme pedo pi agale lagialo rabu ni makeae ali nona pi agale lagiale leme.

18 Gore ora Mudu enaali adaapumi go su kamaa enaalinuna kone suma nimuna pedo pi agale leme-pulu neme page go kone suma ogeasi lagialua.

19 Nimimi ora epe kone wimi-le nimimi ake paa-daa pa makeae le alinu raapu piruma raana komalimi?

20 Gore pa ali medame nimi puri pale agale lagu nimina kana mea rubo nim-ina elenu sabaoma nipumi nimi pa kone suma nimina le agaa ki paarame luma nim-imi piruma agale naleme.

21 Gore go peme-ae pape puriri napisima-pulu neme mada yala pole.

22 Gore nimi Juda alinu pimi-rupa ni page go-rupa pi. Gore nimu Israel alinu pirimi-rupa ni page go-rupa pi. Gore nimumi Abraham-na kasuanu pimi-rupare ni page go-rupa pi.

23 Gore nimu Keriso-na kogono alinu pimi ya? Abiri neme nana bi minasaalalo makeae le ali leme-rupa lagialo. Go pea pare neme Keriso-na kogono madaare neme nimi re-para abala ririna lagede. Naa kogono kalai puma neme nimu go-rupa ma-werepe aayo: Karapo ada-para rana adaapu mapaitaasimi rabu ali medalomame rana adaapu repena kudu luma yala mapolaasimi. Go madaare rana adaapu ni ora pode komisua.

24 Rana supu mo Juda alinumi kope ni lisimiri rana adaapu go-rupa 39-rupa lisimi.

25 Rana repore Rom su-para piri alinumi ni kudumi lisimi. Rana medare kaname lisimi. Rana repore ni ip-inu madaa piruma mo ipa solwarame pereke pereke lo paboma ipinu lisa. Yapi medamere ribaa rana laapo solwara madaa ele ripinuma ipa koauna ria mawaataaina pirisua.

26 Ora rana adaapu ni su adaalu meda-para pora kimisu pamisua rabu ipame ru paboma pode komisua. Go puma pora pamuape enaalinu page lu makoma-ae alinu page go paake ne alinumi page ni tyalo pisimi. Go puma nana yago Juda alinumi page nimu ruru radonumi page ni tyalo pisimi. Go puma adare-para piri alinumi ni kedaa Go enaali napiri pa wi su-para piri enaalimi page kedaa gisimi. Ipa solwara madaa pamisua rabu page ora waru perekelisa rabu ora pode komisua. Go puma nana makirae amenumi page ni kedaa kama gulalo pisimi.

27 Neme abalade kogono radaa pi rado rado pisua.

Koro medaloma ni ribaale-
para pamuma ni u waru na-
palisua. Ni ora eda ipa page
reame komisua. Ora rana
adaapu nana eda no pirape
ada-para mamina maarape
page dia lisa.
28 Go ele kama-daa dia.
Ora yapi leade yaalore neme
Yesuna ruru enaali raba mu-
lalo kone adaapu wi-pulu ni
kedaa go-rupa ruaayode.
29 Go puma kone rulae
enaali komeare puri waru
napatea rabu ni page puri
waru napeayo. Go puma
ali meda koe pupitagi nalia-
daare go alimi naa kone
mabebolalia.
30 Gore neme pape kogono
madaa nana bi minasaalalo
nana konere puri napalape
yapare mea waatade ele
madaa neme agale lagialua.
31 Gore Gote-re Mudu Ali
Yesuna Aapa pia-le nipuna
biri ade abuna minasalim-
ina. Nipumi neme makirae
agale nolalo-daa makuaaya.
32 Gore Damaskus adare-
para pirisua rabu Mudu Ali
Aretas-na gavman pirisa. Go
alimiri nipuna plisman-nu
adare-na papena pora gaape-
nane epalia rabu Pol adi-
alalepape loma mapiraasa.
33 Go pisa pare nana adami
alinu medalomame nimuna
adaa basket nu-para ni mea
maduma pagaa wisimi. Go
puma mo adare-na pape loba
pa wi oge pora gaape meda
pawa malopaanaasimi rabu
neme gavman makiraoma
pogola pisua.

12

Gote-me Pol omale adaapu upaame waalisa

1 Gore nana bi minasaape
konemere enaali naraba
mu aaya pare nana palua.
Go pea pare nana upaa
medalomame abala ripili
agale medaloma Mudu Alimi
upaa madaa mea waalisa
eleda madaa neme remaa
lagialua.
2 Gore neme Gote madaa
kone rulae ali meda* ade.
Nipuna maali 14 palisa pare
Gote-me go ali ora so yaa-
para wi su-para maa pisa.
Gore yogale apalae maa pisa
pae wasupame maa pisa pe
gore ni maarea. Gote nipuna
komea makuaaya.
3 Gore wala apo lalo-daa:
Neme Gote-na so yaa-para wi
su-para maa pisa aliri neme
ade. Gore nipu yogale apalae
pisa palo pa nipuna kone wa-
supa kama raapu maa pisa
palo ni maarea pare Gote-me
adea.
4 Pare so yaa-para wi su-
parare gore nipuna agale
rado rado pagisa. Go agalere
su kamaa piri enaalinumi go-
rupa mada nateme. Gore
ora rekena wia enaalinumi
so yaa-para wia ele madaa
nateme.
5 Neme go yaa-para
adaalepe ele madaa pedo
palua rabu nana bi nam-
inasaalalo palua. Gore
nana pedo palua rabu
nimimi ni puri namapalaano

* **12:2:** Pol-me Krais-na ali meda go aaya-daa lisare api-para lisa pe? Nipuna nipu-para lisa. Komea agale madaa so lain 7 madaa adape.

makuaaemede ele madaa
pedo palua.
6 Gore ora nana upaa
madaa pedo pi agale lagialu-
are gore niri makeae le ali-
rupa mada napitua. Ora
dia, neme ora agale kama
toa. Go palua pare neme
pedo pa kamaa napalua. Dia,
ali medame nana kogono
adoma nana agale pagalia.
Go puma nipumi niri ora epe
ali tea-daare nana pi kogono
madaa tea. Go rabu neme
nana bi minasaape kone
madaa nalea.

Radaa pi eleme Pol-na to madaa kedaa-rupa awelisa

7 Gote-me ni upaa madaa
mea waalisade ora adaa puri
pale ele meda adisua. Gore
nana bi naminasaalua pare
radaa pi ele meda maa gisa.
Go puma ni rope pape kone
nawisua rabu Satan-na ensel
medame naa yogale madaa
yaina maa gisa.
8 Go koe yainare maa
epeaainalo Ali Mudu-para
rana repo beten lisuade.
9 Go pisua pare nipumi ni
go-rupa lagisa: Gore nana
epe raba meape ele-para
kodome kome konere ora ne
madaa page pia lisa. Nena
to yogale koma paaya raburi
nana puri waru minalo
gialua lisa. Gore Keriso-
na purimi ni surubea-pulu
neme nana koma pe yogale
madaa ora raaname waru
kome.
10 Go pea-le go Keriso-na
kogono madaare kedaa rado
radonu ni madaa epalia. Go
puma ni puri napaleayo rabu
page koe ero agale leme rabu
page radaa ne rabu page
kedaanu gialeme rabu page
koe po rilipunu epalia rabu
page ora palainawa. Go pea
pare ni puri napalaayo rabu
Keriso-me ni puri waru go
aaya.

Pol-me Korin su-para piri enaalina kone rulae puri mapalaasa

11 Neme apo bi minasaape
agalere pa makeae ali-rupa
piruma lalo. Go pea pare
nimimi ni marekaaeme-
pulu neme go-rupa apo lalo-
daa. Gore nimimi nana bi
minasaaliminalo ora epetea
pare abalade aposel kogono
alinuna bi minasaasimi.
Gore niri ora ali-daa pirula
pe yaalore nimina pa epe
aposel kogono alinumi ni
mada narabuaanaaeme.
12 Neme abalade nimi
raapu pawa piruma kedaa
pu kogono pisua. Go puma
neme ora aposel kogono ali
adaliminalo kogono pisuade.
Gore neme napi-ainu page
kogono rado pisuade rabu
na-ademe kogono pisua pare
Gote-na puri mea waalalo
pisuade.
13 Gore Yesuna ruru enaali
medalomame ni raba mis-
imi. Go puma neme ele
madaa agale namisuadere
nimi ma-oge yaatalo pisua
ya? Gore kodo pia pare nimi
naraba misimi-daa pisua ya?
14 Abiri nimi adolalo rana
repopa epaluame pi. Go
pea pare neme nimina ele
gialepa-daa natoa. Dia,
neme nimina kana mada
namealua. Dia, pare neme

ora naa enaalinu komea
epe-rupa piraminalo kone
wi. Gore nogo naakinumi
nimuna agi aaraanu raba
meape ele namuma kiri-
taeme. Dia, mo agi aaraan-
umi komea nimuna nogo
naakinuna elenu maa suma
rana masaalalo kalemede.
15 Gore neme raaname
komoma nimi raba mu-
lalore nina elenu mada
mea rubalua. Go page
nimi raba mulalore nina
yogale page mada mea lu
rubalua. Go puma neme
nimi madaa ranaa komape
kone waru salua-daare
nimimi ni madaa go kone
oge-daa abuteme ya?

16 Go pea pare enaali
medalomame ni-para apo ali
pa leme: Ora nipumi naana
ele namisa pare nipumiri
pagaa wi kone suma maki-
rae agaleme naana kone
mabebolaaya.
17 Gore ake puma neme go-
rupa pisua ya? Neme ali
medaloma abalade nimi piri-
para mea epenalisua rabu
nimina elenu yolisimi ya?
18 Neme abalade Taitus
nimi piri-para pu lo lakalisua
rabu go alimi mea epe-
nalisuade. Gore Taitus-mi
makirae agale loma nimina
ele meda paake misa ya?
Gore saana lo robaa-para
kone komea suma kogono
komea-rupa waru napisipa
ya?

19 Gore nimimi kone go-
rupa wimi ya? Go pepa
limare nimimi yarepema
naa ma-redepo yainalo
tyama pae? Dia, naame
Keriso-na kone muma agale
loma Gote-na le agaa madaa
leme. Gore ora nana adami
alinu go agalere nimi raba
minalo kogono raayo go-
rupa pema.
20 Gore wala ni nimi piri-
para epaluade raburi nimi
epe-rupa komea-rupa piram-
inaloma adalua. Go puma
nimi epe-rupa napiralimiri
nimimi ni adalimi rabu
nimi page raaname waru
nakomalima. Gore neme
nimi adalua rabu nimimi
rono pago kudipa kone su lo
robaa-para koe kone su koe
kone laapo su ero agale-para
po rilipu agale lo rope pape
kone su mabebolape kone su
go koe ele raayo adalua-pulu
paalame kome.
21 Gore ni wala nimi
piri epaluade raburi koe-
rupa piralimiri Gote-me ni
yala mapolaalia lo paalame
kome. Go puma neme enaali
adaapu abalade koeyae
pisimide madaa re loaayo.
Gore nimu koe pupitagi
noma kone naperekelisimi.
Nimuna paake nape kone-
para nimuna lo robaa-para
koe kone naperekelisimi-
pulu neme go kone madaare
paalame komoma yala pi lo
robaa page mealua.

13

Nimina kone rulae waru surubalepape

1 Abiri nimi piri-para rana
repopa apo epalua. Go
palua pare Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa ta: Koe ele
madaare ali laapo page ali

repome go agale pagalimi
rabu go madaa puri paloma
ma-redepo yaalepape ta.
2 Abalade nimi koeyae
pisimi alinu page nimi
ali raayo-para page wala
lagialo. Go pea pare abala
rana laapo nimi raapu
pirisuade rabu neme page
lagisuade. Go pea pare
abi page su adaalu-para
piruma neme nimi go-rupa
lagialo: Ni wala nimi piri-
para epaluare neme alinu
medaloma abalade koeyae
pisimidere neme pa pina
nagiyalua.
3 Gore Keriso-na agalere
naana agale-para tea-le
mada pagaliminalo. Go pea-
le nipumi nimi raapu puri
paloma kogono maa waatoa
pare nipuna puri dia yaade
pi ora mada nateme.
4 Gore abalade nipu puri
nasabaina nipu repena polo-
pea madaa nil-mi lisimide.
Go pisa pare Gote-na purimi
nipu wala marekaasa-pulu
puri paloma pa pia. Go puma
naa page nipu-rupa piruma
puri napalema pare Gote-na
purimiri naa muma kogono
mapaaya rabu Keriso raapu
pima.
5 Nimimi nimina kone ru-
lae agale waru adoma kone
rumaalepape. Go palimi
rabu nimimi Yesu Keriso
nimina lo robaa-para piralia-
daa nimi mada adalimina.
Go puma nipu nimina lo
robaa-para napitiare ake
paa-daa kone rulalimi ya?
6 Gore nimimi nimina kone
adoma rumaalimi rabu naa
epe-rupa pima rabu nimimi
adalimina kone salo.
7 Go puma naame nimi
koeyae napaminalo beten
loaema. Go puma nimimi
naana bi minasaaminalo
nalema. Dia, pare nimimi
epe pora adaliminalo re-
depo le kone suma kogono
palepape. Go pea pare
nimimi epe-daa napema
kone wima.
8 Gore naame ora Gote-na
epe agale rabuaniaalalo ko-
gono napalima. Dia, pare
naame ora agale madaa ko-
gono pamina.
9 Gore naa puri napatema
pare nimi puri waru wimi
rabu naame raaname waru
komalima. Go puma nimi
ade abuna waru epe-rupa pi-
raminalo beten loaema.
10 Go pea-le abiri naa su
adaalu-para piruma naame
nimi pimi-para pepa apo
luma rapaatema. Go puma
niri nimi raapu pitua rabu
Mudu Ali-na purimi kedaa
nagulalua. Nipumi go
puri ni madaa gisare gore
nimina lo robaa-para puri
mapalaanalo gisa. Gore
nimi ma-koyaape ele meda
nagisa.

Pol-na patalepape le agale

11 Gore ame balinu-ya,
neme agale loraoma nimi-
para abi patalepape lalo.
Nimimi kone perekelema
kogono epe-rupa palepape.
Nimimi nana agale pa-
galepape. Nimimi kone
komea suma epe-rupa
komea-rupa piralepape. Go
puma Gote nipumi ranaa

komape kone-para kuma pi
kone-para nimi raapu pirina.
12 Naa Gote-na ruru pimi
enaali raayo komea komea
lo nimina yagonu raaname
komoma nunu palepape.
13 Mudu Ali Yesu Keriso-re
nipuna epe raba meape kone
nimi ginaloma Gote-me nimi
pa kamaa ranaame komalia
rabu Holi Spirit nimina pu
robaa-para rubitabenaloa pi-
ralepape.
Go yaade. Ni Pol-me lalo.

Galesia
Ripili Agale

Abala ririna Yesuna agale ralisimi enaaliri Juda enaali yaade. Yapare werepere Yesumi Aposel Pol-me pa ruru enaalinu agale lakenalo maa rapalisa. Go pa enaali page Yesuna ruru enaali pirisimi raburi kedaa adaa meda opisa. Abalare go rurumiri Moses-na rekena agale mo Juda alinumi pisimi-rupa naralisimi. Gore nimu Kristen pirisimi raburi Moses-na rekena agale raitalimi yapae loma dia yapae Pol-me go buk-para agale lu rapalisa.

Ali medalomame go enaalinuri Juda alinumi pisimi-rupa nimuna yogale rugulinalo lakalisimi. Go puma Moses-na Rekena Agale medaloma page ralinalo pirisimi. Yapare Pol-me dia lisa. Nipumi go-rupa lisa: Naame Yesu Keriso madaa kone rulaema rabu naa Gote-na le agaa ne epe redepo le enaali pima. Go puma naa epe kagaa pirape ele mu aema lisa.

Juda enaali medaloma mo Galesia su-para puma Kristen enaali Moses-na rekena agale ralinalo mogeamina paaya. Pol-me go remaa pagoma go pepa Galesia enaali re-para lu rapasa. Gore nimuna kone rulae ele-para nimuna piae-nu wala ma-redepo yaatalo lu rapasa.

Riri-nanere Pol-me go-rupa lisa: Gote-me ni Aposel kogono panolo madaa mea lisa. Nipu ali medana raana narate lisa. Gote-me nipu epe agale namakuaae enaali epe agale lakenalo mada lisa. Werepe Pol-me go-rupa lisa: Enaalinu Yesu Keriso madaa kone rulaemere nimu Gote-na le agaa redepo le enaali pimi. Go pepana pora po agale re go-rupa: Yesu Keriso-me naa kepelisa raburi Holi Spirit-mi naana pora ma-redepo yaaya. Go puma naame yagonu-para epe-ae pema.

Robonu go-rupa adamina:

- Ora kogono alina ora agale ria (1.1-10)
- Pol-me kogono pinalo Gote-me nipu mada misa (1.11-24)
- Kogono ali medalomame Pol lo robaa kalisimi (2.1-10)
- Pol-me Pita agale mana lakalisa (2.11-14)
- Enaali Yesu madaa kone rulasimi rabu kagaa kone misimi (2.15-21)
- Rekena agale madaa agale lakalisa (3.1–4.20)
- Ena Sara-para Hagar laapo saa pi agale lakalisa (4.21-31)
- Holi Spirit-mi naa marekaaya (5.1–6.10)
- Yesuna repena polopea madaa komisa-na remaa lakalisa (6.11-18)

Pol-me Galesia su-para rapaape pepa lisa

1 Ni Pol-re enaali medame kone suma ni aposel kogono ali-rupa namapiraasimi. Dia,

pare Aapa Gote-me Yesu Keriso tapa-para marekaasa-daa nipu laapome ni aposel kogono ali mapiraasipi.

2 Naa amenu naame go Galesia su-para kirita piri enaalinu-para epe-rupa pi-ralepa lo rapaaema.

3 Naana Aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso-para go laapome nimina lo robaa-para epe kone page kuma pi kone page Go nimi raba mealipi.

4 Keriso-me naana Aapa Gote-na agale waru pagoma nipuna kogono pisa. Naare abi go su kamaa piruma koeyae pi enaali raapu pima. Go pea pare nipumi naa go su-para wala mulalo nipuna rana madaa epa komisa.

5 Go pisa-le naame Gote-na bi ade abuna minasalimina. Go ora.

Gote-na epe agale komea wia

6 Go nimimi peme kogono madaare ni pururumi ko-moma pogolasaasua. Gote-me epe kone suma nimi kodo komoma Keriso maa rapaasare nimi nipuna si wanenu-rupa mapiraalalo pisa. Go pisa pare nimimi wagepu nipu giyoma nimimi pa epe agale rado meda raleme.

7 Go peme pare Gote-na epe agale rado meda nawia. Dia, pare enaali medalomame nimina kone yoloma mabebolatalo le rialimi. Go rabu Keriso-na epe agale maa perekelalo le rialimi.

8 Go peme pare nimu-para naa-para yaa-para piri en-sel meda-para nimi epe agale rado meda-rupa mogealimi-daare naa raayo ora koe repena sulaa-para piralima.

9 Abalade nimi lagiawade pare abi wala apo lagialo-daa: Gore pa enaali medame naana abala lagisimade epe agale go-rupa napagalimiri gore mo enaali nimu koe repena sulaa-para palimi.

10 Abi neme go lagialo agalere pa enaalinumi ni madaa epe kone winalo nalagialo. Dia, pare Gote-me ni madaa epe kone winalo lagialo. Gore neme enaali komeleme paluame nalaayo. Dia, neme enaali pa komeleme paluare gore ni Keriso-na kogono ali-daa napi.

Pol nipu aposel kogono ali-rupa mapiraasana remaa

11 Gore naa ame balinu-ya, nimi-para lagialo. Neme go epe mogeaaripude agalere pa alinumi temede-rupa nal-isuade.

12 Go page pa enaali medame ni nalagisa. Go page pa enaali medame ni namogeasa. Ora dia yapare Yesu Keriso nipumi ni pename paa maa waalisa.

13 Abalade neme Juda alinu-rupa pisuade remaa nimimi abala pagemede. Go rabu nemere kodome nakomisua pare Gote-na disaipel enaali koe kedaanu maa kaloma nimu raayo mabebolaasuade.

14 Gore neme Juda alinuna lotu mogeaoma naana Juda kasuanuna kone puri waru paloma mogeaaripude. Go rabu Juda ali yagonuna konere neme ora neme ralisuade.

15 Go pirisua pare abalade nana amame ni namadisa raburi Gote-me ni nipuna kogono panolo epe kone suma ni madisa yaa. Go puma nipumi nipuna kogono panolo yalisa.

16 Go puma nipuna Si ni maa waalisa. Go puma nipuna Epe Agalena pa su raayona pimi enaali rado rado raayo-para lakelanolo maa waalisa. Gote-me nipuna Si ni mea waalisa raburi neme ali medaloma agale namisua.

17 Go page abala aposel pirisimi alinu Jerusalem su-para na-adola pisua. Dia, pare ni Arebia su-para puma pirumare werepere Damaskus su-para wala pisua.

18 Werepe maali repo patinaloma ni so Jerusalem su-para puma Pita agale lakela pisua. Nipu raapuri yapi laapo pirisipa.

19 Go raburi neme aposel kogono ali rado meda naadisua pare Mudu Ali-na ame Jems go ali komea adisua.

20 Go agale abi nimi pepa madaa luma epenalore Gote-me ni adea-le gore neme nimi namakiraayo.

21 Werepe ni Siria Silisia su lapo-para pisua.

22 Go pisua pare Judia su robo ru-nane lotu ada-para kiritape Keriso-na enaalinumi naa bi pagisimi pare nana le agaa-para waru naadisimi.

23 Go puma nimumi pa enaalinuna remaa komea go-rupa pagisimi: Abalade nimu tyalo asapisade aliri abala apo mabebolaatalo pisade epe agale mogeaaya lisimi.

24 Gote-me ni madaa go-rupa pi-ainu remaa pagisimi-pulu nimumi Gote-na bi minasaasimi.

2

Aposel alinu medalomame Pol raapu kone komea-para wisimi

1 Abalade maali 14 popenaloma ni Barnabas raapu Jerusalem su-para wala pisipa. Neme Taitus page naa repo pisima.

2 Gore Gote-me ni agale mea lagisa-pulu ni pagoma pisua. Ni Mudu Ali kama raapu adoba kiritasua-pulu neme ruru rado piri enaalinu-para epe agale mogeasuade remaa lakalisua. Go puma nana abalade pisuade page abi page kogono nama-koeyaalia lo nimu agale lagelisuade.

3 Taitus ni raapu pirisipa pare nipuna adare-re Grik ali pirisipa. Nipu kimisu ali yapare kiritape alinumi nipuna yogale rugulape agale mana nalagisimi.

4 Go pisa pare ora makirae ame naana amenu medaloma kudiri puma

komea-para epa kodobasimi. Nimu pagaa wi kone suma naa piri-para epa kodobasimi. Nimuna kone-mere naa Yesu Keriso raapu epe-rupa piruaema-daa go kone adolalo ipisimi. Nimumi naa Juda alinuna rekena agale raitamonolo adolalo ipisimi. Go rekena agale naralema-daare ni-mumi naa rekena agalena rolo-para mapiraalimi kone wisimi.

5 Go peme pare naame Taitus-na yogale rugulina pi-daa ora nalisima. Dia, naame nimuna agale ogesi-daa pagola pisimare nimimi page yogale ruguli kone suma ora epe agale mada napagalimi.

6 Go pirisimi pare nimuna Mudu Ali medalomame kagaa agale mana meda nalagisimi. Gore nimuna bi rado radore neme pa yada kone nawi pare Gote-mere ali kalununa bi madaa pedo raana nakomea.

7 Ora dia, Gote-me ni ruru rado-para epe agale lakelanolo maa rapaasa-daa adisimi. Abalade Gote-me Pita Juda ruru piri-para mea rapaasa-rupa ni ruru rado enaali piri-para mea rapasa.

8 Gore abalade Gote-me Pita Juda alinuna rikiranare kogono pinalo puri kalisa-rupa ni page Gote-me ruru radona rikirana kogono panolo puri gisa.

9 Gore Jems-para Pita-para Jon-para nimuri lotu surubape alinu yaa-pulu nimumi abalade Gote-me ni kogono maa gisa-daa adisimi. Go-rupa adisimi-pulu nimumi Barnabas saana ki misimi naare ora komea ame balinu piramina lisimi. Barnabas saa laapo pa ruru radona rikirana puma kogono pisipa. Go palipa pare nimuri Juda alinuna rikirana kogono pamina lisima.

10 Nimumi go agale komea-rupa kama lagisimi: Naamere naralimi kome enaalinu-para kone adaapu waru samina lisimi. Go konere neme ora raaname komoma ade abuna go madaa kogono puri paloma pe.

Pol-me Pita-na koe ele pe-name ma-opapaalisa

11 Gore Pita Antiok su-para ipisa raburi enaalin-una le agaana agale mana lakalisua. Nipu koe kone wisa rabu go-rupa pisua.

12 Abalade Jems-na ruru medaloma naipisimi rabu Pita-me ruru radonu raapu eda abala nisa. Go pisa pare naana rikiranare Juda medalomame ruru rado alina yogale rugutalo kone waru wisimi-pulu Pita-me nipuna yogonu madaa paalame komisa. Go rabu nipumi wala ruru rado raapu giyoma eda nale nipu pa pirisa.

13 Go pisa rabu Juda alinu medalomame page paala komoma Pita makirae kone wisimi. Go pumare nimuna makirae konemere

Barnabas-na kone page yola pirisimi.

14 Gore nimumi epe agalena pora epe-rupa naralisimi-daa nimu raay-ona le agaana Pita-para go-rupa lakalisua: Nere Juda yapare nena konere su rado-para enaalinuna kone madaa aposel suade. Go pea-pulu ake paa-daa neme ruru rado-para Juda alinuna pora raitalepape lo lakelae pe suade.

Enaali raayome Yesu kone rulalimi-daare go enaali ade abuna epe-rupa piralimi

15 Ora abalade naa Juda ruru madisimi rabu ora pa pupitagi nape ruru rado-rupadaa namaitisimi.

16 Go pea-le enaali medame rekena agale raitalia-daare go madaa Gote-na le agaana redepo le enaali napitia. Dia, pare enaali medame Yesu Keriso madaa kone rulalia-daare go enaali komeare Gote-na ora redepo le enaali tea. Go pea-le naame Yesu Keriso madaa kone abala rulaema. Go Keriso madaa kone rulalima raburi Gote-na le agaana redepo le enaali piruaema. Go puma rekena agale kurape kogono-daa dia. Enaali medame rekena agale raitalalo palia-daare go madaare Gote-me nipu redepo le enaali natea.

17 Pare pa agale meda lagialo: Naame Keriso madaa kone rulaoma redepo le enaali piralima rabu naame Moses-na rekena agale napagalima-daare ake palia ya? Go rabu Keriso-me naa pupitagi manaanalo lamina ya? Ora dia naame go-rupa mada natema.

18 Dia, pare neme Juda al-inuna rekena agaleme naa ade abuna mapiraaina agale giyesude pare go agale wala makibumaalua go kone ora kolea.

19-20 Juda alinuna rekena agalemere ni ade abuna kagaa pirape kone nagisa-daa naralisima. Dia, Gote-me ni lagialia-rupa paluame pi. Naa abalana kone Keriso-me repena polopea madaa ruma komisa-pulu nana gole-daa kone nawi. Dia, pare abi Keriso nipu nana pu robaa-para pirina abi su kamaa pima rabu Gote-na Si madaa kone rulaoma piramina. Gote-na Simi ni kodome komisa-pulu nipu ni madaa komisa.

21 Go pisa-le neme Gote-na epe raba meape kone mada namuma rubalua. Dia, pare rekena agaleme enaal-inu mada ma-redepo yaata paare gore Yesu nipuri pa kama komisa.

3

Pol-me rekena agale-para kone rulaere laapo madaa agale lakalisa

1 Galesia enaalinuri nimi makeae enaali-rupa pimi. Yesu Keriso abala nipu repena polopea madaa lu madisimi remaa nimimi waru pagisimide. Abiri nimiri ake koneme mabebo-laaya?

2 Neme nimi-para agaa
mealo: Nimimi Gote-na Holi
Spirit misimi raburi gore
akepu misimi ya? Nimimi
rekena agale pagoma misimi
pare epe agale pagoma kone
rulaere misimi ya?
3 Ora nimi makeyae-rupa
pimi kone salo. Nimimi
abalade ririnalisimi rabu
Holi Spirit-mi nimi puri gisa.
Gore abiri nimina rekena
agaleme kogono pubalimi
ya?
4 Abalade nimi epe agale
madaa kedaa pi ele misimi
rabu gore nimimi go kedaa
raapu kone pa misimi ya?
Ora dia kone salo.
5 Gore agale wala lo-
rapeano: Gote-me nimi
Holi Spirit-na puri nimina
rikirana pisa. Gore nimimi
abalade epe agale pagoma
kone rulasimi-pulu go-rupa
pisa. Nimimi rekena agale
pagoma peme-daa Gote-me
go madaa kone nawisa.

6 Abraham-na remaare
Gote-na buk-mi go-rupa lea:
Abraham-mere Gote kone
rulasa-pulu Gote-me go kone
adoma ne ora epe redepo le
ali lisa.
7 Pagalepa. Go pisa-pulu
enaali medalomame Gote-na
epe agale pagoma kone ru-
laeme enaalinuri gore nimu
Abraham-na si wanenu pi-
ralimi.
8 Abalade Gote-me ruru
rado medanu page go agale
adalimi kone wisa. Werepe
ruru rado piri enaalinumi
Epe Agale madaa kone
rulaoma epe redepo le
enaali piralimi-daa abala
adisa. Go-rupa adisa-
pulu abalade Gote-na Epe
Agaleme Abraham-para
lakalisa-rupa Gote-na agale
wi buk-mi go-rupa lu wisa:
Abraham, ne madaare Gote-
me su raayona piri enaali
epe puri maa mapiraalua
lisa.
9 Go lakalisa-pulu enaal-
inumi Abraham-rupa kone
rulaemere nimumi epe puri
komea-rupa mealimi.
10 Yapare enaali raay-
ome rekena agale raitulalo
piri enaalinuri koe kedaa
mealimi. Gore Gote-na
agale wi buk-mi go-rupa
ta: Gote-na rekena agale
wi buk madaare enaali
raayome go rekena agale
raayo napagoma kiriteme-
pulu nimu ora koe kedaa
mealimi ta.
11 Gote-na agale wi buk
medame go-rupa lea: Enaali
raayome kone rulalimiri
Gote-me go enaaliri epe
redepo le enaali loma ade
abuna mapiraalia Go palia-
pulu enaali medame rekena
agale pagoma raitalia-daare
Gote-me go enare epe enaali
pi-daa ora natea.
12 Rekena agalere kone
rulae ele-daa dia yapare
kogono pape kone yaade.
Gote-na agale wi buk madaa
wala go-rupa lea: Enaali
medame rekena agale ora
raayo pagoma raitalimi-
daare gore nipu go-rupa ade
abuna mada piralia ta.

13-14 Gote-na epe puriri
nipumi Abraham kalisare
Yesu Keriso-me ruru radonu

page mea kalisa. Keriso-me naa madaa komisa-pulu nipumi rekena agalena kedaa ruma naa maa kepeasa. Go kedaa madaare Gote-na agale wi buk-mi go-rupa ta: Enaali meda repena polopea madaa lu maitimiri gore nipu koe kedaa mealia ta. Go pea-le naame Yesu Keriso madaa kone rulaoma abalade Gote-me lakalisa-rupa Holi Spirit meamina.

Rekena agaleme Gote-na pogalu pirape agale mada namuma rubalia

15 Gore nana ame balinu, neme pa kone meda madaa remaa lagiano. Ali laapome nipu ele meda madaa agale komea loma go-rupa papana tepe-daare kone mada naperekealipi. Go page ali medame apo piale agale madaa rado meda makibumaaoma agale mada nayokalia.

16 Gore Gote-na pogalu pirape agaleme Abraham-para nipuna werepe sinu-para lakalisa. Go agalere Gote-me Juda raayo madaa nalakalisa pare ali komea madaa lakalisa. Gore nena naaki komea lisade-pulu go naaki-rupare ora Keriso yaade.

17 Naa agalena re-re go-rupa: Abalade Gote-re ora agale loma kogono paluadaa ora palua lisa. Gore wala werepe maali 430 patinaloma rekena agale maa ipisa. Gore werepe ipisade rekena agalemere Gote-na pogalu pirape agale mada nayokalia. Go rekena agalemere Gote-na paliade elenu mada nabebola tia.

18 Gore Gote-na giape konere rekena agaleme maa gialia yalore naame pogalu pirape agale mada namealima. Pare Gote-me ora agale lakalisa-pulu nipumi Abraham-para apo pogalu pirape agale mea kalisa.

19 Gore Gote-na pogalu pirape agalemere Abraham abala misa-pulu ake paadaa nimu rekena agale wala mealimi ya? Gore Gote nipumi enaalinu koe elenu pename winalo maa waalalo pisa. Go puma nipumi rekena agale makibuma Keriso mea epena kalisa. Go rekena agalere Abraham-me naaki Yesu madi di dia naloma giyesa. Go naaki madaare abalade Gote-me agale loma palua nea pisa. Go rekena agalere ensel-numi mea ipuma lakalisimi. Go pumare nimumi rikirana-ae ali Moses kalenaloma Moses-me enaalinu maa kalisa.

20 Pare Gote-me pogalu pirape agale Abraham kalisa rabu rikirana-ae ali-para ensel-para meda-parame namuma rubisimi. Dia Gote nipuna komeare ora palia.

Rekena agalemere naa Gote piri-para maa pulalo pora waatea

21 Gore rekena agaleme Gote-na ora pogalu pirape agale meda rabuniaalia ya? Ora mada dia. Yapare rekena agale medame naa

ade abuna epe-rupa mada
mapiraalia-daare Gote-me
go rekena agale komea mada
gisa.
22 Go pea pare abi Gote-na
agale wi buk-mi go-rupa lea:
Koe koneme enaali raayo
kepisade lea. Go pea-le naa
raayome Keriso madaa kone
rulamina. Naame go-rupa
palima rabu Gote-na ora
pogalu pirape agale mada
mealima.
23 Abalade kone rulape di
na-opapalisa raburi rekena
agaleme naa karapo ada
piri enaali-rupa mea adilisa.
Naa mea adilisa pare naame
werepe Keriso madaa kone
rubitabenalo pirisimi rabu
rekena agaleme raba misa.
24 Go rekena agalemere
naana tisaa-rupa suru-
bisa. Naa go-rupa raba
muma Keriso epenaloma
nipu madaa kone rulalalo
pirisima. Kone rulaema rabu
Gote-me naa epe enaali tea.
25 Yapare abiri Keriso-
me kone rulape kone mea
ipisana-daa rekena agalere
naana tisaa-rupa go agalena
rolo-para mada napiralima.

Kone rulae eleme naa Gote-na si wanenu-rupa mapiraalia

26 Nimi raayome Yesu
Keriso madaa kone rulaeme
rabu Yesu raapu nimi raayo
Gote-na si wanenu mada
piralimi.
27 Nimi enaalinuri abalade
kalu-ipa misimi rabu nim-
imi Yesuna mamina-rupa
maraaeme.
28 Abiri Juda enaalinu-
para Grik enaalinu-para ora
rado dia yaade. Go puma
naa rado kone nasalepape.
Go page kogono madaa
adili alinu-para pa kepele
alinu page naa rado kone
nasalepape. Go page alinu-
para enanu-para kone rado
rado nasalepape. Dia, pare
abi naa Yesu Keriso raapu
pima-le naa raayo page ora
komea-rupa pima.
29 Go pea-le nimi Yesuna
ruru enaali-rupa pirimiri
gore nimi Abraham-na madi
si wane-rupa page pimi.
Go pea-le abalade Gote-me
Abraham madaa agale go-
rupa palua lisade-ae pisa-
pulu nimi page mealimi.

4

Yesuna kogono mada Gote-na si wane pima

1 Naa agale medare go-
rupa: Naaki medame nipuna
aapana moae-elenu raayo
mealia pare nipu penaali
raburi nipu pa aaraana
kogono naaki abala piralia.
Go palia pare werepe nipuna
aapana moae-ele raayo
surubalia.
2 Gore nipu penaali pirina
nipuna ele surubape alinumi
nipu waru surubalimi. Gore
nimumi surubuma pumare
aapame abalade mea robo
wisa yapi di madaa puma
giyalimi.
3 Go-rupa page go naaki-
rupare Yesu abi naipisa rabu

naa go su yaa laapo su-
rube remonuna kogono pa
pirisima.
4 Pare Gote-me nipuna
kone suma rabu nipuna
naaki su kamaa mea epe-
nalisa. Ename nipu madi-
naloma Juda alinuna rekena
agalena rolo-para pirisa.
5 Gore naame Juda alinuna
rekena agale pago pirisima-
daa nipumi naa raba mu-
lalo ipisa. Go puma nipumi
naa kepenalomare Gote-na si
wane-rupa mapiraasa.
6 Go puma nipuna si wane-
rupa piruaema-pulu Gote-
me nipuna sina Holi Spirit
naana lo robaa-para maa
gisa. Nipu epa piruma go-
rupa Aapa* Gote tea.
7 Go pea-pulu abi nimiri pa
kogono madaa adili ali-rupa
napimi pare nipuna si wa-
nenu pimi. Nimi ora Gote-na
si wanenu ya-pulu ora Gote-
me si wanenu kalape elenu
gialia.

Pol-me Galesia enaalinu kodome komisa

8 Ora abalade nimimi Gote
pia kone nawisimi pare nim-
imi pa remonuna kogono
adili alinu-rupa pirisimi.
9 Abala go-rupa pirisimi
pare abiri nimimi Gote ora
ademe. Yapare Gote-me
nimiri abala adea-le ake paa-
daa wala su kamaa koe kone
suma apo puri napale re-
mome surubenalo piralimi
ya? Ora nimuna kogono adili
ali-rupare ake paa-daa wala
piruma pagalimi ya?
10 Ade abuna nimimi
Juda alinuna kagaa yapi di
adolalore pa di meda-para
maali rabu adolalo peme.
11 Go peme-daa neme
nimi-para kone adaapu
suma ni paalame kome.
Go nimi madaa neme pe
kogonore pa puma alu palia
kone wi.
12 Gore ame balinu-ya,
nimimi naa kone komea-
rupa samina. Gore niri
abala nimina kone muma
nimi-rupa abi go pi-daa.
Nimimi abalade ni-para
koeyae meda napisimide.
13 Nimimi adisimide.
Abalade ni yaina komisua
rabu neme epe agale meda
nimina rikirana epa la
yokesuade.
14 Abalade nana yogalere
puri napabesa pare nimimi
go adaa kogono madaa ni
koau nawaalisimide. Dia,
pare nimimi ni misimide
raburi go-rupa Gote-na
ensel-rupa page Keriso Yesu
meape-rupa ni misimide.
15 Go raburi nimi raaname
komisimide pare abiri
nimi ake peme? Neme
nimina abala pisimide epe
kone-rupa madaa lagialo.
Abaladere nimina le yokala
pisimi yaalore gore ni gula
pirisimi.
16 Ake ya? Abi ora agale
lagialo-daare nimina lore ali-
rupa pitua ya?

* **4:6:** Pol-me gupa lakelisa: Holi spirit nimi madaa piri Aapa yaatea rabu nimimi Gote makuaaeme lisa. Hibru agalena ame-rupare Arameik agale lisimi. Go agale madaare page AAPA-ya lisimi. Go agalere Yesu-na adaa agale komea agale.

17 Ora ali medalomamere
nimi komeleme peme pare
nimuna koe pape ru-nane
mapiraalalo peme. Go
pumare nimimi nimuna
agale pago piraminalo
makuaaoma peme.
18 Gore pa enaalinumi
kone suma komalimi palimi-
daare gore epelea. Go pea
pare nimimi ade abuna
komalimi palo ni nimi
raapu pitua rabu nimumi go
konere mada giyalimi kone
salo.
19 Gore nana nogo naakinu
ni nimi madaa radaa go-rupa
pia. Enanumi naaki maitalo
koau nalade-rupa radaa pia.
Go radaa no piralo-le Yesu
Keriso-na konere nimina lo
robaa-para waru rubitabali-
ade rabu go kone pu dia
yaalia.
20 Abi nimi raapu meda
napiralo-pulu ni kodo waru
pia. Nimi raapu pituare
neme nimi agale rado meda
lagialua. Abi nimina konenu
madaa neme kone adaapu
salo pare neme akepu raba
mealua palo ni maarea.

Hagar-para Sera laapona saa pi agale

21 Nimi enaalinuri rekena
agale pagoma go agalena
rolo-para pirulalo peme-daa
abi ni agale go-rupa mealua:
Nimimiri Moses-na rekena
agale madaa lisa alinuna
agale waru pageme ya?
22 Go madaare Gote-na
agale wi buk-mi go-rupa
ta: Abraham-re naaki laapo
madisa. Go pisa rabu pa
kogonome adili ename naaki
komea maitinaloma nipuna
wereme meda madisa.
23 Go pisa pare pa ko-
gonome adili enana naakiri
gore naa madisa. Go
pisa pare nipuna mupaa
wereme madisa naaki gore
Gote-raapu pogalu pirape
agale lakalisa-pulu go naaki
madisa.
24 Go remaa madaare
re go-rupa makuaalepape:
Apo ena Hagar-re nipu ko-
gonome adilisa-pulu Moses-
na pogalu pirape agaleme
enaalinu maa pogaluma
adilisa. Go pisa pare
were meda kepele pirisa-
rupa Gote-me pogalu pirape
agaleme enaalinu kode
mapiraaya. Go abala ririna
pogalu pirape agalere Gote-
me Sainai Rudu madaa mea
kalisa rabu Moses rekena
agale wari kalisa.
25 Go Sainai ruduri Arebia
su-para aasa. Go ruduri ora
Juda enaalinuna adaa adare
Jerusalem su-para. Go Juda
enaalinu pa kogonome adili
enaalinu-rupa piruma si wa-
nenu page go-rupa pimi.
26 Go peme pare so
Jerusalem su rado meda
yaa-para aayare Moses-na
rekena agalena rolo-para
napuma wia pare naana
loma sae su aaya.
27 Gote-na agale wi buk-
miri saa pi agale meda go-
rupa lea:

Go ename nipuna lo robaa-
para kaapu lisa-daa
nogo naaki namadisa.
Pare abi raana
komape. Go ena abala
nogo naaki radaa

napina namadea pare
abi raaname komea-le
epe-rupa pirape.
Go ena aali giyena pa pirim-
iri nogo naaki adaapu
madea. Pare aali piri
enanumi nogo naaki
go-rupa mada nama-
dialimi ta.

28 Amenu, nimiri Gote-me nipuna pogalu pirape agalena rolo-para madisa Aisak komea-rupa nipuna si piraminalo pea.

29 Hagar-na siri naa-rupa madisade naakimiri Aisak kedaa kalisa. Go nona pi-alere Holi Spirit-na purimiri Aisak madisa-rupa abi page pa madina enaalinumi naa kedaa gialimi.

30 Pare Gote-na agale wi buk-miri ake lea ya? Go-rupa lea: Go pa kogono madaa adili ena-para nipuna si page nipu ralu rubamina ta. Gore go pa kogonome adili enana naaki pa ke-pele naakimi aaraana moae-elenu mada namealia ta.

31 Gore go-rupa lea-le naare pa kogono madaa adili enana sinu-daa dia pare kepele enana sinu-rupa pima.

5

Naare kepe mapaasa pimi enaali-rupa piramina

1 Gore Keriso-me naa ora kepe mapaasa. Go pisa-pulu naa ora kepe-ae enaali-rupa piramina. Go pea-le nimiri puri waru paboma piruma adalepape. Gore enaali medalomame rekena agaleme nimi wala adialalo palimi-le waru adalepape.

2 Pagalepa. Niri Pol-me lagialo. Nimina yogale rugu-lalo palimiri gore Keriso-me nimi mada naraba mealia. Ora dia.

3 Wala apo lagialo. Nimiri nimina yogale rugulalo palimi-daare gore nimumi rekena agale raayo page pagalepape.

4 Pare nimimi rekena agale pagolalo palimi raburi Gote-me nimiri ora epe redepo le enaali natea. Dia-le nimimi go-rupa palimi-daare nimimi Keriso giyalalo kama peme. Gote-na epe raba meape kuma pi kone page go rabu giyeme.

5 Pare Holi Spirit-na purimiri naa raba minalo Gote madaa kone rulamina. Go puma naa Gote-me epe redepo le enaali mapiraalia

6 Gore naa Yesu Keriso raapu piruma nipuna agale pagomare go yogale rugu-luma nakepeape agalere ora pinawa. Go pea pare naamere pedo puma raaname komape kone salima rabu naana kone rulape kone puri mapalaalia.

7 Abaladere nimi epe-rupa Gote-na raana kome pora pamisimide. Gore aapimi pora rado mea waalisa-daa epe agale wala giyasimi ya?

8 Gote-me nimi yaalisare nipumi pora rado meda mea waalalo nayaalisade.

9 Alinumi saa pi agale meda go-rupa leme: Bret ma-adaa yaape yis ogepusi

sumare bret raayo ma-adaa
yaalia leme.
10 Naame Mudu Ali raapu
piruaema-pulu neme nimi
epe-rupa piramina kone
rulaayo. Nimimi page go
nana kone mealepape. Go
puma nimimi kone rado
rado nasalepape. Mo nimina
kone mea mabebolaaya aliri
neme nipu madaa kone
narulaayo pare nipu kedaa
ora mealia.
11 Gore nana ame balinu-
ya, nimi agale mealo. Pa ena
medalomame neme yogale
rugulape agale pa mogeaaya
leme. Gore go-rupa toa-
daare ake paa-daa ni kedaa
geme pae? Gore neme agale
go-rupa todaare gore repena
polopeana agaleme enaalina
kone nabebolalia.
12 Gore mo nimina kone
mabebolape alinuri nimumi
go nimuna yogale ora kepea
rubalepape. Go puma su
rake page mu pe alinu pirina
kone salo.
13 Amenu, nimiri abalade
Gote-me nimi pa kode piram-
ina kone suma nimi mapi-
raasa. Yapare nimimi kepele
kone salimi rabu abalana
konemere nimi surubalia-le
waru adalepape. Gore nim-
imi epe pedo pi kone suma
nimina amenu raba mu su-
rubalepape.
14 Gore rekena agale
raayona re-re agale komea-
para wia-daa lagialo: Neme
nena yogale pedo pe-rupare
enaali medanu raapu raana
komoma pirape.
15 Yapare nimimi nimina
rikirana rono pagaaoma
puma yana-rupa piruma
yada pu piralimiri nimi
waru adalepape. Nimi
raayo makoyaaoma bebola
piralimi.

Holi Spirit-na kone-para abalana lo robaa laapona pea

16 Naa agalere go-rupa:
Nimiri Holi Spirit-na kone
raluma pamualepape. Nim-
imi go-rupa palimiri abalana
kone mada giyalimi.
17 Gore naana abalana
konemere Holi Spirit rabua-
naalalo pea pare Holi Spirit
nipumi page abalana koe
kone rabuaanaalalo pea.
Go puma nipu laapore lore
ali-rupa pipi. Go pea-pulu
nimimi pa kone suma pulalo
peme-airi mada napalimi.
18 Holi Spirit-mi nimi pora
mea waatea-daare nimi
rekena agalena rolo-para
napiralimi.
19 Yapare nimimi abalana
koneme pora maa waatea-
daare ena paake rume koe
pugu pi kone su pu robaa-
para koe kone rekoma go-
rupa palimi.
20 Go rabu makirae koe re-
monuna bi minasaoma romo
malu pu peme. Go page yada
lore ali aula piruma yada
marekaaoma kudipa kone su
rono pago ele meda adoma
kepaame komo peme. Go
abalana konemere ameaya
aaraalu page rugula. Go
page enaalinu-para rurunu-
para laapo koe kone suma
rugulalo pu go-rupa piru
aaeme.
21 Go rabu nimumi enaali
medana ele pa mu ipa bia no

koe yaalisa lo makeae kone
page kone rado rado suma
go-rupa peme. Abalade
neme nimi lagelisude pare
abi page wala go lalo: Enaali
raayome go-rupa koeyae
palimiri Gote-na Surube Su-
para mada na-adalimi.
22 Yapare Holi Spirit-mi
kone guaaya-le go-rupa
palepape. Enaalinumi
nipuna kone mumare pedo
pi kone su raana komoma
piruma kuma pi kone su
pawa epe-rupa piralimi. Go
page epe kogono komea pu
piralepape.
23 Go rabu nimimi pawasi
kone epe-rupa suma piralimi
rabu abalana kone rabuani-
aalimina. Go epe konenu
nimiri rekena agale mabebo-
laa tea pi-daa natema.
24 Yesuna enaali ruru
raayome nipu raapu nimuna
abalana konenuri repena
polopea madaa lisimide.
Go pirisimi rabu ele
kepaame kome kone-para
ele meape kone-para go
raayo repena polopea madaa
maa lisimide.
25 Holi Spirit-mi naa epe
puri go aaya-pulu nipumi
naana kone raayo page waru
surubolalo pea.
26 Go pea-le naame rope le
kone nasamina. Go puma
naame amenuna pu robaa-
para koe kone nama-awalisa
kudipa kone page nasamina.

6

Naana amenu raba muma nimuna kedaa riamina

1 Gore nana ame balinu,
nimimi ali medana koeyae
pina adalimiri gore nimi Holi
Spirit muma pimi alinumiri
nipuna kone pawasi wala
ma-redepo yaatapape. Go
palimi rabu Satan-me nimi
page kotyala-le nimina kone
waru surubalepape.
2 Nimina ame balinu
raba muma nimuna kedaa
nimimi maa rialepape. Go
pumare nimimi Keriso-na
agale mana pago kiritalimi.
3 Yapare pa ali medame ni
Mudu Ali kone salia-daare
nipumi makeae kone wia.
4 Enaali raayome nimina
kone adoma epelea palo
kolea palo rumaalepape.
Gore nipumi epea palia-
daare nipumi raaname
komalia. Go puma epe-rupa
palia-daare nipumi pa enaali
meda raapu kogono puma
adena kone nasalia.
5 Enaali raayome nimuna
peme kogono mada kedaa ri-
alimi.
6 Ali medame Gote-na
agale madaa tisaa pi tea-
daare pa piri enaalinu page
nipu tisaa-rupa wala piruma
nimu moge riaalia.
7 Yapare nimimi makirae
kone nasalepape. Pa enaali
medame Gote mada namaki-
ralimi. Ali medame eda
nape ele wai poaliare eda
openaloma nipuna kili wala
madaa maa nalia.
8 Ali medame nipuna abal-
ana kone saapiruma kogono
palia-daare go abalana koe
konemere nipu koe komape
kili-rupa maa katea. Ya-
pare ali medame Holi Spirit-

mi raana raluma go madaa
kogono palia-daare go Holi
Spirit-mi nipu raba mealia
rabu nipu epe eda muma
lina ade abuna epe-rupa pi-
ralia.
9 Go palia-le naame epe
kone su kogono palima-
daare ki age narabamina.
Dia, naame go kogono
nagiyaliare epe nape eda wai
openaloma no piralima.
10 Go palima-pulu naame
epe raba meape pora meda
adalimare gore naame
enaali raayo-para epe kone
kalamina. Go palima-daare
naame ora epe kone suma
Gote madaa kone rulaoma
enaali waru raba meape
kone samina.

Pol-me Yesu Keriso-na repena polopea raaname komisa

11 Nimimi go pepa adalepa.
Neme adaa pobere pensol-
me pepa madaa luma nimi
piri apo rapaato-daa.
12 Mo ali medalomamere
nimina yogale rugulalore
nimumi agale adaapu leme.
Gore nimumi go-rupa leme
rabu nimumi ali medalo-
mana le agaa madaa adaa
bi mulalo agale adaapu
leme. Go-rupa pemere
enaali medalomamere nimu
Yesuna repena polopea
madaa kedaa namuma
kalenalo peme.
13 Pare mo alinumi
nimuna Juda alinuna rekena
agale waru napageme. Dia,
pare nimumi nimina yogale
rugulalo palimi-daare nim-
ina yogale rugulape kone
madaa agale adaapu leme.
14 Go peme pare Yesu
Keriso-me nipu abala repena
polopea madaa komisa-pulu
neme go Mudu Ali Yesu
Keriso-na kogono madaa
agale adaapu paliminalo
toa. Yesu repena polopea
madaa komisa. Go pisa-
pulu nipumi su kamaa kone
koae-aunu maa rubisa. Go
pisa-pulu neme go elenu
madaa kone rulaoma koe
kone nasaniaalua.
15 Yogale rugulape yapalo
nakepeape yapalo gore ora
pinawa. Gote-me naare ka-
gaa enaali-rupa mapiraaya-
pulu go komea madaa kone
rulaoma pedo pamina.
16 Gore enaali raayomere
go kagaa kone maa pago
raitalimiri nimumi epe
kuma pi kone-para kodo
komape kone-para mealimi.
Gore Gote-na ruru enaali
raayome page go epe kone
page mealimi.
17 Abi oge agale meda la-
gialo: Werepe ali medame
ni kedaa mada nagialia. Ni
Yesuna kogonome adili ali-
rupa pi-pulu nana yogale
mada kodo su aaya.
18 Amenu, naana Mudu
Ali Yesu Keriso-na epe raba
meape kone-para epe kuma
pi kone raapu mealepa.

Go ora. Apo mada lawade.
Ni Pol.

Efesus
Ripili Agale

Efesus agalena re-re go-rupa: Gote-me ele raayosi yaa-para wia ele page su-para wia ele page Yesu mada makiritaaoma nipuna bina rolo-para wina lea. Go puma nipuri ele raayona kalu piralia. (1:10) Enaali raayo page Yesu mada epe-rupa pirinaloma lo robaa kumapu suma Yesu mada kone rulasimi enaalinu nimu lo robaa komea-para suma pirisimi. Yesuna pisa kogono madaare Gote-me enaali raayo wala misa. Go puma nimu Holi Spirit pa gisa. Go pisamere abalade ele ora gialua lo wisa agale makuaainalo. (1:14)

Laapopare Pol-me Kristen-nuri Keriso raapu rabuloma piralepape lisa. Go puma nimu kone komea suma Gote-na pi-ainu raitalimina lisa.

Go pepa madaare Pol-me saa pi agale adaapu lisa. Gore enaali raayo Yesu Keriso raapu rabulu piruma ora ruru komea-rupa pimi lo mea waalalo pisa. Gote-na enare yogale komea-rupa pima. Yesu Keriso-re go to yogalena kalu-rupa pia (4.1-16).

Go puma Yesu Keriso-re go ada pigi-rupa aawobaaya (2.19-22). Gote-na enaaali ada komea-rupa pimi lisa. Yesuri go enana aali-rupa pia lisa (5.22-32). Gote-me nipuna enaali madaa polalo pea epe-alenu waru adema lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Epe-rupa piralepape agale (1.1-2)
- Keriso-na agale mana epe (1.3–3.21)
- Kagaa piru aape kone wa-supare Yesu madaa opea (4.1–6.20)
- Epe-rupa piralepape agale meda (6.21-24)

Gote-me Yesu madaare naa epe enaali ma-aulaaya

1 Ni Pol-re Gote-me nipuna epe kone ni guma Yesu Keriso-na agale mogeape ali mapiraasa. Neme go pepa luma nimi Gote-na enaali pimi-para rapaayo. Nimi Efesus su-para piri enaalinumiri Yesu Keriso madaa epe-rupa kone rulae piralepa.

2 Naana Aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapona epe raba meape kone-para kuma pi kone nimina lo robaa-para gina.

Yesu madaa naa yaa-para wi elenu gialia

3 Gore naame naana Mudu Ali Yesu Keriso nipuna Aapa Gote-na bi minasalimina. Naa Keriso raapu piruaema rabu Gote-me yaa-para piri Holi Spirit-na epe ele raayo naa guaaya.

4 Abalade Gote-me go su yaa laapo abi nawarisa rabu nipumi naa raba mealua lo nipuna nogo naaki Keriso raapu mapiraasa. Go pisare nipuna le agaa madaa naame koeyae nasaapiruma

epe enaalinu piraminalo
pisa.
5 Abalade nipumi naa
raana waru komoma kone
suma Yesu Keriso-me naa
raba mina kone wisa. Naa
nipu raapu piramina kone
suma Keriso su kamaa mea
rapasa.
6 Gore Gote-me ora epe
raba meape kone suma
nipuna epe naaki pa maa
rapaasa-pulu naame Gote
nipuna bi minasalimina.

7 Gore Keriso-me nipuna
yaapi mea koyalisa-pulu
naana koae-aunu raakepe
rubaoma naa epe-rupa
mapiraasa. Go puma Gote-
me naa ora yaalo pirapena
waru raba misa.
8 Nipumi naa raba misa
rabu epe kone naana lo
robaa-para rubutabea. Go
puma nipumi epe kone suma
naa go epe kone raayo gisa.
9 Go konere abalade
nipumi pagaa wisa pare abi
go kone naa maa waatea.
10 Gote-me abalade go
wisa konena re-re go-rupa:
Werepe nipuna yapi di
epenaloma nipumi su yaa
lapo-para warili ele raayo
maa kiritalia. Go pumare
Yesu nipuri ora adaa komea
piralia.

11 Gote-me ade abuna
polalo palia elere nipuna
raaname pea-pulu ora abala
ririna nipuna kone raluma
naa nipuna ruru-rupa Yesu
raapu mapiraasa.
12 Gore naare abala Yesu
Keriso madaa kone rulaema-
pulu naame Gote-na epe
paana purina bi minasalim-
ina.
13 Nimimi page abala go-
rupa pirisimi. Nimimi ora
agale abala pagomare Yesu
Keriso madaa kone rulasimi.
Go Epe Agale pagisimi-pulu
ade abuna kagaa pirape
kone misimi. Go puma Gote-
me Holi Spirit gialua lisa-
rupa nipumi Go lisana nimi
nipuna enaali mapiraoma
ele gialua rabu ora go ma-dia
yaalia.
14 Go Holi Spirit-ri naana lo
robaa-para rubutabea-pulu
Gote-me pogalu pirape agale
naa nipuna enaali mada ora
palia. Go puma Gote-me
naa raba muma kepelisa-daa
nipuna bi minasalimina.

Pol-me Efesus enaali raba minalo beten lisa

15 Go puma nimimi Mudu
Ali Yesu madaa kone ru-
laeme remaa pagawa. Go
page nimimi Gote-na ruru
enaalinu raapu epe raana
komape kone abala wimi re-
maa pagawa.
16 Nimimi go-rupa peme-
pulu ade abuna neme Gote-
para ora pili loaayo. Neme
ade abuna nimi madaa kone
mapiraoma beten laayo.
17 Neme naana Mudu
Ali Yesu Keriso epe Aapa
Gote-para beten ade abuna
laayo. Gore Gote-me nimi
Holi Spirit ginalo beten
laayo. Holi Spirit-miri Gote-
na agalere nimina kone-
para winalo beten laayo.
Go puma nimimi Gote-na
kone waru muma kone
mealiminalo beten laayo.

18 Neme nimina lo robaa-para paa epenalo beten laayo. Go puma nipumi nimi raba misa-le nipu adoba pirape konena re waru adalimina. Go puma nipuna ora epe puri nimi gialia rabu adalimina. Go elenuri nipuna enaali naa ginalo agale lisa-daa nimimi adaliminalo beten loaayo.

19 Gore naame kone rulaema rabu ade abuna nipumi puri go aaya-daa go kone adaliminalo beten loaayo. Go adaa puriri naana lo robaa-para rubitabea.

20 Go purimi page abalade Keriso tapa-para rogaasimi pare Gote-me nipu wala marekaasa. Nipu so yaa-para Gote-na popa ki-nane mea mapiraasa.

21 Abiri Keriso-me so yaa-para piruma surube ensel-nu page ensel adaa alinu page remona kalu alinu page go raayo madaare Yesu ora Mudu Ali komea piru aaya. Go puma nipu abi go su yaa-para piri enaalinu page wala werepe warialiade su yaa laapona piralimi enaalinu page nipumi adaa bi muma nimuna Mudu Ali komea piralia.

22 Yesu ora adaa yaa-pulu Gote-me ele raayo Keriso-na age rolo-para mea kirita wisa. Go puma Gote-me Keriso ora kone rulae enaali-nuna Mudu Ali mapiraasa.

23 Go pea-le Keriso-na enaali raayore ora Keriso-na yogale nona piale pi-ramina. Keriso-me ele raayo rubitabea-pulu nipuna yogale-rupa pimi.

2

Gote-me naa abala kome enare Yesu raapu kagaa mapiraaya

1 Abalade nimimiri Gote-na agale giyoma pupitagi nisimi-pulu nimina wasu-panu ora komisimi.

2 Go raburi abalade nimi go su kamaa piruma koe enaalinu raapu pirisimide. Go puma nimimi koe ensel-nuna surube alinuna kone ralu pirisimi. Go koe re-momere Gote-na agale yoke enaalinuna aaraa aaoma su-rubisa.

3 Abalade naa raayore go koe enaalinu raapu piruma naana abalana koneme koae-aunu raayo pa pu pirisima. Naame go abalana kone pa saapiruma naana tona raana ralu pirisima. Naa raayo koe enaali-rupa pirisima-pulu Gote-na rono pagape kone naa madaa page wisa.

4 Go-rupa pirisima pare Gote-me naa madaa kodo adaalepe komoma ranaame ora komisa.

5 Go puma naame nipuna agale napagoma naana wasupa kome enaali-rupa pirisima rabu Gote-me naa ora kodome waru komoma raba misa. Go pisa-pulu nipumi naare Keriso raapu ade abuna komea-para mapiraasa.

6 Go puma nipumi naa marekaaoma Yesu Keriso raapu mapiraasa. Go pisa

rabu naame so yaa-para pia
Keriso raapu piruaema.
7 Nipumi go-rupa pisare
nipuna epe kone raayo ade
abuna werepe pirape enaal-
inumi adena kone suma pisa.
Go puma Gote-me naa raana
kome Yesu Keriso naa raba
minalo mea rapasa.
8 Gote-me nimi epe raba
meape kone gisa-pulu nim-
imi Keriso madaa kone ru-
laoma ade abuna kagaa pi-
ramala palima. Go konere
naame pula pisima-rupadaa
dia pare Gote-me naa pa
kode gisa.
9 Go puma naame ele meda
mada napalima-pulu naana
bi namakuaasaamina.
10 Gote-me naa warisa-
pulu Yesu Keriso raapu naa
enaali kagaa-rupa mapi-
raasa. Go puma naame
nipuna epe kogono pamina.
Abalade Gote-me naa go epe
kogono paminalo nipumi go
kogono abala yarare paasa.

Keriso-me ruru laapo komea ma-aulaaya

11 Mo Juda ruru nimumi
nimuna yogale rugutimi. Go
puma nimumi ruru rado
enaalinuri yogale nakepele
alinu leme. Go leme-
pulu nimi kone waru suma
nimina abala pisimide ele
madaa kone makuaalepape.
12 Go raburi nimi abalade
Keriso raapu re-para
napirisimide. Nimi ruru
ora rado pisimi-pulu Gote-
na Israel enaalinu raapu
napirisimide. Gote-me
pogalu pirape agale nipuna
Juda ruru lakalisa-pulu nimi
ruru radonumi go palua ne
kogono waru na-adisimi. Go
puma nimi go su kamaa pa
piraoma pirisimi rabulimi
Gote madaa kone narulaoma
pirisimi.
13 Abaladere nimi mopare
pirisimi pare abi Keriso-na
yaapimi nimi makiritaaya
rabu Yesu Keriso nipu raapu
re-para pimi.
14 Abaladere Juda alinumi
nimi ruru radonu raapu
yada pirisimi. Go yadamere
nimuna rikirana pape-rupa
aasa. Go pisa pare Keriso
nipu komisa rabu go pape
lakepe rubaoma nipi laapo
wala ruru komea-rupa maa
kiritalisa.
15 Go puma Keriso-me
Juda alinuna rekena agale
raayo mea rubisa. Go
rekena agalena pora-para
agale mana laapo raita mea
rubisa. Nipumi go-rupa pisa
rabu Juda ruru radonu ora
komea-para mea kiritaoma
wala kagaa ruru komea
mapiraasa. Go kagaa ruru
komea ora nipu raapu ora
epe-rupa mapiraasa.
16 Nipu repena polopea
madaa komisa rabu go ruru
laapo makibumaaoma yo-
gale komea-rupa mapiraasa.
Go repena polopea madaare
yada lore ali aulisimide kone
raayo mea rubisa.
17 Keriso ipisa rabu nipumi
Gote-na epe-rupa pirape
agale mogealisa. Go pisa
rabu nipumi Gote adaalu-
para pirisimi ruru rado page
lakalisa. Naa Gote re-para
pirisliimade Juda alinu ruru

page lagisa.
18 Naa Juda alinu-para
ruru rado enaalinu-para
Keriso madaa kone komea
suma naana Aapa Gote piri-
para mada palima. Naa Holi
Spirit komea muaema-pulu
Keriso-me Aapana pora naa
maa waatea.
19 Go pea-pulu abiri nimi
ruru rado enaalinu page
yada tyape enaali-rupa
napima. Dia, abi nimiri Gote-
na enaalinu piruma ruru
komea-rupa pimi.
20 Go puma nimimiri Gote-
na ada-rupa pisa. Nipumi
naa aposel kogono alinu-
para Gote-na agale lakale
alinu-para go alinuri ada
daa-rupa awelisa. Gote-me
go ada pulalo pisare Yesu
Keriso-re ora naana ada pigi-
rupa mapiraasa.
21 Go adana puri raayore
Yesu madaa makibumaaoma
puri mapalaasa. Go puma
nipumi Mudu Ali-na epe lotu
ada-rupa wariaoma ma-adaa
yaaya.
22 Go pea-le Holi Spirit ada
wari lo robaa-para piruma
Gote page go ada-para pia.
Go puma nimi Keriso raapu
piruma nipumi nimi ora
kone rulae enaali raayo
makibumaaoma nipuna ada-
rupa pimi.

3

Pa enaalinu Epe Agale laketapape kogono paaya

1 Go pea-le ni Pol-re neme
nimi ruru rado piri enaalinu
raba mulalo ni Yesu Keriso-
na kogono madaa karapo
ada-para pi.
2 Gote-me ni epe raba
meape kone Go nimi raba
meape kogono gisadere
pagisimide kone salo.
3 Go konere Gote-me
abalade kudiri pu wisade
pare nipumi ni lagisa. Go
madaare abala neme agale
rudusi pepa madaa luma
nimi piri-para rapaasuade.
4 Nimimi go agale yare-
pealimiri neme Keriso-na pa-
gaa wi agale makuaalimi-
nalo lu rapaasuade.
5 Ade abuna abalade Gote-
me go pagaa wi agalere
epe-rupa pename namuma
waalisa. Go pisa pare abi
Gote-na Holi Spirit-miri
nipuna epe aposel kogono
alinu-para Gote-na agale
lakale alinu-para pename
leme.
6 Go agalena kudiri re-
maare go-rupa: Epe agale-
mere nimi ruru rado enaal-
inuri naa Juda enaalinu
raapu meda-para piruma
Gote-na epe raba meape
kone meamina. Go nimi
ruru rado enaalinuri Juda
alinu raapu yogale komea
makibumaaoma ruru komea
pimi. Go pumare Gote-me
Yesu Keriso madaa pogalu
pirape agale gisa-pulu nimi
page epe-rupa mada pitimi.
7 Gote-me niri go epe
agalena kogono raba mi
ali mapiraasa. Nipumi ni
go kogono panolo epe puri
mapalaaoma kone epe raapu
gisa.
8 Niri Gote-na ruruna ali

yaa-pulu rolo-para pawa
pirisua. Go pirisua pare
nipumi ni madaa epe kone
suma enaali ruru rado
meda nipuna Epe Agale
lakelanolo kogono gisa. Go
paa-daa neme Keriso-na
raana komape Epe Agale
lakelaluame pi.
9 Go puma enaali raayo
Gote-na kudiri pu pagaa wi
kone minalo maa waalaayo.
Gote-re nipu su yaa raayo
wariaoma nipumi enaalina
kone raayore ade abuna pa
kudiri pu paga wisa.
10 Gore abalade nipumi
page pagaa wisa pare abiri
nipuna ruru komeare go
epe pagaa wi agale pename
pageme. Go raburi so ensel-
na mudunu-para so yaa-para
piri remonu page Gote-na
rado rado makuaae kone
adenalo abi nipumi pename
maa waatea.
11 Go puma Gote-me
abalade kone suma naana
Mudu Ali Yesu Keriso-me mo
kogono maa waalapa pisa.
12 Go pea-daa abiri naame
nipu madaa kone rulaoma
Yesu raapu piramina. Go
pea-le naame paalame nako-
mamina. Gote-na le agaana
epe enaali-rupa rekamina.
13 Go pea-pulu abi neme
nimi-para agale go-rupa lalo:
Nimi madaa kedaa ruma
nimi raba mulalo pi. Go
pea-le nimina lo robaa-para
kedaa namealepape.

Efesus enaalinu Yesu raaname komalepape

14 Gote-me go-rupa pisa-
pulu neme Aapana le agaana
rumu pege puma beten lo
aayo.
15 Go Aapamere enaali
raayo so yaa-para pimi page
naa go su kamaa aema page
nipuna epe bi naa madaa
masaaya.
16 Neme beten go-rupa le:
Nipuna epe kone raayo nim-
ina pu robaa-para Holi Spirit
mapiraoma puri waru ginalo
beten laayo.
17 Nimimi kone rulaeme-
daa Keriso nipu nimina pu
robaa-para pirinalo beten
loaayo. Go puma Gote-
me nipuna raana komape
kone masaalia rabu nimi
puri paboma aalimi. Go-
rupa repena pitaa no su-para
kodobaoma puri mapalaaya-
rupa nimi puri paboma
rekaliminalo beten laayo.
18 Go puma nimi Gote-
na ruru enaali raayo raapu
piruma puri mealepape.
Go pumare Yesuna kodome
kome konere ora adaa yaa-
ma pua waru adaalepe palia-
le nimimi adalimina.
19 Gore nimi Yesuna raana
kome konere waru adalim-
ina. Go pea pare nipuna epe
kone ora ma-adaa aaya-pulu
raayo ora mada na-adalimi.
Go-rupa mu piralimiri Gote-
na epe kone wi ele raayore
nimi madaa ora waru ru-
bilina.
20 Gore nipuna puri
adaalepe naame makuaaoma
adape-airi kone-para beten
leme rabu nipuna purina
agale pa ogeasi adema. Go
purimiri naana lo robaa-
para kogono pea-pulu
nipuna bi ora minasaalim-

ina.
21 Go pea-pulu Gote-na
ruru enaalinu Yesu Keriso-
na bimi puri mapalaaya. Go
puma werepe page abi page
Gote-na bi minasaama puma
ade abuna minasalimina.
Gore ora yaade.

4

Naa Keriso-na enaaliri Keriso-na yogale-rupa pima

1 Niri Mudu Ali-na kogono
madaa ni karapo ada-para
piru aayo. Gore abalade
Gote-me nimi yaaloma epe
pora kuraminalo mapiraasa.
Nimi go kone moge pirami-
nalo lagialo.
2 Nimi raayo enaalinuna
rikirana pawa piruma nim-
ina bi naminasaatepape. Pa
pawa aawae enaalinu-rupa
piralepape. Nimimi nim-
ina ame balinu epe raana
pi kone suma nimu raba
mealepape.
3 Holi Spirit-mi naa raayo
komea piraminalo kone go
aaya. Go pea-le nimimi
puri paloma go konere waru
kirita saapiralepape.
4 Naa raayo ora to yogale
medaa-rupa gea-pulu Holi
Spirit komea mu aaema.
Go-rupa page Gote-me naa
ele komea-rupa ginalo su-
rubema.
5 Go page ora Mudu Ali
komea pia-pulu naame nipu
komea kone rulaoma kalu-
ipa komea meamina.
6 Go page Gote ora komea
piruma nipu enaali raayona
Aapa pia. Nipuri ora naa
raayona Mudu Ali piruma
naana rikirana kogono puma
enaali raayona lo robaa-para
pia.
7 Keriso-me naa komea
komea laatapu epe raana pi
elenu pa gisa.
8 Go pa giape elere Gote-na
buk madaa go-rupa lu wia:

Nipumi so yaa madaa pisa
rabu karapo piri
enaalinu maa pisa.

Nipumi pa kale elenu enaal-
inu rumaaoma kalisa.

9 Go agale so yaa madaa
pisana re-re akepu ya? Go
agalere abala ririna nipu su
rolo-nane* abala ipisa. Go
puma so yaa madaa wala
pisa.
10 Go pea-le mo ali abala
no su rolo-nane ipisa aliri
nipu wala so yaa madaa-
nane page wala pisa. Nipu
ora so yaa ru-nanena madaa-
nane page pisa. Go puma
nipumi su yaa raayo maru-
bitabasa.
11 Go nipu komea mere
enaalinu-para puri go-rupa
pa kalisa: Nipumi enaali
medalomare aposel kogono
alinu mapiraasa. Medalo-
mare Gote-na agale lakale
ali mapiraasa. Medalomare
epe agale mogeape alinu
mapiraasa. Enaali medalo-
mare kone rulae enaalinuna
surube alinu mapiraasa.

* **4:9:** Pol-me go lisa: Keriso ipumare koe su ru-para aba pirumare wala oropere yaa madaa ora sone pisa. Guma lisa pare makuaae ali medalomame Keriso ablaa su kama ipisa pare go-rupa ora sone wala pisa lisimi.

Medalomare lisa enaalinu
mapiraasa.
12 Nipumi go-rupa puma
Gote-na enaali raba minalo
puri gisa. Go pea-pulu
naame nipuna epe kogono
palima-daare Yesu Keriso-na
yogale ora waru adaa yaalia.
13 Go puma naa raayome
kone komea suma Gote-
na Simi palimina kone wia
raluma pamina. Go rabu
naa ora enaali piralima. Go
rabu Keriso-na puri page
nipuna kone page naana
lo robaa-para ora waru
marulaatabaina.
14 Go rabu page naa wala
oge nogo naaki-rupa napi-
ramina. Nogo naaki pima
rabu pa po rilipu agale
pagoma kone laapo suma
pima. Makirae agale-para
makirae agale le alinu-para
pa kone rulaema. Go puma
naa pupitagi noma pima.
15 Abiri naame enaali raapu
epe raana komape kone
suma ora agale komea
lamina. Go pumare ora
enaali piruma naana Mudu
Ali Keriso-re nipu komea
raapu piramina.
16 Go Mudu Alimi naa nipuna
yogale-rupa makibumaalia.
Go puma naa nipuna yo-
galeme raba muma naa
raayo medaa-para pogatea.
Go pumare yogale komea
piruma enaali komea komea
laatapumi epe raana komape
kone suma yogale puri
minalo kogono pamina.

Keriso-na enaaliri pora kagaa madaa pamuamina

17 Go pea-pulu neme nimi-
para agale meda Mudu Ali-
na bimi madaa puri paloma
lagialo: Nimi ribaale-para
piri koe enaali-rupa wala
napiralepape. Gore nimuna
kone raayo ora kolea.
18 Nimuna konere ribaa
lea. Go pea-le nimuna lo
robaa rogaa wimi-pulu epe
kone nasuma pimi-pulu
Gote-na kagaa epe kone
giyeme.
19 Nimu koeyae puma yala
napoteme-pulu nimu ora
koe-rupa piruma nimuna
konere ora pugu pi elenu
papena rekelea.
20 Pare nimimi abalade
Yesu Keriso madaa kone koe
namisimi.
21 Nimimi Keriso-na
agalere abala pagisimi kone
salo. Go puma nimi Keriso-
na disaipel enaali pimi-pulu
ora agale abala mogealisimi.
22 Go pea-le abalana kone
giyalepape. Go abalana kone
su pirisimi rabu nimi abal-
ana koneme nimi maa su-
rubuma rogaa wisa.
23 Abiri nimina kone-para
lo robaanu kagaa rado epe
mealepape.
24 Go puma nimi kagaa
kone su piralepape. Gote-me
go kone kagaare ora nipuna-
le naa gisa. Go kagaa konere
muma temena ora epe-rupa
mada pago piramina.
25 Go pea-le nimimi
makirae agale lape konere
giyalepape. Nimimi ame
balinu-parare ora agale ria
tapape. Naa raayore yogale
komea-rupa pima-le go-rupa
palepape.

26 Nimimi rono pagaal-
imiri go konemere pupitagi
manalia-le giyalepape. Go
rono page konere naare
pabola palia rabu ora
giyalepape.
27 Gore nimina kone-
parare Satan kodobatalo pia-
le waru surubalepape.
28 Gore ne paake nisiri
go kone giyoma kogono
pape. Go puma nena kimiri
nimu raba muma naarali
enaali medaloma page raba
mealepape.
29 Nimina agaleme koeyae
meda natepape. Dia, nimiri
epe raba meape agale kama
tapape. Gore ali medana
lo robaa-para kedaa palia-
daare go alina kone puri ma-
palalo epe agale tapape. Go
puma nimina agale pagalim-
ide enaalinu-para epe agale
laketapape.
30 Nimimi Gote-na Holi
Spirit-ri naana lo robaa-para
pia-le kedaa nakatepape.
Gote-me nimi nipuna ruru
mapiraalalo nipuna Holi
Spirit maa gisa. Go-rupa
gisa-pulu werepe yapi
di epalia rabu naa ma-
kepeaaoma koeyae ora
napamina.
31 Nimimi nimina lo robaa-
para wia koe konenu raayo
mea rubalepape. Go rono pa-
gape kone-para pu ko yaape
kone-para koe-rupa rekape
kone-para ero agale-para koe
agale yala polape kone-para
go raayo giyalepape.
32 Go koe kone raluma
nimina ame balinu-para epe
kone suma pawa piralepape.
Gore Keriso-me nimi madaa
komisa-pulu Gote-me nim-
ina koe elenu maa rubisa. Go
pea-le nimimi ame balinuna
koe elenu rakepealepape.

5

Naare epe paana piramina

1 Nimi Gote-na epe nogo
naaki piramina nipuna agale
raitalepape.
2 Nimimi pa enaali
medaloma raana komoma
ranaa komo piralepape.
Gore Yesumi page naa
madaa raaname komoma
pedo puma su kamaa ipuma
naa madaa komisa. Yesumi
go-rupa pisare Gote-para
lodo kiruma epe rede pi-
rupa opoma maa kalisa.
3 Gore nimi Gote-na ruru
pimi-le ali paake kone-para
ona yala polape kone-para
kepaame komape kone-para
raayo giyalepape. Gore wala
nimina rikirana go elenuna
pi page na-openaatepape.
4 Nimimi agale koae nalo
rapa agale rono page nalo
agale koe ero le agalenu
natepape. Gonu napipape
pare nimimi Gote-para ora
pili tapape.
5 Nimimi waru pagalepa.
Ali meda nipu paake enaali
yole ali page yala polape
kone wi ali page kepaame
komape kone wi ali page
go pi alinumiri Keriso-para
Gote laapona Surube Su
mada napalimi. Go kone
raayore ora pa remona bi
minasaape kone yaade.

6 Nimimi waru adalepape.
Ali medalomame nimi ko-
malimi puma go koe pora-
para nimi lamua palimi. Apo
ele madaare Gote-na agale
yokoma koeyae peme-pulu
nipu rono pagea.
7 Go pea-le nimimi nimu
raapu komea-para napi-
ralepape.
8 Abalade nimi su ribaa
le-para pirisimide pare abi
Mudu Alimi nimiri epe paa
pi-para mea mapiraaya.
Go pea-le nimiri epepaa
pi enaali-rupa pora pa-
mualepape.
9 Go epe paa-para piru-
aema rabu epe kone
marekaaoma redepo le
kone raayo-para ora agale
raayome puri mapalaaya.
10 Nimiri Mudu Ali-na
raaname meamina kone wia
ele meamina.
11 Nimi abalana kone pa
saapimi alinu raapu napi-
ralepape. Go pa ribaale-para
piralalo koeyae-rupa napi-
pape. Enaali raayo raana ko-
moma go-rupa pemere epe
paa maa penalepape.
12 Nimuna pagaa wi elenu
pa agaleme lapere ni yala
pea.
13 Gore nimimi apo koeyae
peme enaalinu epe paa-
para pename maa salimiri
go kone koena re mada
adalimi. Go puma enaali
medaloma epe paa-para maa
mapiraalia.
14 Go madaare Gote-na
agaleme go-rupa lea:

U palea aliri wagepu rekape.
Ne tapa-para wala giy-
oma rekaina.
Go rabu Keriso-na epe
paa epenaloma
marekaaina.

15 Go pea-le nimimi pora
pamu pimi-rupa waru
adalepape. Nimi kone
nawi ali-rupa napiralepape
pare kone makuaae ali-rupa
piralepape.
16 Abiri naa go pima raburi
ora koe yapina pima. Go pea-
pulu epe kogono asa pamina.
17 Go puma nimi makeae
enaali-rupa napiralepape
pare Mudu Ali-na kone mu
piralepape.
18 Nimimi ipa bia
nanalepape. Dia, go ipamere
nimi makeyaoma makoy-
aalia. Go palia-le nimina
lo robaa-para Gote-na Holi
Spirit muma rubilina tapape.
19 Nimimi ame balinu
raapu epe buk yasa lo epe-
rupa yasa lo epe lotu yasa
page epe lo robaa ginalo
piralepape. Nimina lo robaa-
para epe kone rubitabalia
rabu Ali Mudu-para page
epe agale-para epe yaalisa
madaa loma palepape.
20 Ade abuna nimimi
Aapa Gote-para elenu raayo
madaa ora pili tapape. Go
pumare naana Mudu Ali
Yesu Keriso-na bi loma
mealepape.

Repaayana agale

21 Nimimi Keriso-na bi mi-
nasaoma nimina ame balinu
raapu epe kone su pawa pi-
ralepape.
22 Nimi enanumiri nim-
ina aalinuna agale pago pi-
ralepape. Go palimi rabu

Mudu Ali-na agale pago pi-
ralimi.
23 Gore alimi ena surubea-
rupa Keriso-me Gote-na ruru
surubea. Gote-na rururi
Keriso-na to yogale pima.
Nipumi naa kabasa-pulu
nipuna enaali pima.
24 Gore Gote-na rurumi
Keriso-na kone rolo-para
pimi-rupa nimi enanu page
nimina aalinuna epe agale
rolo-para piralepape.

25 Nimi alinumi page nim-
ina were madaa raaname
komoma piralepape. Keriso-
me Gote-na ruru madaa
raaname komoma pedo
puma komisa-pulu go-rupa
palepape.
26 Keriso-me mo ruru Gote
kalalo pisa-pulu go-rupa
palia. Go ruru kalisa rabu
abalare ipa-para epe agale
raapu radepea kalisa.
27 Nipumi mo ruru ora
nipuna le agaana epe-rupa
aina kone wisa. Go puma
nipuna ruru ora pupitagi
nano koeyae napeao piram-
ina. Nipuna konere naa
nipuna ruru mapiraalalo
pisa-pulu naa ora epe-rupa
piramina. Naa koe ele meda
naina kone wisa.
28 Go pea-le nimi alinumi
nimina yogale madaa ranaa
komo piralemede-rupare
nimina werenu madaa pedo
palepape.
29-30 Ali medame nipuna
yogale ronome nakomea.
Dia, pare nipumi eda kaloma
waru surubea. Naare Keriso-
na yogale-rupa pima-le
nipuna ruru surubea-rupa
surubamina.

31 Gote-na agale wi buk-
mi go-rupa lea: Ena nena
agi aaraa laapo giyoma aali
raapu ora komea-rupa pirap-
ina. Go page ali nipuna
agi aaraa giyoma ena raapu
komea-rupa pirina.
32 Go agalere ora agale
adaapu wia-le pagalepa. Go
agalere Keriso-para nipuna
enaali-para epe-rupa piram-
inalo lagiala kone salo.
33 Go pea pare go agalere
nimimi page pagalimi-
nalo. Ali raayome nimu
raaname komoma ranaa
komo piraemede-rupare
were madaa go kone komea-
rupa salepape. Ena raayome
page nimina ali nana agale
pagalepape.

6

Nogo naaki agi aaraa raayona agale

1 Nimi nogo naakinumiri
nimina ama aapana agale
waru pagalepape. Go palimi-
daare ora epe agale mana
waru mealimi.
2 Gore Gote-na agale wi
buk madaa go-rupa ta: Nena
ama aapa laapona agale
waru pagalepape. Go agale
mana madaare Gote-me ora
pogalu pirape agale epe-rupa
go-rupa lisa:
3 Nimimi go-rupa palimiri
epe-rupa piruma go su ka-
maa adaalupu mada piralimi
lisa.

4 Nimi agi aaraanu nimiri
nimina nogo naakina kone

nama-koeyaaoma rono na-
pagaaina tapape. Dia, nim-
imi nimu waru Mudu Ali-
na bimi surubuma Gote-na
agale waru lakeloma nimu
waru mapiraalepape.

*Kogono naaki-para su-
rubea ali laapona agale*

5 Nimi pa kogono madaa
adili naakinuri nimina
kogonona aaraa madaa
paalame komoma nipuna
agale pagalepape. Go
pumare makirae kone na-
suma nimimi Keriso-na
kogono peme-rupa palepape.
6 Gore nimumi ne ora epe
naaki kone winalo nimuna le
agaa madaa pa kogono kama
napipape. Dia, pare nimi
Keriso-na kogonome adili
naaki-rupa piruma Gote-na
kone nimina lo robaa-para
maa suma kogono palepape.
7 Gore nimimi kone waru
epe-rupa suma kogono
palepape. Nimi go-rupa pal-
imiri pa enaalinuna kogono
paema kone nasalepape.
Dia, pare ora Mudu Ali-na
kogono-rupa palepape.
8 Gore nimimi go agale
waru pagalepa. Ali medame
kogono epe-rupa palia
raburi gore Mudu Alimi epe
yoto katea. Gore kogono
adili ali-rupa piralimi palo
kogono kepele ali-rupa
piralimi palo kogono waru
palepape.
9 Nimi kogono surube al-
inumiri nimu kogono alinu-
para page epeaanu kama
palepape. Paala masaape
kone page giyalepape. Pa-
galepa. Nimi kogono surube
alinu page kogono madaa
adili alinu page gore ora yaa-
para pia Adaa Ali komea
piruma enaali raayo kone
komea samonalo pea.

*Kone rulae enaaliri yada
pape enaalinu-rupa piralepa*

10 Gore neme go agalere
go-rupa lo kiritalua: Nimimi
Mudu Ali raapu piruma puri
paloma kone rulaoma nim-
ina lo robaa-para nipuna epe
puri mealepape.
11 Gote-me nimi yada pape
elenu gialia-le maa salepape.
Go palimiri epe-rupa ade
abuna piruma Satan-na
makirae kone page mada
giyalimi.
12 Gore naame enaalinu
raapu yada napema pare so
yaa-para piri koe remonuna
puri raapu yada pema.
Naame go koe ribaa surube
puri pale remonu raapu
yada pema. Go page naame
koe ensel mudunu surube
ensel-nu raapu yada pema.
13 Go pea-le nimimi Gote-
na yada pape elenu maa
salepape. Go palimiri koe
yapi di raburi yada lore alimi
nimi tyalalo palimi rabu puri
paloma mada rekalimi. Go
puma nimimi Satan raapu
yada paoma puma yada pu
kiralomare nimina su-para
puri paboma piralimi.
14 Gore nimiri go-rupa puri
waru paloma pirulalore go-
rupa palepape: Epe agalere
puri pale aako let-rupa ya-
malepape. Epe redepo le
konere kapa yome warili

ele-rupame nimina aakona
maaralepape.
15 Gore nimi yarare palae
pirumare Gote-na Epe
Agaleme epe-rupa pirape
madaa laketapape. Nimimi
go konere age ada-rupa
maaralepape.
16 Gore nimimi ade abuna
nimina puri pale kone
rulaere gore nimina ralubi-
rupa mea maitalepape. Go
ralubi madaare Satan-me
edali repena sulaa ralade
pialia rabu madaa agalu
palia.
17 Nimi ade abuna ka-
gaa piramala pope konere
nimina kapa yome warili
raguna-rupa adipape. Nimi
Holi Spirit-na rai kudu gina
lomare gore Gote-na epe
agale-rupa ripinaalepape.
18 Nimimi ade abuna
Gote-me raba minalo beten
tapape. Holi Spirit-mi
kone gialiade-rupare nimimi
beten rado rado madaa
leme. Go pea-le waru adoba
piruma beten nagiyalepape.
Go pumare ade abuna
nimimi Gote-na enaali
medaloma raba minalo
beten tapape.
19 Gore nimimi ni raba
minalore beten go-rupa
lalepape: Neme agale lake-
toa rabu Gote-me paala kome
kone mea rubinalo beten
tapape. Go raburi neme epe
agale madaare ruru rado-
para Gote-na pagaa wi kone
mada laketoa.
20 Niri go epe agale lakale
alina kogono pawa. Go
madaare ni karapo ada-para
pale. Gore epe agale lake-
toa rabu neme puri waru
paloma Gote-na agale lake-
lanolo Gote yaaloma beten
tapape.

Agale medaloma

21 Gore neme pisuade
kogono raayo-para nana
piruaayo-rupa Tikikus-mi
nimi lagialia. Tikikus-ri
ora naana epe raba mi ali
piruma kone komea suma
Mudu Ali-na kogono waru
pea.
22 Naame ele pisima go
remaa pagaliminalo neme
Tikikus mea rapaayo. Go
remaa pagalimi agalemere
nimina lo robaa puri ma-
palaalia.
23 Naana Aapa Gote-
para Mudu Ali Yesu Keriso
laapome ame balinu nimi
raayo-para kuma pi kone-
para raana komape kone-
para kone rulape kone raapu
waru mealimina.
24 Go pumare enaali
raayore nimimi naana Mudu
Ali Yesu Keriso madaa ade
abuna raana komape kone
suma ranaa komo kone
salimiri gore Gote-na epe
raba meape kone mealimina.
Go mada. Ni Pol yaade.

Filipai
Ripili Agale

Pol-me ipa solwara kenaoma mo Yurop su-para pumare mo Mesadonia su-para wia-daare Filipai su-para epe agale moge riaasa (Aposol 16:6-15). Werepe adare meda-para pisa rabu nipu karapo ada-para adilisimi. Nipu piruma pagisa pare ali medalomame Filipai su-para piri Kristen enaalina kone rulaere mabebolaaeme lisimi. Pol-me Filipai su-para penaalape pepa yarepealema raburi Pol kone kedaa mi agale meda naadalema. Dia, pare nipu Yesu madaa kone rulaoma ranaa komo pirisa.

Abala ririnare Pol ora kana ele dia lisa. Go rabu Filipai enaalimi nipu raba mulalo kana rapaasimi. Go pepa madaare Pol-me Filipai enaali-para go pisimia madaa ora pili lo agale rapasa. Go page nimumi Pol karapo ada-para pia loma kone adaapu suma kedaa mealimi lo nimuna kone rulae mapuri palalo lisa.

Pol-me Gote-me nimu pa kana kalisa ele madaa agale lo rapasa. Go elere go kagaa pirape ele Yesu Keriso madaa misimi elepara lisa. Nimi Juda alinuna rekena agale naraluma go ele misimide lisa. Dia, nimumi Yesu madaa kone rulasimi. Pol-me Filipai enaali Yesu Keriso-na kone mina kone wisa. Keriso-me nipu Mudu Ali kone nawisa. Go puma nipuna raana-daa naralisa. Dia, nipuna nipu rabuaaoma Gote-me kalisa kogono pisa. Pol-me gu-rupa lisa: Enaalinu Yesu raapu rabuloma pimi enaaliri Gotena lo robaa kuma meme lisa. Nimu raana page waru komaeme lisa.

Go pepa yarepealema raburi Pol-me Filipai lotu ada piri enaalinu raaname waru komisa-daa makuaatema.

Robonu gu-rupa adamina:

- Abala adape agale (1.1-11)
- Pol-na pisa remaa (1.12-26)
- Yesuna kagaa pirape kone (1.27–2.18)
- Timoti Epafroditis laapona kogono (2.19-30)
- Kedaanu waru adamina (3.1–4.9)
- Pol Filipai su-para piri enaali raapu pisa (4.10-20)
- Pol-me abi patalepape agale lakalisa (4.21-23)

Pol-me pepa luma Filipai su-para rapasa

1 Pol Timoti saa laapore gore Yesu Keriso-na kogono naaki laapo pipa. Saame go pepare Filipai su-para piri Yesu Keriso madaa kone rulae enaali raayome adaliminalo lu rapaatepa. Nimi Gote-na ruru enaalinupara go lotu ada-para surube alinu-para kogono raba mi alinu-para page nimimi go agale pagaliminalo rapaatepa.

2 Naana Aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapomere nipuna epe raba

meape kone-para kuma pi
kone-para gina.

Pol-me Gote-para ora pili lisa

3 Ade abuna nimi madaa
kone epenalomare neme
Gote-para ora pili loaayo.
4 Ade abuna neme nimi
madaa beten lere neme
raaname waru komoma
loaayo.
5 Abala ripili agale pag-
isimi rabu page abi page
neme epe agale madaa ko-
gono pere nimimi ni raba mu
aaeme-daa pe. Go pea raay-
ore neme raaname komoma
beten loaayo.
6 Go madaare neme go-
rupa waru makuaato: Gote-
me go epe kogono nimina
lo robaa-para marekaaoma
pumare werepe Yesu Keriso-
na epaliade yapi di rabu
nipumi go kogono mada pu
kiritalia.
7 Gore nimi raayo madaare
neme ade abuna nina pu
robaa-para epe kone suaayo.
Nimi raayome ni epe agale
kogono punolo raba mu
aaeme. Gore ni abi karapo
ada-para pi rabu page ni
kepeae ali pirisua rabu page
nimimi ni raba mu aaeme.
Go-rupa pirisua rabu neme
lore alinu-para epe agale
puri mapalaasuade. Go
puma neme nimi raayo
madaa nana lo robaa-para
epe kone suaayo.
8 Gore neme Gote-na le
agaana Yesu Keriso nipuna
kodome komape konere
neme komea-rupa nimi
madaa page lo robaa-para
kone suaayo.
9 Ade abuna nimi madaa
neme beten go-rupa le: Nim-
ina ranaa komape kone ora
adaa yaa-mama palia rabu
nimina makuaae kone-para
ele ma-redepo yape kone
page ora adaa yaalia.
10 Go puma nimimi ele
adalimi rabu ora epe-rupa
mada rumaalalo palimi. Go
puma Keriso wala werepe
epaliade yapi di raburi nim-
imi koeyae raayo raakepe
ruboma koae aunu wala
nasaapiralimi.
11 Go puma Yesu Keriso
nipuna ora epe kone raayo
nimina lo robaa-para maru-
bitabalia. Go madaare Gote
adaa bi kaloma nipuna bi mi-
nasaalimina.

*Pol-me epe agale raba mu-
lalo nipu karapo ada-para
pisa*

12 Naa amenu, nim-
imi pagaliminalo lalo:
Neme kedaa rabuoma epe
agale narabuaaya pare mo
kedaame nimu raba muma
epe agale puri mapabaaya.
13 Go pea-pulu go Mudu
Ali Sisar-na ada surube
soldia ali raayo-para enaali
medalomame page ni Keriso-
na kogono puma karapo ada
pale lo remaa pageme.
14 Go page ni karapo ada-
para pale raburi naame
adaapumi go madaa kone
suma lo robaa-para puri ma-
palaaoma Mudu Ali madaa
kone rulaeme. Go raburi
nimumi paala nakomoma go
epe agale ora puri paloma
puma lakeleme.

15 Go pemede ali medalo-
mamere ni madaa kudipa
puma nina bi rabuaniaalalo
puma Keriso-na agale mo-
geleme. Go peme pare enaali
medalomare ora epe kone
suma Keriso-na epe agale
lakeleme.
16 Go enaalinumiri Gote-
na epe agale puri mapalaalo
kalapus ada-para pia kone
wimi. Go puma nimumi
ni madaa epe pedo raana
komape kone suma epe agale
lakeleme.
17 Go peme pare medalo-
mamere nimuna gole
nimuna bi minasaalalo
Keriso pa makiraoma agale
lakeleme. Go lemere ni
karapo ada-para piruma
kedaa waru meanolo agale
lakeleme.
18 Go peme pare go kone
raayore palainawa. Gore
makirae agale le kone-
para ora agale le kone-para
nimumi Yesu Keriso madaa
epe agale lakeleme-pulu
neme go madaa raaname
kome. Go madaare neme
ora raaname waru komoma
pitua.

*Ni ade abuna kagaa pira-
mala palua-daa Yesu raapu
piruma Filipae enaali raba
mealua*

19 Gore neme raaname
komoma go-rupa makuaato:
Nimimi ni madaa beten
laminyare Yesu Keriso-
na Holi Spirit-mi ni raba
mealia rabu nimimi ni mea
rapaalimi.
20 Gore nina pu lo-
parare kone komea go-
rupa suloaayo: Naa kogono
madaare neme ora ogesi-
daa nagiyalua. Dia, pare
ade abuna page ora abi
page neme puri paloma
lo robaa koneme Keriso-
na bi minasaaluame pi.
Gore ni pitua page komalua
page neme Keriso-na bi
minasaalalo pe.
21 Gore ni su kamaa epe-
rupa pa pituare gore ele ya?
Go pea ora Keriso raapu
pitua. Go pitua pare ni koma-
lua raburi neme ora nipuna
epe ele rado meda mada
mealua.
22 Yapare ni su kamaa
pa pituare napi kogono
mada palua-le neme ake
lano ya? Go puma neme
pa pirape pora-para palua
palo komape pora-para
palua palo neme akepi pora
raitalua palo ni maarea.
23 Neme go madaare kone
laapo wi. Kone medamere ni
go su kamaa giyoma Keriso
raapu puma pitua kone wi.
Go palua-daa ora epelea.
24 Pare kone radore ni
go su kamaa pa piruma
nimi raba meapere gore ora
epelea-daa go madaa kogono
pano kone wi.
25 Neme nimi madaa puri
paloma kone suloaayo-pulu
ni pa piruma nimi raba
mealua kone salo. Go
rabu nimina kone rulaaye
puri mapalaaoma raaname
komaliminalo pora waatoa.
26 Go puma ni wala nimi
piri epalua rabu nimimi
Yesu Keriso raapu piruma
ni madaa ranaa komo
piramina.

Filipai enaalinu epe-rupa puma radaa giyesa

27 Yapare kalu agalere nimi-para epe-rupa pamu piruma Keriso-na epe agaleme lagea-rupa palepape. Go palimi raburi nimi adola epalua palo na-adola epalua palo nimi madaa epe remaa pagalua. Go remaare nimimi kone komea suma epe agale puri mapalaalo kogono pamina. Go pula peme yaalore nimi madaa ora epe remaa mada pagalua.

28 Gore nimina lore alinu-para paala nakomalepape. Nimina lo robaa-para puri mapalaalimi rabu lore alinumi nimu lopalima kone salimi. Gore Gote-me nimi raba mealia-pulu lore alinu ralu luma epe-rupa mada piralimi.

29 Gore nimimi Keriso madaa kone rulasimi rabu ora epe kogono pisimi. Go pea pare nipuna kogono madaa radaa page mealimi.

30 Abiri nimimi ni raapu piruma yada pamina. Go yadare abalade neme kedaa rilisuade-rupa ni raapu komea-para piruma pamina. Go palima pare abi page neme go kedaa ruaayo-daa remaa apo pageme.

2

Naana bi rabuaniaalepape

1 Gore nimimi Yesu madaa kone rulaoma nipu raapu piruma puri mu aaeme kone salo. Gore Yesumi nimi pedo puma raaname komea-pulu nimi epe-rupa pimi kone salo. Gore nimi Holi Spirit raapu epe-rupa piruma kone komea suma pimi kone salo. Nimimiri enaalinu medaloma madaa epe kone suma kodome komalimi kone salo.

2 Go peme-daare nimi raayome ora kone komea suma ranaa komape kone rumaalepape. Go puma nimina pu robaa-para kone komea su piralepape. Go palimiri ni ora raaname waru komalua.

3 Nimina bi minasaape kogono napipape. Go page nimimi ni ora adaa ali pi kone suma kogono napipape. Dia nimimi enaalinuna le agaana pawa epe-rupa puma piralepape. Gore enaali medalomame pa enaali rabuaanaaoma ni ora epe ali pi kone nasalepape.

4 Nimina koneme ele raayo nasurubalepape. Dia, pare nimimi enaali radonu madaa kone suma nimuna elenu page surubalepape.

Keriso nipuna bi rabuaanaalisa rabu Gote-me nipuna bi minasaasa

5 Nimimiri Yesu Keriso-na kone komea muma go-rupa mogema raitalepape:

6 Nipu ora Gote ria pirisa. Go pirisa pare nipumi ora Gote-rupa piru aayo kone puri palo nawisa.

7 Dia nipumi go kone giyomare nipumi pa kogono adili naaki-rupa pirisa. Go puma nipu ali piruma enaalina yogale aoma pirisa.

8 Nipuna raaname nipu rabuaanaaoma nipu Gote-na

agale pagoma go pora ralisa.
Go puma nipu repena polo-
pea madaa komisa.
9 Go pisa-pulu Gote-me
nipuna bi minasaoma lisana
ora so madaa-nane su-
rubape go-rupa mapiraaya.
Go puma Gote-me nipu
surube ali mapiraasa-daa
nipuna bimiri ora bi raayo
rabuaanaaya.
10 Nipumi go bi Yesu
minaasasa-pulu yaa-para
piri enaalinu page su kamaa
piri enaalinu page no-nane
piri enaalinu page enaali
raayomere rumu pege puma
Yesuna bi minasaalimi.
11 Go pumare enaali raay-
ome Yesu Keriso ora Mudu
Ali leme. Go pumare naana
aapa Gote-na biri ora so
madaa-nane minasaalimina.

*Naare enaalinuna riki-
rana pea-rupa piramina.*

12 Go pea-le nana epe
adami enaalinu pagalepa.
Nimiri ade abuna abalade
naa raapu piruma nana
agale pagisimide-rupa abi
page pagalepape. Abi ni
go su adaalu-para pi rabu
page waru pagalepape. Gote-
me nimi ade abuna kagaa
piramala pope kone gu aaya.
Go pea-le abi pa alo puma
kogono waru palepape. Go
pumare nimi ade abuna epe-
rupa pirape kone mealimi.
13 Gote-mere ade abuna
nimina lo robaa-para nipuna
kone winalo kogono pea; Go
pea-le nimimi nipuna pora
waru raitalepape.
14 Kogono raayo nimimi
polalo palimiri rono page
kone raapu napipape.
15-16 Go palimiri nimi epe-
rupa piruma ora Gote-na si
wane-rupa piralimi. Go rabu
nimimi koe elenu madaa
kone nasalepape. Dia,
pare ora epe kone samina.
Nimiri go su kamaa koe-
rupa piruma pupitagi nape
enaalina rikirana piruma
Gote-na ade abuna epe-rupa
mapiraape agale laketapape.
Go lakeleme rabu nimi ora so
yaa-para kuba kedo piralimi
rabu nimumi nimina epe
paa adalimi. Go puma Yesu
nipu wala epaliade yapi di
raburi neme nimi madaa
pedo palua. Go raburi neme
nimi madaa kogono abalade
pisuadere ora pa kamaa
napisuade-pulu adalua.
17 Nimimi Gote madaa
kone rulalalo palimi-daare
ni mada komaluame pi
tapape. Nimimi kone rulae
enaaliri Gote piri-para epe
lodo kirula ora pili lemede-
rupa mada peme. Gore
go-rupa komaluare neme
nimi madaa yaapi koyaala
pe yaalore nena yaapimi
raaname komoma nimi
raapu page go raaname
komape kone gulalo ru-
maayo.
18 Go puma nimimi
raaname komalimi rabu
neme page kone epe mealua.

*Pol-me Timoti penaalo
agale lakalisa*

19 Gore neme Mudu Ali
Yesu madaa kone rulaoma
nimi piri-para Timoti mea ra-
paalua. Nipu ipumare gore

nimina remaa lagialia rabu
nana lo robaa-para puri ma-
palaalia.
20 Timoti komea-mare
saana lo robaa kone komea-
rupa suma nimi raba mulalo
pipa.
21 Go-para piri enaali
medalomamere nimuna ele
rado rado pa kama peme.
Go peme-pulu nimumi Yesu
Keriso-na kogono napeme.
22 Go peme pare nimimi
Timoti-ri ora epe kogono
pisa-daa ademe. Saa
aaraalu-rupa piruma epe
agale madaa kogono pepa.
23 Gore ele raayo ake puma
palima ya? Neme abala
waru adoma kiritalua. Go
puma neme nipu nimi piri-
para wagepu mea rapaalua.
24 Go pumare Mudu Alimi
ni pora mea waatea rabu
ogesi-daa piruma ni page
nimi piri-para epalua.

Pol-me Epafroditus agale lakalisa

25 Naa konere naana ame
Epafroditus nimi piri-para
page mea rapaalua kone
salo. Gore nimimi nipu
penaalisimi rabu ora kone
komea suma kogono puma
lore alinu-para ora puri
paloma raba mu aaya.
26 Nipuna konere nimi
adawe kone suma pu
kolea. Gore nimimi nipu
yaina komea remaa abala
pagamede-pulu nipuna
kone-para kedaa pea.
27 Ora abalade nipu yaina
komisa rabu pode komisa
pare Gote-me nipu madaa
kodo komisa. Go pisa pare
Gote-me nipu komea madaa
nakodo komisa. Dia, pare ni
page kodo komisa. Gore nipu
komola pisa yaalore ni kedaa
waru pisua.
28 Go pea-le nimimi nipu
wala adaliminalo mea ra-
paalua kone salo. Go rabu
nimimi raaname komalimi
rabu nana kedaa page dia
yaalia.
29 Go pea-le nimimi nipu
adalimi rabu raaname waru
komalepape. Nipuri ora
Mudu Ali-na ame-rupa pia-le
ki waru katapape. Nimimi go
pi alina biri minasaalepape.
30 Nipumi Keriso-na ko-
gono puma ni ora pode
komisa. Nimi raba mulalo
naana kogono madaa pu
kiritalo pisa.

3

Keriso madaa kone rulalia aliri ora redepo le ali piralia

1 Naa ame balinu-ya, neme
waru agale lo kiraloma lag-
ulalo pi: Nimiri Mudu Alimi
raana komape kone waru
ginalo lalo. Neme agale
meda nimi piri-para wala ra-
paapere nimi raba meapena
yaa-pulu ni kedaame nako-
malo.
2 Nimimiri koeyae pape
alinu waru adalepape. Nimu
ora koe yana-rupa piruma
nimina yogale rugulalo
peme-le waru adalepape.
3 Naame komeare ora
yogale rugulape kone rado
meda waru wima. Go puma
naame Gote-na Holi Spirit-
miri Gote-na bi minasaoma
Yesu Keriso raapu piruma
raaname komo aaema. Go

puma naame yogale madaa
kone nasalima. Go elemere
naa mada naraba mealia.
4 Gore neme go yogale
madaa wi konenu waru ade-
pulu agale adaapu mada lalo.
Gore ali medaloma nimu
raba minalo yogale madaa
kone suma rugulalo pemere
neme nimuna kone page
mada ma-oge yalua.
5 Pagalepa. Koro meda
pa popenaloma nana yogale
rugulisimi. Niri Israel ali
piruma amame Benjamin-
na ruru madisa. Niri ka-
suanuna Hibru agale loaayo.
Nemere Juda enaalinuna
rekena agale waru pagoma
Farisi ali page pirisua.
6 Go pisua rabu neme
pu makoyaaoma Gote-na
enaalinu kedaa waru mea
kalisuade. Gore neme
rekena agale pagoma go pora
raluma go agale ogesi-daa
nagiyoma pisua.
7 Yapare abi neme Keriso
madaa kone rulaoma apo
pisuade ele raayore ora
epe yoto meape ele-daa
naloaayo. Dia, go ele raayore
ora alupape elenu lalo.
8 Neme apo abalana
kone kamaa-para nalalo.
Dia, pare nana Mudu Ali
Yesu Keriso nipuna kone
makuaaluame pi. Go pea-
le makuaae kone madaare
apo abalana kone-para ele
raayo alupainaloma. Neme
Yesuna kone muma neme
kone rado meda raayore
abala giyoma rubisua. Neme
Keriso komea raapu polalo
pi-pulu ele medalomare ora
koe eda purupi-rupa naaku-
para maa rubalua.
9 Go palua rabu ni nipu
raapu ora komea pitua. Go
pea-le niri nana rekena
agale raitalua-daare epe
redepo le kone mada
namealua. Dia, pare neme
Yesu Keriso madaa kone
rulaayo-pulu nana redepo le
kone muaayo. Go redepo le
konere Gote-me gea-pulu go
koneme puri mapalaaya.
10 Abiri neme Keriso nipu
wala rekisa-daa makuaam-
inalo pe. Go page nipumi
pisa-rupa kedaa ruma
nipuna komisade kone
mogealalo pi.
11 Neme go-rupa paluare ni
page tapa-para wala rekalua
kone suma adoba pitua.

Pol nipu robo-para alo pisa

12 Neme Yesuna kone
raayo abala meawade kone
suma nalalo. Dia, neme kone
raayo nameaayo pare neme
mulalo pi. Go pe rabu Yesu
Keriso-me abalade ni misua-
rupare neme nipuna kone
mulalo pi.
13 Naa ame balinu-ya,
neme go konere abi namu
kirite. Dia, pare abiri
neme ora kone komea go-
rupa suaayo: Neme abalade
elenuri kone ruguloma
werepe epe elenu mulalo
kogono puri paloma pe.
14 Go puma Gote-na kone
ni wagepu epe-rupa pumare
epe yoto mulalo pi. Go alina
elere Gote-me Yesu Keriso
lakelenaloma nipumi ni so
yaa-para piranolo mayatea.

15 Gore naa Keriso-na
kone ora mema-le kone
raayo mogeamina. Yapare
nimi medaloma kone rado
saapimiri Gote-me go kone
page mada ma-redepo
yaalia.
16 Go pea-le naame Keriso
raapu kone abala meamade-
rupare gore waru rip-
inaabaoma pora pamuam-
ina.
17 Amenu, nimimiri nana
kone raitalimina. Naame
pora epe-rupa raitalima-
daare enaali medaloma go
pora raitalimi page waru
adalepape.
18 Ade abuna rana adaapu
nimi lagu aayo pare abi page
wala apo lagialo rabu re
lalo: Gore enaali adaapumi
Gote-na pora madaa kone
narulaoma Keriso-na repena
polopea madaa yada lore ali
aulaeme.
19 Go enaalinuri nimumi
Gote madaa kone narulaeme
pare yogale mada meape
ele kone rulaeme. Nimumi
kone rado sumare yala pi
ele madaare raaname ko-
malimi. Nimuna su ka-
maa elenu komea madaa
puri pabea kone su aaeme.
Go pea-pulu nimu ora koe
naaku-para polalo pimi.
20 Go peme pare naare
yaa-para pirape enaalinu
yaade. Naamere Mudu Ali
Yesu Keriso nipumi so yaa-
para giyoma epaliade yapi di
waru adoba piramina.
21 Go rabu nipumi go
naana komape yogalere
wala nipuna epe yogale-rupa
maaoma puri gialia. Go puri
nipu komeame ele raayo
surubalia.

4

Agale mana medaloma

1 Go pea-le nina epe
ame balinu-ya, neme nimi
madaa raaname komoma
nimi adawe kone suma piru
aayo. Neme nimi madaa
ora pedo pe. Nimimi go
agale pagalimi-daare Mudu
Ali raapu waru epe-rupa
piramina.
2 Gore Yuodia Sintike
laapo nipiri Mudu Ali raapu
akiaya-rupa piruma kone
komea salepape.
3 Gore saana kogono
komea pepa-le nemere go
ena laapo raba meape.
Nipu laapome abalade ni
raapu komea-para epe agale
kogono pisima. Nipu lapo-
para Klemen-para kogono
komea pi enaali medaloma
page naa kogono komea
pisima. Mo enaali raayo ade
abuna piralimi-pulu nimuna
binu Gote-na buk madaa
wia.
4 Ade abuna nimimi Mudu
Ali raaname komalepape.
Neme wala lagialo: Nimimi
raaname waru komalepape.
5 Nimimi enaali raayo
madaa kone pawa su pi-
ralepape. Gore Mudu Ali
epape yapi di-ri abi re-para
epalia.
6 Nimimi ele madaa kone
adaapu nasalepape. Dia,
pare ele raayo dia yaaliare
beten loma Gote agale
mealepape. Go pumare
nimina lo robaa-para ora pili
tapape.

7 Go palimi rabu nimi
Yesu Keriso raapu piralimi-le
Gote-na kuma pi konemere
nimina kone pu robaa-para
waru surubalia. Go kuma
pi konere ora epelea pare
su kamaa enaalinumi mada
namakuaalima.
8 Ame balinu-ya, neme
agale waru wala lagialo-le go
kone raayore ora epe kone
salepape. Epe koneme go-
rupa lagialo: Ora agale-para
epe ele-para redepo le kone-
para epe pope poranu-para
epe raana komape kone-para
epe bi minasaae ele-para
go raayo madaa ade abuna
kone penaalapape.
9 Nimimi nana agale
pago misimide-le go kone
raitalepape. Gore nana
mogeaaripude agale-para
nana pisuade kogono laapo
madaa kone suma go pora
raitalepape. Go puma Gote-
me naa-para epe kuma pi
kone guaaya-le nimi raapu
piru aaya.

Filipai enaalinumi Pol pa mi ele kalisimi

10 Gore nimimi abalade ni
madaa kone suma raba mis-
imi. Go puma abi page
ni raba mulalo pimi. Go
pea-le ni Mudu Ali raapu
piruma neme raaname waru
komalo. Ora abalade nim-
imi ni kone wisimi pare nim-
imi ni raba meape pora na-
adisimi.
11 Niri ele dia lea-daa agale
nalagialo. Dia, neme go
madaa kone adaapu nawi.
Ele nipuna ni madaa pa
epalia-rupare ora epelea
kone suaayo.
12 Niri ora ali naralipe
ali-rupa piruma ele adaapu
meape ali-rupa page pirisua.
Gore eda adaapu nape rabu
page reae pi rabu page gona
re-re neme ade. Go page
ele adaapu saapiri rabu page
ele dia le rabu page go-
aina re raayo adoma pawa
pi. Ade abuna page su
rado rado-para page neme
go-alenu raayo adoma pawa
piru aayo.
13 Gore Keriso-me ni puri
go aaya-pulu go purimi neme
ade abuna ele raayo mada pu
kiritalua.
14 Pare nimimi nana
kedaa abalade ruma raba
misimide.
15 Go Filipai su-para piri
enaalinuri nimimi abala
adisimi. Neme Masedonia
su giyoma Gote-na epe agale
lakelama pisua rabu nimina
lotu lo piri enaalinumi ni
raba misimi. Nimi komeam-
ere naa raapu epe ele ropo
pasimi.
16 Gore abala ni Tesalon-
aika su-para piruma ele naw-
isuade rabu nimimi rana
adaapu ni raba misimide.
17 Neme ele medaloma pa
giape kone nasalo. Dia, pare
nemere nimi go epe kone
madaa epe kode rudu adaa
mealimi rabu adaluame pi
lisuade.
18 Abiri ele raayore neme
abala waru mu kiritasua-
pulu ora rubitaboma. Nim-
ina pa gi elenuri Epafroditus
nipumi mea ipisa. Go elenuri
Gote-na le agaana ora epe
kaa pide lodo-rupa kiruma
rapaasimide. Go pisimi-

pulu Gote-me go lodo adoma
lisana raaname komisa. Go
puma neme page raaname
komalo.
19 Go puma nana Gote-
mere nipuna ora epe ele
nimi-para Yesu Keriso mada
gialia. Go pea-pulu nimi ele
medaloma dia yaalia-daare
mada go kiritalia.
20 Gore naana aapa Gote
nipuna biri ade abuna mi-
nasalimina. Go ora.

Agale kuni medaloma

21 Nimi Gote-na enaalin-
uri Yesu Keriso raapu pimi-
le abi epe-rupa piralepape
lo rapaato. Naa amenu
ni raapu pimamere nimumi
page epe-rupa piralepape lo
rapaateme.
22 Go Gote-na ruru piri
enaali raayome page nimi-
para abi epe-rupa piralepape
lo rapaateme. Medaloma
Sisar-na ada kogono paeme
alinu nimumi puri paloma
epe-rupa piralepape lo ra-
paateme.
23 Mudu Ali Yesu Keriso-na
epe raba meape kone nimi
madaa masaaina.
Apo mada. Ni yaade Pol.

Kolosi
Ripili Agale

Kolosi-ri Esia su ru-para aasa. Efesus-re Kolosi adare raapu re-para aasa. Pol nipu pa piruma ali medaloma pa enaali piri-para Gote-na kogono pula penaalisa pare nipu Kolosi su-para lotu ada meda namarekaalisa. Pol-me ali medaloma Kolosi enaalinuna kone rulaere mabebolaaeme remaa pag-isa. Goane go pepa luma kone perekelenalo rapalisa. Agale puri palere go-rupa lisa: Yesu Keriso-me naa wala mealia lisa. Go puma naa raba meape pora meda nawia. Keriso madaare Gote-me ele raayo ma-opaalisa.

Pol-me go buk luma ali laapo piri-para mo Kolosi su-para maa pulupa loma rapaasa. Mo ali laapona biri Tikikus-para Onesimas laapo.

Robonu gu-rupa adamina:

- Epe-rupa pulupape agale (1.1-2)
- Beten loma ora pili agale (1.3-8)
- Keriso-re go piale ali (1.9–2.19)
- Keriso mada kagaa pirape kone wasupa mealima (2.20–4.6)
- Abi piralepape agale (4.7-18)

Pol-me Kolosi su-para pepa luma rapasa

1 Ni Pol-re Gote-me ni epe kone suma ni Yesu Keriso-na aposel kogono ali mapi-raasa. Naa ame Timoti raapu piruma go pepa lu rapaato.

2 Nimi Gote-na ruru enaalinu nimi Kolosi su piri enaalinu-para go pepa apo lu rapaato-daa. Nimimi Keriso madaa kone rulaoma ame balinu-rupa piralepape. Naana aapa Gote-me nimina lo robaa-para epe raba meape kone-para kuma pi kone-para gina.

Kolosi enaalinumi Yesuna agale madaa kone rulasimi

3 Ade abuna naame nimi madaa Gote-para beten leme raburi ora pili leme. Nipuri naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aaraa ora ria pia.

4 Gore nimimi Yesu Keriso madaa kone rulaoma Gote-na ruru enaali raayo-para epe ranaa komo raana komeleme remaa abala pagema.

5 Abala ririnare ora Epe Agale nimi mea lagisimi rabu nimimi go agalena re lo robaa-para maa suma pimi. Go pumare nimimi so yaa-para yada lore ali ele adoma mulalo piralimi-daare nimimi kone rulaoma Gote-na ruru-para ranaame komo pimi.

6 Su raayo-parare go epe agale pago kiriteme. Go puma enaali raayome epe kone suma epe-rupa pimi. Go pea pare nimimi abala ri-rina Gote-na epe raba meape kone misimi rabu nimimi go

kone waru adisimi. Go ya-
pare su raayo-para Gote-na
agale pago kiriteme.
7 Naana epe kogono ali
Epafras-me abalade nimi go
epe agale moge riaasa. Go
aliri ade abuna Yesu Keriso-
na kogono waru surubuma
naa raapu kogono komea-
rupa pea.
8 Gore Holi Spirit-mi nimi
abala ranaa komape kone
gisa-pulu go ali nipumi naa
lagisa.

Pol-me beten loma Kolosi enaali puri mapalaasa

9 Naame nimi madaa
remaa laema rabu page
abi page nimi madaa beten
loaema. Gote-me nimina
lo robaa-para kone Go raba
minalo naame beten loaema.
Go puma nimimi Holi Spirit-
na kone waru makuaaomare
kone adaapu mealiminalo
beten leme.
10 Go rabu nimimi Mudu
Ali-na pora pamuma nipuna
kone mealimi rabu Mudu
Ali nipumi raaname koma-
lia. Go pora raluma epe ko-
gononu palimi-daare Gote-
na epe kone nimina lo robaa-
para ora adaa yaalia.
11 Go pumare Gote-na
puri raayome nimi puri
mapalaanalo naame beten
go-rupa loaema. Nipuna epe
puri madaare nimimi epe-
rupa pawa piruma kedaa
raayo mada ritimi.
12 Nimimi aapa ipu-para
ora pili loma raana ko-
malimina. Gore nipumi
nimi mapiraasa-pulu nipuna
saapirae ele maa rumaaoma
gialia. Go elere naa epe paa-
para pima enaalinumiri Gote
nipuna ruru pima-le go epe
ele raayo mealima.
13 Abalade su ribaa le-
para pirisimi rabu koe elena
purimi naa rabuaanaalisa.
Go pisare Gote-me naa
raba mulalo nipuna epe
Sina Surube Su-para maa
mapiraasa.
14 Go Simiri naana
koeyae maa rubaoma naana
pupitaginu ora pane misa.

Keriso nipuna kone-para nipuna kogono laapo madaa agale lakalisa

15 Yesu Keriso-re naame
nipu adema rabu nipu Gote
yapare enaalinumi Gote na-
ademe. Keriso-re ora Gote-
me warisade ele raayo su-
rubea.
16 Gote-na Simiri so yaa-
para wi ele page su ka-
maa wi elenu page raayo
warisa. Nipumiri naame
adema elenu page na-adema
elenu raayo warisa. Go yaa-
para pimi remonu page kalu
aalinu page surube ensel-
nu page ensel mudunu page
raayo warisa. Go puma
Gote-me su yaa ele raayo
warisadere nipuna Naakina
rolo-para wia.
17 Go elenu raayo nawarisa
rabu nipu abala ririna pirisa.
Go puma nipu raapu epe-
rupa aaina lo warisa.
18 Gore kone rulae enaali
raayore nipuna yogalena ru-
para piramina nipu naana
Mudu Ali pia. Nipuri
naana yogalena re ali piru
aaya. Nipuri go kome

enaalinu pimi-para puma
pirisa pare Gote-me nipu
wala marekaasa rabu nipu
ele raayona mudu piru aaya.
19 Gote-me nipuna puri
kone raayore go naaki
komea madaa katea.
20 Gote nipuna koneme su
yaa laapo raayo nipuna le
agaana wala maa kiritalo
pisa-pulu su kamaa maa
rapasa. Nipuna Si Yesu
repena polopea madaa
komoma yaapi koyalisa-pulu
Gote-me su yaa-para piri
ele page su kamaa wi ele
page nipu raapu epe-rupa
mapiraalalo pisa.
21 Abaladere nimi Gote
raapu re-para napirisimi
pare nimi koe kone suma koe
ele puma yada lore ali-rupa
pirisimi.
22 Go pirisimi pare nipuna
naakina to yogale repena
polopea madaa lu mako-
masimi rabu Gote-me abi
nimi raayo nipuna adami
enaalinu-rupa mapiraaya.
Go pea-le nipumi nimiri
nipuna enaalinu mapi-
raalalore ora pupitagi nale
koe elenu nasaapiruae
enaalinu nipuna le agaana
pirinalo mea kirita mapi-
raasa.
23 Go pisa-le nimimi
Mudu Ali madaa kone
waru rulaoma nipuna agale
raitalepape. Go puma koe
ele medame nimi nayolo
riliadaare nimimi abala
pagisimide epe agalena ele
adoba piruma nagiyalimina.
Niri Pol abala ririna neme
go epe agale laguma nimi
raba meape ali pirisuade.
Go epe agalere go su kamaa
piri enaali raayome abala
pageme.

Pol-me Kolosi enaalinu raba misa

24 Abi neme rialo kedaare
nimi raba mealuame
raaname koma pi. Kedaa
medalomare Yesumi nipuna
ruru enaalinu raba mulalo
rilisa. Go-rupa rilisa pare
abi page go kedaa medaloma
pa wia. Naa yogaleme nape
radaare Yesu nipuna nisade
kone makibumaaoma raba
muaayo.
25 Gote nipumi abalade ni
mapiraasa rabu ni lotu ada-
para kiritape piri enaalinu
raba mi ali mapiraasa. Go
puma neme nimi epe-rupa
piraminalo raba muaayo.
Go puma neme Gote nipuna
agale nimi waru lagele.
26 Ade abuna abalade go
kudiri puma wi agalere
enaalinu raayome napages-
imi pare abiri Gote-na ruru
enaali raayo madaa pename
maa waatea.
27 Abiri Gote-me kone
suma go-rupa pea: Nipuna
kudiri pu wi agalena re-
re nipuna enaali raayo-
para maa waatea. Go ora
epe agalere enaali raayona
rikirana pename waatea.
Go kudiri pu wi agalena re-
re go-rupa: Keriso-re nim-
ina lo robaa-para pia-pulu
nimi Gote raapu piruma
nipuna epe paana puri kuma
mealepape.
28 Go pea-le naame Keriso-
na epe agale enaali raayo-
para moge aaema. Go
puma naame makuaae kone

muma agale mogealalore
agale mana puri paboma
laketema. Go puma naame
enaali komea komea laatapu
lakeloma Keriso raapu puri
pale enaalinu piraminalo
moge aaema.
29 Go kogono polalo pe
rabu nana purimiri ade
abuna neme kedaa puma
kogono paayo madaa radaa
pea. Go puriri Keriso-me
nana lo robaa-para go aaya
rabu neme kogono mada pe.

2

Nimimi kone rulaoma muma makirae agale giyalepape

1 Gore neme nimi madaa
kogono pulalore ni radaa
pisa. Go page mo Lao-
disia su-para piri enaalinu-
para enaalinu medalomame
ni waru na-ademe pare raba
mulalo kogono pe.
2 Neme kogono go-rupa
pere nimuna pu robaa-para
puri mapalaaoma piruma
raana komape kone suma
piraminalo kogono pe. Go
rabu nimumi makuaae
kone muma pu robaa-para
rubitabenalo waru mealimi.
Go puma nimimi Keriso nipu
Gote-na pagaa wi agalena re
adaliminalo kogono peme.
3 Gote-na pagae agale
raayo-para nipuna makuaae
kone-para gonuri Keriso-me
naana lo robaa-para epenalo
maa waatea.
4 Go paa-daa nimi lagialo:
Ali medame nimi ape puma
makiralia-daare nipuna
agale napagalepa. Nipuna
agalere ora epe puri pale
agale kone salimi pare nimi
makiraalia.
5 Gore ni nimi raapu
meda-para napima pare
nana koneme nimi madaa
epenaato. Nimimi Keriso
madaa puri paloma kone
rulaoma komea-rupa pimi-
pulu ni ora raaname komalo.

Yesu madaa kagaa pirape kone wasupa meamina

6 Nimimi Yesu Keriso ora
nimina Mudu Ali madaa
kone ruleme-le nipu madaa
epe-rupa piralepape.
7 Gore repena Pita no su-
para puri paloma aaya-rupa
nimi page nipu raapu pi-
ralepape. Go puma nim-
imi nipuna puri meaa-ma
puma kone waru rulaoma
go-rupa piralepape. Epe
agale mogealisa-rupare epe-
rupa piralepape. Go puma
ade abuna nimimi Gote-para
ora pili tapape.
8 Nimimi waru adalepape.
Ali medalomame su kamaa
kone suma nimi makiraoma
nipuna koe pora pamuape
kepaame komalimi. Go
su kamaa konere nimumi
aapa kasuanuna agale mana
yaa-pulu su yaa surube
ensel koenuna agale pagoma
mogeaeme. Go rabu ni-
mumi Keriso-na agale namo-
geleme.
9 Keriso-na to yogale-
parare Gote-na puri kone
raayo rubitabea.
10 Go pea-le nimimi Keriso
raapu piramina Gote-na
kone raayo nimina lo robaa-
para rubilina. Nipuri ora

surube ensel-nu page ensel
mudunu page go raayona
mudu piru aaya.
11 Gore nimi nipu raapu
komea-para piruma nimina
yogale rugulisimi. Go peme
pare yogale rugulape konere
alinumi pemede-rupadaa
namisimi. Dia, Keriso-me
nimina koe pupitagi ne kone
maa rubuma nipuna kagaa
kone gisa. Go rabu Keriso-
me yogale rugulimi-rupa koe
ele maa rubisa.
12 Gore nimimi kalu-
ipa misimi raburi nimumi
Keriso tapa-para rogaasimi-
rupa nimi page nipu raapu
rogaabaema. Go puma Gote-
na purimi Keriso tapa-para
marekaasa-rupa nimimi
kalu-ipa muma Keriso raapu
kome enaalinu piri-para
giyoma rekoaaeme.
13 Abaladere nimimi
pupitagi noma nimina
kone wasupa komape-rupa
pirisa. Go raburi nimi ruru
rado enaali piruma rekena
agalena pora naralisimi. Go
pisa pare Gote-me Keriso
tapa-para marekaasa rabu
nimi nipu raapu mapiraasa.
Go puma Gote-me naana koe
raayo maa rubisa.
14 Gore ali medame yago
mulalo go alina bi pepa
mada lu wia. Go yapare
naame rekena agale-para
agale mana-para napage-
lisima rabu naa raba minalo
pisa. Go pisa pare Yesu
repena polopea madaa
komisa rabu naana rekena
agale page keapisa.
15 Go puma nipumi go
repena polopea madaa
komisa rabu koe ensel-
nu mudu ensel-nu lore
alinu ipulupa loma yalisa.
Go pumare enaalina le
agaana nipumi go lore alinu
adainaaoma yala mapolaal-
isa.

Naare Keriso raapu abala komisima

16 Gore nimumi nimi-
para pa makirae agale meda
nateme. Nimimi eda no
ipa nape rabu rekena agale
page natemena. Gore adaa
di rabu page kagaa kasua
opaliade rabu page Pomo mu
Pirape Yapi di rabu page go
madaa makirae agale mada
natemena.
17 Go agalere go-rupa
lapere Keriso epape di rabu
elenu yarare palia. Go palia
pare abi wassupa-rupa aaya
pare go elenuna re-re Keriso
yaade.
18 Gore pa ali medame
upaa puma epe ele adoma
kose lape agale-rupa la-
gialiare nipuna agale na-
pagalepape. Nimimi ensel-
nuna bi minasaalimi-daare
nimina bi rabuaniaalimi lo
lagialia pare makirae agale
tea. Go piale aliri nipu
abalade piri ali-rupa piruma
nipumi abalana kone suma
lagu aaya.
19 Gore Keriso ora Mudu
Ali piru aaya pare mo ali-
rupare Keriso raapu napiru-
aaya. Keriso-mere naa
nipuna yogale piraminalo
puri Go surubea. Go puma
nipuna kuli-para riripu-
para puri Go naa kiritao

saapiruaaya. Go puma Gote-me naa Keriso-na rururi nipu raapu piraminalo puri gea.

20 Nimiri abala Keriso raapu komisimi rabu su yaa laapona koe remo raayona puri rabuniaasa. Go pea-le nimiri ake paa-daa wala go su kamaa enaali-rupa piralimi? Go puma nimi go rekena agale medaloma ake paa-daa pago pimi?

21 Go rekena agalere go ele kimi nameape loma nawaraape loma nena to madaa narogaape agale lagu aaya?

22 Go pi rekena agalere ora pa wia-daa pa enaalinumi go agale mana lagialema. Go yapare go eda-para elenu-para naame pu kiritalima-daare ora dia yaalia.

23 Gore ensel-nuna bi minasaape agale mana-para nimina bi rabuaniaape agale mana-para to yogale makoyaaina leme agalere ora epelea kone wimi? Gore nimumi makuaae kone muma leme pare mo agale mananu pageme rabu Gote-na bi naminasaaeme. Dia, nimina bi meape madaa kone mapiraoma pageme.

3

Gote-me naare Keriso raapu abala marekaasa

1 Gote-me nimi Keriso raapu abala marekaasa. Go pisa-le nimimi so yaa madaa wi elenuri nimina mealimina kone mapiraalepape. Sogo-parare Keriso ora mudu piruma Gote-na popo ki-nane pia.

2 Ade abuna nimi raayome so yaa madaa wi ele madaa kone penaloma surubalepape. Nimimi go su kamaa wi elenu madaa kone namapiraalepape.

3 Gore go su kamaa nimiri abala kome enaali-rupa pisimi-pulu nimimi go su kamaa wi elenu madaa kone namapiraalepape. Dia, pare nimina ade abuna kagaa pirape kone wasupanu-para Keriso Gote raapu maa saaba pirina lea.

4 Go puma Keriso-re naana ade abuna kagaa pirape kone wasupana re yaade. Gore werepe nipu su kamaa wala epalia raburi nimi page nipuna epe paana ru-para komea-para rekalimi.

Naare kagaa enaali piramina

5 Go pea-pulu nimimi go su kamaa agale madaa wia kone raayore lu makomalepape. Su kamaa wi kone nimina lo robaa-para wia-le giyalepape. Ena paake yole kone-para yala polape kone-para pa enanu yole kone-para pupitagi nolalo pi kone-para ele leme adoma kepaame kome kone-para go raayore giyalepape. Ele meda adoma kepaame komape konere ora pa remona bi minasae kone.

6 Gore enaali raayome Gote-na agale napagoma mo koe elenu palimi-daare Gote-me koe rono pagape rudu mada gialia.

7 Abalade nimimi page go
alinu raapu piruma nimina
lo robaa-para wi kone koe
raayo muma nimimi koe po-
ranu raitalalo pisimide.

8 Yapare abi nimiri
koe kone go-rupa raayore
giyalepape: Rono page kone-
para koe pape kone raayo
giyalepape. Go page ero
agale-para koe pugu pi agale
page raayo giyalepape.

9 Nimina ame balinuri na-
makiralepape. Dia-le nimimi
abalana kone-para koe raay-
ore abala giyasimide.

10 Go puma nimiri kagaa
kone raayo meamede. Gote-
me nimi ora kagaa enaalinu-
rupa warisa-pulu nipumi
ade abuna nipuna epe kone
go aaya. Go puma nimimi
kone meaa-ma pumare
nipuna kone raayo mu
kiritamina.

11 Naa kagaa enaalinu
pima-le ruru rado enaali-
rupapara Juda enaalinu-
para rado-rupa napiramina.
Go puma yogale rugulape
alinu-para yogale nakepeape
alinu-para rado napiramina.
Go puma kimisu enaalinu-
para raa-para piri enaalinu-
para rado-rupa napiramina.
Go puma pa kogonome adili
enaalinu-para pa kepele
enaalinu-para go raayo-rupa
rado rado abi napiramina.
Dia-le Keriso-me naa raay-
ore komea-rupa makibu-
maaoma enaali raayona lo
robaa-para rubitabenalo naa
kagaa enaalinu mapiraasa.

*Naana ya raana waru ko-
mamina*

12 Gote-me nimi madaa
ranaame komisa-pulu nimiri
ora nipuna ruru enaalinu-
rupa mapiraaya. Go pea-
pulu nimimi kagaa kone go-
rupa suma piralepape: Waru
kodome komape kone-para
raba meape kone-para pawa
pirape kone-para go kone
raayo suma ora pawa aawae
enaalinu piralepape.

13 Go pumare nimina
rikirana piri enaali medalo-
mame nimuna marakepa
agale loma ape agale teme-
daare gore go koe kone maa
rubalepape. Gore Mudu
Alimi nimina koe elenu
abala maa rubisa-le go-rupa
nimimi nimuna koe elenu
page maa rubalepape.

14 Go pumare ranaame
komape kone salepape. Go
konemere ora epe kone
raayo komea-para maa mak-
ibumaaoma puri mapalaaya.
Go rabu naa kone komea
mada salima.

15 Keriso-me nipuna kuma
pi kone go aaya-pulu go
konemere nimina lo robaa
rumaalia. Gote-me abalade
nimi yogale komea-rupa
mapiraoma yaalisa rabu
nipumi go epe kone su
komea-rupa piraminalo pisa.
Go pea-le nimimi ade abuna
Gote-para ora pili tapape.

16 Keriso-na ora epe
agalere nimina pu robaa-
para waru rubina maitalepape.
Nimina ame balinu epe agale
rado rado mada ma-redepo
yaina laketapape. Go puma
nimimi epe rupale yasa-para

epe maita-para epe lotu yasa-
para loma nimina pu robaa-
para wi koneme Gote-para
ora pili waru tapape.
17 Nimimi ele raayo ko-
gono puma agale madaa
leme-daare gore Mudu Ali
Yesuna bi madaa palepape.
Go puma nipuna bi madaare
nimimi aapa Gote-para ora
pili tapape.

Kristen enaali-repaa madaa agale

18 Nimi enanuri nimina
alina rolo-para piralepape.
Go palimi-daare Mudu Ali-na
pora epe-rupa raitalimi.
19 Nimi alinumi page nim-
ina werenu ranaame koma-
lepape. Go pumare nim-
imi koe kone nasuma nimina
werenu-para puri pale agale
natapape.
20 Nimi nogo naakinumiri
ade abuna nimina ama
aapana agale raayo waru
pagalepape. Go palimi-
daare Gote-me go piale kone
raaname komalia.
21 Nimi aaraa aginumiri
nimina nogo naakinu-para
rono napagaalepape. Go
palimi-daare nimuna lo
robaa makoyaalimi.

Kogonome adili alinu-para surube ali laapona agale

22 Nimi kogonome adili ali
raayore mo nimina surube
alina agale raayo waru
pagalepape. Gore nimumi
ademe-le pa kamaa kogono
puma nimu komeleme
pulalo napipape. Dia, pare
nimimi Mudu Ali madaa
kone waru saabaoma ora
kone komea suma kogono
palepape.
23 Gore kogono raayo
nimimi pemere Mudu Ali-na
kogono-rupa kone suma puri
paloma kogono palepape.
Nimimi pa ali madaa kogono
pape yaade kone nasalepape.
24 Go palimi-daare Mudu
Alimi nimina epe yoto gi-
alia. Abala nipumi nipuna
enaalinuna ele makiritaasa.
Go puma nimi raayo kogono
peme rabu Mudu Ali Keriso
nipu komeana kogono peme-
le pagalepape.
25 Gore pa ali medame
koe ele palia-daare gore
go paliade koeyae madaa
koe kedaa mealia. Gote-me
enaali raayo epe kone komea
suma go koe ele madaa
abutea.

4

1 Nimi kogono surube
alinu nimimi mo nimina
naakinu-para ora redepo le
kone suma suruba piralepe.
Nimina Adaa Ali page so
yaa-para piruma adea-le
pagalepape.

Agale mana medaloma

2 Nimimi ade abuna beten
leme rabu waru adoba pira-
limi. Go puma nimimi Gote-
para ora pili laatepape.
3 Naa page raba minalo
Gote-para nimimi beten
latepape. Gote-me naa
pora maa waalenaloma
naame nipuna epe agaleme
Keriso pagaa wi agale madaa
puri paboma lamona beten
tapape. Go agale madaare

nimumi ni abala karapo ada
mapaitaasimi.
4 Nimi neme go epe
agalena re waru ma-redepo
yaaoma lakelano beten
tapape.
5 Gore ade abuna Gote
madaa kone narulaeme
enaalinu adalimi rabu ni-
mumi epe pora adenalo kone
waru suma agale laketapape.
6 Nimina agalere ade
abuna epe-rupa loma rede
waru pina laketapape. Go
puma nimimi enaalinuna
agale page epe-rupa ade
abuna abulepape.

*Pol-me Tikikus-para Ones-
imus laapo mea rapasa*

7 Naana epe ame Tikikus
nipumi epe remaa raayo
lagu aaya. Tikikis-ri nipu ni
raapu piruma Mudu Ali-na
kogono ora waru pu aaya.
8 Go pea-le neme go ali
nimi piri-para maa rapaalua.
Nipumi naa madaa remaa la-
gialia rabu nimina pu robaa-
para epe kone mada salimi.
9 Nipu epalia rabu neme
Onesimus-ri* ora naana epe
kogono pape ame awaoma
ora nimina adami ali page
yaade. Ele raayo go-para
paa-daa nipumi nimi lagula
epalipa.

*Pol-me abi piralepape
agale Kolosi enaalinu re-para
rapaasa*

10 Aristarkus-ri karapo
ada komea-para paitapa
pare go alimiri nimi abi
piralepape lo rapaata. Mak
nipu Barnabas-na kai go
ameayame page abi pi-
ralepape lo rapaata. Gore
nipu nimi piri-para epalia
raburi gore nimimi nipu
mealepape. Go madaare
abalade neme nimi-para
agale mana la malaaluade.
11 Jisas nipuna bi meda Jus-
tus lemede ali nipumi page
abi piralepape lo rapaata. Go
ali repore Juda alinu piruma
Yesu madaa kone rulasimi.
Go ali repore Gote-na Surube
Suna agale madaa ni raapu
komea-para kogono pema.
Go puma nimumi ni waru
raba mu aaeme.
12 Epafras-me page nimi-
para abi piralepape lo
rapaata. Go ali page nimina
adami ali piruma Yesu
Keriso-na kogono pea. Ade
abuna nimi raba minalo
beten puri paloma lo aaya.
Go puma Gote-me nimi
puri mapalaaoma ora enaali
mapiraoma nipuna agale
waru pagoma puri mealim-
inalo ade abuna beten lo
aaya.
13 Neme nipumi kogono
waru paa-daa neme nimi go-
rupa lagialo: Nipumi nimi-
para Laodisia su-para piri
enaalinu page Hierapolis
su-para pimi enaalinu page
raba mu aaya.
14 Demas page naana epe
dokta Luk go laapome page
nimi abi piralepape agale lo
rapaatepe.

* **4:9:** Onesimus-re Filemon-na kogonome adili ali. Epe Agalena re adede kogonome adili alimi page Tikikus raapu lama epalipi loma lakelisa. Filimo-na agale madaa page apo wia-daa.

15 Nimi page neme abi pi-
ralepape lo agalere Laodisia
su-para piri enaalinu laketa-
pape. Go puma nimimi abi
piralepape agalere Nimfa-
na ada-para kiritaoma pimi.
Keriso-na enaalinu page
laketapape.
16 Nimimi go pepa abala
yarepe kiralomare wala
mo Laodisia su-para lotu
kiritape lo pimi enaalinumi
yarepena penaalapape. Go
rabu page Laodisia su-para
pimi enaali nimumi pepa
meda rapaainaloma nimimi
go page yarepealepape.
17 Gore nimimi Arkipus-
ri gu-rupa puma laketapape:
Mudu Alimi abalade maa
gisae kogonore neme waru
pu kiritape lo robaama lake-
tapape.
18 Niri nana go pepa kimi
paitalepape agale la rapaato:
Abi paitalepape. Ni Pol
yaade. Niri karapo ada-para
pa pi-le nimimi ni madaa
kone narugulatepape. Gote-
na epe raba meape konere
nimi komea komea lo gina.
Go mada.

Tesalonaika Egali Ripili Agale

Tesalonaika-re Mesadonia-na su robo ru-para aaya. Pol-me Filipai giyomare Tesalonaika su-para puma lotu ada marekaasa (Aposel 17:1-9). Pare Juda alinumi adisimi rabu enaali adaapumi Pol-na agale raluma Kristen opisimi rabu nimumi Pol koe kone suma Tesalonaika magiyaasimi. Werepe Pol mo Korin su-para puma pirisa rabu nipuna kogono yago Timoti ipuma mo Tesalonaika su-para piri Kristen enaalinu remaa puma lakalisa.

Pol-me Timoti-na agale pagoma go pepare Tesalonaika enaalina kone rulae puri mapalaalo Pol-para Silas-para Timoti-repaame lisimi. Makuaae Mudu enaali adaapumiri go pepare Pol-na riri-nane lu pepa kone wimi. Go pepa-parare Pol-me Tesalonaika su-para pimi enaalina kone rulae ele-para epe-ae laapo madaa raaname komisa.

Go Kristen-repaamere Keriso wala ake puma epalia pe lo namakuaasimi. Yesu abi na-epena loma komisimide enaalinu page epe piramala pope su mealimi palo makuaalalo pirisimi. Yesu aa-rabo epalia palo page makuaalalo pirisimi. Pol-me nimuna agaleme agale abuloma gu-rupa lisa: Nimi epe ae raitalepape lisa. Go puma nimi yarare puma Yesu epalia yapi surubalepaape lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Epe-rupa pitaapape agale (1.1-4)
- Kone rulae gu-rupa ena agale (1.5–3.13)
- Go napipape agale (4.1-12)
- Keriso wala epalia rabu kone rulae enaalinu epa mealia (4.13–5.11)
- Gote-me nimi raba mealia-le epe-rupa pirapalepe (5.12-28)

Pol-me Tesalonaika pepa egali luma rapasa

1 Ni Pol-para Sailas-para Timoti-para naame go pe-pare mo Tesalonaika Yesuna ruru enaali nimimi adalim-inalo lu rapaatema. Nimi aapa Gote-para Mudu Ali Yesu Keriso laapo raapu piri enaalinuri Gote-na epe raba meape kone-para kuma pi kone laapo mealimina.

Tesalonaika enaalinumi kone rulaoma pirisimi

2 Koro yaalore naame beten lema rabu nimina bi loma nimi madaa lema.

3 Gore naame naana aapa Gote-para beten lema rabu nimimi kone rulaoma pora raleme-daa makuaaema. Go puma nimimi enaalinu madaa ranaame komoma naana Mudu Ali Yesu Keriso puri paloma adoba pimi.

4 Gore ame balinu-ya, nimiri Gote-me ranaame komoma nimi Yesu raapu mapiraasa-daa naame abala makuaaema.

5 Naame go Epe Agale nimi
piri mea ipisimare go Epe
Agale madaa kone waru ru-
laoma mea ipisima. Go
puma naame lagisima rabu
pa agaleme nalisima pare
puri-para Holi Spirit laapo
raapu mea lagiamade. Go
rabu nimi piri-para ipuma
nimi raba mula ipisima. Go
kone raayore nimimi abala
makuaaeme.
6 Go rabu nimimi naana
pora-para Mudu Ali-na
pora laapo-para raleme.
Go puma nimimi Gote-na
agale pagoma kedaa adaapu
rilisimi. Go pirisimi pare
Holi Spirit-mi nimi raana
makomasa-pulu nimimi Epe
Agale madaa wala pedo
peme.
7 Go pirisimi rabu Mase-
donia su-para piri kone
rulae enaali-para Akaia su-
para piri kone rulae enaali
raayome nimina epe pora
adisimi.
8 Go adisimi rabu nimimi
Mudu Ali-na Epe Agale
waru pagoma enaalinumi su
meda-para lamoyala Griki
su-para lamoyala puma su
raayo-para pago kiritasimi.
Go puma Masedonia Akaia
su lapo-para piri enaalinumi
pagenalo su raayo-parare
nimi Gote-na agale madaa
kone rulaoma pagisimi. Go
pea-le naame wala nimi la-
giape agalere meda nalema.
9 Apo enaalinumi nimina
kone madaa agale go-rupa
leme. Abalade naame nimi
piri-para ipisima raburi naa
epe-rupa surubuma makirae
remonu giyasimi-daa remaa
leme. Go puma nimi kone
perekea yoma Gote madaa
kone rulaoma ade abuna pi-
rape Gote nipuna kogono
pisimina leme.
10 Go page nimimi Gote-
na Simi so yaa giyoma wala
go su kamaa epaliade yapi
di madaa adoba pimi lo go
remaa leme. Go Naakiri nipu
abalade komisa pare Gote-
me nipu wala marekaasa.
Go pisa-pulu werepe Gote-
me koe rono pagape kone
mea katea di rabu Yesumi
naa epe-rupa surubea-pulu
Gote-me naa koe-rupa na-
abutea.

2

*Tesalonaika su-para Pol-
na pisa kogono*

1 Gore nana ame balinu-ya,
abalade naa nimi piri-para
ipisima rabu naana kogono
epe-rupa pisima-pulu enaali
adaapu kone rulasimi. Go
remaare nimi makuaaeme.
2 Abalade naa Tesalonaika
su naipisima rabu mo
Filipai su-parare kedaa waru
rilisima. Go page naa-para
ero lisimi-daa nimimi abala
pagisimi. Go pirisimi pare
Gote-me naana lo robaa-
para nipuna puri mapalaasa-
pulu Epe Agale lagisimade.
Go pisima rabu lore Mudu
enaali adaapumi kedaa
gisimi.
3 Naame agale nimi
lagelemare gore naame koe
kone nasu lo robaa-para
koe koneme makirae agale
natema.
4 Dia, pare Gote-me naa
laguaaya-rupare laketema.

Gore nipumi naa nipuna
Epe Agale enaalinu-para
lakelamonolo kogono gisa.
Go pisa-pulu naame puri
paloma laketema. Go
pemare alinumi naana
kogono kepaame komape
kone winalo napema. Dia,
pare Gote-me go kogono
raana komenalo pema. Go
pemare Gote nipumi naana
pu robaa-para ado rekele
muma rumaaya.

5 Gore naame agale la
moyaalisima rabu naame
nimi komeleme pi agale
nalagisimi-daa adisimi.
Naame go kogono pisimare
gore naame epame komape
kone suma kogono napisima.
Koro dia yapare gore Gote-
me page adea.

6 Naame go kogonore nim-
imi page pa enaali radonu
page naana bi minasaalimi-
nalo napisima.

7 Go kogono pisima rabu
naare Keriso-na aposel
kogono alinu piruma naa
adaa bi mulalo napisima.
Dia, yapare nimi komea-para
pirisima raburi naame ora
epe kone suma nimi raba
mulalo pirisima. Go yapare
enanumi nimuna nogo naak-
inu pawa surubalemede-
rupa kogono pisima.

8 Naame nimi madaa
ranaa komo ora raaname
komelema-pulu naame nimi
raapu piruma Gote-na Epe
Agale talo pisima. Go puma
nimi raba mulalore nimumi
naa lu makomala pisimi
yaalore naame kone adaapu
nasula pisima. Nimiri ora
naana epe adami enaalinu
yaa-pulu go kone suma
kogono pisima.

9 Gore naana radaa pi
kogonore ame balinu-ya,
nimimi abala ademe. Naame
Gote-na Epe Agale moge-
lisima rabu nimi lagulalore
puri waru paloma pisima.
Gore naame nimina eda
elenu gialiminalo napisima
pare ade abuna naame kimi
kogono pisima.

10 Gore nimimi page Gote-
me page naana pora waru
adisimi. Nimi kone rulae
enaalinumiri naame kone
ora epe-ai suma redepo le-
rupa pisimi-pulu nimimi
koeyae na-adisimi.

11 Gore aaraa medame
nipuna nogo naakinu-para
epe alinu pade-rupare gore
naame page nimi-para
pisima. Go puma komea
komea lo epe-rupa pema-daa
ademe.

12 Naame nimina lo robaa-
para puri page kuma pi kone
page gialema. Naamere ora
Gote-na kone muma pora go-
rupa pamuaminalo pisima.
Go puma Gote-me nimi
madaa pedo pinalo pora
pamualepape lo lakelema.
Gore Gote-me nimi nipuna
epe puri muma nipuna
Surube su-para paliminalo
mapiraaya.

Juda amenumi kedaa rilisimi-rupa nimimi page rialepape

13 Go ele madaare naame
Gote-para ora pili lema.
Abalade naame Gote-na
agale nimi lagisima rabu

nimimi pa enaalinuna agale-
rupa napagesimide. Dia,
pare nimimi ora Gote-na
agale pagisimide. Gore
nimimi Gote madaa kone
rulaeme rabu go agaleme
nimina lo robaa-para puri
mapalaaya.
14 Naa amenu, nimiri Gote-
na lotu adanu-para kiritape
enaali so Judia adaa su-
para pirisimi piale pimi.
Nimu Yesu Keriso madaa
kone rulasimi-pulu gore
nimu Gote-na ruru enaali
piru aaeme. Gore mo
Judia su-para piruma Yesu
Keriso madaa kone rulaeme
enaalinumi kedaa go-rupa
rilisimi.
15 Juda alinumi Mudu
Ali Yesu-para Gote-na agale
lakale alinu-para lu mako-
masimi rabu naa page kedaa
gisimi. Go alinuri Gote
giyoma ora enaali raayo-
para yada lore ali aulaeme.
16 Gore naame pa ruru
radonu-para epe agale laketa
pisima. Go pisa pare
nimumi epe agale pagoma
kone rubula pirisimi pare
Juda alinumi epe agale
mogeape pora rugulisimi.
Go pisimi-pulu nimuna koe
kedaa meape elere mea
rubitaboma pupitagi pa
neme. Go peme pare Gote
nipuna rono pagape agalere
nimu madaa abala epa wia.

*Pol-me Tesalonaika enaal-
inu adoma raana komisa*

17 Gore ame balinu-ya,
naa abala nimi raapu piris-
liimade pare Juda alinumi
naa ralisimi. Go rabu naa
ogeasi nimi raapu rugula
lapaoma pima. Gore ora
naana leme nimi na-adema
pare naana konere ora nimi
raapu winaloma pima. Go
rabu naame nimi adola
epape pora asa pima. Nimi
ora adawe kone suma naana
pu robaa-para ora kolisa.
18 Go paa-daa naame nimi
adola epalima kone wisima.
Niri Pol koro adola epaawe
kone suma pora asapisua
pare Satan-me naana pora
rabulisa.
19 Werepe naana Mudu Ali
Yesu wala epaliade yapi di
raburi naa nipuna le agaa
madaa rekoma temana naa
ele mealima ya? Go rabu
naame ele madaa raaname
komalima ya? Go puma
naame pa giape elere ali
agale adaapu loma mealima
ya? Gore nimi madaa lema.
20 Gore nimi madaare naa
ranaa komo pima.

3

*Pol-me Timoti-ri nimu
puri mapalaainalo penaalisa*

1 Naame nimi adolalo
pirisimade rabu Sailas saa
laapo Atens su-para pua
piralepa kone suma Timoti
mea rapaasipa.
2 Go-para pirisipa rabu
saame Timoti nimina kone
rulaere puri mapalaainalo
mea rapaasipa. Gore nipuri
naana ame piruma Gote-
na kogono saa raapu puma
Keriso-na Epe Agale lakale
ali yaade.
3 Gore nimi medaloma go
kedaa riaoma pumare koau
nawaalaliminalo Timoti maa

rapaasima. Gore Gote-me naa go kedaa riamonalo abala mapiraasa-daa makuaaema.

4 Gore abalade naa nimi raapu pirisima rabu naame radaa nalima lo lagisima. Gore komea lagisimaderupare abi nimimi adaleme.

5 Go pea-pulu neme nimi pa adoba pirano kone nawisua. Dia, neme Timoti nimina kone rulaere adenalo mea rapaasua. Gore Satan-me nimi malopaaoma naana kogono makoyaalalo pisa-daa Timoti maa rapaasua.

Timoti-mi epe agale lakalisa rabu Pol-me raana komisa

6 Go pisua pare abi Timotimi nimi giyoma epaade. Go pumare nipumi naapara epe remaa epa lagiade. Nipumi nimina ranaa komape kone-para kone rulae-para lagiade. Gore nipumi go-rupa lagia: Ade abuna nimimi naa madaa kone suma naa adolalo peme lagia. Gore naame nimi adolalo pema-rupa peme.

7 Gore nana ame balinuya, naame go remaa rapaaema rabu nimimi kone waru rulaeme-pulu nimimi naana robaa go peme-aimi puri mapalaaeme. Go peale nimi re-para koe kedaa epalia rabu page radaa nape rabu page puri mu pirualepape.

8 Gore nimimi Mudu Ali raapu puri waru paloma piruaaeme-rupa naa raapu page ora epe-rupa pirualepape.

9 Gore abi naame nimi madaa Gote-para ora pili tyama. Gore naame nimi madaa Gote-na le agaana raana komalima rabu ade abuna ora pili lema.

10 Gore naare paame page ribaa page nimina le agaa ora adalima kone suma Gotepara ade abuna agale mu aaema. Gore nimina kone rulae ogesi-daa dia yaaliare naame nimi raba mulalo epalima.

Pol-me Gote-para nimu piri-para maa penaalo beten lisa

11 Naana konere naana Aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu-para nipumi naare nimi piri-para epomonolo pora mea waatea.

12 Naana konere Mudu Alimi nimina pedo puma raana komape ele ma-adaa yaalia. Go puma nimimi mo ame balinu-para enaali raayo-para page go kone maadaa yaa-mama palimina. Go pumare naame nimi madaa ranaa komalimarupa piralepape.

13 Naana konere Gote-me nimina pu robaa-para puri gialia. Go puma werepere naana Mudu Ali Yesu wala epalia raburi kone rulae enaalinu page nipu raapu piruma nipumi nimi maepeaalia. Go puma naana Aapa Gote-na le agaana nimi yala napoteme.

4

Epe pora pamuaema rabu Gote-me raana komea

1 Gore nana ame balinu-ya, abiri naame nimi mogeasima-rupare Gote-na pora raitalepape. Naame puri paloma Mudu Ali Yesuna bi madaa waru lagialema. Abiri nimimi go pora epe-rupa pamuaeme-rupare werepe page go-rupa kama pamualepape.

2 Gore naame agale raayo Mudu Ali Yesuna bi-para agale mana lagialimade rabu abala pago kiralimi.

3 Gote-na konere go-rupa: Nimimi ena paake yolape kone raayo giyoma nimi ora epe-rupa piralepape.

4 Gore ena mi alinu kone salimi-daare epe-rupa piralipa kone suma ena ora epe-rupa rumaalepape.

5 Yolalimi rabu nim-ina kone-para koe-rupa kepaame komalimi. Go palimi-daare Gote-na agale napage pa piri alinumi peme.

6 Go kone madaare nimina ame balinu-para koeyae napuma nimu namaki-ralepape. Gore alinumi kone rado rado go-rupa suma koae-aunu palimiri gore Mudu Alimi go kone madaa koe kedaa katea. Abalade naame go agalere ora puri palo lagisimade.

7 Gote-me nimi paake yole kone saminalo namapiraasa. Dia, nipumi naa epe-rupa piraminalo yaaloma mapi-raasa.

8 Go pea-pulu ali medame mogeape agale giyalia-daare nipumi pa ali meda koau nawaalea. Dia, pare nipumi Gote koau waalea. Go koau waalea-aimi Gote nipumi nipuna Holi Spirit go aaya.

9 Nimimi ame balinu madaa ranaame komape konere pepa-para mada nalu rapaalua. Dia, Gote-me ame balinu-para ranaa kome raana komalepape lo abala moge ria wisade.

10 Go pisa-pulu nimimi nimina ame balinu Mase-donia su-para piri-repaa ranaame komisimi. Go pisimi repa pare ame bal-inuri naame nimi puri ma-palaaoma go-rupa palepape lo lagialema.

11 Gore kone go-rupa mo-gealepape: Nimi pawa pi-rape kone waru suma maa adaalu-ae enaali-rupa napi-ralepape. Go page nim-ina kimi kogono palepape. Gore abalade naame nimi-para agale lagisimade-rupa palepape.

12 Go palimiri Gote madaa kone narulae enaalinumi nimi epe bi gialimi. Go raburi nimina ele page narudu yaalia-pulu enaali medalomana ele meape kone nasalimi.

Werepe Mudu Ali ipuma naa marekaaoma kiritalia

13 Gore nana ame bal-inu, pagalepape. Naame abala kome enaalinu madaa paliade-ae lagulalo pima. Go puma enaali medalo-mame kome enaalinu wala narekalimi kone su aaeme

rabu nimuna pu kolea. Go peme-le nimimi go madaa ora agale pagalepa.

14 Gore Yesu komoma wala rekesa-daa nipu madaa naame kone rulaema. Go puma Yesuna puri madaare Gote-me Keriso-na enaali abala komenu page marekaaoma Yesu raapu komea-para mea epenaleadaa naame go madaa kone rulaema.

15 Naame Gote-na agale nimi gu-rupa lagema: Wala werepere Mudu Ali wala epaliade yapi di raburi papiri enaalinu werepe epenalo abala kome enaali riri-nane abala palimi.

16 Dia, Gote-na adaa enselme agale puri palo yaalea raburi Gote-na biugel-me page e tea. Go raburi Mudu Ali nipu so yaa giyoma epalia. Go palia pare abala ririna enaali medaloma Yesu madaa kone rulaoma komisimi enaalinuri nimu abala ririna rekaa epalimi.

17 Go pumare naa pa pitimade enaalinuri Gote-me naa go marekaalia enaali raapu pitima. Go puma nipumi naa raayo so yaapara mole raapu maa puma Mudu Ali madaala palima. Go pumare naame Mudu Ali raapu ade abuna nipu raapu kagaa piramala palima.

18 Nipumi go-rupa paliale nimimi naana go agale remaa pagoma ame balinuna lo robaa-para puri mapalaainalo pua laketapape.

5

Mudu Ali epalia-le di yarare pua piramina

1 Naa ame balinu-ya, naame Mudu Ali epape yapi di-ri go rabu epalia lo pepa madaa ake paa-daa luma lagiamona ya?

2 Gore nimina Mudu Ali epape yapi di-ri ribaa paake ne ali-rupa epalia-daa abala pageme.

3 Gore enaalinumi abiri nimu ora epe-rupa pima pa leme-daare nimu makoyaape di-ri wagepu nimu madaa epalia. Go paliade raburi enanumi naaki nogo maitalo pemede-rupa epaliapulu nimimi go radaa mada nawadialimi.

4 Yapare nana ame balinu, nimiri ribaale-para napimile go yapi di epaliade raburi paake ne ali-rupa epalia.

5 Dia-le nimi raayore paapara piralepape. Naare ribaale-para koe-rupa napiramina.

6 Go pea-le naare mo koe enaali radonu u palu pimirupa napiramina. Dia, pare naana le waru rupaoma naana kone waru redepo lenaloma piramina.

7 Gore u paleme enaalinuri ribaa ora palemede. Go page ribaare enaalinumi ipa bia noma makeyaemede.

8 Go peme pare naa paapara pima-le naamere waru adoma surubamina. Naame kone rulae ele-para raana komape kone-para suma go konere kapaa yome warili mamina-rupa maaramina.

Go pumare Gote-me naa ade abuna epe-rupa mapiraape konere naame kaapa yome warili raguna-rupa maaraoma piramina.

9 Gote-me naare nipuna rono page kone meamonolodaa namapiraasa. Dia, naana Mudu Ali Yesu Keriso komisa rabu nipumi naa ade abuna piraminolo kone gisa.

10 Keriso nipu abalade naa madaa komisa. Go puma nipuna di rabu naa pa piralima page ora komalima page gore nipu raapu komea-para piralima.

11 Go pea-le nimimi ame balinu raba muma epe agale lakeloma pu robaa-para puri mapalaatepape. Gore abi go peme-rupare go-rupa palepape.

Gote-na ruru enaalimi epeaanu pina

12 Naa ame balinu, nimi naame go-rupa lagialema: Alinu medaloma nimina rikirana epe kogono peme-le go lotu surube alinuna agale mana epe-rupa pagalepape. Go alinuri Mudu Alimi nimi ali mudu-rupa mapiraayapulu nimumi nimina kone ma-redepo yaainalo agale lageme.

13 Gore nimumi epe kogono peme-le nimimi nimu-para ora epe kone suma ranaa komape kone salepape. Nimiri nimina ame balinu raapu epe kone komea suma pawa piralepape.

14 Gore ame balinu-ya, naame nimi-para puri pale agale go-rupa lagialema: Ali medaloma kogono kiaa rakepele alinuri nimimi puri mapalaaoma epe-rupa pirina tapape. Go page ali medaloma nimuna pu robaa-para paalame kome alinuri puri mapalaalepape. Enaali medaloma puri nasalimi enaali raba mealepape. Go puma ali raayo nimimi pawa piruma raba mealepape.

15 Gore enaali medalomame nimi-para koeyae palimi-daare wala nimupara koeyae na-abutapape. Dia, pare ade abuna nimina ame balinu-para enaali raayo-para page epe kone suma epe-rupa raba mealepape.

16 Nimimi ade abuna raaname komo piralepape.

17 Nimimi ade abuna beten tapape.

18 Gore nimimi Gote-para ele raayo madaa ora pili tapape. Yesu Keriso raapu pimi-pulu Gote-me nimi raaname komalia.

19 Nimimi Holi Spirit-na puri napora poalepape.

20 Enaali medalomame nimi-para Gote-na agale lagialimi-daare nimimi nimu koau nawaatepape.

21 Gore nimimi ele raayore waru makuaaoma nimina kone-para epeaaliade ele waru saapiralepape.

22 Go pumare koe elenu raayo ora giyalepape.

23 Gote-me naa epe kuma pi kone gu aaya. Go puma nipumi nimi raayo

ora nipuna enaalinu mapi-
raalalo pea. Go puma
nipumi nimina kone-para
wasupara-para to yogale
raayo page surubuma ora
nipuna enaalinu piraminalo
pea. Go pea-le naana Mudu
Ali Yesu Keriso epaliade
yapi di raburi nimi koe-rupa
mada napiralimi.
24 Gote-me nimi yaaloma
muma epe kone ade abuna
nimi madaa wia-pulu
nipumi raba mu aaya.
25 Gore ame balinu, nim-
imi Gote-me naa raba minalo
beten tapape.
26 Gote-na ruru pimi ame
balinu raayo abi piralepape
lo laketapape.
27 Mudu Ali-na bimiri
nimi-para agale puri paloma
lagialo: Go pepare nimimi
ame balinu pimi-para raayo
yarepealepape.
28 Naana Mudu Ali Yesu
Keriso-na epe raba meape
kone abi mealimina.
Ni Pol go yaade.

Tesalonaika Laapo Ripili Agale

Tesalonaika su-para piri enaalimi Keriso wala epalia raburi ake ora palia pae kone wisimi. Medalomanuri Mudu Ali-na yapi di-ri abala epaade lisimi. Go madaare Pol-para Silas-para Timoti nimumi enaalina kone ma-redepo yaatalo go pepa lisimi.

Pol-me talo: Go yapi di-ri abi na-epaade lisa. Ririnanere enaalimi kedaa waru puma koe alinumi puri waru pabalimi lisa. Rekena agale yoke ali meda ipuma Yesu Keriso-na yada lore ali abala adalimi lisa.

Pol-me mo enaali-para talo: Nimina kone rulae elena puri ma-adaa yaana kedaa rialepaape lisa. Nimuna puri paboma kogono pu nimu surubenalo lisa. Nipu-para nipuna kogono ali yagonumi pemerupa kogono pape kiaa narubena lisa. Yago raba meape page kiaa narakepealepape lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

- Abala adape agale (1.1-2)
- Pol-me ora pili loma yapare waru adalepape lisa (1.3-12)
- Yesu wala epalia agale (2.1-17)
- Kristen-na pora epe-rupa pamualepape agale (3.1-15)
- Pora poae agale (3.16-18)

Pol-me Tesalonaika su-para pepa laapopa rapasa

1 Sailas-para Timoti-para ni Pol page naamere nimi Tesalonaika su-para pimi Yesuna ruru enaalinu madaa kone wima. Go paa-daa neme pepa lu rapaato. Nimiri naana aapa Gote-para Mudu Ali Yesu Keriso raapu piramina.

2 Go puma aapa Gote-para Mudu Ali Yesu Keriso lapome nimi-para epe raba meape kone-para kuma pi kone page gialia.

Pol-me Gote-para ora pili lisa

3 Gore naana ame balinu, naame nimi madaare Gote-para ade abuna ora pili lema. Go konere ora epelea gore nimina kone rulaere ora adaa yaa-ma pea. Go puma nimimi ame balinu-para ranaa komape kone adaapu kana mone saoma peme.

4 Go peme-pulu naame Gote-na lotu ada-para kiritaomare nimina bi waru minasaaema. Gore nimumi nimi kedaa geme rabu radaa noma page nimi epe-rupa pimi. Go puma nimimi puri paloma kone waru rulaemedaa naame nimi madaa agale adaapu lema.

Gote-me naa epe redepo lerupa rumaalia

5 Gore nimina ria pimi kedaa madaare Gote-me naa-para yoto epe-rupa rumaalia-daa adalima. Go puma nimimi Gote-na Surube Su ora adolalore kedaa ruaeme.

6 Gore enaali medalo-
mame nimi kedaa maa
epeme enaalinuri Gote-me
nimu madaa page kedaa
katea. Gore Gote-me epe-
rupa nipumi go-rupa palia.
7 Go puma abi kedaa
rialimi enaalinuri nipumi
raba mealia. Go pea-le
nipumi naa-para page go-
rupa palia. Werepe Mudu Ali
Yesu-para nipuna puri pale
ensel raapu sogo yaa giyoma
nipuna yapi di rabu Gote-
me naana kedaanu ma-dia
yaalia.
8 Go rabu go su kamaa
epalimi rabu adaa repena
sulaa page maa epalia. Go
puma Gote madaa kone
narulae piralimide enaalin-
uri gore koe su naaku-para
maa rubalia. Gore Mudu Ali
Yesuna Epe Agale napageme
enaalinuri maa rubalia.
9 Go enaalinumiri ora
radaa adaalepe no piruma
Gote raapu komea-para
napiralimi. Dia, pare adaalu
su rado-para Gote na-ado
piralimi. Go puma nimumi
Mudu Ali-na le agaa-para
nipuna epe paana puri-para
ora na-adalimi pare koe-
rupa puma piralimi. Gore
Yesu Keriso wala epaliade
yapi di raburi abi koe-rupa
piri enaalinuri go koe su-
para palimi.
10 Gore nipu epaliade yapi
di raburi nipuna kone rulae
enaali raayome nipuna bi
minasaoma nipu madaa
raaname komo piralimi.
Naame abalade nipuna
agale nimi lagisimade rabu
nimimi kone rulasimi. Go
pisimi-pulu nimi page mo
enaali medaloma raapu epe-
rupa piralimi.

Pol-me Tesalonaika enaali raba minalo beten lisa

11 Go pea-daa naame go
madaa kone suma ade abuna
naana Gote-me nimi raba
minalo beten loaema. Gote-
me nimi yaaloma epe-rupa
mapiraasa-daa naame go
madaa kone suma Gote-me
nimi puri ginaloma epe-rupa
piraminalo beten loaema.
Go puma nimimi epea pulalo
palimiri nipuna puri nimi gi-
nalo beten lema. Go pumare
nimimi Yesu madaa kone
rulaoma pemede kogonore
ora waru pu kiritaliminalo
beten loaema.
12 Go palimi-daare naana
Mudu Ali Yesuna bi mi-
nasaalimi. Go puma nipumi
nimina bi page minasaalia.
Go madaare naana Gote-
para Mudu Ali Yesu Keriso
laapona epe raba meape
kone go-rupa gialipi.

2

Keriso wala epaliade

1 Gore nana ame balinu-ya,
naana Mudu Ali Yesu Keriso
wala epalia rabu naa nipu
raapu so yaa-para komea kir-
italima. Go palimi-daa neme
agale puri paloma go-rupa
lagialo:
2 Go enaali medalomame
Mudu Ali abala epaa pare
wala naepalia laalimiri go
agale madaa kone adaapu
nasu piralepape. Go on-
aalinumi Gote-na koneme
makuaaoma go-rupa lagialia
pae nipuna makuaae agale

lea pae maarea. Gore
nimumi naame pepa madaa
lisimade agale leme palo ni
maarea.
3 Gore ali medame nimi-
para agale rado makirae
konenu gu-rupa lagialimi-
daare nimuna agale napa-
galepape. Go ele epaliade
yapi di-ri ora abala pa-rupa
na-epalia. Dia yapare abala
ririna enaali adaapumi
pupitagi noma Gote koau
rilae enaali epa kiritalimi.
Go puma rekena agale yoke
ali page abala epenaloma
enaalinumi adalimi. Go koe
aliri nipu koe su naaku-para
pope ali yaade.
4 Go alimiri enaalinumi
elenu raayo madaa beten
loma Gote-na epe elenu
leme-daa go rekena agale
yoke alimi apo ele raayo
makoyaatalo palia. Go puma
nipuna bi minasaoma mo
elenu raayo rabuaanaalia.
Go puma nipu Gote-na epe
ada-para piruma go-rupa
tea: Niri ora Gote yaade tea.
5 Pagalepa, abalade ni nimi
raapu piruma go madaare
abala remaa laguaaripude.
6 Apo koeyae pi aliri abi
page kogono pala pia. Go
pea pare abi nipuna pora
pamea-rupare nimimi abala
adamede. Gore Gote-me
nipu laketea di rabu apo
rekena agale yoke ali epalia.
7 Gore go rekena agale
raitape kogonore abi page
nipu kaledoma kogono pa
pea. Go pea pare werepe
epaliade yapi di-ri koe
kogono madaa pora rabuli
ali penaaloma apo koe
kogononu wagepu opapalia.
8 Go raburi mo rekena
agale yoke ali nipuri pe-
name epa opapalia. Go
palia pare Mudu Ali Yesu
nipuna agaana popome nipu
lu makomalia. Gore Ali
Mundu-ri nipuna epe paa
raapu kamaa pename epalia
raburi mo rekena agale yoke
ali ora ma-dia yaalia.
9 Go rekena agale yoke
ali epaliadere mo Satan-
na purimi mea epalia. Go
rabu nipumi makirae agale
loma napi kogono raayo-
para makirae puri pale kone-
para kogono rado rado palia.
10-11 Go puma go koe
alimiri ora makirae kogono
palia rabu nipumi koe
naaku-para polalo pemede
enaalinu makiralia. Ya-
pare go enaalinumi ora
agale madaa kone mada
narulalimi-pulu Gote-me
nimu madaa makirape elenu
epenalea. Go puma nimumi
go makirae agale madaa
kone rulalimi. Go puma
Gote-me nimu ade abuna
epe-rupa mada namapi-
raalia pare koe naaku-para
palimi.
12 Go madaare enaali
raayome abalade ora agale
madaa kone narulaoma
koeyae pape madaare
raaname komeleme. Go
peme-le Gote-na kose lape
di raburi nimumi koe kedaa
mealimi.

Gote-me naa wala mealia lo mada misa

13 Pare ame balinu, nimiri
Mudu Alimi nimi madaa
ranaame komea-pulu ade

abuna naame nimi madaa
Gote-para ora pili lema.
Ora abaladere Gote-me nimi
ade abuna kagaa piramala
paliminalo mada misa. Go
puma nimimi ora agale
madaa kone rulasimi-pulu
Holi Spirit-na purimi nimiri
Gote-na enaali mapiraasa.
14 Go madaare naame
nimi-para Epe Agale lag-
isima rabu Gote-me nimi
yaaloma mapiraasa. Nipumi
naana Mudu Ali Yesu Keriso-
na epe paana puri meami-
nalo yaaloma mada misa.
15 Go pea-le ame balinu-ya,
nimiri waru epe-rupa puri
waru paloma piralepape.
Gote-na ora agale naame
abalade nimi lagisima
page pepa madaa lisimade
agale page nimimi waru
makuaaoma piralepape.
16 Naana Mudu Ali Yesu
Keriso-para naana Aapa Gote
laapo nipumi naa madaa
ranaame komo aaepe. Go
puma nipumi epe kone suma
nipuna ade abuna kagaa pi-
rape puri-para epe kuma pi
su gialipi.
17 Go pea-le nipumi nim-
ina pu robaa-para puri ma-
palaaina. Go puma nim-
imi epe kogono pumare kone
waru suma agale epe-rupa
temenalo nimi raba mealipi.

3

Gote-me naa raba mina beten laatepape

1 Gore ame balinu-ya,
agale abi lo kiritalua. Naa
Gote-me raba mina beten
laatepape. Go pumare
Mudu Ali-na agale su raayo-
para pagena go mada
nipuna bi minasalimina
beten tapape. Gore nimina
rikirana pagisimide-rupa
pagenalo beten tapape.
2 Go page koe pupitagi pe
alinumi naa koeyae napinalo
Gote-para beten tapape.
Gore enaali raayo Gote
madaa kone narulaeme-le
beten gu-rupa tapape.
3 Yapare ali mudumiri
naa madaa kone ora waru
mapiraoma nipumi nimi
puri mapalaaoma nimi
surubalia. Go palia rabu
Satan-me nimi mada nama-
koeyaalia.
4 Go page Mudu Alimi
nimi madaa naana kone
ma-redepo yaa rabu naame
agale lagelemade-rupa nim-
imi page ora go-rupa peme-
daa makuaaema.
5 Gore Mudu Alimi nimina
kone ma-redepo yaina.
Go puma nimimi Gote-
na ranaa komape kone
makuaaoma Keriso-na puri
pale marekaape kone meal-
imina.

Ali raayome kogono waru palepape

6 Gore nana ame balinu-
ya, naame Mudu Ali Yesu
Keriso-na bi madaa agale
mana gu-rupa lagialema: Pa
ali medalomame kogono giy-
oma naana lagisimade agale
napagalimi-airi alinu raapu
napiralepape.
7 Gore nimimi naana kone
mealepape. Abaladere nimi
raapu komea-para pirisima
raburi ki ali kepele alinu
napiruma kogono pisimade.

8 Naame nimina edanu
page pa kamaa namuma
nisimade pare naame kana-
me kabesimade. Naame
kogono puri paloma puma
kedaa pu radaa pi kogono
ribaa page naare paame
page pisima. Gore nimimi
naa madaa kana narubalim-
inalo go-rupa pisima.
9 Gore naame kogono go-
rupa pisima-pulu nimina
eda nape elenuri naa gialepa
mada ta pisima. Go mada ta
pisima pare nimimi naana
pora adoma mogealiminalo
kogono pisimade.
10 Abalade naa nimi raapu
pirisima rabu naame nimi
agale mana go-rupa lagisi-
made: Ali medame kogono
giyalia-daare go alimiri eda
mada nano paitalia lisimade.
11 Naame nimina ruru al-
inu medalomare pa piruma
kogono napeme lo remaa
pagema. Go pagomare go
agale lisima. Go alinuri
nimuna maa adaalu ma-
puaoma ali medana elenu
adoma agale pa leme.
12 Gore Mudu Ali Yesu
Keriso-na bi madaare naame
go alinu agale mana puri
paloma go-rupa teme: Pora
waru epe-rupa pamuma
kogono puma nimina eda
mealepape.
13 Go pea-le ame balinu-
ya, nimimi epe kogono pape
giya nakomalepape.
14 Gore naame go pepa
luma rapaamonaloma ali
medame napagalia-daare
go ali waru adalepape. Go
puma nimu raapu napi-
ralepape. Go puma nimumi
nimuna koe kone madaa
nimu yala poteme.
15 Go pea pare nimimi yada
lore ali kone nasalepape.
Dia-le nimimi nipu ame kone
suma agale mana tapape.

Agale medaloma

16 Mudu Ali nipuri ora
kuma pi konena re yaa-pulu
nipumi ade abuna ele raayo
madaare kuma pi kone gina.
Ali Mundu-ri nimi raapu pi-
rina.
17 Niri Pol nana abi
patalepape lo pepa madaa
rapaato. Gore nana pepa
raayo madaa neme go-rupa
kama luaayo.
18 Naana Mudu Ali Yesu
Keriso-na epe lo robaa kuma
nimi raayo raapu pirina.

Go mada ni Pol yaade.

Timoti Egali Ripili Agale

Timoti-ri nipu Kristen penaali meda piruma nipuna adare Listra-na su Galesia robo-para pirisa. Nipuna agiri Juda ena pare nipuna aaraare Grik ali pirisa. Pol-me Timoti kogono pamu polalo maa pamisa (Aposel 16:1-3).

Timoti-ri werepe mo Epesas su-para wi lotu ada ali mudu pirisa rabu Pol-me go pepa nipu piri-para lu rapasa.

Riri-nane go pepa-mere go-rupa lea: Enaalina kone rulaere ali medalomame mabebolaalimi-le Timoti ne waru adobape lisa. Go alinuna kone rado pi-airi go-rupa wimi: Go su kamaa elenuri epe elenu-daa dia. Go-ai ali medame ora epe pirape ele mulalore nipumi eda medaloma niti puma ena namealia.

Laapopa agale adaa re go-rupa wia: Epe lotu-para kogono surubape nalisa. Go-rupa puma lotu adana kogono ali-para surube ali ele pi-ai ali piralia pae madaa lisa. Agale medare Timoti-ri Keriso-na epe kogono ali pirape lisa. Nipuna pea ainuri lotu adana enaali komea komea lo pape lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Epe-rupa piralepape agale (1.1-2)
- Epe agale ele pi-ai su-para pula (1.3–3.13)
- Gote-na agale-para nipuna piare ora adalepe (3.14–4.5)
- Pol-me agale mana Timoti lakalisa (4.6–6.21)

Pol-me Timoti piri pepa egali luma rapasa

1 Ni Pol-re Yesu Keriso-me madaa misa-daa nipuna kogono ali pi. Naana raba mi ali Gote-me naa Yesu Keriso madaa wala muma naa nipuna loma mapiraaya.

2 Timoti, ne lagelisuade epe agale pagoma neme kone rulasi. Go-rupa puma nere ora nana si ya-pulu neme go pepare ne piri-para epenalo rapaato. Gore Aapa Gote-para naana Ali Mudu Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape kone-para kodo komape kone-para kuma pi pu robaa naa go aaya.

Naame makirae agale ora giyalimina

3 Abalade ni Masedonia su-para polalo pirisua rabu nere Efesus su-para pirape lagisuade pare pa pirape pu wala lagialo. Go su-parare ali medalomame makirae agale giyoma redepo le agale mogeaalepape pu laketapape.

4 Gore Juda alinuri nimina lidi remaa page giyoma nimuna pa aapa kasuanuna binu page nadipialepape puma laketapape. Go pi konemere ape ero agale marekaalalo leme. Go pi agalemere Gote-na agale dia yaalia kone suma go agaleme

kone rulaeme enaalinu nimu naraba mealia kone wimi.

5 Gore abi go agale mana nimi-para lagialo-le nimimi go agale waru pagalepape. Pagalimi rabu nimina lo robaa-para epe kone komea suma lo robaa-para wi redepo le konena pamuma Gote-na kone lo robaa-para maa samina. Go konenumiri enaalinu madaa ranaa komape kone marekaalia.

6 Ali medalomame apo redepo le agale giyasimi-pulu nimu pa agale laari puma Gote-na pora naraleme.

7 Nimu Gote-na rekena agalena tisaa pirulalo pirisimi pare nimuna agale-para nimuna puri pale agale raayo page nagiyaeme.

8 Gore Moses-na rekena agale pagola pemare epeta. Yapare go rekena agale epe-rupa pagoma raitalimina.

9 Pare rekena agalere epe enaalinu madaa nawia-daa makuaaeme. Dia, rekena agale yoke enaalinu ma-redepo yainalo gisa. Go-rupa puma Gote koau waaloma koeyae peme alinumi pa-galiminalo gisa. Go-rupa puma enaali medalomame Gote-na kone madaa ero loma abalana kone wimi pare Gote-me nimu rekena agale pagaliminalo gisa. Enaali medalomame agi aaraa lu makomeama pa enaali radonu page lu makomaeme-daa go rekena agale adoma raitaminalo gisa.

10 Go-rupa puma ali paake yole alinumi pagaliminalo maa gisa. Alinu medaloma enaalinu-para koeyae peme page enaalinumi paake noma piru rabuame page rekena agale pagaliminalo gisa. Gore enaalinumiri yaa madaa makuaa agale lo makirae agale leme enaalinu page ora ma-redepo yaalalo agale giyoma peme rabu rekena agaleme go elenu pename maa walenalo lu wisa.

11 Go ma-redepo yape agalere Gote-me Epe Agale remaa madaa gisa. Go-rupa puma enaalinumi go agalena re adaliminalo moge riaayo. Go Epe Agalere neme Gote-na epe paana kuma pi puri mada moge aayo.

Gote-me Pol kodome komisa rabu Pol nipumi Gote-para ora pili lisa

12 Naana Ali Mudu Yesu Keriso-me ni kogono panolo puri gisa-pulu neme ora pili loaayo. Gore nipumi ni nipuna kogono epe-rupa panolo ni madaa kone Go ni mapiraasa. Go-rupa pisa-pulu neme ipu-para ora pili lalo.

13 Gore ora abalade neme Keriso koeyae agale loma neme nipuna ruru piri enaalinu-para yada kepema nimu-para ero agale lisuade. Go-rupa pirisua pare neme nipu madaa abala kone narulasua-pulu neme kone waru nasuma go-rupa abala pu pirisua. Go kone nawisua rabu nipumi ni kodome komisa.

14 Go-rupa puma Ali
Mudumi ni waru kodome
komoma nipuna epe raba
meape kone gisa. Go-rupa
puma nipumi lo robaa-para
kone rulae-para ranaame
komoma kone kuma pi gisa
rabu Yesu Keriso raapu epe-
rupa piru aayo.

15 Yesu Keriso su kamaa
ipisare gore pupitagi ne
enaalinu ade abuna epe-
rupa mapiraalalo ipisa. Go
agalere ora agale leme-le
enaali raayome pagoma
kone waru rulaalepape:
Gore ora pupitagi nape-na
ali mudu ni pirisuade.

16 Go-rupa pea pare Yesu
Keriso-me nipu ora pawa
piruma rono napagaape
kone pename waalisa. Go
rabu Gote-me ni koeyae ali
mudu pirisua pare kodome
komoma raba misa. Go-rupa
pisare nipumi wala werepe
kone rulaoma piralimide
enaalinu naa kone adenalo
pisa. Go enaalinumi ni
adoma nipu madaa kone
rulalimi-daare nimu ade
abuna kagaa piramala pal-
imi. Go-rupa pisa-pulu Gote-
me ni kodome komoma raba
misa.

17 Gore nipuri ade abuna
piru aayade Mudu Gote
yapare enaali nimimi gupa
nipu na-ademe. Go-rupa
pea-le nipuna epe paana
puri-para nipuna adaa bi-
parare ade abuna minasal-
imina. Go ora.

Timoti lore alinu raapu yada polalo puri pasa

18 Nana si Timoti, abalade
Gote-na agale lakale alinumi
ne madaa agale lalasimide.
Neme go agale makuaaoma
agale mana lagialo. Neme go
agale puri paloma pagoma
neme yada waru pape.

19 Go-rupa puma puri
paloma kone rulaoma lo
robaa-para wi epe kone
waru sape. Gore ali medalo-
mame nimuna lo robaa-
para wi epe kone rubisimi
rabu nimuna kone rulae ma-
koyaasimi.

20 Ali go-rupa pirasipiri
Himeneus-para Aleksander-
para nipu laapome go-rupa
pisipi. Go-rupa pisipi-pulu
neme nipu laapore Satan-
na puri madaa mea kalisua.
Go-rupa puma nipu laapome
Gote-na bi madaa ero agale
wala meda nalisipi.

2

Beten lape loma agaa meape

1 Gore nena abala ririna
pape kogonore neme go-
rupa lagialo: Enaali raayome
Gote-para beten tapape. Go-
rupa puma lape agale-para
enaalinu raba meape agale-
para ele meape agale page
beten loma agaa mealepape.

2 Ali mudunu-para beten
laminare gavman-nu madaa
page nimimi Gote-para beten
tapape. Gore nipumi naa
epe-rupa surubena naa
raayo ora pawa epe-rupa
piramina beten go-rupa
latepape. Go-rupa pumare
naa Gote-na ora epe kone

mogema pora epe-rupa
pamuamina.
3 Beten go-rupa leme rabu
ora epelea-le naana Raba Mi
Ali Gote-me naa raana waru
komea.
4 Naa beten lema rabu
Gote-me nipuna konere
enaalinu raayo ade abuna
kagaa piramala puma ni-
mumi ora agalena re waru
adena kone su aaya.
5 Gore Gote komea ora
pia. Go-rupa page ali
komea Yesu Keriso-me Gote-
para enaalinu-para epe-rupa
piraminalo makibuaaya.
6 Gore enaali raayo Yesu
Keriso nipu komoma wala
kaba misa. Go-rupa puma
Gote-me ria komena kone
wisa-daa Yesu komisa. Go
kone madaare Gote-me
enaali raayo ade abuna epe-
rupa mapiraalalo wala misa-
daa makuaaema.
7 Gore nana kogonore
nipuna epe agale enaali
lakelanolo Gote-me ni aposel
kogono ali mapiraasa. Go-
rupa puma nipumi niri
enaali meda-para pirina epe
agale mogeanolo mapiraasa.
Gore nimumi go ora agale
loma go madaa kone rulalim-
inalo pe. Go madaare neme
makirae agale nalalo.
8 Gore nana konere lotu
ada raayona kirita piri enaali
raayomere beten lamina.
Go-rupa puma nimu ora epe-
rupa piruma rono pagape
kone-para yada pape kone
giyalepa. Go raburi nimuna
lo robaa-para epe kone suma
beten leme rabu ora epelea.

Enanuna agale

9 Gore nana konere
enanu nimuna kuranu epe
kone suma pawa epe-rupa
yaaoma piralepape. Go-rupa
puma nimina kalu iri madaa
au adaapu napeo epe epe
elenumi au napeo kulubu
sekerenumi au adaapu na-
pamina. Go-rupa puma kau
adaapumi kabe mamina-nu
page namaraalimina.
10 Dia, enanu nimi Gote-
na wanenu pirulalo lemere
gore nimimi epe kogononu
palimiri gore nimina lo
robaa-para ora epe au-rupa
palepape.
11 Enanumiri nipuna
kone rabuaanaaoma agale
loraoma agale pago pi-
ralepape.
12 Nemere enanu-para
Gote-na agale alinumi
go-rupa mogealepape pu
nalaayo. Dia-le enanuri
lotu ada-para agale loraoma
pawa piruma pagamina.
13 Gore Gote-me Adam
riri-nane waru pirinaloma
werepe warisa-daa enanu
madaa go agale lagialo.
14 Go page Satan-me
Adam-para makirae agale
abala nalakalisa pare ena-
para abala makirae agale
lakaloma go ename Gote-na
rekena agale naralisa.
15 Gore enanumi kone
rulaoma epe kone saoma
puma piralimiri Gote-me
nimu raba minalo epe-
rupa piralimi. Go-rupa
pumare enanumi nogo naaki
madialimi rabu Gote-me
nimu epe-rupa raba mealia.

3

Pol-me Yesuna ruru enaalinu surube alinu agale mana lakalisa

1 Go agalere waru pagalepa. Ali medame Yesuna ruru enaalinu surubenalo kone mealiare gore nipumi ora epe kogono pulalo pea.

2 Go-rupa puma Yesuna ruru enaali surube ali nipu waru epe-rupa piruma enaali medalomame nipu madaa koeyae ele meda na-adalimi. Go-rupa puma nipuri ona komea raapu epe-rupa piralia. Go-rupa puma nipumi ele nolalo palia rabu adaapu nanena. Go-rupa puma nipumi epe kone suma epe-rupa puma pirina. Go-rupa puma nipumi enaalinu raayo ada muma page nipu enaali raayo-para page epe agale mada mogeama mea waatea.

3 Go-rupa puma nipumi ipa bia naliare makeae le ali napiralia. Go page nipu wagepu rono page kone nasuma piralia. Dia-le nipumi enaalinu-para pawa kuma pi kone wina. Go-rupa puma nipumi kana madaa page kone adaapu nasaina.

4 Nipumi nipuna ena naakinu waru surubalia. Nipuna nogo naakinumi nipuna agale epe-rupa pagalimi.

5 Gore ali medame nipuna ena naakinu waru nasurubalia-daare gore nipumi Gote-na Yesuna ruru enaalinu mada nasurubalia.

6 Gore pena kagaa kalu ipa mi alimi nipu surube ali madaa napiralia. Dia-le nipumi Satan-na kone mogealia-pulu ali-kone suma Satan koeyae rudu misade-rupa nipu page mealia.

7 Go lotu enaalinu surube aliri Gote-na ruru napiri enaalinumi nipu epe ali lamina. Gore nipu epe-rupa pi-daa naleme-daare enaalinumi nipu madaa koeyae kone wina. Go rabu Satan-na makirae koneme nipu mealia rabu yala potea.

Lotu ada-para kiritape enaali raba mi alinuna agale mana

8 Go-rupa pumare mo Yesuna ruru enaali raba mi alinumiri kone komea waru suma epe-rupa piruma kogono pamina. Go-rupa puma nimumi ipa bia waru nanoma makeyae ali-rupa napirina. Go-rupa puma nimumi ali medalomana kana ele mada kepaame kome kone nasalepape.

9 Naana kone rulae agalena rere Gote-me nimu maa waalea-daa nimumi surubuma lo robaa-para kone waru makuaaoma samina.

10 Abala ririnare nimuna kogono puri palea palo adalepape. Go-rupa puma nimumi epe-rupa palimi-daare nimumi Yesuna ruru enaalinuna kogono pa pina.

11 Go-rupa pea pare nimuna enanu page kone waru su piruma pa po rilipu agale natapape. Gore nimumi nimuna kone su-rubuma ele raayo madaa epe kone suma epe-rupa palepape.

12 Yesuna ruru kiritape
enaali surube alinumiri gore
ena komea raapu piralepape.
Go-rupa puma nimumi
nimuna ena nogo naaki
waru surubalepape.
13 Ali medalomame Yesuna
ruru enaalinu surubenalo
kogono palimiri epe kogono
puma nimu epe bi mealimi.
Go-rupa pumare naame
Yesu Keriso madaa kone
rulaoma nipu raapu pima-
le go raba mi alinumi agale
puri paloma enaalinu mada
lakeleme.

Pol-me Gote-na paa-alinu madaa agale lakalisa

14 Gore abi go pepa tyalore
ni nimi piri-para wagepu
adolalo epaluame pi.
15 Go-rupa pea pare neme
wagepu na-epaluare nimimi
go agale yarepea mogeal-
iminalo Gote-na ruru kir-
itape enaalinumi epe-rupa
pirape kone makuaamina.
Gote ade abuna piru aaya-le
nipuna ruru piruma nipuna
epe lotu ada-rupa pimi. Go-
rupa puma go piri enaalinuri
Gote nipuna ada pigi nimumi
epe agale raapu waru wamo
puma surubeme.
16 Gore Gote-na agale mea
waalisa-daa go agalena re
gore ora adema.

Go-rupa pea-pulu ali
medame go epe agale
madaa narabuainalia.
Naame Keriso madaa
go-rupa lema:

Nipu ora ali aulaoma yogale
muma su kamaa ipisa.
Nipumi Holi Spirit-
na epe pora raayo
pename mea waalisa.

Go rabu ensel-numi page
adisimi. Enaalinumi
nipuna ruru raayo
piri-para mogelesimi.

Su kamaa enaalinumi raay-
ome nipu madaa kone
rulasimi.

Go-rupa puma Gote-me
nipuna epe paana puri
kalalore nipu so yaa
madaa maa pisa.

4

Makirae agale le alinuna agale

1 Holi Spirit-mi agale
waru go-rupa lapa lageta:
Werepe yapi di epalia rabu
ali medalomame kone rulae
agale giyalimi. Go-rupa
puma nimumi ali maki-
rae koeyae remona agale
pagoma Satan-na kogono
page alinuna makirae agale
page pagalimi lea.
2 Go agale madaare maki-
rae agale le alinumiri ni-
mumi makirae agale leme
rabu nimuna lo robaa-para
wi kone palaku yo garuaoma
Satan-na kone suma leme.
3 Go-rupa piale ali ruru-
miri nimu ena narumaape
loma eda medaloma nanape
pu mogeleme. Go leme pare
abalade Gote-me go edanu
warisa-pulu naa enaalinumi
ora agale makuaaoma kone
rulaema-pulu go edanu
madaa Gote-para ora pili
loma mada nalima.
4 Ele raayore Gote-me
warisa-ainuri ora epelea.

Go-rupa pea-le wala meda pa
nagiyalimina yapare naame
muma Gote-para beten ora
pili loma lamina.
5 Gore Gote-na agale-para
beten laapomere naa Gote
nipuna ruru ma-aulaaya.

Timoti-ri Keriso-na epe ko-
gono ali pirina

6 Gore neme go agale mana
naana amenu lakala-daare
nere Yesu Keriso-na kogono
ali epe-rupa pirali. Gore
nipuna agale mada kone ru-
laoma go pagiside agale mo-
gealiri ne puri pale kone mu
pirali.
7 Go-rupa pea pare enaali
medalomame Gote-na agale
nalaoma pa remaa pamu
leme-daare go makirae agale
nimimi koau walalepape.
Gote-na kone mumare
nimi puri mapalaainalo
pagalepape.
8 Gore naana yogale puri
mapalaape kone go-rupa
naa ogesi-daa raba mealia.
Go-rupa pea pare Gote-na
kone meape konere go-rupa
naa ade abuna raba mealia.
Go-rupa puma abi naa pa
pima-rupa page werepe epe-
rupa piralimi rabu page go
koneme naa raba mu aaya.
9 Go agalere ora agale
leme-le enaali raayome
pagoma kone rulalimina.
10 Go madaare Gote-me
enaalinu raayo ora yalo
kagaa piramala mapiraalia-
pulu nipumi kone rulae
enaalinu-para go-rupa palia.
Go-rupa puma naame ade
abuna kagaa pirape Gote
madaa kone rulaoma nipu
adoba pima. Go-rupa pea-le
naame Gote-na kone mulalo
kedaa pu kogono pema.
11 Gore neme go agalere
enaali raayo-para puri
paloma agale mana mo-
geape.
12 Gore ne penaali pare
nimumi nere pa ali meda
kone nasalimi. Dia, pare
neme agale komea ne pora
epe-rupa pamu ranaame
komo kone rulae epe-rupa
piraina. Go-rupa pali rabu
enaalinumi go epe kone
raayo adoma raitulalo pa-
limi.
13 Ni epalua-daare abi
page gore Gote-na agale
mana enaalinu-para yarepea
laketapape. Go page neme
nimu-para Gote-na pora
waru raitaliminalo agale
laketapape.
14 Gore abalade lotu-na
ali kalunu-para ne mada ki
wisimi rabu nimumi Holi
Spirit-na puri meanalo Gote
agale lagisimi. Go-rupa pisa-
le go agalena puri nagiyape.
15 Gore enaali medalo-
mame pora epe-rupa ku-
raoma palimi rabu adalimi.
Go-rupa pea-pulu ade abuna
go kogono pulalore nena
kone raayome go kogono
puma waru surubape.
16 Go-rupa puma nena pa-
muala pora waru surubape.
Go enaalinu mogeali rabu
waru mogeape. Ade abuna
neme go kogono puri paloma
pape. Go kogono puma pali
rabu nena agale page raital-
imide enaalinu page ne page
ade abuna kagaa piramala
palimi.

5

Enaali raayo nena ama bali aapa ame pirina

1 Neme yomogaenu-para rono napagaape. Dia-le neme nena aapa le-rupa ipu-para agale pawa loma ma-redepo yape. Go-rupa puma nena yagonu ame-rupa nimu raapu pirape.

2 Go-rupa puma ena-gaenuri ora nena agi-rupa kone sape. Go-rupa page ena maapuanu page ora nena balinu kone sape. Go-rupa puma enaali raayo madaa epe kone suma pora pamualepape.

Ena wasanuna agale mana

3 Gore ena meda nipuna ali komalia rabu nipu kama raapu ena wasa pirualia-pulu nipu waru raba meape kone samina.

4 Pare ena wasa medare nipuna si wanenu pirina nipuna kasuanu page pirina-le nimumi abala ririna kogonore go-rupa palia. Go madu wi si wanenumi Gote madaa kone su abala ririna nimuna agi aaraanu-para aaya kasuanu page raba mealimina. Gote-me go kone madaa raaname ora waru komea.

5 Gore ena wasare medare nipuna aali abala komisa-pulu nipu ora kama pirina nipuna surubape enaalinu napimi. Go-rupa pea-le nipumi Gote madaa kone waru rulaoma ade abuna naare paame page ribaa page nipumi Gote-para beten loma ele mulalo agale mu aaya.

6 Go-rupa pea pare ena wasa medare nipuna abal-ana kone koeyae pa saaba pia-pulu nipu pa piru aaya pare abala komaa-rupa pia.

7 Gore pa enaalinumi mo ena wasanu-para koeyae agale naleme-daare Gote-na agale mana pagoma ralina laketapape.

8 Go-rupa pea pare ali raayome nimuna rurunu waru nasurubalimi page ali raayome nimuna enanu narabamealimi page alin-umi nimuna kone rulaere giyalimi. Go-rupa paa-daa su ribaale-para piri enaalinu koe-rupa pimi pare nimi page ora koe-rupa piralimi.

9 Gore ena wasa lotu kogono pepa madaare pa ena wasa rado radona binu madaa natape. Dia, pare ena wasa medare nipu maali 60-pela pa piruma ali komeame rumaasade enanuna bi pepa madaa mada lu ina.

10 Go-rupa puma nipu epe kogono rado rado pi ena laminyare abalade nipumi nipuna si wanenu waru su-rubisa. Go page pora kimisu-para piri enaalinu page eda katea. Go page nipumi Gote-na ruru enaalinuna ali rade-peasa.* Go page nipumi abalade naarali piri enaal-inu raba mea. Go-rupa

* **5:10:** Abade go yapi di raburi enaali meda nena adaa-para epealia rabu age madaa-ae kegere kogonome adili enaalimi radepeala pisimi. Go pi kogonore nipuna kogono alinu-para pipape lo lakelisa.

puma nipumi epe kogono
rado rado page pea-pulu go
ena wasanu go-rupa lotu ko-
gono pinalo nimuna bi pepa
madaa lu sape.

11 Go-rupa pea pare ena
wasa medalomare nimu
penaali wala polalo peme-
le nimuna biri pepa madaa
natyape. Dia-le nimuna lo
robaa-para ali polalo kone
rekelea rabu nimumi Keriso
koau waalaeme.
12 Go-rupa pumare
abalade nimumi kone ru-
laoma Keriso-na lotu kogono
wala giyalimi-daare nimumi
Keriso-para lisimide agale
raitalimi.
13 Gore nimumi Keriso
giyoma kone rado page go-
rupa wimi: Nimumi kogono
kiaa komoma ada raayo-
para pa pamu aaeme. Go-
rupa puma nimumi enaalinu
medalomana agale paake
muma pamu lakeleme.
Go-rupa puma nimumi
pa kudiri agale madaa lo
aaeme.
14-15 Go-rupa pea pare
ena wasa medaloma ki age
rubuma pa pora pamulalo
Satan-na pora raleme. Go-
rupa pea-pulu nana konere
aali penaali kome ena wasa-
nuri nimu wala rumaaoma
nogo naaki maduma ada
surubalimina. Nimuna go-
rupa palimiri naana yada
lore ali medalomame naa-
para koeyae agale mada
nateme.
16 Go-rupa pea pare
kone rulae enaali medalo-
mare nipuna ruru-para
ena wasanu pitimi-daare
nimuna kone wasupa waru
surubalepape. Yesuna ruru
enaali nimumi ele kalape
kedaa nakomalimi. Dia, pare
apo kama raapu piri ena
wasanu surubalepape.

*Ali kalununa agale ko-
gono waru pinalo*

17 Gore lotu adaa surube
kogono ora epe-rupa peme-
daare nimimi pa ali medana
meape kana elere ora laapo
mealimina. Gore mo surube
alinu nimumi enaalinu Gote-
na agale waru lakeloma
mogealimi-daare yoto ora
waru mealimina.
18 Gote-na agale wi buk-
mi tya-rupare pagape:
Mena gawame kuniga wit
rabuaanaalia raburi nipumi
eda ogeasi noma nipuna
kana ele-le nipuna agale
namuma rogaape lea. Go pe-
le kogono alinumi nimu yoto
mada mealimi.
19 Gore ali medame lotu
surube ali madaa koeyae tea-
daare nimimi nipuna agale
napagalepape. Go-rupa
pea pare ali repo laapome
adalepa tepere nimuna agale
mada pagape.
20 Gore lotu surube ali
medalomame koeyae pu
piralimi-daare gore neme
Yesuna ruru enaali raay-
ona le agaa madaa go ali-
para agale mana waru
lape. Go-rupa pumare
mo enaali medaloma page
nimu paalame komalimi-le
laketapape.
21 Gote-na le agaa-para
Yesu Keriso-na le agaa-para
Gote nipuna mapiraasade
ensel-nuna le agaa madaa

page ora agale lagialimi. Nemere apo agale mana waru pagape. Go-rupa puma agale raayona re ora waru namakuaaoma pa agale wagepu go-rupa nalape. Go-rupa puma neme agale mana lakete rabu ali yago madaa paala nakomape.

22 Neme ali medalomame nimuna kalu madaa ki wagepu nasape. Dia, nimumi koeyae polalo palimiri nimu raapu napirape. Dia, pare ade abuna ora epe-rupa pirape.

23 Neme pa ipa wain nolalo paliri ipa wain ogesi-daa suma nape. Go-rupa paliri nena lo robaa-para ogesi-daa raba mealia.

24 Ali medalomame koeyae peme rabu waru adema. Go-rupa pea-le go koeyae elenu madaa koeyae rudu minalo abala maa palia. Yapare ali medalomana koeyae elere kaledoma peme pare werepere enaali raayo nimuna kone penaa mea adalimi.

25 Go-rupa epe kogono page pename epe-rupa adalima. Go-rupare epe ele medalomare abi pename naadema. Go-rupa pea-le epe elenu ade abuna kudiri pu mada nasamala palia.

6

Kogono naakinuna agale

1 Pa kogono madaa adili naaki raayomere go-ae madaa kone makuaalepape: Nimina Mudu enaali adaapumiri ora epe ali mudu kone suma nimuna bi minasaalepape. Go-rupa puma pa enaalinumi Gote-na bi madaa ero agale naloma naana aposel-me page ero agale naleme.

2 Pa kogono pape naakinuri nimuna ali kalunumi kone rulaoma ame bali kama pimi-le nipuna agale nagiyalepape. Dia, pare go ali kalunuri nimu Keriso-na ruru page pimi-pulu nimuna kogono ora waru epe-rupa palepape. Go-rupa puma nimi kogono naakinuri kogono madaa epe yoto mealimi rabu ranaame komoma kogono pamina.

Ele adaapu saawe konere koeyae kone yade

3 Ade abuna neme enaalinu kone pa epe go-rupa ena agale loma mogeape. Pa ali medamere naana Ali Mudu Yesu Keriso-na ora agale-para naana moge aaema kone giyoma pa agale rado meda mogealia-daare gore nipumi Yesuna agale-rupadaa natea.

4 Go-rupare nimu pa rope pi kone suma kone waru nasalimi. Nimuna konere nimumi ape loma agale madaa yada polalo peme. Enaalinumi go kone salimi rabu nimumi kudipa kone suma ape lo ero agale loma koe kotare pabe kone page salimi.

5 Go-rupa puma mo enaalinumi ade abuna rono pagoma koeyae agale abuleme. Go pi enaalinumi nimuna konere pa makeae kone suma ora agale nateme.

Nimuna konere Gote mada
ele mulalo leme.
6 Gore ali medame Gote-
na raana raluma pa elenu
madaa kone narulalia-daare
gore nipu raaname waru ko-
malia. Go rabu nipumi pa ele
kepaame kome kone nasalia.
7 Gore amame naa su
kamaa pena madialo raburi
naa ele raapu namadisa. Go-
rupa pea-le naame go su
kamaa giyalimade raburi
naame elenu page mada
nariaoma palima.
8 Go-rupa naame eda
mamina ele yalemare naame
gore ora epelea lamina.
9 Go-rupa pea pare ali
medalomame ele adaapu
sulalo kone salimi-daare
gore koeyae koneme nimu
kotalalo pea. Go-rupa
puma nimuna konemere ele
adaapu epame komalimi-
pulu nimumi ele adaapu
saawe kone wimi-pulu
bebolalimi.
10 Gore mo kana ele
meape konere ora koeyae
elena re yaa-pulu go kone
madaa opea. Ali medalo-
mame abalade kana madaa
kepaame waru komalimi-
pulu nimuna kone rulae
giyoma nimuna robaa-para
kedaa adaalepe ruma koe-
rupa piru aasimi.

Puma kagaa pirape kone wasupa meamina

11 Go-rupa pea nere Gote
raapu pi-le neme mo koeyae
kone giyape. Go-rupa
pumare neme epe redepo le
kone-para epe-rupa pirape
kone-para kone rulae-para
ranaa komape kone-para
waru epe-rupa rekape kone-
para pawa epe kuma pi kone
apo raayore ora meape.
12 Go-rupa puma Keriso
madaa kone rulaoma kogono
kedaa polalo pumare ade
abuna kagaa pirape kone
mealua. Go epe-rupa pi-
rape kone pirinalo Gote ne
yaaloma gisade. Go-rupa
puma neme enaali adaapuna
le agaa madaa nena epe kone
rulae abala la yokesi.

13 Gote nipumi ele raayo
wariaoma kone kalisa. Go
page Yesu Keriso-me abalade
Pontius Pailat-na le agaa
madaa ni Gote-na si aayo
pu la yokesa. Go Naakina
aaraana le agaa madaare
neme agale puri paloma go-
rupa lagialo:
14 Gote-me epe kone muma
naa mea waalisa-le neme
epe-rupa surubape. Neme
go-rupa surubaoma pumare
werepe naana Ali Mudu Yesu
Keriso wala epaliade yapi
di rabu pename epalia-daa
adalimi.
15 Nipuna epaliade yapi
di madaare Gote-me nipuna
raana raluma mea waatea.
Gote-me nipu komeame puri
paloma enaalinu surubuma
ali mudu raayona Mudu pia.
Go-rupa page nipu ora mudu
alinuna Ali Mudu pia.
16 Nipu komea nipuna puri
ora nadia yaalia. Nipuna
purina paa ora adaalepe
yaa-pulu naa nipu piri re-
para mada napalima. Enaali
medame abalade nipu na-
ademe. Enaali raayome abi
nipu madaa ora na-adalimi.

Nipu ora adaa bi page ade abuna kagaa pirape puri page ora saaba piru aaya. Go ora.

Ele adaapu wi alinuna agale mana

17 Gore go su kamaa piruma ele adaapu saayo kone su aaeme alinu go-rupa laketapape: Nimi pa ali-kone giyoma ele madaa kone ogepu rulaalepape. Ele raayo dia yaalia elenu madaare nimimi raaname waru nakomalepape. Dia, pare Gote-me naa ele raayo epe-rupa meaminalo go-rupa waru go aaya. Go-rupa pea-le nipu madaa raaname komoma kone mapiraoma adoba piramina.

18 Go elenu adaapu su aaemede alinu agale mana go-rupa laketapape: Nimimi epe kogono raayo waru pamina. Go-rupa puma nimimi epe kogono raayo mada kone marekaaeme-pulu nimumi go madaa raana waru komalimi. Go-rupa puma nimumi ade abuna nimuna ele enaalinu kaloma rumaalepape.

19 Gore nimumi go agale pagalimi-daare werepe nimu epe meape yoto mu-lalore epe kogono pamina. Go-rupa puma nimu puri muma ade abuna epe-rupa piramala palimi.

Timoti nena kogono waru surubape

20 Timoti, abalade Gote-me ne epe moge riape kogono gisade-le waru surubape. Go-rupa puma pa su kamaa wi agale-para pa makeae ape agale giyape. Go-rupa agalere pa enaali medalo-mame kone waru nasuma makuaape agale leme pare go pi-ai agale ora kolea.

21 Gore ali medalomame go makuaape agale epa wia lema pare nimumi epe redepo le pora agale giyeme. Gote-na epe raba meape konere nimi raapu wina.

Timoti Laapo Ripili Agale

Timoti-ri Pol-na kogono ali yago pirina Pol-me go pepare nipu piri lisa. Pol-me nipu epe pora ralinalo mea waatalo lu rapasa. Timoti nipuna kone rulaere nayola painalo page Yesu Keriso-na epe agale laketapape kogono naginalo lisa. Nipumi Gote-na redepo le pora ralinalo page lisa. Enaalimi nipu radaa-para kedaa laapo mea kaleme page go-aimi nipu kalisa kogono puri paboma pinalo lu rapasa.

Timoti-ri koeyae kone wi alinuna agale koeyae madaa napagape. Go pi agale pageme enaalina pirape ele mabebolaaya. Timoti-miri Pol-na paa-ainu makuaaoma ralina lisa. Gore puri pabo kone rulape-para lopu kumapu ena pirape-para yago raaname koma-aipara kedaa rado rado riapeaina agale lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Abi piralepape agale-para Timoti madaa beten laerupa (1.1-2)

Keriso madaa yala napolalepape (1.3-18)

Keriso raapu piruma yada papena agale (2.1-26)

Po raapu yapi di rabu enaalinumi koeyae palimi (3.1-9)

Kone rulaoma piralepape (3.10–4.8)

Timoti-mi Pol wala epenalo abi piralepape (4.9-22)

Timoti-ri ora Gote-na kogono ali-rupa pirape

1 Niri Pol Gote-me ni epe kone guma Yesu Keriso-na kogono ali mapiraasa. Gorupa pisa-pulu naa Yesu Keriso raapu ade abuna pima. Nipumi go-rupa palua-le agalemere naa eperupa mada piramina.

2 Timoti, nere ora nana si yaa-pulu neme go pepa ne piri-para lu rapaato. Aapa Gote-para naana Ali Mudu Yesu Keriso laapona epe raba meape kone-para kodo komape kone-para kuma pi kone page nena pu robaapara gina.

Gote-na Epe Agale madaa yalame nakomamina

3 Gore nana aapa kasuanumi wi kone suma Gote-na kogono pisimide-rupa neme page nimuna pora pamuaayo. Go-rupa puma neme nipu-para ora pili loaayo. Gore nana betenmere ribaa page naare paame page ade abuna ne madaa kone suma Gote-para beten loaayo.

4 Wala makuaayo rabu paitape loma nena le-para kilipisade re madaa kone suma ne ora adawe kone wi. Go-rupa paluare neme raaname waru komalua.

5 Gore neme ne ora kone komea suma makuaabaayo. Go puri paloma rulape agalere nena aaya Lois-para

nena ama Yunis laapome
page go-rupa kone rulasipi.
Go-rupa puma go epe kone
rulaere ne madaa page wia-
daa waru makuaayo.
6 Go-rupa pea-pulu neme
nena epe kone ora nagiyape.
Abalade neme naaki nena
kalu mada ki wisua rabu
neme Gote-na puri miside.
Go-rupa puma abiri neme
wala go puriri ora waru
marekaaoma paina.
7 Dia nipuna Holi Spirit-
na puri naana lo robaa-para
rubitaboma naa puri paloma
ranaa komape kone suma
naa surubema. Go-rupa
puma naame paala nako-
moma kogono pamina.
8 Go-rupa pea-le naana Ali
Muduna agale lakelapape
rabu yalame nakomape. Go
page ni karapo ada-para
pi-daa go madaa yalame
nakomape. Dia-le Gote-me
puri gialia raburi ni raapu
kedaa ruma Ali Mudu-na Epe
Agale enaalinu laketapape.
9 Abalade Gote-me naa ade
abuna kagaa pirape kone
Go naa nipuna ruru enaali
raayo piraminalo yaaloma
mapiraasa. Gore nipumi naa
epe kogono meda pisima-daa
kone nawisa pare nipumi
epe raba meape koneme
pisa. Ora abalade Gote-
me su yaa nawarisa rabu
Yesu Keriso naa gulalo
kone mapiraoma agale pu
mapaitaasa.
10 Go-rupa pisa pare abi
go raburi naana Raba Mi
Ali Yesu Keriso-me go epe
kone naa pename maa waal-
isa. Gore Yesu Keriso-me
komape puri maa rubuma
nipumi naa ade abuna epe-
rupa mapiraainalo Epe Agale
pename maa waalisa.
11 Nipumi abalade ni Epe
Agale laketapape kogono-
para Gote-na kogono panolo
ni aposel kogono ali mapi-
raasa.
12 Go-rupa pea-le neme
go kogono puma kedaa ru
aayo pare go madaa yala-daa
napea. Dia, pare neme nana
kone rulae aliri koneme
abala ade-pulu nipumi nana
pawade kogonore waru
suruboma pumare werepe
su kamaa epaliade yapi di
rabu page go-rupa palia. Go-
rupa pea-pulu nipuna pora
madaare nana lo robaa-para
kone waru rulaayo.
13 Gore Timoti ora agalere
abalade neme ne mogea-
suade waru pagape. Go
agalemere ne ora kagaa
mapiraoma epe pora mea
waatea. Go-rupa pumare
naana Yesu Keriso raapu
piruma nipu madaa kone
rulaoma raana kome ranaa
komo piru aape.
14 Naana lo robaa-para
pia Holi Spirit-na purimi
epe agale waru mogeama
surubape.
15 Gore nemere Esia su-
para piri enaali raayome ne
giyasimi remaa pagisi. Gore
Figelus-para Hermogenes*

* **1:15:** Pol-me lalo: Esia su-para piri enaalimi ni aba giyame rabu Figelus-para Hemogenis nipu laapome page ni giyape. Ake paa-daa ya? Koae eleme go su minaabalia lo lakelisa.

laapome page ni abala giyasipi.
16 Neme Ali Mudumi Onesiforus-repaa kodome komenalo beten laayo. Ora rana adaapu go alimi nana lo robaa-para epe kone masaalua. Go page ni karapo ada-para pi rabu nipu yalame nakomea.
17 Dia, nipu Rom su-para ipisa rabu ni epa asa pi piruma werepe ni adisa.
18 Go-rupa pea-le Ali Mudu epaliade yapi di rabu Ali Mudumi nipu madaa kodome komenalo neme beten loaayo. Go page ni Efesus su-para pirisua rabu rana adaapu Onesiforus-mi ni raba misa-daa pa makuaaba pi.

2

Timoti-ri Yesu Keriso-na epe edali rili ali-rupa aasa

1 Gore naa si Timoti, nere Yesu Keriso raapu piruma nipuna epe raba mi kone muma nipuna puri page meape.
2 Go agale raayo abalade pagisidere neme enaali adaapuna le agaa madaa lagisuade. Go agalere epe ali surubena laketapape. Go rabu nimumi enaali radonu page mada mogeaalimi.
3 Nere Yesu Keriso-na epe edali rili ali-rupa piruma kedaanu page riaina.
4 Gore ali meda nipu edali rili ali piralia-daare nipumi kogono radonu-para bisnis-nu page napea. Dia, nipumi nipuna ali mudumi nipuna kogono madaa raaname komenalo edali rili kogono komea pea.
5 Gore ali medame agi rali nali pali-daare nipumi alo pope pora giyoma napope le pora kabulaoma rekena agale yokaliare epe yoto namealia.
6 Go page ali medame nipuna maapu-para kedaa pu kogono puma epe-rupa surubaliare gore nipumi go maapu-para poae edare nipu abala nalia.
7 Gore neme go ne lagialo saa pi agale makuaape. Go-rupa puma Ali Mudumi go agalena re raayore mada la-gialia.
8 Neme Yesu Keriso ade abuna makuaape. Nipu abala komisa rabu Gote-me nipu wala marekaasa. Nipuri Devit-na rurumi madu wi naaki pirisade pare neme Epe Agale go madaa mogeasuade.
9 Neme go Epe Agale la yoke rabu alinumi kedaa mariaaoma ni pupitagi ne ali-rupa karapo ada adi mapaitaeme. Go-rupa peme pare Gote-na Epe Agalere karapo ada-paradaa nama-paitaeme.
10 Go-rupa pea-pulu nana lo robaa-para puri ma-palaoma neme go koeyae kedaanu raayo rili. Go-rupa puma Gote-me nipuna mapiraasade enaalinu ade abuna kagaa piramala pope kone mealiminalo kedaa rili. Gore ade abuna kagaa pirape kone-para ade abuna epe

paana puri page Yesu Keriso
raapu piruma mealimina.
11 Naame go agale madaa
puri paloma kone rulamina:
Gore ora abalade naa nipu
raapu komola pisima-
daare gore naa nipu
raapu piralima.
12 Gore naame puri paloma
kedaa raayo ru
piralima-daare gore
nipu raapu page
piruma ele surubal-
ima.
Gore naame nipu koau
watema-daare gore
nipumi naa page go-
rupa abutea.
13 Go-rupa pea pare naame
nipuna pora giyoma
naraitalimare gore
nipu komea nipuna
agale nagiyalia.
Gore nipuna konere nipumi
wala rado meda
nasalia.

Ora epe kogono aliri Gote-na le agaa madaa adaa bi wia

14 Gore go agalere nena
enaalinuna kone-para
masaape. Go-rupa puma
Gote-na le agaa madaa
neme enaalinu-para go
puri pale agale mana waru
laketapape: Nimimi agale
madaa yada napipape lape.
Go konemere enaalinu
mada naraba mealia pare
enaali medalomame go agale
pageme raburi nimuna kone
makoyaalia.
15 Neme ora epe kogono
paoma paliri gore Gote-me
nena kogono raaname koma-
lia. Go-rupa pea-pulu neme
Gote-na redepo le agale epe-
rupa lakete-daa nere go ko-
gono mada yala nakomali.
16 Gore pa enaalinumi
abalana kone suma pa
remaa lo pitimi-daare go
agale madaare koau walape.
Go pi agalere enaalinumi
pageme rabu Gote giyoma
nipu raapu napitimi.
17 Enaalinumi go agale
leme rabu go agalere koeyae
re-re nona pi piruma go
koeyae ele adaa yoma enaali
adaapu madia. Apo agale
le ali laapo Himeneus-para
Filetus laapore nimuna
moge riae tisaa pipi.
18 Go ali laapome epe
agalena pora giyoma
nipumi naa epe-rupa wala
marekaape yapidi-ri abala
popesade enaalinu laketepe.
Go agalemere Keriso-na
enaali medalomana kone
rulae mabebolaoma makoy-
aaya.
19 Go-rupa pea pare Gote-
me naa epe-rupa mapiraape
porare abala makuaasa.
Go agalere go-rupa lisa:
Ali mudumiri nipuna ruru
enaalinuna le agaa waru
adea. Go-rupa puma pepa
meda go-rupa page lu wisa:
Enaali raayome naa Ali
Mudu raapu pima leme-
daare nimumi koeyae kone
raayore ora giyoma koau
waalamina lisa.
20 Gore adaa ada-para
plet-nupara dis-nupara
rado rado wia. Go-rupa
puma medalomare epe silva
kaname warili-ai page epe
gol kaname warili-ai page

wia. Go komea-daa dia pare plet medaloma repename page sumi page warilimi. Go-rupa puma medalomare epe kogono mada warilimi pare medalomare pa kama kogono mada warilimi.

21 Go-rupa pea pare ali medame go pa kogono pape plet koe-rupa giyoma epe-rupa piraliare nipu epe kogono pape plet piruma epe kogono palia. Go-rupa puma nipu epe kogono raayo pulalo kone su piruma nipumi nipuna Ali Mudu mada raba mealia.

22 Gore neme pena naakinuna lo robaa-para koeyae kone kama koau waaloma giyalepape. Go-rupa pumare epe redepo le kone-para kone rulape kone-para ranaa komape kone-para kuma pi kone-para go kone raayo mada pirape. Go-rupa puma ali medaloma nimuna lo robaa-para kone komea suma Gote-me nimu raba minalo beten leme-daare nimu raapu epe-rupa pirape.

23 Go-rupa pea pare makeae kone-para kone nawi pu rubebe pi agalenu page napagape. Go pi agalemere pa yada pape kone marekaaya-daa ade.

24 Ali medame Ali Mudu-na kogono palia-daare nipumi ero agale mada natea. Dia, nipumi enaalinu raayo-para epe kone suma agale pawa loma ora epe tisaa piralia.

25 Nipumi pawasi kogono puma agale yoke enaalinu raapu agale pawa ma-redepo yaalia-daare Gote-me nimu raba mealia. Go-rupa paliadaare nimumi kone lo-pu pereke yoma ora agale mada waru adalimi.

26 Go-rupa puma nimuna kone-daa epe-rupa redepo yabo salimiri nimumi Satan-na pora giyoma pogola pamualimi. Go-rupa napalimiri Satan-me nipuna wena agona nona pi-para mapiraalia rabu nipumi go-rupa puma nipuna agale pago pirinalo pisa.

3

Po raapu yapi di rabu

1 Gore neme kone waru makuaape. Werepe su yaa perekeape yapi di raburi enaali madaa koeyae ele adaapu opapalia.

2 Go rabu nama nama rubili alinu page piralimi. Go-rupa puma ele kepaame kome enaalinu page piralimi. Go-rupa puma pa agale adaapu pu rope pape-ainu page piralimi. Go-rupa puma enaalinumi koeyae ero agale leme. Go-rupa puma nimuna agi aaraanuna agale raitalimi. Go-rupa puma nimumi ora pili page mada nateme. Go-rupa puma nimumi Gote-na kogono koau waateme.

3 Go-rupa puma nimumi enaali raayo-para koeyae kone salimi. Go-rupa puma nimumi kodome komape kone page nasalimi. Go-rupa puma nimumi epe enaalinuna bi marabuanyaalimi. Go-rupa puma nimumi ora koe-rupa pogolasaoma nimumi rono waru pagoma

enaalinu tyalo piralimi. Go-
rupa puma nimumi epe
kone raayore yada lore ali
aulalimi.
4 Go-rupa puma nimuna
yagonu-para kawae madial-
imi. Go-rupa puma nimuna
koeyae kone wagepu
marekaalimi. Go-rupa puma
nimu ali-kone suma nimuna
to yogale madaa pedo pedo
pumare nimumi Gote madaa
ranaame nakomalimi.
5 Go-rupa palimi pare
nimuna pa agaleme lotu
loma Gote-na bi leme
pare ora Gote-na puriri
namakuaalimi. Neme go pi
enaalinu re-para napope.

6 Ali medaloma go pi alin-
umiri pagaa wi kone suma
pora pamuma enanuna ada
ru-nane puma kodobaeme.
Mo enanu nimu epe kone
nasu lo robaa-para koeyae
kedaanu saapiruma nimumi
pupitagi nolalo peme. Go-
rupa peme rabu go koeyae
alinumi mo enanuna kone
mabebolaaeme.
7 Go enanuri nimu ade
abuna epe agale pago pimi
pare nimumi ora agalena re
mada namakuaaeme.
8 Gore abaladere Janes-
para Jambres* laapome
Moses-na agale napagoma
yada lorape kone wisipi. Go-
rupa madaare koeyae alin-
umiri Gote-na ora agale ria
giyoma yada lore ali auleme.
Gore nimuna konere abala
makoyaaoma kone rulape-
airi ora nasalimi.
9 Go-rupa pimi pare
nimina konemere koeyae
adaapu-daa napalimi. Dia
enaali raayome nimuna
makeae kone adalimi. Abala
ririnare Janes-para Jambres
laapona kone adisimi-rupa
nimina page adalimi.

*Gote-na agalere waru mo-
geape*

10 Go-rupa pea pare
abalade neme pora
ralisuade-rupa neme page
abi go-rupa raitape. Go-
rupa puma neme go pora
raluma neme moge aayo
agale pagemede. Go-rupa
puma nana polalo pi porare
neme page waru ade. Go-
rupa pumare nana kone
rulae ele-para nina epe-rupa
pirape kone-para nina ranaa
komape kone-para nina puri
paloma adoba pirape kone-
para go kone raayore neme
abala ade.
11 Go page koeyae alinu
medalomame ni-para koae-
aunu pisimina page rana
adaapu radaa nisuade page
neme go-alenu ade. Gore
kedaanu raayo mo Antiok
su-para page Aikoniam su-
para page Listra su-para
page kedaa rado radore ni
madaa kama ipisa-daa neme
rilisuade. Go-rupa pirisua
pare neme mo koeyae alinu
giyanolo Ali Mudumi go
kedaa raayo madaa ni raba
misa.
12 Gore enaali raayome
Yesu Keriso raapu piruma

* **3:8:** Moses-na yapi di rabu Juda enaalina remaa gupa wia. Janes-para Jambres lapore Isip supara ada pode ali pirisipi. Go remaare Kisim Bek 7.22, 9.11 go-para page wia.

Gote-na kone meme rabu
lore alinumi go enaali kedaa
kaleme.
13 Go-rupa pea pare koeyae
alinu-para makirae agale
lakale alinumi koeyae agale
waru lakeleme. Go-rupa
puma ora koe-rupa makiral-
imi. Go peme pare nimuna
gole go peme alimi nimu
wala makiraeme.

14 Go-rupa peme pare
nemere abalade mo pagoma
kone rulaside agalere waru
puri paloma kone rulasi.
Gore neme go ora agale ria
lagisimide enaalinuna kone
abala waru adisi-pulu nimi
makuaaoma pe.

15 Gore neme go page
makuaaye. Abalade ne oge
naaki piruma Gote-na Epe
Buk madaa wi agale pago
pirisi. Go buk-miri ne ora
makuaape kone gu aaya-
pulu go pora raitali. Go-
rupa pumare Yesu Keriso
madaa kone rulaoma ne ade
abuna kagaa piramala pali.
Go-rupa painalo Gote-me ne
wala misa.

16 Gote-na agale wi buk
raayore nipuna Holi Spirit-
mi go agale kaloma puri
mapalaasa. Gore Epe
Agalena kogonore ora agale
mogeama kone ma-redepo
yaoma naana koeyae elenu
page waaloma naana epe
pora pamuape agale mana
page lagialia.

17 Go agale pageme enaal-
inumiri Gote-na kogono
peme rabu pu robaa-para
puri mapalaaoma nipuna re-
depo le koneme epe kogono
rado rado mada palimi.

4

*Gote-na agale enaali lake-
laina*

1 Gore Yesu Keriso-me
pa piri enaalinu-para abala
kome enaalinu-para raayo
yoto rumaalia-le neme
Gote-na le agaa madaa ne
agale puri paloma go-rupa
lagialo: Yesu Keriso-re go
su kamaa ipuma naa ade
abuna surubalia-pulu go
mada agale mana lagialo:

2 Neme nipuna agale
enaalinu waru laketapape.
Go-rupa puma ora yapi di
raayo madaare ade abuna
puri paloma waru laketa-
pape. Go-rupa puma pawasi
agale waru laketapape. Go-
rupa puma nimuna kone ma-
epeaaina ora puri pale agale
laketapape. Go-rupa puma
nimuna kone ma-redepo
yainalo laketapape. Go page
nimuna lo robaa-para puri
mapalaainalo laketapape.

3 Go-rupa pea pare
werepere epaliade yapi di
rabu enaalinumi ora agale
ria napagalimi. Go rabu
nimuna lo robaa ru-nane
wi kone madaa raaname
komolalo nimuna tisaa rado
radonu mea kiritalimi. Go-
rupa puma mo tisaanumi
nimuna raaname kome
agale lakelenalo rado rado
mea kiritaoma palimi.

4 Go-rupa pumare nimumi
ora agale pagapere giy-
oma nimumi pa remaanu
pagolalo nimuna lo robaa
marekeaaoma piralimi.

5 Go-rupa pea-le ade abuna
nena kone waru surubuma
pora waru raluma pope. Go-
rupa puma kedaanu ruma
neme Epe Agale laketapape
kogono waru puma Gote-na
gisade kogonore waru pu
kiritape.

Pol-na kogonore go dia yala

6 Gore abi Gote-na lodo
kirulalo repename wain
ipa mea koyaaeme-rupa
nina yaapi koyalimi rabu
re-para komolalo pi. Abi
nana kogono madaare nana
komape yapi di rudu yala.
7 Gore alinu epe agi rali
nali pemede-rupare neme
pora raayo pamuaoma
pumare Gote-na gisade epe
kone rulae agale riare neme
waru surubede.
8 Go-rupa pea-le epe-rupa
wagepu epeme enaalina
kana elere abala yarare
saabaaya. Go epe kana elere
mo epe kose pagape Ali
Mudumi nina kalu madaa
epe raguna-rupa maa palia.
Go ali epaliade yapi di raburi
nipumi ni go epe ele gialia
pare ni komea nagialia.
Dia, pare enaali raayome
nipuna epape di madaa
raaname komoma suruba
pimi enaalinu page katea.

Agale pu paitalepape le agaa

9 Gore ni piri-para wagepu
epaina kedaa pape.
10 Paga, Demas-me niri
abala giyoma su kamaa ele
raitalalo raaname komisa.
Gore nipumi ni giyoma
Tesalonaika su-para pisa.
Kresens nipuri Galesia su-
para pisa Taitus-ri Dalmesia
su-nane pisa.
11 Go-rupa puma Luk
komeare ni raapu pa pipa.
Gore neme Mak pua lamu
muma maa epape. Nipuri
nina kogono madaa ni epe-
rupa raba mealia.
12 Neme Tikikus abala Efe-
sus su-para mea rapaaisua.
13 Gore ne epolalo pali-
daare nana saket mo Kar-
pus nipu kalisua-le Troas su-
para wia-le neme ora puma
mealepape. Go page buk
mea epali rabu mo hos yo-
galeme warili buk-ri neme
lisua-le ora maa epape.
14 Aleksander nipu elenu
kana bras-me kunuma war-
ili alimiri nipumi abalade
ni-para ora koeyae pamu
pisa. Gore werepe nipuna
mo koeyae pisa madaare Ali
Mudumi ora koeyae rudu
katea.
15 Neme page go ali waru
adape. Nipumi abalade
naana agale rabuaniaalalo
kama pisa-le.
16 Abala ririnare neme
kose lape agale lisuade
raburi ali meda ni raba mu-
lalo napirisa. Dia go raburi
ali raayome ni giyasimi.
Yapare neme nimu koeyae
rudu naminalo Gote-para
beten laayo.
17 Go-rupa pisimi rabu Ali
Mudumi abalade ni raapu
piruma ni puri gisa. Go
rabu neme mo ruru rado piri
enaalinu raayo epe agale pa-
genalo pamu lagelisuade. Go
rabu lore alinumi ora koeyae

yana-rupa piruma ni nolalo
pisimi. Go-rupa pirisimi
pare Gote-me ni raba mis-
ade.
18 Go-rupa madaare alin-
umi ni koeyae polalo peme
pare Ali Mudumi ni raba
mealia. Go-rupa pumare
nipumi ni nipuna so yaa-
para surube yapi di adanolo
epe-rupa maa palia. Go-rupa
pea-le ade abuna Ali Mudu-
na bi minasalimina. Go ora.
19 Nemere Prisila-para Ak-
wila repaaya-para epe-rupa
piralepa lo rapaayo. Go page
Onesiforus-repaa page epe-
rupa pirainalo rapaayo.
20 Erastus nipuri Korin su-
para pa pirisa. Go-rupa pisa
pare Trofimus yaina komisa-
pulu mo Miletus su-para aina
ipisuade.
21 Gore upame komoma
po rilipu epape yapi dinu
epalia-le neme ni piri-para
wagepu abi epape.
Yubulus-para, Pudens-
para, Linus-para, Klodia-
para go nena amenu raayo
page epe-rupa piralepape
agale pu rapaatema.
22 Ali Mudu-ri nena kone
raapu piralia. Go-rupa puma
nimi raayome Gote-na epe
raba meape kone kuma pi
mealimina.

Taitus
Ripili Agale

Taitus-ri Juda ali-daa dia yapare nipu Kristen aulisa rabu Pol-na Aposel kogono raba misa. Pol-me Taitus-ri mo ipa solwara lena meda wi su Krit su-para mina rapasa. Lotu adana kogono surubenalo mapiraasa.

Riri-nanere pepa-me go-rupa ta: Krit enaalina pemeairi ora na-epelea lisa. Go pea-le lotu adaina mudu ali pirulalo paliade aliri epe pora ora raitalia. Werepe Pol-me Taitus-para enaali komea komea lo mogeape ele lakalisa. Gore yomagae page enagae page penaalipara inamapua-para pa kogono naakinu page raayo mogealapape lisa. Go peadaa pora po agalere go-rupa: Taitus-mi enaalinu kone lo robaa komea suma yagonupara epe enaali piralepape lo mogeaina. Go puma nimu yada agalenu pu rono napagena lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Abi piralepape agale-para Taitus beten lae-rupa agale (1.1-4)
- Enaalinu Keriso-na ruru ma-aulaape agale (1.5-16)
- Enanu nimuri go au pimi (2.1–3.11)
- Taitus-na agale mana-para abi paitape agale (3.12-15)

Pol-me Taitus puri mapalaape agale luma pepa rapasa

1 Ni Pol-re Gote-na kogono puma Yesu Keriso-na aposel kogono ali page pi.

2 Go ora agalere naame ade abuna kagaa piramala pulalore piramina. Gote-re nipummakira agale nalea pare abalade su yaa abi nawarisa rabu nipumi naapara ade abuna kagaa pirape kone gialua kone wisa.

3 Go pumare werepe nipuna epe yapi raburi nipumi nipuna epe agaleme go ade abuna mapiraape kone madaa pename waalisa. Go pumare nipumi go agale nimi surubenalo lisa. Go puma naana Raba meape Gote-me ne go epe agale laketapape lisa-pulu go-rupa mogeaayo.

4 Go pepare neme Taituspara lu rapaato. Nere ora nina naaki piraina kone wi. Go puma nena kone rulae elere naa raapu komea-rupa rulaema. Go pumare ora Aapa Gote-para Yesu Keriso naana Raba Meae Ali page nipumi nimi epe kumapi kone-para epe raba minalo loaayo.

Pol-me lotu ada-para kiritaoma piri enaali surubape alinu agale mana lakalisa

5 Nememe abalade Krit su-para piraina giyasuade kogono medaloma waru maredepo yaainalo pisuade. Go pumare ora adare raayoparare neme Yesuna ruru enaalinuna surube alinu

mapiraaina kone wisua. Go
pea-le nana lagisuade agale
mana makuaalepape:

6 Go lotu surubape aliri
nipu epe-rupa piruma nipu
mada koe ele meda naina.
Go page nipu ena komea
piri ali pia. Go puma
nipuna si wanenumi Keriso
madaa kone rulalimina. Go
page enaali medalomame
nimu pupitagi nape-para
agale yoke si wanenu mada
nalamina.

7 Gore go alimiri nipu Gote-
na lotu kogono surubea-
le enaalinumi nipuna koe
ele na-adenalo nipu pora
epe-rupa pamea. Go page
nipumi ali-kone nasuma
nipumi wagepu rono napa-
gaaya. Nipumi ipa bia noma
peme-rupa makeya nape
kone nawia. Nipumi koe-
rupa pogolasaoma enaalinu
nalina. Go page nipumi kana
meape elenu page kepaame
nakome ali pia.

8 Dia, pare pora kimisu
enaali epeme raburi nipumi
waru raba mina. Nipumi epe
raaname pape kone raayo
madaa kepaame nakomena.
Nipuna lo robaa-para wi
kone waru surubuma Gote-
na pora epe-rupa pamuma
redepo le kone waru ina.

9 Go puma nipumi abalade
mogelisimide agale madaa
kone rulaoma waru lake-
lena. Go rabu epe agale
laketea rabu nipumi enaalin-
una kone pu robaa-para puri
mapalaaina. Go rabu page
nipumi agale yoke enaalin-
una kone ma-redepo yaaoma
epe pora maa waalalo pina.

Krit su-parare makirae agale le alinu adaapu pirisimi

10 Gore agale yoke alinu
adaapu piruma pa agale
rado rado pa pamu lo-
mare Krit enaalinuna kone
makiritalo peme. Go peme
rabu Juda alinu adaapu
yogale ruguli ruru pimi-le go
alinumi apo makirae agale
adaapu leme.

11 Go alinumiri koeyae
pulalore enaalinuna ele
yola mu aaeme. Go yala
pape kogono peme rabu
ora agalena mogeleme-pulu
aaraalu rado radonuna kone
mabebolaaeme. Go pea-le
neme go pi alinuna agale
maloraape.

12 Abalade Krit ali medare
nipu agale lakale ali piruma
go-rupa lisa: Krit alinuri ade
abuna makirae agale le alinu
pimi. Go puma raa mena-
rupa piruma kogono giyoma
eda adaapu noma kiaa rake-
pele alinu-rupa pimi lea.

13 Go agalere nipumi ora
agale lisa. Gore nimina kone
pereke yoma epe-rupa rulal-
iminalo nimu-para ape loma
agale puri paloma laketa-
pape.

14 Gore nimumi Juda
alinuna pa lidinu-para pa
enaalinuna rekena agale-
para giyanalo agale laketa-
pape. Apo rekena agalenuri
ora agale koau walaeme
alinumi lakeleme.

15 Gore alinu medalomare
epe kone suma pimiri ni-
mumi ele raayo ademe rabu
epe kone kama su aaeme.

Go pea pare alinu medalo-
mare lo robaa-para koe kone
suma kone narulaemere ele
raayo ademe rabu ora koe
kone kama su aaeme. Gore
nimuna kone-para nimuna
lo robaa-para wi kone page
ora mabebolainalo peme.
16 Gore naame Gote adema
leme pare nimumi Gote-
na pora epe-rupa naraleme
pare makirae agale leme.
Go alinuri nimumi rono
pagoma agale yoke enaalinu
pimi-pulu epea-daa ora
napeme.

2

Enagae yomagaenumi epe-rupa palepape

1 Go pea pare nemere
epe ma-redepo yape agale
enaalinu-para mogeape. Go
puma neme nimu go-rupa
laketapape.
2 Yomagae alinuri nimi
namakeyaatapape. Dia,
pare nimi epe kone waru
suma nimina kone waru
surubalepape lo laketapape.
Go puma kone rulae agale-
para ranaa komape kone-
para adoma rekaape kone-
para waru makuaalepape.
3 Enagaenu page go-rupa
laketapape: Nimi pora
pamualimi rabu Gote-na epe
kone sape enaalinu-rupa
pamualepape lo laketapape.
Nimimi enaali medalo-
mana bi narabuainaaoma
ade abuna ipa bia noma
meme kone nasalepape lo
laketapape. Nimimi epe
pora waalape tisaa-rupa
piralepape lo laketapape.
4 Go puma epe agale maa
wateme rabu pena rumaae
enanumi nimuna aalinu-
para nogo naakinu-para
ranaa komape kone suma
piralimi.
5 Go pumare go enanuri
nimuna kone surubuma
epe-rupa piruma nimuna
ada-para kogono page waru
surubenalo pora waateme.
Go puma go enanumiri
nimuna aalina agale waru
pagaliminalo pora mada
waateme. Go puma nimumi
pora epe-rupa raitalimi-
daare pa enaalinumi Gote-na
epe agale madaa koe agale
mada nateme.

Ali pena naakinu madaa agale mana lakalisa

6 Go pea pare neme pena
naakinu nimuna kone waru
surubena agale puri paloma
laketapape.
7 Gore ne Taitus-ri neme
enaalinu epe pora ralinalo
epe kogono pape. Go puma
agale mogele rabu epe kone
komea suma lakelapape.
8 Go puma neme epe agale
pamu te-daare enaalinumi
nena bi mada narabuainaal-
imi. Go pumare naana lore
alinumi naa-para koe agale
mada nateme pare nimu
yala poteme.

Kogono naakinuna agale mana

9 Neme mo kogonome
adili naakinu go-rupa lake-
tapape: Gore kogono raayo
peme rabu Mudu Ali-na
agale pagoma epe kogono
palepape lo laketapape. Go
puma mo Mudu Alimi nimu

waru raaname komalia. Go page nimuna Mudu Ali-para koe agaleme na-abutapape.

10 Oge elesinu page paake namealepape. Dia, pare nimumi agale waru raluma epe pora komea pamualepape. Go palimi rabu enaalinumi nimuna epe kogono raayo adoma naana epe Raba mi Gote-na mogealisa agalere ora madaa minasaalimi.

Epe-rupa piruma Kerisona epape yapi di adoba piramina

11 Gore Gote-na epe raba meape konere nipumi enaali raayo raba minalo pename maa waalisa.

12 Go epe raba meape agale pagema rabu Gote nipu koau nawaalaoma su kamaa wi kone giyoma elenu epame nakomelema. Go agale pagema rabu naame naana kone surubuma Gote raapu epe-rupa piramina.

13 Gore naame Gote-na raba meape agale pagoma raitalima rabu naame puri paloma mo epe raana komape di epalia madaa adoba pitima. Go yapi di rabu naana Mudu Gote nipuna epe paana puri maa waalea-daa enaali raayome adalima. Go yapi di rabu page naana Raba Meape ali Yesu Keriso epalia.

14 Nipumiri naa raba mulalo naana koe ele raayo maa rubulalo komisa. Go pisare naa nipuna ruru piraminalo pisa. Go pisa-le naana pu marekoma naame epe kogono waru pamina.

15 Go agalere ade abuna enaalinu pagena mogeape. Neme nimuna lo robaa-para puri mapalaaoma koe elenu giyalepape. Go puma puri pale agale mana waru laketapape. Go puma pa enaalinu medame nere riabo ali kone nasalimi.

3

Naa epe kone suma piramina

1 Gore surube enaali raayome gavman-na agale-para ali muduna agale-para pagoma pora raitalepape loma nimuna kone maredepo yaina agale mana laketapape. Go puma nimumi epe kogono raayo pala pirinalo waru laketapape.

2 Nimumi enaali meda madaa pa koe agale natapape lo laketapape. Go puma nimu pawa epe-rupa piruma epe konere ade abuna enaali raayo-para salepape lo laketapape.

3 Gore abalade page naame makeae kone suma agale yokoma koe-rupa pirisima. Go puma naamere kone koe rado rado wisima rabu naame koe elenu madaa lo robaa-para raaname kome kone wisimade. Go puma naame abalade alinu medaloma mada koe kone suma nimuna elenu madaa ade abuna kepaame komo pirisima. Go puma ali medalomame naa-para yada lore ali aulasimi rabu naame

go koe kone abutalore nimu-
para page yada lore ali aula
pirisima.

4 Go pisima pare naa raba
meape Gote-me naa-para epe
kone su ranaame komisa.
5 Go puma nipumi naa
ade abuna kagaa mapiraape
kone gisa. Go pisare
naame nipuna epe kogono
pisima-daa namisa. Dia,
pare nipumi naa kodome
komoma naa ade abuna
kagaa piramala popena pisa.
Go pisa rabu nipuna Holi
Spirit-na purimi naa kagaa
nogo naaki-rupa mapiraasa.
6 Gore naana Raba Meape
Ali Yesu Keriso-me kogono
pisa-daare Gote-me Holi
Spirit-na puri raayo naa
madaa mea epenalisa.
7 Nipuna epe raba meape
kone gisa rabu nipumi naa
epe redepo le enaalinu mapi-
raasa. Go pumare naame mo
ade abuna kagaa pirape epe
kone muma abi page naame
go kone madaa adoba piram-
ina.
8 Go agalere ora agale ria
yaade.

Naa konemere go agale
neme puri paloma lakelaina
kone salo. Go puma enaalinu
medalomame Gote madaa
puri paloma kone rulalimiri
gore nimi epe kogono palim-
ina.
9 Go pea pare kuma
napi agale-para nimi madi
kasuana Yapi-para ape puma
le agale-para rekena agale
madaa ape le agaa-parare
go raayore ora giyape. Gore
naame adema rabu mo
agalemere naa epe pora
raitapena-daa naraba mea.
10 Gore ali medame Yesuna
ruru enaalinu marugulalo
palia-daare neme puri pale
agale mana rana komea page
rana laapo page laketapape.
Go pali pare nena agale
napagalimi-daare gore neme
nimu giyape.
11 Gore neme makuaape
go-rupa aliri nipuna koe el-
eme nipuna kone ora makoy-
aaya. Go puma nipumi koe
ele pea rabu go koe eleme
nipu koe ali pename waatea.

Agale medaloma lakalisa

12 Gore werepe Artemas-
para Tikikus laapo ne piri-
para epenatoa-daare ne
wagepu go Nikopolis su-para
epape. Go su-parare koe
upame komape yapi di-na go
su-para epalia-le abi epape.
13 Neme go rekena agale
tisaa ali Senas raba meape.
Apolos page raba meape.
Neme nipu pora pamina
elenu page raba meape.
14 Go page neme naana
enaali rurunuri ade abuna
epe kogono paminalo mo-
geape. Go pumare enaali
medaloma elenu ora dia
yaaliare raba minalo lake-
tapape. Go puma nimi
pa kiaa kepele enaalinu
napiraminalo laketapape.
15 Enaali raayo ni raapu
komea-para pima enaal-
imiri epe-rupa piralepape
lo agale wai lo rapaaema.
Gore naana adami enaalinu
piruma kone rulaemede
enaalinuri epe-rupa pi-
ralepape lo laketapape.

Gote-na epe raba meape kone nimi raayo raapu wina.

Filemon
Ripili Agale

Filemon-re ora adaa ali piruma mo Kolosi su-para Kristen pirisa. Onesimus-ri nipuna kogono naaki pirisa. Nipuna kogono surube ali giyoma pa su meda-para pogola pisa. Go adare-para Onesimus nipu Pol ada muma Kristen-rupa pirisa.

Go yapi di-ainare Pol nipu karapo ada-para pirisa-pulu Filemon adola pope-rupa marisa. Pare nipumi pepa luma Onesimus kalisa. Go puma Onesimus wala nipuna surube ali piri-para maa rapasa. Go pepa madaare Pol-me Filemon go-rupa lakalisa: Nena kogono naaki rono napagaape lisa. Abiri go kogono naakiri Kris-ten pia-le Filemon nemere ora nena ame-rupa meape.

Robonu go-rupa adamina:

Filemon epe-rupa aawape agale (1-3)
Pol-me Onesimus madaa Filemon agale lakalisa (4-22)
Abi awape agale-para beten lae-rupa (23-25)

Pol-me Filemon piri pepa luma rapasa

1 Ni Pol-re Yesu Keriso-na kogono madaa karapo ada-para pi. Naana ame Timoti saa laapome go pepa Fi-lemon pia re-para rapaalepa. Nere ora ni raapu kogono komea-rupa pepa.

2 Naana bali Apia su-para naana kogono yago ali Akipus-para go pepa rapaalepa. Go page nena ada-para lotu kiritalo pimi enaalinu-para page go pepa rapaalepa.

3 Naana aapa Gote-para naana Mudu Ali Yesu Keriso laapome nipuna epe raba meape agale-para kuma pi kone-para nimina pu robaa-para maa gina.

Filemon-me Mudu Ali kone rulasa

4 Naa ame Filemon nere ade abuna neme beten to rabu nena bi loma Gote-para ora pili loaayo.

5 Gore nemere Gote-na ruru enaali madaa ranaame komoma Mudu Ali Yesu madaa kone waru rulaaye-daa remaa pago aayo.

6 Gore naa nimi kone rulaeme enaalinu raapu kone komea-rupa samina. Go puma naa Yesu raapu piruma nipuna puri raayo adaminalo beten loaayo.

7 Gore epe ame ali waru paga. Nena ranaa komape konere ora epelea konemere naa lo robaa-para raana komape kone masaaoma puri ora mapalaaya. Gore neme kone go-rupa suaaye rabu Gote-na ruru enaalin-una lo robaa-para epe kone masaaye.

Filemon-me Onesimus-ri nipuna ame-rupa lamu misa

8 Go puma saa Keriso-na ame pipa-pulu neme ele meda paina kone wi. Go puma neme go konere agale mana-rupa lagialo.

9 Neme ne madaa raana
komalo-le neme agale pawa
meape. Gore ni Yesu Keriso-
na agale lakale ali ya-pulu ni
karapo ada-para pi. Go pea
puri pale agale nalagialua.
10 Dia, pare neme Keriso-
na pora pamuae kone wisa-
daa Onesimus* madaa agale
tepa kone wi. Neme karapo
piruma neme nipu naa
si-rupa kone rulape kone
mogeaaya-pulu niri Keriso-
na aapa pi.
11 Abalade nipumiri ne
raapu piruma epe kogono
napisa. Go pisade pare abiri
nipumi saa laapo raita raba
meape kogono pala.
12 Abi nipu wala ne piri-
para maa rapaayo. Go pi
rabu nana lo robaa-para
kone nipu mada pira palae
epalia.
13 Neme epe agale moge
riape kogono madaa karapo
ada piruaayo-pulu neme
Onesimus ni raapu piruma
ni raba mina kone sawa. Go
puma nena rado-rupa nipu
pirula penalo.
14 Go pea pare neme
go madaa nate-daare gore
neme nipu nasaapitua. Dia,
pare nena koneme nipu epe-
nala kone sali-daare neme
nipu mada mea rapaalua.
15 Gore nipumi abalade ne
ogeasi giyasade pare abiri
wala nipu ade abuna ne
raapu pirapaina.
16 Go pumare abi nipuri
pa kogonome adili naaki-
rupadaa napia. Dia, pare
abiri nipu ora naana Keriso-
na ame ya-pulu nipu madaa
pa kogono adili ali pia-daa
nalema. Gore neme page
nipu ora nana ame ya-pulu
raaname komalo. Go pea-
le neme nipu mealiri nipu
kogono adili naaki epe-rupa
piralia. Go pea pare nipu
Mudu Ali raapu piruma ora
nena ame ya-pulu neme
nipu madaa raana ora waru
komape.
17 Go puma neme saa
Keriso-na kogono komea
pepa kone sali-daare gore
ni mulalo agale lage-rupa
Onesimus page go-rupa
waru mogeaoma meape.
18 Go pea pare nipumi
abalade ne madaa koeyae
meda palo pisa-daare ni
madaa yago abuto. Go puma
nipumi rudu meda mealo
pisa-daare gore ni madaa
yago abuto.
19 Niri Pol go agalere ora
nana kimi talo: Go ruduri
nana abutua. Gore ora
nena epe-rupa pirape kone
madaare nere ni madaa yago
wia-le ake paa-daa neme go
madaa agale lano ya?
20 Gore nina ame Mudu Ali-
na bi madaare go epe raana
pi kogono pape. Ne saa
laapore Keriso-na ame laapo
pipa-le go kone madaare
neme naa lo robaa-para epe

* **1:10:** Onesimus-ri Filemon-na kogonome adili ali yapare nipu pogola puma Pol raapu pisa. Go pumare nipu Kristen ali-rupa puma pirisa. Juda enaalina rekena agalere go-rupa lea: Kogonome adili ali medaa gupa pogola palia-daare surube alimi yada pi alinu lakeloma repena polopea madaa nilimi tyala pisimi.

kone masaape.
21 Neme go pepa epe-
nalalore go agale raluma
piraina kone suma pi. Gore
neme mo pape talo elenu
raayo-para medaloma page
mada pali kone salo.
22 Go pea pare ne agale
meda pa lagialo: Neme
nina ada pada meda yarare
pape. Gore neme kone salo
pare Gote-me nimina beten
pagalia rabu niri wala nimi
raapu madaa mapiraalia
kone salo.

Agale medaloma lakalisa

23 Epafras-re ni raapu Yesu
Keriso-na kogono madaa
karapo ada-para piruaaepa.
Go alimiri ne epe-rupa
pirape lo agale lo rapaata.
24 Naa kogono komea-
para pi alinu Mak-para
Aristarkus-para Demas-para
Luk-para nimumi page ne-
para epe-rupa pirape lo
agale lo rapaateme.
25 Abiri Mudu Ali Yesu
Keriso-me nipuna raba
meape kone kuma pi nimina
lo robaa-para maa rapaaina.
Go puma nimi raapu wina.
Go mada. Ni Pol yaade.

Hibru
Ripili Agale

Go Hibru agaleme Kristen enaali meda nimuna kone rulae ele giyasimidaa go enaalinu raba mulalo agale lisa. Gore nimu rabuaanaaoma kedaa kalisimi. Go buk-miri nimuna kone rulae ele puri mapalaalia. Gote-me Yesu Keriso madaa pisa kogonona page agale lisa. Keriso komeamere Gote-na epe-ai mea waatea.

Agale adaa repo madaa agale go-rupa lisa: 1) Yesuri ora Gote-na Si pia. Yesu nipu go su kamaa pa aasa raburi kedaa adaapu ruma radaa adaapu nisa. Go-alere Gote-me Yesuri ora enaali raayo raba minalo riri-nane mapiraasa (2.10). Go puma Yesumi Profet alinu-para ensel-nupara Moses page ora raba mu aaya. 2) Gote-me nipu ora eda kirae ali-rupa mapiraasa. Juda alinuna eda kirae ali page ora rabuaaya. 3) Yesuri ora eda kirae Mudu Ali pia-pulu nipu madaa kone rulae enaali raayo mada wala mealia. Moses-na rekena agaleme talore Yesumi pisa kogonona ora piksa-rupa lea.

Go pepa-mere enaali kone rulae-airi puri mapalaaoma abalade Israel enaalina puri pale kone rulae-ai madaa agale adaapu wia (sapta 11). Go-rupa lisa: Kedaa epalia page pinawa. Nimina kone rulaere waru ripinuma komalimi. Yesu piri puma nipuna pea-ai raitalepape. Radaa-para kedaanu apo ri-alimiri wadialepape lisa.

Robonu go-rupa adamina:

- Yesuri Gote-na puri (1.1-3)
- Yesumiri ensel-nu page ma-oge yaaya (1.4–2.18)
- Yesumi Moses Josua laapo rabuaanaaya (3.1–4.13)
- Yesumi ofa lodo kirape alinu ma-oge yaaya (4.14–7.28)
- Yesumi waru agale-daa ma-oge yaaya (8.1–9.28)
- Yesumi sipsip-na yaapi ma-oge yaaya (10.1-39)
- Kone rulaere enaalinuna remaa (11.1–12.29)
- Gote madaa kone suma pora pamualepape (13.1-19)
- Enaalinu rabaminalo beten lisa (13.20-21)
- Pora po agale (13.22-25)

Gote-na Simi naa agale lagu aaya

1 Abalade rana adaapu kone rado madaare Gote-me naana aapa kasuanu agale lakalisa rabu Gote-na agale lakale alinumi agale rado rado adaapu lakalisimi.

2 Go lisimi pare abi page ora werepe yapi di rabu Gote nipuna Simi naa nipuna agale lagu aaya. Gore Gote-na Si nipumi go su ele raayo warisa. Go puma su yaa perekealia rabu Gote-me nipuna Si ele raayo minalo mapiraasa.

3 Simiri Gote nipuna epe paana puri maa waatea. Nipuri Gote-na kone nona

pi piruma nipuna puri pale agaleme nipuna warili enaali raayo-para elenu raayo-para puri mapalaaya. Nipumi enaalinuna koe elenu maa rubape kogono dialenaloma nipu yaa-para puma Gote-na popa ki-nane puma piru aaya. Gote-re ora ele raayona re yaa-pulu nipu komea go-rupa piru aaya.

Gote-na Simiri ensel-nu rabuaaya

4 Gote-me nipuna Naaki su kamaa mea rapaasa-daa go Naaki nipuna bimiri ensel-nuna bi page rabuaaya lisa. Go-rupa abalade aaraame Si lakeloma nena bimi ensel-nuna bi rabuaaya lisa.

5 Siri ora mupaa naaki komea yaa-pulu abalade Gote-me ensel medaloma go-rupa nalakalisa:

Nere nana Si pi-daa nalakalisa. Abiri niri nena Aapa pitua lo ensel-nu nalakalisa.

Niri nipuna Aapa pitua. Nipuri nana Si piralia lo ensel-nu nalakalisa.

6 Dia, pare abalade Gote nipuna mupaa naaki go su kamaa rapaalalo pisa rabu nipumi go-rupa lisa: Naa ensel-numiri go naakina bi minasaalimina lisa.

7 Go lisa pare nipumi mo ensel-nu go-rupa lakalisa:

Go ensel-nu wagepu po rilipu maa rapaato.

Go puma nana kogono pi ensel-nu repena sulaa-rupa mapiraayo.

8 Go loma Gote-me nipuna Naaki go-rupa lakalisa:

Nena surubape elenu Gote piri-para ade abuna pa su aalia.

Nena surube suri enaal-inumi ora redepo le kone suma waru su-rubalimi.

9 Naa redepo le kone madaa ora waru ranaame komo aaya.

Go pea pare koe konere ora giya kome.

Go pea-pulu ni ora nena Gote-me neme abalade ne mapiraa-suade.

Go puma nena epe ko-gono ali yagonu epe bi kate rabu raaname komeleme.

Go pisi pare nena bi minasaoma raana komape kone gisa rabu nimuna bi ma-oge yaasa.

10 Go puma Si madaa Gote-na agale wi buk madaa go-rupa lisa:

Mudu Ali abalade neme go su wari sogo yaa page warisua wia.

11 Go su yaa laapore ora nu piri-rupa kalepe pape puma dia yaalia.

Yapare nere ade abuna kagaa piramala pali.

12 Go puma alinumi mamina maa pege pimide-rupa

neme go su yaa laapo kobapu muma ma-dia yaali.

Go pumare alinumi maarae ele koloma alo paeme-rupare go su yaa laapo kagaa perekealia.

Go pea pare nere ade abuna pi-rupa kama pa

piraoma pumare ne
ogae-rupa napirali.
13 Abalade Gote-me ensel-nu
page go-rupa nalakalisa:
Nimiri nana popa ki-
nane epa piralepa lo
nalakalisa.
Go pumare nimina lore alinu
kibu rolo-para mapi-
raalua lo nalakalisa.
14 Go agalere Si komea
mada lagisa pare go ensel-
nu nimuri pa wasaanu
mapiraasa. Nimu Gote-na
kogono pinalo mapiraasa.
Gote-me ensel-nu ade abuna
kagaa piru aape enaalinu
raba minalo maa rapaaya.

2

Gote-me naa wala misare ora adaa pisa

1 Go pea-le ora agale
riaoma naame abala page-
madere naana kone-para
waru maa su makuaaba
piramina. Go puma naame
go pagema agale ogesi-daa
page nagiyamina.
2 Gote-na rekena agalere
abala ririna ensel medalo-
mame kalenaloma mea ip-
isimi. Go pisa pare enaali
raayome go agale napagoma
ralisimi rabu nimuna napa-
gesimi kone mada koe kedaa
misimide.
3 Go pisimi-pulu Gote-me
naa ade abuna mapiraape
kogonore ora adaa-pisa-pulu
naame go mada giyalima-
daare naame page ora koe
kedaa waru mealima.
Abala ririnare Mudu Ali
nipuna ade abuna mapi-
raape agale lakalisa. Go
puma enaali medalomame
nipuna agale pagoma lisim-
ina nimumi go agale naa
maa waalisimi.
4 Gote-me page nimumi
agale adoba makuaanalore
nipuna purimi kogono rado
rado pu na-ade kogono page
nipumi napi kogono rado
rado page pisa. Go page
Gote-me nipuna kone suma
Holi Spirit-na puri enaalinu
re-para rumaaoma kalisa.

Yesuri enaalinu naa wala mi ali

5 Abiri naame makuaaema.
Gote-me go su yaa wari
yalo pisa rabu nipumi ensel-
nu go su yaa surubenalo
namapiraasa.
6 Dia, pare Gote-na agale
wi buk-para ali medame
agale go-rupa lisa:
O Gote, enaalinu naare ele
ya?
Naa pa elenu-rupale ake
puma naa madaa kone
suma naa surube pae?
7 Oge yapi di-na neme naa
mo ensel-nuna rolo-
para mapiraasi.
Go puma neme naa epe
paana puri-para gisi
rabu ora ali muduna
bi puri laapo misima.
8 Go puma neme ele raayo
naana purimi suruba-
monolo mapiraasi.
Gore go agalemere Gote-
na ele raayore enaalinumi
surubenalo mapiraasa lea.
Go puma nipumi ora ele
raayo surubaaya. Go pea
pare abiri enaalinumi ele
raayo surubema pare waru
na-adema.

9 Dia, pare abi naame Yesu
adema. Abalade rudupu
yapi di raburi nipu ensel-
nuna rolo-para mapiraasa.
Go puma Gote-na epe raba
meape kone madaa enaali
raayo raba mulalo Yesu
komisa. Gore nipumi go
enaali raayona kedaanu
ruma komisa-pulu Gote-me
nipu minasaoma nipuna epe
paana puri-para adaa bi
laapo kalisa.
10 Go puma Gote nipuri
ora ele raayona re yaa-pulu
nipumi ele raayo warisa-
pulu nipuna surubea. Go
pea-le nipumi nipuna epe
paana puri si wane adaapu
lamua puma kalalo pisa-pulu
Yesu radaa manaasimi. Go
radaa no pirisa rabu Yesumi
enaalinu ade abuna epe-
rupa mapiraaminalo riri-
nane puma pirisa. Gote-me
ele wariaoma surubea-pulu
go pisare gore ora epeta pisa.
11 Yesumi enaali raayona
koeyae mea rubuma epe-
rupa mapiraaya. Go puma
ipu-para nipuna epe-rupa
mapiraae enaalinu-para
nimuna Aapare ora komea
pia. Go pea-le Yesumi go
enaalinu-para ame bali go-
rupa lapere nipumi yala
napotea.
12 Gore nipumi talo:

O Gote-ya, nena biri nana
amenu laketoa.
Gore neme nena bi mi-
nasaaluame mo
Yesuna ruru enaalina
le agaana madaa
Ne madaa epe yasa toa.

13 Gore nipumi agale wala
go-rupa lisa: Neme Gote
madaa kone waru mapi-
raalua. Go loma nipumi
wala go-rupa lisa: Gote-
me abalade nogo naaki
medaloma ni gisa-pulu ni
go nogo naakinu raapu piru
aayo lisa.

Yesuri su kamaa ali auloma naa raba misa

14 Gore nipumi nimu
nogo naaki bi lakalisadere
nimu yogale yaapi apalae
enaalinu pirisimi. Go
pisa-pulu Yesu nipu page
go enaalinu piruma nimu
madaa komape kone suma
pisa. Go puma komisa raburi
nipumi enaali makomaape
puri wi ali Satan-na puri
makoyaalalo pisa.
15 Nipumi go-rupa pisa
rabu enaalinuri su kamaa
piruma komape madaa
paalame komisimi. Go puma
nimu go madaa koe kone
saapirisimi: Nimu paala
komisimi rabu go konemere
nimu koe-rupa mapiraasa.
Go pisa-pulu Yesu komisa-
airi go komape koneme adili
enaalinu kepelalo pisa.
16 Go madaare abalade
nipumi ensel-nu raba mulalo
naipisa. Dia, pare nipumi
Abraham-me madu wi ruru
enaalinu raba misa.
17 Go puma nipuna ame-
nuna kone komea-rupa mu
pirisa. Nipumi go-rupa
pumare nipu Gote-na lodo
kira-ae ali pirumare nipumi
Gote-na kogono pu aaya.
Gore nipu lodo kira-ae ali-
rupa pirisa rabu nipumi
kone komea suma kodome
komoma pisa. Go pisa rabu

nipumi enaali raayona koe
elenu mea rakepealalo pisa.
18 Go puma nipu mada koe
kedaanu ipisare pupitagi ne
koneme nipu kotalalo ipisa.
Nipumi go kedaanu ria-pulu
koe elenumi enaalinu kota-
lalo palia-daare gore nipumi
nimu mada raba mealia.

3

Yesuna adaa bimiri Moses-na bi page rabuniaaya

1 Naa Keriso-na ame
balinu-ya, Gote-me nimi
page yaaloma epe-rupa
mapiraasa. Go pisa-le nim-
imi Yesu madaa kone waru
salepape. Gote-me Yesu naa
piri-para mea rapaasaainare
nipumi Gote-na lodo kira-
ae ali mudu piruma naame
kone rulaminalo kogono
pisa.
2 Go puma Gote-me
abalade nipu go kogono ma-
paasa rabu nipumi Gote-na
agale ora waru pagisa. Gote-
na ruru enaali medalomare
nipuna ada ru-para pirisimi.
Go puma abalade Moses-me
kogono pisa pare Yesumi go
kogono wala ora misa.
3 Go pea pare Gote-me
Yesu nipu adaa bi mina kone
wisa. Go adaa bimiri Moses-
na adaa bi rabuaina kone
wisa. Gore ada pi aliri
nipuna adaa bi mu aaya
rabu nipumi go adana bi
rabuaanaaya. Go yapare
Yesuri nipuna adaa bimi ada
pi ali pia.
4 Go ada raayore kogono
pape alimi paaya. Go puma
ele raayo warili aliri ora Gote
nipu komea pia.
5 Gore Moses-me nipu
kogono pumare nipumi
Gote-na pora waru raluma
nipuna ruru raapu piruma
agale waru lakalisa. Go rabu
nipumi Gote-na werepe pape
elenuna agale go rurunu
lakalisa.
6 Go pisa pare Keriso-re
Gote-na Si piruma nipumi
Gote-na ruru enaali ada
waru mapiraaya. Gore
nipumi Gote-na agale
raluma go kogono pisa. Gore
ade abuna naana lo robaa-
para puri mapalaaoma
Mudu Ali epaliade yapi di
madaa ranaa komo waru
suruba pimare naa page
Gote-na ruru mada pima. Go
puma nipuna ada pima.

Agale yoke enaalinuri Gote-na Pomo mu Pirape su namealimi

7 Go pea-le naame Holi
Spirit-na agale pagamina.
Gore Gote-na buk madaa wi
agaleme go-rupa lea:
Abi Holi Spirit-na agale
pagalimi-daare
Nimina pu robaa-para
go agale mealimina lo
robaa narogaatepape.
8 Abalade nimina kasuanumi
nipuna agale yokoma
Ali-kone wisimiya-rupa
napipape.
Go rabu nimimi mo enaali
napiri su-para puma
piruma
Gote ko lisimi rabu yola
mi kone wisimi.
9 Go su-parare nimina
kasuanumi maali 40-
pela ru-para pisa.
Kogono pisua rabu
adoba kiritasimi. Go

adilisimi rabu ronome
komoma ni ko lisimi.
10 Go pisimi-pulu neme
go enaalinu nimu
ora ronome ko-
moma neme go-rupa
lakalisua:
Ade abuna nimimi kone
koe suma nana agale
ade abuna raluma
Nana kone namuma
pora go-rupa pameme.
11 Ni ora rono pisa rabu
neme ora yaa madaa
makuaa loma go-rupa
lakalisua:
Nimi nana pirape su-
parare ni raapu ora
mada na-epa piralimi
lisuade.

Israel enaalinumi Gote-na agale yokesimi naame go-rupa napamina

12 Gore amenu nimina rikirana ali meda nipuna pu robaa-para koe kone salia-daare Gote madaa kone narulaaya. Go puma nipumi ade abuna piri Gote giyalia-le nimimi nipu waru surubuma adalepape.

13 Go pea pare nimina rikirana piri enaalinumi makiraoma pu robaa-para yola mi kone sulalo palimi-daare ade abuna go ame balinu waru raba mealepape. Go puma Gote-na buk madaa wi agalemere go rabu lea yapi di naame page mada adalima.

14 Go puma abalade ririna naame kone puri paloma rulasima-rupare abi page go kone puri paloma rulaa-ma pumare komalima rabu page go-rupa palima. Go puma naare ora Keriso raapu nipuna enaali pitima.

15 Go madaare Gote-na buk
madaa wi agaleme go-
rupa luma su aaya:
Gore abi go rabu nipuna
agale pagalimiri gore
nimi lo robaa naro-
gaatepape.

Abalade nimimi nipuna agale yokoma koe enaali pirisimide-rupa go kone namogealepape lisa.

16 Gore abalade Gote-na agalere aapimi pa pagoma koe kone suma nipuna agale ralisimi pae? Go enaali raayore Moses-me nimu Isip su giyoma lamua pisa raburi go koe kone lisimi.

17 Gore maali 40-pela patinalomare Gote-me aapi rono pagisa pae? Gore nipumi koeyae pisimide enaalinu ronome komisa. Go pisa-pulu nimu komenaloma nimuna ronu enaali napiri su-para pa wisa.

18 Gore Gote-me ora yaa madaa makuaa loma go-rupa lakalisa: Nimi epe Pomo mu Pirape su-para ni raapu napiralimi. Go lisare aapi madaa lisa ya? Gore abalade mo nipuna koau waalisimi enaalinu madaa lakalisa.

19 Gore nimumi kone narulaoma Gote-na epe Pomo mu Pirape Yapi su-parare mada napuma pirisimi-daa page-made.

4

Gote-na ruru enaalinu pomo mu mealimi

1 Gore abi Gote-na ora talo
loma kana warae agalere
naa nipu raapu ora pomo mu
piraminalo lagisa. Go puma
nimimi nimina rikirana
enaali medaloma paala
komoma waru adalepape.
Go puma Pomo mu Pirape
Su mulalo surubalimina.
2 Gore abalade Israel
enaalinumi Epe Agale
pagisimide-rupa naame page
pagema. Nimumi Epe Agale
go pagisimi pare nimu
naraba misa. Gore nimumi
pa kaleme pagoma yapare
nimumi kone narulalisimi.
3 Naa enaalinumi kone
rulaemare gore mo epe-rupa
pirape kone muma Gote
raapu pima. Abalade Gote-
me go madaa agale go-rupa
lakalisa:

Ni rono waru pagoma nimu-
para gupa laa:
Nimiri ade abuna nana
pirape su-para ni
raapu ora mada napi-
ralimi lisa.

Go lisa pare nipumi su yaa
wariboma kogono pisa rabu
nipumi go Pomo mu Pirape
su yarare pisa.
4 Gore yapi di ki medane
luma medane laapo
madaare Gote-na agale wi
buk madaa go-rupa luma
wisa: Gote-me nipuna
kogono raayo abala pu
kiraloma yapi ki medane
luma medane laapomere
nipu pomo mu pirisa lu wisa.
5 Wala go agale medame go-
rupa lisa: Nimuri epe pirape
su-para ade abuna ni raapu
madaa na-epalimi lisa.
6 Go puma Epe Agale abala
pagoma kone narulasimi-
pulu nimu Gote raapu
Pomo mu Pirape su-para
napirisimi. Go pea pare
enaali medaloma Epe Agale
pagisimi-pulu ru-nane puma
Gote raapu mada pomo mu
piramina.
7 Go-rupa pomo mu piralimi-
daare Gote-me yapi di rado
meda page mea wisa. Go
wisa yapi di-na biri ora go
rabu-le go bi abi maasa.
Werepe maali adaapu abala
patinaloma Gote-me Devit
lakenaloma Devit-mi buk-
para lu mapaitaasa. Go
agalere naame go-rupa
yarepealima:

Go rabu nimimi nipuna
agale pagalimi rabu
Nimina lo robaana pora
poalepape lisa.

8 Yapare abalade Josua-
me enaalinu epe Pomo mu
Pirape yaapi di maa wisa
yaalore gore Gote-me wala
Pomo mu Pirape yapi di
meda madaa agale nalakela
pisa.
9 Go pea pare Gote-na ru-
rumi puma meape suri abi
page pa wia.
10 Gore Gote-na Pomo mu
Pirape su-parare enaalinu
nimuna kogono giyoma
pomo mu piralimi. Gore
abalade Gote-me nipuna
kogono pu kiraloma pomo
mu pirisa-rupa pomo mu
piralimi.
11 Go pea-le naame Gote-
na agale waru pagoma naa
ade abuna epe-rupa pirape
su-para puma piramina. Naa

raayome go agale yokalima-
daare abalade go enaalinu
nimumi Pomo mu Pirape su-
para napisimi-rupa naa page
Pomo mu Pirape suna ru-
para mada napalima.
12 Gote-na agalere ora
nakoma paaya pare go agale
ora puri paloma pia. Go
agalere nipu rai kuduna
eke yaa-pulu eke laapo-
ae rai kudu medaloma
ma-oge yaaya. Go puma
enaalinumi go agale pageme
rabu nimuna lo robaa-para
rai kudu eleme awea. Go
puma go agalena puriri
naana kone wasupa laapo
kiritaaya-para awea. Go
pumare nipuna puriri wala
naana kuli rodai page
makibumaaya-para page
awea. Go pumare go agalena
purimimi naana lo robaa-
para wi kone-para naana
raana pi kone-para ado
rekele muma rumaaya.
13 Gore Gote-me warili
ele meda nipuna le agaana
mada nakaledalimi. Dia,
pare su yaa raayona elere
Gote nipuna le agaa madaa
pename su aaya. Go pea-
pulu Gote komeame naana
pema-nu adoma mada ru-
maalia.

Yesuri naana lodo kira-ae ali mudu pia

14 Gore naana lodo ki-
raoma adaa ali mudu pa pia.
Nipu Yesu Gote-na Siri so
yaa-para puma kodobaoma
Gote raapu piru aaya. Go
pea-le naame go kone rulae
kone waru kiritao saaba
piramina.
15 Naame naana koe ele
rabuape puri nasalima. Dia,
pare naana lodo kira-ae ali
mudumiri koe eleme naa ko-
talalo pia rabu go Mudu Al-
imi naa ora kodome komo
aaya. Go puma nipumi naa
raba mulalo pea. Go ele
raayome nipu abalade kota-
lalo pisa pare nipumi koe ele
meda nawisa.
16 Go pea-le Gote-me
naana lo robaa-para puri
mapalaalia rabu Gote-na
surubape kone waru mula
baina. Go-parare nipuna epe
raba meape kone meamina.
Go puma naa madaa kedaa
saliare nipuna epe koneme
naa raba mealia.

5

Lodo kira-ae ali Yesumi naa wala misa

1 Gore enaalinuri Gote-
na lodo kirape ali mudu
medare nimuna rikirana
mada muma mapiraaya. Go
puma nimu raba minalo
mapiraaya. Go puma nipumi
Gote pa kalape elenu-para
lodo kira-ae kogono pu aaya.
Gore Gote-me nimuna koe
elenu mea raakepeanalo go
lodo kira-ae kogono pea.
2 Go pea pare nipumi page
pa kone rado rado suma puri
napatya. Go puma enaali
medalomame koeyae puma
puri napateme rabu nipumi
nimu raba mulalore kogono
pawa paaya.
3 Gore nipumi page koeyae
pisa-pulu nipumi nipuna koe
ele-para naana koe ele raayo
mea rubapena lodo kiraasa.

4 Go Gote-na lodo kira-ae ali kalunumi kogono peme rabu adaa bi kaleme. Go pea pare pa ali meda nipuna kogono napeme. Dia, Gote-me nipu kogono pinalo yaaloma mapiraaya. Go yapare abala ririna Gote-me Aron yaaloma lodo kira-ae ali mada muma mapiraasa.

5 Go page Keriso-re nipuna bi nipuna minasaatalo Gote-na lodo kira-ae ali mudu napirisa. Dia, pare Gote-me nipu go epe kogono pinalo lakalisa:

Nere ora nana Si yaade.

Abi neme ne nana Si penaame mea waalalo lo lakalisa.

6 Gore Gote-na agale bukpara go-rupa lu wisimi:

Nere Gote-na lodo kira-ae kogono ade abuna paina.

Go puma ne lodo kira-ae ali Melkisedek-rupa piraina lisa.

7 Abalade Yesu nipu su kamaa epa aasa raburi nipumi Gote-para betenme* lorapisa. Go puma nipu komape paala komoma giyalalo pisa rabu Gote-me nipu raba minalo beten lalaaoma puri palo yaaloma re page waru lisa. Go puma Yesu nipumi Gote-na kogono pawa puma nipuna bi rabuaasa-pulu Gote-me nipuna beten pagisa.

8 Yesuri nipu ora Gote-na Si yapare nipumi radaa nisa rabu nipu Gote-na agale waru raluma pora mogealalo radaa nisa.

9 Go puma nipumi Gote-na agale waru pagoma ralisapulu nipu ade abuna kagaa pirape konena re piru aaya. Go pea-pulu enaali raayome nipu madaa kone rulaoma nipuna agale pageme rabu ade abuna kagaa piramala palimi.

10 Go pea-le Gote-me nipu lodo kira-ae ali mudu mapiraasa. Go puma go ali Melkisedek-na rurunu mo lodo kiruma pisimi-rupa mapiraasa.

Naare oge nogo naakirupa napiramina

11 Go lodo kira-ae kogono madaare naame agale adaapu lagialima pare go agalena re abala makuaaliminalo kedaa waru pema. Gore nimimi aaroma yoma pageme-daa abi nalagialo.

12 Gore naame nimi waru mogeama naa nimina tisaarupa pima. Go pea pare nimimi kone waru abi nasu kiralimi. Go puma Gote-na abala pagisimide agalena re-re pa ali medame wala nimi lagina. Go pumare nimimi puri pale agalenuri eda nanoaeme. Dia, yapare abi nimimi adu-ipaa pa no aeme.

---

* **5:7:** Yesu Getsemani maapu beten lo piruma go ipula kedaanu pane maa rubisa. Go-para page adape: Matyu 26.36-46, Mak 14.32-42, Luk 22.39-46. Gore Gote-me nipuna beten pagisa-pulu Gote-me Krais komena giyoma tapa-para wala marekaalisa. Komape eleme nipu naripinaalisa. Guma pisa-daa Krais adaa bi ora madaa wi medaa kalisa. Go puma ali mudu raayona adaa ali mudu nipu pia. Meda agale medaa: Kogono 2.24, Hibru 2.9, Filipai 2.6-11.

13 Gore enaali medame
adu ipaa-rupa pa no piral-
imiri nimu oge nogo naaki-
rupa pa pimi. Go puma
nipumi epe pora koe pora
laapo mada na-ado rumaaya
rabu pa adu ipaa-rupa no
pimi.
14 Go pea pare puri pale
edare ora enaalinumi waru
neme. Go-rupa enaalinu-
miri epe pora koe pora laapo
mada adoma rumaalia. Nim-
imiri epe pora na-ado pimi.

6

Naame puri waru paloma kone rulamina

1 Gore abiri naame epe
puri pale agale mogeamina.
Go pumare naame Yesuna
agalena re madaa kama
natapape. Go page naame
abala pagisimade agalena re
komea go kama nalamina.
Naame abalade kone pereke
yoma pa kogono koau
waaloma Gote komea madaa
kone rulasimade.
2 Go puma naame abalade
kalu-ipa meape agale
pagoma kalu madaa ki
sape agale page pagisima.
Go puma go agale-para
kome enaali wala rekape
agale-para werepe Gote-me
kose pagenalo yoto meape
agale-para go agale raayo
pagisima-pulu go-rupa kama
nalamina. Dia-le naame ora
enaalinuna kone waru suma
agale lamina.
3 Gore Gote-me naa puri
ginalore ora naame puri
paloma kogono pamina.
4 Enaali medalomame Gote
giyalimiri ake puma naame
go enaalinuna kone wala
maperekealima ya? Gore
nimumi Gote-na epe paa-
para piruma so yaa-para epe-
ae puri misimide rabu Holi
Spirit-mi nimu piri-para ip-
isa.
5 Gore nimumi Gote-na
agale pagoma nimu pora
pamuma ora epelea kone
wisimi. Go puma nimumi
Gote-na werepe epape Di-na
puri medaloma adisimi.
6 Go pirisimi pare go
enaalinu nimu lopome rabu
Gote madaa koau waaleme.
Go peme raburi nimumi
Gote-na Si wala repena
polopea-para rana laapo
luma mudiaaeme. Go peme
enaalinu Keriso adoma nimu
yala mapolaalia. Go peme
rabu nimu wala kone pereke
yoma nipu piri-para epape
pora meda nawia.

Enaalinumi Gote koau waaleme rabu kope keto keto openaloma ma-koyaeme-rupa peme

7 Ade abuna yai epea rabu
sumi yai mea-pulu enaalin-
umi nimuna nape elere go
su rege-para e poaeme. Go
paare Gote-me enaali raba
mulalo su madaa go-rupa
pisa.
8 Go pea pare su kope
ketelo ketelo maitaa suri ora
koae su leme. Go pea-pulu
go su koae madaare Gote-me
koe ero agale laketea rabu
repena sulaa-para ralia.
9 Gore nana adami alinu
abiri naame go puri pale
agale lagialima rabu nimiri
go-rupa nakomalimi-daa

waru adema. Gore nimimi
ade abuna epe-rupa kagaa
pirape kone mu aaeme rabu
Gote-na epe puri muma epe-
rupa piramina.
10 Gote nipuna epe kone
suma nimi raba mealia.
Go pea-le kogono raayo
nimimi pisimidere nipumi
nimi mada nakone rugu-
lalia. Dia-le abalade nimimi
nipu madaa ranaa kome
raana komisimi-pulu nimimi
Keriso-na ame balinu ele
kaloma raba misimi. Go
pirisimi pare abi page go-
rupa peme. Go pea-le Gote-
me nakone rugulalia.
11 Gore naame nimi raay-
ona lo robaa rekoma ko-
gono puri palo pama komape
yapi di epalia rabu pamina
kone wima. Go palimi-daare
nimina epe adoba piri elenu
waru mealima.
12 Gore nimina kogono
nagiyaoma komalepape.
Dia, pare nimimi kone waru
rulaeme enaalinuna kone
adoba moge epe-rupa adoba
piramina. Go rabu abalade
Gote-me nipuna enaalinu-
para meaminalo kalisa elenu
nimimi mealimina.

Naame Gote-na ora palua lea agale madaa kone rulamina

13 Abalade Gote-me
Abraham-para kana waraaoma
go-rupa palua lo agale
lakalisa rabu nipumi yaa
makuaa loma ora agale ria
lakalisa. Go pumare puri
pale ali meda napirisa-pulu
Gote-na puri rabuaaniaoma
nipumi yaa madaa loma
nipuna bimi loma agale ria
lakalisa.
14 Neme ne ora ria la-
gialo lisa. Go loma nipumi
talo: Neme kana warae agale
loma puri adaalepe Go nena
werepe mati sina kasuanu
ruru adaapupe mapiraalua
lisa.
15 Go lisa rabu Abraham
nipu pa adoba piruma kiaa
nakomisa pare nipumi Gote-
na kana warae agale suruba
piruma misa.

16 Gore ali medame ora yaa
madaa makuaa loma agale
tea-daare go alimi nipuna
bimi nalea pare adaa ali
medana bi loma ora lalo
tea. Go puma nipuna agale
puri mapalaatyalo pea-pulu
ali laapome yada palipi rabu
apo yaa madaa makuaa lo-
mare ora pape-aunupara ora
meape elenu mada leme.
17 Gore abalade Gote
nipumi go-rupa pisa. Nipuna
Simi enaali raba minalo naa
pename maasa. Go puma
nipuna pulalo pi kogono
madaa kone naperekeyo
salimi lo nipumi nipuna
kana warae agale puri
mapalaatalo yaa madaa
makuaa agale lisa.
18 Go puma abiri go ora
lalo agale-para kana warae
agale laapo wia pare wala
rado meda nawia. Go laapo
madaare Gote-me makirae
agale mada natea. Go pea-
pulu naare nipu raapu ade
abuna kagaa piramala pal-
ima. Go puma mu kiritape
yapi di-ri naana kone-para
waru makuaaba piruma lo
robaa-para puri mapalaam-

ina.
19 Gote-me naa adoba
piralepape loma kana warae
agale-para pogalu pirape
agale-para lo robaa-para ora
waru samina. Go konemere
naa Gote-na yaa-para wi
epe lotu ada ru-para epe-
rupa maa palia. Sogo yaa-
para wi epe lotu ada-para
palima rabu nimumi epe lotu
adana mudia-ae mamina ru-
para kodobasimi-rupa ora
kodobalima.
20 Go rekena wi lotu ada-
rupare Yesumi naa raba
mulalo nipu abala puma
kodobaoma pirisa. Nipuri
Gote-na lodo kira-ae ali
mudu Melkisedek-na ruru
yaalo pisa.

7

Melkisedek nipu ora Gote-na lodo kira-ae ali mudu pirisa

1 Go Melkisedek* aliri
Salem su-para ali mudu
piruma nipu ora so yaa
madaa pia Gote-na lodo kira-
ae ali mudu page pirisa.
Abalade Abraham-me yada
puma ali mudu raayo luma
nipu adaa wala pisa rabu
mo Melkisedek-re nipumi
Abraham mo pora madaoma
nipu agale mana lakalisa.
2 Go pisa rabu Abraham-
me yada walipi misa
elenu raayo rikirana ru-
maala paoma medalomare
Melkisedek kalisa. Naame
go Melkisedek-na biri go-
rupa perekeamina: Epe
redepo le kone raayona ali
mudu lamina. Nipu Salem
su-para piri ali mudu yaa-
pulu go suna biri go-rupa
perekeamina: Nipu epe-
rupa pawa piri ali mudu
lamina.
3 Gore Melkisedek-re aaraa
aginu page napiri nipuna ka-
suanu page agimi nipu madi
yapi-para nipu komape yapi
di page ora nawia. Go puma
ade abuna piru aaya pare
nipu Gote-na Si ora pia. Nipu
Gote-na lodo kira-ae ali ade
abuna pa pia.
4 Melkisedek-re ora Mudu
Ali-le nimimi pagalepape.
Naana ora mupaa kasuare
Abraham-re nipumi yadana
walipi muma mea ipisa
elenu rumaaoma medaloma
Melkisedek kalisa.
5 Gore lodo kira-ae Livai-
na si rurumiri Gote-na lodo
kira-ae kogono misimi. Go
kogono madaare agale mana
go-rupa lakalisimi: Nimumi
Israel enaalina ele raayo
rumaaoma lapama ki laapo
pegepuri nimi mealepape lo
lakalisimi. Gore mo Israel
enaaliri ora Livai-repaa
piruma ora Abraham-na si
wanenu page pirisimi. Gore
Abraham-na ruru pirisimi
alinuri Livai-mi nipuna
amenuna ki laapo pegepu
rumaape ele kalisimi.
6 Go pisa pare Melkisedek
nipu Livai ruru namaitisimi.
Go ruru napirisa pare
nipumi Abraham-na ele kuni
10-pela rumaaoma misa.

* **7:1:** Melkisedek-re agimi go yapi dina madisa pi page nalea. Go dina komisa pi page na lea. Nipuri go pi ali lo page buk Baibel-me nalea. Guma pea pare go Hibru agale lea alimi Melkisedek-re Krais-rupa ali mudu kogono koro yalo yalo pisa lea.

Go pumare Melkisedek
nipumiri Abraham agale
lakeloma puri kalisa. Gore
Abraham-mere Gote nipuna
kana waarae agale maa
lakalisa-daa ora ali mudu
pirisa. Go-rupa pirisa pare
nipumi Melkisedek ele kalisa
rabu go alina puri misa.
7 Gore naame go-rupa
makuaamina puri katea aliri
ora adaa ali pia. Go puma
Melkisedek-mere Abraham
ma-oge yaina sa.
8 Gore mo Livai-repaare
enaalinumi ele kuni 10-pela
rumaainaloma nimu misimi
pare nimu page pa komisimi.
Go pisa pare Melkisedek
nipumiri enaalinuna ele
10-pela rumaae muma pa
pirisa. Gore Gote-na agale wi
buk madaare nipu abi page
pa pia-daa makuaaema.
9 Go pea-le abasadere
Abraham-me Melkisedek-
para ele 10-pela kalisa rabu
Livai-mi page kalisa. Gore
Livai alinuna si wanenumi
apo ele 10-pela misimide-
pulu Livai-mi page kalisa. Go
pisa pare Melkisedek nipuna
go-rupa nakalisa.
10 Gore Melkisedek-para
Abraham laapo mo pora
madaasipi rabu kasua
Abraham-me nipu pirisa. Go
pisa pare Livai-ri nipuna
kasuana lo robaa-para wasa
pirisa.

*Gote-na lodo kira-ae ko-
gonore ali rado abi pa pia*

11 Abalade Israel su-para
piri enaalinumi rekena
lorapisimi rabu Livai ruru
alinu Gote-na lodo kira-
ae kogono kama pisimi.
Go puma mo Livai ruru
alinumi Gote-na lodo kira-ae
kogono ora epe-rupa pirisimi
rabu Gote-me lodo kira-
ae ali rado meda werepe
namapiraala pisa. Yapare
Gote-na lodo kira-ae ali
rado meda mapiraalalo pisa
rabu nipumi Erono-repaa
namapiraae Melkisedek-
repaa mapiraasa.
12 Go pisa pare Gote-na
lodo kira-ae ali ruru-daa
alopalo pula peme yaalore
gore rekena agaleme lodo
kira-ae kogono page maa
perekealia.
13 Go puma naana Ali
Mundu-ri nipu madaa apo
agale lisade aliri nipu ruru
rado pirisa. Go puma nipuna
rurunumi lodo kira-ae ali
mudu abalade kana reke
madaa Gote-na lodo go-rupa
nakirisimi.
14 Dia-le naana Mudu
Ali Juda alinuna rurunumi
madisimi-daa makuaaema.
Go madisa pare Moses-
me Gote-na lodo kira-ae
alina kogono madaa agale
lakalisa rabu Juda ruruna bi
nalakalisa.

*Lodo kira-ae ali meda
Melkisedek-rupa*

15 Gore Gote-na lodo kira-
ae ali rado meda go piare
mo Melkisedek pia-pulu lodo
kira-ae kagaa agalena re-re
waru makuaamina.
16 Go aliri rado ruru meda
yapare rekena agaleme nipu
Gote-na lodo kira-ae ali
namapiraasa. Dia, pare
nipuri ade abuna kagaa
pirape koneme nipu Gote-na

lodo kira-ae ali mada muma
mapiraasa.
17 Gote-na buk madaa wi
agaleme nipu madaa go-
rupa lu wisa:
Nere nana lodo kira-ae ali
ade abuna piraina lo
wisa.
Melkisedek lodo kirae nona
pi-rupa pirali.
18 Go lisa-pulu abalana
rekena agalere puri na-
paboma naa naraba misa-
pulu Gote-me mea rubisa.
19 Gore Moses-na rekena
agaleme abalade enaalinu
ora epe-rupa namapiraasa.
Go pisa-pulu Gote-me ora
epe pora rado meda warisa.
Go kagaa lodo kira-ae al-
imiri abalana rekena agale
rabuaainaoma naare Gote
piri-para maa palia.
20 Gote-me Yesu nipuna
kagaa lodo kira-ae ali
mapiraasare nipumi yaa
madaa makuaa ora talo loma
mapiraasa. Abalade lodo
kira-ae alinu mapiraasa rabu
ali medame go-rupa naloma
pirisimi.
21 Pare Yesu nipu lodo kira-
ae ali pirinalo Gote nipuna
yaa madaa makuaa lisa.
Gore Gote-me nipu go-rupa
lakalisa:
Nere lodo kira-ae ali ade
abuna pirape.
Ni Mudu Alimi yaa madaa
makuaae agale loma
Neme wala kone
naperekealua lisa.
22 Go agale lakalisa rabu
Yesumi ora kana waraalapae
agale maa ipisa rabu nipumi
abalade lodo kirisimide ko-
gono rabuaanaoma nipuna
kagaa kogono pu aaya.
23 Abalade Gote-na lodo
kirisimide alinuri nimu
komaoma pirisimi. Go
puma nimumi ade abuna
alopaema puma nimumi
kogono pala pirisimi.
24 Go pirisimi pare Yesu
nipuri ade abuna pa piruma
nipumi lodo kirae kogono
ade abuna palia. Go pea-
pulu nimumi alopa-ai ali
medaloma mada namapi-
raalimi.
25 Go pea-pulu abi page
werepe page enaali medalo-
mame nipu madaa kone ru-
lalimiri Gote piri-para polalo
palimi rabu go enaalinu ade
abuna pirina lape su-para
mapiraoma rabamealia.
Gore nipu ade abuna pa pia-
pulu nipumi enaalinu madaa
Gote-me nimu raba minalo
beten lo aaya.

Gote-na lodo kira-ae Mudu Ali Yesumi naa raba mu aaya

26 Go pea-le Yesumiri
naana lodo kira-ae Mudu
Ali piruma naa waru raba
mu aaya. Gore nipuri ora
epe-rupa piruma nipumi koe
elenu meda napisa-pulu ora
koe ele pi enaalinu giyaaya.
Nipuri ora epe ali rado
pirisa-pulu Gote-me koeyae
pi enaalinu raapu meda-para
napirina so yaa-para Mudu
Ali mapiraasa.
27 Abalade Gote-na lodo
kira-ae ali kalunumi yapi
komea komea lo kana reke
mada puma epe elenu Gote-
para lodo kirisimi. Go puma
abala nimuna koe elenu mea
rubenalo lodo kiraasimi. Go
puma werepere enaalinuna

koe elenu mea rubenalo lodo kirisimi. Go pisimi pare Yesumi nipu komoma nipuna yogale Gote kalisa rabu nipumi rana komea kalisa. Go pisare nipuna koe ele madaa nakomisa.

28 Gore Moses-na rekena agaleme pa pupitagi ne alinuri lodo kira-ae ali mudunu mapiraasa. Rekena agale maala misa pare werepe Gote-me yaa madaa makuaa loma pisa rabu nipuna Si mapiraasa. Gote nipumi go-rupa pisa-pulu nipumi Yesu ade abuna epe-rupa mapiraasa.

8

Yesuri yaa-para lodo kirape Mudu Ali pia

1 Gore mo lemade agalena re-re go-rupa: Naana go-rupa epe lodo kirape ali muduri pa pia. Nipuri so yaa-para pia Mudu Ali-na Siaa King pope ki-nane ora epe-rupa pia.

2 Nipumi Gote-na ora waru epe ada-para lodo kira-ae kogono pea. Go adare abalade ali medame nawarisimi pare Mudu Ali nipuna gole warisa.

3 Gote-na lodo kira-ae ali raayomere Gote-para pa kale elenu-para epe sipsip menanuna lodo-para maa kalenalo mapiraasimi. Go peapulu naana lodo kira-ae ali Yesumi page epe elenu katalo pea.

4 Yesuri nipu su kamaa pirula pisa yaalore nipu Gote-na Lodo Kirae Ali napirula pisa. Ake paa-daa ya? Gote-na lodo kira-ae ali medaloma su kamaa abala piruma rekena agaleme learupa nimumi Gote pa kale ele kaleme.

5 Nimumi Gote-na lodo kira-ae kogono pemere nimumi so yaa-para epe lotu ada ru-nane wi kogono go suna peme. Go yapare Moses-me page pisa. Moses nipumi sel laplap-me warili lotu ada pulalo marekaasa raburi Gote-me go-rupa lakalisa: Gore neme ada wariali rabu ele raayore neme ne so rudu madaa mea waalawade wariape lo lakalisa.

6 Go pisa pare Gote-me Yesu nipuna lodo kira-ae kogono mea kalisa rabu go kogonome lodo kira-ae ali medalomana kogono rabuaanaasa. Gore Yesu nipumi Gote-re naa raapu kagaa pogalu piruma kogono abalade pisimi-rupa rabuaanaaya. Gore go kagaa pogalu pirape kogono pisa rabu ora epe kana warae agaleme maa lagisa-pulu abalana kana warae agale rabuaanaasa.

Kagaa pogalu pirape agaleme abalana kana warae agale rabuaaya

7 Gore abala ririna pogalu pirisa-rupa ora epeta pisa yaalore gore Gote-me wala rana laapopa pogalu pirape giyala pisa.

8 Go pisa pare Gote-me abalana pogalu pirape agale madaa pedo napisa. Go

puma enaalinuna koe ele pe-
name waalisa rabu nipumi
adoma talo: Abalade Mudu
Alimi go-rupa lisa: Pagalepa.
Ora werepe epaliade yapi di
raburi neme Israel enaalinu
raapu kagaa pogalu pirape
agale laketoa. Go puma mo
Juda enaali ruru page lake-
toa.
9 Go palua pare abalade
neme nimuna kasuanu
raapu pogalu piru ko-
gono pisua-rupa napalua.
Abalade neme nimu su-
rubuma Isip su giyainalo
maa pisua. Go pisua rabu
nimumi nana pogalu pirape
agale madaa kone narulal-
isimi. Go pisimi-pulu neme
nimu giyasua. Mudu Alimi
go-ai madaa agale go-rupa
lisa. Gore Mudu Alimi wala
page go-rupa lisa:
10 Go kagaa pogalu pirape
agale rado medare Israel
enaalinu laketoa. Go raburi
neme nana rekena agale
raayore nimuna lo robaa-
para wina toa lisa. Go
pumare nimuna kone-para
masaalua. Go pumare niri
nimuna Gote pitua-pulu
nimuri naa ruru enaali
piralimi.
11 Go palua rabu nimumi
nimuna ame balinu-para
Mudu Ali madaa kone ru-
laalepape lo nalakeleme. Go
rabu page nimumi nimuna
su komea-para piri enaalinu-
para Mudu Ali madaa kone
rulaalepape lo nalakeleme.
Dia yapare enaali raayome
ni madaa kone abala rulae
kiraloma makuaalimi. Go
puma enaali naralinu page
ali mudunu page raayome
kone rulae kiritalimi.
12 Go rabu neme nimu
madaa kodome komoma
nimina koe elenu maa
rubalua. Go puma
neme nimuna koe elenu
minarepaoma neme maa
rubalua. Mudu Alimi agale
go-rupa lisa.
13 Gore Gote-me kagaa
pogalu pirape agale madaa
agale lakalisa-pulu go
agalemere abalana mupaa
pogalu pirisimi agale ora
rabuaanaasa. Go puma
abalade wi elenuri ora
wagepu dia yaalia.

9

*Abalade lodo kira-ae alin-
umi sipsip elena yaapimi lodo
kirisimi*

1 Abala ririna Gote raapu
pogalu pirape agale lakalisa
rabu enaalinumi Gote-na bi
minasaame rabu go agaleme
pora maa waalisa. Go pogalu
pirape agale kalisa rabu ni-
mumi epe lotu ada go su ka-
maa warisimi.
2 Gore nimumi lotu ada
meda sel laplap-me pisimi.
Go puma nimumi abala riri-
nane robo suma sel ada
komea pisimi. Go ada-
parare lam reke madaa Gote-
na warili bret raapu maa
wisimi. Go adana ru-para go
biri Epe Rekena Robele Rum
lisimi.
3 Gore nimumi laplap-me
pape puma gona masaa-
nanere oge sel ada meda
pisimi. Go ada laapona biri
Ora Epe Rekena Robele Rum
lisimi.
4 Go ada-parare epe roro
pi lodo kira-ae ele wisa.

Go elenu maa kirisimi
kana sekere kana gol-me
warisimi. Go ada-parare
meda-para pogalu pirape
agale sape bokis maa wisimi.
Go bokis-ri nipuna ragala
meda kana gol-me warisimi.
Go bokis-parare eda mana
pabe botol-para Aron-na
lama-para kana laapo page
maa wisimi. Mo botol-re
kana gol-me warisimi. Mo
rimaapuri kagaa repena
yonu apalae saapirisimi.
Mo kana laapo madaa Gote
raapu pogalu pirape agale
tapalaoma wisimi.
5 Gore go bokis so madaare
ensel ele laapo marekaasimi.
Nipuri epe paana puri muma
Gote-na epa pirape robo maa
waalisipi. Nipu pa awoma
popaa ridulasipi robo-parare
enaalinuna koe elenu maa
rubape robo mea waalisa.
Go pisa pare abi go elenuna
re raayo mada nalagialua.
6 Gore nimumi elenu go-
rupa managolaoma pirisimi.
Go puma koro yaalore mo
Gote-na lodo kira-ae alinu
nimuri mo laplap-me riri-
nane warili lotu ada-para
pumare nimuna pa kogono
pu pirisimi.
7 Go pirisimi pare epe
mamina ada laapopa rum
ru-nanere Gote-na lodo kira-
ae ali mudu komea kodoba
pisa. Ora maali raayo-parare
rana komea kama puala
pisa. Go pisa rabu nipumi
yaapi maa puala pisa. Go
yaapi-miri nipuna koe ele-
para enaalinuna koe ele mea
rubainalo lodo kirala pisa.
Go koe elenuri enaalinumi
kone waru namakuaaoma
pirisimi pare nipumi go
raayo maa rubainalo pisa.
8 Go abalana pora madaare
Holi Spirit-mi naa go-rupa
waatea: Gore mo abala
warisimide riri-nane sel ada-
para kogono pisimi rabu
go epe sel lotu ada ru-nane
mada na-adisimi.
9 Go laplap-me warili sel
adare abi naame go rabu
makuaamonalo warisimi.
Go sel-me warili lotu ada-
parare nimumi Gote kale
elenu-para mena elenu
lodonu-para kalisimi. Go
pirisimi pare go enaalinuna
lo robaa-para wi kone nama-
epelea aasa.
10 Go lodo kira-ae konere
edanu-para ipa nape elenu-
para enaali redepo yaape
elenu page go elenu madaa
kirisimi. Go pisimi rabu
rekena agale raluma to
yogale madaa kone suma
pisimi. Gote-me go rekena
agale raayo kalisare gore
nimumi kurama pu pimi.
Go peme pare Keriso-me ele
raayo ma-redepo yaainalo
kagaa ele mea ipisimi.

Keriso-mere nipuna yaapimi ora pili lo lodo kirisa

11 Gore apo ipisade epe
elenuna lodo kira-ae Mudu
Ali Yesu nipumi kagaa ele
maa ipisa. Nipuna lotu adare
ora epelea-daa pa su kamaa
enaalina kimi warili-rupa
dia. Nipuna pirape adare pa
suma kamaa enaalina kimi
warisimi-rupadaa dia.
12 Gore Keriso nipu Epe
Rekena Rum-para pisa rabu
nipumi meme sipsip-nu

yaapi namuma pisa. Dia
yapare nipuna yaapimi rana
komea Gote-para lodo kirisa-
pulu nipu so epe ada-para
rana komea pisa. Go pisare
nipumi naa ade abuna kagaa
mapiraalalo pisa.
13 Gore abala pirisimide
enaali medalomana yogale
koto madaa niti pisimi. Go
puma mo Gote-na lodo kira-
ae alinumi meme menanu-
para gawa ru menana yaapi
mumare mo gawa mena
page repena sulaa-para
kirisimi. Go puma go kupa
mumare mo enaalinu mada
maa rada lisimi. Go pirisimi
raburi nimuna yogale ora
ma-epeaaoma epe-rupa
pirinalo pisa.
14 Go waru pirisimi pare
Keriso-na yaapimi go pisimi-
ai raayo rabuniaasa. Yesu
Keriso-re nipumi ele meda
napisa. Dia, pare Holi Spirit-
na puri ade abuna nipu
madaa wisa-pulu nipuna
leare Gote-para ora epe lodo-
rupa kalisa. Go pisa-pulu
nipuna yaapi-miri naana
yogale kama-daa nama-
epeaasa. Dia, pare naana
pu robaa-para wi kone raayo
ma-epeaasa-pulu naame ade
abuna pia Gote-na kogono
epe-rupa pamina.

Yesuna yaapimi kagaa pogalu pirape agale puri mapalaaya

15 Go pisa-pulu Keriso-
me naa raapu kagaa pogalu
pirape agalena porare
nipuna yaapimi puma puri
mapalaasa. Go puma nipu
komisa rabu enaali raayo
abalana rekena agale wisimi
rabu nimuna pirisimi koae
elenu madaa nimu ma-
kepealalo komisa. Go pisa-
pulu Gote-me enaali raayo
yaaloma mapiraasadere
nimumi Gote-na kana warae
epe puri raayo ade abuna
mealimina.
16 Gore ali medame nipu
werepe komalua kone salia-
daare nipuna moae-elenu-ri
nu yapara maa palia. Go
puma nipuna ele minalo
pepa madaa luma ma-
paitaasa. Go puma aaraana
moae-elenu mulalo palia-
daare enaali medalomame
apo pepa ademe-pulu si
nipuna mealia.
17 Go pea pare aaraa
pa kagaa pirinare moae-
elenu meape pepa madaa
kone nasalia. Dia, pare
komenalomare nimumi
mulalore alinuna bi yarepea
rumaalimi.
18 Go kone komea-rupa
sumare abalade nimumi
rekena agale komea wisimi
rabu yaapimi go agale puri
mapalaasimi.
19 Abala ririnare Moses-
me rekena agale raayo enaali
lakelalo kiritasa. Go pumare
werepere nipumi gawa
kebonu meme menanuna
yaapi-para ipa-para ma
medale yaasimi. Go puma
nipumi sipsip menana iri-
para repena hisop-na yo
apalae muma yaapi paitaasa.
Go pumare nipumi mo
yaapimi rekena agale wi
buk-para enaalinu raayo
madaa page pasa.
20 Go rabu nipumi talo:

Gote-me nimi rekena agale
pagaliminalo lagilisa-nairi
go yaapi-miri apo agale
pogalu mapiraaya.
21 Go pumare Moses mo
yaapimi sel mamina ada
mada page mo lotu ada-para
sape elenu madaa page go
yaapinu radu radu pasa.
22 Gore rekena agale
madaare yaapimi ele raayo
pode ma-epeaaya. Go page
yaapi nakoeyaalimiri Gote-
me enaalinuna koae elenu
namuma rakepeaalia.

Keriso nipuna yokale tome lodo kirisa rabu naana koae elenu raayo mea rubaasa

23 Gore go su kamaa lotu
ada-para Gote lodo kirala
pisimide elere so yaa-para wi
ele maa waalisimi. Go pea
pare so yaa-para wi elenu
raayo madaare epe lodo kira-
ae ele rado medame ma-
epeaalalo pisa.
24 Gore abalade Keriso pa
su kamaa alinumi warili ada-
para nakodobasa. Go alin-
umi pisimide mamina adare
so yaa-para aaya aasa. Go
pumare abiri Keriso Gote-
na le agaa madaa piruma
nipumi naa raba minalo pu
aaya.
25 Gore maali komea
komea lo raburi Juda alin-
una lodo kira-ae ali mudu
Epe Rekena Robele Rum-
para kodobaoma mena
medana yaapi mea wisa.
Go pisima pare Keriso-mere
nipuna yaapi koyalisa rabu
nimumi lodo kirulalo peme-
rupare ade abuna rana
adaapu nakoeyaasa.
26 Gore nipumi rana
adaapu pula pisa yaalore
gore nipumi kedaa rana
adaapu ria pisa. Dia go-rupa
pula pisa yaalore Gote-me su
warisana rabu nipumi kedaa
ria ipuma abi page pa kedaa
ruala pisa. Ora dia-le Keriso
su kamaa rana komea ipuma
kedaa ria-pulu wala laapo pa
narialia. Go puma nipu naa
madaa komisa rabu Gote-
para lodo kirulalo pumare
naana koe ele raayo mea
rubisa.
27 Enaali raayore komea
rabu komoma wala werepe
Gote-me enaali raayo kose
madaa epena tea.
28 Go pea-rupare Yesu
Keriso-mere nipuna rana
komea Gote-para lodo kir-
ulalo kalisa. Go pisa rabu
enaali raayona koe elenu
maa raakepe rubulalo pisa.
Go pisa-le wala werepere
rana laapo epalia rabu koe
elenu maa rubulalo-daa na-
epalia. Dia, pare enaalin-
uri nipu madaa kone ora
waru rulaoma nipu adoba
piralimi-daare nipumi go
enaalinu kagaa mapiraaoma
la palia.

10

Abalade kirisimide lodomere koae aunu narake-peasa

1 Gore Juda alinuna rekena
agaleme werepe paliade-
alenu raayo pename nawal-
isa. Go puma rekena agalere
ora elena re waru namuma
waalisa pare wasupa ademe-
rupa mada adisimi. Rekena

agalemere maali komea lo
Gote-para elena lodo komea-
rupa lodo kira-ma pu piru
aasimi. Go puma ade abuna
enaalinu nimu lotu ada-
para pirisimi rabu rekena
agaleme nimu nama-epea
kiritasa.
2 Dia yapare rekena
agaleme Gote-na bi mi-
nasaatalo pirisimi enaalin-
uri nimu waru ma-redepo
yaata pisa yaalore gore
nimumi Gote-para epe kaa pi
lodo wala nakirita pisimi. Go
page lodo kirita enaalinuna
kedaa dia lea pisa yaalore
nimumi lodo kira-ae kogono
giyoma koeyae nasaapirita
pirisimi.
3 Go pirisimi pare ade
abuna maali epala pisa rabu
mo nimuna lodo kirisimi
rabu nimuna koe elenu
pa makuaaba piruma gona
kirisimi.
4 Go pea-le gawa ru mena
yaapi-para meme menana
yaapi-paramere enaalinuna
koe elenu ora namuma ru-
bisa.
5 Go pea-pulu Keriso go su
kamaa epalalo pirisa raburi
nipumi Gote-para go-rupa
lisa:

Gore nimumi pa gawa mena-
para meme mena-
nuna yaapi koyoma
Lodo kirita kalemere
nimu giya komisi.

Go puma neme nana lodo
kiratalo nena yogale
abala yarare puma
saaye.

6 Gore nimumi meme gawa-
nuna to yogale raayo
kana reke madaa
suma repena sulaa-
para maa suma
Lodo kirita koe elenu
raayo mea rubaasimi.

Neme go kone raayo
raaname nakomisi.

7 Go pisi-daa neme go-rupa
lisuade:
O Gote, neme ni adape.

Abalade ni madaa
rekena agale wi buk
madaa pepa lisimi
wia-rupare

Abiri nena agale pagoma
raitulalo abala epawa
lisa.

8 Go abala ririnare nipu
madaa rekena agaleme lodo
kirisimina agale madaa go-
rupa lisua: Nimumi meme
gawa menanu luma lodo kir-
itimiri gore neme giye lisa.
Go puma eda yari go elenu
kana reke madaa repena
sulaa-para koae elenu maa
rubenalo lodo kiritimi neme
go kone madaa raaname
page nakomisi.
9 Go pumare wala werepere
nipumi go-rupa lisa: Gore
neme ni adape. Niri nena
agale pagoma raitulalo
abala epawa lisa. Go lisa-
pulu nimuna abalana lodo
kirisimide kogono raayore
nipumi maa rubumare
Keriso naa madaa komape
kogono maa lopasa.
10 Yesu Keriso-mere Gote-
na kone raayo muma pisa-
pulu nipuna yogalere Gote-
na lodo kirape-rupa rana
komea pisa. Go pisa-pulu go
madaare nipumi naana koe
elenu maa rubama epe-rupa
pima.

Keriso nipuna to maa kalisa rabu ofa-rupa puma koe elenu raayo maa rubisa

11 Gote-na lodo kira-ae Juda ali raayore reke madaa rekaoma nimuna kogono ade abuna yarinuna lodo komea-rupa kirisimi. Ade abuna go-rupa peme pare gomere enaalinuna koe elenu mada namuma rubaasa.
12 Go pea pare Keriso-me naana koe elenu maa rubape lodo-rupare ora rana komea kiraasame epe lisa. Go madaare ade abuna go kogonome naana koe elenu raayo maa ruba kiritasa. Nipumi go-rupa pumare nipu Gote-na pope ki-nane puma pia.
13 Nipu go-rupa pu ki-ralomare Gote-me nipuna lore alinu nipuna age rolo-para maa mapiraanalo nipu adoba piruma surubisa.
14 Gore nipumi rana komea lodo kirisana ko-gono puma enaalinu ma-epeaaoma nimu ade abuna epe-rupa mapiraalalo pisa.
15 Go madaare Holi Spirit-mi page naa agale go-rupa lagu aaya: Gore Mudu Alimi go-rupa lisa:
16 Go kagaa pogaluma pirape elere go-rupa: Neme nimu raapu pogatapena agale kagaa go-rupa lakela: Naa rekena agale raay-ore nimuna lo robaa-para masaalua. Go puma nimuna kone-para rekena agale page lu salua lisa.
17 Go lakeloma lisana wala werepe agale meda go-rupa lakalisa: Neme nimuna koe elenu pisimide kogono madaa namakuaaba pitua lisa.
18 Gore Gote-me koe elenu abala maa rubaasa-pulu wala naame koe ele raakepenalo lodo wala meda nakiralima.

Naame Gote kone waru rulaoma re-para baina

19 Go pea-le nana ame balinu, Yesu nipuna yaapimi naa abala kabisa-pulu Gote-na sogo epe rekena rum-para puma kodobaitalore gore naame paalame nakomam-ina.
20 Nipumi ora epe kagaa pora warisa-pulu naa mo Gote-na ada-para baina. Go kagaa ade abuna pirape po-rare nipu komisa rabu ni-mumi nipuna yogale mo epe adana mamina pora gaape makoyaasimi. Go pisa-daa naa ora epe ru-nane mada kodobamina.
21 Gore naana Gote-na lodo kira-ae ali mudu komea pia-pulu naa Gote-na rurunu mapiraaya.
22 Gore nipumi abalade nipuna yaapimi naana lo robaa-para wi koe kone raayo mea rubuma naa ma-epeaasa. Go puma nipumi naana yogale page epe ipame abala radepeasa. Go pisa-pulu naame kone komea sulalore puri waru paloma kone rulaoma Gote re-para baina.
23 Go puma epe ele gialua lea-pulu naame kone waru rulaoma adoba piramina. Go puma Gote-me kana

waraaoma ora palua lea
elenuri ora mada palia.
24 Go puma naame naana
ame balinu madaa kone
waru suma nimu raba
meamina. Naame go-
rupa palima rabu nimumi
raana komape kone-para
epe kogono pape pora kama
ralinalo raba meamina.
25 Go puma naana ame
balinu raapu kirita pirape
konere nakone rugulamina.
Enaali medalomame kone
ruguloma pirisimi-rupa
napiramina. Dia, naame
ame balinuna lo robaa-para
puri mapalaamina. Gore
naame Mudu Ali-na epape
yapi di-ri abiri abala rudu
yaala-le nimu ora waru raba
meamina.

Naame Gote-na Siri koau nawaalamina

26 Gore naame Keriso-
na agale abala waru pago
kiraloma wala werepe
naana koneme pupitagi
nalima-daare go koe ele
maa rubulalore lodo kira-
ae konemere mada namuma
rubalia.
27 Dia-le naame paalame
ora waru komoma kose lape
di madaa kone waru suma
paalame komoma piramina.
Gore enaali medalomare
Gote-na lore alinu apo
piruaeme-pulu kose pago-
mare koe kedaa minaloma
ade abuna raalape repena
sulaa-mere nimu raayo ralia.
28 Gore ali medaloma
Moses-na rekena agale
agula-ai adasae ali repo
laapome nipuna pisa koae
aunu lakalisimi. Go pisa
rabu kose pagomare nimumi
go ali madaa kodome nako-
moma nipu lu makomasimi.
29 Go pisa pare ali medame
Gote-na Si koau waalalia-
daare Gote-me raana koma-
lia ya? Dia, go alimiri
ora koe kedaa adaalepe mu-
lalo pea. Yesuna yaapi-miri
abalade go ali nipu wala
misa. Go pisa pare mo
Yesuna yaapimi Gote-na ka-
gaa pogalu pirape ele nipuna
puri mapalaasa. Go pisa-
pulu Gote-na Holi Spirit-mi
rabameape kone guaayare
ora koeyae pea kone wimi.
30 Go agalere Gote-me
lagiala-le pagalepa: Neme
koeyae pi enaalinu-para
kone suma yago abutua lisa.
Go puma nipumi wala agale
go-rupa lisa: Mudu Alimi
nipuna ruru enaali kose
pago rumaalia lisa.
31 Go pea-le ali meda apo-
rupa koeyae paliare ade
abuna pa piri Gote-me koe
elena yago tyalalo palia-pulu
go madaare paalame waru
komamina.

Naame kone rulaere madaa rekaamina

32 Pare nimimi abalade
pirisimide-rupa makuaalepape.
Gore Gote-na epe paa adoma
kedaa adaapu rilisimi rabu
go elenumi nimi narabuaa-
niasa.
33 Go puma yapi medalo-
mamere nimumi nimi
pa enaalina le agaana
marekaaoma ero agale
loma koeyae pirisimi. Go
puma koro medamere enaali
medaloma kedaa go-rupa
rilisimi rabu nimimi nimu

raba mulalore nimu raapu puma pirisimi.
34 Go puma enaali medaloma karapo ada-para pirisimi rabu nimimi kodome komisimi. Go puma alinumi nimina ele wala perea meala pirisimi rabu nimimi raaname komoma ria mina giyasimi. Gore nimina ade abuna epe pirape elenu wia-daa makuaaoma go kedaanu rilisimi.

35 Go pisa-le nimina lo robaa-para wi puri pale kone rulaere nimimi nagiyalepape. Dia, go koneme nimi epe yoto adaalepe maa gialia.
36 Nimimi puri paloma rekaape kone salepape. Nimimi go-rupa palimi rabu nimimi Gote-na agale mogeaoma Gote-me kana waraaoma ora palua lea-pulu epe elenu piruma mealimina.
37 Gore Gote-na buk madaa go-rupa lu wisa: Werepe oge-daa piruma epaliade aliri ora epalia. Gore nipuri adoba piru aaya.
38 Go pea pare nana epe re-depo le enaalinumi kone ru-laoma nimi ade abuna epe-rupa piralepape. Go pal-imi pare nimu komeame ni koau waalalia-daare neme nipu madaa raaname nako-malua.

39 Go lisa pare naame paalame nakomoma pururu pea-ai naloma alupamina. Dia, naame ora kone waru rulaoma ade abuna kagaa piramala palima.

11

Kone rulae elena re agale

1 Naana kone rulae eleme mealua kone suma adoba pia elere Gote-me ora gialia-daa makuaaema. Go puma naame abala na-adema elenu naana kone wasaame abala makuaaya. Go konere ora ria yaade.
2 Abalade pirisimi alinumi kone rulasimi rabu Gote-me nimu ora epe bi kalisa.
3 Naame page go-rupa kone rulaema. Go puma Gote-me su yaa laapore go agaleme warisaaya-daa makuaaema. Go puma ele raayo naame namakuaaema elenu muma Gote-me warisa.

Abel-para Enok-para Noa nimuna kone rulae elena agale

4 Abel-me Gote madaa kone waru rulasa. Go puma Gote-para lodo kirisa rabu nipuna lodo ora epe redepo lisa. Go puma Kein-na lodo ma-rabuaasa. Go pisare Abel-me kone rulasa-pulu go madaare Gote-me nipu ma-redepo yaaoma epe bi kalisa. Abel-me Gote elenu pa kama kalisa-daa Gote-me ora raana waru komisa. Gore Abel nipuri abala komisa pare nipu Gote madaa kone rulaoma pirisa agalere naame pa go pagema-daa.
5 Enok page Gote madaa kone rulasa-pulu nipu nakomisa. Nipu yogale aopale Gote-me yaa-para maa pasa. Go pisa rabu enaalinumi nipu asa pirisimi

pare nipu na-adasasimi.
Gore Gote-na agale wi buk
madaare go-rupa palia lo
go-rupa lu wisa: Abalade
Gote-me Enok so yaa-para
namuma pisa rabu Gote nipu
madaa pedo pisa.
6 Gore ali medame Gote
kone narulalia-daare Gote-
me nipu mada pedo napalia.
Gore ali raayo Gote piri-para
polalo palimi-daare nimumi
Gote ora pa pia-daa kone ru-
lalimi. Go enaalinumi Gote
kone rulalimi-daare nipumi
nimu epe elenu katea.
7 Noa-me page Gote madaa
kone rulasa-pulu Gote-me
Noa lakeloma koe kedaa
meda werepe epalia lo
remaa lapalasa. Go ele Noa-
me abala mamakuaasa pare
nipumi Gote-na agale lagisa-
pulu sip meda abala warisa.
Go pumare nipuna ena
nogo naakinu nimu ru-nane
puma kodobaoma epe-rupa
pirisimi. Go nipuna kone
rulae elemere su kamaa piri
enaali raayo madaare yada
robe nona pi-rupa rumaasa.
Gore Noa nipu kone waru
rulasa-pulu Gote-me nipu
ora redepo le ali mapiraasa.

Abraham-para Sara laapo

8 Abraham-me Gote kone
rulasa-pulu Gote-me nipu
yaalisa rabu Abraham-
me Gote-na agale pagoma
ralisa. Go puma Gote-
me ne adare meda gialua
loma waalalo pisa. Go suri
Abraham nipumi na-adisa
pare nipumi kone rulaoma
nipumi go su mealua kone
suma pirisa.
9 Nipumi kone rulaomare
abalade Gote-me gialua lisa
su-para puma pirisa. Nipu go
su-para puma pirisa raburi
gore nipu pora kimisu ali
puma pirisa. Go puma
nipuna laplap-me pi ada maa
puma Aisak-para Jekop nipu
laapo pirisimi. Go ali laapore
Gote-me nipu raapu go su
ora minalo lakela palasa.
10 Ade abuna Gote-me
Abraham madaa kone mapi-
raoma warili adare yaa-pulu
adawe kone suma pirisa.
Abraham nipu komomare
go ada re-para palua kone
suma kone rulaoma pirisa.
Gore Gote nipumi go adare
warisare ade abuna kagaa
pirape ada pigi muma
warisa.
11 Sara-me page Gote mada
kone rulasa-pulu nipuna
naaki nogo maitape yapi
di-ri abala dialenaloma
enagae pirisa pare nipumi
Gote madaa kone rulasa.
Go puma Gote-me kana
waraaoma ora palua lo agale
lakalisa-pulu mada palia
kone wisa.
12 Go pisa-pulu nipu ogae
piruma pode komisa pare
nipu ora nogo naaki adaa-
puna aaraa pirisa. Nipuna
madina si wanenuri gore
nimu so yaa-para aaya kuba
kedonu-rupa pimi. Go page
ipa solwara mada wisade ipa
mu-rupa page pirisimi. Go
enaalinuri mada nararepe
garulalima.
13 Go enaalinuri nimu
kone rulae pirumare abala
komisimi. Go puma nimu
abalade go su kamaa pirisimi

raburi nimumi Gote-me
kana waraaoma go-rupa
palua lo lakalisa elenu abi
namisimi. Dia, pare nimumi
go elenu koro opapalia-daa
makuaaoma mealima kone
madaa raaname komisimi.
Go pisimi-pulu go su ka-
maare nimu yada tyape
enaali piruma ora pa pora
kimisu enaalinu pima lo
pename lapalasimi.
14 Enaalinumi agale go-
rupa laminyare nimumi ora
epe su rado mealima madaa
agale pename lapalasimi.
15 Go enaalinuri nimumi
abala piruma ipisimide su-
para tya pisimi yaalore go
konemere nimu wala pola
pisimi.
16 Yapare nimuna wi
konere ora epe su rado meda
adawe kone wisimi. Go suri
yaa-para komea wia. Go
kone wisimi-pulu nimumi
Gote-para nere ora naana
Gote lema lisimi rabu Gote-
me yalame nakomisa. Dia,
nipumi go enaalinuna kone
rulae madaa ade abuna
kagaa pirape epe adare so
yaa-para yarera pu saaya.
17 Abalade Gote-me
Abraham-na kone makoy-
alalo lisa rabu Abraham-me
Gote madaa kone rulasa. Go
pisa-pulu nipuna si Aisak
Gote-para lodo kira-ae ele
katalo pisa. Gore Gote-me
kana waraaoma go-rupa
palua lo agale lakalisa-pulu
Abraham-me nipuna si lodo
kirape nagiyasa.
18 Gore Gote-me Abraham-
para Aisak madaa kana
waraaoma ora palua lo
agaleme go-rupa lakalisa:
Gore Aisak-na rurumiri nena
si wanenu matia lisa.
19 Gore Abraham-me si
tyalo pisa rabu nipumi kone
go-rupa wisa: Nipu ora
komalia-daare pinawa kone
suma Gote-me nipu wala
mada marekaalia kone wisa.
Go kone wisa pare abiri go pi
agale wia: Abraham nipuna
konemere naaki luma tapa-
para abala rogaabaayae
yapare nipu tapa-para wala
misa.

Aisak-para Jekop-para Josep-para Gote-para kone rulaeme

20 Aisak-me Gote madaa
kone rulasa-pulu nipumi
agale mana Jekop-para Iso
laapo puri minalo agale
mana lakalisa. Go agalere
nipumi werepe pape-ai
mada kone lakalisa.
21 Jekop-mere Gote madaa
kone rulasa-pulu nipuna
komape yapi di rudu lisa
raburi nipumi Josep-na
si laapo-para puri minalo
agale mana lakalisa. Go
pulalore nipuna rimaapu
ripinuma rumu pege puma
kalu adainaaoma Gote-na bi
minasaasa.
22 Josep nipu komolalo
piruma nipumi kone ru-
laoma werepe Israel enaal-
inu Isip su giyoma palimi lo
lakalisa. Go puma nipumi
kone rulaoma nipuna kuli
rogaabaayae wala muma
maa pulupape lo lakalisa.
23 Moses-na agi aaraa
laapomere Gote madaa kone
rulasipi. Go puma naaki
Moses madisipi rabu nipumi
ipa le repale-nane aasa

aroka re-parare naaki suba
repo ru-nane paga wisipi.
Gore go naakiri ora epe
naaki madu wisipi. Go puma
agi aaraa laapome king-
na agale madaa paalame
komoma pagaa wisipi.
24 Gore Moses nipu Gote
madaa kone rulaoma abala
adaa yaboma lisana ni ora ali
mudu Fero-na wanena si-daa
dia yaade lo abala makuaasa.
25 Gore nipuna konere
Gote-na ruru enaali raapu
piruma go kedaa nimu raapu
ria palua kone wisa. Gore
niri go su kamaa rudupu
piruma pupitagi napere
gipia kone suma pisa.
26 Gore nimumi Keriso-na*
kogono madaa ni ero agale
leme-daare ora epe agale le
kone wisa. Go konere Isip
su-para wi alina ele raayo
rabuniaae kone misa. Gore
nipumi mo Gote-na epe yoto
meape di rabu raaname ko-
malua kone wisa.
27 Gore Moses nipumi Gote
madaa kone rulasa-pulu
nipumi Isip su-para piri ali
mudumi nipu rono page-ai
madaa paalame nakomisa-
pulu go su giyoma pisa.
Gore ali medame Gote ora
na-ademe pare Moses-na
koneme Gote adisa-pulu
nipu ora puri paloma pirisa.
28 Gore Moses nipumi Gote
madaa kone rulasa-pulu
nipumi eda kirape yapi di
wisa. Go pumare nipumi
gawa menana yaapi pora
gaape madaa kiralepape
lo lakalisa. Moses-me
naaki mupaa makomaape
ensel-me Israel enaalinuna
madi mupaa naaki nalinalo
rekena mada wisa.

Israel enaali adaapumi Gote kone rulaoma puri misimi

29 Gore Israel enaalinumi
Gote madaa kone rulasimi-
pulu nimumi Kale Ipa ke-
naasimi raburi ora su kaapu
le kenaasimi. Go pisimi
pare Isip su-para piri alin-
umi go ipa kaapu le pare
nimu tyalo raita maa pisimi
pare ipame nimu keapisa
rabu nimu komabesimi.
30 Gore Israel enaali
nimumi Gote madaa kone
rulasimi-pulu nimumi Jeriko
adarena pape yapi ki
medane luma medane laapo
ru-para pamu ma-ruyaasimi.
Go pirisimi rabu nimu Gote
madaa kone rulasimi-pulu
go konemere adare-na kana
pape malopaasimi.
31 Go page ali paake yole
ena Rahap Gote madaa kone
rulaoma nipumi ada pode ali
laapo raba misa. Go pisa-
pulu nipumi mo agale napa-
gesimi enaalinu raapu meda-
para nalisimi.
32 Pare abiri neme agale
akepu makibuma lano
ya? Dia-le neme Gideon-
para Barak-para Samson-
para Jepta-para Devit-para
Samuel-para mo Gote-na
agale mea lakale alinu page

* **11:26:** Krais-na bina re-re go-rupa: Gote-me madaa muma nipuna kogono pa winalo maa repaae ali. Moses-mi Israel enaalinuna rikiraana Isip su-para Gotena kogono puma pua yaala poteare pinawa kone suma go buk Hibru lu alimi makuaoma lisa.

remaa adaalu yaa-pulu
mada nalagialo.
33 Go enaali raayomere
Gote madaa kone rulasimi-
pulu nimumi gavman
komeana su-para piri enaali
raayo ora puri paloma
yada puma rabuaniaalisimi.
Nimumi ora epe kone suma
go-rupa pisimi-pulu nimumi
Gote-me kana waraaoma go-
rupa palua le elenu misimi.
Go Gote madaa kone rulae
enaalinumi koe raa menana
agale page rogaae-rupa
mada pirisimi.
34 Gore nimumi repena
sulaa adaalepe rala-ae page
makudunaasimi. Lore
alinumi rai kudu eleme page
kone rulae enaalinu awolalo
pisimi pare nimu pogola
pisimi. Nimi ora komapae
enaali pirisimi pare wala
werepe puri misimi. Go
pumare yada pulalore nimu
ora puri paloma yada puma
nimumi soldia ruru rado
adaapu pamu ralu lisimi.
35 Go puma enanu medalo-
mame kone rulasimi-pulu
abala kome enaalinu page
wala rekesimi. Ali medalo-
mare karapo ada-para pali-
naloma nimuna lore alinumi
nimu epa lisimi. Nimumi
Gote-para koau rialala pisimi
yaalore gore lore alinumi
nimu kepe repala pisimi.
Go pisa pare nimumi lore
alinuna agale napagesimi.
Dia, lore alinumi naa timi
rabu tapa-para wala rekoma
ade abuna piramala palima
kone wisimi.
36 Gore kone rulae enaali
medalomare lore alinumi
ero agale loma repename
kudu lisimi. Medalomare
lore alinumi sen-me adiala
rumare karapo ada-para
mapaitaasimi.
37 Gore ali medalomare
lore alinumi kaname lu
repena kabeme page ebepea
rai kudumi page rugula po
makomasimi. Kone rulae
enaali medalomamere ele
dia lisa-daa meme sipsip-
na irimi warili mamina
yamoma pora pamuasimi.
Gore nimu naarali enaali
piruma kedaa waru maa
kalisimi.
38 Go puma nimu pogola
pumare nimu enaali napiri
su-para puma su rudunu
meda madaa puma kana
apedaa-para page puma
kaleda pita pisimi. Gore
nimu ora epe enaali pirismi-
pulu nimumi go su kamaa
koe-rupa pirisimi enaal-
inu raapu napirula pisimi
yaalore ora epeta pisa.
39 Gore go enaali raayo
Gote madaa kone rubita
pisimi yaalore nimu Gote-na
le agaana ora epe enaali pita
pisimi. Go pisa pare abalade
Gote-me kana waraaoma
nimu-para ora palua lisa ele
abi nameme.
40 Gore abalade Gote-me
naana ora epe ele rado meda
yarera pu saasa. Go puma
abalade pirisimi kone rulae
enaalinuri nimu abala riri-
nane mada namula palimi.
Dia, pare Gote-na konere go-
rupa wisa: Naa nimu raapu
epe-rupa piraminalo yarera
pu saaya.

12

Yesu waru adoma maa

kone rulamina

1 Gore abalade epe-rupa pisimide enaalinuri nimu kone rulasimi-pulu naa kutapu paki paoma naa epe pora maa waalisimi. Go pea-le naame naana koe kedaa pi elenu raayo giyamina. Go pumare naana lo robaa-para epe agaleme puri mapalaaoma Gote nipu piri-para pulalore pora-nane waru wagepu baina.

2 Go pumare naana lemere Yesu piri-para ada palae baina. Gore nipu komea naana kone rulapena re page naana epe yoto meapena re page pia. Gore abalade Yesu nipu werepe enaalinu epe-rupa mapiraape kone madaare raaname komisa. Go puma nipumi adaa kedaa pi elenu mea ruma repena polopea madaa komisa. Go puma nipumi repena polopea madaa yala nakomisa pare komoma wala rekoma Gote-na pope ki-nane siaa king muma pua pia.

Gote-me naa kedaa geare ma-redepo yaalalo pea

3 Gore abalade koeyae pisimi alinumi Yesu rono pagesimi rabu nipu ora puri waru paloma pisade kogono makuaalepape. Go pumare nimimi kogono nagiyaeme nimina lo robaa-para paala nakomoma piralepape.

4 Gore nimimi kedaa rabuapena yada peme pare nimina yaapi abi nakoyaaeme.

5 Gore Gote-me nipuna agale puri mapabaliminalo lagisade agalere abala kone rugulabeme. Nipumi gorupa talo: Nere nana si yaapulu Mudu Alimi nena kone ma-redepo yaalalo yada palia-daare go madaa waru adape. Go pea-le ne eperupa pirainalo ne ma-redepo yaape kedaa gialia-daare nena lo robaa-para koe kone nasape.

6 Gore ake paa-daa ya? Mudu Alimi enaali raayo madaa ranaa kome raana komea-pulu nimuna kone ma-redepo yaainalo kedaa gea. Go pea-le enaali raayo nipuna si wanenu pima temare nipumi kone maredepo yaainalo repena kudumi tia.

7 Gu paare Gote-me nimi kedaa Go puri mapalaaoma pawa piraminalo pea. Gote-me nimi-para kedaa geare ora nipuna si wanenu pima lamonolo pea. Gore nogo naaki medaloma nimuna agi aaraanumi ma-redepo yaape-rupa naana kone maredepo yaalalo pea.

8 Go pea-pulu Gote-me nipuna nogo naaki raayopara agale mana loma kedaa katea. Go pea-le nimi-daa Aapame namaredepo yaaliare gore nimiri ora nipuna nogo naakinu napimi. Go puma nimiri pa paake muma madi naakirupa piralimi.

9 Gore naana go su kamaa aapanumiri naa agale mana lo kedaa gisimide rabu naame nimuna agale raluma bi minasaasima. Go pea-

le naana kagaa porana
aaraare naame nimuna
agale pagoma nipuna pora
raluma ora epe-rupa piram-
ina.
10 Naa go su kamaa piri aa-
panumiri nipuna raaname
naa oge nogo naaki raburi
naa agale mana loma kedaa
gisimi. Go pea pare Gote-me
naa nipu raapu ora epe-rupa
piraminalo naa raba meape
agale mana raapu kedaa gi-
alia. Go puma naa nipuna
epe paa-para pima.
11 Gore naana Aapame naa
kedaa gu aaya raburi naana
lo robaa-para koe kone su
naame pedo pedo puma
napimade. Go pea pare
werepere go kedaa ruma
agale mana pagoma epe-
rupa pamualimide enaalin-
uri pu robaa-para epe kuma
pi kone suma ora epe-rupa
pirualima.

Naana kuli radaa pina kone rulaoma rekaamina

12 Go page nimina kiaa
laapo abala komapalia
pagepina-le pa rekaalepape.
13 Go puma apo redepo
le porana pamuamina. Go-
rupa pamualimi-daare gore
nimina agere ora nakoyaalia
pare wala epe tea.
14 Gore nimimi enaali
raayo raapu epe-rupa piram-
ina kone mealepape. Go
palima-daare ora epe-rupa
piralima. Gore ali meda
nipumi epe-rupa pirape
kone nasalia-daare gore
nipumi Mudu Ali mada na-
adalia.
15 Gore nimimi waru
adalepape. Ake paa-daa
ya? Naana ame balinu nimu
Gote-na epe raba meape
agale giyoma koau waateme-
daare waru adalepape. Go
pea-le enaali medaloma
nimina rikirana piruma
nimuna konere koe rero
pi kili salimi. Gore nimiri
go elaana kili rero pi kili
mealimi makoyaalia.
16 Go pea pare ali medame
ena paake yolape kone su
piralia waru adalepape. Ali
medame Gote koau walalia-
daare nipumi giyalia-le
waru adalepape. Go konere
abalade Iso-me page wisa.
Go pisa rabu nipumi eda
rana komea yawape-ai kabo-
lalore nipu mupaa naaki
nipu piruma meape epe
elenu page raayo rubisa.
17 Gore nipumi nipuna
Aapana agale mana elenu
wala mulalo pisa rabu Aa-
pame dia lakalisa. Gore Iso-
me epe elenu wala mulalo
asapisa pare nipuna kone
perekeape pora na-adasaasa.
Go puma re loma piruma
asapisa pare na-adasaasa-le
waru makuaalepape.

Naa yaa-para abala pima

18 Abiri nimimi ele meda
kimi waraaoma adape-rupa
abi na-ademe. Go yapare
Israel enaalinumi so Sainai
Rudu madaa adaa repena su-
laa adisimi. Go page ora
ribaa rumu rumuna piruma
puri pale po rilipu page mis-
imi.
19 Go pirisimi rabu
medame biugel talaina

agale medamere nimu agale
lakalisa rabu Israel enaalinu-
miri go agale ogeasi pagoma
lisimina go agale paalame
komisimi. Go puma nimumi
Moses-para re loma naare go
agale wala pagapere gipia lo
lakalisimi.
20 Gore Gote-me nimu
lakalisa agale maname talo:
Gore ali medame page gawa
meme sipsip-nu page go
ruduna epalia-daare gore
kana muma nipu ora lu
makomalepape lisa.
21 Nimumi go adis-
imi elenu madaare nimu
paalame waru komisimi.
Go pisa-pulu gore Moses-me
page talo: Neme ora paalame
waru komoma pogolasaayo
lisa.
22 Gore nimumi abalade
ele go-rupanudaa na-
adisimi. Dia, pare abiri
nimi Saion rudu mada
epamede. Gore abiri ade
abuna pa pia Gote-na adare-
para epamena. Go adare
ora so yaa-para ae Jerusalem
su meda-le go-parare ranaa
komo pimi ensel adaapu
raapu epamena.
23 Abiri nimiri Gote-na mu-
paa naakina* ruru kiritae-
para apo epamena-daa. Go
rururi Gote-me nimuna binu
pepa madaa abala luma
lisana pepa tyapalae so yaa-
para wina epamede. Nimiri
enaali raayo madaa redepo
le kose page Gote piri-para
epamede. Go page nimiri
abalade Gote-me enaalinuna
wasupa ma-redepo yaasade
enaalinuri ade abuna ora
epe-rupa piralimide enaali
epamena.
24 Nimiri Yesu-para epame.
Nipuri naana rikirana piri
ali pia. Nipuna yaapimi
naa pogalu pirape ele puri
mapalaasa. Gore nipumi
nipuna yaapimi naana koe
ele maa rubisa. Go pumare
go kagaa poramere abala
pirisade ali Abel nipuna
koeyae abulisade yaapi nona
pi-daa dia.

Naa epe-rupa surubuaaya

25 Go pea-le nimimi
waru adoma surubalepape.
Go agale lape ali koau
nawaalamina. Ora abalade
go su kamaa piri enaalinuri
Gote-me puri pale agale
lakalisa pare nimumi nipuna
agale ralisimi. Go pisimi-
pulu nimumi nimuna koe
kedaa mada napogola pisimi.
Go pea-le abiri Gote nipu so
yapare piruma naa puri pale
agale lagu aaya. Go pea-le
naame nipuna agale mada
koau waatema-daare gore
naa koe su-para mada pirula
palima.
26 Abaladere Gote-na
agaleme lisa rabu su lewa
mapaasa. Go pisa pare abiri
nipumi naa kana waraaoma
ora go-rupa lagea: Neme su
waala-daa ma-lewa palua
pare go rabu neme su yaa

* **12:23:** Krais-ri Gotena Si ora ria. (Hibru 1.6). Go buk Hibru lisa alimi gupa lea: Gote-me nipuna Sina ki madaa wia. Go suna pima enaalinu waru kalalo yokeleme (6.12-para 9.15). Juda enaalina rekena agale madaare mupaa naakimi aaraana elenu waru mealia. Go kone ralumare Gotena elenu Si-mi mua na maa gea.

laapo raita maa perekealua wia.
27 Go agale lea-rupa nipumi su wala ma-lewa palia-pulu naame go agalena re go-rupa makuaamina: Abalade Gote-me warisa elenuri nipuna ma-lewa paoma wala mealia. Pare ele medaloma mada nama-lewa pape elenuri ora pa salia.
28 Naame Gote-na Surube Suri lewa lewa nalina mealima-pulu Gote-para ora pili lamina. Go puma nipuna raaname komea kogono puma naame beten waru loma nipuna kone mu piramina. Go puma naame nipuna bi minasaoma nipu madaa paalame komamina.
29 Gore naana Gote-me ele raayo repena sulaame ralade-rupa mea kiralia-pulu epe-rupa piruma nipu madaa paalame komamina.

13

Naana ame balinu raaname komamina

1 Gore Keriso-na enaali nimimiri ade abuna nimina ame balinu madaa pedo puma raaname komo pi-ralepape.
2 Gore pora kimisu al-inu epalimiri gore nimimi nimu lamua puma ada mealepape. Gore abalade ali medalomame go-rupa pisimi rabu ensel medaloma nimuna ada-para mea ipuma surubisimi. Gore nimumi ensel kone-daa nawisimi pare pa pora kimisu alinu kone wisimi.
3 Gore naana ame balinu karapo ada-para piminuri naame page nimu raba mu-lalore nimu re-para epe-rupa pamina kone mealepape. Go page enaali medaloma kedaa ruaeme gore radaa pinaloma nimu raapu kedaa riamina.
4 Gore repaaya auloma pirape-airi ora waru epelea. Gote-na le agaa madaa ora epe-rupa piralepape. Gore Gote-me ali paake rumi enanu-para ena paake ne alinu raayo kotare yaweme-pulu koe kedaa mealimi lisa.
5 Gore nimimi kana madaa kepaame komape konere ora nasalepape. Go page ele nim-imi abala saapimiri ora go mada kone suma piralepape. Go madaa Gote-me abala go-rupa lisa: Neme nimi mada nagiyalua nimi koau ora nawaalalua lisa.
6 Go pea-le naame naana pu robaa-para puri ma-palaaoma go-rupa lamina:

Mudu Alimi naa raba mu aaya. Go paa-daa neme paalame nako-malua.
Gore enaalinu medalomame ni madaa ele meda napalimi kone wimi? Mada dia.

Yesuna agale raitape-ai madaa yala napolamina

7 Gore nimina ali kalun-umi abalade Gote-na agale nimi lagisimide waru makuaalepape. Gore ni-mumi abalade pa piruma pora epe-rupa pamisimi-daa go alinumi kone rulaoma pirisimi-rupa mogema pi-ralepape.
8 Yesu Keriso-re ora piri-rupa pa pia. Gore abala page

abi page ade abuna page
komea-rupa pa pia.
9 Gore agale rado radome
nimina agale epa mabebo-
laoma mogealimiri Gote-na
pora nagiyalimina. Naana
lo-parare Gote-na epe raba
meape agaleme puri ma-
palaaliare ora epelea. Gore
naana kone lo-parare eda
nape elenu rekena salima-
daare puri napalalia. Go
poranuri enaalinumi abala
pago pirisimi pare go rekena
agaleme nimu naraba misa.

Ofa lodo kiralima rabu Gote-me raaname komea

10 Naana lodo kerele
kana sekere Juda alinuna
laplap-me pi lotu ada-para
wisa-pulu go-para lodo
kirisimi. Go alinumiri kana
reke madaa kiri ele mada
nanisimi.
11 Gore Gote-na lodo kira-
ae Juda ali mudumi sipsip
gawanuna yaapi mumare
ora Epe Rekena Robele Rum-
para maa pumare Gote-me
koe elenu mea rubenalo lodo
kiruasimi. Go pisa pare gawa
sipsip-na ria Gote-na riare
epe lotu adana pape mopare
kiru aasimi.
12 Go pisimi-rupa Yesu
nipu radaa noma repena
polopea-para komisa rabu
nipu page adare pape mo-
pare puma komisa. Go puma
nipumi naana koe elenu maa
rubulalore nipuna yaapimi
naa ma-epeaasa.
13 Go pea-le naa page nipu
raapu pa pare baina. Go
rabu nimumi nipu abalade
yala mapolaasimi. Go pisa-
rupare abi naame nipuna ko-
gono pema rabu enaalinumi
naa nipu raapu yala polam-
ina.
14 Gore go su kamaare
adare ade abuna kagaa pi-
rape meda ora nawia. Dia,
naame ade abuna kagaa pi-
rape adare ora meaminalo
asapamina.
15 Go pea-le naame Yesuna
bi madaare Gote-para ora
pili loma raaname waru
komamina. Naame go epe
raana pi konere gore ade
abuna nipu kalamina. Go
puma lodo kirape-rupare
naana agale Gote lakelam-
ina.
16 Gore nimi enaalinumi
epe kogono pape kone
narugulalepape. Go puma
nimimi ele dia yaaliade
enaalinu rumaaoma kata-
pape. Gore go kogonore ora
lodo kirili-rupa mada peme-
pulu Gote-me go-rupa peme
rabu raaname waru komea.
17 Nimina ali mudunumiri
nimi raba mulalo ade abuna
surubeme-le nimuna agale
pagalepape. Nimumiri ade
abuna nimina epe kone
surubeme rabu nimuna
kogono madaare Gote-para
agale lakeleme. Gore nimimi
nimuna agale waru raital-
imiri gore nimumi raaname
waru komoma nimuna
kogono epe-rupa palimi. Go
pea pare nimuna kone pu
robaa-para kone kedaa pi
salimi-daare nimumi nimi
mada naraba mealimi.

Gote-na agaleme naa rabamina

18 Gote-me naa raba
minalo nimimi beten tapape.
Gore naame Gote-na le agaa
madaa naana lo robaa-para
wi kone ora redepo yaina
kone wima. Go pumare
naare ade abuna kogono
epe-rupa pulalo pima.
19 Gore Gote-me ni nimi
piri wagepu wala epenalea-
daare nimimi Gote-para
beten waru tapape.
20 Gote-me naana Mudu
Ali Yesu tapa-para wala
marekaasa. Yesu komisa
rabu ade abuna kagaa
pogalu pirape agale ma-
epeaasa. Go puma abiri Yesu
nipuri Gote-na sipsip surube
ali mudu pia.
21 Gore Gote-me epe kuma
pi kone nimi gina. Go
puma nimimi nipuna agale
pagoma raitaliminalo go
kone raayo gialia. Go puma
nipuna raana komea-ae
naa madaa suma Keriso-na
kogono pamina. Go pumare
nipuna adaa biri ade abuna
minasalimina. Gore ora
yaade.

Go agalena pora poae agale

22 Ame balinu-ya, nimi-
para neme puri paloma
agale apo lagialo-daa. Gore
nimimi pawa piruma nimi
puri mapalaape agale waru
pagalepape. Go pepa-para
nimi piri-para lu rapaatore
pa rudusi-le pagalepape.
23 Gore naana ame Tim-
oti karapo ada-para palisa
abala rapaasimi remaa la-
gialo. Gore nipu ni piri
wagepu epaliade raburi saa
laapo raitame nimi mada
adola epalipa.
24 Nimimi naa epe-rupa
piramina agalere nimina
ali mudunu-para Gote-na
ruru enaali raayo page
laketapape. Rom su-para piri
Keriso-na ruru enaalinumi
nimi epe-rupa piralepape lo
la moyaatema.
25 Gote-na epe raba meape
agalere nimi raayo mada ina.
Go yaade.

Jems
Ripili Agale

Jems-na pepa madaare epe agale adaapu lisa. Gore Gote-na enaalinumi epe pora ralinalo mogealisa. Enaalinu epe kone mu epe makuaae ele mu nipuna agale makuaanalo saa pi agale adaapu lisa.

Jems-me agale puri paboma go-rupa lisa: Yesu madaa kone rulae enare padaa napiralmi lisa. Dia, yogonu raapu epe-alenu palia lisa. Gomere nipu puri paboma kone rulaaya lo maa waatea lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1.1)
Kone rulae elere waru ena lape agale (1.2-8)
Naaralinu-para ele adaapu wi enaalinuna agale (1.9-11)
Makotalo epalia rabu pa pea (1.12-18)
Agale pagoma raitamina agale (1.19-27)
Enaalimi kone komea samina (2.1-13)
Kone rulaoma kogono pamina (2.14-26)
Naana eke waru surubamina (3.1-18)
Su kamaa piruma raitape kone lore ali-rupa (4.1–5.6)
Agale mana medaloma (5.7-20)

1 Niri Jems Gote-para Mudu Ali Yesu Keriso laapona kogono ali piru aayo. Neme go pepare Israel ruru enaali 12 piripara lu rapaato. Go nimina su giyoma su rado-para yada tya puma pirisimide enaalinu nimi-parare eperupa piralepape lo rapaato.

Makoyape elemere naa puri mapalaaya

2 Naa ame balinu, pagalepa. Nimi madaa makoyatalo kone rado rado epalia rabu pu robaa-para koe kone nasalepape. Dia, epe pedo pi kone salepape.

3 Gore nimimi Gote madaa puri paloma kone rulaoma apo makoyatalo kone rabuaaniaalimi rabu puri paloma koe kedaanu page mada ritimi. Go palimidaare rabu ranaa komo piralimi.

4 Go pea pare nimimi ade abuna puri paloma rekaape kone waru epe-rupa suma koe kedaanu riamina. Go puma nimimi epe kone waru suma palimi-daare nimina lo robaa-para Gote-na epe kone nadia yaalia. Dia, nimina lo robaa-para epe kone waru rubitabalia.

Enaali medaloma epe kone rudu tea-daare beten tapape

5 Gore nimi medaloma nimu epe kone rudu teadaare gore nipumi beten loma Gote-me nipu kone kalenalo agale mealia. Gote-me kone adaapu enaali raayo epe-rupa kalea-le enaali medaloma apo kone dia yaalia rabu nipumi rono page agale natea.

6 Go pea pare Gote-para
beten leme rabu kone waru
rulaoma nipumi epe kone
gina tapape. Go pea-le kone
laapore nasalepape. Gore
Gote-me ni gialia pe nagialia
pe kone salimi-daare go
konere ipa raa epala puala
pea-rupa kone go-rupa wimi.
7 Ali medame kone go-rupa
salia-daare nipumi go-rupa
Mudu Alimi nipu ele meda
gialia kone naina.
8 Dia-le go alina konere
makoyaalia-pulu kone raayo
nipumi wia-le gore nipumi
kone laapo suma pora pa-
mualia. Go palia rabu Gote-
me ele nakatea.

Ele adaapu wi ali-para ali naarali laapo

9 Gore naana ame balinu
medaloma ali naarali pira-
imiri pedo pamina. Gore ake
paa-daa ya? Gote-me nimu
adaa bi katea-pulu go-rupa
pina.
10 Go yapare ele adaapu
wia aliri Gote-me nipuna
bi rabuaanaalia rabu page
pedo pina. Ake paa-daa
ya? Ele adaapu kuburaeme
alinuri nimu pakira-rupa
komalimi.
11 Nipuna palawa-na kili su
kamaa lopea rabu kilina epe
au page kilipi tia. Go yapare
kamo le aliri mogo elenu pa
saabaina komalia.

Elenumi enaalinuna kone mabebolaaya

12 Ali medare kedaa
pi eleme nipu makoya
linaloma yapare kone
waru rulalia-daare nipu
raaname waru komalia.
Go alimi makoyatape kone
raayo rabuaniaalia-daare
Gote-me nipu epe yoto
katea. Go-aimiri Gote-me
kana waraaoma ele gialua
lisa. Go pa kalape konere
enaali raayome Gote madaa
ranaame komalimi-daare
ade abuna kagaa pirape
kone wasupa katea.
13 Go pea pare ele medame
ali meda makoyaalia rabu
go kana kone marekaaoma
nipumi koeyae paliare
nipumi agale go-rupa mada
natea: Go page Gote-me ni go
kone sanolo maa gia. Dia-le
koe eleme Gote madaa na-
makoyalia. Go page Gote-me
enaali madaa makoyaatape
kone nasuaaya.
14 Go pea pare naa raayona
lo robaa-para wi koe koneme
wagepu abala rekataaboma
naa makoyaalalo pea. Go
puma go koneme naa
komeme puma naana kone
makiraoma naame koeyae
pema.
15 Go pumare go naana koe
kone wagepu rekataboma go
koneme pupitagi nape kone
maitaa. Go puma go pupitagi
nape kone adaa yoma enaal-
inu ade abuna makomaape
kone masaaya.
16 Nimi nana ame balinuri
go koneme nimi makiraalia-
le waru adalepape.
17 Gore epe pa kale kone
raayore go elenuri epe
adaa paa warili aaraame go
elenumi naa raba minalo
maa epenalisa. Naana go
Aapamere so yaa-para rado
rado epe-rupa paa yaa-
pulu Gote-me kone napereke

yoma naa ribaa mada nama-
yaalia.
18 Dia-le nipuna kone suma
nipuna agaleme loma naa
warisa. Go pisa-pulu nipuna
warili ele raayo madaare naa
ripina mapiraalalo pisa.

Naame agale waru pago mea raitamina

19 Nimiri ora nana epe ame
balinu pimi-le go agalena
re waru pagalepape. Nimi
raayome wagepu ora agale
ria pagalepa. Go puma
nimimi wagepu agale nata-
pape. Go puma nimimi page
agale pawa loma rono napa-
gaalepape.
20 Gore ali medalomame
rono pagape kone salimi-
daare Gote-na epe redepo le
kone mada namarekaalimi.
21 Go pea-pulu koe ele
pape kone raayo-para pugu
pi kone raayo-para ora
giyalepape. Gore nimimi
nimina bi rabuaanaaoma
Gote-me nimina lo robaa-
para wi lisade agalere nim-
imi makuaaba piralepape.
Go agale pagoma pu robaa-
para maa salimi-daare go
agaleme nimi ade abuna
kagaa piramala mapuaalia.
22 Gore nimimi go nipuna
agale kaleme pa kamaa na-
pagalepape. Dia-le go agale
pagoma pora pamu kogono
palepape. Go napalimiri
nimiri makiraeme.
23 Gore ali medame Gote-
na agale pa kamaa pagoma
namogealea-daare naame le
agaa-para wasupa madaa
ademade-rupa nipumi pa go-
rupa pea.
24 Go alimi nipuna wa-
supame le agaa-para adalia
pare nipuna le agaa wagepu
kone rugulaaya.
25 Go pea pare ali medame
koeyae pape kone madaa
rekena agale epe-rupa
adoma makuaaoma raital-
iare Gote-me go aliri epe
kogono pinalo raba mealia.
Go aliri nipuna kaleme pa
page ali-daa dia. Nipumi go
agale pagoma kogono pea-
pulu Gote-me puri katea.
26 Gore ali medame kone
go-rupa salia: Niri ora epe
ali yaa-pulu Gote-para epe
ao puaayo kone su aaya.
Ali medame go-rupa kone
suma nipuna eke waru
nasurubalia-pulu nipuna
kone makiraaya. Go pea-
pulu nipuna kone rulae ele-
para nipuna beten lea-rupa
page pa-rupa lea.
27 Gore Gote raapu epe-
rupa pirape kogono pam-
ina Gote-na agale mana
waru pagamina. Naame
kaale nogo naakinu-para
ena wasanu-para waru
surubuma nimuna kedaa
raba meamina. Go puma
pora epe-rupa pamuma su
kamaa piri enaalinuna koe
kone-rupa nameamina. Go
pema-le aapa Gote-me naa
ora nipu raapu pima tea.

2

Naame enaali raayo madaare kodome komea-rupa komamina

1 Gore nana ame balinu,
nimimi naana Mudu Ali
Yesu Keriso madaa kone
rulaoma nipu raapu pimi.

Go puma naana epe paa-para
pia Mudu Ali raapu pimi.
Go pea-le nimimiri enaalinu
bi wia page bi nawia page
kone komea suma kogono
palepape.
2 Gore ali medame nipuna
epe maarae elenu yamoma
nipuna kana gol-me warili
ki-para mapirape ring page
nimina lotu ada-para epa
kodobalia. Go pea pare nar-
ali ali medare nipu koe mam-
ina yamoma nipu nimina
lotu ada-para epa kodobalia.
3 Go palia pare nimimi mo
mamina epe epe elenu yame
ali-para go-rupa leme: Ayo,
mogo ali nere go epe siaa
madaa epa pira leme. Go
puma nipuna bi minasaalimi
pare mo ali narali-parare go-
rupa leme: Nere mogo-nane
puma rekaa leme. Yapare
pitua kone sali-daare gore su
kamaa nana kibu rolo-para
pira leme.
4 Gore nimimi go kone
suma go-rupa palimi-daare
nimimi nimina rikirana
amenu maa rumaaoma kose
lape agale leme. Go rabu
nimina lo robaa-para koe
kone suma enaali koe-rupa
rumaaoma ademe.
5 Gore nana epe ame
balinu, nimimiri waru
pagalepape. Go su kamaa
enaali raayona le agaa
madaa koe narali enaali-
rupa piralimiri go enaalinuri
Gote-me epe kone rulalim-
inalo mapiraasa. Go puma
nimu epe agale madaa ora
epe-rupa piralimi. Go puma
go enaalinuri Gote madaa
raana komalimi-le nipumi
kana waraaoma epe Surube
Su adenalo mapiraalia?
6 Pare nimimi go naralinu
yala mapolaaeme. Nimi
makuaalepape. Aapimi
nimi rabuaanaaoma kedaa
mariaaeme? Go page nimiri
aapimi kose madaa yola
peme pae? Gore mo kana
waraa-ae alinumi kone go-
rupa wimide.
7 Gote-me abalade Keriso-
na epe bi nimi lagisa pare
mo kamo alinumi go epe bi
rabuaniaaeme. Go peme-le
nimimiri ake paa-daa kamo
alinuna bi minasaoma naral-
inu yala mapolaaeme pae?
8 Gore abalade Gote-na
mupaa rekena agaleme Gote-
na agale wi buk-para go-rupa
lisaaya: Nena ranaa komape
kone wi-rupare gore neme
ada meda-para nena yago
madaa kone go-rupa raana
komape lisa. Go pumare
nimimi epe kone suma mo
rekena agale raitalimi-daare
ora epelea.
9 Go pea pare nimimi
enaalinu epe ele maraaeme
rabu epe-rupa raba mu
aaeme. Yapare medaloma
adoma koau walaeme rabu
nimumi koe kone wimi.
Go peme rabu go rekena
agaleme nimiri ora agale
yoke enaalinu tea-daa adal-
imi.
10 Go puma ali komeame
rekena agale raayo pago
kiritala pare nipumi rekena
agale komea yokaliare gore
nipumi rekena agale raayo
yokelisa.
11 Gote-me go-rupa lisade:

Neme ena paake nayolape leade. Go lisa pare komea go-rupa page saaya: Neme ali meda nalu makomaape. Gore neme ena paake yoloma neme ali meda luma makomaliri gore neme rekena agale yoke ali piru-aaye.

12 Gore Gote-me enaalinu rekena agaleme maa kea-paaya. Go puma nipumi go rekena agaleme nimi madaa kose lape agale lea. Go pea-le ade abuna nimimi go madaa kone suma enaali raayo agale komea lo pora pamualepape.

13 Gore abalade ali medame enaali meda kodome nakomola pisa-daare gore Gote-me go ali madaa kose-me maa rumaalia rabu nipumi kodo ogesi-daa page nakomalia. Go pea pare ali medame enaali yogonu kodome komalia-daare gore nipumi kose epe-rupa mada pagalia.

Kone rulae eleme epe ko-gono napaliare kolea

14 Gore nana ame balin-uri ali medame neme Keriso madaa kone rulaayo lea pare nipumi epe kogono napea. Go pea-pulu pa kone rulae-mere nipu ade abuna epe-rupa pirape su-para mada namuma palia.

15 Go pea pare naana ame bali medalomare epe maraape mamina-para nimu eda nape ele-para ora nasal-imi.

16 Go pea-le nimimi mo nimu-para Gote-me nimi raba mina nimina to riripu pape mamina-para eda page adaapu nalepa lo agaleme leme-daare go agalere ele pu ya? Nimimi go-rupa loma nimu raba meape maminanu-para edanu nakalemere go agale komeamere nimu waru naraba mealia.

17 Gore ali medame kone rulaayo lea pare pa piruma nipumi epe kogono na-paliare nipuna kone rulaere kome mada pa piralia.

18 Go pea pare ali medame go-rupa tea: Neme kone waru rulaayo pare neme pa epe kogono pe tea. Go tea-daare neme go-rupa talo: Gore neme kone rulaayere ake puma epe kogono mada pali pae? Go pea pare neme epe kogono pele rabu nana kone rulae mada adaina.

19 Gore neme Gote ora komea kama raapu pia kone go-rupa rulaaye pa? Go kone ora epelea pare koe remonumi page go-rupa kone rulaeme-pulu nimu waru pogolasaeme.

20 Nena konere makeyae-rupa suaaye. Gore neme pa kone rulaoma epe ko-gono napaluare go koneme komape enaali mapiraalia.

21 Abalade naana kasua Abraham-me nipuna si Aisaka-re Gote-para kana reke madaa lodo kirulalo pisa. Go pisa-pulu Gote-me Abraham nipuna kone adoma nipuri ora redepo le ali lisa.

22 Nimimi go remaana re namakuaaeme pae? Abraham-na epe kogono-

para nipuna kone rulae
raapu kogono komea pisa.
Nipumi epe kogono pisa
rabu nipuna kone rulae puri
mapalaasa.
23 Abaladere Gote-me go-
rupa lisa: Abraham-me Gote
madaa kone rulasa-pulu
Gote-me go kone rulasa-ai
madaare Gote-me nipu ora
epe redepo le ali-kone wisa.
Go puma Gote-me Abraham-
para go-rupa lisa: Nere nana
adami ali lisa. Go agalena
re-re Gote-na agale wi buk
madaa lisimiya.
24 Gore ali medame kone
rulalia-daa Gote-me go aliri
ora redepo lea pi-daa natea.
Dia, pare nipumi ali medame
epe redepo le kone wia-
daare go alimi kone rulaoma
epe kogono page palia.
25 Go kone komeare
abalade ali paake ne ena
Rahap-me abalade Josua
alinumi agale mea epenal-
isimide alinu nipuna ada-
para epe-rupa surubisa. Go
puma nipumi nimu raba
muma wala nimu pora rado
meda-para rapasa. Go pisa-
pulu Gote-me Rahap-re ora
epe redepo le ena mapiraasa.
26 Gore naana yogale
wasupa piruma komalima-
rupare go page naame pa
kone rulaoma epe kogonona
napulima-daare naana ru-
lape kone page komoma
palima.

3

*Naana ekere waru su-
rubamina*

1 Gore nana ame balinu-ya,
nimi medalomare tisaa pitua
kone wagepu nasalepape.
Ake paa-daa? Werepe Gote-
na agale maala-ae enaali-
nuna agale waru pagoma
lamulalo palia. Go puma naa
tisaa-nu pitima alinuri Gote-
me naana kogono adoma ora
puri paloma rumaalia.
2 Gore ade abuna naa raay-
ome rado rado koeyae pema.
Gore ali medame nipuna
agale teade rabu nipumi
nipuna eke surubuma agale
koaenu nata pea yaalore
go ali komea ora epe-rupa
pirula pea. Go pula pea
yaalore nipumi nipuna eke
waru surubuma nipuna to
yogale page waru surubola
pea.
3 Gore naame hos menana
agaa-para kope aeneme
adialemade rabu naana
koneme suma naame pora-
nane lamua penaatema. Go
pea-rupa go oge aeneme hos-
na kone raayo surubola pea.
4 Go page nimimi ipa sip
madaa lamua palimade-
rupa go sip-ri nipuna oge
ma-redepope eleme adaa po
rilipu ipulaoma ipa madaa
mapopaaya. Go pea pare
mo sip-na ma-erepelea elere
ora oge elesi yapare mo
sip maa pami ali nipumi
meda-para pulalore gore
mo oge erepelea elere maa
perekeala raburi palia.
5 Go page naana eke
yogale-para page oge kuni
yapare ekeme yogale raayo
surubea-le ora mudu wi
ekeme agale adaapu leme.

6 Ekeme page lo robaa-
para wi koe kone mea lea-le
gore repena sulaa ralia. Go
ekere naana yogale raayona
rikirana aaya-le nipumi koe
agale kone raayo komea-
para epa maa kiritaoma
lapaaya. Go pumare nipumi
naana yogale raayo makoy-
aaoma raa muma pea-le
naana pora palimanu page
gore ora makoyaaya. Go
repena sulaana konere koe
naakuna repena sulaame
nipuna poloma maraaya.
7 Gore raa-para piri mena
yapa yaanu-para paaka-para
ipa solwara mada pia elenu
page go elenu raayore alin-
umi abala ma-kumaa pisimi
pare agale pagea. Abi page
alinu go-rupa pamina.
8 Go pea pare ali medame
nipuna eke mada na-
makuma palia. Dia-le ade
abuna naana ekeme rekoma
koe agalenu talo pea. Go pea-
le naame mada nasurubema
pare naana eke madaa ora
koe ele awea.
9 Komea go ekemere
naana Mudu Ali Aapana
bi minasaaya pare naana
yagonu-para koe agale lema.
Go pema pare go enaalinuri
Gote-me nipuna kone wa-
supa warisa.
10 Go pea pare naana
eke komea mere Gote-na bi
minasaalalo page koe agale
tema. Gore nana ame balinu
naame go-rupa kone mada
nasalima.
11 Dia-le yoke ipare epe-
para koto-para komea rabu
napiralia.
12 Gore nana ame balin-
uri gore repena fik-miri wala
repena kama kili mada na-
epa elalia. Go page repena
wain-miri wala repena fik
kili mada na-epa elalia. Go
page ipa kotore wala epe
ipa mada na-autea. Go
page naame koe agale-para
epe agale komea agale-para
mada natema.

Epe konere Gote madaa epalia

13 Gore nimina rikiranare
ali medame epe kone suma
kone waru salia-daare
nipumi epe pora pamualiade
page nipuna epe kogono pali-
ade page enaalinu-para epe
kone maa waatea. Go palia-
daare kone makuaaoma ali-
kone nasalia.
14 Go pea pare nim-
imi enaali medaloma-para
kudipa kone nasuma ero
agale naloma nimina bi
naminasaalepape. Dia-le go-
rupa palimi-daare nimimi
ali-kone suma ora agale
giyoma makirae agale leme.
15 Apo kone go-rupare
enaalinumi so Gote piri yaa-
para namuaeme. Dia-le ora
abalana kone suma Satan-
me ginaloma peme-pulu
su kamaa enaalinuna kone
moge peme.
16 Go puma ali medalo-
mame enaali radonu kudipa
kone suma nimuna bi
minasaalalo palimi-daare go
kone raapu koe ele rado rado
puma epe-rupa napimi.
17 Go pea pare ali medame
epe makuaae kone Gote piri-
para mealia-daare nipuna
konere go-rupa wia: Ora

abala ripiare so yaa-para
mi konere ora epe aaya.
Go puma enaalinumi go
makuaae kone suma enaali
medalomanu raapu waru
epe-rupa pawasi pirumare
pa enaali radonu-para agale
waru pagoma pimi. Nimumi
epe kone sulalore gore
nimumi abala kodome waru
komoma epe kogonome
enaalinu raba mulalo peme.
Go puma nimumi enaali
raayo madaa kone komea
suma namakiralimi.
18 Go puma naame epe
redepo le kone komea
su piralima-daare naame
enaali medaloma page raba
muma epe-rupa mapiralima.

4

Su kamaa elenu madaa raaname komalimiri Gote-na yada lore ali piralimi

1 Gore nimina rikirana
yada pu rono page konere
ake puma pae? Gore nimimi
lo robaa-para ele epame
komalimi-pulu go konemere
ade abuna nimina yogale
makoyaatalo pea.
2 Nimimiri ele rado radonu
mulalo peme pare nimimi
namuaeme. Go pea-pulu
nimimi ele mulalore enaali
lu makomaalalo peme. Go
puma nimimi page elenu
kepaame komeme pare nim-
imi mada namealimi. Go
peme-pulu gore nimimi rono
waru pagaoma yada peme.
Gore nimimi Gote-para agale
nalakeleme-le nipuna giape
ele namealalo peme.
3 Go pea pare nimimi ele
mulalo beten leme-daare
nimina lo robaa-para wi
kone ora kolea-pulu nimimi
mada namealimi. Dia,
nimina konemere pa epame
komape ele mulalore Gote-
para agale meme.
4 Nimi enaalinuri ora agale
yoke enaalinu pimi. Gore
ali medame go su kamaa
konenu mada raaname
komalia-daare nipumi Gote-
para yada lore ali autalo
pea. Go pea-pulu ali medame
nipuna go su kamaa elenu
mulalo palia-daare nipu
page Gote-na yada kepele ali-
rupa piralia.
5 Go kone madaare Gote-
na agale wi buk-miri naa
agale mana nalaguaaya. Dia,
yapare Gote-me abalade
mapiraasade Holi Spirit-
ri ora puri waru paloma
nipuna konemere nipuna
kogono pamonalo mapiraasa
yapae?
6 Go puma Gote-me nipuna
raba meape kone naa ora
waru go aaya. Go pea-pulu
nipuna agale wi buk-mi go-
rupa luma wisaya: Gote-
me kone pogali enaalinu ora
giya aaya pare nipumi pawa
aawae enaalinu nipuna raba
meape kone waru kalo aaya.
7 Go pea-le nimimi nim-
ina pa kone rabuaanaaoma
Gote-na agale pago piruma
pawa piralepape. Go puma
naame Satan kamaa mapi-
raalimare nipumi page nimi
wagepu giyoma pogola palia.
8 Nimiri Gote piri-para re-
para pulupape. Go pal-
imiri Gote nipumi nimi piri-
para page epalia. Nimi koe-

rupa piri enaalinuri nimina kimi koeyae peme-le ki waru radepealepape. Nimi makirae kone laapo wimi enaalinuri nimina pu robaapara wi koe kone raayo maa rubalepape.

9 Nimina lo robaa-para kedaa mulalore nimimi re lo piralepape. Abi nimina pedo puma giri leme-rupare wala perekelema re leme. Go pumare nimina raana komape kone giyoma kedaa waru ria piralepape.

10 Go kone perekelema Gote-na le agaa madaa nimina kone ma-oge yaaoma piralepape. Nimimi go-rupa palimi rabu Gote-me nimi epe-rupa raba muma nimina bi minasaalia.

Naame pa kamaa mariaae agale nalamina

11 Ame balinu nimimi Gote-na enaalinu-para koe agale natapape. Gore ali medame nipuna ame bali madaa koe agale loma kose lape agale tea-daare nipumi rekena wi agale madaa koe agale loma yokelisa. Gore neme rekena agale raitalidaare neme rekena agale napagoma pirali. Go puma go rabu neme rekena wi agale madaa kose pagape ali-rupa pirali. Go puma Gote-rupa pirali-le rekena wi agale madaa kose natapape.

12 Go pea pare Gote komea piale nipumi rekena agale suma kose pagolalo piruaaye. Gore nipu komea mere enaalinu ade abuna mapiraape kogono puma enaalinu makomaape page go kogono pea. Go peapulu le raapu komea-para piri enaalinu madaa kose lape agale te-daare nere ora Mudu Ali nipuna pape kogono puaaye.

Naame Gote-na agale narasamina

13 Nimi enaalinumi pagalepape. Nimimi talo: Naame ekera abi go adarepara palua pare maali komea piruma kode kana kogono puma kana adaapu mealima. Go-rupa leme-le nana agale pagalepape.

14 Nimina ekera-nane pirape konere mada makuaaeme pae? Nimina pirape Di-ri pa ipinu ogesidaa rekasaoma wala dia yaalia pea-rupa pimi-le pagalepape.

15 Go puma nimimi gorupa temenalo: Gore Mudu Alimi kone salia-daare naa mada piruma kogono rado rado palia.

16 Go pea pare nimiri nimina ali-kone suma nimina bi madaa agale adaapu leme-le go-rupare ora koyaalia.

17 Go pea-le ali medame epe pora pamuape kone makuaaoma napalia-daare go aliri nipumi ade abuna koe ele pape kone saapiralia.

5

Kamope alinuna agale

1 Abiri nimi kamope alinuri nana agale pagalepape. Ora koe kedaanu nimi piri epalia-le nimimi re waru

loma nimimi puri paloma
piralepape.
2 Gore nimina kako-nu
nimina aunu page wagepu
ramualia. Go puma makera
eleme nimina mamina-nu
abala nabea.
3 Go puma nimina epe
kaname warili gol-para epe
kana silva-para abala puma
ramuaaya. Go puma ra-
muape elemere enaalinuna
le agaa madaa nimina koe
elenu raayo pename salia.
Go puma go kamope elere
repena sulaame nimina yo-
gale ralade-rupa roaaya. Go
puma go raburi nimina kiri-
tape aako kana ele-daa page
dia yaalia.
4 Waru pagalepape. Nim-
ina maapu-para eda nape
awasimide kogono naak-
inuri nimimi nimu maki-
raoma nimuna oge yoto
kalape elenu medaloma pa
saapitimi. Go puma nimina
eda kiritape kogono naakinu
page nimumi puri paloma
waru yalaateme. Go pea-
pulu nimuna agalere so
yaa-para piri puri paloma
surube Gote-me nimuna
agale pagea.
5 Gore ade abuna nimi
kamope alinu su kamaa
pirumare gore nimimi epe
elenu adaapu muma pedo
pedo puma pimi. Go puma
eda waru adaapupe noma
menanu pimi. Go pea pare
abi nimi tyape yapi di re-
para epalia.
6 Nimimi epe redepo le
alinu kose lape agale loma
abala lu makomasimide. Go
pirisimi rabu nipumi nimi
nagiyasa. Go pea-le nimi go
pimi kamope alinuri waru
adalepape.

*Naana lo robaa puri ma-
palaaoma kedaa ruma Mudu
Ali adoba piramina*

7 Go pea-le nana ame
balinu, nimimiri Mudu Ali
epape yapi di pawa adoba
piralepape. Gore nim-
imiri maapu wia aaraame
maapu-para epe nape ele
eleainalo adoba piruaaya-
rupa adamina. Nipumi
nipuna pu robaa-para puri
mapalaaoma yai-para naare-
para adoba piruma nipumi
eda mulalo pea.
8 Gore nimimi page nimina
pu robaa-para puri ma-
palaaoma kedaanu pawa
rialepape. Mudu Ali wala
epape yapi di-ri ora abala
rudu yaala-le kone waru
suma puri paloma kone
rulaalepape.
9 Gore nana ame bal-
inu, nimina enaalinu-para
ronome nakomalepape. Go
palimiri kose pagape Gote-
me nimi-para koe kedaa
rumaaoma gialia. Gore kose
pagape aliri nipu epolalo pia.
10 Gore ame balinu-ya,
abala go-rupa pageme. Mo
abalade piri Gote-na agale
lakale alinumiri Mudu Ali-
na bi madaa agale lakalisimi.
Gore abalade nimumi nimu-
para koeyae pisimide enaal-
inuna kedaa pawa rilisimi.
Go pisimi-pulu nimimi go
nimuna kone adoma mo-
gealepape.
11 Pagalepa. Abalade go
alinu nimu kone rulaoma

kedaa rilisimi-pulu naame nimu ranaa komo pirisimide alinu leme. Nimimi Jop-na remaare abala pagemede. Abalade nipumi nipuna lo robaa puri mapalaaoma pawa piruma nipu madaa koe elenu ipisa rabu nipumi puri paloma rilisa. Go puma werepere Mudu Alimi nipu madaa kodome komoma raba misa. Gore Mudu Alimi naa madaa kodome waru komoma ade abuna naa raba minalo naame adema.

Naame ora yaa madaa makuaa agale pa nalamina

12 Gore nana ame balinu, nimimi kana waraae agale leme-daare yaa madaa toma agale natapape. Nimimi yaa madaa page su kama page loma ele medaloma page ora loma agaleme natapape. Dia, nimimi agale meda madaa e leme-daare ora e tapape. Go page dia leme-daare ora go madaa dia tapape. Gore nimimi kone laapo suma yaa madaa teme-daare werepere nimimi Gote-na koe kedaa mealimi.

Redepo le alimi beten tea rabu go beten ora puri waru pabea

13 Gore nimina rikirana piri ame bali medame kedaa pi ele ruaayare nipumi Gote-para beten talo pea. Go puma ame bali medana lo robaa-para raaname komeare nipumi Gote-na bi minasaatalo yalisa talo pea.

14 Pare nimina rikiranare naana ame bali meda yaina komeale nipumi lotu ada surube alinu yaatea. Go puma mo alinumi nipu madaa beten loma Mudu Ali-na bimi nipuna yogale madaa wabola koyoma salimi.

15 Gore nimumi Gote madaa kone waru rulaoma beten leme-daare Mudu Alimi go yaina kome ali wala marekaalia. Go pumare abalade nipumi pisare Mudu Alimi go koe elenu raayo page maa rubalia.

16 Go pea-le nimina koe elenuri nimina amenu-para lakalepape. Go puma nimimi nimina ame balinu perekele-nalo Gote-para beten tapape. Gore kone rulaoma epe-rupa piri alimi beten tea-daare nipuna beten-me puri paloma raba mealia.

17 Abalade Elija pirisa rabu naa pirisa. Go pisa pare nipumi puri paloma Gote-para yai na-epenalo beten lisa. Go pisa-pulu maali repo-para suba ki medane luma medane egali madaare yai naipisa.

18 Go pinalo nipumi beten wala lisa raburi yai ipuma lisana go su kamaa eda nape elenu wala opisa.

Ali meda Gote-na pora giyoma piraliare wala lamu muma waalamina

19 Gore nana ame balinu nimina rikirana piri ali medame ora epe agale giyoma nipumi koe ele kama pulalo palia-daare gore nipu epe pora wala maa waalapape.

20 Pagalepa. Ali medame
pupitagi ne ali epe pora maa
waaloma raba meape. Go
puma go raba meae alimi
koeyae wala napi epe-rupa
mapiraalia rabu mo koe
alina kone wasupa kagaa
piramala palia. Go pumare
Gote-me go kone adoma go
pupitagi nape kana koe ele
ora adaapu maa rubalia.

Pita Egali Ripia Agale

Pita-me go pepare kedaa adae rialimi Kristen enaalina kone rulae mapuri palaalalo agale adaapu go-rupa lisa: Kristen-numiri Yesu Keriso-na epe agale madaa kone rulalepape. Yesu nipu komoma wala rekisa. Go puma nipumi wala epalua lo lagisa. Go agale makuaaoma wala epalia waru surubamina lisa. Ora loma Kristen-numiri kedaa rialimi pare go elere nimuna kone rulae makoyalalo pea. Go pea-le nimumi kone waru rulaoma Yesu wala epalia surubena. Go yapi di raburi nimu epe ele mealimi.

Robonu go-rupa adamina:

- Abala adape agale (1.1-2)
- Gote-na ade abuna kagaa pirape agale (1.3-12)
- Gote raapu epe-rupa pi-ramina (1.13–2.10)
- Kedaa epalia rabu pape-ainu (2.11–4.19)
- Pawa piruma Gote-na ko-gono pamina (5.1-11)
- Pora po agale (5.12-14)

Pita-me pepa rana komea luma rapasa

1 Ni Pita-re Yesu Keriso-na kogono ali piruma neme go pepa Gote-na ruru enaalinu nimi pimi-para rapaato. Nimi abalade nimina adarenu giyoma mo su rado rado-para yada tya enaalinu puma pimi. Gore Pontus-para Galesia-para Kapadosia-para Esia-para Bitinia su robonu-para puma pimi-le go pepa neme nimi piri-para rapaato.

2 Ora abaladere aapa Gote nipuna kone suma nimi nipuna enaalinu mapiraasa. Gore Holi Spirit-mi abalade nimi ora epe enaalinu mapi-raasa rabu Gote-me nimi Yesu Keriso-na agale pagoma raitaliminalo pisa. Go puma Yesu komoma wala rekoma pisa rabu nipuna yaapimi nimina koe elenu maa radepe rubisa. Gore nipumi nimi epe-rupa mapirainalo pisa. Nipuna epe kuma pi kone-para nipuna epe raba meape agale-para nimina lo robaa-para rubitabenalo rapaato.

Kagaa pirape kone wasaare so yaa-para meam-ina

3 Naame Gote-na bi mi-nasaoma ora pili lamina. Nipuri naana Mudu Ali Yesu Keriso-na Aapa pia. Gore nipumi naa kodome waru komoma Yesu wala marekaasa. Go puma Gote-me naa kagaa enaali-rupa mapiraasa. Go pea-le naa ora epe-rupa piruma werepe Gote-me naa minalo adoba pima.

4 Go puma nipumi nipuna enaalinuri so yaa-para wi epe kone wasupa gialia. Go pea-le naame go ele ora ginalo adoba pima. Go epe elenu nipumi ade abuna surubea-pulu mada naramualia page nakoyaalia

page ade abuna nipumi
yarera su aaya.
5 Nimimi Gote madaa kone
rulalimi rabu nipuna purim-
iri naa surubaina. Go puma
nipumi naa ade abuna epe-
rupa mapiraape-aina kone
werepe epalia rabu madaa
mea waatea. Go rabu naame
nipuna epe surube ele meal-
ima.

6 Go madaa naame pedo
pamina. Go pea pare abi
naame oge rudupu piruma
kedaa rado rado ru piru
aaeme.
7 Go konemere nimi Gote
madaa kone waru rulaeme
palo nimina kone-para
kotea. Gore epe abu pi kana
gol-re mada ko tea paloma
nimumi go gol repena sulaa-
para maa kiralimi. Go
rabu go gol-na puri ademe.
Go pea pare nimina kone
rulape kone makoayalo pea.
Go pea-pulu kedaa pi ele
medame nimina kone-para
makoyaalo palia rabu mada
nakoeyaalia. Dia yapare
nimina kone puri mapalaat-
alo pea. Go pea-le nimina
kone rulae elere kana gol-na
puri page ma-oge yaaya. Go
puma werepere Yesu Keriso
su kamaa pename waatea
rabu nimina bi minasaainalo
nimimi epe paana puri page
ada bi page mealimi.
8 Gore abalade nimimi
nipuna le-para na-adisimi
pare nimimi nipu madaa
ranaame komalimi. Go page
abi nimimi nipu na-ademe
pare nimimi kone waru
rulaeme. Go pea-le nimimi
raaname waru komalepape.
Go komalimi raana-mere go
su kamaa komalimide rana
raayo ma-oge yaaya. Go
pea-ai naame go madaa pa
agaleme mada nalakelema.
9 Go puma nimimi kone
rulape konena re muaeme-
pulu raaname waru koma-
limi. Go kone rulape ko-
nena re-re nimimi Gote nim-
ina kone wasupa ade abuna
mapiraanalo mu aaeme.
10 Go ade abuna kagaa
pirape kone madaare Gote-
na agale lageleme alinumi
abalade go agalena re lag-
isimi. Go agale mu pirisimi.
Go puma Gote-me nimu pa gi
kone ginalo agale maa waal-
isimi.
11 Gore Yesu Keriso-na Holi
Spirit-ri nimuna lo robaa-
para piruma Yesumi kedaa
rado rado ruma wala werepe
adaa bi minalo Gote nipuna
agale lakale alinu lakalisa.
Go pisimi-pulu nimumi ade
abuna go elenu aa-rabu
epalia yapae? Ake pea epalia
yapae agale mu pirisimi.
12 Go puma Gote-me
nimuna kogono napinalo
maa waalisa. Gore abalade
Gote-na agale lakale alinumi
go agale madaa lakalisimi
rabu nimi raba mulalo
kogono pisimi. Go pisimi-
pulu nimimi page abala
pageme. Gore abalade
nimumi Epe Agale mea
lagisimi rabu Gote-me Holi
Spirit so yaa-para epenaloma
nipuna purimi epe agale
naa lagisimi. Go puma
ensel-numi page go epe
agalena re makuaala peme
yaalore nimumi raaname

waru komalimi.

Gote-me naa epe-rupa pi-raminalo mapiraasa

13 Go pea-le nimina kone ma-redepo yaaoma waru surubalepape. Go puma nimina kone raayore Yesu Keriso su kamaa pename epalia rabu nipumi epe kone gina loma waru adoba piralepape.

14 Nimiri nogo naakinumi agi aaraanuna agale waru pagemede-rupa Gote-na agale pagoma piralepape. Gore abaladere nimimi kone waru namakuaaoma koe konena pora ralu pirisimi. Go pirisimi pare abiri nimimi go pora wala naraitalepape.

15 Dia-le Gote-me nimi abala yaalisadere nipu ora epe-rupa rado pia. Go pea-le nimimi pora pamualimi rabu epe redepo le kone suma pamualepape.

16 Gore Gote-na agale wi buk-mi go-rupa lea: Niri ade abuna epe-rupa pi-le nimi page ade abuna go-rupa pi-ralepa.

Ora adaa yotome Gote-me naa raba misa

17 Gore nimimi Gote-para beten leme rabu Aapa-ya leme. Go Aapamere enaali raayo madaa kone komea suma kogono raayo adoma enaalinuna kone komea komea lo maa rumaaya. Gore go su kamaare ora naana adare-daa dia yaade. Go pea-le su kamaa pitimi rabu nipu madaa paala komape kone waru suma pora pamualepape.

18 Gore abalade nimina kasuanumi koe ele mogesimi rabu nimimi go kone kama ralisimi. Go pea pare Gote-me naa go koe koneme rogaasaba-ai kepelenalo raba misa. Naa raba muma kabisa rabu go su kamaa eleme naa naraba misa. Dia-le go su kamaa kana silva-para gol-parame warili elere ramuma nipuna puri dia yaalia.

19 Gote-me nimi koe ele madaa ma-kepealalo pisa rabu pa su kamaa wi epe eleme napisa. Dia, pare Keriso-na yaapimi naa pane muma ma-kepelisa. Go pisa rabu nimumi ora epe mena sipsip si luma lodo* kirisimide-rupa Gote-me Keriso su kamaa mea rapaasa-pulu naana koe ele madaa maa kepena pasa.

20 Gote-me go su yaa abi nawarili awomare Keriso nipumi go kogono pinalo mada misa. Go puma nimi raba mulalo werepe go di raburi pename su kamaa maa waalisa.

21 Gore Keriso su kamaa ipuma nimi raba misa. Go puma Gote nipuna Keriso abalade tapa-para wala marekaaoma bi kalisa. Go pisa-pulu nimimi Gote madaa kone rulaoma adoba pimi.

---

* **1:19:** Israel enaalimi Gote-para ora pi loma lodo kirilalore epe sipsip mena adoma puma kirala pisimi. (Wok Pris 22.17-25) Pita-me go rekena agale makuaaoma go lisa: Krais-ri epe lodo kirape mena sipsip si yade lisa.

Naana ame balinu ranaame komamina

22 Gore abi nimimi go
agalere ora waru pagoma
raleme rabu nimina kone
ma-epeaaya. Go puma
nimina kone rulae eleme
ame balinu-para kone waru
suma ranaa kome raana
komalepape. Go puma
nimimi nimu madaa puri
paloma lo robaa-para kone
komea salepape.
23 Gore Gote-na ade abuna
kagaa pirape agaleme nimi
kagaa enaali madisa. Gore
ama aapame nimi madisipi-
rupa dia yapare ade abuna
pirape Aapame nimi kagaa
enaali mapiraasa.
24 Gore Gote-na agale wi
buk-mi go-rupa lea: Enaali
raayore su kamaa aaya
rilipunu pimi. Go puma
nimuna to madaa au raayore
mo rilipinuna kili nona pea.
Gore rilipu kaapu yoma
nipuna kili radalapa lopea-
rupare enaalinu adaalupu
napiruma komalimi.
25 Go pea pare Mudu Ali-
na agalere ade abuna pa
salia. Go agalere nimumi
Epe Agale nimi piri-para maa
ipisa rabu pageme.

2

Mudu Aliri ade abuna ka-gaa pirape kana-rupa pia

1 Go pea-le nimimi koe
kone raayo giyalepape. Go
puma makirae agale lape
kone-para pagaa wi kone-
para kudipa kone-para
ero agale-para go raayo
giyalepape.
2 Gore nogo naakinumi
adu nala komalimide-
rupa nimimi Gote-na epe
agale madaa go-rupa waru
raaname komoma adu-rupa
nalame komalepape. Go
puma ade abuna nalimi-
daare go epe agaleme nimi
puri waru mapalaalia raburi
nimi Gote raapu ade abuna
epe-rupa kagaa piramala
palimi.
3 Gore nimimi Mudu Ali
epe kodome kome kone
abala misimi-pulu redeme
waru komalimi.
4 Gore nimiri Mudu Ali-na
piri-para ipulupape. Nipuri
ade abuna kagaa pirape
kana pia pare Gote-me go
kana ora epelea kone suma
mapiraasa.
5 Gore nimi pa kagaa pimi
enaali page kana-rupa puri
paloma rekoma ipulupape.
Go puma Gote-me nimiri
Holi Spirit-na ada-rupa
warulalo pea. Go palia-daare
nimimi Gote-na epe enaali
piruma lodo kira-ae kogono
pamina. Go puma nimimi
Holi Spirit-na kone muma
Gote-para ora epe lodo kira-
ae ele kalamina. Go palimi
rabu Yesu Keriso nipuna
pisade kogono madaa kone
suma pamina. Go puma
Gote-me go kiralimide lodo
adoma gore raaname waru
komalia.
6 Go madaare Gote-na
agale wi buk meda page go-
rupa lu wisa: Neme yoto
adaa meape kana meda
madaa misua. Go kanare ada
puri mapalaape kana yaa-
pulu abi neme nipuri Saion

su-para mapiraayo. Go pea-
pulu enaali raayome nipu
madaa kone rulalimi rabu
nimu yala mada napoteme.
7 Nimi nipu madaa kone
rulaeme enaalinuri nimimi
go kana ora waru epelea
leme. Go pea pare enaali
medalomame kone naru-
laeme enaali nimi madaare
agale go-rupa lea:

Go kanare kogono alinumi
abalade giyasimide.

Go pisimi pare abi go kanare
nipu ada raayo puri
mapalaaya lisa.

8 Go page Gote-na agale
wi buk medame go-rupa
lea: Go kanamere enaalinu
magalataboma lopalimi. Go
page go kanamere enaalinu
malopaalia lo lu wisaya. Ni-
mumi Gote-na agale madaa
kone narulasimi-pulu go
agale madaa magaitabisimi.
Abalade Gote-me go-rupa
palimi lo kone wisa-le go-
rupa pirisimi.

*Naare Gote-na ruru enaal-
inu pima*

9 Go pea pare Gote-me
nimi abala madaa misa-pulu
nimiri nipuna ruru enaalinu
piru aaeme. Nimiri lodo
kira-ae enaali piru aaeme.
Nimiri ora epe adaa su robo
meda-para piru aaeme. Go
pea-le nipumi nimi nipuna
epe kogono raayo enaalinu-
para lakelaminalo mapi-
raasa. Abalade Gote-me nimi
yaalisa raburi nimimi koe
ribaale su giyoma nipuna
epe paa pi ru-nane epa
kodobalisimi.
10 Abaladere nimiri pa
koe enaali ruru piruasimide
pare abiri nimi Gote-na
ruru enaali piru aaeme.
Abaladere nimimi Gote-
na kodo komape kone
namakuaasimi pare abiri
Gote-me nimi nipuna kodo
komape koneme raba misa.

*Naare Gote-na kogono
enaali piramina*

11 Gore nimina adami
enaalinuri nimi go su kamaa
oge rudupusi piralimi. Go
pea-pulu ora pora kimisu
enaalinu page yada tya
epe enaalinu page nimi go-
rupa piralimi. Go madaare
neme nimi go-rupa lagialo:
Nimimi koeyae yolape kone
suma palimi-daare nim-
ina wasaanu raapu yada
rugutalo palimi. Go pea-
le nimimi go koe kone
rabuaanaaoma giyalepape.
12 Gore nimimi ribaale-
para piri enaalinu raapu
pulalore kone waru suma
epe-rupa pamualepape. Go
puma nimumi nimi koeyae
pape enaalinu tyalo peme
rabu nimina epe pora abala
adena. Go peme-pulu ni-
mumi Gote-na epape yapi di
rabu nipuna bi minasaalimi.
13 Nimimi Mudu Ali madaa
kone penaloma go su ka-
maa ali muduna agale mana
raayo raitalepape. Go puma
go su robo raayona Mudu Ali
page nimimi nipuna agale
pagoma raitalepape.
14 Gore ora Mudu Alimi
gavman-nu maa epenaloma
nimumi koe ele peme
enaalinu-para yago luma koe

kedaa maa kalenalo maa
epenalisa. Go puma epe
kone wimi enaalinuna bi
minasaainalo mea epenalisa.
Go pea-le gavman-nuna
agale page waru pagalepape.
15 Gore Gote-na konere
nimimi ora epe-rupa palim-
ina kone wisa. Go palimiri
nimimi agale pa-rupa loma
makeyae alinuna agale
madaa loraalimi.
16 Gore nimiri epe-rupa
pirape-rupa piralepape. Go
pea pare epe-rupa pirape
enaali pitimi rabu naare ele
raayo mada puma koyae
ele mada kepealimina lo
natepape. Dia-le gore nimiri
Gote-na kogonome adili
enaalinu-rupa piralepape.
17 Go puma nimimi enaali
raayo-para epe bi mina kone
salepape. Go pumare Keriso-
na ame balinu-para ranaame
komalepape. Go puma nim-
imi Gote mada paala ko-
moma nimi ora Mudu Ali epe
bi wina kone salepape.

Naame Keriso-na kone muma koeyae napamina

18 Nimi kogono naaki nim-
imiri mo nimi surubeme al-
inu epe bi mina kone waru
suma piralepape. Go pal-
imi rabu nimimi epe kone
suma raba mi alinu komea-
para adalepape. Dia, pare
nimimi mo koe agale loma
surube alinuna agale page
waru pagalepape.
19 Gore nimimi Gote
madaa kone rulaoma pora
pameme rabu nimimi radaa
noma kedaa pa rialepape.
Go palimi-daare Gote-me
go kone madaa raaname
komoma nimi raba mealia.
20 Go puma nimimi epe
kogono peme rabu nimumi
kedaa gialimi-daare Gote-me
nimi raba mealia. Go pea
pare nimimi koeyae leme-
pulu nimumi nimi kedaa gi-
alimi. Go puma nimimi go
koe ele ora mealimi-daare
ake paa-daa Gote-me nimi
epe bi Go raba mealia ya?
Mada dia.

21 Go pea pare Gote-
me nimi kedaa rialiminalo
yaaloma madaa mea. Gore
Keriso-me koeyae napuma
radaa pa kamaa nisa. Go
pisare nipumi naa go pora
raitaminalo maa waalisa.
22 Gore nipumi abalade
koeyae meda napisa. Go
puma nipu makirae agale
page ora meda nalisa.
23 Gore nimumi nipu-para
koe ero agale lisimi rabu
nipumi nimu-para go koe
agale na-abulisa. Go puma
nipumi radaa adaae nisa
rabu nipumi eleda meda
nalisa. Dia, pare nipumi epe
redepo le lape agale Gote
madaa adoba pirisa.
24 Gore Keriso nipuna
yogaleme naana koe elenu
raayo maa rumare nipu
so repena polopea madaa
komisa. Nipumi go-rupa
pisare naana koe elenu
raayo maa rubalalo pisa. Go
pumare naa su kamaa pitima
rabu epe redepo le kone
saminalo pisa. Gore nimumi
nipu nil-mi lu makomasimi
rabu nipumi naa ora ma-
epeaasa.

25 Abalade nimi sip-
sip menanu pora giyoma
alupaede-rupa pirisimi. Go
pea pare abiri wala mo mena
sipsip surubape Ali piri-para
wala mea ipisa-pulu nipumi
nimina kone wasupa waru
surubalia.

3

Repaayana agale

1 Gore Mudu Alimi nim-
ina kone wasupa surubea-
rupare nimi enanuri nimina
aalinuna agale pagoma
piralepape. Go palimi
rabu nimina aali medalo-
mame nimina pora epe-rupa
piralimi-rupa adalimi. Go
puma nimimi Gote-na agale
madaa kone rulalepape.
Go pumare nimimi pa
agale nateme pare aalinumi
nimina epe kone adoma koe
kone perekealimi.

2 Gore mo werenu nim-
imi epe kone suma pora epe-
rupa pamualimi-daare aal-
imi go-rupa adoma go madaa
page kone rulalimi.

3 Gore nimimi pa ka-
maa yogalena au kama
nalalepape. Gore naame
kalu irinu madaa au waru
kaname warili epe ele page
aulaoma epe mamina rado
radonu page maraata palima
kone-daa nasalepape.

4 Dia-le nimina auri epe
kone nimina lo robaa-para
waru maa salepape. Go pal-
imiri go epe au naramualia-
le go epe kone pu robaa-para
saabaoma epe-rupa piralimi.
Go konere Gote-na le agaa
madaa ora epelea.

5 Abaladere enanumi
Gote madaa kone rulaoma
epe-rupa pirisimi. Go
enanu nimuna auri nimuna
aalinuna agale pagoma
pawa pirisimi rabu ora epe
aulisimi.

6 Ena Sera-mere kone go-
rupa wisa. Nipumi nipuna
aali Abraham-na agale pag-
isa rabu naa Mudu Ali kone
suma nipuna kogono pasa.
Go puma nimimi epe ko-
gono puma ele meda madaa
paalame nakomalimi-daare
nimi page Sera-na wanenu
pimi.

7 Nimi aalinuri nimina
werenu raapu waru piralimi
pare enanu nimuna yogalere
puri waru napabea-le nim-
imi nimu madaa epe kone
suma raba mealepape. Nimi
enanu raapu epe-rupa pi-
raminaloma Gote-me nipuna
ade abuna kagaa pirape
kone pa gialia. Gore nimimi
go epe pora pamualimi-
daare ele medame nimina
beten lape agale mada
narabuainalia.

Naame kone komea suma piramina

8 Gore abi neme go agalere
go-rupa lo gialuame pi: Nimi
raayome epe kone komea-
rupa sulalore enaali raayo
kodome komalepape. Go
puma nimina ame balinu-
para ranaame komoma
nimu raba muma nimu adaa
bi mina kone nasalepape.

9 Go puma ali medalo-
mame nimi koeyae palimi
rabu nimimi nimu-para
koeyae na-abulepape. Go
page nimi-para koe agale

leme rabu nimu-para koe agale na-abutapape. Dia-le nimimi agale abuteme rabu Gote-na puri mina agale laketapape. Gore abalade Gote-me nimi yaaloma mapiraasa rabu epe puri gialua loma pisa.

10 Gore Gote-na agale wi buk madaa go-rupa lu wia:

Ali medame nipu epe-rupa piruma raaname komalua kone sali-daare:
Gore nipumi koe agale-para makirae agale-para ora natea.

11 Go pumare nipumi koe ele raayo koau waaloma epe ko-gono kama palia.
Gore nipumi epe kone suma pawa epe-rupa pirape pora raitalalo palia.

12 Go pora madaare Mudu Alimi epe redepo le enaali waru adobaaya.
Go puma nipumi ade abuna nimuna beten pagoma nimu raba mu aaya.
Go pea pare Mudu Ali koeyau peme enaalinu adoma giyaaya.

13 Go pea pare nimimi puri paloma epe kone sulalo palimi-daare aapimi nimi mada makoyaalia ya? Gore ora mada dia.

14 Go pea pare nimimi epe kogono puma go madaa radaa nalimi-daare gore nimimi raana komo pi-ralepape. Go page nimimi pa alinu madaa paalame nakomalepape. Go page nimina lo robaa-para kone adaapu nasalepape.

15 Dia-le nimina lo-parare Keriso-na bi minasaoma ora naana Mudu Ali kone suma piralepape. Gore pa ali medame nimina epe adoba pirape-airi ali yapae tea-daare ade abuna nimimi kone waru suma go agale epe-rupa abutapape.

16 Go puma nimuna agale abulalo palimiri pawasi epe kone suma agale laketapape. Nimina puma lo robaa-para wi konere epe-rupa salepape. Go palimiri nimi-para ero agale leme rabu nimumi nimi Keriso-na pora raluma piri enaali adalimi. Go puma nimuna teme makirae agale madaa yala mada poteme.

17 Gore Gote-me go-rupa kone saliare naame epe ko-gono puma go madaa kedaa mealimare gore epetea. Go puma naame koe ele puma go madaa koe kedaa meali-mare gore koyaalia.

Keriso komoma rekesare naa kaba mulalo pisa

18 Gore Keriso nipu naa madaa komisa. Go puma nipu rana komea naana koe ele raayo mea rubalalo komisa. Nipu ora epe redepo le ali pirisa. Go puma nipumi naa koe enaalinu Gote piri-para lamua pulalo komisa. Nipu ora ali-rupa pirisa rabu nimumi nipuna to yogale lu makomasimi pare nipuna wasupare wala rekoma ade abuna kagaa pa pia.

19 Gore Keriso nipuna
wasupa rekomare wala koe
naaku-para pimi enaalina
kone wasaanu epe agale
lakata pisa.
20 Go enaalina kone
wasupanuri abasade Noa
pirisa raburi nimumi Gote-
na agale mapagisimi. Go
rabu Gote-me nimu wagepu
nalisa pare Noa-me ipinu
warisa rabu Gote pa adoba
piruma werepe lisa. Go
ipinu-parare enaali 8-pela
ru-nane pirinaloma ipame
page nalisa.
21 Gore mo ipare abi go
kalu-ipa meape pora mea
waalisa. Pare abi kalu-ipa
mulalore pa yogalena koto
pi ele namuma rakepeaalia.
Dia, nimina pu robaa-para
epe kone suma nimimi Gote-
para ora agale loma kalu-
ipa mealepape. Go madaare
Yesu Keriso naaku-para
wala rekisa-pulu nimimi go
madaa kone rulaoma kalu-
ipa muma ade abuna kagaa
pirama la palimi.
22 Gore nipu so yaa-para
abala puma Gote-na popa ki-
nane puma pia. Go puma
nipumi ensel-nu raayo-
para so yaa-para pimi puri
pale mudu-para go raayore
Keriso-me surubea.

4

Naame abalana lo robaa giyamina

1 Keriso-me abalade
nipuna yogale madaa radaa
nisa. Gore nimimi page
go kone komea-rupa suma
lo robaa-para puri ma-
palaalepape. Gore ali
medame pupitagi nape kone
giyalalo palia-daare nipumi
radaa nalia.
2 Go pea-le nimi su ka-
maa piralimi rabu nimimi
pa enaalinuna koe ele pape
kone giyoma Gote-na kone
muma pora pamualepape.
3 Gore nimimi abalade
Gote-na agale napagesimi
rabu nimimi ribaale-para
piri enaali-rupa pirisimide.
Go puma nimimi yala polape
kone su ena yolape kone su
ipa bia noma makeyaoma
koe pupitagi no ipa bia
nolalo kiritaoma makirae
remona binu minasaasimi.
4 Abaladere nimimi nimu
raapu go koe ele pirisimi.
Go pea-le abi go koe poranu
giyoma napameme rabu
ribaale-para piri enaalinumi
namakuaaoma nimi-para
koe ero agale leme.
5 Go palimi pare werepe
Gote-na kose pagape Mudu
Ali piralia rabu nipumi pa
piri enaalinu-para abala
kome enaalinu-para nimuna
yoto mea rumaalia. Go palia
rabu mo ribaale-para piri
enaalinumi nimuna peme
kogono madaa laketeme.
6 Go pea-le Keriso-me
abala kome enaali piri-para
puma Epe Agale lakalisa.
Go pisa rabu nimuna yogale
apale enaali raayo kose agale
pagoma yoto mealimi. Go
pisa pare nimimi kone ru-
laoma nimuna kone wasaa-
nuri Gote raapu piralimi-
daare go Epe Agale abala
lakalisa.

Epe kogono naakimi Gote-na ele rumaalimi

7 Abi ele raayo dia yape yapi di-ri apo rudu yala. Go pea-le nimimi kone waru suma puri paloma rekoma aalepape. Go pumare nimimi beten lape kone ade abuna salepape.

8 Go pumare nimina amenu balinu-para ranaame waru komalepape. Go konemere ora koeyae pape kone adaapu mada keapelia.

9 Go puma nimina ame balinu epalimi rabu nimina ada lamua puma waru surubalepape. Go pulalore go madaa nimimi rono napagaalepape.

10 Nimi raayo komea komea lomere Gote-na puri rado rado misimi-pulu nimina ame balinu raba muma epe-rupa surubalepape. Go palimi rabu nimimi enaali medaloma raba mulalore Gote-na puri rumaamina.

11 Gore ali medame agale mogealalore nipumi Gote-na epe agale lagina. Go page ali medame enaali raba mulalore nipumi mo Gote-na kale purimi kogono pina. Go puma kogono raayo madaare enaalinumi Yesu Keriso-para Gote-na bi minasalimina. Gore nipu madaare epe paana puri medaloma-para ade abuna mealimina. Go ora.

Keriso-me rilisa nona pi kedaa epalia-le rana komo riamina

12 Gore nana epe adami enaalinuri go radaa pi ele medalomame nimi makoyalalo epalia-le go madaa napogolasaalepape. Gore go elere ora rado pi-ai lo gorupa natapape.

13 Dia-le nimimi Keriso raapu radaa no aaeme-le raaname waru komalepape. Go puma werepere nipuna epe paana puri pename waatea rabu nimina loparare raaname ora waru komalimi.

14 Gore nimimi Keriso-na agale pagoma nipuna pora raleme rabu nimumi nimi-para koe ero agale leme-daare nimimi raaname komalepape. Go rabu Gote-na Holi Spirit-ri ora Epe Paa yaa-pulu nipu nimi raapu epa piruma nimi raba mealia.

15 Go pea pare nimina enaali meda lu makomaape ali piruma page koe-au pape ali piruma page pa pupitagi nape ali piruma page gorupa piralimi-daare kedaa ora mada mealimi.

16 Go pea pare nimi Keriso-na enaali piruma go-ai madaa kedaa ritimi-daare go madaa yala napotapape. Dia, pare nimi Keriso-na bi leme-daare go kedaanu ruma Gote-para ora pili tapape.

17 Gore Gote-me nipuna kose lape agale tea raburi go yapi di abala rudu yaalia. Go puma naa Gote-na ruru madaa kose abala loma rumaalia. Go puma go enaalinumi Epe Agale madaa kone narulalimiri Gote-me nimupara ora koe kedaa waru abutea.

18 Go madaare Gote-na
buk madaa go-rupa lu wia:
Gore epe enaalinumi ade
abuna kagaa pirape kone
minalo kedaa pu kogono
waru pea. Go pea-le enaali
medalomame Gote madaa
koau waaloma koe ele peme-
le nimuri ake palimi ya?
19 Go pea-le enaali medalo-
mame kedaa rialimi rabu
Gote-me go pora waaloaaya.
Go pea-pulu nimumi epe
kogono puma Gote-me naa
surubena kone samina.
Nipumi abalade naa warisa-
pulu naa waru epe-rupa
surubuma nipuna bina agale
pagamina.

5

Nimi ali kalunumi Gote-na sipsip waru surubalepape

1 Gore neme page Gote-na
ruru enaalinu surube. Go
pea-le nimimi page Gote-
na ruru enaalinu surubape
alinu puri pale agale lagialo.
Keriso-me radaa no pirisa
rabu adisua. Go puma
nipuna epe paana puri
pename waatea rabu ni page
mealua. Go pea-pulu neme
nimi lotu suruba-ae alinuri
kogono go-rupa paliminalo
agale go-rupa lagialo:
2 Gore nimimi Gote nipuna
gisade ruru enaalinu waru
surubalepape. Nimuri ora
sipsip-rupa piruaeme-le
waru surubalepape. Go-
rupa surubalimi rabu Gote-
na raana kome pora pa-
muma raaname komena
surubalepape. Nimimi go ko-
gono palimi rabu yoto meape
kogono-rupa napipape. Dia,
pare nimina pu rekatabena
go kogono waru palepape.
3 Go puma nimimi su-
rubape enaalinu madaa
kogono palimi rabu nimuna
agale narabuainaalimi. Dia,
pare nimimi nimu epe pora
maa waatapape. Go puma
nimina epe pora raita mea
epalimi.
4 Gore nimimi go-au
pumare go sipsip surubape
Mudu Ali epalia rabu nipumi
nimi ora epe yoto gialia. Go
kana elere ora naramualia.

Naame naana pa kone rabuaanaaoma epe kone samina

5 Go pea-le nimi penaalin-
uri nimimi page surubape
alinuna agale waru pa-
galepape. Go pumare nim-
imi pawasi piruma nimina
amenu raba muma pawa
piralepape. Go raba meape
konere kogono mamina-
rupa yamalepape. Go
madaare Gote-na buk madaa
go-rupa luma wia: Gote-
me ali-kone wi enaalinu
giyea pare nipumi pawa
aawae enaalinu epe-rupa
raba meape kone kalo aaya.
6 Go pea-le nimina ali-kone
rabuaanaoma nimiri Gote-
na puri pale ali kibu re-para
pawa piralepape. Go puma
nipuna kone suma yapi di
salia raburi nipumi nimi mi-
nasaalia.
7 Go pea-le nipumi nimi
surubea-pulu nimina kone
adaapu sape konere nipu
piri-para mea rubalepape.
8 Gore nimimi kone waru
marekaaoma surubalepape.

Nimina yada lore ali Satan-
re nipu raa mena e puri
paloma lea-rupa agale lo
pamuaaya. Go puma nipumi
puri paloma pamumare
enaali medaloma asa puma
nimuna kone mabebolatalo
pea.
9 Go pea-le nimimi puri
paloma kone rulaoma nipu
giyalepape. Gore pagalepa.
Nimina go su kamaa pimi
ame balinu raayore nimumi
koe kedaa nimimi rialimi-
rupa rialimi.
10 Go puma nimimi kedaa
riala palimi-daare Gote
nipuna nimi surubalia. Go
rabu nipumi nimi epe-
rupa mapiraoma ora enaali
mapalaalia. Gote-mere epe
raba meape kone raayo Go
nipumi nimi Keriso raapu
mapiraasa. Go puma nipuna
epe paana puri ade abuna
mealiminalo pisa.
11 Go pumare nipumi ele
raayo surubo ade abuna puri
waru su aaya. Go ora yaade.

Agale medaloma

12 Neme go rudu pepa
luma rapaato rabu Sailas-
me ni raba meala. Go aliri
ora naana ora epe ame pia.
Neme go pepa tyalore nimi
puri mapalaalalo go agalere
ora Gote-na epe raba meape
agale yaa-pulu go lagialo.
Go pea-le nimimi go agale
madaa puri mu piralepape.
13 Gore Babilon* su-para
pimimi ame balinumi nimi
epe-rupa piralepape lo
rapaatema. Go Yesuna ruru
enaalinuri Gote-me nimu
page yaaloma nipuna ruru
mapiraasa. Go puma nana si
Mak-me page nimi-para epe-
rupa piralepape lo rapaata.
14 Nimi raayome nimina
amenu balinu-para Keriso-
na enaalinuna ranaame
komape kone suma nimuna
ki mealepape. Nimi Keriso
raapu piri enaalinuri nimina
pu robaa-para epe kuma pi
kone mealimina.

* **5:13:** Pita-me Babilon agalena re-re go-rupa: Rom adare-pare Babilon aasa. Ake paa-daa ya? Pita-na yapi dina Gote-na enaalinu Babilon su-para piri Rom enaalinumi koae-au adaapu pisimi. Gore Babilon enaalimi aba pisimi-rupa wala pisimi-daa lisa.

Pita Laapo Ripili Agale

Go pepana re go-rupa: Moge riae alinu medalomame pora pamuma Kristen enaalina kone rulaere mabebolaeme-le go alinuna agale napagalepape lisa. Aposel alinumi lakalisimide agale waru ripinaalepape. Go palimi raburi Gote waru makuao Yesu page waru makuaalimi. Aposel alinumiri Yesu ora nimuna leme adisimi. Yesumi nimu mogealisa agale page pagisimi.

Ali medalomame Yesu wala na-epalia lisimi. Go pepa-me go-rupa lea: Ora wala epalia lea. Nipu abi na-epea pare go agalena re-re go-rupa: Gote-me ali meda pa alupa naa kone nawisa. Enaali raayo lo robaa perekelena kone wisa. Gote-re nipumi enaalinu kodome komoma nipu pawasi piruma raba misa. (3.9)

Robonu go-rupa adamina:

- Abala adape agale (1.1-2)
- Gote-me naa yaaloma mada muma mapiraasa (1.3-21)
- Makirae tisaa (2.1-22)
- Yesu ora wala epalia (3.1-18)

Pita-me pepa rana laapopa luma rapasa

1 Ni Saimon Pita-re ni Yesu Keriso-na aposel kogono ali piruma nipuna kogono ali page piru aayo. Neme go pepare enaali medaloma abalade kone rulasimide enaalinu re-para rapaato. Gore kone naame rulaemarupa nimimi page rulaeme-le ora epelea. Go puma naa raayore Gote-na Raba Meape Ali Yesu Keriso page nipuna epe redepo le ali yapare naa pa kamaa gisa. Go madaare naame kone rulaema.

2 Abiri nimimi Gote-para naana Mudu Ali Yesu-para nipuna epe makuaae kone meamina. Go puma nipuna go epe raba meape kone-para epe kuma pi kone-para nimi madaa waru adaapu rubilina.

Naare Gote-me yaaloma mapiraasa

3 Gote-mere nipuna epe puri pale ele raayo-para kone wasupa gulalore nipumi naa yaaloma nipuna si raapu mapiraasa. Go pea-le nipu madaa kone makuaaoma pora pamuamina.

4 Go puma nipumi nipuna epe kagaa pirape kone wasupa Yesu madaa yarera saasa. Go puma naa gialia. Nimimi go nipuna kone muma nipu raapu piruaeme-le go su kamaa piri enaalinu koe-rupa yarera puma kone mada pogola puma giyeme.

5 Go pea-pulu nimimi go epe kone madaa nimina kone rulae kone raapu epe kogono kone suma makibumalepape. Go pumare nimina epe-rupa pape kogono

raapu nimimi makuaae kone
suma maa makibumalepape.
6 Go pumare nimina kone
surubuma Gote-na kone
muma nimi epe-rupa pa-
mualepape. Go puma nim-
imi nimina kone surubuma
go raapu puri paloma pawa
pirape kone muma kedaanu
page rialepape. Go puma
kedaa riape kone raapu ora
epe-rupa pirape kone suma
makibumalepape.
7 Go pumare nimina epe-
rupa pirape kone raapuri
ame balinu-para epe kone
suma pedo puma palepape.
Go raapu enaalinu madaa
ranaame komape kone
raapu Gote madaa kone
suma mapiraalepape.

8 Gore nimimi go kone
raayo ora waru saapitimi
rabu nimimi naana Mudu
Ali Yesu Keriso madaa kone
waru makuaama pumare
naa maitamina kogono
pamina.
9 Go pea pare enaali
medame go kone nasu
aaemere nimuna le kolea-
daa ele mo-pare aaliade ele
mada na-adea. Go puma le
koe alimi Gote nipuna koe
ele maa raakepe rubisa-daa
kone rugula waru na-ademe.
10 Go pea-le nana ame
balinu Gote-me nimi abala
yaaloma nipuna ruru loma
mapiraasa. Go pisa-le
nimimi wala nipuna pisade
kogono puri paloma waru
kiritao saapiralepape. Gore
nimimi go-rupa palimi rabu
nimi mada nalopalimi.
11 Gore nimimi go agale
pagoma raitalimi-daare nim-
imi ade abuna kagaa pirape
yapi di kodobaoma pirual-
imi. Go Surube Suri naana
Mudu Ali Raba Meape Ali
Yesu Keriso-me surubea-le
ipulupape lo waru lagialia.
12 Go pea-le go ele madaare
neme nimi kone narugulal-
iminalo ade abuna lagialua.
Go palua pare nimimi go
agale abala waru pagoma
lisimina ora agale madaa
puri paloma adoba piru
aaeme.
13 Go pea pare neme go
su kamaa pirumare neme
nimi wala go-rupa lagialuare
gore nimina kone marekaat-
alo pe. Go konere ora epelea
kone salo.
14 Gore neme ogesi-daa
piruma nana yogale giyalalo
makuaayo. Go madaare
Mudu Ali Yesu Keriso-me ni
pename lagea.
15 Go pea-pulu werepe ko-
manoloma go agale raayo
makuaaoma nimi epe-rupa
mada pagaliminalo.

Keriso-na epe paana puri adisima

16 Gote-na agale naame
nimi-para naana Mudu Ali
Yesu Keriso puri paloma
epape di lagelema.* Go
puma naame pa lidi agale
napagoma lagelema. Dia-le
ora naana leme nipuna adaa

* **1:16:** Pita-me go lisa: Name lema agalere ora ria lema-le nimina waru surubalepape lisa. Ake paa-daa ya? Yesus Krais-me pi-ai ora ria adoma go agale lo gu aaya lisa. (Matyu 17.1-13, Mak 9.2-13, Luk 9.28-36)

puri adisima-pulu naame go-
ai madaa lagelema.
17 Gore Aapa Gote-me
nipuna bi minasaasa rabu
epe paana puri kalisa rabu
naa piruma adisima. Go
rabu so epe puri pale Gote-
na agale medame Yesu-para
go-rupa lakalisa: Go Aliri
ora nana epe Si-le neme
nipu madaa ranaa komo piru
aayo lisa.
18 Nipu raapuri epe rekena
wi rudu madaa pirisima
rabu naame so yaa-para
epaade agale pagisima.
19 Go paa-daa naame Gote-
na agale lakale alinuna
agale madaa puri paloma
kone rulaema. Nimimi page
go agale waru pagalepape.
Go agalere ribaale-para
lam-rupa ralaaya. Go pea
pare Keriso ipisa rabu yapi
tyaade-rupa mo paa ma-oge
yaaya. Go ipisa rabu nipuna
paa nimina lo robaa-para
sulalo ipisa.
20 Go pea pare nimimi go
agale waru makuaalepape.
Naana pa koneme Gote-na
buk-para wi agalena re-daa
pename nalakelema.
21 Dia-le pa ali meda
nipuna koneme Gote-na
agalena re-daa namuma
lagisa. Dia-le Holi Spirit-mi
kone kaloma pisa-le nimumi
Gote-na agale enaalinu
lakalisimi.

2

Koyae alinumi kone rulae enaalina kone mabebolaaeme (Jud 4-13)

1 Gore abalade Gote
makirae alinu Israel su-para
reko aasimi. Go pisimi-
rupare nimi piri-para maki-
rae tisaa-nu page piralimi.
Nimumi enaalinu koe-rupa
mapiraalalo makirae agale
epa lagialimi. Go puma
nimu epe-rupa mapiraasade
Mudu Ali koau waateme.
Gore nimumi go-rupa palimi
lo Gote-me nimu koe-rupa
palimiri makoyaalia.
2 Go pea pare enaali adaa-
pumiri makirae tisaanuna
koe kone raluma mogeleme.
Nimumi go-rupa palimi rabu
enaali medalomame Epe
Agalena Pora madaa koe
agale leme.
3 Go makirae tisaa-nu
nimuri ora enaali medana
ele kepaame komoma nim-
ina ele yoloma mulalo pal-
imi. Go puma nimuna kone
suma pa remaa lagialimi.
Go palimi pare nimuna kose
pagape Gote-mere nimuna
koe kedaa yarera saaya.
Go puma nimu koe su-para
mapiraalalo paliade Gote-re
nipu ora u napali pa adoba
pia.
4 Ensel medalomame
abalade koeyae pisimi rabu
Gote-me nimuna koe ele
nagiyasa. Dia, pare nipumi
nimu koe su naaku-para adia
pirisa. Ora ribaa yabaaya
naaku-parare nimu werepe
kose lape yapi di rabu rudu
minalo sen-me adiabaaya.
5 Go page abalade pirisimi
enaalinumiri Gote koau
walisimi rabu nipumi nimu
nagiyasa. Dia, nipumi go
koe enaalinu piri-para go su

raayona ipame minaabasa. Go pisa rabu Noa komeare nipumi epe redepo le agale lakalisa. Go puma Gote-me nipu raapu enaali ki medane luma medane laapo epe-rupa pirinaloma surubisa.

6 Go page Gote-me Sodom Gomora su adare laapo repena sulaame kirabisa. Go adare lapo-parare nimuna koe elena yago go-rupa abulisa-daa koeyae pi enaali raayome go pora ademe. Nimi Sodom Gomora adare pirisimide enaalinu-rupa piralimiri nimi page makoy-aalia.

7 Gore abalade go rabu pirisade ali Lot-re nipumi go paake yoloma pirisimi enaalinuna koe ele madaa ora kone adaapu wisa. Go pisa-pulu Gote-me go ali Lot naluma komaa pare raba misa.

8 Gore go epe-rupa pirisade alimiri nimuna rikirana piruma nimuna pirisimi koe elenu adoba pirisa. Go puma ade abuna nimuna koe agale pago pirisa rabu nimuna koe elenumi nipuna lo robaa-para wia epe kone mabebolaoma kedaa waru rilisa.

9 Gote-me mo alinu pare raba misa. Go puma koe eleme nipuna enaalinu ko-talalo palia rabu Mudu Al-imi nimu page raba mulalo makuaaya. Go puma Mudu Alimi kose pagolalo adoba piri enaalinu page surubu-lalo pea. Go puma werepe kose lape di rabu koe kedaa katea.

10 Go puma enaali medaloma nimina kone-para rekaitabala puma paake yolape kone su Mudu Ali-na puri ora koau rilaa-daa giyeme.

Go peme-pulu koe su-para puma koe kedaa adaapu mealimi. Mo makirae tisaa-nuri puri paloma koe pogali kone wimi. Go pea-pulu nimumi yaa-para piri epe ensel-nu paala nakomeleme. Dia yapare nimumi ensel-nupara ero agale leme.

11 Go peme pare mo ensel-nuna purimi makirae tisaa-nuna puri ma-oge yaalia. Go pea pare ensel-numi nimuna Mudu Ali-na le agaa madaa mo makirae tisaa-para ero agale loma kose nateme.

12 Gore yaa yapa mena kiranu go eleme kone kaloma madi enaali-rupa pimi. Nimu yaa yapa-rupa patinalo piruma nimuna konere mo makirae tisaan-umi go-rupa mogealimi. Go pumare nimumi ele meda namakuaalimiri gore nimumi ipu-para koe ero agale leme. Go pea-le nimuri yaa yapa mena raanu pimi-le nipumi nimu ora makoyaalia.

13 Nimumi abalade enaal-inu koe ele kaloma radaa manaasimi. Go yapare nimu-para mo koe ele madaa radaa manaalia. Gore naare paame rabu nimumi pedo ranaa komo pirulalore koe puma nimuna yogale madaa kone suma pimi. Gore nimumi nimi raapu eda

nolalo pimi rabu nimumi koe ele pulalore makirae kone madaa pedo pedo peme. Go pea pare nimimi go nimuna kone koe madaa yala potapape.

14 Nimuna lemere ade abuna koe enaalinu ad-abaaoma paake yoloma pimi. Go puma nimuna koe pupitagi nape kone suma pimi pare mada nagiyal-imi. Nimuna lo-parare ele kepaame kome kone sulalo peme-le nimumi puri napale enaalinu malopataalo peme. Go peme-pulu Gote-me go koe tisaa-nu nimuna koe kedaa saapiruaaya.

15 Gore nimumi abalade epe pora madaa koau walaoma giyasimi-pulu nimu alupalimi. Go puma nimumi mo ali Beor-na sina pora pisae mogealalo peme. Go alina si Bal-mere koyae au kama pisa rabu kana yoto misa-pulu raaname komisa.

16 Nipumi go-rupa puma koeyae pisa-pulu agale naleade mena donki medame alinumi lemede-rupa agale lakalisa. Go puma mo ali Bal-para rono pagoma apo koe ele pape konere mo donki mename magiyape lo agale lakalisa.

17 Go makirae tisaanuri epe agale naloaeme-pulu nimu loma ipa-rupa piru aaeme. Go page nimumi kone rado rado su aaeme rabu pa yai lubu pimi. Go pea-le Gote-me nimu ora koe naakuna ribaale-para pirinalo maa lopalia.

18 Go alinumi pa ali-kone suma go su kamaa pa makeae agale loma koe ele peme enaalinu-para laketea. Go pemede enaal-inumi go koe ele giyalalo peme. Go peme pare mo alinumi nimu epaa komeme puma paake yolape kone mogeaoma koe kone rado rado page mogeleme. Go peme pare koe ele giyoma pogolalo peme enaalinumi go makirae tisaanuna pora waaleme. Go rabu koe ele madaa nagiyoma koe-rupa pimi.

19 Go koe alinumiri go enaalinu-para naame nimi keapalima leme pare nimuna koe koneme ma-koyaape kogono peme. Gore pa koe kone medame ali meda rabuaanaaoma makoyaaliare go alimiri koe ele pu piralia.

20 Gore abalade enaali medalomame naana raba mi Mudu Ali Raba meape Ali Yesu Keriso madaa kone ru-laoma nipuna kone misimi. Go pirisimi rabu nimumi go su kamaa koe puri pale ele pogola puma giyasimi. Go pisimi pare wala koe koneme nimu wala rabuaanaaoma makoyaaliare go enaalinuri ora koe-rupa piralimi. Gore abala ririna koe-rupa pisimi pare koe eleme nimu wala rabuaniaaya-pulu abi nimu ora koe ru-para piru aaeme.

21 Go pea-le nimumi abalade epe redepo le pora pamuma pula pisimi yaalore epelea pea. Go pea pare abala epe pora giyoma wala Gote-na kake pi agale mana

koau waalisimi-pulu ora kolea.
22 Gore nimu madaa pisade yadare naame go remaa yarepea ora lea-daa makuaaeme: Yana nipuna maaku ralu rubea pare go maaku wala maa nalia. Meda page go-rupa leme: Mena ipa pasua aalia rabu nipumi kege-para peke wala pua wiade-rupa pema.

3

Mudu Aliri ora wala epalia

1 Naa epe adami enaalinu abi go pepa nimi piripara rana laapo luma rapaato. Go pepa laapo raita madaare neme nimina konepara lo robaa-para ora epe kone masaatalo pepa lu rapaato.
2 Gore nimimi go agale makuaalepape. Ora abalade Gote-na ora epe agale lakale alinumi lisimide agale-para Raba Meape Mudu Ali-na agale mana makuaaminalo gialo. Go agalere nimina aposel kogono alinumi nimi abala lagisimde.
3 Go agale waru pagalepape. Gore abala ririna nimimi werepe Mudu Alina epape yapi di raburi alinu medaloma opapaoma nimuna koe kone suma palimi. Go puma nimumi nimi madaa giri laaoma ero agale lalimi.
4 Go puma go-rupa leme: Nipumi abalade ora wala epalua lisa ya? Gore abiri nipu aa-para puma pia ya? Abalade naana aapa kasuanu komisimi rabu puaoma puma abi page Gote-me ele raayo warisade-rupa pa wia lalimi.
5 Go lalimi pare nimumi go ora agale giyoma go-rupa namakuaalalo pimi: Ora abalade Gote-na agaleme su yaa laapo warisa. Go puma go suri ipa raapu wari wisale ipame page warisa.
6 Go pea-le Gote-me agale lisa raburi abalade su kamaa ipame minabaaoma lisa. Go ipamere su raayo minaabasa.
7 Go pea pare abi aaya su yaa laapomere Gote-me kose lape yapi di surubea. Go pea-le Gote-me lisade agale komeame go su yaa laapo repena sulaame epa renalo surubea. Go raburi koe ele peme enaalinumi kosena le agaana epa aainaloma nipumi nimu makoyaalia.
8 Gore nana ora adami enaalinu nimimi go agale komea madaare kone ora narugulatepape. Mudu Alina konemere maali 1,000 nipu ora yapi di komea kone su aaya.
9 Go pea-le Mudu Alimi nipu raapu pogalu pirape agale loma nipumi ele makoyaatalore kogono pawa napea. Ali medaloma gorupa leme pare ali komea page makoyaina kone Gote-me nawia. Dia nipuna konere naa enaalinu raayo kone perekea samina. Go kone naa madaa suma nipumi naa wala go epa mealia adoba piruamina.

Werepe go su yaa laapo dia yaalia

10 Go pea pare Mudu Ali-na epape yapi di raburi paake ne ali-rupa epalia. Go raburi yaa-para buba loma so yaa-para aaya ele raayo ora dia yaalia. Go puma so yaa-para aaya kuba kedonuri raayo repena sulaame rabalia. Go puma go su page su kamaa aaya elenu page raayo ra-balia.

11 Gore ele raayo ora go-rupa dia yaalia-pulu nimiri ake puma epe-rupa madaa piralimi ya? Gore nimimi epe kone raayo suma naame Gote-na pora waru raitam-ina tapape.

12 Nimimi go kone suma Gote-na yapi di madaa su ruba piralimi raburi* go yapi di wagepu epenalo kogono palepape. Go yapi di raburi repena sulaame so yaa-para wi elenu rabuma dia yaalia. Go puma puri waru pabe repena sulaame so kuba ke-donu page rabuma ipa-rupa aulaoma raayo lopalia.

13 Go pumare Gote-me su yaa laapo kagaa warialua lisa-airi ora agale lagisa. Go kagaa su-parare epe redepo le kone suma epe enaali pi-ralimi. Go pea-le naame go-ai komea madaa kone ru-laoma adoba piru aaeme.

Naame kone waru pereke suma Mudu Ali adoba piram-ina

14 Go pea-le nana adami enaalinu nimimi go yapi di epalia adoba piramina. Gote-na le agaana epe kone suma koe ele meda wala nasaapiramina. Go puma nimi Gote raapu komea-para pogaluma piralepape.

15 Gore Mudu Ali-na pawa pirape kone madaare nipumi nimi ade abuna pawa mapiraalalo pea. Gote-me naana epe ame Pol makuaae kone waru kalisa-le nipumi page go madaa nimi pepa luma rapasa.

16 Gore nipuna pepa raayo-parare nipumi werepe epape yapi di madaa remaa lagu-lalo lisa. Nipuna pepanu-parare agale medalomana re-re kedaa puma pagape agale yaa-pulu alinu medalo-mame go agale madaa makiraoma mogeleme. Ni-mumi kone waru nasu naniminaoma-le go-rupa mogeleme. Nimumi go agale mabebolaemere Gote-na agale wi buk madaa medaloma page mabebo-laoma pa mogeleme. Go pemelere nimu koe su-para polalo peme.

17 Go pea pare nana adami enaalinu nimimi abalade go agalere pagisimi. Go pea-le go agalena re-re werepe epalia yapi di rabu nimina kone waru suma piralepape. Go puma nimimi mo Gote-na pora naraitalimi alinuna koe kone namogeamina. Go

* **3:12:** 2 Pita 3.9-me page gupa lea: Adaa ali abi naipulare su kamaa pima enaalinu lo robaa waru perekelenalo pea. Go kone waru raluma nana kone wasupa Gote katemare gore Adaa Ali nipu epape mana go laemade lisa. Kogono 3.19-21 adape.

puma abi nimina epe-rupa
mapiraape kone nagiyal-
imiri ora nalopalimi.
18 Nimiri naana Mudu
Ali-na raba meape kone-
para naana Raba Meape
Ali Yesu Keriso-na makuaae
kone-para muma puma lo
robaa-para rubitabenalo
piralepape. Nimi madaare
abi page ade abuna page
nipumi epe paana puri gina.
Go ora yaade.

Jon Egali Ripili Agale

Go pepa madaare kone re laapo-rupa wia. Kristen enaalinu Aapa Gote-para Si Yesu Keriso laapo raapu lo robaa komea suma pirinalo raba mulalo lisa. Yapare ribaale-para piri enaalimi nimi makiraoma yola pena kone nawia.

Go ribaale-para piri enaalimi go-rupa leme: Go su kamaa wia elenuri ora epe elenu-daa dia leme. Yesuri ora Gote-na si yaade. Go peapulu nipu ora ali auloma go su kamaa elenu raapu mada narabuloma piralia. Su kamaa enaalimi pema-rupa go-rupa mada napalia. Nimumi go-rupa lisimi: Ali meda Gote raapu epe-rupa pirulalo palia-daare go ali nipu su kamaa elenu madaa kone naina lisimi. Go pea-le go elenu raitape madaa kone kedaa nasape.

Jon-mere Kristen enaalimi go pi agale napagena kone wisa. Nipumi go-rupa lisa: Yesu ora ali opisa. Go puma enaalimi Yesu madaa kone rulasimi. Nimumi Gote raaname waru komoma pa enaalinu page raaname komalepape.

Robonu go-rupa adamina:

- Abala adape agale (1.1-4)
- Paa-para ribaa laapo (1.5–2.29)
- Gote-na nogo naaki-para Satan-na nogo naaki laapo (3.1-24)
- Ora agale-para pa agale laapo (4.1-6)
- Ranaa komo raana komapape kone suma kogono pamina (4.7-21)
- Kone rulaoma su kamaa kone rabuaaniaamina (5.1-21)

Ade abuna pirape agalena agale

1 Gore ora abala ririna wisade elere neme nimipara go pepa madaa luma rapaato. Naa aposel kogono alinuri naana leme go ele adoma kimi page waraasima. Go pea-le naame epe-rupa ade abuna pirape agale madaa remaa luma rapaatema.

2 Go ade abuna pirape agalere abalade pename kamaa ipisa rabu naame adisima. Go pea-pulu naame go ele madaa agale loma epe-rupa ade abuna pirape ele madaa remaa laketema. Abalade nipu Aapa raapu pirisa pare kamaa pename ipisa-pulu naame nimi lagialema.

3 Naamere abala adoma pagema-pulu go madaare naame agale lagialema. Go-rupa lagialimare naa raapu kone lo robaa komeapara saminalo pema. Go puma naana Aapa Gotepara nipuna si Yesu Keriso raapu page go kone suma makuaanalo pema.

4 Go puma naame go agale pepa madaa talemare gore naana lo robaa-para raaname waru komape kone suma raita maa pulalo pema.

Naame ade abuna kagaa pirape kone suma pora pamuamina

5 Go agale nipuna lisa agale naame pagoma nimi-para go-rupa lagialema. Gote nipu ora paa-rupa pia-pulu nipu madaa oge ribaale koe ele page meda nawia.

6 Go pea-le naame nipu raapu piramina lema pare naame wala koe ribaale-para pora pamualimare naame naana pamuaaeme pora madaa makirae agale lema.

7 Go pea pare naame epe paana pora adoma epe-rupa pamualima-daare naame naana amenu raapu komea-para pawasi epe-rupa piralima. Go palima-rupare Gote-na Si Yesu komoma yaapi koyaasa-re naana koe elenu raayo maa rubenalo pisa. Go puma nipu epe paa-para pia-pulu naame go nipuna pora raitalima.

8 Go pea pare naame pupitagi ne ali tema-daare gore naana kone makiraoma naana lo robaa-para ora agale nawia.

9 Go pea pare naame naana koe elenu raayo abala lapalalima rabu Gote-me naa nagiyalia. Dia yapare nipumi epe kone komea suma naana koe elenu mea rubalia. Go puma koe elenu raayore mea rubuma naa ma-epeaalia.

10 Go pea pare naame abalade koeyae meda napisua temare go agale-mere naame Gote ora maki-rae agale le ali mapiralima. Go puma go-rupa temare nipuna agalere naana pu robaa-para nawia.

2

Keriso-re naa raba mi ali piru aaya

1 Gore nimi naa nogo naakinu nimimi koeyae napaliminalo neme go Gote-na agale nimi re-para luma rapaato. Go pea pare enaali medame koeyae paliare naana rabami ali Yesu Keriso pia. Nipumi Aapa raapu komea-para piruma naa raba mulalo Aapa-para ogeyo pia.

2 Nipumi naana koe elenu mea rubatalo nipuna kogono pea. Gore nipumi go kogonore naa kama raba mulalo napea pare su kamaa piri enaali raayo raba mulalo pea.

3 Gore naame Gote-na agale mana pagoma raitalima-daare naame nipu waru epe-rupa adoma makuaalima.

4 Go pea pare ali medame go-rupa tea: Nemere Gote ora waru ade tea. Go tea pare nipumi Gote-na agale mana waru napagoma raitalia-daare go ali nipuri makirae agale le ali yaa-pulu ora epe agalere nipuna lo robaa-para namuma wia.

5 Go pea pare ali medame Gote-na agale waru pagoma raitalia-daare nipumi Gote madaa pedo puma raaname waru komea. Gore naame Gote epe-rupa adola pula pema yaalore go-rupa pula pema:

6 Ni Gote raapu piru aayo
tema-daare gore Yesu Keriso-
me pamisade-rupare naame
page go-rupa pamuamina.

Ali medame nipuna ame madaa ranaame komaliadaare gore nipu epe paa-para pora pamualia

7 Gore nana epe adami
alinu neme go agale mana
nimi madaa go agale pena
kagaa agale mana-daa na-
toa. Dia, nimimi abala ri-
rina Keriso raapu piruma go
agale mana pagisimide.
8 Go pea pare abi go
agale manare neme nimi-
para kagaa mana lalo. Go
pea pare go agalena re-re
Keriso-me makuaasa-rupa
nimina kone-para page waru
makuaaeme. Go pumare go
kagaa agale maname ribaa
dia yaa-mama pumare ora
paa pi yapi abala malapaaya.
9 Go pea pare ali medame
ni epe paa-para pora pamua
lo lea pare nipumi nipuna
ame-para koe kone salia. Ora
go napea aliri nipu ribaale-
para pa piru aaya.
10 Go pea pare ali
medame nipuna amenu
madaa ranaame komoma
pamualiare go aliri Gote-
na epe paa-para pamuaaya.
Go puma nipu enaali
medaloma-para pupitagi
nape kone nipuna lo robaa-
para meda nawia.
11 Go pea pare ali medame
nipuna ame madaa koe kone
salia-daare nipu ora ribaale-
para pa pamuaaya. Nipu
ribaale-para pora pamea
rabu ribaame nipuna le
makoyaaya-pulu nipumi epe
pora asapea.
12 Nimi nana nogo naak-
inuri Gote-me nimina koe
elenu Keriso-na bimi maa
rubaasa. Go pisa-pulu neme
go pepare nimi piri-para
luma mea rapaato.
13 Nimi nana nogo naakinu
nimimi abala ririna pirisade
ali Yesu ademe. Go pea-le
neme go pepare nimimi pa-
galiminalo talo.

Nimi nana penaalin-
uri nimimi Satan abala
rabuaniaaeme-pulu neme go
pepare nimi madaa rapaato.
14 Gore nimi nogo naakinu
nimimi Aapana kone waru
ademe-pulu neme go agalere
nimimi pagaliminalo luma
rapaato.

Nimi Keriso-na aapanu
nimimi abala ririna pirisade
aliri ademe-pulu nimi go
agale pagaliminalo luma
rapaato.

Nimi ali naakinuri puri
waru paleme-pulu Gote-na
agalere nimina lo robaa-
para wia. Go pumare
nimimi Satan page abala
rabuaniaaeme-pulu neme go
agale nimi-para rapaato.

Naa go su kamaa wi ele madaa ranaame nakomamina

15 Nimi go su kamaa piri
enaalinuna kone-para go
su kamaa wi elenu-para
ranaame nakomalepape.
Gore neme go su kamaa
elenu madaa ranaame koma-
limiri nimina lo-parare Aapa
madaa ranaame komape
kone nawia.

16 Gore go su kamaa kone
raayore Aapame namuma
wisa. Go pea-le lo robaa-
para wi pupitagi nolalo kone-
para enaalinumi ele adoma
epame komalimide kone-
para enaalinumi su kamaa
wi pedo pape ele-para go
raayore ora su kamaa wi
kone yaa-pulu Aapame go
kone-daa namuma wia.
17 Gore go su yaa laapo
page enaalinumi su kamaa
pulalo peme-a page ora
dia yaalia. Go pea pare
enaali raayome Gote-na kone
mogealimi-daare nimu ade
abuna kagaa piralimi.

Keriso-na lore alinuri abala epa opapasimi

18 Naa nogo naakinu-ya,
abi su yaa laapo dia talo
pia-pulu yapi di rudu yala.
Abaladere nimimi Yesuna
yada lore ali epalia remaa
abala pagisimide. Go puma
abiri Yesuna lore alinu raayo
abala apo epamede-pulu
naame su yaa laapo dia
yaape yapi di rudu yaala-le
makuaamina.
19 Go lore alinuri naana
ruru ora napirisimi-pulu ni-
mumi naa giyasimide. Gore
naana ruru raapu pirula
pisima yaalore naa abala
nagiyola pisimi. Go pea pare
naana ruru giyasimi-pulu go
enaalinu ora nimu naana
ruru napimi.

20 Go pea pare nimi raayo
madaare Keriso-me Holi
Spirit abala waru maa gisa-
pulu nimi raayomere go
agale waru makuaaeme.

21 Go puma nimimiri agale
napagola pisimi yaalore
neme go pepa naluma ra-
paala pisua. Pare nimimi ora
agale waru pagisimi-pulu
neme go pepa luma rapaa-
sua. Go puma naame agale
lema rabu makirae agale
natema-daa makuaaeme.
22 Gore makirae agale le
aliri aapi ya? Go alimiri
Yesuri ora Gote-na Maa Ra-
pae Ali Keriso-daa dia tea-
daare go aliri nipu makirae
agale le ali yaade. Go aliri
nipumi Aapa-para Si laapo
raita koau waalaoma Keriso-
para ora yada lore ali ma-
aulaaya.
23 Go puma Si Yesu koau
waalea rabu aapa page koau
waalea. Go pea pare Si
Yesu madaa kone rulalia-
daare Aapa madaa page
kone rulalia.

Holi Spirit-mi naare ora agale mogeaaya

24 Go pea-le nimimi
epe agale abala ririna go
pagisimide-rupare nimina
lo robaa-para saapiralepape.
Go palimiri Aapa-para Si
laapo raapu ade abuna epe-
rupa piramina.
25 Go madaare Keriso-me
abalade naa ade abuna ka-
gaa pirape kone gialua lo
pogalu pirape agale lagisa.
26 Gore neme go agalere
nimi makiralalo peme alin-
una peme-ainu madaa pepa
luma rapaato.
27 Go pea pare abalade
Keriso-me nipuna Holi
Spirit-ri nimi-para maa
gisa. Go puma nipuna

Holi Spirit nimina lo robaa-
para rubitaboma rabu ali
medame nimi agale mada
namogealia. Dia-le Holi
Spirit-mi nimi ele raayore
waru mogeaaya. Go puma
go Holi Spirit-mi makirae
agale natea-pulu ora agale
mogeaaya. Go pea-le nimimi
Holi Spirit-na agale raluma
nipu raapu waru piralepape.
28 Gore nana nogo naakinu
nimi Keriso raapu waru
piralepape. Go palimiri
werepe nipu pename su
kamaa epalia yapi di raburi
naana lo robaa-para puri
waru mapalaaoma nipuna le
agaa madaa yala napolam-
ina.
29 Gore nimimi Keriso
ora redepo le ali piruaaya-
daa makuaaeme. Go puma
enaali raayore epe kone
suma kogono peme rabu
Gote-na nogo naakinu pimi-
daa makuaaema.

3

*Abiri naa Gote-na si wa-
nenu pima*

1 Gore Gote-me naa
enaalinu-para ranaame
waru komea-le adamina.
Nipumi pedo puma raaname
komape kone adaapu wia-
pulu nipumi naa-parare
nipuna si wanenu tea. Gore
go-rupa tea-daare naare
Gote-na si wanenu pima.
Go pea pare su kamaa piri
enaalinumi Gote-daa na-
ademe. Go puma nimumi
naa Gote-na si wanenu pima
pare na-ademe.
2 Gore naana epe adami
enaalinuri abiri naa Gote-na
ruru enaalinu pima. Go-
rupa pima pare werepere
naa piralima-rupare abi pe-
name nawatea. Go pea
pare naame abala go-rupa
makuaaema: Werepe Yesu
Keriso pename epape yapi
di rabu naame nipu waru
adalima. Go rabu nipu-rupa
epalima.
3 Go puma enaali raayome
nipu epenalo kone ru-
laoma adoba pimiri nimuna
lo robaa-para epe kone
winaloma surubeme. Go
pumare nimuna epe-rupa
pirape konere Keriso-me
wia-rupa salimi.

4 Enaali medalomame
koeyae puma Gote-na rekena
agale page yokeme. Gore koe
ele pape konena re-re rekena
agale yoke kone madaa wia.
5 Gore nimimi go-rupa
makuaaeme: Keriso abalade
su kamaa ipisare nipumi
koe elenu mea rubulalo
ipisa. Go pisa pare abi page
nipu madaa koe elenu meda
nawia.
6 Go pea-le enaali raayo
Keriso raapu piruaemere
go enaalinumi pupitagi
giyoma piru aaeme. Go pea
pare enaali raayo pupitagi
no piruaemere nimumi
abalade Keriso na-adoma
nipu namakuaaeme.

7 Gore nana nogo naak-
inu, ali medalomame
nimi namakiralimi-le waru
adalepape. Dia-le epe
kogono pi aliri nipu ora
redepo le ali pia. Go puma
nipumi Keriso-na redepo le
kone mogea-ai nipumi pea.

8 Ora abala ririnare Satan-
me koeyae puma abi page
ali medame koeyae paliare
nipu Satan-na ruru-para
piru aaya. Gore Gote-na Si su
kamaa ipisare nipumi Satan-
na kogono ma-dia yaalalo
ipisa.
9 Gore ali meda Gote-na si
piruma Gote-na kone muma
piruali-daare nipumi kone
koe raayo giyoma epe-rupa
piru aaya. Go puma Gote
go ali nipuna Aapa pia-pulu
koeyae mada napu piralia.
10 Gore naame aapi ora
Gote-na si yapae lo aapi
Satan-na ruru yapae lo
adolalo palima-daare naame
go-rupa adamina: Enaali
raayome epe kone na-
suma epe kogono napalimi-
daare gore Gote-na ruru
napiruaeme. Go page
enaali medame nimuna
ame madaa ranaame
nakomalimi-daare nimu
page Gote-na nogo naakinu-
rupa napiruaeme.

Naana ame balinu
ranaame komamina

11 Gore ora abala ririna
nimimi agale go-rupa pag-
isimide: Naame naana
ame bali yagonu ranaame
komamina.
12 Naamere Kein-me pisa
yade napamina. Gore nipuri
Satan-na ruru pirisa-pulu
nipuna ame lu makomasa.
Gore nipuna amere ake paa-
daa lu makomasa ya? Go ali
nipuna kogonore kolisa pare
nipuna amena kone ora epe
lisa-daa nipumi ame koae
kone suma lu makomasa.
13 Gore ame balinu-ya,
yada lore ali enaalinumi
nimi madaa rono pago
piru aaeme. Go pea pare
nimimi go kone madaa
napogolasaalepape.
14 Naame naana amenu
madaa ranaame komale-
mare abalana komape kone
giyoma Gote-na kagaa kone
muma nipu raapu pima-
daa makuaaema. Gore ali
meda nipumi ranaa komape
kone nasalia-daare nipu koe
komape kone pa saapia.
15 Enaalinumi nimuna
ame balinu-para rono pa-
gape kone salimi-daare ame
balinu lu makomaape kone
wimi. Go puma enaali
lu makomaaya aliri gore
nipu ade abuna pirape kone
nalorapape namakuaaya.
16 Yesumiri naa madaa epa
komisa-pulu abiri naame
ranaa komape kone mada
makuaaema. Go pea-le
naame page naana ame
balinu madaa ranaame
komalima-daare nimu
madaa komamina.
17 Go pea pare ali medame
kamope piruma nipumi
ali meda ele nasaapirina
adalia. Adalia pare nipuna
pu robaa-para raba meape
kone nasalia-daare go aliri
nipuna lo robaa-para Gote
madaa ranaame nakomea.
18 Gore nana naaki nogonu
naana ame balinu-para
ranaame komalimare pa
kone agaleme kama raana
nakomamina. Dia-le naame
nimu-para ranaa komo
kodome waru komoma
nimu-para ora epe-rupa

pamina.

Kone waru rulae enaalin-umiri Gote-na le agaa madaa paalame nakomalimi

19 Gore Gote-na agale pagoma nipuna pora raluma ralema-daare naame ake lamina ya? Gore naana lo robaa-para ora redepo tea rabu Gote-na le agaana puri paloma mada rekamina.

20 Go puma naana lo robaa-para wi koneme naa kedaa geare naame go-rupa makuaaema: Gote nipumi ele raayo adoba kiralia-pulu nipumi lo robaa-para kone ado rekele palia.

21 Go pea-le nana epe adami alinu naana pu robaa-para wi koneme naa kedaa nagilia-daare naame Gote-na le agaa madaa lo robaa-para puri mapalaaoma epe-rupa piramina.

22 Naame Gote-na agale mana pagoma nipu pedo pinalo kogono pema-pulu ipu-para beten lamina. Go puma agale mealima elenu nipumi ora gialia.

23 Go puma nipumi agale mana go-rupa lagu aaya: Nimimi nina Si Yesu Keriso-na bi madaa kone rulaoma ame balinu-para enaali radonu-para page ranaame komalepape lea. Go agale manare Keriso-me naa raayo komea-rupa lagisa.

24 Go puma enaali raayome Gote-na agale mana pagoma mogealimi-daare nimu Gote raapu piru aaeme. Go pumare Gote nimu raapu page piru aaya. Go page Gote-me naa Holi Spirit gu aaya-pulu naame Gote naa raapu pia-daa madaa makuaaema.

4

Gote-na Holi Spirit-para koe remo Satan laapo

1 Gore nana epe adami enaalinu-ya Gote madaa makirae agale le enaali adaapu go su kamaa epa pimi. Go pea-le ali raayome nana lo robaa-para Holi Spirit pia lemere go agale madaa kone narulaalepape. Pare nimimi nimuna lo robaa-para Holi Spirit pia palo adolalore nimuna agale pagoma go agalena re waru adalepape. Go puma Gote-me nimu Holi Spirit kalisa palo nakalisa palo adamina.

2 Gore ora Gote-na Holi Spirit-mi go agale lakela pea yaalore go-rupa adalimina: Ali raayome Yesu Keriso su kamaa madisa rabu ali aulisa leme-daare go alinuri nimuna lo robaa-para Gote-na Holi Spirit pia.

3 Go pea pare ali raayome Yesu su kamaa ali pirisa lo naleme-daare go alinu nimuna lo robaa-para Holi Spirit napia. Yesu madaa makirae agale leme-pulu nimuna lo-parare koe remo Satan pia. Gore abalade go ali epalia lo remaa pagisimidere abiri go su kamaa abala epa pia.

4 Gore nana naaki nogonu nimiri Gote-na si wanenu piruma makirae alinuna agale napageme. Gore

nimina lo robaa-para pia
Holi Spirit-na purimi apo
mopare piri enaalinuna
remonu abala rabuaanaaya.
5 Go enaalinuri abalana
su kamaa wi elenu madaa
leme. Gore go su kamaa
piri enaalinumi page mo-
pare piri enaalinumi page
nimuna agale waru pageme.
6 Go peme pare naa
Gote-na ruru piruaema.
Gore enaali raayome Gote
makuaaeme rabu nimumi
naana agale mada pageme.
Go pea pare enaali raay-
ome Gote mamakuaaeme
rabu nimumi naana agale
napageme. Go-rupa puma
naame enaalinuna kone
adoma naana agale pageme
palo dia yapalo adamina.
Go puma naame Holi Spirit-
na ora agale-para koe remo
Satan-na makirae agale-para
go laapo madaa adoma waru
rumaamina.

Ali medame Gote raana komaliare pa enaali page raana komalia

7 Gore nana adami enaal-
inu naame ame balinu ranaa
komo raana komamina. Go
konere Gote-me gu aaya.
Go puma enaali medame
go kone salimi-daare nipu
Gote-na si wane piruma Gote
waru adea.
8 Gote nipu ora ranaa
komape konena re yaa-
pulu enaali raayome
enaalinu madaa ranaame
nakomalimi-daare go enaali
Gote-na ruru napiralimi.
9 Gore Gote nipuna naaki
ora komea pirisa pare
nipumi go naaki go su kamaa
mea rapasa. Go puma naame
nipu madaa kone rulaoma
ade abuna kagaa pirape
kone mulalo pema. Gore
Gote-me go-rupa pisa-pulu
Gote-me naa nipuna ranaa
komape kone maa waalisa.
10 Gore ranaa komape
konena re-re naame Gote
madaa ranaame abala
nakomisima. Ora dia,
Gote-me naa madaa abala
ranaa komo raana komoma
nipuna Si go su kamaa maa
rapaasare naana koe elenu
maa rubenalo pisa. Go
konere ora ranaa komape
kone yaade.

11 Gore adami enaalinu
Gote-me go kone naa gisa-
le naame page naana ame
balinu madaa go kone waru
samina.
12 Gore abalade go su
kamaa piri ali medame
nipuna leme Gote-na le agaa
na-adisa. Dia, pare naame
naana ame balinu-para
ranaame komalima-daare
Gote naa raapu piruma
nipuna ranaa komape
konere naana lo robaa-para
waru rubitabalia.

13 Nipumi abalade nipuna
Holi Spirit naa gisa. Go pisa-
pulu go-rupa makuaaema:
Naare nipu raapu komea-
para pima. Go puma nipu
page naana lo robaa-para
pia.
14 Gore Aapame nipuna Si
Yesu maa rapaasare gore naa
su kamaa enaali raayo raba
minalo pisa. Gore naame go
kone abala pago adema-pulu
go remaa lemade.

15 Gore enaali raayome
Yesuri ora Gote-na Si leme-
daare nimuri Gote raapu
komea-para pirina Gote page
go enaalinuna lo robaa-para
pia.
16 Go pumare Gote-me naa
madaa ranaame komea-le
naame go-ai madaa kone
rulamina. Go puma enaal-
inumi Gote madaa raana ko-
moma nipu raapu piralimi-
daare Gote-me nimu raapu
page piru aaya.
17 Gore Gote-na ranaa
komape koneme naa waru
surubea-pulu naa go su
kamaa pirumare Yesu-rupa
piralima. Go pea-pulu adaa
kose lape di raburi naame
paalame nakomalima.
18 Enaali raayome
ranaame komalima-daare
koe kedaa madaa paalame
nakomamina. Dia-le go yago
raana kome kone rubitabea-
pulu go konemere paalame
komape kone ralu rubalia.
Go puma enaali raayome koe
ele madaa koe kedaa mealua
kone salimi-daare nimumi
paalame komalimi. Go pea
pare enaali raayome paala
komalimi-daare nimuna lo-
parare ranaa komape kone
narubitabea.
19 Gote-me naa madaa
ranaame komisa-pulu
naame go kone mada
abutema.
20 Go pea pare ali medame
talo: Neme Gote madaa
ranaame kome. Nipumi go-
rupa lea pare nipuna ame
madaa rono pagape kone
su aaya. Gore go ali nipuri
makirae agale le ali pia. Gore
go aliri nipuna su kamaa
piri ame adoma nipu mada
ranaame nakomea. Go pea
rabu go alimiri Gote na-adea-
pulu nipumi Gote madaa
ranaa komape pora mada
na-adalia.
21 Go madaare Keriso-me
naa agale mana go-rupa
lagisa: Ali medame Gote
madaa ranaame komalia-
daare nipuna ame madaa
page go kone salia.

5

Kone rulae enaalinumiri go su kamaa wia ele raayo rabuaniaaeme

1 Enaali raayome Yesuri
ora Keriso Mesaia piruma
go su kamaa ipisa-daa kone
rulalimiri nimu Gote-na si
wanenu pimi. Go puma
enaali raayome nimuna
aapa madaa ranaame komal-
imiri gore nipuna si wanenu-
para page go kone salimi.
2 Go page naame Gote
madaa ranaame komoma
nipuna agale mana waru
pagalima-daare gore naame
Gote-na si wanenu-para page
ranaame komamina.
3 Gore naame Gote-na
agale mana waru pago
raitalima-daare naame Gote
madaa ranaame komape
kone mea waatema. Gore
nipuna agale mana rada
puma napagape yaa-pulu
naame waru pagamina.
4 Gore Gote-na agale mana
kedaa napea-pulu Gote-na si
wane raayome su kamaa piri
enaalinuna koe kone mada
rabuaniaaeme. Naame kone
rulaema rabu go koneme go
su kamaa koe kone raayo
mea rabuaanaaya.

5 Gore enaali raayome go
su kamaa konenu rabuani-
aalalo palimi-daare nimumi
Yesu ora Gote-na Si pia kone
rulamina. Go puma nimumi
su kamaa piri enaalinuna
koe kone mada rabuaaniaal-
imi.

Gote-me nipuna Si madaa
agale epe-rupa lagu aaya

6 Yesu Keriso-re nipu su ka-
maa ipisa. Nipu ipisa rabu
nipuna baptais-para nipuna
yaapi-para koyalalo ipisa. Go
rabu nipumi agu raapu naip-
isa. Dia, yapare nipumi
ipa mea ipisa rabu nipumi
nipuna yaapi page mea ip-
isa. Holi Spirit-ri ora agalena
re yaa-pulu Holi Spirit-mi go
agale naa lagu aaya.
7 Go pea-le naa madaa
nipumi agale repo lagilia.
8 Go ele repo go-rupa:
Holi Spirit-para ipa-para
nipuna yaapi-para go re-
pome madaa naa-para agale
maa lagialimi-pulu ora agale
komea teme.
9 Gore adasae alinumi
lemede agalere naame go
agale madaa kone rulaema.
Go pea pare Gote-me nipuna
agale lagu aaya rabu ora
puri paloma alinuna agale
rabuaanaaya. Go-rupa
lagiape agalere abala Gote-
me nipuna Si Yesu madaa
agale lagu aaya.
10 Enaali raayome Gote-
na Si madaa kone rulae-
mere nimumi Gote-me lakale
agale lo robaa-para maa su
aaeme. Go pea pare ena
raayome Gote madaa kone
narulalimiri nimumi Gote-
na si madaa lakale agale
madaa kone narulaeme. Go
puma nimumi Gote-re maki-
rae agale le ali-rupa mapi-
raaeme.
11 Gore ora agale Gote-
me naa laguaayare go-rupa
pagamina: Gote-me abalade
naa ade abuna pirape kone
gisa Go-rupa pisa-le ade
abuna kagaa pirape konena
re-re naa nipuna Si Yesu
raapu piruma mu aaema.
12 Enaali raayome Gote-
na Si madaa kone rulaoma
pogaluma pitimi-daare ni-
mumi go ade abuna kagaa pi-
rape kone mu aaeme. Go pea
pare enaali raayome Gote-na
Si madaa kone narulaoma
nipu raapu napiruaemere
nimu ade abuna nipu raapu
napiralimi.

Naame ade abuna epe-
rupa pirape kone makuaam-
ina

13 Neme go pepa nimimi
adaliminalo rapaatore nim-
imi ade abuna Gote raapu
piruma makuaaliminalo
rapaato. Nimimi Gote-na
Si Yesuna bi madaa kone
rulaeme-pulu ade abuna ka-
gaa pirape-ai re adaliminalo
rapaato.
14 Gore naame Gote-na
kone muma ipu-para ele
meda agale mulalo pema. Go
raburi nipumi naana beten
pagoma adalia. Gore nipuna
kone mu aaema rabu naame
Gote-na le agaa madaa puri
paloma rekamina.
15 Gore naame ipu-para
beten lema rabu nipumi pa-
galia. Gore naame beten

loma naame nipu-para naa
ele meda ginalo agale meal-
ima rabu go ele page gilia-
daa makuaaema.
16 Gore nimimi ali meda
koeyae meda palaina
adalimi-daare Gote-me go
ali ade abuna kagaa pirape
kone kalena beten tapape.
Gore ame balinu pupitagi
neme rabu nimimi Gote-me
maa rubenalo beten tapape.
Go pea pare beten talore
Gote-me go koe elenu mada
mea rubape yaalia-daare go
madaa beten tapape. Go pea
pare koeyae medare Gote-
me mada namuma rubape
yaalia-daare go madaa Gote
yaaloma beten natapape.
17 Gore pupitagi nape kone
raayore ora koe ele yapare
koe ele medalomare Gote-me
mada raakepe rubalia.
18 Naame go-rupa adema:
Gore enaali raayore Gote-na
si wanenu pimiri nimumi
koeyae pape kone nasalimi.
Dia-le Gote-me nipuna si
koae aunu surubea rabu
koe Satan-me nimu madaa
namabebolalia.
19 Naare Gote-na si wane
pima kone abala naame
makuaaema. Go page Satan-
re go su kamaa piri enaali
raayo surubea-daa naame
makuaaema.
20 Gore Gote-na Siri naa
kagaa mapiraape kone gula
ipisa-daa makuaaema. Go
pisa-pulu naame ora Gote
komea pia-daa kone waru
rulaema. Naare ora Gote
komea raapu pima. Go puma
nipuna Si Yesu Keriso raapu
page piruaema. Gore nipu
ora Gote yaa-pulu ade abuna
epe-rupa mapiraape konena
re piru aaya.
21 Gore nana nogo naakinu
nimiri go su kamaa makirae
gote ora giyalepape.

Jon Laapo Ripili Agale

Lotu adana ali mudu meda Jon-me go pepa lisa. Enaali adaapumiri lotu ada komea-para piri enaalinu piri lu rapaasa-aina kone wisa. Nimumi yago raaname komoma makirae agale le alinu waru adoma aina kone wisa. Go alinuri Gote-na agale mabebola-ae alinu yaade.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1-3)
Ranaa komape agale (4-6)
Makirae tisaa alinu waru adalepape (7-11)
Pora po agale (12-13)

Jon-me pepa rana laapopa gupa rapasa

1 Niri Gote-na ruru enaalinuna ali mudu Jon-me go epe ena-para* nena nogo naakinu-para go agale luma rapaato. Gore nimi Esia su robo-para piri enaalinuri neme nimi madaa ranaame waru komalo. Go pea pare neme kama-daa dia. Enaali raayome ora agale pageme rabu go enaalinumi nimi madaa ranaame komalimi.

2 Gore ora agalena re-re naame naana lo robaa-para maa samina. Go puma ade abuna page naa madaa salia.

3 Gore Aapa Gote-para nipuna Si Yesu Keriso laapome nipuna raba meape kone-para kodome komape kone pare epe kuma pi kone-para naa gea. Go mealima rabu naa ora agale loma enaalinu ranaame komamina.

Naame pedo puma raaname komape kone samina

4 Gore nena nogo naakinu medalomame ora agale loma epe pora raleme-daa neme raaname waru kome. Go-rupa pamuapeaina Aapame agale mana naa lagiaa.

5 Go puma abi neme nimi epe enaali-para go-rupa lagialo: Naa raayome ranaame komamina. Go agalere neme kagaa agale mana nalagialo. Dia, ora abala ririnare nimimi go agale mana pagisimi.

6 Gore ranaa komape kone madaare naame Gote-na agale mana pagisimide-rupa go agale waru pago pora pamuamina. Go abala ririna pagisimade agale manare go-rupa: Nimi raayome ranaame komape kone muma piralepape.

Naame Keriso-na agale waru saapiramina

7 Gore Mudu enaali adaapumi naa makiralalo su raayona pora pamuaeme. Go puma nimumi Yesu Keriso nipu abalade su kamaa ali naipisa leme. Gore ali medame go-rupa teare go ali nipu ora makirae agale le ali

* **1:1:** Go agalere ora ena-para na-lisa. Dia, Esia su-para piri enaalinu-para saa pi agale lakelisa. Gore Jon-me go lisa: Neme nimi raana komalo-rupare ora agale ria makuaaeme enaalimi page nimi raana waru komenalo lakelisua. Gore Esia su-para piri Krias-na ruru enaali-para lisa.

piruma nipu Keriso-na yada
lore ali pia.
8 Go pea-le nimimi elenu
mulalo kogono peme-le
nimimi nimina kone waru
suma mo mealiminalo yoto
ora mealimina. Go palimi
rabu nimina rudunu page
na-alupalia pare raayo mada
mealimi.
9 Go pea pare ali medame
Keriso-na epe agale mana
waru napagoma nipu koe
kone suma Keriso-na kone
raapu napitiare go-rupa
paliade aliri Gote nipu raapu
napiralia. Go pea pare ali
medame Keriso-na agale
waru pago raitalia-daare go
aliri nipu aapa-para Si laapo
nipu raapu pirualia.
10 Go pea-le ali meda
nimi piri-para epa agale
abala pagisimide namuma
epaliare gore nimimi nipu
nimina ada-para nalamua
pulupape. Go page nimimi
nipu-para epe-rupa pirape lo
agale natapape.
11 Gore ali medame go ali-
para epe-rupa pirape tea-
daare gore nipuna pea koe
kogono raba mulalo lea.

Agale medaloma

12 Neme nimimi adalim-
inalo agale adaapu pepa
mada luma rapaano waape
pina-le neme nimi adola
epaluade raburi agale waru
lagialua. Go puma naame
raaname waru komoma
komea-para piruma agale
lamina.
13 Gore nena epe baalina
nogo naakinumi ne-para
epe-rupa pirape lo agale
rapaateme.

Jon Repo Ripili Agale

Lotu adana mudu ali medame go agale luma ali mudu meda Gaius-para lu rapasa. Nipumi Gaius-na bi minasaasa. Gore ake paadaa ya? Nipumi pa Kristen enaalinu raba mulalo pisa. Go puma nipumi Gaius-para ali meda Diotrefes komea waru surubape lisa.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1-4)
Gaius-ri kogono waru pisa (5-8)
Diotrefes-re kogono koe-rupa pisa (9-10)
Demitrius-ri kogono epe-rupa pisa (11-12)
Pora poae agale (13-15)

Jon-me pepa repopa luma rapasa

1 Niri Gote-na ruru surube ali Jon-me go pepare ne nana epe adami ali Gaius piri-para luma rapaato. Neme ne ora ranaame komalo.

2 Nere ora nana adami ali yaa-pulu neme nena ele raayo epe-rupa aaina lo Gote-para beten loaayo. Go puma nena kone epe-rupa suma nena yogale page epe-rupa surubenalo Gote yaaloma beten loaayo.

3 Abalade nana amenu medaloma ni piri-para ipumare nimumi ne ora epe agale madaa kone rulaaye lisimi. Ni agale go-rupa epa lagisimi rabu neme nimu ora raaname waru komisua. Go pea pare neme ade abuna kone rulae madaa pora pame-daa neme makuaayo.

4 Gore nana nogo naakinumi epe agale waru pagoma raleme-daa neme remaa pagoma raaname ora waru kome. Go madaare neme raaname ora waru kome.

Gaius-mi epe kogono pisa

5 Gore nana epe adami alimiri ame balinu raba mulalo kogono ora waru pea. Go pe rabu ni pora kimisu amenu page go-rupa epe kone suma nimi raba meali.

6 Go raba miside ame bali medalomame nena ranaa komape kone madaa go-para piri Yesuna ruru enaalinu lakelame. Go pumare neme nimu raba muma epe pora mea waalaminalo pe-le epe-rupa pamualepape.

7 Nimu go amenuri Keriso-na kogono pulalo pora pamu aaeme rabu nimumi kone narulae enaalinu raba meape ele namisimi.

8 Go pea-le naa Keriso-na enaalinumi go alinu raba meamina. Gore nimumi ora agale madaa kone muma kogono peme rabu naame nimu raapu komea-para Gote-na agale ora pi-ai mada kogono pamina.

Diotrefes-me koe kone wisa

9 Neme Gote-na ruru enaalinu re-para rudu pepa meda abala luma rapaa-suade. Go pisua pare Diotrefes nipu nimuna ali mudu pirulalo pisa-pulu nipumi nana agale napagisa.

10 Go pea-pulu ni nimi piri-para epalua rabu neme go nipuna pisade ele raayo madaa la yokalua. Gore nipumi naa madaa agale koe-ae rado rado loma makirae agale pamu lisa-pulu go-rupa nimi lagialua. Gore nipumi go-rupa kama-daa napea pare nipumi naana amenu nipuna ada-para nalamua pea. Go page enaali medalomame go ame balinu nimuna ada-para lamua polalo peme rabu nipumi dia loma nimu mo Gote-na ruru enaalinu pane ralu talo pea.

Demitrius-miri ora epe kone wisa

11 Gore nana ora epe adami ali nemere go koe kone namogeape. Dia, neme epe pora pamuape-rupa mo-geape. Enaali raayome epe kogono pemere gore nimu ora Gote-na ruru piruma peme. Go pea pare enaali raayome koe kogono pemere gore nimumi abalade Gote na-adoma pisa.

12 Enaali raayomere Demitrius-na* pe-ai madaa agale epe-rupa laeme. Go puma Gote-na ora agaleme page mo alina epe-au layokea. Gore neme page nipuna epe kogono madaa agale loaayo. Go puma neme makuaaye, neme ora agale loaayo.

Agale medaloma

13 Gore neme ne agale adaapu lagulalo pi pare neme go agalere pepa madaa mada natua.

14 Dia yapare ni werepe oge-aisidaa piruma epa adalua kone salo. Go raburi saa pi agale lapana.

15 Nena pu robaa-para epe kuma pi kone meaina. Gore nena adami alinumi ne-para epe-rupa pirape agale lo ra-paatema. Neme page nana adami enaali raayo-para epe-rupa piralepape lo agale ra-paato.

* **1:12:** Demitrius-ri Keriso-na ali mudu pirisa. Jon-me nipuna bi rado yapare pepa lu pabomare nipuna bi Demitrius ma-aasa.

Jud
Ripili Agale

Go pepana agalere 2 Pita madaa wia-rupa komea agale nona pea. Epe agalena lore alinuna agale napagalepape lo Gote-na enaalinu lakelalo lisa. Go puma go-rupa lea: Gote-me naa go komea kone rulae gisa. Naa nipuna enaalinu gisa-pulu ali medame mana kone suma go agale mada na-alopape ves 3.

Robonu go-rupa adamina:

Abala adape agale (1-2)
Epe pora pamuma maki-rae tisaa-nu giyalimina (3-16)
Gote madaa kone rulae nagiyalepape (17-23)

Jud-mi pepa luma rapasa

1 Ni Jud-ri Yesu Keriso-na kogono ali pi pare niri Jems-na ame page yaade. Neme go pepa Gote-na enaali nimi piri-para rapaato. Nimiri Aapa Gote-na ranaa komape kone nimi raapu meaaina go-rupa puma Yesu Keriso-me nimi waru surubena.

2 Gore Gote-me nimi kodome komape kone-para epe kuma pi agale-para ranaa komape kone-para go raayo gina loma nimina lo robaa-para rubitabenaloma go-rupa puma kuma ma-paaina.

Epe agalena lore alinu page pimi
(2Pit 2.1-18)

3 Gore nana epe adami ame balinu neme Gote nipu raapu ade abuna epe-rupa piruaape kone madaa luma rapaato. Go konere naa nimi raapu meda-para pima. Go agale tyalo pe rabu neme agale ora puri paloma rapaayo pare pea. Go agalere Gote-me nipuna enaalinu gisade kone rulape ele ora waru surubalepape lo agale rapaato.

4 Gore kone narulae enaali medalomare naana rikirana lotu ada-para kudiri pu epa pimi. Go puma nimumi Gote koau waloma giyeme-pulu nimumi Gote-na epe raba meape agale page pereke yoma nimumi pa agale rado mogeleme. Go puma nimumi koe ele rado rado warulalo peme rabu nimuna koe ele namakuaaeme. Go puma nimumi nimuna Mudu Alimi Yesu Keriso koau waaleme. Ora agale wi buk madaa go alinu madaa agale lu wisa. Nimiri Gote-na kose madaa ipuma koe kedaa mealimina lu wisa.

5 Gore nimimi abala pageme pare nimina kone wala marekaaliminalo apo lagialo. Mudu Alimi Israel enaali nimu raba mulalo lamua pisa. Go pisa pare Gote nipu kone narulalisimi enaaliri nipumi raayo lu makomasa.

6 Go agale page kone-para suma waru pagalepape. Abaladere ensel-nu page nimuna epe surube kogono giyoma epe-rupa napirisimi. Go puma nimuna su adanu

giyasimi. Go pisimi-pulu
Gote-me nimu sen-me adima
ade abuna pirape ribaale su-
para mea rapasa. Go puma
nimu Gote-na adaa kose tea
rabu nimu koe kedaa waru
minalo ribaale naaku-para
mapiraaya.
7 Go agale waru pa-
galepa. Abaladere enaalinu
mo Sodom Gomora su
laapona pirisimi enaalinumi
page ensel-numi pisimi-
rupa koeyae pisimi. Go
pumare nimumi ena paake
rume kone sumare pa
enaali medaloma raapu
page koe kone rado rado
suma pirisimi. Go pisimi-
pulu Gote-me nimuna go
kogono abulalore nimu
repena sulaa-para ade abuna
pirualimi.

Go puma abi naa go enaal-
inumi enanuna go pisimide
koeyae makuaaoma naraita-
mina.
8 Go page mo abi pimi
enaali nimuna koe upaa rado
rado puma koe kone rado
rado mu aaeme. Go peme
rabu nimimi koe pugu pi
kone suma nimuna yogale
makoyaaeme. Go pumare
nimimi Gote-na surube ko-
gono koau waaleme. Go
pumare nimumi so yaa-para
piri epe ensel-nupara page
ero agale leme.
9 Go koe kone madaare
abala ririna surube ensel
Maikel-mere Satan raapu
yada pisipi. Go puma nipu
laapome Moses-na kome
rore aapimi ora mealia
yapae loma agale adaapu
loma yada pisipi rabu mo
ensel Maikel nipumi ali-kone
nasuma nipumi mo Satan-
para koe ero agale meda
nalisa. Dia, pare nipumi go-
rupa lisa: Mudu Ali nipumi
ne-para ape loma koe ele
gialia lisa.
10 Go pea pare mo makirae
agale leme alinumi ele waru
na-ado kiraloma ele madaa
koe ero agale pa leme. Go
pumare nimuna konere mo
raa menana koe kone meme.
Go puma go konemere nimu
ora koe-rupa mapiraalia-
pulu koyaalimi.
11 Gore abalade kone
narulae ali Kein-me pora
pamisade-rupa nimumi go
pora mogetalo peme. Go
peme-pulu nimumi ora
koe kedaa adaale mealimi.
Nimimi kana mulalore mo
makirae agale le ali Balam-
na pora moge Gote-na pora
giyoma koe pupitagi neme.
Go puma nimumi abalade
pirisade ali mudu Kora-na
pora page mogeleme. Apo
ali Kora-me Moses-na agale
giyesa-rupare nimimi Gote
koau waaloma pora pamu
aaeme.
12 Go peme rabu nimi ame
balinu raapu kirita pirumare
kone komea-para suma
Mudu Ali-na eda nalimi rabu
mo alinumi page nimina
eda makoyaape-aina epa
kiritaeme. Go puma nimuri
nimi raapu eda medaa-
para noma nimu surubape
kone namuma paalame
nakomeleme. Gore maapu
kaapu lea rabu yai epea-
daa raaname komalima. Go
pea pare po rilipumi pobere

molenu yai ria puma one
wala riaoma epala paare
yai na-epa. Go rabu naana
lo robaa kolea. Go-rupa
madaare mogo alinumi
ora epe agale laketema
leme pare nimuna yogale
surubuma makirae agale
leme.
13 Gore nimumi yala pi
kone komea suma peme.
Nimuna pupitagi ne konere
ipa pereke leade rabu rako
supi madu saayade-rupa pa
ele mada kone su aaeme.
Go puma so kuba kedonu
pora narati popea-rupa koe
kone su aaeme. Go kone
nimi-le Gote-me go enaalinu
nimuna pirape suri ora ribaa
ru-nane pirinalo warisa. Go
puma nimu go-para ade
abuna pirinalo warisaaya lo
lakalisa.

Nimu koe kedaa mealimi

14 Abala ririnare Adam
nipu pirama ipumare Enok
nipu Adam-na ruru ki
medane luma medane
laapona puma pirisa. Gore
Enok-me Gote-na agalere
kone narulae lore alinu go-
rupa lakalisa: Mudu Ali
nipu epe ensel paapu paapu
adaapu raapu epalia.
15 Go puma nipumi kose
lape enaali raayo koe kedaa
kalalo palia. Go puma enaali
raayome nipuna agale na-
pagoma nimuna pupitagi no
aaeme-pulu nipumi nimu go
koe su ribaale-para mapi-
raalia Go puma enaalinumi
koe-rupa piruma Gote ora
koe-ae ero agale lo aaeme-
pulu nipumi nimu koe-ae
kedaa katea. Go agalere
Enok-me lakalisa.
16 Go makirae agale le
lorealinuri ade abuna rono
pagoma koe ele adaapu
puma enaalinu rado-para
page go nimuna pea-ai
mogeaeme. Go puma go
alinumi mo agale raluma
nimuna koe kone mogeleme.
Nimumi nimuna bi mi-
nasaalalo peme. Go page
ali medalomana ele paake
nolalo peme page komape-
alenu kama peme.

Nimimi puri waru paloma kone rulaalepape

17 Go pea-le nana adami
alinuri nimimi kone waru su
piralepape. Abalade Gote-na
aposel kogono alinumi agale
lagisimide agale nakone
rugulalepape.
18 Gore nimumi nimi
go-rupa lagisimi: Werepe
epaliade yapi di raburi ali
medalomamere Gote-na wi
agale madaa giri laalimi. Go
puma nimumi Gote madaa
koau wateme rabu nimuna
pu robaa-para koe-ae kone
maa pogalu piralimi lisimi.
19 Go alinumiri nimu kone
nasuma enaalinu rugulalo
puma piru aaeme. Go pe-
mere abalana kone suma
peme-pulu Holi Spirit nimu
raapu napia.
20 Go pea pare nimi
ora nana adami alinuri
nimina lo robaa-para puri
mapalaaoma epe kone rulae
raapu piralepape. Go
pumare nimimi beten leme
rabu Holi Spirit-na puri
madaa beten tapape.

21 Go puma nimimi
ade abuna Gote-na ranaa
komape kone puri paloma
saapiralepape. Go puma ade
abuna naana Mudu Ali Yesu
Keriso adoba piralepape. Go
puma Mudu Alimi kodome
komoma nipumi nimi ade
abuna kagaa piramala
pope kone gialia-le adoba
piralepape.
22 Go pea pare ali medalo-
mame kone laapo mealimi-
daare nimimi nimu kodome
waru komalepape.
23 Gore nimuri repena
sulaa-para piri enaali pimi-
le nimimi nimu wagepu
raba mealepape. Go pumare
nimimi enaali medaloma
page paala waru komoma
kodome waru komalepape.
Go palimi rabu nimuna lo
robaa-para wi koe pupitagi
nape konemere nimuna
maarae mamina page ma-
koto paaya. Go pea-le raba
mealimi rabu go mamina
koto pi ele ora giyoma
paalame komalepape.

Gote-para ora pili lamina

24 Gote-me nimi ora epe-
rupa surubea-pulu nimi koe
elena naaku-para nalopal-
imina. Go pumare nipumi
nimi nipuna epe paana
puri madaa marekaalia
rabu nimimi koe-ae ele
nasaapiralimi. Go puma
nimi ora pedo pedo puma
raana komoma piralimi-pulu
nimi madaa koeyae nasalia.
25 Go Gote nipu komea
ora pia-pulu naana Mudu
Ali Yesu Keriso-na kogono
madaa naa raba misa. Gore
nipumi adaa bi muma
naana ali mudu piruma puri
paloma surubape Mudu Ali
pia. Gore nipuri abalade go-
rupa kama kagaa piramala
ipisa-rupa abi page pa pia
werepe page go-rupa kama
ade abuna pa piralia. Go ora.

Pagaa Wi Agale Lapaasa Ripili Agale

Go buk-ri ali medalomame Kristen enaali-para koe ele pisimi-daa go-rupa napipape agale lisa. Gore ake paa-daa ya? Kristen enaalimi Yesu Keriso-re ora nimuna Mudu Ali yaade loma kone rulasimi. Go buk-miri Kristen enaalina kone rulaere puri mapalaalia. Go-rupa kedaa adalimi nimu narabuainalia.

Go buk-parare werepe pape elenuna saa pi agale adaapu wia. Abi go yapi pimi Kristen-numiri go saa pi agalere makuaalimi. Pare kalu-ipa nami enaalimiri namakuaalimi. Go saa pi agalena re-re go-rupa: Yesu Keriso-re ora Mudu Ali piruma nipuna ki madaare Gote-me yada lore ali raayo gialia. Satan page rabualia. Yesumi nipuna kogono madia yaalia raburi Gote-me enaalinu puri paboma piruma nimuna kone rulae elena mina rapaae-mere epe yoto katea. nimu Gote raapu piralimi. Go puma nimu kedaa meda wala namealimi. Gore ake paa-daa ya? Gote-me ele raayo madaa kagaa ma-opaalia.

Robonu go-rupa adamina:

- Abala adalepe agale (1.1-8)
- Lotu kerepopu-para agale mana lisa (1.9–3.22)
- Rogaa palae buk madaa agale riaoma wia (4.1–7.17)
- Biugel kerepopu madaa riaoma agale (8.1–11.19)
- Daliki adaae-para raa mename ade ele laapona agale (12.1–13.18)
- Ele rado rado adisa (14.1–15.8)
- Gote-na rono pagape konere plet kerepopu madaa wisa (16.1-21)
- Gote-me yaa-para piri yada lore ali raayo ruboma wisa (17.1–20.10)
- Adaa kose teme rabu (20.11-15)
- Kagaa su laapo warialia (21.1–22.5)
- Pora poae agale (22.6-21)

Jon-me so yaa-para pi elenu adoma pepa madaa lisa

1 Go pepa madaare so yaa-para pagaa wi wisa ele Yesu Keriso-me pename mea waalisa. Go kone raayore Gote-me Yesu lakenaloma Yesumi nipuna aposel kogono alinu-para werepe epaliade ele madaa agale lakalisa. Keriso nipumi ele raayo mea waalisa rabu nipuna ensel-me ni nipuna kogono ali Jon piri-para mea rapasa.

2 Ni Jon-re neme go ele raayo abala kirita adisua-daa ora wia lo lagialo. Go pepare neme Gote-na lagi agale-para Yesu Keriso-me maa waalea agale-para lagialo.

3 Enaalinumi go pepa yarepea go werepe epape remaa pagoma go pepa madaa li agale pago kiritalimiri go enaali raayore nimumi raaname waru komalimi. Gore Gote-me go ele raayo

mea waalape yapidi-ri rudu yala-daa lagialo.

Jon-me agale ki medana luma medane laapo ruru piripara rapaasa

4 Neme go pepa lotu ada ruru ki medana luma medane laapo nimi mo Esia su robo ru-nane pimi enaali nimimi pagoma makuaape loma rapaato. Gote abi page piruma ora abalade page nipu piruma pare wala werepe nipu epalia. Go pea-le nimimi nipuna epe raba meape kone-para epe kuma pi kone-para mealimina. Go puma go epe kone pope ki medana luma medane laapo nipuna epe pirape siaa re-para pimi-ae nimumi page apo epe konenu meamonolo guaaeme.

5 Go puma Yesu Keriso-re nipumi page apo epe konenu nimi guaaya. Nipuri ade abuna epe redepo le agale lakale ali piruaaya. Nipu abala ririna tapa-para marekaasa-pulu nipu go su kamaa pimi ali mudu raayona Mudu Ali komea pia.

Nipumi naa madaa ranaame komoma nipuna yaapimi naana koe elenu raayo mea rubisa.

6 Go puma nipumi abalade naare nipu pirape di madaa nipuna lodo kira-ae ruru-rupa mapiraasa. Go puma ora nipuna aapa Gote komeana kogono pamonalo mapiraasa. Go pea-le Yesu Keriso-re ora yaalo yaalo nipu epe paana puri-para nipuna pirape puri page mina. Go ora.

7 Adalepa. Nipu mole raapu ipula-daa enaali raayona leme adalimi. Gore nipu abalade nil-mi lisimide alinumi wala page adalimi. Go puma su kamaa piri enaali raayome nipu madaa aako luma wala re waru teme. Go agalere ora ria yaade.

8 Gore ora puri pale Adaa Gote-me go-rupa lisa: Ni komeare abalade pirisua abi page pa pia werepe page pa pitua lisa. Go Gote komea abalade piruma abi page pa pia werepe page pa piralia.

Jon-me Keriso adisa

9 Ni Jon-re nimina ame ria piru aayo. Ni Yesu raapu piruma nimi raayome kedaa riamina. Go puma naa Gote-na Yapi Di-na piruma naa raayo komea-para puma kedaa epe-rupa ria piramina. Neme abalade Gote-na agale lakeloma neme Yesumi mea waalisade agale lagelisuade.

10 Gore Mudu Alimi adaa koro raburi Holi Spirit-mi agale lakela pisa. Go puma neme nina koau-nane pagisua rabu go agalere ora biugelna agale-rupa lisa.

11 Go agalemere go-rupa lisa: Ele raayo neme adaliri buk madaa luma mo lotu ada-para kirita pimi ruru ki medana luma medane laapo-para rapaape. Gore neme Efesus Yesuna ruru enaali-para Smerna Yesuna ruru enaali-para Pergamum Yesuna ruru enaali-para

Taiataira Yesuna ruru enaali-para Sardis Yesuna ruru enaali-para Filadelfia Yesuna ruru enaali-para page go raayo rapaape lisa.

12 Gore ni go agale lagisa rabu pereke yoma pane pisua. Go puma adisua pare kana gol-me warili marekaape ele ki medana luma medane laapo wisa-daa adisua.

13 Go puma go lam marekaape elena rikiranare ali meda pirisa. Nipu su kamaa mapiraape ali Yesu nona pi pirisa. Gore nipumi mamina adaalupe yamoma nipuna age page kepuma pirisa. Go pumare kana gol-me warili aako let-me nipuna aako madaa yamesa.

14 Go aliri nipuna kalu raayore ora yaako pu rubisa pare ora puri pale kaake pi mole yaa koya nona pisa. Go pumare nipuna lere ora repena sulaa nona puma paa pu rubisa.

15 Go puma nipuna age-re ora lepo lepo aasa pare kana barasa repena madaa kirita kalo li madaa lepo lepo aasa. Go puma nipuna agalere ipa adaalepe o lea-rupa madaa pagisua.

16 Go pumare nipuna pope ki-nanere kuba kedo ipa ki medana luma medane laapo saapirisa. Go puma rai kudu eke one apone laapo raitae kamaa opapasa. Go puma nipuna le agaa-para pisa pare naare ipulae-para pi ade nona pisa.

17 Neme nipu puma adisua raburi nipuna age kibu-para puma lopoma niri le kadupilimide-rupa komisua-ya. Go pisua pare nipuna kimi pope ki-nane waraaoma talo: Neme paalame nakomape. Niri ora abala ririna piruma wala werepe page epaluade Ali pi.

18 Abalade ni ora le kadupilisua pare abi ora pa pi-le adalimina. Go puma ni ade abuna kagaa piramala palua. Go pe-le neme enaalinuna kome su-para puma komape su page pa pirape su page raita surubaayo.

19 Go pea-le neme adale ele raayo pepa madaa tyape. Go puma abi go wia elenu page werepe epaliade elenu page go raayo pepa madaa tyape.

20 Neme nana pope ki-nane kuba kedo ki medana luma medane laapo kana gol-me warili lam saapirape ele page ade. Go pagaa wi elena re-re go-rupa: Go kuba ki medana luma medane laapo gore go-rupa lotu ada ki medana luma medane laapo-na ensel-nu aaya. Go lam saapirape ele ki medana luma medane laapo nimu mo lotu ada ki medana luma medane laapo aaya lisa.

2

Efesus enaalinuna agale penaalisa

1 Neme Efesus lotu ada-para piri ensel enaalinu piri-para pepa meda go-rupa luma rapaape lisa. Go agalere pope ki-nane kuba kedo ki medana luma

medane laapo saapiruma
kana gol-me warili lam
yaruape ele ki medana luma
medane laapona rikirana
pimi alinumiri go-rupa talo:
2 Ele raayo nimimi peme
elere neme abala makuaayo.
Neme nimina pawa pirape
kone ade. Gore nimi ora koe-
rupa piri enaalimi raaname
waru nakomeme-daa ade.
Go page nimumi naa page
aposel kogono alinu leme
rabu nimimi nimuna leme
agalena re adisimi. Go puma
nimi ko lisimi rabu nimimi
nimuna makirae agale pe-
name mea waalisimi. Go
nimina konere neme ade.
3 Go puma nimi pawa
piruma nana bi madaa
kedaa ruma kedaa pu ko-
gono giya nakomiside neme
ade.
4 Go pea pare neme nimi
lagiape agale wia: Abalade
nimimi pena kagaa rabu
rana kone miside raburi
nimimi ni madaa ranaame
komisimide pare abiri nim-
imi go kone giyoma go-rupa
napeme.

Ki medana luma medane laapo ruru enaali re-para pepa penaalisa

5 Nimimi go koe kone giy-
oma abalade epe pisimide-
rupa go madaa kone
salepape. Gore nimimi kone
naperekealimi-daare nimi
piri-para ipuma nimina lam
paa epa mealua.
6 Go pea pare go epe
konere nimimi pa saapitimi.
Gore neme Nikolas-na ruru
giya kome-rupa nimimi page
nimu giya komeme.
7 Gore enaalinumi agale
pagolalo pirimiri Holi Spirit-
mi lotu adanu-para kiritape
enaalinu lakeleade agale
pagalepape. Gore enaali
raayome yada puri paloma
koe ele rabuaniaalimiri
neme nimu ade abuna kagaa
pirape repenana kili nenalo
katoa. Go repena kiliri Gote-
na maapu-para elea.

Smerna enaalina agale penaalisa

8 Smerna Yesuna ruru
ensel-nupara pepa meda
go-rupa luma rapaape: Go
agalere ni abala ririna
piruma wala werepe page
ade abuna page pitua-le
neme lagialo: Ni abala
komisua pare wala werepe
ni epe-rupa pa pi-le neme
nimi agale lagialo.
9 Gore neme nimi madaa
epaade koe kedaanu adoba
kirite. Go puma nimi enaali
narali-rupa pimi pare nana
konere nimi kamo enaalinu-
rupa piramina. Go puma
ali medalomame nimi-para
koe agale leme-daa ade. Ni-
mumiri naa Juda alinu leme
pare nimuri Juda alinuna
ruru napimi. Dia-le nimuri
Satan-na ruru pimi.
10 Werepe ogesi-daa
piruma kedaanu ritimi pare
nimimi go madaa paala
nakomalepape. Pagalepa.
Satan-me nimina kone kota-
lalo palia-pulu nipumi nim-
ina enaali medaloma karapo
ada mapaitaalia. Go palia
rabu nimimi kedaa yapi 10-
pela ru-para ritimi. Go pea
pare nimimi Gote madaa

kone rulaa-ma pumare komalimide rabu neme nimi ade abuna mapiraape yoto gialua.

11 Gore enaalinu agale pagolalo palimiri Holi Spirit-mi lotu ada-para piri enaalinu laketeade agale pagalepape. Gore enaali raayome yada puri paloma koe ele rabuaniaalimiri Gote-me yoto katea rabu wala rana laapo komape konere nimi mada na-salia lisa.

Pergamum su-para Yesuna ruru enaalina agale pisa

12 Pergamum lotu ada-para piri ensel-nupara pepa meda go-rupa luma rapaape lisa. Go agalere eke laapo waru-ae rai kudu saapiri alimi lagialo.

13 Neme nimina suri abala ade pare Satan-re go su-para ali mudu pia. Go pea pare nimimi nana bi madaa puri paloma kone rulaeme. Go puma go Satan pia su-parare enaalinumi go Gote madaa agale lakale ali Antipas lu makomasimi. Gore nimimi ni go-rupa pape lo kone rulae kone meda nagiyisimi.

14 Go pea pare neme nimi-para agale mana medaloma lagialo-le pagalepape. Nimi Pergamum su-para pimi enaali medalomame Balam-na koe kone mogeaaeme. Abalade Balam-me Balak-para koe agale mogealisa. Go pisa rabu Balak-me Israel enaali pupitagi manaasa rabu nimumi koe remona ada-para yawesimi eda mea nisimi. Go puma nimumi paake nape kone wisimi.

15 Go peme pare enaali medalomame nimi raapu piruma Nikolas-na koe kone mogeaaeme.

16 Go pea-le nimina pu robaa-para wi koe kone perekealepape. Nimimi go-rupa napalimiri gore ni ogesi-daa piruma nimi piri-para ipuma neme go enaalinu raapu yada epa palua. Go paluare nana agale ru-nane piruma kamaa opapa-ae rai kudumi go agale yoke enaalinu raapu yada palua.

17 Gore enaalinumi agale pagolalo palimiri Holi Spirit-mi Yesuna ruru enaali-para lakeleade agale mana waru pagalepape. Gore enaali raayome yada puri paloma koe ele rabuaniaalimiri neme eda medaloma so yaa-para pagaa wi saayo-le neme go eda maa gialua. Go pumare neme kana kaake pi page meda gialua. Go gialuade kana madaare neme kagaa bi winalo gialua. Go kagaa biri enaali medame na-ademe pare mo kana mealiade enaali komea laatapu nimumi kone suma makuaalimi lisa.

Taiataira Yesuna ruru enaalinuna agale

18 Gore neme mo Taiataira Yesuna ruru ensel-nupara pepa meda luma rapaape lisa. Go agalere Gote-na Simi lagisa. Gore nipuna lere ora repena sulaa ralade-rupa rea. Go page nipuna

age-re kana bras repename
roma kaleade-rupa roaaya.
Nipumi go agalere nimi
madaa lagu aaya:

19 Neme nimina kone
raayo adalo lisa. Go pe-le
neme nimina ranaa komape
kone-para kone rulape kone-
para nimina raba meape
kogono-para nimina pawa
piruma kedaa riape kone-
para go raayo neme ade. Go
puma nimimi kogono peme
rabu kogono ma-oge aaeme-
rupa neme ade.

20 Go pea pare abiri neme
go agale nimi lagialo-le
pagalepape. Nimi mo ena
Jesepel-nu raapu piruma
nagiyeme-pulu ora kolea.
Go enamere ni Gote-na
agale lae ena leade. Go
pea pare nipumi nimi nana
kogono naakinu nimuna
kone mabebolaaya. Go pea-
pulu nimumi ena paake
yoloma nimumi abalade koe
remo ada-para kirae ele no
piru aaeme.

21 Gore go ename nipuna
koe kone naperekema pawa
napirisa. Go puma nipuna
paake ali yolape kone
nagiyasa.

22 Go pea-pulu neme go
ena kedaa minalo yaina ada
maa salua. Go puma mo ali
medaloma nipu raapu paake
nape kone suma komea-para
koe radaa nalimi. Go al-
inumi go koe ele madaa
kone naperekealimiri neme
abi nimu madaa go kedaa
katoa.

23 Go puma go ename
madu saliade nogo naakinu
nimu raayo page tyabalua.
Go palua rabu lotu ada
raayo-para kiritape enaal-
inumi mada adalimi. Gore
neme enaali raayona kone-
para ado rekele muma adoba
pi-daa lalo. Neme nimi
komea komea lo kogono
adalua rabu go madaa yoto
abutua.

24 Go pea pare nimi
Taiataira su-para piri enaal-
inuri nimi medalomamere
go koe agale pagoma namo-
geaaeme. Go puma pa
enaali medalomame Satan-
na raguna lusili kone epelea
lemede pare nimimi go kone
go-rupa na-ademe. Go pea-
pulu neme nimi madaa wala
kedaa meda namariaalua.

25 Go pea pare epe kone
raayo nimina saapitimiri ora
waru saapitapape. Werepe
ni wala epaluade rabu epa
adalua.

26 Gore enaali raayome
puri paloma yada puma
koe ele rabuaniaa-ma puma
komalimi rabu neme nimu
puri katoa. Go rabu neme
nimu su raayona ali mudunu
mapiraalua.

27 Go pumare nimumi
puri pale rimaapu ripinuma
su raayo-para pimi enaali
surubalimi. Go puri muma
nimumi surubalimi rabu
sumi warili sospen puma
polaitabeba pea-rupare
enaalinu go-rupa luma
surubalimi. Go surubape
kogonore Aapame ni gisa-
pulu nimu katoa.

28 Go puma neme so yaa-
para aatade subana kai kuba
kedo nimu katoa.

29 Gore enaali raayome go
agale pagolalo pirimiri waru
pagalepape lisa. Go agalere
Holi Spirit-mi lotu ada-para
palimi enaali naa lagiala.

3

Sardis lotu ada-para piri enaalinuna agale

1 Gore neme Sardis lotu
ada-para pimi enaalinu pepa
meda luma rapaape lisa. Go
Gote-na ki medana luma
medane laapo kone popome
ni surubuma go kuba kedo
ki medana luma medane
laapo page neme surube. Go
pe-pulu nimimi go agalere
pagaliminalo luma rapaato.
Neme nimina kone raayo
adoma karule. Gore nimumi
nimi-parare go-rupa leme:
Go Yesuna ruru enaaliri epe-
rupa pa pimi leme. Go leme
pare nimi abala komabeme.
2 Go pea-le nimimi wagepu
rekoma piralepape. Go
puma nimina abi go saapimi
konere puri mapalaalepape.
Go napalimiri nimina pa
saapimi kone page ora dia
yoma komolalo pia. Gore
nimiri nana Gote-na le agaa
madaa piruma kogono ora
epe-rupa napeme.
3 Go pea-le nimina kone
marekaaoma piralepape.
Abalade nimumi agale mo-
gealisimi rabu nimimi epe-
rupa pagisimi pare go agale
waru pago surubuma koe ele
giyoma perekealepape. Gore
nimimi u narekoma piralimi
rabu neme paake ne ali ribaa
ipulumide-rupa epalua. Go
palua-le aa-rabo epalua palo
nimimi go yapidi-ri mada
namakuaame.
4 Go pea pare nimi
Sardis su-para pimi pa
enaali medalomare nimina
mamina elenu koto nama-
raalepape. Go pea-le nimimi
nimina kaake pi mamina-
nu maraoma ni raapu pora
pamuamina. Gore nimi ora
epe-rupa pimi-pulu ni raapu
pamuamina.
5 Go puma enaali raayo
yada puri paloma koe ele
rabuaniaalimiri neme go
kaake pi mamina mea
maraalalua. Go pumare
nimuna binuri epe-rupa ade
abuna kagaa pirape buk
madaa ora nakunalua. Dia-
le nana Aapa-para nipuna
ensel-nuna le agaa madaa
neme go epe-rupa pimi
enaaliri ora nana enaalinu
toa.
6 Gore enaali raayome
go agale pagalimiri waru
pagalepape lisa. Go agalere
Holi Spirit-mi mo Yesuna
ruru enaali-para lakelea.

Filadelfia su-para ae Yesuna ruru enaalinuna agale

7 Gore neme Filadelfia
lotu ada-para piri ensel-
nupara pepa meda luma
rapaato lisa. Go agalere ni
ora e-rupa ade abuna kone
komea su piruma lagialo.
Nemere naana kasua Devit-
mi pora ki saapiruma lobesa-
rupa pa ali medame mada
napora poalia. Go page neme
pora poalua rabuaari pa ali
medalomame wala mada
nalobalimi.

8 Gore ele raayo nimimi
peme elere neme abala ade.
Nimina le agaa madaare
neme go pora gaape lobo
saayo-le ali medame mada
poalua. Go puma nimimi
oge-daa puri paleme-daa
ade. Go pea-pulu nimimi
nina agale pagoma ni madaa
kone rulaeme.
9 Pagalepa. Go Satan-na
rururi nimumi naa Juda
alinuna ruru leme. Go leme
pare nimuri Juda alinu ruru
napimi pare makirae agale
le alinu pimi. Go alinuri
neme nimu maa ipumare
nimina rumu pege puma
beten malaalua. Go palua
raburi go enaali raayome
ni madaa ranaame komoma
mada makuaalimi.
10 Neme nimi-para agale
mana loma pawa piralepape
lo lagisuade. Nimimi go
agale pagisimi rabu koe
kedaanu go su kamaa epalia
rabu neme nimi epe-rupa
surubalua. Go kedaanuri
enaali raayo kotalalo epalia.
11 Go pumare pare nimi
piri-para werepe epalua. Go
pea-le nimina saapimi elere
waru irulu saapiralepape.
Go palimi rabu pa ali
medame nimina ade abuna
mapiraape yoto-daa paake
namealia.
12 Gore ali medame puri
paloma koe ele rabuani-
aaliare neme nipu Gote-
na epe adaa pigi-rupa
mapiraalua. Go palua rabu
nipumi go epe ada giyoma
kamaa-nane mada napalia.
Go puma neme nana Gote-na
bi nipuna yogale madaa lu
salua. Go page nana Gote-na
ora kagaa adare Jerusalem
suna biri go alina yogale
madaa lu salua. Go kagaa
adare yaa-para giyoma nana
Gote piri-para epalia. Go
puma nana kagaa bi go ali
madaa lu salua.
13 Gore enaali raayome
go agale pagalimiri go agale
waru pagalepape. Go palimi
rabu Holi Spirit-mi Yesuna
ruru enaalinu-para epe
enaali loma epe elenu gialia.

Laodisia Yesuna ruru enaalinuna agale

14 Gore neme Laodisia*
Yesuna ruru ensel-nupara
pepa meda luma rapaape
lisa. Go agalena puriri
Gote-me su yaa warisa
rabu wisade agale. Go
agalere neme Gote madaa
ora laaoma kone rulaayo.
Gote-na warisade elena re
pirina go agalere neme nimi-
para lagialo.
15 Gore nimina kogonore
neme abala adoba kirite.
Go puma nimiri kupame
nakomoma ora riripumi
page nakomoma pimi. Go
puma nimimi kone laapo
wimi-daa gipia. Neme
kone go-rupa salo: Kupame
komoma nina kogono waru
napaaeme enaaliri mada
adalua. Go page riripumi
komoma kogono waru peme

* **3:14:** Laodisia enaali nimuna le agaanare nimu ele waru wara-ae pirisimi pare Gotena le agaanare nimu kodo pi enaali-rupa piruasimi. Komea agale 2.9-para adape.

go page mada adalua. Go pea
pare abi na-ade.
16 Pare dia nimi pa ogeasi
riripu pi piruma ora riripu
pea-rupa dia ora kupaa pea-
rupa dia yapare nimina
kogono rede napina neme
nana agaa-para maaku-rupa
raitalo pi.
17 Gore nimimi go-rupa
leme: Naare kana adaapupe
suma ele ora adaapupe wima
leme. Naamere ora ele raayo
yalaaema leme. Go leme
pare nimi ora koe-rupa pimi-
le nimi kodome komalo. Go
puma nimiri kura konaapu
nayamoma le rubu pi enaali-
rupa pimi.
18 Go pea-pulu neme go
agale nimi lagialo: Naa kana
gol kabalepape. Go gol-re
repena sulaame roma epe
suku suki pi ele wia-le kabo
suma kamo le enaalinu pira-
limi. Go page nimimi kaake pi
mamina kaboma nimina yo-
gale kepealoma pitimi enaali
raayona le agaa madaa yala
napoteme. Go page nimina
le-para sape epe marasin ka-
balepape. Go palimiri nim-
imi ele raayo mada adalimi.
19 Gore enaali raayo
madaa raanaame komere
gore nimu-para agale mana
loma nimuna kone ma-
redepo yaainalo kuma
mapaayo. Go pea-le nena
kone ora waru suma koe
ele madaa nimimi kone
perekealepape.
20 Pagalepa. Ni pora gaape-
para rekaoma pora gaape lu
aayo. Gore ali medame nana
agale pagoma pora lobalia-
daare ni nipuna ada-para
epa kodobaoma nipu raapu
pitua. Go puma neme nipu
raapu eda no pitua nipu page
ni raapu eda no piralia.
21 Gore enaali raayome
puri paloma yada puma
koe ele rabuaaniaalimi
nimuri nana epe pirape
siaa king wia-para ni raapu
mapiraalua. Gore abalade
neme yada puma koe ele
rabuaaniaasua-pulu ni page
nina so Aapana epe pirape
siaa king madaa aapa raapu
piru aayo. Go-rupa mada
piralimi lisa.
22 Gore enaali raayome
go agale pagalimiri waru
pagalepape. Go agalere
Holi Spirit-mi Yesuna ruru
enaalinu-para agale lakelea.

4

*So yaa-para pia Gote
madaa beten lo aaeme*

1 Gore go ele abala dia
naloma so yaa madaa pora
gaape meda loba pa wisa-
daa ni Jon-me adisua. Agale
medare biugel temede-rupa
pagisua pare go agaleme ni
wala go-rupa lagisa: Nere so-
pare ipu. Neme ele raayo
werepe epaliade elenu mea
waatoa lisa.
2 Go raburi wagepu Holi
Spirit ni piri-para ipuma puri

* **4:2:** Jon-me siaa king madaa pirina adea aliri Gote-para lea. Yapare go agalemere ora Gote adaoma pi-daa nalea. Dia, pare lain 7-para 10 laapo madaare Gote siaa king madaa pia lea. Guma pea pare Gote-re enaali-rupa pia pi-daa nalea. Nipuna paa-para nipuna au-para nipuna su adaa ora epelea-daa adaawa lea.

gisa. Go pisa pare so yaa-para pirape siaa king* meda wisa ali meda go madaa pirisa-daa adisua.

3 Go pirape siaa madaa pirisade aliri gore go-rupa adisua. Go alina le agaa madaare poto poto palasa-le gore kana jaspa-para konilian laapona epe au pisa. Go raburi asawakumi go ali mudu pirisa siaa mea maaoma wisa. Go-rupa wisa pare kana emeral kagaa reke mada poto poto pala aasa.

4 Go puma go ali muduna piri siaa madaare siaa 24-pela mo mudu makuaae ali pirisa-para ma-aaoma saabaasa. Go siaa-nu madaa kone makuaae ali 24-pela pirisimi. Gore mo ali mudu raayona mamina-re kaake pi kama yamesimi. Go pumare nimumi kana gol-me warili raguna maraasimi.

5 Mo ali mudu pirisa siaa madaare kari yapa pita-rupa agale rado radonu-para yaa-para kululu tyaade-rupa page ipisa. Go puma ali mudu pirape siaa robaananere lam-na paa ki medana luma medane laapo ralasa. Go pa rilisade ki medana luma medane laa-pore gore Gote-na kone popo ki medana luma medane laapo yaade

6 Go Mudu Ali-na pirape siaa-na robaananere ele meda saabasa-le gore adaa ipa le nona pisa pare ipa wasa rilala aasa-pulu waru adisua.

Go pumare ali muduna siaa su mawaae-nanere pa piri ele maalapu pirisimi. Go ele maala nimuna robaa-nane page nimuna koau-nane page go laapo raita madaare le adaapu rilisimi.

7 Go piri ele komeare nipu ora mena laion-rupa pirisa. Lapore mena gawa nona pisa. Gore repore nipuna le agaa pa enaalina le agaa nona pirisa. Ele maalare yaa itaayama biyaa pami nona pisa.

8 Go pa pia ele maalare nimu komea komea lo madaare nimuna popaa ki medana luma ki medana egali kama aasa. Go pumare nimuna popaa raayo madaa page rolo-nane page le rilisimi. Gore ribaa paa-para page koro yaalomare nimumi yaalisa go-rupa loaasimi: Adaa Gote-re ne puri adaalepe pale-le. Ne ora epelea. Ne ora epelea. Ne ora epelea lisimi. Ne ora abalade page piruma abi page pi ora yaalo page piruali lisimi. Go agalere u napali pa piruma leme.

9 Go pa piri ele maalame ali mudu pirape siaa king ade abuna pa pi ali loma yaalala peme. Go lemere nipuna bi minasaoma nipu puri wina-le ora pili lo pimi. Ade abuna mo ele maala-mere go-rupa lo pimi.

10 Yaasa leme rabu mo makuaae ali mudunu 24-pela rumu pege puma Gote-na bi minasaasimi. Go puma nimuna epe raguna mo ali mudu pirape siaa-na robaa-nane maa lade lopaoma

nimumi go-rupa leme:
11 O Gote, nere naana Mudu
Ali komea yaade.
Ne komeare enaali raayome
epe paana puri page
Bi minasaape kone
page puri raayo page
meaina leme.
Gore abalade neme ele raayo
warisi.
Go puma neme kone suma
ele waru pisi rabu
Go ele raayo epe-rupa pi-
rape kone kalisi leme.

5

Jon-me buk meda rogaa pale ena adisa

1 Go puma neme epe siaa madaa pia kana ki adisua. Nipuna pope ki-nanere nipumi rogaae buk meda wisa. Go buk-ri kamaa-nane page ru-nane page tya pale wisa. Go puma rekena wi kope ki medana luma medane laapo-me mo buk madaa rogaa palae wisa.

2 Go puma neme puri pale ensel meda adisua rabu nipumi puri paloma go-rupa lisa: Ora epe ali medare aapi ya? Go buk madaa rekena wia-le aapimi rogaaba-ae kopere mada kepema buk lobalimi?

3 Go lisa pare ali medare yaa-para napiri go su ka-maa napiruma su ru-nane page ali meda napirisa. Go pisa-pulu no buk mada mea kepema ru-nane adape ali meda page napirisa.

4 Go puma nimumi epe ali meda asapainaloma nipumi buk loboma adenalo napisa-pulu neme re ora waru lisua.

5 Go rabu makuaae ali mudu medame ni go-rupa lagisa: Neme re nalape. Neme Yesu adape. Nipuri mo Juda alinu rurumi madisade puri pale mena laion yaade. Go puma naana kasua Devit-mi go puri pale ali madisa. Go alimiri koe ele rabuaaniaasa-pulu mo buk ki medana luma medane laapo rogaapa wiare nipumi mada kepema mea rumaalia lisa.

Jon-me sipsip mena si adisa

6 Go rabu neme sipsip mena si meda adisua. Nipu ali mudu pirape siaa king re-para rekesa. Go sipsip-ri nimumi abalade lu mako-masimide adisua. Go puma mo sipsip-ri apo piru aaya ele maalana rikirana page mo makuaae ali 24-pela mudunu rikirana page nipu aasa. Go puma mo sipsip-ri nipu madaa kalu kepa ki medana luma medane laapo aoma le ki medana luma medane laapo aasa. Gore go-rupa Gote-na ki medana luma medane laapo Kone Popo go madaa pirina Gote-me nimu su raayo-para mea rapasa.

7 Go rabu mo sipsip-mi Siaa King madaa piri-para pumare Gote-na popa ki-nane wi buk puma misa

8 Gore nipumi go buk misa rabu apo epe paa pi ele maala page makuaae ali mudu 24-pela page mo

sipsip madaa rumu pege puma pirisimi. Go ali mudu raayome rabialo saapirisimi. Go page kana gol-me warili plet maa wisimi. Go plet madaare epe kaa pi lodo kira-ae ele adaapu wisimi. Gomere Gote-na ruru enaalina lemede beten lisimi.

9 Go raburi nimumi kagaa yasa meda go-rupa lisimi:

Ne ora epelea-le mogo buk mumare
Mo nipu rogaabaaya reke mada kepema sape.
Gore abalade nimumi ne lu makomasimi rabu
Nena yaapimi Gote-na enaali piraminalo kabesi.
Gore neme ruru rado rado piri enaalinu-para
Adaa agale rado rado leme-para page to rado rado aeme enaalinu page
Ora kimisu su raayo-para piri enaalinu page nena yaapimi kabesi.
10 Go enaali raayore neme naana Gote-na lodo kira-ae kogono kaloma
Go enaali mapiraasi.
Go pisi-pulu nimumi su kamaa king piruma surubalimi lisa.

Sipsip mena sina bi minasaasimi

11 Gore neme wala adisua rabu neme ensel adaapuna agale pagisua. Nimuri ora adaapu pirisimi pare mada nadipialima. Gore nimu king siaa-para pa piri ele maalapu-para makuaae ali mudunu 24-pela mea kutapu maaoma aasimi.

12 Go puma nimumi puri paloma go-rupa yasa lisimi:

Go sipsip mena abalade lu makomasimi
Pare abi nipu epa pia.
Go pea pare nipumi surubape puri mu aaya.
Go page epe ele raayo-para epe makuaae kone-para
Adaa puri page mu aaya.
Go puma enaali raayome nipuna bi minasalimina.
Go pumare nipumi epe paana puri-para adaa bi-para mu aaya lisimi.

13 Go rabu neme so yaapara piri ele raayo-para su kamaa piri ele raayo-para su ru-nane piri ele page go ele raayona agale pagisua. Gore nimu raayome yaaloma go-rupa lisimi:

Gote-re Mudu Ali siaa king madaa pia-le nipuna sipsip si page
Nipu laapome adaa bi-para bi minasaape kone-para epe paana puri-para
Ora puri raayo-para ade abuna yaalo muaaepe lisimi.

14 Go lisimi rabu mo pirisimi ele maalame talo: Go ora yaade loma agaleme abulisimi. Go puma makuaae ali mudu 24-pela nimu rumu pege puma nipuna bi minasaasa beten lisimi.

6

Sipsip mename buk-na kope ki medana luma medane laapo rogaa pale kepisa

1 Go rabu neme kope ki medana luma medane laapome rogaaede buk-ri mo sipsip lisimi mupaa rogaaede abala kepisa-daa adisua. Go puma mo piri ele maalana komeame nere ipu lisa. Go eleme agale lisa raburi yaa-para kululu leade-rupa lisa.

2 Gore neme wala leme adisua pare kaake pi hos mena meda adisua. Go hos madaa pirisa alimi edali awo rilisa. Go puma ni-mumi nipu epe raguna meda kalisimi. Go pumare nipu yada pape kogono pu kirili ali-rupa pirisa.

3 Wala mo sipsip lisimi mo buk rogaae kope laapo kepisa. Go puma pa pipi ele laapome ipulupa-daa pagisua.

4 Go puma hos meda wala ipisa pare kale ipisa. Go mena madaa pirisa ali puri page kalisa. Nipu go kogono pinalo rai kudu adaalupe meda kalisa. Go rabu nipu wagepu puma go su kamaa piri enaalinu yada puma enaali radonu lu makomaanalo pisa.

5 Wala sipsip lisimi mo buk rogaae kope repo kepelisa. Go rabu neme pa pimi ele repome nere ipulupa-daa pagisua. Gore neme wala adisua raburi pobere hos meda ipisa. Go hos madaa pirisade alimiri kedaa meape ele meda ripinaasa.

6 Go puma neme pa pimi ele maalana rikiranare agale meda go-rupa pagisua: Yapi komeame kogono kabape-rupa adaa kana elere oge pe-para paba palae wi wit madaa meape. Go page go yapi komeana yoto adaa mone-mere pa oge pe repo pabapalae wi wit bali mada meape Go pea pare neme wain-para wel laapo raita nama-koeyaape lisa.

7 Go puma mo sipsip lisimi mo buk madaa rogaaede rekena kope maala kepelisa. Go rabu mo pa pimi ele maalame nere nipu ipulupa-daa pagisua.

8 Go pumare neme wala adisua rabu abu pi hos meda ipisa. Go hos madaa pirisade ali nipuna biri Komape ele lisimi. Go alimiri koe su-para pirape ele mea ipisa ya. Go pumare nipumi su kamaa piri enaali raayo adoma lisana robo maala mea rumaaoma ruru komea lu makomaoma puri misa. Go puma nipu laapome ruru komea madaare rai kudumi lu makomaape puri muma reame makomaape puri muma yaina makomaape puri muma su kamaa-ae raa mena elenumi page lu makomaape puri misipi.

9 Go puma mo sipsip lisimi mo buk rogaae rekena kope supu mea kepelisa. Go pumare abala kome kana wasupanu kana reke rolo-para adisua. Abalade

go enaalinumiri Gote-na
agale puri paloma lakeloma
Gote madaa kone rulaoma
lakalisimi-pulu lore alinumi
nimu tyabisimi.
10 Go rabu go wasupan-
umiri puri paloma go-rupa
lisimi: O puri pale Mudu
Ali, nere ora epe-rupa pi-le
nena kone raayo ora epelea.
Gore yapi akepu raapu dia
yaalia rabu neme go su ka-
maa piri enaalinu-para kose
lape agale te ya? Go puma
nimumi naa lisimi-le aa-rabo
neme naana yapinuri nimu-
para abulaali ya lisimi.
11 Go pumare nipumi
mamina adaalu kaake pi
yarepema nimu komea
komea laatapu kalisa. Go
puma nipumi nimu go-
rupa lakalisa: Gore nimi
ogeasi adoaoma pomo mu
piralepape. Werepe nimina
kogono komea pi enaalinu-
para nimina amenu-para
nimina lu makomaasimide-
rupa palimi. Go puma go
komalimide enaalinuna dia
yo kiritinaloa nimina yaapi
mada abutua lisa.
12 Gore neme mo sipsip
lisimi mo buk rogaae rekena
kope medana ki luma
medana kina egali kepelisa-
daa adisua. Go pisa rabu
su kamaa su lewa lewa
adaalepe meda puma naare
wala perekema pobere lisa.
Nipu pobere beke nona pi
aasa. Go puma suba page
pereke yoma kale aasa. Go
puma ora yaapi nona piale
aasa.
13 Go page so yaa-para
aaya kuba kedonu go su ka-
maa lopesimi. Gore repena
fik kiliri porea-le po rilipumi
makodaaya-rupa kuba kedo
go-rupa lopesimi.
14 Gore yaa page dia
lisa rabu yaa-para makoba-
paaoma salemede-rupa pege
pisa. Go puma rudu raayo
page ipa solwara pirade su
raayo page su rado-para maa
pisa.
15 Go pisa pare su ka-
maa mudu piri alinu page
su adare surubeme alinu
page soldia alinuna ali mudu
page kamapenu page puri
pale alinu page adili ko-
gono pi alinu page kogono
kepele ali raayo page gore
nimu raayo kana apedaa-
para kaleda pirisimi. Go
rabu so rudunu madaa ae
adaa kana rolo-para kaleda
pirisimi.
16 Nimu go-rupa pirisimi
rabu nimumi rudunu-para
kananu page go-rupa lisimi:
Nimu roboma naa ma-
kaledaatepa lisimi. Gore
Siaa King madaa pirape ali-
para go sipsip si laapome
naa rono pagape naa ma-
kaledaatepape.
17 Gore nipuna rono pa-
gape adaa yapi di ipuma
koe elenuna yoto abulalo
pea-pulu enaali raayo agale
meda mada nateme lisimi.

7

Israel enaali 144,000-me Gote-na yope pi ele misimi

1 Go pu kiritainalomare
neme ensel maalapu adisua.
Nimu naare ipula pabala re
laapo-nane page rekesimi.

Go puma ensel-numi mo po
rilipu maloraasimi-pulu go
su madaa nariaoma puma
mo ipa solwara madaa page
go repenanu page nariaoma
pisa.
2 Go puma neme ensel
meda so naare opea-nane
ipisa-daa adisua. Nipumi
mo Gote-na yope pi ele maa
ipisa. Go puma nipumi
abalade mo Gote-me puri
kalisade ensel maalapu-para
puri paloma yaalisa. Go
ensel maalare Gote-me ipa
solwara-para go su laapo
makoyaatinalo puri meda
kalisa.
3 Gore mo ensel medame
talo: Nimimi go ipa
solwara-para go su-para
repenanu page abi nama-
koeyaalepape. Naame
naana Gote-na kogono pi
enaalinuri nipuna yope pi
ele nimuna eno madaa abala
samaina lisa. Go palima-
daare nimimi go su ipa
solwara-para repena ele
mada makoyaalimi.
4 Go puma Gote-na yope pi
ele eno madaa rili enaalin-
uri nipuna di pagisua. Gore
Israel su-para piri 144,000
enaali Gote-na yope pi ele
mu pirisimi. Israel ruru 12-
pela gupame misimi.
5 Gore Juda rururi enaali
ora adaapu go-rupa 12,000
Gote-na yope pi ele misimi.
Gore Ruben-na ruru enaali
page go-rupa ora adaapu
12,000 Gote-na yope misismi.
Gote-na ruru enaali page
adaapupe go-rupa 12,000
Gote-na yope pi ele muma
pirisimi.
6 Gore Asa-na ruru enaali
page ora adaapupe go-rupa
12,000 enaalimi Gote-na
yope muma pirisimi. Go
page Naptali-na ruru enaali
ora adaapu go-rupa 12,000
Gote-na yope pi ele muma
pirisimi. Go page Manase-
na ruru page enaali ora
adaapupe go-rupa 12,000
Gote-na yope muma pirisimi.
7 Gore Simeon-na ruru
enaali page ora adaapu go-
rupa 12,000 enaalimi Gote-
na yope muma pirisimi. Go
page Livai-na ruru page
ora enaali adaapu go-rupa
12,000 muma pirisimi. Go
page Isakar-na ruru adaapu
go-rupa 12,000 enaalimi
page muma pirisimi.
8 Sebulun-na ruru page
ora adaapu go-rupa 12,000
enaalimi Gote-na yope
muma pirisimi. Josep-
na ruru page ora adaapu
go-rupa 12,000 enaalimi
Gote-na ruru yope muma
pirisimi. Benjamin-na
rururi ora adaapu go-rupa
12,000 enaalimi Gote-na
yope muma pirisimi. Go
enaali raayomere Gote-na
yope pi ele muma pirisimi.

Enaali ora adaapupeme Gote madaa beten lisimi

9 Go pu kiritinaloa neme
wala kiritape enaali ora
adaapupe adisua. Su raay-
ona piri enaalinu raayore
ora adaapupe pirisimi pare
enaalinu nimu mada nayare-
peasua. Go enaali raayore
gavman komeana enaali
rado radonu page ruru rado

radonu page yogale rado
rado ae enaalinu page adaa
agale rado rado le enaalinu
page go raayo nimuna
rado pirisimi. Go puma
nimu ali mudu piri siaa
king madaa page mo sipsip
sina le agaa madaa page
aawasimi. Nimu raayome
kaake pi mamina adaalupe
yamoma nimuna kimi kai yo
ripinaalisimi.
10 Go puma nimumi puri
palo yaaloma go-rupa lisimi:
Go naana Gote-re Siaa King
madaa pi sipsip si page nipu
laapome naa ade abuna
kagaa mapiraape kone gisi-
pulu naa kagaa enaali epe-
rupa pima lisimi.
11 Go puma apo pa ae
ele maalapu-para ensel-
nupara kone makuaae ali 24-
pela nimu mo ali mudu pia
siaa king madaa kiritaoma
aasimi. Go rabu nimu raayo
Siaa King wi-nane rumu
pege puma nimumi Gote
madaa beten lisimi.
12 Go rabu nimumi go-
rupa lisimi: Naana Gote ora
pirana-le ade abuna nipuna
bi minasalimina. Go pumare
nipu madaa epe paana puri-
para epe makuaae kone
raayo wia-le naame ipu-para
ora pili lamina. Go page
nipumi ora puri adaalepe
wia-le naame nipu adaa bi
kalamina lisimi. Go raayore
ora nipuna wia pare ade
abuna nipuna pa winalo
leme lisimi. Go agalere ora
yaade lisimi.

Radaare apo dia yala-daa

13 Go rabu makuaae ali
mudu medame ni agale go-
rupa lorapisa: Go enaalin-
uri nimumi kaake pi mam-
ina maararimi-le gonuri aapi
ya? Gore nimuri kale piruma
ipisimi?
14 Gore neme nipuna agale
go-rupa abulisua: Adaa
ali, nena ade. Go lisuade
rabu nipumi ni go-rupa
lagisa: Go enaali raayore
abalade koe kedaanu ipisa
rabu nimumi go kedaa
epe-rupa rilisimi. Nimuna
adaalu mamina-nuri sipsip-
na yaapimi radepeasa-pulu
mo mamina-nu yaako yaako
pu aaya.
15 Go pea-pulu nimu Gote-
na ali mudu pirape siaa-na
robaa-nane rekoaaeme. Go
puma naare paa page ribaa
page nimu Gote-na epe ada-
para piruma nipuna kogono
palimi. Go puma mo ali
mudu piri siaa madaa pia
Gote-me nimu raapu piruma
surubalia.
16 Gore nimu wala reame
nakomoma ipa nalame page
nakomalimi. Naareme
nimu page mada na-adalia.
Go puma naareme page
pa riripu pi ele medame
nimuna yogale mada
naraalia.
17 Dia, sipsip siri nipu ali
mudu pirape siaa rikirana
pia-le nipuri nimuna surube
ali-rupa piralia. Gore nipumi
nimu ade abuna mapiraape
ipa naaku-para maa palia.
Go puma nimu puri ma-
palaape ipa nalimi. Go puma
Gote-me nimuna le-para
kilipialiade re kunalia-pulu

nimumi re wala nateme.

8

Buk rogaae kope ki medana luma medane laapo kepelisa

1 Gore mo sipsip lisimi mo buk rogaae kope ki medana luma medane laapo mea kepelisa. Go pisa rabu so yaapara agale loraaoma keto palape ele page dia yaaoma pumare naare le ogesi-daa perekema dia lisa.

2 Go puma neme Gote-na le agaa madaa rekaasimi ensel ki medana luma medane laapo adisua. Go rabu nimu biugel ki medana luma medane laapo kalisa.

3 Go puma ensel rado meda mo kana reke aasa re-para epa rekaasa. Go pumare nipumi Gote-na epe kaa pi lodo kira-ae kana gol-me warili plet madaa sapalae saasa. Go ensel-re epe kaa pi lodo adaapu kalisimi. Go kaa pi lodore Gote-na enaali raayona beten lape agale sapalae wisa. Go puma go ensel-me Siaa King robaanane kana reke madaa kirinalo maa wisa.

4 Go lodo kira-ae epe kaa pi elere ensel-me plet ripinaasa rabu Gote-na ruru enaalina beten raapu so yaa-para pia Gote piri-para popesa.

5 Go puma ensel-me epe kaa pi lodo kiru sape pletre maa puma mo kana rekele madaa repena sulaa mumare mo plet mada rubitabasa. Go pumare go repena sulaare no su kamaa maa lopasa. Go repena sulaa abala maa lopaniaalomare yaa-para kululu loma buba lisa. Go buba lisa raburi yaapara yaki repena pitaa-rupa page pisa. Go rabu page su lewa lewa pisa.

Ensel maalapumi biugel tyala aasimi

6 Go rabu ensel ki medana luma medane laapo nimumi biugel lape ele yarera tyalo pisimi.

7 Go puma mupaa ensel-me nipuna biugel lisa. Go raburi radali kapaa-para repena sulaa laapore yaapi raapu mayada luma su kamaa koyo pabesa. Go puma su kamaa wi ele raayo repo puru pia pare rumaaema-rupare repena sulaame rumaae su kuni meda-nane page mo rumaae repena kuni meda-nane page kagaa reke rilipu raayo raabisa.

8 Go puma mo ensel laapome nipuna biugel lisipi. Go raburi adaa rudu meda repena sulaame ralaina no ipa solwara madaa puma lopisa. Go puma ipa solwara ipa repo mea rumaaeme ipa solwara robo komea yaapi nona piale ma-aulaasa.

9 Go puma pa solwara mada piri elenuri repo rumaaoma komabisimi. Go puma ipa solwara madaa wi sip raayo rumaaoma ora robo komea ma-aulaaomaa go sip-nuri ora roboma mabebolaasa.

10 Go rabu mo ensel repome nimuna biugel lisimi. Go raburi adaa kuba

kedo medare repena sulaa
pupalae so yaa-para giyoma
no su kamaa epa lopisa. Go
pumare pupulae ipa-para
ipa yokea page robo repo
rumaaemare go kuba mo ipa
robo komea madaa lopisa.
11 Go kubana biri Rero pi
ele lisimi. Go kuba lopisa
rabu ipa raayo robo komea
rero mapaasa. Go pisa-
pulu Mudu enaali adaapumi
go ipa nisimi raburi nimu
komabisimi.
12 Go puma mo ensel
maalame nipuna biugel
lisa. Go puma naame eke-
para kubu-para naare-para
robo repo mea rumaaeme-
are go naare suba kuba
kedonuna pare rana komea
makudunaasa. Go pisa-pulu
nimu paa pinalo pirisimi
rabu nimuna paana puriri
medaloma ribaa yabaina
loraasa Go pisa-pulu yapi-
para ribaa laapore nipuna
ralade di rabu medaloma
kepisa. Robo komea kepuma
narisa.
13 Go rabu neme so yaa-
para adaa itaayama meda
ria puma agale puri paloma
lisa raburi neme pagisua.
Nipumi go-rupa lisa: Kodo
pia, koe ele apo epea-daa.
Go su kamaa piri enaali
raayo madaare go koe ele
apo epalia. Gore mo ensel
repo raayome nimuna biugel
tyalimi rabu enaalinu madaa
kedaa epenalo kodome
komalo lisa.

9

Ensel supumi biugel lisa

1 Go puma mo ensel
supumi biugel lisa. Go rabu
neme kuba kedo meda so
yaa-para ralaitaboma epa
lopisa-daa adisua. Go puma
go kubare nipumi no koe
su naakuna pora gaape
lobenyalo ki kalisa. Go
naakuri ora su ru-nane wisa
pare adalepe-rupa wia.
2 Go puma mo kubame
go naakuna pora gaape
lobomare no naaku-para
opatabea lodore adaa repena
kirae rabu piade-rupa lodo
kaapu go-rupa opisa. Go
naaku-para opisade puri
pale lodomere naare-para po
rilipu laapo raita ribaa ma-
aayabaasa.
3 Go puma koboro ora
adaapu go lodo raayo giyoma
nimu so ru-nane raayona
pisimi. Go pumare go
koboronu nimuri supi kedaa
nona pialena puri kalisa. Go
puma nimu radaa kalape lo
robaa kalisa.
4 Gore nimumi puri
misimi rabu rilipu pole
repena elenu raayo nama-
koeyalepape lakalisa. Gore
dia, pare nimimi Gote-
na yope pi ele nimuna
weno-para nasabalia enaali
tyalepape lo lakalisa.
5 Go puma nimumi suba
supumiri go koe alinu radaa
mapaaoma yapare nimu
ora nalu makomalepape
lisa. Gore mo supi kalaimi
enaalinu ne rabu nimuna
radaa pade-rupare itaa
alubimi neade radaa go-rupa
mealimi.
6 Go suba supu madaare

nimu komalalo pora asa
piralimi pare nimumi pora
na-adasaalimi. Gore nimuna
konere naa abi komawe
kone salimi pare nimu
madaa komape ele na-epalia.
7 Neme go koboronu
adisua rabu nimu yada
polalo pimide hos nona
pisa. Nimuna kalu madaare
kana gol-me warili raguna
adipisimi. Go pisa pare
nimuna le agaare go-rupa
alinu nona pisimi.
8 Go pumare nimuna
kalu iriri enanuna kalu
iri adaalupe aasimi. Go
pea pare nimuna eda nape
agaare go-rupa mena laion-
na agaa aasa.
9 Nimuna aako madaare
kapa yome warili mamina
maraasimi. Go puma
nimuna popaare yaa
kaimana popaame tyaade-
rupa baubau lisimi. Go
popaanuna agalere ali meda
yada pulalore hos madaa
yada pape ele ripinaa palae
piruma nimumi yolaade
kaarana agale baubau lisimi.
10 Go koboronu madaare
nipuna aapuri dolo kuni
nona puma eke waru awoma
enaalinu awesimi.
11 Nimu surubape ali
mudu komea mapiraasa. Go
ali muduri no su nekaa-para
surube Satan-na koe ensel
piru aaya. Go ensel-na biri
Hibru adaa agale madaare
Abadon leme. Go puma
Grik adaa agale madaare
Apolion leme. Go pea pare
naana adaa agale madaare
ele Raayo makoyaape Ali
lema.
12 Abalana koe kedaa
dialenalomare wala kedaa
laapore werepe pa epalia-le
adalimina.

Ensel medana ki luma medana kina egalimi biugel lisa

13 Go puma ensel ki
medana luma medana kina
egalimi biugel lisa. Go pisa
rabu neme agale meda go-
rupa pagisua. Go agalere
kalu kepa maala kana gol-me
warili reke madaa aasade
elena rikirana pagisua. Go
sekere Gote-na robaa-nane
aasa.
14 Gore mo agaleme biugel
lisade ensel ki medana
kina egali-para go-rupa
lakalisa: Gore ensel ipa
maalapuri adaa ipa Yufretis-
para karapo ada palisimi.
Gore neme nimu epenalo
puma kepema rapaape lisa.
15 Gore nipumi mo ensel
maala puma epenalisa. Gore
enaali raayo ruru repo maa
rumaaoma ensel maalame
ruru komea lu makomaalalo
pisimi. Go ensel-nu abala
yarera pulalo pisa. Gore
ora abi go yapi rabu naare
aayade di rabu-para suba
rabu-para komea go ma-
alimi kama raapu go kogono
managola pirisimi.
16 Gore mo soldia al-
inu hos mena madaa
pirisimide-rupare gore ora
adaapu rilipu yamala-rupa
200,000,000 pirisimi. Neme
nimuna yarepea bi go-rupa
pagisua.
17 Gore neme upaa puma
adisua rabu hos madaa
pirisimide alinu adisua.
Go puma nimuna kakore

maarape kapa yome warili mamina-nuri kale page kagaa rekele page abu pi page maa kalisimi. Go elere ora repena sulaa nona pisa. Go kagaa rekele ora kana bisululu nona pisa. Go abu piri ora kana silva nona pisa. Go puma hos menanuna kaluri mena laion-na kalu adisua. Go puma lodo-para repena sulaa-para bisululu-para go elenu erepea-pulu pugu pea. Go pea pare go elere nimuna agaa-para epa kodobaoma alo peme.

18 Gore su kamaa piri enaali raayo ruru repo rumaaoma go koe ele repome ruru komea lu makomasa. Go koe ele repore go-rupa mo repena sulaa-para lodo-para bisululu-para rapaalae ipuma hos menanuna agaa-para epa kodobasa.

19 Go hos menana puriri nimuna aapu-nane page nimuna agaa-nane laapo puma kodobasa. Go pisa pare nipuna aapuri kero nona pisa kalu page aasa. Gomere enaalimi radaa manaalalo lisimi.

20 Gore mo enaali raayo medaloma rumaaoma mapiraasa raayore go koe eleme nimu nalu makomasa. Go pisa pare nimumi nimuna koe kone naperekesimi. Go puma nimumi koe remonuna bi minasaape kone nagiyisimi. Go page nimumi kana repena raapu warili makirae elenu nagiyisimi. Warisimi rabu kana gol-para kana silva-para kana bras-para pa kaname page warisimi. Go pisimi pare go makirae elenuri ele naado agale napage pora napameme.

21 Go page go ali raayomere abalade alinu medaloma lu makoma nimumi romo malumi luma paake yoke kone suma elenu paake nisimi. Go pisimi pare nimumi kone naperekesimi. Go puma go elenu madaa koau nawaalasimi.

10

Ensel-me Jon buk kalisa rabu nipumi nisa

1 Gore abala dia nalomare neme so yaa-para piri puri pale ensel meda ipisa-daa adisua. Nipuna yogalere ora moleme kepuma maraasa. Go puma asawakuri nipuna kalu maaoma wisa. Nipuna le agaa-parare naare roae nona pisa. Nipuna age laapo madaa repena sulaame ralaae nona pisa.

2 Gore nipuna kimi oge buk-si meda saapirisa. Nipuna age kalae-nanere ipa solwara mada aoma age koya-nanere su kamaa aasa.

3 Go puma mena laion adaapumi puri paloma e temede-rupa nipumi yaalaasa. Go pumare so yaaparare kululu ki medana luma medane laapo buba loma lisana nimumi ipu-para agale abulisimi.

4 Go kululu ki medana luma medane laapo buba lo kiritinalomare neme go pepa tyalalo pisua. Go

pisua pare neme so yaa-
para wi agale meda go-
rupa pagisua: Go kululu
ki medana luma medane
laapome buba lisa-daa nena
kone-para kudiripu waru
sape lisa. Neme pepa mada
natyape lisa.
5 Go puma neme adisua
rabu ipa solwara-para su ka-
maa lapona rekasade ensel-
me nipuna pope kiri so yaa-
nane minasaasa.
6 Go puma nipumi Gote-
na bi madaa yaa madaa
makuaa lisa. Go puma
Gote-re ade abuna piruma
abalade su yaa laapo raita
warisa lisa. Nipumi go ele
lapo-para wia ele raayo page
warisa. Ipa solwara page
ele raayo go ipa solwara-
para piri elenu page warisa.
Go madaare ensel-me yaa
madaa makuaa loma go-
rupa lisa:
7 Dia-le werepe ensel
ki medana luma medane
laapome biugel nipuna e
tyalo palia raburi Gote-me
nipuna pagaa wi kone ma-
dia yaaoma pogalu piramina
lisa. Go konere abalade Gote-
me nipuna kogono puma
agale mana lakale alinu
lakalisa.
8 Go puma so yaa-para
abala pagisuade agalere
gore ni wala go-rupa lag-
isa: Go ensel-me kimi buk
saapiruma nipu no ipa
solwara-para su kamaa
laapo wala rekaaya-daa buk
puma mea lisa.
9 Gore neme ensel piri-
para pumare neme go oge
buk-ri ni gi lisua. Gore
nipumi ni-para talo: Neme
maa naliri nena agaa-parare
alubi kapa ne rede palia. Go
pea pare nena lo robaa-para
ramuma rero palia lisa.
10 Nipumi go-rupa lagisa-
pulu neme nipuna kimi
saapiri buk misua. Gore
neme agaa-para nisua rabu
alubi kapa nona puma rede
waru pisa. Go pisa pare nana
lo robaa-para pumare ora
rero waru pisa.
11 Go pumare ni-para go-
rupa lagisa: Gore neme Gote-
na agale wala laketapape.
Go agalemere su raayona
epaliade elenu madaa remaa
laketapape. Go puma yo-
gale rado radonu enaalinu-
para gavman rado rado-para
adaa agale rado radonu-para
ali mudunu-para go raayo
madaa lo kiritaina lisa.

11

*Ali laapome agale la yoke-
sipi*

1 Go pumare nimumi ada
madaa mulalo salemade
rimaapu-rupare ni Jon gisa.
Go elere pora pami repena
kuli-rupa Go ni-para lagisa:
Ne puma Gote-na epe ada-
para puma nipuna lodo kira-
ae kana reke adaalupe laapo
madaa puma maa lisa. Go
puma neme nimumi lotu
ada-para beten leme-parare
akepu raapu yarepeape.
2 Go pea pare Gote-na
epe adarena perali-nane
adaalupu yoloma nameape.
Go perali-nanere pa ribaale-
para piri enaalinu go-para
epa piralimi. Go puma

nimumi suba 42-pela ru-
para Gote-na epe adare-para
makoyaama palimi.
3 Gore nana agale laketa-
pape ali laapore neme puri
kaloma rapaalua. Go rabu
nipumi beke piri mamina-
rupa yamoma Gote-na agale
nipumi enaali laketepe.
Gore mo Gote-na epe agale
lakelama pula pirinare yapi
di go-rupa 1,260 go-rupa
paitalia.

4 Go agale lakelapape ali
laapore su surube Mudu Ali-
na le agaa madaa rekaalipi.
Go ali laapore Gote-na agale
lakale ali laapo yaa-pulu
nipu repena oliv laapo-para
lam laapo page gona rikirana
piralipi.
5 Gore pa ali medalomame
nipu makoyaalalo palimi-
daare gore nipuna agaa-para
repena sulaame kiralipi. Go
pumare nipuna lore alinu
waru kiraabalipi. Gore
enaali raayome ipu-para koe
pulalo palimi-daare nipumi
nimu kirita lu makomaalipi.
6 Go puma nipuna purimi
yai na-epenalo yaa madaa
pora poalipi. Go puma
Gote-na agale lakelala palipi
rabu yai na-epalia. Go page
nipu laapome ipa yokea-para
raayo surubalipi pare go
ipare yaapi nona piale mada
ma-aulaalipi. Go puma
nipumi nipuna kone sumare
go su kamaa piri enaaliri
koe yainanu rado rado mada
tyalipi.

7 Gore nipumi Gote-na
agale lakelalo kiritalipi rabu
raa-para piri raa mena
naaku-para giyoma kamaa-
nane epalia. Go puma
nipumi nipu laapo raapu
yada puma rabuaanaaoma
nipu laapo lu makomalia.
8 Gore nipuna yogale ro
laapore mo adaa adarena
pora-nane puma salipi. Gore
naame go adare madaa saa
pi agale go-rupa temere
Sodom Isip laapore koe
su teme. Go adare-parare
nipina Mudu Ali repena
polopea madaa nil-mi lisimi.
9 Go rabu enaali raayome
go ali laapona ro adolalo
palimi rabu nipuna ro naro-
gaaminalo agale adaapu
leme. Go enaali raayore
nimuna su rado radonu
page nimuna ruru rado
radonu page adaa agale rado
rado le page gavman-me
surube su robo radonu page
go raayome yapi repo dia
yoma maalana rikiranare
nipu laapona ro pa adoba
piralimi.
10 Gore su kamaa enaali
raayomere nipu laapo koma-
lipi rabu raaname komalimi.
Go palipi rabu nimumi yasa
lo edanu no nimuna adami
ena ele pa kama kalo piral-
imi. Gore go ali laapore Gote-
na agale lakale ali piruma su
kamaa enaalinu nimu kedaa
waru maa kalisipi-pulu go-
rupa palimi.
11 Go puma yapi repo
dia naloma maalana naare
rikira-nane aatade rabu
Gote-me nipu laapona kone
wasupa wala polo pabesa.
Go pisa rabu nipu rekoma
aasipi rabu enaali raayome

nipu laapo adoma ora
paalame komoma pogo-
lasaasimi.
12 Nipu rekaasipi rabu yaa-
para agale meda go-rupa
puri palo yaaloma lakalisa.
Nipi laapore go yaa-para
ipulupa lisa. Gore lore
alinumi adobaina nipu yaa-
para mole madaa pisipi.
13 Go puma yaa-para
pulaina su lewa pisa. Go
pisa rabu adaa su lewa puma
adarena ada medaloma
mabebolaasa. Go puma
su lewa pisa rabu enaali
7,000 komisimi. Go puma
enaali medaloma pa piruma
nimumi paalame waru
komisimi. Go puma rabu
so yaa-para pia Gote-na bi
minasaasimi.
14 Go puma adaa koe kedaa
laapo abala dia naloma ya-
pare wala repo pa kedaa go
epalia-le adoba piralepape.

*Namba seven ensel-me bi-
ugel lisa*

15 Go rabu mo ensel namba
7 nipu epa rekaoma biugel
lisa. Go rabu so yaa-para wi
agale medame puri paloma
go-rupa lisa: Abiri go su
raayo surubape aliri naana
Ali Mudu-para nipuna Mea
Rapaae Ali Keriso* laapome
surubalipi lisa. Go pea-
pulu Keriso-me ade abuna
surubalia lisa.
16 Go lisa rabu mo kone
makuaae ali mudunu 24-
pela nimuna Siaa King
madaa piruma Gote re-para
piruma nimumi adainaa
lopoma Gote madaa beten
go-rupa lisimi.
17 O Adaa Gote, ne ora puri
wia.
Nere abi page piruaaye
abalade page pirisi.
Nere abi nena adaa purimi
enaalinu suruboaaye-
daare
Naame ora pili lema.
18 Gore mo pa ribaale-para
piri enaalinumi ora
rono waru pagalimi.
Gore abi nena rono pagape
di re-para saina-le
Kome enaalinu kose lena
epa aalimi.
Abiri neme naa kogono
naakinu-para
Nena agale raluma ae al-
inu epe yoto kalaina.
Go puma nena ruru raayo
page naralinu page
adaa bi wimi enaalinu
page
Nimumi ne paalame
komalimi-le
Epe yoto meape yape di
abi go ipula-daa.
Go page abiri enaalinumi su
makoyaaeme-pulu
Nimu tyape di abi go
ipula-daa.
19 Gore nimumi go agale lo-
mare so yaa-para aaya Gote-
na epe adana pora gaape lo-
bisimi. Go puma pogalu pi-
rape agale wi buk rogo epe
ada ru-nane wisa-daa adis-
imi. Go raburi yai repena pia
kari kululu loma suminini
page puma yai radaki aapa
waru lopesa.

* **11:15:** Grik agale madaa gupa leme: Enaalinu wala minalo maa repelea-airi nimumi bi Keriso ma-aasimi.

12

Ena-para adaa kero mukunu laapo

1 Go rabu so yaa-para adaa ele meda-rupa opa-pasa. Go elere ena meda pirisa. Gore mo ename naarere nipuna mamina-rupa yamoma nipuna age rolo-para suba opo rilisa. Go puma nipuna kalu madaare kuba kedo 12-pela opo rilisa.

2 Go ena nogo naaki padaa pirisa-pulu maitapena koau nisa. Go puma ora radaa waru pisa-pulu nipumi puri paloma epa yaalisa.

3 Gore yaa-para adalepe ele meda pa opisa Go elere adaa kero mukunu wisa. Gore nipu ora kaloti piruma kaluri ki medana luma medane laapo aasa. Go puma kepa 10-pela aasa. Gore nipuna kalu raayo madaare epe raguna komea lo adipisa.

4 Gore kuba raayo robo repo rumaaoma mo kalu kepa kepa pi 7-pela ae daliki adaae nipuna aapumiri so yaa-para ae kuba kedo robo komea maa yoloma no su kamaa maa lopasa. Go puma so yaa-parare kubana robo laapo komeare pa aasipi.

Go kero mukunumi mo ena nogo naaki maitalo pisade enana le agaa madaa epa rekoma aasa. Gore nipumi adapaba pirina nipumi mo naaki madu wi mea nolalo pisa.

5 Go puma mo ena naaki madu wisa. Go naakimiri werepe enaalinu raayo su-rubalia lisa. Gore ename naaki abala madu kiritinalo-mare wagepu mo naaki maa puma Gote-na Siaa King rolo-para maa pisimi.

6 Go pisa rabu mo enare enaalinu napiri su-nane pogola pisa. Go su-nanere Gote-me nipuna su mi manogolasasa. Go pisa-le nimumi yapi di 1,260 ru-nane eda kalo surubaasimi.

7 Go raburi yada adaa meda so yaa-para pulalo pisimi. Maikel-para nipuna epe ensel-nu raayo raapu mo adaa kero raapu yada palimi. Go puma mo daliki adaae-para nipuna koe ensel-nupara page yada pulalo pirimi.

8 Go pisimi pare ni-mumi kero mukunu rabuaaniaasimi-pulu kero-para nipuna ensel-nupara nimu yaa-para adaalupu pirape nawisa.

9 Go puma mo kero kamaa mea rubisimi. Go kerore ora abasade piri kero-le nipuna biri Satan yapare Koe Re-mona Adaa lisimi. Nipumi ora su kamaa enaali raayo makiraaya. Go pisa-pulu ni-mumi nipu no so kamaa maa lopasimi.

10 Go rabu so yaa-para puri pale agale meda go-rupa pagisua: Abiri Gote-me nipuna ade abuna kagaa pirape kone maa ipuma naa raba mu aaya. Abi Gote-me nipuna puri page pename mea waaloma mudu piru aaya. Abi nipuna

Mea Rapaae Alimi nipuna surube puri mea waloaaya. Gore apo koe aliri ade abuna naare paame page ribaanu page Gote-na le agaa madaa piruma nipuna enaali madaa go koe kose lape agale lisa. Go ali Satan-me kose lape agale lo pirisa. Go pisa pare abiri ensel-numi nipu su kamaa maa lopaarimi.

11 Naana amenumi nipu rabuaniaasimi rabu nimumi sipsip sina yaapimi raba misa. Go puma nimumi ora agale go lakesimi rabu go madaa page puri muma Satan rabuaniaasimi. Ni-mumi go pisimi rabu nimu go so kamaa epe-rupa pirape kone nawisimi. Dia, pare nimuna kone koe wisimi-pulu lore alinumi nimu lu makomasimi.

12 Go pea-le nimi yaa-para piri enaali raayore nimi raaname waru komoma piramina. Go pea pare no ipa solwara re-para piri enaali raayore adaa kedaa nimi re-para epalia-le waru adalepape. Gore Satan nimi raapu abala pia pare nipu puma pirape yapi di-ri rudupu yaalo rono waru pagesa.

13 Gore mo kerome nipu no su kamaa pirano kone wisa pare nipumi abalade naaki madisade ena ralu lisa.

14 Go pisa-pulu nimumi adaa yaa itaayamana popaa muma mo ena madaa maa aasimi. Go puma nipu enaali napiri su-para ria puma go adaa kero giyoma pogola pisa. Go-parare nimumi eda waru kaloma nipu go su-para waru surubisimi. Gore nimumi suruba pirinare maali repo palumare suba ki medana ki luma medana kina egali pisa. Go rabu daliki adaae nipu mada nalisa.

15 Go puma ena tyalo mo dalikimi nipuna agaa-para ipa maaku ralu wisa. Go ipare ora adaa ipa ralade-rupa maaku ralisa pare ipa raa pumare mo ena raita maa pisa.

16 Go pisa pare mo sumi go ena raba misa. Go puma su lobatabebe pumare mo kerome nipuna agaa-para maaku ralu wisade ipare su-para raa kodobasa.

17 Go pisa rabu adaa kero nipumiri mo ena-para ora rono adaalepe pagesa-pulu nipu pumare go enana si wane medaloma raapu puma yada pula pisa. Go si wanenuri nimumi Gote-na rekena agale waru pagoma Yesumi maa waalisade agale madaa kone rulaeme-pulu kerome nimu raapu yada pula pisa.

18 Go puma mo kero nipuri no ipa solwara repale-nane rekoma aasa.

13

Raa mename ade ele laapo epa pasipi

1 Gore neme adisua raburi raa mename ade ele meda no ipa solwara-para sone opapasa. Nipuna kalu keperaare 10-pela opoma

nipuna kalu ki medana luma
medane laapo aasa. Go
puma nipuna kalu kepa 10-
pela madaare ali muduna
epe raguna komea komea
lo maa adipasa. Go puma
nipuna kalu ki medana luma
medane laapo madaare Gote
madaa ero le bi luma wisa.

2 Go raa mename ade ele
adisua raburi nipu lepat
mena pirisa kone wisua.
Nipuna agere go-rupa bea-
menana age nona pisa. Go
puma nipuna agaare laion
menana agaa nona pisa.
Mo adaa kero nipuna puriri
mo raa mename ele kaloma
nipumi nipuna ali mudu
pirape siaa king madaa
mapiraasa. Go pumare
nipumi nipu surubape puri
page kalisa.

3 Gore mo raa menana
ele madaare nipuna kalu
komea abala tinaloma kome
nona pea. Go pea pare
go kalu madaa piri rere-re
abala kaapu yoma kalu wala
epe aasa. Go pisa-pulu su ka-
maa piri enaali raayome go
raa mename ade ele madaa
paalame komoma nipu raita
maa pisimi.

4 Gore adaa daliki adaape
nipuna puriri go raa
mename ade ele kalisa. Go
pisa-pulu enaali raayome
go daliki madaa beten lo
pirisimi. Go puma nimumi
mo raa mename ade ele
madaa page paalame ko-
moma beten lo pirisimi.
Go puma nimumi go-rupa
lisimi: Go raa mena elere
nipuri ele nona palia pe
lisimi. Gore enaalinumi nipu
raapu yada mada napalimi
lisimi.

5 Gore Gote-me mo raa
mename ade ele nipuna
palaina giyesa raburi nipumi
Gote-para ero agale adaapu
lisimi. Nimimi go ero
agale lalainare suba 42-pela
popesa.

6 Go pisa pare nipumi Gote-
para koe ero agale loma
Gote-na bi-para Gote nipuna
piri su-para ero agale loma
go Gote-na so yaa-para pimi
rurunu-para page koe ero
agale lisimi.

7 Go puma Gote-me nipuna
enaalinu raapu yada pa
pina giyesa-pulu yada puri
paloma pumare nipuna ruru
marabuaaniaasa. Go puma
Gote-me pa pina giyesa-pulu
raa mename ade eleme ruru
raayo-para su raayona pimi
enaali to rado rado aeme
enaalinu-para adaa agale
rado rado leme-para gavman
rado rado surube enaalinu-
para go raayo surubenalo
koe eleme puri maa kalisa.

8 Gore su yaa laapo
nawarisa rabu Gote-me
enaalinuna bi mo lisimide
mena sipsip sina buk madaa
lu wisa. Go pea-le su kamaa
enaali raayore nimuna bi
Gote-na ade abuna mapi-
raape buk-para nalu wisa-
pulu nimumi go raa mename
ade ele madaa beten lo
piralimi.

9 Gore enaali raayome
pageme agale waru pa-
galepape.

10 Gore enaali medaloma
karapo ada-para paitala pu-
lalo palimiri gore nimu page

karapo ada-para maa palimi.
Gore enaali medaloma rai
kudumi luma makomalimi-
daare gore nimu page rai
kudumi lu makomalimi. Go
palimi-pulu Gote-na ruru
enaaliri puri palo piruma
nimimi kone rulape kone
waru saapiralepape.

11 Gore neme adisua rabu
raa mena ele medare no su
ru-nane piruma so kamaa-
nane ipisa. Nipuna kalu
madaare sipsip memenuna
peade-rupa kepa laapo pisa.
Nipumi agale lisa rabu mo
kerona agale-rupa lisa.

12 Go raa mename ade
ele laapo nipumi abala ri-
rina ipuma raa mename ade
elena puri muma nipu raapu
pisa. Go puma nipumi su
kamaa pimi enaali page ele
raayome page abalade ip-
isade raa mename ele madaa
beten malaasa. Go abala ri-
rina ipisade raa mename ade
elere nipu makomaape koe
reredere abala kaapu lisade.

13 Gore go laapopa raa
mename ade elemere puri
pale adaa kogono rado rado
pisa. Go puma nipumi enaal-
inuna le agaa madaare so
yaa-para wi repena sulaa
meda su kamaa mea lopasa.

14 Go puma abala ririna
pirisa raa mename ade
elena le agaa madaare ele
laapome napi kogono rado
rado pisa. Go rabu Gote-me
pa adoba pirisa. Go puma
raa mena ele laapomere go
su kamaa piri enaali raayo
makirare pirisipi. Gore
nipumi enaalinu go-rupa
lakalisa: Nimimi mo raa
mename ade ele mupaare
repename warili piksa meda
warialepape. Go pumare
nipuna bi minasaalepape
lisa. Go raa mename ade
elere abalade rai kudumi
lisimi yapare nipu nakome
pa pirisa.

15 Go puma Gote-me mo
raa mename ade ele laapome
kogono pina giyesa. Go
pisa rabu ele laapome abala
ripia warisimi repename
warili piksa madaa kone
popo polo pabisa. Go pisa-
pulu go repename warili
piksa-me agale loma enaali
medaloma ipu-para beten
natemere gore nimu mada
lu makomalia lisa.

16 Go puma mo raa
mename ade elemere nipu
puri pabisa-pulu enaali raay-
ore nimuna pope ki-nane
page nimuna eno madaa
page wape pubabebe pisa.
Go pisa rabu ali mudunu-
para narali piri enaalinu-
para kamo enaalinu-para
narali enaalinu-para pa
kogonome adili enaalinu-
para pa kepele enaalinu-
para go raayo madaa wape
pubabebe pisa.

17 Go pisa-pulu pa enaali
meda raa mename ade elena
wape-daa napubalia-daare
nipumi elenu medaloma
mada nakabalia. Go puma
nimumi page nipuna ele
mada nakabalimi. Go raa
mena elena wapere nipuna
bi-rupa timiri naba-nu timi.

18 Naame go madaare kone
waru samina. Gore alinu
medaloma makuaaemere
go raa mena elena naba

waru adoma samina nabana re waru makuaamina. Go naba perekema lisanare ali medana bi leme. Go naba yarepealimare 666 mada adalima.

14

Enaali 144,000-me sipsip mena si madaa yasa lisimi

1 Neme wala adisua rabu mo sipsip siri so Saion rudu madaa aasa. Go puma enaali 144,000 nipu raapu aasimi. Go enaalinuri sipsip menana si-para nipuna aaraana bi laapore abalade Gote-me nimuna eno madaa lisa.

2 Go puma nemere agale meda pagisua pare go agalere adaa ipa nona koleda-rupa page adaa kari kululu lea-rupa pagisua. Go agalere adaa spika-para lalaae pagisua.

3 Go puma go enaalinuri nimu ali mudu pirape siaa king eno-nane rekaasimi. Go puma pa piri ele maala page mo makuaae ali mudu 24-na le agaa madaa rekaasimi. Go puma go enaali 144,000 Gote-me nimu raba mu kabisa-pulu nimumi kagaa yasa meda lisimi. Pa enaali radonumiri go yasana agale mada napagisimi.

4 Go pirisimi ali raayomere abalade nimumi ena raapu u napalisimi. Dia, go alinu nimu ora epe kone wasupa meape pirisimi. Gore su raayona mo sipsip si polalo pisa-parare mo alinu nimu raayo page puala pisimi. Gore nimu go su kamaa piri enaali raapu pirisimi rabu Gote-me nimu nipuna ruru abala ririna kaboma mapiraasa. Go alinuri Gote-me nipuna sipsip si raapu go alinu abala riri-nane mapiraasa.

5 Nimumi abalade makirae agale nalisimi. Go puma nimumi pupitagi nape giyoma epe-rupa pirisimi.

Ensel repome agale la yokesimi

6 Gore neme ensel meda so yaa-para biyaa ipulaina adisua. Nipumi ade abuna pirape Epe Agale maa pisa. Go puma nipuna kogonore Epe Agale so kamaa piri enaalinu lakelalo kiritasa. Go puma gavman rado radome surube enaalinu-para ruru rado radonu-para ada agale rado rado le enaalinu-para to rado rado aeme enaalinu page lakelalo kiritasa.

7 Gore nipumi puri paloma go-rupa lakalisa: Gote-me enaali raayo kose laaoma rudu rumaape Di-ri abala yoto yaala-le nimimi nipu madaa paalame komoma nipuna puri epe bi minasaalepape. Go pea-le nimimi Gote komea adalimina beten tapape. Nipumi abalade su-para yaa-para ipa solwara-para ele raayo nipumi warisa.

8 Gore ensel medamere mo abala pisa ensel-na koau-nane ipisa. Go ensel

laapome agale meda go-
rupa lisipi: Adaa Babilon*
adaa adare-re ora pabo lina
lisa. Go Babilon su komeare
su raayona piri enaalinu-
para nipuna puri pale koe
kone kalenaloma paake yole
kone kama wisimi. Gore
nipumi puri pale wain ipa
kalisa-pulu nimumi pupitagi
nisimi.

9 Gore wala ensel meda
nipu mo ensel laapopana
koau-nane ipisa. Go ensel
repopame puri paloma go-
rupa lisa: Gore enaali raay-
ome go raa mename ade ele
page nipuna repename war-
ili piksa page go laapona
bi minasaalimiri nimuna ki
madaa page eno madaa page
raa mena elena bi muma
wape palimi lisa.

10 Go puma go enaalin-
uri nimuna Gote-na koe ipa
wain nalimina. Go wain-
ri Gote-na rono page wain
ipa-le nenalo rono page kone
raapu epalia. Dia-le nipuna
rono page konere naana koe
elena rudu giape ele raapu
kap-para koyo pabo salia. Go
enaalinumi mo ipa mea nal-
imide raburi nimumi radaa
waru noma repena sulaa
riripu palae bisululu raapu
piralimi. Go puma ora epe
ensel-nuna le agaa-para epe
sipsip sina le agaa madaa
page radaa no piralimi.

11 Go repena sulaana
lodomere nimu radaa
manaa suma ade abuna
so madaa popalia. Go
enaalinumiri mi raa mena
ele-para nipuna repename
warili piksa-para beten lo bi
minasaalimi-daare go enaali
nimuna bi minaloma koe
kedaa mealimi. Go puma
ribaa-para naare paame
page nimumi pomo mu
napiri radaa no piralimi.

12 Go pea-le Gote-na ruru
enaalinuri puri paloma
piramina. Go palimiri
nimimi Gote-na agale mana
waru pagoma Yesu mada
page kone rulae piramina.

13 Go puma neme so yaa-
para epe agale meda pagisua
rabu go-rupa lisa: Neme
agale go-rupa lape lisa: Abi
page werepenu page enaali
raayome Mudu Ali madaa
kogono puma komalimi-
daare go enaalinu nimumi
epe raana pi kone mealimina
lisa. Go lisa rabu Holi Spirit-
mi e loma go agale go-rupa
abulisa: Nimumi abalade go
kedaa pu kogono pisimi-pulu
nimu pomo mu piralimi.
Go puma nimuna pisimide
kogono madaa epe yoto
mealimi lisa.

Maapu eda maitape di rabu

14 Go puma neme adisua
rabu so yaa-para kaake pi
mole meda wisa. Go ipinu
madaare su kamaa ali nona
pi meda pirisa. Go puma
nipuna kalu madaa kana gol-
me warili epe raguna adip-
isa. Nipuna kimiri pakipi rai

* **14:8:** Go agalere Rom adaare-para lalaoma Babilon adare loma saa pi agale lakelisa. 1 Pita 5.13 madaa page lea-rupa. Pare kone medamere koae-au peme enaaliri Babilon adarena bi meme lisa.

napi ora eke waru-ae meda
saapirisa.
15 Go rabu ensel rado
medare epe lotu ada kamaa-
nane pelaitaboma ipisa. Go
puma nipumi so mole madaa
piri ali-para puri palo go-
rupa yaalisa: Nena pakipi
rai napimiri eda nape ele
kadolaina lisa. Go su kamaa
eda nape yapi di abala
epaade-le epe eda raayo
abala po roaaya-le napea-le
naralaina lisa.
16 Go puma so mole madaa
piri alimiri nipuna pakipi rai
napi ripinaa pale su kamaa
ipisa. Go pisare nipumi su
kamaa poro aaya epe eda
raayo meamina.
17 Go puma neme go-rupa
adisua. Go rabu ensel meda
Gote-me epe lotu ada so
yaa-para aaya-para piruma
kamaa-nane ipisa. Go ensel-
me page pakipi rai napi eke
waru-ae ripinaasa.
18 Go puma repena su-
laa suruba-ae ensel medame
page so yaa-para wi kana
reke giyoma nipu page ip-
isa. Go puma nipumi mo
eke waru-ae pakipi rai napi
saapirae ensel-para go-rupa
lakalisa: Nena pakipi rai
napi meda muma no su ka-
maa wia wain maapu lu kir-
itape lisa. Gore go maa-
puna kili raayore porabea-le
ralape lisa.
19 Go lakalisa rabu mo
ensel-me nipuna pakipi
rai napi su kamaa ipuma
maa wagepuma lisa rabu
nipumi mo wain pu madaa
kili eleapalae ralabisa. Go
puma nipumi go kili raayore
kaname igipili ele-para maa
lopasa. Go puma go eleme
rabualinalo pisa-rupare
Gote-na rono page kone
mada misa.
20 Go puma adaa adare
pape mopare wain igipili el-
eme kili igipisa. Go el-
eme wain kili raayo igipisa
rabu nipuna agaa-para yaapi
waru popesa rabu su adaalu-
para go-rupa 200 mail pupua
wala pa enaali minabaae-
rupa rilisa.

15

7-pela ensel-me 7-pela elenu koyasimi

1 Go rabu neme so yaa-
para kagaa puri pale ele
meda adisua. Go elere ora
rado yaa-pulu neme kone
adaapu wisua. Gore ensel ki
medana luma medane laapo
piruma su kamaa enaalinu
makoyaatalo koe yaina elenu
ki medana luma medane
laapo saapirisimi. Gore
werepe go koe ele popa dia
yaaliade raburi wala koe
ele meda ora na-epalia. Go
koe ele ki medana luma
medane laapo madaare
Gote-na rono pagape konere
ora dia yaalia.
2 Go rabu neme ipa le
adaalepe adaa ele meda
adisua. Go ipare widoa
garulape wasupa galas
raapu repena sulaa raapu
perekema warisa. Go puma
neme enaali medaloma
adisua. Nimumi mo raa
mena ele-para nipuna repe-
name warili piksa raapu

yada puma nipu rabuani-
aasimi. Go raa mena ele
nipuna bi perekema pa naba
wisa. Go enaalinumi nipu
ipa le madaa wasupa adolalo
puma pirisimi. Go puma
Gote-me nimu rabialo kalisa-
pulu nimumi go saapirisimi.
3 Nimumi Gote-na kogono
ali Moses-na yasa loma sip-
sip sina yasa page laasimi.
Go yasare go-rupa lisimi:
O Mudu Ali Gote, nere puri
adaalepe palele.
Go kogono raayo neme pele
Ora epe kogono yaa-pulu
puri paloma pe.
Nere go su kamaa piri
Enaali raayona ali mudu
komea piruaaye.
Go puma nena konere ora
epelea-le
Ora redepo le kone
suaaye.
4 Mudu Ali, ne komeare ora
epe ali pi-le
Enaali raayome ne
madaa paalame koma-
limi.
Go puma enaali raayome
nena bi waru mi-
nasaaeme.
Go puma su raayona piri
enaalinu ne piri-para
epa
Rumu pege puma kalu
adainaaoma
Nimumi ne madaa beten
leme.
Gore su raayo-para piri
enaalinumi
Nena epe redepo le ko-
gono adoma kiriteme-
pulu
Go-rupa palimi lisimi.
5 Go puma so yaa-para
aaya epe sel lotu ada pora
gaape lobesa-daa adisua. Go
lotu ada-parare Gote nipuna
pirape ada aasa.
6 Go puma ensel ki medana
luma medane laapo nimumi
werepe koe ele saapiruma
komea komea laatapu epe
ada giyoma kamaa-nane ip-
isimi. Gore nimumi ora epe
kaake pi mamina yamoma
nimumi epe kana gol-me
warili aako let nimuna
kadesa madaa yamesimi.
7 Go puma pa ade abuna
piri ele maala medamere
ensel ki medana luma
medane laapo-para go elenu
kalisa. Go elere nimumi
kana gol-me plet ki medana
luma medane laapo sapalae
kalisimide elere Gote-na
rono page kone go plet ki
medana luma medane laapo
madaa rubitabisa. Go Gote-
re nipu ade abuna kagaa
piramala palia.
8 Go puma Gote-na puri-
para nipuna epe paana puri-
para gona lodore Gote-na
epe lotu ada-para rubitabisa.
Go puma epe lotu ada-parare
pa enaalinu mada napalimi.
Dia, mo ensel ipa ki medana
luma medane laapome koe-
rupa mapiraape kogono ki
medana luma medane laapo
abala pu kiritinaloa ru-nane
wala werepe palimi.

16

Gote-na rono page kone 7-pela saabaaya

1 Go puma mo epe lotu
ada ru-nane agale meda
lisa rabu neme pagisua. Go
agaleme go ensel ki medana
luma medane laapo-para

puri paloma go-rupa lisa: Nimi pumare Gote-na rono page konere plet kerepopu madaa wia-le maa puma no su kamaa koyo rubalepa lisa.

2 Go puma abala ririna aasa ensel-me nipuna adaa plet maa puma su kamaa koyo lopasa. Go pisa raburi mo raa mename ade elena wape pisimide enaalinu madaare koe adaa gaale rerenu mapiraasa. Go enaalinumi abalade mo raa mena ele nipuna piksa adoma beten lisimide enaalinu madaa page mapiraasa.

3 Go puma ensel laapomere nipuna adaa plet wi elere mo ipa solwara madaa maa koyo lopasa. Go pisa rabu yaapiri ipa solwara madaa abala kome enaalinuna yaapi-rupa popisa. Go pisa raburi no ipa solwara-para piri elenuri raayo komabisimi.

4 Go puma ensel repo palemere nipuna plet madaa sapalae mumare no ipanu popea-para page ipa yokea-para page koyo pabisa. Go pisa rabu ipa raayo perekeaoma yaapi kama popisa.

5 Go rabu neme ipa surube ensel-na agale pagisua. Nipumi go-rupa lisa: Epe Redope Ali, nere abi page pi abalade page pirisi. Nena kose lape agale madaare neme koe kedaa mea rumaali rabu ne redepo le kone suma rumaaina lisa.

6 Go koe menana yope mi alinumiri abalade Gote-na ruru-para Gote-na agale lakale alinu page lu mako-maasimi rabu nimuna yaapi pupubisa. Go pisa-pulu go enaali koenumi yaapi ne-nalo kalape lisa. Go puma nimuna yoto ora waru mealimi.

7 Go puma agale meda kana reke aaya-para go-rupa pagisua: Mudu Ali Gote, neme puri raayo waru pale. Nena kose lape agaleme enaali mea rumaali pare nena epe redepo le kone suma rumaali lisa.

8 Go puma ensel maalame nipuna adaa plet madaa sapalae elere naare madaa maa koyasa. Go puma Gote-me naare nipu puri kalisa raburi go naare riripumi enaali raayona yogale laula pape pisa.

9 Gore naare waru rilisa rabu nipuna riripu ora adaalepe pisa rabu enaalinu raayo waru rilisa. Go rabu Gote-me go koe ele madaa puri kalisa rabu nipuna bi madaa ero agale lisimi. Go lisimi pare nimumi koe kone naperekema Gote-na epe puri pale bi namakuaasimi.

10 Go puma mo ensel supumiri nipuna adaa plet madaa sapale mo raa menana mudu pirape siaa king madaa mea koyasa. Go raburi mo raa mename ade elena ruru pirisimi enaali raayo madaa ribaa yaama pisa. Go puma nimu radaa waru no pirisimi-pulu nimuna kabulu page regepe no pirisimi.

11 Go puma nimuna to

madaa gaale rere pirisa-nuri
radaa waru nisimi. Go pisa
pare nimumi yaa-para piri
Gote madaa ero agale lisimi.
Go lisimi pare nimumi kone
naperekea abalana koe kone
nagiyisimi.

12 Go puma mo naba 6
ensel-mi nipuna adaa plet
madaa sapale adaa ipa
Yufretis madaa mea koyasa.
Go pisa rabu mo ipa raayo
makaapu yabaoma no naare
ipula-nane piri ali mudunu
epenalo pora warisa.
13 Go puma neme puri pale
koe remo ipa repore kuri
kenome-rupa adisua. Nimu
mo adaa keropena agale-
para mo raa mename ade
elena agale-para makirae
agale le alina agale-para
page epa opatabisimi.
14 Go remonuri ora koe
remo raayo yapare nimumi
napi kogono rado rado
pisimi. Gore nimu su kamaa
piri ali mudunu raayo piri-
para pisimi. Go puma go puri
pale Gote-na adaa yapi di
raburi go ali kalunumi yada
pinalo maa kiritalia.

15 Waru pagalepa: Ni
Yesuri paake nape alinu
ipulumide-rupa wagepu
epalua. Go palua-le enaalin-
umi u napali kura konaapu
epe-rupa yamoma piralimi-
daare nimi raaname koma-
limi. Go puma ni epaluade
rabu go enaalinu medalo-
mame kura konaapu waru
nayame alinumi ni mada na-
adalimi. Go puma enaalina
le agaana aako konaapu
yamoma pimi enaalinumi
yala napoteme.

16 Go puma koe remo raay-
ome ali mudunu komea-para
makiritasa. Go makiratape
suri Juda alinuna agalemere
Amagedon teme.

17 Go puma mo ensel
ki medane luma medane
laapome nipuna adaa plet
madaa wisade nipumi po
rilipu-para mea rubaasa.
Go puma epe ada ru-nane
ali mudu pirape siaa king
wisa-para agale medame
puri paloma go-rupa lisa: Go
elenuri abi dia yala lisa?

18 Go puma kari yapa
pumare ele mu agale adaapu
rado rado loma yaa-para
kululu loma su minini
adaalepe pisa. Abalade Gote-
me enaali waruama ipumare
go su minini meda napisa
pare go su lewame ora raayo
rabuaanaasa.
19 Go puma ada-airi robo
repo rupialala pisa. Go
puma su rado rado raayona
adarenu raayo agale me
loma makoyaalisa. Go pisa
pare Gote-me koe su Babilon
abulalo kone suma nipumi
Babilon nipuna kap madaa
koe ipa wain pira palae
muma maa manasa. Go
wain ipare Gote nipuna rono
page kone raayo go-para
mapiraasa.
20 Go rabu page ipa
solwara rikirana aaya sunu
raayo minabaaoma rudunu
page ora dia yaalia.
21 Go puma adaa yai raa-
puri radaki kaapa adaalepe
epa lopalia. Go radaki

kaapa komea komea kaapapu madaare rais bek-na kedaa-rupa lopisa. Go yaapara lopoma enaalinuna to madaa lisa. Gore go elere ora koe ele yaa-pulu enaalinumi Gote-para koe ero agale lisimi.

17

Ali page ne ename koe kedaa misa

1 Go puma mo adaa plet ki medane luma medane laapo saaba piri ensel ki medana luma medane laapore komeamere ni piri ipuma ni go-rupa epa lagisa: Ne epali rabu neme mo adaa pora pami ename koe kedaa mealia rabu neme adaina. Nipuna adaa adare ipa adaapu pope repale-para warisa.

2 Go su kamaa piri ali mudunu koe kone adaapu suma Gote giyoma Satan-na kone misimi. Go konere nimumi mo adare-para koe paake nape kone-rupa suma pirisimi. Go puma su kamaa piri enaali raayome go ena* raapu koeyae pu pirumare makeyae enaali-rupa pirisimi lisa.

3 Go rabu Holi Spirit ni raapu pirisa rabu mo enselme ni enaali napiri supara maa pisa. Go suparare neme ena meda adisua. Go enare nipumi kale raa mename ade elena koau madaa pirisa. Go raa mename ade elena to yogale madaare koe bi rado rado adaapu lu saabaasa. Go bi rado radore Gote ero agale lape-rupa lu saabaasa. Gore mo raa mename ade ele nipuna kalu ki medana luma medane laapo aasa. Go puma nipuna kalu kepare ki medana luma medane laapo aasa.

4 Go enamere epe kale mamina-para pobere mamina laapo maraoma kana gol-me warili aula pale mapiraasa. Gore abalade nimumi epe kana-para epe kulubu-para kana yoto adaapumi kabesimi. Go puma nipuna kimi page kana gol-me warili kap saapirisa. Gore paake nape kone suma pisa-pulu nipumi Gote-para koe ero lape ele-para pugu pi elenu-para mo kap-para mapiraasa-pulu rubitabisa.

5 Gore nipuna eno madaa page bi saabaasa. Go bi madaare saa pi agaleme kudiri pu re go-rupa saabaasa: Adaa Babilon suri nipu paake ali rumi kone wi enaalinu-para koe pugu pi enaalinu-para go su kamaanuna agi komea piru aaya.

6 Go enamere abalade Gote-na ruru enaali lu makomaoma nimuna yaapi nomare nipu makeyasa. Go page enaalinumi Yesu madaa kone rulaoma nagiyisimi-pulu go ename lu makomaoma nimuna yaapi noma makeyasa. Gore

* **17:2:** Go ena paake ali paake rumi elena agalemere Gote giyoma pa Gote-para rado elenu raleme enaali-para lisa. Gote-na le madaare gore ali nipuna ore giyoma ona paake yole-rupa madaa lisa.

neme go ena adisua raburi
pogolasaoma kone adaapu
wisua.
7 Go puma ensel-me ni
agaa go-rupa misa: Neme
ake paa-daa kone adaapu
sale? Neme abiri go enana
pagaa wi konena re-re neme
maa ipuma ne lagialua. Go
puma go raa mename ade
elena koau madaa ena pia
page re lagialua. Go elere
nipuna kaluri ki medana
luma medane laapo aoma
nipuna kalu kepa 10-pela
pisa.
8 Neme go raa mename ade
ele abala adisua rabu nipu
abalade pirisa pare abiri
napia. Go pea pare werepere
nipu su naaku giyoma
kamaa-nane pename epalia.
Go rabu nipu popalia-rupa
ora na-adalimi. Go puma
go su kamaa piri enaalinu
medaloma abalade Gote-
me su yaa nawarisa rabu
nimuna binu ade abuna
kagaa pirape buk madaa
nalu wisa. Go enaalinu
nimumi go raa mename
ade ele ademe rabu nimumi
kone adaapu meme. Gore
abalade nipu pirisa pare
abiri wala napiruaaya. Go
pea pare wala werepe nipu
wala epalia. Go rabu nimimi
kone adaapu mealimi.
9 Ali medame kone waru
suma makuoma keapaliare
go elena re makuaalimi.
Go kalu 7-pela aasa pare
rudupu 7-pela madaa aasa.
Go rudunu† madaare ena
pirisa.
10 Go puma mo 7-pela
ali mudu piruma pare ali
mudu supuri abalade mea
rubisimi-pulu abiri komea
pa pia. Go puma komea-
mare ali mudu-rupa nipu
wala werepe piralia. Go-
rupa piralia pare nipu oge
rudupu yapi di mada piralia.
11 Go raa mename ade ele
abalade pirisa pare wala abi
napiare nipu page ali mudu
naba 8 pa-rupa piralia. Go
pea pare nipu mo namba 7
ali muduna ruru aoma su
naaku-para piralia.
12 Gore neme kalu kepa
10-pela su adarena ora ali
mudu 10-pela piralimi. Go
ali mudu-para nipu abi na-
epa piruma surubeme. Dia,
pare werepe go raa mename
ade elena puri muma nipu
raapu surubalimi. Nimu pi-
rape yapi di-ri pena naare le
perekealaina komea piralimi
pare ogeasi surubalimi.
13 Go ali mudu 10-pela
nimumi kone komea kama
suma nimuna puri-para
nimuna surubape kone page
mo raa mename ade ele pua
kaleme.
14 Go puma nimu raayome
mena sipsip si raapu yada
palimi. Go rabu mo sipsip
si nipu madaa kone rulae
enaalinu-para nimu raapu
yada puma go ali mudunu
rabuaaniaalimi. Nipuri
Mudu Ali raayona ora Mudu
Ali page king ali mudu raay-
ona Mudu Ali page piralia-
pulu mada rabuaaniaalimi.

† **17:9:** Rom ada kagurere 7-pela rudu meda madaa warilisimi. Go madaa saa pi agale la paaya.

Go puma nipu raapu pirape
enaalinuri nipuna abala
yaaloma mapiraasa-pulu
nipuna agale waru pagoma
nipuna pora raitalimi lisa.
15 Go puma mo ensel
nipumi page go-rupa lagisa.
Abalade nere go adaa ipa
le-para pirade ena aade.
Go ipa madaare nena to
yogale rado-ae enaalinu-
para kiritape enaalinu-para
su rado rado piri enaalinu-
para adaa agale rado rado le
enaalinu-para ade.
16 Gore abala ade kalu
kepa 10-pela ele page raa
mename ade ele laapome
paake ali pami ena madaa
koe kone waru suma tyalo
palipi. Go puma nipu
waru lumare nipuna elenu
mamina-nu page koyo ritipi.
Go pumare nipuna yogale-
para aaya midi maa noma
nipu repena sulaa-para maa
kirabalimi.
17 Gore Gote-me nimuna
kone lo robaa-para nipuna
kone mapiraasa. Go pisa-
pulu nimumi kone komea
suma nimuna surubape
puriri raa mena ele kaleme.
Go pa kamaa pula aainare
Gote-na agalena re ora
pename epalia rabu go puri
dia yaalia.
18 Gore mo ena nipu ora
koe adaa adare-para piri
enaali yaa-pulu nipu su
kamaa pimi ali kalununa
puri rabuaanaalia lisa.

18

Babilon adare pabo lisimi

1 Neme go elenu abala
adoma ensel meda so
yaa-para piruma ipisa-daa
adisua. Gore nipu adaa puri
wisa pare nipuna epe paame
go su madaa raalia rabu epe-
rupa surubenalo pisa.
2 Gore nipumi agale puri
paloma go-rupa lisa: Adaa
Babilon su adare pabo lina.
Abiri go adare-para koe
remonu-para koe koto pi
remonu page pimi. Go puma
go lisade adare-parare koe
koto pi yaanu page nipu
madaa ada wari aeme.
3 Gore abalade nipuna
enaali raayo nipuna ipa wain
kaloma nipu agale mana
lakalisa. Go puri pale wain-ri
nimu koe-rupa pirape kone
mulalo no pirisimi. Gore go
su kamaa pirisimi ali mudu
king-numi page go ena nipu
raapu koe paake nape kone
suma pirisimi. Go puma
go su kamaa bisnis kogono
puma kana misimi alinumi
page go enana pupitagi nape
kone madaa kana rudu
adaapu misimi lisa.
4 Go puma neme agale
meda so yaa-para ipisa rabu
go-rupa pagisua: Nimiri
nana enaalinu-le nimi go
su giyoma pulupa. Nimi
go-rupa palimi-daare nipu
raapu koeyae napalimina.
Go palimiri nipumi mealia
koe kedaa namealimi.
5 Nipuna koe ele raay-
ore ora adaapupe saoma
pumare ora so yaa popa
waraala aaya. Go pea-le
Gote-me nipuna koe ele
raayo madaa abala makuaa

kiritea.
6 Gore nimimi go koe
enana kone makuaaoma
nimimi abulu kiritalepape.
Gore nipumi abalade nipuna
koe kogono pisa madaare
nimimi koe rudume rana
laapo abulepape. Gore
nipumi abalade ipa puri
pale kap-para maa gisa-
le nimimi ora puri pale
ipa nena nipuna dis-para
salepape.
7 Gore nipumi abalade
nipuna bi minasaoma epe
au puma epe-rupa pirisa.
Go pisa-le nimimi go kone
kabulalo palimiri radaa
waru manaalepape. Gore
nipumi koe kone saliare
ele go-rupa katapape. Go
pumare nimimi nipu re
waru adoma abula. Gore
nipuna lo robaa-para kone
go-rupa muma lagialia: Niri
go su yaa raayo surube mudu
ena yaa-pulu go ali mudu
pirape siaa mada piru aayo
lea. Gore niri ena wasa napia
loma koe kedaa page na-
epalia-pulu neme re mada
natoa.
8 Go lea-pulu koe ele rado
radore komea go yaapimi
kama nipu madaa epalia.
Go rabu yaina page muma
kedaa adaalepe ruma pi-
ralia. Go puma reae adaae
page pabalia. Go palia raburi
repena sulaame Babilon
adare raayo waru rabalia.
Gore Mudu Ali Gote-me nipu
raapu kose loma koe kedaa
mea katea-pulu nipu ora
puri paloma pa pia lisa.
9 Go rabu go su kamaa
pirisimi ali mudu king-
numiri go ena raapu ora
koeyae puma yolape kone
suma piralimi. Go pisimi-
pulu go ali mudu king-
numiri nipu maa kirae lodo
adalimi rabu nimuna aako
luma re lo piralimi.
10 Gore mo ali mudu king-
numi nipuna radaa nape
ele abala adomare nimumi
paalame komalimi. Go
puma nimu rekaoma go-
rupa leme: Kodo-e, lomare
kodo ora waru pia leme.
Go Babilon adare nere puri
waru pale adaa adare yaade.
Gore naare le komea pereke
tyalainare nena koe elenu
abulamono leme.
11-12 Go puma su kamaa
pimi kana yoto mi alinumi
page go adare madaa re
waru lomare nimuna pu
robaa-para ora kolea rabu
re waru leme. Gore nimuna
kako-nupara moae-elenu
meape enaali napimi-pulu
kakore nakabalimi leme.
Nimuna kana gol-para kana
silva-para epe yoto meape
kana-para epe kulubu-para
go kana yoto adaapu abala
misimi. Go page epe kaake
pi mamina-para pobere
mamina page ora koma
pi epe laplap page kale
mamina page go elenu abi
nakabalimi. Go puma epe
kaa pi repenanu page elepan
menana imaame warili
ele page epe yoto meape
repename warili ele page abi
nakabalimi. Go puma kana
bras-para aene-para epe puri
pale kana gonumi warili ele
page nakabalimi.
13 Go puma go kako-nu

page nakabalimi: Sinamon-para yabia-para kaa pi lodo kira-ae ele-para repena maara ele-para repena emabo ele-para wain-para wabola-para bret warili palaawa-para wit-para mena gawa sipsip-nupara hos mena-para hos mename yole kaaranu-para kogono madaa adili alinu page abi nakabalimi. Go enaalinu page nakabeme pare nimuna kone wasupa mabebolaaeme.

14 Go pea-pulu kana yoto mi alinumi go enaalinu go-rupa madaa nateme: Go elere nena lo robaa-para adawe kone suma abala mula pisi pare go raayo ne giyoma dia yaalia leme. Go puma epe yoto meape ele raayo page nena epe au ele raayo page go raayo dialenalo pi-pulu ora dia yaalia.

15 Go puma kana yoto mi ali medalomamere go adare-para bisnis kogono abala puma kana adaapu misimi. Go alinuri nimumi go enana radaa pi ele adoma paalame komoma nipu ora mo-para puma piralimi. Gore nimu mo-para aaoma re waru lo piruma go-rupa yaatea:

16 Kodo waru pia. Go abala nena le agaare ena epena pepena-rupa mapaaoma yoto misi rabu koeyae piside teme. Abalade nipumi epe kaake pi mamina-para epe mealimi pi mamina-para kale mamina rado rado yamisa. Go puma nipuna tona auri kana gol-me warili ele muma kana yoto waru wi kana aunu page ora epe kaake pi kulubumi page nipuna au waru lisa.

17 Go pisa pare naare le komea perekealaina go pepe raayo dia yoma pane pula leme. Go page mo ipa ip-inu rili alinu page mo ipinu kaboma su rado-para pulalo palia enaalinu page go ip-inu ru-nane kogono pi alinu page mo ipa solwara madaa kogono puma kana mi alinu page nimu raayo Babilon su adolalo rekaasimi.

18 Gore nimumi mo adare repena sulaame kirisa lodo adisimi rabu nimumi puri palo go-rupa lisimi. Go adare-re nipu komea ora puri palea-le meda go-rupa na-aaya lisimi.

19 Go loma nimuna aalunu madaa kege mea awo suma re lo nimuna lo robaa-para kedaa pina pirisimi. Go puma nimumi go-rupa lisimi: Kodo waru pia lisimi. Go adaa adare-para ora koe ele meda epaade lisimi. Go adare-parare ipa solwara madaa pamisade ipinu-na aaraanu nipu nipuna pora pamuma yoto muma kamope-rupa pirisimi. Go pea pare naare le komea pereke tyalaina go adare raboma repo nasade lisimi.

20 Nere yaa-para piri Gote-na ruru enaalinu-para aposel kogono alinu-para Gote-na agale lakale alinu-para nimi raayome mogo adare raboma repo nasala madaa raaname waru

komalepape. Gore go enana
adare nipumi abalade nimi-
para koeyae pisa-pulu Gote-
me adoma kose laaoma koe
yotome abulisa.
21 Go agale abala diale-
nalomare puri pale ensel
medame kana adaalepe
meda minasaoma ipa
solwara-para maa lopasa. Go
kanana kedaare wit-na kili
marabuaaoma pelaitabebe
pinalo wi ele yaa-pulu kedaa
waru pisa. Nipumi go-rupa
pisa rabu nipumi talo: Go
mea lopaato-rupare nimumi
adaa adare Babilon page go-
rupa mea rubawade lisa. Go
puma ora dia yaalia-pulu
enaalinumi wala mada na-
adalimi.
22 Go pea-pulu go adare-
para kalawana agale pagape
rabialo rado radona agale
page emaa-pe page biugel
page lemede-rupa enaalin-
umi mada napagalimi. Go
puma ele warili kone rado
rado wimi alinu page wala
ne go adare-para napitimi.
Go puma wit marabuape
elena e page wala meda
napagalimi.
23 Go puma lam kolo
memena pare go adare-para
wala meda mada naroalia.
Go puma ena ali laapo page
repaya au palipide raburi
nipuna rome agale meda
mada nalala palimi. Abalade
nena kana yoto mi alinu
pirisimide raburi gore go
su raayona nimu mudu
pirisimide. Go rabu abalade
nena romo malumumi neme
su kamaa piri enaali rado
radonu makiraside lisa.
24 Gore Gote-me nipuna
ruruna yaapi page nipuna
agale lakale alinuna
yaapi page go adare-para
koyasimi-pulu nipumi Ba-
bilon piri enaalinu-para koe
kedaa rudu kaloma yaapi
abulisa. Gore Gote-na lore
alinumi lu makomasimi
rabu koyasimi yaapi raayo
wala abuleme.

19

Babilon adare lisa rabu pedo pisimi

1 Go puma wala werepe
neme puri pale agale meda
pagisua. Go agalere so
yaa-para piri enaali adaa-
pumi Gote-na bi go-rupa
minasaasimi: Naame Gote-
na bi minasalimina. Naana
Gote nipu komeame ade
abuna kagaa pirape kone
wasupa-para nipuna epe
paana puri naa go aaya. Go
puma nipu ora puri pale ali
piru aaya.
2 Gote nipuna kose lape
agalere ora waru loma epe
redepo le kone yaa-pulu yoto
mea rumaalia. Go puma
Gote-me pora pami enana
koe kedaa rumaaoma kalisa.
Go ename Gote-na kogono
enaalinu lu makomasa-pulu
nipuna go koe elena rudu
kalisa.
3 Go puma yaa-parae
enaalinumi go-rupa yaalasimi:
Aapa Gote nipuna bi mada
minasalimina lisimi. Gore
repena sulaame mo adaa
adare kirisa rabu nipuna
lodo so yaa-para koro
adaalupu puaoma pisa.

4 Go agale lo kiritainalo
mo kone makuaae ali mudu
24-para mo pa piri ele ipa
maala-para nimu raayome
rumu pege puma pirisimi.
Go rabu nimu page ali
kalunumi page Gote nipuna
siaa king madaa pirina
beten lo pirisimi. Go puma
nimumi go-rupa lisimi: Ora
ria yaade. Naame Gote-na bi
minasalimina lisimi.
5 Go rabu Gote-na ali mudu
piri king siaa-para agale
meda go-rupa ipisa: Gote-
na kogono enaalinu-para
enaali raayome Gote paala
komalimi-nupara enaali
naralinu-para ali mudunu-
para nimi raayome Gote-na
bi minasaalepape lisa.

Sipsip sina ena rumaalalo pisa rabu eda adae kirisa

6 Go rabu adaa enaalinu
kiritaba piruma agale meda
go-rupa lo pirisimi-daa pag-
isua. Go lalaasimi agalere
adaa ipana e nona pisa. Go
agalere so yaa-para kululu
tyade-rupa lisimi. Go agale
lisimi rabu nimumi go-rupa
lisimi: Gote-na bi minasalim-
ina. Ali Mundu-ri naana puri
pale Gote-le abi nipu ora ali
mudu pirina lisimi.
7 Go pea-le naame epe
kone waru suma raaname
waru komamina. Nipu
epe puri wia-le nipuna bi
minasalimina. Gore sipsip*
mena sina ena mealalo
yapi di-ri abala rudu lea-le
nipuna enare epepe mamina
yarera suma pia.
8 Gore Gote-me e laade-
le go ename ora epe kaake
pi mamina muma nipuna to
mada maa maarasimi. Go
epe mamina-re Gote-na ruru
piruma enaalinumi epe ko-
gono pisimide-pulu go mam-
ina yamesimi.
9 Go puma ensel-me ni-
para go-rupa lagisa: Go
agale pepa madaa waru lu
sape lisa. Sipsip mena sina
ena rumaaoma eda yawae
yapidi rabu Gote-me enaali
medalomanu yaaloma eda
nola ipulupa lea-le nimumi
raaname komalimina. Go
loma nipumi ni wala go-
rupa lagisa: Go agalere Gote
nipuna ora agale lagialo lisa.
10 Go rabu niri ensel-na
age kibu-nane rumu pege
puma neme nipu madaa
beten toame pisua. Go
pisua pare nipumi ni go-rupa
lagisa: Neme ni-para go-
rupa napape lisa. Niri nena
kogono naaki pi. Go pea-le
nena amenu raapu kogono
pide. Gore enaali raayome
Yesu pename mea waalisa-
daa ora agale waru pageme
enaalinu raapu kogono page
pide. Go pea-le nana bi
naminasaamina Gote-na bi
komea minasaape lo lagisa.

Ali meda kaake pi hos menana koauna pirisa

11 Gore neme yaa-para
adisua rabu yaa-na pora

* **19:7:** Sipsip menasi ena rumaalalo pisa-airi Yesu Keriso-para lea. Keriso nipuna rumaape enare go su kamaa pimi enaalinu-para lisa. Keriso nipu su kama wala epaliare nipuna enaalinu epa rumaaoma epe su ada-para maa palia. Koro yalo yalo piruape su yaade.

gaape loboma hos mena
kaake pi meda ipisa-daa
adisua. Go hos madaa
pirisa alina biri Kone Rulape-
para Ora Agale Le Ali go-
rupa leme. Go aliri nipuna
kose lape kogono epe-rupa
rumaaoma nipumi epe kone
kama suma yada go-rupa
pea.

12 Nipuna le laapore
repena sulaa-rupa roma
nipuna kalu raguna adaapu
adipisa. Go puma nipuna
yogale madaare bi meda
lu saabaasa. Go pisa pare
nipu kamame go bina re
makuaaya.

13 Go puma nipuna maarae
adaalu mamina-re yaapimi
radepesa. Gore nipuna biri
Gote-na Ora Agalena Re
teme.

14 Gore so yaa-para piri
yada pape ali rado radonu
nimuna kaake pi hos madaa
piruma nimumi go ali
raitamea pisimi. Go puma
nimuna to madaare ora epe
laplap kaake pi maraoma ora
lepo lepo pi ele maraasimi.

15 Gore mo alina agaa-
parare eke waru-ae rai kudu
pelaitabisa. Go rai kudumi
su rado rado-para piri enaali
raayo rabuaanaalia. Go
palia raburi nipumi puri
pale rimaapu ripinuma
nipumi enaalinu raayo waru
surubalia. Go puma nipumi
wain kili igipili ele-para
nipuna wain kilina ipa
rabuaaniaalia-rupare puri
pale Gote-na rono page kone
mea katea.

16 Gore nipuna adaalu
maarae mamina page
nipuna palaa madaa page
bi go-rupa lu tyabaasa: Go
aliri Mudu Ali raayona Mudu
Ali page Mudu Ali raayome
Mudu Ali yaade. Go-rupa lu
sabaasa.

17 Go puma ensel meda
naare le-para rekoma aaina
adisua. Gore nipumi so
yaa madaa pamuala aasaaya
pare puri palo yaaloma go-
rupa yalisa: Nimiri Gote-na
eda yawe yaaloma nalimina
epa kiritalepa.

18 Gore ali kalununa
yogale midinu epa nalimina.
Go yogalere soldia alinu-
para nimuna surubape ali
mudunu-para hos mena-
para nimuna koauna pi-
rape alinu-para ora enaali
raayona yogale midinu
epa nalimina. Go puma
kogonome adili alinu page
pa piruae alinu page enaali
naralinu page ali mudunu
page go raayome yogale
midinu epa nalimina lisa.

19 Go rabu neme mo raa
mename ade ele-para go su
kamaa piri ali mudunu-para
nimuna soldia alinu-para
nimu raayo epa kiritabaina
adisua. Gore nimumi go
hos mena madaa pira palae
ipisade ali raapu yada polalo
pirisimi. Go puma nimumi
nipuna yada pape alinu
raapu yada pinalo pisimi.

20 Go pisa pare nipumi
raa mename ade ele-para
makirae gote-na agale lakale
alinu raayo karapo ada-
para mapaitaasimi. Go
makirae gote-na agale lakale

alimiri mo raa-para piri
elena le agaa madaa napi
kogono adaapu pisa. Go
puri pale kogonomere mo
raa-para piri elena yope
palaasa adisimi enaali raayo
makiralisa. Go page nipumi
repename warili piksa
adoma beten lisimide enaali
page makiralisa. Go rabu
mo raa-para piri ele-para
makirae agale lakale ali mo
adaa kubu-para maa rubisa.
Go-parare radaa pi repena
sulaa-para bisululu rapaalae
repena legaa waru rala aaya.
21 Go puma hos mena
madaa piri alimi nipuna
agaa-para opatabea rai
kudumi raa mena ele-para
makirae ali laapona soldia
alinu lu makomasa. Go
pisa rabu yaa adaapu biyaa
ipuma go alinuna ro epa
nabisa rabu nimuna robaa
rubitabisa.

20

Satan maali 1,000 karapo palisa

1 Go rabu ensel meda
so yaa-para giyoma ki adi-
talo epa kilipisa-daa neme
adisua. Gore no-para saoma
puaede naaku maa ipuma
nipumi kedaa pi kope sen
page ripinaasa.
2 Nipu ora abalade pirisa
rabu page ora irulu ripinaa
palae wisa. Go kerore nipu
abalade piri daliki adaare Sa-
tan yaa-pulu ensel-me nipu
kope sen-me adiala nipu
maali 1,000-rupa karapo ada
mapaitaasa.
3 Gore ensel nipu no
naaku-para maa lopaoma
pora waru poasa. Go
puma naaku madaare ele
maa lopae raburi dede
laari pulade-rupapara garu-
lanaasa. Go pisa-pulu Satan-
me su raayona piri enaalinu
wala mada namakiralia.
Gore nipu maali 1,000 abala
dia naloma werepe nipu
enaalinu wala makirainalo
epena tea. Gore nipu rudupu
yapi di-na kepe palia rabu
pora pamualia.
4 Go rabu neme ali kalu-
nuna pirape siaanu adisua.
Go page go siaa madaa pimi
alinu adisua. Gore Gote-
me nimu kale kogonore
nimumi kose lape agale
pagoma enaalinuna yoto
maa rumaainalo puri kalisa.
Go puma enaalinu Yesumi
mea waalisade ora agale-
para Gote-na agale ria page
lakalisimi-pulu lore alinumi
go-rupa napipape loma
nimuna maa kepelisimi.
Go puma enaali wasupanu
medaloma page adisua. Go
wasupanumi raa-para piri
ele-para nipuna repename
warili piksa madaa beten
nalisimi. Go puma go
raa-para piri elena yopere
nimuna eno madaa page
kinu madaa page napisimi.
Go pea-le nimu rekoma
Keriso raapu maali 1,000 ali
mudu piruma surubalimi.
5 Go pisa pare kome enaali
medalomare go rabu abi
naare raalimi pare maali
1,000 abala dia naloma nimu
page rekalimi. Go rabu Gote-

me kome enaali marekaape
yapi di epalia.
6 Gore enaali abala ririna
rekalimidere Gote-na epe
kone mi enaali yaa-pulu
raaname waru komalimi.
Wala rana laapo komape
purimiri enaalinu mada
narabuainalia. Gore ora
dia go enaalinuri Gote-para
Keriso laapona lodo kirae
enaalinu puma piralimi. Go
puma nimu Keriso raapu ali
mudu-rupa maali 1,000 ru-
para piralimi.

Satan-na puri-para nipu page pabo timi

7 Werepe maali 1,000 dia
yaalia raburi Satan nipu
kamaa-nane epenalo karapo
ada pora gaape loba palia.
8 Go raburi nipu kamaa-
nane ipumare go naare
ipula pabala re lapone piri
enaalinu raayo makirilalo
epalia. Go piri enaalinuri
nimu Gote-na ruru-para
Megok-na ruru laapo piru
aaeme. Go puma nimu
yada pinalo Satan-me mea
makiritalia. Gore nipuna
meape enaalinuri solwara
mu-rupa epa kiritalimi.
9 Go enaalinuri nimu su
rado rado raayo palimiri
Gote-na ruru enaalina adare
wari piri-para puma kuta
palimi. Go adare-para pimi
enare Gote-me ranaame
waru komalia. Go pea-le
repena sulaa so yaa-para
ipumare go soldia enaali
raayo rabalia.
10 Go rabu Satan-me
abalade nimu makirasae
enaaliri Gote-me pora gaape
pora poainaloma naakupe-
para mea lopalia. Go-parare
adaa repena sulaa-para
bisululu ralae-para suma
aalimi. Go naaku-parare raa
mena page makirae agale
lakale ali nipu laapore abala
mea lopalia. Go puma nimu
pirumare ribaa page naare
paame page e lala piruma
radaa kama no piralimi.

Lo kiritape kose adaa rekalia

11 Go rabu neme adaa
ali mudu pirape siaa king
adisua. Go siaa-re ora
kakepu rube madaa piri ali
page adisua. Gore nipumi
puri paloma agale lisa rabu
su yaa laapo pereke yoma
pogola pisipi.
12 Go puma neme abala
kome enaali raayo adisua.
Go puma mo enaali naralinu-
para mudunu-para ali
mudu pirape siaa wia-nane
rekaasimi. Go puma mo
siaa madaa piri alimi buk
lobenalo maa kalisimi. Go
puma ora epe-rupa kagaa
piramala pope buk page
mea lobesa. Go pumare
nipumi buk-nupara nimuna
pisimide kogono adoma
rumaasa. Go rabu mo abala
kome enaali raayo kose
naloma yoto rumaasa.
13 Go rabu abalade ipa
solwara-para komisimide
enaalinu page marekaalia
rabu rekoma epalimi. Go
puma koe komape naakumi
nipuna makomaape enaal-
inu page epenatea. Go
puma kose pagape alimi

nimu raayona kose pa-
galia. Go puma abalade
nimumi pisimide kogono
makuaaoma nimuna kogono
madaa rumaawa katea.
14 Go puma adaa naaku-
para repena sulaa adaalepe
raalaaya-parare komape
kone-para kome enaalinu
page maa lopasa. Go adaa
magomawe naaku repena
sulaa rala aaya-parare wala
rana laapo pa komapere go-
para palimi.
15 Go pumare kose pa-
gape alimi enaali raayona
binu epe buk madaa nasalia-
daare nipumi go enaalinu
naaku repena sulaa rea-para
maa lopalia.

21

Kagaa su yaa laapo opalia

1 Go rabu neme kagaa yaa-
para kagaa su laapo adisua.
Go raburi abalana su-para
yaa laapo raita dia yoma ipa
solwara page dia yaalia rabu
wala meda nasalia.
2 Go puma neme kagaa
opaliade epe Jerusalem su-
para siti adisua. Go adisua
rabu kagaa adare-re Gote-
na su giyoma su kamaa ip-
isa. Gore Jerusalem su-para
siti nipumi au ora epe meda
puma saasa. Go auri nogon-
umi ali polalo raana waru
komoma au epe-rupa peme-
rupa mada puma Jerusalem
kagaa go ipisa.
3 Go rabu agale meda
mo ali mudu pirape siaa
king wisa-para puri paloma
go-rupa lisa: Pagalepa.
Abiri Gote-na kagaa adare-
re nipuna enaalinu raapu
aaya. Go pea-le nipu nimuna
rikirana salia rabu nimi
nipuna ruru enaali piralimi.
Gore Gote nipu nimu raapu
piralia-pulu ora nimuna
Gote komea raapu piralimi.
4 Go rabu nipumi nimuna
lo pimi re ipa raayore dia
yaalia. Go puma enaal-
inu nimu wala nakomoma lo
robaa-para kedaa page wala
namealimi. Go pumare ni-
mumi re page wala mada
nateme. Go puma nimumi
radaa page wala nanalimi.
Go puma abalana su yaa laa-
pore ora dia yaalia lisa.
5 Go rabu ali muduna siaa
king madaa piri alimi go-
rupa lisa: Neme ele raayo
kagaa warialua lisa. Go
puma nipumi ni wala lag-
isa: Neme go agalere pepa
madaa tyape. Go agalere ora
agale ria enaali raayome go
agale madaa kone rulalim-
ina lisa.
6 Go loma nipumi ni
wala go-rupa lagisa: Go ele
raayore dia yaade. Niri ora
abala ririna page piramala
pisuade abi page pa pitua
wala werepe page pira-
ma palua. Niri ora ele
raayona re pi. Go pea-le
enaali raayome ipa nalame
komalimi-daare neme mo
ipa epe ade abuna kagaa
pirape ipa yokea-para maa
mapiraalua.
7 Gore enaali raayome
yada pu kiraloma koe ele
giyalimi rabu neme epe kone
katoa. Go puma ni nimuna

Gote pitua rabu nimu nina si
wane-rupa piralimi.
8 Go pea pare paalame
komoma pogolasaemede
enaalinu-para kawae mad-
ina enaalinu-para koe
pugu pi kone suma piri
enaalinu-para enaali lu
makomaemede enaalinu-
para pora pami enanu-para
romo malu saapiri enaalinu-
para remo aapa minasaaeme
enaalinu-para makirae agale
le enaalinu-para go raayo
nimu no magomawe repena
sulaa-para bisululu rapaalae
su naaku-para mea lopalimi.
Go naakuri rana laapopa
komape su yaa-pulu radaa
no piralimi lisa.

Kagaa Jerusalem su adisua

9 Go puma ensel ki medana
luma medane laapo pirina
meda ni piri-para ipisa. Go
ensel nipu dis ki medana
luma medane laapo saapiri
ensel ipisa. Nimuna dis-nuri
werepe epape koe ele pabo
wisa. Go ensel-me ni go-rupa
lagisa: Ipu. Neme sipsip sina
were ne maa waatoa. Abi
nipumi pena go meaaripa.
10 Go rabu Holi Spirit ni
madaa puri paloma epa
pirisa rabu ni ora rudu so-
para lamua pisa. Go raburi
nipumi ni go epe adare
kagaa Jerusalem su-para
siti mea waalisa. Go siti-ri
Gote so yaa-para giyoma su
kamaa ipisa.
11 Go puma su kamaa
ipisa rabu Gote-na epe
paana purimiri go adare-
para roasa. Paa nipu lepo
lepo aatade ru pare ora epe
kana jaspa roasa. Go kana
jaspa madaare kana yoto
waru muma nipuna auri
ora pename wasa madaa
ademade-rupa pisa.
12 Go adarena pisimi
papere ora adaalupe puma
adare maaoma kutapu wisa.
Go papena pora gaape 12-
pela lobo wisimi-pare ensel
12-pelame pora gaapenu
surubisimi. Go pora gaape
komea komea madaare
Israel enaalinu nimuna
ruru 12-na bi rado rado lu
sabaasa.
13 Go puma naare ipula-
nanere pora gaape repo
lobesimi. Naare pabala-
nane pora gaape repo puma
lobesare meda-nane repo
meda-nane page repo puma
lobesa pare makiritaaoma
12-pela warisa.
14 Go adarena papere
nipuna irima yaruape elere
kana 12-pela yaruasimi. Mo
kana 12-pela madaare sipsip
mena sina 12-pela disaipel-
na bi luma saabaasimi.
15 Go ensel ni raapu agale
lisipa rabu nipu go adarena
naba mulalo kana gol-me
warili eleme meda saapirisa.
Gore nipumi adarena pora
gaapenu page pape page
robo mulalo puma go ele
saapirisa.
16 Go adarena robore ora
perali laapo page maluae
laapo page gore ora epe-
rupa komea nona pisa. Gore
rudu rabulaoma page adaalu
ke-nane page raita komea-
ae pisa. Gore ensel-me ada
mada mulalore nipumi kawi

paala muma ada mada misa. Nipuna kuni laapore adaalu go-rupa 1,5000 mail misa. Go puma mo adana malue ke-nane laapo robo suma wisa raburi ora komea-rupa aasa.

17 Go puma ensel-me pape pisa. Go puma pape rekae-rupana madaa misa raburi 144 mita pisa. Go ada robo wisa kawi palaare alin-umi ada robo salemede-rupa ensel-me page komea go el-eme robo wisa.

18 Go adare pape warisa kanare jaspa-me warisimi. Go puma mo adare-re kana gol-me warisimi. Go pisa pare go adare-re wasa palae madaa lepo lepo yaatae aasa.

19 Go puma mo adarena pape yamanu kebe li kanare Gote-me kana yoto ora adaalepe kana rado radonu muma mo adare-na saasa. Gore ora abala ririna epe au pe kanare kana jaspa aasa. Go kana madaare kana sapaia aasa. Go puma kana repore yaako pi-le go kanana biri aget leme. Go kana madaare pa kana kagaa rekele kana emeral leme.

20 Go puma kana supuri kalelo yaako kana laapo aaepe pare sadonikis leme. Gore pa kana kale medare konilian aasa. Go puma pape pi kanare abu pi krisolait aasa. Go puma laapo pa kanare kagaa reke kana beril aasa. Go puma repena komea kanare abu pi kana topas aasa. Go puma ki laapo pegepupa kanare krispores aasa. Go puma ake egali kanare haiasin aasa. Go puma 12-pa kanare ora kale ametis aasa. Go kana raayore nimumi wariaoma surubisimi.

21 Go papena pora gaape 12-pela madaare adaa kana yoto meape epe kana sekere muma warisimi. Go pea pare ora epe adaa sekere komeamere pora gaape komea warisimi. Go adare-na pamuape porare ora epe kana gol-me warisimi-pulu epe-rupa lepo lepo yaaoma kuma pi aasa.

22 Go puma neme go adare-para epe maa lotu ada meda-ae na-adisua. Dia, puri pale Mudu Ali Gote-me page sip-sip Si page nipu laapo go adare-para pirualipi.

23 Go adare-parare naare kasua laaapo naroaaya pare Gote nipuna epe paana purimi ma-aulaaomaa roaaya lisa. Go page sipsip mena Simiri go adare-na lam-me pea-rupa roalia.

24 Go pea-pulu su kamaa piri enaali raayore go adare-na paa madaa pirualimi. Go puma go su kamaa piri ali kalunumi nimuna kana yoto meape elenuri go adare-para maa epalimi.

25 Go puma naare paare mo adare-para ade abuna paa palia rabu pora gaapenu paa lobapasalia. Dia yapare go adarena paame su raayo rabualia.

26 Go raburi su raayona au pape ele raayo page kana yoto meape elenu page no adare ru-nane mada maa epalimi.

27 Go palimi pare koe koto pi elenu-para koe ele puma yala mapolaateme enaalinu-para makirae agale le enaalinu-para go raayore adare ru-nane mada na-epa kodobalimi. Gore ora mada dia yapare mo sipsip Simi enaali medalomana biri ade abuna epe-rupa pirape buk madaa abala lu wisa-pulu go enaalinu komeare go adare-para mada puma kodobalimi.

22

Ipa-para repena laapo adisa

1 Go puma mo ensel-me ora epe pupulae ipa meda waalisa. Go ipare wasupa-rupa lepo lepo palai adisua. Go ipare Gote-para sipsip Si laapona Siaa King rolo-para yokoma ipuma lisanare enaalinu kagaa mapiraape ipa yade lo lagisa.

2 Go ipa nipuri mo adarena adaa pora rikirana yokoma ipisa. Go ipa mone pane one pale laapore enaalinu ade abuna kagaa pirape repena page aasa. Go repenana kiliri elala pea rabu kili 12-pela rado elala. Go puma suba 12-pela madaare go-rupa kili elala pisa. Go repena nipuna yore su raayo-para piri enaali raba meape-rupa elea.

3 Go puma ele raayo Gote-me ralu rubalia rabu koe elenu meda go adare-para wala nasalia.

Gore Gote-para Sipsip Mena Si laapona ali mudu pirape siaa king-ri go ada re-para salia. Go puma Gote nipuna kogono enaalinumi nipuna bi minasaoma beten lalaalimi.

4 Go puma naame nipuna le agaa adoma nipuna biri naana eno madaa lu sabaalia.

5 Go puma ribaame go su wala nasurubalia. Go puma Adaa Gote nimuna naarena paa madaa kone nasalimi. Go pumare nimu ade abuna enaali mudunu piralimi.

Yesu wala epalia

6 Go rabu ensel-me ni go-rupa lagisa: Go agalere ora agale yaa-pulu enaali raayome go agale madaa kone rulalimina. Gore Mudu Ali Gote-me nipuna agale lakale alinuri nipuna Holi Spirit kalea. Go pea-le nipumi ni nipuna ensel-me nipuna kogono enaalinu-para wagepu werepe epali-ade ele raayo go-rupa lo makuaanyalo maa rapasa.

7 Yesumi talo: Pagalepape. Niri nimi piri-para wagepu epalua. Gore enaali raay-ome Gote-na agale go buk madaa wia waru pago piral-imiri nimu raaname waru komena lisa.

8 Go agale ele raayore ni Jon-me pagoma ora ria adisua. Gore neme go agale ele raayo abala pagoma adoba kiritasua rabu mo ensel-me ni go ele raayo maa waalisa-pulu neme nipu rumu pege puma beten talo pirisua.

9 Go pisua pare nipumi ni-para go-rupa lagisa: Go-rupa

napeape. Niri ne-para nena
Gote-na agale lakale amenu
page nimina kogono komea
pi ali yaade. Niri go buk-para
wi agale pageme enaali raay-
ona adami ali pi. Go pea-le
neme Gote komea madaare
beten loma nipuna bi mi-
nasaape lisa.

10 Go puma nipumi ni
go-rupa lagisa: Go Gote-
na epalia remaare go buk
madaa wia-le neme napagaa
sape. Dia-le go ele raayona
epaliade yapi di-ri abala
rudu yaade lisa.

11 Go pea-le koe ele peme
enaalinu nimuna koe ele
ora pa palepape. Go page
enaali medaloma koto pi
kone nimiri gore ora koe
koto pi kone pa pina. Gore
enaali medalomame epe
kogono palimiri gore ora
epe kogono paina. Go page
enaali medaloma ora epe
redepo le-rupa piralimi gore
nimu go rupa pa piraina lisa.

12 Gore Yesumi pagalepape
lisa. Neme wagepu ipuma
nimi giape rudu maa epalua
lisa. Go puma enaali
raayome kogono pisimi-rupa
adomare go madaa neme
nimuna yoto rumaalua lisa.

13 Ni komea-mare ora
abalade page pirisuade wala
werepe page piramala palua
lisa. Go puma niri ora
abala ririna pirisuade wala
werepe page pa pitua. Gore
ni ele raayona re yaa-pulu
ele raayo neme pu kiritalua.

14 Gore enaali raayo
nimuna adaalu mamina-nu
waru radepe sumare nimu
raaname komo piralimi. Go
pumare nimu ade abuna
pirape repenana kili mada
maa nalimi. Go puma
nimu mo kagaa adarena
pora gaape-para mada puma
kodobalimi.

15 Go pea pare adarena
pape raranere koe kone
suma enaalinu raa yana-
rupa pirualimi. Go page
romo malu saapiri enaalinu-
para pora pami ena-para ena
yole enaalinu-para enaali lu
makomaa-ae enaalinu-para
koe remona aapa saapimi
enaalinu-para makirae agale
le enaalinu-para go raayo
adare mopare piralimi. Mo
makirae agale le enaalinuri
nimu Gote-na adare kagaa
mopare piralimi.

16 Ni Yesuri neme nana
ensel nimina lotu ada-para
maa rapaoma go agale naa
ruru enaali puma lakalisua.
Ni komeare Devit-na ruru
agepa madisa. Gore niri yapi
malalaalo aayade kuba kedo
kai-rupa pitua lisa.

17 Gore Holi Spirit-para
mo sipsip mena si laapome
talo: Nere nipu lisipi. Go
pea-le enaali raayome go
agale pagalimiri nimu page
epalimi. Go enaali raayome
ipa nalame komalimiri epe
ipa nola baina lamina. Go
puma enaali raayome go
ade abuna kagaa pirape ipa
nolalo palimiri go ipa epa
nalepape.

18 Go buk madaare Gote-
me werepe maa epaliade
alinuna remaa yaa-pulu ni
Jon-me go agale pageme

enaalinu-para puri pale agale madaa go-rupa lagialo: Gore ali medame go buk-na agale raapu pa agale meda makibuma paliare Gote-me nipu kedaa waru katea. Go palia rabu Gote-me go buk-para lisuade koe ele ki medana luma medane laapore go ali katoa.

19 Go puma ali medame go Gote-na agale meda go buk-para maa rubaliare Gote-me go ali ele rumaaliade pare nipuna ele maa rubalia. Go mea rubaliade elere nipuna ade abuna mapiraape repena kili-para nipu go epe adare-para kodobaliade pora page namealia. Go rumaape elere go buk madaa luma ade abuna laguaayode.

20 Gore Yesumiri go agale raayo madaa nipuna ora agale lea-le loma kone mapiraalimiri go-rupa lalo: Go agalere ora yaade. Go pea-pulu ni page wagepu epalua lisa.

Gore Mudu Ali Yesu ne wagepu nipu.

21 Gore Mudu Ali Yesuna epe raba meape kuma pi konere nimi raayo radaa wina. Go yaade. Jon.